Edicitur p̱ gratiã & Regium Priuilegiũ ſub pena in eo contenta neqs ȩditionem
hanc iterũ attentare auſit in toto hoc Mediolanenſi Ducatu.

En Lector Doctoris reſoluti Ioannis Bacconis Anglici Carmelitæ radiantiſſi
mum opus ſup̱ quattuor ſententiaꝝ libris. In cuius Fonte totius ſapientię u-
berrimos iuẽies laticẽs. Nam ſi dei opt. maximi penetralia adire ſuadet
animus: nemo melius: nemo accurabilis eſſentiã mandauit litteris
Si rerum cauſas: ſi naturę effectus: ſi cęli uarios motus ac ele
mentoꝝ contrarias qualitates diſcer̃e exoptas: una ſe hic
offert officina: ubi oĩa cudũtur in qua aĩam auerrois:
Mentẽ aritotelis ĩtus & ĩcute aptiſſime ĩtueri licet
Chriſtianæ Religiõis arma uulcaniis munitiora
cõtra Iudeos ſolu s hic doctor i. iii. & . iiii. libro
miniſtrãda tradidit: Meſię aduẽtũ dilucidat
Antixp̃i aperit uẽturã Fallaciã: Quẽ multi
errore ducti uẽiſſe opinãt̃. Maumethi ſe
ctã p̱ſternit. ſcripturę nodos ſoluit. E-
nigmata cũcta ſerẽat. Heus qſqs es.
Id oẽ acceptum referas Petro te-
raſſę. Qui theologoꝝ oĩum cla
riſſ. Oratoꝝ Facũdiſ. Carme
litanę Religiõis & p̃r opt.
& Generalis meritiſſ.
hoc opus aureũ pro
priis ĩpenſis iuſſit
(q̃ eſt ſui animi
aput oẽs gra-
titudo) p̱-
dire in lu
cem.

Pauli panſę Diſtichon

Noſcere uis Rerũ Cauſas? Ipſumq; tonantem?
Et ſophię omne Genus? ſumme Baconis opus.

Viro incomparabili Iaſredo Caroli Regii Senatus in inſubria Præſidi ac moderatori: Alexan-
der Minutianus Salutem.

Iactabat oīs religioſa ſocietas theologos ſuos uir pſtātiſſime:& ī cōtionibus:atq; cōuētibus illo-
rū dictis & ſentētiis obſtrepebat: Sola Carmelitaꝝ Patrū ueneranda fraternitas alienis hactenus innixa
ē opibus:uel cū ī cōtiōe alioꝝ dicta refelleret:uel chriſtiani dogmatis acta diſputādo cōfirmaret. Id qd
diu nō mediocriter ingemuit Petrus Theraſſa huius fraternitatis Antiſtes & moderator: Vir certe cū ī
genii excellētia:tū ſtudiorū ptinacia oī numero abſolutus:& undecūq; doctus:cuius prudētia uitæq; ī
tegritas cū oībus notis ſine cōtrouerſia cōprobat̄:tū ſingularis doctrina tāti æſtimat̄:ut nullū ſit augu
ſtioris Pricipis ī urbe atriū:ī qd cōſpicuū illius ſpecimē nō penetrant. Eloquētia uero:ac oratiōis ſuaui
tas in̄ colligit̄:ꝙ is ſolus ī totius religiōis chriſtianæ rei publicæ Senatu plures & maiores egerit agitq;
cauſas:q̄ celeberrimi ſimul oratores alii. Id ergo Pater hic optimus cū plurimū ingemiſceret: Ioāni Ste
phāo:ex Auguſta Battianoꝝ ī fraternitate ſua Theologo celeberrimo negociū hoc īniūxit: ut biblio
thecas oēs diligētiſſime excuteret.(ſciebat.n.multos excellētiſſimi īgenii uiros ſui ordinis ī ſacris litte
ris claruiſſe)& qcqd ſibi dignū uiſum fuiſſet:qd ī cōe rei publicæ chriſtianæ utilitatē: & ſocietatis ſuæ
honorē in̄ erui poſſet:id inulgaret:ī lucēq; pferret. Quod qdē munus prudētiſſimus hic pr̄:ut alia ſp:
diligētiſſime obiuit. Nā cū Italiæ celeberrimas quaſq; bibliothecas p ſe exegerit:& Pariſiis atq; ī Bri
tania:un̄ tāq̄ ex uberrimis fontibus oīs hec recentior diſputādi rō manauit:p certos & doctos uiros ex
plorarit:tot & tales ſui ordinis theologos:tanq̄ ex uinculis ī libertatē aſſeruit:ut habeat iam hæc Car
melitana fraternitas nō ſolū duces quos ſectent̄:& iactent:ueꝝ quos aliis ſectandos præponant. Ex q
bus ī preſentia duo ueniunt: oībus theologiæ ſtudioſis Carmelitanæ doctrinæ ſpecimē exhibituri. Hi
ſunt Venerandi pr̄es Michael de Bononia:& Io. Bacco Anglicus. Alter in ſuis poſitis mitis: æqua-
bilis & temperatus uel mediocriter docto ad theologiæ penetralia fores reſerat. Hic uero ſubtilis & ue
hemēs diſputator ueſtigiis quæ ſemel firmat:cōſtātiſſime inſiſtit:aduerſariūq; ſp urget:& acerrime di
uexat: Quoꝝ monumēta cū Leonardus Vegius gener ex officina ſua libraria iā iā eēt emiſſurus :uo-
lui & ī hac æditione meā erga te obſeruātiā eē pluribus iudicatā:q me cottidie tot & tātis beneficiis ac
cumulas:ut uel meritiſſimo ingratus iudicari poſſim:ſi p oēs occaſiōes id luculētiſſime nō prædicē. &
q̄q̄ uir Ampliſſime id libēter facio:nolo tn̄ exiſtimes hoc noīe aliqd de rōibus tuis expungi:qn̄ uel ca
pitis mei:uel liberoꝝ diſcrimine nullā tuoꝝ erga me meritoꝝ ptē aſſecutus ducerē. Quod ſi mihi per
maledicos:q me ſtatī arriperent:ingratitudiniſq; nota cōuellerent:alteri munus hoc meo arbitratu in
ſcribere poſſē:cui iuſtius q̄ tibi debeat̄ uideo neminē:q cū oībus liberalibus diſciplinis ita delecteris:
ut ī tātis negociis:qbus ab ineunte ætate fere īngiter fuiſti occupatus:eas nō obiter:& trāſeunter deli-
baſſe:ſed p ſummū ociū tractauiſſe uidearis:ſacrarum litteraꝝ ſtudiū ī primis te capit & tenet. Teſtis ē
iſta tua iocūdiſſima menſa:ī qua docti uiri:quos humaniſſime cōplecteris:cū artes quas pfitent̄ certatī
oſtentent:illius demū ſermo tibi ē p gratus:q de religiōe:te illū ſepiſſime accerſente: cōſeritur. ille attē
tiſſime audit̄:ille reliquas diſputatōnes interpellat & claudit. Teſtis ē uitæ tuæ integritas:quam ita ſan
ctiſſimū hoc ſtudiū cōfirmauit:ut in adminiſtrāda iuſtitia:cuius habenas Chriſtianiſſimus Rex in ciſal-
pina hac Gallia tibi credidit:nō largitio:nō gratia:nō deniq; alia īpotētior affectio a recta illius orbi
ta te unq̄ deflectere potuerit. Idq; ego poſſum ueriſſime prædicare:q nōnūq̄ affuerim:cū nō poſtremæ
auctoritatis uiros:& q apud te cū primis gratioſi eēnt:hoc iure aliqd abſq̄ ſuprema cōtētione poſtulā
tes:tāq̄ ignotos a cōſpectu tuo reiecīſti:q a qd peterēt nō oī ex pte æquū & bonū:nō dico honeſtū & iu
ſtū extitiſſet. Sed luculentū huius rei teſtimoniū exiſtit Rhotomagēſis Antiſtitis iudiciū:purū & ſince
rū religionis ſacrarium:& pietatis exēplar unicū:q ſanctiſſimo uiro Stephano Pōcherio Pariſienſi epi-
ſcopo ī ſacratiſſimi huius ſenatus adminiſtratiōe te ſucceſſorē elegit:nō gra:quā apud ſe cōſtātiſſimis
obſequiis promerueris:ſed religiōis:& pietatis opinione:quā qdē cū nō ſolū ſuſtineas:ueꝝ tuearis & ſu
peres:libet exclamare o nos fælices:o terq; quaterq; beatos:qbus ea cōtigerit fælicitas:quā diuinus ille
Plato ciuitatibus ī primis optādā eſſe dixit:ut a Philoſophantibus pricipibus regerentur. Neq; aliud
phiam eē exiſtimo:q̄ humanæ uitæ īſtitutionē:quæ a Dei opt:maximiq; cognitione dependet. Hæc
cum tua ſint iucundiſſima ſtudia:quis non dixerit hoc noſtrum dicationis conſilium non a nobis præ
meditatum:ut æris alieni qd tecū conflauimus quippiam diſſoluatur:uerum ut ex re ipſa natū Opus
de diuinis rebus abſolutum nulli iuſtius:q̄ tibi debitum deſtinaſſe.

Vale diu fæliciſſime mancipii tui memor. Med. M.D.X.xii. cal. Maias.

Petrus Terraſſa ord. Carmelitaꝝ Generalis Iohanni Stephano Baſſignati Carmelitæ Theologo.S.

¶ Percurri nuper ſucciſiuis horis doctorum nři ordinis monuměta:qbus nihil neqꝫ nřa:neqꝫ Patrum
memoria ſcriptů luculětius cotěde.ē. Vñ deſideriũ exarſit ea ſtudia repetědi:quæ a teneris uſqꝫ ánis me
tátope delectarũt.In qbus me maxime olum ceperũt Guido Et Io.Bacho.Quorũ alter Aquinati:alter
uero Scoto pes fert greſſus.merito ergo qbuſcũqꝫ ſub dignatione noſtra militátibus tátos uiros gratula
bor:quorũ e fonte nõ Platonicá ſolũ & Ariſtotelicá :ſed diuiná quoqꝫ poterũt haurire diſciplíná:nec co
gent ãplius Tirones nři í alienis agris cũ diſpědio remorari:ſed í ꝓpuo ſolo magna cũ utilitate uerſari.
Vnũ tñ uehemẽter doleo:ꝙ maiorũ nřorũ incuria:ne dicá ignauia:ad hác diẽ ſua ipſi gloria:litterarum
uero ſtudioſi eorũ doctria frui nõ potuerint.Quáobrẽ opæ ꝑciũ me facturũ exiſtimaui:ſi paulo accura
tius darẽ opam:ut nũc tádẽ docta uolitent ꝑ ora uirũ.nihil eñi reperiri poſſe arbitror qd plus uiriũ ad ex
tẽdẽdá uniuerſæ fraternitatis ímortalitatẽ:& ꝓpagádá nominis gloriá hẽat.Sed cũ ea mihi ſit iniuncta
prouícia ut te nõ fugit:quæ uix genio me ſinit ídulgere:explorata re diligẽter:tu unus inter præſtantes
nři ordinis uiros occurriſti cui iſthuc muneris(quæ tua ẽ ſolertia)fidẽter demandarẽ:quẽ ſp ꝑꝑ ſummũ
ígeniũ:ſuauiſſimos mores:& ſingularẽ doctriná ſũma ſum ꝓſequutus pietate.Quáobrẽ mi Sthephane
lætũ te exhibe mádatis nřis:& eũ te ꝓſtes hac í re:quẽ í ceteris ꝓſtitiſti: ut quos ex oĩ tua ſp actiõe nõ me
diocres gloriæ fructus reportaſti:ex hac quoqꝫ reportes.Id feceris:ſi hoꝝ patrũ monuměta cenſura tua
Caſtigata í lucẽ emiſeris.Quod ut quá ꝑmũ facias auctoritate qua fungor tibi iniũgo:nec ſũptui pcas:qa
ædítiõe íchoata pecunia abſte erogata:prio quoqꝫ tẽpore:ꝑ nũciũ uel Colybiſtas numerabiť. Vale Ex
noſtro Cõuentu Sanctæ Mariæ Tranſpontinæ de urbe.Idibus februarii.M.DX.

¶ Iohãnes Stephanus Baſignanas Reuerẽdiſſimo Dño Petro Teraſſe ordinis Carmelitarũ Priori.S.

¶ Accepi lřas tuas Reuerẽdiſs.Př:qbus mihi ꝓuinciá iniũgis:ut Guidonis :& Ioánis Bachonis: quorũ
uterqꝫ nõ tm̃ cũ quouis Doctoꝝ de pari cõtẽdit:ſed lõgo íterualIo poſt relinqt:opa luculẽtiſſima ípri
mẽda curẽ:idqꝫ(q̃ tuaẽ í oẽs hũanitas)tá offitioſe :tá modeſte facis:ut quaſi mei ipſius ſuppudeat : nec
iniuria.Cũ.n.dei opti.Max.ꝓuidẽtia Carmelitaꝝ habenas moderẽris:innumeros habes & me lõge do
ctiores:& í rebus agẽdis dexteriores:q id muneris libẽtiſſime obirẽt:Tu tñ me hoc factitare uoluiſti: ſi
ue qd í hiſce rebus idoneũ diiudices:ſiue(qd magis credo)amor meus ſeu potius Reuerentia: & pietas
qua te ꝓſequor:perbelle decepit . Verũ ut cũqꝫ ſit:ꝓ uiribus efficiam:ut q̃ ocyus te auſpice:te auctore:te
duce ábo í lucẽ exeát q̃ emẽdatiſſimi.Et mehercle mecũ iſtoꝝ miſerãdá ſortẽ ígemebá:ꝙ uiri eruditiſſi
mi & de nřa republica bñ meriti ueluti í pulnerulẽto carcere & teterrimo ergaſtulo deſerti obmuteſce
rẽt:augurabarqꝫ mecũ fore ut illuſtris aĩa :qualis tua ẽ:tale dedecus nõ eſſet paſſura:qñ tu ſpẽ meá ꝓue
niſti.O uiꝝ excellẽtiſſimũ & oĩ laude digniſſimũ.nõ fuerat ſatis te ꝑ tota academia nřa táq̃ imparatorem
ſtrenuũ iugiter diſtringi negociis:niſi ẽt ultro tibi talem curá aſſumeres.Quis eñi tá plane rudis & ex
cors q ignoret Petrũ Terraſſá Carmelitarũ ducẽ ab oĩ pte ítegerimũ & undecũqꝫ abſolutum noctes &
dies inſudare quo pacto bonis moribus:ſanctitudine:cõtinẽtia:ſanaqꝫ doctrina Heliæ ſectá affatim in
ſtruat & edoceat?Tu religionis amátiſſimus: Vitiorũ hoſtis acerrimus táq̃ alter Argus oĩa circũſpicis : &
intueris:tu prudẽtiæ ſacrariũ ouibus tuis accuratiſſime cõſulis:tu bonis auxiliaris:Facinoroſos emẽdas
Cœnobia laborioſo cultu & faberrimo ornatu ꝑpoliẽda curas:tu diuina myſteria tá ſancte miniſtras:ut
uirtutis ſimulacrũ undiqꝫ agas pudiciſſimũ . Quid de lřis dicá:qbus íter alios ueluti ſol íter minora ſide
ra lõge eluceſcis?Quid mirũ igiť ſi uir litteratiſſimus ſui ſimiliũ uoluit gloriá ꝓpagari . Et uť tibi libe
re dicá qd ſentio:poſſem ſanctiſſime iurare te nũq̃ laudabilius qcq̃:aut ꝓſtitius excogitaſſe.Diuitiæ .n.
honores.Pricipatus.impia breui euaneſcũt:at literarũ monumẽta nos æternos poſteritati reddũt: neqꝫ
ánoꝝ curriculo obſcurari pñt:qppe quæ quottidie maiores ſibi uindicent uires:& auctoritatẽ ídelebiľẽ.
debebũt tibi philoſophiæ ac ſacrarũ litterarũ íterꝑtes.debebũt tibi ſtudioſi oẽs:q antea í tenebris cecu
tiẽtes:nũc lucẽ hẽbunt ꝑclariſſimá.ſed añ alios Carmelitaꝝ grex tibi deditus gratias hẽbit ímortales.
Exite igiť intrepidi feliciſſimo augurio Tu ꝓ Guidóne Mihael de Bononia & Iohãnes Bacho duo
fulmina litterarũ & barbarie oppugnatores:& quid poſſint carmelitarum ingenia perſpicacia palam
oſtẽdite:& libertatem ueſtram aſſerite.De te autem pater Optime:quoniam infinitũ eſſet laudes tuas
ſingulatim recenſere:libet mihi cũ Paulo panſa & poeta & oratore eminentiſſim:o qui ſiluam extem
poralem de te cecinit exclamare O felicem religiõem noſtrã quæ talem:tantũqꝫ parẽtem hẽat . Vale
ſtaꝝ:& litteratorum ornamẽtũ unicum præſidiũ:& dulce decus meum.Mediolani Idibus Aprilis.

Quo mea uota trahis?quo turgeſcentia ſaltu
Pectora Calliope impellis?quo concitus æſtro
Auferor?aſpicio quaſnam libethridas undas:
Quis ꝑcor ille iugis Vates:q Heliconis opacis
Fonte ſedet celſa:Et tãta grauitate uerendus?
Turba ſacerdotum quem maieſtate coronat
Inſolita.qualem elyſiis conſpexit in arnis
Muſæũ Dux troiugenũ:dũ tartara & umbras
Cocyti fato peteret:ſtygiaſq; Paludes:
Cui ſacer applaudẽs Phœbus peneide fronde
Bacchatq;:atq; hederis florẽtia tẽpora cigit?
Cuiq; chorus uatũ adſurgit:doctæq; camœnæ
Fare age Calliope:& ueꝝ mihi diſſere nomẽ:
Ergo igitur Petrus Terraſſa eſt iſte Deorum
Interpres:ubi flũmiuomos Aurora rubeſcens
Iungit equos:& ubi occiduis ſol aureus agris
Nocte ſilet:notus terris:& notus olympo:
Carmeli Paſtor ſummus;nũ dicere laudes
Innumeras:tãtiq; uiri præconia:honores:
Et titulos reſerare iubes?nũ ſtemmata:& altos
Virtutum cumulos:curuatur pondere ceruix:
Genua labant:uires ſternuntur mole:nec artus
Sufficiunt:etiam ſudaret cælifer Atlas.
Nõ phaetõta ſequor:nõ hæc temerarius opto
Noſtrã nec undoſi pelagi ſpumantia tentat
Murmura cymba leuis.Sirtes uaſtãq; charybdi
Cernis ãn oculos:ſcopuloſa ceraũia:& auſtros
Carbaſa noſtra timẽt:& circũ littora remis
Tẽdimus incerti mẽores diſcriminis.Vnde
Incipiã?ſum lõge ipar:uox rauca:medullas
Terror adit:tanto caligant lumina uiſu:
Nec mens ſtat.poteſt pauitãt formidle corda.
Et merito:quis enim exundãti gutture poſſet
Dicere ꝓbitatem uatẽ:atq; extollere ad aſtra
Grãdiloquo plectro?Petro Terraſſa modeſtus
Relligionis amans:inſons:caſtiſſimus:æqui
Seruator:uoti modicus fraudiſq;:doliq;:
Et ſceleꝝ labe exemptus:non arte:nec armis:
Nec Pactoli opibus fultus:nec perſide Gaza.
Carmelitarũ fit paſtor primus ouilis.
Sed ꝓbitas:ſed cana fides:ſed uita pudica:
Et mores ſacri & uirtus elata niuali
Curru ad Carmeli ſacri faſtigia ſumma
Extulit:&(niſi ſint mentis præſagia uana)
Debet ſibi maior honos.Tymbræus Apollo
Dixit:& æterno ſcripſere adamãte ſorores.
Quid ꝙ & æthereos curſus:cœliq; meatus
Nouit Ariſtotelis cultor:doctiq; Platonis
Optima ſocraticis diſpẽſans ocia chartis?
Adde qđ Aonidũ ualles luſtrauit:& hauſit
Bellorophõtæos ſitienti pectore fontes.
Quod ſi oratoris fungatur munere:dicas
Vicerẽ grãde ſophos Marci:demoſthẽa & ipſũ.
Rhetoras atq; oẽs.hũc norũt Tybridis arces:
Põtificiſq; manus:Quoties nam fulminat ore
Doctiloquo ſedat lites:pellitq; tumultus:
Et pace n imponit dictis:uultuq; ſereno
Et quocunq; libet conſtantia pectora uerſat:
In labris ſuadela ſedet:uincitq; Periclen
Dicẽdo:laudeſq; omnes offuſcat auonim.
Quis numerare queat delubra erecta:ſacella:
Fanaq; & ingentes aras:& clauſtra dicata
Rectori ſuperũ & Mariæ:quæ pria dearum ẽ.
Quin ẽt ne Carmelus ſanctiſſimus eſſet
Lampade priuatus clara:& fulgore peremni
Publicitus nuper iuſſit monumenta Baconis
Imprimi:& oſtendi uulgo.quo doctior alter
Non fuit in rerum cauſis:cœliq; rotatu:
Rumpetur quo uno inuidia precordia tetra.
Felix relligio talem ſortita parẽtem:
Felix o nimiũ Fœlix:dum Petrus habenas
Alter ut Automedon flectet:dũ ſuppara uelis
Vt Tiphys Terraſſa tuis innectet:& aſtra
Compenſans clauum reget:& retiacula ſoluet:
Ipſe ego laudandi poſtꝗ̃ mihi tanta poteſtas
Non datur:& tanto deſunt ſub põdere ſenſus
Deſinam:at in magnis fuerit ſat recta uolũtas.
Quãdo ẽt ille deũ genitor:qui fulmia torquet
Pauperis intextas uario de flore corollas
Diligit:& grata ante aurum munuſcula ſumit.

Carmen in laudem operis.

Baptiſtæ mantuani Carmelitæ

Quis liber in lucem nup qui uẽit ab umbris?
Hic eſt carmelli gloria magna Baco.
Nemo magis mentem cognouit Auerois.iſtũ
Si ſequeris fies alter ariſtoteles.
Ille tenebroſi damnat ueſtigia ſcoti:
Et p ſacra nouis it documenta uiis.
Hũc habeant qbus ẽ ſapientia grata:redundat
Illius in ſacris Fontibus omne Sophos.
Lege quæſo cum uenia:

Hierony.Serazoni phiſici Mlãnẽſis.

Non opus ẽ opus hoc magnũ tibi dicere ſacrũ
Vel fore uel mirum dicere nõ opus eſt
Non opus eſt opus hoc reſolutũ dicere:& oi
Doctrina fultum dicere non opus eſt.
Hoc opus eſt tãtum ſolo tibi dicere uerbo
Diuini hoc ꝓgnans eẽ Bachonis opus.
Nã magnũ:ſacrũ:reſolutũ:& undiq; mirum
Auctoris ſonat hoc omne Bachonis opus:

❡DOCTORIS RESOLVTI IOHANNIS BACHONIS ANGLICI CARMELITE LIBER PRIMVS SVPER SENTENTIAS.

TRVM ad habendam ſupnaturalē cogni
tionē de deo neceſſario reqrat̃ aliqd altius
lumē lumine naturali.ꝙ ſic.illa cognitio eſt
ſupnaturalis.ergo reqrit lumē ſupnaturale:
& p cōſequens altius.Cōtra .nō repugnat lu
mini naturali fortificari īfra ꝓpriā naturā .er
go ñ neceſſario reqrit̃ altius & fortius lumē:
ſed ipm fortificatū ſufficiet ſolū.❡HIC ſa
cio tres articulos.Prīo ponā modos & rōnes
phōrū qbus ponebāt nos cognoſcere deū in
uia ī lumine naturali.Scđo ponā:modū quo
cōmentator pōit intellectū nr̄um cognoſceř
deū naturali poſt ſeparationē. Tertio deſcē
dendo ad ꝓpoſitū inqrā an ad hn̄dā illā co
gnitionē q̄ ponit cōmētator poſt ſepationē
quā theologi uocāt ſupnaturalē reqrit̃ aliqꝺ
altius lumē lumīe naturali.❡AD primū ē
ſciēdū ꝙ phūs.iii.de aīa tex.cō.xxxvi.an̄ me
diū mouet iſtā qōnē utrū ītellectus nr̄ poſſit
ītelligere aliqd ſeparatoꝝ cum ipſe non ſit
ſepatus a magnitudīe.tertio de aīa commē
to.xxxvi.ꝙ themiſtius:alexāder:& Auēpa
ze multū dubitāt ī iſta qōne & cā ābiguitatis
fuit ꝙ nichil īuenerūt ab ariſtotile in hac in
tentiōe:cū tn̄ hoc pmiſit.ſ.i.iii.de aīa tex.cō.
xxxvi. Sed ī uno cōcordāt oēs qa ut allegat
cōmentator ibi:oēs tenebāt ꝙ ſic. Sed diuer
ſimode hoc pbāt. Themiſtius hoc pbat ex
pte ipſius obiecti intelligibilis p locū a ma
iori.Intellectus materialis hēt potētiā abſtra
hendi formas a materiis & ītelligendi eas:
igr̃ magis ſibi innatū ē intelligere ea q̄ ſunt
primo denudata a materia huōi eſt deus &
alie ītelligentie.igr̃ ex pte obiecti ſeqtur ꝙ
deus p̄t intelligi in lumine naturali.Comen
tator ibidē fortificat illā rōnē ſic.licet uerum
nō ſit ꝙ dictū eſt in potētia mixta materie:
tn̄ ſi poſuerimus ꝙ ītellectus materialis nō ē
mixtus materie:tūc certe ille ſermo eſt uerus
.ſ.ꝙ illud qđ ē magis ītelligibile magis com
ꝓhen dit̃.qm̄ q comꝓhendit minus pfectū
ex eis comꝓhēſibilibus q̄ nō ſunt mixta ma
teri e neceſſe eſt ut comphendat pfectius &
non conuerſo.Sed intellectus ut pbat̃.iii.de
aīa tex.cō.iiii.eſt īmixtus & īmaterialis ergo
&c. ❡ALEXANDER aūt ut ibi recitat
cōm-entator hoc pbat ex pte ipſius intelle
ctus ſic.oē ens qn̄ puenerit ad finē & ultimā
pfectionē in generatione & in eſſe tūc ueni
et ad finē & cōplementū in ſua actiōe ſi fue
rit ex entibus agentibus:aut in ſua paſſione
ſi fuerit ex entibus paſſibilibus:aut in utroqꝫ
ſi fuerit utriuſqꝫ.ergo neceſſe ē ut cū intelle
ctus in hītu puenerit ad finē & ultimā ſuā p
fectionē ī generatiōe & in eſſe:tūc ueniet ad
finē & cōplementū in actiōe ſua. ſed pfectio
in actiōe ſua ē creare ītellecta & ītelligere ea
ſic uidelicet ꝙ pfectio in cāndo ītellectus eſt
facere oīa ītellecta in potētia abſtracta & nō
abſtracta ītellecta in actu & eadē rōe pfectō
in ītelligendo ē ītelligere oīa q̄ ſunt actu in
telligibilia & abſtracta & nō abſtracta:igr̃ ne
ceſſe eſt ut qn̄ ītellectus q eſt in habitu uene
rit ad ſuā ultimā pfectionem in eſſe ut hēat
has duas actiōes pfecte.ſ.facerē oīa in potētia
ītelligibilia in actu ītelligibilia :& ītelligere
ea:ſiue ſint abſtracta ſiue non abſtracta.

❡AD illā rōnem rn̄dens cōmentator ibi
dem cōcedit totā adductionē uſqꝫ ad illā p
pōnem qn̄ dicit ꝙ pfectio ītellectus ī cāndo
ītellecta eſt facere in potentia &c. & ꝙ ēt p
fectio ītellectus in ītelligendo ē intelligere
oīa actu ītelligibilia ſiue ſint abſtracta ſiue
non.dicēs ꝙ hoc non eſt ueꝝ ꝙ pfectio ītel
lectus in ītelligendo ē ītelligere oīa actu in
telligibilia ſiue ſint abſtracta ſiue ñ. niſi hoc
nomen ꝙ eſt ymaginari dicat̃ de abſtractis
& materialibus uniuoce . ſicut dr̄ hoc uerbū
āculare de pfectiori & impfectiori : licet cer
tū eſt ꝙ abſtracta nō cadūt uniuoce ſub yma
ginatione cū non abſtractis:igit̃ rō nulla.Iō
Auēpace hoc pbat ex pte ītellectus agentis
ſic.Intellectus cū ītelligit:aut puenit ad ſim
plicē qditatem.aut ad hn̄tem qditatem.aut
ad nō hn̄tem qditatem neqꝫ q̄ ſit qditas.Si

ad ſimplicē hētur ꝓpoſitū.Si ad hñtem qui
ditatē:tūc erit ītellectus natus reuerti & ex
trahere qditatē illi.aut ergo ī iſta reuerſiōe
& abſtractiōe ꝓcedet ī īfinitū:aut ſedab it
nō pōt ꝓcedere in īfinitū qa faceret qditates
& ītellectus īfinitos ī ſpecie ſcilicet ſcdm ꝙ
quedā eorꝫ magis ſunt liberate a materia ꝗ
ꝗdā:Si ſedabit aut ꝑueniet ad qditatē ꝗ n
hēt qditatē & tūc hētur ꝓpoſitū.qa ꝑueniet
ad qditates ſimplices . aut ſedabit qa iſta q
ditas ī qua ſedat hēt qditatē:& tūc ē falſum
ꝙ ſedabit:qa tūc nō ſedabit niſi ꝑ tāto di
cat ibi ſedari eius abſtractio : qa intellectus
nō habet naturā extrahendi iſtam:hoc āt eſt
impoſſibile:qa īpoſſibile eſt inuenire: cuius
qditatē nō ē ītellectus innatus abſtrahere a
qditate.qm̄ ītellectus iſte nō diceret niſi eq
uoce.cū ītellectus natus eſt abſtrahere qdita
tē in eo ꝙ ē qditas.Si ꝑueniat ad nō hñtē q
ditatē neqꝫ ſit qditas:hoc ē īpoſſibile.quod
enī nō habet qditatē:nec ē qditas eſt priua
tio ſimplex.Rñ.cōmētator ꝙ ſi hoc nomē
qditas diceret de qditatibus reꝝ materialiū
& de qditatibus reꝝ ītelligibiliū abſtracta
rū unico mō:tūc ꝓpoſitio dicēs ꝙ ītellectus
īnatus ē abſtrahere qditatē ī eo ꝙ ē qditas
eſſet uera.Si aūt ſit equocū nō ē uera demō
ſtratio.uult dicere ꝙ qa qditas ſeparatorū &
materialiū nō eſt qditas unius rōnis : ideo li
cet ītellectus agēs hēat actionē circa mate
rialia abſtrahēdo:& oñdēdo illa intellectui
poſſibili:nō tñ uerū ē hoc de ſepatis.Sed no
redeā:hic ītelligēdū ē ꝙ poſitio iſtorū fuit ꝙ
ītellectus noſter nō ſolū pt ītelligere deū in
lumine naturali ſecūdū ꝙ relucet ī fantaſma
tibus creaturarū ſed ꝙ habita pfecta cogni
tione de creaturis: intellectus noſter trāſfer
ret ſe ad cognoſcēdū deū ut in ſeipſo intelli
gibili.Quod ſic ītellexerit ex hoc patet qa
cōmētator rñdet ad alexādrū qñ dicit ꝙ pfe
ctio ītellectus materialis eſt ītelligere oīa ꝗ
ſunt abſtracta ſiue non.quod hoc non ē ue
rum:niſi hoc nomen quod eſt ymaginari di
ceretur de abſtractis & non abſtractis unino
ce.Et reſpondet eodem modo ad auēpache
quando dicit ꝙ intellectus agens poteſt ab
ſtrahere perueniendo uſqꝫ ad quiditatem
ſimplicem:dicit ꝙ non eſt uerum niſi hoc
nomen quiditas diceretur de abſtractis & ñ
abſtractis unico modo.Sed certum eſt ꝙ iſta
reſponſio non eſt contra eos . ſi poſuiſſent
deum cognoſci a nobis ut relucet in fantaſ
matibus creaturarum . quia tunc cadit ſub
ymaginatione ſicut alia & ſic quiditas ſua ē
eiuſdem rationis quoquomodo cū quidita
tibus aliorum ergo &c.Sed econtra cōmen
tator poſuit ꝙ ſolum perueniremus ad co
gnitionem dei ut relucet in fantaſmatibus
creaturarum:unde poſitio ſua(ꝗtum ad pro
poſitum)conſiſtit in hoc ꝙ quando intelle
ctus agens coniungitur perfecte cum intelle
ctu materiali mediantibus intellectis ſpecu
latiuis & formis ymaginabilibus.tunc intel
lectus materialis dicitur intellectus in habi
tu.iſte autem intellectus in habitu ſic eſt per
fectus in cognitione rerum materialiū. Tūc
ulterius intellectus agens ita perfecte copu
lat ſe ipſi intellectui in habitu materiali :
quod ipſe intellectus in habitu materiali ex
ipſis fantaſmatibus creaturarum multa co
gnoſcit de deo & intelligentiis:& tunc ītel
lectus agens dicit forma ipſius materialis &
tunc intellectus materialis dicitur intelle
ctus adeptus.intellectus autem cum fuerit
adeptus tunc per intellectum agentem tāꝗ
ꝑ ꝓpriam formam intelligit oīa entia:& ita
formas penitus liberatas a materia:hec com
mentator & ſunt uerba ſua ibi.manifeſtum
eſt ꝙ proportio eius &c.& modicū poſt ibi.
nos autem agimus.Et uult cōmentator talē
rationē facere.Intellectus materialis & agēs
(cū ſint adequate uirtutes inter ſe & ꝓpor
tionate:poſſibile enim eſt ꝙ intellectus ma
terialis quādoqꝫ adeptus ſit ſibi intellectum
agentem & hoc mediantibus ītellectis ſpe
culatiuis & formis ymaginabilibus ſed qñ
adeptus eſt ſibi &c.pōt cognoſcera oīa que
relucēt in talibus mediis ymaginabilibus ſ
ſpeculabilibus.ſed in mediis ymaginabili
bus materialibus relucet deus.ꝙ ex hoc pa
tet qa ex illis multa cognoſcit philoſ.de de
o.igitur quando ſic eſt adeptus &ce.poterit
cognoſcere deum.¶HEC igit eſt opinio
commentatoris ꝙ intellectus materialis po
teſt ſolum intelligere deum & ſubſtātias ſe
paratas ſecundum ꝙ relucent in fantaſmati
bus creaturarum.Hec uide expreſſe in com
mento ab illo loco cōmenti . Nos autē agi
mus &c.uſqꝫ in finē &c.pōdera.ibi.Sed ecō
trario ꝙ intellectus agentis &c. & infra.ibi.
& ex hoc appet ꝙ ſua ītētō &c.¶ITEM
ꝙ hec ſit ītentio cōmentatoris:ꝓbo . Supra
enī in cōmento.xxxvi.eſt qſtio.quare cogni
tio ſubſtantiaꝝ ſeparatarū ut ſunt in ſeipſis

non eſt pars partiũ ſcientiarum ſpeculatiuarum
noſtrarum. Vbi Auempaze uidebat ꝙ hoc eſt
propter inexercitationem noſtrã ſicut eſt de
multis artibus alchamie.quere.i.li.di.iiii.ar
ti.iii.in reſponſione ad primum dubium.&
cõmentator tenet contrarium. Et dicit ꝙ il
la intentio non eſt aliqua ſcientiarum ſpe-
culatiuarum:ſed ẽ aliquid currens curſu rei
naturalis ad diſciplinã ſciẽtiarũ ſpeculatiua
rum que pficiunt intellectum in habitu per
intellecta ſpeculatiua ad quiſita & facta in
intellectu materiali uirtute agentis generan
tis intellecta in potentia & efficientis ea in
tellecta ĩ actu. Ecce expreſſe ꝙ nichil cogno
ſcimus de ſubſtantiis ſeparatis niſi ſecũdum
ꝙ currit in nobis acquiſitio aliarum ſcientia
rum ſpeculatiuarum.ſcilicet ſecundum ꝙ intel
lectus agens facit intelligibilia in actu. Et ul
timo cognoſcimus ſubſtantias ſeparatas ex
fantaſmatibus creaturarum. Itẽ ꝙ oportet
cõmẽtatorem neceſſario hoc ponere. Pro
bo.quia aliter reſponſio propria fuiſſet con
tra ſe ipſum.quia ſi ipſe poſuiſſet ꝙ intelle-
ctus noſter habita perfecta cognitione crea-
turarum:tunc ultra ſe potuiſſet transſerre ad
cognoſcendum deũ ut eſt in ſe. Reſpondet
ſibi ut ipſe reſpondet aliis.ſ. ꝙ hoc non ẽ ue
rum niſi quiditas ſubſtãtiarum ſeparatarum
eſſet uniuoce quiditas cum quiditatibus ma
terialibus & uniuoce caderet ſub ymaginatio
ne.igitur reſponſio ſua aut eſt cõtra ſeipſum
aut ſeqr̃ neceſſario ꝙ ipſe ſolum poſuit nos
poſſe cognoſcere deum ut relucet in fantaſ-
matibus creaturarum. ¶ HEC etiam:fuit
opinio ariſtotelis. Nam in tertio de anima
tex.cõmenti.xiii.mouet iſtam qõnem. utrũ
uidelicet intellectus poſſit intelligere ſeipſũ.
Et reſpondet ſtatim.tex.cõ.xv.& dicit ꝙ in
telligit ſeipſum ſicut & alia. Vbi omnes ex-
poſitores dicunt ꝙ ipſe intelligit per hoc ꝙ
dicit ſicut & alia.hoc eſt p fantaſmata. Tũc
arguitur ſic. Maiorem habet cõuenientiam
intellectus poſſibilis ad intelligendum ſeip
ſum ꝗ ad intelligendum deum & intelligen
tias. ¶ SED intellectus poſſibilis ſeipſum
nõ poteſt intelligere niſi per fantaſmata ſci
licet ut relucet ĩ fantaſmate: ergo nec deum
& intelligentias a materia ſeparatas.

¶ ITEM ad hoc eſt cõmentum.iii.de aĩa
ꝙ nõ recipit gloſam.ubi loqr̃ de intellectu
in habitu.ſ.ꝙ quando ſcit ſingula.& dicit cõ
mentator cõmento.viii.qñ intellectus fuerit
in illa diſpoſitione.&ce.itelliget ſe ſecundũ
ꝙ ipſe non eſt aliud niſi forme rerum inquã
extrahat eas a materia. Nota ĩ intelligit ſe ꝙ
eſt una ſubſtantia ſeparata ſecũdũ eũ.& hoc
ſecundum ꝙ ipſe non eſt aliud niſi.&ce.

¶ NOTA p intellectu illius longiſſimi
commenti.xxxvi.ꝙ eſt diſſiutum ꝙ commẽ
tator qñqꝫ bene uidetur loqui pro iſta cõclu
ſione & aliquando contra. Sed ſolutio ẽ per
hoc ꝙ a principio cõmenti ꝙ durat per duo
maxima folia uſqꝫ ibi. Nos autem agimus
loquir̃ diſputatiue & recitatiue. & ideo qua
ſi diſputando & inquirendo dicit. dicamus
quater uel pluries ita ꝙ modicũ dicit de p-
pria intentatiõe.ſed modo p:mõ cõtra. Sed
uerſus finẽ.nos aũt agimus ponit propriũ.&
ibi tenet ꝙ ego dixi.ergo &c. ¶ EST tñ
intelligendũ ꝙ hec dicta ſunt de intẽtione
cõmentatoris p ſtatu quo intellectus mate
rialis copulatur nobiſcum. ¶ SEQVI-
TVR.ergo de.ii.arti.de modo intelligẽdi
deum quoad ſtatum ſeparationis ſiue poſt
mortem. Vbi uult ipſe ꝙ cognoſcat intelli
gentiã agentẽ ut eſt ens in ſeipſo.& eadẽ rõ
ne alias intelligẽtias.ut pbar̃ libro.ii.di.v.
articulo.ii.&.iii. Probo ꝙ hoc uult. Vbi pre
mitto primo ꝙ philoſophus.xii.methaphi
ſice text.cõ.xvii.querens iſtam queſtionem
de formis ſubſtantialibus noſtris ſi aliquid
remanet in poſtremo:reſpõdet ꝙ de omni
anima non poteſt concedi.hoc addens. Sed
ſi anima eſt talis diſpõnis ſcilicet ꝙ remãet
nõ tota:ſed intellectus.tota enĩ:impoſſibi-
le forte.ecce uult hic ꝙ intellectus poſt mor
tẽ manet. ¶ SECVNDO premitto ꝙ ĩ
illo paſſu cõmẽtator cõmento.xvii.tenet
cũ alexãdro ibidẽ ĩ duobus. Prĩo ĩ hoc ꝙ di
xit intellectũ in habitu corrũpi. & dicit ꝙ ẽ
uerũ.licet non ſimpliciter loquẽdo. Sed di-
cit. Illud autẽ ꝙ corrumpitur eſt actio eius
eſſe autẽ nõ corrũpir̃. Et ſecũdo tenet cum
alex.ſupra in cõmento.xvii.ꝙ itellectus ade
ptus remanet in poſtremo.& allegat ibi cõ
mẽtator ad hoc librum de aĩa. Tunc arguo
ad propoſitũ.& probar̃ ꝙ non ſolum rema
net intellectus poſſibilis poſt mortem.in ſe
ſed in opatiõe ſua:ſcilicet itelligẽdo ſubſtã
tias ſeparatas ſecundũ eſſe quod habẽt in ſe
ipſis.qa cõmentator hic loquir̃ p primum
ꝙ premittitur de anima ſeparata poſt mor
tẽ.& p ſecũdũ de itellectu adepto quẽ põit
iii.de aĩa.ſ.cõmento.v.ſ.ponit tũc intellectũ

adeptum quando cognoſcit intelligentiã
agentem.ut infra queſtio.ii.ponitur in ſecũ
do arti.Idem ponit cõmẽto.xx.Igitur uult
ꝙ in poſtremo.i.poſt mortem ſecũdum ex
poſitionem cõmẽtatoris ibidẽ remaneat
intellectus adeptus.ſic ꝙ tunc intellectus
poſſibilis intelligit agentem Sed ſecũdum
paſſum illum de.xii.methaphiſice ipſe nõ
uult ꝙ intellectus adeptus poſt mortem de
pendeat ab actione intellectus in habitu ꝗ
eſt circa fantaſmata.Sed uult ꝙ actio illa in
tellectus in habitu tunc corrumpatur. Igiẽ
uult ꝙ ex intentione ꝙ poſt mortem intel
lectus poſſibilis intelligat intelligentiã agẽ
tem & alias ſubſtantias ſeparatas.ut ſunt in
ſeipſis.Item hec eſt intentio ſua tertio de
anima com.xx.ubi intendit ꝙ ubi dicit ari
ſtotiles de intellectu ꝙ nõ quandoq; intel
ligit & quandoq; non. ſed cum eſt abſtra-
ctus eſt illud quod eſt tantum.& iſte eſt im
mortalis ſemper. primo commentator ibi
dem dicit ꝙ illud eſt dictum de intellectu
agẽte. Sed(ut dicit)tamen alii expoſitores
hoc exponunt de poſſibili.& cõcedit ꝙ po
t eſt intelligi de poſſibili uno modo ſecun-
dum ꝙ comparatur ad hominem ſecundũ
ſpeciem.ſed non ſecundum indiuiduum.
¶ SECVNDO poteſt itelligi hoc ut di
cit aliomodo quod eſt ad propoſitum.ſcili
cet ꝙ intelligit ſubſtantias ſeparatas & itel
ligentiam agentem quia tunc non inueni
tur quandoq; intellectus & quandoq; nõ.
¶ TERTIO ad propoſitum cõmenta-
tor dicit horam quando incipit illa actio i
intellectu poſſibili ſcilicet opinandum eſt
ꝙ iſte intellectus qui eſt in potẽtia cum de
claratus eſt ꝙ eſt eternus & innatus perfici
per formas materiales:dignior eſt ut ſit in
natus perfici per formas non materiales ꝗ
ſunt in ſe intellecte.ſed non primo copula
tur nobiſcum.hoc modo tenet in poſtrẽo
quando perficitur generatio intellectus qui
eſt in habitu. ¶ NOTA hic quando inci
pit cognitio intelligẽtiarum ſcilicet quãdo
intellectus in habitu eſt perfectus ſcilicet
habẽs perfectam cognitionem materialiũ
in fantaſmatibus creaturarũ. ¶ QVAR
TO finaliter dat commentator modum
qualiter tunc perueniet in ſpeculationem i
telligentie agentis & aliarum ut in ſe ſunt.
& dicit.quando ſic fuerit copulatus cũ agẽ
te:deinde abſtrahetur & ſeparabitur a com

municatione quam habuit nobiſcum per
naturam.& tunc peruenietur ad corruptio
nem intellectus in habitu.& per conſequẽs
intentio quam tunc habebit:erit circa intel
ligentias ipſas in ſe. ¶ EX his clare proba
tur propoſitum.quia quandoq; intellectus
poſſibilis intelliget agentem & alias ſubſtã
tias ſeparatas : quando ſcilicet adeptus
fuerit intellectum in habitu in fantaſmati-
bus creaturarum.ſic tamen ꝙ ibi non ſtabi
tur ymo deinde abſtrahetur intellectus ma
terialis a copulatione quam habet nobiſcũ
per naturam & corrumpetur intellectus in
habitu ꝗ tum ad generationem ſciẽtie ex
fantaſmatibus.ſed iſta non eſſent uera ꝙ i
telligeret intellectum agentẽ & cetera ſepa
rata poſt corruptionem intellectus in habi
tu & ſcientie acquiſite ex fantaſmatibus:ni
ſi actio quã ex tunc habebit intellectus ma
terialis reſpectu intelligentie agẽtis & alia
rum ſubſtantiarum de qua actione dicit ꝙ
per eam non quandoq; intelligit & quan
doq; non eſſet: reſpectu intelligentiarum
ut ſunt in ſeipſis. ¶ CONTRA cõmen
tator cum poſuit generationem eternam a
parte ãn.& a parte poſt ſequitur per conſe-
quens ꝙ intellectus quem poſuit unum nu
mero in omnibus poſuit nunꝗ ſeparari oĩo
& ita nichil eſt ꝙ dicitur ꝙ poſt ſeparatio-
nem intelliget ſubſtãtias ſeparatas : ut ſunt
in ſeipſis. ¶ RESPONSIO. ꝙ p hoc ꝙ
uult ꝙ ſeparatus intellectus in poſtremo in
telligat ſubſtantias ſeparatas in ſe:non intẽ
dit ꝙ hoc erit per ſeparationem a quolibet
quia hoc nunꝗ erit ſecundũ ipſum:ſed uult
ꝙ poſt ſeparationem ab iſto:uel ab illo in
telliget ſubſtantias ſeparatas in ſeipſis non
ſic intelligendo ꝙ poſt ſeparationem ſibi
primo cõpetat intelligere ſubſtantias ſepa
ratas ſecundum eſſe proprium quod habẽt
in ſeipſis:ſed ꝓpter preciſionem a cognitio
ne que eſt conuincendo a fantaſmatibus.
hoc dicit ſic quia ſcilicet poſt ſeparationem
a me & a te preciſe habebit iſtum actũ quo
cognoſcit ſubſtantias ſeparatas in ſe: & nõ
amplius:conuincendo cognitionem eanũ
ex fantaſmatibus ſuppoſitorum a quibus ſe
paratur.Et hoc eſt ſecundum principale ꝙ
in iſto ſecũdo articulo uolo inquirere uide
licet habito ex primo articulo iſtius queſtio
nis ꝙ ex ui ſue copulationis nobiſcũ habuit
intellectus noſter ꝙ poteſt ſubſtantias ſepa

Digitized by Google

ratas cognoſcere ſolū ex fantaſmatibus crea
turarum an ſimul cum hoc poſuit ꝙ pro tē
pore illius copulationis cōcomitanter : ſal
tem cognouit ſubſtantias ſeparatas in ſeip
ſis:ita ꝙ non poſt ſeparationem primo. Et
tertiū principale erit de eius conuerſa.ſ. ha
bito ex principio.ii.arti.iſtius queſtionis ꝙ
ſeparatus cognoſcit ſubſtantias ſeparatas ī
ſeipſis an ecōtra ſimul cum ipſis illis ex na
tura ſeparationis poſuit cōmētator ꝙ co-
gnoſceret res materiales. ¶ AD primum
iſtorum dico eſſe intelligendum ꝙ com-
mentator non ſolum poſuit ꝙ intellectus
poſſibilis copulatus nobis eſſet quedam in
telligentia cognoſcens & intelligens : ſed
ꝙ intellectus agens eſſet intelligentia ue
re intelligens & cognoſcens ita ꝙ preter
hoc ꝙ illuminat fantaſmata noſtra ue-
re intellexit & cognouit entia . Et hoc
expreſſe habetur a cōmentatore tertio de
anima cōmēto . xx.ubi comentator expo-
uit auctoritatem intellectus non quandoqꝫ
intelligit & quandoqꝫ nō &c.dicit ꝙ eſt di
ctū de intellectu agente. licet poſſet exponi
de intellectu poſſibili tunc dico ad propo-
ſitum ꝙ commētator uoluit ꝙ tam intel
lectus agens ꝗ poſſibilis ꝗdiu copulabant̄
nobiſcū licet uirtute copulatiōis hic ſolum
abſtrahebat:ille uero intelligebat:concomi
tanter in illa copulatione nobiſcum habe-
bant ſuas proprias operationes que ſunt ꝓ
prie eis ut ſunt quedam intelligentie in or-
dine intelligentiarum ſcilicet intelligere
ſe.& ceteras ſubſtantias ſeparatas in ſeipſis
non ex fantaſmatibus creaturarum tātum.
¶ QVOD patet ſic quia arguitur ſic.ſe
queretur magnus error in natura.probo qa
copulatio qua copulantur nobiſcum eſt na
turalis ſecundum cōmentatorem.iii.de ani
ma.cōmento.xx.ꝙ autem per hoc ꝙ conue
niens eis naturaliter orbarentur perfectione
que conuenit eis ſecundum ordinem ſuum
quem naturaliter habent in ordine ſuo cū
aliis intelligentiis ſcilicet cognoſcere in ſe-
ipſis & alias intelligentias:hoc eſſet orba-
re eas propria perfectione ꝙ eſſet magnus
error in natura igitur &c. ¶ ITEM hoc
patet manifeſte fuiſſe de intentione cōmē
tatoris.ii.methaphiſice cōmēto primo ubi
expreſſe uult ꝙ difficultas comprehēſionis
rerum que ſunt in fine ueritatis ſcilicet ī pri
mo & in principiis difficultatis a materia

eſt ex nobis & reddit rationem quia non
ſunt intellecta a nobis:niſi quia facimus ea
intellecta ſcilicet cōuincendo ex fantaſma
tibus creaturarum . & infra uult ꝙ licet ſit
difficile nobis iſto modo:tamē ſimpliciter
nō eſt nobis impoſſibile quia ut dicit ſi ita
eſſet: ocioſe egiſſet natura : quia feciſſet il-
lud quod eſt in ſe naturaliter intellectū ali
cui:non intellectum ab aliquo: tūc arguo :
cōmentator ponit preciſe difficultatem co
gnoſcendi iſta ſecundum ꝙ conuincimus
cognitionem illarum ex cognitione crea-
turarum quia methaphiſica noſtra de illa
cognitione loquitur ibi que eſt ex creatu-
ris:ut probabo.ſed licet ſit difficile hoc mo
do:uult tamen ꝙ non eſt omnino impoſſi
bile nobis:ergo cognoſcere eas ſicut cogno
ſcunt alie intelligentie ſcilicet ut ſunt in ſe
ipſis.probo quia aliter non ualeret ꝓbatio
ſua ꝙ natura feciſſet illud quod eſt natura-
liter intellectum ab aliquo non intellectū.
niſi enim noſtra intelligentia nobiſcum co
pulata de qua loquitur ibi ſicut & omnes ī
telligentie naturaliter ſubſtātias ſeparatas
cognoſceret ut ſunt in ſeipſis: nulla conſe-
quentia eſſet:impoſſibile eſt ꝙ ſint intelle
cta a nobis:ergo impoſſibile eſt ꝙ ſint ītel
lecta ab aliquo & ſic habetur propoſitum.
ꝙ nō eſt impoſſibile nobis.i.per intellectū
nobiſcum copulatum intelligere ſubſtan-
tias ſeparatas ut ſunt in ſeipſis. Sed tunc eſt
difficultas de modo quomodo iſte due in
tellectiones ſimul erant in intellectu.
¶ CREDO ꝙ cōmētator habebat ſimi
lem ymaginationem ad noſtrā . quam nos
theologi ponimus.Ponimus enim ꝙ in co
pulatiōe qua copulamur obiecto beatifico
ꝙ intellectus noſter habet duas facies . unā
quam cōuertit ad faciem ſuperiorem ad co
gnoſcendum res ut in uerbo. & alteram in
feriorem qua conuertit ſe ad uidendum res
in proprio genere.& ponimus ꝙ ambe iſte
cognitiones manent ſimul .ſic ymaginaba
tur cōmentator ꝙ intellectus noſter tā agēs
ꝗ poſſibilis habet q.ſuperiorem faciem uel
aſpectum qua conuertit faciem ſuam ad in
telligendum ſe & ſubſtantias ſeparatas . Et
inferiorem qua conuertit ſe ad fantaſmata
agens uidelicet illuminando.& poſſibilis ī
intelligendo.Et ſic ſequitur ꝙ ambe ope-
rationes manebāt ſimul. ¶ CONTRA.
Si ſit ſimile : ergo ſicut beati experiuntur

iſtas duas actiones in ſe:ſic in nobis experi
mur illas duas actiones intellectus copula
ti nobiſcum quod falſum eſt. Reſpondeo
ꝙ uerum eſt ꝙ experiremur illas duas actio
nes ſi ſecundum utranq; operationem co
pularetur nobiſcum.ſed ſecūdum ipſum li
cet utranq; operationem copularetur no
biſcum'. ſed ſecundum ipſum licet utranq;
operationem exerceat in nobis:tamen ſo
lum copulatur nobiſcum mediantibus for
mis ymaginabilibus.ergo.&c. ¶ AD il
lud quod uocatur principale tertiū in hoc
articulo:dico ꝙ non fuit de intentione cō
mentatoris ꝙ poſt ſeparationem res natu
rales cognoſceret per formam quam hic ad
quiſiuit. Quod patet.quia cōmentator.iii.
de anima.cōmento.xx.non ponit memo
riam intellectiuā in nobis:ſed ſolum ſpecu
latiuam.ſic uidelicet ꝙ quando intellectus
conuertit ſe ad aliquid quod eſt in habitu:
conuertit ſe ad preſeruata in memoria ſen
ſitiua: mediante tamen lumine intellectus
agentis.& per conſequens ſecundū ipſum:
in anima ſeparata cum non manet aliqua
uirtus ſenſitiua: nichil remanet. Vnde ha
bet ſe cōuertere ad noticiā rerum in ꝓprio
genere.& ita in anima ſeparata non poſuit
noticiam rerū in proprio genere. ſicut nos
ponimus naturalem adquiſitam. Poſuit er
go ꝙ intellectus illi ſeparati poſt mortē co
gnoſcebant res in proprio genere cognitio
ne quadam naturali alia q̄ adquirēdo a fan
taſmatibus eo modo naturali quo alie itel
ligentie cognoſcunt res materiales.Quis ſit
ille modus habebitur.ii.li.di.v.ſ arti.v.Pro
batur ꝙ quilibet intelligit inferiora ſe non
ſicut obiecta per determinantia eius cogni
tionem.ſed intelligendo ſeipſum ad obie
ctum per ſe:cōſecutiue intelligit alia.Quod
autem nō ſit dare memoriam intellectiuā
ſecundum cōmentatorem patet ſecundum
eum tertio de anima cōmē .xx.ubi dicitur
ſic.hic ſurgit queſtio ꝑfecte.Dicit enim que
rens cum intellecta cōia ſunt neq; generabi
lia neq; corruptibilia. ſed habent modum
quare non memoramus poſt mortem cogi
tationum habitarum in hac uita.& dicetur
diſſoluendo.quia rememoratio fit per uir
tutes comprehenſiuas paſſibiles.ſcilicet ma
teriales.& ſunt tres uirtutes.quarum eſſe de
claratum eſt in ſenſu & ſenſato.ſcilicet yma
ginatiua cogitatiua & rememoratiua.Iſte
enim tres uirtutes ſunt in homine ad apre
hendendum formam rei ymaginate quan
do fuerit ſenſus abſens. ¶ CONTRA il
lud tertium dictum quod cōmentator non
poſuit ſolum duas facies in intellectu nr̄o.
ſed tres probo.quia habitum eſt in ſolutōe
precedentis dubitationis pro ſtatu ſue copu
lationis de una facie in ordine ad fantaſma
ta.& de alia in ordine ad intelligentias in
ſeipſis.ne orbetur ſua naturali perfectione:
ut dicis.Nūc tertio dicis. ꝙ quadam cogni
tiōe naturali cognoſceret res materiales nō
adquirendo de fantaſmatibus.ſed quadam
cognitione naturali modo quo aliquando
angeli.&c.Et ad hoc ſequitur tertia facies.
ergo probo quia dicis ꝙ illa cognitio ter
tia eſt naturalis.& dicis cū hoc ꝙ iſtam ter
tiam faciem & cognitionem habuit quan
do copulatur nobiſcum ſicut & alias.
¶ RESPONDEO & dico ꝙ poſui du
as non excludendo quin poſſint plures. qa
poſtq̄ multiplicatur facies in dualitatem in
eadem intelligentia non eſt inconueniens
multiplicare trinitatē uel ulterius ſicut na
tura exigit. Verbi gratia.in anima noſtra ſe
parata ſecundum theologiā ponimus duas
facies in uerbo & in proprio genere.& illa
que eſt in proprio genere: poteſt diuidi in
duas facies.puta ꝙ cognoſcamus res ꝑ ſcien
tiam adquiſitam a fantaſmatibus & memo
riter retentam.& per ſcientiam quam no
uiter adquirimus naturaliter: ſaltem quan
tum ad naturalem cognitionem intelligen
tiarum aliarum quam habuimus hic in uia
Et ita erunt tres facies uel plures. ſi natura
plures exigat.nec tamen oportebit nos iſtā
tertiam experiri.ut dictum eſt in fine pre
cedentis dubitationis de ſecunda facie.
¶ SEQVITVR ergo tertius articulus
ad uidendum an ad habendam quancūq;
cognitionem ſupernaturalem generaliter:
neceſſario requiritur aliquod altius lumen
lumine naturali.& hoc ex parte intellectus
noſtri. Ad quod ſciendum eſt ꝙ licet cōmē
tator poſuerit nos cognoſcere deum per i
tellectum adeptum qui dependet ab intel
lectu in habitu ut in primo articulo decla
ratum eſt.& per intellectum adeptum non
dependentem ab intellectu in habitu.quo
modo cognoſceret deus ut eſt in ſe. & hoc
quantum ad eſſe abſolutum diuinitatis.pu
ta ut eſt prima & perfectiſſima intelligen

Digitized by Google

tia.ut in ſecundo habitum eſt.tamen nullo
modo poſuit ꝙ itellectus noſter aliquomo
do poſſet cognoſcere deum ut eſt in ſe. ſecũ
dũ ꝙ nos theologi ponimus . puta ſecundũ
ꝙ eſt in ſe unus & trinus.& ſic de aliis articu
lis fidei.Quod patet duodecimo methaphi
ſice commento triceſimonono. ubi deridet
opinionẽ de trinitate & unitate.& dicit ꝙ
euadere uoluerunt & euadere nõ potuerũt
Et probat ſic.quia ubi ſubſtantia eſt nume-
rata(& uocat ſubſtãtiam in 'uidua ſubſtan
tie)non poteſt intelligi multiplicatio in uni
tate.niſi ꝙ illa multiplicatio habebat unita
tem per intentionem additam. ideſt ſolum
multiplicantur ſecundum predicatum uni-
uerſale quod predicatᷣ de eis ut patet de ſpe
cie reſpectu indiuiduorum. Sed ubi eſt talis
multiplicatio in unitate:non ſaluatur trini-
tas ſuppoſitorum in unitate eſſentie indiui
ſibilis:igiᷣ.&c. ¶ SECVNDVM hoc igi
tur eſt dicendum ad tertium articulum diſti
guendo ꝙ tripliciter poſſumus loqui de co
gnitione dei a nobis.quia aut loquimur de
cognitione intellectus noſtri preciſe ſecũdũ
ꝙ eſt quedam intelligentia in ſe.ſicut loqui
tur cõmentator in iſto ſecundo articulo . ſic
dico ꝙ ad cognoſcendum deum in ſe ſecun
dum propriam naturam deitatis abſolutã :
quam nos theologi uocamus cognitionem
ſupernaturalem:ſecundum ipſum nõ reqri-
tur lumen niſi naturale.Dictum enim eſt ꝙ
quando copulatur nobiſcum ſecundum ꝙ
eſt intelligentia ſic intelligit deum in ſe : &
etiam quando ſeparatur a nobis. & certum
eſt ꝙ loquitur ſolum de cognitione natura
li. ¶ ALIO modo loqui poſſumus de co
gnitione intellectus noſtri ſecundum ꝙ co
pulatur cum itellectu in habitu & fantaſma
tibus.& tunc ſi quis attenderet ad rationes
philoſophi.ut loquitur de intellectu ut co-
pulatur nobiſcum.de quo erat primus arti-
culus:ſtatim ſequeretᷣ ꝙ neceſſario requiritᷣ
altius lumen.uel ex parte intellectus: uel ali
qualiter concurrens uel cõmunicans. Quod
dico propter queſtionem ſequentem.
¶ PROBO ꝙ alexander dixit.ꝙ qñ pue
nerit itellectus noſter ad cognoſcẽdũ deũ ꝙ
tũc itellectus agens puẽit ad ultimã pfectio
nẽ ſuã i agẽdo & ad cõplementũ & finẽ. Et
auerrois dixit ꝙ tunc intellectus agens eſſet
totaliter adeptus ab itellectu poſſibili. Auẽ
pache dixit ꝙ tũc ſedaretᷣ oĩs itellectus agẽs

ſed certũ ẽ ꝙ ſi itellectus agẽs itali cognitõe
naturali de deo de qua ipſi loquũtᷣ puenerit
ad ultimã pfectionẽ ſuã in agendo & ad cõ
plementũ & ad finẽ.& totaliter ſit adeptus
ab intellectu poſſibili & oĩo ſedetᷣ ꝙ tunc
oĩno nulla potẽtia ſibi remaneret qua poſ
ſit in ulteriorẽ actũ. & ẽt certũ eſt ꝙ poſſibi
lis ſecũdũ ꝙ copulatᷣ nobiſcum non põt in
maiorem actũ niſi cõcurrente agente : igitᷣ
ſi intellectus poſſibilis noſter ſeu itellectus
copulatus nobiſcũ habebit altiorẽ cognitio
nẽ de deo ꝙ̃ in lumine naturali ipſius intel
lectus agẽtis adhoc ẽ neceſſariũ:altius lumẽ
¶ TERTIO mõ poſſumus loqui de co
gnitiõe itellectus noſtri reſpectu dei ſecũdũ
ꝙ eſt credibilis a nobis.puta ꝙ eſt trinus &
unus &c. Tũc adhuc diceret cõmẽtator ꝙ ex
parte itellectus requireretᷣ altius lumẽ lumi
ne naturali.ſed illo mõ deum cognoſceret.
Q d patet p rationẽ.qa ipſe ponit ꝙ p itel
lectũ adeptũ.q dependet ab itellectu in ha
bitu.ſecũdũ ſuum eẽ copulationis nobiſcũ:
totaliter ẽ adeptio in illo genere cognitio
nis.Et eodẽmõ ponit ꝙ p itellectũ adeptũ
independentẽ ab intellectu i habitu ẽ ſim
pliciter & totaliter adeptio itellectus ſecũdũ
ꝙ ẽ quedã itelligẽtia nata cognoſcere deũ
in ſe ſecũdũ abſolutã rationẽ deitatis. Si er
go ulterius debet cõpeterᷣ ſibi aliqua cogni
tio oĩmode cõpleta adeptiõe naturali:pla-
ne ſequitᷣ ꝙ oportet & lumẽ eius itellectua
le nouiter uigoretᷣ.Sic ergo rñderet cõmẽta
tor ad iſtũ articulũ.Sed tñ ad iſtũ articulũ ſũt
qdã theologi.thomas.iii.cõtra gẽtiles .c.li.
tripliciter.Prĩo ꝙ neceſſario reqratᷣ i nobis
aliqua ſupnaturalis diſpoſitio ad habendũ
ſupnaturalem cognitionẽ de deo. ¶ SE-
CVNDO dicũt ꝙ iſta diſpoſitio debet uo
cari lux aut lumẽ. ¶ TERTIO ꝙ illḋ lu
mẽ reqritᷣ pp itellectũ noſtrũ.Primũ pbant
ſic.Impoſſibile ẽ ꝙ aliqua potentia eleuetᷣ
ad actũ iproportionatũ ſibi niſi prius p ali-
quid eleuetᷣ ipſum cõfortans.Sed cognitio
dei ſupnaturalis eſt nobis iproportionata :
cũ ſit ultra naturam noſtram:ergo.&ce .
¶ ITEM . Impoſſibile ẽ non unita uniri
ſine mutatione in altero uel in utroqꝫ ergo
ſi itellectus noſter nouiter ſupernaturaliter
deo uniatᷣ ipſe mutabitur. cum alter.ſ.deus
nõ poſſit mutari.ſed talis mutatio ad altio-
rem cognitionem intelligibilem maxime ſi
et per altiorem diſpoſitionem quam primo

habuit.ergo.&c. ¶ ITEM ſi aliqua poten
tia eleuet̃ ad altiorē actum quem primo ñ
habuit:hoc erit per ſue uirtutis intenſionē
uel per noue uirtutis acceptionem. ſed cum
acquirimus pfectiorem cognitionē de deo
ꝙ primo habuimus ſcilicet cognoſcendo eũ
ſupernaturaliter ſua uirtus ſcilicet lumen in
tellectus agentis ad hoc non poteſt fortiſica
ri.quia lumen intellectus. agentis intra ſuã
naturam quantũcunqꝫ augeretur nor. face-
ret ad cognitionem ſupernaturalem . quia
non eſt eiuſdem rationis cum naturali co-
gnitiõe.ergo oportet dare ꝙ hoc ſit per no
uam diſpoſitionem acquiſitam.quod eſt ꝓ
poſitum. ¶ SECVNDO dicunt ꝙ iſta
diſpoſitio debet dici lux. quia per iſta natu
ralia conuincimus & arguimus de ſuperna-
turalibus.ſed iſte habitus quo intellectus no
ſter eleuatur ad intelligendum in cognitio
ne naturali uocatur lux.tertio de anima tex
tu.cõmenti.xviii.ergo.& cetera. ¶ TER
TIO dicunt ꝙ illud lumen non requiritur
ꝙ faciat intelligibile in actu ſicut requiritur
lux intellectus agentis:ſed propter hoc ꝙ fa
ciat intellectum poſſibilem intelligere. hoc
probat quidam aureolus ſuo quolibeto.q.
ix.ar.iiii.ꝓpõe.iiii.ſic.Si qd minus uidet̃ ieſ
ſe.&ieſt:& illud qd magis ſed reſpectu obie
cti naturalis oportet fortificari lumen intel
lectus noſtri per aliquod lumen uel habitũ
igit̃:reſpectu ſupnaturalis Probatio mĩoris
Intellectus enim diſcipuli nõſufficit ad atti
gendũ ſcientiam magiſtri niſi habituet̃ per
exercitiũ & adquiſitionē.Et hoc magis pa-
tet in habente minus clarũ itellectũ p natu
rã.Ille enim nõ poteſt in eundem gradũ co
gnitionis in quē poteſt habens p naturam
magis clarũ intellectũ.ergo ad hoc ꝙ illum
gradũ attingat: oportet ipſum illuminari ꝯ
uel p lumen uel p gradum luis. ¶ ITEM
actus cognoſcendi cõſiſtit in quadam clari
tate lumĩs intelligibilis. ergo :ꝗto actus eſt
perfectior:tãto proporcionaliter requiritur
claritas maior. ſed actus ſuper naturalis eſt
ſuper totũ lumen naturale in pfectiõe ergo
claritas ſua uel lumen eſt ſupra totũ lumen
naturale.Concordat ſcotus in ſimili ſcilicet
de caritate.p hoc.di.xvii.arti.iii. ¶ CON
TRARIVM.huius dicũt alii.ſcilicet. ual
ſingham arguit cõtrarium. & hoc ſic. Prop
ter talem cognitionē habẽdam de deo ad
quã ſufficienter lumen intellectus noſtri na
turale poſſet fortificari nõ requiritur neceſ-
ſario altius lumen naturale ex parte intelle
ctus noſtri. ſed ſi deus uellet in tantum for
tificari poſſet lumen intellectus noſtri natu
rale:ꝙ poſſet cognoſcere deũ ſub omni ra-
tione ſecundum quam per quodcũqꝫ aliud
lumē ſupnaturale poterit unꝗ cognoſci. er
go &c. Minor ꝓbat̃ qa in eodem lumine ĩ
quo poteſt intellectus noſter in ſuum obie
ctũ adequatũ:poteſt in omne cõtentũ ſub il
lo:uel ſaltē ſibi nõ repugnat ad hoc fortifi
cari.ſed deus in quacũqꝫ rõne qua ē cogno
ſcibilis a nobis etiã per quodcũqꝫ lumen ſu
pnaturale cõtinet̃ ſub obiecto adequato ĩ
tellectus noſtri.ſcilicet ſub ente ĩ ꝗtũ ens.er
go &c.Sed iſta rõ nõ cogit.qa p ꝗcũqꝫ forti
ficationē manens infra naturã ſuã lumē in
tellectus noſtri nunꝗ poſſet modũ alterius
rõis Bñ enĩ poſſet ex tali fortificatiõe & itē
ſione fortius & pſpicacius in ſuum obiectũ
ꝓpriũ.ſed deus ut ſupernaturaliter cogno-
ſcibilis eſt omnino alterius rationis ꝗ ſint
res naturales:ad quas determinatur intelle-
ctus per ſuum lumen naturale.ergo &c.
¶ ITEM potens in obiectum adequatũ
poteſt cum effectu in oĩa cõtenta uel natus
poſſe:maxime de per ſe contentis. ſed deus
eſt per ſe contentus ſub ente primo:ergo de
facto poterit intellectus naturaliter ĩ dei co
gnitionē:hoc eſt periculoſum. qa contra de
cretalem.in.vii.li.de here.ad noſtrũ. & con
tra articulũ.ccx.quere infra. ¶ AD argumē
tũ quando peruenit̃ ad hoc qd dicit̃ ꝙ deus
in quacũqꝫ ratione ſit cognoſcibilis & ĩ quo
cunqꝫ lumine cõtinetur ſub ente in ꝗtũ ens.
Verum eſt ꝙ cõtinetur quantũ ad rei uerita
tē ſed non ſub iſto modo quo poſuit philo
ſophus ens in ꝗtum ens eſſe obiectum intel
lectus noſtri.loquẽdo de intellectu noſtro ſe
cundum potentiã ordinatã qua poteſt pro-
priis uiribus exire ĩ actum. Dico ſecundũ po
tentiã ordinatã & ex propriis uiribus qa di
ſtinguet̃ de potentia ordinata & abſoluta.
infra in iſto articulo. Probatio aſſumpti . ꝙ
philoſophus nũꝗ poſuit ens in ꝗtũ ens eſſe
obiectũ itellectus noſtri iſto modo niſi ſecũ
dum ꝙ eſt cõe ad creaturas & ad ea que poſ
ſunt conuinci ex eis creaturis.Sed deus ut eſt
naturaliter cognoſcibilis in lumine natura-
li:ſupernaturali:non põt conuinci ex creatu
ris ergo nec eſt ſupnaturaliter cognoſcibilis
nec continetur ſub ente in quantum ens .

Digitized by Google

quod eſt obiectum intellectus noſtri. Probatio maioris. per propoſitionem aduerſariorum quam reputo ueram. qa philoſophus nunq̃ poſuit ens obiectum intellectus noſtri adequatum niſi per modum talem quo intellectus noſter naturaliter & de potẽtia ordinata ad actum poſſet in ipſum ens. & in omnia contenta ſua. Sed nunq̃ philoſophus nec commentator poſuerũt nos poſſe in cognitionẽ entis & cõtẽtorũ ſuorũ. & de potẽtia ordinata ad actũ niſi ſecundũ: q̧ ſunt creata fantaſmata uel relucentia in fantaſmatibus. ut patet ex prima determinatione cõmẽtatoris in primo articulo. &c. Et intellige q̧ iſta reſponſio eſt bona loquendo preciſe de intellectu ut copulatur nobiſcum de quo eſt primus articulus. Si tñ loquamur de intellectu copulato aut ſeparato de quo eſt ſecundus articuulus: ſic cõmentator concederet concluſionẽ. argumenti. q̧ in lumine naturali poſſemus cognoſcere deũ in ſe. Et ideo eſt dicendũ q̧ uerum cõcludit ſecundũ philoſophos. licet non ſecundũ theologos. quia tñ theologi ſolũ tenent cũ cõmentatoꝛ I primo articulo nõ enim in ſcdo. ut patet p illud. vi. decre. de ſumma trinitate & fide catholica ad noſtrũ. Ideo directe ꝓcedẽdo iſtã opinionẽ uoluit qdã cũgton oñdere q̧ intellectus nr̃ p lumẽ ſuũ naturale & ſ̃ ex pte potẽtie & q̧ q̃ũ ex pte potẽtie ſui ẽp ſuũ naturale lumẽ ſine quocũq; alio lumĩe addito ſibi: poterit I ſupnaturalẽ cognitionẽ de deo ſi deus uelit ſe oſtendere. Quod oſtendunt ſic. Si aliquid impediret quare intellectus noſter p lumẽ ſuum naturale nõ poſſet in quãcunq; cognitionem de deo habendã in quã alii ponunt q̧ poteſt p lumen ſupernaturale Et hoc dicit ſi deus ſe uellet oſtendere intellectui noſtro. hoc maxime uideꝛ paruitas potentie noſtre intellectiue: & exceſſus obiecti quod eſt deus. Hec non impediunt ſi obiectum ſe exhibebat preſens potentie ergo ſi deus ſe uellet oſtendere intellectui noſtro: ipſe p ſuum lumen naturale poterit in quãcunq; cognitionẽ de deo in quã poſſet ſupnaturale. Probaꝛ minor ſic. quia paruitas potẽtie reſpectu obiecti excedentis non ẽ niſi dupliciter. ſcilicet aut quando excedit extenſiue: aut intenſiue. ſed primũ non impedit qa intellectus põt naturaliter in excedens extenſiue. qa licet itellectus ſit pticulare quid. tñ naturaliter in excedens extenſiue. qa licet intellectus ſit particulare quid. tñ naturaliter põt in uniuerſale. Vniuerſale aũt excedit particulare extenſiue. Nec ẽt ſecundum. quia inferior angelus poteſt naturaliter I cognitionẽ ſuperioris. & tamen ſuperior excedit intenſiue inferiorem. ¶ ITEM paruitas potentie & exceſſus obiecti non impediunt quin potentia poſſit eſſe proportionabilis per ſuam naturam reſpectu actionis obiecti. quando obiectum nichil põt agere in talem potentiam niſi proportionatum potentie. ſed deus nichil poteſt agere in intellectum noſtrũ niſi ꝓportionatum intellectui noſtro: ergo. &ce. Probatio minoris. quia quantumcunq; deus ſit obiectum excedens in infinitum. tamen extra ſe nichil poteſt agere niſi finitum quia non poteſt agere actiõem niſi ſecundũ ſubiectuui. quia hoc eſſet oppoſitum in adiecto ſubiectum autem eſt finitum: igitur. ¶ ITEM exceſſus obiecti ſuper potẽtiam non reddit potentiam improportionabilẽ ſibi niſi quando exceſſus eſt leſiuus potẽtie. Hoc patet per philoſophum. ſecũdo de anima. tex. cõ. cxxiii. Sed intellectus noſter non leditur ab excellenti intelligibili: ſed confortatur magis ut dicit tertio de anima tex. cõ. vii. ergo. &ce: ¶ ET confirmaꝛ iſta ratio. quia cõmentator tertio de anima cõmento. xxxvi. reddit huius cauſam dicens. Si poſuerimus q̧ intellectus noſter ſit Imixtus & immaterialis: tunc illud quod eſt magis intelligibile magis ab eo comprehenditur. Sed certum eſt q̧ intellectus ſecundum ſuam naturam eſt inmixtus & immaterialis: ergo per naturam ſuam eſt proportionalis ut poſſit I excedens obiectum non obſtante paruitate ſua. Sed omnia iſta argumenta iſtorum cum hoc q̧ ſint multum apparentia poſſunt unico uerbo ſolui ſequendo dicta in primo articulo & ſequendo theologiam. quia diceretꝛ q̧ preciſa cauſa quare in lumine naturali nõ poſſumus in cognitionem iſtam de deo in quam poſſumus in lumine ſupernaturali: non eſt paruitas potẽtie reſpectu obiecti excedentis ſit abſolute dicti. ſed paruitas potentie reſpectu obiecti excedẽtis & eq̃uoci ut ſupra dixit cõmentator. ii. de aĩa cõ. xxxvi. rñdendo alexãdrũ. & auẽpache qa dĩ equocũ qa non eſt natũ cadere ſub ymaginatione. ſicut obiectũ ꝓprium intellectus noſtri. Et ideo qui uellet tenere q̧ deus ut ſupnaturaliter cognoſcibilis poſſet I lũe natu

ꝑali itelligi a nobis oporteret eũ primo de-
clarare ꝙ intellectus noſter in ſuo lumine
naturali poſſet habere ad deũ ut ſuper natu
raliter aliquã ꝓportionẽ ſecundũ quã deus
ut ſupernaturaliter cognoſcibilis eẽt obiec
tũ ſibi cõforme & cõueniens & nõ equiuo
cũ neq; extraneũ. Ideo ſic ꝓcedẽdo primo
ꝓmitto ꝙ oportet oẽm theologũ cõcedeꝛ:
ꝙ de facto requirit̃ i cognitiõe ſupnaturali
aliqđ lumẽ & hoc ꝓp decretalẽ i. vii. libro
de here. ad noſtrum. & ponit̃ i fine iſtius q̃
ſtionis. Secũdo grã exercitii dico ꝙ itellectũ
noſtrũ i lumine naturali poſſe i cognitionẽ
de deo in quã poſſet i quocũq; lumine ſup
naturali dupliciter põt intelligi. uno mõ ꝙ
hoc poſſit de potentia ordinata ad actum
ſic intelligendo. ꝙ ꝑ naturã ſuã habeat om
nino in poteſtate ſua ꝙ poſſit cũ effectu ac
quirere ſibi illã ſupnaturalẽ cognitionẽ de
deo ſicut põt de creaturis ſibi acquirere co-
gnitionem naturalẽ & iſto modo nõ intel
ligo. ut patet ex poſitiõe cõmentatoris i pri
mo articulo. Alio mõ põt itelligi ꝙ hoc poſ
ſit de potẽtia abſoluta ſic intelligẽdo ꝙ li
cet ꝑ naturã ſuã nõ habeat omnino i pote
ſtate ſua. ꝙ poſſit cũ effectu ſibi acquirere il
lã cognitiõem de deo q̃ uocat̃ ſupernatura
lis tñ abſolute loquendo per naturã ſuã ta-
lis cõditionis eſt ꝙ in illam cognitiõnem ſu
pernaturalẽ eleuari & ſine oĩ habitu ſuper
naturali poſſet ſi deus uellet. Et hoc eſt ꝙ
uolo ꝓbare ſic ꝑ articulũ. ccvii. qui dicit ꝙ
intellectus noſter ꝑ ſua naturalia põt attin
gere ad cognoſcendũ eſſentiã prime cauſe
hoc male ſonat. & eſt error. ſi intelligat̃ de
cognitiõe imediata. Sed poſitio quã pono.
ꝙ de potẽtia abſoluta poſſet itellectus no
ſter ad eẽtie diuine cognitionẽ hoc ñ pono
defacto nec ꝙ hoc poſſit cognitiõe imedia
ta ñ plus q̃ illa q̃ ponit ꝙ hoc põt mediãte
lumine ſupnaturali: igit̃ mea ẽ eque rõnabi
lis ſicut illa. probat̃ minor. q̃a ſicut ponẽtes
lumẽ: ponũt ꝙ nõ põt itellectus nr̃ i cogni
tionẽ diuine eẽntie niſi mediãte lumĩe: ita
pono ꝙ itellectus noſter hoc ñ põt imedia
te & ex propriis uiribus. ſed uolũtate diuia
mediãte ꝑ modum applicãtis & eleuantis.

¶ SECVNDO, ſic ꝓbat̃ ꝑ philoſophos.
Si deus ut ſupnaturaliter ẽ cognoſcibilis eſ
ſet obiectum cõforme itellectui nr̃o & cõue
niẽs: & ñ equiocũ aut extraneũ: itellectus nr̃
i lumine naturali poſſet i cognitionẽ illã q̃
uocat̃ ſupnaturalis ſine oĩ habitu ſupnatu
rali. hoc patet ex cõmentatore: & ex premiſ
ſis. Sed accedẽdo ad aliquã aliã potẽtiã abſo
lutã itellectus nr̃i ſi deus ſe uellet oñdeř aut
extraneum: itellectus nr̃ de potẽtia naturali
abſoluta ſua. ſi deus uellet põt in illã cogni
tionem de deo q̃ uocat̃ ſupnaturalis. ergo
&c. Probatio minoris q̃a deus uocat̃ obie-
ctũ equocũ reſpectu itellectus noſtri. q̃a nõ
cadit ſub ymaginatiõe: & ꝑ cõſequẽs nõ ca
dit ſub illuſtratione intellectus agẽtis. ſed li
cet intellectus poſſibilis ſecũdũ ordinẽ qui
nunc ẽ nõ põt hẽre obiecta niſi q̃ cadũt ſub
ymaginatiõe & ſub lumine intellectus agẽ
tis. tñ de potẽtia ſua abſoluta nõ indigeret
intellectu agẽte: nec per cõſequẽs fantaſma
te propter obiectum ſuum ſi res eſſent ab-
ſtracte: quia cõmentator expreſſe. iii. de aĩa
cõmento. xviii. dicit. ꝙ ſi uniuerſalia habe-
rent eſſe extra aĩam: ſicut intendit plato nõ
indigeret ariſto. ponere intellectum agẽtẽ
propter cognitionẽ eorũ. & hoc apparet ſi
res abſtracte naturaliter ſibi fierent preſen-
tes: ergo deus non. erit obiectum equiuo-
cum reſpectu intellectus poſſibilis. acceden
do ad aliquã aliã potẽtiã abſolutam intelle
ctus noſtri ſecũdũ quã poſſet in actũ ſupna
turalem. ſi deus ſe pñtialiter uellet oſtẽdere
& potentiã intellectiuam ſuo uelle eleuare.

¶ CONFIRMATVR q̃a cõmentat. ii.
metha. cõ. primo. dicit. ꝙ licet itelligere pri
mũ principiũ: & alia abſtracta a materia ſit
difficile nõ tñ eſt ipoſſibile nobis: q̃a ſi ita eſ
ſet ocioſe egiſſet natura. Arguo: illud nõ ſe
queret̃ philoſophis ꝙ natura egiſſet ocioſe
ſi hoc nobis eſſet ipoſſibile niſi natura itel
lectus haberet aliquã ꝓportionẽ ad iſta. ſed
natura itellectus noſtri nõ põt habere ꝓpor
tionẽ ad iſta ſecũdũ modũ intelligẽdi: quõ
mõ habet cum fantaſmate: ergo ſecundum
phõs hẽt ꝓportionẽ ad iſta accedendo ad
aliquã potẽtiã intellectus nr̃i ſecundũ quã
poſſet i actũ ſupnaturalẽ ſi deus ſe uellet oñ
deř ſed illã ꝑfectionẽ quã phi poſuerũt ſecũ
dũ potẽtiã naturalẽ nobis poſſe cõuenire: tur
pe eſt theologo nobis negare ſi eã deus no
bis uellet dare igit̃ &c. ¶ ITEM aĩa itelle
ctiua nõ ſolũ ꝑ eẽntiã ſuã cõiũgit̃ corpori ſe
cundũ ꝙ eſt forma: ſed ꝑ eẽntiã ſuam ipſa
eſt quedã intelligentia immaterialis: Sicut
ergo ex hac cõditione ꝙ eſt forma corporis
ſenſibilis ſiue animalis ex hoc neceſſario ac

tio ītelligendi debēt ex fantaſmatibus &
ſenſibus:eadē ratione.ut ē hec ītelligētia ī
materialis poterit per naturam ſuā habere
ꝓportionē ad q̃cūq̃ꝫ īmaterialia. & hoc ſal
tē ꝙ de aliqua potētia abſoluta aliquo mō
ſit eleuabilis ad ea ſi deus uellet.ſed hoc nō
eēt uerū ſi īmaterialia oīno eēnt reſpectu
eius obiecta equoca & ī ꝓportionata.ergo
&c.Cōfirmatᷣ illud ratiōe ſic:opatio ſequitᷣ
eē ſicut ex hoc ꝙ ē quedā ītelligētia īmate
rialis habet oīno ſeparatū eē ſup omīa ſenſi
bilia.ſicut ꝑpetuū ſuper corruptibilia ita ex
hoc ꝙ eſt intelligentia īmaterialis poterit
ſaltem de aliqua potentia ſua abſoluta ſi
deus uellet habere actionem circa omīa in
materialia & ſeparata ita ꝙ illa actio nullo
mō dependeat a ſenſibus & fantaſmatibus
¶ ITEM confirmatur auctoritate.ꝙ hoc
fuit ītētio cōmētatoris.iii.de aīa.cō.xxxvi.
qa ubi themiſtius arguit ſic ītellectus noſter
natus eſt abſtrahere res a materia & intelli
gere eas.ergo a maiori in natum eſt intelli
gere que primo denudata ſunt a materia
iſtam cōſequentiam cōfirmat cōmentator
ibidem & non reſpondet ad eam ſicut re-
ſpondet ratiōibus alioꝝ. ut ſupra patet pri
mo articulo ſic dicens. ꝙ licet hoc non ſit
uerum in potentia mixta: ꝙ que poteſt in
minus poteſt in maius. ſi tamen poſueri-
mus ꝙ intellectus non eſt mixtus materie
tunc certe ſermo eſt uerus. Ecce expreſſe ꝙ
commentator concedit ſibi ꝙ licet intelle
ctus unomodo.ſ.ut cōiungitur nobiſcū me
diantibus fantaſmatibus non poteſt per ſe
in oīno abſtracta a materia. ſed ſecūdū hoc
ꝙ eſt potentia īmaterialis ſibi eſt in natum
intelligere ea que ſunt primo per ſeipſa de
nudata a materia qđ ſaltē eſt uerum de alí
qua potentia eius abſoluta:& hoc dico ta-
men ſi deus uellet oſtēdere.¶ ITEM cer
tum eſt ꝙ alexander & auempache fuerūt
iſtius opinionis.quia ut patet in fine primi
articuli ipſi poſuerunt ꝙ poſtq̄ intellectus
haberet cognitionem ꝑfectam de rebus
materialibus ꝙ ultra poſſet ſe transferre ad
cognoſcendum deum ut eſt intelligibilis
in ſeipſo. Et intellige ſane ꝙ in omnibus
his argumentis que nituntur dictis philoſo
phi & cōmentatoris ꝙ ipſi uolebant ꝙ in
aliquo ſtatu illa potentia naturalis intel-
lectus noſtri ex propriis uiribus naturali-
bus poterat exire in actum ad uidendum

deum.ut patet ſupra articulo.ii.ſed ſecūdū il
lum intellectum non debent intelligi dedu
ctiones argumentorū quas ſumo ab eis: ſed
ſemper in qualibet deductione ſubintelligi
debet modus ille deducēdi:philoſophus &
cōmentator poſuerunt ꝙ deus non eſt in oſ
ſtatu obiectum equiuocū & extraneū.Sed ꝙ
intellectus noſter de potentia ſua mere na-
turali poterat quandoq̃ꝫ in cognitionē dei
clarā.Sed perfectio cognitionis quā philoſo
phi poſuerunt in nobis de potentia natura
li ordinata ad actum non eſt inconueniens
theologis ponere ꝙ hoc poſſit ītellectus nr̄
de potētia naturali abſoluta ſi deus uellet.
¶ SEQVITVR ergo concluſio argu-
mentorū.ꝙ de potētia naturali abſoluta ſi
deus uellet poſſemus de ipſo habere cogní
tionē ſupnaturalē.ꝙ uero dico intellectum
hoc poſſe de potētia naturali abſoluta hoc
dico ad denotandum.ꝙ non neceſſario re-
quiritur aliquis habitus ſuper additus potē
tie naturali.ſed per hoc non excludo an il
la potētia naturalis abſoluta ſit potētia obe
dientialis.Quod patet.quia licet philoſo-
phi ponerent talē potētiā q̄ñq̃ꝫ ordinatā ad
claram dei uiſionē:philoſophi tñ illam ui-
ſionem uocabant felicitatē naturalē.& ideo
potētia illa poterat eſſe mere naturalis ſecū
dum eos:ſed cognitio ſeu uiſio quā dicimus
nos theologi eſſe propriam theologo:uoca
mus cognitionē ſupernaturalem.ergo potē
tia illa abſoluta ſibi correſpondens in rei ue
ritate eſt potentia obedientialis. ¶ TER
TIO probatur pricipalis cōcluſio per theo
logiam:ſic.Auguſt.xiiii.de tri.c.vii.dicit.ꝙ
aīa noſtra eo ymago dei eſt: quo eius capax
& particeps eſſe poteſt. Si igitur per naturā
ſuam ut ibi diffuſe ꝓbat:aīa eſt dei ymago.
ergo p naturā ſuā.ſine omni lumine ſupin
fuſo pōt eſſe dei capax & pticeps.qđ ſaltem
eſt uerū accedēdo ad aliquā potentiā abſolu
tam & obediētialē intellectus noſtri.& hoc
ſi deus uellet ſe oñdere.Confirmatᷣ.quia ibi
dē non uult aug.conuincere ꝙ aīa p naturā
ſuā eſt ymago qa p naturā ſuā pōt eē dei ca
pax & pticeps ſcilicet cognoſcere deū ut ipſe
relucet in fantaſmatibus creaturarū ſolum:
quia per iſtū modū magis eſſet ad oppoſitū.
oīa enī que ſunt in creaturis adduceret a tri
nitate in unitate ut patet per cōmentatorē
xii.methaphi.xxxix.ergo.uult cōuincere ꝙ
aīa p naturam ſuam ē dei ymago & pticeps

ſecundū ꝙ per naturā ſine omni lumine ad
dito ipſum capere pōt & intelligere ut I ip
ſo.ſaltē ſecundū potentiā obedientialem.
ergo &c. ¶ ITEM ad principale ſi ꝑpter
equiuocationē obiecti ex parte intellectus
requiritur tale lumen eleuans potentiā:quā
do ergo infunditur intellectui.aut infundi
tur ſicut gradus perfectus intrans eſſenti-
am eius (ſicut dicunt multi) quando calor
perfectior additur minori calori precedēti.
aut ꝙ ſit aliqua perfectio accidentalis ſuper
addita.Si primo modo:habetur propoſi-
tum.quia quādo gradus additus intrat eſſē
tiam forme cui additur tunc iſta forma cui
ſit additio per naturam ſuam habuit pro-
portionem naturalem ad actum talē. licet
per talem gradū additū poſſit intenſius &
perſpicacius:ſicut patet in exemplo de calo
re.ꝙ qa gradus additus ſolū dat ſibi poſſe
intenſius calefacere ex ſua tamē natura ha-
bet poſſe calefacere.Si ſecūdo modo ēt ha-
bet̄ propoſitum.quia cum illud lumen ac-
cidentale quod ponitur infundi ſit finitum.
nulla eſt repugnantia. quare unus gradus
luminis conſimilis & tante uirtutis. ſicut
ponitur illud lumen accidentale fuiſſe a pri
cipio creatum intrinſece ipſi intellectui.
Quo poſito:certum eſt ꝙ per naturam ſu-
am haberet proportionem naturalē: uel ſal
tem obiedientialem ad cognoſcendum de
um ſupernaturaliter:quando deus ſe uellet
oſtendere ſicut & per lumen ſupernatura-
le.Concordant henricus & ſcotus lib. iii.di.
xiiii.articu.i. ¶ AD rationes contrarias.ad
primū de cōmentatore quando dicit ꝙ to-
tum lumen naturale intellectus agentis eſt
adeptum ab intellectu poſſibili in cognitio
ne naturali:& eodem modo totum lumen
cognitum intellectus poſſibilis eſt termina
tum.ita ꝙ non poteſt in ulteriorem cogni-
tionem. ¶ DICO ꝙ cōmentator loquitur
ibi de illa cognitione que reſpondet poten
tie que eſt ordinata ad actum.& qua poteſt
ex propriis uiribus exire in actum. non de
potentia eius abſoluta.ut patet qui uult ar
ticulum intueri. ¶ AD primum argumen
tum illius doctoris quando dicit ꝙ intelle-
ctus noſter improportionatus eſt reſpectu
cognitionis ſupernaturalis. Dico ꝙ loquen
do de potentia intellectus ordinata ad actū
& qua poteſt ex uiribus propriis exire I actū
uerum eſt.ſed loquendo de potētia eius ab
ſoluta non eſt uerum:ymo ſi deus ſe uellet
oſtendere omnino intellectus noſter eſt ꝓ
portionatus. ¶ AD ſecundum dico ꝙ in
tellectus noſter mutatur in cognitione ſup
naturali.quia de potentia aliqua eius abſo
luta nouiter exit in actum:quādo deus ſeſe ſi
bi oſtendit.& primo non exiuit. & hoc eſt
mutari p nouū actū.nō p habitum nouum.
¶ AD tertiū quādo dicit.ſi aliqua poten-
tia eleuetur hoc eſt per uirtutis intenſionē.
aut per noue uirtutis acceptionem. Dico ꝙ
tertiū ē dandū uidelicet ꝙ aliqua potentia
pōt nūc nouiter exire i actū que prio nō exi
uit.ſ.p nouū modū exercēdi ſuā poteſtatem
ſcilicet agēdo nouiter de potētia abſoluta
cū primo nō egit niſi de potētia ordinata.
¶ AD primū alterius doctoris qñ dr̄ in co
gnitiōe naturali lumē naturale fortificat̄:re
ſpectu obiecti naturalis.ſit ita. Et eodē mō
dico ꝙ lumē uiſum intellectuale quodā mō
ē maioris uigoris quo poſſumus I cognitio
nē ſupnaturalē ꝙ̄ illud quo poſſumus I co-
gnitionē naturalē.qa lumē Itellectuale no
ſtrum Iclusum in potentia abſoluta eſt ma-
ioris uigoris:ꝙ̄ lumē coreſpondens poten-
tie ordinate. ¶ AD ſecundū quādo dicit̄
ꝙ̄to actus ē pfectior &c.tāto &c.Cōcedat̄.
Et qñ dicit̄ ille actus ſupnaturalis ē ſupra
totū lumē naturale.uerū ē.ꝙ ē ſupra totū
lumē naturale incluſum I potētia ordina
ta.nō tñ abſoluta.Sed cōtra ꝑmiſſa uidet̄
eſſe unus articulus in.vii.lib.de here.ad no
ſtrū ubi dicit̄::ꝙ quilibet Itellectualis natu
ra ſeipſa naturaliter eſt beata ꝙ qa aīa nō
Idiget lumine glorie ipſam eleuāte ad deū
uidendū & beate eo fruēdū.error ē.ubi di
cūt aliqui.iii.quolibeto aureoli ꝙ nō obſtā
te illa decretali teneri pōt ꝙ aliquod lumē
nō requirit̄ de facto.uñ diſtinguit:ſupnatu
rale pōt accipi dupliciter Vno mō ꝓ ipo ob
iecto beatitudinis.Alio mō. pro ipſo actu
btīfico.Obiectū beatitudinis ē lumē in cre
atum.Actus aūt beatificus eſt lumen quod
dam ſiue claritas creata in ipſa anima Quā
do ergo dicit articulus ꝙ ad bene fruendū
indigemus luīe glorie eleuāte.uerū ē lumīe
glorie increate qd̄ ē obiectū:& luce creata
ꝙ̄ ē āctus btīficus.nō tñ ēt de facto indigēus
aliquo ꝙ ſit hītus qdam in aīa ꝑcedēs actū.
Et iſtomodo dicunt ꝙ pñt ſolui oēs auctori
tates que dicunt lumen requiri de facto.Sed
iſtud nolo dicere qa reputo piculoſum.Nō

enim ē ueriſimile ꝙ totū conciliū generale faceret articulū ad cogendū nos dicere illud ꝙ nunq̄ aliqs negauit: ſed nunq̄ fuit ita rudis q unq̄ negauit beatū beatifican ſiue illuminari p obiectū beatitudinis & actū beatificum. ergo eccleſia nō intēdebat cogere ad hoc ꝙ cōcedimus tale lumen ſupnaturale: ſed quoddā aliud. ¶ PROPTER quod dico ꝙ etiā ad hoc intendebat nos cogere ꝙ poneremus aliquod lumen ſupernaturale habituale de facto. non tñ cogit quin intellectus de potentia abſoluta poſſet in obiectum ſupernaturale ſi deus ſe uellet oſtendere. ſicut ſupradixi. Et hoc patet: qa articulus tātū loquitur: de facto. Dicit enī ꝙ error. ꝙ aīa p naturam ſit beā. nota ly ſit. & ꝙ non indige us. & nota indigemus. Et ſic loquit᷑ de facto. Nō tamen dicit ꝙ impoſſibile eēt aliter eſſe ſi deus uellet. Nota ly non requiritur lumen modo quo dictum eſt cū ponitur ibi aliqd creatū. ſ. motio q̄dā. de hoc di. xvii. arti. v. & vi. & li. iii. di. xiii. articulo. iiii.

QVESTIO ſecunda ubi q̄ritur an ad habendā cognitionē de deo ſupnaturalem q̄ eſt ꝑpria theologie uiatoris neceſſario reqrit᷑ altius lumē lumīe naturali. & hoc pp obiectū. Hic primo altius inchoādo oſtendet᷑ de lumine naturali itellectus agētis ꝙ oportet ipſum poni ex pte obiecti. Secūdo excludunt᷑ q̄dam uie q̄ ponūt ipſum reqri ex pte itellectus poſſibilis. Tertio illis ſecluſis oñdet᷑ ad ꝑpoſitū ꝙ ſuppoſito ex p̄cedenti q̄ōne ꝙ lumē fidei non reqrit᷑ neceſſario ex pte intellectus nichilominus reqritur ex pte obiecti credibilis. & hoc ſub rōne qua credibile eſt. Quarto ad declarationē p̄cedentiū oſtendet᷑ quā efficaciam habet lumē itellectus agētis aut fidei reſpectu obiecti. ¶ SEQVITVR de primo articulo. ubi ꝓbat᷑ primo p auctoritates ph. & cōmētatorꝫ. Phūs enim. iii. de aīa tex. cō. xviii. ꝓbat ꝙ neceſſe eſt ponere itellectum agentē dicens. neceſſe eſt & in aīa has eſſe differentias. ſtatī addit ad qd oportet ipſum ponere addens ꝙ ē illud ꝙ eſt oīa facere. & eſt habitus ſicut lumen: quodāmodo enī & lumen facit potētia exiſtentes colores: actu colores. certū eſt ꝙ in ꝑpoſito philoſophus cōparat intellectum agentē ad intelligibile ſicut lumen ad colorē. Intelligibile autē eſt obiectū: ergo &c. ¶ ITEM cōmentator. iii. de aīa cōmento. xviii. dicit ꝙ iſte eſt modus q cogit nos ponere intellectū agentem. qa cum ꝑportio intētionū ymaginatarum ad intellectum materialem eſt ſicut proportio ſenſibiliū ad ſenſum. oportet eſſe aliquē motorem q deducat intelligibilia in potentia in actū. ſicut lux facit colores. Sed hic iſte modus p̄ciſe aſſignat᷑ ex parte intelligibilis ſiue obiecti. Itē. iii. de aīa cōmento. xx. Nos āt opinamur ꝙ non mouerit ipſum ad ponendū intellectū agentē niſi hoc ꝙ intellectiua ſpeculatiua ſunt generatiua ſecūdum modū quē diximus. Sed cum dicitur intellecta ſpeculatiua generari hic ē ſermo de obiecto. Itē cōmentator in fine cōmenti. xviii. dicit ſic. Si uniuerſalia haberent eē extra aīam ſicut intēdit plato: nō indigeret ariſtoteles ponere intellectū agentē: tunc ſic. ſi nō idigeret niſi propter ſe uniuerſale & uniuerſalitas eſt ex parte obiecti. ergo &c. Itē hoc arguit᷑ auctoritate cōmenti. xviii. que colter adducitur ad ꝑpoſitū. Cū enī dicit ariſtotiles ꝙ intellectus eſt quo eſt omnia facere. Hoc exponit cōmentator ut dictum eſt ex parte obiecti. quia facit intelligibile in potentia intelligibile in actu. & in principio cōmenti correſpondenter exponit cōmentator de intellectu poſſibili ꝙ eſt quo omīa fieri. qa efficitur ſupple omne intelligibile modo ſimilitudinis & receptionis. Tunc arguo. Manifeſtum eſt ꝙ recipere intellecta. i. ſimilitudines eorū nō curo utrum ſimilitudines ſint ſpecies: uel actus intelligendi: hoc non eſt niſi pati ab obiecto facto intelligibili. ergo intentio ariſtotelis non eſt ꝙ poſſibilis patiatur ab agente. ſed ab obiecto facto intelligibili. ita ꝙ actio agentis terminetur preciſe in obiecto ut eſt factum actu intelligibile. ¶ HOC etiam probo per argumentum ariſtotelis. iii. de anima tex. cōm. xviii. q̄ntumcūq; aliquid ſecūdū ſe ſit formaliter tale ſi tamen nō ſit oīno in ultīa diſpoſitione ad agēdum: ſed quodāmodo in potētia neceſſe eſt ponere aliquid extrahens ipſum de potentia ad actū. quia omne quod ſic eſt in potentia qd nō eſt in ultima diſpoſitiōe ad agendū (ſicut omne quod eſt ī potētia eſſentiali) requiritur aliquod extrahēs ipſum de potentia ad actum. Hec propoſitio patet in exemplo ariſtotelis de colore qui ſecundum ſe eſt uiſibilis: ut in multis locis dicit cōmētator. & tamen quia ut in tenebris la

tet non eſt in ultima diſpoſitione ad agen-
dũ:ſed quodã modo in potẽtia requirit ne
ceſſario lumen extrahens de potentia ad a
ctum.& ideo dicitur ꝙ lux eſt efficiens colo
rẽ.commẽto.xxxvi.c.iii.de aĩa . Sic quiditas
rei materialis licet concedatur ꝙ formaliter
ſecundum ſe ſit intelligibilis .tamen quia la
tet ſub conditionibus materialibus non eſt
in ultima diſpoſitione:ſic uidelicet ꝙ poſſit
mouere intellectum.quia materialitas eſt oĩ
no priuatiue oppoſitum intelligibilitati.qa
habitus ſibi oppoſitus.ergo propter quidita
te materialem neceſſe eſt ponere intellectũ
agentem.& ita propter obiectum.qd ẽ pro
poſitum. Totam iſtam demonſtrationem ĩ
nuebat ariſtoteles in his uerbis quãdo dixit
ꝙ neceſſe eſt ponere ĩtellectum agentem . ſi
cut quo eſt omnia facere.quia huius ſtatim
reddit rationem.quia ſicut lux facit in potẽ
tia exiſtentes colores eſſe actu colores. ſic in
tellectus eſt habitus quidam ſicut lumen .
❡SED.e contrario probatur de poſſibili
ꝙ intellectus agens non requiritur propter
ipſum poſſibilem. quia ſicut iam dictum eſt
tota ratio quare ponitur ĩtellectus agens reſ
pectu fantaſmatis eſt.quia fantaſma non po
teſt habere operationem ſuam niſi primo
conſtituatur in tali diſpoſitione ꝙ fiat actu
intelligibile cum primo fuerit in potentia
intelligibile .ſed intellectus poſſibilis ſi ſit
potentia paſſiua non oportet ad hoc ꝙ hẽ
at ſuam propriam operationem que eſt reci
pere ꝙ primo conſtituatur in aliqua noua
diſpoſitione in actu quia unũquodq; recipit
ſecundum ꝙ eſt in potentia.ut dicit cõmen
tator.i.phiſicorum.commento.lxix . Idem
ſequitur ſi ſit actiua:quia potẽtia actiua que
eſt in potentia ad agere ſtatim per ſeipſam
poteſt in obiectum ſuum.quia potentia acti
ua in ꝙtum huius cum ſit forma quedam &
perfectio:habet conditionem potentie acci
dentalis & non eſſentialis & talis poteſt in
actum cum uult.ut habetur.iii.de aĩa .textu.
cõ.v.in capitulo cum autẽ ſingula &c . ergo
ĩtellectus agens nullomodo requirit̃ ꝑpter
poſſibilem.❡DVBITATVR. in cõtra
riũ.quia ſi intellectus agens nõ requirit̃ pp
poſſibilem fruſtra erit in patria.ibi enim nõ
poteſt habere actionem circa materialia.Di
cendum eſt ꝙ intellectus agens in aĩa ſepa
ta licet non moueat quo ad actionẽ abſtra-
ctiuã abſtrahẽdo ſcilicet ſpecies & fantaſmata
ta a ſenſibilibus faciẽdo eas eẽ ĩtelligibiles .
remanet tamẽ quo ad aliã que eſt conſerua
re res abſtractas in eſſe intelligibili:in huius
enĩ habitibus nunq̃ reſplenderent res mate
riales ſecundũ propriã cognitionẽ ſui gene
ris niſi intellectus agens conſeruaret eas in
eſſe intelligibili poſtq̃ cõſtitute ſunt in eſſe
abſtracto.Eſt enim ymaginandũ ꝙ ſicut ſol
nõ ſolũ producit lumen in aere ut ibi termi
netur eius actio:ſed ultra hoc habet lucem
productam conſeruare in eſſe: in tantũ ꝙ ſi
annichilaret̃ ſol:nõ remaneret lux in aere .
& in ea nõ relucerent ſpecies colorum:ſic in
propoſito intellectus agens producit res in
eſſe intelligibili:& ibi non terminatur eius
actio:ſed habet ſpecies rerum intelligibiliũ
conſeruare in eſſe intelligibili ut in illis poſ
ſint relucere res materiales ſecundum cogni
tionem propriam ſui generis.& hec ẽ ope
ratio quam intellectus agens habet in ani-
ma in patria reſpectu fantaſmatum. hec ue
ra ſunt ſecundum theologiam que ponit in
tellectuales habitus remanere in anima in
patria ſed non eſt uerum ſecundum cõmen
tatorem qui ponit ꝙ poſt mortem̃ non re-
memoratur memoria intellecta.quere li.iii.
de anima cõmento.xx.& habetur queſtio-
ne precedente arti.ii.in reſponſione.
❡SEQVITVR de ſecundo articulo
ubi dicunt quidam ꝙ intellectus agens req
ritur ex parte intellectus poſſibilis & hoc q̃
tũ ad actum illuminandi.Quod cõmenta-
tor.iii.de anima cõmento.v.uidetur expreſ
ſe dicere.Dicit enim ibi expreſſe ꝙ ſicut nõ
ſolum color ſed etiam dyafanum illumina
tur a luce:ſic non ſolum res materiales : ſed
etiam intellectus poſſibilis illuminat̃ ab in
tellectu agente.& ſunt uerba cõmentatoris
Et debes ſcire ꝙ reſpectus agentis ad intel-
lectum iſtum eſt ſicut reſpectus lucis ad dya
fanum.& reſpectus formarum materialium
ad ipſum eſt ſicut reſpectus coloris ad dya
fanum.Sicut enim lumen perfectio eſt dya
fani:ſic intellectus agens perfectio eſt intel
lectus materialis.Et ſicut dyafanum nõ mo
uetur a colore neq; recipit niſi cũ lucet ita
intellectus noſter non recipit intellectũ uel
intellecta que ſunt hic niſi ſecundum ꝙ pfi
citur per iſtum intellectũ & illuminat̃ ꝑ ip
ſum.❡SED pp hoc ẽ notandũ ꝙ cõmen
tator nõ loquitur hic de intellectu agẽte re
ſpectu poſſibilis ſecũdũ ꝙ intellectus agens

uocatur habitus ut lux :ſed ſecundū ꝙ agēs eſt intellectus adeptus a poſſibili. Unde dico ꝙ dupliciter pōt intelligi ꝙ poſſibilis illuminatur ab agente. uno modo ꝙ intellectus agens ſit hītus:uel quaſi habitus reſpectu poſſibilis dans ſibi poſſe intelligere .uel ꝙ ſit cōferens ad hoc :ſicut lumē naturale ī oculo eſt quidā habitus dans oculo poſſe uidere.& ſecundū aliquos lumen aeris ex pte potentie iuuat eā ad uidendū. & lumē ſidei ad credendū.& lumen glorie ad intuendū . Et oībus iſtis modis planū eſt ꝙ habitus eſt ꝓpter actum.& ante actum.& iſtomō intelligunt doctores aliqui iſtū paſſum.ꝙ intellectus agēs illuminat poſſibilē ex iſto uerbo. p.tertio de anima tex.cō.xviii.qñ dicit ꝙ intellectus agēs ē habitus ſicut lux .Aliomō pōt intelligi ꝙ intellectus agens illuminat poſſibilē accipiendo illuminationē ꝓ actu cognitionis ſcilicet intelligēdo ꝙ poſſibilis dicat̄ illuminari ab agēte quādo cognoſcit eum.quia omnis cognitio eſt quedā illuminatō.Sed iſto mō non ē difficultas apud doctores an ītellectus poſſibilis aliquādo poſſit illuminari ab agente intelligēdo ſcilicet agentē.Sed ſolum primo mō.ſed iſto ſecundo mō loqtur commentator in propoſito. Quod aūt non ſit difficultas iſto mō loquēdi patet.qa illi qui ponunt intellectum agētem illuminare poſſibilē ponunt ꝙ illuminare p̄cedit in intellectu poſſibili oēm cognitionē rerum materialiū . ſicut lumen in oculo precedit oēm cognitiōem oculi .Sed cōmentator loquitur in propoſito ꝙ poſſibilis illuminatur ab agēte.quia uidelicet cognoſcit intellectum agentem. & hoc poſtq̄ adeptus eſt ſibi cognitionē oīum rerum materialium.ergo nichil ad ꝓpoſitum .Minor patet in littera ſequente in eodem cōmento quia ꝙ dixit poſſibilem illuminari ab agente:dicit ſe dixiſſe hoc de intellectu adepto. Unde quod immediate ſubdit̄ ꝙ cum perficitur per intellectum agētem : tunc nos ſumus copulati cum intellectu agente .Et iſta diſpoſitio dicitur adeptio :& ītellectus adeptus.Sed certum eſt ꝙ intellectus poſſibilis non dicitur adeptus ſibi totum intellectum agentē niſi poſtq̄ perfecte cognoſcit omnes res materiales.ut in cōmento.xxxvi . patet igitur qđ dictū cōmētatoris nō inducit difficultatē. ¶ PROBATUR ſecūdū aſſumptū uidelicet ꝙ hoc quod dicitur ꝙ intellectus poſſibilis nō illuminat̄ ab agēte intelligatur qa cognoſcit ipſum:patet expreſſe.qa bene antequā poneret illud exemplum de illuminatiōe diafani & corporis a luce dicit ita.Iſte intellectus incipiens neceſſe eſt ut ītelligat intellectum qui eſt in actu.Cū enim intellexerit cauſas materiales:dignior eſt ut intelligat non materiales. ¶ ET ſi arguit̄ contra eū.ꝙ ſi intelligat intellectū agētē extūc eſt in actu & per conſequens non poteſt intelligere alia.quia cognoſcens debet eſſe in potētia reſpectu cognitorum. Ipſe ſtatim reſpondet ꝙ q̄uis intellectus poſſibilis ſit ī actu per hoc ꝙ intelligit intellectum agentē:poteſt tamen intelligere alia . Quia non oportet ꝙ recipiens aliquid ſit omnino in potentia:ſed ſufficit ꝙ ſit in potentia reſpectu eorum quorū cognitio ſibi reſtat adhuc īquirēda.Et ſunt iſta uerba ſua expreſſe . Et illud qđ ītelligit ex formis abſtractis. Verbi gr̄a.ex ītelligētia agēte n̄ īpedit ipſum ītelligere formas materiales . Propoſitio autem dicens ꝙ recipiens nichil debet habere in actu ex eo quod recipit non dicitur ſimpliciter:ſed cum conditione.ſcilicet ꝙ non eſt neceſſe ꝙ recipiens nō ſit aliquid in actu oīno.ſed ut non aliquid in actu ex eo ꝙ recipit ſicut prediximus. Et ꝙ hoc ſi uerum ē quod iam dixi ſcilicet ꝙ intellectus poſſibilis poſſit eſſe in actu reſpectu cognitionis quam habet de intellectu agente. & tamen recipere cognitionē aliorū.probat per illud exemplum de comparatione lucis ad colorem & ad diafanū . Quia ibi uidemus ſenſibiliter ſicut ipſe ponit ꝙ nō ſolum lux illuminat colorem:ſed etiam anteq̄ diafanum recipiat ſpeciem corporis oportet ꝙ ipſum diafanum informaretur per lucē:& ſic in actu lucidū poteſt recipere ſpeciem coloris eo modo proportionaliter.uult dicere in propoſito ꝙ non ſolum intellectus agens illuminat fantaſmata ſed etiā intellectū poſſibilem per hoc ꝙ cauſat cognitionē ſuam in ipſo.& ex hoc ꝙ actu illuminatur per cognitionē eius non impeditur: ſed promouetur ad hoc ꝙ cognoſcat alia.patet ergo ꝙ ſi exēplum ſuū reſpondeat cōcluſioni quā uult ꝓbare ꝙ oportet oīno ſic ītelligi.ꝙ ītellectus poſſibilis illuminet̄ ab agēte per hoc ꝙ cognoſcit eum. ¶ CONCLUSIO.ſua ꝓbāda eſt iſta:ꝙ intellectus materialis non minus intelligat materiales per hoc ꝙ intel-

ligit intellectũ agentem.ymo magis.Cõtra
in principio cõmenti.xviii. diſtinguit diffe
rẽtias in anima ſic dicens:neceſſe ẽ inuenire
in parte anime que dicitur intellectus iſtas.
iii.differentias.Neceſſe eſt enim ut in ea ſit
pars que dicitur intellectus. ſecũdum ꝙ effi
citur omne per modum ſimilitudinis & re
ceptionis & ꝙ in ea etiam ſit ſecunda pars
que dicitur intellectus.ſecundum ꝙ facit in
tellectum iſtum qui eſt in potentia intellige
re omnia in actu.Cauſa autem propter quã
facit intellectum qui eſt in potentia intelli-
gere omnia in actu:nichil aliud eſt niſi ꝙ ſit
in actu.Hoc enim quod eſt in actu & ut in-
telligat actu omnia. & ꝙ in ea etiam ſit ter
tia pars que dicitur intellectus.ſecundum ꝙ
facit omnem intellectum in potentia eſſe i
actu.Tunc arguo.In iſta diuiſione trimẽbri
comparat intellectum agentem in ſecundo
membro ad intellectum poſſibilem dicens
ꝙ facit ipſum in actu.& facit ipſum intelli-
gere.ergo non ſolum eſt habitus faciens ob
iectum in actu intelligibile.ut dicit tertium
membrum illius diuiſionis .ſed etiam intel
lectum poſſibilem.Item commentator ter
tio de anima cõ.v.dicit ſic. poſtea uiderunt
ariſtotelem dicere ꝙ neceſſe eſt ſi itellectus
in potẽtia & etiam intellectus in actu ſit ſci
licet agens .& eſt illud quod extrahit illud
quod eſt in potentia de potentia ad actum.
& ille intellectus neceſſe eſt ut ſit extractus
de potentia in actum. & eſt ille quem intel
lectus agens ponit in materialem ſecundũ
ꝙ artificium ponit formas artificiales in ma
teriam artificis . ¶ AD primum reſpõdeo
ꝙ per iſtam diuiſionem trimembrem non
intendit ꝙ intellectus agens agat in utrũq;
ſcilicet in obiectum faciendo ipſum intelli
gibile in actu de intelligibili in potẽtia . Et
ꝙ etiam agat in poſſibilem illuminãdo eũ
ut intelligat ſed pro tanto hoc dicit : quia
agẽdo in alterũ ſcilicet obiectũ ita erit ope
ratio alterius ſcilicet poſſibilis. acſi etiã age
ret in eum.Poſtq̃ enim abſtrahendo intelle
ctus agens fecerit obiectum actu intelligibi
le:poſito caſu ꝙ actus intellectus agentis ni
chil ulterius agat ſed ꝙ ſua actio abſtracti-
ue terminatur omnino:quia tamen poſſi-
bilis ſtatim poteſt in actum cũ uoluerit pre
ſente tali obiecto.Et ideo rationabiliter di
cit ꝙ intellectus agens facit ipſum intellige
re.ſcilicet quia cõpleta actione ſua in obie-
cto ſtatim intellectus poſſibilis habet obie
ctum quaſi in habitu.Et pt ſtatim intellige
re quando uoluerit.Et hec eſt explicatio cõ
mentatoris ibi.Poſtq̃ enim dixerat ꝙ eſt ps
in anima que facit intellectũ in potentia in
tellectum in actu.reuertitur ad ſecundã ptẽ
diuiſionis i qua dixerat ꝙ ille intellectus fa
cit poſſibilẽ intelligere omne ex ſe:dicens.
& oportet addere in ſermone ꝙ facit ipſum
intelligere oẽ ex ſe & qñ uoluerit. Hec enĩ
ẽ deſcriptio habitus (ut dicit)ut habẽs hñũ
itelligat p ipſum illud quod ẽ ſibi pprĩũ ex
ſe.& qñ uoluerit abſq; hoc ꝙ indigeat in
hoc aliquo alio exemplo.Ecce declarat ſe-
cundum membrũ per tertium ſic dicens ꝙ
intellectus agens comparatur ad obiectum
ſicut habitus obiecti . & quia facto obiecto
actu intelligibili per agentem poſſibilis po
teſt prompte in actum ſuum . i eo dicitur
ꝙ agens facit eum intelligere . Et hoc ex
preſſe dicit philoſophus exprimendo textũ
ſuum. Vbi enĩ philoſophus dicit & intelle
ctus ſecundum ꝙ intellectus omne eſt quaſi
habitus dicit comentator comento xviii .
intendit ꝙ facit omnẽ rem intellectã in po
tentia intellectam in actu poſtquam erat in
potẽtia quaſi habitus & forma.Ecce expreſ
ſiue quod ẽ habitus reſpectu obiecti. & pro
pter actũ quem habet circa obiectum: dici-
tur ꝙ facit poſſibilem intelligere ut expo-
nit comẽtator hic. Et multum pondero ꝙ
iſta declaratiõe facta in toto proceſſu ſequẽ
te ſemper preciſe comparat intellectũ agen
tem ad obiectum.ſicut lucem ad colores.ut
preuiſum eſt multipliciter. ¶ PER illud ṙe
ad ſecundum quando dicit : ꝙ agens ponit
formam poſſibilem ſicut ars ponit formam
artificialẽ in materiã artificis. ¶ DICO.ꝙ
pro tanto dicitur : quia obiectum ponitur
in tali eſſe per intellectum agentem : quod
poteſt mouere poſſibilem . & ita dicitur a
gens imprimere in poſſibilem. quia mouet
ipſum ad actum ac ſi imprimeret . quia &
ſi non immediate : tamen mediate . Et per
iſtum modum ſoluuntur omnes auctorita
tes dicentes ꝙ agens agit in poſſibilem.

¶ CONCESSO igitur ꝙ itellectus agẽs
non agit in poſſibilem ipſum illuminan-
do:dicunt tamen alii:aureolus ſuo quoli-
bet:queſtione nona. articulo ſecundo . cir-
ca medium quod agit in poſſibilem cau-
ſando in ipſo conceptum uniuerſalem . ita

ꝙ ymaginatur ꝙ quiditas non poteſt mo-
uere in ratione uniuerſalis.niſi primo aliqd
cauſetur in intellectu poſſibili ab obiecto
mediante intellectu agente.Quod probant
ſic.Quando aliqua ſunt idipſum realiter.im
poſſibile eſt ꝙ ad preſentiā cuiuſcunq; unū
agat:quin & reliquum.Sicut patet per oppo
ſitum in albedine in lacte mouēte: dulcedo
non mouet.quia diſtinguūť realiter .ſed q
ditas ĩ fantaſmate nō differt realiter ab hac
ĩdiuiduali quiditate.ergo ad preſentiam in
tellectus agentis non pōt mouere ĩtellectū
poſſibilem quiditas ſimpliciter hac quidita
te non mouēte.Si ergo debeat mouere :nō
ſufficit ſola preſentia intellectus agētis :ſed
oportet ꝙ ipſe cum obiecto aliquid nouum
cauſet in ĩtellectu poſſibili in quo quiditas
nouiter repreſentetur uniuerſaliter non par
ticulariter .Et illud nouum uocāt actum in
telligendi. Vnde iſti mirabiliter ymaginan
tur:quomodo uniuerſale cauſetur ab obie-
cto & intellectu agente in ĩtellectu poſſibi
li.Non enim(ut dicūt)fantaſma ad preſen
tiam intellectus agētis habet uim repreſen
tandi uniuerſaliter. ſed oportet ymaginari
ꝙ obiectū ut dicit in uirtute intellectus agē
tis cauſet actū intelligendi in intellectu poſ
ſibili . Ad actum tñ intelligendi ſic cauſatū
quaſi per modū cuiuſdam ſequele hoc con-
ſequiť:ꝙ in ipſo actu relucet obiectū in quo
dam eſſe intentionali obiectiuo & uniuer-
ſali.Et ita intellectus agens habet unā actō
nem realem in intellectū poſſibilem p quā
cauſat in intellectu ipſum actum intelligē
di.& alium habet actum intentionalem &
quaſi per modum ſequele.inquantū in ipſo
actu intelligēdi facit ipſum obiectum luce
re in quodam eſſe uniuerſali & intentiona
li.Et ꝙ uniuerſale ſic preexigat actum intel
ligendi:probant ſic . Impoſſibile ē aliquod
intentionale obiectiuū fieri nō facto aliquo
reali in quo ſuſtentetur.alioquin nō ſolum
tale eē eſſet intētionale & obiectiuum:ſed
reale.Ex quo enim eſſet res realis actōnis eſ
ſet aliquid reale .ſed uniuerſale quod relu-
cet in fantaſmate nō habet niſi eſſe intentō
nale & obiectiuum ſolū :ergo non eſt factū
de nouo niſi qa aliquid reale factum eſt de
nouo uel in ĩtellectu uel in fantaſia . ſed nō
in fantaſia:ergo in intellectu . Quia non in
fantaſia pbatur .tum quia cōiter tenetur ꝙ
intellectus agens nichil imprimit in fantaſ
ma:tum quia oĩs forma exiſtēs in fantaſma
te pticularis eſt & exprimens particularitatē
Probo .ſi exprimeret uniuerſalitatē in fan-
taſia.fātaſma cognoſceret uniuerſale. quod
falſum eſt . ¶ CONTRA iſtam opinio-
nem oſtēdo : ꝙ uniuerſale p̄cedit actum in
telligēdi:& non ſeqtur .p modum cuiuſdā
ſequele ſolum.& p conſequēs non oportet
intellectū agentem cauſare in poſſibili actū
ĩ quo uniuerſale cōſecutiue luceat. ſicut ob
iectum potentie p̄cedit actum.ſed uniuerſa
le eſt obiectum intellectus:ergo.&c. Proba
tio maioris:tum qa aliter eēt actus ſine ob
iecto:tum qa obiectum non ſolū ſe habet ĩ
ratione terminantis:ſed in ratione mouen
tis.ſed mouens precedit actū ſicut cauſa effe
ctum.Minor probať.tertio de aīa tex.com.
ix.ubi uult ariſtoteles ꝙ aliud ē magnitudo
& magnitudinis eſſe .Nam magnitudo eſt
obiectum intellectus.& magnitudinis eſſe
eſt obiectum ſenſus. ¶ ITEM ad principa
le ꝙ p̄cedat:probo . Nos ponimus uniuer-
ſale cauſatū ab intellectu agente loco ydea
rum ſeparatarum quas poſuit plato. ſed pla
to ponit uniuerſalia ſeparata ad hoc ꝙ cau
ſarent generationem rerum & cognitionē:
ſed hoc non eſſet uerum niſi precederent :
ergo &ce. ¶ ITEM illud idem quod eſt ĩ
potentia fit in actu.ſed intentiones ymagi-
nate ſunt in potentia intelligibiles:ergo il-
le fiunt intelligibiles in actu. Sed prius ē ali
quid in actu ĩtelligibile q̄ actu intellectum :
ergo intelligibile quod eſt uniuerſale ē pri
us ipſo actu intelligendi . Propter hoc fuit
aliqui thomas & ſcotus qui ponunt ꝙ agit
in poſſibilem inquantum obiectum in uir-
tute eius ſpecies imprimit in ipſum & yma
ginantur ꝙ uniuerſale fit intellectu mediā
tibus illis ſpeciebus. Et iſti magis rationabi
liter ponunt ꝙ ſaltem talis ſpecies precedit
actum intelligendi.Sed iſta opinio de ſpe-
ciebus impreſſis eſt diffuſe reprobata ſecun
do libro di..vi.Et addo hic unam ratiōem
contra illum modum:quantum eſt ad pro-
poſitum .ſcilicet in hoc quod ponit ꝙ ſpe-
cies precedit uniuerſale quodam modo .qa
illud idem quod eſt intelligibile in poten-
tia debet fieri actu intelligibile . Sed ſolum
ymaginatum eſt intelligibile in potentia:
ergo ipſum fit actu intelligibile & uniuer-
ſale.Sed quando aliquid eſt actu tale : tunc
primo conuenit ſibi propria ſua operatiō.

BIBLIOTECA NAZ.

reſpectu proprii paſſiui. ergo quando obie
ctum factum eſt actu uniuerſale: tunc poteſt
agere in poſſibilem. Et ita ſequit᷑ ꝙ uniuer
ſale prius ē anteq̄ imprimat ſpeciem uel ali
quid in intellectum. ❡ CONFIRMA-
TVR per uulgare exemplū ariſtotelis de
luce & colore tertio de aīa tex.cō.xviii. Lux
enim facit colores in potentia colores in ac
tu. ſed manifeſtum eſt ꝙ prius eſt color fa-
ctus in actu lucidus q̄ generet ſpēm in uiſu
uel organo. ergo &c. ❡ ET ad ampliorē
declarationē cōtra utranq; iſtarum opinio
num: hic p̄mitto primo hoc quod multos
decipit. ꝙ intellectus nō agit circa aliā ſpēm
exiſtentē in fantaſia. Nā quidqd eſt in fan-
taſia: ſemper remanet ſingulariter. ſed intel
lectus agens incipit actionem circa primum
obiectum fantaſiatum ad ꝙ determinabat᷑
actus fantaſiandi mediante ſua ſpē. Et hoc
probatur. qa ibi debet incipere actio ſupio
ris potentie ubi terminat᷑ actus potentie in
ferioris. ut patet de ſenſu cōi: cuius eſt iudi-
care de ipſis obiectis uiſis p alios quomodo
differunt ab inuicem. & ab obiectis aliarum
potentiarū. Sed actus fantaſiandi terminat᷑
ad obiectū cognitum nō ad ſpēm. quia ſpe
cies eſt ſolum quo deuenit in obiectū. & ob
iectum eſt illud quod eſt res: ergo actus agē
tis incipit circa ipſum obiectū actu fantaſia
tū. ❡ SECVNDO p̄mitto ꝙ ipſum ob-
iectum fantaſiatum nō ſolū eſt natū moue
re ſecundū intentionem illā ſingularē qua
eſt ſingulariter fantaſiatū ſed natum eſt mo
uere ſecundum intentiones uniuerſales ge
nerum & ſpecierum. Quod patet. Nam p
porcionabiliter eſt ymaginandum ſuo mo
do de potētia ſenſitiua proxima ad intelle
ctum poſſibilem: ſicut de ſenſu īferiori ad p
ximū ſenſum ſuperiorē. ſed ſpecies in ſenſu
inferiori puta ī uiſu uel organo (licet ſit de
terminata p̄ciſe ut moueat ad actum uiden
di:) illud tamen quod per talem ſpeciē ē ui
ſum obiectiue. ideſt id qd ē obiectiue cogni
tum nō ſolum eſt uiſum: ſed illud quod eſt
ſic uiſum natū eſt mouere ſenſum cōmunē
qui eſt pximus ſibi inter īteriores ſenſus. nō
ſolum ſecundū illam particularē rationem
ſecundū quā ſic eſt uiſum: ſed ſecundū aliam
rationem obiectiuam ad ulteriorem actum
qui ē proprius actui cōi. Verbigratia. quan
do aliquid eſt uiſum p oculum: ipſum uiſū
repreſentat ſe ulterius ad ſenſum cōmunē
ut ſenſus cōis iudicet de ipō quale uiſum ip
ſum eſt. & qualiter ab aliis coloribus differt
& ab obiectis aliorum ſenſuum. ❡ ET eo
dem mō dico aſcendendo p alios ſenſus.
Quando enim aliqd eſt iudicatū uno mo-
do a ſenſu cōi ſecundum aliquas cōditiōes
ipſum ſic obiectiue iudicatū repñtat ſe iu
dicandū a cogitatiua uel alio ſenſu ſub plu
ribus cōditionibus. & ſic aſcendēdo uſq; ad
ultimū ſenſum interiorē q uocatur fantaſia
Proportionabiliter dico. ꝙ ſicut eſt de ſpe
tie in uiſu & de ipſo uiſu: ſic eſt de fantaſia
& obiecto fantaſiato. Spēs enim in fantaſia
uel in organo nō curo eſt determinata p̄ci-
ſe ut moueat ad actū fantaſiandi. illud tñ ꝙ
eſt p talem ſpēm fantaſiatum. & ē obiectū
cognitū in fantaſia non ſolū mouet ſecun-
dum intentionē ſingularē ſecundū quā eſt
fantaſiatū. ſed illud quod ſic eſt fantaſiatum
natū eſt mouere proximā potentiā cogniti
uam ſui ſcilicet itellectū poſſibilē. Secundū
enim oēm opinionē intellectus poſſibilis ē
pximus fantaſie. ❡ EX his ad ppoſitum
pbo ꝙ uniuerſale p̄cedit oēm actum intel
lectus poſſibilis. & oēm ſpeciem ipreſſam.
Habitū eſt enim ex.ii. quod p̄mittit᷑ ꝙ ob-
iectum fantaſiatū non ſolum mouet ſecun
dū intētionē ſingularē uel pticularem yma
ginatiuā: ſed natū eſt mouere ad ulteriores
cōceptus. & illi non pñt intelligi eſſe alique
rōnes ſingulares. qa intentio ſingularis po
nit᷑ apphendi a fantaſia. ergo illi ulteriores
ſunt uniuerſaliores intētiones in potentia
intelligibiles. Sed ex p̄miſſo primo habitū
eſt ꝙ intellectus agens debet incipere actio
nem ſuā ad illud quod ultimate eſt expreſ
ſum uel repreſentatū in ipſo fantaſiato. Fa
cit enim de uniuerſali in potētia uniuerſale
in actu. Et ita hētur ppoſitum. ꝙ uniuerſa-
le in eſſe obiectiuo eſt p̄uium oī actui. ſiue
impreſſioni ſpeciei intellectum poſſibilē.
❡ PER hoc ad argumēta. Ad primū qñ
dicit᷑ ꝙ qñ aliqua dicunt idem realiter. &c.
Dico ꝙ que ſunt idē realiter ſi tñ non ſint
(oībus modis obiectis uel intentionibus)
idem: pñt agere ad uarios conceptus. ſed ut
dictū eſt licet quiditas & hec quiditas in fan
taſia ut ſunt obiectū fantaſiatum ſunt idem
realiter: differunt tamen ſecundum intētio
nem uniuerſalem & ſingularē. & maxime
ſub lumine intellectus agentis modo quo
declarabitur arti.iii. & ideo non ſequit᷑ con

cluſio. Et falſitas eorum maioris patet. per hoc ꝙ phus ſeptimo methaphi. tex. cō. xx. uult ꝙ quodquideſt ſit idem cum eo cuius eſt. quod oportet intelligi realiter. ut patet ibidem p totum. & l. iii. de aïa tex. cō. ix. dicit contrariū. ſcilicet ꝙ aliud eſt magnitudo & magnitudinis eſſe. Quod oportet intelligi q̄tum ad alietatem: in eſſe obiectiuo. ut patet ibidē p totum. ergo que ſunt idē realiter poſſunt agere ad diuerſos conceptus. Item patet. iiii. methaphi. cōmento. iii. ubi cōmentator contra auicennā uult ꝙ ens & unū dicant eandē eſſentiam. tū ne ſit nugatio dicendo ens unū: ut arguebat auicenna: dicit cōmentator ꝙ ſignificant eandē eſſentiam. modis tamen diuerſis. ſed ſignificatō diuerſa. dicit diſtinctionem obiectiuam: ergo &c. ¶ AD ymaginationem ſuā patet ꝙ licet per modum cuiuſlibet ſequele ſic intentionaliter reluceat uniuerſale in actu intelligendi tū preexigit̄ obiectum primū p̄nium intellectui in tali eſſe uniuerſali ut ꝓbatum eſt. Et poteſt poni exemplum. Licet enim i ſpeculo p modum cuiuſdam ſequele reluceat in eſſe intentionali ſimilitudo eius a quo generabat̄ tū ante generationē uel impreſſionem illius ſpeciei in ſpeculo p̄exigebatur aliquid ad cuius ſimilitudinem cauſabatur. ¶ AD probationē ſuam quādo dicitur impoſſibile eſt aliquod intentionale fieri non facto aliquo reali in quo ſubſtentatur. Dico intentionem uniuerſalem ſubſtentari in aliquo poteſt intelligi dupliciter. Vnomodo ſuſtentatiōe informatiua ſiue ſubiectiua ſicut color in corpore. Alio modo ſuſtentatione cuiuſdā innitentie. ne ſ. talis intentio ſit pure fictitium. Primo mō non eſt ymaginandū ꝙ uītas ſit quedā forma informans ſubiectiue intellectū poſſibilem aut formaliter inherens ipſi ſpēi. aut actui intelligendi. q̄ ſubiectiue informant ipſum intellectū poſſibilem. ſed ſufficit ꝙ ſecundo mō ſubſtentet̄ in aliquo reali. ſic uidelicet ꝙ tale eē obiectiuū ex natura rei habeat̄ in quodā eſſe repreſentatiuo licet nō informatiuo. Tūc ad ꝓpoſitum dico ꝙ uniuerſale non oportet ꝙ hēat aliquid in quo ſubſtentet̄ ſubiectiue. aut aliquid mediante quo formaliter inhereat. ſed ſufficit ꝙ habeat aliquid cui innitatur: ne ſuū eſſe obiectiuū ſit fictitium. ſed illud in propoſito ponitur fantaſma. Vnde maior illa ē diminuta. qa oporteret dicere impoſſibile eſt ꝙ aliquod itētiōale fiat niſi facto aliquo reali in quo ſuſtentet̄. uel aliquo reali preexiſtēte cui innitatur. Verbigratia. ſecundum cōem opinionem ponentes ꝙ lux illuminat colores aſſiſtēdo: formā & habitum uiſibilitatis nō imprimendo. patet ꝙ ad hoc ꝙ color conſtituatur in eſſe uiſibili p lumen non oportet ꝙ lux aliam formā producat in qua eſſe uiſibile ſubſtentetur. ſed ſufficit ꝙ color preexiſtat cui tale eſſe uiſibile innitatur. Eodē modo dico. ad ꝓpoſitum ſufficit ꝙ fantaſma quod eſt in potentia itelligibile preexiſtat cui uniuerſalitas innitat̄ ne ſit fictitiū. Vel aliter. quando dicit̄ impoſſibile eſt aliquod intelligibile. &c. Dico uerum eſt quādo aliquid eſt in potentia eſſentiali ad tale eſſe obiectiuū. Exemplum. Corpus ē in potentia eſſentiali ut fiat uiſibile. & ideo ut in actu fiat uiſibile: oportet aliqd produci in quo ſuſtentet̄. ſcilicet colorem. Quando āt eſt in potentia accidentali nō oportet. ſicut in habente colorem non oportet aliquod nouum fieri ut ipſum uideat̄: ſed ſufficit ꝙ habeat extrahens ipſum de ordine in ordinem. Sed ita eſt de fantaſmate quod non ē in potentia eſſentiali. ſicut ſtatim uidebitur contra ſequentem opinionem. ¶ AD ꝓbationem qn̄ dicit̄ ꝙ niſi eſſet aliquod reale factū in quo ſuſtentet̄: nō eſſet intentiōale ſed reale. qa terminus actionis realis. R n̄deo. ꝙ tranſlatio de intelligibili in potētia in intelligibile in actu ē actio realis: ſed nō elicita. mō quo inferius dicet̄. articulo quarto. Sed tunc non oportet ponere nouam rē productā ſed eandē rem transferri de ordine in ordinem. ut dicit cōmentator tertio de aïa cōmēto. xviii. ¶ AD aliam ꝓbationem ꝙ intellectus agens nihil imprimit in fantaſia uerum eſt. nec ſequit̄ igitur aliquid imprimit in intellectu: ſed alius eſt modus faciendi ipſum intelligibile ſcilicet ſine impreſſione. ut iſra uidebit̄ articulo. iiii. & qn̄ dicit ꝙ oīs forma exiſtens in fantaſmate particularis eſt & exprimens pticularitatē. Dico ꝙ uerū eſt de ea forma q̄ eſt in ea ſubiectiue. non aūt de ea que eſt in ea obiectiue cuiuſmodi eſt obiectiū eſſe cognito. Et qn̄ probas ꝙ ſi exprimeret uniuerſalitatē: tunc fantaſia cognoſceret: uerū eſt ſi exprimeret uniuerſale in ordine quē habet ad fantaſiā. Sed nunc eſt ita ꝙ intellectus agens tranſ-

fert ipſum de ordine quem habet ad ſanta
ſiam in ordinem quem habet ad aliam po
tentiam ſcilicet ad intellectum poſſibilem.
& ſic exp̄mit uniuerſale. Eſt ergo tertius mo
dus qui nec ponit intellectum agētem poſ
ſibilem illuminare: nec cauſare uniuerſale i
eo: ſed concordat in parte cum iſto ultimo
modo. Et dicit ꝙ intellectus agens agit in
poſſibilē ſimul cum obiecto ipſum mouen
do ad actum intelligendi: uel ſimul cauſan
do ſubſtātiam actus. Vnde dicunt ꝙ ſimul
intellectus agens & obiectum mouent poſ
ſibilem ad actum ſicut due cauſe partiales.
¶ SED contra iſtud notandum. ꝙ uolo p
bare ꝙ ultima actio agētis eſt facere intelli
gibile in potentia itelligibile actu. ita ꝙ ob
iecto facto in eſſe intelligibili: ibi ſiſtit & fi
nitur actio agētis. & p cōſequens actio qua
obiectū mouet intellectum poſſibilem. que
actio iam p̄ſupponit eſſe itelligibile in actu
in obiecto: eſt preciſe ab ipſo obiecto. Et ar
guo ſic. Nullum agens poteſt habere ulte
riorem actionē poſtquam p̄uenerit ad ulti
mum complementū ſue actionis. Sed ulti
mum quod poteſt facere intellectus agens ē
facere eſſe intelligibile in actu. ergo non po
teſt habere ulteriorem actionem ſed moue
re intellectum poſſibilem eſt poſterior. quia
ipſa iam conſequitur eſſe intelligibile in ac
tu ipſius obiecti: ergo reſpectu ipſius motio
nis intellectus intellectus agens nullā hēt
efficatiam. p̄batio minoris. p. & cōmētator
tertio de aīa tex. cōmenti. xviii. per totū illū
paſſum ad hoc ponunt intellectū agentem
ꝙ faciat de intelligibili in potentia intelli
gibile in actu. nec attribuūt ſibi aliquam ul
teriorem actionem: Dices. cōmentator dicit
per totum paſſum ꝙ intellectus agens facit
intelligibilia in potētia eſſe intellecta in ac
tu. ſed intellectum eſſe in actu dicit actionē
intelligendi eſſe exercitationē. ſicut eſſe ui
ſum. ergo intellectus agens ponitur p̄pter
ipſum actum intelligendi exercitū & cauſa
tum. & non pp eſſe intelligibile obiecti ſo
lum ut ymaginatur precedere actionem in
telligendi. Reſponſio dico ꝙ cōmentator
accipit eſſe intellectum in actu pro habere
eſſe intelligibile in actu: & non pro actu eli
cito ab intelligibili poſſibili: & hec eſt grā
matica ſua. quod probo ſic. quia certum eſt
ꝙ intelligibile in potentia non poteſt mo
uere intellectum. ergo oportet ꝙ intelligi
bile ſit in actu anteꝗ moueat intellectum.
quia aliter eſſet actus ſine obiecto quia eſſe
intelligibile in potentia non eſt obiectum
intellectus. ſed fantaſie. ſed primum actum
quem poſuit commentator intellectū agen
tem dare intelligibili eſt facere intellectū in
actu. ergo per eſſe intellectum intelligit cō
mentator eſſe itelligibile in actu quod pre
cedit motionē intellectus: non ergo intelli
git intellectus p hoc actum elicitū. ¶ SE
CVNDO arguo ſic. ſecundū ꝙ cōmētator
dicit. iii. de aīa cōmento. xviii. ſi uniuerſalia
hērēt eſſe extra aīam ſicut poſuit plato. nō
indigeret ariſtotelis ponere intellectū agē
tem. ergo preciſa cauſa quare requiritur: eſt
propter facere uniuerſale in obiecto. ſed cer
tum eſt ꝙ uniuerſalitas precedit motionem
itellectus & oēm eius actum exercitum: q̄r
nichil mouet intellectum niſi inquantū uni
uerſale. ergo &c. Contra. cauſa uniuerſalis
concurrit in cauſando cum oībus cauſis par
ticularibus. uerbigratia de ſole. ſed intelle
ctus agens eſt cauſa uniuerſalis & fantaſma
factum actu intelligibile eſt agens particula
re. ergo qn̄ fantaſma agit mouendo intelle
ctū poſſibilē ſimul coaget itellectus agens.
Reſponſio. dico ꝙ cauſa dicitur uniuerſalis
ex larga extenſione ſua ſuper multa. & hoc
poteſt eſſe dupliciter uno modo ꝙ ſic ſe ex
tendat ſup illa plura ꝙ nullum propriū effe
ctum ſibi determinat in aliquo horum. ſed
coagit omnibus cauſis particularibus reſpe
ctu ſuorum effectuum: non ſicut dependet
in exemplo tuo de ſole: Alio modo ꝙ effe
ctum p̄prium ſibi determinat quo habito
ceſſat oīs eius actio: puta ſicut aliqui ymagi
nātur ꝙ poteſt accipi ab alpharabio ſup pri
ma p̄poſitione de cauſis. ꝙ cauſa prima ſo
lum cauſaret eſſe in rebus. & cauſe particu
lares ſuos effectus particulares haberent: ita
ꝙ cauſa uniuerſalis in nullo ageret cum eis
reſpectu ſuoꝝ effectuum. iſte caſus ē in pro
poſito. ponit enī cōmentator ꝙ intellectus
agens eſt cā uniuerſalis p extenſionē ad oīa
ſed tñ habet p̄prium effectum. ſ. cauſare uni
uerſalitatem i rebus mōquo dicetur in fine
illius articuli & . iiii. & cauſaliter ꝙ ultra illū
effectum nullam habet cauſalitatem. ſi enī
eſſent uniuerſalia abſtracta ſicut ponit pla
to non oporteret ponere intellectum agentē
ſecundū cōmentatorem. iii. de aīa cōmento
xviii. & p conſequens nullum ulteriorē ha

bet effectum. Tunc ad formam quando di
citur uniuerſalis cauſa &c. dico ꝙ uerum eſt
de cauſa uniuerſali cui non correſpondet ꝓ
prius effectus. de cauſa autem uniuerſali cui
correſpondet proprius non oportet ꝙ con
currat ad effectum cauſarum particularium
& ita intellectus agens non concurrit cum
fantaſmate in mouendo intellectum poſſi
bilem. ¶ CONTRA illud: cõmentator
tertio de anima commento. xviii. ubi loqui
tur de neceſſitate ponendi intellectũ agen
tem dicit. neq enim poſſumus dicere ꝙ in
tentiones ymaginate ſint ſolum mouentes
intellectum materialem extrahentẽ ipſum
de potentia ad actum. & infra: ſed oportet
ponere alium motorẽ qui facit intẽtiones
ymaginatas mouere intellectum materialẽ
Ecce hic ꝙ cum obiecto concurrit intelle-
ctus agens in mouendo materialem.

¶ RESPONSIO. Dico ꝙ intentiones
ymaginate anteq̃ moueãt intellectum poſ
ſibilem requirunt motorem extrahentem
eas de eſſe intelligibili in potentia in actu
intelligibile. Et ita eſt uerum ꝙ ſole nõ mo
uent. Quia preexigunt alium motorẽ nõ qa
exigunt alium motorem qui coagit cũ eis ĩ
poſſibilem ut pretendit argumẽtum. Et ꝙ
de preexigẽtia loquatur: patet. Cũ enim di
xerat oportet ponere alium motorẽ &c. ex
ponendo ſe dicit. ꝙ hoc nichil aliud aliud
eſt q̃ facere eas ĩtellectas ĩ actu abſtrahendo
eas a materia. Ecce qualiter preexigiť ut fa-
ciat obiectũ intelligibile. ¶ AD euidẽtiã
premiſſorum (ut uideatur quomodo fan-
taſma ſeipſo poſſit mouere intellectũ ſine
omni efficacia intellectus agentis concurrẽ
te) eſt intelligendum ꝙ ariſtoteles ſupra cõ
uicit intellectum agentem ex comparatiõe
lucis ad colorem. Imaginamur enim ꝙ co-
lor de ſe habeat formalem rationẽ mouẽdi
uiſum. ut tamen eſt in tenebris: latet & nõ
poteſt cum effectu mouere uiſum. ſed ſolũ
eſt in potentia ad mouendum uiſum. Fiat
autem color preſens alicui lucido ſtatim ex
preſentia eius ad lucem poteſt cũ effectu ꝓ
propriam formã ſiue uiſibilitatis mouere ui
ſum ſine hoc ꝙ alia forma per quã nouiter
fiat uiſibilis imprimatur. qa cum iam preha-
buit eã ſicut dictũ eſt nõ oportet nouiter re
cipere eã. Eo mõ ymaginamur ꝙ quiditas
rei materialis formaliter de ſe eſt intelligibi
lis: ſed q̃diu eſt ſub conditionibus materiali
bus non poteſt mouere intellectũ ſed ſolũ
eſt in potentia ad mouendum. Fiat autem
preſens intellectui agenti. quod fit quando
obiectum eſt cognitũ in potẽtia fantaſtica.
que eſt proxima ĩtellectui agenti: ſtatim ha
bita preſentia illa poteſt cũ effectu mouere
intellectũ poſſibilẽ non per impreſſionem
aliam per quam nouiter fiat intelligibilis.
ſed ꝑ propriã intelligibilitatem quam prio
habuit ut dictum eſt. Et ſic ĩ iſta actione fa
ciendo de intelligibili in potentia termina
tur actio agentis. & tunc intelligibile per ꝓ
priam formã ſiue intelligibilitatis eſt in ulti
ma diſpoſitione ad mouendum intellectũ
poſſibilem. His habitis arguitur tunc ultra.
per formam per quã unũquodq eſt in actu
ꝑ illã conuenit ſibi ſua actio: ſed fantaſma
eſt actu intelligibile per propriam formam
terminata & ceſſante actione ĩtellectus agẽ
tis. ergo per ſeipſum poteſt mouere intelle
ctum poſſibilẽ nõ currente cũ eo intellectu
agente in agẽdo. Quod ãt color ſecundum
ſe ſit uiſibilis: (quod ſemper ſupponitur ex
primendo) probatur. Dicit enim ariſtoteles
ſecundo de anima tex. cõ. lxvii. & oĩs color
eſt mouens diafanum in actu. & hoc natu-
ra eius. nota natura eius. Et ſequitur. ſed nõ
eſt uiſibilis abſq luce. Cõmẽtator ibidẽ cõ
mẽto ſexageſimoſeptimo. dicit. Ariſtote-
les ponit ꝙ color eſt uiſibilis per ſe. & ꝙ ſi-
mile eſt dicere colorem uiſibilem & homi
nem riſibilem. quod autem conuenit alicui
ſecũdo modo dicendi per ſe conuenit ei ex
natura rei & non conuenit ut largiť ſibi no
uiter per aliud. & ideo ſubdiť ſtatim contra
cõcluſionem iſtam: & infra & manifeſtum
eſt ꝙ impoſſibile eſt dicere ꝙ lux ẽ illud ꝙ
largitur colori habitũ & formam qua ſit ui
ſibilis. nota ꝙ aliunde non recipit formam
ꝑ quam ſit uiſibilis. ¶ ITEM dicit iſta cõ
mẽto. lxix. uerſus finem & hoc ſatis probať
ſic. illud eſt ꝑ ſe uiſibile ꝓpter quod oĩa ui-
dentur & quo non poſito alia non uidenť
ẽt poſitis quibuſdã aliis cõcurrentibus. Sed
ſic de oĩbus uiſibilibus reſpectu coloris quia
corpora que ẽt non habẽt propriũ colorem
uidenť per extraneũ colorẽ ut aer & aqua
corpora celeſtia ariſtoteles que etiam nõ ui
dentur concurrente luce ſi non aſſit color.
Corpora enim quedã celeſtia ſemp ſunt lu
cida ut dicit cõmẽtator cõmẽto. lxix. & tũ
non uidentur niſi ut colorata. ſcilicet alba

uel rubea.ut p ſe patet.Et hoc etiã dicit phi
loſophus primo metheororũ capitulo.iiii.
e.go.&c.Itẽ in eodem cõmẽto dicit.Nũq̃
celũ inuenitur diafanũ in potentia ſicut ea
q̃ ſunt inferius.Iſta autẽ natura celeſtis ſem
per eſt illuminata.& ex hoc ẽt determinat᷑
ꝙ colores nõ acquirũt habitum a luce.Lux
enĩ nõ eſt niſi habitus coloris diafani.No
ta lux non requiritur niſi propter diafanũ.
& ſic color eſt per ſe uiſibilis.¶CON-
TRA in fine cõmenti.lxxii.ubi dicit exp̄ſ
ſe ꝙ natura coloris alia eſt a natura lucis &
lucidi.Lux.n.ẽ uiſibilis p ſe.color ãt uiſibi
lis mediãte luce.Sed illud quod ẽ p ſe uiſibi
le eſt primũ obiectũ uiſus: illud autẽ quod
mediãte alio eſt in potẽtia uiſibile.ergo co
lor non eſt per ſe uiſibilis.ſed in potentia
ſolum.Reſpõdeo.ꝙ colorẽ eſſe uiſibilem
mediante luce poteſt intelligi dupliciter.
Vno mõ ꝙ tribuat ei formã uel habitũ per
quã ſit uiſibilis.& ſi ſic uidet᷑ mediante lu-
ce:uerum eſſet ꝙ color non eſſet per ſe uiſi
bilis.Sed huius cõtrariũ dicit cõmẽtator ſu
pra cõmẽto.lxvii.expreſſe Alio mõ poteſt
intelligi ꝙ eſt uiſibilis mediante luce.quia
nõ habet actũ qui eſt mouere uiſum ſine lu
ce.& iſto mõ apparet cuilibet ꝙ eſt tũc ſecũ
dum ſe uiſibilis.& tũc lux eſt ſolũ ſibi diſpo
ſitio eſſentialis ut dicit cõmẽtator cõmẽto
lxvii.ſ.Et iſto ſecundo modo loquitur ibi-
dem cõmẽto.lxxii.qñ dicit ꝙ ẽ uiſibilis me
diante luce.quia loquitur ibidem de illis q̃
modicũ habent de luce.& dicit ꝙ uidentur
mediante luce.& infra cõmento.lxxiii.po
nit eandem diſtinctionẽ quam feci: dicens.
ſic impoſſibile eſt ꝙ color uideat᷑ ſine luce.
quia lux intrat uiſionem ſecundum ꝙ largi
tur diafano preparationem ut moueatur a
coloribus.non quia largitur coloribus habi
tum de alio ꝙ dictum eſt ꝙ.lux eſt per ſe ui
ſibilis dicetur in ſecundo.¶PROBA-
TO ergo ꝙ lux nõ requiritur propter obie
ctum: pbo adhuc ꝙ ſicut ñ reqrit᷑ ꝑpter ob
iectũ:ſic nec propter potẽtiam Sic quilibet
oculus de ſe & extrinſece habet propriã lu-
cem.Sic ergo nec propter oculũ nec ꝑpter
obiectum oportet ponere lucem.Relinqui
tur ergo ꝙ ſolum propter medium ſcilicet
ut faciat colores ne ſint uiſibiles in potẽtia
ſcilicet tenebris actu uiſibiles.Probat᷑ aſſum
ptum.cõmẽtator in ſenſu & ſenſato ca.ſex
to.uult ꝙ aqua que eſt intra oculum eſt na
turaliter lucida & illuminat intrinſecus re-
tia que ſunt in oculo uſq; ad palpebrã.Et
ideo ſequit᷑ ꝙ leuata palpebra ſtatim uidet
ſi aer ſit illuminatus.hic habeo ꝙ uiſus ha-
bet propriam lucem de retibus que ſunt in
oculo.Vide ca.xviii.& ponitur li.ii.di.vii.
arti.iii.ꝙ color habet propriam lucem.ut i
ſerius capi.vii.ubi dicit ꝙ lux eſt de compo
ſitione cuiuſlibet coloris.¶CONTRA
primũ uidetur dicere ſupra ca.v.ubi dicit.
Lux nõ eſt in oculo per naturam oculi ſed
intrat ipſum ab extrinſeco.quia ſi eſſet de
eius natura tunc uideret in obſcuro.Reſpõ
deo illud capitulũ quintũ eſt de mediis que
requiruntur ad ſenſationem ut patet in prin
cipio capituli Dicamus de mediis qbus in-
diget ſenſus & ideo uerum eſt quod dicit
ꝙ oculus nõ habet lucem per naturam.ſci
licet que ſibi ſufficiat ſine luce in medio.ha
bet tamen lucem per naturam que eſt intrĩ
ſeca oculo que illuminat retia oculi.& de il
la loquitur quintũ capitulum ut preuiſum
eſt.¶SEQVITVR de tertio articulo
ubi diſtinguendo ad propoſitum dicq ꝙ lu
men fidei requiritur propter obiectũ quod
eſt credibile.Et ideo ad euidentiam illius ẽ
ſciendum.ꝙ articulus fidei poteſt accipi du
pliciter.Vno modo ſecundum ſe & ſic ue-
riſſimus & per conſequens natus cauſare fir
miſſimum aſſenſum.Alio modo ut ſolum
relucet in auctoritate dicentis qui tamẽ fal
li non poteſt.ſed quia hoc non conſtat niſi
ex apparentibus ſenſui & rationi phiſi-
ce quin in iſto dicto ſcilicet deus eſt trinus
& unus falli poſſit ſed ſolũ hoc credo:ideo
uidetur ꝙ ad hoc ꝙ aſſentiã illi credibili p
pter inapparentiã ſuã quã habet ut ſolum
propõitur mihi ut dictum uel ſcriptum:&
non tanq̃ rationi apparens & ſenſui ꝙ req
ritur lumen fidei cauſans firmum aſſenſum
& hoc ex parte ipſius credibilis puta ſi co-
lor conſideretur ſecũdum ſe & abſolute ſic
eſt ex parte ſui uiſibilis.probatũ eſt articulo
ii.ſ.ut tamẽ lateat in tenebris requiritur lu
men ſaltem ex parte medii in quo latet.ſic
articulus ut relucet in auctoritate.hoc pro-
batur ſic primo per illud argumentum quo
philoſophus ꝓbat.iii.de aïa tex.co.xviii.ꝙ
neceſſe eſt ponere intellectũ agentem quia
tota iſta demonſtratio fundatur ſupra hoc
ꝗa qñcũq; aliquid eſt in potentia:& debet
fieri tale in actu ex parte eius & propter ip

ſum ꝙ ſic transfertur de potentia ad actum requiritur aliquod agens quo pſente ipſum reducitur de potentia ad actū ut poſſit agere. Sed credibile inquantum huius ut ſolū michi conſtat de eius ueritate per auctoritatem ſcripture hoc dicētis eſt tale in potētia eſt natū ĩ potētia ſolū cauſare aſſenſum ſuū in intellectu uiatoris. ergo &c. probaẜ minor quia ut ſolum dictum uel ſcriptum etiā ab in effabili ueritate pōt eſſe ualde incertū & dubitabile ſenſui & rationi naturali q̄tūcūq; in ſe ſit certū: ſicut color in tenebris reſpectu oculi eſt nō uiſus q̄tūcūq; in ſe ſit uiſibilis: ſed pōſſe eſſe dubitabile eſt eſſe credibile in potentia uel aſſenſibile: ergo articulus ut mouet intellectū ſicut ſcriptum uel dictum eſt credibile in potentia. Item non eſt ſupponendū ꝙ habitus fidei careat illa dignitate & perfectione que omnino eſt ſibi propria. quia ſi aliqua ꝓprietate careret: hoc maxime uideretur de illis proprietatibus q̄ dicerent imperfectionē & ignobilitatē: ſed facere obiectū credibile in potentia & aſſenſibile in potentia eſſe credibile in actu & aſſenſibile ĩ actu eſt ſibi perfectio & dignitas ꝓpria ergo fides illam actionem circa obiectum ſuum retinet. probatio minoris. quia credibile ut obiectiue relucet ſolum in auctoritate ſcripture hoc dicentis eſt omnino incertum & dubitabile ſenſui & rationi & hoc eſt credibile in potentia & aſſenſibile ĩ potentia. Sed poſtq̄ credibile non ſolum relucet in auctoritate ſcripture hoc dicētis ſed relucet & in habitu fidei ex natura ſua dicente & repreſentante ꝙ auctoritas eſt auctoritas talis dicentis qui non poteſt mentiri: ſtatim obiectum credibile redditur omnino certum & indubitabile intellectui uiatoris habētis talem habitum & hoc eſt eſſe credibile in actu & actu: igitur patet minor ꝙ facere obiectum credibile & aſſenſibile ĩ potentia eſſe in actu credibile: & aſſenſibile eſt omnino ſibi dignitas propria. & ita requiritur ex parte obiecti & propter ipſum obiectum quod ē ꝓpoſitum. Item quantūcunq; aliqua ſint ſecūdū ſe intelligibilia ſi tñ nō accipiātur ut relucent ut quedam per ſe intelligibilia: ſed potius ut latent in hiis que non ſunt per ſe intelligibilia neceſſario requiriẜ lumē medians circa obiectū. uerbi gratia. ut patuit in prima queſtione articulo pmo lumen intellectus agentis requiritur ad cognitionem ut obiectiue relucet in ſenſibilibus & non poteſt cōuinci p illa. licet ſit ſumme intelligibile ſecundū ſe. etiā quiditas rei materialis licet ſecundum ſe ſit ĩtelligibilis requiriẜ tamen lumē propter ſingularitatē ſuam & ex pte obiecti. Sed articuli fidei licet ſecundum ſe ſint certi & intelligibiles & aſſenſibiles tñ ut relucent obiectiue ĩ auctoritate ſcripture hoc dicentis ſolum ſunt incerti non intelligibiles & nō aſſenſibiles ab ĩtellectu uiatoris: ergo ſic accipiēdo obiectiue articulos fidei neceſſario requiritur lumen medians propter obiectum.

¶ SI dicatur ꝙ iſta eſt falſa: & contra omnes doctores: quia omnes dicunt ꝙ credibile accipiẜ ex parte potentie: non obiecti. Dici poſſet ꝙ nō ex parte obiecti preciſe. ſed ut relucet in auctoritate ſcripture hoc dicentis & quia ut ſic ſe habet ut credibile & aſſenſibile in potentia. Et ad iſtud neceſſario oportet: ꝙ concordant illi ſaltem qui dicunt ꝙ deus ſub ratione credibilis eſt obiectum theologie. qa ratio obiecti accipitur ex parte obiecti. Si iterū arguaẜ: ꝙ hoc accidit articulo: ꝙ preſenteẜ ĩ ſcripto uel dicto: Reſpondeo ꝙ ſic accidit colori eſſe in tenebris. ſed q̄ diu ſtat cū accidente tali requiriẜ lumen: ratione medii: ut uideatur color. Sic ĩ ꝓpoſito q̄ diu articulus repreſentaẜ in ſcripto ſolū requiriẜ lumen rōne medii qđ eſt ſcirptura: Patet ēt hoc: rōne. quia articulus fidei: ut ſolū relucet ĩ auctoritate ſcripture ſacre. circūſcripto quocūq; lumine in quo reſplēdebat obiectiue ē abſens & nō preſens. quia obſcurū inq̄tū huius: non eſt preſens uidenti. ſed ꝙ obiectum preſens fiat preſens ſine lumine illuſtrāte in quo reſplēdebat eſt impoſſibile. ſicut patet de colore in tenebris. ergo neceſſario requiriẜ aliquod lumen a pte credibilis: quo ipſū fiat naturaliter preſens intellectui uiatoris.

¶ ITEM q̄tūcūq; lumen ſit in aliquo uidente: ſi illud nō attingat obiectum illuminabile: illud non uidetur: ſi attingat uidebitur. Hoc patet in oculo exiſtēte in tenebris & in oculo catti. ergo q̄tūcūq; lumen fidei perficiat animam uiatoris: ſi tamen nō attingat ipſum obiectū credibile ipſum credibile non credetur neceſſario ergo requiriẜ pp obiectū credibile. Item idem patet ſi reſpiciatur color exiſtens in luce tunc non requiritur lumen ex parte obiecti. Sed ſi obiiciaẜ in tenebris tunc requiritur ex parte obiecti

ergo(licet ad aſſentiendū articulo fidei qui
q̄tū eſt a pte ſui eſt lucidus & clarus)non re
quiritur lumen ex parte obiecti . tamen ad
aſſentiendū arti.nō ſolū traditur mihi co-
gnoſcibilis ex dictis uel ſcriptis.ſed requirit
aliquod lumen ex pte obiecti:ſcilicet lumē
fidei ad aſſentiendum ſcripture & doctrine.
¶ SED ex ſuperabūdanti poteſt dubitari
de iſta cognitione q̄ ponitur haberi per lu
men ſcientiale altius lumine fidei ſecūdum
henricū.an ibi lumē illud requiratur ex pte
obiecti.Dicunt quidā ꝙ non Quod ꝓbant
ſic.quia illud lumen medians ſic requiritur
ex parte obiecti ꝙ faceret articulos eui en
tes in ſeipſis Ex natura rei.& tunc non req
ritur.quia in natura rei & in ſeipſis ſunt eui
dētes ſicut & ipſe deus.aut faceret ipſos eui
dentes in iſtis creatis.ita ꝙ euidēter poſſent
cōuinci ex eis.& tūc nō requirit lumen ſup
naturale:ſed ſufficeret lumē intellectus agē
tis fortificatum in natura ſua.Probo.quia ſi
cut lumen intellectus agētis poteſt ſimplici
ter modo cū effectu in omnia ſenſibilia &
in omnibus que relucent in fantaſmatibus
creaturarum.ut ponit cōmetator.iii.de aīa
cō.xxxvi.ut dictum eſt in prima q̄ſtione in
prīo arti.ita poterit tantū fortificari ꝙ pote
rit in omnia que poterunt ex iſtis ſenſibili
bus conuinci.Si ergo illud lumen ponatur
ut faciat articulos ſi 'ei poſſe conuinci ꝑ illa
ergo lumen intellectus agētis ad hoc forti
ficari poterit.¶ CONTRA. Articuli fi-
dei ut obiectiue relucēt ī lumine fidei ſunt
ſolum euidentes & ſcibiles in potentia in
tellectui uiatoris . Vt autē relucent. in illo
lumine ſcientiali ſunt euidentes & ſcibiles
in actu.ſed ad tranſferendum de potentia
ad actū:ut frequēter dictū eſt:requirit lumē
ex pte obiecti:ergo in ꝓpoſito requiritur lu
men ex parte obiecti ut moueat intellectū
uiatoris.Sed intellige ꝙ illud lumen quod
debet eſſe ſic altius lumine fidei.quod dici
tur extrahere illa que relucent in lumine fi
dei obiectiue de potentia ad actum debet
eſſe ſupnaturale.Quod dico ꝓpter aliquos
dicentes ꝙ poſtq̄ aliquid eſt cognitū ī lumi
ne fidei in lumine naturali poſſunt multa
deduci ſine aliquo ſupernaturali. Verbi gra
tia.Nā habito per fidē ꝙ deus eſt trinus &
unus in lumine naturali poſſumus accipere
ſub eo ꝙ n̄ poſſunt eſſe ſuppoſita abſoluta
& cōcludere in lumine naturali : ergo ſunt
ſuppoſita relatiua.& ita illud lumen quod
ſequitur lumen fidei nō oportet ꝙ ſit ſuper
naturale.Sed illud non ualet.Licet enī hoc
ſit uerum ꝙ ita poſſumus deducere tamen
lumen naturale nunq̄ poteſt unū articulum
ineuidentem intellectui uiatoris facere ſibi
euidentem & ſcibilē.ergo.&c.Probatio hu
ius.quia extrahēs aliquid de potētia ī actū
qn̄ illud fuerit in potentia ſecūdum eſſe ſup
naturale neceſſario oportet ꝙ extrahens ſit
aliquid ſupernaturale ſicut extrahens aliqd
de potentia.quod fuerit in potentia ſecun
dum eſſe naturale:neceſſario extrahit per
agens naturale.ſed qn̄ articuli fidei extra-
hunt de ſcibilitate & euidentia in potētia
in ſcibilitatem & euidentiā in actū: extrahi
mus de tali potentia ubi fuerit in potentia
ſecundum eſſe ſupernaturale. quia ut dictū
eſt extrahuntur de iſto eſſe ꝙ habebant ut
relucebant in lumine fidei & ibi eſt eſſe ſu-
pernaturale licet in potentia:ergo &c.
¶ AD argumentum aliorū patet : quādo
queritur an illud lumē faceret articulos eui
dentes in ſe:aut ꝙ euidenter poſſent cōuici
ex creaturis.Dico ꝙ tertiomodo : uidelicet
deducendo eos de eſſe ſcibili ſupernaturali
quod habebant in potētia in lumine fidei
ad eſſe ſupernaturale euidens & ſcibile in
actu:quod habent in lumine ſcientiali ſe-
cundum alios.¶ AD primū principale di
co ꝙ intellectus agens bene poteſt fortifica
ri ad agendū omnia naturaliter cognoſcibi
lia non autem oīa ſupernaturaliter . ſed de
ſupernaturali eſt queſtio:ergo nichil ad pro
poſitum .

DE quarto articulo. & fiat q̄ſtio:
ubi prīo uidendū ē: an agit ali
qd īprimēdo.Secūdo dato ꝙ
nec īprimēdo nec rēouēdo:an
ſolū agit ꝑ modū cīe formalis.
Tercio dato ꝙ nec agit ut cā formalis nec
efficiēs nec remouēs aut imprimens: an poſ
ſit ſaluari ꝙ ſit uere cā efficiēs reſpectu ſātaſ
matis.¶ SEQVITVR.ergo de primo
arti.qui eſt quomodo intellectus agēs agit
circa fantaſmata. Vnde dicunt quidam ꝙ
intellectus eſt ſolū remouens prohibens ut
Godofredus ꝙ li.v.q.x.qui dicit ꝙ intelle-
ctus agens nichil agit poſitiue nec aliquod
imprimit in fantaſmata nec in intellectum
poſſibilē.ſed ſolū actio ſua eſt priuatiua &
ſequeſtratiua cōditionum indiuidualiū. ita

tamen ꝙ illa remotio aut ſequeſtratio non
ſit ſecundum rem ſed ſecundum rationem
immutandi. Vnde dicit ꝙ ſicut in lacte cõ
iungitur albedo dulcedini & ceteris accidẽ
tibus ad preſentiã ãt lucis: ſtatim ſic mouet
albedo ꝙ dulcedo non mouet: nec tamen
lux aliquid poſitiuum facit circa albedinẽ
ut habetur ſecũdo de anima cõmẽto. lxvii.
ſic intellectus agẽs per ſuam preſentiam fa
cit: ꝙ quiditas eſt in fantaſmate coniuncta
conditionibus particularibus: ita mouẽs in
tellectum ꝙ conditiones particulares non
mouent. & ſic actio intellectus agẽtis eſt ſo
lu n ſequeſtratiua & priuatiua non ꝙ aliqd
imprimat in fantaſma. Et concludit ibi in
his uerbis ꝙ ſic ſequeſtrando agit remouen
do prohibens ſed nichil agendo circa fan-
taſma. Addit tamẽ ꝙ ſic ſequeſtrando & re
mouendo attingit: actu ſpirituali: ad quidi
tatem ipſam ſic ꝙ fantaſma ſecundum ſo-
lã quiditatẽ poteſt mouere intellectum poſ
ſibilem ſine cõditionibus indiuiduandan
tibus. Et ſic poſitio ſtat in hoc ꝙ circa fan-
taſma nullam actionem habet. niſi remoue
re prohibens: licet circa intellectum poſſibi
lem ſimul cum obiecto uel obiectum ĩ uir
tute eius habeat aliã actionem. ut põit ma
giſter in fine. q. ❡ CONTRA iſtam opi
nionem arguitur ſic. Philoſophus. iii. de aĩa
tex. cõ. xvii. cõuincit intellectũ agẽtem p cõ
parationem ad res naturales. ymo in cõpa-
tatiõe ad res naturales in omni genere. Vñ
dicit. quemadmodũ in natura eſt aliquid in
unoquoqꝫ genere quod ẽ materia & aliud
quod eſt cauſa agens: & hoc eſt illud per qd
agit quodlibet ſic neceſſe eſt ut ĩ anima exi
ſtant he differentie. Idem dicit cõmentator
ibidem cõmento. xvii. quia cõſideracio de
anima eſt conſideratio naturalis quia aĩa
eſt unũ entiũ rerum naturalium: rebus autẽ
naturalibus cõe eſt ut habeãt in unoquoqꝫ
genere materiã. & aliud qd eſt cauſa & agẽs
& illud eſt propter quod generatur omne
quod eſt illius generis: neceſſe eſt ut he tres
differentie ſint in anima. uidelicet agẽs pa
tiens: & factũ. Sed agens naturale qd opor
tet ponere in omni re naturali; non eſt tan
tum remouens prohibens. quia remouens
prohibens ponitur in his ſolum in quibus
aliquid fit contra naturam. Eſt ergo agens
uere efficiens: ergo. &c. ❡ ITEM cõmen
tator per totũ. iii. de aĩa. ponit intellectum
agentem agens quod extrahit intelligibile
in potentia in actum. Sed agens extrahens
de potentia in actum non eſt tantum remo
uens prohibens. Probo. quia remouens pro
hibens eſt agens precedens principale agẽs
& quodam modo diſponens ad effectum
principalis agentis. agens aũt extrahens: eſt
agens efficiens perficiens. extrahẽs enim uo
cat cõmentator generans pricipale ubiqꝫ &
maxime. xii. metha. cõmento. xi. & . xvi. igiť
&ce. Item cã remouens phibens ẽ cã per ac
cidens & diſponẽs tantũ. viii. Metha. ĩ fine
cõ. xii. ſed intellectus agens eſt cã p ſe igiť .
❡ HIC reſpondent aliqui ꝙ nõ oẽ remo
uens phibens eſt cauſa per accidens. ſed ſo
lum remouẽs phibens ꝙ eſt aduenticium.
quod ãt eſt remouens phibens a natura &
ſemp ineſt eſt cauſa p ſe. ❡ CONTRA
hoc dupľr. Primo: quia cõceſſo eis ꝙ poſſet
eſſe aliquod remouẽs prohibẽs a natura &
quod ſemp ineſt: tamen quod tale agẽs ſit
uniuerſale hic nõ poteſt eſſe: quia cauſa uni
uerſalis ſicut particularis ſemper cõputať cũ
cã perficiente. cuius eſt extrahere de potẽtia
ad actũ aliquid. & non ſolũ cũ diſponẽte. ii.
phi. tex. cõ. xxxi. Sol enĩ cõnumerať cũ prin
cipali generãte nõ tamen cũ diſponẽte. aut
alterãte. ſed intellectus agẽs ſic ſemper ineſt
ꝙ eſt cauſa uniuerſalis. nichil enĩ ineſt ĩtelli
gibile niſi ĩ uirtute ĩtellectus agẽtis. ❡ SE
CVNDO. ymaginatur iſta opinio ꝙ per
hoc. ſ. tollitur ꝙ intellectus agens ut remo-
uens phibens non eſt cauſa p accidens: quia
eſt a natura & ſemp. ſed hoc non aufert ac-
cidentalitatem. Probo. primo ex parte po-
tentie paſſiue. Priuatio enim ſemp ineſt ma
terie & a natura & tñ eſt cauſa per accidens.
❡ CONTRA iſtam ymaginationem lo
quitur cõmentator primo phiſi. cõmento.
lxvi. dicens ſic. Illud enim quod ẽ p accidẽs
aliud neceſſarium: aliud rariſſimũ. Illud aũt
quod eſt p accidens neceſſariũ eſt priuatio.
quia eſt neceſſaria generationi. eo ꝙ neceſſa
rio precedit generatum. ſed cum attribuitur
ſubſtantie generate inuenitur principiũ per
accidens ſed uniuerſaliter non ſeparatur a
materia: ſed quantũcunqꝫ materia admiſce
tur cum aliqua forma: tamẽ admiſcetur cũ
priuatione forme oppoſite illi. Secundo ex
parte potentie actiue: In generatione enim
ſubſtantiali agens alteris exigitur a natura.
& ſemper. Omnis enim generatio ſubſtãtia

Google

lis eſt mediātibus qualitatibus actiuis & paſ
ſiuis.& tamen eſt alteras. In trāſitione ſub
ſtātiali eſt agens p accidens.Item nulla cau-
ſa preciſa eſt tantū remouēs prohibens:quia
cauſa preciſa eſt illa qua poſita ſequitur effe
ctus.&qua non poſita non ſequitur effectus
ſicut de pulmone reſpectu reſpiratiōis. Sed
ab ariſt.& comeñ. in tertio de anima textu
commenti.xvii. & xviii. non ponitur ali-
quod aliud agens ad faciendū intelligibile
in potentia intelligibile in actu:niſi intelle
ctus agens:quo poſito intentiōes ymagina
te que ſunt intelligibiles in potētia fiunt in
telligibiles.in ipſo abſente: non ſunt intelli
gibiles in actu ſed in potentia ſolū. ergo &
cet. Item remouēs ꝓhibēs eſt tantū preſens
pro hora remotionis impedimēti: nō autē
oportet ꝙ ſit preſens cum agente quod exe
quitur ꝓpriā opationē. ſicut patet de remo
uente trabem tenentē lapidē. ſed itellectus
agens oportet ꝙ ſit preſens fantaſmati ſem
per uel faciendo ipſum itelligibile uel cōſer
uādo ipſum i eſſe itelligibili.ergo.& cetera.
¶ PROPTER quod dicunt alii: ut iaco-
bus de aſſola ꝙ intellectus agens nō eſt tā
tum remouens prohibens: ſed aliquid im-
primens ipſi fantaſmati.Quod probant ſic
quia quando intellectus agens facit intelli
gibile in actu de intelligibili in potētia:aut
illud intelligibile in potentia eſt in potētia
eſſentiali aut accidētali.Si accidentali: non
ergo requiritur intellectus agens:quia quod
eſt in potentia accidentali poteſt operari cū
uoluerit.Si eſſentiali:habetur propoſitum.
quia nichil educeret de potentia eſſentiali
niſi aliquid recipiendo in ſe.quia da oppoſi
tum:ꝙ nichil ſibi imprimatur: tunc erit in
potentia ſicut primo. ¶ SED contra hoc
eſt totus proceſſus prehabitus arti. ſecūdo.
ubi probatur ꝙ quiditas rei materialis ē de
ſe intelligibilis:ſicut color eſt per ſe uiſibi-
lis.quia habet formam qua eſt uiſibilis.Sed
quod habet formā qua eſt uiſibilis nō opor
tet nouam formam recipere per impreſſio-
nem licet preſentia alterius agentis exigat
ut patet ibidem.Reſpoudeo ad rationem.
ꝙ potentia eſſentialis poteſt accipi duplici
ter.Vno modo propriiſſime.ſecundum ꝙ
eſt in potentia ſimpliciter & ad eſſe. Alio-
modo ſecundum ꝙ diſtinguitur cōtra potē
tiā accidentalem:accepta potentia acciden
tali propriiſſime.ſecunduin ꝙ potentia ac-
cidētalis dicitur ꝙ poteſt operari p ſeipſam
cū uult.Et iſto modo poſſumus dicere ꝙ ali
quid eſt in potentia eſſentiali. qñ habet for
mam que eſt principiū operandi. ſi tamē ñ
eſt in ultima diſpoſitione ad agendū ſicut
dicimus de colore.& ita potētia eſſentialis
proprie nō uocatur eſſentialis. ſed cū deter
minatione.ſ.potentia eſſentialis ad agēdū
que tamen ꝓ tāto poteſt uocari eſſentialis
qa plus cōuenit cū potētia eſſentiali:q̄ cū ac
cidentali.quia ex quo non eſt in ultima di-
ſpoſitiōe ad agēdū:deficit ab accidentali q̄
per ſeipſum poteſt in actu cū uult ſine omni
extrahēte ipſum.& cōuenit cū eſſentiali.qa
oportet habere extrahens ipſum de poten
tia ad actū anteq̄ agat.ſicut patet de colore
in tenebris.Per hoc ad formam argumenti
quando queris aut eſt in potentia eſſentia-
li:aut accidentali. Dico ꝙ eſt in eſſential
non que eſt potentia eſſentialis ad eſſe ſed i
que eſt potentia eſſentialis cum determi-
natione ad agere. Et quando dicis ultra.
Illud quod eſt in potentia eſſentiali deduci
tur ad actū p formā impreſſam:Dico ꝙ uerū
eſt de potentia eſſentiali ad eſſe:ſed non de
potentia eſſentiali ad agere:quia illud iā ha
bet formam p q̄ debet agere. ¶ ET ſi que
ras a me quomodo poteſt obiectum modo
agere cū prius non egit niſi aliquid ſibi no-
uiter imprimatᷣ.Dico ꝙ queris reſponſionē
ex eo quod iā tibi eſt reſponſum.qa ex quo
iam habet ꝓpriā formā per quam poteſt in
actu q̄tum eſt ex parte ſui:nō plus requiritur
ꝙ agens ſibi imprimat illā formā: ſed ex ſo
la preſentia alterius agentis cum eo per pro
priam formā preciſe iam pōt agere. ¶ SE-
QVITVR.ergo de ſecūdo articulo ubi
aliq uidētes ꝙ nō poteſt agere imprimēdo
nec remouēdo dixerunt ꝙ intellectus agēs
non eſt agens efficienter. ſed magis formali
ter. Verbi grā de luſe quod ſolū dicitur illu
minare colorem. ſicut forma dans ſibi eſſe
lucidū non ſicut efficiens. ¶ CONTRA
iſtud eſt expreſſe cōmentator. ſecundo de
aīa cōmēto.lxvii.Et textus ariſtotelis.tertio
de aīa tex.cō.xvii.qui cōparat intellectū poſ
ſibilem materie.& de agente dicit.& alterū
eſt cauſa efficiens que omīa facit. nona tran
ſlatio:alterum autē cauſa factiuū quod in fa
ciendo omīa. Ecce hic ponūt cauſam efficiē
tem que facit:ea autem que facit diſtinguitᷣ
cōtra cauſam formale que dat eſſe. ergo hic

Digitized by Google

loquuntur stricte de causa efficiēte. Item sequitur in littera: causa efficiens que omia facit: ut ars ad materiā. ars autē respectu materie artificiati non est forma informans artificiatum. sed efficiens et mouens. ¶ ITEM tex. cō. xviii. dicit ꝙ ē cā efficiēs ut habitus. habitus autem est principium operādi effectiue & non solum informatiue. ¶ ET cōfirmatur qa licet lumen habeat effectū formalem respectu lucidi dando sibi esse lucidum. & hoc conuenit sibi in ratione forme tamen ut lumen est habitus quidam: hic addit supra seipsum ut est forma: ꝙ ut sic operandi est principium. sicut ols habitus secundum illud. tertio de aia tex. com. viii. habēs formam ī habitu potest operari cum uoluerit. Sed aristoteles tex. cō. xviii. nō dicit precise ꝙ intellectus agens ē lumen in anima. sed habitus ut lumen: ergo &c. ¶ SEQUITUR de tertio articulo ubi dico ꝙ itellectus agens est uere agens & nichil imprimens. Quia autem ista stant simul ꝙ itellectus agēs nichil imprimat in obiectum. & tamen ꝙ dicatur uere agens. quia per p̄sentiam eius extrahitur obiectum de potentia in actum ut possit agere in intellectum: Probat᷑. & primo ꝙ nichil imprimat: patet. Cū enim aristoteles dixerat tex. cō. xvii. ꝙ ē causa & factiuum sicut ars ad materiam declarat se: ꝙ hoc est uerum quo ad hoc quod est uere agens sicut & ars. sed non est uerū quo ad modum agendi. Ars enim imprimit in materiam formam. sed nō intellectus agēs unde explanando hoc addit tex. cō. xviii. ille uero: quo est oīa facere est habitus quidā sicut lumen. lumen uero est agens quod nō imprimit formā colori. ut supra habet᷑ in fine secūdi articuli. Et hoc ē ꝙ cōmentator. ii. de anima cōmento. lxvii. dicit ꝙ color est uisibilis per se: & ꝙ lux non prebet sibi formā & habitum per quā sit uisibilis. ecce primū ꝙ non imprimit formam in obiecto. Secundo probatur per hoc: ꝙ non obstante ꝙ est uere agens. quia in tertio de anima cōmēto xxxi. uel. xviii. uult cōmentator ꝙ sic intellectus agens faciat fantasmata intelligibilia. s. extrahendo ea de potentia ad actum p̄ suā presentiam. Sicut lux colores sua presentia. sed cōmentator. xii. methaphisice cōmēto. xliiii. uult ꝙ illud est proprie agens & nō superficietenus quod extrahit aliquid de potētia ab actum & precipue si sit subiecto distinctum ab eo sicut ī proposito. quod dico propter reductionē qua forma reducit materiam de potētia ad actū. Sequitur ergo ꝙ intellectus agens (cum sua p̄sentia extrahit obiectū de potentia in actum) est uere agēs sed nichil imprimit obiecto: minor ponit᷑ tertio de anima cōmento. xviii. ubi dicitur & modus qui coegit nos ad ponendū intellectum agentem ē similis cū modo ꝓpter quod uisus idiget luce. quemadmodū enim uisus non mouetur a coloribus nisi quando fuerit in actu quod non completur nisi luce presente: cum ipsa sit extrahens eos de potentia ad actum: ita & intentiones ymagīate non mouēt materialē nisi quādo fuerint itelligibiles in actu. i. facte intelligibiles qđ non perficitur in eis nisi aliquo presente qđ sit intellectus in actu. etiā infra: abstrahere autē: est nichil aliud nisi facere intelligibiles in potentia intelligibiles in actu: nota totum. ¶ CONTRA: nichil extrahit aliquid de potentia in actū: & hoc ut agēs nisi mediante actione elicita. sed ista actio elicita non potest recipi in ipsomet intellectu agente: per actionem enim elicitā in seipso non extrahetur obiectū de potētia in actū: ergo illa actio imprimit᷑ obiecto. R̄ndeo ꝙ aliqd dr̄ extrahere aliud de potētia in actū & hoc ut agēs dupliciter. uno mō ꝙ p agēs aliquid nouiter acquirat᷑ passo ut est ī actione transeunte & imanente: & in utraqꝫ istarū actionū passium recipit in se actionē agētis. & in hiis casibus est uerū ꝙ agit mediante actione elicita. Alio mō dicit᷑ extrahere &c: ubi illud circa quod agit prehabuit formā suā & ipsum quod ymaginatur ut extractū & passium nō recipit aliquid nouiter ī se: ut habitū est de colore: & tunc non oportet ꝙ agat actiōne elicita. qa omīs actio elicita aliquid ꝓducit. sed pro tāto dicetur agēs qa per presentiam eius per precisam causam extractionis aliquid aliud circa quod agit extrahitur de potētia in actū ut agat. & ideo ī ꝓposito est tertia spēs agentiū. Et hoc pōt declarari per exemplum Aristote. tertio de anima textu commenti. xvii. Dicit enim ꝙ se habet sicut ars ad materiam: quod totum exponit cōmētator respectu obiecti immediate licet mediate respectu intellectus possibilis ut supra uisum. sed ars uere ē in genere efficiētis. v. metha. & ii. phisicorū. v. met. tex. com. ii. secundo phi. tex. cō. xxviii. ita ꝙ

per artē artifex in operādo exiit de potētia ad actū.& tamē ars nichil īprimit ī materia nec habet actionem elicitam reſpectu materie ſed pñte arte ī anima potētia executiua imprimit formam in materia:ergo intellectus agens pōt eſſe uere efficiens licet nō habeat actionē elicitā:nec aliquid ꝑducat.ſed ſolum alterum agens ꝑducit ipſo preſente.

¶ CONFIRMATVR: ars enī uidetur agere ad modum actus ſolū: nō ad ſubſtantiā actus.nō enim facit ſic ſcindere ligna. ſed artificialiter ſcindere.Eodem modo intellectus agens non dat quiditati ſubſtātiā actus mouendi intellectum poſſibilem.quia hoc habet ex natura ſua:ſicut color eſt per ſe uiſibilis:ſed ſolum dat ſibi mouere uniuerſaliter.Agens autem quod agit ad ſubſtantiam actus extrahit aliquid de potentia ad actū per actionem elicitam ſicut calefaciēs & huiuſmodi:quod autem agit ſolum ad modū actus extrahit &c.ſine actiōe elicita & ſufficit ſola eius preſentia.ſicut patet de arte.

¶ ITEM dicit ari.iii.de aīa tex.co. xviii. ꝙ eſt habitus ut lumen:ſed ut ſuperius habetur.ii.de anima cōmento.lxvii. lumē nō extrahit colorem de potentia ad actum aliquid imprimendo.quo actu ſit uiſibilis.ſed eo preſente ſtatim habet uim mouēdi ergo &c.Et nota ſubtilitatē ariſto. contra nuditatem preſentium philoſophantium ymaginatur enim ꝙ nichil eſt uere efficiēter agēs niſi quādo aliquid agit mediate inter agēs & patiens.& ariſto.hoc exponēdo in oībus exemplis ſuis innuit agens hic quod eſt uere agens ſine actione elicita ideo peccant cōtra fallatiam conſequentis.intellectus non eſt uere agens hoc modo.ſ. elicita actione ergo non eſt uere agens.cauſa autem deceptionis eſt:quia dupliciter extrahitur aliqd de potentia ad actū.uno mō ſecūdū potentiam paſſiuam & iſto modo eſt impoſſibile ꝙ aliquid tranſeat de potentia ad actū ſine actione elicita.& ſine aliquo impreſſo ei qd exit de potētia ad actum.Exēplū de actiōe tranſeunte:impoſſibile eſt enī ꝙ aliquid ſit calefaciens ſine calefactiōe trāſeūte & incalefactibili recepta . ſicut etiam eſt de actione īmanente.impoſſibile eſt enī intellectū eſſe elicientē actū intelligendi ſine actione elicita in ipſo recepta.Alio mō ſecundū potētiā actiuā.uerbi gratia quando agens habet formā que eſt principium agendi nō tamen in potētia proxima ſed remota habens. ſicut mēbra bene diſpoſita habēt potentiā faciēdi domū non propinquam ſed remotam.& iſto caſu & cōſimilibus(licet forte nō in omnibus) manifeſtū eſt ꝙ extrahens ſecundum potentiam actiuam de potentia ad actū nō habet actionē elicitam in illo impreſſam ꝙ extrahitur. ſicut patet in exemplis ariſtote. de habitu & lumine.ſed iſte caſus eſt in propoſito:fantaſma quo extrahit᷑ de potētia ad actum:non ſecundū potētiam paſſiuam ſed actiuam:eſt per ſe intelligibile : & natū eſt mouere intellectum.ſed tunc non eſt in potentia propinqua ſed remota : preſente autem intellectu agente conſtituitur in potentia propīqua & tunc mouet .

¶ CONTRA.iſta ſunt duo apparentia.Primum autem ꝙ agens ſufficienter uidetur diuidi per imprimens & remouens ꝓhibens . ſed utrūꝙ negatur hic:ergo male . Secundum eſt ꝙ hic ponitur agens ſine actione: quod ualde eſt ī apparens.Ad primū uolunt quidā fugiēdo dicere ꝙ eſt tertium agens aſſiſtens : ſed hoc nichil eſt.agens enim aſſiſtens aliquid imprimit uerbi gratia ponentes ſpecies expreſſas aſſiſtentes obiectiue intellectui omnes ponūt ꝙ aliquid imprimant in intellectum poſſibilem.Paſſiui enim dicūt: ꝙ imprimūt actum intelligendi.Actiui dicunt ꝙ imprimūt quandā excitatiōem ſiue ꝓuocationem.qua potentia prouocatur ad actum ponentes ſpiritum ſanctum per aſiſtentiam poſſe ſufficere ſine caritate infuſa : ponunt ſpiritū ſanctum creare quandā motionem ī uoluntate ad actum meritoriū ſicut faceret caritas:& iſta opinio redit in unam uiarum. ꝓp quod dico ꝙ intellectus agens debet uocari agens aſſiſtens extrahens habentem formam de potentia ad actum.ita ꝙ per hoc totum quod dico extrahens de potentia ad actum:duo denotantur.Vnum ꝙ eſt uere agens.quia extrahens de potentia ad actum Hec eſt deſcriptio agentis.xii.metha.cōmēto.xliiii.& ſic nolat cōmētator ītellectū agētē ꝑ ola commēta in.iii.de aīa.d.ꝙ extrahit ītelligibile īpotētia ad actū. Secundum ꝙ nō eſt agens remouens prohibens quia tale agens ſolum aufert impedimentum nichil ulterius agens. ſed intellectus agens extrahit de potentia ad actum ꝙ eſt ulterius agere.per hoc autem quod dico:ꝙ aſſiſtendo ē extrahens habentē formā denotatur ꝙ nō

eſt agens imprimens: habenti enim formã ocioſum eſſet ymo monſtrum uelle formã imprimere. ❡ AD ſecundum dico ꝙ ariſtoteles ex duplici ratione uocat aliquid agens. uno modo quia agit actione elicita & illud uocatur agens formaliter. agens autẽ dicitur formaliter agens actione ſicut calefaciens calefactione. Et hoc eſt quod dicitur quinto metha. ca. de ad aliquid. Quedam autem dicuntur agentia ſecundũ actiones ſicut calefaciens. & nono met. tex. cõ. xvi. loquẽs de actiõibus imanẽtibus dicit ꝙ actio immanẽs eſt ſicut ĩ ſpeculante ſpeculo: & uidens uiſione. & illud ẽ agẽs cui correſpondet potentia paſſiua. Aliud agens ponit ariſtoteles quod non agit actione elicita ſiue elicitiua non curo. ſed tamen eque uere extrahit aliquid de potentia ad actũ. ideſt de remota diſpoſitione ad agendum extrahit ad potentiam propinquam. & hoc eſt ſola preſentia ac ſi actione elicita ſibi aliquid nouum imprimeret. ſicut eſt de arte reſpectu potẽtie executiue artificis. & lumine reſpectu coloris ut dictum eſt. & illud eſt agens cui non correſpondet potentia paſſiua ſed ſolũ dicit' agere in potentiã actiuã que habet formã que eſt principium agendi. ſed ẽ in remota diſpoſitione ad agendũ. & tale agens poteſt uocari agens uirtualiter non formaliter. Virtualiter dico: quia habet eandẽ uirtutem acſi ageret actione elicita. Eque enĩ uere extrahit aliquid de potentia ad actum: acſi ageret actiõe elicita. ❡ AD formam ergo dubitationis quando dicitur ꝙ omnẽ agẽs agit actione: dico ꝙ omne agens formaliter agit actione elicita. agens autem uirtualiter: non. Huius autem agens eſt intellectus agens qui eſt agens ut ars: & habitus quidã ut lux. ❡ DICES. repugnãtia terminorũ ẽ dicere de quocũꝙ agente ſiue ſit agẽs uirtualiter ſiue formaliter ꝙ ſit agẽs & non agat actione. agens enĩ ex ſuo noĩe ab actiõe denoĩat'. ❡ RERPONSIO. Dico ꝙ uerũ eſt ꝙ ab omni genere cauſe accipit' aliqua denominatõ. Exemplũ. Forma informat formatione. materia materiat materiatione. finis finit finitione. & eodẽ modo de omni re. Subſtantia enim ſubſtantiat ſubſtãtialitate. accidens accidentat accidentalitate. qualitas qualificat qualificatiõe. & cetera. Et eodẽmõ cõcedo ꝙ extrahẽs aliqd de potentia ad actum: extrahit extractione

❡ TVNC ad argumẽtũ cõcedo ꝙ agens uirtualiter agit actiõe denominatiua & denominãte. nõ tñ denomiatiõe formali. ſcilicet p reſpectũ de genere actionis. ſicut ſubſtantia ſubſtantiat ſubſtãtialitate de genere ſubſtantie. non tñ agit actione elicita ſiue elicitiua. aut impreſſiua de genere actionis

CVm deus ſit ſubiectũ theologie ſub illa ratione generali. ſcilicet. ſecũdum ꝙ eſt cognoſcibilis nobis ex ſacra ſcriptura. qa primo ponit' opinio que dicit ꝙ deus ſub illa ratione deitatis ſit ſubiectũ Secundo illa que ponit deum ſub ratione ſpeciali. Tertio illa que ponit deum ſub ratione generali cõi ſcilicet ipſi deo abſolute conſiderato & deo in ſpeciali conſiderato. Quarto oſtenſo ꝙ nõ eſt ſubiectum ſub ratione generali deitatis nec ſpeciali. nec generaliori ꝗ ſit deitas: oſtendetur ꝙ erit ſubiectum ſub alia ratione generali. ſcilicet ſub hac: ſecundum ꝙ eſt cognoſcibilis ex ſacra ſcriptura. Quinto per illam reſpondebit' ad omnes alias. ❡ SEQVITVR de prĩo articulo. ubi dicunt aliqui alexander minor ꝙ ſub abſoluta ratione deitatis eſt ſubiectũ Probant ſic. Ratio ſubiecti in ſcientiis eſt ratio irreducibilis & prima. Huiuſmodi autẽ ſolum eſt ratio deitatis abſolute: ergo & cetera. Maior probatur. qa ſubiectũ ĩ ſcientia ꝓſupponitur ſicut ſimpliciter primũ. & per conſequens eſt primum & irreducibile ſub illa ratione qua eſt ſubiectum. Minor patet. quia ſicut eſſe eſt prima intentio ſimpliciter ita deitas eſt prima ſimpliciter reſpectu omnium rationum diuinarum. ❡ ITEM ratio ſubiecti debet eſſe abſoluta uniuerſalis. quaſi cauſalis. Sed ratio deitatis ẽ huiuſmodi ergo. & cetera. Maior patet. quia debet eſſe abſoluta. quia prima & irreducibilis Etiam debet eſſe uniuerſalis. Sicut enim nichil contentum in ſcientia exit uniuerſalitatem ſcientie: ita nichil concluſum in ſcientia debet exire uniuerſalitatem. Debet eſſe etiam cauſalis. quia omnia conſiderare debent uirtualiter contineri in ſubiecto, Minor patet p ſe. ꝗtũ ad primã cõditionẽ. etiam deitas eſt uniuerſalis tali uniuerſalitate que poteſt eſſe in diuinis ſe enĩ habet ad omnes rões ſequẽtes. ſicut prima ad ſequentes. Hec enim eſt conditio uniuerſalis reſpectu ſuorũ contentorum. Eſt etiam cauſalis

uirtualiter enim cōtinet oēs alias rōes. Item ſupponēdū eſt: ꝙ deus eſt ſubiectū ī theologia ſub illa rōne ſub qua de ipſo nobis poſſit pticipari ratio ſcīe & hoc ſi illa rōne nobiliori poſſit cognoſci a nobis ī luīe noſtro theologo. ſed huius modi ē abſoluta ratio dei. ergo &c. pbatio minoris: quia illa ſcīa ē nobilior que ē de obiecto ſub ratiōne magis abſoluta: ſicut patet de metha. reſpectu aliarū: & aſtronomia reſpectu geometrie. Itē illa ratio abſoluta cognoſcit a nobis in lumine noſtro theologo: qa ī illo lumīe cognoſcūtur de deo multe rationes ſpeciales: ſed in eodē lumine quo cognoſcunt aliqua ſpecialia cognoſcitur abſolutū uel cōe ut patet ꝗ cognoſcit ens mobile in lumine naturali cognoſcit ens ſimpliciter in eodē. Itē ſicut ſe habet ſubiectū ad ſciētiā: ſic obiectum ad potentiā. ſed illud eſt obiectū propriū potentie ſub cuius ratione oīa uidētur: qđ patet de colore ſub cuius ratiōe oīa uidētur ꝗ ē obiectū uiſus. Sed oīa que tractant ī theologia noſtra ſub ratiōne abſoluta uel cōſiderantur: quia ſunt ipſe deus: uel quia habent ordinē ad ipſum tanꝗ ad principiū: uel conſimilibus modis. igit &c. In iſtā rationem incidit opinio aureoli qui tenet arti. iii. ꝓpōe ſecūda ꝙ ratio deitatis ē formalis ratio ſubiectiua. Illa eni ratio que mediat īter deum & omnia que declarantur de deo in hac ſciētia: ita ꝙ ſit per ſe media ratio & non extranea p quā deo oīa attribuuntur que declarantur de ipſo: illa eſt ratio ſubiectiua huiuſmodi eſt ratio deitatis: per rationē enim deitatis attribuuntur deo oīa que declarantur de eo ī hac ſciētia. ſ. trinitas in unitate: & omnipotētia: & ſingula alia. ergo. &c. maiorē pbat: oportet eni ꝙ ſubiectū p ſe ſuſcipiat predicationem oīum que cōſiderātur in aliqua ſcientia aliquo modo. ſed hoc nō eſſet niſi ratio ſubiectiua eſſet rō p ſe medians & non extranea per quā omnia ſubiecto attribuuntur. ergo &c. Alie rationes quas ponit herueus pro illa opinione adducētur cōtra opinionem de gloriſicatore. ¶ SEQVITVR de ſecūdo arti. ubi dicūt quidā: Guido in ſcripto ꝙ deus eſt ſubiectū ſub rōne limitata. Pro qua arguunt quidā ſic. Sciētie diſtīguūt penes obiecta formalia. ergo ex oppoſito: que habent idem obiectū formale ñ diſtinguunt ſpecifice. Sed deus ſub aliqua ratione deitatis eſt ſubiectum ſcientie beatorū Si. ergo ſit ſubiectum ſub eadē ratione ſcientie noſtre: ſequitur ꝙ ſcientia noſtra & beatorū ñ diſtinguit ſpecifice. ¶ CONFIRMATVR: quia: retenta idētitate formali obiecti: non apparet unde eſſet diſtinctio niſi ex ſubiecto uel ex medio. ex ſubiecto nō diſtinguntur. quia idem ītellectus numero eſt in uia & in patria. Nec ex medio: qa tūc quecunꝗ eſſent in eodem medio eſſent eedem ſcientie ſecundum ſpeciem. Hoc patet p locū ab oppoſitis. & ſic omnes ſcientie naturales que adquiruntur in lumine naturali eſſent eedem ſecundum ſpeciē. ¶ ITEM deus ſub abſoluta ratione deitatis eſt formaliter infinitus. Si. igitur ut ſic ſit ſubiectum theologie noſtre: theologia noſtra habebit obiectum infinitum ſub ratiōe infinita. Probatio maioris. quia infinitum formaliter nō eſt aliqua ratio accidentalis diſtincta. quia ſequitur quālibet rationem accidentalē. Nec ydealis: nec relatiua ad intra: quia uel iſte rationes non ſunt finite nec infinite: cum finitum & infinitum conueniant quātitati. uel ut primo. ſequitur ad quolibet aliud per diuiſionem. ꝙ infinitum eſt formalis ratio deitatis. ¶ ITEM: ſi theologia noſtra eēt de deo ſub aliqua ratione deitatis. cōſideraret de deo ſecundum omnem rationem ſecundum quam eſt conſiderabilis: & tunc conſideraret de deo ſecundum illam rationē ſecundū ꝗ cōſiderat de eo methaphi. hoc ē inconueniens. qa tūc due ſcīe cōſiderarēt de eo dē ſecundū eandē rōnē. ¶ ITEM ſi theologia eſſet de deo ſub abſoluta rōne ſequeretur ꝙ idē habitus eſſet ſciētificus & creditus hoc eſt īpoſſibile qa ſequeret eundē actū eē ſcire & credere. Probatio maioris qa quedā cōueniunt deo ſecundū ꝙ deus: ꝗ demōſtratiue pñt pbari. ut ꝙ ſit primus actus & huius quedā ſolum a fide tenentur. ut ꝙ ſit trinus & unus: & ſic patet ꝙ de his que conueniūt deo ſecundum ꝙ deus quedam ſunt ſcita: & quedā ſunt credita: ſed talia non poſſunt poni ſub eodem habitu niſi idem eēt habitus ſcitus & creditus ergo &ce. Tripliciter ergo aſſignatur ratio limitata ſecūdū quam deus ē ſubiectū theologie. Quidā dicūt egidius quo. iii. ꝙ ſub rōe illius ꝓprietatis ſub qua ē gloriſicator. quod ſic pbant: qa ſcientia ſpecialis debet habere ſubiectū ſub ratione ſpeciali & ſub tali ſpeciali ſub qua eius cognitio principaliter intendit & preſupponitur

in illa ſcientia.huiuſmodi eſt ratio glorifica
toris qa in illa ratione principaliter intendi
tur cognitio dei in hac ſcientia in qua pſup
ponitur illi ſciētie quia principale ſubiectum
intentū in ſciētia preſupponit̄ : Sed ratio in
qua preſupponit̄ huic eſt glorificator . qa cū
theologia noſtra ſit inſtrumētum ueniendi
ad beatitudinē neceſſario preſupponit deū
glorificatorē. ¶ ITEM habitus diſtingun
tur ad inuicē ex diſtinctione finiū . Sed finis
noſter illius theologie eſt gloria : igitur iſta
ſcientia diſtinguet̄ ab aliis in ordine ad glo
riā tanꝗ a quo ſpecificatur. ¶ ALII ut gui
do aſſignant iſtam rationē ſpecialē deo ſub
ratione credibilis ſeu ſub ratione articulorū
fidei.ſic propria explicatio habet proprium
ſubiectum.Sed ea que habēt explicari in iſta
ſcientia non ſunt illa que poſſunt deduci ex
principiis notis & euidentibus . Sed que ha
bent deduci tantum ex principiis creditis. er
go &cetera. ¶ ITEM ſcientia que conſi
derat deum ſub aliqua ratione ſpeciali : ſub
illa habet deum pro obiecto . ſicut patet in
aliis ſcientiis ſpecialibus . Sed iſta ſcientia ſo
lum conſiderat deum : ut cadit ſub habitu
fidei:& per conſequens ut credibilis . Proba
tio minoris : per illud augu.iſta ſcientia non
eſt de omnibus.ſed tantum de his quibus fi
des ſaluberrima gignitur nutritur: roboratur
& defenditur pro iſta op. niſi aliud impedi
ret:fortiter probarem illud quod ſupra pro
baui ſecunda . q.arti.iii.ꝙ credulitas ipſa po
teſt accipi non a parte ipſius credentis tantū
ſed ex parte obiecti . Sed hoc dato ſequitur
ꝙ poteſt eē ſubiectū.quia illud quod īpedit
aſſignatur ꝙ credulitas ſolū ſe tenet ex par
te materie non ex parte ſubiecti. ¶ CON
TRA iſtas ſimul arguitur ſic . Ratio forma
lis obiecti debet ambire & fundamentaliter
cōtinere omnia que per ſe tractantur in ſciē
tia que omnia reducuntur ad unum ſicut ad
primū fundamentū omnium in quo eſt ſtan
dum . Sed nulla ratio attributalis uel limi
tata cuiuſmodi ſunt glorificator uel credibi
le poteſt eſſe huiuſmodi.ergo &cet . proba
tio maioris.per illud . p.ii.phi.tex.cō.vi. ubi
uult ꝙ nulla ſcia conſiderat de aliquo niſi
ſecundū ꝙ ptinet ad artificem de illo tracta
re.ſicut medicum non oportet conſiderare
de neruo niſi inꝗtū eſt ſubiectum ſanitatis .
quod nō eſſet niſi ſubiectum de quo eſt cōſi
deratio eſſet fundamentum per ſe omnium ibi
cōſideratorum .Probatur minor & per ſe pa
tet ꝙ non eſt aliqua ratio attributalis ad quā
ſicut ad fundamentum reducuntur que theo
logia noſtra : conſiderat: quia theologia no
ſtra multa conſiderat de deo que ſe habent
per modum ſubſtantie . Illud autem quod
ſe habet per modum ſubſtantie non habet
reduci ad illud quod ſe habet per modum
accidentis.ideo. ratio ſubiecti ſumitur ex ha
bitudine ſubiecti ad principia.Et accipiuntur
hic principia premiſſe per quas aliqua cōclu
duntur & probantur de ſubiecto. ¶ Tunc
ſic.ſecundum eandē rationem formalem eſt
aliquid ſubiectum principiorum ſcientie &
ipſius ſcientie. Hoc patet quia ſub eadem ra
tione ſecundū quam aliquid accipit̄ de ſub
iecto in premiſſis : ſecundum eādem conclu
ditur aliquid de eo in concluſione. ſed deus
non eſt ſubiectum principiorum quibus ar
guit theologus.ſ.articulorum ſecundum ali
quam determinatam rationem ut de ſe pa
tet . Non enim poteſt dici ꝙ deus trinus &
unus & aliquid huiuſmodi ſecundum ali
quam determinatam rationem ſit ſubiectū
ſed ſecundum ſuam illimitationem ergo .
&ce. Item illud de quo queritur in ſcientia
ut de probando de aliquo non eſt formale
ſubiectum illius ſcientie . quia licet de ſubie
cto poſſunt probari alique conditiones : ta
men formalis ratio obiecti non debet pro
bari ſed ſuppōi.Licet enim naturalis aliquid
probet de corpore mobili : tamen ꝙ ſit cor
pus mobile nō probat̄ ſed ſupponitur . Sed
iſta ſcientia querit de deo utrum ſit golrifica
tor ſicut querit multa alia de deo .ſ. utrum
ſit omnipotens : uel ſapiens uel aliquid hu
ius:& poſtea probat ꝙ ſic.Item aut accipitur
ratio glorificatoris & credibilis communiter ꝑ
omni ratione que ē in diuinis ſecundum ꝙ
omnia que ſunt in deo ſunt idem : & tunc
glorificator non eſt magis ratio ſubiectiua
ꝙ deitas in communi accepta : aut accipitur
in ſpeciali in diſtincta contra omnem ratio
nem deitatis & quamlibet aliam : & tunc ſe
quuntur duo. primum ꝙ habemus de deo
duas theologias . unam ſpecialem & aliam
communem.ſecundum ꝙ eadem ratōe qua
ſub hac ſpeciali ratione eſt theologia ſpecia
lis una & de qualibet ſpāli rōne dei ē alia &
ſic infinite theologie.Item ad rationem ſub
iectiuā oīa cōrēta hn̄t attributionē : ſed mul
ta in theologia noſtra cōtinent̄ que non ha

bent attributionem ad deum ut ad glorificatorem: celū enim & terra hic continentur que ſolum reſpiciūt ipſum ut cauſam efficiētem: uel finalem: nō autē ut glorificatorem Tertia eſt opinio que dicit ꝙ deus ſub ratione eſſentie eſt obiectum theologie in ſe ſeu abſolute & dicit ꝙ deus ſub ratione infiniti eſt ſubiectū theologie noſtre.i. illius theologie ſecundum q̄ nos cognoſcimus deum hic in uia. Theologia in ſe eſt talis habitus qualē natū eſt obiectū theologicū facere in intellectu ꝓportionato ſibi Theologia noſtra in nobis eſt habitus qualis intellectus noſter natus eſt habere de illo. Ad probandum ꝙ deus ſub ratione eſſentie ſit ſubiectum theologie in ſe: premittunt ꝙ illud eſt per ſe obiectum alicuius ſcientie ꝙ continet uirtualiter ſciētiam & notitiā oīum ueritatum illius ſcientie. Quod probant ſic. In eſſentieliter ordinatis oportet deuenire ad primum ſimpliciter. ſed cognoſcibilia alicuius ſcientie habent ordinem eſſentialem inter ſe in cognoſcibilitate: quia concluſiones ex principiis cognoſcuntur: & pricipia ex terminis: in illo ergo ordine eſt deuenire ad aliquod unum ſimpliciter quod eſt primum ſubiectum: ex cuius noticia cognoſcūtur oīa alia pertinentia ad illam ſcientiam & ipſum nō cognoſcitur ab aliis. patet ergo qualiter illud eſt ſubiectum primum & per ſe in ſcientia quod continet uirtualiter noticiam omniū ueritatum illius ſciētie. ❡ INSTANT. contra ipſos: ſic ſe uidetur habere primum ſubiectum ad habitum qui eſt ſcientia ſicut ſe habet obiectum primum potentie ad potentiam. Sed obiectum primum potentie eſt aliquid commune ad omnia per ſe contenta & non tantum cōtinens illa uirtualiter ſicut patet ꝙ color eſt obiectum uiſus per ſe continens omnes colores tanq̄ aliquid commune illis non tantum uirtualiter continens illa. Sicut ſubſtantia uirtualiter cōtinet omnia entia. ergo ſubiectū ſcientie eſt aliquod continens cōmune nō uirtuale ſolum. ❡ ITEM patet in qualibet ſcientia: ꝙ obiectum eſt continens cōe ut in methaphiſica ens in phiſica ens mobile in geometria magnitudo. & ſic de aliis. Item ꝙ cōtinet uirtualiter aliquam noticiā ut ſic non habet eſſe in intellectu. quia ut ſic eſt mouens aſſiſtens tantum. obiectum autem ſcibile ſecundum ꝙ ſcibile habet eē in intellectu. quia ut ſic uniuerſale. Vniuerſale autem ſolum habet eſſe in intellectu: ergo &c. ❡ AD ſolutionem iſtorum dicunt. ꝙ potentia uel habitus dupliciter pōt comparari ad multa per ſe obiecta. Vno modo ꝙ quodlibet eorum per rationem ſuam formalem natum eſt reſpici a potentia tali uel habitu. ſicut eſt de coloribus reſpectu uiſus: & tunc uerum eſt ꝙ nullum eorum unū poteſt eſſe primum obiectum habitus uel potentie. Aliomodo non ſic ꝙ quodlibet eorum per ratiōem ſuam formalem natum eſt reſpici a potentia uel habitu. ſed unum preciſe ꝑ rationem ſuam reſpicit & alia ſolū ex ſequenti. ſcilicet uirtute primi. Sicut eſt de intellectu diuino. qui primo & principaliter mouetur a propria eſſentia. Sed ex ſequenti ſolum cognoſcit alia uirtute primi obiecti. quod eſt eſſentia. & tunc non eſt uerum ꝙ primum obiectum adequatum potentie uel habitus eſt aliquid commune. Sed primum obiectum eſt aliquid intelligibile uirtualiter continens omnia. Ad propoſitum dicunt ſecundo. cum ergo deus ſub ratione deitatis ſit primum in entitate & per conſequens in cognoſcibilitate & alia non ſunt eiuſdem rationis cum eo nec in entitate nec in cognoſcibilitate. ergo deus eſt ſubiectum primum illius ſcientie primum uirtualiter: non primum cōe. ❡ HOC amplius declarant. Quando aliqua plura obiecta eſſentialiter reſpiciunt unum: nullum eorum poteſt eſſe tale uirtualiter continens rationē totius habitus: ita ꝙ ſit menſura per ſe totius habitus: & per ſe terminans totam. & ideo quia obiectum eſt menſura habitus. quinto methaphiſice. capitulo de ad aliquid: ideo requiritur aliquid commune omnibus illis ꝙ per ſe menſurat totum habitum. & illud uocatur obiectum primum illius habitus. igitur a contrario cum in ſcientia que ē de deo: deus qui eſt primum continens uirtualiter eſt ꝑ ſe menſura totius habitus qui eſt de eo. & etiam obiectum per ſe terminans. Alia enī cognita ſunt menſurata & terminata mediante ipſo in cognitione: igitur deus ut uirtualiter continens eſt primum obiectum huius ſciētie. ❡ PER HOC patet ad primū argumentum cum ſua confirmatione.

❡ AD ſecundum poteſt dici: ꝙ obiectum in propoſito non dicitur preciſe uirtualiter continere in quantū habet ratione mouēdi

potētiā:ſed inquātū habet cōtinētiā repſen
tatiuā multorū.& ſic non aſſiſtit intellectuſ
mouēdo:ſed in intellectu obiectiue ſiue ī re
pſentando:quod idē eſt. ¶CONTRA
iſtā reſponſionē arguūt:ꝙ nichil pōt eſſe in
intellectu obiectiue niſi in ſit pñs intelle-
ctui in ſeipſo uel in aliquo repreſentatiuo.
Primo mō nō oportet obiectum ſcibile eē
pñs.quia de oīo nō ente nō ꝑt eſſe ſcientia.
Nec ſecūdo:quia tūc mouēs & motum non
diſtinguerētur ſubiecto:quod falſum eſt.
¶RESPONDET infra omiſſis qbuſdā
pertinentibus ad alia.ꝙ licet forte idem ſim
plex nō poſſit eſſe mouēs & motū:tū idem
ſubiectū qd eſt idē per accidēs: bene poteſt
qa ex quo includit duo diuerſa: rōne unius
poteſt eſſe mouens & rōne alterius motum
Poſtea premittūt iſti ī.iiii.arti.circa medium
ꝙ ratio eſſentie in deo eſt omnino prima
ratio ſecūdum quam deus eſt cōceptibilis.&
alie rationes ſunt poſteriores. & inter iſtas
poſteriores que dā ſunt priores & quedā po
ſteriores,ſecundū ꝙ ipſi eſſentie ſunt ꝓpin-
quiores. Quid autē iſte ordo ſit poſſibilis ꝓ
bāt ſic: Queciiq; ordinem realē haberēt ad
aliqua ſi diſtinguerentur realiter:ſimilē ordi
nem ſecundum rationem habent ubi diſtin
guntur ſecundū rationem.Sed ſi realiter di-
ſtinguerentur eſſentialia a perſonalibus eſſē
tialia inter ſe haberent ordinem in con-
ſequendo eſſentiā: ita ꝙ ratio eſſentie eſſet
realiter prima ratio:ergo in diſtinctione ſua
(quam habent)rationis.idem cōtinget.Ma
ior patet.quia ordo diſtinctorū ſecūdum ra-
tionem nō cōcluditur niſi ex ordine qui na
tus eſſet competere ſecundū rem ſi eſſent di
ſtincta realiter.Probo minorem.qa ſi diſtin
guerētur realiter ratio eſſentie eſſet ſimpli-
citer prima & alie eſſent. q.paſſiones eius.
¶ITEM ſi talis diſtinctio eſſet realis: pri
mū qd eſſet ibi foret quedā natura īmateria
lis:poſt:potētia īmaterialis:deinde eius opa
tio īmaterialis. & ſic deinceps. Sed natura ī
materialis eſt eſſentia:rō ergo eſſentie eſſet
ſimpliciter pria.¶ITEM.illud uidetꝰ primū
ꝓ quod ſīdetur pp qd.hñs naturā immate
rialem ſiue intellectualem habet poten-
tiam immaterialem & operationem imma
terialē.ergo ipſa eſſētia immaterialis ē om
nino pria.In fine.iiii.arti.cōcludūt: ꝙ deus
ſit ſubiectū theologie ſub ratione eſſentie
ſic:illud ſub ratione eſſentie poteſt eſſe pri

mū obiectū alicuius ſciente cuius eſſentia ē
rō prima uirtualiter cōtinendi ueritates ne
ceſſarias habentes euidētiā ordinatā. Hoc
patet ex primo quod premittitur.Sed deus
ſub ratione eſſentie eſt huius obiectum ex
ſecundo qd premittitur.ergo.&c.Itē cogni
tio quiditatiua in aliquo ē omnino prima
& per conſequens uirtualiter continens ſu-
biectū cognitionū omniū aliorum .ſed eēn
tia ſub rōne eſſentie maxime dicit cōceptū
quiditatiuū.igitur ſub rōne eēntie eſt uirtua
liter continens ſubiectum cognitionū om-
niū aliorū.ergo &c. ¶ITEM ſub eadem
rōne deus eſt primū obiectū intellectus ſui
& prime ſcientie poſſibilis haberi de ipſo.
ſed obiectū primū proprii intellectus ſub rō
ne eſſentie eſt deus: ergo &c. ¶ CON-
TRA fundamentum ſuū ſcilicet contra uirꝰ
tualem continentiā ſic: illud eſt ſubiectum
qd uirtualiter cōtinet oīa ſcibilia illius ſciē
tie.Sed materia cōtinet uirtualiter oīa q̄ tra
ctantꝰ in philoſophia naturali ergo niſi ali
ter conditionetur iſta maior ſequitꝰ ꝙ mate
ria eſt ſubiectum philoſophie naturalis.Re
ſpondeo ꝙ ipſimet aliter cōditionant ſic ꝙ
illud eſt primum obiectum quod uirtuali-
ter continet & non potentialiter tantum.&
cum hoc requiritur ꝙ ipſum de ſe ſit ſcibile.
& alia uirtute eius & ex cōſequenti. & huiuſ
modi non eſt materia.

¶CONTRA. ex iſta reſponſione ſequi
tur.ꝙ deus ſub ratione infinitatis ſit primū
obiectum quia ſub ratione īfinitatis ſue oīa
uirtualiter & non potētialiter tātū cōtinet.
& ī uirtute īfinitatis omnia de deo poſſunt
cōuinci. ¶SECVNDO ſequitur: ꝙ licet
materia pria nō ſit ſubiectū philoſophie na
turalis:tamen forma ſubſtātialis eſt ſubiectū
quod eſt eque falſum. Probo. Forma enim
uirtualiter cōtinet pfectionē totius cōpoſiti
ut patet. ii.phiſicorū Omnia etiam ſunt co
gnoſcibilia ꝑ formā.unum quodq; enim co
gnoſcitur ꝑ hoc ꝙ eſt in actu. Hec ratio aſſi
gnatur primo phiſicorū comēto.lxix. quare
materia ē ſcibilis ꝑ formā. Item illud eſt pri
mū ſubiectū quod uirtualiter continet.&c.
& uirtute cuius alia tractantur & cognoſcun
tur.Sed licet accidentia maximam partē cō
ferant ad cognoſcendum quod quid eſt.&
hoc propter intellectus noſtri debilitatem a
parte rei.tamē ſubſtātia maxime facit ad co
gnitionē accidentiū numero .in tātū ꝙ non

ſcitur accidens niſi p attributionē ad ſubie-
ctū.ſicut patet.iiii.metha.iiii.metha.tex.cō.
i.& etiā primus modus dicendi p ſe eſt de
quod quid.igit̃ ſubſtantia eſt obiectū primū
methaphiſice.Preterea cōtra hoc arguit au
reolus.ſic.Eadē eſt ſcientia totius & partis.
ut triāguli & y ocheſis animalis & hominis
Quod patet p philoſophū.primo poſterio
rū tex.cō.xliii.& capi.xxii.dicentē ꝙ una ē
ſcientia unius generis ſubiecti ptes & ꝓprie
tates habētis.Et iterum patet ꝙ ſi non eſſet
eadē ſciētia generis & ſpeciei:totius & ptis
innumerabiles erunt ſciētie.Sed omnes ue
ritates cognoſcibiles de ſubiecto ptibus &
paſſionibus partium & ſubiecti ĩ nullo uno
primo uirtualiter continētur.ueritates nāqꝫ
de paſſionibus partiū non continentur p ſe
& primo in rōne totius quia nō inſunt par
tibus p rōnem totius ſed per rationē ꝓpriā.
ut patet ꝙ riſibile ineſt homini non ſecūdū
rōnē animalis:ſed per rationem rationalis.
& habere tres angulos non ineſt triangulo
per rōnem figure ſed per rationem triāguli.
¶ NEC ualet:ſi dicat̃ ꝙ rōnes ſpecierum
continētur potētialiter in genere.& p cōſe
quēs ueritates q̃ reducuntur ad ſpecificas rō
nes contineri uidētur potentialiter in rōe
generis:& ſic ſcito aliquo ſecundū rōnē ge-
neris:ipſum erit ſcitū ſecundū omnes rōnes
ſpeciales:hoc quidē non ualet:quia aliter ē
contineri potentialiter & aliter cōtineri uir
tualiter.ergo nō arguitur a ſimili ſufficiēti.
ꝓbatio aſſumpti.qa ex cōtinētia potentiali
non pōt reduci intellectus in noticiā ueri-
tatū potētialiter contentarū.alias.cognito ge
nere poſſet cognoſci omnis ſpecies & oīs ꝓ
prietas cuiuſlibet ſpeciei.qd non eſt uerum.
Ex continentia autē uirtuali reducitur in-
tellectus in noticiā contentorū propriam.
Si primo continere uirtualiter uiritates ali
cuius habitus & per conſequens ipſum ha-
bitum ſit formalis ratio primi obiecti in ſci
entiis:ergo cuicunqꝫ hoc cōpetit illud eſt in
illo habitu primum obiectū.Hoc patet per
illam maximā:cuicunqꝫ competit diffinitō
& diffinitum.Si primo: uirtualiter cōtinere
ueritates oēs ſcientie.quia:ineſt effectibus &
ſignis.Signa nāqꝫ & effectus ducunt in ueri
tatem in ſcientiā qa continent totum habi
tum uirtualiter.Quod patet.qa ab eis ſumū
tur principia & propoſitiones ex quibus for
mant̃ concluſiones & habitus generat̃:er-

go effectus & ſigna ſunt primum ſubiectū
in ſcientia qa quod falſum eſt qa idē eſt ſub
iectum in ſcientia.quia:& propter quid.
¶ PRETEREA ꝓportio ſubiecti ad oēs
ueritates habitus uirtualiter continentis reſ
pectu habitus:ē ꝓportio cauſe ad effectum
ſecundū ſic ponentes:ſicut patet .ſcripto pri
mo.q.iii.arti.primo ipſius.Sed in ſola ſcien
tia ꝓpter quid ſubiectū primum uirtualiter
cōtinens ueritates cauſat habitū: in ſcientia
aūt quia:ſubiectum non cauſat habitū.quia
tunc eſſet ſcientia:a priori:ſed effectus & po
ſteriora cauſant ipſum :ergo ſola ſcientia ꝓ
pter quid eſt ſcientia & habet obiectum qd
falſum eſt ut patet primo poſteriorum.
¶ PRETEREA.p.primo poſteriorū tex
tu.cō.xliii. aſſignans rationē primi ſubiecti
dicit ꝙ eſt habere ꝓprietates partes & ratio
nes:ſed hoc non eſt uirtualiter continere.nā
partes & paſſiones partium non continent̃
in genere uirtualiter ſed potentialiter tantū
ergo ſecundum phūm continere uirtualiter
non eſt illud qd dat alicui ꝙ ſit ſcientie ſub
iectum. ¶ PRETEREA primū ſubiectū
reſpicit habitum ſicut ei effectum:ſed reſpe
ctu unius ſcientie eſt dare plura particulari-
ter cāntia habitum:nam in ſcientia triangu
li ratio trianguli cauſat illam partem geo-
metrie que eſt de paſſionibus.ratio uero cir
culi illam partem geometrie que tradit̃.iii.
euclidis:que eſt de paſſionibus circuli. & ſic
de aliis ſpeciebus figure.ergo plura ſunt ſub
iecta geometrie.nec ualet ꝙ dicitur geome
triam non eſſe unam ſcientiam ſpecie:ſed
genere tantum.& eſſe tot habitus ſpecificos
in geometria : quot ſunt ſpecies uirtualiter
continentes adequatas ſibi paſſiones.Secun
dum hoc enim geometria de circulo ē alia
geometria ſpecie diſtincta a geometria de
triangulo:& alia de quadrato hoc nāqꝫ ſta
re non poteſt. tum quia in infinitum pro-
tenderet̃ in geometricis:cum figure ſecun-
dum numeros poſſint ꝓcedere in īfinitum
& erunt nobis ſecundum hoc infinite geo-
metrie.tum quia non ſolum ſecundum ſpe
cies oportebit multiplicare habitus: imo ēt
ſecundum paſſiones inter ſpēs & paſſiones
poſteriores alias mediantes.tales enim con
tinent uirtualiter & ſecundum ꝙ ipſum po
ſteriores paſſiones & mediant inter ſpēs.&
ita ſecundum ꝓpriam rōnem.unde ſpēs nō
continent illas primo uirtualiter. ſumendo:

primo ſecundū ꝙ ipſum & ideo neceſſe eſt
ut quot ſunt cōcluſiones ex inuicē deſcen-
dētes tot ponātur ſciētie ſpecifice diſtincte.
tū qa nec illud ſubiectū quod ipſi dicūt īme
diatas paſſiones primo uirtualiter cōtinere:
prio cōtinet: hoc eſt p propriā rationē, oēs
ueritates; que ex imediatis ꝓpoſitiōibus re
ducunt͛. qa omni alia ratiōe circūſcripta nō
cōtinēt eas. ut patet circūſcripta illa pria īme
diata paſſiōe: ex qua īmediata ꝓpoſitio in
telligat͛. quia in oībus ueriſimilibus ſcibili-
bus de triangulo: circulo: & quadrato: & ſic
de aliis. unus eſt modus ſpecificus ꝓcedēdi
& una ꝓpria logica. Aut uniformis modus
ſciendi. & idcirco ſciētiis eiuſdē rationis nō
poſſunt eſſe habitus diſtincti ſpē. patet ergo
ꝓpoſitū. Eſt ergo cōſiderādū ſicut dicit alius
doctor. Aureolus ꝙ illa diffinitio uera eſt ī
ſcientia ꝓpter quid tantū: & ponit iſte arti-
culo. ii. ꝙ rō ſubiecti ſcientie eſt eſſe genus
ſubiectum habens paſſiones: & ꝓprietates
ſeu ptes determinans ſibi unū genus & unū
modū cognoſcendi ut dicit: Hec trahi pñt
ex philoſopho prio poſteriorū tex. cō. xliii.
capi. xvii. & ut dicit in fine non oportet ꝙ
illud genus ſubiectū oēs ueritates cōtineat ī
uirtute ꝙ ſic per eius diffinitionem omnes
ueritatis ſcientie ſciri poſſunt: ſed ſufficit ꝙ
ad illud omnia in ſcientia determinata re-
ducantur: uel ſicut paſſiones: uel ſicut ptes:
uel ſicut principia ptium: uel ſicut paſſiones
harum: uide li. ſecūdo. ¶ DICIT Scotus ad
ꝓpoſitū ſub rōe īfiniti deus ē ſubiectū theo
logie nře. i. illius theologie ſcdm q̄ deus eſt
notus a nobis: theologia. n. nřa ut nřa ē: nō
ē ſciētia hñs euidētiā ab obiecto. ſicut ē de
theologia ī ſe & iō ſibi oportet aſſignaī ob
iectum primum illud quod eſt primo nobis
notum cui primo intellectus attribuit oēs
ueritates ſibi ſcibiles de illo obiecto: ſed il-
lud primū eſt ens infinitū igiͬ &c: Probatio
minoris: quia cōceptui pfectiſſimo ī aliquo
ordine attribuunt͛ omnes alii conceptus ſci
biles ſed pfectiſſimus cōceptus quem poſſu
mus habere de deo eſt conceptus infiniti:
ergo &c. ¶ CONTRA hoc quod dicit͛
ꝙ conceptus infiniti eſt pfectiſſimus quem
poſſumus &c. eſt tota queſtio que habetur
di. iii. & eſt. iii. ii. argumento. ¶ CON-
TRA cōcluſionē iſti ſe ſic: illū conceptū infi
nitū quē dicit eſſe primū notū nobis de deo
aut intendit ꝙ ipſum cōuincimus naturali

ter aut aduenit nobis ſupnaturaliter: Si na
turaliter tūc īfinitū ut ſic nō eſt obiectū theo
logie nře ſupernaturalis ſed theologie phi
loſophorū. Si ſupnaturaliter & eque bñ ſu-
pernaturaliter tradit͛ nobis in ſacra ſcriptu
ra noticia dei ſicut īfiniti ymo frequētius ex
primit͛ nobis nomē dei quā infiniti. ſequit͛.
ꝙ deus ſub ratiōe deitatis eſt ſubiectū theo
logie noſtre ut noſtre. ¶ ITEM cum di-
cit ꝙ primū notum nobis de deo eſt ens in
finitum. Aut intelligit de primo noto ſecū
dum qd nominis: aut ſecundum quid rei &
diffinitionis ſecundum quid nōis & in theo
logia noſtra ꝓſupponit͛ quid nominis dei ſe
quit͛ ꝙ deus ſub ratione deitatis eſt ſubiectū
uel ſaltem eē poterit quia de aliquo ſolum
oportet ꝓſupponere quid nominis ſi ſecun
dum quid rei & diffinitionis. hoc eſt falſum
quia diffinitio infiniti in pfectione de qua
loquimur non eſt capibilis ab intellectu no
ſtro & hoc eſt contra naturam ſubiecti. qa
cognitio quid nominis ſolum. ꝓſupponit͛.
¶ PRETEREA illud eſt primo notum
nobis de quo format͛ queſtio q̄ illud ꝙ que
rit͛. ſed de deo querimus in theologia utrū
ſit infinitus in pfectione & in uigore. ſed cō
ceptus infiniti non eſt primus conceptus. ſi-
cut cōceptus dei. Maior patet quia in omni
ꝓpoſitione prius concipimus ſubiectum q̄
ꝑdicatum: quod de illo ꝑdicamus. ſed illud
de quo querimus ē ſubiectum quod querit͛
eſt ꝑdicatum. ut cum querit͛ utrum deus eſt
infinitus. ¶ ITEM cum gratia nō mutet
ſtatum nature. ſequit͛ ꝙ ſi in theologia nřa
ſupnaturali de deo conceptus infiniti eſſet
primus cōceptus & pfectiſſimus ꝙ eſſet ēt
in naturali. ſed ī naturali multi alii ſunt prio
res & pfectiores conceptu infiniti: ut ꝓbat͛.
di. ii. q. iii. articu. ii. ¶ SEQVITVR de
tertio articulo ubi dicunt quidā ut thomas
primo ſcripto: ꝙ deus eſt ſubiectum theolo
gie ſub una cōmuni ratione deo & creature
ſed ens diuinum quod eſt cōmune deo per
eſſentiam & aliis p pticipationem ſicut ens
inquantum ens eſt ſubiectum in methaphiſica
ꝙ ē commune enti pfecto & diminuto. Sic
ꝓbat͛ quia illud ē ratio ſubiectiua ad quod
ſtat ultima attributio quia enim attributio
accidentiū non ſolū ſtat ad ſubſtantiam: ſed
ad ens inquantum ens: ideo ens eſt ſubiectū in
methaphiſica & non ſubſtantia. Sed ſubſtā
tia habet attributionem ad deū & deus &

ſubſtantia ambo habẽt attributionẽ ad ens diuinum.ergo ens diuinũ eſt ſubiectum.

¶ AD iſtud reſpondent qdã ut Scotus ꝙ ens non eſt ſubiectũ in metha.ſed ſubſtãtia. Quod ꝓbant ratione ſic. qa ſubiectũ debet habere paſſiones qbus aliquid põt demonſtrari de ſubiecto.ſed ens inq̃tum ens nõ poteſt habere paſſiones quia paſſio eſt extra cõceptum ſubiecti.Sed nichil ſubterfugit conceptum entis ergo &c. Auctoritate ſic.phũs quarto metha.tex.cõ.ſecundi ubiq; uero ꝓprie primi eſt ſcientia & ex quo alia dependent & ſeqtur hic.ergo ſi eſt ſubſtãtia:oportet cauſas & pñcipia habere philoſophum circa ſubiectum. Sed certum eſt ꝙ illud eſt ſubiectum circa quod querũtur principia & cauſe.ergo ſubiectum methaphiſice eſt ſubſtantia:nõ ens in q̃tũ ens. ¶ CONTRA. Illud ẽ ſubiectũ qd hẽt paſſiões.&c. ſed ens ẽ huiuſmodi:Probo.qa ens poſſet hẽre paſſiones ſi aliqd ſubterfugeret eius cõceptum. Sed bonũ:unũ & uerũ: ſubterfugiunt eius cõceptum.qa licet ſint idem cõuertibiliter cũ ente ſicut omnis paſſio cum ſubiecto: tamẽ differũt ratione.& hoc cõcedit philoſophus ibidẽ.iiii.metha.tex.cõ.tertii ſic dicens.Si ergo ens & unum ſunt idem & una natura eo ꝙ ad ſe inuicẽ conſequũtur:nõ tamen una ratione oſtenſa. Sed que differunt ratione methaphiſice accepta:unũ ſubterfugit conceptum alterius aliquomodo & ex natura rei tum quia methaphiſicus eſt artifex realis:tum quia rationem uocat diffinitionem vi.metha.tex:cõ.xiii.&.xiiii.ratio quã ſignificat nomen ẽ diffinitio. Sed que differunt diffinitiõe differunt ex natura rei.ergo.&c. Eſt itelligendũ ꝙ paſſio tripliciter põt comparari ad ſuum ſubiectũ. Vnomodo ita ꝙ ſubiectum accipitur in concreto & paſſio accipitur in concreto. Aliomodo ꝙ ambo accipiũtur in abſtracto. Tertiomodo ꝙ paſſio accipiatur in abſtracto & ſubiectum in concreto.Primomodo nulla paſſio ſubterfugit conceptũ ſui ſubiecti.Riſibile enĩ eſt homo & rudibile eſt aſinus.&c. Si.ſecundomodo omnis paſſio ſubterfugit conceptum ſui ſubiecti. Sed tertiomodo paſſiões entis ſolum ſunt que non ſubterfugiunt conceptum ſui ſubiecti.& hoc priuilegium habet ens propter ſuam tranſcendẽtiam. Eſt enim hec uera. Veritas eſt ens.ſed hec non eſt uera riſibilitas eſt homo. & ſic de aliis. Tunc arguo. Ad hoc ꝙ ens habeat paſſiões ſufficit ꝙ aliquid proprium in ipſo poſſit inueniri. cuius formalis conceptus ſit extra formalem conceptum entis. Sed ut dictum eſt entitas in in abſtracto nõ predicatur de unitate & bonitate in abſtracto.quia hec eſt ſolum idem ptica predicatio:unitas eſt entitas non formalis. quia differunt ratione ſecundum.p. ſupra & cõmẽtatorem ibidem. Aliter enim ſecundum commentatorem eſſet nugatio ens unum ergo unitas & bonitas ſunt paſſiones. ¶ NOTA propter argumenta ꝙ ens propter ſuam tranſcendẽtiam debet ſolum eſſe extra conceptum ſue paſſionis formaliter & in abſtracto accepte quantum ad conceptum entis in abſtracto non in concreto. In aliis autem ab ente ſubiectum utroq; modo eſt extra conceptum paſſionis formaliter & in abſtracto accepte. Iſtud noto: pro tanto ꝙ poſſet ſi. argui. Paſſio formaliter & in abſtracto accepta debet eſſe extra conceptum ſui ſubiecti tam in concreto q̃ in abſtracto ſicut riſibilitas non eſt humanitas ſic nec eſt homo:ſed certum eſt ꝙ nullã paſſio entis eſt extra conceptum entis in concreto licet in abſtracto paſſio entis puta bonitas non eſt entitas in abſtracto.igitur ens non eſt ſubiectum methaphiſi. ¶ AD iſtud patet per illud quod ſupra notabatur ꝙ in aliis ab ente paſſio formaliter & in abſtracto eſt extra conceptum ſui ſubiecti accepti tam in concreto q̃ in abſtracto. Sed in ente propter ſuam tranſcendentiam ſolum in concreto non in abſtracto.

¶ ITEM ad principale.ſ.ꝙ ens habet paſſiones ẽ auctoritas philoſophi expreſſa.iiii. met.tex.cõ.quinti nec credo ꝙ aliqua ſit ꝓ oppoſita parte ita expreſſa.dicit enim philoſophus.quoniã igitur unius in quantum unum & entis in quantum ens eedem ſecũdum ſe paſſiones ſunt.hic non diceret ꝙ eedem eſſent paſſiones utriuſq; niſi utrumq; haberet ergo ens inquantum ens habet paſſiones ſcilicet bonum & unum. ¶ ITEM poſt ſicut numeri inquantũ numerus ꝓprie ſunt paſſiones:ut imparitas:paritas: cõmenſuratio:equalitas:& cetera: ſic enti inquantum ens ſunt quedam propria & ea ſunt de qbus eſt philoſophi pertractare ueritatem. ¶ ITEM ſcientie diſtinguntur ab inuicem per ſua ſubiecta uel obiecta: quia habitus diſtinguntur per obiecta. Sed metha-

phiſica diſtinguitur ab aliis per hoc quod eſt circa ens inquantum ens. Alie autē ſunt circa partes entis. ergo. &c. Probatur minor. quarto metha. textu commenti. primi loquens de metha. ait philoſophus eſt quedam ſcientia que ſpeculatur ens & que huic inſunt ſecundum ſe: hec autem nulli in parte dictarum eadem. aliarum enim nulla intendit uniuerſaliter de ente inq̄tum ens. uerum partem eius abſcindentes aliquā. circa hanc ſpeculantur. ¶ ITEM illud eſt ſubiectū in ſcientia cuius paſſiones & cauſe & principia queruntur in illa tale ē ens quo ad primum ut ſupra allegatū. ¶ SIMILITER enti: in q̄tum ens quedam ſunt principia de quibus &c. & etiam quo ad ſcdm. qa philoſophus eodē. iiii. met. tex. cō. primi quoniā āt pricipia querimus & cauſas & extrema unde & entis i q̄tum ens nobis pñe cauſe ſunt accepte. ¶ ITEM illud ē ſubiectum in ſcientia reſpectu cuius unitatis probatur unitas ſcientie. quia probata quacunꝗ alia unitate & ſubiecti unitate non probata: nō pbatur unitas ſcientie. Sed p. c. ii. probat unitatem ſcientie metha. ex unitate que eſt in ente. ergo &c. Minor probatur: procedit enim philoſophus ſic. oīa entia dicuntur ad unū ſicut oīa ſalubria ad ſanitatē: ſed nō ſolum eorum que ſecundum unum dictorum. i. uniuoce. eſt unius ſcientie ſpeculari: ſed dictorum ad unam naturam q̄ad modum. ergo & ſalubrium omniū una eſt ſcientia ita & in aliis. & infra: palā ergo quis & entis unius ē ſpeculari. Nota q̄ expreſſe probat unitatē illius ſciētie ex unitate entis

¶ AD argumentum in oppoſitū patet ꝙ minor eſt falſa quia ſupra ꝓbatur ꝙ eſt formaliter extra conceptum entis. ¶ AD auctoritates eorū dico ꝙ cū philoſophus dederat ſuum ſubiectum circa quod eſt eius conſideratio & dixerat capitulo ſecūdo ꝙ ſubiectum unum cōtinet tanꝙ materiam ſubiecti duas partes ad inuicem habentes attributionem. ſ. ſubſtantiam & accidens: ex tunc dare uoluit que iſtarum partium materialium magis proprie & principaliter pertineret ad eius conſiderationem: & determinauit ꝙ illa pars cui alia pars attribuitur. ſ. ſubſtantia & hoc eſt ꝙ uult auctoritas: ubiꝗ uero: ad formam ergo auctoritatis dico ꝙ non intendit dicere ꝙ iſta ſcientia ſit proprie ſubſtantie: ſicut principalis ſubiecti: ſed ſicut principalis partis materialis ſubiecti: & accidentis ſicut minus principalis partis materialis ſubiecti. ymo ne aliquis hoc credat ꝙ ariſto. hic uoluit aſſignaſſe ſubſtantiam ſubiectum methaphiſice. innuit ſtatim poſt argumentum ad hoc probandum. ſ. ꝙ non & eſt illud. ſcientie generalis: generale debet eē ſubiectum & ſpeciale ſpecialis & illa ſcientia eſt generaliſſima. & illa de ſubſtantia eſt ſpecialis. igitur illa ſcientia habet pro ſubiecto ens & non ſubſtantiam.

¶ PRO illa ratione dicit cito: poſt aliam auctoritatem quapropter entis inq̄tum ens quaſcunꝗ ſpecies ſpeculari unius eſt ſcientie genere: ſpecies autem ſpecierum.

¶ CONTRA principalem concluſionem poſſet ſic argui. ¶ QVA ratione paſſio entis eſt extra eius conceptum eadē ratione dicere entis: ſunt extra cōceptus entis que ſunt actus & potentia. in prologo ſuper primum de anima ſecundum cōmentatorem: ſed tunc ens poſſet eſſe genus: qa. iii. metha. tex. cō. x. & x. tex. cō. vi. argumentū philoſophi q̄ ens non eſt genus: eſt quia nichil ſubterfugit eius conceptū ſicut ex obiecto: ſi differentie entis ſubterfugiunt eius cōceptum. ergo ens poteſt habere differentias & eſſe genus. ¶ DICO ꝙ ad hoc ꝙ aliqd ſit genus non ſufficit ꝙ habeat differentias extra eius conceptum ſed ſimul cum hoc ꝙ non predicetur de ſuis differentiis. ut patet ibidem in tex. ariſtote. ſed licet differentia entis ſit extra eius conceptum ſuperioris tamen habet pro impoſſibili ibidem ꝙ differentie entis non ſint ens ymo idem uult ꝙ ens predicatur de eis & ita uult ꝙ non ſit genus ita ꝙ preciſa cauſa ſit predicatio.

¶ AD argumentum in oppoſitum eſt diſtinguendum ꝙ ſi ea que conſiderantur in methaphiſica. conſiderantur preciſe in attributione ad ſubſtantiam ꝙ ſubſtantia eſſet ſubiectū. Sed qa conſideratio methaphiſica eſt preciſe de ente inq̄tum ens ad quod tam ſubſtantia q̄ accipiens attributionē habent. ideo ens eſt ſubiectum & non ſubſtantia: ſed hic eſt oppoſitum: quecunꝗ enim conſiderantur in illa ſcientia preciſe conſiderantur ut proficiant nobis ad noticiam deitatis ut traditur nobis ad cognoſcendum in ſacra ſcriptura & non conſiderantur ut proficiat nobis ad noticiā alicuius cōmunis deo & creature. ideo deus non eſt ſubiectū theo

logie ſub iſta ratiõne cõi qua ē ens diuinū.
DE.iiii.articulo poteſt fieri q̃ſtio
per ſe. Sequitur ergo de.iiii.ar
ticulo ubi dico ꝙ deus non ē
ſubiectum theologie uiatoris
ſub abſoluta ratione & illimi
tata deitatis:nec ſub ſpeciali ratione glori-
ficatoris ut credibilis uel eſſentie uel huiuſ-
modi aliqua:ſed ſub quadam generali ratio
ne ad omnes huius ſpeciales non tamen ge
nerali ad omnes rationes deitatis:ſed ut ſic
dicatur.deus eſt ſubiectū theologie uiatoris
ſecundum ꝙ eſt nobis uiatoribus cognoſci
bilis obiectiue in illo habitu qui uocatur ſa
cra ſcriptura:hec enim ratio eſt generalis ad
rationem glorificatoris credibilis ad omnes
ſpeciales que tradit ſcriptura:non tamen eſt
generalis ad omnem rationem deitatis. de
us enim non eſt cognoſcibilis in habitu illo
qui uocatur noſtra ſacra ſcriptura ſecundum
ꝙ in ſeipſo nude & aperte uidetur. Et dico
obiectiue ad differentiam dicẽtium deum
eſſe ſubiectum ſecundum ꝙ eſt cognoſcibi-
lis p inſpirationem quia imponit eis ꝙ acci
piunt rationem obiecti ex parte cognoſci-
bilitatis nõ ex pte obieti cogniti. ¶ CIR
CA.inquiſitionem iſtam primo ponā opi-
nionem q̃dam que in prima facie cõcordat
mecum & oſtendam ꝙ diſcordat in re. Se-
cundo opinionem meā declarabo. Tertio
dubia ſoluā. ¶ AVREOLVS: articulo.
iii.propoſitione.iii.dicit. ꝙ deus eſt ſubie-
ctum theologie noſtre ſub ratiõe deitatis &
hoc ſub illa ratiõe deitatis ſub qua theolo-
gus uiator attribuit deo ultimate ueritates
omnes quas declarare intendit de eo:& ita
deus ē ſubiectum theologie noſtre ut ratio
deitatis eſt concepta a uiatore per analogiā
quod ſic declarat.deus enim non eſt cogno
ſcibilis niſi uel ſecundum conceptus gene-
rales:uel ſpeciales & hoc dupliciter. poteſt
enim deus in ſpeciali concipi ſub ratione
dei propriā. clare & nude & intuitiue:&
ſcientifice:& non clare:ymo obſcure: & per
quandam proportionem & analogiam q̃
admodum dicit philoſophus prio poſterio
rum.tex.cõ.lxix ꝙ materia eſt ſcibilis p ana
logiam ad formā. cū ergo planū ſit ꝙ deus
non eſt ſubiectum theologie duobus pri-
mis:relinquitur ꝙ tertio.Et ſic tenet pro cõ
cluſione ꝙ quatenus uiator habet concep-
tum de deo proprium quem ſubicit iſtis

predicatis enti primo: infinito actuī puro:
trinitati perſonarum:& uniuerſaliter omni
bus ueritatibus que ſecundum theologicū
habitum declarantur:ē ſubiectum. ¶ VL
TERIVS. ſubdit ille in reſponſione ad
primam inſtantiam contra ſe ꝙ conceptus
ille confuſus qui eſt de ꝑpria rõne deitatis
continetur in cõceptibus aſſu ptis a creatu
ra non uirtualiter nec formaliter formalita
te eiuſdem rationis ſed eiuſdem proportio
nis:& ideo ſicut intellectus noſter poteſt for
mare conceptum de triangulo ꝙ habet tres
& cetera.ita noſter itellectus cum ſit aſſimi
latiuus poteſt circa deum cõceptum ꝑpor-
tionalem & conformem formare: confor
mem dico conceptui creature: & tunc talis
conceptus ſic ſe habebit ad eſſe ſubſtantiam
infinitam & eſſe trinum in pſona & cetera.
ſicut ſe habet triangulus ad eſſe trinum an
gulariter & ad alias ratiões. ¶ ISTA opi
nio deficit.ponit enim ꝙ deus eſt ſubiectū
theologie noſtre non ſolum ſecundū ꝙ om
nes ueritatis que in hac ſcientia declarantur
attribuuntur ſibi & habent quãdam analo
giam ad ipſum & ꝑportionem. Sed ponit
ꝙ iſte conceptus de deo continetur in con-
ceptibus creaturarum & formatur ꝑportio
naliter & conformiter circa deum ſecun-
dum modum ſimilem ſecundum quem re-
peritur in creaturis:ſed iſta eſt theologia q̃
eſt naturalis & methaphiſica philoſopho-
rum ut patet.xii.methaphiſice textu com-
mẽti.xx.ubi philoſophus cõcludit ꝑprieta
tes dei de ipſo puta ꝙ eſt imobilis: actus pu
rus & cetera ex creaturis.ergo nichil ad pro
poſitum de theologia noſtra ſuper natura-
li. ¶ PRETEREA hic agimus de ratio
ne ſubiectiua tenente ſe ex pte ipſius obie-
cti qui eſt deus ſicut in omnibus realibus
ſcientis eſt querere ſubiectum. Iſta autem
opinio reſpondet de ratione ſubiectiua
fabricata per intellectum noſtrum in reſ-
pectu ad creaturas ſicut fabricamus dex-
trum in columpna & alia ficticia. ergo
nichil ad ꝑpoſitum. ¶ SEQVITVR.
de ſecundo arti. ubi ſicut antiquitus ut ſal-
uem ꝙ theologia noſtra differat a metha-
phiſica philoſophorum etiam ꝙ ratio ſub
iectiua accipitur ex parte rei obiecte. Duo p
bo. ¶ PRIMO principale ſcilicet ꝙ deus
eſt ſubiectum theologie uiatoris ſecun-
dum ꝙ eſt nobis uiatoribus cognoſcibilis

i ſacra ſcripturā. ¶ SECVNDO. ꝙ illa ratio cognoſcibilitatis ſe tenet ex pte obiecti. ¶ PRIMVM. ꝓbatur ſic: ſicut itellectus noſter & philoſophorū i naturali cognitione non poteſt i ens trāſcendens ut eſt omnino abſolute acceptum. qa tunc poſſet i ens ſub omni ratione & ita in ens ut eſt cōmune creature & deo i ſe uiſo. ymo ſolum pōt in ens ut eſt cōmune creature & deo ut pōt conuinci ex creaturis ut ꝓbatur ſupra. q. prima articulo. iii. a. ſic intellectus theologi uiatoris non poteſt in deū abſolute conſideratum: quia tunc poſſet in deum ut in ſeipſo uiſum: ſed pōt in cognitionem dei ſolum ſecundum ꝙ eſt cognoſcibilis in ſacra ſcriptura: ſed deus non pōt eſſe ſubiectum theologie uiatoris niſi ſecundū ꝙ intellectus uiatoris pōt in eius cognitionē. qa fruſtra eſſet talis ratio ſubiecti in q̄tum habens habitum non poſſet. ergo deus non eſt ſubiectū thelogie uiatoris. ſecundum abſolutam ratior. em deitatis: ſed preciſe ſub illa ſub qua eſt cognoſcibilis in habitu qui uocatur ſacra ſcriptura. ¶ HEC uidetur. fore opinio tho. parte. i. q. i. articulo. ii. ubi tenet ꝙ deus eſt ſubiectum theologie ſecundum ꝙ eſt reuelatus nobis per ſcripturam & accipit ille reuelari generaliter pro tota ſupernaturali inſpiratione. Confirmat̄ aug. xiiii. de trini. capitulo primo. ex intentione determinans propriam raitonem ſcientie noſtre theologie arguitiue de qua querimus: determinat ſic. ad hanc ſcientiam pertinet illud quo fides ſaluberrima gignitur nutritur: roboratur: deffenditur: ſed illud quo gignitur &c. non ſunt preciſe alique rationes ſpeciales de deo. puta glorificator: uel ſaluator: uel huius: ſed ad hoc faciunt ſuis modis omnia alia que traduntur in ſacra ſcriptura ut illa quibus fides gignitur &c. nec illa quibus fides gignitur eſt abſoluta ratio deitatis ſed quedam alia que in ſacra ſcriptura nobis traduntur ut legalia: prophetalia: iſtorialia: ergo deus non eſt ſubiectum theologie uiatoris ſub ratione ſpeciali nec abſoluta deitatis: ſed ſolum ut eſt cognoſcibilis in ſacra ſcriptura. ¶ ITEM ſub illa ratione ponitur aliquid ſubiectum in ſcientia ſub qua eius noticia ſupponitur: ſed noticia dei preſupponitur in ſciētia noſtra arguitiua ſcdm ꝙ eſt cognoſcibilis ex ſacra ſcriptura. non enim preſupponitur hic ut naturaliter cognoſcibilis. igitur ut ſic eſt hic ſubiectū. ¶ ITEM ſub illa ratione ē deus ſubiectum i theologia noſtra ſub qua eſt cōmunis ad omnia in ea contenta. uerbi gratia: ens ſub ratione entis eſt ſubiectū methaphiſice quia ſic eſt commune ad ſubiectum & accidens: ſed deus ut eſt nobis cognoſcibilis in ſacra ſcriptura eſt communis ad omnes rationes que de ipſo poſſunt cognoſci. Deus enim ut glorificator uel ſaluator ut credibilis & ſic de ſingulis rationibus arguendo. eſt cognoſcibilis ex ſacra ſcriptura. ergo & cetera. ¶ ITEM obiectum & habitus neceſſario habent cōmenſurari: quia inter ea eſt relatio mēſure: inter quecūꝙ autem eſt relatio menſure: non ſe excedunt ut ſic. ergo theologia noſtra & ſubiectum eius non ſe excedunt: ſed ſunt in eodem gradu. ſed habitus noſtre theologie ē limitatus: ſic ꝙ ſolum eſt de hiis que nobis traduntur cognoſcibilia ex ſacra ſcriptura. Probo quia ſi ſint aliqua intelligibilia que cognoſci poſſunt lumīe naturali. ¶ HEC pertinent ad ſcientiam philoſophorum & methaphiſice: ſi autem ſunt aliqua que pñt uideri ſupernaturaliter: hec pertinent ad ſcientiam patrie. & preter has duas non remanet niſi tertia que eſt in ſacra ſcriptura. ergo ſcientia noſtra theologica ſolum eſt de hiis que ſunt cognoſcibilia. iii. modo ſcilicet ex ſacra ſcriptura igitur & cetera.

¶ SCOTVS in illa queſtione utrū uiator poſſit ſcire uerꝉiates ſcibiles de deo ſub ratione deitatis & eſt di. iii. i. libri. Reſpondet iſti maiori quando dicitur obiectum & habitum oportet adequari & commenſurari ita ꝙ ſe non excedunt dicit ꝙ uerum eſt de habitu in gradu perfecto: ſed non oportet eſſe uerum de habitu in gradu imperfecto, ut puta cum participatur ab intellectu qui poteſt aliquā paſſionem explicare de ſubiecto & ſi non omnes: ponit exemplum de binario cuius paſſiōes ſunt primitas & paritas eque primo conuenientes: poſſum enim ego qui non habeo perfectam ſcientiam de binario ſcire unam paſſionem eius ſine alia. ¶ CONTRA hoc arguitur per rationem menſure ſic. io. methaphiſice texti. commenti ſecun lo ponit ariſtotiles rationem menſure conſiſtere in diuiſibili de quo ſatis. d. xxxiii. articulo tertio dicto primo & ſecundo. Arguo tunc uniuerſaliter ubi

ſaluatur ratio menſure: extrema non exce-
dunt ad inuicem: ſed habitus ſiue actus &
obiectum cognitum ſunt extrema relatiõis
modo menſure ſcilicet ſcibile & ſcientia. ſi
cut ergo qñ obiectum eſt pfecte comprehẽ
ſum oportet habitũ & actum eſſe pfectos ĩ
ſummo ita ꝙ neutrũ extremum ſe habet p
exceſſum: ſed cõſiſtunt in indiuiſibili ut ſic
ſaluet ratio menſure: ita eodẽ modo opor
tebit ꝙ ſi in theologia noſtra deus cogno-
ſcatur impfecte ꝙ obiectum cognitũ & ha-
bitus ſiue actus noſter theologicus ſic ſe hã
bant ad inuicem ꝙ obiectum ſub illa rõne
formali ſecundum quã ẽ obiectum talis hã
bitus & actus non ſe excedat ne ſaluetur ra
tio menſure. Confirmatur ratio p demon-
ſtrationem ariſtotelis ibidem. probat. enim
ꝙ ratio menſure conſiſtit in indiuiſibili ita
ꝙ extrema non ſe excedunt. quia oportet
menſuram eſſe certam: ſed ut dicit non po-
teſt eſſe certa niſi ſic conſiſtat in indiuiſibili
ſic ꝙ nec recipit additionẽ nec diminutio-
nem: in primo folio textus. Tũc quero ſi de
us ponatur ſubiectum ſub ratõe deitatis ab
ſoluta aut mẽſurat habitum theologicum
noſtrum ſicut menſura certa aut non. Si ſic:
ergo non excedit ꝙ falſum eſt. quia in theo
logia noſtra non cognoſcit deus ſecundum
totum ambitum ſuum ſed quantum tradi
tur nobis cognoſcibilis ex ſacra ſcriptura: ſi
non eſt certa ergo non eſt menſura. Eodem
mõ quero ſi deus ponat ſubiectũ ſub rõne
limitata ut puta glorificatoris: aut eſt certa
aut non. ſi ſic: ergo non deficit. hoc eſt falſũ
quia plura cognoſcimus de deo in ſacra ſcri
ptura ꝙ que ſecundũ illam rationẽ limitatã
ſunt cognoſcibilia. ſi non: non eſt igit menſura
ad ppoſitum. Sed ſi det tertiũ. ſ. ꝙ de-
us eſt ſubiectum ſecundum illam rationem
communem qua tradit nobis cognoſcibilis
in ſacra ſcriptura. ſic non excedit habitum
noſtrum nec recipit additionem nec dimi-
nutionem. ergo reuertitur principale propo
ſitum. ¶ TERTIO. exemplũ ſuum con-
cedit propoſitum quia binarius eo ꝙ habet
duas paſſiones ſcilicet primitatẽ & paritatẽ
ſequitur ꝙ quantum eſt ex parte obiecti po
teſt haberi de ipſo ſcientia ſub una ratione
preciſe uel ſub alia preciſe ſine hoc ꝙ habea
tur ſcientia de binario ſub una ratione ab-
ſoluta igitur (cum deus ſit cognoſcibilis ĩ
ſacra ſcriptura & cognoſcibilis in lumine
glorie) ſequitur ꝙ poteſt haberi unus ha-
bitus particularis theologicus de deo qui
commenſuretur ſibi ut obiectiue cognito ĩ
ſacra ſcriptura. & alius particularis ĩ alio par
ticulari lumine glorie preter illam que ſic
de deo in communi que eſt theolog a pro-
pria ipſius dei. ad hoc qualiter ſcientie bea-
torum ſpecifice diſtinguantur ſecundum at
tingentiam obiecti li. iiii. q. utrum beatitu-
do angelorum & hominũ ſit eiuſdem ſpe-
ciei. ¶ SECVNDO pbo ꝙ eſſe illud co-
gnoſcibile ſe tenet ex parte obiecti. qa qua
ratione diuerſa ratio cognoſcibilitatis in ſe
& in alio poteſt accipi ex parte obiecti &
cauſare diuerſam ſcientiam ſpecie: compa-
rando theologiam noſtram naturalem ad
theologiam dei: eadem ratione diuerſa ra
tio cognoſcibilitatis in ſe & in alio poteſt
diſtinguere ſpecie theologiã uiatoris a the-
ologia ipſius dei. ſed certum eſt ꝙ theolo-
gia naturalis philoſophorum diſtinguitur
ſpecie a theologia per hoc ꝙ deus intelligi
tur a ſe ſecundum ꝙ ipſe eſt in ſeipſo: & a
philoſophis ſecundum ꝙ conuinci poteſt a
fantaſmatibus creaturarum & hec eſt mani
feſta diuerſitas ex parte obiecti. igit & theo
logia uiatoris diſtingui poteſt a theologia
dei. quia a uiatore intelligitur deus in alio
ſcilicet in doctrina ſacre ſcripture: a deo aũt
in ſeipſo: ita ꝙ iſta diuerſitas ſit ex pte obie
cti ut cogniti ut in ſe & ut ĩ alio. ¶ ITEM
quantumcunꝗ aliquid ſit intelligibile ſecundũ
ſe ſi tamen habeat aliquod eſſe cognoſcibi
le ſecundum ꝙ primo ipſum eſt cognoſcibi
le in potentia & poſtea in actu talis cogno
ſcibilitas ſe tenet ex parte obiecti. uerbi gra
ſi uniuerſalia eſſent ſeparata ſicut poſuit pla
to non indigeremus intellectu agente. quia
tamen quiditas eſt cõiuncta cum fantaſma
tibus: & ibi habet eſſe cognoſcibile in potẽ
tia & poſt ea fit ĩtelligibile in actu. dicimus
ꝙ iſta intelligibilitas ſe tenet ex parte fan-
taſmatis. quod ẽ obiectum: ſed cum hoc ꝙ
omnia que continent in theologia noſtra
ſint de ſe uera & intelligibilia: ut tamẽ ſunt
nobis cognoſcibilia ex ſacra ſcriptura: ſunt
prius nobis in potentia cognoſcibilia. quod
patet quia intellectus non ſtatim conſentit
eis. ſed poſt: ſunt actu cognita a nobis uel ĩ
lumine fidei uel altiori ſecundum aliquos:
ergo iſta cognoſcibilitas ſe tenet ex parte
obiecti. ¶ ITEM: habitus intellectuales

non ſolum ſunt inclinationes quibus po
tentie prompte exeunt in operationes:
ſicut eſt de naturalibus uel moralibus:
ſed etiam repreſentant ipſa obiecta quo
rum ſunt habitus: quod patet ſicut ſpe
cies ſuplent uicem obiecti: ſic habitus in
tellectuales; ſed cognoſcibilitas quam res
habet in ſuo repreſentatiuo eſt ſua co
gnoſcibilitas obiectiua. igitur cognoſci
bilitas quam theologia noſtra habet in
illo habitu qui uocatur ſacra ſcriptura eſt
ex parte obiecti. require declarationem
maiorem illarum rationum .vii.q. iſtius
primi libri articulo primo.

¶ SEQVITVR DE TERTIO
articulo quare magis dicitur quod deus
hic eſt ſubiectum ſub ratione qua eſt co
gnoſcibilis ex ſacra ſcriptura quam ut cre
dibilis cum nulla cognitio habeatur de
deo in theologia noſtra niſi per fidem.

¶ RESPONDEO QVOD Secun
dum aliquos doctores aliquod lumen ſci
entiale ponit & ideo loquor generaliter.

¶ ITEM POSITO QVOD SO
lum lumen fidei poneretur in iſta ſcien
tia. quia tamen multa traduntur in iſta
que cadunt ſub lumine naturali ſpeculati
uo & multa etiam ſub lumine fidei natu
rali ſpeculatiuo uel practico: cuiuſmodi
ſunt illa ſpecifica que per philoſophiam
poſſunt ſciri & que per fidem naturalem
poſſunt credi: ſicut multe hyſtorie. ſed
omnia illa traduntur hic ut conferentia
ad fidem & aliquando plura conſideran
tur in ſcientia non obſtante quod unum
ſit principalius & reliqua habeant attri
butionem ad ipſum. tunc illud principa
lius non dicitur eſſe formale obiectum:
ſed eſt principalius in obiecto ſolum. imo
aliquid commune eis dicitur ſubiectum
ſicut eſt in methaphiſica ideo dico quod
eſt ſubiectum hic ut cognoſcibilis ex ſa
cra ſcriptura. non autem dico quod ut cre
dibilis. Nota quod per hoc quod dico quod
deus eſt ſubiectum ut eſt cognoſcibilis in
lumine fidei uel quocunque alio lumine:
non intendo quod ratio ſubiectiua acci
piatur a lumine quod habet rationem
medii in quo: Sed accipitur ab eo quod
obiectiue ſplendet in tali lumine. ſicut di
co quod ſcientie quas naturaliter acquiri
mus non diſtinguuntur ſpecifice a ſcientia

noſtra ſupernaturali per lumen intelle
ctus agentis: ſed per diſtinctas rationes
ſuas obiectiuas ſecundum quas repreſen
tantur ut ſplendent in tali lumine.

¶ SED tunc occurrunt duo. ¶ PRI
MVM eſt quod omne cognoſcibile ex
ſacra ſcriptura non uidetur addere ſupra
deum niſi reſpectum rationis: ſicut enim
ex hoc quod ſumus glorificati cõcipimus
deum ut glorificatorem ita quod eſſe glo
rificatorem nihil addit circa deum niſi re
ſpectum rationis: ita ex quo cognoſcimus
deum ex ſacra ſcriptura imponimus deo
illud nomen: quod eſt cognoſcibile ex
ſacra ſcriptura: quod ſolum addit ſupra
ipſum: reſpectum rationis. Sed nullus re
ſpectus rationis ut arguimus contra opi
nionem de glorificatore poteſt eſſe for
malis ratio ſubiecti ſcientie realis. ergo.

¶ SECVNDVM EST: QVOD
tale eſſe cognoſcibile ex ſacra ſcriptura ui
detur quoddam accidẽtale additum deo
cognito: & ita ſubiectum eſt ens per acci
dens. ¶ AD PRIMVM dico quod eſ
ſe cognoſcibile ex ſcriptura non eſt reſpe
ctus rationis conſequens actum intelle
ctus noſtri impoſitus ab intellectu noſtro
quidquid ſit de reſpectu glorificatoris: ſed
eſt formalis ratio ſe tenens ex parte obie
cti. uerbi gratia. ratio entis dicit conceptũ
entis tranſcendentem: dicit etiam conce
ptum entis quodammodo limitatum ſci
licet conceptum entis ut poteſt conuinci
ex fantaſmatibus creaturarum qui eſt con
ceptus tranſcẽdẽs ad omnia que naturali
ter poſſumus cognoſcere: & tunc dico quod
non ſolũ formalis rõ entis eſt accepta ex
parte ipſius obiecti ſcilicet ipſius entis ſine
opere intellectus poſſibilis ſed etiã forma
lis rõ entis (ut conuincitur ex fantaſmatibus
creaturarum) accipitur ex parte obiecti. Ex
parte enim fantaſmatis creati eſt non ſo
lum & obiectiue repreſentet illud cuius ẽ
fantaſma. ſed etiam ipſum deũ ut põt cõ
uinci ex fantaſmatibus creaturarum. ſic in
propoſitio non ſolum abſoluta ratio dei
tatis accipitur ex parte ipſius obiecti. ſed
quando deus obiectiue relucet nobis co
gnoſcibis ex ſacra ſcriptura. quelibet ra
tio ſecundum quam conuincimus eius
cognitionem ex ſacra ſcriptura accipi
tur ex parte obiecti ut tamen in tali me

dio. Ad idem ē exemplum de linea ſimpliciter & linea uiſuali utraq; ratio illa conuenit linee ex parte ipſius linee licet diuerſimode.

¶ AD SECVNDVM DICO quod iſti duo conceptus ſcilicet conceptus importatus per hoc quod dico cognoſcibilis ex ſacra ſcriptura. Et conceptus dei poſſunt dupliciter conſiderari : uno modo ut omnino conceptus diſtincti & diſtinctorum non habentium attributionem ad inuicem. Aliomodo ut hoc quod dico cognoſcibile ex ſacra ſcriptura ſit differentia contrahens conceptum deitatis ad aliam conſiderationem ſpecialem: primo modo ſunt unum per accidens quia ſic non ſunt unum niſi in ſubiecto. ſcilicet in anima. Secundomodo ſunt unum per ſe ut puta conceptus corporis ſimpliciter dicti & conceptus mobilitatis ut ſūt duo diſtincti conceptus ſunt unum per accidens ut tamen mobile eſt differentia contrahens corpus ad conſiderationem phiſicam faciunt unum conceptum per ſe & iſte tertius modus eſt ad propoſitum. & ideo theologia eſt una per ſe.

¶ ET ITEM POTEST communiter dici de ſubiecto cuiuſlibet ſcientie. & & poteſt iſta diſtinctio declarari ſic. genus enim & differentia poſſunt dupliciter conſiderari. unomodo ut ſunt duo de quinq; uniuerſalibus: & ſic certum eſt quod non ſunt unum niſi per accidens. quia in eodem ſubiecto ſcilicet in anima. Alio modo ut differentia contrahit genus : & conſtituit ſpeciem & ſic utrumque trahit ad ſuam diſtinctionē & ueniunt in eſſentialem & per ſe compoſitionem tertii. ſcilicet ſpeciei. Et ratio quare genus & differentia faciunt unum per ſe patet per oppoſitum : licet enim accidens recipiatur in ſubiecto ut ſubiectum eſt in potentia ad ipſum. quia unumquodque recipit ſecundum quod eſt in potentia primo phiſicorū comēto ſexageſimo nono. uel. lxxviii. tamen non ſic eſt in potentia quod accidens adueniens trahat ſubiectum ad ſpeciem accidentis : imo ſubiectum manet infra propriam ſpeciem in actu poſt receptionem accidentis ſicut ante, homo enim quando fit non deſinit eſſe in actu : & fit homo in potentia. Sed quando differentia additur generi & cōſtituitur ſpecies : genus trahitur a proprio eſſe actuali per quod actu erat quidam conceptus diſtinctus contra conceptum differentie & incipit eſſe pars potentialis ſpeciei & differenita pars eſſentialis. ergo & cetera. Sic loquitur philoſophus octauo methaphiſice. textu comenti. xv. ubi querit qualiter diffinitio eſt una & dicit quod ſicut res diffinita ē una dicit ei quod non oportet querere quare res eſt una niſi quia iſta eſt materia illa forma : iſta potentia : illud uero actus ſic dicit de diffinitione quod eſt una quia differentia eſt actus genus uero potentia. Et ideo nota quod licet genus contineat differentias in potentia ſcilicet continentia potentiali tamen contractione ad ſpéciem eſt econtra. ſcilicet quod differentia eſt actus & genus potentia. ſicut materia prima continentia potētiali continet formas in potentia : quando tamen materia contrahitur ad certam ſpeciem tunc forma eſt actus materia uero potentia.

¶ SED ADHVC EST TERTIA dubitatio eſt unitate ſcientie quomodo theologia noſtra eſt una cum illa que traduntur in ſacra ſcriptura ualde diffuſe ibi traduntur & inuolute.

¶ RESPONDEO QVOD quemadmodū accidētia maximā ptē cōferunt ad cognoſcendū ꝙ qd eſt & hēnt attributionē ad ſubſtantiā & ultra ambo ſimul ſubſtātia & accidēs conferūt ad cognitionē entis in cōi. & pp illam attributionem quā habent in illo uno quod eſt ens cōe ideo methaphiſica eſt una ut probatur in principio q̄rti methaphiſice tex. cō. primi uſq; ad. viii. illa oīa que ſunt ueteris legis & noue conferunt ad cognitionem dei non ſub aliqua ſpeciali ratione preciſe uel ſub abſoluta ratione deitatis ſed conferūt ad cognitionē dei ut eſt ex ſacra ſcriptura cognoſcibilis propter quam unā rationē theologia noſtra ē una cū ſimili unitate ſicut methaphiſica. Ad maiorē huius declarationem premitto talem diſtinctionē ꝙ habitus cōmunis reſpectu obiecti cōis pt dupliciter conſiderari uel ut implicās. uel ut explicans. Quam diſtinctionem probo certū eſt ꝙ habitus reſpicit ſubiectum ſuū

cōmune ſub illa ratione ſub qua ſubiectum
cōmune continet ſua contenta in potentia
ſolum.qa ſi ſubiectum ſcientie cōmunis con
tineret in actu & diſtincte ea que conſidera
tur in ſcientia illa:tūc nunq̄ talis ſcientia cō
munis eſſet una quia ex pluribus in actu di
ſtinctis non fit per ſe unum : aut per ſe unus
habitus:ſed habitus continens plura in po
tentia continet illa implicite.igitur patet pri
mum membrum ꝙ eſt dare habitum cōmu
nem implicantem:ultra dico ꝙ ſi in ſcientia
cōmuni nulla ulterior cognitio haberet̃ niſi
quia cognoſceretur ſubiectum cōmune ut cō
tinet contenta ſua in potentia :tunc ſemper
talis ſcientia remaneret imperfecta : ſicut ha
bita cognitione que fit p habitum implican
tem oportet ulterius in eadem ſcientia ꝓce
dere ad propriam & diſtinctā cognitionem
cuiuſlibet contentoꝝ: ſicut apparet in phiſi
ca ꝙ primo habet̃ cognitio cōmunis de mo
tu in libro tertio & poſtea in.v.diſtinguntur
ſpecies motus:& in methaphiſica: in quarto
libro querit̃ ſcientia de ente cōi ſubſtātie &
accidenti & poſtea in.vii..tex.cōmenti.xiiii.
xv. diſtinguit phūs ſubſtantiam ab accidēte
oſtendens q̄ eſt propria diffinitio utriuſq;.&
ulterius in duodecimo tex.commenti.xxix.
inquirit inter omnes ſubſtantias que eſt pri
ma.& ulterius in eodem duodecimo .textu
cōmenti quinti uſq; ad tex.cō.xxix.inquirit
de propriis elementis cuiuſlibet generis:ſed
manifeſtum eſt ꝙ ſic inquirere de quolibet
contento ſub ſubiecto cōmuni q̄tum ad cu
iuſlibet ꝓpriam rationem & diſtinctā hoc ē
explicare ea que in ſubiecto & habitu com
muni erant implicita & implicata.patet ſe
cundum membrum . ſ.ꝙ eſt dare habitum
explicantem:Ex hoc arguo propoſitum ſic
ad unitatem ſcientie communis non ſo
lum requiritur ꝙ illa ſcientia ſit una ut ē ha
bitus implicans ſed cum unitate eius ſtat ꝙ
ſit habitus explicans. ita tamen ꝙ illa ex
plicatio contentorum ſub ſubiecto commu
ni fiat in attributione ad ſubiectum cōmu
ne:ut patet de methaphiſica . Sed theolo
gia noſtra ut eſt circa deum ut eſt cogno
ſcibilis nobis ex ſacra ſcriptura ſic eſt habi
tus communis implicans ſolum:ut ſic enim
continet conſiderata in ſacra ſcriptura in
potentia ſolum:ut uero cōſiderat contenta
ſua diffuſe in propriis rationibus . in attri
butione tamen ad deum quatenus ipſum
ex ſacra ſcriptura cognoſcimus . Sic eſt ha
bitus explicans. ergo theologia noſtra ſuo
modo poteſt eſſe una ſcientia ſicut alie ſciē
tie communes licet forte non omnibus eiſ
dem modis unitatis ſiuit alie:nec hoc requi
ritur ¶ SEQ VITVR .de quinto articu
lo ubi apparet expreſſe ꝙ omnia argumēta
ſcoti aureoli:& aliorum doctorum proban
tia deum eſſe ſubiectū ſub abſoluta ratione
deitatis uel eſſentie: uel ſub ratione infini
ti:procedunt ex inſufficienti.cum enim di
cit ſcotus ꝙ illud eſt ſubiectū quod eſt pri
mo notum nobis & ꝙ ex perfectione ſua
continet & cetera. & cum dicit aureolus ꝙ
illa eſt ratio ſubiecti que eſt per ſe ratio me
dians per quam omnia attribuuntur ſub
iecto .Dico ꝙ plus requiritur. ſ.ꝙ habeat
rationem cōmenſuratam habitui non exce
dentem habitum:talis autem ſola eſt illa ra
tio deitatis per quam eſt cognoſcibilis ex ſa
cra ſcriptura: ¶ PER illud unicum uerbū
reſpondetur ad omnia argumenta ſua: etiā
ad ea que probant deum ſub abſoluta ratio
ne deitatis. ¶ AD illam de glorificatoī &
ad omnes alias probantes rationes partia
les.Patet per idem.quia obiectum in ſcien
tia debet ſic cōmenſurari ꝙ extendat ſe ad
omnia & non ſolum ꝙ non excedat:ſed ta
lis eſt deus ut cognoſcibilis ex ſacra ſcriptu
ra ut probat tertium argumentum ſupra.no
ta ꝙ in hoc peccabant omnes alie opinio
nes que ponebant obiectum excedere habi
tum uel in hoc ꝙ obiectum nō extendebat
ſe ad terminum ſicut habitus.

VTrum ſi theologia eſſet ſcīa ꝓ
prie dicta poſſet ſtare cū habi
tu fidei & actu : & hoc ſi ineui
dentia ſit de eſſentia fidei : ꝙ
nō.quia repugnant. Cōtra.iſta
repugnātia nō eſt ſecūdū idē. ¶ HIC.iiii.
pr̄io ponetur opinio que dicit ꝙ habitus fi
dei poſſit ſtare cū habitu glorie. Secundo il
la que dicit ꝙ actus poſſet ſtare cum actu nō
ſolum credendi ſed etiā uidendi:& hoc qa
in euidentia non eſt de eſſentia fidei . Ter
tio illa que dicit ꝙ actus poſſet ſtare cū actu
& habitus cū habitu etiā ſi in euidentia ſit
de eſſentia fidei.Quarto dupliciṫ cōtra pre
miſſa.q̄re iſtā queſtionem libro.iii.di.xxiiii.

VTRVM habitus noſter theo
logicus qui eſt uirtus ĩtellectua
lis ſit formaliter relatio uel ſal
tem formaliter relatiuum.quia
difficultas in iſta materia ortũ
hẽt principaliter a.vii.phiſicoꝝ.ideo hoc or
dine ꝑcedam.vi.faciendo primo oſtendam
ꝙ proceſſus ari.cõcludit ꝙ uirtus eſt pura re
latio.Secundo ꝙ concludit ꝙ ſit formaliter
abſtractum.Tertio ꝙ cõcludit ꝙ ſit formali
ter relatiuum.Quarto ponã rationes aliquo
rum qui uolunt euacuare illas contradictio
nes per hoc ꝙ ariſto.in hoc ꝓceſſu non loq
tur ad rem ſed ꝓcedit famoſe & ſecundum
opinionem aliorum & hoc reprobabo.Quĩ
to ponã alias rationes alioꝝ qui bene cõce
dũt ꝙ loquit̃ ad rẽ ſed nolũt euacuare iſtas.
cõtradictiones ſaltem duas & contra arguã
Sexto tenebo ꝙ loquitur ad rem & euacua
bo omnes tres contradictiões quere iſtĩ que
ſtionem li.iii.di.xxxiii.

Trũ intuitiua cognitio dei poſſit
u ꝓbari demõſtratiue formalr̃ ĩpoſſi
bilis theologo uiatori lib.ii.d.iiii.
articulo.iii.

VTRVM theologia noſtra poſ
ſit eſſe tertia ſpecies inter habi
tus intellectuales ita ꝙ ſpecifice
diſtinguat̃ a practica & ſpecula
tiua.ꝙ non.ii.metha.tex.cõ.iiii.
&.vi.metha.tex.cõmenti primi & ſecundi.
p.diſtinguit huius habitus intellectuales in
practicum & ſpeculatiuũ. ¶ CONTRA
vi.ethi.capitulo quinto ponit unum habitũ
compoſitum ex duobus ſpecifice diſtingui
ab eis.Hic.v.primo unde practica diſtingua
tur a ſpeculatiua.Secundo oſtendet̃ quid eſt
praxis & cuius potentie primo.Tertio ad ꝓ
poſitum an theologia ſit practica uel ſpecu
latiua.Quarto utrum principalior ſit practi
ca aut ſpeculatiua.Quinto an nec ſit hec nec
illa:ſed tertia ſpecies diſtincta.Ad primũ põ
derant aliqui multum utrum diſtinguantur
a fine uel ab obiecto :Sed de hoc nõ habeo
difficultatem quia idem eſt. quod patet . qa
hoc ymaginantes:ymaginãtur ꝙ alia ſit ra-
tio finis & alia ratio obiectiua :hoc falſum ĩ
practicis:formalis enim ratio finis ẽ ratio bo
ni.ii.metha.de hoc di.i.q.ii.Sed hec eſt ratõ
formalis obiecti praxis ergo.probo.ii. ethi-
corum capitulo ſecundo. Scientia moralis ẽ
non ut ſciamus ſed ut boni fiamus.Item ſe-
cundo ethi.cap.quinto.uirtus eſt que haben
tem perficit & opus eius bonum reddit . Itẽ
cõmentator ponit ꝙ ſubiectũ ſcientie mora
lis eſt melioratio totius hoĩs. ¶ DICES er
go moralis eſt ſcientia affectiua . Rñdeo ꝙ
non eſt circa bonum ſic:ꝙ intendat principa
liter affectionem boni ſed principalis inten
dit operari bonum ut dicunt auctoritates ꝑ
allegate & hoc ſecundum ꝙ recta ratio dic-
tat :habitus autem ratiocinatiuus & operati
uus boni uocatur practicus proprie . quare
& cetera. ¶ PROCEDO ergo aliter ad
uidendum unde ſcientia dicit̃ practica. Vbĩ
ſciendum eſt ꝙ in ſcientia practica iſta ſe ha
bent per ordinem.Primum eſt:ꝙ ipſe habi
tus practicus eſt ratio & noticia de cauſis.ita
tamen ꝙ illa ratiocinatio ẽ preciſe propter
agere non propter ſcire.De hoc dicit philo
ſophus & cõmentator ſecũdo metha.cõmẽ
to.ix.eandem litterã habentes . Scĩetia ope
ratiua quãuis utatur ratiocinatione & ſpecu
letur de cauſis:tamen non eſt digna uocari
ſpeculatiua ſcientia.quia non ſpeculatur de
cauſis rerum & diffinitiõibus earum niſi ut
ſcientes eam:agant.Secundum eſt dictatio
actualis ipſius intellectus.qui precipit fugere
uel imitari.& hec eſt prima praxis.ideſt ope
ratio practica.Tertio in ordine:ẽ electio uo
luntatis Et quarto ſequitur actus imperatus
quo uoluntas imperat proſequi dictatum .
¶ EST VLTERIVS ſciendum quod
due prime conditiones ſcilicet ꝙ habitus
practicus ſit habitus ratiocinatiuus: & quod
illa ratiocinatio habitualis ſit propter face-
re & agere ſunt conditiones per ſe integran
tes ꝗditatiuã rationem habitus practici . ita
ꝙ actualis dictatio intellectus & electio uo
luntatis aut imperium.non pertinent ad ꝗ
ditatem habitus practici:ſed ſolum conſe-
quũtur.Et hoc probatur ſic.Certũ eſt ꝙ ars
edificatiua & etiam prudentia ſunt habitus
practici.Sed phũs.vi.ethi.c.quinto nõ põit
dictationem actualem rationis.de imitabilĩ
uel fugibili.nec electionem uolũtatis aut im
perium in diffinitione earum eque. ſed ſolũ
modo ratiocinationem habitualem & facti
uitatem ſiue operatiuitatem.ergo ratiocina
tio & factiuitas ſolum integrant ratõnem ꝗ
ditatiuam habitus practici . & non dictatio
actualis & electio aut imperium.Probat̃ mi
nor.ait enim ſic.Edificatiua ars quedam eſt
& habitus cum ratione factiuus. Et addit ꝙ

iſta conuertūť eſſe cum ratione & eē habitū
cum ratione factiuum dicens . & neqꝫ nulla
ars eſt que cum ratione factiuus habitus eſt.
neqꝫ talis que non eſt ars. Idem utiqꝫ eſt ars
& habitus cum ratione factiuus. Infra idem
dicit de prudentia ſic. Neceſſe eſt prudentiā
habitum eſſe cum ratiōe circa humana ope
ratiuum . ¶ ITEM ſexto ethicorum ante
medium. prudentia eſt circa humana & de q
bus eſt conſiliari. Infra expreſſe diſtinguit ꝙ
prudentia: alia conſiliatiua : alia iudicatiua .
Sed in aliquo priori eſt ratio conſiliatiua q̄
fit dictatio uel electio: ergo tota ſupra habi
tus practici precedit dictationem & electio-
nem. & hoc determinat commentator ex in
tentione ſcilicet ꝙ habitus practicus non in
cludit actum ſiue operationem commento.
xxxii. ſexto ethicorum dicens ſic . Aliud eſt
practica .i. actiua & aliud praxis .i. actio ſiue
actus: & aliud factiua: & aliud factio: practi-
ca enim & factiua habituum: nomina: actio
autem & factio operationem. ideſt motio-
nem ab habitibus. ¶ SEQVITVR de
ſecundo articulo ubi ulterius ad punctum q̄
ſtionis dico ꝙ praxis eſt operatio intellectus
mediante habitu practico ita ꝙ ad quidita-
tem praxis non pertinet alia operatio uolū
tatis nec elicita: nec imperata. Vbi primo cō
ſiderandum ꝙ ſicut habitus practicus diſtin
guitur cōtra habitum ſpeculatiuum per hoc
ꝙ generaliter ē circa ſcibile operabile: & ſpe
culatiuus circa ſcibile preciſe: ita ꝓportiona
liter operatio practica que uocatur praxis ac
cipitur pro omni operatione itellectus quo
intellectus conſiderat ſcibilia ut operabilia.
& quia iſto modo loquēdo inuenimus mul
tos actus in intellectu qui ſunt quedam ope
rationes quomodo circa factibilia & opera
bilia nos debemus habere ſicut ſunt cōſilia
ri: ordinari: finaliter precipere & dictaŕ. & hu
iuſmodi . omnes autem tales actus practici
hoc habent commune in quo diſtinguntur
contra ſcire: quod eſt ſpeculari & fugibili qđ
nō facit ſcire ſpeculatiuum. Ideo dico quod
praxis eſt operatio intellectus que dicit quid
agendum: quid fugiendum. ¶ SECVN-
DO deſcendendo ad propoſitum probo ꝙ
ad quiditatem praxis proprie dicte non per
tinet aliqua operatio uoluntatis . nec elicita
nec imperata. Primo quia quod ē preter om
nem actum uoluntatis habet quiditatem ſu
am excluſo omni actu uoluntatis: ſed ſic di-
citur hic ergo & cete. Minor patet. ii. metha.
textu commenti quarti . phi. ait ſic. ſcientia
operatiua q̄uis utatur ratiocinatione: & cete
ra: tamen non perſcrutatur de cauſis rerum
niſi ut ſcientes eam agant. Ecce hic loquitur
de operatione practica quam uocat ratioci-
nationem ſecundum quam ſcientes agunt
& nulla mentio eſt hic de uolūtate & ſic pa
tet minor. ¶ ITEM hoc patet ex. vi. me-
thaphiſice. tex. cōmenti. primi & ſecūdi ubi
ariſtotiles ſtricte diſtinguit habitus intelle-
ctuales: & ſexto ethicorum quinto habitus
ſpeculatiuus & practicus ſunt duo habitus
intellectuales. ſed nunq̄ poſuit ariſtoti . ha-
bitum intellectualem niſi ſibi correſpon-
deret operatio intellectualis . ergo praxis
eſt operatio quiditatiua intellectualis ſicut
& ſpeculari . Minor patet uniuerſaliter in
ducendo per omnes habitus intellectuales
ſexto ethicorum ſapientia dicit uerum circa
principia : ſcientia circa concluſiones : pru-
dentia dirigit circa operabilia: patet & a ſi-
mili quia nunq̄ ariſto. poſuit uirtutem mo
ralem niſi ſibi correſpondere t operatio mo
ralis. nec naturalem niſi &c. & ſic de ſingu-
lis. Hoc clare cōfirmatur. iii. de aīa. tex. cō.
xlix. ubi ariſto. diſtinguit intellectum practi
cum a ſpeculatiuo & dicit ꝙ differt practi-
cus a ſpeculatiuo fine: & ſtatim exponit ſe
quia praticus dicit aliquid de imitabili &
fugibili. ergo expreſſe ſe exponit ꝙ praxis
eſt operatio intellectus que eſt dictatio .
¶ DICVNT. tamen aliq ut ſcotus cōtra
rium. ponentes ꝙ praxis eſt actus uolunta-
tis. unde ſic diffiniunt praxim libro primo
in prologo. q. de praxi. Praxis eſt actus alte-
rius potentie naturaliter poſterior intelle-
ctione: natus conformiter elici recte rationi
ad hoc ꝙ ſit rectus . Quod autem ſit actus
poſterioris potentie ſcilicet uoluntatis: pro
bant ſic. praxis eſt actus ad quem intellectus
extendit ſe extra ſe. ſecundum illud . iii. de
anima C. de mouente: intellectus extenſio
ne fit practicus: ſed nulla eſt extenſio intel-
lectus ad aliquid extra niſi ut actus eius re-
ſpicit actum alterius potentie ſcilicet uolun
tatis . ergo & cetera . ¶ SECVNDO
ſic . Praxis eſt actus qui eſt in poteſtate co-
gnoſcentis ſexto ethicorum qa artifex eget
uirtute ad recte agendum : non autem eget
uirtute reſpectu illius actus qui non eſt in
poteſtate ſua: ſed nichil eſt tantum in pote

ſtate noſtra ſicut illud quod eſt in poteſtate
uoluntatis.ergo actus uolũtatis elicitus uel
imperatus eſt praxis.Reſpondeo & dico ad
primum quando accipitur ꝙ intellectus.ex
tenſione fit practicus.ꝙ ariſto. non habet il
lum textum . uel da ꝙ haberet ibi exponit
ſe ipſum ꝙ illa extenſio debet eſſe reſpectu
obiecti circa quod eſt:non reſpectu uolun-
tatis.unde non uult plus ibi niſi ꝙ intelle-
ctus ex hoc ꝙ tendit in obiectum abſolute
in ratione ſcibilis ex hoc preciſe eſt ſpecula
tiuus.ex hoc autem ꝙ tendit in obiectum
conſiderando ipſum ut applicabile ad opus
dictando quid imitandum & quid fugien-
dum tali extenſione fit practicus & ita pra-
xis completur omnino in intellectu.

¶ AD aliud quando dicitur ꝙ prima pra
xis eſt operatio que eſt in poteſtate noſtra.
Dico ꝙ dictare de operabili qd conueniens
& quid diſconueniens maxime eſt in pote-
ſtate intellectus.Et propter alias auctorita-
tes ariſto. & comentatoris. iii.de a.& ſexto
methaphiſice & ſexto ethicorum que di-
cunt ꝙ uoluntas eſt primum principium ar
tificialium & operabilium & ita uidentur
dicere ꝙ prima praxis eſt in uoluntate.

¶ DICO eſſe intelligendum ꝙ dupliciter
facit uoluntas ad praxim.uno modo antece
denter & diſpoſitiue & hoc eſt in generatio
ne ipſius puta quando uoluntas imperat in
tellectui ut dictet aliquid ꝙ ſit faciendum:

¶ ALIO mõ cõſequẽter & executiue pu
ta qñ imperat aut eligit proſecutionem eius
qd dictatũ eſt.tunc dico ꝙ uerum eſt.ꝙ iſtos
duos actus uoluntatis attribuit.p.praxi. Se-
cũdo dico ꝙ neuter ptinet ad quiditatẽ pra
xis.ꝙ non primus:probo:qa multa ſunt ne
ceſſario requiſita ad generationẽ alicuius ha
bitus uel actus.& tñ nõ ptinent ad eorũ qui
ditatẽ.Exemplũ. Actus ſenſuũ interiorũ &
exteriorũ & ẽt intellectus agentis faciunt ad
generationẽ habituũ uel actuũ qui ſunt ĩ in
tellectu poſſibili.& tamen actus eorũ nõ pti
nẽt ad ĩtrinſecã quiditatẽ habituũ uel actuũ
qui ſunt ĩ intellectu poſſibili.ſic in ꝓpoſito.
Scdo ſpecialiter.quia habito qd nominis de
aliquo:nũq̃ queritur quid diſſinitionis ĩ qua
cũq; ſcientia ſpeculatiua niſi ad imperiũ uo
luntatis.Si igitur ex tali cõcurſu imperii uo
luntatis uis arguere ꝙ actus ſequens ſit pra-
xis quiditatiue ſequitur ꝙ omnis actus ſpe-
culatiuus ſit quiditatiue practicus. quod eſt
falſum. Scdm probatᷣ p ſextũ ethy:capi.iii.
ubi ariſtoteles dicit qd ẽ in mẽte affirmatio
& negatio hoc in appetitu proſecutio.& fu
ga.Tunc arguo.Hic diſtinguit philoſo.affir
mationẽ & negationem in intellectu practi
co:contra proſecutionem imperatã a uolun
tate:Sed talis actualis dictatio eſt quiditati-
ue praxis ut ſupra probatum eſt: igitur.&c.
Secũdo probatur:p hoc ꝙ tñ philoſophus:
vi.ethic.a.commẽto.ii. ſemp determinat
ꝙ ĩtellectus practicus ẽ qui affirmat aliqd &
negat.Finaliter cõ.xxi.cõcludit. Sunt utiq;
qbus uerũ dicit aĩa affirmando & negãdo:
quinq; ſunt ſecũdũ numerũ.Ars ſcientia pru
dẽtia:ſapiẽtia:ĩtellectus. Sed iſta epilogatio
nõ ualeret niſi ĩ intellectu preciſe conclude
ret praxim.quia iſti quinq; habitus ſunt ĩtel
lectuales.ergo.&c. ¶ ITEM hoc clariſſi-
me probatur per diffinitionẽ praxis que eſt
hec.primo ethi.cõmento prĩo.Praxis ꝙ con
ſueuerũt trãſferre in actum eſt ſecundum ele
ctionem hominis euergeya.ideſt operatio.
Sed ut probabo: tota iſta diffinitio praxis
completur in intellectu ante omnem motũ
ſiue impetum aut proſecutionem uolunta-
tis.ergo imperare proſecutionem nõ ptinet
ad eẽntiam praxis.Probatio minoris. Vult
enim cõmentator ꝙ praxis & euergeya cõ
muniter accepte ſunt idem.Sed praxis ſpe-
cialiter addit ſuper euergeyam ꝙ eſt opera
tio ſecundum electionem.ita ꝙ per electio
nem diſtinguitᷣ praxis ab euergeya. Sed iſtã
electionem ponit preciſe conſiſtere in iudi
cio & dictamine ratiõis:ergo.& cetera. Vn
de ait ſic.Electio uero eſt de duobus propo
ſitis iudicium hominis hoc pre altero pre-
ponens.Ecce propoſitum.Et ſubditur in cõ
mento.Sequitur autem poſt electionẽ mo
tus & impetus ad actum.Ecce imperium uo
luntatis.de proſecutione ſequitur praxim:
Adhuc ſubditur.Deinde ſequitur uſus.&
ſic ceſſat appetitus. ¶ VNDE hic eſt no-
tandum propter cõmunem fantaſiam ho-
minum ꝙ homines cõmuniter ymaginan
tur ꝙ electio omnino pertineat ad uolun-
tatem.& quia praxis habet in diffinitione
ſua electionem:ꝙ ideo praxis ſit actus uo-
luntatis. ¶ QVIBVS reſpondendum
eſt ꝙ electio eſt duplex.Vna in ratione ſe-
cundũ quã intellectus habet iudicare quid
alteri ẽ preponendũ.Alia in uoluntate ſecũ
dum quam uoluntas habet mouere aut im

pellere:ſiue imperare de proſecutione eius
quod iudicatum eſt. ¶ PRIMA ponit᷑ ut
hic patet in diffinitione praxis tanq̄ differē
tia eius ſpecifica per quam ab euergeya di-
ſtinguitur quod eſt genus ſiue operatio Icō
muni. Secunda uero ſequitur praxim ut hic
etiam dictum eſt: & ex hoc ſequitur ꝙ ele-
ctio uoluntatis ſolum eſt practica per partici
pationem. Quod etiam ſic poteſt declarari
quia ad hoc ꝙ uoluntas recte eligat & recte
imperet proſecutionem eius ꝙ dictatum
eſt non plus requiritur niſi ꝙ ſit rationalis ꝑ
participationem: ſufficit enim ꝙ talis appe-
titus ſit bene cōſiliatiuus. uñ ibidem ſequit᷑
in textu: electio aut appetitus conſiliatiuus:
oportet ꝓpter hoc rationem quidā uerā eē
& appetitū rectum. ſi quidem electio ſtudio
ſa hanc quidā differentie hanc āt ꝓſeq. Sed
per aduerſarios actus uoluntatis talis eſt pra
xis ſiue ſit actus uoluntatis elicitus ſiue im-
peratus. ut dicūt. q. de praxi. arti. i. ergo actus
uoluntatis ſiue elicitus ſiue imperatus que
facit ad proſecutionem eſt practicus per par
ticipationem. Sed quod eſt per participatio
nem non eſt per eſſentiam tale: igitur actus
uoluntatis qui ſunt in habitudine ad proſe
cutionem non ſunt praxis eſſentialiter ſed
quidam prior per eſſentiam que eſt in intel
lectu. ¶ DICO. tamen. actus exterior qui
eſt proſecutio nō eſt praxis. ſed quidam mo
tus localis: ergo ſolum actus iſte aīe poterit
eſſe praxis: ergo actus iſte aīe qui eſt princi-
pium talis proſecutionis principalius debet
eſſe praxis: talis eſt uoluntas. Reſpondeo ꝙ
uoluntas poteſt comparari ad intellectum
dupliciter. Vnomodo ſecūdum ꝙ in libera
uoluntatis poteſtate eſt eligere aut proſequi
quod per rationem dictatum ē. Aliomodo
ſecundum ꝙ uoluntas in proſequendo ſi ſit
recta nata ē participare ab actu intellectiuo
quandam denominationem extrinſecam.
ut puta ꝙ dicatur rationalis: uel conſiderati
uus: uel practicus. Primo modo dico ꝙ ab-
ſolute loquendo uoluntas eſt principalius
agens reſpectu proſecutionis. Non ſequitur
tamen ꝙ eſt principalius agens practicum
reſpectu proſecutionis. De agente autem
practico eſt noſtra difficultas. ergo nichil ad
propoſitum. Sicut non ſequitur. uoluntas
eſt principale agens reſpectu actus artifici-
ati ut domus: ergo eſt principale agens ra-
tionale. Quod non ſequatur clare patet.

quia eſſe tale per denominationem extrin
ſecam eſt eſſe tale per participationem. Sed
ab eſſe participatiue ad eſſe tale ſimpliciter
cōmittit᷑ fallacia ſecundum quid ad ſimpli-
citer. Eſt ergo quedam noua opinio concor
dans: que dicit ꝙ dirigere de quo certum ē
ꝙ pertinet ad intellectum & arguit habi-
tum eſſe practicum. & ita uult ꝙ tale diri-
gere ſit praxis. Sed iſta opinio excedit ad tā
tum ꝙ dicit ꝙ logica utens & dirigens alias
ſcientias ſpeculatiuas eſt practica. Quod ſic
probat. quia logica licet ſit ſpeculatiua in
quantum docens. ſcilicet ut docet preciſe ar
guere & reſpondere. ſcilicet ſillogizando
tamen in q̄tum logica eſt inſtrumentū aliis
ſcientiis ut in forma ſillogiſtica arguatur ſic
uocatur utens: quia ut ſic dirigit artificem
tantum. Sed dirigere eſt proprius actus pra
ctice: ergo. &c. ¶ ITEM ſcientia faciens
ſuum obiectum eſt practica. Sed logica facit
intentiones ſecundas: & ſecunde intentiōes
ſunt ſubiectum ut aduerſarii dicunt ſeu obie
ctum logice: ergo. &c. ¶ ITEM ſcientia
que non eſt propter ſcire ſed propter opera
ri eſt practica. ſed logica ad hoc ē ut artificia
liter faciamus ſillogiſmos: ergo logica ē pra
ctica: ¶ CONTRA iſtam arguo q̄tum
ad illud quod dictum eſt de logica. ſic. Pra-
cticum diſtinguitur a ſpeculatiuo per dirige
re ad operationem. Hoc patet. ii. & . vi. me-
tha. & per cōmentatorem in utroq;. & per
auicēnam in principio metha. ſue. & alga-
zelem ibi. & per phm̄. ii. ethi. Sed logica nō
dirigit ad opus aliquod ſed ad ſpeculatio-
nem: ergo logica dirigens ſeu utens non eſt
practica. Minor patet. quia logicus non ope
ratur utiliter aut diſcrete per logicam ſuam
Sed per logicam habemus formam ad de-
monſtrandum in omni ſcientia. ¶ CON
FIRMATVR ratio. tu dicis ꝙ eſt practi-
ca quia dirigit. ergo eadem ratione eſt ſpe-
culatiua: ſi dirigat ad cognitionem ſpecula
tiuam. Sed logica dirigit ad ſciendū uerita-
tes ſpeculatiuas mathe. phiſicas: & metha-
phi. ergo eſt ſpeculatiua. Iſtam rationem de
claro contra cauillationem aliquorum. Cer
tum eſt ꝙ politica habet ordinare de ſcien-
tiis ſpeculatiuis Habet enim ordinare ꝙ ali
q̄ I ciuitate ītēdāt gramatice: & aliq̄ aſtrono
mie: & aliis ſciētiis ſpeculatiuis & tn̄ hoc nō
obſtāte politica ē practica. Sed ratio eſt quia
licet politica habeat uſum ſuum in ordine

ad talem ſpeculatiõem qa tamẽ nõ intẽdit
principaliter talẽ ſpeculatiouem: ſed totum
facit ꝑpter bonũ regimẽ ciuitatis: qđ decet
uiros expertos ĩ omni arte ideo eſt practiea
ergo a contrario cum logica uertens habeat
uſum ſuum in ſcientiis ſpeculatiuis . ad hoc
ut artificialiter in ſcientiis ſpeculatiuis & in
modo & figura arguamus.ita tamen ꝙ ſpe
culari & ſcire principaliter intenditur ſequit̃
ꝙ logica utens eſt ſpeculatiua . ¶ AD ar-
gumenta aliorum:uerum eſt ꝙ habitus diri
gens & utens Et faciẽs obiectum.ſ. quod ẽ
opus:eſt practicus:qui autem dirigit ad ſpe
culationem & facit obiectum ineſſe ſpecu
latiuo ſolum:cuius operatio eſt ſpeculari nõ
ẽ practicus: ¶ PRIMI TAMEN reſpon
dent ꝙ habitus dicitur ſimpliciter practicus
ex dirige re.dirigere autem ſic uel aliter pu
ta ad ſpeculationem uel operationem hoc
accidit ſibi:quia igitur logica ut utens eſt di
rectiua ideo ſimpliciter eſt practica: licet per
accidens ſit ſpeculatiua.Hoc probant dupli
citer quia aduerſarii concedunt ꝙ habitus ĩ
tellectuales ĩmediate & ſufficiẽter diuidunt̃
ꝑ practicum & ſpeculatiuum:ſed cũ dico lo
gica utens & dirigens hic logica ſuphabun
dat ſibi ipſi ut eſt docens quadã dñia.ſ.per di
rigere .ergo dirigere illud cõſtituit ſpeciem
practici. ¶ ITEM una ſcia poteſt admini
culari alteri dupliciter:aut qa ipſa tradit alte
ri aliquas ꝓpoſitiones ex qbus arguit ut me
thaphiſicus multas ꝓpoſitiões accipit a phi
ſico:aut qa non ſolum tradit aliquas propo
ſitiões methaphiſico:ſed qñ methaphiſicus
demonſtrat aliam concluſionẽ methaphiſi
cam:logica coagit illi qa methaphiſicus per
logicam quã habet:arguit in forma & in fi-
gura.ſed arguere in forma & in figura eſt ꝓ
prium logice:tunc ſic:ſcia que ẽ inſtrumentũ
alterius & directiua non ſolũ qa tradit ſibi
materiam ſeđ qa coagit illi:illa uidet̃ eſſe ꝓ
prie practica.qa ex quo habet operationem
reſpectu alterius:licet non opationem meca
nicam ut edificatiuã aut ſutoriam ipſa cadit
a ſcia ſpeculatiua:ſed logica utẽs ẽ huiuſmo
di ut dictũ eſt.ergo&ce. ¶ ITEM impoſſi
bile ẽ ꝙ aliqua ſcia ſit bis ſpeculatiua : ſicut
impoſſibile ẽ ꝙ animal ſit bis aĩal:ſed ſi lo-
gica docens ſit ſpeculatiua & utens etiã que
dirigit ad cognitõnẽ ueritatis ſit ſpeculatiua
ergo ẽ bis ſpeculatiua.Sed uidet̃ michi ꝙ iſti
procedũt ex falſa ymaginatione . ymaginãt̃

enim ꝙ dirigere ſimpli iter & abſolute acce
ptũ pertineret ad habitũ practicũ ꝙ falſum ẽ
quia nullũ commune ingtum habitus ẽ de
terminatũ ad aliquid ſuoꝶ contentorũ:hec
eſt per ſe nota.ſed dirigere eſt cõmune ad di
rigere ad ſpeculationem ueritatis, & ad diri
gere ad operationem bonam:prudentia enĩ
dirigit ad operationem,& ars ſillogizãdi ad
ſpeculationem :igitur dirigere abſolute acce
ptum ad neutrum ſe determinat :igitur diri
gere non pertinet preciſe ad habitum practi
cum: Sed dirigere ad operationem bonam
pertinet ad habitum practicum: & dirigere
ad cognitionem ueritatis pertinet ad habi-
tum ſpeculatiuum. ¶ HOC etiam patet ꝑ
declarationem quam premiſi de politica .
¶ AD hoc commentator.i.ethi.cõmento
primo loquens de directione practica que fa
cit uoluntatem eligere conformiter recte ra
tioni & ſic eſſe practicum ꝑ participatiõem
dicit ſic.congruit utiq3 hoĩbus rõnalibus exi
ſtentibus & in rõne maxime pfectionem ha
bẽtibus rõnem habeĩ & ſpeculationẽ ubiq3
& ſemp preuias & duces actuum & electio-
nũ qa & ſic ſolũ erit eis ſecũdũ actum & ele
ctionẽ directio rõne preduce & lumẽ eis co
gnitiõis boni & optimi accendẽte: nota ꝙ
directio practica ẽ bõi & optimi. Per hoc pa
tet ad iſta tria ultima qñ dĩ dirigere ſup ha
bũdat ſupra ſcire ĩtelligere ſpeculatiue. dico
ꝙ ſuphabũdat ſibi ſicut illud qđ ẽ cõmune
habitui practico & ſpeculatiuo:ſed illud qđ
ſuperhabundat alicui ſicut cõmune ꝑdicabi
le ſibi & aliis non facit ſpeciem diſtinctã cõ
tra ipſum ideo &c. ¶ AD aliud quando di
citur adminiculat̃ ſicut coagens : dico ꝙ ex
hoc ꝙ aliquid dirigit ſicut coagens abſolu-
te loquendo:nõ habetur ꝙ ſit practicũ : ſed
preciſe ex dirigere ſic.ſ.ad operationẽ & nõ
ad ſpeculationẽ. ¶ AD tertiũ dico ꝙ li bis
poteſt dupliciter accipi uel ꝙ dicat reduppli
cationem eiuſdem rationis formalis eodem
modo ſumpte.puta ꝙ hõ bis ſit aĩal ꝑ ean-
dem rationẽ aĩalitatis dupplicatam in eo &
hoc eſſet incõueniens & fruſtra . Aliomõ ꝙ
dicat duplicationẽ eiuſdẽ rationis formalis
diuerſimode ſumpte ut ꝙ homo eſſet aĩal
quia ſbã animata ſenſibilis & quia aĩal rõna
le.uel ꝙ magis eſt ad propoſitũ ꝙ eadem ra
tio formalis animalis poſſet eſſe ſpeculati
ua logice & methaphiſice & iſtomõ nõ eſt
inconueniẽs:& iſte modus eſt ad ꝓpoſitum

qa logica eſt quidã habitus ſpeculatiuus ſed bis.i.etiam diuerſimode ſpeculatiuus.s.ut I ſe & docens & ut inſtrumentũ alterius ſcientie & utẽs. ¶ SEQVITVR de.iii.arti. ubi dicit qdã ut thomas & henricus ꝙ theologia ẽ ſimpliciter ſpeculatiua: ſecũdario practica.qa ſpeculatio ſimpliciter a primo & p ſe obiecto.ſed alia a ſecundario:& per ſe.primũ enl obiectũ iſtius ſcientie eſt ſpeculabile s.deus:& ſecundarium eſt opus ergo &c.

¶ CONTRA hoc ꝓbãt alii ut hẽricus: ꝙ eſt ſimpliciter ſpeculatiua:& hoc probant ſic.iſta ſciẽtia nõ dicitͣ practica niſi qa determinat de moribus uel qa ad amorẽ dei ordinatͣ:uel quia ordinatur ad cõiungendum nos ultimo fini:ſed hec nõ dant ſciẽtie praxim.ergo &c.minor ꝓbatur:quo ad primũ: qa qd determinat de moribus & iſtruit ibi nõ ſiſtet neq; ibi ẽ ſuus finis principalis:Sed magis huius finis principalis ẽ ſpeculatio ueri:magis enim in hac ſcientia eſt operatio boni p ſpeculationẽ ueri q̃ econuerſo: Operatio enim boni eſt ut ſeruietͣ oculus mentis ad uidendũ deũ.ut dicit augus. in ſermone de iacob & eſau: Nec ſecundo iſta ſciã ẽ practica:qa ordinatur ad amorẽ:dei:quia in nullo actu uolũtatis ẽ praxis circa deũ . quia cũ uoluntas hortatur ad amorẽ dei per iſtã ſcientiã:hoc non eſt niſi qa uoluntas ortatur ad operandũ aliqd extra propter amorẽ dei:ſed ibi nõ eſt ſimpliciter praxis: qa totũ hoc ẽ ut poſtea uideatͣ deus.Nec etiã tertio eſt practica:qa ſecundũ actũ uoluntatis cõiũgitur ultimo fini:qa actui uoluntatis ut ſic tantũ correſpondet actus intellectus qui eſt uolũtati oſtendere deũ nude & apertte.Hoc autẽ nulla praxis ẽ.ergo.ſecũdũ nullũ actũ ẽ praxis. ¶ EST quedã opinio q̃ fugerͣ uult ꝙ nec ſit ſpeculatiua nec practica:ſed ex intentione ponit ꝙ ẽ amatiua uel affectiua.ratio eſt qa ſciã dicitͣ practica uel ſpeculatiua a fine.iii.de aĩa.tex.cõ.xlix.ſed finis eſt huiuſmodi caritas ſcd̃m apoſt.finis ꝑcepti caritas.

¶ CONTRA.qd arguitͣ ſi pricipalis intẽtio theologie eſt ordinata ad amorẽ ergo principale obiectũ eius eſſet amor uel natũ eſſe amatũ conſequens eſt falſum ut ſupra probatur:etiã ſecundũ eos quia dicunt ꝙ deus eſt ſubiectum ſub ratione glorificatoris. conſequẽtia patet:quia quãdo principalis finis alicuius ſcientie ẽ aliquid efficere:principale cõſideratum eius ẽ illud quod efficitur ſub iſta ratione ſub qua eſt finis intentus:ſicut patet de artifice reſpectu domus qui intendit domum q̃tum ad rationem domus que eſt ut ſit principale conſideratum in arte domificandi. ¶ ITEM iſta ſcientia nõ poteſt dici affectiua ratione iſtius differentie que eſt affectuum.quia inq̃tum huius eſt differentia obiecti uoluntatis & nõ intellectus ſicut nec poteſt dici affectiua ſciẽtia qa regulat affectũ:quia illa ſcientia que eſt pp diligere dicit de imitabili & fugibili. ſed p illud diſtinguitur ſcientia practica a ſpeculatiua.iii.de aĩa tex.cõ.xlix.ergo non habetur ꝙ iſta ſit ſcientia tertia a practica & ſpeculatiua ſed tantum habetur ꝙ eſt practica.

¶ ITEM ſicut caritas reſpicit appetitum ita & uirtutes morales.ſuo enim modo ita afficiunt hle uirtutes affectum ſicut & caritas.Vnde auguſt.de moribus eccleſie uocat quatuor uirtutes:iiii.amores:quia iuſticia ut uidetur:nihil eſt niſi quedam modificata affectio ad recte diſtribuendum:& ita de temperantia & aliis .Sicut ergo cognitio correſpõdens caritati eſt affectiua quia caritas ẽ quedam affectio:ita uidetͣ ꝙ cognitio correſpõdens aliis uirtutibus ſit affectiua quia ille uirtutes ſunt quedã affectiue & illa tota moralis eſt affectiua. ¶ SEQVITVR de.iiii. arti.ubi dicũt qdã Godefredus ut ꝙ pricipaliter ẽ practica & pricipaliter ſpeculatiua magis tñ ſpeculatiua q̃ practica ꝙ ſit principaliter practica oñdunt ſic.illa ſciẽtia que ĩtẽdit praxim principaliter ẽ practica:theologia ẽ huiuſmodi ergo & cetera . Minor probatur quia dato ꝙ ñ hẽremus aliã ſcientiã de hiis q̃ ſunt ſpeculabilia I deo:adhuc ĩdigeremus ſciẽtia cuius principalis finis eẽt docere nos bene operari pp uitam eternam.& illa eſſet practica:Sed certum eſt:ꝙ quicquid eſt nobis neceſſariũ propter uitam eternam habemus in theologia noſtra quã habemus mõ. ergo habemus ſciẽtiã q̃ principaliter docet nos bene operari propter &c.ergo & cetera.

¶ ITEM non minus dicitͣ theologia I ciuilitate chriſtiana intẽdere bene opari moraliter q̃ philoſophia naturalis in humana : ſed philoſophia aliqua hũana itẽdit pricipaliter & pp ſe opari moraliter & nõ pp ſpeculationem ergo &c. ¶ SECVNDO ꝙ ſit pricipaliter ſpeculatiua:oñdũt ſic illa ſcia q̃ ĩtendit ſpeculationẽ gratia ſui & nõ ſolum propter aliquod opus:eſt principaliter ſpe-

culatiua:ſed theologia eſt huiuſmõi'. Miõr
probat̃ quia dato ꝙ non hẽremus ſcientiã
qua ſciremus quid debeamus facere propter
uitam eternã:adhuc deberemus habere ſci
entiam de hiis que ſunt ſpeculabilia de deo
cuius principalis finis eſſet tranſiere nos de
neſcientia ad perfectam cognitionẽ que po
teſt haberi per reuelationẽ in uia. Et arguit̃
ultra ſicut in alio membro de practica: ſed
certũ ẽ &c. igitur. &c. Tertio dicunt ꝙ theo
logia nõ ẽ ſimpliciter una: ſed quadam col
ligõne inq̃tum uterqꝫ finis theologie ordi
natur ad unum finẽ extrinſecũ qui eſt bea-
titudo. Quarto oſtendunt ꝙ reſpiciẽdo ad
finem extrinſecũ iſta ſcientia eſt magis ſpe-
culatiua q̃ practica. qa ſciẽtia magis eſt talis
ſecundũ qd magis cõuenit cum ultimo fine
huius ſcientie: ſed ſpeculatio magis cõuenit
cum ultimo fine huius ſciẽtie que ẽ uiſio q̃
conueniat praxis igitur &c. Et ideo dicunt
ꝙ ſpeculatio magis intẽditur ſicut illud qd̃
eſt propinquius ultimo fini.

DE.v.articulo fiat q̃ſtio p ſe. ſe-
quit̃ ergo de quito arti. ubi qui
ꝙ uident̃. ¶ PRIMVM. ẽ
ꝙ iſta ſciẽtia nõ ẽ practica nec
ſpeculatiua ſed quedã alia ſpe
cies ſciẽ ſpecifice diſtincta ab utraqꝫ nõ ꝙ ſit
una p aggregationẽ ſicut dicit god. nec ꝙ
ſit ſpecies tertia ſpeciẽ accipiẽs ĩ ordine ad ef
fectũ ſeu uoluntatẽ ut ponit egidius. ſed ter
tia ſpecies ĩter h̃itus mere ĩtellectuales & p
ſe una. Quod ſic probo. quia in ſcientiis na
turalibus poſſibile eſt reperire unum habitũ
intellectualẽ alios duos h̃itus ĩtellectuales
continentẽ: qui diſtinguit̃ ab utroqꝫ per ſe
accepto ita ꝙ non ſit ſolũ includens illos p
aggregationẽ: ſed per ſe unus. ergo eadem
ratione theologia noſtra que cõtinet practi
cum & ſpeculatiuũ eſt ſciẽtia ſpecifice diſtin
cta a practica & ſpeculatiua & p ſe una. cõſe
quẽtia patet. Probatio añcedentis philo. vi.
ethi. añ mediũ uult ꝙ ſapiẽtia ĩcludat intel
lectũ qui eſt habitus principiorũ qa eſt ſcien
tiarũ certiſſima: & ꝙ includat ſcientiã parũ
ſupra. qa ſapientis eſt de aliquo habere de
monſtrationẽ: & tũc cõcludit: oportet ergo
ſapientẽ nõ ſolum que eſt ex principiis ſcire
ſed & circa pricipia uerũ dicere. quare utriqꝫ
erit ſapia intellectus & ſciã: ſed cum hoc ꝙ
ſapientia ſic includat illos duos habitus ni
chilominus philo. ibidẽ uult ꝙ ſapientia ſit
habitus ſpecie diſtinctus ab utroqꝫ. & non
quaſi aggregans illos ſed per ſe una ſpecies.
Poſuerat enim quinqꝫ habitus diſtinctos
ſpecie. ſ. artem: prudentiam: ſapientiam in-
tellectum: & ſcientiam. patet ergo antece-
dens. ¶ ITEM ad hoc eſt commentator.
vi. ethicorum cõmento. lvii. ubi mouet iſtã
queſtionem quare: cum ſapia contineat in
tellectũ & ſcientiã: poſuit ariſt. quinqꝫ habi
tus ĩtellectuales quibus uerum dicitur: Et reſ
pondet cõmentator dupliciter cõmẽto. lvi.
uno mõ ſic: quia cõpoſita ſapia ex intellectu
& ſcientia oportuit primum eſſe partes ipſi
us exiſtẽtes: & ſic ipſam ex utriſqꝫ ipſis con
poni. ergo nõ poſuit ſapientiã ſicut aliquid
unum aggregatum. quia tunc non ſaluaret̃
ꝙ ſapientia eſſet. v. ſpecies: nec tunc ſcientia
& intellectus componerent ipſam ut eius
partes. ſicut loquitur commentator partes
enim in toto faciunt unum per eſſentiam:
non per aggregationem. componunt igit̃
ſicut aliquid unum per eẽntiam ſeu per dif
ferentiam aliquam ſpecificam. Item alia ſo
lutio eſt iſta. adhuc ãt magis & ab inuicẽ cõ
tingit hec ſeparari ſimpliciter & ſecundũ ſe
ipſa exiſtẽtia prius. deĩde cõueniẽtia & ſapiẽ
tiã perficiẽtia. tũc arguo. accidẽtia que faciũt
unũ ut eius partes ſic ſunt ad inuicem conue
niẽtia & tertiũ perficientia ꝙ faciunt unum
non per aggregationem ſolum ſed ſecundũ
ſpeciem. Patet de diuerſis coloribus in me
dio: ſic eſt hic ſecundũ cõmẽtatorẽ. Etiã hoc
declarat infra: qa ut dicit q̃nqꝫ contingit ha
bere ſolum intellectũ: aliquãdo ſciẽtiam ſo
lum: quãdoqꝫ utrũqꝫ ſimul. & tunc eſt theo
logia id eſt ſapiẽtia. unde dicit ſic. cõtingit enĩ
aliquẽ ſine ſciẽtia ĩtellectualẽ factũ eam que
circa principia habere ueritatẽ: non quidem
eſſe & ſcientẽ ex principiis demõſtrata non
cognoſcentẽ. ppter hoc neqꝫ ſapientẽ apar
tiũ ſapiẽtie altera deficiẽtẽ. ecce uſqꝫ huc lo
quitur de intellectu qui eſt habitus princi-
piorum qui ſolum intuetur principia & ni
chil demõſtratiue deducit ex principiis. Lo
quitur etiam de ſcientia per quam cõtingit
aliquid demõſtrare de principiis & ſubdit
ut primo: ꝙ ſcientẽ contingit nõ poſſidere
ueritatẽ circa ipſa principia id eſt neſcire de
monſtrare ea. unde ſequitur & ſcientẽ non
eſſe intellectualem contingit eam que circa
principia nequaq̃ poſſidentẽ ueritatẽ. Ter
tio loquitur de ſapiẽtia q̃ utrũqꝫ cõtinet ut

de ſequitur cū autem ambas concipit ueritates & eam que circa principia & eam que circa ea que ex principiis & tunc intellectualis eſt ut theologus id ſapiens & ſcienſſiue ſcientificus:ut que ex principiis per principia edoctus: tunc arguo. que faciunt unum habitum tali unitate qualis eſt theologia philoſophorum ideſt methaphiſica de qua loquitur philoſo.& cōmentator faciūt unū habitum ſecundū ſpeciē. hoc patet quarto methaphiſice ſic eſt hic ſecundū comentatorem quia intellectualis & ſcientificus ſunt unum ut theologus.theologū uocat ſapientem uide in textu & cōmento.ſcilicet.v.&.vi.Ethicorū qualiter autem cōtingit ſapientem demonſtrare principia per dignitates: ſuppoſitiones: & petitiones:comēto.y.ubi ſupra.Item ſciētia que eſt de cōmuniori obiecto ſpecifice diſtinguitur ab his que ſunt de obiectis magis limitatis: & non ſolum includit illos per aggregationē ſed per ueram unitatem ſpecificam.ſicut patet de methaphiſica reſpectu particulariū ſcientiarum ſed iſta ſciētia ut ſupra probaſ.q.ii.arti.iiii. non eſt de deo ut ſpeculabilis preciſe nec ut aſſequibilis:uel acquiſibilis per operationē preciſe.Sed ſub communi ratione ut eſt nobis cognoſcibilis in ſacra ſcriptura que ratio eſt communis deo ut ſpeculabilis & ut aſſequibilis per operationem. quia utroqꝫ mō traditur nobis cognoſcibilis in ſacra ſcriptura:ergo &c.Item quia methaphiſica non eſt preciſe de ente quod eſt ſubſtantia: nec de ente quod eſt accidens ſed utroqꝫ ſimul ſub communi ratione ideo methaphiſica ē una communis ſpecifice diſtincta ab utraqꝫ & per cōſequens non aggregata.ergo eadē ratione.quia iſta ſcientia non eſt preciſe de deo ut ſpeculabilis:nec preciſe ut aſſequibilis per operationem:ſed de deo abſolute accepto ut continet utrāqꝫ rationē iſtam: iſta ſcientia non eſt preciſe ſpeculatiua nec preciſe practica:ſed quedā cōmunior ſpecie diſtincta ab utraqꝫ continens utrāqꝫ.Declaratur totum.Intellectus enim qui eſt habitus principiorū & ſcientia que eſt cōcluſionum ſunt due ſpecies formaliter & ſpecifice diſtincte per ſeipſas:iſtis tamen habitibus nō repugnat quin dimittāt ſuas differentias ſpecificas formales & cōtineātur uirtualiter ſolum & non formaliter in tertio habitu ſpecifice diſtincto ab his & ſic dicaſ tertia ſpecies:quare ergo non poterit idem contingere de habitu practico & ſpeculatiuo:ꝙ licet ſint due ſpecies diſtincte quin tamen ꝑ uirtualem continentiam ſuam in tertio habitu cauſent nouam ſpeciem:non nouam quidem per aggregationem ſolum modo.

¶ ALITER declaratur:alia formaliter ē intentio generis & alia intentio differentie Sunt enim duo uniuerſalia formaliter diſtincta:& ut uirtualiter continentur in tertio cōſtituunt intentionem ſpecie diſtinctam ſcilicet ſpeciem que eſt tertium uniuerſale. Idē eſt de elementis in mixto que faciūt unum ſpecie ut uirtualiter continētur in eo & tamen inter ſe ſpecifice differunt. De hoc requ re li.iii.di.xvi.ar.i. ¶ SED dubitatur quia quod ſe habet per abſtractionem a practico & ſpeculatiuo uidetur ſpeculatiuū. Si ergo hec ſit una abſtrahens a practica & ſpeculatiua ergo ñ ē ſpeculatiua. ¶ DICITVR ꝙ nō eſt communis ad practicam & ſpeculatiuam per abſtractionē ſicut ſillogiſſimus dicitur ad ſillogiſmum dyaleticum & demonſtratiuum:ſed per incluſionem utriuſqꝫ. nō enim iſta ſcientia eſt de deo ut preſcindit a rationibus ſibi propriis ſecundum quas eſt ſpeculabilis & per operationem attingibilis ſed ut ſic includit illas.& quia rationes deo conuenientes non ſolum ſunt ſpeculabiles: ſed practice.ut creaſ & huiuſmodi.Ideo iſta non ſolum eſt ſpeculatiua nec etiam practica:ſed una cōmunis utriqꝫ. ¶ DICES(cū methaphiſica includat partem moralem)in ii.metha.tex cō.iii.enī &.vi.metha.tex.cō. primi.&.ii.diſtinguit methaphiſicus practicū a ſpeculatiuo ergo methaphiſica non eſt ſcientia ſpeculatiua ſed habitus includens utrūqꝫ. ¶ RESPONDEO(ut ꝓbat philoſophus.vi.metha.textu.commenti.iii. & .iiii.methaphiſice .textu commenti primi. methaphiſica eſt ſcientia communis & generalis quia ut dicit eſt de ente: licet ſcientia includens in generali aliqua ſolum.& nō includit ea explicite ſecundum ea que ſunt propria eis:non eſt habitus:compoſitus ex his propriis. exemplum. methaphiſica in generali in.vi.methaphiſice textu cōmenti ſecundi diſtinguit methaphiſicam & phiſicam contra mathemati am ſicut practicam contra ſpeculatiuam: non tamen eſt dicendum ꝙ methaphiſica ē habitus ex his duobus habitibus. quia cum iſti duo con-

ſiderāt quedā propria ſi methaphiſica cōpo
neretur ex his methaphiſica non eſſet gene
ralis quod ſalſum eſt. & hoc eſt quod ſtatim
poſtq̄ illas tres ſcientias diſtinxerat ꝓbat ꝙ
methaphiſica eſt cōmunis. ¶ AD ꝓpoſitū
ergo (quia ſolum conſiderat de practicis in
generali: & de ſpeculatiuis eſt conſideratio
ſua ꝓpria & in ſpeciali ut ꝓbat in principio
primi. quia methaphiſica eſt gratia maxime
ſui & ſolum illa propter ſcire queritur) ſequi
tur ꝙ ſolu n ē ſpeculatiua. Item ad ꝓpoſitū
de theologia que non ſolū tractat in genera
li de practicis & ſpeculatiuis. ſed explicite tra
ctat ea que ꝑtinent ad bonū opus ſicut ꝓcep
ta decalogi & alia operabilia & etiā expli
cite ea que ꝑtinent ad ſpeculatiuam. ſicut ar
ticulos fidei: & ea q̄ deducuntur de his. ideo
eſt ſecundus habitus includens utrūq;. ſicut
ſapientis non eſt ſolum in generali ſcire con
cluſiones & principia in generali; ſed etiam
in ſpeciali eſt ſcire circa principia uerum di
cere & circa concluſiones ipſas demonſtratō
nes facere. ideo. vi. ethycorū cap. octauo con
cludit phūs ꝙ ſapientia eſt habitus compoſi
tus ex intellectu qui eſt habitus principiorū
& ſcientia que eſt habitus concluſionum:
¶ ALIA dubitatio eſt que fuit contra egi
dium quia phūs ſexto methaphiſice non di
ſtinguit ſcientiam niſi in ſpeculatiuā & pra
cticam & hic ponitur tertia ſpēs una ex utra
q;: ergo phūs diminute aſſignauit. ¶ DI
CO ꝙ ariſto. intendit illā tertiam includētē
utrāq; in illis duabus uerbigratia. ariſtoteles
nō diuidit totū ens niſi in ſubſtantiā & acci
dens & tn̄ concludit ꝙ aliquod tertiū eſt in
cludens utrumq;, ſ. ens commune ꝙ poteſt
facere ſcientiā ſpecifice diſtinctam. ſic in pro
poſito. ¶ TERTIA dubitatio qa ubicun
q; habetur ab ariſtotele ꝙ poteſt eſſe tertius
habitus includens alios duos ſemper ponit
exemplum de habitibus eiuſdem ratiōis pu
ta de habitibus pure ſpeculatiuis: ſicut habi
tus methaphiſice qui includeret ſciētiam de
ſubſtantia & accidente: uel ambe eſſent pu
re practice. ſicut ponit exemplū de ſapientia
q̄ includit intellectū primorum principiorū
in agibilibus: & ſcientiam que ē habitus cō
cluſionum: ēt in agibilibus. Sed hic ponitur
una ſcientia q̄ includit duos habitus qui am
bo neq; ſunt pure ſpeculatiui. neq; pure pra
ctici. ſed unus practicus: & alius ſpeculatiuus
ergo non eſt ſimile de ſcientiis quas ponit
Ariſtote. includere duos habitus eiuſdem ra
tionis. & de illa que includit duos habitus
diuerſarū rationum. ¶ RESPONDEO
ꝙ ſiue habitus incluſi ſint eiuſdem rationis
uel diuerſe non impedit dūmo.lo habeāt at
tributionē ad aliquod cōe eis. magis enim
diſſentiunt ſubſtantia & accidens q̄ habitus
ſpeculatiuus & practicus & tamen de eis po
terit eſſe & eſt una ſcientia īcludēs utrunq;.
¶ EODEM modo in propoſito. deus ut
eſt ſpeculabilis & ut eſt acquiſibilis ꝑ opera
tionem habent unū cōmune quod eſt deus
in quo habent attributionē: & per cōſequēs
in habitu qui erit in illo communi habebūt
illi duo habitus ſpeculatiuus & practicus
unum cōmune ī quo habebūt attributionē
SECVNDVM qd̄ uidetur michi contra.
God. ꝙ neceſſario illa ſcientia eſt magis pri
cipaliter ſpeculatiua uel econuerſo ſcilicet
magis practica. quia quando habitus com
ponitur ex duobus neceſſario: alterum eſt
principalius. Patet de ſapientia que cōponi
tur ex intellectu principiorū & ſciētia. Ma
nifeſtum eſt ꝙ ītellectus principiorū eſt pars
principalior cum ſit ex immediatis ſcientiā
āt ex mediatis. unde. vi. ethicorū octauo ca
pitulo. ꝓbat philoſophus ꝙ ſapiētia nō ſo
lum eſt de principiis ſed de ſcibilibus: qa ſa
pientibus eſt de aliquibus habere demōſtra
tionē & illa ſcīa ē ex imediatis. ¶ ITEM
idē iudiciū ē de habitu & de obiecto habi
tus: ſed ī obiecto includēte aliqua duo ne
ceſſario alterū ē pricipalius ergo & ī habitu.
Maior patet qa habitus ꝓportionatur ob
iecto. Minor probatur: quia cum ens quod
eſt obiectum methaphiſice cōtinet ſubſtātiā
& accidens ſubſtantia neceſſario eſt princi
palius. quod patet quia ut infra dicet̄ philo
ſophus ſemꝑ probat unitatē met. ꝑ hoc ꝙ
accidens habet attributionē ad ſubſtantiā:
ſed illud eſt pricipalius ab qd̄ fit attributio
igit̄ &c. & hoc determīat phi. iiii. met. tex.
cō. ſecūdi. d. ubiq; uero ꝓprie primi ē ſciētia
& ex quo alia pendent & pp quod dicūtur.
ergo ſi hec eſt ſubſtātia &c. Itē prio ethi. ca
pitulo octauo ſi ſit unū aliqd̄ ſolū pfectū il
lud erit qd̄ querit̄ felicitas. ſi uero plura per
fectum horū. Sed illud non eſſet uerū quod
perfectū eſſet ſi poſſent plura perfectiſſima
uel plura pricipalia eſſe ergo &c. ¶ TER
TIVM qd̄ michi uidetur: ꝙ magis princi
paliter eſt practica q̄ ſpeculatiua. & hoc tam

reſpectu finis extrinſeci q̄ intrinſeci . ubi eſt
aduertendū q̄ aliud ē querere utrū iſta ſciē
tia ut ſpeculatiua ſit principalior q̄ ut practi
ca:& utrum magis ſit principaliter practica
q̄ ſpeculatiua.quia querere primū non ē que
rere aliud niſi utrum ſcire ſimpliciter ſit no
bilius q̄ operari .Sed querere ſecundum eſt
querere an in hoc determinato habitu qui
eſt theologia principalius opus uel ſpecula
tio intendatur.Sed iſta in tantum ſunt diuer
ſa q̄ de primo ſecundum philoſophū ubiq;
eſt reſpondendum q̄ ſic.De ſecundo q̄ nō .
Primum probatur ex regula phi.i . ethicorū
capitulo octauo q̄ illud eſt perfectiſſimum
quod eſt propter ſeipſum & non aliud.& ſe
cundum regulam phi.i.methaphi. loquens
enim ex intentione de ſcire ut diſtinguitur
contra ſcire actiuum uel practicū dicit q̄ pp
ſcire ſtuderunt homines:& non uſus alicu-
ius gratia ergo ſcire ſpeculat ue ſimpliciter
ubicunq; fuerit ſiue in theologia ſiue in ſciē
tia humana eſt perfectius ſcire practico.pba
tur ſecundū quia ſecundum hoc ſciētia dici-
tur magis ſpeculatiua uel practica ſecundū
q̄ magis principaliter ordinatur ad ſpecula
ri uel opari.ſed iſta ſciētia magis principali
ter ordinat̄ ad operationem tam in uia q̄ i
patria q̄ ad ſpeculari. & operari uocat̄ finis
interior & exterior igitur reſpectu cuiuſcun
q; finis iſta eſt magis principaliter practica.
probat̄ minor quia certū eſt q̄ ad ſcientiam
iſtam attendens plus addiſcere intendit ſer
uire deo ſecūdum precepta decalogi in uia
q̄ ſcire & nō facere.& ſimiliter in patria plus
intendit ſcire ſeruire ut decet q̄ ſcire & non
facere.ergo &c.¶ DVBITATVR cum
theologia noſtra ſit ſcientia nobiliſſima er
go principaliter participabit nobiliſſimam
conditionem ſcientie:ſed ut dictum ē illud
eſt ſpeculatio ergo ipſa principaliter erit ſpe
culatiua:ergo idē eſt querere utrū ipſa ſit prī
cipaliter practica uel ſpeculatiua & querere
utrum iſta ut ſpeculatiua ſit principalior.
¶ RESPONDEO q̄ participaret nobi-
liſſimam conditionem ſcientie & principa-
liter ſi preciſe ordinaretur ad ſcire & princi
paliter.ſed quia ut dictum eſt pricipaliter or
dinat̄ ad bene operari ideo principaliter eſt
practica.¶ QVARTO uidetur michi
q̄ iſta ſcientia ē una eadem unitate qua me
thaphiſica quia philoſophus.iiii.methaphi
ſice textu.cōmenti.iiii.reddit cauſam unita
tis illius ſcientie quia principales partes eius
habēt attributionem ad inuicem . Sed pars
ſpeculatiua in theologia noſtra habet attri
butionem ad practicam tanq̄ minus princi
pale ad maius principale ut dictum eſt ergo
&c.Ad idem probandum uadunt tria argu
mēta.l.ii.dicto quinti arti.¶ AD argumē
ta godefredi quibus probat q̄ principaliter
eſt ſpeculatiua quando dicit iſta ſcientia que
intendit ſpeculationē gratia ſui eſt principa
liter ſpeculatiua ſic illa minor eſt falſa qū p
batur.q̄ nō haberemus &c.dico q̄ bene p
bat q̄ eſſet principaliter ſpeculatiua ſi non
hēremus aliā practicā q̄ pricipaliter eēt circa
opus ſed n̄ pbat hoc q̄ ſi ē pricipaliter pra
ctica q̄ ſit ſimul pricipaliter ſpeculatiua.
¶ AD argumētū poſitionis thome qū dr̄
q̄ deus eſt primū obiectū & pricipale : opus
ſecūdariū.Dico q̄ ſi ſimplicr̄ accipiatur ob
iectū : deus eſt obiectum adequatū huic ſcīe
modo quo ſupra dictum eſt.Si uero accipia
tur hic deus ut diſtinctus contra opus non
eſt:ſed deus in cōmuni acceptus ſecundū cō
munē rationē quia ſpeculabilis & quia attin
gibilis per operationē. Et pp̄ter hoc ſciētia
hec nec ē principaliter ſpeculatiua nec prin
cipaliter practica. ſed tertia ſpecies ut dictū
eſt.Si uero obiecta accipiant̄ pcialia huius
ſcientie ſicut argumentū habet locū.Sic di-
co q̄ licet deus ſit principalius obiectum id
eſt principaliter res obiecta tamen dico q̄
opus hic eſt principalius intentum ſed quia
quelibet ſcientia principalius ſpecificat̄ ab
eo quod principaliter intēditur q̄ ab eo qđ
eſt principalior res in ſua conſideratōe:quia
ab eo quod principaliter intenditur:deno-
minatur quelibet ſcientia.ideo hec eſt ma-
gis principaliter practica. ¶ AD principa
le in oppoſitum dico q̄ & ſi non diſtinguat
ariſtotiles habitum intellectualem niſi in pra
cticam & ſpeculatiuam nichilominus argui
tiue diſtinguit tertiam ſpeciem ut uiſum eſt
in ſecunda dubitatione illius quinti articuli

UTRVM fruitio noſtra ſit cir
ca ultimum finem & hoc in ra
tione cauſe finalis q̄ ſic . obie-
ctum fruitionis ē bonum ulti-
mum q̄ ultimate quietat talis
ē ultimus finis in rōne cauſe finalis : Cōtra i
actu reflexo quando aliquis percipit ſe tene
re deum tunc quietat̄ & non ante.igit̄ in a-
ctu reflexo circa ultimum finem cōſiſtit bea

titudo. ¶ HIC large ſumendo fruitiōem.
ſ.ut non diſtinguit contra beatitudinem: fa
ciam quinq. primo īquiram an fruitio poſſit
conſiſtere in aliquo alio q̄ in ultimo fine: ſic
uidelicet ꝙ conſiſteret in actu intellectus re
flexi ſuper actum uoluntatis. Secundo an ſic
ꝙ conſiſteret in actu reflexo intellectus ſup
actum proprium. Tertio (dato ꝙ neq; ſic: ne
q; ſic poſſet conſiſtere in aliquo creato: deſ
cendendo ad ꝓpoſitum in qua ratione con
ſiſtit circa ultimum finem) inquiram que eſt
ratio formalis cauſe finalis. Quarto oſtendā
ꝙ ratio cauſe finalis conuenit deo eomodo
quo philoſophi cōcedunt ꝙ deus ē finis om
nium. Quinto ad queſtionem ꝙ fruitio nr̄a
ē circa ultimum finem ſub ratiōe cauſe fina
lis. ¶ AD primū dicunt quidam ioh. de pe
ruſ. ꝙ ſic: ymaginantes ꝙ cum uidemus deū
in patria per intellectum & tenemus eum ꝑ
amorem ꝙ in neutro illorum actuum conſi
ſtit beatitudo: ſed quando intellectus cōuer
tit ſe & conſiderat ſe tenere deum in illo ac
tu intellectus reflexo ſuper actum uolūtatis
conſiſtit beatitudo. Quod ꝓbant ſic. qa bea
titudo conſiſtit in illo actu quo totaliter ter
minat appetitum: quia ſecundum auguſtinū
beatitudo eſt finis omnium deſideriorū no
ſtrorū. ſed nec in uiſione diuine eſſentie nec
intentione eiuſdem faciat appetitus immo
ulterius ē deſiderium ut uideat ſe tenere ip
ſam impdibiliter: ſicut ſi quis uideret & te
neret amicum cariſſimum ulterius deſidera
ret uidere ſic. ſ. ꝙ uideret ſe tenere eum imp
dibiliter. ergo in illo actu reflexo ſup actum
uoluntatis. ſ. quo uidet ſe tenere deum ipdi
biliter conſiſtit beatitudo. Item declarando
ſe arguunt ſic. in beatitudine ſunt iſta ſex ꝑ
ordinem. Primo eſſentie diuīe uiſio que ſuc
cedit fidei. Secundo ē ibi quidam intenſior
amor & complacentia q̄ fuit in cognitione
fidei. Tertio ē ibi deſideriū tenēdi illud uiſū
& amatum. Quarto ē ibi terminus illius de
ſiderii. ſ. hře & tenere deum. Quīto ē cogni
tio qua cognoſcit ſe tenere deum & habeꝛ
impdibiliter. Sexto ē ibi fruitio uel delecta
tio ſuper rem habitam & amatam: que ta-
men non ē actus ꝓprie. Tunc ſic in primis
tribus gradibus non conſiſtit cōplectiue bea
titudo: ſed ſolum antecedenter. qa ut dictū
ē illi tres gradus ꝓcedunt beatitudinem. ſ. te
nere deum & ad illum ordinanꝛ ſicut ad ter
minum: nec conſiſtit beatitudo in ſexto gra

du. ſ. delectatio quia illa non ē actus ſed con
ſequens ſolum. x. ethi. & felicitas conſiſtit in
actu aliquo. i. ethi. ergo relinquiꝛ ꝙ conſiſtit
in quarto: & in quinto: gradu. ſ. tenere & eti
am uideꝛ ſe tenere impdibiliter: ſi non pōt
conſiſtere in tenere cōpletiue & ultimate.
quia ſi quis teneret & non uideret ſe tenere
nō eſſet ultimate appetitus eius terminatus
ergo ſequiꝛ ꝓpoſitum ꝙ conſiſtit in illo actu
reflexo quo uidet ſe tenere &c. Item cōceſ
ſo cum aliis: ꝙ beatitudo conſiſtit in uiſione
tamen deus non ē ſubiectum nr̄e beatitudi
nis niſi ſecundum ꝙ ē habitus & tētus a no
bis: ſed in illa uiſione que ſuccedit fidei non
ē deus habitus & tentus a nobis: quia illa ui
ſio precedit amorem cuius ꝓpriū ē tenere
deū. in iſta aūt uiſione qua uidemus nos tene
re deum: deus eſt uiſus & tentus. igitur in
iſta ſecunda uiſione conſiſtit beatitudo nr̄a
ꝓbo maiorē qa deus nō ē obiectū nr̄e bea
titudinis niſi ſcḋm ꝙ ē ſummū bonū nr̄um:
ſed deus nō ē ſummū bonū nr̄um: niſi ſecun
dū ꝙ (ꝑ quandam ſpeculationē illapſam) il
labiꝛ operationibus noſtris. ſicut nec ē finis
omniū niſi ſecundum ꝙ omnibus illabiꝛ ꝑ
generalem illapſum: ſic non illabiꝛ ſpeciali
ter operationi qua uidemus nude eſſentiā
diuinam ſicut tunc. arguiꝛ a nobis: cum per
tale habere non eſſemus beati: ſi ſtatim re-
cederet a nobis: igitur ad hoc ꝙ ſit ſummū
bonū noſtrū & beatitudo noſtra requiriꝛ ꝙ
ſit ſic obiectū illius uiſionis ꝙ ſit uiſus & tē
tus a nobis. Addūt iſti ꝙ ī utroq; actu. ſcili-
cet tenēdi & uidendi deū ſe tenere: cōſiſtit
eſſentialiter beatitudo: ſed ī tenere quē dīc
actū uolūtatis eſſentialiter & inchoatiue: in
actu intellectus reflexo qui ē uidere ſe tene
re: eſſentialiꝛ & cōpletiue. ¶ CONTRA
cōcluſionē pricipalē arguiꝛ: qa actus nobiliſ
ſimi obiectum debet eſſe nobiliſſimum: ſed
obiectū actus reflexi nō ē obiectum nobiliſ
ſimū. qa obiectū eius ē actus rectus q ē crea
tura. igiꝛ beatitudo q̄ ē nobiliſſimus actus
ñ cōſiſtit ī actu reflexo. ¶ CONFIRMA
TVR. Io. xvii. hec ē uita eterna ut cognoſ
cāt te deū uerū. ¶ RESPONDENT. ꝙ
tenere deū & habere q ſunt actus recti ipſi
us uoluntatis nō ē obiectū beatitudinis: ſed
deus ipſe ut ē tētus & habitus. ¶ CON-
TRA: aut deus ibi habet rationem forma
lis obiecti: aut ipſum tenere: & ſi deus: tunc
ipſa beatitudo non conſiſtit in actu reflexo

quia actus habens pro formali obiecto pri-
mum & principale obiectū eſt actus rectus.
Si tenere &c. ſit obiectum formale:& tene-
re eſt actus uoluntatis & creatura.ſequitʳ pri
mum inconueniens:ꝙ aliqd creatū eſt obie
ctum noſtre beatitudinis.quod contradicit
ſacre ſcripture Io.xvii.hec eſt uita eterna ut
cognoſcant &c.& prima. Io.iii.ſcimus ꝙ cū
apparuerit ſimiles ei erimus.ſequitur.uide-
bimus eum ſicuti eſt.nota uidebimus.Item
ſi beatitudo conſiſteret in actu reflexo igitʳ
qui haberet talem actum reflexum eo ipſo
eſſet beatior q̄ non habens:ſed ſecundū au
gu.v.cōfeſ.c.ii.ex hoc nō eſt aliquis beatior
ꝙ ſcit ipſas creaturas:ſed propter ſolum deū
beatior igitur aliquis non eſt beatus in actu
reflexo quo cognoſcit ſe tenere deum(cum
illud tenere ſit quid creatum : Confirmatur
arguendo negatiue quia ſi beatitudo conſi
ſteret in actu reflexo circa aliquid creatum.
igitur nullus eſſet beatus niſi haberet illum
actū reflexum circa aliquid creatum cuius cō
trarium dicit aug.expreſſe.beatus inquit q
te ſcit:etiā ſi illa neſciat:qui uero ſcit te: & il
la &c.Item obiectū debet eſſe nobilius actu
quia actus ſortitʳ nobilitatē ab obiecto. ſed
illud tenere nō ē nobilius actu reflexo:quia
ſecundū eos in actu illo reflexo cōſiſtit bea
titudo cōpletiue ſed in tenere ſolū inchoati
ue:actus autē in quo conſiſtit completiue,eſt
nobilior eo in quo conſiſtit ichoatiue. ergo
&c.Item quando multi actus ſunt circa idē
obiectum:actus ſimpliciter nobilior ē circa
idem obiectum ſub rōne nobiliori ſimplici
ter.hoc patet in oībus ſcientiis & artibus ꝙ
ſemp nobilior ſcientia & ars conſiderat ob
iectum illud ſub nobiliori ratione : ſed mul
tos actus ſupnaturales habemus circa deum
inter quos beatitudo ē nobiliſſimus igitʳ ha
bet obiectum ſub nobiliori rōne ſimpliciter
ſed ratio deitatis ē nobilior ſimpliciter :q̄ ra
tio dei ut tentus.quia illud cōuenit deo ſecū
dum ſe:illa ſecundum aliquid creatum : ta-
men quia ratio deitatis ſecundum ſe ē ratio
abſolutior:illa uero magis cōtracta.ratio au
tem quanto abſolutior tanto nobilior.quia
nobilior:ſibi correſpōdet abſolutus habitus
ut patet de methaphiſica reſpectu phiſice.er
go deus ē obiectum beatitudinis ſub ratiōe
deitatis non ſub ratione qua tētus. ¶ AD
hoc pter auctoritates biblie.ſūt aug.i.de tri.
c.xiii.etc dicimus q̄a ſecundum illud ꝙ de
us glorificat. Etiam gloſa ſuper illud cori.
xiii.uidebimus eū facie ad faciem: ad modū
recto uultu ſe inſpicientium.pter illa uidebā
tur addere aliam reſponſionē dicentes ꝙ te
nere & habere non ſunt conditiones obie-
cti ſed ipſius beati.¶ CONTRA.hoc eſt
recedere ab opi.ppria.quia licet actus refle-
xus ut recipitʳ in intellectu reflectente reſpi-
ciat ipſum ut ſubiectum:& ut ſic ſit conditō
ipſius beati tamen ut reſpicit ipſum tenere&
habere ut illud circa quod uertitʳ eius conſi
deratio & cognitio:ſic reſpicit ipſum ut ob-
iectum:ſed ſecūdum iſtos iſte actus reflexus
ē circa ipſum tenere & habere: & non eſt re
ceptus in tenere & habere.q.ſubiectiue: ſi er
go tenerent ſuam opinionem ſequitʳ ꝙ eſſe
tentum ē conditio obiecti & non beati tm̄.
¶ AD primum in oppoſitum ꝙ in uiſione
eſſentie non terminatʳ appetitus dicunt ali-
qui ꝙ hoc non ſolum ē falſum ſed hereticū.
quia contra canonem unde dicitʳ in ps.ſacia
bor cum apparuerit gloria tua:certum eſt ꝙ
ipſa gloria q̄ apparebit ē ipſa eſſentia diuina
nō aliqua alia.Item io.xiiii.oſtēde nobis pa
trem & ſufficit:igitʳ terminatʳ appetitus circa
diuinā eſſentiā.Itē aug.i.de tri.c.viii. de ma
gnis uel.xxiii.de puis cōtēplatio facie ad fa
ciem nobis promittitur finis omnium actio
num:atꝙ eterna perfectio gaudiorum:ſi fi-
nis:igitur terminat. Item in principio con
feſ.feciſti nos ad te domine & inquietū eſt
cor noſtrum donec requieſcat in te.nō igitʳ
requieſcit finaliter in aliqua creatura. Quan
do probant quia ibi eſt deſiderium reſpectu
uidendi ſe uidere &c.Poteſt dici ꝙ ibi non
eſt deſideriū reſpectu obiecti eſſentialis bea
titudinis.ſ.eſſentie diuine quia ipſa principa
liter habetur:& deſiderium ē reſpectu non
hiti:ſed eſt ibi deſiderium reſpectu obiecti
accidētalis beatitudinis.ſ.ipſius creature. Et
ſecundum omnem opi.uiſa eſſentia diuina
que eſt obiectum eſſentiale beatitudinis. re
ſtat quidam appetitus reſpectu creaturarum
que uidentur ſecūdario in eſſentia qui appe
titus dicitur reſpectu obiecti ſecundarii bea
titudinis.ſic ergo argumentum non probat ꝙ
in actu reflexo conſiſtat beatitudo per ſe &
eſſentialiter ſed ſolū accidētaliter:quod con
cedūt alii.Dices ſi habita beatitudine reſpe
ctu obiecti eſſentialis non omnino quieta-
mur:ſed ē deſiderium reſpectum obiecti ac
cidentalis.igitur illa eſt imperfecta. ¶ DI-

CENDVM ꝙ hoc non eſt propter imper
fectionem eius ſed propter ordinem natura
lem qui eſt inter actionem primi obiecti &
ſecūdarii.ubi gratia.deus intelligit eſſentiā
primo & principaliter ſecundario & cōſecu
tiue intelligit in ea ipſas creaturas.quod nō
arguit intallectione diuina impſectionē ſed
hoc ē propter ordinem nasuralem inter pri
mum obiectū ſcd.irium. Per idem patet ad
ſecundum qn̄ dicitur ꝙ beatitudo non con
ſiſtit in tribus pris gradibus negat̄ & qn̄ di-
citur ꝙ ibi non terminat̄ deſiderium dicendū
ut primo ꝙ ibi terminat̄ tanq̄ ad obiectum
eſſentiale ſed reſtat ulterius deſiderium q̄tū
ad obiectū accedentale. ¶ AD tertium qn̄
dicitur ꝙ eſt obiectū noſtre beatitudinis ſe-
cundū ꝙ ē uiſus & tētus a nobis concedat̄:
ſed qn̄ addit̄ ꝙ hoc non eſt p uiſionem que
ſuccedit fidei. ¶ DICENDVM.ꝙ qui te
neret ꝙ actus uoluntatis ptineret eſſentiali
ter ad beatitudinē cōtra illū nō concluderet
argumentum ꝙ beatitudo cōſiſteret in actu
reflexo.ſi diceret ꝙ deus eſſet habitus p actū
intellectus & tentus p actum uolūtatis que
ſunt actus recti.Qui uero teneret ꝙ eſſentia
liter conſiſteret in actu intellectus & in uolū
tate concomitanter & conſecutiue diceret ꝙ
p actum intellectus qui eſt uiſio eſſentie di-
uine & eſſet deus habitus & tentus.habitus
inq̄tum uerius.tentus:inq̄tum illa uiſio ē p
petua.Sequitur de ſecūdo articulo ubi ſunt
alii durandus dicentes ꝙ beatitudo conſiſtit
in actu reflexo eiuſdem potentie puta cum
quis uidet ſe uidere diuiam eſſentiam .& ne
argumenta que ſunt contra aliam opinionē
concludant contra eos dicunt ꝙ actus refle-
xus habet pro obiecto non ipſum actum re
ctum qui eſt aliquid creatum:ſed habet pro
obiecto ipſum primum obiectum pricipale.
& tunc arguunt ſic: qn̄ duo actus ſunt idem
realiter ſi in uno conſiſtit beatitudo & in re
liquo.ſed actus rectus:& reflexus ē huiuſmo
di ergo &ce.probatō maioris.quia cum bea
titudo ſit perfectio realis non ſufficeret ꝙ di
ſtinguerent̄ illi actus ſecundum ratiōem:ad
hoc ꝙ ſecundū unam rationem conſiſteret ī
uno ipſa beatitudo & in alio non.probatio
minoris .quia ſi diſtinguerent̄ iſti actus :aut
hoc eſſet ex ſubiecto ꝙ non eſt .quia ponit̄
reflexio ſuper actum unius potentie , aut ex
obiecto:quod non eſt qa tunc obiectum ac
tus reflexi eſſet actus rectus quod eſt impoſſi
bile.qa actus rectus ē in intellectu ſubiectiue
ſed agens non poteſt agere in proprium ſub
iectum deducendo ipſum de potentia ad ac
tum efficiens directe actum in ipſa . ergo nō
eſt obiectum actus reflexi.relinquit̄ ergo ꝙ
primum obiectum principale ē ens obiectū
quod eſt propoſitum.Item ſi actus rectus &
reflexus eſſent diuerſi actus & habentes di-
uerſa obiecta tunc ſaltem differunt numero
qa ad omnem differentiam ſiue ſecundum
genus ſiue ſecundū ſpeciem uel qualitercun
ꝗ aliter ſequit̄ differentia numeralis ſed nō
differunt numero igit̄.Probatio minoris qa
ſi different numero:aut eſſet in diuerſis ſub
iectis:ꝙ non eſt:aut in eodē ſubiecto cauſa-
rent̄ in diuerſo tempore:aut ſaltē in diuer-
ſis inſtātibus:ſed hoc non eſt.qa oīs actus re
flexus eſſet falſus qa qn̄ intelligo lapidē ac-
tu reflexo:dico me intelligere lapidem .Intel
ligere autē lapidem eſt actus rectus . ſi ergo
pro eodem inſtanti quo intelligo lapidē ac
tu reflexo nō intelligerem ſimul & in eodē
inſtāti lapidē actu recto intellectus reflexus
ſemper eſſet falſus:hoc eſt inconueniens. ſic
ergo actus rectus & reflexus ſunt in intelle-
ctu ſimul & in eodem inſtanti. ¶ DICES
ꝙ actus rectus eſt ſimul cū reflexo in ratiōe
obiecti non autem in ratione actus eliciti.
ſicut ſi intelligam roſam q̄ non ē in rerum
natura ipſa eſt in intellectu modo in ratiōe
obiecti non tamen in ratione entis in rerū
natura ſic.ſi intelligam actū rectū qa iā tran
ſiit in preteritū:& per conſequens ipſe actus
rectus eſt in intellectu ſolū in ratione obie-
cti non in ratione obiecti non in ratione ali
cuius entis in rerū natura & per modū actus
eliciti. ¶ CONTRA reflectens nō dicit
ſe ſolū intellexiſſe lapidē in preterito:ſed di
cit intelligo me intelligere lapidem. Dicēs
āt hanc ꝓpoſitionem intelligo me intellige
re lapidē dicit falſum niſi actu intelligat la-
pidem.ergo ī illo reflexo actu ſimul ē actus
rectus in actu in rerū natura.& p conſequēs
ut elicitus & non ut obiectū.Item cū dicis in
telligo me intelligere.pro tūc intelligis tuū
intelligere per actū reflexum ſecūdū omnes.
q̄ro ergo aut illud intelligere quod ītelligis
eſt aliqd inter entia aut nichil.ſi nichil : igit̄
non intelligis tuū intelligere ſed nichil.ſi eſt
aliqd:in quo eſt non in re extra planū nec ī
fantaſie.manifeſtū eſt igit̄ in intellectu . ſed
quicqd ē in intellectu uel ē actus elicitus uel

habitus:ſed planū ē ꝙ nō ē habitus. igit᷑ eſt actus elicitus qđ eſt ꝓpoſitū. Itē actus rectus beatitudīs ſemp manet elicitus math.xviii. angeli eorum in celis ſemp uident faciē patris &c.& math. xxii.homines erunt i celis ſicut angeli dei.ergo homines beati uidebunt ſemper facie ad faciem . Et ſtat tota ymaginatio illorum in hoc. Imaginant᷑ enī ꝙ lapis primo cauſat in itellectu intellectionem ſui.Secundo cauſat in intellectu intellectionem ipſam intelligi ab intellectu:igit᷑ cum ille ſecundus actus reflexus ita bñ cauſatur a lapide ſicut primus rectus:ſequit᷑ ꝙ lapis eſt obiectū illius ſecundi reflexi ſicut & primi recti & ſic hñt propoſitū quo ad hoc ꝙ obiectū actus reflexi eſt ipſum primum obiectū & principale quod eſt obiectū actus recti & non ipſe actus rectus.ultra ymaginātur ꝙ quādo lapis cāt in intellectu illū actū reflexum.s.ſe intelligi ab intellectu . ſimul cauſat actum ſuum rectū in intellectu:aliter n.intellectus reflexus eſſet falſus dicens intelligo me intelligere lapidem.& ita habet᷑ propoſitū.quo ad ſecundū dictum.s.ꝙ actus rectus & reflexus ſunt ſimul in intellectu & pro eodem inſtanti:& reſpectu eiuſdem obiecti:& ita ꝙ ſunt idem actus numero propter primū argumentū principale. ¶ HOC etiam declarat petrus de palude ſic: qua ratione motus mouetur a ſe & non mediante alio motu eadem ratione & in aliis actibus puta ꝙ actus rectus intellectus intelligit᷑ a ſeipſo & non mediante actu reflexo deferēte ab ipſo: ſed hoc eſt.ergo &c.Probat᷑ quia motis nobis mouent᷑ omnia que in nobis ſunt.ergo cum motus ſit perfectio mobilis ipſe motus mouetur ſed non mediāte alio motu quod manifeſtū ē quia eſſet proceſſus in infinitū igitur mouet᷑ a ſeipſo. ¶ CONTRA hoc ꝙ ſit actus unus arguit Reuerēdus magiſter meus ſic . impoſſibile eſt actū opinatum & aſſenſiuū eſſe idem quia opponunt᷑ ſecundū certum & incertū: ſed hoc ſequit᷑ ſi actus reflexus & rectus eſſent idem . ergo.probat᷑:qa actus opinatiuus eſt rectus: & aſſenſiuus eſt reflexus.cum enim quis cōſiderat de opinari p mediū probabile tunc aſſentit aliquomodo ſaltē probabiliter : & tūc ſcit ſe ratiōaliter opinari. ¶ ITEM idē actus non pōt eſſe rectus & erroneus ſed actus rectus poteſt eſſe uerus & reflexus erroneus.exemplum .ſi dicat intellectus ꝙ ſortes ſedet ipſo ſedente eſt uerus.ſi dicat ſcio ſortem ſedere etiam ipſo ſedēte poteſt eſſe erroneus.poteſt enim hoc ignorare licet ſit qđdam uerū.ergo &cete . Item que ſunt idem unum non eſt ſine alio. ſed actus rectus poteſt eſſe ſine reflexo ut cum intelligo lapidē poſſum ibi ſiſtere ſine hoc ꝙ cōſiderem me intelligere lapidē.Item quādo aliquid non ſolum habet rationē quo: tūc non oportet ꝙ illud qđ cōuenit ſibi:cōueniat ſe ipſo ſed etiam alio:uerbi grā.qa relatio ē illud quo refertur aliqđ non oportet ꝙ referri referat᷑ alia ratione ſicut docet auicēna.iii. metha. ſed quādo habet relationem ꝙ tunc oportet ut puta qa pater eſt illud qđ refert᷑ oportet ꝙ referat᷑ non ſeipſo ſed alio ſed licet in actu recto intelligere eſt illud quo aliqđ intelligitur tamen in actu reflexo intelligere eſt illud quod intelligit᷑ igit᷑:in actu reflexo nō intelligitur actus ſeipſo ſed actu alio differente ab ipſo: quod eſt propoſitū ꝙ actus reflexus differt a recto.Item actus q ſemper poteſt eē unus differt ab illo qui poteſt multiplicari in infinitum : ſed habens actū rectū continuando illū in unitate ſua poteſt multiplicare reflexos in infinitum.v. de trini.c: xiii. qui dicit ſcio me uiuere unum aliquid ſe ſcire dicit.pinde ſi dicat ſcio me ſcire me uiuere duo ſunt.ſic poteſt . ad[d]ere quartum & quintū & inumerabilia . ¶ AD hoc auicēna.vi.metha.c.ii.ante mediū dicit ſic.ymaginatio aliquando non erit ſtabilis ſed facile deſtruit᷑ uel erit ſtabilis ſed non:animaduertis eam nec iudicat ſe ymaginaſſe ymaginari enim aliud eſt q̄ conuertere ſe ymaginaſſe:& hoc manifeſtum eſt.ſi enim ymaginationi communicaretur animaduertatio illius ymaginationis ꝓcederet in infinitū. ¶ IDEO reſpondent illi ad argumenta aliorū.Ad primū quādo dicunt ꝙ duo actus erunt ſimul in intellectu dicunt ꝙ de duobus actibus qui nullā habent habitudinem ad inuicem : ſed ſunt omnino diſperati non poſſunt ſimul eſſe in intellectu .quia ſecūdū auguſtinum ad actum intelligendi requirit᷑ attentio.ſed ad plura diſperata & non habētia connexionē non poteſt intellectus ſimul eſſe attentus . ſi uero loquamur de pluribus habentibus habitudinem & connexionem ad inuicem ſic poterunt eſſe ſimul in intellectu quia ſic habent rationem unitatis.ſed intellectus ad ſuum obiectum maxime habet

connexionem & habitudinem. & ideo cũ actus rectus etiam ut eſt elicitus ſit obiectũ actus reflexi (aliter actus reflexus ut arguũt & bñ eſſet falſus) ſequitur ꝙ actus rectus põt ſimul eſſe in intellectu & elicitus cũ actu reflexo & elicito: & quando ultra dicit' igitur ſūnt idem actus numero non ualet. quia ñ ſolum numeratur a ſubiecto: ſed magis ab obiecto. & nos ponimus hinc inde & aliud obiectum. quia obiectum primũ eſt obiectũ actus & actus eſt obiectum actus reflexi.

❡HIC diffiniunt reſponſionẽ ſed alie habent infra in opinione iohannis de puly.

❡AD declarationẽ alioꝝ iſti dicũt ꝙ motus non habet rationem mobilis per ſe ſed eſt obiectum quo: non quod. ideo non mouetur ab alio ſed intelligere rectum eſt intelligibile per ſe & quod cum per ſe habeat rationem entis. hec habita ſunt quarto ar. quare non ſequitur. Propter quod ſunt alii puly qui dicunt ꝙ ẽt conceſſo ꝙ ſunt unus actus aliquomodo: non tñ ſequitur ꝙ beatitudo conſiſtit in actu reflexo ſed recto. Quod probant ſic quia ſi ponatur ꝙ actus rectus & reflexus ſunt idem non poſſunt ſic eſſe idem quin aliquomodo differunt etiam extra intellectum & in re: tunc dicam ꝙ in illo uno actu conſiſtit beatitudo ut ẽ rectus & non ut reflexus. Item licet ſint idẽ actus beatitudo non conſiſtit in aliquo actu modo illo quo ſine illo poteſt eſſe beatitudo: ſed ſine actu ut eſt reflexus poteſt aliqs eſſe beatus. uidẽs enim licet poſſit reflecti non tñ eſt neceſſe ipſum reflecti. ergo in illo poterit continuari actus rectus ſine hoc ꝙ ſit in eo reflexus: ſed non eſt negandũ quin ſic habens actũ perpetuũ circa eſſentiale obiectũ beatitudinis eſſet btũs ergo & cetera. ❡RESPONDENT ad alios cõcedẽtes ꝙ actus rectus & reflexus ſunt idẽ actus numero ſed ſunt idem nũero ydemptitate accidentali non eſſentiali. qđ probant qa idem iudiciũ uidet' de obiecto & actu cum actus innoteſcit nobis ex obiecto: ſed obiectum actus recti eſt lapis ſecundum ſe: obiectum autem actus reflexi eſt lapis ut intellectus ſed lapis ſecundũ ſe & lapis intellectus eſt idem numero cum ſeipſo non eſſencialiter ſed accidentaliter: ſicut ſortes albus cum ſeipſo ſorte eſt idem numero. ſed accidentaliter: quia ex ſubiecto & accidente fit unum accidentaliter igitur & actus rectus & reflexus ſunt idem numero accidentaliter non eſſencialiter. Sed tunc argumentum eſt ad propoſitum cum ſubiectum poteſt eſſe ſine ſuo accidente ergo a ſimili beatitudo in actu recto põt eſſe ſine oĩ actu reflexo. Declarant per ſimile: ꝙ obiectum acceptum cum actu recto cauſet eundem actum numero quem primo: ſed differentem accidentaliter. uerbi gratia. ſi quis agat operationem uirtuoſam moralem dum continuatur illa operatio naturalis poteſt & infundi gratia & fiet operatio ſupernaturalis & idem agens agit eandem actionem numero. Sed illa eſt eadem accidentaliter non eſſencialiter ſic in propoſito. Et ꝑ hoc reputant ſe reſpondere ad argumenta alioꝝ: ꝙ licet ſint idem actus numero rectus & reflexus. quia tamẽ rectus & reflexus ſunt idem accidentaliter: ſicut ſubiectũ & accidẽs ideo in actu ut recto poteſt conſiſtere beatitudo ſine hoc ꝙ ſit ĩ actu & reflexo. Et hoc totum maxime dicunt ut ſaluent paſſibilitatem intellectus: quia ſi intelligere quod ẽ actus rectus eſſet obiectũ intellectus reflectentis agens & patiens non eſſent ſubiecto diſtĩcta ꝙ eſt contra principia eorum. ❡ISTI ẽt reputarent ſe ſoluere alia argumenta Guidonis contra unitatem per hoc: dicentes ꝙ non eſt inconueniens ꝙ actus opinatiuus & aſſenſiuus ſunt unus accidẽtaliter: nec etiam ẽ inconueniens ꝙ idem actus qui ẽ unus accidentaliter ſit rectus & erroneus. nec etiam ẽ inconueniens ꝙ actus unus accidentaliter aliquomodo poſſit eſſe ſine ſeipſo. ſicut ſubiectum poteſt eſſe ſine accidente. nec etiam ẽ incõueniens ꝙ idẽ actus accidẽtaliter poſſit intelligi multiplicari uno modo & nõ alio. ❡QVIA uolo tenere ꝙ actus rectus & reflexus ſunt duo actus: primo oſtendo cõtra puly. ꝙ ſibi conceſſo ꝙ actus rectus & reflexus ſunt unus per accidens non ſoluitur ꝑ hoc difficultas. ꝓbo: quia qñ duo actus ſunt idem per accidens tunc primus non permanet cum ſecundo. ſed ſolum ſuccedit ſibi & ſunt ſolum unus per accidẽs per hoc ꝙ unus continuat' cum alio ſine interpollatione ut in exemplo eoꝝ patet: quãdo operatio que primo fuit naturalis fit ſupernaturalis ꝑ hoc ꝙ in medio ſue durationis infundebat' gratia planum ẽ ꝙ operatio ſupernaturalis ſuccedit naturali: naturalis tũc nouiter ceſſat & ita ſolum dicunt' unus per accidens propter continuationem in inuicem: ſed in ꝓpoſito

oporteret ꝙ actus rectus pmaneret ſimul cū
reflexo:& nō ſolū ꝙ cōtinuetur ſibi per con
tinuationem ſine interpollatōe.aliter enim
omnis actus reflexus eſſet falſus dicens intel
ligo me intelligere ut argutū eſt ſupra ergo
non ſoluitur.Item ſi per hoc quod dicūt ꝙ
ſunt actus unus per accidens intenderent di
cere ꝙ eſſent ſimul tanq̄ duo actus ſimul eli
citi in uno intellectu.hoc eſt dicere contra
cōmunē opinionem que dicit ꝙ intellectus
non poteſt intelligere plura ut plura ſimul.
Si autem dicit ꝙ ſunt ſimul nō ſolū ut duo
actus eliciti ſed ꝙ unus actus ſit obiectū al-
terius hoc non eſt inconueniens: quia cum
obiectū habet habitudinem & cōnexionē
cū actu & econuerſo:ſic erunt ſimul in intel
lectu non ut plura ſed ut unū:igitur ſiue pro
bant ꝙ ſint unus actus per accidens ut ſucce
dentes ad inuicem per cōtinuationem ſiue
ſint unus actus per rationē obiecti n̄ ſoluūt
difficultatem. ¶ SECVNDO reſpondē
do.Durando ſimilr̄ oſtendo ꝙ illud quod
aſſumit pro fundamēto eſt falſum.dicit eni
ꝙ eſt idem obiectum utriuſq; actus hoc eſt
falſum.quia licet lapis abſolute dictus & la
pis includens intelligere: uel ut intellectus
ſit idem materialis:tamen diuerſificatur per
diuerſam rationē obiectiuam formalem.er
go non eſt idem obiectum.probatio aſſum
pti quia cum ens ſit obiectum intellectus qc
quid addit aliam rationem formalē ſupra
ens addit nouam rationem obiectiuam.cū
ergo intelligere qui eſt actus rationis addit
aliquam rationem formalem ſuper ens uel
ſuper lapidem:ergo & formalem rationem
obiectiuā. ¶ CONFIRMATVR.ſicut ui
ſe habere ens ad ſuū actū ſicut ad ſuū motū
ſed ens abſolute & ens mobile & motū dif
ferunt ſecundū diuerſam rationem formalē
imo cōſtituūt duas ſpecies ſcilicet phiſicam
& methaphiſicam ergo in alio caſu ſimili-
ter. ¶ TERTIO ſoluo argumēta ſua.Rō
enī propter quā mouetur durandus non ua
let.ponunt enī ꝙ intelligere rectum non ſit
obiectum actus reflexi:ſed ꝙ ſit idem cū eo.
quia cū illud intelligere rectum ſit obiectiue
in intellectu agens non diſtingueretur ſub
iectiue a paſſo.Actiui enī nō hn̄t hoc ꝑ incō
eniēti.hoc pono ego li.ii.di.xxiii.&.xxiiii.
Paſſiui etiā ſaluāt paſſiuitatē dū modo idē
non agit in ſeipſum. quia aliqui paſſiui po-
nūt ſpecies & habitus ſubiectiue in intelle
ctu & ꝙ agant in itellectu uice obiecti ergo
ratio non cogit. ¶ AD.ſecundum quādo
dicit ꝙ tunc dicens intelligo me intelligere
lapidem diceret falſum:dico ꝙ cum dico in
telligo me intelligere lapidem ꝙ ſenſus po
teſt eſſe duplex:unus ꝙ intellectione refle-
xiua intelligā ipſum actum rectum quaſi ſi
mul in rē exiſtentem:& ſimul realiter actu
elicitum cum reflexiua:& ſic intellectio re-
flexiua eſſet falſa. Alio modo quaſi ſimul
exiſtentem & ſimul actu elicitum cum refle
xiua:non ſimul realiter:ſed ſimul in eſſe ob
iectiuo & hoc eſt uerum.licet enim tranſeat
actus rectus adueniēte reflexo q̄tum ad exi
ſtentiam realem tamen obiectiue remanet ī
memoria & repreſentatur ibi q̄tum ad om
nē rationē eius ſcilicet ut ē actus intelligēdi
lapidem & q̄tum ad rationem actus ſecun-
dum ꝙ actus dicitur elicitus.Et per hanc di
ſtinctionem ſoluuntur argumenta que pro
bant ꝙ actus intelligendi remanet ut nō ſit
ſenſus intelligo me intelligere lapidem qa
intellexi lapidem in ꝑterito:ſed in preſenti
cum enim dico intelligo me intelligere lapi
dem hec ē uera quia intelligere lapidem eſt
in rerum natura in eſſe obiectiuo in memo
ria licet non in ſui reali exiſtentia per hoc pa
tet ad duo prima. ¶ AD tertium quādo di
citur in beatis actus rectus manet ſemp con
cedo ſed non habes ꝙ beati reflectunt ſe ſu
p actum illum:ſed uident illum actum actu
recto.ſicut actu recto uident omnia ī uerbo.
Quarto oſtendo ꝙ concluſio principalis iſto
rum eſt falſa.unde q̄tum ad concluſionē mi
ror quomodo aliq̄s opinatur directe contra
determinationem auctoritatum aug.ut alle
gat magiſter di.i.per totum. ¶ VNDE ꝓ
bo ꝙ concluſio eorum eſt contra auguſtinū
& magiſtrū.uolens enim magiſter in fine.ii.
capituli diſtinguere propriū obiectum circa
qd fruimur.accipit auctoritatē aug.x.de tri
ni.c.vi.c.fruimur.cognitis in quibus ipſis uo
luntas ꝑpria ſeipſa delectata cōquieſcit:Sed
uoluntas delectādo non quieſcit ī actu refle
xo propter ſeipſum:quia non eſt ſummum
ſed bonum per participationē.ergo in actu
reflexo non &c. ¶ ITEM in fine tertii al
legat aug.i.de doctrina xp̄iana:c.xviii.s.ubi
diſtinguit fruitionem abuſiuā contra fruitio
nem ueram dicens cum adeſt qd diligiť &
delectationem ſecū gerit ſi tamen per eam
trāſieris & ad illud ubi permanendum eſt

retuleris uteris ea ut abuſiue non ꝓprie frui
diceris. Si uero inheſeris atq; permanſeris fi
nē in ea ponens: tunc uere & proprie frui es
dicendus: quod non eſt faciendū niſi in illa
trinitate. i. in ſummo & incōmutabili bono
Ecce expreſſe ꝙ in actu reflexo non cōſiſtit
fruitio: ſed in ſolo deo. Et poteſt formari ra
tio ſic. quādo aliquis uidet ſe uidere uel ama
re deum aut ſiſtit in uiſione. s. non tranſien
do uel referendo ſuam uiſionē in deum uel
trāſit &c. ſi non refert aut tranſit ergo errat
quia ſtatuit pro fine creaturā: ſi ergo in hoc
conſiſtit beatitudo: beatitudo cōſiſtit in er
rore: ſi refert hoc: tunc proprie utitur & abu
ſiue fruitur. Secūdo probo ꝙ ratio eorum ē
cōtra auguſtinū & magiſtrū. Iſti enī fundant
ſe ſuper hoc ꝙ beatitudo cōſiſtit in actu refle
xo quia nullus perfecte quietat᷑ in uidendo
deum uel amando niſi uideat ſe uidere uel
amare ſed eadem ratione dicam ꝙ nullus
perfecte quietatur in uidendo &c. niſi uide
at ſe uirtuoſe & digne uidere & amare: quia
da oppoſitum: non uidebit omne quod uel
let uidere & ſic non erit beatus quia beatus
habet quidquid uult. xiii. de trini. c. v. in fi
ne &c. & tamē beatitudo non cōſiſtit in uir
tutibus igit᷑ nec in uidere ſe uidere. ꝙ non
in uirtutibus probat magiſter capitu. vii. per
auguſt. xiii. de trini. c. viii. Et confirmatur qa
magiſter reſpondendo ad ambroſium q di
cit ꝙ fructus bonorū operū ſunt propter ſe
petendi & idē eſt de uirtutibus. Dicit magi
ſter ꝙ propter ſe amande ſunt. quia delectāt
ſuos poſſeſſores & pariūt quoddā ſpirituale
gaudiū nec tamen eis eſt fruēdū. probat hoc
quia cū dicitur ꝙ frui eſt amore alicui inhe
rere propter ſe illa deſcriptio intelligenda ē
propter ſeipſam tantūmō ſic ut non referat᷑
ad aliud. Sed ibi ponatur finis. quod non eſt
uerū de uirtutibus quia omnes ordinant᷑ in
deum: ſed illud idem eſt uerū de actibus re
flexis ꝑdictis ꝙ propter ſeipſos tantūmodo
non amātur: ſed ꝓpter deum. licet quodam
ſpirituali gaudio delectent ſuos poſſeſſores
igitur &ce.

DE tertio articulo formetur una
principalis queſtio ubi dicūt ꝙ
dā ꝙ finis ē quattuor cauſarū ſe
cūdū illud eſſe qđ habet in in
tentione agentis. quia cauſa fi
nalis licet ſit ultima in eſſendo eſt tamē pri
ma in cauſando. Sed hoc nō poteſt eſſe niſi
ſecundum eſſe qđ habet in intentione agē
tis quia ſecundum eſſe extra: non eſt prima
igitur &c. Cōtra. illud quod ſe habet ut quo
tantū non ſe habet in ratione cauſe finalis
ſed ſolū ꝙ ſe habet ut finis cuius gratia. igit᷑
patet. v. metha. tex. cō. ii. & ii. phiſicorū. tex
tu cōmēti. xxix. de ſarmatica & euchia reſpe
ctu ſanitatis. ubi philoſophus probat ꝙ ſani
tas eſt finis. quia eſt illud propter quod ſunt
alia ſed eſſe quod habet in intentione eſt fi
nis quo: eſſe quod habet extra. eſt finis cuius
gratia agit᷑. ¶ ITEM duodecimo metha.
cōmēto. xxxvi. ponit expreſſe ꝙ balneū in
anima eſt agens motum: ut eſt extra: eſt finis
Quod probat quia balneum in anima non
eſt niſi ut fiat balneū extra: ſed illud propter
qđ aliud eſt illud eſt finis igitur. ¶ ITEM
ii. phiſicorū & v. metha. dicit philoſophus
ꝙ cā finalis eſt una de quattuor cauſis: ſed cū
phi. utrobiq; ſit artifex realis: non intendit
de cauſis intentionalibus ſed realibus.
¶ ITEM illa ratio eſt cauſa ut finis quo
habito ceſſat motus. ſed habita re in eſſe in
tentionali non ceſſat motus igitur.
¶ ITEM. finis eſt cauſa cauſarum. & opti
mum uult eſſe quinto metha. textu. cōm. ii.
ſed eſſe intentionale non eſt optimum. De
hoc q. de conſtitutiuo perſone patris articu.
ſcdo. ¶ QVIDAM dicūt ut. Girardus
ꝙ cauſa finalis dicitur cauſa cauſarum ſecun
dum ꝙ accipitur pro eo quod eſt productū
per actionē agentis: Et hoc probant primo
ſic. philoſophus & cōmentator quinto me
thaphiſice capitulo de cauſa ubi ſupra & . ii.
phiſicorū diſtinguunt cauſas ex intentione: &
dicunt ꝙ cauſa finalis eſt cuius gratia. ut cau
ſa ambulandi ſanitas. nam propter quid am
bulat. dicimus ut ſanet᷑. & dicentes reputāus
dediſſe cauſam. tunc arguit᷑. Sed certum eſt
ꝙ ſanitas ē illud quod producit᷑ ultimo poſt
ambulationem p medicationem ergo &ce.
¶ ITEM phūs ubi ſupra ponit pro eodē
cauſam finalem & cuius gratia. igit᷑. Et. ix.
metha. tex. cōmenti. xv. dicit᷑ poſt medium
ꝙ actus finis: & gratia cuius eſt potētia ut pu
ta. uiſum habent animalia ut uideant. & ſi
militer edificandi ſcientiam ut edificent &
non econuerſo. ergo actus uel effectus eſt cā
finalis. ¶ CONTRA illud arguo. Sed pri
mo ſciendum eſt quolo dicere ꝙ cauſa fina
lis eſt aliquo modo illud quod eſt productū
ſed dico aliter ꝙ iſti dicant. quia dico ꝙ cauſa

finalis ut ē quarta cauſarū nō ē illud quod ē per ſe terminus productiōis:ſed illud quod eſt bonū & optimū propter quod illud productum producitur.ita ꝙ cauſa finalis ut eſt quarta eſt illud quod concomittatur productum:tamen extrinſece cōcomitatur ipſum: & eſt illud optimum propter quod productum producitur. uerbi gratia.dico ꝙ cauſa finalis artis factiue domus non eſt ipſa domus facta ſed illud propter quod fit.s.ut cooperiat nos a caumatibus ita ꝙ cauſa finalis artis factiue domus eſt illud extrinſecum quod concomitatur domum factam & ſic poteſt dici aliquomō produci. ❡TVNC arguo ſic.cum philoſophus dicit ꝙ ſanitas ē cauſa finalis ambulationis:aut accipi ibi ſanitatem pro aliquo quod non eſt per ſe terminus ambulationis.ſed tantum extrinſece concomitatur ipſum puta ſi dicamus ꝙ medicatio:uel ambulatio terminatur ad adequationem humorum ſicut ad per ſe terminum.& ex hoc concomitatur extrinſece uel reſultat ſanitas & hoc eſt propoſitum.aut intelligit ꝙ ſanitas eſt per ſe terminus medicationis & forma ad quam terminatur medicatio:& ut ſic ſit cauſa finalis & hoc eſt falſum.quia ſanitas ut ſic eſt terminus intrinſecus & forma.Sed ut dicit cōmentator.ii.phiſicorum commento primo.cauſa materialis & forma ſunt cauſe intrinſece.efficiens & finis ſunt cauſe extrinſece.igitur ſanitas que ē altera pars compoſiti:non erit cauſa finalis. ſed aliquid extrinſece concomitatur ſcilicet bene uiuere & bene operari. ❡CONFIRMATVR.propter enim bene uiuere & bene operari ſanamur.planum ē ꝙ iſta ſunt extrinſeca ſanitati. ❡DE operatione per ſe patet:& de bene uiuere patet.quia bene uiuere uel eſt eſſe rei uel dicit multa bona accidentia rei:& certum eſt ꝙ ſubſtantia rei & multa bona accidentia ſunt extra rationem ſanitatis que eſt una ſpecies accidentium per ſe.ergo & cetera. ❡ITEM illud quod eſt extrinſecum effectui toti & cuilibet parti eius inquantum huius non eſt effectus. uel aliqua pars in quantum huius ſed extrinſecum ſibi. ❡HOC patet quia idem probatur de ſeipſo:ſed cauſa finalis ſecundum ꝙ eſt cauſa finalis eſt extrinſeca toti effectui & cuilibet parti eius inquantum huius igitur cauſa finalis non eſt totus effectus agentis uel aliqua ps eius.ſed aliqd ſibi extrinſecū pbo minorē qa totus effectus & alia pars eius inqtū huius ſunt pp cām finalem.Itē phūs.v.metha.&.ii.phiſicorū tex.cō.xxx. connumerat cām finalē inter alias cauſas dicendo ꝙ ſanitas eſt finis ambulationis:addit in fine igit̄ cauſe fere totiens dicunt̄ & poſtea nominat in eodem capitulo cauſam materialē & formalem & efficientem per eūdem modum quo primo:ſed aliter nominat cām finalem ꝙ prio dicens:alia uero finis & bonoꝝ alioium.nā quod cuius gīa agit̄ optimū & finis aliorum uult eſſe .& ſic permutata cā finali abdit in fine cauſe ergo he & tot ſunt ſpē .Ex his arguo ſic.cū in prima aſſignatione qñ aſſignauit ſanitatē cām finalem ambulatiōs numerando ipſam inter alias cās.& addit in fine ergo cauſe fere totiēs dicunt̄ quero aut (non obſtante ly fere dicunt̄)uoluit ibi diſtincte diſtinguere omnes ſpecies & tunc inconuenienter dixerit ꝙ fere dicuntur imo ſicut infra dixit:cauſe igit̄ he & tot ſunt ſpecie.ita ibi debuerat dixiſſe:preterea eſſet manifeſta nugatio ibidem aſſignaſſe ſpēs cauſarum & infra ſtatim ſine additione uel diminutione iteꝝ alias aſſignaſſe ſicut fecit.Aut per ly fere dicuntur:uoluit innuere ꝙ ibidē non aſſignaſſet plene ſpēs cāꝝ.ſed ꝙ uoluit infra ponere diſtinctas ſpecies cauſarum :& tunc infra aſſignauit aliter cauſam finalem ꝙ̄ primo ſicut illud bonum quod eſt finis aliorum:& aliquod bonum extrinſecū ſanitati pp qd ītendit̄ ſanitas:puta adqrere ſibi largitatē diuiciarū.uñ alia trāſlatio hēt loco boni largitas.qd ē illud pp qd ītendit̄ igi ſeqt̄ manifeſte ꝙ ſanitas que eſt effectus medicationis non eſt cauſa finalis:ſed illud bonum extrinſecū quod eſt finis ſanitatis & cōſeqt̄ ad ipſam eſt cauſa finalis quod eſt propoſitum.Aut ponit̄ ly fere dicunt̄ non qa excluditur ꝙ ibi aſſignantur ſpēs cauſaꝝ cōplete & diſtincte ſed quia poſtea immediate uoluit ponere de cauſis aliquid quod prio nō po fuerat.ſ. ꝙ eiuſdem rei ſunt multe cauſe ſicut ibi īmediate ſequit̄ in littera & quedam omnes ſunt ſecundū potētiam & actū & ſecundum uniuerſale & particulare ut uidet̄ cōmentator exponere quare dicit fere.ii.phiſicoꝝ cōmēto.xxx.Sed hoc nichil ē qa cum iſte conditiones non uariāt ſpēs cāꝝ nec ponūt numerum in ſpēbus ergo pter hoc nullo modo rationaliter dixiſſet ꝙ cauſe fere totiens dicuntur:ſed abſolute dixiſſe debuē

rat ſicut infra dixi: cauſe igiť he & tot ſunt ſpecie.patet igiť: ꝙ aliquod extriſecū bonū ri quod fit per agens eſt cauſa finalis:per idē patet ad primum argumentum.ſ.ꝙ non po ſuit ibi.phi.in prima aſſignatione cauſam finalem ſed infra. Item contra ſecundū argumentū arguiť ſic.hic eſt fallacia cōſequentis edificare eſt finis potentie edificatiue igitur edificare eſt cauſa finalis. accipiēdo cauſam finalem proprie & ſtricte ut hic diſputamus ſed ſic arguunt iſti igitur &c.ꝓbatio aſſumpti.quia finis eſt in plus ꝗ cauſa finalis.qa.ii. phiſicorū &.v.metha.capitulo de cauſa omnia intermedia ordinata ad finem poſſunt dici finis.quodlibet reſpectu alterius. Et cauſa principalis poteſt dici finis. igitur finis eſt cōmunis ad utrūq; & ita in plus. Confirmatur infra preciſe loquens de cauſa finali dicit ꝙ cuius cauſa ideſt cauſa finalis eſt illud qđ eſt finis aliorū.& bonū optimū ideſt ultimū omnium.ergo cauſa finalis eſt in minus & finis ſimpliciter attributus eſt in plus:ſed arguere a propoſitione habente plures cauſas ueritatis ad unā illarū eſt fallacia conſequentis ergo &c. Patet igitur ad ſecundū argumētum ꝙ nō oē qđ eſt finis eſt cauſa finalis.nō enim edificare eſt cauſa finalis potentie edificatiue licet quodammodo ſit finis eius.qa eſt propter edificaŕ ut uult philioſophus ibidem:ſed cauſa potentie edificatiue eſt illud bonū ultimū pp qđ intendit edificare. Vñ alia trāſlatio.ii.phi.tex.cō.xxxi. ubi aſſignatur cauſa finalis dicit & quedam ſunt ſicut finis intenta per alias res & bonum. comētator ibi.bonū ītentū p operationes. ⁋ DVBITATVR prio contra hoc quod teneo hic.ſ.ꝙ formalis ratio cauſe finalis accipitur circa bonum quod eſt extra & non ut in anima quia contrarium uelle uideť auic. ex intentione.vi.metha.c.v.ubi probat cito poſt medium ter ꝙ cauſa finalis eſt cauſa ſecundum eſſe quod habet in anima duabus rationibus primo ſic.omnis cauſa inq̄tum eſt cauſa habet cauſalitatem:ſed cauſa finalis ñ habet cauſalitatem niſi ſecundum ꝙ habet eſſe in anima:Maior eſt per ſe nota Minorem probat quia cauſa finalis nō habet cauſalitatem niſi ut cetere cauſe ſint cauſe in effectu ſed non eſt cauſa ceteris cauſis ut ſint cauſe in effectu niſi ſecundum ꝙ habet eſſe in anima.quia finis non eſt cauſa aliis cauſis:niſi ſecūdū ꝙ ē prius ymaginata ī aīa: ex hoc enī ꝙ finis ē ymaginatus ſequiť actio & inquiſitio p quā qualitas & forma ponitur ī recipiēte. Secūdo ſic.finis non eſt cauſa ſecūdū ꝙ ē cauſatus ab aliis cauſis ſed finis ut eſt extra eſt cauſata &c.igitur ut eſt extra non ē cauſa. ⁋ RELINQVITVR igitur ꝙ ſit cauſa ſecundū eſſe quod habet in anima quia non uideo quin Auice. plane fuerit de hac intentione & quin ipſe teneat cōtrariū opi.ariſto.ſicut in multis ut dicit commentator.xii.metha.cōme.xliiii.ideo non curo eū exponere ſed directe oſtendere ꝙ cōtradicit ariſto.primo ſic.quia ariſto.ubiq; ponit cauſam finalem illud cuius gratia agiť:ſed nullus agit ut domus ſit in anima ſed ut ſit extra ergo domus uel inhabitatio extra eſt finis. Item hoc patet per demonſtrationem ariſto. ſecundo.phiſicorum.textu.commenti.xxix.&.v.metha.textu.cō.ii.ubi ꝓbat cauſam finalem eē cauſam ſic.illud ē cauſa(: & loquitur de formali rōne cauſe)per quam rńdetur ad queſtionem factam per quid ſed ſi queratur propter quid ambulat ſortes dicimus ut ſanetur.quod non eſt uerum de ſanitate in anima:ſed extra igitur &c. ⁋ AD primum argumentum ſuum concedo maiorem & nego minorem. Ad probationē qñ dicitur ꝙ finis non habet cauſalitatem niſi ut cetere cauſe ſint cauſe in effectu. Diſtingo ꝙ finis accipitur dupliciter uno mō q̄tum ad eſſentialem rationem cauſandi cauſe finalis. Alio modo quātum ad aliquod accidens neceſſario requiſitum ad hoc quod eſſet:exemplum finis eſſentialis ſerre eſt ſcindere ſed ad hoc ꝙ ſcindat neceſſario coexigitur duricies. Et iſtam diſtinctionem ponit auicenna:in eodem capitulo licet ad aliud propoſitum. Tunc dico ad minorem cum dicitur finis nō eſt cauſa ceteris cauſis ut ſint cauſe in effectu niſi ſecundum eſſe quod habet in anima. Dico ꝙ eſſentialis ratio cauſe finalis eſt ut illud bonum uel optimum cuius gratia aliquid agiť:ſit extra & ſic mouet agentem & ſic eſt prima cauſa & cauſa aliis cauſis Quod autem anteq̄ res ſit extra oporteat illam eſſe in anima ut ſic moueat agentem &c.eſt accidens neceſſario requiſitum ad hoc enim ꝙ agens agat formā in materia oportet ipſum habere finem in intentione & ymaginatione. ⁋ AD ſecundum quādo diciť finis non eſt cauſa ſecundum ꝙ eſt cauſatus cōcedať. Ad minorē qñ

dicit̃:ſecundum ꝙ eſt extra eſt cãta. Dico ꝙ
cauſa finalis ut eſt extra uel bonum illud cu
ius gratia aliquid agit̃ accipitur dupliciter.
uno modo ut iam ẽ in effectu.aliomodo ut
eſt in potentia ut fiat in effectu.Primo mo-
do eſt proprie cauſatum ab aliis cauſis & ſic
eſt terminus & finis ſed non eſt cã finalis.
Alio modo nõ eſt cãtum ut per ſe patet ſed
eſt cã finalis.Quod probat̃ quia cauſa finalis
eſt illa per quam reſpondet̃ ad queſtionem
factam propter quid & hoc ꝑ actum ut ẽ in
fieri & de termino habendo:uerbi gratia.ꝓ
pter quid ambulat reſpondet̃ ut ſanetur:ſed
qñ ſic reſpõdet̃ de eſſe alicuius ꝙ ſolum ha
bet in fieri & tanq̃ habendum illud ẽ in po
tentia ut fiat.igit̃ eſſe cauſe finalis non conſi
ſtit in eſſe cauſato ſed in eſſe potentiali ut fi
at.Item nota ꝙ ſic ſaluat̃ ꝙ cã finalis eſt pri
ma cauſarum.quia ad hoc ſaluandum dice-
batur uſq; nunc cõmuniter ꝙ cauſa finalis ẽ
cauſa ut eſt primum in intentione. Sed ego
dico ꝙ res non intenditur nec a propoſito
nec a natura niſi quatenus illa intentio ẽ cir
ca bonum ſicut circa obiectum ſuũ: ſed obie
ctum eſt ꝓrius operatione que eſt circa obie
ctum.igitur ſic ponendo formalis ratio cau
ſe finalis conſiſtit in bono & optimo in po
tentia quod tamen eſt reale & ueriſſime ſal
uatur primitas cauſe finalis & etiam realitas
eiuſdem:ſed hec non ſaluarentur ſi finis eẽt
cauſa ſecundũ ꝙ eſt ultimum in actu quare
illud non eſt uerum. ¶ SECVNDO du-
bitat̃ cõtra hoc quod dicitur ꝙ finis qui eſt
quarta cauſaꝝ eſt illud ultimũ bonũ qd con
comitat̃ extrinſece rem productam quia cũ
philoſophus.ii.phiſicorum dixerat ꝙ ꝑ.iiii.
cauſas reſpondet̃ ad quare :ſubdit ueniũt ãt
tres in unam multotiẽs ꝙ quidem enim qd
eſt & ꝙ cuius cauſa una eſt q̃ uno unde mo
tus pĩcipium ſpecie eadem eſt hiis. Vbi cõ
mentator commento .lxx. accidit in ſcien-
tia naturali ut tres cauſe.ſ.agens forma & fi
nis ſint unum ſecũdũ ſubiectum & plures ſe
cundum diff.nitionẽ:tunc arguo phĩ.in tex
tu & cõmentator in cõmento loq̃t̃ hic de fi
ne forma & efficiente q̃ ſunt cãe & uolũt ꝙ
incidunt in idẽ:ſed finis ſi accipiat̃ ꝓ illo ex
trinſeco quod cõſequit̃ rẽ ꝓductã .ſ.ſua ope
ratio nunq̃ coincidit in idẽ cum forma ẽt ſe
cundum ſpẽm quia forma eſt de genere ac
cidẽtis abſoluti & opus de genere reſpectiuo
actionis uel paſſionis.igit̃ finis qui eſt quar
ta cauſarũ non eſt aliquid extrinſecũ conco
mitãs ꝓductũ. ¶ RESPONSIO dico ꝙ
finis dupliciter accipit̃.uno mõ generaliter
& ſic oẽ quod terminat ſiue finit dicit̃ finis.
& iſto mõ forma q̃ eſt pfectio rei & ẽ termi
nus in generatione dicit̃ finis generationis.
Aliomõ accipit̃ finis ſpãliter & ꝓprie ꝓ eo
cuius gratia agit̃ ſicut hic loquit̃ ꝑ totum ca
pitulũ & tunc finis dicit̃ illud quod ẽ ultima
pfectio rei.ſ.ſua opatio & tunc finis accipit̃
ꝓ fine rei genite ſiue rei iam entis. Tunc ad
argumentũ qñ dicit̃ ꝙ phi. & cõmẽtator lo
quit̃ de fine q eſt cã que coincidit cũ forma.
Dico ꝙ non loquunt̃ ibi ſtricte uel ſpãliter
de fine rei generate & q eſt ultima pfectio
extrinſece concomitans.ſ.opatio rei que eſt
quarta cauſaꝝ ſed de fine generalr̃ accepto
ſ.de fine generationis q̃ eſt prima pfectio.ſ.
forma que terminat generationẽ & ita non
excludit̃ quin finis q eſt quid extrinſecũ ſit
quarta cauſarũ.Et ideo cõmentator uidens
ꝙ dictũ ariſt.nõ potuit ſaluari de fine ſtricte
accepto.ſ.de fine rei generate q̃ eſt operatio
& finis ꝓprie dictus: ideo expoñit hic de fi
ne generationis.cõmento.lxx.dicẽs ꝙ ariſt.
ponens ꝙ finis coincidit cũ forma & agẽte
intẽdit ꝑ hoc qm̃ cũ naturalis noluit redde
re cãs generatiõis non cauſas generabilium.
Nota reddit cauſas generatõis non &c.q̃ ſe
quunt̃ ſunt ad propoſitũ. ¶ ET probat ꝙ
iſti fines ſunt diuerſi ad inuicẽ qa finis ho-
minis in generatiõe eſt inuenire ſuam pri-
mam perfectionẽ.i.formã.& finis eius ſecun
dum quod eſt ens.i.ſecũdũ quod eſt res geni
ta & ens actu eſt ipm̃ eſſe in ſua perfectiõe
ideſt in ſua operatione ultimata. ¶ SED ẽ
ulterius intelligẽdum ꝙ cum dico ꝙ unum
quod eſt factũ propter ſuam opationẽ puta
domus ut cooperiat nos &c.& homo fit ꝓ
pter ſuam operationẽ &c.ꝙ talis operatio ẽ
cauſa finalis que eſt quarta cauſaꝝ: hoc põt
intelligi dupliciter.uno mõ accipiendo talẽ
operationẽ ſecũdũ ſe ꝓciſe & abſolute.Alio
modo ſecundũ ꝙ operatio illa coaccipit ſe-
cum obiectũ ſuum uerbi gratia cooperire ac
cipitur uel preciſe.uel accipitur ſecundum ꝙ
accipit me uel te coopũ.& ſimiliter me ge
nerare forte poteſt accipi uel preciſe uel ſe
cundũ ꝙ generare fortẽ eſt bonũ meum uel
bonũ uniuerſi. & ſimiliter uiſio beatifica
põt accipi uel ꝓciſe ut eſt opatio uel ut ope
ratio cõiungẽs me illi bono qd per ſe bonũ

tũc dico ꝙ opatio primo mõ nõ ẽ finis:ſed
ſecũdo mõ qđ patet q2 coopire uel genera
re & huiuſ r i ſunt ſolũ finis quo acquiritur
bonũ meũ:ſed ego coopertus uel genitur ſum
finis cuius.ſ.cuius gratia eſt iſta operatio.: &
eodẽ mõ uiſio beã eſt finis quo:ſcilicet obie
ctũ beatitudinis cui ſum cõiunctus p actũ btĩ
ficũ eſt finis cuius:finis.ĩt cuius gratia res agi
tur.ubiq3 uocat̃ quarta cauſarũ & rõnaliter
q2 finis ut ſic eſt ultimũ bonũ quod queritur
ergo ipſa opatio preciſe ſumpta nõ dicit̃ fi
nis que ẽ.iiii.cauſaꝝ: ſed magis ipſum obie
ctum talis opationis eſt finis qui eſt.iiii. cau
ſaꝝ.Sic igitur teneo ꝙ finis qui eſt.iiii.cauſa
rum eſt illud bonũ extrinſecũ qđ eſt obiectũ
ad quod oĩa alia ordinant̃. ſicut in opibus
que facio amore cõcupiſcentie ego ſum qđ
dã bonũ extrinſecũ oĩbus edificiis que facio
pp me imo uniuerſaliter ego ſum finis om
niũ opationũ meaꝝ:ꝙ enĩ facio domũ:pp
me facio:ꝙ enim genero:facio pp me:quia
enim non poſſum me ipſum ppetuare ĩ me
ipſo perpetuo.me ĩ ſpecie:ut dicit̃.ii.de a.ꝙ
uero facio amoꝛ amicicie facio pp aliquod
obiectum extrinſecũ aliud a me ꝙ.n.gene
ro facio propter bonũ uniuerſi ꝙ deũ bea
tifice diligo:ipſum propter ſe ipſum diligo
& ita uniuerſaliter illud bonum extrinſecũ
quod eſt obiectũ opationis quod eſt ultimũ
ſimpliciter in quod omnia alia ordinantur
uel ſecundum eſſe uel ſecundũ operari uel
utroq3 modo eſt finis qui eſt cauſa. ¶ EX
hoc patet ad.iiii.articulũ utrum per philoſo
phum poſſit haberi ꝙ deus eſt cauſa finalis
omnim & hoc ſub rõne cãe finalis. dico ꝙ
ſic.dicit enĩ.xii.metha.uerſus finẽ.tex.cõ.lii.
ĩ ordĩe ad ipſum bonũ & dux excercitus &
magis iſte.nõ enĩ iſte pp ordinẽ ſed ille pp
hũc.tunc arguo cauſa finalis ẽ bonũ illud ex
trinſecũ propter quod extrinſecum eſt ordo
in oĩbus aliis in ordine ad ipſum.patet ex p̃
miſſis.phi.& comẽtator.v.metha.&.ii.phĩ
coꝝ ponit ſanitatẽ reſpectu ꝑgatiõis & at
tenuationis & multoꝝ huius modi cauſam
finalẽ licet nõ ultimã cauſam finalẽ q2 oĩa
iſta habent ordinẽ ad inuicẽ propter ſanita
tẽ:ſed ut dicit hic.phi.loq̃s de deo ipſe nõ ẽ
pp ordinẽ:ſed propter ipſum ẽ ordo ĩ omĩ
bus aliis ſicut tota ordinatio excercitus ẽ pp
ducẽ & dux eſt quoddã bonũ extrinſecũ cui
libet de exercitu.igitur ſecundũ philoſophũ
deus ẽ cã finalis oĩm ſcđm ꝙ ipſe ẽ illud ex
trinſecũ ad qđ oĩa ordinant̃.Item phi.ibidẽ
tex.cõ.ulti.pbat ꝙ ẽ unus princeps ſic argu
endo.entia nolũt male diſpõi ſed pluralitas
principatuũ nõ ẽ bona & cõcludit.igit̃ unus
princeps.tunc arguo .ſed illud bonũ de quo
loquit̃ phi.ibidem ẽ bonũ regiminis quod
ẽ bonũ quoddã extrinſecũ ergo &c.Ad hoc
ex intentione nota cõmẽtatorẽ.xii . metha
commento.xliiii.ubi ex intentione dicit ꝙ
deus eſt finis cõis oĩm ĩtelligẽtiarũ q2 oẽs or
dinãt actiões ſuas ad eius actionẽ:ſicut ẽ de
oĩbus ciuibus ĩ ciuitate reſpectu pricipis q2
ordinãt oẽs actiones ſuas ad ĩtẽtionẽ primi
pricipis.ſed certũ ẽ ꝙ actio dei ẽ quoddã bo
nũ extrinſecũ ceteris ĩtelligẽtiis & ĩ alio caſu
conſimiliter ergo &c. ¶ SEQVITVR
de.v.ar.ubi dico ꝙ btĩtudo eẽntialis cõſiſtit
ĩ actu recto q ẽ reſpectũ diuine eẽntie ut ha
bet rõnẽ cauſe finalis q2 eẽ ultimũ bonũ ex
trinſecũ ẽ ꝑpria rõ cãe finalis ut pbat̃ ſupra
ſed fruitio nr̃a eſt circa deũ ut ẽ ultimũ & bo
nũ extrinſecũ in quẽ oẽs operationes noſtre
ordinant̃ igit̃ fruitio nr̃a ẽ circa deũ ĩ rõne
cãe finalis.Minor pbat̃ q2 deus ut ẽ ultimũ
bonũ extra nos in qđ oẽs opatiões nr̃e ordi
nant̃ ſic ẽ bonũ pp ſe irreferibile ĩ aliud:ſed
frui eſt amore alicui inherere pp ſe igit̃ &c.
Btĩtudo ãt accidẽtalis que eſt reſpectũ crea
ture poteſt conſiſtere in actu reflexo.

Trũ in diuinis pater poſſit ha
bere aliquem actum intelligẽ
di eſſentialẽ precedentẽ actũ
notionalem aut unum notio
nalem precedentem alium no
tionalẽ mediãtibus q̃bus poſſet dici frui eẽn
tia non fruendo perſona aut una perſona ſi
ne alia.Primo p̃mitto generaliter ꝙ ĩ iſta
q̃ſtione non accipitur frui proprie ſecundũ
ꝙ eſt actus uoluntatis pure ſecundum diffi
nitionem aug.frui eſt amore &c.ſed pro to
ta btĩtudine tã in intellectu q̃ uolũtate quo
cũq3 mõ cõcurrant ſecũdũ illud aug.fruimur
cognitis in q̃bus mẽs delectata conquieſcit.
Iſto mõ ſumiĩt ſco.& hẽri.ut patet . Secũdo
ſpecialiter hic intelligẽdũ ꝙ actus notiona
lis cõiter a doctoribus uocat̃ actus quo ꝑdu
cit̃ aliqua pſona ĩ diuinis .ſicut dicere in in
tellectu:& ſpirare in uoluntate : & ſic ſtricte
accipiendo actũ notionalẽ : poteſt ex oppo
ſito uocari actus eſſentialis oĩs actus intelli
gendi uel uolẽdi q tñ ſunt opatio nõ pdu
ctio:& ſcđm hoc actus eſſentialis põt uocari

omnis actus quo pater intuet̃ ſeu intelligit
diuinam eſſentiam:& perfectiones eſſentia
les:etiam actus quo pater intelligit ꝓpria in
trinſica ſibi in quo intelligit oĩa ꝓpria ĩtrin
ſeca aliquarũ perſonarũ:& in illo intellectu
nõ diſputo hic utrũ actus eſſentialis ꝑcedit
notionalẽ.Alio mõ uocat̃ actus notionalis
actus intelligẽdi quo pater intuet̃ aut ĩtelli
git ea que ſibi ſunt ꝓpria & pſonalia:aut ſi
bi ꝓpria aut pſonalia aliaꝝ perſonarum:&
ſic accipiẽdo actum notionalem eſſentialis
actus uocat̃ quo pater ĩtelligit eſſentiam &
oẽs pfectiones eſſentiales.Primo mõ nõ p
tracto queſtionẽ qa dato ſecũdo modo.ſ.ꝙ
actus qui ẽ circa eſſentialia ſit prior actu q
eſt circa relatiua ut ſtatim dicet̃ ar. i.ſequit̃
ꝙ actus qui eſt opatio circa eſſentialia ſiue
circa relationes ẽ prior actu pducto ſiue no
tionali quia intellectio ut eſt pductio:eſt re
latiua.ut opatio nõ. ¶ IGITVR intelli
gendo queſtionẽ.ii.mõ facio tres arti. Pri
mus utrũ in patre ſit actus aliquis eẽntialis
reſpetũ eẽntie & pfectionũ cõium eſſentia
lium qui ꝑcedat actum notionalẽ quo co
gnoſcunt̃ notionalia ſeu pſonalia in diui
nis.Secundus an actus ille notionalis quẽ
habet pater reſpectu ꝓpriorum ipſi patri ꝑ
cedat actum notionalẽ quo cognoſcit ea q̃
ſunt ꝓpria alus perſonis. Tertio an talibus
actibus ſi precedãt ĩ patre poſſet frui eẽntia
non pſona:aut una perſona ſine alia.

¶ AD primum arti.dicunt qdã ut ſcotus
ꝙ ſic:quia pater eſt beatus in quocũꝙ prio
ri excogitabili ſed non eſt beatus ſine actu
intelligendi ſaltẽ eſſentiali igitur ĩ illo prio
ri ĩ quo precedit alias pſonas actum habet
eſſentialẽ. ¶ ITEM in quocũꝙ potentia
naturalis & obiectũ ꝓportionalr̃ uniunt̃.ſe
quit̃ neceſſario. actio:ſed intellectus pater
nus in quocũꝙ priori eſt potentia naturalis
habens eſſentiã ꝓportionatã & unitã ſibi
ergo &c. ¶ ITEM actus eẽntialis ꝑcedit
actũ notionalẽ primum puta eſſentia paterni
tatẽ ergo & actus ſecũdus eſſentialis cuius ẽ
ĩtelligere ꝑcedit actũ ſecũdũ notiõalẽ cuius
ẽ dicere:& ita actus eſſentialis ẽ ſimpliciter
prius.Itẽ habens opationẽ & pductiõem
prius habet opationẽ q̃ pductionẽ:ſed ĩtel
lectus habet opationẽ q̃ eſt ĩtelligere & p
ductiõnẽ q̃ ẽ dicere. igit̃.Itẽ ĩpoſſibile ẽ ĩ p
ſe ordinatis ire a prio ad ultimũ ſine medio
ſed ĩ diuis noticia ſimplex uel eẽnalis ẽ p ſe
ordĩata ad notiõalẽ:igr̃ ĩpoſſibile eſt qn pa
ter intelligat ſe noticia eſſentiali.pbo mino
rem aug.xv.de trini.c.xv.& xxxix. uerbum
dei patris eſt noticia de noticia: ſed illa noti
cia de qua ſicut de prima eſt uerbũ non ẽ no
ticia notionalis:quia(cum noticia notiona
lis ſit uerbũ)uerbũ eſſet anq̃ eſſet .imo eẽnt
duo uerba:ergo & illa prior eſt noticia ſim
pliciter uel eſſentialis quod eſt propoſitum.
¶ ITEM minor pbat̃ ſic:actus ſimplex ĩ
tellectus eſt prior actu uolũtatis nihil enim
uolitũ niſi cognitũ:ſed actus uoluntatis ꝑce
dit noticiã declaratiuã ſeu notionalẽ ſecun
dum aug.ix.de trini.c.xiii.ptũ mẽtis prece
dit qdã appetitus q cõiungit prolẽ pẽnti ut
dicit .c.io.igit̃ noticia ſimplex ꝑcedit decla
ratiuã:ſed qcqd ẽ prius prior ẽ poſterius po
ſteriore. ¶ ITEM ſi nõ pater ſaperet ſapiã
genita:& ultra ſecũdũ aug.vii.de tri.c.i.ſi ſa
piẽtia quã genuit cauſa ſit illi ut ſapiẽs ſit:ẽt
ut ſit ipſa ei cauſa.ĩpoſſibile eſt hoc igit̃ &c.
¶ CONTRA iſtũ arti.alii dicũt ſic. ꝙ ta
lis actus eſſentialis nõ põt eẽ in diuinis ꝑce
dens noticiam.quia intellectus diuinus non
ꝓcedit gradatim ab ĩperfecto ad pfectũ:ſed
ſi noticia ſimplex uel eſſentialis precedit de
claratiuam rationem talis actus & modi in
telligendi hoc eſt procedere ab ĩperfecto ad
pfectũ cũ hoc ſit ꝓcedere ad terminatũ ma
gis igit̃ &c. ¶ CONFIRMATVR ĩtel
lectus ꝓcedẽs a prioribus nature hẽt primã
noticiã diffinitiuã:talis ẽ intellectus diuinus
igit̃ &c.ſed noticia diffinitiua ẽ declaratiua
& uerbũ.igr̃ &c.Maior patet p cõmẽtatorẽ.
vii.metha.cõmẽ.xxviii.diffinitio eſt ex prio
ribus natura.Minor ꝓbat̃ p ſillogiſmũ ſimi
lẽ p aug.ix.de tri.c.io.diffinitio qd ẽ tẽperã
tia & hoc ẽ uerbũ eius. ¶ ITEM noticia
ſimplex in nobis dicit impfectionẽ nõ ſolũ
rõne ĩtellectus noſtri q gradatim ꝓcedit de
imperfecto ad pfectũ:ſed rõne actus q non
attingit obiectum ſuũ ſecundũ ultimũ pfe
ctũ modũ cognoſcentis:ſed noticia declara
tiua cognoſcibilitatis qua clare totũ eſſe rei
cognoſcitur ex oppoſita cauſa in nobis di
cit perfectiõem ergo noticia ſimplex nullo
mõ debet attribui deo ſed ſola declaratiua.
¶ ITEM nullus effectus adeq̃tus uirtuti
ſue cãe cõpatit̃ ſecũ effectũ eiuſdẽ cãe:ſed no
ticia declaratiua adeq̃t totã uirtutẽ mẽorie.
ergo noticia declaratiua ñ cõpatit̃ ſecũ actũ
genitũ de mẽoria eẽntiali.Maior patet qa

tunc primus effectus nõ eſſet adequatus.mi
nor apparet per aug.xv.de tri.c.xxxv.uerbũ
hoc ueritas eſt.qm̃ quicquid eſt in ſciã de ea
de qua genitũ eſt:& in ipſo eſt:quod aũt in
eo non eſt:nec in ipſo eſt. ¶ ITEM noti
cia eſſentialis eſt communis omnibus. &
per cõſequens ſi ponat̃ erit ratio ſecũdum
quã oĩa communia ꝓducibilia.ſ.quorum ꝓ
ductio communiter ptinet ad totã trinitatẽ
ꝓducũt̃.Si igit̃ pater talẽ noticiã ĩ illo prio
ri habet ante noticiã declaratiuã igit̃ ĩ illo
priori poterit creare qui eſt actus eſſentialis.
¶ ITEM eſſentialis noticia dicit ꝑfectio
nẽ:aliter nõ poneret̃ ĩ deo.igit̃ eadẽ ratio
ne erit in filio & ſpiritu ſancto:& tunc cũ ta
lis noticia concernat memoriã ſecundũ quã
pater ꝓducit uerbũ:ut dicũt ſequit̃ ꝙ queli
bet pſona poterit ꝓducere.Sed uidet̃ mihi
q̃tũ ad punctũ iſtius queſtionis ꝙ nec ſimpli
citer eſt ponendus actus eſſentialis in diui
nis nec ſimpliciter negandus:ſed ſic intelli
gendũ ꝙ actus eſſentialis ĩ diuinis uocãdus
eſt ille q habet ꝓ obiecto eẽntiã & eẽnalia
ſed hoc põt intelligi dupliciter uno mõ ꝙ
quidã actus ĩtelligẽdi terminat̃ ad eſſentiã
& eſſentialia diſtinctus ſpecie ab actu qui ẽ
circa pſonas & exiſtens.q uia ad ipſum no
tionalẽ:quẽadmodũ ſe habet cõfuſa cogni
tio ĩ nobis ad diffinitiuã. Alio mõ ꝙ nõ di
ſtinguat̃ ab eo ſpecie:ſed ſit quidam gradus
eſſentialis incluſus infra eſſentiã actus intel
ligẽdi notionalis: quẽadmodũ infra eſſen
tiã actus cognoſcendi diffinitiue hoĩem in
cludit̃ cognitio confuſa aĩalis:cognitio enĩ
diffinitiua hoĩs ĩ ſua eẽntia ĩcludit cognitio
nẽ aĩalis ſicut & rationalis.Pͥo mõ dico ꝙ
in diuinis non ẽ actus eſſentialis nec prece
dens actũ nec coexiſtẽs notionali: ſecundũ
aũt hũc intellectũ cõcedo argumenta ſcde
opinionis nec plus ꝓbãt:niſi ſolum penulti
mũ.Ad quod dico ꝙ maior ẽ falſa qa noti
cia eẽntialis eſt ĩtellectio ſolum q̃ ẽ opatio
ſecundũ iſtos nõ ꝓductio:ſed.ii.mõ cõcedo
actũ eſſentialẽ in diuinis ꝑcedere uocãdo ꝑ
cedeř ordinẽ ex natura rei:ita ꝙ ordo ex na
tura rei ſit in actibus ſecundũ corrñdẽtiã ad
ordinẽ ex natura rei que ẽ in obiecto.ut ſta
ti dicet̃.& ſecũdũ hoc cõcedo argumẽta pͥe
opinionis nec habeo rñdere ad illa plus q̃
ad ꝓpoſitũ ptinet.qa nõ ꝓbãt cõtra me ꝙ
ille ſit actus diſtinctus cõtra notionalẽ.Nũc
probo ꝙ etiam primo mõ:nõ cõcedit̃ actus
eſſentialis in deo:quia ordo qui ẽ inter actũ
confuſum & determinatum ut ſpecifice di-
ſtinguntur ẽ propter imperfectionem intel
lectus qui ex imperfectione ſua uadit a con
fuſis ad determĩata ut patet.i.phi.tex.cõ.ii.
& imperfectio talis non eſt dicenda in deo.
probo ꝙ ſaltẽ ſecũdo mõ ẽ noticia eſſentia
lis in diuinis non ſolũ etiam que cõuenit pa
tri:ſed ẽt cuilibet pſone diuine qa ĩtellectus
ꝑfecte cõprehendẽs rẽ ſicut ẽ.unico actu cõ
prehendit rẽ ſecundũ eſſentialẽ ordinẽ qui
ẽ ex natura rei ĩ obiecto:uerbi gr̃a cognitio
diffinitiua cognoſcendo diffinitiue hoĩem
primo cõprehẽdit ipſum eẽ aĩal q̃ rõale:ſed
ĩtellectus diuinus ẽ ꝑfectus &c. ſed ĩ natura
rei ẽ ordo eẽntialis ſecundũ ordinẽ originis
ſic ꝙ eẽntia prior ẽ rõibus pſonalibus.oriun
tur enĩ ex ea:ſicut ex fundamẽto. igit̃ prius
cognoſcit ordine originis eſſẽtiam q̃ pſonã
accipiẽdo ordinẽ originis ĩ actu cognoſcẽ
di ſecundũ correſpõdẽtiã ad ordinẽ q eſt ex
pte obiecti:ſed actus attingẽs eẽntiã ẽ eſſen
tialis ergo in diuinis ẽ ponere actũ eſſentia
lẽ talẽ ſcilicet q eſſentialiter includit̃ in no
tionali.ꝓbat̃ minor qa dicit aug.vii. de tri.
ca.i.ꝙ oẽ qd relatiue dr̃ eſt aliqd excepta re
latione.tũc arguo hec exceptio nõ põt intel
ligi in diuinis.ubi concedit hãc ꝓpoſitionẽ
ſecundũ ꝙ eſſentia & relatio ſunt idẽ oĩbus
modis:ſed ſecũdũ ꝙ eſſentia ut fundamẽtũ
excipit̃ a relatiõe fundata ĩ ea.ut patet ibidẽ
de hoĩe ut ẽ hõ & ut eſt dñs.ſed relatiuũ eẽ
aliqd excepta relatiõe ſic ꝙ ibi ſit rõ fũdamẽ
ti & rõ relatiõis fundate.hoc ẽ diceř relatio
nẽ oriri a fundamẽto.qa relatio ut fundata
nullũ habet eẽ niſi oriẽdo a fundamẽto.rela
tio enĩ ut fundata ẽ reſpectus ĩtriſecus adue
niẽs licet ut hĩtudo ſit ĩ aliud tẽdẽs ergo &c
¶ PRIMO dubitat̃ quo mõ eſt ordo ori
ginis ſine diſtĩctiõe reali. ¶ SECVNDO
dubitat̃ qualiter actus eẽntialis q ẽ q̃ſi cõfu
ſus ut includit̃ in notionali q ẽ ſpecialis nõ
differt ſpecie ab illo ꝑciſe cũ actus & opera
tiões diſtingunt̃ ab obiectis & terminis.ſed
actus eſſentialis ut ſic habet aliud obiectum
terminans & aliud actus notionalis.
¶ ITEM uĩ dubitatio alia qa cũ actu diſ
finitiuo prius cognoſcit̃ aĩal q̃ rõnale uidet̃
ꝙ ĩ illo priori nõ obſtante ꝙ nõ ſunt diuerſi
actus:nichilominus uidetur ꝙ cognitio ani
malis ſit cognitio impfecta.obiectum enim
non attingitur tunc ſecũdũ totalẽ ſui cogno

ſcibilitatē igiť a ſimili de eēntia & relatōe. ¶ AD primam dubitationem dico ꝙ ordo originis qui importat habitudinem inter originās & originatū per modū oppoſitionis arguit diſtinctionem realem ut patet de patre & filio. ꝙ uero importat habitudinem per modū uniōis non. Exemplum. inter ſcientiam & ſcibile eſt relatio que quia ē habitudo oppoſitionis eſt diſtinctio realis Inter ſcientē & ſciām nō.qa ibi ē habitudo unionis:ſed qñ relatio oriť a fundamēto ibi eſt habitudo uniōis:relatio enī habet oriri a fundamēto ut ſit fundata in eſſe:nō ꝙ aſſiſtat ſibi ſicut terminus ſibi oppoſitus. ¶ AD ſecundum dico ꝙ actus cōfuſus pōt dupliciť conſiderari uno modo ꝑciſe ſecundū ſe ut ipſe habet pro obiecto cōmune ut cōmune. Alio mō ut ipſe uirtualiter gradualiter cōtinetur in cognitione diffinitiua: primo modo dico ꝙ ſpecifice diſtinguitur a diffinitiua.non ſecundo modo.& eadē ratione(cū eēnalis noticia iſto ſecūdo modo tātū ſit in diuinis ut ſupra dictū eſt)ſequiť ꝙ nō differt ſpecifice a notionali ſed tm̄ uirtualiter gradualiter.ꝑbatio pricipalis aſſumpti. qa cum ſpecificatio cōuenit rei ſecundū ſuū eſſe forāle.igiť cognitio cōfuſa nō diſtīguiť ſpecifice a diffinitiua niſi ſecundū ꝙ accipiť ſecundū ſuū eſſe formale:nunc autē qñ accipiť ut materialiter uirtualiter gradualiter cōtineť in noticia diffinitiua:tūc accipiť materialiter non formaliter.igiť ut ſic non pōt ſpecifice diſtingui ſed ſolū ut ꝑciſe accipiť ſecundū ſe nō ut incluſa in alio. Ad formam argumenti dico ꝙ actus diſtinguitur ab obiectis & terminis ſaltem arguitiue(de hoc li.iiii.q.de beatitudine angeli & eſt ultima queſtio)quando attingunt ſua obiecta pro pria & preciſe & ſecundum ſe: ſecūdum aūt ꝙ in aliis actibus uirtualiter &c:contenti attingunt ſua obiecta.ut autem in aliis obiectis ſunt contenta:non.imo nec etiam ut ſic habent ſua obiecta pro terminis: ſed tātum attingunt illa in tranſitu nec habent alium terminū niſi terminū actus ī quo uirtualiter cōtinētur. ¶ AD tertiā dubitationē dico ꝙ ordo qui eſt in actu cognoſcendi in diuinis:ex ordine qui eſt in obiecto nō arguit imꝑfectionē(qa ſi ſic:oporteret ꝙ ordo qui eſt in obiecto diceret īꝑfectionem primo. ſicut ꝙ ordo q eſt ī generatione naturali ſecūdū quē ꝓcediť ab imperfecto ad pfectum:

includit imperfectionem.hoc eſt quia ſubiectum circa quod eſt habet in ſe ordinē imꝑfectionis.ex hoc enim ꝙ materia nata ē ꝓcedere de potentia ad actum ideo ordo generationis ſubſtantialis uocatur ordo impfectionis & diſtinguitur contra ordinem pfectionis)immo in diuinis arguit perfectionē. perfectius enim eſt cognoſcere rem ſicut eſt per omnia & q̄tum ad ordinem eſſentialē quem habet ex perfectione ſua qualis ē oīs ordo qui eſt in diuinis q̄ cognoſcere rem nō cognoſcendo eēntialē ordinē q eſt in natura rei.uerū eſt tñ ꝙ ille ordo q eſt in actu cognoſcendi ex conditione cognoſcentis ſcilicet qa ꝑmū oportet ipſum cognoſcere cōfuſe & poſtea diſtincte eſt impfectiōis. cū igiť primus modus cōuenit actui cognoſcēdi aliqd diffinitiue & notionaliter ut hic loquimur nō ſecūdus.ideo ñ arguit impfectionē nec in nobis nec in deo.adhuc dubitatur de terminis qñ dicitur in reſpōſione prime dubitationis ꝙ noticia eſſentialis īcluditur uirtualiter gradualiter ſicut gradus materialis & cōfuſus q̄ oīa uidentur īpfectionē & cōpoſitionē gradualē īportare. Rñdeo ꝙ cū aliqua que cōcedimus ī creaturis dicūtur circa diuina ꝙ dici debent amoto oī eo qđ eſt īꝑfectionis & retēto eo ꝙ nō repugnat ꝑfectioni qđ āt dicimus ꝙ actus eſſentialis uirtualiter & quaſi gradus materialis & confuſus cōtineť in notionali denotať aliqd imꝑfectionis.qa ꝑ hoc qđ diciť ꝙ cōfuſus & ſolū uirtualiter gradualiter cōtētus denotať ꝙ eſſet pfectior actus & īterſior notionalis q̄ eſſentialis & ꝙ eſſentialis ꝑ tales gradus eēt pfectibilis uſqꝫ ad pfectum & tandē pfectus cōpoſitio eēt.Denotať ēt ꝙ actus eēntialis ad notionalē ſe hēat ſecundū quēdā ordinē originis ſic ꝙ intellectus diuinus ꝑ ordinē qui eſt in obiecto ſecundū quem eſſentia eſt prior relatiōe elicit notionalē mediāte eēntiali.& talis ordo originis correſpondēs nature obiecti non repugnat alicui pfectioni ſed eſt pfectionis:licet confuſio: & compoſitio:īteſio:& gradualitas actus:diciť īpfectionē.& ideo ſolū cōcedēdū ē ibi ꝙ eſſentialis gradualiter &c.cōtineť in notionali attēdēdo ad ordinē originis quo idē ſibi ipſi ſecūdū ordinē obiecti ſibi pſuppoiť:nō āt ſecūdū ꝙ dicit predictas imperfectiones. Ad ſecundum arti.dicit quidam iacobus minor ꝙ in priori originis quo.pr̄ eſt prior filio habet

Digitized by Google

noticiam oīum intrinſecorū q̄ ſunt propria
patri:ſed in illo priori nō habet noticiá om
nium intrinſecoꝝ que ſunt propria filio ut fi
lius nec ſpūi ſancto .ut.ſ.ſ.primū oſtēdit qa
deus pater ut ſimpliciter pfectus pſupponi
tur pductioni filii:ſed cognoſcere cognitiōe
etiam actuali oīa intrinſeca que ſunt ppria
patri ut pater ē ē pfectio ſimpliciterqa hoc ē
cuilibet melius ergo &ce.Secundo probat́ ꝙ
in illo priori non habet actualem cognitio-
nem oīum intrinſecoꝝ que ſunt ppria filio
ut filius uel ſpūi ſancto ut.ſ.ſ. qa quelibet res
ſecundum ꝙ eſt tantum ens in eſſe cognito
eſt ens diminutum.ſi igiť pater actualē noti
ciam haberet q̄tum ad illa intrinſeca q̄ ſunt
ppria filio ut filius eſt & ſpūi.ſ.ut.ſ.s.eſt ante
q̄ actu eſſet pductus ſequiť ꝙ prius filius ha
beret in diuinis & .ſ.ſ. ſimiliter q̄tum ad ſua
intrinſeca eſſe diminutū:q̄ eſſe perfectum ꝙ
eſt impoſſibile ergo &ce. ❡ ITEM uerbū
nec ſecundum ſe nec aliqd ſui inq̄tum huius
poteſt cognoſci ante ſuum eſſe pductum.qa
pducibile quod deus pt cognoſcere anteq̄ p
ducať ē aliquid ydeale:ſed in illo priori quo
pater pſupponiť productioni filii:filius non
ē pductus.igiť in illo priori nō habet actua
lē noticiá de intrinſecis uerbi : & eadē rōne
nec de ſpū ſancto. ❡ ITEM ſi pater cogno
ſceeret filiū actuali noticia anq̄ filius eſſet p-
ductus & hoc quo ad ppria intrinſeca ergo
filius produceret artificialiter pciſe & nullo
mō uirtualiter. Probať cōſequētia : qa & ſi
tota domus &quo ad materia:& quo ad for
mā:ſit extra itellectū anq̄ pducat.qa tn̄ hoc
ppriū eſt domus ꝙ in q̄tum domus i effectu
anteq̄ ſit in effectu pſupponit ſuū eē i cogni
tione iō pduciť artificialiter. igitur a ſili de
filio in dīnis licet ſit ens anteq̄ pducať &c.
❡ CONTRA pmū dictū:& ſecundū: ar
guiť p guidonē. qa ſi pater itelligit ſe ante
q̄ uerbū pducat & p cōſequens anq̄ ſit ipſū
uerbū qa uerbū nō ē ante ſui pductionē aut
itelligit ſe ut ſuppoſitū abſolutū qd non eſt
qa intellectus eſſet falſus: aut ut relatiuū qd
non eſt qa:impoſſibile eſt ꝙ aliquid itelliga
tur ut relatiuū & ut in habitudīe ad aliud &
illud aliud non intelligať:qa relatiua ſunt ſi
mul intelligibilia in pdicamentis.igiť &ce.
Nec pōt dici ꝙ intelligať medio mō.qa tūc
intelligereť confuſo mō & quia non ē me-
dium ſecundum aug.v.de tri.ēt non intelli-
gereť ſecundum ea que ſunt ppria princ.qa

ppriūm eſt eſſe relatiuū: ſed iſti dicunt ꝙ pa
ter intelligit ſe in illo priori ſecūdum ppria
prin.Item illud ꝙ non eſt de p ſe intellectu
eius hoc eſt manifeſtum:ſed intelligere ſe nō
ē intellectum patris cū ſit operatio pſuppo-
nens patrem ut dicūt :ſed habitudo de p ſe
intellectū patris:igiť non intelligit ſe anteq̄
habeat habitudinem ad filium: & tūc ultra
cum pater intelligendo ſe ſecundum ea que
ſunt propria patri non intelligit ſe quocūq3
modo niſi ſecundum ea que ſunt de intelle
ctu eius igitur pater non intelligit in quocū
q3 priori ſecundū que ſunt propria patri niſi
intelligendo ſe in habitudine ad filiū & ita
intelligit filium quod eſt propoſitum.
❡ ITEM ubi aliquid pficit ex natura rei
mutatur:ſed hic ponitur hoc.igitur &c. Mi
nor probatur.quia ante productionem co-
gnoſcit ſe & non filium : poſt productionē
cognoſcit ſe & filium igitur in diſtinctis ſi-
gnis ille plus & minus cognoſcit:ſed hoc p
ficere igitur &c. ❡ ITEM pater prius ha-
bet habitudinem imperfectam & poſt per
fectam probatur quia quādo cognoſcit eēn
tiam ſecūdum omnem modum ſuum eſſen
di eſt pfecte beatus ſicut ex oppoſito quan
do cognoſcit eſſentiam ſuá nō ſecūdū oēm
modū eſſendi nō eſt pfecte beatus. ed prius
poniť cognoſcere ſe ſcdm aliquē modū eſſē
di & non ſecundū oēm puta anteq̄ pducat
uerbū & poſt ſecūdum oēm modū ergo &c.
❡ ITEM opatio qua ſuppoſitū pris cōſti
tuiť non preueniť alia opatione ppria pa-
tri.qa actio ppria pcederet ppriū agens &
ſecundū iſtos ſuppoſitū pris cōſtituiť p actū
producendi uerbum .igitur i pre nō pcedit
alia intellectio intellectionē qua produciť
uerbū.Sed licet illa argumēta ſolui poſſent
tn̄ quia pria opinio iacobi itroducta eſt i iſta
queſtione cōtra intētionē meā quaſi fuiſſet
mea ideo relinquo eá & pcipue qa in oībus
argumentis ſuis ſupponit unū ualde falſum
s.ꝙ in diuinis eēt aliquid prius i quo . q.que
dā mēſura corrñdens ſignis originis in qua
poſſet hrē aliquā operationem anteq̄ filius
eſſet cuius cōtrariū poniť d.vi.q.d priori ar.
ii.in principio ubi pono ſolū prius a quo nō
in quo:qd ſic intelligo qa cū diciť pater eſt
prior filio origīe li prioritas duo drē uideť:
prīo ꝙ pater ē principiū a quo originatur fi
lius.ſecūdo ꝙ pater i illo priori ē & filius ad
huc nō eſt.quia pro illo priori uō uideť eſſe

ꝑductus:certū aūt eſt ꝙ illud prius origine in quo:importat impſectionē. Denotat enī ꝙ aliqua menſura (quātūcunq; modica) eſſet in diuinis in qua pater eſſet: ī qua filius nō eēt prius autē a quo ſolū dicit ordinē originis: hoc eſſe ab hoc. igit̄ cū in diuinis nichil pōt poni eo mō quo repugnat pfectioni oportet ſolū poneī ī diuinis prius a quo qđ denotet originē filii a patre & ſimul coexiſtētiā oī modā cū patre ſicut ponimus generationē paſſiuā in filio ſalua tū coeternitate cū patre. Per hoc ad argumēta. Ad primū qđ probat ꝙ pater pro illo priori nō habet actualē noticiā eorū que ſunt propria filio ut filius hoc nego quia tale prius in quo qn̄ hoc eſt hoc non eſt: non eſt dādū ī diuinis. ¶ AD primū pro ſecūdo dicto iſtorū quando dicit̄ ꝙ ſi pater ī illo priori cognoſceret filiū ꝙ tūc filius in illo priori non haberet eſſe reale ꝓductū ſed ſolū cognitū. ¶ DICO. ꝙ uerū eſt ſi ibi concederet̄ prius in quo filius non eſſet: Si autē concedatur ibi prius a quo que prioritas ſolum dicit ꝙ pater eſt a quo eſt filius: non autem negat coexiſtentiam eius cū patre non ſequitur. Et eo mō poteſt dici ad duo ſequentia ꝙ haberet eſſe artificiale & ydeale ſi concederetur ibi prius in quo.

Tertius articulus eſt de quo ſoꝛmat̄ utrum ſi ponat̄ ꝙ iſti duo actus precedāt in patre ante cognitionem notionalem filii & ſpiritus ſancti an illis actibus ſic precedentibus poſſet pater frui eſſentia non perſona aut una perſona ſine alia. ꝙ non. qa illi actus eſſent ulterius determinabiles & ꝑ conſequens imperfecti. ¶ CONTRA. illi actus eſſent reſpectu primarii obiecti igit̄ ſimpliciter beatificarent. ¶ HIC tria faciā Primo ponetur modus unus doctoris. s. ſcoti qui tenet ꝙ ſic quantum ad utrūq;. Secundo impugnabitur. Tertio tenebitur ꝙ ſolū eſſentia eſt eſſentiale obiectum fruitionis in ratione obiecti principiantis non terminantis. ¶ SEQVITVR de primo arti. ubi primo ponam opinionem aureoli quī ponit ſecūdo arti. qui tenet abſolute ꝙ eſſentia non poteſt ſeorſum cōcipi a perſonis nec ꝑ conſequens frui. Primo arguit ſic. cuius conſtituentia ſunt ſeorſum conceptibilia cōſtitutum eſt cōpoſitum ſecundū rem uel ſecundū rationem. Hoc impoſſibile in perſona diuina de ſumma trini. & fi. ca. capitulo firmiter Dicit̄ deus eſt omnino ſimplex. ¶ CONFIRMATVR quia ubi aliqua diſtinguunt̄ ſecundū rationem tenent eundem ordinem & diſtinctionem ſecūdum rationem quem tenent in hiis ubi diſtinguūtur ſecundū rem: ſed ſi diſtinguerentur relatio & eſſentia ſecundum rem ordinarentur ad cōpoſitionē realem in conſtituto. igitur in perſona diuina ubi formaliter diſtinguuntur faciēt cōpoſitionem ſaltem formalē & ita non erit omnino ſimplex. Secundo decretalis illa dicit ꝙ eſſentia & tres relationes non faciūt quaternitatem rerum nec ponunt in numerum ſed ſi eſſentia & relatio retinerent proprias unitates & diſtinctiones reſultaret numerus quaternarius. ¶ CONFIRMATVR. q̄ non ſunt eadem res: repetita ſolum ſub alio conceptu & alio ponunt in numerum ſicut in ſorte: homo & ſortes ponerent in numerum ſi nō eſſent eadem. ita ꝙ repeticio quādo dicitur ſortes & homo ſolum exprimeret alium & alium conceptum: ſed quando dicitur eſſentia & relatio hic non eſt eadem res repetita ſolū ſub alio conceptu: quia paternitas ñ dicit rē ut cōceptū qa tūc nō eſſet q̄d.ī ſumma res ut dicit decretalis nec eſſet adorabilis. igitur. Tertio ſi paternitas addit cōceptum aut hoc quia addit rem ꝙ eſt contra decretalem quia eſſet quaternitas rerum: aut formalitatem ſine realitate & hoc falſum. quia tunc non eſſet pater realis ſed formalis tantum: aut rationem preciſam & ſolam. & tunc eſſet pater rationis tantum: quod eſt error ſabelli. Quarto proprietates ꝑtinent ad per ſe obiectiuam rationem btitudinis. igit̄ eſſentia non poterit eē fruibilis ſine his. probatur antecedens quia ſi ꝑ accidens igitur non plus eſſet beatificum uidere perſonas q̄ creaturas nec diceret aug. pater & filius & ſpiritus ſanctus ſunt tres res q̄bus fruendum eſt: nec eſſent adorande adoratione latrie quod eſt contra prefationem de trinitate. Confirmatur. quia in per ſe obiecto beatiſico non ſolum requiritur quo: ſed quod: ſicut obiectum per ſe diffinitionis non eſt ſolum forma a qua accipitur differētia ſpecifica: ſed licet eſſentia ſit quo: tamen trinitas eſt quod. unde aug. i. de tri. capitulo. viii. plenum gaudium noſtrum eſt frui trinitate. ¶ SED licet iſte teneat cōcluſionem quam infra tenebo: tamen miror quomodo non tangit difficultatem queſtionis. quan-

do enim ſcotus dicit ꝙ poteſt frui eſſētia nō perſonis nō limitat ſe ad difficultatem illā. Vtrum relatio comparata ad eſſentiam differt ex natura rei. ſed loquitur cōmuniter ſicut alii uidelicet accipiendo relationem ut comparatur ad oppoſitū ut ſit ſenſus ꝙ beatus poteſt frui eſſentia non fruēdo perſonis conſtitutis per relationes oppoſitas. tunc arguo. difficultas eſt an poſſit frui eſſentia nō fruendo perſonis ſecundum illud eſſe quod de facto conuenit perſonis ſcilicet ut perſone important relationes oppoſitas ordinis: ſed accipiēdo eſſentiam ut ad ſe & relationē ut ad oppoſitū oēs cōcordāt ꝙ ſic habent aliū: & aliū cōceptum. ergo iſte non tractans queſtionē in iſto ītellectu ſed ſolū in iſto ītellectu ut relatio cōparatur ad eſſentiā nō tangit difficultatē queſtionis. hoc dico eo modo quo oībus queſtio eſt difficilis. Secundo dico ꝙ ſecundum hunc intellectū nullā difficultatē īgerunt argumēta ſua. ¶ AD primū enī patet qn̄ dicit ꝙ ſi relatio & eſſentia dicerēt cōceptus diſtictos cōſtitutū eēt cōpoſitū ſcdm rem uel ſecundum rationem negatᷣ. qa ſecundū oēs relatio ut compata ad oppoſitū n̄ ponit cōpōnē cū eēntia. ¶ AD ſecundū qn̄ dicitur ſi ſic relationes ponerent in numerū. dico ſecundū oēs ꝙ relatio & pſone ut oppoſite ponūt in numerum ſicut tres relationes & tres pſone: ſed cōparate ad eſſentiā nō: & ideo nō erit quaternitas.

¶ AD tertium qn̄ dicitur ſi addit rē hoc cōtra decretalem. dico ſecundū oēs ꝙ ſi relatio adderet rē cum eſſentia error eſſet: ſed ſi dicat relationē realem diſtinctā ab oppoſito fides eſt. ¶ QVARTVM argumentū ſuū cōcedo qa non pcedit ex iſto principio ſed cōcordat cū quodā argumēto meo infra. ¶ SCOTVS ergo tenet cōtrariā cōcluſionē. unde ad primū articulum dilatādo ſe dicit ꝙ ſi loquamur de fruitione que eſt ī actu eſſentiali. ſ. in fruitione eſſentie qui fuit primus articulus. ſic poteſt non ſolum pater ſed creatura in uia frui eſſentia non fruendo perſona & hoc fruitione ordinata. Quod pbant ſic. relatio eſt extra conceptum eſſentie ſecūdum illud aug. vii. de trini. c. primo uel. viii. ſi eſſentia relatiue diceretur eſſentia n̄ eſſet eſſentia: quia omnis res que relatiue dicitur eſt aliquid. excepta relatione: igitur eſſentia pōt concipi a uiatore ſinē hoc ꝙ in eius conceptu includatur relatio ſed eſſentia precise accepta habet rationē ſummi boni & per conſequens rationem perfectam fruibilitatis igitur ordinate poteſt frui a uiatore eſſentia ſine perſona. Item ex naturalibus poſſimus concludere unum ſummum. bonum non concludendo tn̄ illud bonū trinū ſed circa illd̄ bonū ſummū ſic cognitum poteſt uoluntas habere aliquē actum & nō neceſſario inordinatum igitur habebit actū fruitiōis ordinatū circa eſſentiā non circa pſonam. ¶ ADDVNT ꝙ ecōuerſo n̄ pōt eſſe. non enim poteſt frui perſona non fruēdo eſſentia cuius ratio quia perſona in ſuo intellectu includit eſſentiā. ¶ DICVNT ſecūdo ſi loquamur de fruitione unius perſone q̄tum ad ſibi intrinſeca propria de qua fuit ſecundus articulus ꝙ etiam uiator pōt frui ordinate una pſona non fruendo alia: quia reſpectu trium perſonarum ſunt tres articuli diſtincti. poteſt igitur una perſona cui correſpondet unus articulus cōcipi alia non cōcepta ſed in illa perſona concipitur ratio ſummi boni. Poſſibile igitur erit ordinate frui una perſona ſine alia. Si dicatur ꝙ non. quia ſunt relatiua. Reſpondet ꝙ & ſi cognitio relatiui requirat cognitionem ſui correlatiui non tamen oportet cognoſcentem & fruentē uno relatiuo cognoſcere & frui alio poſſibile eſt enim frui creatore non fruēdo creatura. Et propter hoc licet pater ut pater dicatur ad filium relatiue non tamen ad. ſ. ſanctum. igitur inq̄tum pater poſſumus frui eo non fruendo. ſ. ſ. & ita habetur ſaltem ꝙ una perſona fruimur ſine alia: Vltra dicunt tertio ꝙ etiam creatura comprehenſor pōt frui una perſona ſine alia. ſed hoc non dicūt de potentia ordinata ſed de potentia abſoluta ꝙ poteſt frui una pſona ſine alia. & ſic uolunt arguere pater hoc poteſt igitur creatura cōprehenſor: conſequentiam ſupponūt quia cum non includat contradictionē qd̄ certum eſt ſi pater poſſit hoc igitur cuilibet habenti potentiā fruitiuam nō erit impoſſibile. Antecedēs pbāt ſic. pater eſt beatus in quocunq; priori originis anteq̄ pducatur filius quia nullam beatitudinem recipit a filio ſicut nec ſapientiam ſed in illo priori eſt tantum unā perſona igitᷣ &c. ¶ SECVNDO de creatura comprehendente probant hoc ſic licet idem actus ſit quo quis fertur ī primū obiectū & ſecūdariū obiectū uel ī obiectum non primum deus tn̄ poſſet cooparí

potentie ut exiret in actũ reſpectu primi ob
iecti licet non reſpectu ſecundarii:ſicut licet
eodem actu uideatˀ ſua eſſentia & res in ea.
poteſt tñ ſuſpendere potentiam intellectus
noſtri reſpectu uiſionis creaturarum .cauſan
do uiſionem eſſentie in nobis:ſed eſſentia ẽ
primum obiectum uirtute cuius oĩa uidentˀ
ſed perſona ſecundarium.ergo põt in comp̄
henſore cãre uiſionem eſſentie ſine uiſione
pſone.& ſimili ratione unius perſone ſine
alia. Tunc .iiii.ueniunt ad propoſitũ & po
nunt ꝙ pater de potentia abſoluta põt frui
eſſencia non fruẽdo alia pſona ſic .pater pri
us origine q̃ generet filium eſt pfecte beatus
qa nullam perfectionem ſibi intrinſecã ha
bet a perſona producta beatitudo ẽ pfectio
intrinſeca pſone beate ſi in illo priori pater
eſt perfecte beatus igiˀ in illo priori habet p
fecte obiectum ut perfecte beatificans : non
autem uideˀ in illo priori habere eſſentiam
cõmunicatam tribus ut obiectum ſed ſolum
pro tunc uideˀ habere eſſentiã abſolute uel
eſſentiam ut eſt in una pſona per ſe igiˀ nõ
eſt de ratione eſſentie ut eſt obiectum beati
ficans aut fruibile ꝙ ipſum beatificet inquã
tum cõicata tribus & ita non uideˀ contra
dictio neqꝫ quantum ad uiſiõem : neqꝫ quã
tum ad fruitionẽ. Ad illud diciˀ ꝙ pater ha
bet eam in tribus p obiecto & tñ cum hoc
ſtat ꝙ pater habet eam primo ſecun dum or
dinem originis pro obiecto & ita prioritas
non excludit quin eſſentia ut eſt in tribus ſit
obiectum. ¶ CONTRA .quelibet perſo
na intelligit formaliter intellectu ut eſt in ip
ſa & non ut eſt in alia:nec ut eſt in tribus ex
iii.de tri.igitur uideˀ ꝙ quelibet intelligit p
fecte eſſentiam ut eſt in ſe formaliter igiˀ p
fecta intellectio que eſt beatifica nõ neceſſa
rio requirit ex ſe intelligi eſſentiam ut in tri
bus.probatio.prime conſequentie non mi
nus ad intellectionẽ requiritur intelligibile
q̃ intellectus ergo imperfecte ĩtelligente ex
ſe non minus requiritur ꝙ habeat in ſe obie
ctum ut formaliter intelligibile q̃ ꝙ habeat
ĩtellectum in ſe ut quo ĩtelligat . ¶ CON
FIRMATVR ratio quia ſi pater intellige
ret beatifica uiſione eſſentiam ut in filio er
go aliquid reciperet a filio : conſequentia p
baˀ per argumentũ philoſophi.xii. metha.
tex.cõ.liii. quo pbat deum non intelligere
aliud a ſe quia tunc uileſceret eius ĩtellectus
quia perfectionem reciperet ab intelligi.igi
tur ita hic immo magis inconueniens .ſ. ꝙ
pater perfectionem ſimpliciter uel uiſiõem
beatificã recipet a tribus pſonis uel aliquo
ut ĩ tribus & tũc uidentˀ ſequi duo abſurda
pmo ꝙ nõ oẽm pfectionẽ habet pater a ſe .
aliud ꝙ ñ oĩs pfectio ſimpliciter & eẽnalis
ſit aliquo mõ prior ꝓprietatibus:ſed aliqua
q.poſterior ipſis pſonis puta illa q̃ ẽ ab ob
iecto ut ĩ tribus. ¶ ITEM.ſi ĩtellectus pris
ut ĩ aliquo ꝓducto eẽt pricipiũ elicitiuũ bea
titudinis pr̃ nõ eſſet beatus a ſe. xv.de tri.c.
vii.ergo ſi eſſentia ut ĩ ꝓducto eẽt p ſe obie
ctũ beatitudinis pater nõ eſſet beatus a ſe .
cõſequẽtia probaˀ qa obiectũ nõ minus re
quiriˀ ad beatitudinẽ q̃ intellectus. Itẽ ulti
mo arguiˀ ſic. pater a ſe eſt beatus igiˀ a ſe
habet obiectũ beatificũ:non aũt habet a ſe
ut ĩ tribus p obiecto qa tũc ut in filio eẽna
p ſe ageret ad beatitudinem patris quod ui
detur abſurdum. ¶ HIC conſiderandum
eſt.ꝙ iſta poſitio.iiii. facit. primo dicit unũ
dubium.ſ.ꝙ uiator poteſt ordinate frui eſſẽ
tia nõ perſona.Secundo ꝙ uiator ordinate
põt frui una perſona non fruendo alia. Ter
tio dicit ꝙ comprehenſor hoc põt & dicit
idẽ de patre in diuinis.Quarto ꝙ pater ĩ ali
quo priori poteſt frui eſſentia non fruen
do perſona. ¶ CONTRA primũ arguiˀ
ſic.Fruitio ordinata nõ poteſt eſſe ĩperfecta:
hec eſſet huiuſmodi.eſſet enim confuſa cũ
eſſet eſſentie ut communis & abſtracta ab
his.Item fruitio(cum ſit cognitio ĩtuitiua)
eſt exiſtentis ut exiſtens:ſed eſſentia nõ exi
ſtit niſi in perſona.ergo non poteſt frui or
dinate eſſentia ſine perſona . ¶ AD iſta re
ſpondent ibidem:Ad primum ꝙ iſta cogni
tio non eſt confuſa licet ſit circa eſſentiã que
eſt cõmunis tribus ipſa tñ non eſt diuiſa in
tribus ſicut uniuerſale in ſingularibus ;ſed
eſſentia eſt primo hec & ideo iſta cognitio
non eſt confuſa. ¶ AD ſecundum dicũt ꝙ
eſſet intuitiua & cognitio & uiſio.quia eſſet
exiſtentis inq̃tum exiſtens quia circa eſſen
tiam que eſt hec non tñ oportet ꝙ in cõmu
nicabilis exiſtentia ſit de rõne termini uiſio
nis. ¶ CONTRA iſtas reſponſiones ſpã
liter arguiˀ infra ar.iii.ante finem. ¶ SED
contra iſtas reſponſiones & ſimul contra di
ctum primũ quod dicunt de comprehenſo
re & de patre in diuinis.ſ.ꝙ poſſunt frui eſſẽ
tia non fruendo perſona non probant illud
quod intendũt ſcilicet ꝙ talis uiſio eſſentie

eſſet fruitio:quod ꝓbo ſic. Cum enim aſſu-
munt ꝙ deus pōt cāre in intellectu conceptū
primi obiecti non cauſando conceptū ſecun
di obiecti.ſ.conceptum eſſentie nō perſone
tamen ſi hoc concedatur ex hoc non habēt
ꝙ talis uiſio cauſata in intellectu & uolun-
tate ſit fruitio.igiť nichil probant.Probatio
aſſumpti.quia intellectus noſter ſic uidendo
eſſentiam ſine pſona & etiam diligendo ha
beret quandā ualdē nobilem diſpoſitionē
circa ſummū bonum non tn̄ oīo quietaretur
eius tota capacitas:ſed nunꝙ̄ uere fruimur p
quancunqꝫ nobilem diſpoſitionē uſqꝫ ꝙ ul
timate quietemur.igiť bene probatur ꝙ poſ
ſumus habere circa eſſentiā quandā nobilē
diſpoſitionem ſine perſona:non tamen pro
batur ꝙ hoc eſt frui. ¶ ITEM in illo ſtatu
in quo non poteſt haberi de diuina eſſentia
cognitio abſtractiua abſtrahendo ab eſſe in
ſtatu illo non poteſt uideri eſſentia ſine per
ſonis qa ſi uidereť eſſentia ſine uiſione per
ſonarū que tunc exiſtunt in ea tunc eſſet ibi
abſtractio:ſed beatus nō poteſt in prima ab
ſtrahere.igitur.probatio quia per.vi. de he.
ad noſtrū:eſt determinatum ꝙ beatus eſt ele
uatus lumīe glorie:ſic ꝙ beatifice fruitur. &
per conſequens de potētia ordinata de qua
loquimur nō pōt abſtrahere ab eſſe. ¶ SE
CVNDO in hoc cōcordant omnes docto
res ꝙ licet eſſentia diuina eſſet uoluntariū
ſpeculum in oſtenſione creaturarum tamen
neceſſario repreſentat pſōes diuinas beato ui
denti eſſentiam tunc arguo .qn̄ obiectū mo
uet de neceſſitate nature & potentia eſt ulti
mate diſpoſita ipſis approximatis ſequitur
neceſſario actio.ſed ſic eſt in ſtatu beati ut di
ctum eſt igitur &c. ¶ ITEM nullus fruitur
qui eſt in tali ſtatu ꝙ poteſt male ſentire de
deo.ſed habens uiſiōem circa eſſentiam nō
circa pſonam eſt huiuſmodi igiť &c.pbatio
quia ſicut habens uiſionem eſſentialem ē in
potentia ad uiſionem perſonarū:ita non ter
minatur intellectus ſuus ad uiſionem perſo
narum ſed per poſitū:remanet intellectus ſu
us in potentia contradictionis.ſ.ad uidendū
& non uidendum pſonas:ſed intellectus ui
dens eēntiam cui ē negata uiſio pſonarum
ſi ſibi relinquatť:ſibi non repugnat ꝙ ſillogi
cet ſillō philoſophorum ſcilicet ꝙ talis eſſē
tia eſt per ſe ſubſiſtens tanꝙ̄ ſuppoſitū abſo-
lutum:ſed hoc eſt ualde male ſentire de deo
igitur &c. ¶ ITEM per illum modum de

bet creatura reduci in finem per actum frui-
tionis quo proceſſit a deo prius per modum
creationis:ſed poſt ꝙ̄ rei ueritas ſic ſe habet
ꝙ in deo eſt trinitas perſonarum impoſſibi
le eſt quin creatura proceſſerit per creationē
a tota trinitate licet ab uno ſuppoſito forte
creatura pceſſiſſet ſi ſola una fuiſſet li.iiii.di.
i.q.iiii.de hoc.igitur ēt impoſſibile eſt frui
deo non fruendo tribus perſonis poſtꝙ̄ ī rei
ueritate talis trinitas eſt:licet alr̄ poſſet eē ſi
eſſet unum ſuppoſitum abſolutum. Item ſe
cūdarium poteſt aliquid dici dupliciter uno
modo ꝙ ſequitur aliquid conſecutiue & ex
trinſece ſicut creature dicuntur ſecūdaria en
tia reſpectu dei. Alio modo quia habet totū
ſuum eſſe a primo & conſequitur illud pīci
paliter & intrinſece & iſtū ſecundū modū cō
cedunt oēs de diuinis perſonis reſpectu eēn
tie.tūc ſic.licet forte ſecūdū aliquos intelle-
ctus poteſt habere pfectū actū circa primum
obiectū licet nō circa ſecūdariū qn̄ ſolum cō
ſequitur ipſum extrinſece & cōſecutiue:ſicut
patet de deo reſpectu ſui & creaturaꝝ & ſor
te attributoꝝ ſecundū illud eē ſecundum
ꝙ ſunt diſtincta in deo .igitur ex oppoſito
intellectus nō pōt habere pfectū actū circa
primū obiectum niſi etiā habeat circa ſecū
dariū qd cōſequitur ipſum pīcipaliter & in
trīſece ſicut ē hic.ergo &c. Per hoc patet ab
argumēta illorū de ſcandario obiecto.
¶ CONTRA ſecundū.ſ.ꝙ uiator ordi-
nate quātū ad itrinſeca pſone pōt frui una
pſona nō fruendo alia. Arguitť ſic. Illud qd
eſt fruibile ſine alio habet aliā diſtinctā bo
nitatē fruibilem aliā ab alio illud accipitur
ab eis.ſed una pſona & ſi habeat bonitatē
diſtinctā ab alia nō tn̄ bonitatem diſtinctā
in ratione fruibilis ſine alia.ergo &c. pbatť
minor.quia bonū illud qd ē in quolibet ge
nere ē bonū qd cōuertiť cū ente cuilibet rei
& tale bonū dicit tantū pfectionem ſui ge
neris & illa bonitas dicit tātū pfectionem
de genere relationis.ſed bonitas ꝙ̄ eſt obie
ctū fruitionis nō eſt bonitas alicuius generis
determīati:ſed ē bonitas ſūma & īfinita cui
nulla ciuitas deeſt.ergo bonitas relatiōis nō
habet propriam rationem fruibilitatis.cū er
go nō poſſet eſſe niſi unum tale bonum ꝙ
ſit ſummum & infinitum ſequitur ꝙ in ob
iecto fruibili non poteſt eſſe diſtinctio boni
tatum & ex hoc patet ꝙ in argumento alio
rum eſt defectus relatio.in diuinis habet di-

ſtinctam bonitatem ſui generis ergo diſtin-
ctam fruibilitatem.licet enim relatio in di-
uinis ut diſtincta contra eſſentiam haberet
ppriam bonitatem ſui generis: tñ illa boni
tas ut ſit diſtincta nõn eſt formaliter Infinita
ſic ut includat omnino omnem pfectiõem
aliter enim in patre ſic eſſet omnis perfectio
non in filio .paternitas enim ut diſtincta cõ
tra eſſentiam ſic competit patri ꝙ non ſilio
de hoc di.xxiii.Et pꝑter hoc & quedam ſor
ciora que ponam in fine queſtiõis reputo du
bium illud ꝙ tertio dicunt ꝙ poſſit frui una
perſona ſine alia.ſi enim non põt frui eſſen
tia ſine perſona a maiori non poteſt una p
ſona ſine alia.Et p hoc patet ad rõnem eo-
rum quia licet poſſit eſſe una diſtīcta cogni-
tio uel amatio circa tales articulos ſeu circa
tales bonitates diſtinctas:non tamen ſequit
ꝙ illa cognitio uel amatio eſſent fruitio.
¶ AD argumenta que remanent ad ſoluẽ
dum in illis tribus que dicit ſcotus . ¶ AD
primum qñ dicunt ꝙ conceptus relationis ẽ
extra conceptum eſſentie:ſi ita. & quãdo di
cunt ꝙ intellectus concipiens eſſentiam ſub
rõne eſſẽtie habet obiectum ſub rõne ſum
mi boni.Dico ꝙ ad hoc ꝙ ſit fruitio & quie
tatio intellectus & uoluntatis non ſolũ ſuffi
cit ꝙ ſit circa ſummũ bonum quod ẽ primũ
obiectum: ſed requirit ꝙ extendat ſe ad ſe-
cundarium quod continet ſub primo obie
cto quando continet in illo principaliter &
ex natura rei & intrinſece & non ſolumcõ
ſecutiue & extrinſece ut dictum eſt.
¶ AD ſecundum patet p idem. ¶ AD il
lud etiam quod tertio arguunt ꝙ itellect us
poteſt in primarium obiectum licet non in
ſecundarium patet per illud idem:ſed.iiii.di
cunt iſti ꝙ pater in illo priori quo ẽ filio pri
or poſſit frui eſſentia non fruendo perſona.
probo ꝙ hoc ſit impoſſibile.qa ſicut iſti pro
bant in tertio articulo licet deus facere poſ-
ſet ꝙ creatura frueret eſſentia non fruendo
pſona nõ tamen hoc eſt in potẽtia naturali
intellectus creati qa cum intellectus de ſe ſit
potẽtia naturalis & nõ libera preſente ergo
obiecto agit ꝗtũ poteſt ſed intellectus beati
certũ eſt ꝙ põt in perſonam & eſſentiã.pre-
ſente igit ſibi eẽntia & manifeſtãte tres per
ſonas non põt in eſſentiã ſine pſonis:ſed tã
ta neceſſitate fert intellectus diuinus in eẽn
tiã perſonatã ſibi pñtẽ ſicut intellectus nr in
hoc ꝙ eſt ſibi oio naturale igit pater nõ po
teſt frui eſſentia non fruendo pſona.Confir
matur qa intellectus qui fert neceſario in rẽ
ſicut eſt nõ põt abſtrahere in intelligendo :
ſed intellectus beati & maxie diuinus ẽ hu
iuſmi igit nec beatus nec pater põt frui eẽn
tia niſi fruat pſonalitate ppria que exiſtit I
ea. ¶ ITEM ut dicit uirtus uoluntatis or
dinate nõ ẽ ut ferat in eſſẽtiã manifeſte uiſã
& nõ in pſonã Intrinſece ſimul oſtenſam qa
ſuppoſita tali manifeſtatiõe uoluntas nõ eſ
ſet perfecta reſpectu unius nec reſpectu alte
rius igitur uoluntas beati & patris ordinata
hñs penes ſe utrũqꝫ nõ põt non frui utroqꝫ
ſed uolũtas beati & pris ſemp eſt ordinata
& ſemper habet eſſentiam preſentem in p
ſona ſaltem propria.ergo non poſſet &c.
¶ ITEM ut dicunt.iiii.articulo una frui-
tio eſt eſſentie & perſonarum de facto : ſed
in deo ad intra idem eſt eſſe & poſſe . ergo
non poteſt aliter eſſe.
¶ QVICQVID ſit de btõ.qd dicunt
de patre & ſi non haberem plus contra illã
opinionem niſi iſtud argumentum reputa
rem periculum.Quero enim cum dicunt ꝙ
pater poteſt frui eſſentia non fruendo perſo
na aut intelligunt ꝙ de potentia abſoluta
pater poſſet habere actum circa eſſentiã nõ
circa perſonam ita ꝙ ſit poſſibile ꝙ actus ſit
poſitus circa eſſentiam & negatus circa per-
ſonam:aut ꝙ actus poſitus ſit circa utrũqꝫ
Sed ſecundo modo non tenẽt opinionem
nec uerba opinionis:dicunt enim ꝙ fruitur
eſſentia & negant ꝙ fruatur perſona.ſi prio
modo arguo.abhoīabile inconueniens qd
reputant doctores quare in diuinis ſit prius
I quo.puta ꝙ in aliquo priori pater ſit prior
filio:eſt.quia ad prius in quo ſequitur ꝙ hoc
eſt:quando hoc non eſt. De hoc di.vi.ar.ii.
ſed ſi pater pro aliquo priori ut concedunt
iſti poſſet de potentia abſoluta frui eſſentia
ita ꝙ p illo priori negaretur actus fruitionis
perſonarũ haberet ꝙ hoc eſt ſcilicet frui eẽn
tia qñ hoc non eſt.ſ.fruitio perſonarum uel
ſaltem haberetur ſine ly quando ꝙ hoc eſt:
hoc non eſt.& hec nullomodo de quacũqꝫ
potentia ſunt concedenda I diuinis.ergo de
potentia abſoluta non poteſt hoc pater.
¶ VERSVS finem queſtionis hẽtur plus
contra iſtam concluſionem. ¶ DICO ad
tertium articulum ſi intelligatur ꝙ ſit preceſ
ſio in aliquo priori in quo.dico ꝙ nõ eſt: qa
tale non eſt:ut probatur di.vi.ar.ii.Si autem

intelligaꝛ in aliquo priori a quo ſic cōcedē
dū ē aliquo mō de eſſentia.ſ.ꝙ pater poteſt
frui eſſentia nō perſona de quo fuit primus
articulus prime queſtionis qꝛ tunc datur in
telligi fruitio uel ꝙ beatitudo que eſt ī actu
notionali circa perſonas ꝑexiget fruitiōem
que eſt in actu eſſentiali ſicut a quo oritur.
ſed hoc ē uerum primo probo. qualis enim
eſt ordo prioris & poſterioris in obiecto ta-
lis ordo eſt in actu proportionato quo atti
gitur obiectum ſi actus ſit proportionatus.
ſed in diuinis talis eſt ordo originis ꝙ rela-
tiones perſonales oriuntur ab eſſentia: igiꝛ
actus quo attinguntur relationes originatur
a ſeipſo ut ē actus eſſentialis. Itē actus quo
attingitur obiectū in ratione qua terminat
originatur a ſe ipſo ut attīgit obiectū in rōe
qua principiat actū:ſed ſola eſſentia eſt for-
male principium actus beatifici pris:eſſentia
autem ut trine perſonata ē obiectum actus
beatifici patris ut obiectum habet rationem
formalis termini igiꝛ beatitudo ut eſt circa
perſonas eſt poſterior beatitudine que eſt cir
ca eſſentiam loquendo de poſterioritate ori
ginis & a quo. Maior eſt manifeſta qꝛ in di
uinis ut loquimur obiectum in rōe pricipii
pfectionaliter & uirtualiter unitiue cōtinet
obiectū in rōe termini qꝛ aliter aliquid pfe
ctionis eēt ī obiecto termīante qđ nō eēt ī ob
iecto ꝑncipiāte.qđ ē īcōueniēs ī dīs.& eadē
ratione actus attingens obiectum in ratiōe
principii perfectionaliter & uirtualiter con-
tinentis continet ipſum ut attingentē obie
ctum in ratione termini:ſed quod continet
perfectionaliter & uirtualiter ē poſterius cō
tinēte ea poſterioritate qua originaꝛ. igitur
actus ut terminat &c. Probo minorē quo ad
primā partē.ſ.ꝙ ſola eēntia pōt eſſe princi-
piū formale actus beatifici pris.quia ꝑciſa cā
quare pater nō ſapit ſapiā genita tāq̄ princi
pio formali ſed ſola eēntia eſt qꝛ pater non
pōt accipe aliquod eſſe ab alio ſed a ſe.igiꝛ
eadem rōne nichil aliud ab eſſentia ſua uel
a ſeipſo pōt eſſe principiū formale ſui actus
beatifici. Probatio huius.qꝛ eadē rōne dice
retꝛ ꝙ acciperet eſſe beatificū ab alio ſi aliud
ab eſſentia eſſet ſibi principiū actus beatifici
qua ratione diceretꝛ ꝙ acciperet eſſe ſapiēle
ab alio ſi ſapiā genita eſſet ſibi principiū for
male ſapiendi. Poniꝛ exemplū ad principa
lem cōcluſionē.ſ.ꝙ obiectū aliquod eſt for-
male principiū & nō terminus.qꝛ cū cōgnoſ-
cimus deū ex creaturis: creatura eſt obiectū
principians actum non tū terminans.

ITEM ſecundū ponētes ſubſtantiā co-
gnoſci p ſpeciē accidētis.aliud eſt obiectum
principiās:& terminans. Item qn̄ concluſio
methaphiſica pbaꝛ per ſciām logicā ītentio
ſcđa principiat actū: & intētio prima terīat
hoc facit philoſophus frequenꝛ in metha.
& dicit enim frequenter ſicut in analeticis di-
ctum eſt. Item idem eſt qn̄ ſillogiſmus eſt a
confuſis ad determinata. DICES ꝙ ap
paret ualde falſum ꝙ eſſentia ſit formale pri
cipium actus beatifici eliciti & ꝙ non ſit ille
actus terminatus ſaltem ad eſſentiam. quia
actus elicitus eo ꝙ elicitus neceſſario ad ali-
quid terminaꝛ. RESPONDEO ſicut
dictum ē in articulo.i.prime.q.in fine actus
eſſentialis in diuinis nō poniꝛ .q.ſpecifice di
ſtinctus ab actu quo attinguntur pſonalia.
ſed ſolum uirtualiter incluſus in ea.ſicut qui
dam gradus eſt intrinſecus:ſed qn̄ unus gra
dus uirtualiter & gradualiter ſolū continetꝛ
in alio:tunc ille actus uirtualiter & gradua-
liter contentus:ſicut non diſtinguitur ſpecie
ab actu continente uirtualiter ipſum ſic nec
ille actus uirtualiter contentus habet pro-
prium obiectum terminans ipſum ſed ſolū
actu illo attingit obiectum ut obiectum eſt
formale principium actus. uerbi gratia. quia
in actu diffinitiuo uirtualiter continetur ac
tus confuſus licet bene uerum ſit ꝙ actus cō
fuſus preciſe acceptus reſpectu obiecti cōfuſi
ſpecie diſtingatur ab actu diffinitiuo: & ſic
etiam habet proprium obiectum ad quod
terminetur.tamen ut uirtualiter contētus ſi
cut gradus eius intrinſecus in ipſo actu diffi
nitiuo:nec ſpecie diſtinguitur ab ipſo nec ha
bet obiectum propriū terminans ipſum ſed
in illo actu confuſo ſolum attingit obiectū
ut obiectū eſt formale principiū actus.& non
hēt aliud obiectū ꝓpriū terminās niſi obie
ctū terminās ipm actū diffinitiuū igiꝛ remo
tis omnibus īperfectionibus que ſunt in iſto
exemplo & retento eo quod eſt ad propoſi
tum ſic erit in propoſito ꝙ quia actus eſſen
tialis eſt uirtualiter & gradualiter contentus
in illo quo attinguntur perſonalia: igitur ut
ſic non habebit proprium obiectum termi
nans ipſum:ſed ſolū actus ille attinget obie
ctum ut obiectum ē formale principiū actus
& non habebit aliud obiectum terminans
ipſum niſi obiectum quod terminat ac-

rum quo attinguntur perſonalia.
¶ PER hoc ad argumentum dico ꝙ uere
eſt ꝙ omnis actus elicitus eſt terminatus ad
aliquid quia uel ad proprium obiectū ſi ipſe
diſtinguatur uel ad obiectum illius actus in
quo talis actus uirtualiter continetur ſi non
ſpecifice diſtinguat̄ ſic eſt hic. ¶ SED hic
uidetur contradictio quia in argumēto prin
cipali dicitur ꝙ noticia eſſentialis continet
notionalem. hic autem dicit̄ in reſponden
do ꝙ continet̄ in illo. Reſpōdeo ꝙ mutuo
ſe continent & continenter ſed diuerſimo-
de q̄a notionalis continet eſſentialem tanq̄
gradum ſibi intriſecum. & hoc uoco uirtua
liter gradualiter ſicut diffinitio continet co-
gnitionem confuſam. eſſentialis uero conti
net notionalem ſicut principium originati
uum cōtinet illud quod originat̄. & hoc uo
co continere uirtualiter q̄admodum cogni
tio confuſa contineret diffinitiuam hoc ſup
poſito ꝙ confuſa eſſet originatiua reſpectu
diffinitiue & ſic diuerſimode. ¶ ET nota
ꝙ in ꝓpoſito facio magnam differētiam in
ter continere pſectiōaliter uirtualiter: & uir
tualiter gradualiter: eſſentia enim diuina p
ſectionaliter continet oīa que ſunt in diui-
nis quia quicquid perfectionis eſt in diuinis
eſt in rōne eſſentie. eſſentia etiam diuina nō
ſolum perfectionaliter: ſed uirtualiter conti
net oīa quia principiatiue & originatiue &.
q̄.cāliter continet omnia. Eſſentia autem ut
cōicata uirtualiter gradualiter continet oīa.
quia eſſentia ut cōmunicata ſeu pſonata ha
bet ſuum ꝓprium modum eſſēdi & in filio
& in ſpū ſancto. ſed ille ꝓprius modus eſſen
di quem habet in filio uirtute cōicatiōis nō
excludit quin ipſa eſſentia ut in filio cōtine
at omnem pſectionē que eſt in diuinis. imo
ipſe ꝓprius modus eſſendi hoc concludit &
ſibi intrinſecat: illud autem ꝙ ſic aliud con
tinet ꝙ ipſum ſibi intrinſecat dicit̄ ipſum cō
tinere uirtualiter gradualiter ſicut patet ſecū
dum aliquos de intellectiua que ſibi intrin-
ſecat uegetatiuam & ſenſitiuam uel ſecun-
dū aliquos de forma mixti reſpectu forma-
rum elementarium ergo eſſentia diuina ut
cōmunicata uirtualiter gradualiter continet
omnia. Eodem modo eſt ymaginādum de
actu ſicut de obiecto uidelicet ꝙ actus eſſen
tialis qui eſt circa eſſentiam: ut in ſe unid cō
tinet pſectionem: oīs cognitionis dicitur cō
tinere notionalem q̄ eſt circa perſonas pſe-
ctionaliter: ut uero eſt principiatiua ſeu ori
ginatiua notionalis dicit̄ cōtinere notiona
lem uirtualiter. ut uero notionalis trahit ad
ſe ſeu intrinſecat ſibi eſſentialem. Dicit̄ ecō
uerſo ꝙ notionalis cōtinet eſſentialem uir-
tualiter gradualiter ſed ſine compoſitione
& huius imperfectionibus ī quibus deficiūt
poſita exempla. Secundum uidelicet ꝙ ob
iectum formale ut terminat actum patris eſt
eſſentia trine perſonata. probatur. quia enim
ratione pater eſt ſapiens ſapientia genita ea
dem ratione eſt beatus beatitudine genita
uel ſpirata. ſed cum hoc ꝙ pater eſt ſapiens
per ſe ipſum & a nullo accipiens ſapiētiam
eſt tm̄ ſapiens ſapientia genita tanq̄ formali
termino actus ſapiendi. Ad uerbum enim
quod eſt ſapientia patris terminat̄ actus ſa-
piendi & ad .ſ.ſ. actus diligendi ſicut eadem
ratione & ſi pater ſe ipſo ſit beatus & a nul
lo accipiens beatitudinem tamen eſt beatus
beatitudine genita uel ſpirata tanquam for
mali termino beatitudinis. ¶ PER iſtud
patet ad omnia argumenta. ſcoti probantia
ꝙ pater non eſt beatus eſſentia ut in tribus
quia hoc uerum eſt in ratione obiecti prin-
cipiantis beatitudinem ut pretendunt argu
menta ſua quia tunc aliquid reciperet a filio
& .ſ. ſancto. eſt tamen terminatiōe. ¶ AD
perfectam declarationem iſtius dicti eſt in-
telligendum ꝙ actus intelligendi patris ut
reſpicit uerbum ut terminum ꝓductum &
actus amandi utriuſq; ut reſpicit ſpiritū ſan
ctum ut ſpiratum non ſunt formaliter & p
prie actus beatificus patris. quia illi actus for
maliter & proprie ſunt generare & ſpirare.
igitur iſte actus intelligendi patris quo in-
tellexit ſe & eſſentiam & quo produxit uer
bum ut iſte actus intelligendi perſeuerat ſu
per ſe patrem & ſuper eēntiam & ſuper uer
bum & ſpiritum ſanctum cum iam: ſunt p
ducti ſic proprie & formaliter loquendo il-
la intellectio ſit reſpectu perſonarū que orit̄
ab eſſentiali: eſt uiſio perſonarum producta
rum. Et tunc dico ꝙ illa ſeu actus intelligen
di ut ſic eſt beatitudo & ultima quietatio &
eodem modo uolitio patris ut perſeuerat
ſuper ſe & ſuper eēntiam & ſuper filium &
ſuper ſpiritum ſanctum iam productū que
proprie & formaliter uolitio eſt adamatio
ſeu tentio amati eſt beatitudo patris & ulti
ma quietatio uoluntatis eius. Sed uidendū
eſt ꝙ in illa perſeuerātione actus intellectus

q eſt uiſio & uolūtatis q eſt adamatio uel tē
ſio:eſſentia ipſa accipit ut trine perſonata.
Item actus uiſionis(ut uiſio eſt)neceſſario
terminat ad exn̄s ut exn̄s.in hoc enī ſecun
dū eos diſtinguit in uitiua & abſtractiua.pa
tet ēt qa uiſio perfecta attingit rem ſecundū
ſuū ultimū eſſe qd in diuinis eſt exiſtere pſo
nale:ſed beatitudo ut certū eſt:eſt uiſio pfe
cta.ergo neceſſario terminat ad eē pſonale.
nō ergo ad eſſentiā ſiue pſonam. ¶ RE-
SPONDENT hic ꝙ de rōne termī actus
beatifici q eſt uiſio ē ꝙ ſit exn̄s ſq̄tū exn̄s nō
tn̄ ꝙ ſit exn̄s in cōicabili ſubſiſtētia. eſſētia
aūt exn̄s inq̄tū exiſtēs ē de ſe hec.uerbi grā.
albedo ad hoc ꝙ uideat requirit ꝙ ſit exi-
ſtens:nō tn̄ requirit ꝙ ſit exiſtēs ultra ſubſi-
ſtētia.ſ.p modū ſuppoſiti.Cōtra. ſi albedini
conueniret eſſe de ſe hoc:ſic ꝙ eſſet ſuppoſi
tata tunc albedo non eſſet perfecte uiſa niſi
eſſet uiſa ſecundum ſuum ultimū eſſe incō-
municabile ſed iſte cōditiones conueniunt
eſſentie diuine in patre ergo ad hoc ꝙ uiſio
quecunqꝫ beatifica perfecta ſit:oportet eam
uideri ut ſuppoſitatam. Item actus eſſentia
lis in deo & ſi terminaret ad eſſentiam pre
ciſa non eſſet imperfectus.quia actui eſſētia
li quantūcunqꝫ perfecto non correſpondet
prō obiecto ultimato niſi eſſentia abſolute:
actus autem qui habet obiectum ſuum eo
modo quo ſibi competit habere non eſt im
perfectus ſicut ſupra dictum eſt in primo ar
ticulo:ꝙ attingere obiectum ſecundum or-
dinem ſue intelligibilitatis non arguit imp
fectiōem in actu:actus autem uiſionis ſi ter-
minaretur ad eſſentiam preciſe eſſet imper-
fectus: imo nō eſſet uiſio quia actui uiſio-
nis perfecte correſpondet res uiſa ſecūdum
ultimum eſſe ſuum.ſi enim aliquod eē eius
non ſit uiſum non eſt perfecta uiſio.cum igi
tur beatitudo patris ſit uiſio pfecta neceſſa-
rio terminatur ad ultimum eſſe perſonale.
Confirmatur ratio quia cognitio cōmunis
ſiue communis per predicationem: ſiue per
uirtualem continentiam eſt:imperfecta:niſi
ſit talis communis que per naturam ſuā na
ta ſit ſiſtere ad aliquid commune ultimate:
ſicut patet de methaphiſica ꝙ non eſt imp
fecta licet ultimate terminetur ad cōe quia
hoc natum eſt ſibi conuenire. quod in pro-
poſito dico pp actum eſſentialē.ſed cogni-
tio beatifica & maxime patris(cū ſit uiſio)
non eſt nata ſiſtere ad eſſe commune rei ſed
nata eſt ut per eam uideatur res in qualibet
ſui exiſtentia.uiſio enim ſecundum omnes
eſt ultimata cognitio de re & per conſequēs
requirit qualibet exiſtentiam de re uel obie
cto uſqꝫ ad ultimam exiſtentiam. Item in-
tellectus paternus fruens eſſentia non perſo
na quero aut iſte actus eſt ſibi adimplens to
tam potentiam:aut non.ſi ſic:igitur nō pōt
ultra infruitionem perſone. Si non.igit eſt
ſub illo actu reſpectu eſſentie ut caret illo
actu reſpectu perſone: & ut in potentia ad
actum fruitiōis reſpectu perſone & talis frui
tio eſt imperfecta.ut per ſe patet igitur &c.
Confirmantur omnes.iſte rationes quia iſta
poſitio ponit ꝙ actus uidendi poſitus cir-
ca eſſentiam & negatus circa perſonas & di
cit ꝙ uidetur eſſentia & non uidentur per
ſone ſed actus non eſt negatus circa perſo-
nas cum impoſſibilitate perueniendi ſed cū
poſſibilitate.ubi autem nō eſt actus ſed poſ
ſibilitas perueniendi ad actum ibi eſt poten
tialitas & imperfectio.igitur &c.Sic ergo ſu
mus expediti de iſta fruitione q̄tum ad actū
eſſentialem de quo fuit primus articulus p̄-
cedentis queſtionis. ¶ SED tunc remanet
de ſecūdo ar.i.q.an.ſ. pater ipſe q̄tum ad ea
q̄ ſunt ſibi propria poſſet frui ſeipſo nō fru
endo aliis perſonis ſaltem in ratione obie-
cti principiantis.Et dico ꝙ non quia unum
relatiuorum ſicut non eſt natum terminare
conceptum intellectus ſine alio:ſic nec prin
cipiare.quia totum eſſe relatiui ut relatiuum
eſt ad aliud ſe habere.& ad hoc concordant
argumenta guidonis ſupra poſita in illo ſe-
cundo articulo. ¶ AD principale in oppo
ſitum perfectum dico ꝙ intellectus non po
teſt habere actū circa primariū obiectū qn
habeat circa ſecundarium quando conſequi
tur principale obiectum intrinſece non ſo-
lum extrinſece ſicut creature ut uiſum eſt ar
ticulo ſecundo argumento quarto.

QVero an per eundem modum
quo attributa ponuntur eſſe in
deo per eundem modum po-
nantur in deo diſtincta ꝙ ſic.
quia modus diſtinctionis ſequi
tur modum eſſendi.Contra:in deo habent
eſſe ex natura rei formaliter non tamen eſſe
diſtinctum ſecundum multos.Hic tria. Pri-
mo per quem modum attributa ponuntur
in deo quo ad eſſe.Secundo per quem po-
nuntur quo ad eſſe diſtinctum. Tertio ad.

q. ¶ AD primum articulum dico ſex cõclu ſiones. Prima eſt ꝙ illa que ponunẽ in deo at tributa. ipſa in creaturis repta nõ ſunt per ſe ſubſtantie uel ſubſtantiam ſignificantia. ſed q. accidentia uel diſpõſitiões accidẽtales pro bo per anſelmum monologionm. c. v. ratõ nes attributales ſũt que ſunt cuilibet melius eſſe illa q̃ non eſſe: ſed ſi ſignificarent per ſe ſubſtantias creatas. hoc non eẽt uerum. igiẽ probo minorem quia licet ſit uerum de his que ſignificant ſubſtantiam. puta oliua & ro ſa & huiuſmodi ꝙ deus eſt illa cauſaliter: ta men non poteſt eſſe illa formaliter. quia ſi eſ ſet formaliter iam ſibi deſtrueretur eſſe deũ formaliter. & hoc non eſt melius ſibi. ſed ſi deus uel aliquod aliud ens ponatur formali ter ſapiens & bonus &ce. non denotatur de ſtrui eius ſubſtantia: ſed bene diſponi igitur attributa formaliter non denotant ſubſtan tiam ſed diſpoſitiones ſubſtantie. ¶ SE CVNDA concluſio eſt iſta ꝙ iſta attributa licet ut ſunt in creaturis non ſignificent ſub ſtantiam tamen ut in deo ſunt ſignificant ip ſam eſſentiam diuinam & hoc probat anſel mus mono. x. c. & hoc dicit in principio. c. ꝙ uult inquirere que huic nature queant con uenire ſubſtantialiter & ſtatim excludit rela tiua dicens ꝙ eorum ſignatum non eſt ſub ſtantiale. & tunc limitat ſe ad probandum ꝙ attributa que ſunt abſoluta ſignificãt ſub ſtantiam: ſic aliquid eſt tale quod omnino ẽ melius ipſum q̃ non ipſum ſicut melius ẽ ſa piens q̃ non ſapiens. & uerum q̃ non uerum & ſic de aliis abſolutis. Sed ſubſtãtia ſuppre me nature ſola. i. preciſe accepta eſt quicquid eſt melius ipſum q̃ non ipſum igiẽ ſubſtan tia ſuppreme nature eſt ſapiens potens &ce. huiuſmodi omnia. ¶ ITEM ca. xvi. pro bat hoc ſic. ſubſtantia ſuppreme nature non poteſt eſſe iuſta niſi per ſe ymo ẽ ipſa iuſticia ſed res que per ſe & per eſſentiam dicitur iu ſta talis res cum dicitur iuſta non diciẽ qualis ſit ſed quid ſit. Sic igiẽ probat maiorem qa ſi ſubſtantia ſuppreme nature nõ eſſet iuſta pſe tunc ſolum dicereẽ habens iuſticiã ſicut homo dicitur iuſtus & ſic non eſſet proprie exiſtens iuſticia ſicut nec hõ qd falſum eſt. ¶ ITEM. xvii. ca. cõcludens intentũ prin cipale dicit cũ diciẽ iuſticia uel eẽntia idẽ ſi gnificat i tm̃ ꝙ qcqd ẽ illa ſubſtãtia eẽnalr dr̃ uno mõ & una cõſideratiõe ẽ qcqd ẽ eẽna liter. De hoc ſatis q. ſequẽti ar. ii. ¶ DICES hoc eſt cõtra primã cõcluſionem. Iqa ſi ſapiẽ i deo ſignificat ſubſtãtiã formaliter illa hoc deſtruet deũ eſſe deũ ſicut ſi deus eſſet oliua aut aliqd aliud ſubſtãtiale. ¶ RESPON SIO dico ꝙ cum diciẽ deus eſt formaliter & ſubſtãtialiter ſapiẽ hoc non excludit ꝑdi cationem denoiatiuam. põt enim non ſolũ ꝓprie dici ꝙ deus eſt ſapientia: ſed ꝙ eſt ſa piens ut uult anſelmus ca. xvi. ſed cum diciẽ deus formaliter oliua excluditur predicatio denominatiua & ſolũ importaẽ predicatio eſſentialis ſicut in omnibus ſubſtantialibus naturalibus ſicut hic bene dicitur homo eſt animal: non tamen dicitur homo ẽ animal ens. licet dicatur archa lignea in artificiali bus: ſed quando aliqua duo ſic ſe habent ꝙ ſolum predicanẽ ad inuicẽ predicatiõe eẽn tiali illud quod ſe teneret a parte ſubiecti: deſtrueretẽ ſicut hic. aer eſt aqua que autem predicanẽ ad inuicẽ. predicatiõe denoiatiua non denotaẽ ſubiectum deſtrui ſicut hic hõ eſt albus. igiẽ non eſt ſimilis ratio utrobiq; ut argumentũ pretẽdebat. ¶ TERTIA cõcluſio eſt ꝙ iſta attributa nõ ſunt i deo ſe cundũ eẽm. s. ꝙ ideo dicaẽ ſapiẽs qa cauſat ſapiẽtiã i nobis ſicut uidetur intelligere dyo niſius c. ii. de diuinis uocibus quia qd eſt cau ſaliter tale tm̃ eſt tantum uirtualiter tale & non eſt formaliter tale. Si igitur deus eſt tan tum cauſaliter ſapiens & ſic de attributis ſe quiẽ ꝙ deus non eſt formaliter ſapiens neq; formaliter bonus quod ẽ contra omnẽ opi nionẽ. Et nichilominus ꝓbari põt ꝑ rõnem qa quod ẽ ex ſua formalitate ens eminẽtiſſi mũ ex ſua formalitate icludit itellectũ & uo litatẽ: & oẽ illud qd dicit pfectionẽ ſimpli citer: Sed deus ẽ ens eminentiſſimũ formali ter & non ſolũ per eminentiã igiẽ ex ſua for malitate includit &c. ¶ QVARTA cõ cluſio ẽ iſta ꝙ attributa nõ ſunt tm̃ in deo ꝑ relationẽ ad creaturã ut uideẽ itelligere aui cẽna. viii. me. ubi dicit ꝙ cũ deus dr̃ primus nõ itelligiẽ niſi relatio eẽntie eius ad eſſe al terius. & cum dicitur potens non intelligiẽ per hoc niſi quia eſſe quod eſt realiter neceẽ ſe eſſe eſt ad aliquid quod poteſt habere eẽ ab eo. ¶ CONTRA quod ẽ neceſſe eſſe habet oẽm ſuã perfectionẽ ſine reſpectu ad poſſibile eſſe: ſed deus & omnia attributa eius ſunt neceſſe eſſe & creatura poſſibile eſſe igiẽ attributa que dicũt in deo pfectio nem ſimpliciter non ſunt in deo ꝑ reſpectũ

ad creaturam. QVINTA concluſio ē iſta
ꝙ attributa nō poſſunt poni tantum in deo
ſecundum negationem ſicut dixit magiſter
in.i.li.di.xxiii. de nominibus numeralibus
& di.xxxi.de equali & ſimili.in quibus non
tenet cōmuniter quia quod dicit perfectio-
nem ſimpliciter non poteſt conſiſtere in ne
gatione ſola ſed huiuſmodi eſt attributum
ergo &c. ¶ PRETEREA. omne quod
in deo dicit negationem reducitur ad affir-
mationem uerbi gratia. deus eſt infinitus qa
omnia continet: deus eſt incorruptibilis. qa
eſt purum eſſe. Si igitur iſta & huiuſmodi in
deo ponantur eſſe attributa ſecundum ꝙ di
cunt negationem. ſequitur contrarium.s.ꝙ
non ſunt attributa niſi ſecundum ꝙ dicunt
affirmationem. ¶ SEXTA concluſio eſt
iſta ꝙ attributa ſunt formaliter in deo ex na
tura rei & ſine omni operatione intellectus
licet forte non diſtinguantur in deo niſi ex
operatione intellectus quod patet qa illud
ꝙ ex formali ratione ſua eſt cuilibet melius
eſſe q̄ non eſſe ſecundum formalem ratio-
nem conuenit deo ex natura rei. quia tale in
q̄tum huius dicit perfectionem ſimpliciter:
ſed huiuſmodi ſunt ſapientia & bonitas. igi
tur &c. Maior & minor patent per anſelmū
mono.xv. ¶ SEQVITVR de.ii.arti.
ubi dicit quidam.henri.ꝙ attributa diſtin-
guntur per intellectum diuinum non quidē
per ſimplicem intelligentiam ſed negocia-
tiuam in q̄tum uidelicet intellectus diuinus
eſſentiam propriam a ſe ipſo comparat ad
ſuum intellectum tanq̄ obiectum ſui intelle
ctus & per conſequens intelligit ꝙ eſſentia
ſua eſt intelligens & itellecta & etiā ut actus
intelligendi: & eodem modo ea que perti-
nent ad uoluntatem intelligit ut mutuo ſe
reſpicientia & per conſequens intelligit in
ſe ipſo aliqua plura ratione differentia etiā
ſine omni comparatione ad extra: ymo ſo-
lum in comparatione ad proprium intelle-
ctum & ad propriam uoluntatem & ſi for-
te iſtam differentiam rationis ad aliam dif-
ferentiam realem reſpectu cuius ſumatur
oportebit reducere: hoc erit reſpectu emana
tionū perſonarum ad intra & non reſpectu
ad extra. ¶ PRIMVM dictum eorum.s.
ꝙ intellectus diuinus diſtinguere poteſt at-
tributa. poteſt probari ſic ex dictis eorum.
quia intellectus diuinus poteſt diſtinguere qc
quid diſtinguibile eſt circa eſſentiam diui-
nam: ſed huiuſmodi ſunt attributa quia ut
alii concedunt ſine omni factiōe intellectus
creati poteſt deus iſta diſtinguere circa eſſen
tiam diuinam quia que in cōmuni & forma
libus & in propriis rationibus ſunt diſtingui
bilia rōne ſunt diſtinguibilia in quocūq; po
nuntur: ſed intelligere & intellectus & obie
ctum in cōmuni & ꝓpriis & formalibus ra-
tiōibus acceptis ſunt diſtinguibilia ergo &c.
Sed intellectus diuinus poteſt diſtiguere cir
ca eſſentiam diuinam quicquid eſt diſtingui
bile ergo. Secundum dictum probāt.s. ꝙ di
ſtinctio non eſt reſpectu ad extra. Primo qa
diſtinctio perſonarum in diuinis non accipi
tur in reſpectu ad extra: ſed iſta diſtinctio at
tributorum eſt reſpectu emanationum per-
ſonarum: quia una perſona procedit ꝑ mo
dum intellectus: alia per modum uolunta-
tis ergo &c. ¶ ITEM que prius & princi-
palius ſunt in deo q̄ creatura non ſunt ī deo
per reſpectum ad creaturam: ſed ſapientia &
bonitas &c. ſunt huiuſmodi quia per eſſen-
tiam ſunt in deo: ī creatura per participatio-
nem ergo &c. ¶ ITEM beatitudo dei nō
cōſiſtit in actu intellectus uel uoluntatis ſed
utriuſq;: ſed deus eſt uere beatus ſine omni
comparat one ad extra igitur ſine omni cō
paratione non ſolum eſt ibi intellectus. Sed
intellectus & uoluntas & intelligere & uel
le &c. que ſunt diſtincta. ¶ ITEM circum
ſcripta omni comparatione ad extra deus in
telligit ſe & uult ſe ſed non uult ſe ſub ratio
ne ueri nec intelligit ſe ſub ratione boni ſed
potius econtra. ergo ratio ueri & boni ſunt
diſtincta in intellectu diuino: omnes alie ra
tiones ſunt uirtualiter in iſtis. Eſt alius do-
ctor Godofre. q.lxxvii. qui ſatis tenet cum
eo in primo dicto.s.ꝙ intellectus diuinus di
ſtinguit attributa. & dicit ꝙ in eſſentia diui
na ſunt diſtinguibilia. q. in potentia: ſed per
actum intellectus. q. reducitur ad actualem
diſtinctionem. Hoc dicit in pricipio poſitio
nis ad queſtionem & in fine poſitionis dicit
ꝙ intellectus diuinus facit diſtinctionē iſtā
diuerſimode comparando ſe ut ſapientē bo
num &c. ad ſapiētiam & bonitatem que rea
liter differunt in creatura ſicut intellectus di
ſtinguit ydeas in itellectu ſuo ut diuerſimo
de intelligit ſe imitabilem a creaturis.
¶ SED CONTRA SECVNDVM
dictum ſuum. ſcilicet ꝙ iſta diſtictio ſit reſpe
ctu ad intra arguit ſic qđ. in uno & eodem

Digitized by Google

modo ſe habente ſcdm rem & ſecūdum cō ceptionem impoſſibile eſt eſſe unitas & plu ralitas:ſed eſſentia diuina ſecundū ſe eſt una niſi ipſa in cōceptiōe cōparet ad realiter di uerſa.igit impoſſibile eſt ut in ipſa ſit plurali tas attributoꝝ.s.ſapiē:bonitatis &c.niſi itel lectus diuinus intelligendo cōperet ſe ad ſapiām que realiter differt a bonitate & ita ad extra. Minor pbat ſic:qa cū aprehendit illud quod eſt oīno ſimplex ſub rōne qua cō petit ſibi ſecundum ſe & abſqꝫ habitudine ad aliud in quo eſt diſtinctio ad apphenſum non eſt niſi unum ſecundum rem:ita nec eſt niſi unum ſecūdum rōnem. Item que in ali qua differentia differunt:ad inuicem primo compari neceſſe ē ut poſt in illa differentia exiſtere ponant. Si igit intellectus diuinus debet apphendere & diſtinguere circa eſſen tiam ſuam differentiā attributoꝝ ex cōpara tione eoꝝ ad inuicē igit diſtingunt ante cō parationem intellectus. ❡ ISTA ē opinio aureoli di.ii.ar.vi.ppōne ſcda ubi dicit ꝙ in tellectus & uoluntas diſtingunt p diuerſas connotatiōes uerbi gra deus intelligit malū & non uult malū & ſic diſtinguit intellectus & uoluntas in deo p reſpectū ad malū & nō malū & clementia:& iuſtitia reſpectu illorū effectuū q ſunt alteri ſubuenire & unicuiqꝫ reddere ꝙ ſuū eſt &c. & ſic cōcordat cū god. ꝙ diſtingunt ad extra: ❡ ITEM cōcordat ꝙ diſtingunt p intellectum diuinum. pbo iſta diſtinctio enim cōuincit ex hoc ꝙ intel ligit malum & nō uult. ſed ab eterno habu it deus iſtā diſtinctā cognitionē penes ſe.ſ.ꝙ non uult malum & ꝙ itelligit malum ergo ab eterno in intellectu diuino fuit diſtinctō intellectus & uoluntatis. Dico ergo contra utrumqꝫ ſimul eiſdem argumentis. Et pbo ꝙ cum concedunt ꝙ attributa diſtinguntur per intellectum diuinum comparatiuum ꝙ neceſſe habent concedere ꝙ poſſunt diſtin gui per reſpectum ad intra & ita contra di cunt ſibi ipſis.probo:quia certum eſt ꝙ cum itellectus diuinus diſtinguit attributa ꝙ po tuit ea diſtinguere ab eterno ſicut facit ybe as.tunc quero cum intellectus diuinus ab e terno diſtinguit attributa per reſpectum ad illa in quibus illa erunt diſtincta realiter:aut iſti diſtinctioni attributorum preexigebatur illa diſtinctio realis in exiſtentia actuali:aut aptitudinali:ſi in actuali.ergo illa diſtinctio non potuit eſſe per reſpectum ad extra: qa

creature non fuerunt in actuali exiſtentia di ſtincta ab eterno.Si in aptitudinali(cum di ſtinctio realis perſonarū ad intra fuerit plus quam poſſibilis & aptitudinalis ab eterno) ergo illa diſtinctio actualis intellectus & uo luntatis:& aliorum attributorum reſpicien tium intellectum & uoluntatem potuit ſu mi per reſpectum ad perſonas realiter diſtin ctas ad intra.s. per reſpectum ad uerbum & ad amorem. ❡ ITEM intellectus diuinus comprehendit rem totaliter: & per conſe quens ſecundum omnem comparationem ſibi poſſibilem & omni modo ut conuenit ei.Si ergo intellectus diuinus intelligendo ſe:diſtinguit attributa: hoc erit maxime ſe cundum illum modum & comparationem qui magis conuenit diſtinctioni comm:ſed hoc eſt in reſpectu perſonarum & ad intra. hac igitur ypoteſi poſita.s.ꝙ intellectus di uinus diſtinguit hoc erit in reſpectu ad itra. probo minorem quia attributa ut pura in tellectus & uoluntas non ſolum habent cō uenientiam cum perfectionibus que ſunt in creatura cuiuſmodi ſunt ſapiētia & bonitas que ſunt amor & uerbum:ſed etiam cum p ſonis in diuinis primiorem & immediacio rem conuenientiam habent.quia emanatio intrinſeca eſt prior quam extrinſeca:ſed ma gis & primo illis que diſtinguuntur in reſpe ctu conuenit ꝙ diſtinguantur in reſpectu in ordine ad illud cum quo magis & primam & immediaciorem habent conuenienciam quam reſpectu ad illud cum quo ſecunda rio habent conuenientiam. ergo magis & primo conuenit attributis ꝙ diſtinguantur ad intra q̄ ad extra. ❡ ITEM licet in deo non ſit actus intelligendi compoſitus aut re flexus ſed unus ſimplex & rectus:deus tamē unico actu ſuo intelligit quicquid nos intel ligimus actu compoſito & reflexo. tunc ar guitur ſic.obiectum actus intelligendi com ponendo & reflectendo includit de neceſſi tate duo diuerſa ſecundum rem uel ſecun dum rationem:ſed in deo eſt dare actum in telligendi equiualentem actui componēdi & reflectendi dato per impoſſibile ꝙ nul la creatura eſſet nec eſſe poſſet .igitur dato ꝙ nichil eſſet creatum nec eſſe poſſet.etiam ſi attributa non eſſent realiter diſtincta.poſ ſet intelligere plura dīa rōne in deo. & ita ſine reſpectu ad extra .Maior patet.obiectū enī actus cōponentis icludit plura ex neceſſi

tate.cōpoſitio enī non eſt niſi pluriū.De obiecto aūt intellectus reflexi etiā patet.includit enī illud ad quod terminatᷣ actus rectus & illud ſup qd fit reflexio. ut cū ītelligo me intelligere lapidē.Minor patet circūſcripto.n.quolibet creato:deus ītelligeret ſe eſſe qd pertinet ad intellectū cōponentē.Intelligeret etiā ſe intelligere quo ptinet ad actū reflexum. ¶ ITEM quicquid nunc cōpetit deo ſibi cōuenire poſſet. Circunſcripto quolibet alio exiſtente ut poſſibili & hoc ſi illud ſi pfectiōis ſimpliciter:ſed deus ītelligit ſe nūc differre rōe ut puta cum intelligit ſe differre:ut eſt iuſtus:& bonus: uel huiuſmodi:uel cum intelligit ꝙ ipſe ſibi ipſi eſt idē. igitᷣ.probatio minoris. Hoc enim ſubiectū & predicatū differunt ſola ratione ut dicitᷣ.v.methaphiſice de intellectu noſtro & hoc eſt perfectionis ſimpliciter. Aliter enim ſapientia qua cognoſcit omnes differentias cuiuſcunq3:non eſſet attributum in deo:

¶ AD primum argumentum god. concedo ꝙ illa diſtinctio attributorum eſt reſpectu realium differentium: ſed illa differentia ita bene poteſt eſſe reſpectu intrinſecorum realiter differentium.ſ.perſonarum emanātium ad intra ſicut reſpectu extrinſecorum.ut probatur in primo argumento cōtra eos. ¶ AD ſecundum dico ꝙ quando diſtinguuntur preciſe ex comparatiōe ad aliud ꝙ non oportet ꝙ ipſa preexiſtant diſtincta anteꝗ̄ comparentᷣ ſed ut etiam ipſe concedit ꝙ attributa accipiunt ſuam diſtinctionem preciſe ex cōparatione ad aliud qa dicunt ꝙ diſtinguntᷣ ī reſpectu ad diuerſa realiter extra.igitᷣ arguūt cōtra ſe ipſos & cōtra ueritatem. Tertio dico contra henri. in hoc ꝙ dicit ꝙ diſtinctio talis attributorum in intellectu diuino ſit neceſſario preexacta ad fundandum diſtinctas emanatiōes perſonarū. ¶ CONTRA quod arguo ſic.iſte diſtincte emanationes includudunt diſtinctas relationes reales:ſed ad fundandū diſtinctas relationes reales non ſufficit ꝙ rōnes fundandi ſint ſolum ratione diſtincte. ergo ad hoc ꝙ iſte emanationes in diuinis ſint realiter diſtincte non ſufficit ꝙ intellectus & uoluntas ſint in intellectu diuino diſtincta ſola ratione:& hoc ad fundādum iſtas diſtinctas emanationes ut uult iſta opinio.probo minorē quia relatio realis eſt quid reale.Si igitᷣ fundaretur ſuper ens rationis:relatio eſſet magis ens ꝗ̄ fundamentum:quod eſt cōtra. philoſophū.xii.metha.tex.cō:xix. ubi dicit ꝙ relatio minimum habet de entitate.

¶ ITEM a ſimili.ydee non īportant relationes reales & cauſa que poſſet aſſignari ē.ꝙ ſolū ſint ibi entia rōnis.igitᷣ eadem rōne nec attributa poſſunt fundare diuerſas relationes reales.quia nullā diuerſitatem realē habent ſed rōnis ſolū. ¶ ADHVC ē argumentū forte qa aut diſtinguit ut diſtinctus aut ut indiſtinctus.Si ut diſtinctus ergo diſtinguitᷣ ante diſtinctionē ſuam & ita ex natura rei.Si ut indiſtinctus & ut indiſtinctus ipſe ē ipſa natura rei ergo natura rei cauſat illā diſtinctionem.In fine queſtionis de hoc argumēto. ¶ SEQVITVR de.iii.ar. ubi dicto ꝙ non eodem modo ponuntur ī deo & diſtinguntᷣ.quia in deo ponuntᷣ formaliter & ex natura rei:& dicūt ibi pfectiones abſolutas & ſimpliciter:ſed non poſſunt ibi diſtingui.ſicut patebit in queſtione ſequēti ar.iii. ergo &c. ¶ SED dubitatur cū modus diſtinguēdi ſequitᷣ modū eſſendi & ibi habent eē ex natura rei formaliter & dicunt perfectiones abſolutas & ſimpliciter quare nō diſtinguntᷣ formaliter ex natura rei ſecundū ꝙ dicūt perfectiones abſolutas & ſimpliciter. Dico ꝙ maior eſt falſa qa ſecundū oēm opinionē attributa in deo habēt talem modū eēndi ꝙ ſunt idem realiter.Si ergo modus diſtinctiōis ſequitᷣ modū eēndi ſequitᷣ ꝙ diſtinguntur ſecūdum ꝙ idē realiter quod eſt falſum. ¶ ITEM ſortes & plato ſunt idē ī ſpē ſi ergo modus diſtīguēdi ſequitᷣ modū eēndi:ſequitᷣ ꝙ diſtinguntᷣ.ſcdm ꝙ ſunt idem ī ſpecie.pp qd dico ꝙ modus diſtinctionis ſequitur modū eſſendi ſic ꝙ quilibet diſtinguitᷣ a quolibet cū quo nō cōuenit ſeu cū quo nō hēt idē eē.uerbi gřa ſortes habet eſſe humanū & ideo p eē hūanū diſtinguitᷣ a quolibet qd nō habet eē hūanū nō tn̄ p eſſe humanū diſtīguitᷣ a platone.qa ī illo eē cōuenit cū eo & ē idē ſibi.Sic cōcedo ꝙ quodlibet attributū p ſuū eē formale qd ex natura rei habet ī deo diſtīguitᷣ a quodlibet qd nō ē attributū.ſ.a relationibus:& pſonis: & relatiuis.ſicut differt abſolutū a relatiuo.nō tn̄ differt attributū qdlibet ab alio formaliter & ex natura rei in ſe rōne attributali quia in omni rōne formali attributali perfectionali quam habent ex natura rei conueniunt & ſunt idem ut pbatᷣ ſequenti.q.ar.iii.

VTrũ attributa ſic diſtinguãť ꝙ
nec diſtinguantť p ĩtellectũ cõ
paratiuũ nec a natura ꝙ nõ qa
alii modi nõ ĩueniunť poſiti a
doctoribus. ⁋ CONTRA
cõmentator. xii. metha. ĩnuit aliũ modũ er-
go &c. ⁋ HIC quinq; prĩo ponetť uia po-
nentiũ diſtinctionem p ĩtellectũ cõpatiuũ.
Scdo ponẽtiũ diſtĩctiõem ex natura rei. Ter
tio oñdeť ꝙ iſte modus ponẽdi diſtĩctiõem
ex natura rei: ẽ cõtra ſanctos & cõtra rõem.
Quarto ꝙ alius modus diſtinctiõis ex natu
ra rei eſt magis ꝓbabilis & ꝙ phi. cõcedunt
illũ modũ de poſſibili. Quinto ꝙ negãt illũ
modũ de facto. Prius arti. habeť ĩ ꝓcedenti.
q. ar. ii. ⁋ SEQVITVR de ſecundo ar.
ubi dicũt quidã. ſco. ꝙ oĩa attributa diſtingũ
tur ex natura rei: & uolunt dicere ꝙ differũt
ſicut pfectiões eẽnales. unde dicũt duo. Pri-
mũ eſt ꝙ formaliter ueritas & bonitas ſunt
in eẽna rei: & q̃libet ẽ pfectio ſimpliciter añ
oẽ opus ĩtellectus. Scdm ꝙ pfectiones eẽna
les tales in natura añ oẽ opus intellectus nõ
hñt idẽptitatẽ formalem. & ſunt illa uerba
eoꝝ uerius ſinẽ põis. q. de attributis. primũ
ꝓbant ſic. qa q̃libet pfectio talis ſcdm illud
qd eſt formaliter ẽ pfectio ſimpliciter. ergo
quelibet q̃tũ ad illud quod eſt formaliter: eſt
in deo: ꝓbant añs p regulã anſel. mono. xv.
c. ubi uult ꝙ illud ꝙ oĩno eſt cuilibet melius
eſſe q̃ nõ eẽ ex ſua formali ratiõe eſt pfectio
ſimpliciter. ſed eſſe ſapientẽ: & bonũ: &c. ſũt
hmõi ergo quelibet talis pfectio q̃ ẽ forma
liter pfectio ẽ ſimplr̃ pfectio. ⁋ CONSE
QVENTIAM ꝓbant p anſel. ibidẽ. qa
uult ꝙ qcq̃d eſt melius eẽ q̃ nõ eẽ ſit deo at
tribuẽdũ. qa aliť deus nõ eẽt ſimplr̃ pfectus.
imo nihil eſſet ſimpliciter pfectũ. qa certũ ẽ
ꝙ nulla talis pfectio ẽ ĩ creatura ſimpliciter.
quia ibi eſt tm̃ perfectio per participationẽ.
igiť niſi quelibet talis pfectio eẽt in deo: ni
hil eſſet ſimpliciter pfectũ. Et poteſt ſic forti
ficari ꝓbatio conſequentie. ſecundũ illam rõ
nem eſt aliquid deo attribuendũ ſecũdũ quã
eſt cuilibet melius ipſam eſſe q̃ non eſſe. Si
ergo ſapientia q̃tum ad formalem rõnẽ ſuã
eſt pfectio ſimpliciter: & p cõſequens ſecũdũ
rõnẽ formalẽ cuilibet melius eſſe q̃ non eſſe
ut dicit anſelmus ubi ſupra. ſequiť ꝙ ſapien
tia q̃tum ad ſuam formalem rõnẽ ſit deo at
tribuenda. & ſic patet prima conſequẽtia.
Secundum probant ſic uidelicet ꝙ tales pfe
ctiones eſſentiales añ omne opus ĩtellectus
nõ habẽt idẽptitatẽ formalẽ primo ſic. quia
ſecundũ ꝓbata nũc. ueritas: bonitas &c. ſunt
formaliter in deo & non ſolum ĩ intellectu
noſtro quero ergo. utrum ueritas formaliter
& preciſe dicat illam perfectionem que ſit ĩ
re formaliter. aut aliquam rationem factam
per intellectum preciſe: aut utrũq;. Si preciſe
rationem que eſt in intellectu tantum (cum
illa ratio non eſt niſi relatio rationis) ſequiť
illud falſum ꝙ ueritas in deo non dicit per
fectionem ſimpliciter. quia relatio nullam
dicit pfectionem. Si utrũq; ergo ueritas erit
unum per accidens. quia relatio ratiõis cum
nullo poteſt facere unum per ſe. Separando
ergo illam rationem que faceret unum per
accidens. & remanebit primum membrum.
ſ. ꝙ ueritas ut eſt in re ipſa dicit illam perfe-
ctionem formaliter. & eadem ratione boni
tas. & tunc ultra cum iſte rationes non ſunt
ſinonime ſecũdum iſtos qui ponunt illas ſo
lum diſtingui per intellectum eadem ratio
ne nec nunc erunt ſinonime igitur in ipſa re
differunt formaliter. ⁋ ITEM deus diſtin
ctiſſime cognoſcit ſe & omnia que ſunt ĩ eo
& hoc cognitione intuitiua: ſed in cognitio
ne intuitiua obiectum preſupponitur poten
tie. ergo in cognitione diuina diſtinctiſſima
illa diſtinctio obiectiua & formalis preſup-
poniť actui intellectus: & ita ex natura rei.
⁋ ITEM ſi eſſentia diuina eſt omnino in
diſtincta & realiter & formaliter. ergo de ip
ſa non eſt natus haberi niſi unus conceptus
ſed ſi de aliquo obiecto non eſt natus habe
ri niſi unus conceptus illud quod nõ põt fa
cere illũ unũ cõceptum de eo nullũ faciet cõ
ceptũ propriũ ergo certum eſt ꝙ nulla creatu
ra poteſt habere uel ducere nos in conceptũ
propriũ eſſentie diuine ſub eius propria rõ-
ne igitur ſi eſſentia diuina eſt indiſtincta for
maliter & non eſt nata facere niſi unum cõ
ceptum qui eſt proprium eſſentie: nulla crea
tura poterit habere quamcunq; cognitionẽ
de deo. ⁋ ITEM poſito per impoſſibile
ꝙ ĩtellectus diuinus poſſet per ſe exiſtere &
ꝙ de facto exiſteret per ſe: ipſe tamẽ formaľr
diſtingueretť ab eſſentia diuina: & a uolunta
te. ergo eadem rõne intellectus diuinus for-
maliter diſtinguiť ab eſſentia diuina & a uo
luntate ſi ipſe non habeat eſſe ſeparatum p
ſe: ſed eſſe unum reale cum deitate probatio
antecedentis quia poſito ꝙ p ſe exiſteret ad

hue ex ſua ratione competeret ſibi poſſe di
ſtinguere entia rationis in eſſe intelligibili:
& hoc non competeret eſſentie nec uolun-
tati ex ſuis formalibus ratõibus ergo ex hac
ypoteſi poſita intellectus formaliter diſtin-
guit' ab utroq;. Probatio conſequentie. quia
quandocunq; per impoſſibile aliqua ſeparent'
ſi eis ſeparatis: aliquid cõuenit uni quod nõ
conuenit alteri. Hoc non poteſt eſſe niſi pro
pter aliquam formalem diſtinctionem que
ſemper propria eſt eis ſiue ſint diſtincta ſiue
coniuncta. quia ſi albedo ſeparata poſſet ha
bere aliam operationem ſecundum quam
differt a calore: hoc nõ eſſet niſi propter for
malem diſtinctionem quam habent ad inui
cem ſiue diſtincta ſiue coniuncta. ergo ſi in
tellectus diuinus formaliter differt ab eſſen
tia & uoluntate ut ymaginat' ſeparatus ab
eis. hoc erit propter aliquam formalem di-
ſtinctionem qua diſtinguit' ab eis quam reti
nebit ſiue ipſe ſit ſeparatus ab eis: ſiue reali-
ter unũ cum eis: ſed hec eſt prima conſequẽ
tia. ¶ ITEM in ſimplici intentione non
eſt ordo realis nec ratiõis ſed in eſſentia diui
na fundantur quodam ordine emanationes
ad intra & ex natura rei. ergo preſupponitur
ibi diſtinctio in qua fundatur. ſ. itellectus &
uoluntas. ¶ ITEM idem in q̃tum idem
ſemper facit idem: ſi ergo uoluntas & intel-
lectus idem eſſent: uerbum & ſpiritus. ſ. eẽnt
idẽ. Item contradictoria non uerificant' de
eodem ſecundũ idem: ſed nullo intellectu i
telligente hec eſt uera: deus intelligit malũ:
& deus nõ uult malũ. ergo intellectus & uo
luntas non ſunt idem. ¶ DICVNT ergo
ad queſtionẽ q ſapientia & bonitas ſunt in
eſſentia diuina & ex natura rei: ſapientia for
maliter non eſt bonitas formaliter. Quod
cõfirmant. quia ſi aliqd fieret q i deo bõitas
formalr eẽt ſapia formalr: hoc eſſet pp infinita
tem & illimitationem bonitatis diuine: ſed
hoc nihil. quia ſi infinita bonitas pp ĩfinita
tem formaliter eſſet ſapientia formaliter. er
go bonitas in cõmuni accepta formaliter eſ
ſet ſapientia in cõmuni formaliter: Probatio
infinitas enim non deſtruit formalem rõnẽ
eius cui addit'. Sicut ergo iſta in cõmuni ac-
cepta non habent idemptitatem formaliter
quod patet. quia neutrum ponitur in diffini
tione alterius: ergo addita infinitate & illi-
mitatione uni eorum adhuc non habẽt for
maliter idemptitatem. ¶ CONFIRMA
TVR per aug. viii. de tri. c. i. ubi ꝓbat quia i
diuinis non ſunt aliquid magis due perſone
q̃ una. qa ñ ſunt aliqd uerius. ſed ſi iſta. ſ. ma
gnitudo & ueritas nõ diſtinguerent' niſi ſo-
lo itellectu iſta cõſequẽtia nõ ualeret: ſed eẽt
idẽ argumẽtũ: ac ſi ꝓbaret' eſt ſapiens. ergo
eſt ſapiẽs uel ecõuerſo. ¶ ITEM cõtra' ma
ximũ. ſi potes deum patrem concedere ſim-
plicem: & tñ eſſe ſapiẽtem: & bonum: & hu
iuſmodi multa que ibi enumerat: q̃to ma-
gis unus deus poteſt eſſe ſimplex: & tamen
trinitas. ſed illud argumentum non ualeret
ſi attributa ſola ratione intellectus differrẽt
& ideo ſtant cum ſimplicitate dei. igitur rea
lia cuiuſmõi ſunt tres perſone. oportet ergo
q attributa differãt realiter. ¶ AVREO
lus di. ii. ar. vi. dicit cõtrarium. dicit enim pri
mo q omnes perfectiones attributales q̃tũ
ad illud quod ſunt formaliter: coincidunt i
rem & rationem: & formalitatem deitatis.
ita q non important ex ſuo per ſe ſignato
& initio aliam rationem determinatã. ſed
ſolum dicũt formalẽ rõem deitatis. Scdo di
cit q in obliquo & ex cõnotato connotant
aliã diſtinctionẽ. exemplũ de primo & ſcdo
ſimul. Iuſtitia eſt illud quo reddit' unicuiq;
quod ſuum eſt illud quo redditur qd eſt ſi-
gnatum iuſtitie in recto: non dicit aliã rõem
determinatã. qa illud quo reddit': ſiue illud
eſſet lignũ. ſiue digitus: &c. dũmõ ſit illud
quo reddit': ſufficit ad rõnẽ iuſtitie in recto.
¶ ISTVD aũt quod ſic ẽ indeterminatũ
in recto: determinat' p reddere unicuiq; qd
ſuum eſt: qd ſe hẽt in obliquo. ¶ ISTVD
exemplum ponit in ſuo quolibet arti. ii. ubi
ponit alia exempla unde dicit q attributũ
puta iuſticia eſt ita conceptus indetermina
tus q non eſt niſi conceptus entis ſub cer-
to connotato. Tertio dicit ar. vi. propoſitio
ne. i. q iſte conceptus connotatus nullum
reſpectum addit ad diuinitatem. unde di-
cit q alius eſt conceptus cõnotatus: & alius
cõceptus relatus. Cõnotatus eũ ſcdm cõditi
onem rõnis abſolute exprimit cõnotatũ ſi-
cut quando caro dicit' alicuius caro: aut pars
dicit' totius pars: tunc ps cõnotat totũ: & ta
mẽ nõ eſt relatio inter totũ & partem. Con
ceptus aũt relatus exprimit terminũ oppoſi
tum non ſecundũ ratiõem inherentie que ẽ
ratio ad ſe ſed ſecundũ habitudinem que ẽ
ad aliud ſe habere: Sic in propoſito diuini-
ta p propriã rationem deitatis cõnotat om

nia diuerſa cõnotata puta dare unicuiqꝫ qd
ſuũ ẽ & oĩbus ſubuenire nõ p relationẽ ad-
ditã. ¶ VENIO ad punctũ q̃ſtiõis & te
neo ꝙ attributa diſtĩguunt̃ & natura rei p ra
tiones formales qd eſt cõtra aureolũ:ſed nõ
per abſolutas ſed p reſpectiuas.unde p ter-
tio ar.Itelligendũ ꝙ dictinctio attributoꝝ
ex natura rei põt ĩtelligi dupliciter.uno mo
do intelligẽdo attributũ q̃tum ad perſe ra-
tionẽ formalẽ attributi.ſ.pro ut quelibet ra
tio attributalis dicit quandã perfectionalẽ
rationem abſolutã p quẽ modũ ſcotus acci-
pit attributum ut patet in principio opinio
num iſtorũ.Alio modo ſecundum qd eſt cõ
tra ſcotũ ꝙ quelibet ratio attributalis habet
ꝓpriã ĩtelligibilitatẽ p quã cõuenit ſibi diſtĩ
cte repreſentari ĩtellectui & ĩtelligi ut exem
plo patet nõ ſolũ ſapiã & ueritas q̃ ſpãliter
uident̃ reſpicere ĩtellectũ retinẽt ſuos diſtin
ctos reſpectus ſecũdũ quos nata ſunt repꝛ̃ſen
tari ipſi ĩtellectui q ẽt reſpiciũt uoluntatem
ut bonitas:& felicitas:retinẽt ꝓprios reſpe-
ctus ĩ ordine ad uoluntatẽ & ecõtra ĩtellec-
tus & uolu ntas retinent ſuũ reſpectũ in or-
dine ad iſta obiecta & ſic de aliis attributis
ut eternitas uirtus:magnitudo:& ſic de aliis
retinent ſuas proprias intelligibilitates ſiue
repreſentatiuitates ſecundum quas nata ſunt
diſtincte cognoſci ab intellectu. ¶ PRI-
mo mõ uolo ꝓbare ꝙ nõ poſſunt diſtinguĩ
ex natura rei formaliter ut uidet̃ ſcotus uel
le.uel pp aliqua uerba iſtorum uolo proba
re ꝙ nõ ſolum ut dicunt perfectiones abſo-
lutas ſed ut dicunt rõnes formales perfec-
tionales abſolutas(quod falſum ẽ)dicere ꝙ
ex natura rei non habent omnẽ idemptita
tem formalem qd ẽ contra ſcotũ:ſed ſecun-
do mõ differũt formaliter ex natura rei qd ẽ
contra aureolũ. ¶ DICES ꝙ una iſtarũ par
tium ſequit̃ ad aliam ergo diſtinctio nulla.
¶ PROBO qa ſi formalis rõ ſapiẽtie re
preſentatiua in ordine ad intellectum qua.
ſ.diſtincte repreſentat ſapientiam & nõ bo-
nitatem remaneat ĩ deo diſtincta ex natura
rei.tunc arguo ſic. diſtincta ratio repreſenta
tiua neceſſario terminatur ad diſtinctum re
preſentatiuũ. ¶ HOC patet ĩ deo de ydeis
diſtinctis reſpectu ydeatorum diſtinctorum:
ſed diſtincta ratio repreſentatiua ſapiẽtie nõ
poteſt repreſentare in deo aliqd diſtinctum
niſi iſtam pfectionẽ diſtinctam que eſt ſapiẽ
tia.ergo idem eſt in propoſito:attributa di-
ſtingui formaliter ex natura rei ut dicunt ꝓ
prias & diſtinctas repreſentatiuas relationes
ſeu reſpectiuas:& ut dicunt diſtinctas ratio
nes abſolutas perfectionales & ſic iſta opi
nio eſt eadẽ cum prima.propter quod eſt in
telligendũ ꝙ ſapiã dicit iſta per ordinem.ſ.
realitatẽ ſapiẽ:& formalem rationem ſapiẽ
de qua certũ eſt ꝙ eſt abſoluta.& tertio ſup
formalẽ rationem ſapientie fundat̃ quedã
habitudo ad intellectum qua quidẽ habitu
dine ſapiã per formalẽ ratiõem repreſentat
ſe ipſam non bonitatẽ.Tunc uolunt illi de
prima opinione dicere ꝙ ſapiã in deo q̃tũ
ad realitatẽ quam habet in eſſendo tranſit
in diuinam eſſentiam ita quod ſit eadem
eſſentie diuine per idemptitatem:quan-
tum tamen ad formalem rationem ſuam
que eſt abſoluta non tranſit in eſſentiam di
uinam per formalitatem ita ꝙ ſit eadem ſi
bi formaliter:ſed ꝙ in eſſendo remaneat in
deo diſtincta ratio formalis ſapiẽ & ex natu
ra rei:alia ab eſſentia & aliis attributis (ita
ꝙ ſuper huiuſmodi diſtinctis formalibus rõ
nibus attributalibus abſolutis que diſtĩguunt̃
ibi in eſſe formali:poterunt fundari diſtin-
cte rões repꝛ̃ſentatiue)qua ſapiã diſtincte ſe
repꝛ̃ſentat:& bõitas ſe:& ſic de aliis:Sed ego
dico cõtrariũ ꝙ ſicut attributa tranſeunt in
eſſentiã diuinã q̃tum ad ſuam realitatẽ eo-
dem mõ in eſſentiam diuinam quãtum ad
ſuas formalitates.ita ꝙ ille formales ratiões
abſolute & perfectionales quas importãt nõ
diſtĩguunt̃ formalr̃:ita ꝙ mediãtibus illis di
ſtinctis fundent̃ ibi ille diſtincte repꝛ̃ntatiua
tes:ſed imediate tales reſpectus fundant̃ ſu
p eſſentiã ut eſt formaliter quodlibet illorũ
& ſic eſt differẽtia ĩter nos.Et ſecũdũ hoc cõ
cedo cõcluſionẽ argumẽti.In cõcluſiõe enĩ
cõcludebatur ꝙ per diſtinctas rationes repre
ſentatiuas diſtincte erant repreſentata ipſa
ſapientia:& ipſa bonitas q̃tum ad formales
rõnes ſuas abſolutas pfectionales.& hoc eſt
concedendum.ſ.ꝙ attributa diſtinguuntur ĩ
deo ex natura rei & formaliter ut etiam di-
cunt proprias perfectiones abſolutas.ita ꝙ
illa diſtinctio in eſſe abſoluto intelligatur
in eſſe obiectiuo ſolum repꝛ̃ntatiuo & cogni
to.iſta.enĩ diſtincte cognoſcunt̃ ibi eſſe per
fectiones abſolute per illas diſtinctas repre-
ſentatiuitates:ac ſi formales rationes ille ab
ſolute & perfectionales ibi diſtinguerentur
formaliter in eſſe formali:nõ tamẽ concedo

ſic ꝙ ille relationes formales repreſentatiue
ſeu reſpectiue preexigant illas diſtinctas ra-
tiones pfectionales abſolutas in eſſe forma
li ut ſuper hiis fundent̃ ut uolũt alii :ſed im
mediate fundãt̃ in eſſentia.poteſt poni exẽ
plum de collo columbe ꝙ eſſentia ut indi-
ſtincta põt fundare reſpectus diſtinctos in re
preſentando.cum hoc enim ꝙ de attributis
in collo columbe eſt tantum unus color ut
cõiter dicit̃.Incidente tamen luce ſuper col
lum repreſentant̃ ibi multi colores. Sed cer
tum eſt ꝙ uiſus reducit̃ in actum ſecundum
repreſentationẽ obiecti:aliter fruſtra eſſet ta
lis repreſentatio.ergo in eſſe repreſentatiuo
ẽ ibi diſtinctio colorum .Et conſidera bene
quiã mediantibus illis diſtinctis repreſentan
tibus ita diſtincte cognoſcit̃ quodlibet attri
butum ſecundũ formalem rõnem abſolutã
ppriam ac ſi in deo formales rões ille abſo
lute diſtinguerent̃ ex natura rei .ſicut patet
in collo columbe quando ẽ in luce :uidetur
enim color indicus q̃tum ad rõnem ſue ſpẽi
abſolutam & cum hoc diſtincte uidet̃ ibi ru
bedo ſecundum rõnem abſolutam rubedi-
nis ac ſi in collo columbe p̃exigerent̃ tales
colores ſecundũ eſſe abſolutum diſtincti .ſic
in propoſito .& ſic habes concluſionẽ cõtra
ſcotum ꝙ attributa diſtinguunt̃ quãtum ad
rões abſolutas ſolum in cognitione obie-
ctiua intellectu non eſſe formali primo.Sed
contra aureolum ꝙ repreſentatiuitates ille
reſpectiue diſtingunt̃ añ opus intellectus :ſi
cut repreſentatiuates in collo columbe ante
uiſionem eorum.¶ AD idem poſſent in-
duci exempla ſequentia articulo quarto de
chriſti facie & ſcriptura ĩ terra & uerbo apo
ſtolorum poſt receptionem ſpiritus ſancti.
¶ DICES tu ponis diſtinctaas rtiones pre
cedere ipſa diſtincta repreſentata & totum
contrarium uerum ẽ .Ex diſtinctis enim ob
iectis:diſtĩcte ſpẽs cauſant̃ , ¶ RESPON
DEO ꝙ quandoq; rationes repreſentatiue
cauſantur ab obiectis repñtatiuis . ſicut ẽ de
ſpeciebus in nobis. aliqñ ecõtra obiecta di-
ſtincte repreſentata non habẽt eẽ diſtinctũ
niſi ſolum in ſuis repreſentatiuis.Exẽplum.
ydeata ab eterno ſecũdũ cõunem opinionẽ
nullũ eſſe habebũt niſi in ydeis. Prĩo mõ eſt
uerũ quod arguit̃ non ſecundo mõ.ſecũdus
autẽ modus eſt in ppoſito.pfectiões enĩ at-
tributales nõ habent eſſe diſtinctũ in ſe(ut
ſtatim pbabitur)ſed ſolũ ſecundum ꝙ eſſen
tia que eſt quodlibet eorũ formaliter termi
natur per diſtinctas repreſentatiuitates ſub
quibus ĩ eẽ repreſentato & cognoſcibili ap-
paret diſtincta quelibet iſtarũ.¶ ADUC I
ſtatur diſtincti reſpectus non fundant̃ in ali
quo niſi p diſtinctas rões fundãdi:ſed iſte nõ
poſſunt eẽ reſpectiue quia ſic proceſſus eſſet
in infinitũ ergo diſtincte rões abſolute pre
cedũt iſtos & ſic reuertitur cõtraria opinio .
¶ RESPONDEO ꝙ hec ẽ una de maxi
mis deceptionũ. ymaginat̃ enĩ hic famoſi-
tas illius ppoſis qua dicit̃ ab eodẽ inq̃tũ idẽ
nõ pcedit niſi idẽ:ſed maxima ẽ hic decep
tio quia ſicut tu ymaginaris ꝙ ab eodẽ fun
damento indiſtincto nõ poſſunt procedere
diſtincte rõnes:ſed hoc erit mediãtibus di-
ſtinctis rõnibus abſolutis:eadẽ rõe eſt dicen
dum ꝙ iſte diſtincte rões abſolute nõ po
ſunt pcedere ab eodẽ indiſtincte: ſed medi
antibus quibuſdã aliis abſolutis & ſic in in-
finitum.Dico ergo ꝙ diſtincti reſpectus non
fundãtur in aliquo fundamento niſi mediã
tibus diuerſis modis fundãdi quod cõtingit
dupliciter unomodo ꝙ illis modis fundan-
di ymaginentur quedam rationes abſolute
mediantes inter fundamẽtum & reſpectus
fundatos que ſint preuie ipſis reſpectibus:&
ſic eſt falſum quia eadem ratione eſſet pro-
ceſſus in infinitum ut dictum eſt . Alio mo
do ꝙ hoc ſit mediantibus diſtinctis modis
fundandi infra genus relationis non ꝙ illi
modi diuerſi ſint preuii reſpectibus fũdatis
propter etiam proceſſum in ĩfinitum:ſed ꝙ
quilibet reſpectus oritur a fundamẽto cum
ſuo pprio modo reſpiciendi pprium obiectũ
correlatiuum & ſic qñq; eſt uerũ.ut patet in
uulgari exẽplo.ſol enĩ cõſtrigit lutũ & diſſol
uit glaciẽ.hinc ſuper eandẽ potentiã abſolu
tam fundãtur diuerſi reſpectus ſecundum di
uerſos modos fundandi infra genus relatio
nis ubi non p̃cedunt diſtincte relationes ab
ſolute fundãtes nec reſpectus diſtĩcti: ſed q̃li
bet relatio orit̃ cũ ſuo pprio mõ oppoſitio
nis relatio cõſtrictiui actiue orit̃ fundamẽta
liter cũ ſuo modo pprio relatiuo.ſ. in ſtitu-
dine ad potẽtiã paſſiuã conſtrictibilẽ.Rela-
tio diſſolutiui actiue.Alio mõ proprio rela
tiuo ĩ ordine ad potentiã paſſiuã diſſolubi-
lem.¶ AD famoſam ergo ppoſitionẽ qñ
dĩ ab eodẽ inquãtũ &c.Dico ꝙ ẽ famoſe fal
ſa.a materia enim prima oriuntur infiniti re
ſpectus ad omnes formas naturales ut hẽtur

xii.metha.a cõmentatore cõmento.ii.& ens
& unũ:& bonũ:ſunt una eẽntia ſignata mo
dis uel reſpectibus diuerſis ut habet a cõmẽ
tatore.iiii.metha.cõmento.iii. Ad ꝓpoſitio
nẽ ergo dico ꝙ eſt poſita ab ariſt.prĩo de ge.
ubi dicit ꝙ ab eodẽ agẽte nõ ꝓcedũt diuer-
ſa niſi p̃ſuppoſita aliqua diuerſitate ex parte
agentis ſicut ponit idẽ exemplũ:quia ꝙ ſol-
eandẽ habet uim actiuã reſpectu terre naſcẽ
tiũ:& marceſcentiũ ꝙ hoc facit diuerſis mo-
tibus per hoc enim ꝙ ſol aſcendit in zodia
co creſcunt naſcentia : per hoc ꝙ deſcendit
marceſcunt:& ad hoc eſt cõmẽtator.ii. phiſi
corũ commẽto.xlviii.reddens cauſam quare
ariſto.dimiſit contingens equaliter:reſpon-
det cõmẽtator qa a contingente agẽte equa
liter nulla ꝓuenit actio:quia oportet ipſum
determinari anteq̃ agat:aliter enim equali-
ter faceret utrũq; cõtrariorũ in eodem tẽpo
re de hoc ſatis li.ii.di.xxxy.ar.i.& per hoc pa
tet ad ꝓpoſitionẽ ꝙ non negat ab eodẽ fun
damento quin poſſint eſſe diſtincte rationes
Imo ex primo poſito cogit concedere iſtud
ſecundum . Ex hoc enim ꝙ aliquod agens
ẽ equaliter indifferens uel cõtingens ad du
os effectus.ad hoc ꝙ determiet .uno mõ ad
hũc effectũ . alio mõ ad illũ oportet ꝙ hoc
fit per diuerſa agentia ut exemplificat comẽ
tator.ii.phiſicorum comento.xlviii. uel per
diuerſos motus ut exemplificat ariſ.i.de ge.
& certum eſt ꝙ non poteſt determinari per
diuerſa agentia concurrentia : nec per diuer
ſos motus niſi quia ad hoc ꝙ diuerſa agat ip
ſum natum eſt ſic determinari diuerſimode
& ita tales aptitudines uel reſpectus diuerſi
ſimmediate fundantur ſuper ipſum indiſtin
ctum: ❡ ALIVD põt eẽ dubium cũ opor
tet quedam attributa diſtingui in ordine ad
uoluntatem.& obiectum cõparatum ad uo
luntatem non habet ratõem repreſentatiui
ſed magis appetibilis.igitur non oportet po
nere diſtinctionem ſolum repreſentatiuam
ſed appetibilem . Preterea multa attributa
ſunt in deo que non ad intellectũ nec uolũ
tatem dicunt aliquem reſpectum immo pre
ciſe uidentur dicere aliquod abſolutũ ſicut
magnitudo.igitur huiuſmodi non oportet
diſtingui per reſpectus repreſentatiuos in or
dine ad intellectum. ❡ RESPONDEO
ꝙ quelibet ratio quecũq; ſit illa ſiue magni
tudo ſiue bonitas ſiue uolũtas nata eſt di
ſtincte cognoſci ab intellectu & ideo queli-
bet talis relatio diſtinguitur in deo in eſſe i
telligibili repreſentatiuo:& ita ꝓprie uniuer
ſaliter eſt una :qa oĩa attributa in deo diſtin
guat q̃tũad reſpectus repreſentatiuos:& qḋ
ſpecialẽ uidet facere difficultatem ut appe
titiuitate in ordine ad uoluntatem:ac appeti
tiuitas diſtingueret contra repreſentatiuitatẽ
nichil facit in ꝓpoſito.quia licet generaliter
diſtinguatur appetiuitas cõtra repreſentati-
uitatem ſicut ueritas cõtra bonitatem: in ꝓ
poſitio tñ ſufficit ꝙ appetiuitas q̃ appropria
tur bonitati diſtinguatur per formalẽ rõnẽ
appetiuitatis ſecundum quam ipſa appetiui
tas eſt quedam ratio intelligibilis ab hac in
telligibilitate que importatur per ueritatem
ſecundum eſſe repreſentatiuum:eo enim ꝙ
ſub alia ratiõe repreſentatur appetiuitas ibi
intelligibilis & ſub alia ueritas:eo ipſo hoc
tanq̃ bonum appropriatur uoluntati:& hoc
tanq̃ uerũ appropriatur itellectui:& ita reuer
tetur propoſitum ꝙ tota diſtinctio formali
tatum eſt in eſſe repreſentatiuo.Probatur igi
tur primũ dictum:primo ſic aug.v.de trini.c.
iiii.contra arrium dicentem ꝙ quicquid de
deo dicitur ſecundum ſubſtantiam dicitur :
dicit ꝙ non eſt uerum ſed hoc eſt uerum ut
dicit.c.iiii.ꝙ quicquid in deo ad ſe dicitur ſe
cundum ſubſtantiam dicitur aut igitur quic
quid de deo ad ſe dicitur:dicitur ſecundum
ſubſtantiam ſic ꝙ ſit ſubſtantia per ydempti
tatem:aut per formalitatem.Si per ydempti
tatem ſolum:igitur male negat aug. arrium
quia que relatiue dicuntur:ſecundum ſubſtã
tiam dicuntur.certum eſt enim ꝙ que relati
ue dicuntur in deo ſunt ſubſtantia per ydem
ptitatem.Si per formalitatem habetur ꝓpo
ſitum ꝙ omnia que ſunt in deo dicuntur rõ
nes perfectionales abſolute que ut ſic dicun
tur formaliter ſubſtantia & ita habent ydẽ-
ptitatem formalem.Item.c.ſecundo probat
ꝙ que relatiue dicuntur:non dicuntur ſecun
dum ſubſtantiam:ſicut que dicuntur ſecun-
dum ſubſtantiam & ad ſe: ut trinitas : unus
deus:& magnitudo:& bonitas:&c. ſunt ali
quid idem.ipſe enim deus trinitas eſt ſua ma
gnitudo:ſua bonitas &c:Sed que relatiue di
cuntur non poſſunt eſſe aliquid idem . quia
trinitas deus nõ poteſt dici pater.igitur que
dicuntur ſecundum ſubſtantiam ut trinitas
non poſſunt dici relatiue ut pater. Augu.be
ne concedit ꝙ trinitas in abſtracto q̃ ẽ unus
deus & ſua magnitudo &c.ſunt idem & oĩa

que ſunt ad ſe:aut ergo concedit quod ſunt idem formaliter & habetur ppoſitum ſcilicet ꝙ falſum eſt dicere ꝙ non habent ydemptitatem formalem ut dicunt rationes perfectionales abſolutas. Si realiter ſolum:tunc ſumit᷑ falſum in minori dicendo ꝙ trinitas non eſt idem ꝙ pater. Item.vi.de trin.c.i.d. mouet dubium ſi pater eſt genitor ſue ſapientie:& ſue bonitatis:quare igitur ſicut ſapientie dicitur filius non dicitur filius bonitatis.& ita ſunt duo filii. Reſpondet ꝙ bonitas & magnitudo ſunt eadem iter ſe ſicut & alia attributa.ſ.uirtus & ſapientia que nō faciunt in chriſto duos filios.ſi intelligat ꝙ ſunt eadem inter ſe realiter ſolum hoc non impedit quin eſſent diſtincte perſone. pater enim & filius ſunt idem iter ſe realiter & tamen ſunt diſtincte perſone igitur intelligit ꝙ illa ſunt eadem inter ſe formaliter & habetur propoſitum ſcilicet ꝙ illa abſoluta ſecundū ſuas formales rationes abſolutas ſunt eadem formaliter. Item.ca.iii.probat ꝙ pater & filius ſunt equales in omnibus attributis ſcilicet ſapientia uirtute & potentia.quia ſi ſint equales in uirtute & non in ſapientia quomodo hoc erit.ꝙ erit equalis uirtus: & tamen ꝙ altera perſona minus ſapit aut minus potens eſt: ſed ſi ſapientia quantum ad rationem perfectionalem quam dicit nō eſſet eadem formaliter cum uirtute & potentia :equalitas unius nō inferret equalitatem alterius:quia in abſolutis que formaliter differunt equalitas unius non infert equalitatē alterius.immo in abſolutis unum poteſt eē ſine alio ſine omni repugnantia intellectuū Item.vii.de tri.c.ii.probat ꝙ ſapientia ē una in omnibus perſonis & communis ſicut eſſentia.quia ſicut eo uerbum:quo filius.quia tam filius ꝙ̄ uerbum dicuntur relatiue ita eo ſapientia quo eſſentia qa eſſentialiter dicit᷑ ſapientia:ſi intelligat᷑ ꝙ eo ſapientia quo eſſentia ſic ꝙ eo formaliter:habetur propoſitum:ꝙ uult dicere ꝙ formales rōnes & abſolute illoꝝ attributorum ſunt unum formaliter.ſi realiter ſolum:exemplū de uerbo non eſt ad ppoſitum quia uerbum & filius non ſolum ſunt una perſona relatiua realiter ſed formaliter ſunt una perſona. Confirmat᷑ qa ibidem reddit rationem quare pater & filius ſunt una eſſentia & una ſapientia non tamen unus filius nec uerbum :ait enim quod eſt uniformiter hoc eſt eſſe quod ſapere. ſed hoc non ē eſſe ꝙ uerbū aut filiū eē. tūc ſic.i illa pbatiōe oportet accipe hoc eſſe:hoc affirmādo:& hoc nō eſſe hoc negādo . qa aliē eſſet equocatio in pbatōe.ſed cū dicit negatiue hoc non eſſe qd uerbū:aut filiū eſſe nō pt itelligi realiter.qa real.ꝰ ſunt idē igit᷑ formalr.igit᷑ affirmādo cū dr ꝙ hoc eſt eſſe qđ ſape intelligit᷑ ꝙ ſunt idē formalr. Itē.viii. de trini.ca.i.de hoc latis. Itē aīcl.mon.c.xv. q̄ dicunt ſubſtantiā diuinā & ꝙ nō dicit ꝙ ſiqdē de ſumma natura dr relatiue nō ē eius ſignificatiuū ſubſtātiale infra nō.n.regula in deo dſignāt eiusnaturalē eēntiā.ecōtra dicit de pfectōibus abſolutis ꝙ deſignāt eſſentiā & pbat ibidē utrūqꝫ.uide in qōne pcedēte cōcluſiōe ſcda.tūc ſic ipſe uult ꝙ relatōes nō ſunt idem ꝙ ſubſtantia ſignificatione. Significatio enim earum non eſt ſubſtantialis ut dicit ſed hoc non uult de perfectionibus abſolutis ꝙ differant ſignificatione ſed ꝙ ſignificant ipſam ſubſtantiam.quod non eſſet uerum ſi ex natura rei haberent non ydemptitatem formalem.quia tunc differrent ſignificatione.igit᷑ uult ꝙ rōnes abſolute pfectionales in:deo hn̄t ydemptitatem formalem.

¶ QVOD autē attributa nullo modo differant ſignificatione ſed idem ſignificant & per conſequens habent ydēptitatem formalem inter ſe patet quia expreſſe reſpōdet ad illam queſtionem ca.xvi.dicens & cū illa natura cōpoſita nō ſit tot bonis.ſ.magnitudine ſapientia neceſſe ꝙ omnia illa non plura:ſed unum ſint:idē:ergo eſt quodlibet unū iſtorum ꝙ omnia ſiue ſimul ſiue ſingula ut cum dicitur iuſticia uel eſſentia idem ſignificant ꝙ alia uel omnia ſimul uel ſingula. Itaqueadmodū itaqꝫ unum eſt quicquid eſſentialiter dicit᷑ de ſumma ſubſtantia illa ipſa uno modo una conſideratione eſt quicquid eſt eſſentialiter.& ne gloſet᷑ illa affirmatiua addit negatiuā:illa uero ſumma eſſentia nullo modo ſit aliquid ut illud idem ſecūdum alium modum aut ſecundum aliam conſiderationē non ſit. Ex hiis expreſſiue cōtra hoc ꝙ dicitur ꝙ hn̄t non ydēptitatem formalē quia anſelm.nō ſolū dicit illam affirmatiue ꝙ ſunt unum uno modo: una conſideratione:una ſignificatione:ſed addit negatiuam ꝙ nullo modo. Sic eſſentia eſt aliquid horū ꝙ ſecūdū alium modum: aut ſecundum aliā conſiderationem non ſunt ad idem quod n̄ eſſet uerum niſi haberēt ydemptitatem fo:

malem ex natura rei. Et ad hoc ſunt omnes auctoritates auguſtini ꝙ non ſolū nō diſtinguunt formaliter ſed habēt ydēptitatem formalē. Eandem ſententiā ponit augu. diffuſe tñ in libro de triplici habitaculo uerſus finem q̄ in libro de trinitate. Item iſta concluſio nūc probatur rōne primo ſic q̄cū ad omnia abſoluta i dīnis pfectio ē pciſa rō ydēptitatis igit oīa que in dīnis dicūt pfectiōem abſolutā ſcdm ꝙ dicūt pfectionalē rationē abſolutā ſunt idē: cōſequētia patet de ſe. qa effectus formalis pdicat de cauſa formali. pbatio antecedentis. primo. quia ex hoc ut ſupra habet anſel. concludit iſta abſoluta eſſe idem cum ſubſtātia ſuppme nature. qa qdlibet iſtorum ē melius ipſum q̄ nō ipſum: ſed in pposito melioritas dicit perfectionē. igit in iſtis abſolutis. quia dicūt pfectiōem ſimpliciter uult cōcludere ydēptitatē. Itē ſapientia in diuinis qa ē realiter pfecta: ideo ē realiter eſſētia diuina. qa ex oppoſito infert oppoſitū. & hoc etiā eſt ꝙ dicimus tota die ꝙ ſapiētia in deo non eſt accidēs. qa ē ſumme pfecta. ergo eadem ratione ſapientia in deo qa eſt formaliter perfecta eſt formaliter eſſētia diuina. pbatio conſequētie. qua enī rōe dices ꝙ pōt eſſe formaliter pfecta & nō eſſe formaliter eſſētia: eadē rōne dicā ꝙ pōt realiter eē pfecta & nō realiter eſſentia diuina: qa ad realitatem ſapientie p ſe & preciſe acceptē nō plus ptinet ꝙ ſit realiter ſubſtantia q̄ pertineat ad formalitatem eius ꝙ ſit formaliter ſubſtātia ergo qua rōne unū pōt trahere ad ſuū modū ydemptitatis p hoc ꝙ alterū puta ipſa ſapiētia deo appropriat & reliquū pōt. Itē principia reſpectu aliquorū pricipiatorū nō diſtinguunt maiori diſtinctione q̄ ipſa principiata. quia maior diſtinctio nō requirit in principiis q̄ in principiatis ſed e conuerſo. ſed. f. ſ. & filius qui producunt per modū intellectus & uoluntatis non diſtinguunt diſtinctiōe abſoluta: ſed relatiua ſolū. ergo intellectus & uoluntas non diſtinguuntur formaliter ſecundum ꝙ dicunt perfectiones abſolutas. Item nō plus differūt bonitas & ueritas in deo q̄ in creatura qa ire ad deū eſt ire ad ſimplex. ſed in creatura ſolo reſpectu differunt hec in reſpectu ad intellectū & uoluntatē ſecūdū doctores ergo &c. Itē patet. ubicunq̄ philoſo. poſuit aliqua eſſe idē ydemptice & nō formaliter poſuit illā ydēptitatem reſpectiuā ut patet ponendo actionē & paſſionē eſſe unū motū. iii. phi. tex. cō. xx. dicit enī ꝙ nō dicunt eundē reſpectum ſimiliter ponendo principiū & finē in linea eſſe eadē. ponit ꝙ non dicūt eundē reſpectū igitur (cū iſta poſitio nō neget philm) eodē modo debet ponere. Item oīs diſtinctio abſoluta ē maior reſpectiua qa relatio mīmū habet de entitate: ſed coīter negat maior diſtinctio in deo q̄ reſpectiua igit &c. ¶ SEQVITVR de ſecunda parte illius diſtinctionis contra aureolum que eſt quartus articulus ubi oſtendo prīo ꝙ male ponit diſtinctionē ſuā de cōceptu cōnotatiuo & relatiuo. loquit enim de cōceptu cōnotatiuo quo pars reſpicit totum ſicut cui ſheret & cū quo cōponit ſicut caro eſt alicuius caro: & illa habitudo ſecūdū eū nō auffert ab extremis qn teneant conditionē abſolutam: qa unio extremorū in ſuiē & p cōpoſitōnē eſt unio ad ſe: ſed cōceptus cōnotatiui de qbus loquit i pppoſito ſunt cōceptus quo unū extremū reſpicit aliud nō ſecundū inherentiā: ſed ut obiectū ſicut iuſticia di reſpectu alterius cui dat quod ſuū ē. & clemētia reſpectu alterius cui ſubuenitur. ergo male diſtingnit in pppoſito cōceptū cōnotatiuū contra conceptū reſpectiuum: immo in pppoſito conceptus connotatiuus eſt reſpectiuus. Itē qd dicit ꝙ cōceptus cōnotatiui qui conueniunt parti reſpectu totius non ſunt relatiui ex natura rei ē falſum licet non ſunt reales relationes ut infra pbatur. philoſophus i li. predicamentorū uult ꝙ ala dicit alati ala ita ꝙ ſint relatiua ſecundū dici. quia primaria eorum ſignificatio non eſt ad aliud: ſed ſecundaria. Sed preter omne opus intellectus ala eſt pars alati. igitur conceptus cōnotatiuus partis ad totum ē relatiuus ex natura rei licet non realiter.

¶ ITEM inter materiam & formam eſt conceptus cōnotatiuus. eſt enim ſcibilis in anologia ad formam prīo phi. tex. cō. lxix. ſed illa cōnotatio in. ii. phi. tex. cō. xxvi. ponitur relatiua ex natura rei: ubi pbat philo. quomodo artifex realis conſiderans de materia debet conſiderare de forma quia ſunt relatiua. ergo cōnotatiuus cōceptus ē relatiuus ex natura rei. ¶ HOC premiſſo teneo pro concluſione contra aureolum ꝙ ſi accipiantur attributa ſecundum ꝙ important quoſdam reſpectus ad inuicem puta ſapientia reſpicit intellectum & econuerſo & bonitas uolūtatē & econuerſo & potentia effectū

& econuerſo:& ſic de aliis.& magnitudo &
eternitas & hmōi.q̃ magis uident abſoluta
ſaltem retinent proprias ratiões quibus ma
gnitudo repreſentat itellectum quoddā ma
gnū:& eternitas quoddā eternum:& ipſe ra
tiones hmōi ut repñtatiue dicūt reſpectum:
ſic dico ꝙ uniuerſaliter attributa poſſūt diſti
gui ex natura rei:& dico ſignanter poſſunt
ne credat ꝙ intelligā opinionē īferre neceſſi
tatē de facto pp regulam cōmentatoris que
ponetur ar.v.Dico ergo poſſunt.quodlibet
enī attributū pōt in deo retinere ꝓpriam ra
tionē repñtatiuā qua iſta diſtincte repñtant
ſe ītellectui diuino ac ſi in deo realiter diſti
guerent.ſed prio declaro hoc p unū exem-
plū apparens in creaturis ponat enim ꝙ in
melle dulcedo & color eſſent ipſa ſubſtātia
mellis hoc poſito:licet non diſtinguerent p
priis ratiōibus abſolutis formalibus pfectio
nalibus patet tñ ꝙ diſtinguerent ex natura
rei in obiciendo aut repreſentando.mel enī
p ratōem formalem ſubſtātie eſſet alimentū
& obiectū nutritiue.p rationem coloris que
ponit ex nat̃a rei eēt uiſibile.p rationē dul
cedinis guſtabile.ſic in ꝓpoſito &c. ¶ SE
CVNDO.hoc declarat p exemplū cogēs
in theologali: morali:certū eſt ꝙ facies xp̄i
in iudicio quātū eſt ex parte.ſui eſt eiuſdem
diſpoſitiōis bonis tñ repreſentabilis eſt ut a
mabilis:malis āt ut terribilis.Illud eſt exem
plū.greg.xxxvii.mor.facies xp̄i inuariabilis
in generali reſurrectione tranquilla iuſtis. p
turbata iniuſtis. ¶ AD idem ualet exem-
plum cōmentatoris.iiii.metha.commentō.
iii.contra auicenā ꝙ ens & unum ſignant eā
dem eſſentiam modis tamen diuerſis ex na
tura rei. Aliud ē exemplum de ſcriptura chri
ſti in terra ubi dicit quedā gloſa ꝙ licet unū
eſſet genus ſcripture cuilibet tamen repreſen
tabat ſua delicta.Aliud exemplum ſicut di-
cunt aliq̄ de loq̄la apoſtolorū poſt iuceptio
nem.ſ.ſ.ꝙ in uno ſono ſecūdum rem repre
ſentabantur diſtincta ydiomata diuerſis au
dientibus.Et nota ꝙ ſemper dico ꝙ diſtin-
gunt ex natura rei ut importāt reſpectus ad
intellectum:non dico ut comparāt ad eſſen
tiam uel ad inuicem ne ſit aggrauatio. Hoc
diffuſe probat di.xxxiiii.ar.iiii.Nota ꝙ hec
diſtinctio repreſentatiuitatum non accipit
de facto:quicquid ſit de poſſibili que eſt nō
repugnantia terminorum in reſpectu ad in
tellectum diuinum.quia deus non intelligit
ſe per diſtinctas rationes repreſentatiuas:ſed
comphendendo eſſentiā ſuā cognoſcit oēs
rōnes diſtinctiſſime que circa ipſum pñt for
mari:ſed eſt accipienda reſpectu intellectus
creati qui natus eſt habere de deo diſtinctos
conceptus pciales. ¶ HEC opinio. Et quo
ad diſtinctionē in eſſe repñtatiuo ex natura
rei & in ordine ad intellectū creatum uidet
eſſe ſancti thome .i.ſen.d.ii.q. prima ar.iiii.
uerſus finē ubi poſtq̄ eſt locutus quō intelle
ctus noſter multas cōceptiōes facit circa deū
& multa ei nōia imponit:& hoc in reſpectu
ad ſuos effectus:eo ꝙ intellectus noſter ē aſ
ſuefactus ad creaturas:tñ ut dicit ſi deus nul
lam creaturā feciſſet uel facturus eſſet ipſe in
ſe eſſet talis ut poſſit uere conſiderari ſecun
dum oēs iſtas conceptiōes quas nunc habet
intellectus nr̄ ipſum cōſiderando .Ecce ex p
te rei eſt in ordine ad intellectū noſtrū ꝙ de
us uere poſſit concipi ſecundū diuerſos con
ceptus.& hoc ſubdit & ſic patet quartū .ſ.ꝙ
pluralitas iſtorum nominum non tm̄ eſt ex pte in
tellectus nr̄i formantis diuerſas cōceptiones
de deo:ſed ex pte ipſius dei. ex plena enim
pfectiōe diuina cōuenit ꝙ quodlibet iſtorū
nominum ſignantiū iſtas cōceptiōes de deo ue
re & ꝓprie dicit hoc ſaluo ꝙ nō ſit diuerſi-
tas aut multiplicitas ī re que deus eſt.Ecce ip
ſe uult hoc ſaluo ꝙ multiplicitas attributorum
non facit in ipſa re deitatis diuerſitatem ſed
ſolum dicat ex pte rei diſtinctas rationes for
males ſignatas correſpondentes diſtinctis cō
ceptibus:ſed iſta pluralitas non eſt tantū ex
parte intellectus noſtri formantis eas ſed ex
parte dei & uere & ꝓprie.De hoc di.xxxiiii.
ar.iiii. ¶ AD declaratiōem huius uie duo
ſunt declaranda.Primū ꝙ diſtinctio in eē re
preſentatiuo & reſpectiuo in ordine ad ītel
lectū pulcre ſaluat diuinā ſimplicitatem.Se-
cūdo talis diſtinctio repreſentatiua ex natu-
ra rei non arguit ꝙ ſit relatio realis . quo ad
primū ſaluat diuina ſimplicitas q2 multitu
do reſpectiua nō tollit ſimplicitatē hec eſt
hmōi.ꝙ aūt poſſint eē reſpectus & tñ ex na
tura rei & nō reales ꝓbat q2 licet forte reſ-
pectus q̄ fundant ex natura rei & ſcdm eſſe
reale neceſſario ſunt reales ut relatio potētie
& ſimilitudinis que fundant in calore ſcdm
ꝙ calor habet effectū & ſimilitudinē realē :
tñ ſi quidam reſpectus ponat fundari extra
ex natura rei:& ſecundum eſſe intentionale
& intelligibile ſolum nō oportet ꝙ tales re

ſpectus ſint reales .uerbi gratia ꝙ hõ poteſt
repreſentare ſe intellectui meo & ex natura
rei ſecundum conceptum hoīs & aīalis .non
ponit ꝙ illi reſpectus importati in illa diſtin
cta repñtatione ſecundũ ꝙ ſolũ habent eſſe
repñtatiuum ſint reales:ſed in ꝓpoſito poni
tur ꝙ illi reſpectus diſtincti cõnotati in illis
attributis non ſunt niſi q̃dam diſtincte rep
ſentatiuitates qbus illa diſtincte repreſentãt
ſe ac ſi realiter diſtinguerent̃.& hoc eſt in ip
ſis fundari ſecundũ eſſe intentioále & intel
ligibile ſolum ergo huiuſmodi reſpectus po
terũt eſſe reſpectus rõnis & tñ ex natura rei.
¶ ITEM ponentes iſta diſtingui ex natu
ra rei ſecundũ ſuas rões pfectõnales abſolu
tas neceſſe habent dicere ꝙ ĩportant ex na-
tura rei diſtictos reſpectus rõnis.igĩ ꝑoſſunt
eſſe ex natura rei etiá ſecundũ illos & tamẽ
rationis.ꝓbatio aſſumpti qa hoc ponentes
cõcedũt ꝙ inquãtũ diſtinguunt̃ ſecũdũ illas rõ
nes abſolutas nata ſũt ex natura rei cire uel
ſaltẽ repreſentare in intellectu diſtinctos cõ
ceptus ſpecie.& ita dicunt iſtos reſpectus ad
intellectũ & nõ reales(ut planũ eſt etiã ſecũ
dũ eos)ergo rõnis. ¶ ITEM multi reſpe-
ctus fundant̃ ĩ re & ex natura rei cũ nõ ſunt
reales ergo reſpectus q dicũt eſſe repreſenta
tiui & intẽtionales nõ oportet ꝙ ſint reales.
cõſequẽtia eſt clara.ꝓbatio aſſumpti qa in ꝑ
dicamentis in pricipio ubi ariſt.uult ꝙ ad ali
quid dicunt̃ queeũꝗ hoc ipſum ꝙ ſunt alio
rũ dicunt̃.uerius finẽ uult ꝙ diſſinitio relati
uoꝝ realiũ eſt eſſe ad aliud ſe habere: & nõ
ſolum ad aliud dici.ſed multa ſunt que hoc
ipſum qđ ſunt & ex natura rei ſine actu in
tellectus dicunt̃ ad alia licet eoꝝ eſſe ſit ad
ſe & non ſit in ſola habitudine ad aliud ſi-
cut caput dicitur ex natura rei & ſine intelle
ctu reſpectu capitati & uniuerſaliter pars re
ſpectu totius:& accidens reſpectu ſubiecti:&
remus dicit̃ reſpectu rei remite.ergo multa
ſunt relatiua ſcdm dici & ex natura rei & ñ
ſunt relõnes reales.Declaratur ratio.cũ dico
idẽ reſpectu ſui ipſius eſt idem.hoc non eſt
relatio aliqua niſi ꝓp intellectũ cõparantem
idem ad ſe diuerſimode.s.ut predicatum ad
ſubiectũ:cũ dico pater filii hic preter omẽm
actũ itellectus & ex per ſe & primo ſignifica
to huius nois pater importat̃ relatio ad fili
um.cum uero dico alati ala:& caput capita-
ti.hic accipit̃ hitudo ſine omĩ opere intelle
ctus.Si eñi nullus intellectus intelligeret:ala
haberent habitudinẽ ad alatum :ſed ala ex
per ſe & prima ſua ſignificatiõe non impor
tat habitudinẽ ad aliud. ala enim ex prima
ſua ſignificatiõe ſignificat ſuã ſubſtãtiã talem.
& ideo philo.in predicamẽtis & boetius ibi
dem uolunt ꝙ ala & caput poſſunt diſſinite
ſciri & diſſiniri ſine alato & capitato.tūc ſic.
ĩ hoc ꝙ habitudo ale ad alatũ eſt ex natura
rei recedit a rlõne rõnis q̃ ſequitur actum in
tellectus tantũ:& in hoc ꝙ ꝑſo non ſignifi
cat habitudinẽ illã quã habent ex natura rei
recedit ab altero extrẽo ſcilicet relatiõe rea
li & ita habet̃ ꝓpoſitũ ꝙ aliqua ſunt relati-
ua ex natura rei non tñ relatiua realia.Item
ſecundo phiſicorũ ꝓbat philoſophus ꝙ cõ
ſiderans de materia debet cõſiderare de for
ma p hoc ꝙ conſiderans de uno relatiuo de
bet:cõſiderare de reliquo:ſed cũ phiſicus ſit
artiſex realis(ſi relatio iter materiam & for
mã eſſet fabricata ab intellectu)hoc nihil fa
ceret ꝙ phiſicus conſiderans materiã neceſſa
rio cõſideraret formam ꝓp hoc ꝙ ſunt relati
ua.igĩ inter materiã & formã eſt relatio ex
natura rei:ſed illa non poteſt eſſe relatio rea
lis igĩ fundari ex natura rei nõ facit relatio-
nem realẽ.probo minorẽ quia realis eſt quo
rum eſſe & ex natura rei(ut ſic)conſiſtit ĩ ſo
la habitudine que eſt opinio extremorum:
quia relatio eſt quarta ſpecies oppoſitionis:
& non cõſiſtit in habitudine que eſt in cõpa
ratiõe ptiũ:& inherẽtia:ſeu ĩformatione:ꝓp
hoc ptis ad totũ & accidẽtis ad ſubiectũ nõ
ẽ rlõ realis ut ꝓbat.phi.v.me.te.cõ.xx.ꝙ ſcia
ñ dĩ ad ſciẽtẽ:ſed hĩtudo quã dicit materia
ad formã & econuerſo eſt ut ueniat in cõpo
ſitionem per inherentiã & informationẽ er
go &c.Item.v.metha.ca de ad aliqd in prin
cipio enumerat relationẽ menſure ad mẽſu
ratum inter relationes que fundant̃ ex natu
ra rei.dicens ad aliqd &c:infra.& ſcibile ad
ſcientiam:& ſenſibile ad ſenſum:infra ponit
ꝙ relatio menſure eſt relatio rõis.ergo ſi cõ
cordari poſſunt:poſſibile ẽ ꝙ relatio menſu
re ſit ex natura rei & tamen ẽ ratiõis.
¶ CONTRA hoc põt argui.Si illi reſpe
ctus repñtatiuitatis fundent̃ mõ reali erunt
reales relationes: ſed hoc eſt.ergo &c: Ma-
ior cõcedit̃ ꝓbat̃ minor.quia per te in prece
denti queſtione ſapientia formaliter eſt in
deo.& ſic de aliis attributis. Tunc ſic.ſapien
tia que eſt in deo formaliter eſt in deo mo
do reali:ſed ſuper ſapientiam formaliter ac

ceptam fundatũ quidam̃ reſpectus ad intel
lectũ ergo illi reſpectus in ordine ad intelle
ctum fundant̃ modo reali. ¶ RESPON
DEO qñ dr̃ in maiori ſi fundant̃ tales rela
tiones modo reali ꝙ eſſent reales. primo rñ
dendo initio ſic relatio quam fundat menſu
ra in ordine ad mẽſuratũ fundat̃ modo rea
li ergo relatio menſure eſt realis. ꝓbat̃ ante
cedens: quia menſura menſurat modo reali
& non modo intentionali ſolũ. Secundo ex
inſtantia. Reſpondeo ſic ꝙ relatio põt fun
dari modo reali dupliciter uno mõ ex parte
fundãtis uidelicet ꝙ fundamentũ eſt realiter
tale ut puta ſapientia q̃ formaliter in deo ẽ
realiter ſapientia: non ſecundũ noſtrũ modũ
intelligendi ſolũ: & mẽſura realiter mẽſurat
& non ſecundũ noſtrũ modũ intelligẽdi ſo
lum. Alio mõ ex parte reſpectus fundati ſi
cut reſpectus calefactiui fundat̃ ſuper calorẽ
ut infra magis declarabitur. Tunc ad formã
argumẽti qñ dr̃ ꝙ ſi illi reſpectus fundarent̃
mõ reali ꝙ eſſent reales. Dico ꝙ ſi fundaren
tur modo reali non ſolũ q̃tũ eſt ex parte fun
dãtis ſed inq̃tum ẽ etiam ex parte reſpectus
fundati: tunc eſſent reales. ſed in ꝓpoſito re
ſpectus repreſentatiuitatũ non fundantur in
attributis modo reali quantum eſt ex parte
reſpectuũ fundatorum. ſicut nec relatio mo
do menſure ſuper menſuram nec attributa
ut nata ſunt cadere ſub apprehenſione intel
lectus. Et ut clare uideatur quomodo relatio
menſure eſt rationis: eſt notandum ꝙ men
ſura eſt formaliter menſura per hoc ꝙ eſt qd
ſimplex: & indiuiſibile in genere q̃titatis.
Hoc declaratur di. xxx. q. i. ar. i. Sed menſura
ex hoc dicitur relatiue ad menſuratum quia
ex hoc ꝙ realiter menſurat quantum eſt ex
parte ſui natum eſt uel ſaltem poſſibile ẽ cõ
cipi ab intellectu in ordine ad menſuratum.
Et hoc ſic ymaginatur quando actiuum re
fert̃ ad paſſiuum. uel unum ſimile ad aliud.
hic ſunt duo conſideranda. Primum eſt ꝙ
actiuum ex hoc ꝙ eſt actiuum importat ha
bitudinem ad paſſiuum intrinſecus ortã.
Secundum eſt ꝙ ex hoc ꝙ eſt actiuum natũ
eſt uel ſaltem poſſibile eſt ipſum intelligi in
ordine ad paſſiuum. & idem dico de relatio
ne ſimilitudinis: & aliis relatiõibus realibus.
Hic manifeſtum eſt ꝙ retento primo: & pre
ciſo ſecundo: inter actiuum & paſſiuum erit
relatio realis. ¶ AD propoſitum de rela
tione menſure eſt contrarium quia retento
to per quod menſura eſt formaliter menſura
ſcilicet per hoc quod eſt quid ſimplex in ge
nere quãtitatis. ipſum ut ſic non erit uere re
latiuum reale. ergo erit primo relatiuum ꝑ
intelligibilitatem quam importat in ordine
ad menſuratum: ſed quia ariſt. uidit ĩ aliis re
lationibus ꝙ preciſa ſua intelligibilitate in
ordine ad oppoſitum nichilominus rema
nent relatiua realia. & intelligibilitas ĩ eis ni
chil faciebat ad relationem realem. ideo ha
buit pro maxima ꝙ reſpectus qui fundãtur
ſuper eſſe intelligibile in ordine ad intelle
ctum non ſunt relatiões reales. & ex hac ma
xima concludit ꝙ quia relatio menſure pre
ciſe fundatur ſuper eſſe intelligibile ideo nõ
eſt realis. Et ex eadẽ maxima concludo ego
principale propoſitum. ſ. ꝙ reſpectus attribu
tales ut conſtituunt diſtinctum eẽ repreſen
tatiuum ſiue intelligibile non ſunt relatiões
reales nec uniuerſaliter relationes ſecũdũ di
ci orte ex natura rei ſunt reales qa ex prima
ſignificatione relatiua ſecundũ dici non im
portant relationem ſed ſolũ quia ex na
tura rei unum eorum natum eſt intelligi in
ordine ad aliud & illud intelligi ꝟocat ariſt.
dici per intellectum. Ex premiſſis patet quo
modo uerificantur iſte regule ariſtotelis in
predicamentis. Prima eſt ꝙ illa que ex natu
ra rei remanent ad aliud quolibet alio cir
cumſcripto ſunt relatiua ſecũdum eſſe uer
bi gratia, a domino & ſeruo etiam circum
ſcriptis nomine ſubſtantia & omnium acci
dentiũ abſolutorũ adhuc ſi retineantur no
mina dñi & ſerui ſunt ad ĩuicẽ & ideo relati
ua ſecũdũ eẽ. ¶ Secũda q̃ diffiniri ñ poſſũt ſeu
diffinitiue noſci niſi ĩ habitudine ad ĩuicẽ
ꝙ illa ſunt relatiua ſecũdũ eẽ. iſte relatões ſi
abſolute accipiant̃ ſunt falſe nã ĩ relõibus cõ
ſequẽtibus opus ĩtellectus ſũt falſe. Nã a co
lũna ſi circũſcribat̃ nomẽ ſubſtantie & acci
dentiũ abſolutorum & retineat̃ hoc nomẽ
dextrũ importatur habitudo ad aliud & tñ
dextrũ in colũna nõ ẽ relatio ſecũdũ eẽ. Itẽ
in parte & a toto accidẽte & ſubiecto ſunt
falſe circũſcriptis enĩ ab ala noĩe ſubſtantie
& a qualitate nomine accidentis & retento
ꝙ ala ſit pars & ꝙ qualitas ſit accidẽs ex na
tura rei importat̃ habitudo ale ad alaũ &
accidentis ad ſubiectum & tñ nõ eſt relatio
realis. Itẽ ſi circũſcribat̃ a ratione repreſenta
tiua intẽtionali nomẽ ſubſtantie & acciden
tis & retento ꝙ ſit repñſentatiua ĩportat̃ hã

tudo ad repñtatiuũ & tñ non eſt relatio ſecundum eſſe .dico ergo iſte relatões ſunt uere qñ talia circumſcriptoria uel diſtiguibilia ex natura rei retinent huiuſmodi habitudines. ꝓpter defectum iſtius cõditionis dextrũ in columna nõ eſt relatiuum reale. Item qñ ille habitudines retente ex natura rei fundãtur in re modo reali & ex prima & per ſe ſignificatione ꝓpter hoc relatio repreſentatiui (licet ſit ex natura rei) nõ eſt realis nec aliquod eorum que dicuntur relatiua ſecundũ dici. ¶ ITEM quando ille habitudines retente non ſunt habitudines in herentie ſeu adiacentis pure & ꝓpter hoc ſpecialiter partis ad totum : accidentis ad ſubiectũ forme ad materiam .non eſt relatio realis ut uiſum eſt in illis argumentis de relatione ſecundũ dici & de reſpectu materie ꝙ non eſt realis. Tunc eſt dubitatio quõ intellectus & uoluntas erunt pricipia emanationum realium cũ ipſi non dicant niſi reſpectus ratiõis.& principia reſpectu emanationum realium dicũt relatões reales reſpectu realiũ emanationũ. Reſpondeo ꝙ intellectus & uolũtas ut ſunt attributa & ut ſunt principia emanationum in diuinis non ſunt eadem ſicut multi ymaginant̃.ſed intellectus & uolũtas ut ſunt attributa ſunt intellectus eſſentialis & uoluntas eſſentialis quibus correſpondent intelligere & uelle ut ſunt operationes non productiones. intellectus autem & uoluntas que ſunt principia emanationum in diuinis ſunt intellectus & uoluntas notionalis ut puta intellectus ut eſt dictiuus uerbi & uoluntas ut ſpiratiua.ſ.ſancti. & ideo quia ſunt principia emanationum non ſufficit ꝙ ſint relatiua ſecundum rationem: ſed intellectus & uoluntas eſſentiales non ſunt principia aliquarum emanationum quia ſi ſic (cum ſint in perſonis omnibus) quelibet perſona produceret uerbum &.ſ.ſ.ſed ſolum dicunt̃ diſtingui in deo quia diſtincte ibi repreſentant̃ in diſtincto eſſe intelligibili ideo ſolum dicũt reſpectus rationis.ꝙ autem intellectus & uolũtas notionales important relationem realem ꝓbo.quia ſecundum omnes agentia iſtas emanationes dicunt relationes reales ad terminos iſtarũ emanationum:ſed agẽtia non dicuntur relatiue niſi per potentias actiuas ergo iſte potentie actiue ſunt realiter relatiua. Item quia ad actus reales genere diſtinctos licet ſufficiat formalis diſtinctio obiectorum tamẽ ad actus genere diſtictos neceſſario requiritur diſtinctio potentiarũ in eſſe abſoluto uel relatiuo ut patet de intellectu & uoluntatẽ in nobis que ſecũdum omnem opinionem altero modo diſtinguntur ſed emanationes per modum intellectus & uoluntatis ſunt actus reales genere diſtincti ergo iſte potentie non poſſunt diſtingui reſpectibus rationis ſolum. Quomodo ergo illi reſpectus reales fundantur in eſſentia & non ſolũ ſuper abſolutas rationes intellectus & uolũtatis.quere di.v.ar.iii.& ultra ſed ſecundum omnes itellectus eſſentialis & uolũtas eſſentialis non dicunt relationes reales. patet ergo ꝙ inter hec eſt magna differentia .

¶ PER principalem diſtinctionem dico ad argumenta. Ad primũ qñ dicit̃ ꝙ iſte perfectiones nõ ſunt nõia ſinonima: dico ſecũdum ꝙ dicunt ſuas rationes formales abſolutas pfectionales ſic ſunt nomina ſinonima.ut tñ ex natura rei dicũt quoſdã reſpectus rationis puta bonũ ad uoluntatẽ:& uerũ ad intellectũ:& ecõuerſo:ſic nõ ſunt ſinonima ſed ex natura rei diſtincta . Per idẽ ad ſecundũ & tertiũ dico ꝙ pſupponit̃ potentiis in eſſe diſtincto formali & ex natura rei:nõ ſecũdũ ꝙ dicũt abſolutas rationes pfectiõales ſed ſecũdũ reſpectus illos quos iportãt ad inuicẽ. ¶ AD quartũ eodẽ mõ dico ꝙ & ſi ſapiã ſit non res ſepata ab eſſentia tñ differt a natura rei ab ea:ſed non ut dicit pfectionalem rationem abſolutã ſed ſecũdũ reſpectũ quẽ importat ad intellectum. ¶ AD quintum eodem mõ dico ꝙ alia ẽ diffinitio eſſentie ex natura rei & ſapientie ſecũdũ ꝙ dicũt reſpectus illos diuerſe repñtatiuitatis qa hoc repñtat ſubſtãtiã:hoc ãt quaſi diſpoſitionẽ eẽntialẽ:nõ tñ eſt alia diſpoſitio ut dicũt rationes perfectionales abſolutas . ¶ AD ſextum quando aug.probat ꝙ due perſone non ſunt aliquid uerius ꝙ̃ una.quia nec ſunt aliquid maius : dico quod bene ſupponit ex hoc ꝙ ueritas & magnitudo aliquo modo in deo differunt ne ſit peticio principii in ꝓbando:ſed non ſupponit ꝙ differũt ut dicunt perfectionales rationes abſolutas formaliter:imo reſpicienti intentionem ſuã ibidem patet expreſſe ꝙ intendit totum cõtrarium.fundat enim ibidem ſe ſic quia magnitudo non poteſt eſſe aliquid uerius:ergo nec maius.Probat conſequentiam quia ibi magnitudo ẽ ueritas & ubi magnitudo ibi

eſt ueritas ꝙ nō plus habet ueritatis nec ma
gnitudinis: ſed illud argumentum non uale
ret ex forma arguendi ſi magnitudo & ueri
tas dicerent diuerſas rationes perfectiōales
abſolutas formaliter. quia licet forent idem
idemptice magnitudo & ueritas tamē ſi di
cerent diſtinctas perfectiones abſolutas for
maliter non eſſet repugnantia intellectuum
quin plus eſſet ueritatis q̄ magnitudinis: er
go in ſua ꝓbatione nō ſupponit ibidem ꝙ
differant ſecūdū ꝙ dicunt pfectiones ſed ſuf
ficit aliquo alio mō. ¶ AD ſeptimū de ma
ximo ꝙ pater pōt eſſe ſimplex & tn̄ bonus
& magnus: &c. ergo ī deo poteſt eē trinitas
& ſimplicitas. dico ꝙ optime. deducit enim
ex ſenſiblibus. ſic uidelicet ſapientia & ma
gnitudo plus differunt q̄ relatiōes ſed ſapiā
& magnitudo trāſeunt in diuinā ſimplicita
tē: ergo & tres relatiōes. Et qn̄ dicis non ua
let. diſtincta entia rōis ſunt idē ſimplex er
go & entia realia cuius ſunt relationes ille.
¶ DICO ꝙ aug. arguit ibi ex ſenſibilibus
& īſenſibilibus magnitudo & ſapientia nō
differunt ſola rōe. Sed illa bene realiter ſunt
relationes & ideo non arguit ſic: ſapientia
& magnitudo in deo differunt ſola ratione
& ſtant cū ſimplicitate diuina. ergo relatio
nes reales in deo differunt & ſtant cum ſim
plicitate diuina: Sed arguit ſic. in rebus ſenſi
bilibus ſapientia & magnitudo differūt rea
liter: & tn̄ ut ſunt in deo nō dirimūt dei ſim
plicitatē ergo & relationes in deo poſite nō
dirimūt eius ſimplicitatē. Et hec eſt cōſequē
tia clara. qa ſi ea que ī rebus ſenſibilibus dif
ferunt ſecundū eſſe abſolutū & ſecūdum di
uerſa genera cuius ſunt ſapientia & magni
tudo cū in deo ſunt poſita non dirimūt eius
ſimplicitatē. ergo que in ſenſibilibus relati
ue differunt & infra idem genus ſi ī deo po
nant̄ non dirimunt eius ſimplicitatem. Ad
octauum: & nonū: dico ꝙ intellectus & uo
luntas ut ſunt principia illarū emanationū
ad intra non ſunt intellectus & uoluntas q̄
ſunt attributa ut ſupra dictum eſt. ideo ni
chil ad propoſitum. uel ſi argumēta illa cur
rerent de his ut ſunt attributa concedo ꝙ
intellectus & uoluntas ut reſpiciunt opera
tiones ſic habent ordinem & ſic non ſunt
idem ſed diſtingunt̄ ex natura rei per ſuos
reſpectus rationis non tamen diſtinguntur
ut dicunt rationes perfectionales abſolutas.
Ad aliud qn̄ dī intellectus ītelligit malum
dicō primo. ꝙ hoc ꝓbat ꝙ intellectus & uo
luntas diſtinguntur in reſpectu ad diſtincta
obiecta non tamen probat ꝙ ſecundum ra
tiones abſolutas perfectionales. ¶ ALI
TER dico ꝙ accipitur intellectus pro ut eſt
principium realis operationis hoc eſt dictū
ꝙ aliter intellectus ut intellectus formaliter
acceptus eſt realiter in deo & per intellectū
realiter intelligit. ſed hic non accipitur in
tellectus ſecundum ꝙ eſt diſtinctum attribu
tum per ſuum reſpectum ab aliis attributis
quando uero dicit̄ uoluntas non uult ma
lum hic non accipitur uoluntas ſecundū ꝙ
eſt principium operationis ſed ut ab ea ne
gatur operatio: non uelle enim eſt negatio
operationis. Clarū eſt autem ꝙ cū hoc ꝙ ne
gat̄ ab ea operatio p hoc nō negat̄ ſua for
malis rō ſecundū quam ipſa repreſentatur ī
deo diſtincte ſicut nec a calore negatur ſua
formalis ratio per hoc ꝙ non calefacit. er
go ſolum accipitur hic uoluntas ꝙ eſt diſtin
ctum attributū per reſpectum ſue repreſenta
tiuitatis. Tunc ad formam argumenti intel
lectus intelligit malum: uoluntas non uult
malū ergo uoluntas non eſt intellectus. be
ne habet̄ ꝙ uoluntas diſtinguit̄ ab intelle
ctu ſecūdū ꝙ dicit reſpectum rōnis & nō ſe
cundum ꝙ dicit perfectionem abſolutam.
Contra. qñcunq; aliqua ſunt idem quicquid
cōuenit uni & reliquo: ſed intellectus & uo
luntas ſunt idē formaliter ſecundū ꝙ dicūt
perfectiones abſolutas & ſecundū principiū
realis operationis igitur &c. ſed intellectui
conuenit formaliter intelligere malū. ergo
hoc cōuenit uoluntati formaliter uidelicet
uelle malū. ¶ RESPONDEO ad ma
iorem quando aliqua ſunt idem formaliter
quicquid formaliter conuenit uni & reliquo
ita aſpiciendo ad illud in quo ſunt idem for
maliter: ſed intellectus & uoluntas: uelle: &
intelligere: ſunt idem formaliter ſecundum
ꝙ dicunt perfectionem abſolutam. Et ideo
cum hac determinatione uerum eſt ꝙ hec
omnia ſunt idem: ſed quando accipitur ulte
rius intellectui conuenit intelligere malum
ergo uoluntati uelle malum. uerum eſt ſi
uelle malum eſſet actus poſitiuus in deo di
cens aliquam perfectionem ſicut intelligere
quod falſum eſt. Et per hoc poſſunt illi qui
ponunt illa diſtingui per intellectum no
ſtrum faciliter reſpondere ad iſtud argumē
tū. poſſunt enim dicere ꝙ non probatur ꝙ

uolūtas diſtinguit' formaliter ſcdm ꝙ dicit pfectiōem abſolutā ſed ſolū ſcdm modū noſtrū intelligēdi.qđ patet qa hic nō arguit' diſtinctio uoluntatis ab intellectu : niſi p actū & obiectū:puta qa intellectus ītelligit malū uoluntas nō uult malum.ergo nō pōt argui aliqua diſtīctio niſi ſcdm naturā actus & obiectū:ſed actus uolūtatis & obiectū in ppoſito ſunt unū nihil. qa malū uelle & malum ſunt unū nihil ī deo. ergo nō poſſunt arguere ꝙ uoluntas differt ab intellectu ſicut alia pfectio poſitiua:ſed ſolum poſſunt arguere ꝙ p hoc qđ loquimur de uelle malum & iō uelle malū:ꝙ ibi cōcipimus diſtinguit uolūtatē.ab ītellectu & ita eius diſtīctio ſolū ē ī intellectu.que diſtinctio nihil ē in re & hoc ē qđ alii uolebāt arguere ꝙ nō arguit' diſtinctio que cōſiſtit in rōne extremorū ſed in negatiōe ex una parte.& p eūdē modū quo hic tenet' de attributis:poſſet teneri ꝙ ydee diſtinguerent' in deo ex natura rei formalit' ſic ꝙ nō dicerent ī deo diſtinctū formale eē ydearū in eſſe formali puta ꝙ in deo eēt humāitas formaliter:& equitas formaliter:ſed ꝙ tō formalis rep̄ſentatiua homnis & equi eēnt ī deo formaliter diſtīcte ex natura rei.

Sequit' de quinto arti. ubi ſcdm cōmentatorē eſt dicendū ꝙ de facto nullomō dr̄unt ex natura rei. ¶ VNDE ex intentione hoc ptractans.xii.metha.cōmēto.xxxix.dicit de ſapiā & uita & hmōi ī hiis que nō ſunt forma in materia ſic ſe habent ꝙ diſpoſitio & diſpoſitū reducunt' ad unū in eſſe & duo cōſideratiōe. Ecce ſunt unum in eſſe &c. ¶ ITEM infra exponendo ſe ait.diſpoſitio & diſpoſitū erūt duo in intentione qua predicatū differt a ſubiecto in potentia:duo qn̄ intellectus diuiſerit alterū ab altero:intellectus enī natus eſt diuidere adunata in eſſe &c. ¶ ITEM infra dicit ꝙ cū intellectus intelligit illic diſpoſitionē & diſpoſitū ut puta deus eſt ſapiens nō intelligit nomina ſinonima ita ꝙ pportio ſit ſecūdū nomen.nō ſecundū intentionem ſed intelligit ea eſſe differentia ſecundū aſſimilationē. ꝙ in talibus accipit duo quoꝝ pportio ad inuicē alterius ad alterū eſt ſicut proportio p̄dicati ad ſubiectū. ecce tota diſtinctio hec eſt.qa intellectus in talibus accipit duo &c. Item finaliter concludens ait .eſt magna differentia inter ea que differunt in intellectu & in eſſe & q̄ differunt in intellectu tantum multiplicitas ergo ī deo nō ē niſi in intellectu:nō in eſſe. ¶ ITEM dicit.v.metha.cōmento.ii.ſuper ariſt.dicentem:dicit' unū mō ſimplici ut illa que nō diuidunt' neq3 ſecundum tempus:neq3 ſecundū locū:neq3 ſecundū ſermonem:ē inqt unū quod non diuiditur neq3 ſcdm diffinitionem. neq3 ſecundū tēpus:neq3 ſcdm locū: neq3 aliquo mō diuiſionis & illud eſt ſubſtantia & talis ſubſtātia eſt digniſſima hoc noīe unū. Reſpondendo ergo ad articulū dico ꝙ ſi ſeqremur phōphiā cōmētatoris & nō theologiā aug.ꝙ attributa diſtinguntur ſolo intellectu.ſed hic nota: ꝙ ſi hoc intelligat' de intellectu diuino de quo cōmentator ibi loquitur ex intentōe ut patet in principio cōmenti.tunc uerum ē ꝙ diſtingunt' intellectu:ſed non per intellectū cōparatiuū:quod patet cōmentator.xii. metha.com .li.uerſus finem recitat opinionem themiſtii qui poſuit deū cognoſcere aliquid extra ſe ſic ꝙ primo intelligeret ſe & tunc ſubito transferret ſe in cognitionem creaturarum:ſed hoc improbat ibi cōmētator & tenet ꝙ deus ſcit ſe tantū & tamen cognoſcit creaturas ſed ſolū ſiſtendo in ſpeculatione.uerbi grā ſi aliquis intellectus eſſet ita perfectus ꝙ poſſet intelligere prima principia ſcdm totā intelligibilitatem ſuā tunc attingendo prima pricipia poſſet cognoſcere omnes cōcluſiones deducibiles de eis ita ꝙ non transferret ſe in illas concluſiones tanq̄ in obiecta ſpecifica:ſed ex hoc ꝙ attingeret illa principia actu perfectiſſimo ſtando in illo actu circa principia ex perfectione actus reſultaret cognitio illarum concluſionum conſecutiue tantum & eodem modo ymaginaretur ipſe de diſtinctione attributorum in deo uidelicet ꝙ ſic diſtinguerentur in deo actu intelligendi conſecutiue:ſed planum eſt ꝙ tunc non diſtinguntur per intellectum comparatiuum quia intellectus qui ſemper indeffectibiliter ſtat intelligendo ſe ipſum tantum & oīa adunate in eo ille intellectus ut ſic non intelligit ſe in reſpectu ad diſtincta quocunq3 modo nec ad ad ītra:nec ad extra:ſed ut dictum eſt intellectus diuinus ſemper ſtat infallibiliter intelligendo ſe tantū & oīa adunate in eo.& ex hoc cōſequit' diſtinctio attributoꝝ in eſſe intellecto : ergo diſtinctio attributoꝝ non cauſat' ab intellectu intelligente ſe ad diſtincta realiter nec ad ītra nec

ad extra:ſed ex hoc φ ītuet ſe tm̄ & oīa adit
nate. ¶ DE iſta materia require clare & dif
fuſe di.xxxix.ar.i.circa medium.Si uero hoc
intelligatur de intellectu noſtro ad quem ex
tendit uerſus finem cōmenti tunc diſtingun
tur per intellectū cōparatiuū.unde cō.xii.me
tha.cōmento.xxxix.ubi uult φ quādo intel
lectus ītelligit talia attributa diſtincta ī deo
φ intelligit ea eſſe differentia ſecūdū aſſimi
latione.ſ.qa accipit in talibus duo quorum
ꝓportio ad inuicē eſt alterius ad alterum ſi
cut proportio p̄dicati ad ſubiectum in ꝓpo
ſitionibus ſubſtantialibus cathegoricis:ut cū
dicit hō eſt rationalis.igit uult φ intelligit
iſtam diſtinctionem in cōparatiōe ad alterū
& ita ī ītellectu cōparatiuo. ¶ QVI uel
let iſtam uiam comentatoris tenere:de faci
li rn̄deret ad argumēta probantia φ diſtin
gūtur ex natura rei. ¶ AD primum qn̄ di
cunt φ nō ſunt nomina ſinonima. dicendū
φ uerum eſt ſecundum φ ſunt in eſſe intelle
cto:in natura autem rei ſunt nomina ſinoni
ma. ¶ AD ſecundum quādo dicitur φ di
ſtincte rationes obiectiue preſupponunt po
tentiis.uerum eſt quando eorum diſtinctio
intelligitur principaliter quando autem in
telligitur conſecutiue ſolum:non oportet.
¶ PER iſtā diſtinctionē de principaliter
& cōſecutiue poteſt reſponderi ad omnia
argumenta eorū.ſcienti applicare. ¶ SED
cōtra iſtā opinionem cōmentatoris eſt illud
difficile quod eſt contra alias opiniones qa
ſi intellectus diuinus diſtingnit ſiue cōſecu
tiue ſiue aliter:aut diſtingnit ut indiſtinctus
aut ut diſtinctus. Si ut diſtinctus: igitur di
ſtinguntur.Si ut īdiſtinctus:ergo non plus di
ſtinguit ea intellectus q̄ natura rei. Dico φ
nec diſtinguit ut diſtinctus:nec ut indiſtin
ctus:ſed ut eſt formaliter intellectus.Modo
(ut dictum ē) in deo eſt intellectus formali
ter ſecundum oēs.ſed formaliter ex natura
rei non diſtinguat a quolibet alio attribu
to:& ideo ſi non formaliter a natura rei ibi
diſtinguat poteſt tamē diſtinguere attribu
ta.qa aīa intellectiua ita immediate diuidit
per eſſe in corpore uel non eſſe in corpore
ſicut intellectus diuinus per eſſe attributum
diſtinctum uel non diſtinctum:& tamen in
telligere non conuenit ſibi per eſſe in corpo
re nec per ſeparari a corpore:ſed per eſſe for
maliter animam intellectiuam : ita intelle
ctus diuinus nō diſtingnit ut diſtinctus: nec
ut indiſtinctus:ſed ut eſt formaliter intelle
ctus diuinus. ¶ CONTRA.ergo das me
diū inter cōtradictoria.Rn̄deo aut diſtictus
& nō diſtinctus accipiunt priuatiue aut con
tradictione.ſi priuatiue:ſic cōceſſi φ nec diſti
guit ut diſtinctus nec ut indiſtinctus. Priua
tio enim dicit aptitudinē : ſed in intellectu
non cōcedo diſtinctionē:nec aptitudinē ad
diſtinctionē. Si accipiat contradictorie:ſic
cōcedo alterū cōtradictorioꝝ.oportet enī φ
ītellectus ſi diſtiguat:φ diſtiguat ut ē diſtin
ctus uel φ non diſtinguat ut ē diſtinctus. &
illud ultimū eſt uerum.qa ſi diſtinguat.
¶ DICO φ nō diſtinguit ut ē diſtinctus.
& qn̄ dicis ut nō ē diſtinctus ſic ē eſſentia di
uina & natura diuina:ergo ex natura rei di
ſtinctio. ¶ DICO φ non ſeqtur.qa iſta
negatiua non diſtinguit ut diſtinctus:poteſt
reduci ad duplicem affirmatiuam. uno mo
do φ reducatur in iſtam affirmatiuā φ non
diſtinguit ut diſtinctus. quia ipſa natura rei
diſtinguit.Alio modo φ reducatur in iſtam
non diſtinguit ut diſtinctus quia diſtinguit
formaliter ut formalr̄ eſt intellectus. & iſta
ē affirmatiua in quā dēt reduci :& tunc non
ſequit φ natura rei diſtinguit attributa:ſed
intellectus. ¶ Quod aūt in hanc debet re
duci.patet p ſimile.Aīa intellectiua aut ītel
ligit qa ī corpore:aut nō ītelligit qa ē in cor
pore:iſta ultima ē uera:& iſta negatiua redu
cit in affirmatiuā:ſic nō intelligit. qa eſt in
corpore qa ītelligit ut natura ītellectiua. eo
dē mō aſinus generat aut qa ē hō:aut nō ge
nerat qa ē homo.Dico.non generat quia ē
hō:ſed hec negatiua reducit in hāc. generat
qa aſinus: ¶ CONTRA. ītellectus ē idē
cū natura:igit natura diſtinguit.Rn̄deo φ li
cet ſit idē formalr̄ tn̄ nō diſtiguit nec ut idē:
nec ut diuerſum:ſed p̄ciſe ut ē formaliter in
tellectus de iſta materia quere di.x. & .xxi.

QVia in di.iii.agit de cognitiōe
nr̄a in reſpectu dei ideo primo
q̄ro de cognitiōe reſpectu ob
iecti & ē qō. ¶ Vtrum p̄mū
obiectū cognitiōis naturalis in
ītellectus nr̄i ſit deus tā ītelligētia ſimplici q̄
cōplexa φ nō.qa nihil ītelligimus ſine fan
taſmate:deus nō hēt fantaſma. ¶ CON
TRA:deus ē primū ens.ergo primū ītelligi
bile naturalr̄. ¶ HIC qnq3. Primo qd eſt
p̄mū obiectū adequatū ītellectus nr̄i ī cogni
tiōe naturali ſimplici. ¶ Scdo qd ibi ē pri

mum obiectũ primitate generatiõis & hoc pciſe ſtando infra cognitiõem rege ĩmateria liũ. ⸿ TERTIO quod ibi eſt primũ obiectũ primitate generationis & hoc infra totũ ambitum entis. ⸿ QVARTO qd ibi ẽ primũ obiectũ primitate perfectionis.

⸿ QUINTO quid eſt primũ obiectũ primitate adequatiõis: generatiõis: pfectionis: ĩ cognitiõe naturali cõplexa. ⸿ Ad primũ dicũt quidã ꝙ quiditas rei materialis eſt primũ obiectum intellectus. quia primum obiectum eſt maxime proportionatum intellectui: ſed huiuſmodi eſt quiditas rei materialis. quia exiſtit quo ad eſſe obiectiuũ immaterialiter in re materiali ſicut facit ĩtellectus.

⸿ ITEM ſicut intellectus poſſibilis ẽ quo eſt oĩa fieri ita agens eſt quo eſt oĩa facere. igitur ad equalia ſe extendunt. ergo illud ẽ obiectũ primũ reſpectu poſſibilis reſpectu cuius intellectus agens eſt uere agens: huiuſmodi eſt quiditas rei materialis. ergo. &c.

⸿ CONTRARIVM arguũt alii ſic. cognitio quiditatiua ẽ pfectiſſima: ſed prima eſt imperfecta ut habetur a phi. primo phi. tex. cõ. iii. ergo &c. ⸿ ITEM primũ cognitũ eſſentialiter nõ accidentaliter ẽ primum obiectũ hmõi eſt ens cõuniſſimũ ſecũdũ auicennã ergo. ⸿ ITEM illud eſt primũ obiectum uiſibile quod ambit differentias oĩm uiſibiliũ. ergo illud eſt primũ obiectũ ĩtelligibile qd ambit differentias oĩm ĩtelligibiliũ: hmõi ẽ ens cõiſſimũ. iii. met. tex. cõ. x. ergo.

⸿ ITEM primus habitus eſt de prĩo obiecto ĩtelligibili & ſi ſit prĩus cõmunitate: eius obiectum eſt primũ cõiſſimũ: ſed metha. eſt habitus primus & eſt de ente igit̃. ⸿ AD primũ motiuũ cũ dicit̃ ꝙ quiditas rei materialis eſt pportionalis. qa quodã mõ exiſtit ĩmaterialiter ſaltem ſcdm eſſe obiectiuũ licet in re materiali. & iſta cõpetũt intellectui qd eſt res ĩmaterialis in re materiali. dico ꝙ ſicut res materialis uel quiditas rei materialis exiſtit quodãmõ ĩmaterialiter. ſ. inq̃tũ ſit intelligibilis & quodã modo materialiter inq̃tum exiſtit in ſuis indiuiduis: ita bene dico ꝙ ſi res materialis cõſideret̃ q̃tum ad entitatem ſuã ꝙ ipſa exiſtit immaterialiter & in re materiali: ita. n. bene eſt res ĩtelligibilis q̃tum ad entitatẽ ſuã in q̃tũ exiſtit in ſuis indiuiduis. & ſit immaterialis p intellectũ agẽtem: ſicut quo ad ſuã quiditatem. & ita non habet̃ ꝙ res materialis ẽ magis proportionalis intellectui ſcdm rationẽ quiditatiuã q̃ ſcdm rationem entis. Sed dicã ꝙ magis ſecũdũ rõem entis. qa cõfuſa nobis prius ſunt nota. ⸿ AD ſecũdum dico eodẽ mõ ꝙ intellectus agens eſt ita bñ agens reſpectu rei materialis ad faciendum ipſam intelligi quantum ad rõem entis ſicut q̃tum ad rationẽ quiditatis. ⸿ SVNT tamen quidã qui dicunt ꝙ uerum: eſt primum obiectũ quia ens eſt cõe ad ens ſenſibile & intelligibile. ergo oportet ens determinari ut ſit obiectũ ſed hoc ſit optime p uerũ. igit̃ uerum eſt primũ obiectũ. & nõ ens. ⸿ ITEM aliter arguũt uerũ p ſe dicit ordinem ad intellectum: ſed hmõi debet eſſe obiectũ primũ reſpectu ppriẽ potẽtie: ens aũt non dicit talẽ ordinem ergo &c. ⸿ CONTRA. obiectũ primũ ĩtellectus includitur in quolibet intelligibili: huiuſmodi non eſt uerũ. qa uerũ ẽ paſſio entis & paſſio diſtrahit a ſubiecto. ergo uerum nõ includitur in ente. ⸿ ITEM ſi ſic. prĩo duceret ſpecies rei in uerum quod eſt paſſio q̃ in quodquid quod eſt ens. ⸿ ITEM anſel. libro de ueritate ueritas eẽtie create cõſiſtit in quadam conformitate ad ſuum exẽplar qd habet in mẽte diuina ſed ĩtellectus creatus põt intelligere eſſentiã creatã abſq; hoc ꝙ ferat̃ ſuper illam cõformitatem quã habet ad ſuum exemplar. ergo &c. Et ultra nichil intelligitur niſi ſub prima rõne intelligibili: ergo uerum non eſt prima ratio.

⸿ ITEM in eo ꝙ res ẽ uel nõ eſt: ẽ orõ uera uel falſa: ſed non dicit in eo ꝙ res eſt uera eſt oratio uera uel falſa. dans intelligere ꝙ primo eſt intelligere rẽ ſecundum ꝙ ens q̃ ſecũdum ꝙ uera uel falſa. ⸿ AD primum motiuum cum dicit̃ ꝙ ens (cum eſt cõe ad ens ſenſibile & intelligibile) oportet ꝙ terminetur p uerum ut ſit obiectũ intellectus. Dico ꝙ non oportet ꝙ terminetur p aliqd cõtrahens ipſum ſicut pretendit rõ: ſed per hoc ꝙ terminat̃ quãtũ ad hoc ut ſit obiectũ ĩtellectus. quia abſtrahit ab oĩ rõne cõtrahẽte nõ limitãdo ſe ad qdcunq; ens ſicut ẽ de corpe color̃ reſpectu uiſus. ita ꝙ ſua illimitacio poſſit diſtinguere ſuũ obiectum ab obiectis aliarũ potentiarũ. ⸿ AD ſecundũ cum dr̃ ꝙ obiectũ dicit ordinẽ ad potẽtiã dico ꝙ uerum eſt. Et cũ additur ꝙ uerũ ẽ primũ: qa dicit ordinẽ. dico ꝙ falſum eſt. ĩmo hec ẽ rõ entis abſtractiua. ⸿ IDEO eſt tertia opinio que dicit ꝙ ens eſt primum obiectum.

qa nulla potẽtia cognoſcit obiectum eius
ſub uniuerſaliori ratione q̃ ſit eius ratio ob-
iectiua:ſed intellectus cognoſcit ens inquan
tum ens que eſt ratio uniuerſalior q̃ ſit ratio
ueri:aut ratio quiditatis materialis:& etiã q̃
quecunq; alia.ergo ſolũ ens ẽ obiectũ intel-
lectus. ¶ ITEM quicqd cognoſcitur ab i
tellectu uel eſt primum obiectũ uel cõtentũ
ſub primo obiecto:ſed ens cũ cognoſcit' ab
intellectu non eſt contentum. quia tunc nõ
eſſet tranſcendens:& eſſet aliquid latius la
tiſſimo.ergo ens eſt primum obiectum.

¶ ITEM quod ſe habet p appoſitionẽ ẽ
poſterius:ſed ois cõceptus ſe habet per appo
ſitionem ad ens.ergo conceptus entis ẽ ſim
pliciter primus ſed intellectus nullum cõce
ptum habet reſpectu eius quod non ẽ obie
ctum eius.ergo. ¶ ITEM ens i integro cõ
ceptu continet duo.ſ.eſſe in ſe & eẽ ab alio
igit' reſpectiue ſe habet ad iſta:ſed ſicut unũ
quodq; eſt prius in ſe q̃ in alio ita unũqdq;
prius cognoſcitur in ſe q̃ in ordine ad.aliud
ens ergo primo cognoſcit' q̃tum ad eius cõ
ceptum integrum quo eſt ſimplex ens q̃ in
quacunq; alia ratiõe. ¶ ITEM ſub iſta rõ
ne primo eſt creatura itelligibilis ſubq̃ prio
eſt imitabilis:ſed prima rõ imitabilis ad di-
uinam eſſentiam eſt ratio entitatis q̃ eſt pri
ma omnium dicitur in li.de cauſis prima re
rum creaturarũ eſt eſſe igitur. ¶ HIC tñ di
cit ſco.di.iii.q.iii.ar.ii.ꝙ licet ſit primum ob
iectum ipſum ens:tamen non eſt primũ ob
iectum adequatum ſecundum abſolutã ſuã
cõitatem eſſentialem.Quod ꝓbat qa obie
ctum cõe cõitate eſſentiali primũ & adequa
tum debet predicari in quid de oibus cõten
tis:Hoc nõ põt dici de ente ut probat:ibidẽ
& habet' di.xxv.ar.i.& hoc maxie reſpectu
ultimarũ differẽtiarum & paſſionũ igit'. Su
perius ãte mĩſionẽ ad queſtionẽ dicit ꝙ nec
eſt primum obiectum adequatum propter
cõitatẽ uirtualẽ qa tũc deus uel ſubſtantia eſ
ſet primum obiectum.dicit ergo ꝙ ens eſt
primũ obiectũ.quia in ipſo cõcurrit duplex
primitas cõitatis.ſ.& uirtualitatis. eſſentialẽ
enim cõitatẽ habet ens ad genera & ſpẽs &
indiuidua:& ad omnes ptes eſſentiales. uir
tualem etiã cõitatem habet ad paſſiones ob
iectũ que uirtualiter continẽtur in ſuis infe-
rioribus. ¶ ISTVD reprobatur d.xxv.ar.
i.& rñdet' ad argumenta ibidẽ. Aureolus re
probat ipſum di.ii.q.ii.ar.iii.reprobatiõe.iii.
& ar.iii.& tenet ꝙ ens eſt obiectum adequa
tum ſub rõne cõuenictis & rõne obiecti mo
uẽtis.qa de oi ꝑdicat' in qa ſicut color de oi
colore. ¶ OMNIA. enim q̃ mouẽt intel
lectũ ſunt qditatiue entia:ſed iſte cõtradicit
ſibi.qa hoc concedit cũ ſco.ꝙ ens dicit cõem
rõnẽ obiectalẽ eſt & indifferentẽ ad oia ſua
contenta & ſolum negat ſibi ꝙ predicat' de
eis in qd:ſed ut habet' di.xxv.i ea uel ar.iiii.
p.iii.argumenta ꝓbãt ꝙ ens nõ dicit rõnem
cõem obiectalẽ ad ſua contenta igitur &c.

¶ IDEO aliter arguo cõtra ſcotũ. cõceſſo
enim ei ꝙ ens nõ ꝑdicet' quiditatiue de dif
ferentiis & paſſionibus:adhuc male dicunt
ꝙ eſt obiectum ut cõcernit cõunitatẽ eſſen-
tialẽ:& uirtualẽ.ymo hoc erit ut preſcindit
ab utroq;.ꝓbo.qa ens dicit' eſſe obiectum
ſub cõuniſſima rõe entis:ſed ut ꝓbatũ ẽ ens
abſtractũ ꝑſcindens a cõunitate ſeu ꝑmitate
uirtuali & eẽntiali a magis cõe.& Probo qa
ſic eſt penitus in cõtractũ ꝓbatio ma.i.phi.
tex.cõ.v.ꝓbat.phi.ꝙ cõfuſum eſt prius notũ
i.primũ obiectum p hoc ꝙ puer primo uo-
cat omnẽ hominem patrẽ & poſt diſtinguit
patrem inter alios: Ex quo patet ꝙ uult ꝙ
illud eſt primũ notũ ſeu primũ obiectũ ꝙ ſic
eſt cõfuſum ꝙ ꝑcedit oẽm diſtinctiõem:ſed
obiectũ cõfuſum ut ꝑcedit oẽm diſtinctionẽ
ſicut hic loquit'.phi.eſt cõuniſſimũ.ergo ens
ſub cõiſſima &c. ¶ PRETEREA ſim
plex eſt prius cõplexo:ſed ens abſtractũ pre
ſcindens ab utroq; ẽ ſimplex & ut cõcernẽs
ẽ cõpoſitũ.ergo ens ut ſimplex & ꝑſcindens
eſt ſimpliciter prius ente cõcernẽte. Sed itel
lectus prio natus eſt ferri in ſimpliciter pri-
mum igit' &c. ¶ PRETEREA ens ut cõ
cernẽs primitatẽ ſeu cõunitatẽ eſſentialẽ &
ut cõcernẽs uirtualem: natũ eſt cãre cõceptũ
p accidens unum.qa cõceptus paſſiõis cũ cõ
ceptu qditatiuo eſt unus p accidens:ſed ens
non põt eſſe obiectum primum ſub illa rõe
ſub qua facit unũ cõceptum p acidens qa oẽ
p accidens preſupponit aliqd primum p ſe.
erit igit' ut abſtractum & preſcindens.

¶ QVOD aũt ens poſſit facere cõceptũ
unum ut ꝑſcindens & nõ cõcernens diffuſe
ꝓbat' di.xxv.ar.ii.&.iii. Et quia dictum eſt
ꝙ ens debet eſſe obiectum ſub cõuniſſima
rõne.Ideo ẽ.iiii.opinio que ponit ꝙ primũ
obiectũ adequatum eſt aliqd cõius & prius
obicibile itellectui ente tranſcẽdẽte qa qua
rõne ponit' ens tranſcendens primum obiec

tum adeqꝛatū quia ens eſt cōe ad ens ſecūdū
rationem & ad uniuerſale & ſingulare & ad
quicquid quod poſſit inueniri uel cogitari.
igiť ſi ſit aliquid cōius ente illud erit primū
obiectum adequatum: ſed hoc contingit in
ueniri ergo &c. Minor patet qa illud ē cōius
& prius a quo non conuertitur conſequētia
ſed ſequitur: ens: igitur ens uel non ens: & ñ
cōuertiť qa a diſiunctiua ad alterā partē eſt
fallacia cōſequētis. igiť ens uel non ēs ē cōius
& prius ente tranſcendente. ¶ ITEM pri
ma principia prime ſcientie ſunt de primo
obiecto: ſed hec propoſitio ſecundum philo
ſophū. iiii. metha. ĩpoſſibile eſt idē eſſe & nō
eſſe eſt primū pͥcipiū in metha. igiť ens uel
non ens eſt primum obiectum intelligibile.
¶ ITEM ſi aliquid impediret uidereť ꝙ
nullum negatiuum poteſt eſſe primum: ſed
hoc non. quia diſiunctum ſicut hoc ens uel
non ens: non eſt negatiuum. probo quia il-
lud non eſt negatiuum ad quod non ſequiť
negatio neqꝫ predicatione idēptica: nec for
mali: nec quacūqꝫ alia: ſed nulla predicatio
ne ſequitur: ens uel non ens ergo non ens.
go non eſt negatiuū. ¶ ITEM. i. phiſicorū
uult philoſophus ꝙ uniuerſalia ſunt prius
nota ubi uult cōmētator cō. iiii. ꝙ peruniuer
ſalia ĩtendit uniuerſalioſiſſima: ſed ꝑdicatū
uniuerſaliſſimū eſt ens uel nō ens: qa ſequiť
ad qdlibet tā ad ens reale q̄ ad ens rōnis &
ens fictū & ad totū ens trāſcendēs. igiť ſecun
dū ꝙ ē prius notū ē primū obiectū. ergo &c.
Sed qa teneo tertiā opinionē rńdeo ad iſta
argumēta ubi ad primū cū diciť illud ē prius
a quo nō cōuertiť &c. dico ꝙ uerū ē & qñ di
ciť nō ſequiť: ens uel non ens. ergo ens. Pri
mo inſtando. dico ꝙ ſequitur quia ſequitur
chimera eſt ens uel non ens ergo eſt ens ſecū
dum quid nominis: licet nō ſequať ꝙ ſit ens
determinatū ſecundū rem uel ens determina
tum ſecundum rationem. ergo aliquod ens
eſt uniuerſalius ente uel non ente. Quod aūt
ens ſecūdū ꝙ dicit qd nōis ſit prius & cōius
q̄ ens uel nō ens patet expreſſe. iiii. phi. tex.
cō. l. ubi dicit. phi. ꝙ philoſophū oportet cō
ſiderare de uacuo. ſi eſt: aut nō. & ĩ ſequēti ca
pitulo ad quale āt ſe habeat ſcilicet ad eē uel
nō eſſe oportet accipere: qd ſignificat nomē
nota expreſſe ꝙ ad ſciendū utrum uacuum
ſit uel non ſit: oportet prius accipere quid ſi
gnificatur p nomen. & ita habeť ꝙ eſſe qd
cōuenit rei ſecūdū ꝙ eſt ens q̄tū ad quid no
minis eſt prius q̄ illud diſiunctum eſſe uel ñ
eſſe. ¶ CONTRA neutrum conuerten
tium eſt prius alio ſed ſicut ſequitur ens uel
non ens. ergo ens ſecūdum qd nominis ita
ſequiť ens ſecundū qd nōis ergo ens uel nō
ens qa diſiunctiua ſequiť ad quālibet eius
ptē ergo ens ſecūdū qd nōis nō ē prius: ſed
ſunt duo uaga ſequētia ſiue predicabilia de
quolibet eque prīo. Et hoc ꝓbať qa ea q̄ ſe
quūtur ad utrūqꝫ contradictoriorū equaliter
oportet eē uaga & ĩdeterminata & ĩ oī ꝑdi
camēto equalia: ſed iſta ſunt hmōi igiť &c.
Probo mīorē. qa ad ens reale ſeqtur ens uel
nō ens ſecūdū qd nōis: & ad nō ens reale ſe
quiť ens uel nō ens ſecundū qd nōis ut pa
tet de uacuo. Propter qd dico ꝙ obiectū pri
mū ĩtellectus pōt accipi q̄drupliciter. Vno
mō obiectū p ſe & primū. Alio mō p ſe nō
primū. Tertio modo p obiecto ꝑciſe p acci
dens cuiuſmodi ſunt negatiōes: priuatiōes:
& talia uaga que conſequūtur & predicātur
de priuationibus: & negationibus: & talia q̄
ſolū hñt eſſe ſecundū quid nominis & que
cunqꝫ per accidens intelliguntur. Quar-
to modo accipitur obiectum ut obiectum
aggregans oīa intelligibilia quocunqꝫ mo-
do ſiue per ſe: ſiue per accidens: ſiue per re-
ductionem. Primo modo dico ꝙ ens ut eſt
penitus preſcindens & abſtractum eſt obiec
tum primū intellectus adequatum. Secūdo
modo primū obiectum adequatum eſt ens
cōcernens entia realia per ſe. ſ. ſubſtantiam
& ix. gña. Tertio mō nō corrńdet aliquod
obiectū adequatum primū. qa entia per acci
dens nō habēt ordinē nec primū infra ſuos
limites: ſed omne p accidens reduciť ad ali
quid p ſe. Quarto mō primū obiectum ade
quatū intellectus ē ens aggregans omnia in
telligibilia ſiue ſint intelligibilia p ſe & pri-
mo: ſiue p ſe non primo: ſiue per accidens:
ſiue quocunqꝫ mō ymaginabili. Iſta diſtin-
ctio patet. color enī (ut ꝑciſe eſt color) eſt p
ſe & primū obiectū adequatū uiſus. ut cōcer
nens albū & nigrū eſt per ſe nō primum. dia
metri figura & hmōi: ſiue corpus coloratum
in generali: eſt obiectū per accidens. Color
autem ut cōe ad omnia colorata: ſiue per ſe
ſiue per accidens: eſt obiectum aggregans.
Simili mō ens cōſideratū in metha. cōmu-
ne ad ſubſtantiā & ix. accidētia ē primū ob
iectū intellectus. Et ens ſic acceptum eſt ens
de quo loquiť. phi. Et ideo ꝓprie & phiſice

tale ens eſt obiectū intellectus.Secūdo mō:
ens ſecundum quid nominis ſiue ens ratōis
ē primū obiectū Tertio mō.ens cōe ad uerū
q3.ſed iſtis duobus modis famoſe loquimur
de obiecto. Tunc ad argumentū qn̄ dicit̄ il
lud eſt primū a quonon conuertit̄ conſequē
tia:ſed ſequit̄ ens ergo ens uel non ens:& n̄
conuertit̄.Dicendum q᷑ non ſequitur p̄ for
malem conſequentiam tanq̄ ab inferiori ad
formale ſupius mō quo ens qd eſt obiectum
p̄ ſe eſt cōe:ſed ſequit̄ ſicut quoddā uagum
cōſequens ad utranq3 p̄tem cōtradictiōis ut
p̄batū eſt ſupra & qd eſt tale uel ſolū eſt itel
ligibile p̄ accidens.quod patet .qa ſuum cō
uertibile.ſ.ens ſecundū quid nōis tantū ē in
telligibile per accidens ut habet̄ ſupra & ita
nō probat̄ q᷑ ens uel non ens ſit primū ob-
iectū p̄ ſe de quo diſputamus.Q d autē ens
ut p̄ſcindens & abſtrahens poſſit eſſe primū
obiectū hoc dependet ab hoc q᷑ ſit dare ens
qd dicat cōceptū abſtractum nullo mō con-
cernentē ſua cōtenta.hoc probatur di.xxv.
ar.iiii. Q d etiā ens ut cōcernens ſubſtantiā
ix.accidentia ſit per ſe obiectū.patet qa ali-
ter metha.nō eſſet ſciā.Quod etiā ens agre-
gans entia p̄ ſe & per acidens ſiue q᷑ ens qd
eſt cōe ad qd rei & ad quid nōis aliquo mō
poſſit cōcedi primū obiectū adequatum itel
lectus.probo quia obiectū primū adequatū
non ſolū pōt accipi p̄ adequato cōtinenti p̄
ſe & eēnaliter itelligibilia:ſed p̄ adequato cō
tinēte totā multitudinem intelligibiliū ſuis
modis:puta eſſentialiter itelligibilia cōtinet
eēntialiter:& que acedentaliter acedentali
ter:& que p̄ reductiōem p̄ reductiōem : ſed
ens cōe ad quid rei:& ad quid nominis cōti
net totā multitudinē itelligibiliū iſtis diuer
ſis modis igit̄ &c:& hoc patet manifeſte.qa
licet metha.p̄mo & p̄cipaliter ſit de ēte rea
li & iō.phi.vi.metha.tex.cō.ult.bn̄ p̄ſcindit
iſta a ſua cōſideratiōe tn̄ de negatiōibus : &
ficticiis ē eius cōſideratio aliq̄lr:uidelicet ut
hn̄t cōbinationē uel cōpationē ad entia rea
lia:& eadē rōe pōt hoc cōcedi de entibus p̄
accidēs:ſed hoc n̄ eēt niſi ens qd ē ſubiectū
i metha. & habitus methaphiſicus extende
ret ſe quoquomō ad ficticia:negatiōes:& en
tia p̄ accidēs:igit̄. ¶ ITEM hoc patet nece
qa cū.phi.vi.metha.excludit entia & p̄ acci
dens:& entia in aīa a ſua cōſideratiōe in. ix.
metha.uerſus finem introducit entia in aīa:
& negatiōes:ſicut nō ens & falſum in cōſide
rationē ſuā.Sed hoc ē in quadā cōbinatione
& reduplicatione ad ſua poſitiua.unde dicit
ſic oē aut ens dr̄ & nō ens.Hoc quidē ſecū-
dū figuras cathegoriarū iuxta.hoc autē p̄prie
aut uerū aut falſum. infra . quare qd uerū dr̄
aut falſum.hoc p̄ſcrutādū.Et bn̄ infra ulterius
finē eſſe uero ut uerū & nō eſſe falſum . unū
quodq3 eſt &c.nota expreſſe q᷑ negationes
hic itroducunt̄ i cōſideratiōnē metha . qd n̄
eēt niſi &c:igit̄ q᷑ ens utroq3 mō ē obiectū
primū adequatum . Dico ulterius q᷑ ſi loqua
mur de obiecto cōcernente ſua cōtēta q᷑ pri
mū obiectū adequatū cōcernens pōt penſari
ex duplici p̄te.uno mō ex p̄te obiecti . Alio
modo ex parte itellectus:ex p̄te obiecti ens
quod eſt cōmune ad decē predicamenta eſt
primum obiectum adequatum quod eſt ta
le per ſe & ad quod omnia alia habēt redu
ci:Sed ad ens cōe ad decem predicamenta
omnia intelligibilia quocunq3 mō habent
reduci.ergo &c.Ex parte autem intellectus:
ens quod eſt cōe ad quid rei & ad quid nōis
quod agregat totam multitudinem omniū
intelligibilium eſt primum obiectum ade-
quatum.Quod patet.quia intellectus natus
eſt incipere a confuſiſſimo & a tali confuſiſ-
ſimo quod ſe habet in ratione totius ut p̄ba
tur.i.phi.tex.cō.iiii.ſed tale ens eſt huiuſmo
di.quia ipſum integrat in ſe intelligibilia p̄
ſe & per accidens.qualiter autem aliud & ali
ud debet eſſe obiectum accedendo ad natu
ram obiecti & ad naturam potentie patebit
in ſecundo ar.Pro ſolutione aliorū argumen
torum eſt primo notandum q᷑ cum intelle-
ctus habeat duplicem actum & ſimplicē &
cōplexū oportet q᷑ hēat duplex obiectū cor
reſpondens.Dico ergo q᷑ ens ē primū obie
ctū intellectus ſimplicis itelligētie loquēdo
de obiecto itellectus ut loquit̄.phi. & cōmē
tator.ſ.intelligēdo de ente tranſcendēte ad
fantaſmata materialia & ad ea que poſſunt
cōiungi ex fantaſmatibus ut probat̄ .q.i.ar.
ii.in r̄nſione ad argumētū uallinghā:ſed ens
uel non ens eſt primū obiectū uel pars obie
cti primi intelligētie cōplexe.Nō ē plana de
primo.qa ſicut actus ſimplicis intelligentie
precedit actum complexe intelligentie . ita
oportet q᷑ i complexum & ſimplex p̄cedat
obiectū cōplexū & ita ens erit ſimplr̄ primū
obiectū intellectus. ¶ SECVNDVM p̄
bat̄ ſic.ſimplex intelligētia incipit a cōfuſi-
ſimo incōplexo ita oportet q᷑ intelligentia

cōplexa īcipiat a cōfuſiſſimo cōplexo:ſed cō
fuſiſſimū cōplexū eſt ꝓpoſitio cuius termini
ſunt ens uel nō ens:puta ſortes eſt uel nō eſt
igit̃ &c.Probo minorē qa illa cōplexio ē de
terminis cōfuſiſſimis q̄ ſunt eē & nō eſſe: & ē
mō cōfuſiſſimo.qa diſiunctio: diſiūctiua ꝑe
ro locutio eſt cōfuſiſſima.qa neutrā ptē de-
terminat igit̃ &c. ¶ AD ſcdm ar.qn̄ dī ꝙ
primū pricipiū ñ excedit primū obiectū &c.
uerū ē.& cū dī ꝙ primū pricipiū ē de quoli-
bet eē &c.Dico ꝙ illud qd ē pīcipiū demō-
nis eſt ꝓpoſitio complexa & iō ibi concedo
ꝙ ens uel nō ens q̄ ſunt termini primi prīci
pii ē ps primi obiecti cōplexi ītellectus:ut ui
debit̃ ī fine.q.ens tñ ē obiectū primū ītelle-
ctus ī cōplexi.Ad tertiū cōcedo eodē mō ēt
ꝙ diſiunctiua q̄ cōponit̃ ex ente uel nō en
te eſt affirmatiua & pars primi obiecti ītelle
ctus cōplexi.Ad.iiii.qn̄ dī ꝙ ens uel nō ens
ē uniuerſaliſſimū. dico ꝙ ens uel nō ens eſt
uniuerſaliſſimū reſpectu intellectus cōplexi.
ens tñ ē uniuerſaliſſimū reſpectu intellectus
incōplexi.Dubitatio eſt utrū ens qd ē obie-
ctū ītellectus nr̄i ut eſt cōe ad totū.ſ.ad deū
ſup naturaliter notū & intelligētias.aut ad
ſola entia ſenſibilia & cognoſcibilia p ſenſi
bilia.dī cōmūniter ꝙ ē ſolū cōe ad ſenſibilia
& cognoſcibilia ex ſenſibus & rō ē qa ēs ui
det̃ eē obiectū ītellectus nr̄i ſub illa cōmūita
te ſub q̄ pōt attingi a nobis & a phi.ſed hoc
ſolū ē ut cōe ad ſēſibilia & cognoſcibilia ex
ſēſibus Cōmētator.n.ut patet.iii.de a.cōm:ē
to.xxxvi.nūq̄ po uit nos habere altiorē co
gnitionē niſi ex ſenſibus ut ītellectus agēs a
deptus ē totū ſibi poſſibile p fantaſiā ata ſē
ſibiliū ut ꝓbat̃.q.i.ar.i.ī pria determinatiōe
cōmētatoris:ſed uidet̃ mihi diſtinguēdū qa
aut loquimur de cōitate entis ī cuius noticiā
poſſumus & ſic uerū ē ꝙ ens ut cōe ad ſenſi
bilia & cognoſcibilia ex ſenſibus ē obiectū
nobis adequatū: aut loquimur de cōitate en
tis ilimitata ad ſupnaturalia & naturalia ī q̄
ñ poſſumus.ēt ſic dico ꝙ ens ut cōe ad ēs na
turale & ſup naturale ē obiectū intellectus
nr̄i uī illa ſtāt ſimul ꝙ nos ñ poſſumus ī ali
cuius cognitionem & tamē ꝙ cōtinetur ſub
obiecto noſtro adequato.Verbi gratia illud
ī quod pōt aquila cōtinetur ſub obiecto ade
quato uiſus noſtri & tñ ñ poſſumus ī eius co
gnitionem.Et patet rōe.quia potētia unius
rōnis ſecūdum ſpeciem habet obiectū unius
rōnis ſicut oculus beati poſt reſurrectionē ui

debit colorē ſicut mō:ſed ītellectus noſter ī
quocūq; ſtatu ſiue cognoſcēs naturali ſiue
ſuper naturaliter eſt potētia unius ratiōis igi
tur habet obiectum unius rationis qd ē cōe
utrobiq;.& certū eſt ꝙ in tale obiectū quod
eſt cōe ad naturalia & ad ſupernaturalia nō
poſſumus.igit̃ ſtāt ſimul ꝙ ē obiectum &c.
(de hoc ſatis q.i.ar.ii.)ubi . Dico ad maiorē
ꝙ ē falſa qa licet ītellectus ſit potētia eiuſdē
rōnis q̄tū eſt ex pte ſui:quia ſēper eſt eadem
potētia ſecūdum ſpeciē tñ aliud obiectū ha
bet in uno lumine.ſ.naturali & aliud ī alio
lumīe.ſ.ſupernaturali & qa illa lumina ſunt
penitus alterius rōnis ideo utrūq; habet ſuū
proprium obiectum adequatum & ñ aliqd
cōe obiectum adequatum nō plus q̄ uiſus &
auditus:ſed illud nō mouet quia ſi teneatur
cōis opinio que ponit ꝙ lumē requiritur pp
eleuationem potētie & nō pp obiectū.tunc
planū ē ꝙ illa lumīa diuerſa nō arguūt aliud
& aliud obiectū adequatum: ſed bñ arguūt
diuerſam ydoneitatē potētie reſpectu diuer
ſorū graduum ī eodē obiecto:ſicut ſi oculus
meus per nouum lumē eleuaret̃ ad uidēdū
illud qd uidet̃ ab aquila uel ad uidendum
corpus glorificatū qd proprium eſt beatis nō
arguit diuerſum obiectum adequatum quia
oīa uidētur ſub ratione coloris ſicut ponūt.
phi.& comē.ii.de a.cō.lxvii.lxviii.ꝙ corpa
celeſtia & alia nō colorata uidētur ſub rōne
coloris quere in prolo .q.ii.ar.ii.ſed bene ar
guit eleuationem potētie diuerſam.Si uero
detur alia.cō.quā poſui.q.ii.ar.ii.&.iiii.& lu
men naturale & ſupernaturale utrumq; req
ritur propter obiectum.Adhuc nō habēt ꝙ
oportet habere aliud & aliud obiectum ade
quatum quia ut ibi multipliciter eſt ꝓbatū:
illa lumina nō ſic requirūtur ibi ꝓpter obie
ctum ꝙ utrūq; lumen imprimat obiecto ꝙ
illuminat propriam rationem obiectiuam
ſed inuenit eam in obiecto.Illa autem que
inueniuntur ex parte rei habent aliquid cōe
ex parte rei ſaltem in eſſe obiectiuo ſicut pa
tet de ſpeciebus colorū que cōueniūt in co
lore igit̃ ibi īuenit̃ obiectū adequatum cōe
ex pte rei ita illa lūia nihil faciūt ad hoc niſi
forte ꝙ ip̄is pn̄tibus obiecta mouēt ad actus
ſuoſ. ¶ Secūda dubitatio ē ſi ens inq̄tū ens
ē obiectū:qcqd cōtinet̃ ſub eo erit obiectū di
rectū ut patet de albedine q̄ cōtinet̃ ſub co-
lore & ita ſingulare erit p ſe & directū obie
ctū.Poſſet dici ꝙ ens ꝙ ē obiectū intellectus

& econuerſo:& ſic de aliis.& magnitudo &
eternitas & hmõi.ꝗ magis uident abſoluta
ſaltem retinent proprias ratiões quibus ma
gnitudo repreſentat ĩtellectum quoddã ma
gnũ:& eternitas quoddã eternum:& ipſe ra
tiones hmõi ut repñtatiue dicũt reſpectum:
ſic dico ꝙ uniuerſaliter attributa poſſũt diſti
gui ex natura rei:& dico ſignanter poſſunt
ne credat ꝙ intelligã opinionẽ īferre neceſſi
tatẽ de facto pp regulam cõmentatoris que
ponetur ar.v.Dico ergo poſſunt.quodlibet
enĩ attributũ põt in deo retinere ꝓpriam ra
tionẽ repñtatiuã qua iſta diſtincte repñtant
ſe ĩtellectui diuino ac ſi in deo realiter diſti
guerent.ſed prio declaro hoc p unũ exem
plũ apparens in creaturis ponat enim ꝙ in
melle dulcedo & color eſſent ipſa ſubſtãtia
mellis hoc poſito:licet non diſtinguerent p
priis ratiõibus abſolutis formalibus pfectio
nalibus patet tñ ꝙ diſtinguerent ex natura
rei in obiciendo aut repreſentando.mel enĩ
p ratõem formalem ſubſtãtie eſſet alimentũ
& obiectũ nutritiue.p rationem coloris que
ponit ex naťa rei eẽt uiſibile.p rationẽ dul
cedinis guſtabile.ſic in ꝓpoſito &c. ¶ SE
CVNDO.hoc declarat p exemplũ cogẽs
in theologali: morali:certũ eſt ꝙ facies xp̄i
in iudicio quãtũ eſt ex parte.ſui eſt eiuſdem
diſpoſitiõis bonis tñ repreſentabilis eſt ut a
mabilis:malis ãt ut terribilis.Illud eſt exem
plũ.greg.xxvii.moꝝ.facies xp̄i inuariabilis
in generali reſurrectione tranquilla iuſtis. p
turbata iniuſtis. ¶ AD idem ualet exem
plum cõmentatoris.iiii.metha.commentõ.
iii.contra auicenã ꝙ ens & unum ſignant eã
dem eſſentiam modis tamen diuerſis ex na
tura rei.Aliud ẽ exemplum de ſcriptura chri
ſti in terra ubi dicit quedã gloſa ꝙ licet unũ
eſſet genus ſcripture cuilibet tamen repreſen
tabat ſua delicta.Aliud exemplum ſicut di
cunt aliq de loq̃la apoſtolorũ poſt ĩceptio
nem.ſ.ſ.ꝙ in uno ſono ſecũdum rem repre
ſentabantur diſtincta ydiomata diuerſis au
dientibus.Et nota ꝙ ſemper dico ꝙ diſtin
gunt ex natura rei ut importãt reſpectus ad
intellectum:non dico ut comparãt ad eſſen
tiam uel ad inuicem ne ſit aggrauatio. Hoc
diffuſe probat di.xxxiiii.ar.iiii.Nota ꝙ hec
diſtinctio repreſentatiuitatum non accipit
de facto:quicquid ſit de poſſibili que eſt nõ
repugnantia terminorum in reſpectu ad in
tellectum diuinum.quia deus non intelligit
ſe per diſtinctas rationes repreſentatiuas:ſed
cõphendendo eſſentiã ſuã cognoſcit oẽs
rõnes diſtinctiſſime que circa ipſum pñt for
mari:ſed eſt accipienda reſpectu intellectus
creati qui natus eſt habere de deo diſtinctos
conceptus pdales. ¶ HEC opinio.Et quo
ad diſtinctionẽ in eſſe repñtatiuo ex natura
rei & in ordine ad intellectũ creatum uidet
eſſe ſancti thome.i.ſen.d.ii.q. prima ar.iiii.
uerſus finẽ ubi poſtꝗ eſt locutus quõ intelle
ctus noſter multas cõceptiões facit circa deũ
& multa ei nõia imponit:& hoc in reſpectu
ad ſuos effectus:eo ꝙ intellectus noſter ẽ aſ
ſuefactus ad creaturas:tñ ut dicit ſi deus nul
lam creaturã feciſſet uel facturus eſſet ipſe in
ſe eſſet talis ut poſſit uere conſiderari ſecun
dum oẽs illas conceptiões quas nunc habet
intellectus nr̃ ipſum cõſiderando.Ecce ex p
te rei eſt in ordine ad intellectũ noſtrũ ꝙ de
us uere poſſit concipi ſecundũ diuerſos con
ceptus.& hoc ſubdit & ſic patet quartũ.ſ.ꝙ
pluralitas illoꝝ nominum non tñ eſt ex pte in
tellectus nr̃i formantis diuerſas cõceptiones
de deo:ſed ex pte ipſius dei. ex plena enim
pfectiõe diuina cõuenit ꝙ quodlibet illorũ
noĩum ſignantiũ illas cõceptiões de deo ue
re & ꝓprie dicit hoc ſaluo ꝙ nõ ſit diuerſi
tas aut multiplicitas ĩ re que deus eſt.Ecce ip
ſe uult hoc ſaluo ꝙ multiplicitas attributoꝝ
non facit in ipſa re deitatis diuerſitatem ſed
ſolum dicat ex pte rei diſtinctas rationes for
males ſignatas correſpondentes diſtinctis cõ
ceptibus:ſed iſta pluralitas non eſt tantũ ex
parte intellectus noſtri formantis eas ſed ex
parte dei & uere & ꝓprie.De hoc di.xxxiiii.
ar.iiii. ¶ AD declaratiõem huius uie duo
ſunt declaranda.Primũ ꝙ diſtinctio in eẽ re
preſentatiuo & reſpectiuo in ordine ad ĩtel
lectũ pulcre ſaluat diuinã ſimplicitatem.Se
cũdo talis diſtinctio repreſentatiua ex natu
ra rei non arguit ꝙ ſit relatio realis.quo ad
primũ ſaluat diuina ſimplicitas qa multitu
do reſpectiua nõ tollit ſimplicitatẽ hec eſt
hmõi.ꝙ aũt poſſint eẽ reſpectus & tñ ex na
tura rei & nõ reales ꝓbat qa licet forte reſ
pectus q fundant ex natura rei & ſcdm eſſe
reale neceſſario ſint reales ut relatio potẽtie
& ſimilitudinis que fundant in calore ſcdm
ꝙ calor habet effectũ & ſimilitudinẽ realẽ:
tñ ſi quidam reſpectus ponat fundari extra
ex natura rei:& ſecundum eſſe intentionale
& intelligibile ſolum nõ oportet ꝙ tales re

ſpectus ſint reales .uerbi gratia ꝙ hō poteſt
repreſentare ſe intellectui meo & ex natura
rei ſecundum conceptum hoīs & aīalis .non
ponit ꝙ illi reſpectus importati in illa diſtin
cta repñtatione ſecundū ꝙ ſolū habent eſſe
repñtatiuum ſint reales:ſed in ꝑpoſito poni
tur ꝙ illi reſpectus diſtincti cōnotati in illis
attributis non ſunt niſi q̄dam diſtincte rep̄
ſentatiuitates qbus illa diſtincte repreſentāt
ſe ac ſi realiter diſtinguerent᷑.& hoc eſt in ip
ſis fundari ſecundū eſſe intentiōale & intel
ligibile ſolum ergo huiuſmodi reſpectus po
terūt eſſe reſpectus rōnis & tñ ex natura rei.
¶ ITEM ponentes illa diſtingui ex natu
ra rei ſecundū ſuas rōnes pfectōnales abſolu
tas neceſſe habent dicere ꝙ īportant ex na-
tura rei diſtictos reſpectus rōnis.igit᷑ poſſunt
eſſe ex natura rei etiā ſecundū illos & tamē
rationis.ꝓbatio aſſumpti qa hoc ponentes
cōcedūt ꝙ inquātū diſtinguūt᷑ ſecūdū illas rō
nes abſolutas nata ſūt ex natura rei caſire uel
ſaltē repreſentare in intellectu diſtinctos cō
ceptus ſpecie.& ita dicunt iſtos reſpectus ad
intellectū & nō reales(ut planū eſt etiā ſecū
dū eos)ergo rōnis. ¶ ITEM multi reſpe-
ctus fundant᷑ ī re & ex natura rei cū nō ſunt
reales ergo reſpectus q dicūt eſſe repreſenta
tiui & intētionales nō oportet ꝙ ſint reales.
cōſequētia eſt clara.ꝓbatio aſſumpti qa in ꝑ
dicamentis in pricipio ubi ariſt.uult ꝙ ad ali
quid dicunt᷑ queciq; hoc ipſum ꝙ ſunt alio
rū dicunt᷑.uerius ſinē uult ꝙ diffinitio relati
uoꝝ realiū eſt eſſe ad aliud ſe habere: & nō
ſolum ad aliud dici.ſed multa ſunt que hoc
ipſum qd ſunt & ex natura rei ſine actu in
tellectus dicunt᷑ ad alia licet eoꝝ eſſe ſit ad
ſe & non ſit in ſola habitudine ad aliud ſi-
cut caput dicitur ex natura rei & ſine intelle
ctu reſpectu capitati & uniuerſaliter pars re
ſpectu totius:& accidens reſpectu ſubiecti:&
remus dicit᷑ reſpectu rei remite.ergo multa
ſunt relatiua ſcdm dici & ex natura rei & ñ
ſunt relōnes reales.Declaratur ratio.cū dico
idē reſpectu ſui ipſius eſt idem.hoc non eſt
relatio aliqua niſi ꝑp intellectū cōparantem
idem ad ſe diuerſimode.ſ.ut predicatum ad
ſubiectū:cū dico pater filii hic preter omē m
actū itellectus & ex per ſe & primo ſignifica
to huius nōis pater importat᷑ relatio ad fili
um.cum uero dico alati ala:& caput capita-
ti.hic accipit᷑ hītudo ſine omi opere intelle
ctus.Si enī nullus intellectus intelligeret:ala
haberent habitudinē ad alatum :ſed ala ex
per ſe & prima ſua ſignificatiōe non impor
tat habitudinē ad aliud. ala enim ex prima
ſua ſignificatiōe ſignificat ſuā ſubſtātiā talem.
& ideo philo.in predicamētis & boetius ibi
dem uolunt ꝙ ala & caput poſſunt diffinite
ſciri & diffiniri ſine alato & capitato.tūc ſic.
ī hoc ꝙ habitudo ale ad alatū eſt ex natura
rei recedit a rlōne rōnis q̄ ſequitur actum in
tellectus tantū:& in hoc ꝙ prīo non ſignifi
cat habitudinē illā quā habent ex natura rei
recedit ab altero extrēo ſcilicet relatiōe rea
li & ita habet᷑ ꝓpoſitū ꝙ aliqua ſunt relati-
ua ex natura rei non tñ relatiua realia.Item
ſecundo phiſicorū ꝓbat philoſophus ꝙ cō
ſiderans de materia debet cōſiderare de for
ma p hoc ꝙ conſiderans de uno relatiuo de
bet:cōſiderare de reliquo:ſed cū phiſicus ſit
artifex realis(ſi relatio īter materiam & for
mā eſſet fabricata ab intellectu)hoc nihil fa
ceret ꝙ phiſicus conſiderans materiā neceſſa
rio cōſideraret formam ꝑp hoc ꝙ ſunt relati
ua.igit᷑ inter materiā & formā eſt relatio ex
natura rei:ſed illa non poteſt eſſe relatio rea
lis igit᷑ fundari ex natura rei nō facit relatio-
nem realē.probo minorē quia realis eſt quo
rum eſſe & ex natura rei(ut ſic)conſiſtit ī ſo
la habitudine que eſt opinio extremorum.
quia relatio eſt quarta ſpecies oppoſitionis:
& non cōſiſtit in habitudine que eſt in cōpa
ratiōe potī:& inherētia:ſeu īformatione:ꝑp
hoc ptis ad totū & accidētis ad ſubiectū nō
ē rlō realis ut ꝓbat.phi.v.me.te.cō.xx.ꝙ ſcia
ñ dr ad ſciētē:ſed hītudo quā dicit materia
ad formā & econuerſo eſt ut ueniat in cōpo
ſitionem per inherentiā & informationē er
go &c.Item.v.metha.ca de ad aliqd in prin
cipio enumerat relationē menſure ad mēſu
ratum inter relationes que fundant᷑ ex natu
ra rei.dicens ad aliqd &c:infra.& ſcibile ad
ſcientiam:& ſenſibile ad ſenſum:infra ponit
ꝙ relatio menſure eſt relatio rōis.ergo ſi cō
cordari poſſint:poſſibile ē ꝙ relatio menſu
re ſit ex natura rei & tamen ē ratiōis.
¶ CONTRA hoc pōt argui.Si illi reſpe
ctus repſentatiuitatis fundent᷑ mō reali erunt
reales relationes: ſed hoc eſt.ergo &c : Ma-
ior cōcedit᷑ ꝓbat᷑ minor.quia per te in prece
denti queſtione ſapientia formaliter eſt in
deo.& ſic de aliis attributis. Tunc ſic.ſapien
tia que eſt in deo formaliter eſt in deo mo
do reali:ſed ſuper ſapientiam formaliter ac

ceptam fundatur quidam reſpectus ad intel lectū ergo illi reſpectus in ordine ad intelle ctum fundanť modo reali. ¶ RESPON DEO qñ dr̄ in maiori ſi fundanť tales rela tiones modo reali ꝙ eſſent reales. primo mi dendo in iſto ſic relatio quam fundat me nſu ra in ordine ad mēſuratū fundať modo rea li ergo relatio menſure eſt realis. ꝓbať ante cedens: quia menſura menſurat modo reali & non modo intentionali ſolū. Secundo ex inſtantia. Reſpondeo ſic ꝙ relatio pōt fun dari modo reali dupliciter uno mō ex parte fundātis uidelicet ꝙ fundamentū eſt realiter tale ut puta ſapientia q̄ formaliter in deo ē realiter ſapientia: non ſecundū noſtrū modū intelligendi ſolū: & mēſura realiter mēſurat & non ſecundū noſtrū modū intelligēdi ſo lum. Alio mō ex parte reſpectus fundati ſi cut reſpectus calefactiui fundať ſuper calorē ut infra magis declarabitur. Tunc ad formā argumēti qñ dr̄ ꝙ ſi illi reſpectus fundarenť mō reali ꝙ eſſent reales. Dico ꝙ ſi fundaren tur modo reali non ſolū q̄tū eſt ex parte fun dātis ſed inq̄tum ē etiam ex parte reſpectus fundati: tunc eſſent reales. ſed in ꝓpoſito re ſpectus repreſentatiuitatū non fundantur in attributis modo reali quantum eſt ex parte reſpectuū fundatorum. ſicut nec relatio mo do menſure ſuper menſuram nec attributa ut nata ſunt cadere ſub apprehenſione intel lectus. Et ut clare uideatur quomodo relatio menſure eſt rationis: eſt notandum ꝙ men ſura eſt formaliter menſura per hoc ꝙ eſt qd ſimplex: & indiuiſibile in genere q̄titatis. Hoc declaratur di. xxx. q. i. ar. i. Sed menſura ex hoc dicitur relatiue ad menſuratum quia ex hoc ꝙ realiter menſurat quantum eſt ex parte ſui natum eſt uel ſaltem poſſibile ē cō cipi ab intellectu in ordine ad menſuratum. Et hoc ſic ymaginatur quando actiuum re ferť ad paſſiuum. uel unum ſimile ad aliud. hic ſunt duo conſideranda. Primum eſt ꝙ actiuum ex hoc ꝙ eſt actiuum importat ha bitudinem ad paſſiuum intrinſecus ortā. Secundum eſt ꝙ ex hoc ꝙ eſt actiuum natū eſt uel ſaltem poſſibile eſt ipſum intelligi in ordine ad paſſiuum. & idem dico de relatio ne ſimilitudinis: & aliis relatiōibus realibus. Hic manifeſtum eſt ꝙ retento primo: & pre ciſo ſecundo: inter actiuum & paſſiuum erit relatio realis. ¶ AD propoſitum de rela tione menſure eſt contrarium quia retento

ꝛo per quod menſura eſt formaliter menſura ſcilicet per hoc quod eſt quid ſimplex in ge nere q̄titatis. ipſum ut ſic non erit uere re latiuum reale. ergo erit primo relatiuum ꝓp intelligibilitatem quam importat in ordine ad menſuratum: ſed quia ariſt. uidit i aliis re lationibus ꝙ preciſa ſua intelligibilitate in ordine ad oppoſitum nichilominus rema nent relatiua realia. & intelligibilitas i eis ni chil faciebat ad relationem realem. ideo ha buit pro maxima ꝙ reſpectus qui fundātur ſuper eſſe intelligibile in ordine ad intelle ctum non ſunt relatiōes reales. & ex hac ma xima concludit ꝙ quia relatio menſure pre ciſe fundatur ſuper eſſe intelligibile ideo nō eſt realis. Et ex eadē maxima concludo ego principale propoſitum. ſ. ꝙ reſpectus attribu tales ut conſtituunt diſtinctum eē repreſen tatiuum ſiue intelligibile non ſunt relatiōes reales nec uniuerſaliter relationes ſecūdū di ci orte ex natura rei ſunt reales qa ex prima ſignificatione relatiua ſecundū dici non m importaut relationem ſed ſolū quia ex na tura rei unum eorum natum eſt intelligi in ordine ad aliud & illud intelligi ꝓcat ariſt. dici per intellectum. Ex premiſſis patet quo modo uerificantur iſte regule ariſtotelis in predicamentis. Prima eſt ꝙ illa que ex natu ra rei remanent ad aliud quolibet alio cir cumſcripto ſunt relatiua ſecūdum eſſe uer bi gratia. a domino & ſeruo etiam circum ſcriptis nomine ſubſtantia & omnium acci dentiū abſolutorū adhuc ſi retineantur no mina dñi & ſerui ſunt ad inuicē & ideo relati ua ſecūdū eē. ¶ Secūda q̄ diffiniri ſi poſſūt ſeu diffinitiue noſci niſi i habitudine ad inuicē ꝙ illa ſunt relatiua ſecūdū eē. iſte relatōes ſi abſolute accipianť ſunt falſe nā i relōibus cō ſequētibus opus itellectus ſūt falſe. Nā a co lūna ſi circūſcribať nomē ſubſtantie & acci dentiū abſolutorum & retineať hoc nomē dextrū importatur habitudo ad aliud & tū dextrū in colūna nō ē relatio ſecūdū eē. Itē in parte & a toto accidēte & ſubiecto ſunt falſe circūſcriptis enī ab ala noīe ſubſtantie & a qualitate nomine accidentis & retento ꝙ ala ſit pars & ꝙ qualitas ſit accidēs ex na tura rei importať habitudo ale ad alatū & accidentis ad ſubiectum & tū nō eſt relatio realis. Itē ſi circūſcribať a ratione repreſenta tiua intētionali nomē ſubſtantie & acciden tis & retento ꝙ ſit rep̄ſentatiua ĩportať hi

tudo ad repñtatiuum & tñ non eſt relatio ſe-
cundum eſſe .dico ergo iſte relatões ſunt ue
re qñ talia circumſcriptoria uel diſtiguibilia
ex natura rei retinent huiuſmodi habitudi-
nes.ꝓpter defectum iſtius cõditionis dextrũ
in columna nõ eſt relatiuum reale. Item qñ
ille habitudines retente ex natura rei fundã
tur in re modo reali & ex prima & per ſe ſi
gnificatione ꝓpter hoc relatio repreſentati-
ui (licet ſit ex natura rei) nõ eſt realis nec ali
quod eorum que dicuntur relatiua ſecundũ
dici. ¶ ITEM quando ille habitudines re
tente non ſunt habitudines in herentie ſeu
adiacentis pure & ꝓpter hoc ſpecialiter par
tis ad totum : accidentis ad ſubiectũ forme
ad materiam .non eſt relatio realis ut uiſum
eſt in illis argumentis de relatione ſecundũ
dici & de reſpectu materie ꝙ non eſt realis.
Tunc eſt dubitatio quõ intellectus & uolun
tas erunt prĩcipia emanationum realium cũ
ipſi non dicant niſi reſpectus ratiõis.& prin
cipia reſpectu emanationum realium dicũt
relatõnes reales reſpectu realiũ emanationũ.
Reſpondeo ꝙ intellectus & uolũtas ut ſunt
attributa & ut ſunt principia emanationum
in diuinis non ſunt eadem ſicut multi yma
ginant᷑ .ſed intellectus & uolũtas ut ſunt at-
tributa ſunt intellectus eſſentialis & uolun
tas eſſentialis quibus correſpondent intelli-
gere & uelle ut ſunt operationes non produ
ctiones. intellectus autem & uoluntas que
ſunt principia emanationum in diuinis ſunt
intellectus & uoluntas notionalis ut puta in
tellectus ut eſt dictiuus uerbi & uoluntas ut
ſpiratiua.ſ.ſancti. & ideo quia ſunt principia
emanationum non ſufficit ꝙ ſint relatiua ſe
cundum rationem: ſed intellectus & uolun
tas eſſentiales non ſunt principia aliquarum
emanationum quia ſi ſic (cum ſint in perſo-
nis omnibus) quelibet perſona produceret
uerbum &.ſ.ſ.ſed ſolum dicunt᷑ diſtingui in
deo quia diſtincte ibi repreſentant᷑ in diſtin
cto eſſe intelligibili ideo ſolum dicũt reſpe
ctus rationis.ꝙ autem intellectus & uolũtas
notionales important relationem realem ꝓ
bo.quia ſecundum omnes agentia iſtas ema
nationes dicunt relationes reales ad termi-
nos iſtarum emanationum:ſed agẽtia non di
cuntur relatiue niſi per potentias actiuas er
go iſte potentie actiue ſunt realiter relatiua.
Item quia ad actus reales genere diſtinctos
licet ſufficiat formalis diſtinctio obiectorum
tamẽ ad actus genere diſtinctos neceſſario re
quiritur diſtinctio potentiarũ in eſſe abſolu
to uel relatiuo ut patet de intellectu & uo-
luntatẽ in nobis que ſecũdum omnem opi
nionem altero modo diſtinguntur ſed ema
nationes per modum intellectus & uolunta
tis ſunt actus reales genere diſtincti ergo iſte
potentie non poſſunt diſtingui reſpectibus
rationis ſolum.Quomodo ergo illi reſpec-
tus reales fundantur in eſſentia & non ſolũ
ſuper abſolutas rationes intellectus & uolũ
tatis.quere di.v.ar.iii.& ultra ſed ſecundum
omnes itellectus eſſentialis & uolũtas eſſen
tialis non dicunt relationes reales. patet er-
go ꝙ inter hec eſt magna differentia .
¶ PER principalem diſtinctionem dico
ad argumenta. Ad primũ qñ dicit᷑ ꝙ iſte per
fectiones nõ ſunt noĩa ſinonima: dico ſecũ-
dum ꝙ dicunt ſuas rationes formales abſo-
lutas pfectionales ſic ſunt nomina ſinoni-
ma:ut tñ ex natura rei dicũt quoſdã reſpectu
rationis puta bonũ ad uoluntatẽ:& uerũ ad
intellectũ:& ecõuerſo:ſic nõ ſunt ſinonima
ſed ex natura rei diſtincta . Per idẽ ad ſecun
dũ & tertiũ dico ꝙ pſupponit᷑ potentiis in
eſſe diſtincto formali & ex natura rei:nõ ſe
cũdũ ꝙ dicũt abſolutas rationes pfectiõales
ſed ſecũdũ reſpectus illos quos iportãt ad in
uicẽ. ¶ AD quartũ eodẽ mõ dico ꝙ & ſi
ſapiã ſit non res ſepata ab eſſentia tñ differt
a natura rei ab ea:ſed non ut dicit pfectiona
lem rationem abſolutã ſed ſecũdũ reſpectũ
quẽ importat ad intellectum. ¶ AD quin
tum eodem mõ dico ꝙ alia ẽ diffinitio eſ-
ſentie ex natura rei & ſapientie ſecũdũ ꝙ di
cũt reſpectus illos diuerſe repñtatiuitatis qa
hoc repñtat ſubſtãtiã:hoc ãt quaſi diſpoſitio
nẽ eẽntialẽ:nõ tñ eſt alia diſpoſitio ut dicũt
rationes perfectionales abſolutas . ¶ AD
ſextum quando aug.probat ꝙ due perſo-
ne non ſunt aliquid uerius ꝗ una.quia nec
ſunt aliquid maius : dico quod bene ſuppo
nit ex hoc ꝙ ueritas & magnitudo aliquo
modo in deo differunt ne ſit peticio princi
pii in ꝓbando:ſed non ſupponit ꝙ differũt
ut dicunt perfectionales rationes abſolutas
formaliter:imo reſpicienti intentionem ſuã
ibidem patet expreſſe ꝙ intendit totum cõ
trarium.fundat enim ibidem ſe ſic quia ma
gnitudo non poteſt eſſe aliquid uerius:ergo
nec maius.Probat conſequentiam quia ibi
magnitudo ẽ ueritas & ubi magnitudo ibi

eſt ueritas ꝙ nõ plus] habet ueritatis nec magnitudinis:ſed illud argumentum non ualeret ex forma arguendi ſi magnitudo & ueritas dicerent diuerſas rationes perfectiõales abſolutas formaliter.quia licet forent idem idemptice magnitudo & ueritas tamẽ ſi dicerent diſtinctas perfectiones abſolutas formaliter non eſſet repugnantia intellectuum quin plus eſſet ueritatis ꝗ magnitudinis:ergo in ſua ꝓbatione nõ ſupponit ibidem ꝙ differant ſecũdũ ꝙ dicunt ꝑfectiones ſed ſufficit aliquo alio mõ. ¶ AD ſeptimũ de maximo ꝙ pater põt eſſe ſimplex & tñ bonus & magnus:&c.ergo ĩ deo poteſt eẽ trinitas & ſimplicitas.dico ꝙ optime.deducit enim ex ſenſiblibus.ſic uidelicet ſapientia & magnitudo plus differunt ꝗ relatiões ſed ſapiã & magnitudo trãſeunt in diuinã ſimplicitatẽ:ergo & tres relatiões.Et qñ dicis non ualet.diſtincta entia rõis ſunt idẽ ſimplex ergo & entia realia cuius ſunt relationes ille. ¶ DICO ꝙ aug.arguit ibi ex ſenſibilibus & ĩſenſibilibus magnitudo & ſapientia nõ differunt ſola rõe.Sed iſta bene realiter ſunt relationes & ideo non arguit ſic: ſapientia & magnitudo in deo differunt ſola ratione & ſtant cũ ſimplicitate diuina.ergo relationes reales in deo differunt & ſtant cum ſimplicitate diuina:Sed arguit ſic.in rebus ſenſibilibus ſapientia & magnitudo differũt realiter:& tñ ut ſunt in deo nõ dirimũt dei ſimplicitatẽ ergo & relationes in deo poſite nõ dirimũt eius ſimplicitatẽ.Et hec eſt cõſequẽtia clara.qa ſi ea que ĩ rebus ſenſibilibus differunt ſecundũ eſſe abſolutũ:& ſecũdum diuerſa genera cuius ſunt ſapientia & magnitudo cũ in deo ſunt poſita non dirimũt eius ſimplicitatẽ.ergo que in ſenſibilibus relatiue differunt & infra idem genus ſi ĩ deo ponanť non dirimunt eius ſimplicitatem. Ad octauum:& nonũ:dico ꝙ intellectus & uoluntas ut ſunt principia iſtarũ emanationũ ad intra non ſunt intellectus & uoluntas ꝗ ſunt attributa ut ſupra dictum eſt. ideo nichil ad propoſitum.uel ſi argumẽta illa currerent de his ut ſunt attributa concedo ꝙ intellectus & uoluntas ut reſpiciunt operationes ſic habent ordinem & ſic non ſunt idem ſed diſtinguunť ex natura rei per ſuos reſpectus rationis non tamen diſtinguntur ut dicunt rationes perfectionales abſolutas. Ad aliud qñ dĩ intellectus ĩtelligit malum dicõ primo.ꝙ hoc ꝓbat ꝙ intellectus & uoluntas diſtinguntur in reſpectu ad diſtincta obiecta non tamen probat ꝙ ſecundum rationes abſolutas perfectionales. ¶ ALITER dico ꝙ acipitur intellectus pro ut eſt principium realis operationis hoc eſt dictũ ꝙ aliter intellectus ut intellectus formaliter acceptus eſt realiter in deo & per intellectũ realiter intelligit.ſed hic non accipitur intellectus ſecundum ꝙ eſt diſtinctum attributum per ſuum reſpectum ab aliis attributis quando uero diciť uoluntas non uult malum hic non accipitur uoluntas ſecundũ ꝙ eſt principium operationis ſed ut ab ea negatur operatio:non uelle enim eſt negatio operationis.Clarũ eſt autem ꝙ cũ hoc ꝙ negať ab ea operatio ꝑ hoc nõ negať ſua formalis rõ ſecundũ quam ipſa repreſentatur ĩ deo diſtincte ſicut nec a calore negatur ſua formalis ratio per hoc ꝙ non calefacit. ergo ſolum accipitur hic uoluntas ꝙ eſt diſtinctum attributũ per reſpectum ſue repreſentatiuitatis.Tunc ad formam argumenti intellectus intelligit malum:uoluntas non uult malũ ergo uoluntas non eſt intellectus. bene habeť ꝙ uoluntas diſtinguiť ab intellectu ſecũdũ ꝙ dicit reſpectum rõnis & nõ ſecundum ꝙ dicit perfectionem abſolutam. Contra.qñcunꝙ aliqua ſunt idem quicquid cõuenit uni & reliquo: ſed intellectus & uoluntas ſunt idẽ formaliter ſecundũ ꝙ dicũt perfectiones abſolutas & ſecundũ principiũ realis operationis igitur &c. ſed intellectui conuenit formaliter intelligere malũ. ergo hoc cõuenit uoluntati formaliter uidelicet uelle malũ. ¶ RERPONDEO ad maiorem quando aliqua ſunt idem formaliter quicquid formaliter conuenit uni & reliquo ita aſpiciendo ad illud in quo ſunt idem formaliter:ſed intellectus & uoluntas:uelle: & intelligere:ſunt idem formaliter ſecundum ꝙ dicunt perfectionem abſolutam. Et ideo cum hac determinatione uerum eſt ꝙ hec omnia ſunt idem:ſed quando accipitur ulterius intellectui conuenit intelligere malum ergo uoluntati uelle malum. uerum eſt ſi uelle malum eſſet actus poſitiuus in deo dicens aliquam perfectionem ſicut intelligere quod falſum eſt. Et per hoc poſſunt illi qui ponunt illa diſtingui per intellectum noſtrum facilicer reſpondere ad iſtud argumẽtũ.poſſunt enim dicere ꝙ non probatur ꝙ

uolũtas diſtinguit' formaliter ſcdm ꝙ dicit
pſectiõem abſolutã ſed ſolũ ſcdm modũ no
ſtrũ intelligẽdi.qd patet qa hic nõ arguit' di
ſtinctio uoluntatis ab intellectu : niſi p actũ
& obiectũ:puta qa intellectus ĩtelligit malũ
uoluntas nõ uult malum.ergo nõ põt argui
aliqua diſtĩctio niſi ſcdm naturã actus & ob
iecti:ſed actus uolũtatis & obiectũ in ꝓpoſi
to ſunt unũ nihil. qa malũ uelle & malum
ſunt unũ nihil ĩ deo. ergo nõ poſſunt argue
re ꝙ uoluntas differt ab intellectu ſicut alia
pſectio poſitiua:ſed ſolum poſſunt arguere
ꝙ p hoc qd loquimur de uelle malum & iõ
uelle malũ:ꝙ ibi cõcipimus diſtinguit uolũ
tatẽ.ab ĩtellectu & ita eius diſtĩctio ſolũ ẽ ĩ ĩ
tellectu.que diſtinctio nihil ẽ in re & hoc ẽ
qd alii uolebãt arguere ꝙ nõ arguit' diſtin-
ctio que cõſiſtit in rõne extremorũ ſed in ne
gatiõe ex una parte.& p eũdẽ modũ quo
hic tenet' de attributis:poſſet teneri ꝙ ydee
diſtinguerent' in deo ex natura rei formalit'
ſic ꝙ nõ dicerent ĩ deo diſtinctũ formale eẽ
ydearũ in eſſe formali puta ꝙ in deo eẽt hu
mãitas formaliter:& equitas formaliter:ſed
ꝙ rõ formalis repñtatiua hominis & equi
eẽnt ĩ deo formaliter diſtĩcte ex natura rei.

Sequit' de quinto arti. ubi ſcdm
cõmentatorẽ eſt dicendũ ꝙ de
facto nullomõ dñunt ex natura
rei. ❡ VNDE ex intentione
hoc ptractans.xii.metha.cõmẽ
to.xxxix.dicit de ſapiã & uita & hmõi ĩ hiis
que nõ ſunt forma in materia ſic ſe habent
ꝙ diſpoſitio & diſpoſitũ reducunt' ad unũ
in eſſe & duo cõſideratiõe. Ecce ſunt unum
in eſſe &c. ❡ ITEM infra exponendo ſe
ait.diſpoſitio & diſpoſitũ erũt duo in inten
tione qua predicatũ differt a ſubiecto in po
tentia:duo qñ intellectus diuiſerit alterũ ab
altero:intellectus enĩ natus eſt diuidere adu
nata in eſſe &c. ❡ ITEM infra dicit ꝙ cũ
intellectus intelligit illic diſpoſitionẽ & diſ
poſitũ ut puta deus eſt ſapiens nõ intelligit
nomina ſinonima ita ꝙ ꝓportio ſit ſecũdũ
nomen.nõ ſecundũ intentionem ſed intelli
git ea eſſe differentia ſecundũ aſſimilationẽ.
Lꝙ in talibus accipit duo quoꝝ ꝓportio ad
inuicẽ alterius ad alterũ eſt ſicut proportio
ꝑdicati ad ſubiectũ. ecce tota diſtinctio hec
eſt.qa intellectus in talibus accipit duo &c.
Item finaliter concludens ait .eſt magna diſ
ferentia inter ea que differunt in intellectu
& in eſſe & q̃ differunt in intellectu tantum
multiplicitas ergo ĩ deo nõ ẽ niſi in intelle
ctu:nõ in eſſe. ❡ ITEM dicit.v.metha.cõ
mento.ii.ſuper ariſt.dicentem:dicit' unũ mõ
ſimplici ut illa que nõ diuidunt' neq; ſecun
dum tempus:neq; ſecundũ locũ:neq; ſecun
dũ ſermonem:ẽ inqt unũ quod non diuidi
tur neq; ſcdm diffinitionem. neq; ſecundũ
tẽpus:neq; ſcdm locũ: neq; aliquo mõ diui
ſionis & illud eſt ſubſtantia & talis ſubſtãtia
eſt digniſſima hoc noĩe unũ.Reſpondendo
ergo ad articulũ dicoꝙ ſi ſeq̃remur phõphiã
cõmẽtatoris & nõ theologiã aug.ꝙ attribu
ta diſtinguntur ſolo intellectu.ſed hic nota:
ꝙ ſi hoc intelligat' de intellectu diuino de
quo cõmentator ibi loquitur ex intentõe ut
patet in principio cõmenti.tunc uerum ẽ ꝙ
diſtinguunt' intellectu:ſed non per intellectũ
cõparatiuũ:quod patet cõmentator.xii. me
tha.com .li.uerſus finem recitat opinionem
themiſtii qui poſuit deũ cognoſcere aliquid
extra ſe ſic ꝙ primo intelligeret ſe & tunc ſu
bito transferret ſe in cognitionem creatura-
rum:ſed hoc impbat ibi cõmẽtator & tenet
ꝙ deus ſcit ſe tantũ & tamen cognoſcit crea
turas ſed ſolũ ſiſtendo in ſpeculatione.uerbi
grã ſi aliquis intellectus eſſet ita perfectus ꝙ
poſſet intelligere prima principia ſcdm totã
intelligibilitatem ſuã tunc attingendo pri-
ma pĩcipia poſſet cognoſcere omnes cõclu
ſiones deducibiles de eis ita ꝙ non transfer
ret ſe in illas concluſiones tanq̃ in obiecta
ſpecifica:ſed ex hoc ꝙ attingeret illa princi-
pia actu perfectiſſimo ſtando in illo actu cir
ca principia ex perfectione actus reſultaret
cognitio illarum concluſionum conſecutiue
tantum & eodem modo ymaginaretur ipſe
de diſtinctione attributorum in deo uideli
cet ꝙ ſic diſtinguerentur in deo actu intel-
ligendi conſecutiue:ſed planum eſt ꝙ tunc
non diſtinguuntur per intellectum compara
tiuum quia intellectus qui ſemper indeffecti
biliter ſtat intelligendo ſe ipſum tantum &
oĩa adunate in eo ille intellectus ut ſic non
intelligit ſe in reſpectu ad diſtincta quocun
q; modo nec ad ad ĩtra:nec ad extra:ſed ut
dictum eſt intellectus diuinus ſemper ſtat in
fallibiliter intelligendo ſe tantũ & oĩa adu-
nate in eo.& ex hoc cõſequit' diſtinctio at-
tributoꝝ in eſſe intellecto : ergo diſtinctio
attributoꝝ non cauſat' ab intellectu intelli
gente ſe ad diſtincta realiter nec ad ĩtra nec

ad extra:ſed ex hoc ꝙ ītuet ſe tm̄ & oīa adi
nate. ¶ DE iſta materia require clare & diſ
fuſe di.xxxix.ar.i.circa medium.Si uero hoc
intelligatur de intellectu noſtro ad quem ex
tendit uerſus finem cōmenti tunc diſtingun
tur per intellectū cōparatiuū.unde cō.xii.me
tha.cōmento.xxxix.ubi uult ꝙ quādo intel
lectus ītelligit talia attributa diſtincta ī deo
ꝙ intelligit ea eſſe differentia ſecūdū aſſimi
lationē.s.qa accipit in talibus duo quorum
ꝓportio ad inuicē eſt alterius ad alterum ſi
cut proportio ꝑdicati ad ſubiectum in ꝓpo
ſitionibus ſubſtantialibus cathegoricis:ut cū
dicit̄ hō eſt rationalis.igit̄ uult ꝙ intelligit
iſtam diſtinctionem in cōparatiōe ad alterū
& ita ī ītellectu cōparatiuo. ¶ QVI uel
let iſtam uiam comentatoris tenere:de faci
li rn̄deret ad argumēta probantia ꝙ diſtin
gūtur ex natura rei. ¶ AD primum qn̄ di
cunt ꝙ nō ſunt nomina ſinonima. dicendū
ꝙ uerum eſt ſecundum ꝙ ſunt in eſſe intelle
ctu:in natura autem rei ſunt nomina ſinoni
ma. ¶ AD ſecundum quādo dicitur ꝙ di-
ſtincte rationes obiectiue preſupponunt̄ po
tentiis.uerum eſt quando eorum diſtinctio
intelligitur principaliter quando autem in
telligitur conſecutiue ſolum:non oportet.
¶ PER iſtā diſtinctionē de principaliter
& cōſecutiue poteſt reſponderi ad omnia
argumenta eorū.ſcienti applicare. ¶ SED
cōtra iſtā opinionem cōmentatoris eſt illud
difficile quod eſt contra alias opiniones qa
ſi intellectus diuinus diſtinguit ſiue cōſecu
tiue ſiue aliter:aut diſtinguit ut indiſtinctus
aut ut diſtinctus. Si ut diſtinctus: igitur di-
ſtinguunt̄.Si ut īdiſtinctus:ergo non plus di-
ſtinguit ea intellectus q̄ natura rei. Dico ꝙ
nec diſtinguit ut diſtinctus:nec ut indiſtin-
ctus:ſed ut eſt formaliter intellectus.Modo
(ut dictum ē) in deo eſt intellectus formali
ter ſecundum oēs.ſed formaliter ex natura
rei non diſtinguat̄ a quolibet alio attribu-
to:& ideo ſi non formaliter a natura rei ibi
diſtinguat̄ poteſt tamē diſtinguere attribu
ta.qa aīa intellectiua ita immediate diuidit̄
per eſſe in corpore uel non eſſe in corpore
ſicut intellectus diuinus per eſſe attributum
diſtinctum uel non diſtinctum:& tamen in
telligere non conuenit ſibi per eſſe in corpo
re nec per ſeparari a corpore:ſed per eſſe for
maliter animam intellectiuam : ita intelle-
ctus diuinus nō diſtinguit ut diſtinctus: nec
ut indiſtinctus:ſed ut eſt formaliter intelle-
ctus diuinus. ¶ CONTRA.ergo das me
diū inter cōtradictoria.Rn̄deo aut diſtīctus
& nō diſtinctus accipiunt̄ priuatiue aut con
tradictione.ſi priuatiue:ſic cōceſſi ꝙ nec diſti
guit ut diſtinctus nec ut indiſtinctus. Priua
tio enim dicit aptitudinē : ſed in intellectu
non cōcedo diſtinctionē:nec aptitudinē ad
diſtinctionē. Si accipiat̄ contradictorie:ſic
cōcedo alterū cōtradictorioꝝ.oportet eni ꝙ
ītellectus ſi diſtīguat:ꝙ diſtīguat ut ē diſtin
ctus uel ꝙ non diſtinguat ut ē diſtinctus. &
illud ultimū eſt uerum.qa ſi diſtinguat.
¶ DICO ꝙ nō diſtinguit ut ē diſtinctus.
& qn̄ dicis ut nō ē diſtinctus ſic ē eſſentia di
uina & natura diuina:ergo ex natura rei di
ſtinctio. ¶ DICO ꝙ non ſeqtur.qa iſta
negatiua non diſtinguit ut diſtinctus:poteſt
reduci ad duplicem affirmatiuam. uno mo
do ꝙ reducatur in iſtam affirmatiuā ꝙ non
diſtinguit ut diſtinctus. quia ipſa natura rei
diſtinguit.Alio modo ꝙ reducatur in iſtam
non diſtinguit ut diſtinctus quia diſtinguit
formaliter ut formalr̄ eſt intellectus. & iſta
ē affirmatiua in quā dēt reduci :& tunc non
ſequit̄ ꝙ natura rei diſtinguit attributa:ſed
intellectus. ¶ Quod aūt in hanc debet re
duci.patet p ſimile.Aīa intellectiua aut ītel
ligit qa ī corpore:aut nō ītelligit qa ē in cor
pore:iſta ultima ē uera:& iſta negatiua redu
cit̄ in affirmatiuā:ſic nō intelligit. qa eſt in
corpore qa ītelligit ut natura ītellectiua. eo
dē mō aſinus generat aut qa ē hō:aut nō ge
nerat qa ē homo.Dico.non generat quia ē
hō:ſed hec negatiua reducit̄ in hāc. generat
qa aſinus: ¶ CONTRA. ītellectus ē idē
cū natura:igit̄ natura diſtinguit.Rn̄deo ꝙ li
cet ſit idē formalr̄ tm̄ nō diſtīguit nec ut idē:
nec ut diuerſum:ſed ꝑciſe ut ē formaliter in
tellectus de iſta materia quere di.x. &.xxii.

Q Via in di.iii.agit̄ de cognitiōe
nr̄a in reſpectu dei ideo primo
q̄ro de cognitiōe reſpectu ob-
iecti & ē qō. ¶ Vtrum ꝑmū
obiectū cognitiōis naturalis in
ītellectus nr̄i ſit deus tā ītelligētia ſimplici q̄
cōplexa ꝙ nō.qa nihil ītelligimus ſine fan
taſmate:deus nō hēt fantaſma. ¶ CON-
TRA.deus ē primū ens.ergo primū ītelligi
bile naturalr̄. ¶ HIC qnqȝ. Primo qd eſt
ꝑmū obiectū adequatū ītellectus nr̄i ī cogni
tiōe naturali ſimplici. ¶ Scdo qd ibi ē pri

mum obiectũ primitate generatiõis & hoc pciſe ſtando infra cognitiõem rerũ materialiũ. ¶ TERTIO quod ibi eſt primũ obiectũ primitate generationis & hoc infra totũ ambitum entis. ¶ QVARTO qd ibi ẽ primũ obiectũ primitate perfectionis.

¶ QVINTO quid eſt primũ obiectũ primitate adequatiõis: generatiõis: pfectionis: i cognitiõe naturali cõplexa. ¶ Ad primũ dicũt quidã ꝙ quiditas rei materialis eſt primũ obiectum intellectus. quia primum obiectum eſt maxime proportionatum intellectui: ſed huiuſmodi eſt quiditas rei materialis. quia exiſtit quo ad eſſe obiectiuũ immaterialiter in re materiali ſicut facit itellectus.

¶ ITEM ſicut intellectus poſſibilis ẽ quo eſt oĩa fieri ita agens eſt quo eſt oĩa facere. igitur ad equalia ſe extendunt. ergo illud ẽ obiectũ primũ reſpectu poſſibilis reſpectu cuius intellectus agens eſt uere agens: huiuſmodi eſt quiditas rei materialis. ergo. &c.

¶ CONTRARIVM arguũt alii ſic. cognitio quiditatiua ẽ pfectiſſima: ſed prima eſt imperfecta ut habetur a phi. primo phi. tex. cõ. iii. ergo &c. ¶ ITEM primũ cognitũ eſſentialiter nõ accidentaliter ẽ primum obiectũ hmõi eſt ens cõmuniſſimũ ſecũdũ auicennã ergo. ¶ ITEM illud eſt primũ obiectum uiſibile quod ambit differentias oĩm uiſibiliũ. ergo illud eſt primũ obiectũ itelligibile qd ambit differentias oĩm itelligibiliũ: hmõi ẽ ens cõiſſimũ. iii. met. tex. cõ. x. ergo.

¶ ITEM primus habitus eſt de prio obiecto itelligibili & ſi ſit prius cõmunitate: eius obiectum eſt primũ cõiſſimũ: ſed metha. eſt habitus primus & eſt de ente igitꝰ. ¶ AD primũ motiuũ cũ dicitꝰ ꝙ quiditas rei materialis eſt pportionalis. qa quodã mõ exiſtit imaterialiter ſaltem ſcdm eſſe obiectiuũ licet in re materiali. & illa cõpetũt intellectui qd eſt res imaterialis in re materiali. dico ꝙ ſicut res materialis uel quiditas rei materialis exiſtit quodãmõ imaterialiter. ſ. inq̃tũ ſit intelligibilis & quodã modo materialiter inq̃tum exiſtit in ſuis indiuiduis: ita bene dico ꝙ ſi res materialis cõſideretꝰ q̃tum ad entitatem ſuã ꝙ ipſa exiſtit immaterialiter & in re materiali: ita. n. bene eſt res itelligibilis q̃tum ad entitatẽ ſuã in q̃tũ exiſtit in ſuis indiuiduis. & ſit immaterialis p intellectũ agẽtem: ſicut quo ad ſuã quiditatem. & ita non habetꝰ ꝙ res materialis ẽ magis proportionalis intellectui ſcdm rationẽ quiditatiuã ꝙ̃ ſcdm rationem entis. Sed dicã ꝙ magis ſecũdũ rõem entis. qa cõfuſa nobis prius ſunt nota. ¶ AD ſecũdum dico eodẽ mõ ꝙ intellectus agens eſt ita bñ agens reſpectu rei materialis ad faciendum ipſam intelligi quantũ ad rõem entis ſicut q̃tum ad rationẽ quiditatis. ¶ SVNT tamen quidã qui dicunt ꝙ uerum: eſt primum obiectũ quia ens eſt cõe ad ens ſenſibile & intelligibile. ergo oportet ens determinari ut ſit obiectũ ſed hoc ſit optime p uerũ. igitꝰ uerum eſt primũ obiectũ. & nõ ens. ¶ ITEM aliter arguũt uerũ p ſe dicit ordinem ad intellectum: ſed hmõi debet eſſe obiectũ primũ reſpectu pprie potẽtie: ens aũt non dicit talẽ ordinem ergo &c. ¶ CONTRA. obiectũ primũ itellectus includitur in quolibet intelligibili: huiuſmodi non eſt uerũ. qa uerũ ẽ paſſio entis & paſſio diſtrahit a ſubiecto. ergo uerum nõ includitur in ente. ¶ ITEM ſi ſic. prio duceret ſpecies rei in uerum quod eſt paſſio ꝙ̃ in quodquid quod eſt ens. ¶ ITEM anſel. libro de ueritate ueritas eẽntie create cõſiſtit in quadam conformitate ad ſuum exẽplar qd habet in mẽte diuina ſed itellectus creatus põt intelligere eſſentiã creatã abſq̃ hoc ꝙ feratꝰ ſuper illam cõformitatem quã habet ad ſuum exemplar. ergo &c. Et ultra nichil intelligitur niſi ſub prima rõne intelligibili: ergo uerum non eſt prima ratio.

¶ ITEM in eo ꝙ res ẽ uel nõ eſt: ẽ orõ uera uel falſa: ſed non dicit in eo ꝙ res eſt uera eſt oratio uera uel falſa. dans intelligere ꝙ primo eſt intelligere rẽ ſecundum ꝙ ens ꝙ̃ ſecũdum ꝙ uera uel falſa. ¶ AD primum motiuum cum dicitꝰ ꝙ ens (cum eſt cõe ad ens ſenſibile & intelligibile) oportet ꝙ terminetur p uerum ut ſit obiectũ intellectus. Dico ꝙ non oportet ꝙ terminetur p aliqd cõtrahens ipſum ſicut pretendit rõ: ſed per hoc ꝙ terminatꝰ quãtũ ad hoc ut ſit obiectũ itellectus. quia abſtrahit ab oĩ rõne cõtrahẽte nõ limitado ſe ad qdcunq̃ ens ſicut ẽ de corpe colorꝰ reſpectu uiſus. ita ꝙ ſua illimitacio poſſit diſtinguere ſuũ obiectum ab obiectis aliarũ potentiarũ. ¶ AD ſecundũ cum dĩ ꝙ obiectũ dicit ordinẽ ad potẽtiã dico ꝙ uerum eſt. Et cũ additur ꝙ uerũ ẽ primũ: qa dicit ordinẽ. dico ꝙ falſum eſt. Imo hec ẽ rõ entis abſtractiua. ¶ IDEO eſt tertia opinio que dicit ꝙ ens eſt primum obiectum.

qa nulla potẽtia cognoſcit obiectum eius
ſub uniuerſaliori ratione q̃ ſit eius ratio ob-
iectiua:ſed intellectus cognoſcit ens inquan
tum ens que eſt ratio uniuerſalior q̃ ſit ratio
ueri:aut ratio quiditatis materialis:& etiã q̃
quecunq; alia.ergo ſolũ ens ẽ obiectũ intel-
lectus. ¶ ITEM quicqd cognoſcitur ab i
tellectu uel eſt primum obiectũ uel cõtentũ
ſub primo obiecto:ſed ens cũ cognoſcit̃ ab
intellectu non eſt contentum. quia tunc nõ
eſſet tranſcendens:& eſſet aliquid latius la
tiſſimo.ergo ens eſt primum obiectum.
¶ ITEM quod ſe habet p appoſitionẽ ẽ
poſterius:ſed oĩs cõceptus ſe habet per appo
ſitionem ad ens.ergo conceptus entis ẽ ſim
pliciter primus ſed intellectus nullum cõce
ptum habet reſpectu eius quod non ẽ obie
ctum eius.ergo. ¶ ITEM ens i integro cõ
ceptu continet duo.ſ.eſſe in ſe & eẽ ab alio
igit̃ reſpectiue ſe habet ad iſta:ſed ſicut unũ
quodq; eſt prius in ſe q̃ in alio ita unũqdq;
prius cognoſcitur in ſe q̃ in ordine ad.aliud
ens ergo primo cognoſcit̃ q̃tum ad eius cõ
ceptum integrum quo eſt ſimplex ens q̃ in
quacunq; alia ratiõe. ¶ ITEM ſub iſta rõ
ne primo eſt:creatura itelligibilis ſubq̃ prĩo
eſt imitabilis:ſed prima rõ imitabilis ad di-
uinam eſſentiam eſt ratio entitatis q̃ eſt pri
ma omnium dicitur in li.de cauſis prima re
rum creaturarũ eſt eſſe igitur. ¶ HIC tñ di
cit ſco.di.iii.q.iii.ar.ii.ꝙ licet ſit primum ob
iectum ipſum ens:tamen non eſt primũ ob
iectum adequatum ſecundum abſolutã ſuã
cõitatem eſſentialem.Quod ꝓbat qa obie
ctum cõe cõitate eſſentiali primũ & adequa
tum debet predicari in quid de oĩbus cõten
tis:Hoc nõ põt dici de ente ut probat:ibidẽ
& habet̃ di.xxv.ar.i.& hoc maxĩe reſpectu
ultimarũ differẽriarum & paſſionũ igit̃. Su
perius ãte riſionẽ ad queſtionẽ dicit ꝙ neo
eſt primum obiectum adequatum propter
cõitatẽ uirtualẽ qa tũc deus uel ſubſtantia eſ
ſet primum obiectum.dicit ergo ꝙ ens eſt
primũ obiectũ.quia in ipſo cõcurrit duplex
primitas cõitatis.ſ.& uirtualitatis. eſſentialẽ
enim cõitatẽ habet ens ad genera & ſpẽs &
indiuidua:& ad omnes ꝑtes eſſentiales. uir
tualem etiã cõitatem habet ad paſſiones ob
iectũ que uirtualiter continẽtur in ſuis infe-
rioribus. ¶ ISTVD reprobatur d.xxv.ar.
i.& rñdet̃ ad argumenta ibidẽ. Aureolus re
probat ipſum di.ii.q.ii.ar.iii.reprobatiõe.iii.

& ar.iii.& tenet ꝙ ens eſt obiectum adequa
tum ſub rõne cõuenĩẽtis & rõne obiecti mo
uẽtis.qa de oĩ ꝓdicat̃ in qa ſicut color de oĩ
colore. ¶ OMNIA. enim q̃ mouẽt intel
lectũ ſunt qditatiue entia:ſed iſte cõtradicit
ſibi.qa hoc concedit cũ ſco.ꝙ ens dicit cõem
rõnẽ obiectalẽ eſt & indifferentẽ ad oĩa ſua
contenta & ſolum negat ſibi ꝙ predicat̃ de
eis in qd:ſed ut habet̃ di.xxv.i ea uel ar.iiii.
p.iii.argumenta ꝓbãt ꝙ ens nõ dicit rõnem
cõem obiectalẽ ad ſua contenta igitur &c.
¶ IDEO aliter arguo cõtra ſcotũ. cõceſſo
enim ei ꝙ ens nõ ꝓdicet̃ quiditatiue de dif
ferentiis & paſſionibus:adhuc male dicunt
ꝙ eſt obiectum ut cõcernit cõunitatẽ eſſen-
tialẽ:& uirtualẽ.ymo hoc erit ut preſcindit
ab utroq;.ꝓbo.qa ens dicit̃ eſſe obiectum
ſub cõuniſſima rõe entis:ſed ut ꝓbatũ ẽ ens
abſtractũ ꝓſcindens a cõunitate ſeu ꝓmitate
uirtuali & eẽntiali a magis cõe.& Probo qa
ſic eſt penitus in cõtractũ ꝓbatio ma.i.phi.
tex.cõ.v.ꝓbat.phi.ꝙ cõfuſum eſt prius notũ
i.primũ obiectum p hoc ꝙ puer primo uo-
cat omnẽ hominem patrẽ & poſt diſtiguit
patrem inter alios: Ex quo patet ꝙ uult ꝙ
illud eſt primũ notũ ſeu primũ obiectũ ꝙ ſic
eſt cõfuſum ꝙ ꝓcedit oẽm diſtinctiõem:ſed
obiectũ cõfuſum ut ꝓcedit oẽm diſtinctionẽ
ſicut hic loquit̃.phi.eſt cõuniſſimũ.ergo ens
ſub cõiſſima &ce. ¶ PRETEREA ſim
plex eſt prius cõplexo:ſed ens abſtractũ pre
ſcindens ab utroq; ẽ ſimplex & ut cõcernẽs
ẽ cõpoſitũ.ergo ens ut ſimplex & ꝓſcindens
eſt ſimpliciter prius ente cõcernẽte. Sed itel
lectus prĩo natus eſt ferri in ſimpliciter pri-
mum igit̃ &c. ¶ PRETEREA ens ut cõ
cernẽs primitatẽ ſeu cõunitatẽ eſſentialẽ &
ut cõcernẽs uirtualem: natũ eſt cãre cõceptũ
p accidens unum.qa cõceptus paſſiõis cũ cõ
ceptu qditatiuo eſt unus p accidens:ſed ens
non põt eſſe obiectum primum ſub illa rõe
ſub qua facit unũ cõceptum p acidens qa oẽ
p accidens preſupponit aliqd primum p ſe.
erit igit̃ ut abſtractum & preſcindens.
¶ QVOD aũt ens poſſit facere cõceptũ
unum ut ꝓſcindens & nõ cõcernens diffuſe
ꝓbat̃ di.xxv.ar.ii.&.iii. Et quia dictum eſt
ꝙ ens debet eſſe obiectum ſub cõuniſſima
rõne.Ideo ẽ.iiii.opinio que ponit ꝙ primũ
obiectũ adequatum eſt aliqd cõius & prius
obicibile itellectui ente tranſcẽdẽte qa qua
rõne ponit̃ ens tranſcendens primum obiec

tum adequatũ quia ens eſt cõe ad ens ſecũdũ
rationem & ad uniuerſale & ſingulare & ad
quicquid quod poſſit inueniri uel cogitari.
igiť ſi ſit aliquid cõius ente illud erit primũ
obiectum adequatum: ſed hoc contingit in
ueniri ergo &c. Minor patet qa illud ē cõius
& prius a quo non conuertitur conſequẽtia
ſed ſequitur: ens: igitur ens uel non ens: & ñ
cõuertiť qa a diſiunctiua ad alterã partẽ eſt
fallacia cõſequẽtis. igiť ens uel non ẽs ē cõius
& prius ente tranſcendente. ¶ ITEM pri
ma principia prime ſcientie ſunt de primo
obiecto: ſed hec propoſitio ſecundum philo
ſophũ. iiii. metha. Ipoſſibile eſt idẽ eſſe & nõ
eſſe eſt primũ pricipiũ in metha. igiť ens uel
non ens eſt primum obiectum intelligibile.
¶ ITEM ſi aliquid impediret uideret̃ q
nullum negatiuum poteſt eſſe primum: ſed
hoc non. quia diſiunctum ſicut hoc ens uel
non ens: non eſt negatiuum. probo quia il-
lud non eſt negatiuum ad quod non ſequiť
negatio neq; predicatione idẽptica: nec for
mali: nec quacũq; alia: ſed nulla predicatio
ne ſequitur: ens uel non ens ergo non ens.
go non eſt negatiuũ. ¶ ITEM. i. phiſicorũ
uult philoſophus q uniuerſalia ſunt prius
nota ubi uult cõmẽtator cõ. iiii. q peruniuer
ſalia ītendit uniuerſalioſiſſima: ſed p̃dicatũ
uniuerſaliſſimũ eſt ens uel nõ ens: qa ſequiť
ad qdlibet tã ad ens reale q̃ ad ens rõnis &
ens fictũ & ad totũ ens trãſcendẽs. igiť ſecun
dũ q ē prius notũ ē primũ obiectũ. ergo &c.
Sed qa teneo tertiã opinionẽ rñdeo ad iſta
argumẽta ubi ad primũ cũ diciť illud ē prius
a quo nõ cõuertiť &c. dico q uerũ ē & qñ di
ciť nõ ſequiť: ens uel non ens. ergo ens. Pri
mo inſtando. dico q ſequitur quia ſequitur
chimera eſt ens uel non ens ergo eſt ens ſecũ
dum quid nominis: licet nõ ſequať q ſit ens
determinatũ ſecundũ rem uel ens determia
tum ſecundum rationem. ergo aliquod ens
eſt uniuerſalius ente uel non ente. Quod aũt
ens ſecũdũ q dicit qd nõis ſit prius & cõius
q̃ ens uel nõ ens patet expreſſe. iiii. phi. tex.
cõ. l. ubi dicit phi. q philoſophũ oportet cõ
ſiderare de uacuo. ſi eſt: aut nõ. & ī ſequẽti ca
pitulo ad quale ãt ſe habeat ſcilicet ad eẽ uel
nõ eſſe oportet accipere: qd ſignificat nomẽ
nota expreſſe q ad ſciendũ utrum uacuum
ſit uel non ſit: oportet prius accipere quid ſi
gnificatur p nomen. & ita habeť q eſſe qd
cõuenit rei ſecũdũ q eſt ens q̃tũ ad quid no

minis eſt prius q̃ illud diſiunctum eſſe uel ñ
eſſe. ¶ CONTRA neutrum conuerten
tium eſt prius alio ſed ſicut ſequitur ens uel
non ens. ergo ens ſecũdum qd nominis ita
ſequiť ens ſecundũ qd nõis ergo ens uel nõ
ens qa diſiunctiua ſequiť ad quãlibet eius
ptẽ ergo ens ſecũdũ qd nõis nõ ē prius: ſed
ſunt duo uaga ſequẽtia ſiue predicabilia de
quolibet eque prio. Et hoc pbať qa ea q̃ ſe
quũtur ad utrũq; contradictoriorũ equaliter
oportet eẽ uaga & īdeterminata & ī oĩ p̃di
camẽto equalia: ſed iſta ſunt hmõi igiť &c.
Probo mīorẽ. qa ad ens reale ſeqtur ens uel
nõ ens ſecũdũ qd nõis: & ad nõ ens reale ſe
quiť ens uel nõ ens ſecundũ qd nõis ut pa
tet de uacuo. Propter qđ dico q obiectũ pri
mũ ītellectus põt accipi q̃druplicĩter. Vno
mõ obiectũ p ſe & primũ. Alio mõ p ſe nõ
primũ. Tertio modo p obiecto p̃ciſe p acci
dens cuiuſmodi ſunt negatiões: priuatiões:
& talia uaga que conſequũtur & predicãtur
de priuationibus: & negationibus: & talia q̃
ſolũ hñt eſſe ſecundũ quid nominis & que
cunq; per accidens intelliguntur. Quar-
to modo accipitur obiectum ut obiectum
aggregans oĩa intelligibilia quocunq; mo-
do ſiue per ſe: ſiue per accidens: ſiue per re-
ductionem. Primo modo dico q ens ut eſt
penitus preſcindens & abſtractum eſt obiec
tum primũ intellectus adequatum. Secũdo
modo primũ obiectum adequatum eſt ens
cõcernens entia realia per ſe. ſ. ſubſtantiam
&. ix. gñа. Tertio mõ nõ cortidet aliquod
obiectũ adequatum primũ. qa entia per acci
dens nõ habẽt ordinẽ nec primũ infra ſuos
limites: ſed omne p accidens reduciť ad ali
quid p ſe. Quarto mõ primũ obiectum ade
quatũ intellectus ē ens aggregans omnia in
telligibilia ſiue ſint intelligibilia p ſe & pri-
mo: ſiue p ſe non primo: ſiue per accidens:
ſiue quocunq; mõ ymaginabili. Iſta diſtin-
ctio patet. color enĩ (ut p̃ciſe eſt color) eſt p
ſe & primũ obiectũ adequatũ uiſus. ut cõcer
nens albũ & nigrũ eſt per ſe nõ primum. dia
metri figura & hmõi: ſiue corpus coloratum
in generali: eſt obiectũ per accidens. Color
autem ut cõe ad omnia colorata: ſiue per ſe
ſiue per accidens: eſt obiectum aggregans.
Simili mõ ens cõſideratũ in metha. cõmu-
ne ad ſubſtantiã &. ix. accidẽtia ē primũ ob
iectũ intellectus. Et ens ſic acceptum eſt ens
de quoloquiť. phi. Et ideo ꝓprie & phiſice

tale ens eſt obiectũ intellectus.Secũdo mõ:
ens ſecundum quid nominis ſiue ens ratõis
ẽ primũ obiectũ Tertio mõ.ens cõe ad utrũ
q3.ſed iſtis duobus modis famoſe loquimur
de obiecto. Tunc ad argumentũ qñ dicit᷑ il
lud eſt primũ a quonon conuertit᷑ conſequẽ
tia:ſed ſequit᷑ ens ergo ens uel non ens:& ñ
conuertit᷑.Dicendum ꝙ non ſequitur ꝑ for
malem conſequentiam tanq̃ ab inferiori ad
formiale ſupius mõ quo ens qd eſt obiectum
ꝑ ſe eſt cõe:ſed ſequit᷑ ſicut quoddã uagum
cõſequens ad utranq3 ptem cõtradictiõis ut
ꝓbatũ eſt ſupra & qd eſt tale uel ſolũ eſt ĩtel
ligibile ꝑ accidens.quod patet .qa ſuum cõ
uertibile.s.ens ſecundũ quid nois tantũ ẽ in
telligibile per accidens ut habet᷑ ſupra & ita
nõ probat᷑ ꝙ ens uel non ens ſit primũ ob-
iectũ ꝑ ſe de quo diſputamus.Q d autẽ ens
ut ꝑſcindens & abſtrahens poſſit eſſe primũ
obiectũ hoc dependet ab hoc ꝙ ſit dare ens
qd dicat cõceptũ abſtractum nullo mõ con-
cernentẽ ſua cõtenta.hoc probatur di.xxv.
ar.iiii. Q d etiã ens ut cõcernens ſubſtantiã
ix.accidentia ſit per ſe obiectũ.patet qa ali-
ter metha.nõ eſſet ſciã.Quod etiã ens agre-
gans entia ꝑ ſe & per accidens ſiue ꝙ ens qd
eſt cõe ad qd rei & ad quid nois aliquo mõ
poſſit cõcedi primũ obiectũ adequatum ĩtel
lectus.probo quia obiectũ primũ adequatũ
non ſolũ põt accipi ꝓ adequato cõtinenti ꝑ
ſe & eẽnaliter ĩtelligibilia:ſed ꝑadequato cõ
tinẽte totã multitudinem intelligibiliũ ſuis
modis:puta eſſentialiter ĩtelligibilia cõtinet
eẽntialiter:& que acedentaliter acedentali
ter:& que ꝑ reductiõem ꝑ reductiõem: ſed
ens cõe ad quid rei:& ad quid nominis cõti
net totã multitudinẽ ĩtelligibiliũ iſtis diuer
ſis modis igit᷑ &c:& hoc patet manifeſte.qa
licet metha.prĩo & prĩcipaliter ſit de ẽte rea
li & iõ.phi.vi.metha.tex.cõ.ult.bñ ꝑſcindit
iſta a ſua cõſideratiõe tñ de negatiõibus: &
ficticiis ẽ eius cõſideratio aliq̃ll:uidelicet ut
hñt cõbinationẽ uel cõpationẽ ad entia rea
lia:& eadẽ rõe põt hoc cõcedi de entibus ꝑ
accidẽs:ſed hoc ñ eẽt niſi ens qd ẽ ſubiectũ
ĩ metha. & habitus methaphiſicus extende
ret ſe quoquomõ ad ficticia:negatiões:& en
tia ꝑ accidẽs:igit᷑. ❡ITEM hoc patet neqe
qa cũ.phi.vi.metha.excludit entia & ꝑ acci
dens:& entia in aĩa a ſua cõſideratiõe in.ix.
metha.uerſus finem introducit entia in aĩa:
& negatiões:ſicut nõ ens & falſum in cõſide
rationẽ ſuã.Sed hoc ẽ in quadã cõbinatione
& reduplicatione ad ſua poſitiua.unde dicit
ſic om̃ aut ens dĩ & nõ ens.Hoc quidẽ ſecũ-
dũ figuras cathegoriarũ infra.hoc aũt ꝓprie
aut uerũ aut falſum. infra . quare qd uerũ dĩ
aut falſum.hoc ꝑſcrutãdũ.Et bñ infra uerius
finẽ eſſe uero ut uerũ & nõ eſſe falſum . unũ
quodq3 eſt &c.nota expreſſe ꝙ negationes
hic ĩtroducunt᷑ ĩ cõſiderationẽ metha . qd ñ
eẽt niſi &c:igit᷑ ꝙ ens utroq3 mõ ẽ obiectũ
primũ adequatum . Dico ulterius ꝙ ſi loqua
mur de obiecto cõcernente ſua cõtẽta ꝙ pri
mũ obiectũ adequatũ cõcernens põt penſari
ex duplici pte.uno mõ ex pte obiecti . Alio
modo ex parte ĩtellectus:ex pte obiecti ens
quod eſt cõmune ad decẽ predicamenta eſt
primum obiectum adequatum quod eſt ta
le per ſe & ad quod omnia alia habẽt redu
ci:Sed ad ens cõe ad decem predicamenta
omnia intelligibilia quocunq3 mõ habent
reduci.ergo &c.Ex parte autem intellectus:
ens quod eſt cõe ad quid rei & ad quid nois
quod agregat totam multitudinem omniũ
intelligibilium eſt primum obiectum ade-
quatum.Quod patet.quia intellectus natus
eſt incipere a confuſiſſimo & a tali confuſiſ-
ſimo quod ſe habet in ratione totius ut ꝓba
tur.i.phi.tex.cõ.iiii.ſed tale ens eſt huiuſmo
di.quia ipſum integrat in ſe intelligibilia ꝑ
ſe & per accidens.qualiter autem aliud & ali
ud debet eſſe obiectum accedendo ad natu
ram obiecti & ad naturam potentie patebit
in ſecundo ar.Pro ſolutione aliorũ argumen
torum eſt primo notandum ꝙ cum intelle-
ctus habeat duplicem actum & ſimplicẽ &
cõplexũ oportet ꝙ hẽat duplex obiectũ cor
reſpondens.Dico ergo ꝙ ens ẽ primũ obie
ctũ intellectus ſimplicis ĩtelligẽtie loquẽdo
de obiecto ĩtellectus ut loquit᷑.phi. & cõmẽ
tator.s.intelligẽdo de ente tranſcendẽte ad
fantaſmata materialia & ad ea que poſſunt
cõiungi ex fantaſmatibus ut probat᷑.q.i.ar.
ii.in rñſione ad argumẽtũ uallinghã:ſed ens
uel non ens eſt primũ obiectũ uel pars obie
cti primi intelligẽtie cõplexe.Nõ ẽ plana de
primo.qa ſicut actus ſimplicis intelligentie
precedit actum complexe intelligentie . ita
oportet ꝙ ĩ complexum & ſimplex ꝑcedat
obiectũ cõplexũ & ita ens erit ſimplr̃ primũ
obiectũ intellectus. ❡SECVNDVM ꝓ
bat᷑ ſic.ſimplex intelligẽtia incipit a cõfuſi-
ſſimo incõplexo ita oportet ꝙ intelligentia

cōplexa īcipiat a cōfuſiſſimo cōplexo:ſed cō
fuſiſſimū cōplexū eſt ꝓpoſitio cuius termini
ſunt ens uel nō ens:puta ſortes eſt uel nō eſt
igiť &c.Probo minorē qa iſta cōplexio ē de
termīs cōfuſiſſimis q ſunt eē & nō eſſe: & ē
mō cōfuſiſſimo.qa diſiunctio: diſiūctiua ꝑe
ro locutio eſt cōfuſiſſima.qa neutrā ptē de-
terminat igiť &c. ❡ AD ſcdm ar.qñ dī ꝙ
primū pīcipiū ñ excedit primū obiectū &c.
uerū ē.& cū dī ꝙ primū pricipiū ē de quoli-
bet eē &c.Dico ꝙ illud qd ē pīcipiū demō-
nis eſt ꝓpoſitio complexa & iō ibi concedo
ꝙ ens uel nō ens q̄ ſunt termini primi prīci
pii ē ps primi obiecti cōplexi ītellectus:ut ui
debiť ī fine.q.ens tñ ē obiectū primū ītelle-
ctus ī cōplexi.Ad tertiū cōcedo eodē mō ēt
ꝙ diſiunctiua q̄ cōponiť ex ente uel nō en
te eſt affirmatiua & pars primi obiecti ītelle
ctus cōplexi.Ad.iiii.qñ dī ꝙ ens uel nō ens
ē uniuerſaliſſimū. dico ꝙ ens uel nō ens eſt
uniuerſaliſſimū reſpectu intellectus cōplexi.
ens tñ ē uniuerſaliſſimū reſpectu intellectus
incōplexi.Dubitatio eſt utrū ens qd ē obie-
ctū ītellectus nři ut eſt cōe ad totū. ſ.ad deū
ſup naturaliter notū & intelligētias .aut ad
ſola entia ſenſibilia & cognoſcibilia p ſenſi
bilia.dī cōmūter ꝙ ē ſolū cōe ad ſenſibilia
& cognoſcibilia ex ſenſibus & rō ē qa ēs ui
deť eē obiectū ītellectus nři ſub illa cōmūita
te ſub q̄ pōt attingi a nobis & a phi.ſed hoc
ſolū ē ut cōe ad ſēſibilia & cognoſcibilia ex
ſēſibus Cōmētator.n.ut patet.iii.de a.cōmē
to.xxxvi.nūq̄ poſuit nos habere altiorē co
gnitionē niſi ex ſenſibus ut ītellectus agēs a
deptus ē totū ſibi poſſibile p fantaſiā ata ſē
ſibilū ut ꝓbať.q.i.ar.i.ī pria determinatiōe
cōmētatoris:ſed uideť mihi diſtinguēdū qa
aut loquimur de cōitate entis ī cuius noticiā
poſſumus & ſic uerū ē ꝙ ens ut cōe ad ſenſi
bilia & cognoſcibilia ex ſenſibus ē obiectū
nobis adequatū : aut loquimur de cōitate en
tis ilimitata ad ſupnaturalia & naturalia ī q̄
ñ poſſumus.ēt ſic dico ꝙ ens ut cōe ad ēs na
turale & ſup naturale ē obiectū intellectus
nři uň ista ſtāt ſimul ꝙ nos ñ poſſumus ī ali
cuius cognitionem & tamē ꝙ cōtinetur ſub
obiecto noſtro adequato.Verbi gratia illud
ī quod pōt aquila cōtinetur ſub obiecto ade
quato uiſus noſtri & tñ ñ poſſumus ī eius co
gnitionem.Et patet rōe. quia potētia unius
rōnis ſecūdum ſpeciem habet obiectū unius
rōnis ſicut oculus beati poſt reſurrectionē ui
debit colorē ſicut mō:ſed ītellectus noſter ī
quocūq; ſtatu ſiue cognoſcēs naturali ſiue
ſuper naturaliter eſt potētia unius ratiōis igi
tur habet obiectum unius rationis qd ē cōe
utrobiq;.& certū eſt ꝙ in tale obiectū quod
eſt cōe ad naturalia & ad ſupernaturalia nō
poſſumus.igiť ſtāt ſimul ꝙ ē obiectum &c.
(de hoc ſatis q.i.ar.ii.)ubi . Dico ad maiorē
ꝙ ē falſa qa licet ītellectus ſit potētia eiuſdē
rōnis q̄tū eſt ex pte ſui:quia ſēper eſt eadem
potētia ſecūdum ſpeciē tñ aliud obiectū ha
bet in uno lumine.ſ.naturali & aliud ī alio
lumīe.ſ.ſupernaturali & qa illa lumina ſunt
penitus alterius rōnis ideo utrūq; habet ſuū
proprium obiectum adequatum & ñ aliqd
cōe obiectum adequatum nō plus q̄ uiſus &
auditus:ſed iſtud nō mouet quia ſi teneatur
cōis opinio que ponit ꝙ lumē requiritur pp
eleuationem potētie & nō pp obiectū.tunc
planū ē ꝙ illa lumīa diuerſa nō arguūt aliud
& aliud obiectū adequatum: ſed bñ arguūt
diuerſam ydoneitatē potētie reſpectu diuer
ſorū graduum ī eodē obiecto:ſicut ſi oculus
meus per nouum lumē eleuareť ad uidēdū
illud qd uideť ab aquila uel ad uidendum
corpus glorificatū qd proprium eſt beatis nō
arguit diuerſum obiectum adequatum quia
oīa uidētur ſub ratione coloris ſicut ponūt.
phi.& comē.ii.de a.cō.lxvii.lxviii.ꝙ corpa
celeſtia & alia nō colorata uidētur ſub rōne
coloris quere in prolo .q.ii.ar.ii.ſed bene ar
guit eleuationem potētie diuerſam.Si uero
detur alia.op.quā poſui.q.ii.ar.ii.&.iiii.& lu
men naturale & ſupernaturale utrunq; req
ritur propter obiectum.Adhuc nō habēt ꝙ
oportet habere aliud & aliud obiectum ade
quatum quia ut ibi multipliciter eſt ꝓbatū :
illa lumina nō ſic requirūtur ibi ꝓpter obie
ctum ꝙ utrūq; lumen imprimat obiecto q
illuminat propriam rationem obiectiuam
ſed inuenit eam in obiecto.Illa autem que
inueniuntur ex parte rei habent aliquid cōe
ex parte rei ſaltem in eſſe obiectiuo ſicut pa
tet de ſpeciebus colorū que cōueniūt in co
lore igiť ibi īueniť obiectū adequatum cōe
ex pte rei ita illa lūīa nihil faciūt ad hoc niſi
forte ꝙ ipſis pñtibus obiecta mouēt ad actus
ſuos. ❡ Secūda dubitatio ē ſi ens inq̄tū ens
ē obiectū:qcqd cōtineť ſub eo erit obiectū di
rectū ut patet de albedine q̄ cōtineť ſub co-
lore & ita ſingulare erit p ſe & directū obie
ctū.Poſſet dici ꝙ ens ꝙ ē obiectū intellectus

noſtri ē ens illuminatū ab intellectu agente
cuiuſmodi ē ſingulare. Vel melius poſſet di
ci qui uellet tenere ꝙ ſingulare non intelli-
git directe ꝙ non ſequitur: ens eſt obiectū
directum intellectus noſtri ergo intellectus
pōt omnia directe intelligere que cōtinent
ſub ente & ita ſingulare: ſed bene ſequitur
ꝙ omnia que continentur ſub ente pōt in-
telligere ſuis modis propriis quibus intelli-
gibilia ſunt in ente. ſ. per reductionem que
nata ſunt intelligi per reductionem ut nega
tiones & huiuſmodi ut dictum eſt parum ſu
pra. & eadem ratione qua indirecte intelli-
gibilia ſunt in ente intelliguntur: ſed indire
cte cuiuſmōi ſunt ſingularia. ¶ SEQVI-
TVR de ſecundo articulo ubi dicūt quidā
dicentes ꝙ ſingulare eſt primum obiectum
primitate generationis & hoc ꝓbant ſic. in
omni cognitione ſiue demonſtratiua: ſiue
intuitiua ſiue diſcurſiua principia ſunt prius
nota intellectui & directe ꝙ̄ concluſiones.
Sed in utraqꝫ ſcientia principia prima ſunt
ſingularia. ergo &c. Minor patet qa utraqꝫ
ē uniuerſaliū ſed uniuerſalia ꝓducunt̄ ꝑ īdu
ctiōem ſingulariū ergo uniuerſalia que ſunt
concluſiōes probate per ſingluria & de qui-
bus eſt utraqꝫ ſcientia ſunt poſterius in gene
ratione utriuſqꝫ ſcientie. Confirmatur ratio
quia probare uniuerſale per ſingulare ꝑ cō-
parationem rectam unius ad aliud eſt diſcur
ſus intellectiuus ut ſenſitiuus quia ſenſus non
compararet utrunqꝫ recte ad aliud niſi utrū
qꝫ cognoſceret & utriuſqꝫ rectam habitudi
nem: cognoſceret quod eſt impoſſibile. cum
ergo talis recta comparatio eſt in inductiōe
ergo intellectus recta linea cognoſcit ſingu
laria. Secundo dicunt intelligendum pro-
pter proceſſum philoſophi. i. phi. dicentis ꝙ
confuſa ſunt prius nota. ꝙ ſicut in cognitio
ne uniuerſali eſt una linea qua deſcenditur li
nealiter puta ab ente uniuerſali confuſo ad
ſub contenta ſua uſqꝫ ad ſpeciem ſpecialiſſi
mam ita in ſingularibus primum cognitum
eſt aliquod ſingulare confuſum puta cum in
telligitur homo primum quod intelligitur
eſt hoc ens: nō hic homo uel hoc animal &
ſic ꝙ confuſa ſunt prius nota intellectui. Ve
rum eſt. quia confuſum ſingurare ē prius no
tum. ¶ TERTIO dicunt ꝙ intelligendū
eſt propter hoc quod dicitur ꝙ de ſingulari
bus non eſt ſcientia ꝙ licet cognitio ſingula
ris non ſit ſcientifica ut precognoſcit̄ uniuer
ſali eſt tamen principium acquiſitionis ſcien
tie ſicut quedam inchoatio ſcientie. unde cō
mentator. i. phi. commēto. v. diſtinguens co
gnitionem indiuidui contra cognitionē ſpe
ciei dicit indiuiduum cōpoſitum licet nō ſit
primum in ſcientia demonſtratiua ē tñ prin
cipium acqſitionis uniuerſalis ꝙ ē principiū
ſcīe demonſtratiue. Quarto dicit intelligen
dum ꝓꝑ abſtractionēītellectus que dicit̄ ab
ſtrahere uniuerſale a ſingulari ꝙ duplex ē ab
ſtractio. una. ſ. cognitiua qua. ſ. intellectus pōt
intelligere unum non intelligendo aliud: &
ſic ante illuſtrationem intellectus agētis. poſ
ſibilis intelligit ſingulare cognitum obiecti
ue in ymaginatione non intelligendo uni-
uerſale & intelligit hanc formam huius ſin-
gularis nō intelligendo uniuerſale: & intelli
git hāc formam huius ſingularis nō intelli-
gēdo totum compoſitum ſingularis. Alia ē
abſtractio factiua ītelligibilis in eſſe ītelligi-
bili trāſferendo de ordine in ordinem & ſic
cū uniuerſale nō ſit obiectū cognitū in yma
ginatiōe intellectus agēs abſtrahendo inten
tionē uniuerſalis ab intētione ſingulari facit
ipſum ītelligibile in actu ꝙ prius fuit ī potē
tia: & tunc intellectus poſſibilis intelligit. Et
illo modo ītellectus agēs abſtrahit uniuerſa
le & poſſibilis intelligit ipſum: & non ſingu
lare. Alii cōcordant cum iſto. ſ. Cumigton. &
probāt ꝙ ſingulare ē primum cognitum di-
recte. Primo premittūt exēplum ꝙ ſicut ſen
ſus cōmunis inq̄tum ē finis omniū ſenſuum
exteriorum unus exiſtens ꝑ ſe cognoſcit om
nia ſenſibilia ipſorum. Hoc dicit commenta
tor. ii. de anima commento. cxlvii. ita intelle
ctus inquantum eſt finis omnium ſenſuum
unus exiſtens per ſe cognoſcit omnia ſenſibi
lia & directe. ¶ AD hoc eſt comentator.
iii. de a. cōmento. xxx. uſqꝫ ad. xxxiiii. ut di-
cit. ſed diſcordat in hoc ꝙ iſti dicunt ꝙ fit in
lumine intellectus agentis. unde ponit tres
lineas. Primo in intelligentia ſimplici unam
qua ab intentione ſingularis alicuius proce
dit ad quiditatem ſpeciei & ſic aſcendendo
uſqꝫ ad genus generaliſſimum. Alia qua aſ-
cenditur a ſpecie ſpecialiſſima uſqꝫ ad gene
raliſſimum & utraqꝫ eſt recta. Tertia linea ē
reflexa qua componendo reuertitur a gene
re generaliſſimo uſqꝫ ad indiuiduum ꝙ ſin
gulare ſit primū cognitum intellectui pro-
batur ſic. ab extremo ad extremum non itur
ꝑ ſe niſi per mediū: ſed intellectus ſecūdum

ſitum ultimum puta ut eſt terminus ſenſuū
eſt medium inter ſenſum & inter ipſum in
tellectum per ſe conſideratum reſpectu ob-
iecti proprii ſicut ſenſus cōmunis ut eſt ter-
minus ſenſuum exteriorum eſt medius inter
ſenſus exteriores & ſeipſum conſideratum
reſpectu actus illius qui eſt ſibi proprius ut
diſtinctus ſenſus ſecundum ſe & reſpectu ꝓ
prii & diſtincti obiecti. Si ut ſic habet aliqđ
obiectum ꝓprium ſicut ſenſus cōmunis pri
mo apprehendit ſenſibilia ut eſt terminus
ſenſuum particularium q̃ ut in ſe conſidera
tus reſpectu eius obiecti quod eſt ſibi pro-
prium. Sic intellectus primomō determina
bitur ad illud obiectum ſecundum ꝙ eſt ter
minus ſenſuum q̃ determinabitur ſecundū
obiectum aliquod abſtractum. Item primo
intelligitur aliquid ſecundum lineam rectā
q̃ reflexam: ſed intelligere genus generaliſſi
mum per ſingulare eſt ſecundum lineam re
ctam. quia a ſingulari oriuntur ordinate ſpe
cies uſq; ad genus generaliſſimum. quia ſin
gularia ſunt prius nota nature. ergo ſingula
re directe ē prius cognitū uniuerſali. ¶ SE
CVNDO dicit ꝙ illa ſpecies ſpecialiſſima
que immediate ſe habet poſt indiuiduū eſt
primum cognitum: quia (cū naturaliter mo
dus cognoſcendi ſequitur modum eſſendi)
illa intentio quiditatiua que ē proxima ſin
gulari poſt illud: eſt primum perceptiuum q
ditatiue: ſed intentio proxima ſingulari eſt
ſpecies ſpecialiſſima ergo primum intelle-
ctum linealiter poſt indiuiduum eſt ſpecies:
non genus. ¶ ITEM agentia modo na-
ture ſibi aſſimilant paſſum niſi impediatur
per accidens: & agunt ſecundum totum im
petum. igitur cum obiectum agat naturali-
ter: primo aſſimilat aliquando intellectum
ſecundum intentionem perfectiſſimam qui
ditatiuā. ¶ ITEM natura ordinatiſſime
ꝓcedit & non facit ſaltū. ergo naturaliter in
tellectus primo apꝑhendit qđ ordīe nature
īmediate ſe habet ad ſingulare. ¶ ITEM
unūquodq; prīo mouet ſecundū fantaſma
ꝓpriū q̃ ſcđm fantaſma alienū. ergo ſpecies
primo mouet intellectum ſcđm proprium
conceptum q̃ ſecundū conceptum generis:
& quod. p. dicit ꝙ confuſa ſunt prius nota:
dicit ꝙ per confuſum non debet tociens in
telligi uniuerſale. ſed p cōfuſum debet intel
ligi totum: tociens enim dicitur confuſum:
quotiens totum. Vnde uerum ē ꝙ ſicut ſin

gulare eſt quoddam totum reſpectu ſuarum
partium: ita prius confuſe cognoſcitur totū
ſingulare q̃ partes eius integrales. & ſimili-
ter dicit de toto uniuerſali: & de toto pote
ſtatiuo īcōponēdo uel reſoluēdo. & ſic loqꝛ
p. i. phiſicorum ut patet ibidem. ¶ CON
CORDAT aureolus di. ii. ar. iii. probat enī
ꝙ quelibet ꝓpria entitas eſt obiectum mo-
tiuum intellectus per propriam rationē en
titatis. Vide ibi. ¶ AD iſtum articulum dī
co ꝙ obiectum quod primo modo natum
eſt generare cognitionem in intellectu pōt
accipi ex duplici parte: aut enim accipiꝛ ex
parte intellectus preciſe. Et per iſtum modū
dico ꝙ primum obiectum primitate genera
tionis eſt uniuerſale quod eſt ens tranſcen-
dens abſtractiuū. Aut accipitur ex parte obie
cti preciſe & ſic ſaltem poſt deū de quo . iii.
ar. Dico ꝙ primum obiectum primitate ge
nerationis eſt ſingulare . iſtā diſtinctionē &
ueritatem partium diſtinctionis innuit phi.
in prologo ſuper primum phiſicorum . ubi
uult ꝙ confuſa ſunt nobis. i. ex parte intelle
ctus noſtri prius nota: Sed prius nota natu-
re ſunt ſingularia magis. Et ratio huius eſt:
quia cauſe ex natura rei ſunt notiores q̃ ſua
cauſata: ſed certum ē ꝙ uniuerſalitas ē cauſa
ta a re ſingulari ſicut genus ergo ex natura
rei ſingulariter magis notum: & hoc ex par
te obiecti. ¶ ISTAM rationem innuit ibi
commentator cōmento. iii . dicens cognita
apud nos ſunt compoſita: cauſata ab elemē
tis quia cauſe ſunt notiores apud naturam .
¶ ITEM probaꝛ quia ſemper ubi termi
natur una cognitio ibi incipit alia: ſed illud
quod ē ultimate cognitum in fantaſia ē ſin
gulare: igitur quantū eſt ex parte obiecti pri
mum quod mouet ad cognitionem intelle
ctiuam eſt ſingulare. Hec uidetur ymagina-
tio cōmentatoris. tertio. de anima cōmēto.
x. unde ibi ymaginaꝛ duas lineas . unam re
ctam qua in cognitione ſenſitiua procedi-
mus ordinate ab inferiori ſenſu uſq; ad ſup
premum ſenſum. ſ. ymaginatiuam & iſtam li
neam uocat ipſe rectam. & tunc uult ꝙ co-
gnitio intellectiua incipit in fine iſtius linee
recte. & hoc eſt in ultimo ſenſato ſiue yma
ginato: ita ꝙ uult ꝙ primo ſecundum lineā
rectam intelligit formam ſingularem exi-
ſtentem in hac re ſingulari: & quia poſt ulti
mum eſſe ſingularis non eſt ulterius aſcen
dere ſecundum lineam rectam: ideo uult ꝙ

Digitized by Google

quando intellectus incipit itelligere uniuerſale q tunc quaſi cōuertendo girat ſe ad aliū ordinem cognoſcibilium. Aduerte tamen q iſta giratio non eſt cognitio indirecta ut pbabitur infra ibi. ex hoc &c. Et iſta diſtinctio ponitur ab eo expreſſe.iii.de anima commento.x.ubi uult q intentio indiuidualis dupliciter experimentatur.primo.per ymaginatiuam.Secundo per aliud.ſ.per intellectum & hoc eſt quod dicit q neceſſe eſt forma experimentetur per aliam uirtutem: & hoc erit ex hac uirtute & loquitur de itellectu.& hoc dupliciter aut per diſpoſitionē ſimilem linee recte.ſ.cum intellexerit primā formam exiſtentem in hac re ſingulari. Hic habeo primum membrum diſtinctionis q in ultimo ſingulari ubi terminatur cognitio ſenſitiua tanq̄ in ultimo termino: ſiue in ultimo fine linee recte ibi incipit cognitio intellectiua. Sequitur de ſecūdo membro: aut hoc eſt ſecundum diſpoſitionem ſimilem linee sperali quādo intellectus uadit intelligere quiditatem illius forme: deinde quiditatē illius quouſq perueniat ad quiditatem in illa re. ¶HIC habeo q girat ſe rece'dendo a cognitione ſecundum eſſe ſingulare u'q ad cognitionem ſecundum eſſe uniuerſale. Ex hac diſtinctione clare patet illud quod aſſumptum ē in argumēto.ſ.q ibi incipit id eſt in prima re ſingulari cognitio intellectiua ubi terminabat cognitio ſenſitiua.& certum eſt q iſte ordo eſt ex natura rei.quia infra lineā rectam ut dicit commentator. Eandem diſtinctionem ponit commentator commēto xi.dicens ſic.ſciendum eſt enim q diſpoſitō habita ab intellectu que diuerſatur quando comprehendit formas rerum primas ſenſibiles: eſt ei per ſenſus.& diſpoſitio que diuerſatur in eo per comprehenſionem quiditatis & forme: eſt eni diſpoſitio diuerſa in ſe non p ſenſus.& ideo aſſimilat ipſum ar. linee ſperali in hac diſpoſitione. plato autem linee giratiue. ¶ITEM hoc ſatis clare ex ſequētibus in commento.x.uult commentator q quando intellectus girauerit ſe ad cognitionem uniuerſalium q omnino intelligit quiditatem carnis: deinde querit intelligere quiditatem illius quiditatis: & hoc erit dum inueniet quiditatem in quiditate.& non ceſſabit quouſq perueniant ad formam ſimplicē i.q illud itelligere erit ſimil'ter I carne dum erit poſſibile in carne q quiditas eius habet quiditatem. Vult dicere q intellectus quando girauerit ſe ad lineam cognitionis mere uniuerſalium.q prio intelligit quiditatē carnis.hoc eſt quiditatem alicuius acceptam ſecundum ſpeciem ſpecialiſſimā. deinde q̄rit intelligere quiditatem in quiditate: quādiu erit poſſibile inuenire q quiditas carnis hēt quiditatem hoc eſt dictū q hoc erit procedere uſq ad genus generaliſſimum eius.ex quibus arguo ſic.iſte proceſſus quem cōmentator ponit hic q i ordine cognitionis uniuerſalium ſpecies ſpecialiſſima eſt primo nota nō pōt eſſe uerū q̄tū eſt ex parte intellectus quia intellectus incipit a confuſiſſimo. ut p dictum ē ex prologo.i.phi.ergo oportet q intelligatur ſecundū ordinē qui ē ex pte obiecti: ſed qua rōne iſte ordo accipitur ex pte obiecti eadē ratione hoc qd dicit q intellectus primo itelligit quiditatem in hac re ſingulari accipitur ex parte obiecti quia ex pte rei ſiue obiecti ſingulare eſt ſimpliciter primum igitur ſequitur propoſitum q q̄tum ē ex parte obiecti ſingulare eſt prius notum. Item hoc apparet ex textu ariſt. probat eni ibidem q intellectus eſt alius a ſenſu.p hoc quod intellectus habet obiectum proprium aliud ab obiecto cum quo conuenit cū ſenſu.ſ.ſingulare.unde dicit ſic.aliud eſt magnitudo & magnitudinis eſſe: aqua & aque eſſe &c. Infert ergo aut alio aut aliter ſe habente diſcernit: infra.ſenſitiuo quidem calidum aut frigidum indicat: quorum ratio quedam eſt caro. Alio autem: aut ſeparato: aut circunflexo ſe habet ad ſe ipſam que (cum extenſa ſit) carnis eſſe diſcernit. Textus comentatoris loco huius quod dicitur circunflexa habet ſic: ſecundum diſpoſitionem linee ſperalis ecce intellectus circunflexe id eſt ſperaliter diſcernit quod quid erat eſſe: & per conſequens obiectum quod preceſſit.i. ſingulare fuit obiectum rectum: Ad in intelligendum iſtum textum eſt notandum q per magnitudinem intelligit eſſe ſingulare magnitudinis: & per magnitudinis eſſe intelligit quiditatem magnitudis modo quo loquit'.vii.methaphiſice. uocans eſſentiam rei formam ſiue quod quid erat eſſe: & ſic exponit eum commentator commento.ix.quia magnitudo &c.dicit ſic.quia hoc indiuiduum eſt aliquid & intentio per quam hoc indiuiduum eſt ens.ſ.quiditas & forma eſt aliud: uerbi gratia.quia hec aqua eſt aliquid & itē

ſio & forma per quam hec aqua ē ens.aliud
ab aqua.Eſt intelligendum ꝙ ex hoc ꝙ in-
diuiduum magnitudinis eſt quid ſingulare
quod patet ex hoc quia ſecundum eum ē ca
lida aut frigida.ideo uult ꝙ magnitudo ſi-
ue caro ſit obiectum ſenſus & hoc ē quod di
cit ſenſitiuo quidem calidum & frigidum iu
dicat quorum ratio quedam eſt caro.
¶ TERTIO eſt intelligendum ꝙ nō ſo
lū ſenſitiuo iudicat anima de indiuiduo car
nis:ſed etiam per intellectum & hoc eſt qd
dicit.alio autem ſeparato. ¶ QVAR-
TO eſt intelligendum ꝙ in hoc intellectus
excedit ſenſum ꝙ non ſolum intellectus co
gnoſcit ſingulare ſicut ſenſus.ſed primo in-
telligit ſingulare ſecundum lineam rectam
hoc eſt:accipit eum in fine illius linee recte
quo recto ordine ſenſus ꝓceſſit a primo ſen
ſibili uſq ad ultimum ſenſatum ut predictū
eſt:& tunc ab illa linea recta circumflectit ſe
per lineam circumflexam & extēdit ſe uſq
ad conſiderationem quiditatis carnis & pro
priam differentiam.dicit textus ubi loquitur
de intellectu ꝙ non ſolum cognoſcit alio ſe
parato ſed ꝙ alio aliter ſe habente diſcernit
& addit circūflexa ſe habet ad ſe ipſam que
cum extenſa ſit carnis eſſe diſcernit. Ex his
arguitur propoſitum ſic.ariſto.uolens proba
re intellectum alium a ſenſu:aſſumit ꝙ ſin-
gulare eſt obiectum ſenſus & quodquid erat
eſſe eſt obiectum intellectus:ſic tamen intel
ligendo ꝙ intellectus primo & immediate
non fertur in quod quid erat eſſe:ſed primo
incipit a ſingulari quod fuit cognitum in fi
ne linee recte ſenſus circunducendo ſe ſiue
circunflectendo uſq perueniat ad quodqd
erat eſſe:ſed illa probatio nichil ualet pro-
bando diuerſitatem potentiarum per diuer
ſitatem obiectorum(niſi ſecundum ordinē
qui eſt ex parte obiecti)ſingulare eſſet prius
notum ꝙ uniuerſale.igitur ſequitur princi-
pale propoſitū. ¶ EX hoc apparet ꝙ mul
tum deficit cōmunis doctrina quia ex iſto
textu uolunt accipere ꝙ intellectus cogno-
ſcit indirecte ſingulare & per lineam reflexā
Primo quia iſto termino non utitur.ar.refle
xa.Secundo quia hic non eſt ſermo ariſt.de
ordīe cognoſcendi ex parte intellectus:ſed
ex parte obiecti ut probatum eſt. quia pro-
ceſſus de quo loquitur hic ar.quo intellectus
ſcīm eſt ex parte obiecti:natus eſt procede
re a ſingulari uſq ad uniuerſale per lineam
ſperalem uel circunflexam:non eſt cognitiō
indirecta ſed directa & eſſentialis.Eſſentia-
li enim ordīe & ex natura rei primo mouet
res naturalis ad conceptum ſue ſingularita-
tis:quia eſt obiectum naturale agēs ex toto
impetu:& poſtea ad proximum conceptum
qui eſt proximus ſibi in perfectione qui eſt
ſpecies ſpecialiſſima & ſic ꝓcedēdo uſq ad
genus generaliſſimū.Dico tū ꝙ ex illo pro
ceſſu pōt cōuici ꝙ ſecūdū ordinē q eſt ex par
te intellectus ꝓcile ꝙ ſingulare intelligitur ꝑ
lineam reflexam & indirecte.quod patet ſic
quia proceſſus qui eſt contrarius illis proceſſi
bus qui fiunt ſecundum tales lineas in qbus
ſaluatur rectus ordo qui eſt ex natura rei po
teſt bene uocari ī directus & reflexus: ſed or
do qui eſt ex parte intellectus quo procedit
a confuſiſſimis que ſunt priora natura aſcen
dendo a generaliſſimo uſq ad ſpecialiſſima
que ſunt prius nota nature:& tādem ad ſin
gularia que non ſolum nata ſunt cognoſci
ab intellectu ſed a ſenſu.tunc proceditur cō
trario proceſſu ad rectum ordinem qui eſt ī
lineis que ſunt ex natura rei ex parte obiecti
ergo. ¶ PATET etiam ſecundo ꝙ magis
debet dici ꝙ ſecūdum ordinem qui ē ex par
te intellectus ꝙ ſingulare intelligitur per li-
neam circumflexam quam reflexam non ac
cipiendo circumflexam pro ſperali ut ſupra
quia illa eſt recta:ſed accipiendo ſecundum
ſignificatum nominis quod bene ſtat cum ī
directa.Quod ſic poſſit uocari circūflexa pa-
tet:quia ut haberi poteſt ex premiſſis quat-
tuor ſunt ibi linee:due ex parte obiecti : &
due ex pte intellectus.ex parte obiecti una
recta ſecundum quam intellectus natus eſt
incipere in fine ultimi ſenſati. Alia ſperalis
ſed recta qua girat ſe applicando & inclinan
do ſe ad ea que ſunt ī quodam alio ordine
aſſignato enim ultimo incipiendo recto or
dine girat ad pure intelligibilia que ſunt in
alio ordine.Ex parte autem intellectus pria
linea eſt qua incipit a confuſiſſimo & proce
dit ad ſpeciem ſpecialiſſimam : & illa uadit
contrario ordine ordini qui eſt ex natura rei
in obiecto & ideo ibi proceditur per lineam
reflexam. ¶ SECVNDA qua intellectus
a ſpecie ſpecialiſſima uadit ad ſingulaē & ut
predictum eſt a ſingulari debuit icepiſſe qd
non fecit:& patet ꝙ ordine retrogrado ue-
nit & terminatur ad primum punctum to-
tius ordinis:& ſic q.circunduxit ſe cōplendo

totum circulum & ideo talis actus reflectēs
ſecundum ſe debet proprie uocari circumfle
xus. Tertio dico ꝙ oportet eos q dicunt qa
ariſt. ponit ſingulare intelligi per reflexam:
quia uadit in obiectum alterius potentie ex
ponere. i. per lineam circūflexam. Quod pa
tet quia ipſi ymaginantur ꝙ intellectus pri
mo intelligit uniuerſale: & tunc reflectit ſe
ad ſingulare & hoc intelligunt ex textu ari
ſto. quando dicit aliud ē magnitudo & ma
gnitudinis eſſe: intelligunt enim per magni
tudinem in abſtracto acceptam uniuerſale
& per eſſe magnitudinis ſingulare. & tūc di
cunt ꝙ ibi ariſt. dicit ꝙ eſſe magnitudinis ſi
ue ſingulare cognoſcitur a ſenſitiuo aut alte
ro ſeparato idest intellectu ꝙ hoc eſt uerum
per lineam reflexam: Sed illa eſt circunflexa
ut uiſum eſt. ergo oportet ꝙ per reflexam
intelligant circunflexam. Tunc reuertor ad
principalem concluſionem quam probo ſic.
Primo ex ratione eſſendi. illud eſt prius or
dine nature quod eſt prius perfectione. in
hoc enim diſtinguitur ordo nature ab ordi
ne generationis. quia generatio incipit ab
imperfecto. Sed ſingulare perfectione eſt pri
us ſpecialiſſima. & ſpecialiſſima perfectior
genere ſubalterno. & ſic uſq; ad genus ge
neraliſſimum. ergo ſecundum ordinem na
ture debet cognitio incipere a ſingulari: ſed
ordo nature eſt qui ſe tenet ex parte obiecti
& non ex parte conceptus intellectus. ergo
ex parte obiecti intellectus ſingulare eſt pri
us notum. minor probatur ſuperius quia or
do ex parte obiecti eſt tota ratio totius or
dinis. Secundo ex ratione agendi ſic: obie
ctum agit in intellectu modo nature & per
conſequens ſecundum totum impetum q̄n
tum eſt ex parte ſui agit ad perfectiſſimum
& actualiſſimum ſuum effectum: ſed per
fectiſſimus conceptus cognitionis de re ſin
gulari qui poteſt haberi eſt cognoſci in ſin
gularitate. ergo quantum eſt ex parte ob
iecti ſingular primo mouet ad conceptum
ſue ſingularitatis. Item hoc maxime uidere
tur impedire ꝙ ſingulare eſſet primum co
gnitum ex parte obiecti: & ex natura rei: qa
non continetur eſſentialiter ſub genere uel
ſub ſpecie ſecundum illud platonis deſcen
dendo ad ſpecialiſſima iubet plato quieſce
re: ſed hoc nichil eſt ergo &c. probo mino
rem quia & ſi ad ſpeciem ſpecialiſſimam eſt
quieſcendum hoc intelligendum eſt ꝙ de
indiuiduis non eſt querenda ſcientia ut pro
bat philoſophus ſed ad ſpeciem eſt ſtandū
tanq̃ ad illud de quo poteſt haberi ſcientia:
ſed cum hoc ꝙ eſt eſſentialiter contentum
ſub ſpecie ſpecialiſſima uerbi gratia. de gene
re non eſt ſcientia & tamen eſſentialiter cō
tinetur ſub ente quod eſt obiectum intelle
ctus. Item probatur ſic. quia ex hoc poſ
ſumus probare ꝙ ſpecies eſſentialiter conti
netur ſub genere: qa īpoſſibile ē eſſe gēus qn
per differentiam determinetur ad ſpeciem:
ſed eque impoſſibile eſt ꝙ ſit aliqua ſpecies
quin determinetur ſibi aliquod indiuiduū.
quia eſſet una ydea &c. ideo multitudo in
diuiduorum non uidetur eſſentialiter conti
neri ſub ſpecie: ſed indiuiduum aliquod cōti
netur eſſentialiter Sed quia argumenta alio
rum uolunt probare ꝙ in intellectu cauſatur
prio cognitio ſingularis q̄ uniuerſalis. Ideo
reſpondeo ad argumentum principale I pri
mo articulo quando dicitur ꝙ ſingularia di
recte cognoſcuntur: quia accipiuntur ad pro
bandum aliquam concluſionem ſcientifice:
ſicut quando accipitur in ſpecie argumenta
tionis per inductionem. Dico ꝙ uerum eſt
quantum eſt ex parte obiecti non tamen ꝓ
batur ꝙ ex parte intellectus & hoc niſi forte
accipiendo ſingulare in cōparatione ad uni
uerſale & hoc eſt ꝙ doctores communiter di
cunt ꝙ nichil prohibet ꝙ ſingulare ſecun
dum ſe acceptum & abſolute ſit obiectum
indirectum intellectus: & tamen ꝙ intelle
ctus ut conſiderat ſingulare ut in habitudi
nē ad uniuerſale ſit obiectum quodam mo
do directum: quia ſic quodam modo eſt idē
cum eo & hoc eſt ad propoſitum de indu
ctione qua probatur uniuerſale per ſingula
ria. Et per hoc patet ad cōfirmationem eius
quando deducebatur ꝙ ſingulare eſt prius
cognitum ſecundum lineam rectam abſolu
te loquendo nego. Sed ad omnia argumen
ta dico ꝙ ſingulare eſt prius cognitum ſecun
dum lineam rectam quantum eſt ex parte
obiecti ut ſupra dictum eſt. ſed ex pteītelle
ctus uniuerſale eſt prius notum ſecundum re
ctam lineam nec eſt mirum ſi alius ordo ſit
ex parte obiecti. & alius ex parte intelle
ctus quia ex parte rei inter ſingulare & uni
uerſale ſicut inter primam ſubſtantiam & ſe
cundam eſt ordo nature: ſed ordo nature eſt
ꝙ primum eſt perfectiſſimum ideo ſingula
re quod perfectius eſſe dicit quam genus uel

ſpecies ex parte rei eſt prius.ſed in intellectu
quando acquirit ſibi ſcientiam eſt ordo ge-
nerationis ſed in ordine generationis illud
quod eſt prius eſt imperfectius. quia in gene
ratione unum quodqꝫ uadit de imperfecto
ad perfectum.& ideo ex parte itellectus pri
us cognoſcitur aliquid in uniuerſali & im-
perfecte nec agit natura fruſtra in faciēdo ſin
gulare primum itelligibile ab intellectu ma
teriali & tamen nunquam eſt primum intel
lectum ab eo quia eodem modo in fantaſ-
mate creature ex natura rei .Primum intelli
gibile.quod eſt deus eſt primum & principa
le in ente analogo & tamen nunꝗ eſt pri-
mum intellectum ab intellectu materiali.
Et ideo eſt dicendum per ſimile ſicut ponit
comentator tertio de aia comento.xxxvi.
ꝙ cum intellectus materialis adeptus ſit ſi-
bi totum agentem ꝙ intelligit deum. & lo
quitur ibi de cognitione naturali . ita uериſi
mile eſt ꝙ cum adeptus ſit ſibi totum agen
tem ꝙ intelliget naturaliter ſecundum ordi
nem qui eſt ex natura rei & per conſequens
permanens in illo ſtatu naturali primo in-
telligit deū poſtea ordinate ea que ſub deo:
& eodemmodo eſt dicendum de ſingulari
ꝙ in illo ſtatu primo intelligit ſingulare po
ſtea ſpeciem & genus & ſic uſqꝫ ad ens tran
ſcendens. Tunc ad formam argumenti quā
do dicitur ꝙ nunꝗ primo intelligit ſingula
re.dicendum ē ꝙ immo quando uenit ad il
lum ſtatum in quo natum eſt ſingulare pri-
mo intelligi tunc primo intelligitur.& ideo
in natura non eſt fruſtra.quia fruſtra quando
aliquid non peruenit ad finem ſicut & quan
do ordinatur.Per iſtum modum dicendi pa
tet ad illud difficile . ſi ens eſt obiectum in-
tellectus igitur itellectus poteſt directe in ſin
gulare.dico ꝙ uerum eſt ꝗtum ex parte ob-
iecti:ſed ꝗtum ex parte intellectus non.

¶ SED CIRCA PREMISSA DUBI-
tatur quia cum ſingulare ſit ſolum intelligi
bile in potentia propter ſuam materialita-
tem & ſolum uniuerſale ſit in actu intelligi
bile per intellectum agentem in tantum ꝙ
commentator dicit ꝙ ſi uniuerſalia eſſent ſe
parata non oporteret ponere intellectum
agentem.ergo uidetur ꝙ ſingulare nunꝗ ha
bet eſſe intelligibile in actu & ꝑ conſequens
nunꝗ poterit eſſe obiectum intellectus . Re
ſpondeo dico ꝙ (cum ens ſecundum totum
ſuum ambitum ſit obiectum intellectus) ꝙ
ꝙ intellectus agens attingens fantaſma illu
minat ipſum ſecundum omnem intentio-
nem entis inuentam in eo & quamlibet in
tentionem entis facit itelligibilem per ſe &
per conſequens ipſam ſingularitatem.Sed ꝓ
pter dictum commentatoris eſt intelligen
dum ꝙ intellectus agens habet duplicem ac
tum uidelicet illuminandi & illo actu con
ſtituit totum ens in eſſe intelligibili . & ha-
bet actum abſtrahendi & illo ſeparat uniuer
ſale a ſingulari & conſtituit obiectum in eē
intelligibili ſciſtili id eſt in tali eſſe intelligi
bili ꝙ de ipſo poteſt eſſe ſcientia & fieri de
monſtratiōes de deo.quādo ergo dicitur ꝙ
intellectus agens facit ſolum uniuerſale in
actu intelligibile uerum eſt quo ad actum ſu
um abſtractiuum quo facit obiectum intelli
gibile ſcibile nō autem quo facit obiectum
intelligibile ſimpliciter immo ille actus ex-
tendit ſe ad ſingulare & ad omnem inten-
tionem entis.

¶ DE ISTA MATERIA
ſatis quere.queſtione ſecunda ſuper ſenten-
tias articulo ſecundo ubi teneo ꝙ licet res
ſit de ſe intelligibilis tamen non ultima-
te intelligibilis niſi per intellectum agen-
tem & iſto modo loquor hic uide bene ubi
arguitur contra aureolum .

¶ CONTRA ISTAM DISTIN-
CTIONEM uidetur ꝙ commentator di-
cit ſuper paſſum de intellectu agente ꝙ ab-
ſtrahere intellectus agentis nichil aliud eſt
niſi facere intentionales ymaginatas q̄ ſunt
intelligibiles in actu & per textū ariſto.intel
lectus agens eſt habitus uel lux & ſe habet
ſicut lux in faciendo colores in potentia co
lores in actu ergo idem actus eſt abſtrahere
& illuminare.Reſpondeo ꝙ abſtrahere ac-
cipitur dupliciter aut generaliter ut hic &
ſic non diſtinguitur:aut ſpecialiter ut cōmē
tator dicit quod actus intellectus agentis eſt
transferre obiectum de ordine in ordinē &
hoc eſt ꝓprie facere uniuerſale qa eſt obiec
tum intelligibile ſcibile & ſic diſtinguitur il
luminare & abſtrahere ꝙ autem hic pono
ſingulare per ſe intelligibile.In ſecunda aūt
queſtione ar.ii.uidetur dicere & ſupponere
ꝙ nō.hoc eſt quia ibi arguendo contra alios
ſuppono cōmunem opinionem quam hic
ſpecialiter reprobo .

Sequitur de tertio articulo de
quo formatur principalis que-
ſtio cum ſuis articulis ſequenti-
bus. Sequitur ergo de tertio ar-
ticulo ſcilicet quid ſit primum
cognitum ſimpliciter primitate generatio-
nis ubi dicit̃ ꝙ aliquid cognoſci primo uel
eſſe primum cognitum primitate generatio
nis eſt dupliciter uel perceptibiliter uel im-
perceptibiliter. perceptibiliter ut cum cogno
ſco hominem & percipio me cognoſcere
imperceptibiliter: quando cognoſco ſed nõ
percipio ſicut quando uideo aliquid ſed nõ
aduerto ad illud ſed ad aliud ponit auguſti.
exemplum. ii. de trin. c. vii. ¶ DICITVR
tunc ꝙ imperceptibiliter iſte terminus ſingu
lare deus ẽ primum & notiſſimum quia pri
mo generat noticiam in nobis q̃tum eſt ex
parte obiecti ita ꝙ ex fãtaſmate creature pri
mo generatur in nobis cognitio dei q̃ ipſius
creature licet hoc non percipiamus. Tunc
oſtenduntur hic quattuor. primum eſt ꝙ co
gnoſcens aliquod totũ ſimul cognoſcit om
nes eius partes. Secundo ꝙ ſimul & actuali-
ter cognoſcit omnes eius partes. Tertio ꝙ
cognoſcens aliquam eius creaturam ſimul
& actualiter habet aliquem conceptum de
deo ſoli deo proprium. Quarto propoſitum
ꝙ ſi comparentur ad inuicem ſcilicet deus
& creatura ꝙ non obſtante iſta ſimultate &
primum cognitum & notiſſimum ex fan-
taſmate creature eſt deus ex parte obiecti li
cet imperceptibiliter. ¶ AD PRIMVM
arguitur ſic. cum quandocũq; cõcipio aliqd
compoſitum ſimul concipio quicquid eſt de
eius per ſe intellectu q̃tum eſt ex parte obie
cti. ſed partes ſunt de per ſe intellectu com-
poſiti ergo &ce. ¶ ITEM idem ſignificãt
nomen & diffinitio licet diuerſimode quia
utrumq; ſignificat rem conceptam ergo idẽ
cognoſcit nominans & diffiniens q̃tum eſt
ex parte rei. ſed diffiniẽs cognoſcit omnes in
tentiones parciales. Item ad totum cathego
rice ſequitur totum ſincathegorice ſi predi-
catum non repugnat partibus obiecti ſicut
hec eſt repugnãtia ſortes currit ergo manus
ſortis currit: ſed hic eſt bona cõſequentia ſor
tes eſt in domo ergo manus ſortis eſt in do
mo quia hic non eſt repugnãtia ſed parciali
bus intentionibus non repugnat intelligi in
toto ergo ſequitur totum compoſitum in
telligit̃ ergo &ce. ¶ PROBATVR ſe
cundum dictum. Ad totum cathegorice ſe
quitur totum ſincathegorice ſi &c. ſed non
ſolum repugnat partes intelligi ſed nec re-
pugnat partibus cum toto intelligi ſimul &
actualiter licet non perceptibiliter quia ut i
toto ſunt quoddam unum ſunt ergo &c.
Item intentiones partium in toto non ſunt
facte in toto per intellectum ſed ſunt inuen
te in re & ſunt formalitates ordinem haben
tes ad inuicem ergo ſunt actualitates ſed ſic
unumquodq; ſe habet ad intelligibilitatẽ
ſicut ad entitatem ergo cum totum intelli
gibile mouet intellectum iſte parciales in-
tentiones ſimul mouent & actualiter & di
ſtincte intellectum: & ſimul intelliguntur:
licet non percipiantur. Sicut cum aliquod
latum: longum: & profundum: ſimul ſecun
dum omnes iſtas dimenſiones moueat ui-
ſum: ſimul & actualiter ſecũdum omnes ui
detur: licet hoc non percipiamus.
¶ ITEM partibus forme eo modo quo
intelliguntur habere partes: correſpondent
partes ipſius fieri: generatio ergo cognitio-
nis que eſt quoddam fieri ſubitũ habet gra
dus ordinis naturalis ſecundum gradus in
tota formali re obiectiua: licet ergo ſimul
cognitio terminetur ad totum: tamen ea-
dem cognitione ſimul duratione: & actua-
liter terminatur ad quamlibet partem ſecũ
dum ordinem ſibi proprium licet non per
cipiat̃. ¶ ITEM dũ mobile mouet̃ i quo
libet inſtãti eſt in aliquo loco ſibi equali: &
hoc quodã mõ in actu quia motus eſt actus
qdẽ: nũq̃ tamẽ i loco ſignato in actu perfe
cto quieſcens & pceptibiliter. ergo ſimiliter
eſſet ſi moueretur in uacuo uel in inſtanti.
illud enim inſtans eſſet diuiſibile in ſigna ſe
cundum rationem ſicut tempus diuiditur ſe
cundum rem. in quolibet ergo ſigno medio
eſſet mobile quodam ordine in alio & alio
loco equali in quodam actu licet non ſigna
to & perceptibili & perfecto. Eadem ergo
ratione uidetur ꝙ intellectus motus conci-
piendo in inſtanti lapidem in quodam actu
formali in quolibet ſigno nature eſt aſſi-
milatus alii & alii parti: & equatus imperce
ptibiliter intellectui eius. licet nulli parti aſ
ſit & abſit ſignanter & perceptibiliter.
¶ AD tertium arguitur. nulla intentio cõ
munis pluribus non uniuoce dicta eſt alte-
ra tantum. q̃a tũc nõ eſſet cõmunis: aut neu
tra tantum, quia que neutra eſt reſpectu

ſignatorũ ſuorũ eſt uniuoca.ẽ igit̃ utraq; in actu:ſed oẽ p̃dicatũ quod ẽ cõe deo & creaturis eſt nõ uniuocũ.ergo eſt utrunq; in actu .s. deus & creatura ergo hñs cõceptum de creatura ſimul & actualiter habet actualem & ꝓprium cõceptum de deo q̃tum eſt ex pte obiecti licet nõ pceptibiliter. ¶ ITEM dyo.de di.no.c.parte.ix.modus cognoſcẽdi p remotionem eſt ita ꝙ in illa remoueo qc quid cognoui per uiã cãlitatis & eminentie: tñ cũ debeo aliquid cognoſcere ĩ uia remotiõis oportet aliqd retinere: ſed hoc nõ põt eſſe negatio tãtũ.quia negatio aliunde reqrit robur ſuũ. Nec põt eſſe conceptus cõmunis qa ille remouetur cũ remotione eorum qui fuerunt in uia cauſalitatis & eminentie. ergo retinet̃ conceptus qui eſt deo ꝓprius: ſed quod retinet̃:fuit conceptus prius ĩpreſſus igit̃ &c. ¶ ITEM cõcipiendo accidẽs ſimul actualiter cõcipio ſubſtantiã ꝙ eſt ꝓpter analogiã accidentis ad ſubſtãtiã ergo cũ maior eſt cuiuſlibet creature depẽdentia & analogia:ergo a maiori. ¶ ITEM aliquid põt eſſe in ſenſu interiori ꝙ nũq̃ fuit in exteriori niſi ſolum in accidẽtibus hñtibus analogiã ad hoc puta ouis cognoſcit inimiciciã lupi p dentes terribiles:& formam & huiuſmodi ergo cũ quelibet creatura hẽat maiorẽ analogiã ad deũ põt deus cognoſci p ſpeciem creature ĩ intellectu licet ſpẽs dei nũq̃ fuerit in ſenſu fantaſtico exteriori &c.

¶ AD.iiii.arguitur ꝙ q̃tũ eſt ex pte obiecti primũ qd cognoſcit̃ a fantaſmate creature licet ĩperceptibiliter eſt deus.hoc deducit̃ ex tribus articulis p̃cedẽtibus ſicut dictũ eſt in p̃io ar.ꝙ cognoſcens aliqd totũ ſimul cognoſcit omnes partes q̃tũ eſt ex parte obiecti.hic actualiter ut patet.ii.arti.Sed ĩ cognitione qua cognoſcit̃ creatura conceptus partialis ſoli deo proprius includitur ſimul & actualiter licet imperceptibiliter ut habetur ex tertio ar.igitur cognoſcens creaturam ſimul & actualiter habet conceptum ſoli deo proprium q̃tum eſt ex parte obiecti licet imperceptibiliter. ¶ ITEM ultra ut innuit̃ in.iii.arti.conceptus qui primo occurrit nobis qui eſt totalis conceptus dei & creature eſt conceptus analogus.s.entis ſed cõceptus analogi q̃tum eſt ex parte rei primo cauſat conceptum in intellectu de eo quod ẽ principale ſignatum in ente quod eſt deus. Sequitur ergo ꝙ primum quod cognoſcit̃ ex fantaſmate creature erit deus.Sed eſt hic intelligendum ꝙ iſte doctor intendit duo probare.unum ꝙ q̃tum eſt ex parte obiecti fantaſma creature primo accidentaliter & de facto cauſat conceptum ſoli deo proprium:& in hoc non teneo cum eo nec probant argumenta ſua hoc:ſed ſolum probant ꝙ ita cognoſcitur deus in conceptu creature ſicut partes in conceptu totius:ſed partes non cõcipiuntur in toto niſi unitiue & confuſe tantum non actualiter ſecundum ſua propria : ſed in ſecundo dicto poteſt teneri.s. ꝙ fantaſma creature q̃tum eſt ex parte obiecti primo natum eſt generare conceptum ſoli deo proprium licet non actualiter. Et hoc probatur primo per argumentum ſuperius factum de analogia entis in.iii.ar.in fine. iiii. dicti eorum.Et hoc plus declaro ſic.phi.iiii. metha textu.cõ.primi poſtq̃ probauit ꝙ metha.eſt de ente analogo ad ſubſtantiam & accidens : ſtatim concludit ꝙ ipſa eſt de ſubſtantia tanq̃ de primo contento in ente ad quod omnia accidẽtia hñt attributionẽ ſic dicens.ubiq; uero proprie primi ẽ ſubſtãtia & ex quo alia pendent & propter qd dicunt̃.igit̃ ſi hoc eſt ſubſtantia &c:ſed certũ ẽ ꝙ in hítu methaphiſico q eſt hítus cõpoſitus ex fantaſmatibus creaturaꝝ ita bñ ſubſtantie create attribuũt̃ & pẽdẽt ab ſubſtãtiã primã ĩcreatã ſicut accidẽtia ad ſubſtãtiã.igĩ ſimpliciter ĩ fantaſmate creature ẽ cõceptus dei.

¶ CONFIRMATVR qa illud eſt primũ notũ nature qd eſt ultimũ notum apud nos:ſed ex fantaſmatibus creaturaꝝ in fine metha.cõuincit.phi.ea q̃ ſunt ꝓpria deo igĩ &c.Et huic expreſſiſſime cõcordat co.comẽ. ii.dicens.& manifeſtũ ẽ ꝙ una ſciẽtia in talibus rebus que dicunt̃ per attributionem eſt ſcientia primi quod eſt in illo genere p cuius continuationem cũ aliis attribuunt̃ illa alia ei.ſed ut primo:planũ ẽ ꝙ phi.attribuebant oĩa entia tã ſubſtantiam q̃ accidens primo enti.ut patet.xii.metha.in fine.ergo primũ qd eſt in fantaſmate creature eſt deus. ¶ ITEM hoc probat.phi.ibidẽ ſic.una ẽ ſciã olm eoꝝ que ſunt unius generis ut gramatica ſpeculat̃ omnes uoces qd exponens comentator.ponit unã ſcientiam que cõſiderat de oĩbus ſpẽbus illius generis ut muſica conſiderat de omnibus ſpeciebus ſonorum quia propter entis inq̃tum ens quaſcunq; ſpecies ſpeculari unius eſt ſcientie generis :

ſpēs aūt ſpecierū .quod ſic expoſuit commē
tator.Sunt enim apud dicētes eas forme for
marū entium & iſta ſcīa cōſiderat de formis.
igit̄ conſiderat de formis formarum . Ecce.
phi.& cō.uolunt ꝙ iſta ſcientia puenit in at
tributione ad luicē uſqꝫ ad formas formaꝶ
& eadem ratōne uſqꝫ ad primam formā qa
uolunt.phi.& cō.ꝙ iſta ſcientia pueniat ad
oēs ſpēs que ſunt infra genus entis.ſed ut pri
us illud quod eſt ultimum in attributione ē
primum in ordine ergo prima forma eſt pri
mum ī fantaſmate creature. ¶ ITEM.xii.
metha.textu cō.ulti.arguit.phi. ſic entia uo
lunt male diſponi p̄ralitas principatuum eſt
mala unus ergo princeps . In iſto argumēto
manifeſtum eſt ꝙ ariſt.arguit de deo aliqd
per fantaſma creaturarum.qa arguit ab effe
ctu ad cām.ſ.a diſpoſitione entium ad unita
tem uel primitatem principis.entia enim be
ne diſponi eſt effectus p̄cipis. ſed ubi argui
tur ab effectu ad cām arguit̄ a poſteriori ad
prius.igit̄ primum quod continet̄ in fantaſ
mate entis uel in diſpoſitione entis totius ē
deus. ¶ SED eſt dubiū ꝙ unū quodqꝫ pri
us uidet̄ facere conceptū de eo qd̄ conuenit
ſibi p principia intrinſeca ꝙ̄ extrinſeca .ergo
prius faciet ſibi cōceptū ꝓpriū ꝙ̄ propriū deo
ſed ex iſta ꝓpoſitione ſi ſit uera ꝓbo ꝓpoſi
tū . Vbi ē notandū ꝙ ſicut deus hēt triplicē
rōnem cāe reſpectu creature.ſ.efficientis:fina
lis:& formalis.ita ē deus in creatura per tri
plicē illapſum.s.p potentiā:p̄ſentiā:& eſſen
tiā:nullā.n.creatura pōt efficere propriā opa
tiōem niſi ſuppoſita generali influētia dei ī
genere cauſe efficientis. & ideo ponit̄ ī qua
libet creatura p potentiā.i.per rōem cauſe ef
ficientis. ¶ ITEM quelibet creatura eo ꝙ
eſt ordinata in ordine uniuerſi ad deū ſicut
ad finē & deus ē ſicut dux ad exercitū ſicut
probat̄ .xii.metha.tex.cō.li.ita ꝙ ex ītentōe
nature quelibet creatura intendit deū tanꝙ̄
finē ſuum ſicut exercitus intendit finem du
cis.ut ibidem probatur :ſed finis ſemper eſt
preſens intendenti finem in eius intentione
& ita eſt deus in creatura per preſentiam inꝙ̄
tum eſt cauſa finalis . ¶ ITEM ſicut queli
bet creatura ut recipiat eſſe neceſſario requi
rit cām largientē ſibi eē:ita ut cōtineat in eē
reqrit cām continentē uel conſeruantē in eē
& quia ꝓprius effectus cauſe formalis que ē
cauſa p eſſentiam ē rem in eſſe continere ſi
ue conſeruare.ex hoc enim phūs.iiij.phiſicoꝝ

rum arguit contra ponentes locum eſſe ma
teriam qa continet dicit ꝙ ſequitur contrari
um.ſ.ꝙ locus ē forma qa ꝓprium eſſe forme
ē conti nere.Ideo dr̄ ꝙ deus ē in creatura p
eſſentiā ꝙ̄tum.ſ.habet rōnem cāe formalis .
¶ EX hiis ergo arguit̄ ꝓpoſitum ſic.ſi unū
quodqꝫ ē natum primo cognoſci ſecundum
illud quod ē ꝓprium tam intrinſece ꝙ̄ extrin
ſece igitur ſimpliciter primo natū ē cognoſci
quodmagis intrinſece conuenit ſibi :ſed de
us in qualibet creatura p generalem illapſū
que ē per eſſentiam ē intimius cuilibet crea
ture ꝙ̄ ipſa creatura ſibi.Si ergo ꝓpoſitō ac-
cepta ſit uera ſequitur ꝙ primum quod na-
tum ē cognoſci ex fantaſmatibus creature ē
deus . Probatio minoris patet ex dictis : ex
hoc enī ꝙ deus ē in creatura per potentiam:
& preſentiam ē in creatura extrinſece . quia
p rationem cauſe finalis & efficientis q̄ ſunt
extrinſece & ex hoc ꝙ ē in creatura intrinſe
ce.qa p rōnem cauſe formalis:ymo magis ī
trinſece ꝙ̄ creatura ſibi ipſi.qa licet non ſit in
creatura ſic intime & intrinſece ſicut cā for-
malis ita ꝙ informet creaturā tn̄ ē in creatu
ra ſic intime & intrinſece ꝙ cā formalis & eſ
ſentia creature non eſſet eſſentia; nec forma
eſſet forma :nec formaret niſi tota eſſentia
creature & forma & materia contineant̄ in
eſſe a deo continente.Sed illud ex cuius cau
ſalitate dependet entitas & cauſalitas oīum
cārum & etiam entitas oīum cātoꝶ ē intimi
us cauſato ꝙ̄ ipſummet cātum ſibi ipſi & ꝙ̄
ꝓpria ſua cauſa ipſi cāto : quia in talibus ubi
ē ordo & analogia maxime tenet illa pro-
poſitio.unumquodqꝫ propter quod & illud
magis.ergo.minor patet .quia deus ut eſt in
creatura per eſſentiam intimius eſt in creatu
ra ꝙ̄ creatura ſibi ipſi.Secundo probo probo
ſitum probando ꝙ hec propoſitio aſſumpta
eſt falſa.ſcilicet unumquodqꝫ primo natū ē
cognoſci per intrinſeca &cetera . ¶ VBI
eſt notandum ꝙ ſecundum ariſtotelem ſe-
cundo poſteriorum textu commenti.xi.con
tingit demonſtrare per quamlibet quattu-
or cauſarum que ſunt cauſe per ſe. Verbi gra
tia ſi uolo demonſtrare hanc concluſionem
ꝙ homo eſt ratiōalis. Hoc probo uni theo-
logo qui concedit mihi propoſitiones meas
per cauſam formalem ſic.omne habens ani
mam rationalem eſt rationale : homo eſt
huiuſmodi &c.hoc patet.ꝙ per iſtud medi
um ꝙ anima eſt cauſa formalis:concludam

ꝙ homo eſt rationalis eodem mō ldemon
ſtrabo per cauſam finalem ſic omne ordina
tum ad beatitudinem eſt rationale ſed tale
eſt homo ergo &cete.hec eſt demonſtratio
per cauſam finalem. Ideo arguam per cau-
ſam efficientem omne agens operatiōes ra
tionales eſt rationale:talis eſt homo . ergo
&ce. Ex quo arguo propoſitum ſic.in omni
demonſtratione que eſt per aliquam cauſa-
rum per ſe & a priori prius cognoſcitur cau
ſa quam effectus ergo in illa demonſtratio
ne que eſt per cauſam per ſe que eſt ſimpli-
citer prima cauſa ipſa cauſa eſt ſimpliciter
prius nota.ſed ut dictum eſt cōtingit demō
ſtrare per omnes cauſas:& inter cauſas cau-
ſa finalis eſt ſimpliciter prima . quia eſt illa
cuius gratia agitur quicquid agitur ſecundū
pħm.ii.phi.textu commenti.xxix.ergo cau
ſa finalis cuiuſlibet rei create eſt ſimpliciter
prima.& per conſequens ſimpliciter erit pri
us nota quam creatura uel aliquid creature:
ſed cauſa finalis eſt cauſa extrīſeca . ergo nō
obſtante quod deus ſit extrinſecum creatu-
re:ipſe tamen prius natus eſt cognoſci ex fā
taſmatibus creature:& quia iſtud uidet̄ mi
rabile probo hoc eſſe de intentione ariſto:
& comentatoris primo phiſicorum comen
to primo.ubi uult philoſophus ꝙ tunc ſci-
mus aliquid cum ſciuerimus cauſas eius ſim
plices & prima principia eius : donec perue
niamus ad elementa eius . Vbi uult comen
tator ꝙ ſcientia diuina cōſiderat de tribus
cauſis.ſ.motoꝛ:forma & fine :naturalis con
ſiderat de quattuor cauſis in tantum ut di-
cit iſta quod debet ſcire cauſas ſimplices &
prima principia:donec pueniat ad elemēta
& intelligit per prima principia primas cau
ſas que ſunt extra rem.ſ primum agens &
ultimum finem omnium rerum & intelli-
git per elementa:cauſas exiſtentes propin-
quas eſſentiales : ut dicit comentator . Ex
quibus arguo.phūs & comētator nolūt hic
ꝙ qui uult aliquid ſcire per certitudinem &
a priori oportet eum primo ſcire oēs cauſas
intrinſecas uſq; ad ultimum finem omniū
& primū motorem. ergo in ordine iſtarum
cauſarum oportet eum primo ſcire cās pri-
mas ſed cauſa prima eſt finalis:finis enī pri-
mo mouet agentem & cauſa efficiens ē pri
ma reſpectu materie:et forme.quia per hoc
probat Ariſto.ix .metha . textu commenti
xiii.quod actus precedit potētiam.quia ma
teria & forma nata ſunt deduci de poten-
tia ad actum per agens ergo cauſa finalis &
efficiens cuiuſlibet rei create prius ex natura
rei habent cognoſci quam ipſa res creata
uel ſua principia intrinſeca.hoc etiam intel
ligo de cauſa finali & efficiente que deus
eſt.quod eſt propoſitum principale. Nec de
bet mouere quod Ariſto:non ponit in diffi
nitione rerum iſtas cauſas extrinſecas . quia
diffinitio non eſt ſic totalis cognitio rei qa
habet dicere de toto eſſe rei:ſed preciſe de
eſſe quiditatiuo rei:ſed ad eſſe quiditatiuū
rei nō pertinet:niſi materia & forma . Ideo
in cognitione que eſt diffinitio non eſt de
us natus primo cognoſci:ſed ſolum princi-
pia intrinſeca rei.ergo ſi loquamur de co-
gnitione perfectiſſima & omnimoda per
quam totum eſſe rei & omnimode eē eius
poteſt cognoſci per omnes & ſingulas cau-
ſas per quas de re poteſt haberi demonſtra-
tio.tunc oportet primo cognoſcere quantū
eſt ex natura rei omnes cauſas & primo pri
mas que ſunt finis & agens.& per cōſequēs
in cognitione perfectiſſima deus eſt primū
cognitum.etiam ut eſt cauſa intrinſeca quā
tum eſt ex parte obiecti. Et premiſſis patet
qualiter deus quantum ex parte obiecti eſt
primum notum in fantaſmate creature pri
mitate generationis.patet etiam quo ordi
ne.primo enim natus eſt cognoſci ut cauſa
finalis:poſtea ut efficiens tandem ut forma
lis . Patet etiam ex ſecundo articulo quod
in ordine rerum materialium comparan-
do ſingulare ad ſpecies & genera & ad om
nia ſuperiora quod ſingulare natum eſt pri
mo generare conceptum in intellectu no
ſtro . Si tamen comparemus ſingulare ad
ſuas cauſas: Tunc proportionaliter eſt di-
cendum quod cum ſingulare habeat quat-
tuor cauſas primo:nata ē cognoſci eius cau
ſa finalis poſtea efficiens:poſtea formalis:&
tandem materialis . & ultimo ipſa inquit
res ſingularis. ¶ A D quartum articulum
dico quod ſi accipiatur primum primitate
perfectionis ex parte obiecti abſolute loq̄n
do iſte terminus ſingularis deus : eſt pri-
mum obiectum.quia illud quod in quoli-
bet analogo continetur tanquam primum
eſt primum perfectione ut patet de ſubſtan
tia eſt accidente in ente : ſed deus in ente
analogo ad deum & creaturas quod eſt
obiectum intellectus(ut uiſum eſt prius)

continet tanq̄ primū :ergo primū perfectio
ne.Si loquamur de rebus materialibus pre
ciſe in cognitione ſimplici de qua nunc lo
quimur ſic ex parte obiecti ſingulare mate
riale ē primum perfectione.quia perfectio
rem cauſat conceptum:ſed licet forte illud
quod ſpecies ſpecialiſſima cauſat in intellec
tu . ſ. rationem complexam diffinitiuam
et ſcientiam ſit perfectius quam illud ꝙ ſin
gulare quantum ad ſimplicē ītelligentiam
natum eſt cauſare in intellectu tm̄ illud q̄d
ſingulare cauſat in intellectu intelligendo
de conceptu ſimplici eſt pfectius q̄ illud q̄d
ſpēs nata eſt cāre in intelligendo de conce
ptu ſimplici.qa cōceptus huius termini hic
homo quem cauſat ſingulare eſt perfectior
q̄ hominis uł animalis quem cauſat ſpēs &
genus.igit ex parte obiecti in actu ſimplici
eſt ſingulare pfectius.hoc ēt patet ex mul
tis primo.quia conceptus ſortis includit cō
ceptum ſpeciei non potentialiter ſicut gēus
differentias.ſed uirtualiter ſicut ſpecies ge-
nus. ¶ SEQVITVR enim ſpecies ad
indiuiduum predicatione quiditatiua ſicut
genus ad ſpecies ſed quod continet aliquid
uirtualiter in iſtis eſt perfectionis:ſicut patet
de ſpecie continēte genus. ¶ ITEM tota
realitas ſpeciei & generis eſt ab indiuiduo,
imo nullam rem habuit niſi rem indiuidui
ſed quod realitate eſt principalius perfectio
ne eſt prius &ce.Sed dico ſi loquamur de p
fectione large loquēdo :uolēdo ꝙ pfectius
prius perficit intellectum :ſic dico ꝙ ens eſt
primū obiectum primitate perfectionis .qa
intellectus incipit a confuſo.i.a cōfuſiſſimis
ſecundū comentatorē.& tale eſt ſumme trā
ſcendēs.Nota ꝙ hic & in ſequenti arti.cōi-
ter loquor diſtinguendo cōiter deū contra
creaturas:non diſtinguēdo deū in diuerſas
cālitates ſuas.Et eodē mō de ſingulari ma
teriali loquor diſtinguēdo eū cōtra gēus &
ſpēm:& oīa ſuperiora.non aūt cōparādo ip
ſum ad ſuas cās quia ſic:aliter dicerē utrobi
que. ¶ SEQVITVR de.v. arti .ubi ui
det poſſe dici ꝙ ſi queratur de primo obiecto
cōplexo adequato.ꝙ nullū tale eſt regrēdū
qa obiectū adequatū dr̄ formali ꝑdicatione
de oībus cōtētis ſicut color d̄ coloribus :ſed
ſiue ꝑdicatū cōplexū ponat deus ē : ſiue eſt
ens:ſiue īpoſſibile eſt idē ſimul eē & nō eē:
nulla iſtaꝝ ꝑdicat formalr̄ de oībus cōple-
xis.Ad hanc.n.ſortes currit uel nō eſt aīal
nulla iſtaꝝ ſequit formali ꝑdicatōe.igit hic
nō eſt regrendū obiectū adequatū .Rn̄deo
ꝙ hec de quolibet eē uel nō eē ſequit ad q̄
libet ꝓpoſitionē.ſequit.n.ſortes currit ergo
ſor.ē uel nō ē:& ſequit ſor.eſt aīal.ergo ſor.
ē uel nō eſt & ſic de aliis:& ita ſaluat ꝙ hec
ꝓpoſitio:īpoſſibile eſt ſimul idē eſſe & nō
eſſe:ē obiectum adequatū intellectus cōple
xi.Si querat de primo ꝑmitate generatiōis
aut perfectionis:hoc cōtingit dupl̄r .aut enī
cōtingit accipe ꝑmitatē ſecūdū naturā & ex
pte obiecti:aut ex pte ītellectus nr̄i.Si acci-
piamus ꝑmitatē ſecūdū naturā & ex pte ob
iecti.dico ꝙ primū cōplexū ꝑmitate gn̄atio
nis p ſe notū ē iſtud ſingulare deus eſt.ꝓba
tio.qa illa ē notiſſima ex pte rei & prīo na
ta ē generare cōceptū ſuū in intellectu que
fundat ī terminis ſimpliciter:& ſecūdū na-
turā notiſſimꝰ:ſed hec ſola deus ē eſt huiuſ
modi.qa illi termini ſunt ſimplicit & ſecun
dū naturā notiſſimi qa ſunt notiſſimi pfec
tiſſimo intellectui:ſed iſti termini deus &
eſſe ſunt notiſſimi ipſi deo.quia ſecundum
oēs ēt phōs deus ītelligit ſe primo tanq̄ pri
mariū obiectū ſue cognitionis & ſecūdum
oēs deus ē ſuū eſſe.ergo iſti termini deus &
eē ſunt notiſſimi ſecūdū naturā. Si loq̄mur
de primitate ſiſtendo ꝑciſe infra limites re-
rum materialium.tūc dico ꝙ primū cōple-
xū per ſe notum eſt hec ꝓpoſitio ſingularis:
impoſſibile ē hoc ens meteriale ſimul eē &
non eſſe.Si uero loquamur uniuerſaliter de
omnibus rebus.Sic dico ꝙ hec ſingularis ē
primo nota:īpoſſibile eſt hoc ſimul eſſe &
non eſſe. ¶ PROBATIO utriuſqꝫ.phi-
loſophus enim.iiii.metha.textu commenti
noni ponit iſtam primam notam:impoſſi-
bile eſt idem ſimul eſſe & non eſſe : ſed ut
probatum eſt in ſecundo articulo ex parte
rei:primitate generationis ſingulare eſt pri
us notum quam uniuerſale . ergo ex parte
rei ſtricte loquēdo de primitate rerum ma
terialium iſta erit prima impoſſibile eſt hoc
ens materiale ſimul eſſe & non eſſe.

¶ EODEM modo dico quod comple-
xum primum primitate perfectionis accipi
endo primitatem:ſecundum naturam de-
terminatam:& ex parte obiecti eſt iſta deus
eſt.Et forte uniuerſaliter loquendo iſta:im-
poſſibile eſt hoc ens ſimul eſſe & nō eſſe: ē
primum notiſſimū.Si uero loquamur de ꝑ
mitate ex parte intellectus:ſiue de ꝑmita-

te generationis:ſiue de primitate pfectióis dico q iſta complexa eſt notiſſima :impoſſi le eſt idem ſimul eſſe & non eſſe ab ipſa.n. natus ē intellectus noſter primo moueri cū ſit uniuerſaliſſima:& huic itellectus noſter firmius adheret:& perfectius:quia per pauciora media.& iſto modo oportet in ppoſito accipi primum perfectionē .ſ.cui intellectus firmius adheret & immediatus .& iſto modo loquitur phus per totum quartū metaphiſice.quia hec eſt prima notiſſima q pbo.ſunt enim ibi conditiones primi principii q circa ipſum non contingit mentiri id eſt decipi uel errare ſecundū comentatorē & q neceſſe eſt illud cognoſcere quodcūq aliud cognoſcentē.& q ex ſe ueniat ad intellectum ex parte terminorum.Et aſſumit q omnia iſta conueniunt huic. impoſſibile eſt idem ſimul eſſe & non eſſe.& concludit q eſt prima dignitatum:& q omnes alie reducunt ſua principia in hanc &ce.ſed planū eſt q omnes iſte conditiones primi pricipii accipiunt in cōparatione ad intellectū .ſ.q non cōtingit mentiri:& alie due . ergo hic ponitur a pho primum principium accipiē do primitatē non ex pte obiecti .Nec obſtat q phūs ibidem dicit.natura nāq principium eſt oium aliaz dignitatū.quia non dicit natura diſtinguendo prius natura . cōtra prius nobis:ſed diſtinguendo prius naturali intelligentia contra poſterius naturali intelligentia ut ſit ſenſus q ſit prima in intelligendo & alie poſteriores.¶ CONTRA illud arguitur ſic.quia affirmatiua eſt notior quo ad nos q̄ compoſita ex affirmatiua & negatiua:ſed hec ens eſt ens:eſt affirmatiua & hec compoſita ex affirmatiua & negatiua impoſſibile eſt idem ſimul eſſe.ergo hec ens eſt ens:prius eſt nota nobis & itellectui probo maiorem quia negatiua reducitur in ſuam affirmatiuam & ita affirmatiua ē notior nobis.Minor patet q eſt negatiua :per ſuam contradictoriam & cōtrariam q̄ ſunt pure affirmatiue.¶ ITEM nulla propoſitio eſt nobis notior illa in qua idem de ſe pdicatur:ſed huic ens eſt ens hoc conuēit & huic ipoſſibile eſt idem &c. hoc non cōuenit ergo etce.Minor patet.qa negatiua idē nunq̄ de ſe predicat.¶ ITEM illud ē nobis notius in ueritate cuius oppoſitū eſt magis falſum:ſed oppoſitū huius ens eſt ens ē magis falſum q̄ oppoſitum huius impoſſibile eſt idem &ce.Probat minor.qa illud ē magis falſum quod includit plures falſitates nam.iiii.metha.textu cōmenti.xvi .dicitur q hec eſt magis falſa.iiii.eſt nulle. q̄ quatuor eſt pente:ſed oppoſitum huius ens eſt ens ſ.non ens eſt ens includit tot contradictiones & falſitates quot habet ſingularia: ſed huiuſmodi oppoſita impoſſibile eſt idē &ce.ſ.poſſibile eſt idem ſimul eſſe & non eſſe(cum ſint particularia)ſolam propriam habent contraditionem.ergo prima magis falſa.pbatio maioris:illud eſt magis nobis notum in ueritate cuius oppoſitū magis abhorret intellectus noſter .quia quod eſt magis falſum magis abhorremus .ergo illud ē nobis notius in ueritate cuius oppoſitū eſt magis falſum.¶ SED mihi uidetur q ex iſta ratione fundatur totaliter oppoſitū . nā oppoſitum huius impoſſibile eſt idem &c. plus abhorret intellectus & magis ē falſum quam oppoſitum huius ens ē ens. ergo impoſſibile idem &c.eſt magis nota.Probatio aſſūpti.quia illud eſt magis falſum et plus abhorret intellectus quod plus implicat cōtradictionem & expreſſius: ſed hec poſſibile eſt idem ſimul eſſe et non eſſe:plus et expreſſius implicat contraditionem q̄ hec nō ens eſt ens.quia iſta:poſſibile ē idem ſimul eſſe et non eſſe:expreſſe affirmat eſſe de aliquo.& expreſſe negat eſſe de eodem ſimul ſed hec non ens eſt ens nō affirmat expreſſe eſſe de aliquo:ſed ſolum expreſſe negat eſſe de aliquo : nec expreſſe affirmat ſimul eſſe & non eſſe de aliquo.igitur hec:poſſibile eſt idem ſimul eſſe et non eē:ē magis falſa et magis abhorret hāc intellectus noſter. Nec ualet q dicitur q nō eſt uniuerſal' . qa in ppoſitionibus neceſſariis cuiuſmodi eſt hec non refert enunciare uniuerſalr et pticulariter qa propō particularis neceſſaria ip eſt uniuerſalis in ueritate:ſed hec homo eſt animal:& omnis homo eſt animal :non refert enunciare uniuerſaliter et particulariter quātum ad ueritatem.unde hec: impoſſibile eſt idem etce:e.ualet uniuerſaliter iſtam impoſſibile eſt in omnibus idem ſimul eſſe & non eſſe.Vnde in logica ubi eſt cura de uniuerſalibus et particularibus loco huius pōitur hec uniuerſalis:de quolibet affirmatio & negatio:et de nullo eorum ambo.

¶ PER hoc patet ad tria argumenta iſtorum.Ad primum quando dicitur quod

affirmatiua eſt notior nobis.dico ꝙ fallit in multis:lineam enim cognoſcimus per puncta & hec eſt negatiua.quia punctum ē eē cuius partes non ſunt.&.vii.metha.materiā cognoſcimus negatiue.per hoc ꝙ nec ē qualis nec quanta &ce.& ꝑpterea hoc accidit ꝙ prima nobis nota ſit affirmatiua.uł negatiua:ſed hoc facit ad hoc pcſe ꝙ ſit prima nobis nota ꝙ ſit ita euidens in ueritate qđ eſt oppoſitum contradictorium expreſſius īcludit & falſitatem ꝙ quęcunque alia.ſic eſt hic.ut uiſum eſt.¶ AD ſecundum nulla eſt notior in qua idem de ſe &cet. Dico qđ nulla cathegorica eſt notior illa in qua idē de ſe predicatur:ſed ypothetica bene eſt.qa hec:homo eſt:negatur a multis homine nō exiſtente:ſed hec impoſſibile eſt hominem ſimul eſſe & non eſſe a nullo negatur ſiue homo ſit ſiue non.¶ AD tertium dictū eſt ſupra.Sic poteſt reſponderi occaſione accepta ab aduerſariis. ¶ ALITER tamē ſic poteſt reddi declaratio.quare Ariſto. in metha.& logica:ponit ꝑpoſitionem primā per ſe notam de predicato diſtincto. qa ut dictum eſt.Primum obiectum adequatum intellectus ex parte intellectus ē ens cōe ad quid nōis & ad quid rei quod continet oīa intelligibilia quocunq; modo. Et clarum ē ꝙ ab obiecto ut cadit in apphēſione ſimplici intellectus debet incipere actus cōplexus. Ideo ſequit ꝙ actus intellectus cōplexi debet incipere terminos ſuos.ſ. ſubiectū & ꝑdicatū:ut cōtinent in obiecto quod apphēditur ab intellectu ſimplici ſ. ab ente cōmuni quod aggregat totam multitudinem intelligibilium & tunc ultra ſic. qa ratiōe intellectus ſimplex incipit īdeterminatiſſimo ſimplici eadē ratione intellectus cōplexus ī prima complexione debet enunciare aliqđ eē de aliquo modo indeterminato:ſed modus indeterminatiſſimus enunciandi eſt qn̄ primū enunciat de ſubiecto ſecundum predicatum diſiunctū.quia tunc nullam partē ſibi determinat.ergo prima propoſitio cōplexa:eſt de ꝑdicato diſiuncto:puta iſta :de quolibet eſſe uel nō eſſe.uel iſta impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe.que tm̄ ualet.

VIVS eſt pfectiſſimus cōceptus quē ex naturalibus cōuincimus de deo ꝑpter dictū aliquorū.¶ HIC duo eſt uidēte primū an infinitū quod conuincimus ex naturalibus de deo dicat perfectionē.Secundū an cōceptus infiniti ſit conceptus pfectiſſimus quē de deo naturaliter cōuincimus.¶ AD primū dicunt qdā ꝙ nō.qa infinitū ex formali rōne negatōnem ſolā dicit:ſed illud nō dicit pfectionē igitur &c.Contra.negatio negatōis dicit pfectionē:ſed infinitū eſt huiuſmodi igit &ce. Maior patet quia quod negat negationē ponit pōem.Poſitio aūt eſt perfectio.probatio minoris .quia infinitū negat limitationem.limitatio aūt eſt īperfectio. īperfectio autem eſt negatio.ergo a primo ad ultimū.¶ Itē illud quo deus excedit oē creatū nō eſt negatio & imperfectio ſolū:ſed ex hoc ꝙ eſt īfinitus excedit.¶ ITEM licet negatio ꝙ dicit quid res nō eſt & nō dicit qđ res ſit:ſit īperfectōnis:tn̄ que dicit quid res eſt dicit pfectōnē:ſed infinitas & īmortalitas ſunt huiuſmodi.īmortalitas.n.dicit ꝙ eſt pura uita: & īfinitas ꝙ eſt totalis & tota perfectio .igitur.¶ SEQVITVR de ſecūdo arti.de quo ut diceret primi ut henri.ꝙ conceptus īfiniti quē ex naturalibus cōuicimus de deo nō ē cōceptus pfectiſſimus. qa ſi nō dicit pfectionē.ut ipſi dicūt ſequit ꝙ non ſit perfectiſſimus cōceptus.¶ ALII dicūt contrariū quod ſic ꝑbant:qa quod remouet oēm īperfectionē & aggregat oēm pfectionē uidet facere cōceptū pfectiſſimū:ſed huiuſmodi ē infinitū ergo &ce.¶ ITEM rō ſub qua quietat ītellectus & appetitus uidet eē perfectiſſima illa ē rō īfiniti.qa hīto īfinito ut infinitū.nihil reſtat querere. Itē illud qđ ad diſuper quālibet pfectionē in diuinis ꝙ illa ſit ſūma illud maxīe uidet eſſe rō perfecta:huiuſmodi eſt infinitū qa ſapientia diuina ex hoc ꝙ ē infinita eſt ſumma & ſic de aliis.¶ ITEM ratio p quā reddit cā de oībus indiuiduis uidet eē pfectiſſima : huiuſmodi eſt infinitas.qa ſi querat quare pōt creare.dicit pp infinitatē potentie & ſic de aliis.ergo &ce.¶ HIC diſtinguendū :aut loquimur de infinito ſecūdū formale ſignificatū eius ꝙtū ad modū ſignificādi famoſū: & ſic dicūt ꝙ cū ille mōus ſignificādi ſit negatiuus ꝙ multa alia dicta de deo faciūt cōceptū pfectiorē.Aut loquimur de infinito ꝙtum ad modū cōcipiendi. ſ.euidenter & īeuidenter.ſic dicunt quod multa alia dicta de deo faciunt conceptum perfectiorem. i. euidentiorem quia multa alia . ſ. quod eſt

cā olum & finis olim & huiuſmodi ſūt eui dentiora ꝙ quod eſt infinitum in perfectiōe uel uigore. ¶AVT loquimur de infinito q̄tum ad preciſum eius conceptū. Et hoc dupliciter. quia aut loquimur de conceptu īfiniti cōparando ipſum ad oēs alios conceptus ſimul agregatos de deo. Aut loqmur de conceptu infiniti comparando ipſum ad unum conceptū ſingularem. Primo mō dicunt ꝙ talis conceptus agregationis eſt pſectior conceptu infiniti. quia talis conceptus agregatus habet uim cognitionis diffinitiue. quia explicat & addit oēs differētias uſq; ad ultimā: ſed conceptus infiniti nihil explicat ſed uirtualiter continet ergo &ce.

¶ITEM conceptus ille eſt perfectior q magis appetitum quietat ſed huiuſmodi cōceptus talis agregatus non eſt conceptus infiniti quia cum intellectus concipit deū infinitū appetit multa alia ſcibilia de deo ſcire. Sed cū concipit deum illo cōceptu tali agregato q agregat oēs alios non appetit tot. Si ſecundo mō loquimur. ſ. cōparando conceptum infiniti ad unū conceptū ſingularē ſecundū quem accipit alia opinio dicūt ꝙ multi alii cōceptus ſunt pſectiores de deo ꝙ cōceptus infiniti. Primo pbať de conceptu generis generaliſſimi. Secūdo de cōceptu ſpeciei. Tertio de cōceptu indiuidui uel. q̄ſi īdiuidui. Quarto de cōceptu q cōuenit deo p reſpectum ad extra. ¶PRIMO pbať ꝙ ille cōceptus qui habeť de deo ex naturalibus ſecundū quē concipiť ſubſtantia eſt perfectior cōceptu infiniti. pbo ſic. cōceptus alicuius ſub rōne ſubſtātie uſ pſectior cōceptu eiuſdē ſub rōne accidētis. ſicut. n. ſubſtantia ē pſectior accidēte: ſic cōceptus alicuius ſub rōne ſubſtātie uſ pſectior cōceptu eiuſdem ſub rōne accidētis. cū cognitōes ſpecificanť a terminis. ſed cōceptus dei ſub rōne infiniti ſecundū ꝙ cōceptus infiniti diſtinguiť cōtra cōceptū ſubſtātie ut in ppoſito loqmur eſt cōceptus de deo ſecundū eē accidentale qa infinitū ut diſtinguiť cōtra ſubſtantiā dicit q̄titatē & cōceptus dei ut eſt ſubſtātia eſt cōceptus ſub rōne entis ſubſtātie ergo &ce. ¶ITEM pdicata eſſentialia qbus rñdeť ad q̄onem factā p quid ut diſtinguunť cōtra pdicata que nō dicunt quid ſunt pſectiora & faciunt cōceptū pſectiorē conceptus. ēt q cōuenit rei p ſe & primo eſt pſectior illo q cōuenit ſup addite. q. pprietates. ſed huiuſmodi eſt cōceptus dei ut ſubſtantia. Conceptus aūt īfiniti nō eſt huiuſmodi: ſed p modū pprietatis. Vnde anſel. mono. xv. loqns de īfinitate: & accidētibus: & ſpū dicit illud ultimū ſpūs. ſ. ſolū uř ſubſtantiā ſignificare: cetera uero ſubſtātie pprietates ergo &cet. ¶ITEM ille cōceptus q correſpōdet rei ſecundū ꝙ ipſa ē prima cā pſectionalis olm aliorū ē pſectior illis conceptibus aliorū. q. ſecundariorum: ſed huiuſmodi ē cōceptus ſubſtantie. qa ſi querať q̄re deus ē īfinitus: q̄re p ſe bonus &ce. non reddiť cā niſi qa ipſe ē pſectiſſimus: ſed pſectior ē ſubſtātia accidēte igiť non reddiť cauſa entiritatis aliorum niſi quia ipſe per ſe eſt ſubſtātia &cet. ¶SECVNDO probať ꝙ ille conceptus quo accipiť deus ut prima intelligētia eſt pſectior ꝙ conceptus infiniti. hoc ītelligēdo ut imaginanť ꝙ ſint duo ſpeciales cōceptus diſtincti. qa ille cōceptus qui intrinſece ſpecificat deum & ponit eum in ppria rōne. q. ſpecifica & ī genere ſubſtātie eſt pſectior qualibet alia que non ponit: ſed huiuſmodi eſt deus ut prima ītelligētia nō ut infinitus igitur. pbať minor qa cū concipio deū infinitum ad huc reſtat dubiū apud modum īntelligēdi naturalem. utrum ſit ſubſtantia uel accidēs: ſed cum phi. concipit deum intelligentiam primam concipit ipſum ſubſtantiam & ſpecifice in genere ſubſtantie ab aliis omnibus diſtinctum. igitur conceptus intelligētie prime eſt perfectior &ce. Confirmatur iſta ratio. quia cum. phi. xii. meta. textu commēti xxxix. conuicerat deum eſſe ſubſtantiā non inquiſiuit ſi eſſet infinitus. ſed ſtatim probauit ꝙ eſſet intelligens & hoc. q. inquirens rōnem eius ſpecificam. Item ille conceptus q conuenit deo ſecundum ꝙ collocatur in pfectiſſimo genere uiuentium eſt perfectior quolibet alio conceptu: & preciſe ſi conueniat ſibi cum quodam exceſſu ſuper omnia que ſunt illius generis: ſed huiuſmodi ē conceptus dei ut intelligentia prima. quia ut intelligentia collocatur in genere uiuentium per intelligere quod eſt perfectiſſimum uiuere. ii. de anima textu commenti. xxxvi. & ut prima. hoc conuenit ſibi per exceſſum ſuper omnes intelligentias ergo &ce. ¶Itē illa rō ex naturalibus cōuinciť nobiliſſima ſecundū quā aliquis eſt ſumme beatificabiř beatificatione naturali ſed hoc ſolum cōuenit alicui ſecundum ꝙ ipſe eſt intelligentia

ſecundū intentionē phi.x.ethi.ca.viii .ergo rō intelligentie eſt nobiliſſima quā naturaliter cōuincimus. Tertō probatur ꝙ cōceptus de deo ut deus eſt pfectior & nobilior conceptu infiniti qa deus ſub illa ratione ē nobilius conceptibile naturaliter ſecundū quā eſt obiectum theo noſtre naturalis. ſed hoc eſt ſub abſolutiſſima rōne deitatis non ſub rōne infiniti.quia plus querit̛ in metha.ſub rōne deitatis ꝙ̄ infiniti ut patet. xii .metha. ubi phi.diffinit eum ſub hoc nomine deus cōmentator co.xxxix.numeratis multis ꝓpriis de deo concludit ꝙ deus eſt unus eternus infinite nobilitatis & uita:addens. hoc igitur eſt deus ꝙ conſueuit facere de obiecto ſuo ſecundū ſuam rōnem formalem ut patet ꝙ difinit motū.iii.phi.tex.c.vi.q ē formalis rō ſubiecti phi.igitur.¶ ITEM iſta ratio qua concipit̛ in natura ſua ut dicit purum actum & pfectiſſimum modum eſſendi eſt pfectior aliis conceptibus:ſed hoc dicit deus ſub rōne deitatis. qa.xii.metha.textu cōmenti.xxx.ꝓbat̛ de deo ſub illo noīe deus ꝙ eſt purus actus non ſub noīe infiniti igit̛ &ce.Itē illud nomē quod ꝓprium ē ſoli deo & nō cōicabile aliis.uidet̛ eſſe perfectius aliis cōibus & non ꝓpriis ſed hoc nomen deus ſub formali rōne deitatis ē huiuſmodi.Infinitū aūt dī de creaturis ut patet iii.phi.textu cōmenti.xxxiiii.ubi phi.diſtinguit multos mōs infiniti circa illa.igit̛ &ce. Quarto dī ꝙ cōceptus prime cāe ē pfectior conceptu infiniti qa unumquodqꝫ pfectius cognoſcit̛ ſub rōne cāe ꝙ̄ non.ſi rō cauſandi pōt ſibi conuenire qa tunc unūquodqꝫ ē pfectum qñ poteſt agere actionē ſuā. vii phi. textu cōmenti.xviii.ſed deus qñ accipit̛ ſub rōne cauſe prime cognoſcit̛ ſub rōne cauſe. qñ autem accipit̛ ſub rōne infiniti non concipit̛ ſub ratione cāe qa concipienti infinitū dubium eſſe pōt ſi eſt cā aut non igitur.

¶ ITEM illud uidet̛ pfectius ex naturali iudicio in quo phi. ultiate ſtetit ſed I.xii. meta.textu cōmenti ulti.non ſtetit.ꝙ deus eſſet infinitus ſed ꝙ eſſet unus princeps ꝙ ſecundum oēs intelligitur uel principatu in genere efficientis:uel finalis & efficientis. ergo ratione cāe eſt perfectior.¶ PER dicta patet ad argumentum in oppoſitum ꝙ ille cōceptus qui continet oēs alios & nō ꝑmodum conceptus ſubſtantialis non eſt perfectiſſimu s:huiuſmodi eſt conceptus infiniti ut uiſum eſt & poteſt declarari iſta reſponſio.quia ille conceptus non dicitur perfectiſſimus ſiue quietatiuus qui eſt ultimus in intellectu.quia tunc cognitio creaturarum eēt perfectior cognitione eſſentie diuine cū ſit poſterior ea.quia ſequela eius.imo ille dicit̛ perfectiſſimus ex cuius cognitione habetur cognitio talis ultimi.ut patet de cognitiōe eſſentie diuine ex cuius cognitione creatura cognoſcit̛.ſed in propoſito ex cognitiōe dei quantum ad ſubſtantialem conceptum per quem concipitur primo intelligentia ſul' deus:conuicerunt phi.infinitatē dei.ex hoc enim ꝙ eſt primum a nullo poteſt limitari ſeu finitari ergo & &ce.¶ IN diſt. iii.continuat magiſter de cognitione quam habemus de deo in imagine creata: ideo quero circa hoc utrum partes imaginis que communiter ſupponuntur potentie anime poſſint ꝓbari eſſe eedem re abſoluta cum ipſa ſubſtantia anime ex his que cōmuniter uidemus in qualibet forma ſubſtantiali etiā & in ipſa anima ſenſitiua hec queſtio habetur libro ſecundo.

QVIA in diſtinctione tertia cōtinuat magiſter de modo quo cognoſcimus trinitatem in diuinis in imagine creata.

¶ IDEO circa hoc quero. Vtrum imago conuenientius accipitur penes potentias anime:an penes habitus:aut actus:aut penes ipſam eſſentiā anime .ꝙ penes potentias:aut habitus:aut actus.quia in quolibet iſtorum poteſt inueniri trinitas ꝗdam:& unitas quedam: ſcilicet ipſius anie ſed in ipſa eſſentia non poteſt inueniri aliꝗ trinitas ſed ſola unitas.ergo in biis eſt ponēda imago non in eſſentia anime . ¶ Contra in anima ut eſt noſcitiua ſui & noſcibil' & amabilis a ſe eſt quedam trinitas.& unitas.ut per ſe patet.ergo penes eſſētiam anime eſt imago ſumēda.¶ Hic.v.Prio oſtēdendū eſt qualr accipiēda ē prima ps imaginis que dicit̛ memoria.Secūdo qūo accipiēde ſunt oēs ptes ſimul .Tertio utrū imago cōſiſtit in potētiis uel actibus.Quarto utrū pricipalius cōſiſtat in actibus ꝙ̄ in potentiis uel primo uel econuerſo . Quinto tenendū ē.ꝙ imago accipit̛ penes eſſentiam anime. ¶ AD primū ſciendū ꝙ memoria ex ſuo ſignificato ꝑportat quandā noticiā habitualē:ſed hoc pōt intelligi dupliciter. Vno mō

formaliter & ſic eſt hitus recordatiuus gene ratus ex actibus intelligẽdi q̄ non eſt reſpe ctu intelligibilis ſimpliciter :ſed reſpectu in telligiblis ut prius cogniti. Illud pōt hēri ex libro de memoria & reminiſcētia ubi phi. uult ꝙ memorari nō ē reſpectu coloris ſim pliciter:ſed ut prius uiſi. Alio modo iſta no ticia habitualis pōt accipi uirtualiter uideli cet ut aliquid dicatur memoria inquātū pri mordialiter:aut uirtualiter & cauſaliter pre continet in ſe totā noticiā poſſibilem habe ri de aliqua re:ſic ꝙ ipſe itellectus poſſit exi re in actū cū uoluerit. & ſic ſecundū aliquos intellectus agens dicitur memoria. Secundū aliquos obiectū illumīatū ab intellectu agē te. Secundū aliquos obiectū cum intellectu poſſibili. ſed iſto mō ſecūdo ſolū accipit̄ me moria ut ē pars imaginis. ❡ QVOD ſic pbo. memoria ſecundū ꝙ eſt pars imaginis ſecundū omnes eſt prima pars imaginis:ſed memoria ſolū ut uirtualiter accepta pōt eſſe prima ps imaginis. igit̄ &c. minor pbatur: q̄a memoria ut formalit̄ accepta p hītu re cordatiuo genito ex actibus itelligẽdi ē po ſterior intelligentia uel faltē non p̄cedit eā: q̄a effectus non p̄cedit ſuā cāmi intelligētia aūt ſecundū oēs ē ſecunda pars imaginis. er go memoria formalit̄ nō poteſt eſſe prima ps imaginis. erit igit̄ memoria uirtualiter. q̄a ſic poteſt eſſe prima ps imaginis.

❡ ITEM partes imaginis in nobis debēt accipi ſecūdū illum modū quo magis dicūt pfectionem. ſed memoria uirtualiter acce pta magis dicit pfectionem q̄ ut formaliter accepta. q̄a cōtinentia uirtualis eſt nobilior: & pfectior q̄ formalis (cū ſe habeat reſpectu illius ſicut cauſa) ergo memoria accipit̄ uir tualiter non foraliter: ut eſt pars imaginis.

❡ SED aliqui dubitāt. an in parte intelle ctiua aīe noſtre ſit memoria formaliter que ſ. ē reſpectu preteriti ut preteriti: & ratio du bitationis eſt. quia obiectum intellectus eſt uniuerſale: ſed obiectum quod accipitur cū determinatione temporis eſt ſingulare igit̄ &c. ❡ RESPONDETVR cōmuniter quando intellectus fertur in rem ut ē in me moria: hoc eſt dupliciter. uno modo preſcin dendo ab omni differentia tēporis ut ſi cō ſideretur aliquid metha. ſecundum habitū metaphiſicum. & tunc fertur directe in ipſū ut in obiectum uniuerſale. Alio modo conſi derando differentiam temporis ut conſide ret illud ut prius intellectum: & tunc conſi derat illud indirecte. Et iſto modo nullum eſt inconueniēs ponere intelligentiam me moriam formaliter dictam: dum modo in telligatur quando fertur in differentiam tē poris idirecte Verbi gratia. ſicut memoria ē de preterito ita prouidentia eſt de futuro: ſed quando intellectus prouidet de aliquo: pmo ſillogizat per aliquas propoſitiones uniuerſales: & directe. & tūc uadit ad ſingu laria. & hoc eſt ire ad obiectum ſuum indi recte: & illud eſt uerum in demonſtratione ſpeculatiua. cum enim uolo demōſtrare ſor tem eſſe animal directe: uado in maiori ad uniuerſale ſic accipiendo: omnis homo eſt animal: & in minori uado ad obiectum in directe ſor. ē homo. ❡ CONTRA illud obiectum quod eſt preciſe acceptum ſine cō ditione temporis eſt obiectū intellectus nō memorie. ſi ergo erit aliud obiectum mē rie: hoc erit per conditionem contrahentē: ſed illa maxime uidetur aliqua differentia temporis. ſ. temporis preteriti. hoc. n. iportat q̄d nominis memorie. tunc arguitur ſic. ſed nulla uis aut potentia habet obiectum ſuū ppriū & primum tale uidelicet quod poni tur per accidens & indirecte igit̄ obiectū pri mum & indirectū memorie intellectiue eſt res ſub aliq̄ dr̄a tēporis. per illud patet falſū eē exemplū de pꝛudentia. quia eius primū & ppriū obiectum nō eſt uniuerſale. q̄a uni uerſale ut uniuerſale eſt obiectum itellectus igit̄ (cū ſit reſpectu futuri) oportet ꝙ obiec tum uīe eius ſit cum dr̄a tēporis de futuro p̄ciſe. ❡ ITEM de memoria arguo ſpecia liter ſic. licet forte a principio qn̄ intellectus acquirit ſibi cognitionem ſingularis: aut ali cuius termini ſub aliq̄ differentia temporis indirecte. uenit in eius cognitionem. tamē poſtq̄ ſingulare habet in habitu oportet ꝙ directe feratur i ipſum. quod patet q̄a aſpe ctus intellectus ad ea que ſunt in habitu eſt aſpectus directus: ſed res ut ſunt in memo ria intellectiua ſunt in habitu. igit̄ licet ſint in eſſe ſingulari uel cum conſideratione tē poris tamen intellectus poterit directe pro tendi in illa. ❡ ITEM LICET in tellectus poſſibilis ut imperfecte copulatur cum agente non poterit in cognitionem ſingularis directe. tamen quando adeptus erit perfecte. agens poterit perfecte & dire cte. de hoc queſtione de obiecto arti. ii. ibi

nec natura. Sed quando res ſunt I memoria
ſunt ibi in quodam eſſe adepto. igitur poſt
quā ſingularia ſunt in memoria aut quecū
ꝙ intellecta cū cōditione temporis poterit
intellectus talia ſingularia: & cum conditio
ne temporis intelligere. ꝓbatio maioris. qa
quando ſic eſt adeptus agentem perueniet
ad rectū ordinē ſuum quē debet ſibi p na
turā. qa non poteſt ſuo perpetuo fine ꝑuari
ſed ordine nature ſingularia notiora ſunt
uniuerſalibus primo phiſicoꝝ. ❡ CON
FIRMATVR. qa ſingularia ſunt notio
ra nature accipiendo ſingularia diſtincta cō
tra ſpecies ſpecialiſſimas. qa ſingularia ſunt
cauſe & fundamentum & geneꝝ & ſpecie
rum: acceptis etiam generibus & ſpeciebus
nō ſolum pro intentionibus: ſed pro rebus
ſubſtractis intentiōi: ſed cauſe ex natura rei
ſūt notiores cauſatis ergo &c. ❡ TVNC
arguo. quādo intellectus agēs erit adeptus
ſibi totum poſſibilem tunc propter comple
mentū adeptionis intelliget ſecundum or
dinem nature: & per conſequēs directe ſin
gulare qa ſingulare in recto ordine eſt ꝑmū
quia cauſa omniū aliorum. & hoc ex ſum
ma perfectione adeptionis. ergo quādo me
moria habet ſingulare: aut aliqd aliud cum
conditiōe temporis in eſſe adepto propter
naturam adeptionis poterit directe illud in
telligere licet non eque pfecte: ſicut quādo
eſſentialiter erit adeptio. Poſſet ergo ꝓbabi
liter dici ꝙ obiectum intellectus eſt uniuer
ſale: ſed obiectum memorie: aut prouiden
tie poteſt eſſe ſingulare aut aliquid aliud cū
cōditiōe tēporis. ❡ COMENTATOR
tamen faciliter expediret ſe negans omnē
memoriam intellectiuam quere. q. i. arti. ſ.
iiii. determinatione comentatoris. ❡ SE
QVITVR de ſecundo arti. ubi dicunt
aliqui ꝙ partes ymaginis ſic aſſignantur ꝙ
prima pars eſt intellectus agens ꝑciſe. intel
ligentia eſt itellectus poſſibilis ut actualiter
intelligit: & ſic eſt ſecunda pars. Voluntas
aūt ut tertiū ab his eſt tertia pars. Primū pro
bant ſic. quia de rōne prime ptis que ē me
moria eſt prius continere oīa per modū pa
rentis: ſed hoc ꝓprie cōuenit itellectui agē
ti ergo &ce. minorē ꝓbant ſic. quia cā effe
ctiua ꝑcontinet oīa illa uirtualiter ad q̄ ſua
cāitas ſe extendit: ſed intellectus agens eſt
cā effectiua oīum intelligibilium. ergo oīa
ꝑcontinet ēt p modū parentis quia cōtinet
ut cā que eſt facere. iii. de anima textu com
menti. xvii. Sed hoc uocamus p modū parē
tis. quod uocamus p modū efficientis.
❡ Alia oꝑ. contrariat huic ex maiori eo
rū. de rōne prime ptis imaginis eſt ꝑconti
nere p modū parentis: ſed hoc ꝓprie cōue
nit intellectui poſſibili preciſe. ergo intelle
ctus poſſibilis ut actiuus acceptus erit mēo
ria: ut aūt informatus p intelligere erit itel
ligentia. igit̄ &ce. minorē ꝓbant ptio. quia
ſi intelligere eſſet effectus obiecti ergo cale
facere eſſet pfectior effectus q̄ intelligeī. cō
ſequens falſum: ergo & aīs. Probatio conſe
quentie quādo enī aliqua cā hēt plures effe
ctus tanto effectus eſt pfectior quāto magis
aſſimilat̄ forme agentis. Si ergo calor q eſt
obiectum intellectus cauſet intellectionē:
& idē (ut eſt principiū) ꝓducit alium calorē
ſimilem ſibi. ergo (cū in ꝓductione caloris
hēt effectum ſimilem) ſequit̄ ꝙ calefacere
erit pfectior effectus q̄ intellectio. ❡ Item
actus naturalis cuiuſcunq; agentis eſt cū im
petu nature: & ita ē rectus & nō cōuerſiuus
Si ergo actus intelligendi eēt cāliter ab ob
iecto nunq̄ poſſet eſſe actus reflexus in itel
lectu &ce. libro. ii. d. xxiii. & xxiiii. argumen
ta ſunt ꝓ iſta opi. ❡ CONTRA iſtam
ſecundā opi. arguit̄ ſic. memoria non ſolū ē
parens ſed eſt prima pars imagis igit̄ ubi in
uenit̄ prima rō parentis ibi debet attribui
memoria: ſed poſito ꝙ intellectus poſſibi
lis ſit parens & actiuus reſpectu ſui actus ta
men prima rō parentis & agentis conuenit
intellectui agenti. quia ipſe eſt totale uirtua
le cōtinens reſpectu totius cognitionis. er
go non obſtante actiuitate reſpectu intelle
ctus poſſibilis. tamen intellectus agens erit
memoria. ❡ POST opiniones ſimplices
que ſolū accipiunt intellectū poſſibilē: uel
agentē: p memoria: ſecunt̄ cōpoſite quarū
una ptim cōcordat cū prima: ſed penitus di
ſcordat a ſecūda que dicit ꝙ memoria eſt in
tellectus agens (cū fantaſmate illuſtrato) in
cludit intellectum poſſibilē ut paſſiuum. ꝙ
ſic ꝓbant. qa memoria hēt rōnem parentis
ſed intellectus poſſibilis non pōt agere uel
hēre rōnem parentis. qa ipē eſt in potentia
ad actum intelligendi: & nihil ducit ſe ipm
de potentia ad actū. ergo hoc oportet fieri
p intellectū agentē: & tunc eſt non ſine ob
iecto. igit̄ omnia tria hūt rōnem memorie
que parens dī. ꝓbant minorē multis argu

mentis in diuerſis locis.qa ſi idē duceret ſe
de potentia ad actum idem eſſet potētia &
actus.quod eſt contra primū principiū me-
tha.¶ ITEM materia & efficiēs coinci-
derent quod eſt cōtra.p.ii.phi.textu cōmen
ti.xxx.¶ ITEM idē referret̄ ad ſe ipſum
relatione reali.quod eſt contra phm̄. v. me
tha.textu cōmenti .xx. de relatiōe idēptita
tis.Item eadē rōne diceret̄ ꝙ quodlibet fa
ceret ſe ad pn̄tiā paſſiui uerbi gratia . lignū
cōburit ſe ad preſentiā ignis & nō ignis cō
burit ipſum qua enim rōne negat̄ in uno &
in alio.¶ SED huic ſunt alie due cōpoſi
te cōtrarie quaꝝ una dicit ꝙ licet itellectus
poſſibilis non ſit totaliter p ſe ſolum patēs
noticie:tamen ipſe cū obiecto cōcurrit in rō
ne cāe efficientis reſpectu actus intelligēdi.
& ſic dixit ꝙ eſt memoria.¶ ALIA opi.
dicit ꝙ licet itellectus poſſibilis ſit paſſiuus
reſpectu actus qui eſt ſimplex intelligentia
& confuſa:tn̄ ut informat̄ ſimplici intelli-
gentia:ſic hēt rōnem agentis & patētis &
ſic eſt memoria.Rōnes utriuſq; opinionis
ſunt iſta di.xxiii.li. ii.¶ SEQVITVR
de.iiii.ar.ubi dicunt aliqui ut ſcotus ꝙ ima-
go cōſiſtit in actibus primis & ſecūdis: ſed i
actibus ſecundis cōſiſtit ut illi actus ſecundi
informant potentias:& ita ſecundum iſtos
imago conſiſtit in actibus & potētiis ſimul
ſed in neutro per ſe.¶ ASSVMPTVM
imaginatur ſic.quia intellectus ut habēs ob
iectum preſens eſt in actu primo reſpectu
intellectionis que eſt actus ſecundus .Simi-
liter uoluntas ut habens ſuum obiectum
pſens eſt in actu primo reſpectu uolitionis
quiꝫ eſt actus ſecundus.cum ergo nō ſunt ni
ſi duo actus primi nec etiam niſi duo actus
ſecundi.manifeſtum eſt ꝙ nec in actibus p̄-
mis per ſe nec in actibus ſecundis per ſe eſt
ymago trinitatis.igit̄ erit i actibus p̄mis &
ſecundis ſic ut dicunt ꝙ intellectus in p̄mo
actu.ſ.ut habens obiectū intelligibile ſibi p̄
ſens eſt memoria . ut autē idem intellectus
uel anima p intellectum quod p eodē hn̄t
ut dicunt in q̄tum accipit ſuam noticiam :
dicit̄ intelligentia. uoluntas autem ē tertia
pars ymaginis in quantū eſt pfecta p actum
uolēdi.¶ CONTRA hoc arguo ſic.po
nentes actus ptinere ad ymaginem. hoc eſt
qa origo i actibus repreſentat originem &
diſtinctionem in perſonis diuinis:ſed actus
ut conſiderant̄ ſecundum originem quam

poſſunt habere ad inuicem ſic preciſe cōſi-
derant̄ ut ſunt ab alio quia originari forma
liter eſt eſſe ab alio: & ſibi accidit eſſe i alio
ergo ſi actus pertinent ad ymaginem : hoc
erit pciſe ut ſunt ab alio:non autem ut reci
piuntur in alio ut dicit iſta opinio . ¶ DI
CES forte(ſicut in reſpōſione cuiuſdem ar
gumēti dicunt)ꝙ inter partes ymaginis nō
requiritur ordo originis ſed ꝙ una naturali
ter ſit prior alia . ¶ CONTRA ſi tātum
ſufficit ad ymaginem ordo naturalis partiū
ſine origine ergo cum inter hec tria uolun
tatem : & intellectum poſſibilem:& agen-
tem:ut ſunt potentie ſit eque ordo natura-
lis:ymo magis principalis ſicut inter intelli
gere & uelle.ordo.n.in potentiis eſt princi
palior qa eſt cauſa originis in actibus. ergo
potentie ſolum pertinēt ad ymaginem ita
ꝙ in potentiis ſolum poterit eſſe ymago ſi
ne informatione actuum . ¶ ITEM hoc
eſt expreſſe cōtra aug.ix.de trini.c.ii.ubi p
bat ymaginem eſſe in anima ut itellecta &
amata a ſe: ſed in intellectione & amatiōe
importat̄ origo : ergo origo ptinet ad yma
ginē . ¶ SEQVITVR de.iiii.arti.ubi
dicunt qdam.thom̄.ꝙ ymago principalius
in actibus q̄ in potentiis ul̄ habitibus.ratio
eſt : quia ymago eſt repreſentatio q̄dam di
ſtinctarum perſonaꝝ i diuinis . ſed perſone
in diuinis ſunt diſtincte proceſſiones origi
nis igit̄ oportet ymaginem accipi in nobis
ubi eſt talis diſtinctio & pceſſio.ſed hoc eſt
pciſe in actibus ergo &c. ¶ CONTRA
illud arguit̄ ſic.omne illud quo āmoto ma
net formalis ratio eius a quo āmouet̄ ē ex
trinſecum ſibi.ſed āmotis actibus manet rō
formalis ymaginis ergo . Minor pbat̄ per.
xiiii.de trini.ca.xiii.uel.xxiii.Hec ergo trini
tas mentis non ppter ea ymago dei eſt qa
ſui meminit mens:& intelligit ac diligat ſe
ſed quia poteſt etiam meminiſſe & intelli-
gere & amare a quo facta eſt. ¶ ITEM
ymago in nobis ē perpetua.aug.in.xiiii. de
de tri.ca.iiii.uel.v.dicit ꝙ ymago non pōt
cōſiſtere in retentione : cognitione.& dile-
ctione cum hec non maneant ſemp:ſed in
patria euacuabunt̄:ſed ymago nō: ſed ppe
tuabit̄.ſed actus potentiarum non ſunt per
petui in nobis igit̄ &ce. ¶ PROPTER
quod alii dicunt.ſ.henricus. ꝙ i anima ſunt
quidam actus abditi ſemper manentes. er-
go reſpectum eorum poteſt eſſe perpetua

ymago in nobis. ¶ CONTRA in quo-
cunqꝫ priori ponitur anima in ſuo optimo
eſſe ſeccundū quod eſt imortalis in eodem
priori ponitur eſſe imago trinitatis: ſed āte
omnem actū ſiue abditū: ſiue manifeſtum:
ipſa ē imortalis imortale enim ſequit eius
eſſe: & eſſe eſt āte omne agere. igitur. &ce.
Maior habetur ab. aug. xiiii. de trini. c. iiii.
dicit enim ſic. abſit ut cū aīe natura ſit imor
talis nec ab initio quo creatura eſt deinceps
unq̄ eſſe deſiſtat id quo nihil melius ha-
bet: & nō cum eius imortalitate perduret.
Quid enim i eius natura melius creatū eſt:
quā ꝙ ad ſui creatoris imaginem facta eſt.
¶ ITEM cū mens de nouo cogitat ſe uel
alia. quero utrum illud itelligere abditum
ſimul manet cū actuali cogitatōe uel non. ſi
ſic. ergo eiuſdem obiecti uel eiuſdē potētie
ſimul poſſunt eſſe duo actus eiuſdē ſpeciei.
ſi nō: igit non manet plus imago perpetua
in actibus abditis q̄ manifeſtis. ¶ ITEM
ꝙ illi actus abditi ſunt contra philoſophiā
ꝓbo. imaginat enim ꝙ ſtati cum anima ē:
tales actus ſunt. & ideo dicunt ꝑpetui ſicut
ſtati cum lux eſt: lucere eſt: ſed hoc eſt contra
philoſophiam ergo &ce. ꝓbo minorē quia
phi. tertō de aīa textu cōmē. xvi. ponit ꝙ in
tellectus itelligit ſe ſicut alia. quod intelligit
ab omnibus. i. ꝑ fantaſmata alioꝝ igitur ſe-
cundum phm oē intelligere ē per fantaſma
ta ita ꝙ itelligere ſe ſupponit. ſ. actū fātaſie.
ſed ſecundū phm fantaſia eſt motus factus
a ſenſu ſecundū actū. ergo cum anima eſt: nō
ſtati & imediate ſequit ipſam ſuū intellige
re: ſicut lucere lucē: ſed p̄ſupponit alias opa
tiones. ¶ ITEM iſta opi. ē contra aug. cui
iponitur. quia ſi itelligere abditum eſt opa
tio elicita: ita ꝙ ibi attendat imago i nobis:
oportebit ꝙ i illo actu poſſit accipi parens:
& proles: ſiue memoria: & uerbum: ſi ergo
iſta imago eſt ꝑpetua in anima & coeterna
illi: ſequit ꝙ uerbum i nobis eſt coeternum
memorie ꝙ eſt cōtra aug. xv. de trini. c. xvi.
ubi dicit ꝙ ſolus deus habet uerbum ſibi
coeternū. ¶ ITEM ipi imaginant ꝙ ta-
le uerbum eſſet formatū actu abdito non
actuali cognitione qd eſt contra aug. ibidē
dicentem. quomodo eſt uerbum quod non
dum in cognitionis uiſione eſt formatum.
¶ PROPTER quod uidebat mihi ali-
quando eſſe diſtinguendum ꝙ ymago pōt
accipi dupliciter. Vno modo ꝑfecta & ſim

pliciter. Aliomō ſecundum qd & ſecūdum
aliqualem ſpecificationē ꝑſonaꝝ in diuinis
primo dicebam ꝙ uerius cōſiſtit ymago in
potentiis q̄ in actibus uel habitibus qd ſic
ꝓbat. Vbi eſt uera origo in natura intelle-
ctuali & uera cōformitas & cum hoc uerior
cōſubſtātialitas trinitatis i unitate q̄ poſſint
eſſe in habitibus: & uerior ꝑpetuitas q̄ poſ-
ſit eſſe in actibus. ibi eſt uerior imago & ꝑ-
fectior. Dico aūt in natura intellectuali ꝑci
ſe qa & ſi omnia iſta inuenirent in alia aīa
q̄ in intellectuali nō eēt preciſe imago. ſed
ueſtigiū. qa non eſſet ſpiritualis repreſenta
tio. Sed oīa iſta poſſunt inueniri in potētiis
aīe que ſunt intellectus agens & intellectus
poſſibilis & uoluntas igit in iſtis tribus po
tentiis ē ſimpliciter & ꝑfecte imago. Maior
apparet expreſſe ex cōditionibus imaginis
ſecundum ſe. minor eſt manifeſta q̄tum ad
duas ultias ꝙ maior eſt cōſubſtantialitas tri
nitatis in unitate potentiaꝝ q̄ habituū qa
ſi potentie ſunt eſſentia aīe: eſt ꝑ ſe manife
ſtum. Si aūt ſint accidētia ſupaddita adhuc
eſt manifeſtum. qa imediatius ſe habent ad
animam q̄ habitus. in tantū ꝙ habitus non
habebunt cōſubſtantialitatē ad aīam niſi ꝑ
potentias: ſed ꝓpter qd uniquodqꝫ & illud
magis. q̄tū autem ad perpetuitatem eſt ma
nifeſtum ꝙ potentie ſunt ꝑpetue in anima
actus autem trāſeunt. Sed ꝓbat minor q̄n
tum ad p̄mam partem. ſ. ꝙ in potentiis eſt
uera origo qa ſiue potētie anime ſint eſſen
tia anime: ſiue non: intellectus poſſibilis nō
ſolum orit ab intellectu agēte q̄tū ad actū
ſuum ex parte obiecti. ſ. inq̄tū accipit ſuū
obiectū ab intellectu agente: ſed etiam ut ē
ſecūda pars in anima ipſe orit ab intellectu
agente: quantū ad eſſe in actu p̄mo ꝛ̄ſpectu
intentionis. ſ. quantū ad eſſe tale ꝙ ipſe ſit i
ultima poteſtate ad intelligēdum: & eodē
modo uoluntas orit ab utroqꝫ quātū ad eē
in ultima poteſtate. ¶ AD uoluntatē igit
in potentiis eſt una origo: ꝓbatio aſſumpti
primo quantū ad intellectum. ad hoc. n. illu
minat ab ipſo agēte poſſibilis ut ſit in ꝓxi
ma. potentia ad intelligendum: hoc enim
determīat cō. iii. de aīa. co. v. regie. ii. q. ſent.
arg. ſi. ſic puta ꝙ ſicut lumen in oculo cauſa
tum non ſolum ē ſibi ratio uidendi colorē
in quantum illuminat obiectum extra: ſed
etiam in quantū cōſtituit ipam potentiam
uiſiuā catuli in ultima poteſtate ad hoc ꝙ ui

deat.ſic hic.Secũdo pbať.iii.de anima.tex. cõ.xvii.Primo.phi.ibidẽ comparat iſtas potentias ad inuicem ut ſunt quedã partes in anima & dicit ꝙ ſicut in omni natura &ce. neceſſe eſt & in aĩa has eſſe differentias: & poſt comparationẽ illam quã habẽt in ipa anima cõparat iſtas uirtutes ad inuicem ſecũdum obiectum & dicit hic habitus qdẽ ẽ ut lumen:quodãmodo enim lumẽ facit potentia colorem &c. ſed fruſtra eſſent iſte diuerſe cõparationes niſi poſſibilis oriretur ab agente non ſolum recipiendo ſuum obiectum illuminatum ab eo ſed etiam ꝙ ipſemet poſſibilis ut eſt potentia in anima illuminareť ab eo & reciperet eſſe intellectiuũ quodãmodo ab eo. ¶ ITEM cõ.ibidem comparat iſtas ad inuicem pciſe ut ſunt partes in anima ſic.dicens: neceſſe ẽ in pte anime que diciť intelligere ut in ea ſit pars q̃ diciť intellectus ſecundum quod efficiť oẽ &ce. Etiam ſuple & ſecũda pars que dicitur intellectus ſecundũ quẽ facit intellectũ iſtũ qui eſt in potentia intelligere omnia ĩ actu: & etiam dicit cõ.ꝙ quia eſt in actu: cauſa ẽ ut intelligat omnia:igiť ex comẽtatore hẽtur ꝙ ut ſunt partes anime intellectus agẽs facit poſſibilem in actu ut poſſit intelligere omnia & hoc eſt ppoſitum.Quod intellectus poſſibilis oriť ab agente ſecundum ꝙ ſunt partes: & hoc tali origine que eſt infieri actu in ultima poteſtate ad intelligendũ. Hoc habito de origine intellectus poſſibilis ab agente ſeqtur manifeſte ꝙ uoluntas oritur ab utroq₃ eodem modo.ſ.ſecundum talem originẽ que eſt ab utroq₃ fieri in actu in ultima poteſtate ad uolẽdum. Iſte enim tres potentie habẽt eſſentialem ordinẽ ad inuicem non ſolum in ordine ad obiectum & ex parte anime.ſed etiã in cauſis eſſentialiter ordinatis ſecũdum ordinem iſtum quẽ habẽt ad inuicem.ſicut ſecũda dependet a prima.ſic tertia dependet ab utraq₃.ſicut in generatione hominis homo dependet a ſole:& calor naturalis hoĩs & a ſole & ab homiãe.ergo ſicut intellectus poſſibilis ex pte anime dependẽt ab agente q̃tum ad talem originem ꝙ ſit in actu p ipſum ita uolũtas ſecundũ eũdem modum dependet ab utroq₃. Ex pbatione iſtius partis minoris pbať ſtatim alia pars de cõformitate.quia ubi eſt unum ab uno in natura intellectuali.ſ.poſſibilis ab agente ibi pportionaliter accipiuntur pater. & filius:ubi aũt unum ad duos.ſ. uoluntas ab utroq₃ ibi pportionaliter accipiť.ſ.ſ.& ſic patet minor principalis totaliť.

¶ ITEM hec uideť eſſe intẽtio aug.xiiii. de trini.qa cũ.c.vii.poſuerit duas imagines .ſ.unam in actibus abditis uel habitualibus aliam in actibus mãifeſtis poſtea compatis primam ad ſecundam tenet ꝙ prima nõ ẽ imago memorie:& ideo ponit ſecũdam.

¶ POSTEA ca.viii.comparans ſecũdam ad illam que eſt in potentiis tenet ꝙ ẽ uere imago in potentiis ſic dicens.nunc uero ad eam iam perueniamus diſputationem: ubi principale mentis humane quo nouit deũ uel poteſt noſſe conſiderãdum ſuſcepimus ut in eo reperiamus imaginem dei: reſplendet prius mens in ſe ipa conſideranda ante q̃ ſit particeps dei: & in ea reperiẽda ẽ imago eius.Quod pbat ſic. ibi querenda eſt & inuenienda imago in nobis & addo principaliter quo noſtra anima nihil habet melius. ſed hoc ꝙ anima noſtra eſt dei capax & particeps eſſe poteſt nihil melius igiť &ce. Et addo nec principalius: pbat minorem. qa illud bonum melius eſt in anima qd nũquã poteſt deleri ſed ſemper manet natum pululať in bonum q̃ quod poteſt:ſed actus omnes & habitus poſſunt deleri quia boni actus per deformes & econuerſo: capacitas autem nõ. Et hoc eſt ꝙ addit aug.diximus eam & ſi amiſſa dei participatio & abolita abſq₃ deformitate dei tamen imaginẽ permanere.& loquitur de deformitate p peccatum de quo dixit.ca.iii.ergo.&c.Si autẽ loquamur de imagine quãtum ad aliqualem ſpecificationem reſpectu trinitatis ĩ diuinis: puta ꝙ ſit ibi aliqua pars pducens actum intellectus:& alia pducta per modum uerbi. alia aũt pducta p modum amoris. ſic dico ꝙ uerius & expreſſius conſiſtit imago ĩ actibus uel habitibus q̃ potentiis.ſed hec non eſt uera imago qa hic diffiniť cõſubſtantialitas & perpetuitas:& ideo aug.xv.de trini. c.xxiiii. iſtam non abſolute imaginem ſed imaginem aliqualem &; qualẽcũq₃: & ual de imparẽ imaginẽ uocat. ¶ CONFIRMATVR ꝙ iſta imago non põt eſſe niſi aliqualis.quia iſta nõ ſemp manet. Per hoc enim.xiiii.de tri.c.iii. pbatur ꝙ in fidei retẽtiõe:cõtemplatione:non poteſt inueniri imago.ſed ex oppoſito imago in potentiis eſt ſimpliciter imago: qa de illa infra cõcludit

contrarium ſic.ſed inuenienda eſt in anima
hominis.i.rationali:ſiue itellectuali: imago
creatoris que eius imortalitas imortalitati i
finita eſt. ¶PER hanc diſtinctionem pa
tet ad argumēta olum opi. Patet etiam ad
ſecundum arti.qualiter aſſumenda eſt ima-
go: qa ſi querat̄ imago quo ad illud quod
eſt ſimpliciter & pfecte ſic cōſiſtit in hiis tri
bus potentiis.ſ.intellectu agēte q ē memo
ria & poſſibili q eſt ples:& uoluntate:ut ſu
pra pbatum eſt.Si accipiat̄ ymago ut ſecun
dum aliqualem ſpecificationē cōſiſtit i acti
bus: ſic ꝙ itellectus poſſibilis actiuitate ſua
eſt memoria:actus intelligendi ples: & itel
ligentia:actus uoluntatis amor: & ſic conſi
ſtit imago in una potentia. & duobus acti-
bus. Sed quia nō teneo ꝙ actus intellectus
agentis illuminat poſſibilem ꝙ eſt totum
fundamentum in iſto modo dicēdi: ſed cō
trarium teneo.ii.q.ſuper plogū ar.primo.
¶IDEO ſequit̄.v.articulus i quo tenebo
ꝙ cōſiſtit in ipa eſſentia anime nō nitendo
contradicere multū aureolo ſed magis pla
nis uerbis in bono intellectu pbare opinio
nem ſuam & eam declarare q̄tenus opinio
ſua cōcordat mee diu poſite anteq̄ uidi ſuā
di.iii.q.ultima arti.i.ponit ꝙ anima accipit̄
tripliciter.ſ.ut in ſe & ut ante ſe poſita per
actum intellectus:p actum enim intellectus
quando anima ſe intelligit: ipa ponit̄ ante
ſe in eſſe intellecto ſeu apparenti ſeu cōſpi
cuo:& accipitur tertio ut extra ſe poſita per
actum amoris egredientem. qa p amorem
exiit uerſus amatū amare.n.eſt actus egreſſi
uus quo amans ponit̄ in eſſe egreſſuo & la
to ad amatum:& ſic accipit̄ imago trinita-
tis in ipa anima ſecundum ſe & in duobus
ſuppoſitis p actus intellectus amoris inten
tionaliter productis ante ſe & extra ſe.
¶ARGVMENTA omnium opi.iſta
rum ſoluent̄ in hac.q.ſequente articulo.i.

IC igit̄ faciendo principalē.
q.duo faciam. Primo in magis
planis uerbis pbabo ꝙ imago
cōſiſtit i ppria eſſentia aīe ut in
tellectiua:ut a ſe itellecta:ut a ſe
amata. Secundo declarabo ꝙ hoc quod di
co intellectiua ut intellecta ut amata ꝙ ly.
ut & li.intellectum:& amatum: ſecundū ꝙ
uident̄ reduplicare actus itelligēdi:aut amā
di:ſeu pductiones nō ptinent ad rationem
ymaginis imo deſtruerent cōſubſtantialita
tē imaginis ſed notant ſubſtā̄tiam aīe ut ſit
ſenſus anima que exiſtit itellecta & que exi
ſtit pducta in eſſe intellecto: & que exiſtit
pducta in eſſe amato:ſub iſtis relationibus
triplicata ē imago trinitatis. ¶SEQVI
TVR igr̄ de.i.arti.ubi dico ꝙ poſſet tene
ri ꝙ imago nō cōſiſtit i potentiis:nec habi-
tibus nec actibus: ſed i ipa eſſentia ut ſui ip
ſius itellectiua ut a ſe intellecta:ut a ſe ama
ta:pbat̄ qa ut eſt ſui intellectiua habere po
teſt rationem parentis ſecūdum actiuos ut
autem intellecta:ſic quoddammodo pdu
cit̄.ſ.in primo eſſe itellecto: & ſic hēt ratio
nem plis & uerbi: ut autem a ſe amata ſic.
pducit̄ in quoddam cōplacito & ſic hēt ra
tionem amoris:& in iſta trinitate ſemp re-
tinet idemptitatē eſſentie.ergo iſto mō aſſi
gnat̄ imago cōuenient̄. ¶ITEM idē ar
gu.facto ſecundum paſſionis qa ſecūdū paſ
ſiuos. mēs & obiectum hēbit rationem pa
rentis: mens uero(ut ab obiecto qđ eſt ipſa
met pduci in eſſe intellecto)habet rationē
plis:ut a ſe ipo obiecto pducit̄ in eſſe ama
to hēt rationem.ſ.ſ.& ita habetur ppoſitū.
¶CONFIRMATVR utrumq; argu-
mentum qa imago nō q̄rit̄ niſi ſecundū cō
ſormitatem & correſpōdētiā ad illud cuius
eſt imago:ſed quando loquimur de trini.di
uina cuius imago hic q̄ritur nō cōputamus
potentiā generatiuam:nec actū generandi:
aut ſpirandi ut different a pſonis re uel ra-
tione infra numeꝝ trinitatis.licet cōcōiten
tur trinitatem.imo ſolum infra numeꝝ tri
nitatis cōputamus res ſubſtractas a potētiis
& actibus.ſ.patrem:& filium: igit̄ in imagi
ne infra numeꝝ prium imaginis non debe
mus cōputare potentias & actus q̄ differūt
ab anima.licet cūcōitent̄. imo ſolū ad ima-
gineem ptinent natura ſubſtracta.ſ.mēs q̄
noſcit & que pducit̄ in eſſe noto & amato
¶ITEM ꝙ iſte modus ſit cōueniēs ma
gis.qa iſte modus ſaluat conſubſtantialita-
tem.qa mens(ut intelligit: & ut intellecta:
& uolita)eſt eadem ſubſtātia:eadem eſſen-
tia:eadem uita:etiam(ut ſic in ipſa eſt ordo
originis unius ab uno & unius a duobus ēt
ſic partes imaginis habent ſe ut ſuppoſita
qa eſſent intellecta & uolita)non ſe hēt p
modum herentis ſicut potentie & actus: &
habitus:ſed ut aſſiſtens & ſubſiſtens aſſiſtēs
autem habet rationē ſuppoſiti ſed iſte ma
xime ſunt conditiones imaginis ergo &ce.

Nec ualet dicere ꝙ res mutiplicata ſecũdũ
eſſe intentionale non repreſentat multitu-
dinem realem:qualis eſt in diuinis.Reſpon
deo ꝙ per imaginem in nobis non poſſu-
mus arguere imaginem in diuinis per argu
mentum equiparantie ſed per argumẽtum
eminentie ſic.illud perfectionis quod eſt in
creaturis eminentius eſt ĩ diuinis:ſed ĩ crea-
turis eadem res poteſt ſeipſam ꝓducere im
mediate & mediate in diuerſo eſſe ſuppoſi
tali intentionali:ut puta ſecundum actiuos
anima ut ẽ actiua ꝓducit ſe ipſam ꝑ actum
intelligendi & uolendi in tali eſſe intentio
nali de quo dictum eſt.Vel ſecundum paſſi-
uos anima ut eſt obiectum ſui ipſius ꝓducit
ſeipſam in ſic diuerſimode. ergo in diuinis
deus poterit ſe ipm̃ ꝓducere in diuerſo eſſe
ſuppoſitali reali.nota in fine.q.qualiter illđ
intentionale eſſe nõ pertinet olo ad per ſe
rationẽ imaginis: ſed ꝓciſe illi reſpectus ori
ginis intelligentis & intellecti.❡ITEM
uideť ꝙ hec ſit intentio aug. ꝓbatio.ix.n.
de tri. ĩcipit tradere cognitionem trinitatis
& ca.iii.declarat eam ſic dicens . cum mens
amat ſe duo ſunt amans & amatum . ꝓbat
ꝙ ſunt duo:relatiue enim amans & amatũ
dicunť.Sed mẽs hic nõ dicit duas eſſentias:
ſed unam quia nec mẽs ſicut nec ſpiritus di
ciť relatiue.nõ enim diciť reſpectu ad cor-
pus ſicut amans reſpectu amati diciť. qa re
tracto corpore adhuc manet mens aut ſpi-
ritus. ſed retracto ab amãte nõ manet ama
tum.ergo mens cũ amat ſe cũ unitate eſſen
tie ſtat dualitas relatiuã . & ut deducit.iii.c.
vi.non amat ſe niſi ſe noſcat.ergo cum uni
tate eſſentie ſtat trinitas relatiua.ſ.cum uni
tate ipſius mentis ſtat trinitas noſcentis no
ti & amati:ſed totus iſte ꝓceſſus nihil cõti-
net ut plane patet niſi ꝙ imago accipiť pe
nes ipſam eſſentiam anime ut multiplicať
ſecundum eſſe intellectum:& amatũ: & nõ
penes ipſas potẽtias anime aut actus aut ha
bitus igiť patet ꝓpoſitum.❡ITEM hoc
ꝓbať ex argu.Augu.enim ꝓbat cap.iiii.ꝙ
mens:noticia.& amor:ſũt una ſubſtãtia. ſic.
nullum accidẽs excedit ſuum ſubiectum ſic
uidelicet ꝙ non ſolum agit in alia ſed etiã
conuertit ſe ſupra ſe agendo in ſe ipm̃. hoc
patet de calore : ſed mens nõ ſolum noſcit
alia: ſed ſe & nõ ſolũ amat alia ſed ſeipſam
ergo mens:noticia. & amor ſunt ſubſtantia
& planum eſt ꝙ mens noſcens ſeipſam &
amans ꝙ ipſa nota & amata non ſunt diuer
ſe ſubſtantie.igiť mẽs:noticia.& amor ſunt
una ſubſtantia . Tunc argumentum hoc eſt
falſum ſi accipianť ꝑ actibus : mẽs enim &
iſti duo actus non ſunt una ſubſtantia quia
iſti actus ſunt accidentia mentis noſcentis
ſe & adamantis ſe.Si uero accipiantur ꝑ po
tentiis maior erit rõnaliter calumpniabilis.
Si enim ſenſus maioris ſit nullũ accidens in
uirtute quacunq; excedit ſuum ſubiectum
conuertendo ſe ſup ipſam.Dicam ꝙ falſum
eſt.accidẽs.n. ſi eſt ꝓprium nature in corpo
ree uirtute nature ĩ corporee poteſt cõuerte
re ſe ſupra ſe.Si uero accipianť pro ipſa ſub
ſtantia anime intellectiue.tunc concluſio &
omnes ꝓpoſitiones erunt uere & ſine calũ
pnia.ſic arguendo.nullum accidẽs neq; cor
poreum neq; in corporeũ ſuum excedit ſu-
biectum agẽdo in ſe ipm̃:& hoc ꝓpria uir
tute formaliter:ſed mens.i.anima ĩtellecti-
ua excedit ſubiectum ſuum agẽdo ĩ ſeipm̃
in quantũ eſt nota a ſe:& amata a ſe:& hoc
propria uirtute.ergo mens:noticia:& amor
accipiendo iſta tria ꝓ anima ĩtellectiua no
ta.& amata : ſunt ſubſtantia.patet ergo ꝙ ĩ
iſto intellectu aſſignať imago ĩ nobis.ſ.pe
nes eſſentiam anime noſcẽtis:note: & ama
te . ❡ITEM ꝓprietates nõ attribuũť rei
niſi penes quam accipiť imago: ſed ꝓprie-
tates imaginis nõ attribuũť potẽtiis anime
ſed menti note . & amate.a ſe.ergo imago
nõ accipiť penes potentias. ſed penes eſſen
tiam anime &ce. Minor patet. iiii.ca .po-
nit ꝙ partes imaginis ſunt equales dicẽs ꝙ
ſunt ĩſeparabiles.ſ.ꝙ ſunt incõponibiles &
incõfuſibiles &c.ca.v.&.vi.ꝙ quelibet pars
eſt in alia:& econuerſo: & oẽs iſtas ꝓprieta
tes ꝓbat de imagine ſecundum ꝙ mens eſt
nota.& amata a ſe:ut patet diffuſe ibidem
igiť &c.❡HIC diligenter notandum ꝙ
q̃uis ſit imago ĩ anima ut ſubeſt iſtis accidẽ
tibus elicitis circa ſe: cum ſimpliciter primo
eſt imago in anima ut eſt intellectiua: intel
ligibilis:& amabilis a ſe.hoc ꝓbať ꝑ argu-
mentum ſuum.xiiii. de trini.c.viii.qa ꝓbat
ꝙ in anima eſt imago ut ẽ dei capax. & nõ
ſolum ut actu capit deum.ſic illic querenda
ẽ imago quo natura noſtra nihil habet me
lius:ſed hoc eſt ut ẽ dei capax. qa capacitas
non poteſt aboleri ſed actus poſſunt. igitur
a ſimili. Illic querenda eſt imago quo nihil
habet melius:ſed capacitas que ẽ ipſi aĩe in

tellectiue respectu sui ipsius. & hoc p essentiam suam: & substãtiam: nõ solum melior est illa que sibi in est respectu sui p potẽtias suas. quia hoc est per essentiam. illa per participationem. sed est melior illa que est per actus elicitos. quia illa aboleri potest. etiam si sint actus abditi. Si enim differunt ab eẽntia: sic aboleri poterunt: si uero non differũt non sunt actus. In angelis enim nõ cõcedimus q essentia angeli est suus actus intelligendi. ergo si cõcedat q imago est in anima ut intelligit se. ergo penes capacitatem q̃ est in ipa substantia aie respectu ipiusmet qua ipa anima est itellectiua & intelligibilis: & amabilis magis a se: accipit imago q̃ penes potentias anime uel actus. Dico ergo q si imago accipit fundamẽtaliter sic oportet q cõsistat in esse anime ut intellecta: intelligibilis. & amabilis. Si uero accipiat formaliter. sic secundum eos q cõcederẽt q relatio intellecti: itelligibilis: & amabilis: sunt relationes actualiter fundate & reales quod multi cõcederent. licet enim intellectum & intelligibile dicant potentiam & aptitudinẽ respectu actus eliciendi: tamẽ sunt actuales seu actu fundate. quo ad actum primum qui est esse. actu enim est itellectiua & actu itelligibilis anima ipa. Et istos etiã oportet cõcedere q imago formaliter cõsistat i eẽntia anime ut intellectiua. q relatio itellecti & que fundat in potentia elicitiua sit realis quere di. v. q. ii. ar. i. & di. xxvi. arti. secundo. Si uero accipiat imago ultimate formaliter sic oportet q cõsistat in essentia anime ut ẽ noscens. nota: & amata: respectus enim originis ut exigunt opationem p modũ actus secundi sunt respectus secundum quos ala nostra ultimate assimilat et conformat tribus psonis relatiuis actu exercito pductis. Ad hoc aug. ix. de trini. ca. ii. loquens qualiter uerbum est imago dicit hoc habet perfectam & equalem qua mens ipa que nouit est nota. Nota perfectam. i. ultimate attributam quando noscit & ẽ nota. ¶ PROPTER diuersas imagines quas aug. in sequentibus libris ponit. est diligenter intelligendum q ille sunt aliquales imagines: & illa posita libro. ix. de trini. penes essentiam intellectam uel intelligibilem a se est principalis & pncipaliter imago quod patet ex duobus. primo quia hic tractat de imagine non solum in se: sed quo ad pprietates suas ut patet. ii. iii. iiii. ca. huius. ix. li. In aliis libris non uł saltem quo ad paucas: sed ubi res tractatur & in se & quo ad suas pprietates ibi tractat principaliter ergo &c. Secundo quia hic tractatur de imagine quo ad relatiuam trinitatem: & quo ad substãtialem unitatẽ ut patet. ii. iii. & iiii. ca. in aliis aũt frequẽter imo quasi semper assignatur imago trinitatis: nõ in una re sed in diuersis ut. xiiii. li. ca. viii. ubi assignat eam in intellectu nostro ut est dei capax: deus autem qui capit ab intellectu & noster intellectus sunt due res. uel si in una re hoc non est in una simpliciter: sed una subiecto solum. sicut in secundo di. de uisu & uisiõe &c. &. xiiii. libro tertio. qa hic tractat de origine talium que representant supposita & originem. Essentia enim ut intellecta & amata diuersimode ẽ originata & per modum suppositi qa ut sic habet rationem assistentis uł subsistentis: & nõ inherentis: sed ista nõ inueniunt i aliis libris ubi assignatur imago ergo est principaliter assignata. ¶ PER hanc uiam possunt solui argumenta omniũ opi. supra dicta que pbant q imago consistit in actibus. ¶ AD illud scoti cum dicit cum sint ibi duo actus pmi & duo actus secundi in neutro genere actuum potest esse imago trinitatis: cõcedo & quando dicit ergo in utroq simul: dico q nõ sequit. qa potest esse in alio ab utroq. i. in potentiis anime secundum aliquos uel essentia ut tripliciter relatiue multiplicata. ¶ AD illud thom. dicit q origo saluatur i ipa essentia anime ut itellecta a se & amata a se ut enim anima est intellecta a se ipa pducitur in quoddam esse intellecto & ut amata pducit in esse amato: & ita nõ i ipis actibus sed in ipa anima ut relucet multiplicata i actibus erit imago. ¶ AD illud henri. qd accipit ab aug. dico q nõ intendit q i ipis actibus abditis cõsistit imago qd patet qa tunc nõ saluaret cõsubstantialitas sed cõsubstãtialitatem ponit aug. ix. de trini. c. iiii. ii. & iii. sed intelligit q imago accipit i ipa essentia anime p ut anima aut ut mens est relatiue multiplicata in illis actibus quibus se cognoscit puta secundum q ipsa est intellectiua sui & intellecta a se & amata.

¶ AD argumenta i secundo articulo q̃ pbant q imago cõsistit in potẽtiis & primo q intellectus agens est prima pars imaginis qa continet omnia intelligibilia uirtualiter

& per conſequens habet rationem parẽtis. ¶ RESPONDEO ꝙ ad primam ptem imaginis nõ ſolum ptinet cõtinere uirtualiter ipm itelligibile faciendo ipſum intelligibile:ſed pertinet ꝙ ſit natura itellectiua parens & concipiens: ſed cõcipere & intelligere non pertinent ad agentem ideo &ce. Et ꝙ ſecundo pbatur de poſſibili.dico ꝙ licet quoddãmodo cõcedi poſſet ꝙ poſſibilis faceret imaginem per ſe ſolam inquantum ẽ ſui itellectiua & intellecta a ſe et amata. ga tamen cõcipere ſeu intelligere nõ pertinet ad poſſibilẽ et hoc principaliter:ſed ad eẽntiam anime et ſecundũ regulam aug.allegatam.xiiii.de tri.c.viii.imago attẽdit penes melius ſeu principalius ideo imago attenditur penes eſſentiam anime nõ penes intellectum agentem:uel poſſibilẽ. ¶ AD alia que circa medium quarti arti.pbant ꝙ imago eſt in potentiis que potentie originant ad inuicem. ¶ AD primũ de.iii.de ani.comento.v.patet reſponſio.ii.q.ſuper ſent.ar.ii.ꝙ non loquimur de intellectu agẽte: et poſſibili:ut ſunt potentie ſed ut agẽs ẽ obiectum poſſibilis et intellectũ ab eo. ¶ AD alia de pħo et comentatore q dicũt ꝙ hoc eſt agens & hoc patiens ut ſunt in ipſa aïa. Reſpondeo ꝙ uerũ eſt ꝙ ut ſunt potentie in anima hoc eſt agens & hoc patiẽs ſed nõ ſunt agens & patiens in comparatiõe ad ſe inuicem ut diffuſe pbat ubi ſupra eodẽ ar. quaſi per totum. Et quando pbat ꝙ aliter fruſtra cõpararet eas ad inuicem ut ſunt in anima ſeu partes aïe: & nõ ut cõparant ad obiectum hoc reſpectu obiecti ut agẽs:hoc ut recipiens obiectum.dico ꝙ falſum imponis eis.bene enim uult pħs ꝙ ambe ſunt in ipſa anima ſed non comparat eas adinuicẽ ꝙ una agat in aliam ut ſunt in anima. Verbi gratia de exemplo ſuo in omni re materiali oportet eſſe efficiens & formam.etiam oportet eſſe materiam:non tamen oportet illa comparari adinuicẽ. ſic ꝙ forma deducat materiam ſuam quam informat de potentia ad actum.& ꝙ materia accipiat actionem pprie forme informãtis ipſam qua deducat ab ipſa ad actum.imo hec eſt neceſſario ab alio: ſed iſta duo oportet eſſe in omni re naturali ut per formam agat in alia a materia ſua ſiue ſit pprium ſubiectũ quod eſt compoſitum: uel in alia extrinſeca (non curo) & p materiã recipiat alia a forma ſua. ſic in anima oportet eſſe intellectum agẽtẽ & poſſibilem nõ ꝙ agat impoſſibilẽ & ille recipiat ab eo: ſed ꝙ per agens agat in obiectum & p poſſibilẽ recipiat ab eo. ¶ AD idem eſt exemplum qd ſubdit de arte & cõparatione ad materiam artificialẽ. ars enim nõ agit in pprium ſubiectum uł in aliquid quod eſt coniunctũ ſibi in proprio ſubiecto ſed i aliquid diſiunctum ab ea re et ſubiecto quia licet prudẽtia poſſet mouere aliquam uirtutem exiſtentem in aïa ad opationem ſuã nõ tamen ars ſed ſolũ mouet materiam extra.& ideo põit habitus factiuus nõ opatiuus.vi.ethi.ergo eadẽ rõne de potẽtiis ipſius aïe.ſi exẽplum ariſto. eſt ad ppoſitum. ¶ AD pmum pncipale in oppoſitũ dico ꝙ in actibus anime licet inueniatur trinitas non tamen unitas cõſubſtãtialitatis ſed unitas unitate ſubiecti ſolum: unitas autem cõſubſtantialitatis pertinet maxime ad imaginem ut probat aug.ix.de trini.c.iiii. ¶ SEQVITVR de.ii.ar.ubi ex ſuperabundãti.primo dubitat de prima parte imaginis que eſt memoria: an uidelicet anima ut pẽ ſe eſt itellectiua & elicitiua actus ſit memoria:aut ut ipſa anima eſt obiectum illius noticie elicite de ipſa. Vbi intelligendum ẽ ꝙ cõmuniter omnes opi.ponunt obiectum ptinere ad memoriam.Paſſiui enim dicũt ꝙ obiectum preſens intellectui habet rõnem memorie parentis & pducentis uerbum. Actiui qd dicunt ꝙ obiectum ſimul cũ itellectu ſe habet i ratione memorie &c. & cõueniunt iſte opiniones in hoc. ꝙ obiectum ptinet ad memoriam ſicut illud qd eſt effectiuum uerbi uel totaliter uel particulariter ¶ MIHI tamen uidet ꝙ obiectum pertinet ad memoriam :ſed aliter imaginatur enim Augu. p totum ut patet diſt.xxvii.ar.ii.in fine & tertio ꝙ uerbum aliquid pductum a memoria in eſſe ſimilimo obiecto ita ꝙ uerbum ſit ſimilitudo obiecti de quo loquimur.Per hoc ergo dico ꝙ duo ſunt de ratione memorie. Vnum ꝙ ſit effectiua ſeu productiua uerbi. Aliud ꝙ penes ſe habeat aliquod obiectum cuius uerbum eſt expſſa ſimilitudo quando alteri loqmur de eo qd memoriter tenemus.Secundũ hoc ergo dico ꝙ obiectum & intellectus faciũt memoriam per hunc modum ꝙ intellectus ẽ cauſa totalis pductionis uerbi ut pbat li.ii.di.xxiii.obiectum autem illud eſt ſecũdum ꝙ

attendit̃ ſimilitudo iter memoriam & uer
bum ꝓductum. ¶SECVNDO dubitat̃
circa ſecundam partem imaginis que ē uer
bum.& tertiam que eſt amor.& hoc eſt hic
principale ꝓpoſitū. ¶DVBITATVR
ergo ſic.ſi imago cōſiſtit in anima ut intelle
cta:& amata.& mens ut intelligens:& itel-
lecta:&c.includit actum intelligendi. et uo
lendi:et actus intelligendi:et amandi:qbus
ꝓducunt̃ ſunt accidētia. ergo ī imagine nō
ſaluat̃ cōſubſtantialitas. ¶SECVNDO
eodem mō arguo de eſſe intellecto:et ama
to : ſic.eſſe quod res habet ut eſt ens in eſſe
intellecto:et amato ꝓductum eſt eſſe acci-
dentale ut ſic. qa eſſe intellectum et amatū
eſt eſſe ī anima : eſſe autem quod res habet
in anima eſt eſſe accidentale.ſi ergo aſſignā
tur partes imaginis ut eſt noſcens: & ut pro
ducitur in eſſe intellecto & amato ergo in-
ter ptes imaginis nō ſoluatur conſubſtantia
litas quod tamen principaliter intendit̃ in
iſto modo ponēdi. quare nihil ualet ad cla
ram intelligētiam opi. in ſe & ſolutionem
iſtorum . ¶PRIMO dicā quomodo iſta
dubia ꝓcedunt ex falſa imaginatione.Secū
do oſtendam ꝙ etiam falſa imaginatio eſt
ꝙ ſit ſimile formatiōe uerbi noſtri & uerbi
diuini.Tertio hiis ꝓmiſſis deſcendam ad ꝓ
poſitum.ſ.ꝑ quem modum accipiunt̃ ptes
imaginis ſecundum ea que oportet ſaluare
in diuinis . ¶PRIMO ergo reſpōdeo ꝙ
iſte dubitationes ꝓcedunt ex falſa imagina
tione.Prima enim imaginat̃ ꝙ quando di
co ꝙ diſtinctio partium imaginis accipit̃ in
mente ut eſt noſcēs:nota:& amata: ꝙ actus
intelligēdi et amandi qui ſunt quedam ac
cidentia includerent infra rationem uerbi
& amoris ut uerbum & amor ſint ptes ima
ginis ita uidelicet ꝙ actus intelligendi eēt
uerbum quod eſt pars imaginis: uel ſaltem
ptinēs ad rationem eius.¶SECVNDA
imaginatur correſpondent̃ ad illud uideli
cet ꝙ partes imaginis diſtinguerent̃ in aīa
ꝑ illos actus:actus ſcilicet intelligere quod ē
idem quod dicere & per intelligi qd eſt ꝓ-
duci in eſſe intellecto & per amari quod eſt
ꝓduci in eſſe amato: & ꝙ cōſubſtantialitas
inter iſtas ptes ſic ſaluaret̃ in anima non ut
anima eſt eadem res in ſe que ī intelligit &
que intelligit̃ & que amat̃ ſecundum ꝙ eſt
res eadē ut intelligit & ut intelligit̃ & ama
tur ſeu quod idem eſt ut dicit ſe:& ut dicit̃
a ſe:& amat̃ a ſe . Sed utrunqȝ iſtorum ē fal
ſum:nec ſic intellexi ſupra:quādo dico ꝙ ꝑ
tes imaginis accipiunt̃ in eſſentia ut noſcēs
aut ut noſcibilis: & ut nota:& amata.
¶SECVNDO eſt intelligendum ꝙ ali
ter eſt imaginādum de uerbo ꝙ formamus
in cognitione noſtra de quacūqȝ re indiffe-
renter:& aliter de uerbo quod aug.ponit ꝑ
tem imaginis.quādo enim formo uerbum
de lapide ibi ſunt quattuor.ſ.actus intelligē
di formatiuus . ſecundum eſt ꝙ in illo actu
continet̃ obiectum in quoddam eſſe intel-
lecto.Tertio in actu intelligendi cōtinente
obiectum in eſſe cognito fundat̃ reſpectus
ſimilitudinis. tunc enim apparet mihi ſimi
litudo ſiue imago illius obiecti de quo lo-
quor mihi. ¶QVARTVM eſt ibi la
pis qui eſt res intellecta extra qui ē obiectū
terminans intellectionem . & iſta quattuor
ſic ſe habent ꝙ hec tria.ſ.actus intelligendi
ut continens obiectum ī eſſe intellectio . &
ut ꝓductus tanq̄ imago & ſimilitudo obie
cti ſic ptinent ad uerbum ꝙ ſubſtātia actus
eſt materiale uel fundamentum ī uerbo : ꝓ
ductum autem & ſimilimum ſunt quedam
ratiōes reſpectiue in quibus cōſiſtit formalis
ratio uerbi.eſſe cognitum eſt modus fundā
di hec ꝓbantur di.xxvii.arti.ii. & ſecundo
dicto. Obiectum autem extra terminans ſe
habet & in ratione mouentis & terminan
tis . Qualiter cum iſtis ſtet ꝙ ueꝝ eſt ens &
unum per ſe. ꝓbat̃ di.xxvii.arti.ii.dicto.iii.
.iiii.&.v.Ad uerbum autem ut eſt pars ima
ginis requirunt̃ iſta quattuor aliquo modo:
quando enim anima cognoſcit ſeipſam eſt
ibi actus intelligendi . Secundo in illo actu
intelligendi ꝓducit̃ anima in eſſe cognito.
Tertio cōſequit̃ ibi reſpectus ꝓducti eē per
modū ſimitudis & imaginis . Quarto eſt ibi
ipa res que eſt ipſamet anima efficiēs. & ter
minās iſtam cognitionem. Sed hic oportet
eſſe magnam differentiam ad uerbū quod
nos formamus de lapide . Subſtantia enim
actus intelligendi(ut eſt intellectum accidē
tale quod habet lapis ī anima)nō poteſt ꝑ
tinere ad uerbum quod ē pars imaginis : &
tota ratio differentie eſt ex iſta radice ꝙ in
ter uerbum imaginis & dicentem oportet
ſaluare cōſubſtantialitatem cum multitudi
ne relatiua ſola.ſicut patet ꝑ aug.ix.de tri.c.
v.&.ca.ultimo & .x.libro.ca.ultimo. Tertio
ergo deſcendendo ad ꝓpoſitū dico ꝙ opor

tet imaginati de uerbo quod eſt pars imagi nis ſic.planum eſt ſi actus intelligendi quo mens:ſe cognoſcit accipitur quantū ad ſub ſtantiam actus ita ꝙ ille actus intelligendi ſit uerbum:tunc non ſaluabitur conſubſtan tialitas cum ſola multitudine relatiua.actus enim intelligendi quantum ad ſubſtātiam actus eſt accidens abſolutum ponens compoſitionem cum anima ipſa.Et eodem mo do dicēdum de amore ſpirato. ¶ITEM eſt planum ꝙ ſi actus intelligendi:& aman di ſiue dicendi:conſtituerent partes imaginis ut in actu intelligendi & in actu amandi cognoſcitur: mens ſeipſam ꝑducit in eē intellecto:& amato:ſic non ſaluabitur idēptitas aut conſubſtantialitas . quia licet quā do anima ſeipſam cognoſcit & amat: eadē ſubſtātia & eadē eſſentia eſt aīa que cogno ſcit:& que cognoſcitur:& que amatur :non tamen eſt eadem ſubſtātia & eſſentia ut ip ſa accipitur in eſſe cognito & amato.eſſe.n. quod anime conuenit cum reduplicatione ſ.ut producitur in eſſe cognito :& amato.ē eſſe accidentale in anima & quoddam eſſe abſolutum eſſe enim productum in eſſe co gnito ſeu eſſe terminus cognitionis non eſt eſſe purum:ſed dicit eſſe rem ſecūdum ſuū eſſe intentionale ſub tali reſpectu:& tale eē accidentale:eius eſt multiplicatum ſicut actus intelligendi:& uolendi:multiplicantur. Relinquitur enim ꝙ ſi uelimus ſaluare diſtinctionem partium imaginis ſic ꝙ īter eas ſit una idēptitas & conſubſtantialitas & ſo lum modo diſtincto in eſſe relatio oportet actum intelligendi & amandi:quantum ad ſubſtantiam iſtorum actuum excludere a ꝑ ſe ratione partium imaginis . oportet ergo etiam excludere ipſam ſubſtantiam anime ut ipſa cadit ſub iſta reduplicatione. ſ. ut ꝑ ducta in eſſe intellecto:& amato quia uterque iſte modus excluderet conſubſtantialitatem:Sed quando anima ſe ipſam dicit & amat excluſis iſtis actibus.ſ.dicendi & amā di quantum ad ſubſtantiam actus : & exclu ſis reduplicationibus illis.ſ.anima ut produ cta in eſſe intellecto & amato tunc ex parte actuum iſtorum non remanent niſi iſti reſpectus originis ſcilicet dicti & dicti:& amati:& ex parte anime non remanet niſi ſubſtantia & eſſentia ipſius anime ut in ſe eſt quedam una res & una eſſentia & una ſubſtantia.factis enim iſtis excluſionibus re manet ſolum eſſentia anime que eſt quedam res que ītelligit:ſeu dicit:& que determinatur per reſpectum originis actiue et que producitur in eſſe intellecto et que pro ducitur in eſſe amato:& que determinatur per reſpectū originis paſſiue.ſ. dicti & ama ti.¶ET ſic concluſio habetur que uidetur mihi fore finalis intentio Auguſt . ſcilicet:qđ in mente ut noſcit ſe:et noſcitur a ſe & amatur diſtinguntur partes imaginis in una conſubſtantialitate ſic intelligendo ꝙ in illa imaginatione ſaluatur uera conſub ſtantialitas quia eadem res eſt que intelligit ſeu dicit et que dicitur & amatur : et ſalua tur ibi uera diſtinctio relatiua partium ſecū dum quod anima denominatur ab iſtis re ſpectibus originis . ſ. quod ipſa eſt dicta & amata.¶PER hoc patet ſolutio ad illa duo dubia.¶AD primum quando dici tur ſi imago conſiſtit in anima ut intelligit et ut intelligitur &ce.ergo actus intelligen di quod eſt accidens pertinet ad imaginem et ſic non ſaluatur conſubſtantialitas.
¶DICO ꝙ uerum eſt ꝙ ſi actus dicendi uel intelligendi q̄tum ad ſubſtantiā actus pertieret ad unam partem imaginis nō ſal uaretur conſubſtantialitas inter dicētem et uerbum dictum.Si tamen actus dicēdi: aut intelligendi pertinet ad imaginem:quantū ad rationem reſpectus originis quam īpor tat.ſic ſaluaretur abſoluta conſubſtātialitas cum ſola diſtinctione relatiua : et iſtud ſolū querimus.¶AD ſecundum ꝑ idem quā do dicitur eſſe quod res habet in eſſe ama to :et in eſſe intellecto : eſt eſſe accidentale multiplicatum accidentaliter. ergo non ſal uatur conſubſtantialitas . ¶Reſpōdeo ꝙ non ſequit̄ qa conſubſtantialitas nō accipi tur in anima ut accipitur ſub reduplicatiōi bus ſuis.ſ.ut intelligens:et ut intellecta etc. ſed accipit̄ penes ſubſtantiā aīe que intelli git &ce.et ipſa ut ſic eſt uere ſibi eadē et cō ſubſtantialis.¶AD hoc eſt aug.ix.de tri. c.if.i.fine loquens qualiter uerbū eſt imago et ſimilitudo memorie addit: hoc habet ꝑ fectam et equalem qua mēs ipſa que nouit eſt nota:nota li que .¶CONTRA pre dicta ſunt tria dubia.Primum ē contra hoc quod dictum eſt de actu et eſſe intellecto: quod hec duo non pertinēt ad uerbum no ſtrum ut eſt pars imaginis . ¶QVIA ablatis ab aliquo his que pertinent ad eius

eſſentiam:ipſum nō manet uere & proprie
Sed probatum eſt di.xxvii .articulo ſecūdo
dicto tertio ꝙ utrunq; pertinet ad &c.ergo
&ce.Nec per conſequens uerbum in diui-
nis quod ei ut ſic correſpondet cum ꝓciſiōe
iſtorum non erit proprie uerbum . ¶ SE
CVNDVM eſt contra hoc quod dictum
eſt ꝙ eſſe intellectum etiam preciſe ſuptū
non pertinet ad rationem uerbi quod ē ps
imaginis quia impoſſibile eſt ponere relatō
nem propriam ſine ſuo proprio fundamen
to ſed eſſe intellectum eſt huiuſmodi reſpe
ctu rationis uerbi ſeu imaginis .quia illud ē
preciſa cauſa qua poſita ponitur effectus .&
qua non:non:ſed ſi per poſſibile uel īpoſſi-
bile preſcindas ab actu intelligendi ꝙ in ip
ſo obiectiue non ſplendeat res intellecta in
eſſe intellecto actus intelligendi non habet
rōnem uerbi:uel imaginis.de hoc ubi ſupra
dicto ſecūdo ergo. ¶ TERTIVM ē cū
relatio realiter differt a fundamento ut pro
batur di.xxix.ſicut ponēdo relationē perti
nere ad rōnem imaginis ita ſic ſcindis con
ſubſtantialitatē:ergo ponendo accidentale
eē intellectū ptinere . ¶ Quartū quia aug.
etiam loquēs de uerbo ut eſt pars imaginis
quaſi per totū actum ītelligēdi cōnumerat.
dicit enim ꝙ mens ut ītelligit ut meminit
ſui eſt imago.uide in.ix.de trini . per totū.
¶ AD primū dico ꝙ regula eſt .ꝙ ſi ea q̄
ſunt in creaturis poſſunt īueniri in deo for-
maliter:& hoc ꝓciſis oībus ſuis impfectioni
bus:tūc ſunt in deo ꝓprie & uer. Verbi gra
tia.actio in creaturis includit eſſentialiť qđ
ē quedā mutatio ēt accidentaliter fūdat re
ſpectū cauſalitatis:ꝓciſis tn̄ limitatiōe & acci
dētali fundatiōe a generatiōe actione in di
uinis:retēto ſolo reſpectu ꝓductiuitatis.ſ.ſ.a
quo alius dicimus ꝙ generare eſt proprie in
diuinis. ¶ AD ꝓpoſitū dico ꝙ cū mēs in-
telligit ſe ibi eſt actus intelligēdi continens
mentē productā in eē intellecto ſimilimo
ſibi ipſi ut in memoria:ꝓciſis tn̄ actu intelli
gēdi & modo ſuo accidētali quo fundat re
lationē ꝓducti & imaginis . ¶ ADHVC
remanet ſub reſpectibus illis ꝙ ē producta
ſimillima memorie:& hec eſt formalis ratio
uerbi ut ꝓbatū eſt di.xxvii. ergo ꝓprie uer
bum adhuc remanet & hoc accipiendo uer
bum ut debet eſſe pars imaginis correſpon
dens uerbo in diuinis proprie ſumpto.
¶ Ad ſecundum dico ꝙ eſſe intellectum
quod reſpectu eſſe nature eſt eſſe diminutū
eſt ꝓprius modus fundandi relationem uer
bi & imaginis quando uerbum conſideratř
abſolute & ſecundum ſui naturam & ut eſt
quoddam accidens in anima noſtra ;quan-
do tamē uerbum noſtrum quod habemus
de mente noſtra conſideratur ut ē pars ima
ginis repreſentans uerbum diuinum non
ſecundum eſſe diminutum : ſed ſecundum
eſſe ſubſiſtens:tunc non oportet.quia quan
do uerbum eſt imago circa uerbum penſa-
re oportet omnem rationem que poſſit de
notare:& rationem imaginis & ſubſiſtētie:
& omnem aliam importantem imperfectiō
nem excludere: ſed quando mens noſtra in
telligit ſe:ita ſe ipſa ꝓducitř in eſſe ītellecto
ſi ab ipſa mēte in cōſiderando ꝓſcindamus:
ꝙ uerbū ſuū quod de ſe format eſt accidēs:
& fundat reſpectū imaginis ad ſe ipſā in eē
diminuto adhuc circa ipſam reperiūtur iſte
rōnes pēſabiles & conſiderabiles:ꝙ mēs a
ſe ipſa eſt producta & per conſequens ꝙ na
tura intelligibilis eſt ꝓducta a ſeipſa natura
intellectuali:ſed per eſſe productum deno-
tatur eſſe ſubſiſtens.eſſe.n.productum dicit
eſſe obiectiuum & eſſe aſſiſtens non inhe-
rens:& per hoc ꝙ natura intellectualis pro
ducitur ab ipſa intellectuali denotatř. ꝙ na
tura ītellectualis format de ſe tale uerbum
quod eſt eius imago & ſic fundatur ibi ra-
tio uerbi & imaginis non mediante eſſe in
tellecto licet eſſe intellectum abſolutum.ſ.
ꝙ preciſo eſſe intellecto remanent adhuc
penſabiles iſte due rationes.ſ. ꝙ natura in-
tellectualis producitur:& ꝙ a ſe ipſa natura
intellectuali patet. quia quando mens ꝓdu
cit ſe in eſſe intellecto ſunt iſte due iam di-
cte . Et tertia.ꝙ natura intellectualis produ
citur a ſe ipſa in eſſe intellecto : ſed ubi con
currunt plures rationes.preciſa una in con-
ſiderando alie adhuc remanent conſidera-
biles. ¶ AD tertium dicendum ꝙ hoc nō
eſt querendum in imagine creata ꝙ ſit con
ſubſtātialitas īter relationē & fundamentū
ſed ſola inter ſuppoſita gignēs & genitum
ita ꝙ gignēs & genitum ſunt idem : & ſolū
multiplicentř in eſſe relatiuo.Quia non re-
quirenda ſit inter relationem & fundamē-
tū oīmoda ſimplicitas in creaturis patet. nō
enim in creatura eſt q̄rēda omnimoda ſim
plicitas que ſit ī ꝑſonis:ſed ſolū que poſſibi
lis ē:ſed ut ē deductū illa conſubſtantialitas

que eſt inter gignens & genitū eſt poſſibi-
lis per pciſionē actus intelligendi & eſſe in
tellecti ipſius obiecti:conſubſtantialitas ta-
men illa nō eſt poſſibilis in creatura inter re
lationē & fundamentū p quācunꝙ pciſionē:
pbo:qa nec re nec itellectu poteſt pſcinde
re a relatione ſuā additatē & retinere rela
tionem ſicut a uerbo poteſt pſcindere actū
& eſſe intellectū & retinere reſpectū uerbi
& imaginis.ſed relatio creata ex hoc eſt ac
cidens differens a fundamento quod eſt p
dicamentū ad aliqd.ut patet.xii.meta. tex.
co.xix.phiſice ergo illa pciſio non eſt poſſi
bilis.Sufficit ergo ꝙ ſit tanta ſimplicitas in
imaginatiōe creata ꝙ ſaluet cōſubſtantiali
tas cum ſimilitudine relatia. ¶ AD.iiii di
co ꝙ augu.cōnumerat actum intelligēdi &
eſſe intellectū cū ipſo uerbo.qñ loquitur de
uerbo ut eſt pars imaginis.qa inſepabiliter
cōicat uerbū noſtrū nec faciliter pōt concipi
uerbū noſtrū ſine huiuſmodi pprietatibus.
nō qa eſſentialiter ptineant ad ipm uerbū
ut eſt pars qa qñ iſaias pbat gñationē in di
uinis p illā que eſt in creaturis.ego q gñatō
nē &ce.Planū eſt ꝙ per generationē noſtrā
quilibet intelligit generationē: non ſolū ut
eſt cōicatio:ſed ut eſt mutatio : & tamē non
eſt exemplar ad pbandū generationē prio
mō:ſed ſecūdo de hoc qūo reſpectus de ge
nere relationis ſp ſaluent in generare & ge
nerari:licet cōcomitēt reſpectus de genere
actionis uel paſſionis.quere di.viii.articulo.ii.

IN d.iiii.continuatur de gene
ratione diuina .Ideo quero cir
ca hoc. utrū in generatiōe diui
na eſſentia hēat rōnē potentie
ſubiectiue p modū materie aut
p modū forme:ꝙ p modū forme. qa in iſta
gñatione eſſentia eſt qd in actu .Cōtra ꝙ p
modū materie.qa pprīū eſt materie eē ſub
iectū gñatōnis Hic tria.primo ponā opinio
nes dicentiū ꝙ hēt rōnem potentie obiecti
ue p modū materie:& dicentiū ꝙ non hēt.
¶ SECVNDO pbabo ꝙ eſſentia habet
rōnem ſubiecti:Sed tñ hoc eſt quaſi formā
non quaſi materia. Tertio p hoc pſoluā ad
oīa. Ad primū articulū dicunt qdam.henri.
i ſumma articulo.liiii.q.tertia.diffuſe p totā
poſitionē & in reſponſione ad articulum i
principio & clarius i fine ꝙ ſic.quia ambroſ.
& Aug.i.de trini.arguentes contra arriū &
ſaulum dicentes ꝙ filius dei nō fuit de ſub
ſtantia dei:ſed aliena dicunt econtra ꝙ ne
ꝙ fuit de nihilo neꝙ de ſubſtantia aliena:
ſed de diuina:ſed certum eſt ꝙ iſti heretici
ſūpſerunt.de.materialiter ergo ſic accipiunt
& catholici concedentes ꝙ eſt de ſubſtātia.
aliter non eſſet contradictio inter illos:Ra
tiones que ſequunt ſunt argumenta comigo
toñ.Item illud ꝙ modificat rem.q.iformat
eam:ſed relatio modificat eſſentiam.cauſat
enim ſibi modum.ſ.eſſendi ad aliud .ergo
q informat.& per cōſequens eſſentia eſt. q.
materia.Item ſecundum dam.generatio eſt
opus nature:ſed operatio nature eſt per mo
dum inſpectiōis forme in materia.ergo ibi.
Item oportet ponere ꝙ relationes in diui-
nis ſunt.q.forme quia conſtituunt & diſtin
gunt ꝙ eſt pprium forme:ſed non forme p
modum totius:ſicut humanitas dicitur for
ma hominis:ſed ſunt forme.q.ptes.non.n.
paternitas in diuinis eſt ſubſiſtens ſed pater
Arguitur tunc ſic.forma que eſt.q.pars ē for
ma.q.partis.Sed relatio perſonalis ē formā
perſone.q.pars.ergo forma:q.partis. ſ.eſſen
tie. Aureolus.d.v.q.i.propoſitione.ii.arguit
contra hoc ꝙ materia dicit imperfectionē
perfectibilitatem: poſſibilitatem : potentiā
receptiuam:reſpectu forme inherentis non
preſentis omnimodam ueritatem cum ea
& multas huiuſmodi imperfectiōnes q̄ deo
cōuenire nō poſſūt.ergo &c. Sed comigtoñ.
qui fuit diſcipulus henri.omnes huiuſmodi
rationes uoluit excludere probando ꝙ ma
teria poteſt preſcindi ab imperfectionibus
omnibus.& ſic pōi in deo.arguit enim ſic.
Ille perfectiones que in ſuis intentionibus
nullā hñt limitationē:nec imperfectionem
pprie deo attribuuntur ſecundum anſelmū
mono.xv.ſed materia uel potentia paſſiua
ſunt quedam perfectiones & in intentioni
bus ſuis ſimpliciter acceptis nulla includit
imperfectio ergo iſte proprie deo poſſunt
attribui & non tantum.q. attribui . Mino-
rem probant ſic.quantum ad primam par-
tem.quia bonum & perfectum idem ſunt:
ſed ſecundum Auguſtinum . ſi bonum ali-
quod eſt forma non nullum bonum eſt ca
pacitas forme igitur. ¶ ITEM ens & bo
num conuertuntur ſed materia & eius po-
tentia ſunt ens ergo &cete. ¶ ITEM om
nis ſubſtātia ē aliqua perfectio :ſed materia
eſt ſubſtantia.unde philoſophus.ii.de ani-
ma textu commenti primi &.vii.meta.tex.co

menti.vii.diuidit ſubſtantiam in materiam
formam:& compoſitum: ergo materia eſt
perfectio. ❡ SECVNDAM partem mi.
probant ſic.propria potentia correſpondet
proprio actui ſecundum omnem intentio-
nem actus ſui alioquin ſecundum iſtam in
tentionem qua non reſpondet actui nõ eſt
propria potentia:ſed tranſmutatio ſubiecti
ua eſt proprius actus potentie ſubiectiue igi
tur omni intentioni tranſmutationis ſubie
ctiue correſpondet propria intentio ſubie-
ctiua:ſed tranſmutatio habet aliquam intẽ
tionem ſecundum quam nullam imperfe-
ctionem includit licet tranſmutatio dicat ĩ
perfectionem ut eſt motus:ut tamen eſt ge
neratio & principiatio nullam imperfectio
nem includit.ergo(cum intentiones tranſ-
mutationis que ſunt generatio & principia
tio ſint perfectiones intentionales ſequitur
ꝙ potentia ſubiectiua ſecundũ intentiões
correſpondentes generationi & principia-
tioni actiue.debent poni in diuinis. ❡ Itẽ
potentia eſt aliqua perfectio & non icludit
imperfectionem niſi propter priuationẽ &
diſtantiam ab actu:ſed priuatio addita ſibi
non eſt quiditas ſua.ergo dempta priuatio
ne & retenta quiditatiua ratione ſua nullã
intentionem imperfectam includit.ergo ut
ſic poteſt poni in deo. Et addunt iſti ꝙ ut
ſic accepta potentia ſubiectiua non hẽt po
tentiam diſtantem ab actu ſicut nec quodli
bet attributum in deo .Per hoc reſpondẽt
ad omnia argumenta ꝓbantia materiã nõ
eſſe in deo. Verum eſt de materia ut eſt po
tentia diſtans ab actu & dicens imperfectio
nem:ut uero eſt perfectio non diſtans ab ac
tu:non eſt uerum. Scotus melius arguit cõ
tra hoc:& habetur in antiquo exemplari.
Primo oſtendit ꝙ eſſentia ut eſt in filio. q.ĩ
formata filiatione non eſt. q .materia quod
concludunt argumenta comigtoñ .Secũdo
ꝙ eſſentia imaginatur eſſe ſubiectum me-
dium in actu cõmunicandi & non ꝙ ſit.q.
materia ut poſuit henri.ubi ſupra in poſitõ
ne & clare in reſponſione .ad quintum arti
culum ante finem. ❡ AD primum argui
tur ſic.uidelicet unius productõnis determi
nate habetur natura ĩ uno producto & uni
co modo:ſed nulla in filio cõmunicata cõ-
municatur ſecũdum unam determinatam
productionem:& in uno producto. ergo tã
tum unico modo ſed ut in filio cõmunicatˀ

ſicut terminus formalis generationis : ergo
non ut materia. ❡ ITEM habens in ſe ĩ
ſua quiditate eſſentiam diuinam uno mo-
do eſt ſimpliciter perfectius omni alia rela-
tiõe amota:ſed filius per te habet eam:qua
ſi materiam igiẜ eſſet ſimpliciter perfectus
non habendo eam quaſi formam.quod fal
ſum eſt:quia perfectior modus eſt habere p
modum forme quam per modum materie
❡ ITEM nihil eſt quaſi materia reſpec-
tu cuius eſt purus actus in quantum huius:
ſed eſſentia filii reſpectu filiationis eſt purus
actus.igitur reſpectu filiationis non eſt qua
ſi materia. Minor patet: quia relatio non ẽ
actualis niſi quia fundamentum eſt actuale
❡ ITEM.q.materia ex ſuo primo & per
ſe intellectu includit imperfectionem : ſed
eſſentia reſpectu relationis non. imo eſt to
ta perfectio filii ergo &cc. ❡ ITEM eſſẽ
tia predicatur de qualibet perſona in abſtra
cto:ſed materia nec quaſi materia predica-
tur de materiato igitur &cc. ❡ AD ſecun
dum arguitur ſic ꝙ agens requirat materiã
tanquam ſubiectum eſt imperfectionis : &
ideo omnis talis potentia factiua reducitur
ad priorem.ſ.creatiuam:ſed potẽtia gene
ratiua patris non reducitur ad priorem igi
tur. ❡ ITEM in generatione ubi eſt ſub
iectum:ſubiectum eſt mediũ inter terminũ
a quo & terminum ad quem ita ꝙ in ordi
ne agens prius refertur ad ſubiectũ ut agens
circa ipſum ꝗ referatur ad terminum ꝓdu
ctum relatione productionis & producti:
ſed pater in diuinis non refertur ad eẽtiã
ſed ad ſolum filium igitur &cc. ❡ ITEM
ſi eſſentia ſit ſubiectum & quaſi materia in
generatione filii aut hoc eſſet ſecundũ eſſe
abſolutum ab omni ſuppoſito & tunc non
magis ſequitur de eſſentia patris quam de
eſſentia filii uel:ſ.ſ.aut hoc eſt uel ut eſt in
determinato ſuppoſito:ſed hoc non poteſt
eſſe ſuppoſitum filii aut.ſ.ſ.quia ipſa ut ſic
ſunt poſteriora eſſentia.ut imaginatur ſub
iectum de quo ẽ generatio utriuſqȝ .nec po
teſt eſſe ſuppoſitum patris . quia eſſentia ut
informata paternitate ſe habet in ratione
termini a quo eſt generatio:& non in rõne
ſubiecti:ſicut materia ut ſub forma ignis ſe
habet ex pte termini a quo generatˀ aer : &
non in rõne ſubiecti:quia ſubiectũ eſt aliqd
ut ĩ diuinis ad duo contraria. ❡ Item ꝓdu
cens ut producens non requirit materiam

ſicut patet in creatione. ſed requirit eam ut
mouens:ſed hoc non competit generatiõi
diuine ergo &c. ¶ Item.ix.meta.tex . co.
xiii.in eodẽ potẽtia eſt prior actu in ratõne
potentie ſubiectiue.ſequitꝫ ꝙ prius eſt in po
tentia ꝗ in actu.hoc ẽ incõueniẽs ergo &c.
¶ Propter quod dicit ſco.ꝙ eſſentia non
eſt ſubiectum:nec quaſi materia. Et ualẽt q
dem argumenta eius.Primo ad ꝓbandũ ꝙ
eſſentia nõ eſt.q.materia ut imaginatꝫ ſubie
ctũ mediũ ſubſtractum actuſ. quo filius ge
neratꝫ pro inſtanti generatiõis uel creatiõis.
Secundo ꝙ nec eſt quaſi materia ut imagi
natꝫ informata relatione perſonali . Pro pri
mo arguit ſic.eſſentia eſt formalis terminus
cõicationis uel generationis.non igitꝫ quaſi
materia & ſubiectum ipſius actus generãdi
uel cõicandi. Antecedens ꝓbatur multipli
citer Io.x.pater quod dedit mihi maius oĩ
bus eſt:ſed nihil eſt maius eſſentia ergo &c.
& non fuit niſi per generari ergo eſſentia ẽ
formalis terminus generatõis . ¶ ITEM
Aug.xv.de trini.ca.xvi.ſicut filio ꝑſtat eſſẽ
tiam ſine initio temporis de patre genera
tio ita ſpũi.ſ.ꝑſtat eſſentiã nature de utroqꝫ
proceſſio ſed certũ eſt ꝙ generatio de patre
nõ ꝑſtat filio eſſentiã ſicut terminũ adequa
tum.quia tunc eſſentia ꝓciſe accepta eẽt ſup
poſitũ:igitꝫ ſicut terminũ formalẽ. ¶ Item
ſi eſſentia non ſit terminus formalis & ne
ceſſe eſt eſſe terminũ formalẽ gñationis for
maliter aliũ a termĩo adequato quod ẽ ſup
poſitũ.ergo relatio eſt terminus formalis ge
nerationis & ultra.cũ operatio eſt in ſpẽ ꝑ
terminũ ad quẽ igitꝫ non eſſet in diuinis ge
neratio nec ꝓductio ſed ad adequatũ.
¶ ITEM gñatio dr̃ maxime equiuoca ꝓ
pter extraneitatẽ terminoꝝ formaliũ ſi er
go relationes diſperate filii &c.ſ.ſ.eſſent for
males termini ꝓductionũ ſequitꝫ ꝙ iſte ꝓdu
ctiones diuine maxime eẽnt equoce & nõ
uniuoce. ¶ Conſequentiã ꝓbant ſic:ſicut
illud uere eſt materia quod ẽ in potẽtia ad
terminũ formalẽ & hoc ꝑ motum & ꝑ mu
tationẽ ita illud uere hẽt conditionẽ mate
rie ꝙ uere ẽ in potẽtia ad terminũ nõ ꝑ mu
tationẽ ſed ꝑ ꝓductionẽ:ſed nihil eſt in po
tẽtia ad ſe ipſum ita ꝙ ipſemet ſit terminus
formalis ſui ipſius.igitꝫ ſi eſſentia ſit.q.mate
ria & potẽtia ſubiectiua ut in actu cõmuni
candi imaginatꝫ mediũ ſubiectum ipſa nul
lo modo in actu cõicãdi poterit eſſe termi
nus formalis cõicationis.& ita patet conſe
quentia ꝙ ſi ſit.q.materia & ſubiectũ in cõi
catione non erit terminus formalis : & iſtã
ptẽ declarãt ipſi ſic.qa cũ Aug.cõcedit ma
giſter ꝙ filius eſt de ſubſtãtia patris uere põt
ſaluari hoc licet li de nõ denotet cãm mate
nalẽ quia poteſt ſaluari notãdo ſimul origi
nationem uel cõſubſtantialitatẽ .ſ.quaſi ſit
de ſubſtantia patris.i.oritur a patre conſub
ſtantialꝫ tñ patri.Et hoc uult auctoritas aug.
quã magr̃ ponit in lr̃a cũ dicit ꝙ eſt de ſub
ſtantia patris:& hõ uſion.i.cum pr̃e. ¶ Itẽ
ſi li de nõ notet materiã adhuc poteſt ſalua
ri ꝙ ẽ de ſubſtãtia patris tanꝗ filius .Probo:
qa ſi filius non dicitꝫ creatura ſed dicitꝫ filius
qa non dicitur eſſe de nihilo ſed de aliquo
tanꝗ de materia:ſecundñ iſtos .ergo multo
magis nõ dicetꝫ eſſe creatura:ſed dr̃ eſſe qa
eſt de eſſentia patris tanꝗ de formali princi
pio.Et põt ad hoc formari exemplũ i n'cre
aturis a ſimili.nã poſito ꝙ I creatus(cum a
patre deſcenditꝫ ſemẽ)ꝙ deſcenderetꝫ ples.
manifeſtũ ẽ ꝙ ibi eẽt uere patꝫ & filius imo
uerius ꝗ modo ubi ſũt infinite trãſmutatio
nes:& tamen in iſto caſu ſubſtantia patris:
non eſt quaſi materia ſed tantum formalis
terminus cõicatus.igitur a ſimili in diuinis.
¶ QVANTVM ad ſecundam ptem
an.ſ.eſſentia ſit quaſi materia:aut imagina
tur informari relatione. ¶ DICVNT ꝙ
nec eſſentia in cõicatione ſe habet ut infor
mans relationem:nec econuerſo.Primũ nõ
contingit.quia ſi eſſentia pululat ex ſe rela
tiones:ut eſſentia ſit illud quo relatio ẽ ſub
ſiſtens:& quo relatio ſit deus:& ita eſſentia
non ſe habet ad relationem ſicut forma in
formans materiam ſe habet ad materiam:
ſed ſicut quiditas que cõmunicatur ſuppoſi
to exiſtenti per eam. Nec ſecundum conti
git.quia eſſentia propter ſummam actuali
tatem ſuam repugnat informari.ergo ſe ha
bet ad eſſentiam ſicut ſubſiſtens dicitur eẽ
in natura uel quiditate :ſicut ſortes dicitur
ſubſiſtere in humanitate.Et addit infra nul
lo modo determinat relatio eſſentiam :ſed
ipoſtaſim.quia non eſt actus nature ſed ipo
ſtaſis.quod autem non informat eſſentiam
ꝓbat.quando enim relatõ informat. funda
mentũ ſuppoſiti dicitur relatiue per ſe ſecũ
do modo ſecundũ illud fundamentũ. Ver
bi gratia.ſortes eſt ſimilis per albedinẽ :ſed
ſecũdum Auguſtinum.vii.de trini .c.iiii. pa

ter non eſt pater deitate.ergo relatio nõ in
format deitatem.¶ DE ſecundo arti.di
co ꝙ eſſentia habet rationem potentie ſub
iectiue & nõ eſt ſicut formalis terminus cõ
municatus tantum.ubi eſt ſciendum ꝙ du
pliciter poteſt eſſentia imaginari ſubiectũ.
Vno modo reſpectu ꝓprietatis perſonalis.
Alio modo reſpectu actus quo cõicatur.

¶ PRIMO modo(ut probant alii)dico
ꝙ eſſentia non eſt ſubiectum reſpectu rela
tionis:ſed potius fundamentum: ſed ſecun
do modo eſt ſubiectum. Et ut clarius uidea
tur.eſt intelligendum ꝙ ſubiectum duplicẽ
habet rõnem.ſ.rõnem pfectibilis & recepti
ui & rõnem ſubſtracti & deferentis actionẽ
agentis:ſic loquitur comẽtator.i.phi. comẽ
to.lxiii.ubi dicit ꝙ in omni tranſmutatiõe
tã accidentali q̃ ſubſtantiali ẽ aliquid quod
deferit tranſmutationem ipſam. Primo mo
do non intendo concedere potentiam ſub
iectiuam in deo.quia ſubici per modum p
fectibilis dicit potentialitatem .deferẽs aũt
uel ens ſubſtractum generationi(ſic tamen
ꝙ ſubſtractum nõ accipit eſſe p generatõm
ex ſuo ſignificato)potius dicunt actualitatẽ
& ideo iſto modo concedo ibĩ potentiam
ſubiectiuam.ut in ſecunda concluſione ma
gis ꝓbabit.Et hoc ꝓbat qa cum generatio
filii in diuinis non ſit creatio in quolibet ſi
gno ſui eſſe hẽt aliquid poſitiuum cui inni
tit:ſed generatio illa ſecundum ordinẽ na
turalis ordinis eſt prior ipſo termino forma
li acquiſito per ipſum.ergo in illo priori ha
bet aliquid poſitiuum cui innitit:ſed illud
cui innititur generatio(ut mediat inter ge
nerantem & genitum)eſt ſubiectum ſic. n.
conuicit phi.ſubiectum.i.phi.textu cõmẽti
lxi.lxii.et lxiii.lxiiii.ergo in generatione di
uina eſſentia non tantum eſt terminus for
malis:ſed etiam ſubiectum uel ſaltem hñs
formalem rationem ſubiecti . Confirmatur
per exemplum proprium de ſemine deciſo
quia ſi in deciſiõe ſeminis idem cõicaret: ſe
oporteret ꝙ ſemen nõ ſolũ eſſet terminus
formalis:ſed neceſſario oporteret ꝙ in iſto
medio quo generatio ꝓlis ꝓcederet ꝓlẽ ꝙ
ipm ſemẽ eſſet ſubiectũ.qa aliter nõ eſſet
gñatio creatio.¶ Confirmat . qa illud eſt
ſubiectũ trãſmutatiõis quod manet in utro
ꝗ termio & in medio quo trãſmutatõ me
diat inter terminos igit illud eſt ſubiectum
generationis quod manet in utroꝗ termi
no & in medio quo eſt gñatio . Et illud eſt
contra henr.in ſũma ubi potentiã ſubiecti
uam cõcedit ſed dicit ꝙ eſt ens rõnis.iſtud ẽ
contra primũ dictũ illoꝝ.¶ I T E M ad
principale niſi eſſentia haberet rõnem po
tentie ſubiectiue qñ ipſa coexigit ĩ gñatõe
diuina ſicut illud de quo eſt gñatio nõ uita
ret quin illa gñatio eſſet creatio.qd ẽ ĩpoſſi
bile.ꝓbatio cõſequẽtie.qa creatio nõ habet
niſi iſta tria:ꝙ terminus a quo eſt nihil : &
ꝙ caret ſubiecto.& ꝙ ſolũ hẽt terminũ ad
qd poſitiuũ.ſi ergo ĩ ꝓpoſito poneretur ꝙ
gñatio diuina non hẽret ſubiectũ poſitiuũ:
tũc nõ poſſet aſſignari differẽtia qua differ
ret a creatõe:niſi qa termius ſuuſ a quo eẽt:
eſſet aliqd poſitiuũ.qa ex pte ſubiecti non
poſſet dari dña:qa nullũ ponit :nec ex pte
termini ad quẽ.qa gñatio & creatio ĩ hñdo
terminum ad quẽ poſitiuum.cõueniũt.Sed
hoc nõ excuſaret igit &ce.Probatio huius.
qa & ſi terminus a quo ſit unũ.de.v.regſitis
ad motum:tamẽ tota ſpecificatio motus ac
cipit a termino ad quẽ ut ꝓbat.v .phi. tex
tu cõmenti.iiii.& nulla ſpecificatio eſt a ter
mino a quo.Si ergo p̃ciſa omni ſpecificatõ
ne a termino a quo in ꝓpoſito:& cũ hoc cõ
ceſſo ꝙ nõ ẽ aliqua potẽtia ſubiectiua.tunc
iſta gñatio diuina oĩno cõcordat cũ creatõe
qa tunc ſolũ cõſiderat in ipſa terminus ad
quẽ aliquid poſitiuum.ſicut eſt in creatõne.
ergo penitus non eſt excuſatio qn erit crea
tio.¶ ITEM generatio de rõne ſua non
requirit terminum a quo poſitiuum :ſed ſo
lum reqrit ſubiectum poſitiuũ quod defert
eius actionẽ.& in hoc differt a creatiõe :ſed
illud quod eſt accidentale alicui non mutat
ſpeciẽ eſſentialẽ.igit licet in generatõe diui
na hoc accidat ꝙ terminus a quo ſit poſiti
uus.dum tamẽ nihil ponit ſubiectũ ſubſtra
ctum generationi ſequit ꝙ illa generatio ẽ
creatio.Probo ma.i.phi.textu cõmẽti. lviii.
lxi.lxii.lxiii.&.v.phi.textu cõmenti vii.phs
enim ponit ibidem terminum a quo priua
tionem.ſed certum eſt ꝙ priuatio nihil po
ſitiuum ſecundum ſe dicit:ſed ſolum ſecun
dum rationẽ ſubiecti.¶ ITEM. v. termi
ni generationum ſunt contradictorii.ſ.non
eſſe:& eſſe:ſicut cõiter dicitur nõ ens qđ eſt
contradictorium enti nihil poſitiuum ſecũ
dum ſe dicit:ſed ſi dicat hoc erit quia ens
in potentia.& ita ratione ſubiecti.

¶ CONTRA aliud quod dicit ꝙ eſſen

tia non informat relationem.quia compa-tatur ad relationem ſicut natura ad ſup-poſitum licet hoc ſit uerũ tñ nihil ad ꝓpo ſitum.Probatio.eſſentia enim ad relationẽ poteſt habere duplicem cõparationẽ.unã.ſ. ſicut ad illud quod cõcurrit cum ipſa in cõ ſtitutiõe ſuppoſiti.tanq̃ formale pͥncipiũ cõ ſtitutiuũ ſuppoſiti. Aliam ſicut ad relatiuũ ſubſiſtens.Sed de primo mõ eſt tota dubita tio.Et ipſi reſpondent de ſecundo:igitur re ſponſio in pertinens.ꝙ etiam ſecũdo dicũt ꝙ relatio nullo modo habet rationẽ forme reſpectu eſſentie.quia eſſentia eſt ſumme in actu:ſed tamen habet rationẽ forme reſpe ctu ſuppoſiti.Et ſi forte ſit uerum :tamẽ eſt dubiũ qualiter magis poteſt eſſe forma ſup poſiti q̃ eſſentie ſi ratio eorum ualet. qa ea dem ratione oportet ꝙ ſuppoſitum ſit ĩ po tentia reſpectu relationis ſecundum ꝙ ẽ for ma ſicut oporteret de eſſentia:ſi relatio eẽt eius forma.& ita uidetur idem incõueniens de uno & de alio.❡HIC tamen eſt itel-ligendum ꝙ non ponitur potentia ſubiecti ua propter imperfectionem:aut neceſſitatẽ actus generandi:ſed propter eius naturalẽ conditionem.natura enim eius eſt eſſe circa aliquid ſubſtractum ne generatio ſit creatõ. Exemplum ꝙ relatio in diuinis reqrat fun damentum cui innitatur hoc non eſt ꝓpter eius imperfectionem.relatio enim ponitur in diuinis amota omni imperfectione : ſed ꝓpter naturalem conditionem relatiõis cu ius natura eſt hẽre fundamẽtũ . Similiter ꝙ pater in diuinis exigit filium non eſt imper fectionis:ſed ꝓpter conditionem relationis que eſt habere oppoſitum.Probatio ſecun de concluſionis.ſ.ꝙ eſſentia eſt ſubiectũ & tamen.q.forma non aũt.q.illa materia ſit: quia ſecundũ phi.i.phi.textu cõmẽti.lx.lxi. lxii.&.lxiii.in omni tranſmutatione ſiue ſit accidentalis ſiue ſubſtãtialis oportet eẽ ſub iectum:ſed in accidentali ſubiectum ẽ in ac tu.poſito ergo cãu ꝙ ſubiectum tranſmuta tionis accidentalis ſit ſubiectum ſecundum iſtam rationem preciſe ſecundũ ꝙ eſt in ac-tu & ſimul cum hoc poſito ꝙ ipſum ſubie-ctum in tranſmutatõne accidentali ſit real i ter cõicatum.& ꝙ ſit formalis terminus trã ſmutationis in conſimili ſue ſpeciei.Sequit̃ ex hoc ꝙ illa trãſmutatio qua ſic cõicat̃ hẽ bit ſubiectum in actu:& erit tñ in rei uerita te gñatio in q̈tum ꝓducit̃ in ſimilitudĩe na ture.ergo a ſimili.licet eſſentia diuina ſit ac tus & cõicatur ſimili in natura ut ſubeſt cõi cationi erit ſubiectũ & in actu:ut aũt cõicat̃ ſimili ĩ natura:erit in diuinis gñatio. Tunc arguo.ſecundũ ꝙ cõuenit alicui ſecundũ ꝙ eſt in actu magis conuenit ꝑ rõem forme q̃ materie.ergo eſſentia diuina erit ſubiectũ gñationis.q.forma & nõ quaſi materia . ꝙ aũt fuerit opĩ.magiſtri cui imponit̃ cõtrariũ ꝓbat̃ ſic.magiſter di.v.a..c.ix.uſq; ĩ ſinẽ po nẽs multas auctoritates q̃ dicunt ꝙ filius ge nerat̃ de ſubſtantia patris.exponit ꝙ gñat̃ de ſubſtãtia patris.i.eſt eiuſdem ſubſtãtie cũ patre.& ca.ultimo.dicit ꝙ nõ debet cõcedi ꝙ generat̃ de aliquo ſicut de materia. tunc arguo magiſter cõcedit ꝙ filius generat̃ de ſubſtãtia patris cũ hoc ſenſu ꝙ ſit cõſubſtan tialis patri:ſed ſi ponat̃ generari de ſubſtan tia patris tãq̃ de potentia ſubiectiua ꝑ mo dum forme:& nõ ꝑ modũ materie.tunc ſal uat̃ bene ille ſenſus igit̃ &ce. Probo mino rẽ.ubi pͥmitto ꝙ nõ accipio formã ut dicit̃ ab informando:uel ut acqrit eſſe ꝑ gñatio nẽ.qa illa dicunt ĩpfectionẽ:ſed ꝑciſe ut for ma ẽ actus.tunc arguo.in ꝓpoſito uoco eſſẽ tiã diuinã hr̃e rõnem potentie ſubiectiue ꝑ modum forme & nõ materie:eo ꝙ manet in tota generatione in utroq; termino ens actu:& non accipiens eſſe per generationẽ in termino ad quem ſed eo ꝙ eſſentia in fi lio non accipit eſſe per generatõnem in ter mino ad quem ſed in tota generatione & ĩ utroq; termino eſt in actu.eo concludimus ꝙ eſſentia que eſt in filio cõmunicata eſt il la eadem que eſt in patre.quia ſi eẽt alia ac ciperet eſſe in termino ad quẽ ergo eo quo filius generatur de ſubſtantia ſicut de potẽ tia ſubiectiua per modum forme : concludi tur conſubſtantialitas inter patrem & filiũ. ꝙ autem oporteat eos hoc dicere qui dicũt ꝙ filius eſt de eſſentia.q.de materia. probo ſic quia ſi filius eſt de aliquo tanq̃ de poten tia ſubiectiua oportet ꝙ ſit de illo modo ꝑ fectiſſimo:& tali modo quo ipſum magis diſtat a nihilo.quia ideo ponunt ibi poten tiam ſubiectiuam ne ipſe ſit de nihilo ſed ꝑ fectior modus eſt ſubſtantie ut ẽ forma .qn imo ut ſic magis diſtat a nichilo quam ut materia ſi igitur filius ſit de eẽntia ſicut de potentia ſubiectiua magis erit de eſſentia quaſi forma quam quaſi materia . ❡DI CES ſubiectũ in q̈tum huius eſt in poten-

tia.ergo oppoſitũ in adiecto.dr̃e ꝙ ſubiectũ
eſt in actu.Rñſio.dico ꝙ ſubiectũ habet du
plicẽ reſpectũ.ſ.ad agentẽ:& ad terminũ ꝓ
ductũ acquirendũ.dico aũt ꝙ comparando
ſubiectũ ad agẽtẽ de eius rõne non ẽ ꝙ ſit
in potentia:ſed hoc ſolũ requirit̃ ꝙ ſit tale
poſitiuũ quod põt eſſe ſubſtractũ agenti.ita
ꝙ agens hẽat aliquod poſitiuũ circa quod
in utroqꝫ termino.utrũ aũt illud ſubſtractũ(
ſit actu uel potẽtia:hoc accidit ſubiecto ut
ſic)actioni agentis.Secundũ aũt ꝙ cõparat̃
ad terminũ acquirendũ.q.ad aliã pſectiõem
quã non hẽt.ſic eſt in potentia & p iſtũ mo
dũ uult phi. quinto phiſicorum textu cõ-
mẽti.ſeptimi ꝙ generatio ſubſtãtialis ſimul
& motus qui eſt circa accidentia ſint entis
in potentia.qa ſemp ſunt reſpectu pſectõis
acquirende:que non hẽtur.qa ergo in diui-
nis eſſentia ponit̃ ſubiectũ generationis ſo
lũ ad hoc ꝙ ſit illud poſitiuũ cui innitat̃ ac
tio agentis:non ad hoc ꝙ acquirat̃ ſibi ali-
qua pſectio ꝗ primo non hũit.ideo non po
nit̃ ſubiectũ ꝙ ſit in potentia ſed ꝙ ſit ĩ ac
tu.¶ ISTVD ſatis leuiter põt imagina-
ri ſi imaginat̃ modus generationis diuine.
qa generatio eſt p iſtũ modũ nõ ꝙ eſſentia
que ſit in patre cõicet̃ filio.q.recipiens per-
fectionẽ quẽ primo nõ habuit.ſed cõicat̃ fi
lio in eadẽ actualitate quã primo habuit in
patre:ſed illud quod ſic cõicat̃ ꝙ ſemp reti
net ſuã actualitatẽ:& nihil nouũ acquirit il
lud ſemp eſt in actu:& ita ut ſubiectũ gene
rationis ſemp eſt in actu.¶ DICES :agẽs
dr̃ tale ad ſubiectũ.ergo in diuinis pater rõ
dr̃ ſolum ad filium ſed ad eſſentiã.Hoc ha
bet magiſter p ĩpoſſibili di.v.ca. i.& p aug.
ibidẽ.¶ RESPONDEO cũ inter agẽs
& patiẽs eſt relatio mõ potentie actiue &
paſſiue:ad nihil dicit̃ pater relatiue niſi.cir
ca quod agit.cũ ergo non agit circa eſſentiã
trãſmutãdo ipſam ad eſſe:ſed ſolum dicitur
agere circa terminũ ꝓductionis: ꝓducendo
filiũ in eẽ pſonali.ſequit̃ ꝙ ad ſolũ filiũ dici
tur relatiue. ¶ DECLARATVR hec
rõ tertio.in generatione naturali.trãſmutãs
enim nõ ſolũ dr̃ relatiue ad terminũ ꝓdu-
ctionis ſed ad ſubiectũ:qa non ſolũ gñatur
terminus ſed ſolũ ipſum trãſmutat̃ de potẽ
tia ad actũ:& aliquid nouũ acquirit. ergo ſi
imaginat̃ ꝙ ſubiectũ ſolũ cõicaret̃ alicui ter
mino ad quẽ:ita tamẽ ꝙ nõ acquireret ſibi
eſſe nec trãſmutaret̃ de potẽtia ĩ actum:ſed

ſolũ ſubſtractũ eſſet actioni qua ipſum cõica
ret̃:tunc agens nõ dr̃ relatiue ad ipſum. qa
nihil ageret circa ipſũ.imo ſubiectũ ſe hẽret
ſolũ ad actõem agẽtis.ſicut ſubiectũ ad ac-
cidens in rõne receptiui.qa ipſã ſuſtentaret
& deferret ſolũ:ſed tunc ĩter ſubiectũ & ac
cidẽs ſuũ nõ ẽ relatõ.qa relatiua ſunt oppo
ſita:non ad ĩuicẽ cõpoſita .ergo iſto mõ po
nendo ſubiectũ in diuĩs:nõ erit relatio pr̃is
ad eẽntiã.¶ TERTIO deſẽdendo me.
oſtendo contra henri.& cõtra ſcotum. ꝙ ſe
cundum eos aliquo mõ eſſentia ẽ forma re
lationis ſic.ponentes.n.relationẽ nullã rea-
litatẽ nec entitatem hẽre a fundamento ut
ponit henri.oportet eos neceſſario cõcede
re ꝙ fundamẽtũ magis hẽt rõnem forme
reſpectu relationis ꝗ ecõuerſo .ꝓprium enĩ
eſt forme dare eſſe:ſed relatio in diuinis eſt
huiuſmodi.entitas enim relationis ĩ diuinis
eſt ipſa eſſentia diuina ut diffuſe ꝓbat ma-
giſter cõtra ioachim.di.xxxiii.& eccleſia cõ
firmat magiſtrũ & condẽpnat ioachĩ:de ſũ.
trini.& fi.ca.damnamus.ergo eſſentia ma-
gis informat relatõem ꝗ relatio eſſentiam.
Et p cõſequẽs reſpectu relationis magis ha
bet rationem forme ꝗ materie.¶ ITEM
hoc ꝓbo ſecundũ ſcotum:qa ſicut ĩ ordine
generationis materie imperfectũ ẽ prius ꝑ-
fecto:& materia forma: ita in ordine perſe
ctionis perfectum eſt prius ĩperfecto:& for-
ma materia:ſed ĩ diuinis idẽ eſt ordo natu
re & pſectionis quod igit̃ naturaliter ſibi ẽ
prius:naturaliter eſt perfectus :& eſt forma
& non materia: ſed eſſentia naturaliter eſt
prior relatione ſecundum eum ſicut funda
mentum fundato ergo &ce.¶ ITEM re
latio diuina in quantum diuina & real̃ hoc
habet ꝙ ſi eſſet ſeparata:eſſet ſubſiſtens ut
dicunt aduerſarii ſupra:ſed non inquãtum
relatio:quia hoc repugnat ſibi in quantum
huius ergo in quantum fundata. ſ. in eſſen
tia diuina:ſed illud quo aliquid formaliter
eſt:eſt ſua forma & non ſua materia igitur.
&ce.¶ ITEM forma eſt magis natura ꝗ
materia.ii.phi.textu commenti.xii. ſed cer
tum eſt quod magis natura eſt eſſentia ꝗ re
latio:& hoc accipiendo iſta ut diſtingunt̃.
qa ut ſubſtãtia:relatio.nec eſt ens nec natu-
ra niſi per eſſentiã.Secundo quia ut diſtĩgũ
tur neceſſario hñt aliũ & aliũ gradũ eẽndi
ſaltem quo ad eſſe formale.qa da oppoſitũ
nõ diſtinguntur:ſed iſti ponũt diſtinctionem

huiuſmodi ergo &c. Quarto cōcordādo cū eis. ꝓbo ꝙ relatio licet nō ſit forma eſſentie ē forma ſuppoſiti: & ipſius relatiui. In creatu ris enim fundamentum eſt forma relatiōis ſecūdum communem opinionem in quātū relatio eſt ens per ipſum: & tamen relatio(i quātum fundata cōſtituit relatiuū) eſt forma eius cuius ratio eſt. quia ut fundata includit actualitatem ſed actualitati cōpetit iforma re: ſed in ꝓpoſito relatio diuina ex fundatione in eſſentia diuina eſt uere actus igiᷓ.
¶ ITEM forma ſepat & diſtinguit: reſpectu igiᷓ eius quód eſt diſtinguibile: ſed in diuinis eſſentia ꝓciſe eſt diſtinguibilis: ſuppoſita aūt ſunt ī diſtinguibilia. ergo relatio pōt eſſe forma ſuppoſitoꝝ licet nō reſpectu eēntie. ¶ CONFIRMATVR quia ratio finalis quā magiſter ſtruit dare qua ſaluatᷓ ꝙ eſſentia non generat nec generatᷓ: ſed pater eſt qui generat &c. (cū tamen pater ē idem ꝙ eſſentia) eſt hec. Reſpōdet di. xxxii. c. vii. ꝙ paternitas & filiatio nō ita ſunt olo in diuina eſſentia: ſicut ī ipis ypoſtaſibus. In ypoſtaſibus. n. ſic ſunt ꝙ eas determinant: naturam nō determinant. Allegat ꝑ ſe dama. ꝗ tiis ergo ſunt idem ꝑnitas & eſſentia. qa tñ paternitas determinat ypoſtaſim non naturam. ideo cōcediᷓ ꝙ pater generat: nō &c. ecce tota reſpōſio ſua ſtat ſup hoc ꝗre &c. qa relationes determinant ꝑſonas: ſed eoꝝ ſunt forme diſtinguentes: & non alioꝝ que per ea determinanᷓ: cum ꝓprium ſit forme diſtinguere & determinare ſeu ſepare igiᷓ.
¶ AD argumenta contra uiam quam teneo ꝙ ibi eſt potentia ſubiectiua non tamē ꝗ. materia oportet reſpondere ad argumenta que ꝓbant ibi. q. materiam. ¶ Sequitur de tertio arti. ubi teneo ꝙ eſſentia eſt potētia ſubiectiua ꝑ modum forme: nō materie oportet reſpondere ad oppoſita. Secūdo qa ponam. q. ſequēti ꝙ eſt etiam terminus formalis. oportet reſpondere ad argumenta ꝗ ꝓbāt ꝙ impoſſibile eſt iſta ſtare ſimul.
¶ AD ꝑmum argumentum ꝑme uie. cū diciᷓ ꝙ heretici ſumpſerūt de: materialiter eum de ſubſtantia patris dicebant filiū. Dico ꝙ ſumpſerunt de: indifferenter ꝑ potētia ſubiectiua & materiali. quod pat er. qa ſumpſerunt de: ut dicit generari de aliquo non de nihilo quod indifferenter cōuenit utriqꝫ ſed illud cōcedo ꝙ eſt de ſubſtātia patris ſicut de potentia ſubiectiua: non tamen ſicut de materiali que ē de ea ut eſt actus non ut potentia. hoc ſupra declaratum. ¶ AD ſecundum dico ꝙ relatio nō modificat eſſentiam ſed ſuppoſitum ideo non eſt forma reſpectu eſſentie: ſed ſuppoſiti. ¶ AD tertiū quando diciᷓ ꝙ relatio eſt impreſſio forme ī materia. ¶ DICO ꝙ ueꝝ eſt ubi forma nouiter acqriᷓ. ubi aut nō: ſed eſt cōmunicatio unius & eiuſdē qd fuit ꝑmo uno mō ꝙ ſit alio mō. ibi nō eſt materia: nec ꝗſi forma ſed ſolū ibi ē potentia ſubiectiua ꝗ ſub ē cōmunicationi & eſt terminus formalis cōmunicatōis ꝗ ſunt idem. ¶ AD. iiii. ꝙ relatio nō eſt forma. q. ꝑs ita ꝙ eſſentia ſit. q. alia ꝑs informata. qa ut ꝓbatum ē ſupra relatio nō ē forma eſſentie. ſed ſolum reſpectus ſuppoſiti. ſuppoſitū enim nō eſt materia nec. q. ꝗre nihil cōcludiᷓ. ¶ AD quintū qd ꝓbat materiā uere eſſe in diuinis. qa dicit pfectionē & nullā imꝑfectionē ī qditate ſua remota ꝑuatiōe ꝗ extra qditatem ſuam. Dico ꝙ oibus iſtis habitis adhuc nō hētur ꝙ materia formaliter eſt in deo. qa hic agimus de hiis que poſſunt poni in deo ſecūdum rationes ſuas ꝓprias formales. ſicut poteſt concedi ꝙ deus eſt ſpiritus deus eſt forma: & huiuſmodi. Nunc autem multa ſunt que aliquam dicunt perfectionē ꝗ tñ attribui non poſſunt ſecūdū formales rōnes ſicut aſinus lapis &c. ymo ſolū in deo poniᷓ ſecundū cōtinentiā uirtualē aut uniuoce &c. & iō nō cōcludunt argumēta ꝙ materia eſt formaliter ī deo: ſi dicat aliam perfectiōem ſed uirtualiter aut eminenter ſolū. ¶ PER hoc patet ad ſua argumenta niſi ad illud qd ꝓbat potētiam ſubiectiuam diceᷓ perfectiōem deo cōpoſſibilem: & illam rationem cōcedo ut potētia ſubiectiua habet rationem forme nō materie. ¶ AD argumēta ſecūde uie eſt intelligendū ꝙ nō pono eēntiam ſubiectū generatiōis: nec ut ē ī patre: nec ut ē ī filio: ſed ut ſe habet in ratione ſubſtracti reſpectu actus cōmunicandi eēntiam: & ꝙ ꝑ tunc eſt eēntia ſubiectum etiam & terminus formalis. qa actus iſte cōmunicandi eſt terminatus in ſuppoſito filii. ¶ PER qd dico ad oīa.
¶ AD ꝑmum qn̄ dᷓ ꝙ ī una cōmunicatione nō eſt niſi uno modo. Dico ꝙ ueꝝ eſt in ratione termini cōmunicati ī duobus mōis: tamen ſe habet in una cōmunicatione. ſ. qn̄ accipiᷓ ꝑ modum ſubſtracti & per modum termini. ¶ AD ſecundum dico ꝙ licet ha

beus eſſentiam uno modo eſt ſimpliciter p ſectum in eſſendo reqrit tamen q̄ hēat eā. Aliomodo in cōpando ſicut patet in patre q̄ nō ſolum eſt eſſentia: ſed eſſentia eſt ſibi p̄ncipium generandi & eodem modo dico in filio q̄ preter hoc q̄ habeat eſſentiā in ſe perfecte oportet q̄ accipiat eam ab alio: & hoc non eſt ſine potentia ſubiectiua deferē te actum. ¶ PER illud patet ad oia argumenta. Ad illud quod pbat q̄ eſſentia nō eſt forma relationis. qa nō habet ſe ſicut forma ad materiam ſed ſicut qditas eius.

¶ DICO q̄ ſecundum eos hoc poteſt ſolui ſic q̄ non ſe habet ſicut forma informās ſubiectum ita q̄ relatio ſit ſubiectū ſed poſt q̄ habet eſſe ſuum ab eſſentia ut dicis nō ſicut ab efficiente: ſed ſicut a fundamento qd ſibi tribuit ex hoc pōt eſſe dici forma.

¶ AD principale in oppoſitum dico q̄ p prium eſt materie eſſe ſubiectum generationis que eſt mutatio: ſed pprium ē forme eē ſubiectum generationis que eſt ſui ipius cōmunicatio.

IN di. v. cōtinuat̄ de generatione diuina ideo quero circa hoc utrum eſſentia ſit formale p̄ncipium & terminus generatiōis. ita q̄ in ratione potentie generatiue intrinſece & qditatiue nō includatur relatio q̄ nō. qa potentia eſt ſpecies relationis: ſpecies aūt qditatiue icludit genus ſuū. ergo potentia illa eſt qditatiue relatio.

¶ CONTRA. potentia illa nō eſſet ſimplex. qa includit res diuerſoꝝ generum.

¶ HIC. v p̄mo de ſuppoſito in queſtione .ſ. an ibi ſit p̄ncipium elicitiuum & actus elicitus. Secundo an in filio ſit formalis terminus quo filius pducitur paſſiue. Tertio poſito q̄ ibi ſit formale principium elicitiuū & terminus formalis pductus an formalis ratio p̄ncipiādi: & terminādi ſit eēntia. uel relatio. Quarto ſuppoſito. q̄ actus generandi & terminandi p unum iſtoꝝ p̄ncipalius cō petit an nihilominus utrūq; eſſentialiter p tinet ad qditatē potētie generatiue. Quinto dato q̄ ſic. ex hiis patebit ad duas q̄ſtiones quomodo eſſentia ſola ſit p̄ncipium & quomodo nō: & ad hanc quomodo generatio prius terminetur ad ſimile: & quomō prius ad diſtinctum. ¶ Sequit̄ de p̄mo ar. ubi dicunt qdam aureolus di. v. ar. iii. q̄ generare non eſt actus elicitus & ratio eoꝝ p̄ ciſa eſt hec. qa generare conſtituit ſuppoſitū patris: ſed pater nō poteſt cōſtitui per actū elicitū. tū qa ſuppoſitum patris eſſet originatum & pductum: tū qa nō eſſet p̄mum ſuppoſitum. qa actus elicitus p̄exigit ſuppoſitū eliciens. ¶ ITEM ſi ſic. aut elicit̄ a patre: aut ab eſſentia. nō a patre qa nulla res elicit ſuum principium cōſtitutiuū qa eliceret ſe. Nec ab eſſentia. qa tunc nō diſtingueretur realiter. quia nihil eſt cauſa ſui ut ſit.

¶ ITEM ſi ſic tūc eſſētia daret cauſatiue realitatem ipi generare: ſed ſecundum aug. v. de tri. c. xvii. quod datū eſt ei: q dedit: relatiue dicitur. ergo generare dicit̄ relatiue ad eſſentiam. & p conſequens diſtinguit̄. quia ubiq; extrema relatiua diſtinguuntur.

¶ ITEM generare non poteſt pululare a pr̄e. qa forma non pōt egredi ab effectu formali ſed econuerſo. pr̄ aūt cōſtitutus ex eēntia & generare eſt cōſtitui & effectus formalis: generare autem eſt forma cōſtituens nec pōt pululare a filio & ſpiritu. ſ. ut p ſe pater. igit̄ erit dare diuinitatem que erit ſuppoſitum abſolutū a quo egredietur. ¶ ITEM ſi ſic deus faciet ſe patrem ſicut ſ pr̄. facit ſe patrem eliciendo generare: ſed qa ſortes eliciendo generare facit ſe patrem. uerū eſt dicere q̄ ſortes factus eſt pater ergo erit uerū dicere in diuinis q̄ pater factus eſt pr̄: & ita erit pſona pducta. ¶ ITEM aug. v. de trini. filius nō tantum habet naſcendo q̄ filius ſit ſed oīo ut ſit: & q̄ ſubſtātia & q̄ eſſentia ergo eadem ratione ſi generare ſit actus elicitus in pr̄e ſicut naſci i filio: p generare hē bit nō ſolū ut pr̄ ſit. ſed oīo ut ſit & ita erit pſona pducta. ¶ Alia argumēta ſua cōtinent̄ in hiis. ¶ DICIT ergo q̄ generare nō eſt egrediēs ab aliquo ſed realitas in pro ducta oīo ē a ſe ipa. ſicut deitas. ¶ CONTRA concluſionem in ſe pbo q̄ eſt piculoſa in fide ſi intelligat̄ q̄ pr̄ in generando filium nō pducit ipm p actionē uere dictā & p potentiam elicitiuam uere dictam ſecūdum quem ſenſum eſt difficultas in queſtione. generādo enim pater filium non erit difficultas. philoſophus eni nec poſuit nec ponit q̄ generare ſit actus elicitus ſub hoc ſenſu q̄ ſit aliud pductum ab agente. ſicut loquitur philoſophus q̄ paſſio eſt effectus illatio: actionis: ſed q̄ ſit actio qua agēs agit: & ſub hoc ſenſu. probo quoddam ponēdū in diuinis & q̄ aliter eſt periculoſum in fide

quia tota ſcriptura uult ſaluare ꝙ ſuppoſitū patris eſt ſuppoſitum relatiuum:ſed hoc deſtruit illa poſitō ergo. Probatio minoris qn to metha.text.cōmenti.xx.ponit philoſophus relationem paternitatis in actu elicito coexigitiue ſaltem:dicens pater dicitur quia egit:filius quia genitus eſt:ſed actum elicitū negat illa poſitio.ergo deſtruit ſuppoſitum relatiuum. ❡ CONFIRMATVR quia tam in diuinis ꝙ̄ in creaturis eſt impoſſibile ꝙ ſit aliqua uera relatio ſine ꝓprio modo fundandi uero & non equiuoco.quia da oppoſitum:non eſt ꝓprie relatio ſed equiuoce ſed proprius modus uerus & nō equiuocus fundandi relationes modo potentie quaꝫ una eſt paternitas:ē potentia elicitiua. ergo ſi paternitas in diuinis eſt una relatio & nō equiuoce ipſa fundatur ſupra potentiam uere elicitiuam:& hoc dico accip endo potentiam elicitiuam quantum ad formalem rationem potentie elicitiue.licet non ſecundum potētiam elicitiuam que realiter differat ab ipſa relatione fundata ſicut eſt in creaturis ꝓbo minorem inductiue.v.meta.tex. cōmenti.xx.diſtinguit phi.relatiōes modo potētie.quoddam enim dicitur relatiue. qa pōt ut calefactiuū ad calefactibile & quoddam ſecundum actionem potentiarum ut calefaciens ad calefactum. quoddam : quia egit ut pater ad filium:ſed in omnibus iſtis relationes fundantur ſuper potentiam elicitiuam non equiuoce dictam ergo &ce.Confirmatur ratio quia licet phi. ibi loquitur de relationibus creatis:tamen ueritas theologica habet pro regula uniuerſali.ꝙ quicquid inuenitur in creaturis ſi proprie conceditur in diuinis & non methaforice illud conceditur in deo retenta una & non equiuoca ratione.uerbi gratia.Per oppoſitum quia ubi: & qñ: & alia predicamēta correſpondētia rebus corporalibus conceduntur in diuinis methaforice : & deum uere nō denominant ideo uere rationes eorum de deo non cōceduntur ſed equiuoce & methaforice ſolū.

❡ AD propoſitum quia ſapientia proprie ponitur in deo ideo ipa ponitur in deo retenta ſua una ratione & non ſolum formali:ſed reſpectu illius quod in creaturis denominabat ſcilicet reſpectu ſapientis. ſapiētia enim ponitur in deo non ſolum ſecundum formalem rationē ſed cum ordine ad illud quod denominabat in creaturis:ponitur.n. in deo reſpectu ſapiētis. nam ponitur ī deo quia eſt melius ipſi ſapienti ipm ꝙ̄ non ipm Nota ꝙ hic ſeruatur ordo ad illud quod denominabat in creaturis. cū ergo relatio modo potentie generatiue uere ponatur ī deo retinebit ueram rationem ſui generis:nō ſolum formalem que eſt habitudo ſed in reſpectu ad ſuum fundamentum neqꝫ quod denominabat in creaturis . ſed ī creaturis ſecundum omnes: relatio modo potentie denominat potentiam elicitiuam tanꝙ̄ ſuum fundamentum ex.v.metha.tex.commenti. xx.Item ſi generare non ſit actus elicitiuus ſaltē erit actus reſpectu alicuius generis cauſe.oportet enim omnem actum reduci ad aliquod genus cauſe etiam in diuinis . referre enim quod ſignificatur ꝑ modum actus reducitur ad relationem ſicut ad ꝑncipium formale:& eſſe ad ſe:ad ſubſtantiam Et intelligere ad intelligentiam : & uelle ad uoluntatem. Sed nō actus cauſe materialis.qa illa cauſa nō conceditur eſſe in deo nec eſt actus cauſe finalis.quia ſi phī cōcederent aliqua dependere adeo ſicut a cauſa finali cōcederent illa fore cauſata & uere depēdere ut a ſua cauſa licet non efficienter ſicut patet.xii.metha.tex.cōmenti.xxxviii. Sed negatur hoc de filio in diuinis reſpectu paternitatis. nec effectus cauſe efficiētis per ſe.qa tūc eſſet actus elicitus quod negas ergo generare erit effectus cauſe formalis quod eſt falſum. Quia tunc pater non eſſet uere relatiuum quod eſt erroneum ergo &c.ꝓbatio minoris iſtius.qa effectus formalis nō dicit niſi duplicem habitudinem ſcilicet ad illud cuius eſt puta ad ipſam formam.& ad ſubiectum in quo recipitur. uerbi gratia lucerē nō dicit habitudinem niſi ad lucem ipſam uel ad lucidum quod illuminat : ſed planum ē ꝙ per habitudinem quam lucerē dicit ad lucem ut ad fundamentum uł ad lucidum ut ad ſubiectum.Neutro modo eſt aliquid de genere relationis quia relatio ut comparatur ad fundamentum uel ſubiectum preciſe nō conſtituit aliquid in eſſe relatiuo. ymo hoc habet ut comparatur ad oppoſitum ergo .

❡ ITEM effectui formali non correſpōdet aliquid productum.exemplum . qa per lucere quod eſt effectus formalis lucis nihil eſt productum igitur ſi generare eſt effectus formalis ſequitur ꝙ filius non eſt perſona producta nec genita . ❡ RESPONDE

TVR negando ma. per aliud exemplum
albare enim eſt effectus formalis albedinis
& tamen eſſe album eſt cauſatum ab albe
dine. ¶ CONTRA in propoſito loqui
mur de producto quod eſt oppoſitum rela
tiuum ad producens: ſed certum eſt ꝙ albe
do per albare non dicitur relatiue ad ens al
bum . quia ad ens album comparatur ſicut
pars ad totum:ſed partis ad totum non eſt
relatio niſi ſecundum dici li.predicamento
rum de hoc.q.ii.de attributis articulo quar
to.¶ ITEM ſi aliquo modo poſſet ima-
ginari ꝙ relatio realis eſſet īter cauſam for
malem & ſuum effectum puta īter patrem
generātem & filium genitum . hoc eſſet qa
ſuus effectus ē uere ab ea diſtinctus licet nō
efficienter.ſicut ſplendere a luce. ſed hoc ni
hil eſt in propoſito & deſtruit propoſitum
ergo &c. Probo ꝙ nihil eſt ad propoſitum.
quia ſecundum ſacrā theologiam non ſolū
debet ſaluari inter primam perſonam & ſe
cūdam relatio . ſed hec relatio ſcilicet pater
nitas:ſed relatio que eſt paternitas non ſal-
uatur ī cauſalitate cauſe formalis: ſed efficiē
tis ſolum.v. metha.text. cōmenti.xx.pater
quia egit. Secundo deſtruit propoſitum qa
licet ſplendere in ſe ſit effectus formalis cor
poris lumīoſi:tamē ſplendor qui ē effectus
diſtinctus a ſplendore in corpore:et eſt cau
ſatus in alio ē effectus cauſe efficientis. Si er
go ſimile ſit in diuinis de patre reſpectu ge
nerationis filii quantum ad formalem ratiō
nem cauſe formalis uel efficientis ſicut eſt
de ſole reſpectu ſplendoris cauſati per actio
nem realem : ſequitur ꝙ generare eſt actus
elicitiuus quantum.ſ.ad formalem rationē
cauſe efficientis.Probo minorem quia ſplē-
dor ille diſtinctus & cauſatus in alio educit
de potentia medii:ſed. enti in potentia cor
reſpondet cauſa efficiens.Per hoc enim pro
bat cōmentator.xii.metha. cōmento.xliiii.
ꝙ reſpectu eternorum non eſt cauſa agens
niſi ſuperficietenus. quia agentis non eſt ni
ſi transferre aliquid de potentia ad actum .
&.phi.ix.metha.tex.cōmenti.xiii.pbat ꝙ ī
diuerſis:actus precedit potentiam . quia qđ
eſt in potentia non procedit ad actum niſi
per agens . ¶ ITEM generatio elicitiua
poteſt concedi in deo ſi poſſit preſcindi ab
ea omnis intentio imperfectionis.per hanc
enim regulam cōceditur in deo relatio: ſed
hoc eſt imperfectionis in generatione ut ē

actus elicitiuus ꝙ agēs per ipſam exit de po
tentia ad actum & quod agēs coexigit paſ
ſum circa quod . Quod autem talis actio ſit
ꝓductiua & effectiua nullam dicit imperfe
ctionem.ymo perfectionem ut habetur.vii.
phi.tex.cōmenti.xviii.& ab aug.v. de trini.
ca.viii. ubi uult ꝙ fortaſſe agere eſt ita nobi
le ꝙ ſoli deo cōpetit proprie.Et ad illud cō
cordat illud athanaſii . filius a patre ſolo eſt
non factus nec creatus ſed genitus . Ecce ne
gat a patre efficatiam qua filius ſit factus. uł
creatus.non qua genitus. Si enim negaret a
patre generatiōem effectiuam equiuocaret
in uerbis ſuis . quia certum eſt ꝙ efficientia
que correſpondet creature facte uel create ē
uera efficientia. ¶ HEC concluſio efficaci
ter probatˀ li.i.di.viii.q.i.arti.ii. ubi probatˀ
ꝙ ꝑdicamēta actionis & paſſionis ſunt for
maliter in deo. ¶ AD principale arguitur
ſic.phi.bene concedunt ordinē originis ſeu
ꝓductiōis inter ꝓductionem & eius termi
num:ſed nunq̄ concedunt ordinem origi-
nis inter relatiua nec ꝓductionē. ymo ſunt
ſimul natura & neutrum ē cauſa alterius ut
ſit.ſi ergo cōcedimus ꝙ generare eſt pura re
latio:& non actus elicitiuus nunq̄ concedi-
mus ꝙ in diuinis eſt ꝓductio:aut origo per
ſe a perſona. ¶ CONFIRMATVR ra
tio qa licet utamur iſtis nominibus.actione
& paſſione & potentia elicitiua in diuinis
quantum ad rem ſignificatam qa in creatu
turis ſunt accidentia:tamē formalibus ſigni
ficatis iſtorum nominum utimur in diuinis
potentia generatiua : generatio:actio: cum
ergo phi.ſic utantur formali ſignificato iſto
rum nominum quod per potentiam gene-
ratiuam intelligunt uere potētiam elicitiuā
& per generationem actionem uere eliciti
uam:uł debemus omnino diſcordare a phi
loſophis in terminis noſtris uel concedere
ꝙ in diuinis eſt potentia elicitiua quantum
ad formalem rationem eius ſed non quan
tum ad rem que eſt accidens . ¶ ARGV
MENTVM aliorum facile eſt ſoluere qa
falſum eſt ꝙ generare conſtituit ut probatˀ
di.xxvi. etiam hoc poſito ſequaces ſcoti ſol
uerent per hoc ꝙ probatur ꝙ generare con
ſtituit.dicerent enim ꝙ uerum eſt ꝙ gene-
rare non eſt actus elicitus.actus enim nō di
citur elicitus niſi qui ſecundum ſe eſt termi
nus & finis & nihil aliud eſt ibi productum
quam operatio ut loquitur philoſophus.ix.

metha.tex.cōmenti.xvi. ſicut ſunt actiones immanentes: uel que ſunt actiones que trāſeunt in paſſum; & tunc ut reperiuntur in paſſo ſunt actus eliciti ſicut moueri ē actus elicitus & generari. quia ſunt paſſiones quedam cauſate in alio. ſic loquitur auctor: ſ. p̄ncipiorum paſſio eſt effectus illatioq; actionis: eſt ergo generatio actus elicitiuus nō elicitus. Tunc dicerent ad argumentum quando dicunt primum ſuppoſitum non poteſt cōſtitui per actum elicitum uel originatum quia tunc ſuppoſitum patris eſſet ſuppoſitū originatum & non primum: tn̄ quia elicitū & originatum p̄exigunt ſuppoſitū eliciens dicerent ꝙ uerum eſt. Poteſt tamen conſtitui per actum elicitiuum uel per actum quo agit quod idem eſt. ſ. quo aliud eſt originatum. Et ſic non ſequitur ꝙ ſuppoſitum p̄ris eſt originatum ſed originans: nec ſequit̄ ꝙ non ſit primum ſuppoſitum. quia cum potentia in diuinis non precedit actum: reſpectu originis qui importatur per actum elicitiuum erit primus reſpectus & per conſequens conſtituens primum ſuppoſitum. Ex reſponſione data poſſet formari argumentum ad rationem eorum ſic. generare p̄prie loquendo eſt actus elicitiuus nō elicitus ſed actus elicitiuus poteſt cōſtituere p̄mum ſuppoſitum in diuinis ut probarent & hoc precipue. quia actus elicitiuus non eſt originatus aut elicitus. ꝙ alii ponūt precipuum impedimentum ergo ſtabunt ſimul ꝙ generare eſt agere quod eſt elicere & tamen ꝙ cōſtituit ſuppoſitum Mi. quo ad partem p̄bādam probarent ſic. primum ſuppoſitum cū conſtituitur relatione conſtituitur prima relatione incōmunicabili. ſed in diuinis potētia non precedit actum ergo prima relatio propria & incōmunicabilis que cōuenit patri conſiſt in actu elicitiuo q ē generare ergo ſtabunt ſimul &c. ¶ AD alia argumēta eius Ad ſecundum quando dicit̄ aut elicitur ab eſſentia aut a patre. Dico ꝙ non eſt concedendum ꝙ elicitur ab iſto: nec ab illo: ſed ſolum ꝙ pater elicit elicitiue per generare & ꝙ eſſentia eſt quo pater elicit ſicut p̄ncipio elicitiuo. Et quando dicit̄ ꝙ nulla res elicit ſuum principium conſtitutiuum illud non erit contra me. quia pono generatiuitatem conſtituere non generare. di. xxvi. Scotus etiam concederet ſibi quod uerum eſt. ꝙ pater non elicit ipſum generare. q̄a tunc ſe haberet per modū eliciti & originati ſed pater elicit elicitiue per generare. Dico: non ſicut per principium elicitiuum ſed ſicut agens agit per actionem & ſi ſumatur Mi. ꝙ nulla res elicit per ſuum formale conſtitutiuum negaret ſpecialiter in diuinis ubi ponit ꝙ primum ſuppoſitum cōſtituitur p generare producit filium elicitiue. Per idem diceret. Ad tertium quando dicitur ꝙ ſi eſſentia eliceret generare daret cauſatiue ſibi realitatem. uerum eſt ſi eliceret ipſum: ſed ſi per generare elicit: puta elicitiue producit filium tunc non ſequitur ꝙ dat eſſe reale cauſatiue ipſi generare: ſed ꝙ elicitiue dat filio ꝙ ſit filius genitus realiter quod uerum eſt. p. idem ad quartum concedēdum eſt enim ꝙ generare non pullulat nec progreditur a patre per modum eliciti. quia tūc forma cōſtituens progrederetur ab effectu conſtituto generare tamen eſt illud per quod elicitiue aliud progreditur a patre. ſ. filius. p. idem ad quintum dico. ꝙ non eſt concedendum ꝙ per generare facit ſe patrem: ſed nunc eſt uerum ꝙ facit ſe patrem quia primo ē & poſt incipit eſſe p̄r gn̄ationis acceſſione: ſed i p̄poſito ponitur pater ſuppoſitum per generare. Ad ſextum dico ꝙ uerum ē. ꝙ ſi generare ſit actus per quem pater conſtitueretur in eſſe elicito & p̄ducto ꝙ tunc per generare haberet pater ꝙ eſſet pater & ꝙ eſſet ſubſtantia ſicut de filio ſed ſi generare ſit ſolū quo elicitiue producit filium: tunc non ſeq̄tur ꝙ generare ſit ſubſtantia: ſed ꝙ filius ſit per generare ſubſtantia. i. accipit ſubſtātiam per generare. ¶ AD ſecundum arti. propoſitione ſecunda dicunt ꝙ eſſentia non ē formalis terminus quo producatur filius quaſi paſſiue ſic hoc declarant ſicut in panno dealbato ē uerum dicere ꝙ dealbatur de albatione paſſiua & albedine que ē formalis terminus capiens eſſe per de albationem: imaginantur ergo ꝙ albedo non accipiat eſſe p. dealbationem & remaneat dealbatio paſſio. Adhuc eſt uerum dicere ꝙ pannus dealbatur ſic in propoſito eſt dicendum ꝙ filius eſt genitus generatione paſſiua formaliter: non tamē ꝙ eſſentia ſit formalis terminus accipiens eſſe in filio per generationem & fundantur omnia argumenta ſua ſuper hoc. quia illud ſolum debet concedi quomodo in filio producit̄ quod accipit eſſe: ſed eſſentia in filio nō accipit eſſe ſed ſola generatio

paſſiua ergo ſolum dicetur filius pduci pro
pter generationem paſſiuam formaliter ac
ceptam & nullomodo ꝙ eſſentia ſit forma
lis terminus productus. Confirmatur ſic.nõ
poteſt denegari a uerbo diuino quod ẽ per
fectionis in nobis : ſed in formatione uerbi
non producitur terminus aliquis formalis :
ſed ex formare immediate ſequitur formari
paſſiue ergo &c.Probatio minoris exemplo
quando enim roſa producitur in anima in
eſſe apparenti & intellecto ſub illa apparitione
tione paſſiua roſa ñ acqrit eſſe ſed ſolũ capit
eſſe apparens formaliter p ipſam apparitio-
nem paſſiuam & ſic relinquitur unum con
ſtitutũ ex roſa pducta i ſe in ſua appitõe ob
iectiua paſſiua.Sic in ppoſito filius dicit̃ ge
nerari:non quia eſſentia in filio pducit̃ :aut
capit eſſe per modum formalis termini:ſed
ſolum quia eſſentia capit eſſe ſub generatio
ne paſſiua. & ſic relinquitur filius cõſtitutus
ex his hec eſt concluſio eorum. ¶ Sequit̃
de modo ponendi eorum qui eſt mirabilis.
Dicunt enim ꝙ generari & generari accipiũ
tur ſolum formaliter nõ originaliter aut pri
cipiatiue:ſic ꝙ ex hoc ꝙ in patre eſt genera
re.illatiue infertur i filio generari & dici.nõ
ꝙ iſte principiatiue generet & iſte generet̃
ſed ex hoc ꝙ pater eſt formaliter generans
ſeqtur ꝙ filius eſt formaliter genitus. qa ali
ter dicit̃ ſortes generare & plato generari .
& aliter dicitur generans generare . & geni
tum generari Sortes dicit̃ generare & plato
generari per actionem elicitam:ſed generãs
dicitur generare.ita ꝙ ipſum generare ſit for
malis ratio cõſtituens generãtem in eſſe ge
nerantis:& genitum dicit̃ generari ita ꝙ ip
ſum generari ſit formale conſtitutum geni
ti in eſſe genito Ad propoſitum dicunt ꝙ
i diuinis ẽ generare & generari originaliter
& elicitiue:ſicut ſortes generatur:ſed forma
liter & conſtitutiue ſicut generans generat.
tunc ulterius ſequitur principalis cõcluſio ꝙ
cum eſſentia non imaginetur pduci tãq̃ for
malis terminus niſi ut ſit terminans actio-
nem elicitam & hoc non eſt uerum.ſeqtur
ꝙ nec illud.quod dicunt ꝙ generare ſolum
accipitur formaliter. Ideo di.vii.q.i.articu.i.
dicunt ꝙ potentia generatiua eſt potentia
entitatiua non pductiua . Exemplum cum
dico de ſorte exiſtente ꝙ poteſt eẽ animal:
& diameter ꝙ poteſt eſſe incõmenſurabilis
coſte potentia entitatiua eſt ſine potẽtia cõ

nexionis itellecta. ¶ AD reprobationem
eorum eſt intelligendũ & cum dicitur ꝙ eſ
ſentia non eſt formalis terminus quo filius
pducitur.quia eſſentia nõ acquirit eſſe. hoc
poteſt dupliciter intelligi uno mõ ꝙ ſi eſſet
formalis terminus oporteret ꝙ acciperet eẽ
ſimpliciter ſicut forma ſubſtantialis per ge-
nerationem accipit eẽ ſimpliciter. Alio mo
do ꝙ non ſimpliciter ſed ꝙ accipit eſſe ori
ginatum: Sed propter primum modum nõ
intendit iſte negare eſſentiam fore formalẽ
terminum.quia nullus unq̃ poſuit ꝙ eſſen-
tia filio ſimpliciter accipit eſſe ergo intẽdit
hoc negare propter ſecundum modum: &
ꝙ ſic intendit planum eſt: quia ſecũdus mo
dus dicit ꝙ eſſentia accipit eſſe originatum
& ita ponit eẽntiam formalem terminum
ſub origine paſſiua & iſte ponit ꝙ filius dici
tur genitus ſolum propter generationẽ paſ
ſiuam non propter pductionem eſſentie i
ratione formalis termini. His premiſſis pro
bo ꝙ iſta opi. ẽ periculoſa In fide.pbo mi.
Io.v.pater ꝙ dedit mihi maius omnibus ẽ
Sed illud maius non eſt relatio filiatiõis ſeu
generatio paſſiua.ſed eſſentia. quia per eẽn
tiam iſta ſunt entia & non econuerſo. ergo
eſſentia eſt data filio:Sed nõ ſicut terminus
adequatus per decretalem de ſum.trini. &
fi.ca.eſſentia nec generat nec generatur. er-
go ſicut terminus formalis.& iſto mõ habe
tur propoſitum ꝙ filius non dicitur genitus
propter generationem paſſiuam preciſe:ſed
propter pductionem eſſentie in ratione ter
mini formalis. ¶ ITEM in concilio nice
no dicitur ꝙ filius eſt deus de deo: & accipi
tur ab Augu.xv. de trini.c.xvi.filius a patre
habet ut ſit deus eſt enim deus de deo : ſed
ſi ſolum diceretur filius genitus propter ge
nerationem paſſiuam & non pp̃ter produ
ctionem eſſentie in ratione formalis termi
ni hec eſſet falſa.ꝙ eſſet deus de deo : ymo
ſolum eſſet ſolus filius de patre. quia per ge
nerationem paſſiuam ſolum daretur ſibi eẽ
filii non eſſe dei ergo falſum eſt ꝙ dicitur .
ſolum genitus pp̃ter generationem paſſiuã
& non &ce.Item.c.xv.ſicut pater filio pſtat
eſſentiam ita.ſ.ſ.preſtat eẽntiam de utroq3
proceſſio:ſed affirmatiua eſt falſa cuius exce
ptiua oppoſita eſt uera . ſicut hec eſſet falſa
homo generat hominem ſi ſolum genera-
ret accidẽtia eius. igit̃ hec erit falſa ſi ſolum
dicitur filius genitus pp̃ter generationem

paſſiuam. Item de ſum.trini.& fi.ca.daꝑ.fi-
lius naſcendo ſubſtantiā patris recepit: ſed
recipere ſubſtantiam dicit utrūqꝫ & genera
tionem paſſiuam & eſſentiam ī ratione ter
mini ergo. Item.v.de trinita.c.xv. non tan
tum ſit filius qa relatiue dicitur naſcendo
accepit: ſed omnino ut ſit ipſa ſubſtātia: ſed
per te filius naſcendo ſolum accipit paſſiuā
generationem ſicut quo formaliter eſt filius
& relatiue dicit᷑ & non ipſa ſubſtantia ſicut
ſi pannus dicit᷑ dealbatus dealbatione paſſi
ua & non albedine in eo ꝑducta ergo dire
cte contradicis aug. Item generatio eſt ex ſi
milibus ſimilia ꝑcreans & iſtam deſcriptio
nem concedimus in diuinis etiam ſi illa ge
neratio nō ſit elicitiua ſed formalis: eo ꝙ ge
neratio illa neceſſario eſt uniuoca. aliter enī
pater eſſet nobilior filio. Sed in generatione
actiua & paſſiua ut dicunt neceſſariam con
nexionem terminorum nō ſaluatur uniuo
catio ſicut nec inter paternitatem & filiatio
nem ꝑpter oppoſitiōem directam relatiuā
ergo inter eſſentiam que eſt formale princi
pium generationis & terminus formalis
ſaluari oportet uniuocationē. ¶ ARGV
MENTA eoꝝ nō mouent cū enim dicit᷑
ꝙ ſi albedo nō acciperet eſſe per dealbatio
nem quando pānus dealbat᷑ ymo ſolum cā
ret᷑ in panno dealbatio paſſiu. adhuc dice-
ret᷑ pannus dealbatus. & ſic hic dico. ꝙ exē
plum ueritatem habet ſecūdum intellectū
non ſecundū rem. poſſumus enim imagina
ri dealbationem paſſiuam nō imaginando
ꝙ eius exiſtentia coexigat exiſtentiam albe
dinis: ſed in re non poteſt ita eſſe uel enim
motus eſt forma ad quam uadit uľ eius exi
ſtentia neceſſario coexigit exiſtentiā forme
terminantis aliter ſemꝑ res ī generari eſſet
& nūq̄ in genito: loquimur autem de exiſtē
tia reali generationis paſſiue ſecūdum quā
ueꝝ eſt dicere ꝙ filius in rei ueritate eſt ge-
nitus. & conſtitutus in genito eē quare &c.
Ad alia quando dicit᷑ ꝙ illud ſolum dicit᷑
ꝑduci quod accipit eſſe. dico ꝙ in creaturis
ueꝝ eſt ꝙ illud ſolum ꝑducit᷑ ꝙ accipit eē
ſimpliciter. i. eſſe poſt non eſſe. Sed ī diuinis
nō: imo ꝑducit᷑ in eſſe ꝑ modum formalis
termini ſolum. qa accepit eē originatum in
filio nato ut probant auctoritates ſupra. Ad
tertium quando format᷑ uerbū de roſa tunc
ipſa roſa que eſt res que intelligit᷑ nō ꝑduci
tur. aut accipit eē: ymo ſolum accipit eē ſua
formatio paſſiua qua formatur & cōſtituit᷑
roſa in quoddam eſſe apparenti & intelle-
cto ſic &c. Dico ꝙ ueꝝ eſt quia roſa ꝑ actū
intelligendi ꝑducit᷑ ſolum in eſſe intentio
nali nō reali & iō da oppoſitū & qn̄ forma
tur uerbum de roſa. roſa exiſtens cōmunica
ret uerbo ꝑducendo de eo eſſentiam ſuam
& per talem cōmunicationem faceret uer-
bum conſubſtantiale ſibi tunc ꝑducet᷑ eēn
tia ſub tali formatione paſſiua ſic eſt in pro
poſito & ita exempla de pāno dealbato &
uerbo poſſunt formari cogētia argumēta
contra ipm̄. ¶ Sequitur arguere cōtra mo
dum ponendi. ubi dicit᷑ ꝙ generaī & gene
rari ſolum accipiunt᷑ formaliter & cōſtituti
ue et entitatiue ꝓbo qđ accipiunt᷑ ut dicūt
elicitiuam ꝑductionem terminoꝝ. ꝓmo ſic
generare & generari non ponunt᷑ in deo ſe
cundum ꝙ dicūt aliquas realitates additas
generanti & genito ſicut in creaturis: ſed ſo
lum ſecūdum ꝙ dicunt formales ratiōes re
ſpectiuas quibus generās dicit᷑ ad genitum
& econuerſo. & hoc ſalua omnino ſimplici
tate diuina ut patet de ſū.trini.& fi.ca.daꝑ.
ſed eque bene generare & generari ratiōes
formales reſpectiuas et elicitiuas int᷑ generā
tem & genitum dicere poſſunt ſalua omni
no ſimplicitate diuina. ſicut formales & en-
titatiuas ergo &c. probo. mi. quia ponentes
relationē in creaturis eandē rē cū fundamē
to & ſolum addere rationem formalē ī or-
dine ad oppoſitum: ita cōcedunt hec de rō
ne modo potentie que fundat᷑ ſupra poten
tiam elicitiuam. & actum elicitum. ſicut de
rōne equalitatis & ſimilitudinis qui ſunt re
ſpectus & elicitiui & formales: Sed ſecundū
rei ueritatem hic cōcedit᷑ in diuinis ꝙ rela-
tio eſt eadem res cū fundamento & ſolum
addit &c. ergo eque bene poſſunt generari
& generare differentie reſpectiuas rationes
elicitiuas inter patrem & filium ſtante ſim-
plicitate diuina. ſicut entitatiuas & forma-
les. Iſta ratio fuit imaginatio ſcōrum. & de-
cretalis ꝑ quam cōceſſerunt patrem genera
re & filium generari nihil diſtinguentes de
relatione elicitiua & entitatiua uidentes ꝙ
elicitiua non tollit ſimplicitatem ſicut nec
entitatiua. Item ꝙ ſcriptura itelligat de eli
citiua generatione patet. yſ. lxvi. Si ego qui
aliis generationem tribuo ſterilis ero. expo
nit᷑ hoc de generatiōe eterna arguo non ē
ueriſimile ꝓpham equocare in tam paucis

uerbis . ſed cū dicit̃ q creaturis generationē
tribuo.hic accipit̃ generatio elicitiue qa cer
tū eſt ꝙ in creaturis ē generatio elicitiue er-
go &c. Dices.hic accipit̃ generatio formali
ter ſicut cum dicit̃ generans gñat nō eliciti
ue ſicut hic ſortes gñrat . ¶ CONTRA
cum dicit̃ q alijs gñationē tribuo aut accipi
tur ly alijs ꝑ indiuiduis determinatis:& tūc
accipitur pro ſorte & platone & ſic elicitiue
ꝑ te:aut ꝑ uagis puta.pro hoc gñrante & il
lo & ſic de ſingulis nō determinando hoc
ſuppoſitū nec illud ſuppoſitum & tunc erit
falſum qđ dicit:ꝙ generatio attribuit̃ alijs.
qa ſingulari uago preſcindit ut adeterminna
to quod eſt ſuppoſitū nō attribuit̃ realis ge
neratio.qa ſingulare uagū ut ſic. non habet
niſi eē intentionale.Itē cū dicit̃ generās ge
nerat generatione.hec aſſimilat̃ iſti calefa-
ciens calefacit calefactione.& iſti agens agit
actōe:ſed nō ſolū calefactio accipit̃ elicitiue
cū dr̃ ignis calefacit calefactōe formalr̃ aut
agēs agit actōe formalr̃ hic accipit̃ actio &
calefactio elicitie.ergo maior patet qa ī iſtis
opatio ſolum denominat denoīatione for
mali ſuū formale ꝓncipium quod nō mate
riale.puta calefactio ſolū denominat calefa
cientem:actio agentē:rō aūt ſortē aut ignē
ſicut hic generans gñat generatiōe.pbo mi
norē quia cū dicit̃ agens agit actione & ca
lefaciens &c.hic accipit̃ actio prout actio ē
ſecundum quam in illud ꝙ ſubicit̃ agei di
cimur:Sed hec eſt rō actionis elicitiue acce-
pte.ut diſtinguit̃ cōtra paſſionem q̄ eſt effe
ctus actionis.ut patet in li.vi.prin.ergo &c.
Item ad ephe.iij.ad patrem dūi &c.ex quo
oīs paternitas in celis & in terra nominatur
ergo rō iſta eadē a qua alia denominant̃ ta
lia uel talia in ſe maxime cōuenit ei a quo
uenit denominatio : tenet etiam ī deo tam
in denominatiōe eſſentiali:q̄ denominati-
ua.qa ſi ſubſtantie create denominaret̃ in
ſe ſubſtantie a ſubſiſtere ad ſe: ſeqtur ꝙ iſta
eadem rō maxime cōuenit deo.ſ.rō ſubſtā-
tie qa deus maxime & ꝑ cōſequēs ꝓmo ad
ſe ſubſiſtit:& eodēmodo ſi ſapientia creata
& ueritas &c.Denominarent̃ ſapiētia & ue
ritas a cōſtituendo ineſſe ſapiēti & ineſſe ue
ro: tūc ſeqtur ꝙ ſapiētie diuine maxime cō
uenit eadē rō.ſ.rō ſapientie.&c. Sed ratiōes
paternitatis que ſunt ī celo & in terra.nomi
nant̃ pr̃nitates in ſe tales.ſ.elicitiue & nō ſo
lum ſunt formaliter pr̃nitates ut dicunt iſti

di.vii.ar.ii.ꝑpoſitione.ii.ergo iſta eadē rō.ſ.
pr̃nitas elicitiua maxime cōuēit pr̃nitati di
uine a qua oīs pr̃nitas in celo & in terra no
minatur :patet minor de pr̃nitate in terra.
v.metha.tex.cōmēti.xx. pr̃ dicit̃ quia egit.
patet etiā de pr̃nitatibus in celo qa pr̃ in ce
lis eſt deus creande:ut dicit ibi gloſa.& āge
li ſubueniendo & diſponēdo : ſed creare &
recreare ſunt uere efficere.aliter deus nō eēt
cauſa efficiēs oīum:ſed finalis.Itē pbat̃ ꝓce
dēti arti.diffuſe & maxime ꝑ primam ratio
nem q̄ cogit.ꝙ ſi ſint reſpectus entitatiui ꝙ
nullomodo ſaluabitur ꝙ pr̃ et filius ſint ſup
poſita relatiua:eo ꝙ nō fundant̃ modo fun
dandi ꝓprio pertinente ad rationē pr̃nita
tis et filiationis: ſed ad illam nitunt̃ reſpon
dere qdam ſequaces. Et uidet̃ mihi ꝙ uide
rim hoc in ſcripto ſuo ꝙ ī diuinis relatio nō
fundat̃.ſed ſolum hoc habet in creaturis lo
cum.ratio eſt qa relatio creata reqrit ſubſtra
ctum diuina ñ.qa hoc eēt impfectionis.Cō
tra reſponſionē illam ꝓmo. qa reſponſio il
la q̄ tenet in creaturis non in diuinis ē occa
ſio erroris.cū ſimili enim ratiōe negat̃ ut to
ta theologia.ꝙ eſſet magis occaſio. pbatio
aſſumpti.qa quando Augu.vii.de trini.c.v.
pbat ꝙ ſubſtantia debet cōcedi in deo qa
quelibet res ad ſe ſubſiſtit q̄tomagis etc.Di
cam ꝙ uerū eſt in creaturis Quando pbat̃.
ꝙ pr̃ eſt relatiuū. qa prēm eē ē filium habeř
dicam ꝙ uerū ē in creaturis et idē dicam de
oībus que unq̄ poterunt in theologia pba
ri.Item dictum in ſe eſt hereſis poretani. Si
enim relatio in diuinis non habet ꝓprium
modum fundandi : ergo nec proprium mo
dum quo ſit inſiſtens. quia relationem inni
ti fundamento hoc eſt ipſum eſſe inſiſtens
et fundari . ergo tantum aſiſtens quod fuit
error poretani. Item propoſitiōes auguſtini
cōcedunt̃ a doctoribus quando pbant rela
tiones in diuinis.qa pater eſt ad filiū .Dicen
tes ꝙ hoc eſt uerū: qa formalis ratio relatio
nis ponit̃ in diuinis ita tamē ꝙ non ponit
cōpoſitionē cū deo.ergo eadem ratione cō
cedendum eſt ꝙ rō fundandi relationem ē
in deo ſic tñ ꝙ eſt eadē res cū eſſentia diui-
na.& q negat ſecundum.habet negare pri-
mū.ꝙ eſt hereſis. Itē hoc eſt cōtra regulam
uerificatam per totam theologiam q̄ dicit
ꝙ quorum rationes formales deo attribuū
tur et etiā ipa ſubſtracta. uerbigratia.ſapien
tia deo attribuit̃ , qa melius ē deo ſapientē

eſſe quam non eſſe.& ſimiliter magnitudo qa melius eſt deo magnum eſſe quã nõ eẽ. & ſic arguendum eſt de aliis attributis. No ta per eſſe ſapientem intelligo proprium ſubſtractum formali ratione ſapientie. ergo ſi formalis ratio paternitatis eſt in diuinis ſequitur quod habet proprium ſubſtractũ. Item illud non eſt negandum in diuinis in quibus Augu. tenetur ab omnibus: Sed rela tionem habere proprium ſubſtractum con ceditur ergo. &ce. quia. vii. de trini. probat quod eſſentia non eſt relatio quia omne ꝙ relatiue dicitur eſt aliquid excepta relatõne & in hoc omnes concedunt eum. Cõfirma tur quia ipſe hoc probat quaſi inductiue qa ſi homo non eſſet aliqua ſubſtantia non di ceretur dominus: ſi nummus non eſſet ali qua ſubſtantia non poſſet dici precium. Sed iſte ſunt relationes proprie & ſpeciales (igi tur cum ex hoc arguit ad propoſitum in di uinis) uult ꝙ quelibet ſpecialis relatio in di uinis habeat proprium ſubſtractum. Tertiõ arguo contra cauſam que ponitur in reſpõ ſione probando. ſ. ꝙ relationem fundari non dicat imperfectionem. Arguo ſic. illud non dicit imperfectionem in diuinis quod negare a diuinis ẽ hereſis poretani & quod eſt contra regulam uerificatam per totam theologiam & in quo tenetur Aug. ab om nibus. Sed negare relationem habere ppriũ ſubſtractum in diuinis eſt hereſis poretani ex primo argumẽto: & eſt contra regulam &ce. & contra augu. & omnes doctores ex ſecundo argumento: ergo relationem hẽre proprium ſubſtractum non dicit imperfec tionem. Item ſapientia in diuinis concedi tur amota omni imperfectõne: ſed a poten tia generatiua elicitiua poteſt preſcindi om nis imperfectio ſicut a ſapientia ergo &cet. probatio quia in creaturis ſapientia dicit in herentiam & actiuitatem, ſicut potentia eli citiua. & etiam iſta precedit ordine genera tionis actum ſuum: ſicut potentia elicitiua & ſic de omnibus conditionibus: Sed huiuſ modi conditiones conceduntur poſſe pſcin di a ſapientia & retineri ſua formalis ratio & poni in deo; cum igitur a potentia eliciti ua eadem ratõne poſſunt preſcindi ꝙ eſt ac cidens quod realiter differt a ſuppoſito agẽ te: & quod precedit actionẽ ſuam: & quod eius actio eſt quedam mutatio: & poteſt re tineri iſta ratio: quod eſt communicatiua ta lis ſubſtracti: uel fundamenti ſcilicet eſſẽtie diuine: communicatio eſt magna perfectio: ſequitur quod non dicit imperfectõnẽ pluſ quam ſapientia. Item ꝙ in diuinis conce ditur intellectus eo ꝙ ibi conceditur intel ligere hoc non dicit imperfectõnem: ſed di cit rei naturalem conditionem que eſt talis ꝙ natura hoc exigit quod ubicunque eſt p prius actus: oportet eſſe propriam potentiã correſpondẽtem. Sed eque naturalis condi tio nature eſt: quod relatio propria requirat ppriã rõnem fundandi ſicut actus pprius p priam potentiam correſpondentem. & ſi ne ges mihi unum eadem ratõne negabo tibi aliud. ergo paternitas q̃ eſt relatio cõſequẽs actum elicitũ ut habetur. v. meta. tex. co. xx. ex naturali conditione ſua non ex imperfe ctiõe habet in diuinis proprium ſubſtractũ. Nec ualet fugeɼ ſic ꝙ generaɼ ibi nõ ẽ alid formaliter q̃ formalis ratio relationis: quia in propoſito nõ diſputamus. Vtrum actus elicitus differt formaliter a potentia eliciti ua ſed utrum ſit ibi formaliter. cum ergo il li qui non concedunt attributa diſtingui ex natura rei concedunt in deo tamen forma liter iſta attributa: & intellectum. & intelli gere: ergo ſiue ſint dña ſiue non in ppoſito actus elicitus & potẽtia elicitiua: ſufficit no bis quod utrumq; ſit ibi formaliter ex natu ra rei. Nec ualet declaratio cum dicit quod cum dicitur, generans generat: ꝙ generaɼ ac cipitur formaliter & entitatiue ſeu conſtitu tiue non elicitiue: quia cum dicitur calor ca lefacit calefactione: uerum eſt dicere ꝙ for maliter calefacit calefactione ſicut oẽ agẽs agit actione: & tamen calefacit elicitiue un de equiuocatio eſt de formaliter. quia accipi tur pro formali effectu uel p formali deno minatione. Ad hoc quere argumẽta di. ix. ar. ii. ubi pbaɼ ꝙ pdim̃ actõis eſt ĩ diuĩs. Ad tertiũ arti. dicũt qdã hẽri. quo. iii. q. iii. ꝙ re latio in gñatione eſt formale principiũ gña tionis. & eadem rõne formaɼ terminus. aſſũ ptũ pbãr ſic. gñatio principalius terminatur ad genitũ. Vnde diſtinctũ. q̃ unde ſimile. Il lud aũt ꝙ gñaɼ ſequiɼ formale principiũ ge nerãdi. ergo principalius generat quo diſtin guiɼ. Sed illud eſt relatio ergo. &c. Aſſũptũ pbatur. quia generatio prius terminatur ad iſtum hominem q̃ ad hoĩem. homo. n. per accidens generaɼ iſte hõ p ſe ex. vii. metha. tex. cõ. xxvii. &. xxviii. Sed iſte hõ ingtũ iſte

eſt diſtinctus. ergo &cete. Item quaſi uerſus
finem textu commenti. lx. arguit ſic. eſſen-
tia non eſt preciſe ratio generandi nec rela
tio preciſe. Sed utrunque ſimul imo potius
eſſentia ut induit rationem proprietatis ut
habet in ſe proprietatem quod attribuit ſi-
bi ut induit rationem proprietatis principa
lius attribuuntur proprietati ut proprietas
quam eſſentie. ut eſſentia. ergo abſolute eſt
dicendum quod relatio potius eſt principiũ
quam eſſentia. Item alii arguunt dans eẽ &
actum primum dat actum ſecundum. Sed
relatio dat eſſe ſuppoſiti ergo & agere qđ
eſt proprium ſuppoſiti illud inferre eſt ge-
nerare. ergo relatio eſt principium generatõ
nis elicitiuum. Item poſſe generare & poſſe
ſpirare differunt: ſed ſi eſſentia eſſet, princi-
pium utriuſque productionis non different
ergo relatio utrobique eſt principium Ma.
patet quia aliter generare & ſpirare non dif
ferent. ſecundum enim phi. iii. phiſi. textu
commenti decimi. Si poſſe ſanare & poſſe
laborare ſunt idem: ſanare & laborare ſunt
idem. Item Augu. v. de trini. c. viii. eo filius
quo genitus: ergo eadem ratione eo pr̃ quo
generat ſed paternitate eſt pater. ergo pater
nitate generat. Item cauſe uniuerſales com
munes pertinent ad effectus uniuerſales &
particulares ad particulares ſed eſſentia in
diuinis eſt communis & relatio eſt ſpecialis
igitur relatio pertinet ad generare qui eſt
effectus ſpecialis. Item filius eſt imago pa
tris formaliter per filiationem. Si eni eſſet
imago per eſſentiam eadem ratione. ſ. ſ. eẽt
imago patris. ergo eadem ratione pater eſt
principium imaginis per illud quod eſt pro
prium. ſ. paternitate: ſed illud quod eſt for-
male in illa parte imaginis que ſe tenet ex
parte patris. illo eſt pater productiuus uer-
bi ergo &cete. De hoc lib. iii. di. ii. arti. i. pro
hac concluſione habetur ſatiſ. h. iii. di. iii. ar
ti. i. Contra illud quod eſt in ſe in cõmuni-
cabile non eſt alii principiũ communicatio
nis ſed relatio in patre eſt huiuſmodi ergo
&cete. Maior patet. ſor. per principium in
diuiduationis eſt incommunicabilis. ideo
non generat ſortem per ſorteitatem. ſed p
formam: forma autem eius ſubſtantialis eſt
communicabilis & ideo illa generat. Item
generatio eſt ex ſimilibus ſimilia procreãs.
ergo illud uidetur primum principium i ge
nerante & primus terminus formalis in ge

nito ſuper quod magis attenditur aſſimila
tio: ſed huiuſmodi eſt eſſentia ergo &ce. pri
ma conſequentia patet. eadem euidentia et
maiori ꝙ conſequẽtia aduerſariorum ſupra
cum dicunt primus terminus generationis
eſt diſtinctus. igitur & primum principium
eſt diſtinctum. Minor. probatur. quia quod
cadit in diffinitiõe alicuius in recto penes il
lud magis attenditur eius ratio ꝙ quod ca
dit in obliquo: ſed unitas cadit in ratione ſi
militudinis i recto. & diſtinctũ in obliquo.
ergo ſimilitudo magis attẽditur penes uni
tatem ꝙ penes diſtinctionem. ſed eẽntia cõ
tinet unitatem: relatio diſtinctionem ergo
&ce. Minor huius patet quinto meta. textu
commenti. xx. ſimilitudo eſt rerum differẽ
tium eadem qualitas. patet etiam ex oppo
ſito quia diſſimile principaliter dicit diuerſi
tatem. ergo ſimilitudo unitatem. Item alii
arguunt. ſcotus. di. vii. ſic. per hoc quod deus
pater communicat propriam eſſentiam fi-
lio & non aliam numero nihil perfectionis
ex hoc auferetur eſſentie in patre. Sed hoc ſe
quitur niſi eſſentia ſit principium elicitiuũ
generationis in patre. ergo. &cet. Minor pa
tet, quia ſi deus pater produceret alium de
um numero differentem ab eo: uerum eſt
quod tunc in deo ſicut in nobis eſſentia di
uina ex perfectione ſua eſſet principium p
ducendi ſecundum illum alium deum. er-
go ſi hoc non conuenit deo. quia nunc cõ
municat propriam eſſentiam aliquid quod
eſt perfectionis auferetur in patre ab ipſa.
Item terminus formalis non eſt perfectior
ſuo principio formali elicitiuo correſpon-
dente: ut patet in uniuocis & equiuocis: &
ratio eſt quia terminus continetur uirtuali-
ter in principio elicitiuo: ſed eſſentia in filio
eſt terminus formalis communicationis. qa
eſt illud ſolum abſolutum quod poteſt ſu-
ſtere actionem agentis. ergo relatio i patre
que nec perfectionem nec imperfectionem
dicit: non poteſt eẽ formale principium ge
nerationis: ſed eſſentia. Item quod relatio
non ſit principium. probat ſic. quia produ-
ctiones in diuinis diſtinguntur. quia princi-
pium producẽs quo in una perſona pducit
mere naturaliter & in alia libere: ſed hoc ñ
ẽ ſi relatio ſit principiũ. qa oĩs relatio natu-
raliter reſpicit ſuũ oppoſitũ extremũ ergo &c.
Itẽ. ſi ſic. pĩnitas eſſet ſimpliciter perfectior
filiatione. probo. quia illud quo producens

ꝑducit ſi non eſt eiuſdem relationis cū ter‑
mino formali cōtinet ipſum uirtualiter. & eſt pſectior ea.qa eſt cā equoca hoc falſum eſt ergo.&ce.De hoc ſatis infra articulo.iiii. & in fine.iii.arti.ꝑpter quod hēricus in ſū. arti.xxxix.q.iiii.ponit cōtrariū p totū & uet ſus finē ubi ſic dicit actū generandi filiū eli cit eſſentia diuina:ut hēt eſſe in pře ſub rōe reſpectus ỉportati nōie potentie generandi. non ꝙ ille reſpectus eliciat actū ſed ipa eſſē tia pura in pře ita tñ ꝙ per illū reſpectū ta‑ lis actus ſibi eſt determinatus.hoc ꝓbat ſu‑ pra ſic:ſuo mō eſt imaginandū de potentia actiua in agendo ſicut de paſſiua in recipiē do.Sed materia prima eſt p ſe rō recipiendi oēs formas.ſed oportet ipſam determinari p diuerſos reſpectus.igit̃ &ce.ꝓbat ēt a ſi‑ mili.qa eſſentia nō eſt principiū cāuſādi ni‑ ſi p ut determinat̃ p diuerſos reſpectus ide ales.Itē artifex agit p alam:ſed non niſi p̃‑ determinet̃ p diuerſas artes. Sed cōcordan do illū doctorē:intelligendū eſt ꝙ relatō p̃t eſſe formale principiū generatſonis duplici ter unomō a ꝓpriatiue ſeu ſpecificatie.Alio mō elicitiue.Primo mō intelligit in quoli‑ bet.iii.q.iiii.ibi enim uult ꝙ relatio magis ꝓ ptie dr̃ generatio:aut ſpecificet̃ ex hoc ꝙ ē reſpectu diſtincti ꝗ reſpectu ſimilis:& hoc ē quod dicit p totā illā qōnem:ꝙ formalius i generatiōe eſt diſtinctio ꝗ aſſimilatio.Secū domō intelligit in ſumma ut p ſe patet ibi enim eſt tota determinatio qđ eſt principiū elicitiuū generationis.& p totā tenet ꝙ eēn tia.Et in fine ultimi argumenti.dicit expſſe ꝙ pater nō elicit actū generādi pr̃nitate.ſed deitate.Ex iſto intellectu patet ꝙ q accepe runt iſtā diſtinctionē ab eo(ꝙ gñatio aut ac cipit̃ ut pductio:aut ut cōicatio:& ꝙ ut p ductio:relatio ē principiū elicitiuū qa ut p ductio eſt diſtinctio:ut uero eſt cōicatō.eſſe tia eſt principium elicitiuū .qa ut cōicatio ē quedā largitio ſimilis de ſimili)acceperunt male & fugiunt difficultatē:qa qñ agit̃ de principio elicitiuo tunc nō eſt cōcedēdum ꝙ relatio eſt principiū utſupra patet.

¶Teneo igitur cū eo i hoc ꝙ bene dicit. ſ.ꝙ eſſentia eſt principium elicitiuū de hoc arti.quar.Quātum ad alia duo.ſ.ꝙ genera‑ tio prius terminatur ad diſtinctum de hoc ar.quar.Quantum ad aliud quod dicit ꝙ relatio determiat eſſentiam.male ſonat qa hoc negat magiſter.d.xxxiii.per auctorita‑ tem dam.c.quar. Si uero detur intellectus de li determinare ſic. tamen ꝙ currat cum eſſentia ſolum.ſicut quo nō ut uidetur uel‑ le)Tunc arguo contra:aut ergo eſſētia pre ciſe accepta includit totam quiditatiuam ra tionem principii productiui:& tunc omnes perſone nate erunt ad producendum: ſed ſunt actualiter impedite:aut nō includit to tam quiditatiuam rationem & tunc nihil eſſentie poteſt addi niſi relatio.ſeqnit̃ quod relatio pertinet ad intrinſecam & quiditati uam rationem principii generandi:& non pertinet ſine quo non.Item poſito ꝙ in ſor te & platone eſſet una potētia intellectiua ut poſuit cōmentator.iii.de anima tex. cō menti.v.& ꝙ ſpecies intelligibilis non ſit p tinens ad intrinſecam rationem potentie i tellectiue ſed tantum ſit neceſſariū & ſine quo non intelligit.licet ergo ſortes intelli‑ gat & plato non.qa forte itellectus ut eius: non mouetur a ſpecie:tamen certum eſt ꝙ plato habet potentiam intellectiuam quan tum ad totam quiditatiuam rationem po‑ tentie.ſecundum quam natus eſſet intelli‑ gere ſed ipſe impeditur ergo eodem modo ſequitur de qualibet perſona in diuinis ꝙ nata ſit producere perſonam:Sed impedit̃ ſi eſſentia preciſe accepta includat totā qui ditatiuam.&ce.Item nunquam ponitur ta lis determinatio extrinſeca potentie actiue que ſit ſibi neceſſaria & ſine quo non niſi ſolum in potentia paſſiua ſibi correſpondē te:&hoc niſi potentia actiua ipſa ſit in ſuf ficiens reſpectu ſui actus.uerbi gratia. calor ponitur inſtrumentum uegetatiue propter ſuam ſufficientiam:ſed in ſole qui eſt agens ſufficiens non ponitur aliqua determinatio reſpectu ſuorum effectiuum niſi diuerſa di ſpoſitio in paſſiuis.igitur cum pater ſit ſuffi ciens agens non habebit aliam determina tionem a parte potētie generatiue:que ſit extra rationem quiditatiuam potentie ge neratiue de hoc li.iii.diſt.xxxiii.ar.i.Reſpō detur ad argumenta aliorum arti. v. ubi re ſpondetur etiam ad queſtionem.

SEQVITVR de quarto ar ti.de quo fiat queſtio per ſe.In telligendum ergo ꝙ potentia dupliciter accipitur. unomodo ſecundum ꝙ potentia ē diſpo

ſitio quedam naturalis ſecundum quam habens eam naturaliter fundamētaliter diſponitur ad agendum uel patiēdum: uerbigratia.potentia currendi uel pugnandi eſt diſpoſitio naturalis ſecundum quā curſor uel pugil naturaliter diſponitur ad pugnādum uel currendum:ita ꝙ potentia ſic accepta ē diſpoſitio ſubiecti ſuper quam poteſt fundari habitudo ad agendum uel patiēdum. & illo modo potentia eſt formaliter abſolutū de ſecunda ſpecie qualitatis.de hoc quer li. iii.di.xxxiii.ar.ultra medium & iſtomō nō dicit reſpectum ad actū ex ſuo per ſe ſignificato:ſed ſolum concomitanter uel per connotationem. Aliomodo accipitur non ſecūdum ꝙ eſt diſpoſitio habentis &ce.ſed ſecūdum ꝙ potentia formaliter accipitur in reſpectu ad agendum.Exemplū potentia generatiua reſpectu gēiti:calefactiua reſpectu calidi &ce.Secundum iſtum modum loquē di.thom̄.di.vii.q.ii.reprobat opi. qua dicit ꝙ potentia generandi ſimpliciter eſt ad aliquid non tantum ex parte actus.ſed ex parte potentie:& tenet contrarium .& dicit ꝙ potentia ut mediat inter eſſentiam & operationem eſt abſolutum.Ex parte autē qua coniungitur actui eſt relatiuum & in reſpōſione ad ſecundum argumentum dicit idē. ❡Henricus uero(in hoc ꝙ dicit ꝙ eſſentia ut determinatur per relationem que eſt in patre eſt principium generandi) Videtur eſſe huius opi.ꝙ potentia generandi ſolū ē relatiua:per hoc ꝙ cōnotat relationem nō ꝙ ſit quidditatiue relatiua. ❡SCOTVS diſtinguit di.vii.c.ꝙ ſi potentia accipiatur pro eo ꝙ per ſe ſignificat & ſic ſignificat relationem:aut pro eoꝗ denominat:& illud eſt duplex aut fundamentum preciſe:aut fūdamentum cum omnibus concurrentibus. primomodo eſt abſolutum.ſecundo modo relatiuum.Et dicit ꝙ nec de primo nec tertiomodo eſt difficultas:ſed ſolum de ſecundo.Statim concedo ſibi primum & tertiū dictum.Sed quod dicit de ſecundo eſt difficultas dico ꝙ non nunꝗ enim fuit difficultas quī ī fundamentum relationis fuerat abſolutum. ❡AD intelligendum ergo difficultatem queſtionis eſt intelligendū ꝙ doctores conſueuerunt diſtinguere potētiā .ꝙ aut accipitur ꝓ eo cui nomē imponitur:& iſta eſt diſtinctio in re quam facit iſte:& tūc uoluerunt ulterius dicere ꝙ ſi accipiť ꝓ eo

a quo nomē imponiť:ſic ſignificat relationem ex famoſa nois ſignificatione.uolebāt tamen ꝙ quiditatiue & eſſentialr eēt relatiuū iſtomodo:nec iſte doctor hoc dicit: ſicut materia pria ut ē in potētia ad formam de ſuo ſignificato diciť relatiue ad formā. per hoc.n.ꝓbat phi.ii.phi.textu cōmenti. xxi. xxii.xxiii.xxiiii.xxv.xxvi.ꝙ ꝯſiderās de materia debet cōſiderare de forma:& tñ illa relatio nō eſt realis & quiditatiua.de hoc q̄re di.xxxiii.ar.iiii.& ibi reprobať ſed bñ dixerunt ꝙ ſi accipiať ꝓ eo cui nomē īponiť. ſ. fundamētaliter ſic eſt abſolutū.Deſcēdēdo ergo ad difficltatē dico ꝙ ī hoc cōſiſtit. An nō ſolū potētia gn̄atiua fundamētaliter & ſecūdū famoſū ſignificatū & ut cōnotat oīa cōcurrētia ſimul relatiuū.ſed quiditatiue & eſſentialiter:ubi dico duo.Primū ꝙ relatio ē de ꝑ ſe ītellectu & q̄ditatiuo potētie gn̄atiue:ita ꝙ potētia gn̄atiua nō ſolū ē relatiua.qa eſt fundamētū:nec ſolū q̄a cōnotat relationē q̄ eſt in pr̄e:nec ꝑ hoc ꝙ cōiungitur opatōni:ſed ex ſe eſt formaliter & quiditatiue relatiua.Secūdū eſt ꝙ nihilominus formalis rō ſecūdū quā potētie cōpetit actio ē eſſentia.Primum probatur ſic:relatio eſt de per ſe intellectu cuius licet collocati in aliqua ſpecie relationis:ſed potentia actiua ut eſt principium actus & non ſolum ut cōiungitur actui pertinet ad unam ſpeciem relationis.v.me.textu cōmenti.xx.ergo &cete. Maior patet.quia genus eſt de per ſe intellectu cuiuſlibet contenti in ſpecie.Minor ꝓbatur q̄a philoſo.numerando ibidem ſpēs relationis connumerat ibidem relationem potentie actiue ut continet etiam omnem actiuam potentiam nullam mentionem faciens de eius coniunctione cum actu.dicēs. ❡AD aliud dicuntur &ce. Et iſta alia ut calefactiuum ad calefactibile:& oē actiuum & paſſiuum.& cōmentator ibidem. idē eſt ꝙ una ſpecierum relationis terminate eſt ſicut duplum & infra:& quedam relatiuorū eſt in potētiis actiuis & paſſiuis. ❡Confirmať q̄ñ.n.philoſo.v.meta.tex.co.xx .diffinit potētiā actiuā & paſſiuā in relationē ad inuicē dicēs ꝙ potētia dī pricipium motus: aut mutatōis:aut ī altero:aut q̄tū ad alterū: q̄ro aut hec ē diffinitō q̄ditatiua & hr̄ ꝑpoſitū:aut ꝑ aliqd cōnotatū qd falſū eſt. qa eadē rōne dicam de oī relatiōe mōdi puta de pr̄e:ꝙ ñ ē rlm̄ niſi ꝑ relationem cōnotatā.

quia eque ex ſuo ſignificato importat potẽtia actiua habitudinem ad paſſiuam. ſicut pater ad filium:uel ſi negas mihi unum negabo tibi aliud & rationabiliter. pater enim non addit ſuper potentiam generatiuã niſi actum generandi:reſpectus autem importatus per generare eſt reſpectus de genere actionis:& reſpectus extrinſecus adueniens. igitur ſi pater ſit quiditatiue relatiuũ hoc erit per reſpectum qui intrinſecus aduenit in ipſa potẽtia quod eſt propoſitum. Nec ualet dicere ꝙ potentia generatiua eſt quoddam relatiuum in potentia non in actu Contra. ad fundandum relationem uel ſufficit pura potentia ut in prima materia(De hoc ſatis di.xxix.q.i.)uel ſaltem ſufficit fundamentum in actu primo.quia(ut dictum ẽ)reſpectus fundatus in actu ſecundo & elicito ẽ reſpectus intrinſecus adueniens & de genere actionis:ſed potentia generatiua & calefactiua & huiuſmodi ſunt quidam actus primi ergo &ce. Item li.predica.i predi. ad aliquid.non diſtinguit ariſto.ſpecies relationis ibi enim nullam mentionem facit de relatione actiui & paſſiui puta patris ad filium & calefacti ad calefactibile & huiuſmodi.q̃ tamen pertinent ad aliquam ſpeciem relationis ſecundum omnem opi. ergo uerisimile:ꝙ in.v.meta.textu cõmenti.xx.diſtinguit eas.ibi enim curioſe tractat predicamẽtum ad aliquid.Sed hoc poſito habetur ꝑpoſitum.probo mi.v.me.textu cõmẽti. xx. reducit omnes relationes que non ſunt ſecundum actiuum & paſſiuũ in unum membrũ diuiſionis.ſ.in relationibus ſecundũ numeꝝ.& omnes modos que ſunt ſecundum actiuum & paſſiuum in relationem modo potentie. Vnde enumeratis relationibus ſimilitudinis:eq̃litatis:dupli dimidii. & huius.Dicit hec omnia ad omnia ad aliqd dicuntur ſecundum numerum:& enumeratis relationibus ſecundum potentiam:& actiones potentiarum dicit ſecũdum numerum quidem & potentiam omnia dicuntur. ſed illa in que omnia reducuntur maxime ſunt relatiua & prima ergo relatio modo potentie eſt quiditatiue ſpecies relationis. Item illud eſt de per ſe & quiditatiuo itellectu rei quo ablato includitur contraditio ꝙ res ſit. quia rationale eſt de per ſe & quiditatiuo itellectu hominis & non riſibile.quia ſi auferat̃ rõnale includit̃ contradictio ꝙ ſit hõ imo eſſet homo & nõ eſſet homo:ſed ablata a potẽtia gñatiua diſtinctiõe & aſſimulatione ẽt ut ꝑcedit actũ & ut ordinat̃ ad ipſũ.includit̃ cõtradictio ꝙ maneat potentia gñatiua.ergo utrunq; eſt de quiditatiuo Itellectu potẽtie gñatiue:Sed aſſimulatio attribuit̃ eſſentie & diſtinctio relatiõi. igit̃ tam eſſentia q̃ relatio ſũt de quiditate potentie generatiue. ꝓbo mi.q2 cõtradictio eſt ꝙ potentia gñatiua ẽt ut ordinat̃ ad actũ & precedit ipſam ſit reſpectu ſui ipſius.ergo cõtradictio eſſet reſpectu diſtincti. Item alia pars mi.ꝓbat̃.q2 cõtradictio eẽt ꝙ eẽt cõicatio eiuſdẽ ſubſtãtie ſecundũ ſpeciem niſi itelligat̃ cõicatio ſimilis de ſili.ergo a ma. eſt cõtradictio ꝙ ſit cõicatio eiuſdẽ ſecũdũ nũerũ. niſi intelligat̃ cõicatio ſilis de ſili.patet ergo mi. Itẽ oĩs potentia paſſiua receptiua ſiue ſit paſſiua trãſmutabilis ſiue nõ:ẽ de ꝑdicamẽto ad aliqd.ergo oĩs potẽtia actiua ſiue agat trãſmutãdo ſiue nõ:ẽ de ꝑdicamento ad aliqd ſecundũ ꝙ ẽ principiũ actus. cõſequẽtia patet.q2.v.me.tex.co.xx. non ſolũ ponit̃ ꝙ agẽs ꝑ trãſmutationẽ puta calefactiuũ dicit̃ relatiue ad paſſũ q2 addit & oẽ actiuũ & paſſiuũ aliud ꝓbat̃ ꝑ cõmẽ.i.phi. cõmẽ.lxx fine di.ſi materia ẽ ſua potẽtia & loquit̃ de potẽtia ante actũ.materia ẽ de ꝑdicamento ad aliqd certũ ẽ ꝙ iſta cõſequẽtia tenet ꝑ hoc mediũ ꝙ potẽtia paſſiua eſt de ꝑdicamento ad aliqd:tũc quero de illo medio ꝑ quod arguit.aut ẽ uniuerſalr uerũ de oĩ potẽtia paſſiua ſiue ſit trãſmutabilis ſiue nõ & hr̃ ꝓpoſitũ. aut ẽ ueꝝ ſolũ de potẽtia trãſmutabili & tũc cũ oĩs potẽtia tranſmutabil̃ ẽ materia erit petitio pricipij ſic arguẽdo.materia ſi ẽ potẽtia ẽ in ꝑdicamẽto ad aliqd. Itẽ certũ ẽ ꝙ pĩ dicit̃ ad aliqd q2 egit.v.me.tex.co.xx.& ultra pĩ egiſſe dr̃ ꝑp potẽtiã gñatiuã.ſic ergo patet ꝙ ad potẽtiã gñatiuã reducit̃ relatio paternitatis:& relatio gñatõis tanq̃ ad illud primũ uel ẽ ſtatus ultra.n.nõ ꝑcedit phũs. Tũc q̃ro:cũ ad potẽtiã gñatiuã reducunt̃ relatõẽs paternitatis & generationis:aut reducunt̃ ad ipſam tanq̃ ad illud quod q̃ditatiue intrinſece & formaliter eſt de genere relationis:& hẽtur ꝑpoſitũ:uel tanq̃ ad illud ꝙ ẽ relatiuũ connotatiue tm̃.ñ tanq̃ ad fundamẽtũ ꝙ q2 illud quod fundat ingtũ huius eſt abſolutũ & ad ſe:& ñ ẽ ſpẽs relationis:ſed illa potentia ad quam ſtat reſolutio & redutio in propoſito

eſt ad aliud potentia enim generatiua ē ita ad aliud ſicut generans neceſſatio ad genitum. quia ſicut nihil generat ſe: ita nihil eſt generatiuum ſui. & eſt ſpecies relationis ſecundum cōmentatorem ut ſupra ī argumēto. Item hoc eſt falſum ꝙ ſit fundamētum. quia illud non eſt fundamentum relatiōis quod preexigit ſibi & ſubiectum proprium & fundamentum: ſed potentia calefactiua ſeu ut cauſatiua caloris preexigit calidum ꝓ ſubiecto proprio & calorem pro fundamēto proprio. ergo ipſa forma ut calefactiua ñ eſt fundamentum. ſed ſic diſputamus in ꝓpoſito de potentia generandi in diuinis. ſ. non ut eſſentia diuina preciſe. ſed ut eſt generatiua. Nec reducuntur ad ipſam tanquā ad illud quod connotat relationem ſolum. quia reducuntur ad ipſam potentiam tanq̄ ad illud quod eſt ſimpliciter primū in genere relationis ſed illud quod nō eſt relatiuū niſi per cōnotationē non pōt eſſe ipm: ſed oportet ꝙ ſimul cū eo ſit illud relatiuum a quo recipit huiuſmodi cōnotationē. qd. n. cōnotat ex ſe formaliter dicit ſimultatem. Itē ſi ſit ibi relatio per cōnotationē: oportet ꝙ hoc ſit per cōnotationem talem quā potentia generatiua habet ā generāte: ſed generatiuum ad generare non ſolum ē relatiuum per cōnotationem: ſed quiditatiue & formaliter. eadem ratiōe qua calefactiuū ad calefactibile. ergo &cet. probatur minor per regulam philoſophi in predicamentis. in predi. ad aliquid. Si a patre circūſcribatur ꝙ ſit animal: & bipes: & huiuſmodi. Si adhuc retinet eſſe ad filium: erit relatiuum ſecundum eſſe. ſed circūſcripto a potentia creatiua ꝙ ſit potētia animalis uel bipedis: erit ad generale. Illud ultimum membrum cōfirmatur. quia quod eſt relatiuum per cōnotationem eſt relatiuum per accidens. Ponūt enim aduerſarii. ꝙ eſt relatiuum per cōnotationem ut uitent ꝙ non ſit relatiuum quiditatiue. ſi ergo ultima reductio omniū relationum modo potentie ſtaret ad relatiuū per cōnotationem ſtaret ad relatiuum ꝑ accidens hoc ē impoſſibile quia omne per accidens reducitur ad aliquid per ſe. Item res in actu & res in potentia ſunt in eodem genere: ſed generans in actu eſt in genere relationis quiditatiue ergo generans in potentia eſt in genere relationis quiditatiue: ſed generans eſt generans in potentia per potētiam generatiuam. ergo potentia generatiua quiditatiue & formaliter eſt in genere relationis. Hec eſt ratio phi. quinto metha. c. de ad aliquid textu commenti. xx. ubi ſic dicit actiua & paſſiua ſecundum potentiā actiuam & paſſiuam ſunt & actiones potētiarum ut calefactiuū ad calefactibile. quia poteſt: nota quia poteſt calefaciens ad illud quod calefacit tanquam ad agens & infra: pater autem filii ſic dicitur. quia egit de hac materia clarius habetur di. ix. q. ſ. articu. ii.

¶ AD declarationem argumenti huius ē intelligendū quod cum dicitur quod generans in actu & generans in potentia ſunt in eodem genere cum potentia generandi ſimpliciter dicta quod non intendo dicere quod potentia generandi ut actualiter includit actum generandi ſit in dodem genere cum potentia generandi. quia ut includit actum generandi eſt in genere actionis: potētia autem generatiua ſimpliciter dicta ſolū eſt in genere relationis. Sed dico ꝙ potentia generandi in actum hoc eſt ipſa potentia generandi accepta ut eſt formale principium quo tanquam primo actu, elicitur: actus ſecundus eſt in eodem genere cum potentia generandi ut elicitiua actus. quia ex hoc quod per ipſam elicitur actualiter actus generandi non perdit habitudinem ad paſſum. quia cum dico quod homo in actu & homo in potentia ſunt in eodem genere: non intelligo quod hoc in actu & hoc ē homo in actu agens: ſit in eodem genere cum homine qui eſt potentia. quia homo actu agens eſt in genere actionis: homo autem in potentia ad agendum eſt in genere relationis uel in genere ſubſtantie: ſed intelligo quod homo in actu ut eſt res exiſtens in actu primo cui attribuitur actualis elicitio: actus ſecundi ſcilicet generandi in eodē genere cum homine ut eſt in potentia. ſ. in genere ſubſtantie uel relationis. tunc deſcēdendo ad propoſitum. quia certum ē quod potentia generandi ut eſt res que eſt forma ſe principium generationis actualis eſt ī genere relationis quiditatiue. quinto metha. textu commenti. xx. ergo ipſa potentia generandi. uel ſi negetur exemplum illud a gere poteſt poni exemplum de eſſe ſic homo. qui eſt res ut in actu ſuſcipit albedinem & res (ut in potentia ſuſcipit albedinem) eſt in genere ſubſtantie & ſic a ſimili potentia

ut eſt res que actu elicit & que potētia & cet. Aliud eſt hic notandum quod per hoc quod dico ꝙ potētia generatiua & uniuerſaliter potentia actiua eſt quiditatiue relatiua:non intelligo ꝙ in creaturis fundamētū & relatio importata per generatiuum cōſtituat unam quiditatem et unam ſpeciem relationis.quia infra teneo di.xxviii.ꝙ fundamentum differt realiter a relatione ipſa . et ꝙ relatio habet ꝓpriam quiditatē & ꝓpria elementa ꝑter fundamēti realitatem: ſed intelligo ꝙ potentia generatiua de ſuo per ſe intellectu & quiditatiuo & nō per cōnotationem ſolum dicit relatōnem:quia cum dico pater.pr̄ eſt quiditatiue relatiuū quodam.non enim intelligo ꝙ paternitas ē eadem qiditas cum ſuo fundamento : ſed ꝙ de per ſe intellectu ſuo eſt relatiuum & nō per connotationem ſolum:In diuinis tamē concedo ꝙ potentia generatiua ſic eſt quiditatiue relatiua ꝙ relatio & eſſentia integrant unam quiditatem potentie generatiue tanꝗ rem omnino ſimplicem.quia in diuinis relatio & fundamentum ſunt eadem res omnino ſimplex de ſum.tri.& fi.catho. dap.nec ſequitur compoſitio ſicut nec tam̄ paternitas & eſſentia integrant quiditatiue & eſſentialiter ſuppoſitum patris . ¶ Sed oritur dubitatio quia dico ꝙ relatio et eſſētia in diuinis ambo ſunt intrinſeca eſſentialiter potētie generatiue:ſed ꝙ includit eſſētialiter relationem et eſſentiam illud eſt ꝑſona.ergo non das in propoſito principiū generationis niſi perſonam:ſed de illo nullus dubitat quin illud quod eſt principiū generationis ſicut quod generat ſit pſona:ſed tota dubitatio eſt quid eſt principium generationis.ſicut queſtio utrum relatio uel eēntia uel potentia generandi.ergo nihil facis niſi fugis difficultatem queſtionis. ¶ Dico ꝙ non omne illud quod includit eſſentialiter relationem eſt perſona.quia illud ꝙ ſequitur perſonā conſtitutam licet includat eſſentiam & relationem non eſt perſona. Hoc patet de potentia ſpiratiua in patre ꝙ non eſt perſona.eodem modo dico de ſuppoſito patris ꝙ poſtquam perſona patris ē ineſſe perſonali conſtituta.tamen ſup eſſentiam ut iam exiſtit in perſona fundatur & ſequitur reſpectus quidam ad actum generandi quam eſſentiam ſic fundantem & includentem reſpectum ad actum generandi

uoco potentiam generatiuam :non oportet autem ꝙ illud quod ſic includit eſſentiam & relationem et ꝙ ſequitur ſuppoſitum conſtitutum ſit perſona: tunc ad ꝓpoſitum dico.quod ſaluo per iſtam poſitionē ꝙ in diuinis eſt pr̄cipium generatōis quo: ſicut quod.imo ſaluo duplex quo. ſ. eſſētiā et potentiam generatiuam que ſequitur ordinem originis:ſuppoſitum generās quod ē ipſum quod. ¶ SI dicas quod pono ibi duas relationes reales.ſ.que cōſtituit ſuppoſitum & aliam ſequentem que eſt intrinſeca potentie & ita duas notiōes. Dico quod eadem relatio eſt que importatur per generatiuum & pater generās :ſed diuerſimode nominatur ſecundum diuerſum ordinem originis.generatiuum enim dicitur ante actum generans in actu : pater poſt actum : & eodemmodo in propoſito.eadem eſt relatio & notio importata per ſuppoſitū ſeu per patrem & potentiam generandi:ſed diuerſimode nominatur:& uuomodo denominatur quo & aliomodo quod propter ordinem originis in illa generatione ut enim conſtituit ſuppoſitum denotat ut quod: ut accipitur poſt conſtitutionem ſuppoſiti denotat potentiam generandi ut quo.Et poſſet hic notari:ꝙ diuerſitas que eſt in eadem relatione ſecundum diuerſum ordinem nō facit duas notiones.potentia enim ſpiratiua & actus ſpirandi non faciunt duas notiones communes:ſed diuerſitas relationum ſecundum ſpeciem ut generare & ſpirare:& diſperate ut generari & ſpirari.faciunt duas notiones . In propoſito eſt primus caſus & non ſecundus:quare non ſunt due notōnes potentia generatiua & generans . Sic ergo habito quod potentia generatiua quiditatiue includat eſſentiam & relationem.Secundo dico quod illa potentia generatiua non debet uocari natura ut ſub reſpectu ad generare in patre:ſed debet uocari potentia intellectiua ita uidelicet quod eſſentia diuina(ut fundat reſpectū dictiui . ſeu intellectiui reſpectu uerbi)eſt formaliter potentia generandi elicitiue.quia fundamentum(ut elicit per reſpectum intellectiui(ē formale principium relatiue ad filium generandū.Quia ſic probo.quia cui conuenit actio formaliter & non uirtualiter tantum.illa actio ſibi conuenit per illud quo eſt formaliter tale. ſi habeat illud formaliter. Exemplum ſi

Digitized by Google

ςaleſacere conueniret ſoli formaliter & non
uirtualiter tantum:tunc caleſacere conueni
ret ſibi formaliter ſi per calorem ſol eēt for
maliter calidus:ſed generatio diuina eſt for
maliter intellectualis.igitur ad generationē
diuinam habet habitudinem pater per itel
lectū ipm tanꝙ per formale principiū:ſed in
tellectus(ut eſt formale reſpcū pncipiū actuſ
notionalis &ce.accipitur relatiue ergo p re
ſpectum intellectiui eſt eſſentia formale pri
cipium generandi & hic accipiendo forma
le principium relatiue ad filium licet eſſen
tia ſit formaliter formale principium eliciti
ue ut fundat reſpectum intellectiui.pbatio
minoris principalis.Aug.vii.de trini.ca. vii.
eo uerbum quo filius quod intelligit forma
liter.quia ſi realiter ſolum intelligeret falſū
eſſet quod ſequitur nō eo uerbū quo ſapien
tia ſed non eſſet uerꝫ ꝙ eo formaliter filius
eſt filius et uerbum eſt uerbū:niſi ex pte ge
nerantis eſſet eo generās quo intelligēs uel
dicens:igitͬ in illa intellectuali generatōe di
uina potentia intellectiua formaliter ſūpta
eſt potētia generatiua . Declarationē huius
qre.d.x.arti.vi.Hic dicunt aliqui ꝙ bene eſt
cōcedendū ꝙ in diuinis eſt formaliter intel
lectus & intelligere.non potentia intellecti
ua:quia ut dicunt intellectus non dicit pri-
uationem actus intelligendi ſed dicit preci
ſe perfectionem illā que iportatͬ nomine in
tellectus.que eſt cuilibet melius ipſum quā
non ipſum:nec intelligere dicit priuationē
actus intelligendi ſed dicit formaliter ipſū
actum intelligendi.Potentia autem genera
tiua dicit priuationem & aptitudinem ſolā
ad actum intelligendi.Ponere autē in deo
priuationem ſiue potentiam dicentem ap-
titudinem ſolam eſt incōueniens ergo &c.
& per hoc ſoluūt ꝙ in diuinis eſt uere uer-
bum quia ad eſſe uerbū ſufficit ꝙ ibi ſit ue-
re intellectus & intelligere:non autem re-
quiritur intellectus ſub ratione potētie hec
ut dicunt eſt opi.thome.ii.contra gene.c.x.
Contra.hec prioritas aptitudinis que ipor-
tatur per potentiam reſpectu actus nō dicit
imperfectionē & priuationem ſed ordinem
originis.probatur.di.xxvi.q i.arti.i .Contra
ſcotum. ¶ Secundum quod eſt principale
in iſto articulo probatur ſic.per illud per ꝙ
aliquid eſt in actu uel quo actu ſubſiſtit &
hoc actualitate abſoluta per illud eſt princi
pium agendi.quia ſolum abſolutum & nō
reſpectus poteſt eſſe pncipium & terminus
actionis quinto phiſi.textu cōmēti. xxxiiii.
& per totum proceſſum.Si perſona cōſtitu
ta ex eſſentia & relatione habet actualitatē
& ſubſiſtentiā ſuā abſolutam ex eſſentia p
ciſſe ergo eſſentia eſt formalis ratio p quā
potentia eſt principium generandi.hec ē ra
tio Augu .vii.de trini.quarto .c .ubi uult ꝙ
pater eſt eſſentia ſed quo eſt illo agit igitur.
¶ ISTA regula eſt uniuerſaliter uera quo
aliqd ē eo agit ſed ꝙ hēt quo ē itelligatͬ de
entitate abſoluta non de reſpectiua.quia re
ſpectus non eſt principium agendi .ꝙ pater
ſubſiſtit eſſentia non relatione probatur. l.
ter.di.ter. ¶ Sequitur de quīto arti. ex his
ſic arguo ad alias queſtiones cum queritur:
an eſſentia ſit principium elicitiuum gene-
rationis uel relatio:& ſimiliter cum itrodu
citur alia difficultas. Vtrum generatio prius
terminatur ad ſimile uocando ſimile nō re
lationem ſimilitudinis.Sed naturam ſimili
um aut ad relationem.Dico ad primū . aut
queritur de principio elicitiuo & principio
terminatiuo:ut pricipium dicitur actiua po
tentia quantum ad totam & integram ratō
nem potentie actiue:& terminus dicitur po
tentia paſſiua quantum ad totā & integrā
rationem potentie paſſiue.ſic dico ꝙ ambe
concurrunt & relatio & eſſentia & principi
um in agendo:& ut terminus in patiendo:
quia ut dictum eſt arti.quarto in integra &
in intrinſeca & quiditatiua ratione potētie
ambo includuntur.ſi autem queritur de pri
cipio elicitiuo & terminatiuo:nō quo ad to
tam et integram rationem potentie : ſed q̄
tum ad illud quod in potentia elicitiua uel
terminatiua eſt ſibi magis ratio formalis ſe
cundum quam ipſa potentia eſt principium
agendi uel terminandi actionem & ſic cō
parantur partes potentie adinuicem et ſecū
dum hoc ē difficultas:& ſic dico ꝙ ut ſupra
probatum eſt quod eſſentia eſt principium
elicitiuum:non relatio. Et ex his deſcendē
do ad ſecundam queſtionem dico : quod ſi
accipiatur formale principium uel formalis
terminus quantum ad totam et integram
quiditatē pricipii uł termini. puta eēntiā ſi
mul cū reſpectu pductiui et eſſentiā cum re
ſpectu pducti itelligēdo ſic:ꝙ neutrū ad al
terā cōparetͬ:ſicut minus pricipale uł magis
pncipale.uel quocūqꝫ aliomodo compatio
tionis.ſic queſtio nulla eſt . quia accipiendo

eſſentiã & relationē ut p̄ciſe faciunt unum
conſtitutum p̄ciſa eorum omnimoda com
paratione adinuicem ſic nullomodo habēt
ordinem adinuicem: & ideo ſi ſub hoc itel
lectu quereret̄ ad quod eoꝝ prius terminet̄
generatio. eſt queſtio nolla. ymo ſic eque p̄-
mo terminat̄ ad utrumq̄ꝫ. qa ut ſic cōſiderā
tur ut p̄ciſe ueniunt in unitatem ſine omni
ordine. ſi ergo accipiat̄ p̄ncipium & termi-
nus ſecundomodo. ſ. quantum ad illud qđ
eſt principalius in principiando & terminā
do ſic dico ꝙ prius terminat̄ ad ſimilē quã
ad diſtinctum. Sed hic eſt intelligendum ꝙ
licet henricus hic introduxerit hanc difficul
tatem de creaturis. an. ſ. in creaturis prius ter
minetur ad ſimilē quam ad diſtinctum ꝙ ſi
difficultas iſta in creaturis ad diuina aptetur
uel non habet difficultatem. uel non eſt ad
ꝓpoſitum. ubi intelligendum ꝙ ſi queratur
ĩ creaturis utrum generatio per prius termi
net̄ ad ſimilē ad diſtinctum uel econtra ꝙ
dupliciter poteſt reſponderi. primo cōpara-
tiua reſponſione. ſ. loquēdo de illa in com-
paratiōe ad generationem diuinam: & iſto
modo eſt dicendum ꝙ ſi ſimile in creaturis
uocet̄ ſubſtantialis forma que eſt principiũ
generationis & terminus & diſtinctum. uo
cet̄ relatio. quantum ĩcludit ipſa forma ſub
ſtantialis. ut principium & terminus genera
tionis. Quia eodemmodo eſt ibi & in diui
nis ſine difficultate. Secundo poteſt reſpon
deri ſecūdum ea que ſunt ꝓpter generatio-
nem in creaturis. dicendo ꝙ non eſt ad pro
poſitum. Difficultas enim in creaturis non
eſt ſup hoc. ſup quo ē in diuinis: ſed in crea
turis diſtinctum uocat̄ indiuiduum & ſimi
le uocat̄ natura ſpeciei. puta utrum genera
tio prius terminet̄ ad hominem. unde iſte
homo aut inquantum homo Iſta uero nō
habent locum in diuinis. & ideo aliter ē re
ſpondendum. hic & ibi. ſ. ꝙ in diuinis non
ſunt indiuidua reſpectu cōmunis natuř ſpe
ciei. deitas enim non ſe habet ut ſpecies ſal
tem ſecundum cōmuniter oppinantes: ſed
ne henricus omnino repellat̄. quantum ad
aliquid poteſt ſimiliter reſponderi. & hoc ſe
cundum quādam adaptationem & ſecūdũ
noſtrum modum intelligendi. qđ dico pro
pter aliqua in fine queſtionis poſita dicēdo
ꝙ ſicut in creaturis nō generat nec genera-
tur homo niſi qa ſimiliter in diuinis nō ge
neratur deus nec generat deus: niſi quia iſte
deus qui eſt pater. & iſte deus q eſt filius. &
ſecundum hoc dico ꝙ utrobiq̄ꝫ prius gene
rat̄ diſtinctum quam ſimile: hoc dico tamē
ex intentione que eſt ex cōditione actus ge
nerandi. qa neceſſario ſicut actus ē circa ſin
gularia ita neceſſario intendit actus ipſe ter
minum diſtinctum. licet ex intentione na-
ture prius terminetur ad ſimile utrobiq̄ꝫ ut
uult auice. vi. metha. c. v. ubi dicit ſic. finis eſ
ſentialis nature uerbi gratia eē: ut ſit ſubſtã
tia que eſt homo uel equus & ut eſſe ſit ſta
bile eſſe prima enim intentio nature eſt ut
p̄maneat natura humana uel alia huiuſmo
di uel indiuiduum perpetuum nō deſigna-
tum: & illa intentio eſt cauſa perfecta actua
litatis nature uniuerſalis Ad hoc autem ut
hic unum permaneat in eſſe neceſſe eſt. ut
ſint indiuidua poſt ĩdiuidua ſine fine. ergo
infinitas indiuiduoꝝ erit accidentalis. Con
trariũ uidetur ut uult ariſtotiles. ii. de anima
ca. de alimento tex. cōmēti. xxxiiii. & xxxv.
Ibi enim uidet̄ uelle ꝙ ex intentione natu
re non primo intēdatur quaſi finis eſſentia
lis nature ſpeciei ſed ex intentione natuř p̄
mo intenditur indiuiduum perpetuum &
non ſolum ex conditione actus. Dicit enim
ibidem ꝙ naturaliſſimum eſt uiuentibus fa
cere alterum quale ipſum eſt: quatinus ipſo
ſemper & diuino & immortali eſſe partici
pent ſecūdũ quod poſſunt & qa hoc non
poſſunt ſecundum idem numero cōmuni-
cat ſpē idem. & hoc eſt quod dicit ibi com
mentator ꝙ quia ſolicitudo diuina non po
tuit continuare permanentiam ſempiternã
ſecundum indiuiduum miſerta eſt cōtinua
re ſecūdũ ſpeciem. Ex quo arguo ſic. illud eſt
finis per ſe & eſſentialiter finis nature q ab
ſolute intenditur. & accidentalis q ex cōdi
tione. ſ. qa non poteſt haberi primus & per
ſe intentus. Sed. phi. & cōmentator uolunt
ꝙ natura intendit per generationem ſe per
petuare ĩ ſuo genito abſolute loquēdo ſed
qa hoc non poteſt. quia nullum corruptibi
lium eſt perpetuum (ut dicũt ideo cōtinuat
in ſpecie igit̄ indiuiduum eſt primum intē
tum intentione nature et non ſolum etce.
Reſpōdeo ꝙ auic. in iſto facto eſt optimus
expoſitor ariſto. et non cōtrarius opinator.
Vnde intelligendũ ꝙ indiuiduum pōt eſſe
ĩtētum a natura dupliciter. Vnomodo ꝙ
ſit indiuiduum determinatum hoc uł illud
puta. aliquod ĩdiuiduum ſub ſpecie. ſ. ꝙ ſor

Google

tes intendit hunc filium ſuum generare qui ſit unum indiuiduum perpetuū contentum ſub ſpecie humana Aliomō ꝙ natura non intendit generare unum indiuiduum non contētum ſub ſpecie:ſed que ſit tota ſpecies et illud uocat auice. indiuiduum ppetuum non de ſignatum.per hoc ad argumentum dico.ꝙ uerum eſt ꝙ uult ꝙ natura ꝑmo et principaliter intendat indiuiduum perpetuum et non indiuiduum contentum ſub ſpecie quod ſit diſtinctum ab alio īdiuiduō ſed indiuiduum ꝙ ſit tota ſpecies et ita reuertiſ ppoſitum quo ad duo Primum ē ꝙ natura ſpeciei ex intentione nature. Primo intenditur per ſe Secundum eſt quod ſequitur ex hoc ꝙ generatio ex intentione nature primo terminatur ad ſimile ꝗ ad diſtinctum.Sed tunc oriſ contra auic.& ariſtotilē ſimul maxima difficultas. quia ſi primus & eſſentialis finis nature eſt perpetuare ſpeciē ſecundum ſe ſine indiuiduo perpetuo & p eos hoc non poteſt natura & eſt manifeſtū per ſe. ſequitur ergo ꝙ natura perpetuo fruſtrabitur ſuo fine per ſe. & ſolum ptinet ad ſuum finem per accidēs ymo magis impoſſibile ſequitur.ſ.ꝙ natura eſſentialiter intendit impoſſibile.Reſponſio.ꝙ eſſe primū & eſſentialiter intentum & natura poteſt eſſe dupliciter. Vnomodo ꝑciſe ſecundum ordinem illum ſecundum quem optimum principaliter ſemper intenditur qui uocaſ ordo perfectionis. Aliomodo ſecūdum ordinem ſecundum quem aliquid ordinatur ut fiat ī effectu qui uocaſ ordo generationis Ad ppoſitum dico ꝙ ſi loquamur de primo intēto taꝗ finis per ſe & eſſentialis ſecūdum ordinem perfectionis.planum ē ꝙ natura ſpeciei ſeu īdiuiduum perpetuum quod ſit tota ſpecies. eſt perfectius quolibet indiuiduo ſub ſpecie. Sic dico ꝙ preciſe loquendo de primo &c.ꝙ natura ſpeciei uel indiuiduum perpetuum &c.eſt primum intentum tanquam per ſe finis & eſſentialis intentiōis nature.& per accidens intendit indiuiduū ſub ſpecie hoc uel illud. Si uero loquimur de ꝑmo intento ſecundum ordinem generationis & generatio uadit de imperfecto ad perfectum tunc primo in illo ordine intendiſ indiuiduum ſub ſpecie & per accidens ſpecies.Ad formam ergo quando dicitur. ſi natura per ſe intendit ſpeciem &c.dico ꝙ ſi ꝑmo intendit ſpeciem uel indiuiduum ppetuum ſecundum ordinem illum ut ſic fiat ī effectu qui eſt ordo generationis. dico ꝙ intendit impoſſibile per ſe & fruſtrareſ a ſuo per ſe fine. Si tamen intendit primo ſpeciē uel &c. ſecundum illum ordinem ſecūdum quem illud quod eſt perfectum in quolibet ordine eſt maxime appetibile ſed non factibile ſic non intendit impoſſibile per ſe nec fruſtraretur &c.Appetitus enim ſiue intētio naturalis ſemper poteſt habere pro obiecto ſuo appetito uel intēto naturam ſpeciei uel indiuiduum perpetuum &c.licet natura nō poſſit hoc facere in effectu ſicut intellectus poteſt ferri in uniuerſale ſine hoc ꝙ feratur in ſingulare. Cōfirmatur quia philoſophus ibidem dicit.tex.cōmenti.xxxiiii. ꝙ naturaliſſimum eſt uiuentibus facere alterum quale ipſum eſt quatinus ipſo ſemper diuino et in mortali participant ſecūdum ꝙ poſſunt. Tunc arguo omnis ordo habens extrema propria ſua: poteſt.ymo natus eſt terminari ad extrema ordinis ſui & ibi ſiſteſ:ſed ordo qui uocatur ordo perfectionis habet extrema propria ſic.ꝙ illud quod eſt ibi eſt perfectiſſimum : ī hoc enim diſtinguitur ab ordine generationis ergo ſecundum ordinem perfectionis poteſt natura primo intendere ſūmam perfectionem.ſ.perpetuitatem ſpeciei & ibi ſiſtere licet in effectu non poſſit natura hoc facere.nec mirum. quia facere pertinet ad alium ordinem ſcilicet generationis Item hoc patet ſic materia appetitu naturali ſemper appetit eſſe ſub forma & certum eſt ꝙ non poteſt eſſe ſemp ſub forma. ymo quandoqꝫ ſub priuatione aliter periret generatio eorum ergo aliquid eſt intentum a natura ſecundum alium ordinem qui eſt in rebus naturalibus quod tamen non eſt factibile.Item idem uidemus ꝙ ſanitas appetiſ ſecundum eſſe perpetuum:& tamen nō poteſt fieri. Ex his ſequiſ declaratio huius uulgaris dicti.uoluntas ē impoſſibilium & eiuſdem dicti contrarii ſcilicet in natura nihil ē fruſtra.Reſponſio ſecundum dicta ꝙ uolūtas eſt impoſſibilium fieri. & hoc maxime intendo de uoluntate accipiendo uoluntatem pro appetitu naturali quo ſequitur intentionem nature:nec tamen eſt impoſſibilium ſimpliciter.quia que ſunt impoſſibilia in fieri & ſecundum ordinem generationis: ſunt poſſibilia in intendi in appetitu ſecundum ordinem perfectiōis.licet enim ſit im-

poſſibile ꝙ natura producat res pͥmo ineſſe perfectiſſimo quia hoc repugnat ordinem generationis: impoſſibile ē ut natura pͥmo intendat & appetat res ſecundum eſſe perfectiſſimum. quia hoc cōuenit ordini perfectionis. quod patet ex dictis & in ſimili patet ex pͥmo phiſicoꝝ tex. cōmēti.v. impoſſibile eſt enim ꝙ puer cognoſcat res ſecūdū ſuum eē perfectiſſimum & ſingulare & ſpecialiſſimum & tamen ex intentione nature ſingularia ſunt prius nota ut ibidem dicitur tex. cōmenti.ii.&.iii. Nec tunc eſt in natura aliquid fruſtra. qa quod non eſt poſſibile in uno ordine eſt poſſibile ī alio Ex hiis ſequitur ſecundo. ꝙ quia in diuinis non eſt talis ordo generatiōis diſtinctus ſed ſolum ordo perfectionis. Ideo in diuinis loquēdo ſecundum naturam rei debet dici(ſicut ſupra dixi)ꝙ ęque primo generatur filius. qa filius.& quia deus. quia ſimilis ſecundum intentionem nature & ſecundum ordinem actus quoniam iſti ordines ſeu intentiones eedem ſunt in diuinis. ſecundum tamē quādam ad aptationem admodum in generatione creaturarum poteſt dici ꝙ pͥmogenitum filis uel deus ex intētiōe nature:& cōtra primo filius ſeu diſtinctum ex conditione actus: ſed illud nihil pertinet ad iſtam q̄ſtionem. utrum eſſentia ſit magis principiū agendi q̄ relatio: ſed ſolum ad iſtam utrum principalius generet. quia pater: aut qa deus Ideo ſoluendo argumenta illius queſtionis quod horum ſit magis principium. recurrēdum eſt ad pͥmam diſtinctionem quam poſui in principio iſtius quinti articuli per hoc patet ad argumēta. primo ad illa de relatione. ¶ AD primum cum dicitur ꝙ generatio prius terminatur ad diſtinctum q̄ ad ſimile dico ꝙ in diuinis ſi accipiať terminus quantum ad totam & integram rationē termini ꝙ eque primo terminatur ad diſtinctū & ad ſimile. ut ſupra eſt uiſum: ſi autem accipiať terminus quātum ad illud quod ē pͥncipalius in termino: ſic prius terminatur ad ſimile ut ſupra uiſum ē. Quia adduciť ꝙ generatio prius terminatur ad iſtum hominē q̄ ad hominem. Dico ꝙ eſt impṫinēs ad ꝓpoſitum. quia hic uocatur ſimile eſſentia q̄ ē altera pars ſuppoſiti & diſtinctio perſonalis uocať hic diſtinctum: ibi uocať ſimile natura ſpecifica que ē tota natura ſuppoſiti & diſtinctum ipſum ſuppoſitum ut exiſtit: et ideo ſimilitudo nulla. ſi tamen acciperet in ſimili quantum poſſet hic & ibi. Tunc dico ꝙ ſecūdum adaptationem ad creaturas & ſecundum noſtrum modum intelligendi ī ꝓpoſito generatio prius terminať ad ſimile ſcilicet ad deitatem q̄ ad diſtinctum. & hoc ex intentione nature. licet prius terminať ad diſtinctum: q̄ ad conditionem actionis. quia omnes actiones ſunt circa ſingularia. ſed hec eſt alia queſtio utſupra uiſum eſt ¶ AD ſecundum henrici quando dicit: ꝙ eſſentia non eſt principium generationis niſi ut induit rationem ꝓprietatis. Concedať accipiendo induit ꝑ eſſentialiter induit ſe. quando dicitur quod illud conuenit eſſentie ut induit ꝓprietatis rationem. principalius conuenit proprietati q̄ eſſentie. Dico ꝙ hoc non eſt uerum niſi ſic cōueniret ſibi ratione ꝓprietatis ꝙ ꝓprietas eſſet pars principalis comparādo partes adinuicem. uerbi gratia forma ſubſtantialis non eſt principiū agendi niſi ut in materia & tamen materia non eſt principalior in agendo Idem eſt de forma ſubſtantiali & paſſione. Ad primum aliorum. dans actum primum dat ſecūdum Dico ꝙ dans actum primum & eſſe ſuppoſito. & hoc ꝑ modum forme ſubſtātialis cōpoſiti dat agere: non autem ē uerum de dāte actum & eſſe per modum ꝓprietatis ſuppoſiti ſicut hic. ſortes enim non generat ſortem ſorteitate quia tūc ſemp generaret ſortem: ſed forma ſua ſubſtantiali & ideo ſemper generat hominem. Ad tertium dico ꝙ relatio concurrit cū eſſentia Accipiendo integram rōnem principii. non tamē cōcurrit ita ꝙ erit principalior pars cōparando ptes adinuicem. & ad argumentum quādo diciť. ꝙ ſi eſſentia &ce. tunc nō diciť potentia generatiua & ſpiratiua. Dico ꝙ differunt potētia generatiua & ſpiratiua. quia eēntia utrobiqꝫ non eſt preciſe principium ſed eſſentia cum ſua propria relatione: ita ꝙ ambo integrant quiditatem principii elicitiui. Ad tertium dico eodem modo concedēdo ꝙ generat pṫnitate ſicut eo quod ptinet ad potētie integrā rōnem nō ſicut eo quod eſt principalior pars cōparando ptes adinuicē ſicut pr: eſt pater paternitate. non tamē ſicut pͥncipali pte eēndi. qa relatio nō habet eē. niſi ab eſſentia Ad quartū eodē modo cōcedo ꝙ reſpectus cōcurrit tāq̄ rō pticularis nō tn̄ ſicut illud qđ eſt pͥncipalius cōpando ptes

adinuicē. Ad qntū eodem mō cōcedo ꝙ pṫnitas ptinet ad imaginem & ad ꝓncipium generandi. nō tamen ſicut principalior pars comparando eſſentiam & relationem adinuicem. ſed ſicut quod de intrinſeca ratione potentie generatiue. Argumenta alterius ptis pbant ꝙ eſſentia eſt principalior pars in ipo genito que omnia cōcedo. qa ſunt mecum. Argumenta que probant ꝙ relatio nō concurrit cum eſſentia per modum cōnotati. cōcedo. qa non ſunt contra me: ſed cōtra illos. & ducunt illos ad inconuenientia. qa ꝙ eſſentia non poteſt per ſe in actu niſi tali extrinſeco hoc arguit bene ꝙ impotentia ē actualiter impedita: & ꝙ ipa eſt inſufficiens de ſe. Quod āt non poſſit in actum ſine eo quod eſt ſibi intrinſecum & de per ſe qditate eius ſcilicet ꝙ ē principium actus: hoc arguit non illa inconuenientia: ſed arguit ꝙ impoſſibile eſt aliter fieri. & hoc eſt bene uerum. Impoſſibile eſt enim ꝙ eſſentia ſit ꝓncipiū actus niſi includat relationē itrinſece.

Utrum ordo originis qui eſt inter emanationes p modum intellectus & uoluntatis in rei ueritate icludat prius & poſterius ꝙ non: p illud athanaſii in hac trinitate nihil prius aut poſterius. ¶ HIC v. ꝑmo Ponam opi. di. ꝙ non. Secūdo reprobabo eam per ratiōem terminorum. tertio p phām. quarto per theologiam. quinto p auctoritates ſcōꝝ. ¶ Seqtur de primo articulo ubi dicunt quidam ꝙ in diuinis eſtueriſſime ordo originis. ut ordo dicit diſtinctionem & pceſſum alicuius ab altero. nō tamē dicit prius & poſterius. Quia alii pbant ſic: ſcilicet guido. Illud quod repugnat ſimultati debite relatiuis non poteſt poni inter patrem & filium in diuinis. quia perſone ſunt p ſe relatiue ſed talis prioritas ē huius ergo &c. Probat minor. qa quecūqs prioritas mūdi fuerit poſita facit ꝙ que ſe habēt ſicut ꝓus & poſterius non ſunt ſimul in intellectu ſed relatiua ſunt ſimul in intellectu nō natura ſolum ut dicit in ꝓdicamentis in ꝓdi. ad aliqd. ergo quecunqs prioritas mundi repugnat ſimultati relatiuis debite Confirmatur qa quod conuenit alicui inquantum tale conuenit omni tali igitur cum eſſe ſimul in intellectu conuenit relatiuo in quantum relatiuo cōuenit omni ſpeciei relatiuoꝝ ergo relatiuis que ſe habēt ſicut originans & originatum conuenit hoc ꝙ ſimul ſint natura & in intellectu. ergo nullo mō habent ſe ſicut prius & poſterius. Quod autē relatiua ſimul ſint in intellectu pbat ratione. qa de per ſe & formali intellectu relatiui ē habitudo ad aliud ſed impoſſibile eſt ꝙ aliqd intelligat i ratione formali habitudinis ad aliud: & illud aliud non intelligat. ergo impoſſibile eſt qn relatiua ſint ſimul in intellectu. Probo minorem. qa licet unum relatiuorum poſſit intelligi ſine alio. accipiendo relatiuum fundamentaliter: tamen accipiendo relatiuum formaliter eſt impoſſibile. & ideo phs. ſecūdo. tex. cōmēti. cxliiii. pbat ꝙ eſt impoſſibile qn ſit unus ſenſus differētiā cognoſcens diuerſoꝝ ſenſibilium. differētia enim aliquoꝝ importat habitudinē aliquorum adinuicem. Item ſi pater eſt prior filio aut inquantum non pater. quod falſum eſt. quia tunc non eſſet pater per paternitatem aut inquantum pater quod falſum eſt. qa in illo priori quo pater eſt prior filio: filius nō eſt ſed impoſſibile eſt ꝙ pater ſit pater i aliquo ſigno prioris in quo filius non eſt ergo non eſt prior inquantum pater. pbatio minoris. Aug. quinto de trini. c. quinto. hoc eſt patrē eſſe ꝙ filium haberi. & dam. li. i. c. viii. pater ſine filio nequaq̄ uocabit. ſed ſi eſſet non habens filium non eſſet pater. igit.

¶ Sequitur de ſecundo articulo. ubi ꝓmitto quid intelligo per prius & poſterius in diuinis. ubi dico ꝙ poteſt intelligi dupliciter. uno modo ꝙ dicant quandam menſuram exiſtentie rei. ut ſit ſenſus pater ē prior filio ideſt aliqua menſura eſt. in qua pater eſt antequam filius ſit. Alio modo ꝙ prius & poſterius dicāt extrema ordinis originis. ut ſit ſenſus. ꝙ omnis ordo exigat extrema ordinata ſecundum prius & poſterius: & cum in diuinis eſt ordo originis oportet concedere ꝙ pater eſt prior filio. quia pater ē a quo originatur filius. Et iſto ſecundo modo ſolum concedo prius & poſterius in diuinis non ꝑmo. & hoc eſt contra ſco. qui in multis locis utitur iſtis terminis in illo priori. & maxime ubi tenet ꝙ in aliquo priori poſſet beatus frui eſſentia non fruendo perſona. Contra hoc arguo ſic. Inter que ē prius & poſterius ſecundum tempus ſeu durationem ibi conceditur ꝙ unum eſt quando aliud non ē: eodem modo ſecundum omnes cōceditur ꝙ quando unum precedit aliud natura ſolum

ſicut ſubiectum ſuam propriam paſſionem
ꝙ poſterius realiter dependet: uel ſecundum
aliquos alios quod magis reputo uerum: quod
probatur li.ii.q.i.li.iiii.arti.ii. Vbi eſt ordo
nature eſt uerum dicere ꝙ in illo priori na-
ture quando ſubiectum eſt accidēs ē ſolum
ens in potentia. ſed cum eſſe in potētia ſtat
non eſſe ſimpliciter: ut patet per p̄mo quiſto
phiſicorum. tex. commenti. ſepti. ubi uult ꝙ il
lud quod generatur .i. ſubiectum generatio
nis non eſt quia eſt ens in potentia. tunc ar
guo. prius & poſterius ĩ diuinis ut preciſe ex
primunt ordinem originis nō dicunt aliqd
repugnans perfectioni. ut autem dicunt de
pendentiam uel aliquam menſuram ĩ quo
unum precedit aliud uidentur ſignificare ali
quid imperfectionis ſcilicet. ꝙ quando pa-
ter eſt. filius non eſt. uel ꝙ realiter dependet:
ergo primo modo preciſe eſt concedēdum
prius & poſterius ĩ diuinis. ſ. prius a quo: nō
ſecundo modo. ſ. prius ĩ quo. Illud aliter de
claratur di. xxvi. arti. ii. in fine. ubi concedit
ꝙ generatiuitas precedit generare. non ſecū
dum ꝙ generatiuitas dicit carētiam actus:
ſed prius ſecundum ordinem originis reſpe
ctu actus. Nota ergo & ſi in quibuſdam lo
cis utar iſtis terminis in illo priori originis
quo pater precedit filium & huiuſmodi. nō
accipio prius in quo: niſi ſecundum cōmunē
modum loquendi qui ſemper ſequitur no-
ſtrum modum intelligendi. Nota aliud. ſi
euidenter ꝓbaretur iſta determinatio ĩ priori
originis ꝙ ly prius in quo non diceret imp
fectionem non negarem quin in diuinis eſſet
prius in quo. ſicut prius a quo ſed quia quan
tūcunque ly prius in quo determinet ordinē
originis non temporis uel nature: non uide
tur ex ſuo ſignificato poſſe deputari quin ſi
gnificetur ꝙ ĩ illo priori originis filius non
eſſet. quod non libenter concederem cum
quacunque determinatione. ideo non pono
libenter prius in quo quia ſi euidenter pro-
baretur mihi ꝙ mutatio ſi determinetur
ad generationem diuinam nō uidetur poſ
ſe deputari a ſuo per ſe ſignificato quod eſt
actus entis in potentia ideo quantumcūque
determinetur mutatio ad generationem di
uinam non uidetur poſſe concedi ĩ diuinis.
Aureo. in. hoc ꝙ non eſt prius cōcordat me
cum. di. ix. q. i. ar. iii. & rubrica. iiii. & hoc pro
bat ſic. In diuinis non cogimur ponere niſi
ordinem originis non durationis uel natu-
re. ſed ordo originis nō arguit ordinem du
rationis ſeu prius in quo ergo &c. ꝓbo mi-
no. poſſunt enim iſti ordines ſeparari. pun-
ctus enim eſt prius ex quo incipit motus in
linea non eſt tamen prius in quo. & ſimili-
ter ſol eſt prius ſplendore ut ex quo non eſt
tamen prius ſecundum aliam menſuram ut
in quo. Et confirmatur quia arguere habitu
dinem ordinis unius ratiōis ex habitudine
ordinis alterius eſt fallacia figure dictionis:
ſed ordo prioris in quo & a quo ſunt huiuſ
modi. Preterea inter illa non eſt preceſſio ſe
cundū aliquod ſignum ĩ quo: quorum unū
non poteſt capere intellectus ĩ aliquo ſigno
exiſtere quin eodem ſigno capiat reliquum
coexiſtere. ſed nullus ĩtellectus aliquo ſigno
poteſt concipere patrem exiſtere quin in eo
dem intelligat filium coexiſtere. ergo inter
patrem & filium non eſt preceſſio ſecūdum
ſignum. Item cuicunque repugnat ꝓ quocun
que ſigno non eſſe ei repugnat eſſe poſterius
ſecundum ſignum in quo. quod enim ē po
ſterius ſecundum aliquod ſignum in priori
ſigno non eſt: ſed filio repugnat in quocun
que ſigno non eſſe. cum ſit neceſſe eſſe. ergo
&c. Sed in fine illius rubrice dubitat ꝙ poſt
ꝙ ibi non eſt prius in quo quod uocat prius
durationis uel nature uel alicuius ſigni an ſal
tem generari in filio ponit poſterioritatem
reſpectu principii a quo originatur. ut uideli
cet an filius poſſet dici poſterior patre quia
eſt a patre ſicut a principio licet ſimpliciter
loquendo nec pater eſt prior nec filius po-
ſterior. reſpondet prima reſponſione ꝙ ibi
non eſt primitas ſeu ꝑncipium quod ponit
poſterioritatem inter pſonas & ſecūdo plus
dicit enim ꝙ etiam huic nomini principiū
non competit forte prioritas non ſolum in
his in quibus eſt principium & principiatū
ſecundum eſſe participatum & ſecundum
hoc ſimpliciter eſſet negandum ꝙ pater eſt
prior filio licet ſit principium filii. & ſic nō
cōcedit nec prius nec poſterius ꝓp hoc ꝙ fi
lius oritur a patre ſicut a principio. & cōcor
dat (ut dicit Augu.) ꝙ ibi ē ordo ꝙ unus ex
alio: non quo unus eſt prior alio. Et ideo cō
tra ipſum in hac concluſione teneo contrariū
quadruplici uia per iſtos. iiii. arti. ſequentes.

¶ DESCENDENDO. ergo ad propoſi
tum oſtendo ꝙ ordo originis uere includat
prius & poſterius ita ꝙ ſicut ibi ē uere ordo
originis: ita uere eſt ibi prius & poſterius ori

ginis concedendum:id eſt prius a quo & po
ſterius quod ab alio. & hec eſt difficultas in
queſtione.utrum cum ibi ſit neſ ordo & ex
natura rei.an eo ipo ſit ibi pus & poſterius
ꝙ ſic ꝓbo.primo ſic. Aduerſarii concedunt
i diuinis ꝙ ibi eſt a quo alius & qui ab alio.
ſ.pater a quo alius & filius q ab alio. ſed cõ
cedendo in diuinis a quo alius concedũt ibi
prius.probo per rationem terminoꝝ a quo
alius ſeu ordo originis importat rationem
principiandi:ſed ſignificatum huius termi-
ni principium ſumitur a priori.v.meta.c.de
priori.v.meta.tex.commenti.xvi.ergo ex ſi
gnificato terminorum habetur ꝙ in diuinis
ſi concedatur a quo alius ꝙ ibi conceditur
prius.Quod hoc ſignificatum huius termi-
ni principium patet per regulam quam dat
cõmentator.v.meta.cõmento.i. & dat regu
lam pro toto libro ꝙ intendit in hoc tracta
tu diſtinguere ſignificationes nominum. er
go cum ibi deſcribit principiũ quod dicit a
priori: ſequitur ꝙ hoc eſt eius ſignificatum.
Item aduerſarii ex hoc ꝙ in diuinis conce
dunt a quo alius concedunt in diuinis ordi
nem originis:ſed omnis ordo ex ſignificato
huius termini ordo importat prius. ergo cõ
cedendo in diuinis a quo alius ſecũdum or
dinem originis neceſſario ex ſignificato ter
minorum conceditur prius.probo mino.ꝑ
mo per Augu.li.de triplici habitaculo uel ſe
cundum aliam cõnotationem li.de gaudiis
electorum.ubi primo dicit ꝙ in beata uiſio
ne uidebimus duas proceſſiones quomodo
filius procedit a patre. & ſpiritus ſanctus ab
utroq;. & addit ꝙ tunc uidebimus quomõ
pater precedit filium non tempore. ſed ori
gine.Ecce ex ſignificato iſtorum terminoꝝ
ꝓceſſionis & originis infert Augu. prius &
poſterius.Item per eandem rationem qua i
ter duos diſparatos ordines originis ſcilicet
generationis filii a patre: & ſpirationis.ſ.ſ.ab
utroq; conceditur prioritas: eadem ratione
inter principium originis eſt prius & poſte-
rius. ſed primum conceditur ergo ſecũdum
ꝓbo.mi.Ri.li.ſexto de tri.ca.vii.querit quo
modo inter uelle habere condignum.i.fili-
um.& cõdilectum.i.ſ.ſ.quid horum prius et
quid poſterius.Reſpondet ꝙ habere condi
gnum eſt prius quod ꝓbat ſic. quia habere
condignum poteſt conſiſtere in perſonaꝝ
dualitate. illud uero poſterius quod eſt ha-
bere condilectum omnino conſiſtere non
poteſt ſine pſonarum trinitate. ſed ut dicit
quantum ad ordinem nature eſt prior dua-
litas q̃ trinitas conſtat ita.quia naturaliter ꝑ
us eſſe dilectum habere: ſed habere dilectũ
& condignum uocat ordinem filii a patre
&.ſ.ſ.ab utroq;.ergo uult ꝙ in diſparatis or
dinibus originis ſit prius & poſterius. Cõfir
matur quia Richar.dicit ꝙ dualitas ẽ prior
natura trinitate & non econuerſo ut dicit.
Certum eſt ꝙ illud dictum Richar. de prio
ritate nature non poteſt intelligi de priori-
tate nature ſtricte accepta.Probo quia prio-
ritas nature ut ſic dicit aliquid eſſe ſic prius
& ſic poſterius.ꝙ quando prius eſt poſterius
non eſt accipiendo quãdonegatiue ut patet
quinto metaphiſice capi.de priori tex.com
menti.xvi.ſecundum commentatorem. ut
exponit illam propoſitionem ꝙ priora na-
tura.ſunt que poſſunt eſſe ſine aliis & alia
non ſine ipis. Vbi dicit commentator ſic.q̃
dam dicuntur priora naturaliter & ſunt illa
que cum fuerint non ſequitur ꝙ poſteriora
ſint.igitur oportet ꝙ accipiat prius natura i
propoſito pro ordine originis naturalis.
Quod tertia perſona oriatur a duabus tunc
arguo. Ipſe in diuinis uult ſaluare prius &
poſterius originis ea neceſſitate qua ibi eſt
ordo originis. & planum eſt ꝙ ibi eſt ordo
originis ex natura rei ergo ꝑus & poſterius
ex natura rei. Itẽ.ſic quecũq; hñt ordinẽ ori
ginis ſe hñt ſicut primũ & ſecũdũ. & iõ i di
uinis bñ cõcedit ꝑma pſona ſcda & tertia ſi
cut ibi conceditur ordo:ſed primũ & ſecũdũ
non ſunt ſine priori & poſteriori ergo &c.
ꝓbo mi.quia ſi aliqua ſint omnibus modis
ſimul & ſine omni modo prioris & poſterio
ris non eſt maior ratio quare unum dicatur
primum q̃ aliud.Item quecunq; ſunt omni
no ſimul ſine priori & poſteriori ſic ſe ha-
bent ꝙ eundem ordinem quem habet unũ
ad aliud habent adinuicem quia da oppoſi
tum non ſunt omnino ſimul:ſed quecunq;
habent ordinem originis in quantum ha-
bent ordinem originis non habent eũdem
ordinem adinuicem quia non eſt idem or-
do inter producentem & ꝓductum & ecõ
uerſo ergo que habent ordinem originis in
quãtum habent ordinem originis nõ ſunt
omnino ſimul ſine priori & poſteriori. Itẽ
mouens & motum ſic ſe habent quia mo-
uens preſupponitur moto etiam in quãtum
mouet.ix.meta. & tamen ſunt ſimul coexi

gentia.ergo a ſimili producens & productū in diuinis. Item prius & poſterius. ſunt relatiua ſed hoc non eſſet uerum niſi relatiua poſſent ſe habere ſicut prius & poſterius ergo &c. Sequitur de.iii.arti.ubi probo ꝙ ſecūdum philoſophiam ibi eſt uere prius & poſterius. quia.phi.qnto meta.ca.de priori tex. commenti.xvi.uult ꝙ in quocunqꝫ genere poſſit aſſignari aliquid quod poteſt dici pͥncipium ꝙ ibi eſt prius & poſterius: ſed in relatiuis que habent ordinem originis unum relatiuorum eſt pͥncipium reſpectu alterius ergo ibi eſt prius a quo.phi.tex.commenti. xvi.ibidem priora.& poſteriora dicūtur tanquam exiſtente aliquo primo & principio in unoquoqꝫ genere.ergo & in relatione. Item.phi.tex.commenti.xvi.ſtatim uult infra.ꝙ non ſolum in predicamentis abſolutis que ſunt ſimpliciter entia per ſuam naturam ſed in predicamēto ad aliquid.& ubi. & in aliis. ꝙ illud ſit prius quod ē principio determinato in illo genere propinquius. & illud ſit poſterius: quod eſt ab illo principio remotius. Sed in emanationibus diuinis filii emanatio, ē ꝓpinquior ſeu immediatior patriſqꝫ emanatio ſpiritus ſancti.cum hec ſit prima: illa uero ſecunda ſecūdum ordinem ergo in relatiuis originis ratione originis ē prius & poſterius. Littera philoſophi ē hec tex.commēti.xvi.ꝙ propinquius principio quidem terminato ſiple eſt prius: aut ſimpliciter & natura.ecce predicamenta abſoluta.aut ad aliquid:ecce relatio.aut ubi aut aliis modis.Confirmatur.cōtra cauillationem. quia hec eſt diffinitio notior quam phi. potuit inuenire ꝙ prius dicitur a pͥncipio hoc patet.phi.enim(ut dicit commētator commento.i.)intendit Ari.in hoc quinto diſtinguere famoſas ſignificatiōes nominum.ſed diffinitio ſeu famoſa ſignificatō ſemp ſequitur rem.& ſi mutet natura rei quoquomōi. ſapientia enim que in rei ueritate eſt accidens retinet ſuum ſignificatum formale qñ deo attribuitur ſcilicet cum tranſit in ſubſtātiam ſic ergo(cum ſignificatum ſeu diffinitio ipſius prioris imponatur a ratione principii)ſi ratio principii non ſolum inueniť in abſolutis ſed etiam in relatiuis ſequitur.ꝙ i relatiuis originis erit uere prius & poſterius Item prioritas quando non repugnat ſimultati relatiuorum poteſt ſtare cum ſimultate debita relatiuis ſuppoſitis:ſed prioritas originis non repugnat ſimultati relatiuorum: nec ſimultati qua aliqua ſunt ſimul ſecundū tempus & ſecundum naturam. ergo pater & filius poſſunt habere prioritatem originis: & tamen eſſe ſimul in quantum relatiua & exiſtere ſimul ſecundum tempus & ſecundum naturam.probo minorem.quia ordo & prioritas unius generis ſtat cum ſimultate cuiuſlibet alterius.qa uerbi gratia. Aliqua ſunt priora & poſteriora ſecundum ordinem nature: que ſunt ſimul duratione.ergo prioritas originis ſtat cum ſimultate relatiua & cum ſimultate ſecundum tempus & ſecundum naturam. Item ſi propter talem ſimultatem relatiuam negatur omnis prioritas:filiatio eſt prior patre conſequens falſum.probatur conſequentia. quia tunc filiatio erit ſimul cum paternitate: ſed paternitas eſt prior patre cum ſit ratio conſtitutiua eius ergo filiatio eſt prior. Item quod dicit perfectionem ſimpliciter eſt prius eo quod non dicit perfectionem: ſed ſic ſe habent eſſentia & relatio ergo &ce.Per hoc patet reſponſio ad alios ꝙ licet relatiua ſint ſimul quātum ad rationes habitudinis quam importat relatio:unum tamen eſt prius alio in quantum eſt principium eius uel in quantū producens ipſum.Hoc etiam patet qa agēs & patiens ſunt relatiua:& tamen in ſex pͥncipiis diffinit auctor ꝙ paſſio eſt effectus actionis. Item certum eſt ꝙ ſecundum philoſophiam effectus poſterior eſt ſua cauſa ſaltem aliquo modo poſterioritatis.ſ.ſecundū tempus uel naturam in creaturis.ergo ſecūdum philoſophiam licet relatiua ſint ſimul intellectu quantum ad habitudinem quam important tamen relatiua que ſunt ꝓducēs & productum habent prius & poſterius: & ſic ut alterum eſt ab altero. antecedens probatur.quia ſecūdum philoſophiam plus dependet effectus a cauſa q̄ econuerſo.qa effectus non poteſt eſſe ſine cauſa ſua: cauſa tamen in quantum cauſa poteſt eſſe ſine ſuo effectu.Sed.v.meta.ca.de priori tex.cōmenti.xvi.priora dicuntur quecunqꝫ poſſunt eē ſine aliis & alia non ſine ipſis. ideo nullam aliam reſponſionem habēt alii ſcilicet Guido & Aure.niſi dicendo ꝙ phi.v.meta.tex. cōmenti.xvi.loquitur de priori & poſteriori in creaturis. ſed hoc nihil eſt quia per illam reſponſionem nūqꝫ in tota theologia oporteret recipere philoſophum. quia dicendum

eſt ꝙ loquitur in creaturis non de deo propter illam reſponſionem ſpecialiter dictã ꝙ non oportet ꝙ pater. & filius in diuinis ſint relatiua. quia licet. p. demonſtret ꝙ relatiua ſunt quorum eſſe ē ad aliud ſe habere dicendum eſt ꝙ uerum eſt in creaturis. non oportet ergo ꝙ pater in diuinis ſit relatiuũ licet eius eſſe ſit ad aliud ſe habere. Item ſicut. p. nunꝙ uidit ꝙ eſſet prius & poſterius niſi in his que realiter diſtinguuntur: ita nũꝙ uidit ordinem originis niſi in realiter diſtinctis. ſi ergo in diuinis uis negare ratiões formales prioris & poſterioris quia ſunt in diſtinctis realiter. ergo habes negare ordinem originis quantum ad formalem rationem eius fore in diuinis. cuius contrarium dicit opi. iſta. Ideo ſunt aliqui noui qui dicunt ꝙ ordo originis infert prius & poſterius ĩ abſolutis ſicut de paſſiõe & ſubiecto nõ in relatiuis. nec in his concederet Ariſto. prius & poſterius quia uult ꝙ relatiua ſint ſimul &c. Contra hoc eſt argumentum ſupra argumẽto. iii. & iiii. in illo argu. preterea. quod conuenit alicui per formalem rationem ſuam conuenit ſibi ubicunqꝫ ponatur ſiue in relatiuis ſiue in abſolutis & hoc ſi in utriſqꝫ retinet formalem rationem quia quod conuenit alicui per formalem rationem ſuam eſt inſeparabile ab eo ſtante illa formali ratione: ſed ordini originis prioritas conuenit per formalem rationem illius ordinis: ergo. Probo. quia formalis ratio originis conſiſtit in hoc ꝙ hoc ē principium. hoc principiatum ſed formalis ratio principii conſiſtit in eē prius ut dictum eſt. cum ergo eſſe aut principium tam ſaluatur in diuinis inter relatiua: ſicut in creaturis ĩter abſoluta. ¶ SEQVITVR de. iiii. arti. ubi arguo cõtra illos per rationes theologicas ſic. Theologi concedunt bene iſta eſſe ĩ diuinis quorum formales rationes inueniuntur in diuinis & ideo concedunt relationem eſſe in diuinis: licet non illam que eſt in creaturis. ſed formalis ratio prioris & poſterioris ſecundum theologos ponitur in diuinis. ergo. proboquia ſecundum theologos pater in diuinis ueriſſime & nõ methaforice ſolum ē principium totius trinitatis. ſed hec ē formalis ratio prioris & poſterioris in quinto meta. tex. cõmẽti. xvi. quia in quolibet genere ponitur prius ubi dici poteſt aliquid principium ĩ diuinis eſt formalis rõ prioris & poſterioris. igitur. Itẽ in diuinis ſicut in creaturis & in relatiuis ſicut in abſolutis oportet ꝙ ſuppoſitum preſupponatur ſue actioni: ſaltem ſecundum ꝓ ſuppoſitum originis. ſed in diuinis non ſolum ſunt ſuppoſita: ſed etiam actiones ſuppoſitorum. igitur preſuppoſitio ſeu prioritas. probatio ma. quia uniuerſaliter tam in deo ꝙ̃ in creaturis tam ĩ ſuppoſitis relatiuis ꝙ̃ abſolutis agere preſupponit eſſe. Confirmatur. aliqui doctores. ſ. Sco. dicunt ꝙ agere ꝑſupponit eſſe quando ipſum agere non eſt cõſtitutiuum ipſius eſſe ſicut eſt ut dicunt de generare in diuinis ꝙ quia conſtat ſuppoſitum patris. ideo non preſupponit ſed planum eſt ꝙ alique actiones ſunt in diuinis que non conſtituunt ſuppoſita. uerbi gratia ſpirare. ſ. ſ. non conſtituit nec patrem nec filium. igitur in illo caſu eſt uere prius & poſterius. Item filius in diuinis cõſtituitur filiatione. ergo filius poteſt eſſe ĩ eſſe cõſtituto filiationis ſine ipſo ſpirare ſed econuerſo ſpirare nullo modo poteſt eſſe ſine filio conſtituto in eſſe ſed regula Ariſto. ĩ ca. de priori. v. meta. tex. commenti. xvi. eſt ꝙ illud ē prius qđ poteſt eſſe ſine alio: & aliud non ſine ipſo. & ĩ in iſtũ modũ reducit omnes modos prioris. igitur inter filium & actum ſpirandi eſt uere ordo dicens prius & poſterius. Confirmatur. cum enim phi. ĩducit omnes modos prioris in hunc modum ꝙ prius ē quod poteſt eſſe ſine alio & aliud non ſine ipſo. ſic congrue poteſt intelligi ꝙ illud eſt prius qđ poteſt eſſe ſine alio & aliud non ſine ipſo. quia uidelicet illud quod uocatur prius eſt iam conſtitutum in eſſe ſuo per propria principia intrinſeca. & habitudo quam importat ad aliud nihil facit ad ſuum eſſe. ſicut enim dicimus ꝙ ſubiectum eſt prius ſua paſſione non ſolum eſt uerum quia ſubiectum natura & ſecundum eſſe precedit paſſionẽ: ſed quia per ſuam formam ſubſtantialem conſtituitur in ſuo eſſe. & habitudo ad paſſionem non facit ad ſuum eſſe. ſed ſic conceditur communiter in propoſito ꝙ filius ſic conſtituitur in eſſe per filiationem. ꝙ ſpirare nihil facit ad ſuum eſſe ſuppoſitabile igitur ſecundum illam regu. Ariſto. inter filium & actum ſpirandi eſt uere prius & poſterius. Quod autem ĩ reſpectu ad extra nõ ſit prius & poſterius inter perſonas probatur. Quecunqꝫ ſe habẽt in ordine unius principii in quantum huiuſmodi non habẽt ut

dinem quia omnis ordo requirit diſtinctionem. ſed ſic ſe habent ſuppoſita in diuinis adinuicem in reſpectu ad extra igitur ibi non eſt ordo. ſed ubi non eſt ordo ibi non eſt prius neqꝫ poſterius: ergo &ce. ¶ Sequitur de quinto arti. ubi oſtendo hoc fuiſſe de intentione Augu. quia cum Augu. dicit cõtra Maxi. illam auctoritatem ꝙ in diuinis una perſona eſt ab alia ſed nõ prior alia immediate. non loquebatur quomodo perſone ſunt conſubſtantiales adinuicem igitur ibi negare non intendit prioritatem niſi illam que auferret conſubſtantialitatem ſed prioritas nature & durationis quam imaginabatur ille hereticus Maximinus auferret conſubſtantialitatem: non autem prioritas originis. ergo &c. Probo minorem quãtum ad primam partem. quia quod ꝑcedit aliud duratione uel natura differt realiter ab eo. probo quo ad ſecundam partem. quia nulla apparens ratio poteſt reddi quare ordo originis ſtet cum conſubſtantialitate. & non ꝑ̃us & poſterius originis niſi quia ſignificata iſtorum nominum ordo originis & prius & poſterius ordine differrent ſecundum ꝙ ꝑ̃us & poſterius dicerent impeſectionem. ordo originis non. ſed hoc nihil ẽ: quia ſignificata iſtorum ſunt iſti eadem uel ita ꝓpinqua. ꝙ ita apparens uidetur una propoſitio ſicut alia. ita enim quantum ad ſignificatũ nominis negaret qlibet philoſophus ꝙ aliqua haberent eandem ſubſtãtiam numero & ꝙ unum poſſet produci ab alio. ſicut ꝙ aliqua haberent eandem naturam numero & unum eſſet prius altero ſecundum originem & per conſequens econtra ita cito concederet unam ſicut aliam. ſed ſecũdum omnes theologos cum ordine originis ſtat conſubſtantialitas igitur cum priori & poſteriori. Per hoc patet reſponſio ad dictum Aureoli qui per hanc negauit prius & poſterius. Item illam prioritatem non intendebat Auguſtinus illi heretico negaꝛ: quam poſtea in propriis terminis alibi concedit. Sed in libello ſuo de gaudiis electorum & ſuppliciis dampnatoꝝ facit ſibi difficultatem. quomodo pater prior eſt filio. & in fine reſpondet. ꝙ in beata uiſione uidebimus quomodo pater preceſſit filium origine ergo. Item Augu. iiii. de trinita. ca. 10. probat ꝙ filius ẽ miſſus ab eterno: quia emanauit a patre ab eterno. ſed non eſt minor patre quia emanat ſicut cãdor a luce & non ſicut quedam lux per quandam participationem a luce ꝑ eſſentiam: immo ſicut candor qui eſt equalis luci & eadem ſibi a qua procedit. Ex his arguo. miſſio in ſuo ſignificato ita uidetꝛ importare imperfectionem ſicut prius & poſterius. ſed miſſio cum iſta additione conceditur in diuinis ꝙ hoc oritur ab hoc eternaliter ita ꝙ idemptitate & equalitate ſubſtãtie igitur eadem ratione prius & poſterius poſſunt cum iſta additione ꝙ hec perſona que eſt ab illa ita ꝙ coeterna ſibi & coequalis ſit prioritas ſic imaginata non eſt prioritas niſi originis ergo prioritas originis concedenda. Confirmatur. quia ille Athanaſius qui negat prius & poſterius in diuinis probat per hoc quia perſone coeterne ſunt coequales: ſed cũ illa coeternitate & coequalitate in eodem ſimbolo concedit ꝙ filius eſt a patre &. ſ. ſ. ab utroqꝫ. ergo talem prioritatẽ conceſſiſſet in diuinis ipſe ſi diſputatio fuiſſet cum eo de nomine ꝑoris. ¶ AD argumenta in contrarium prime opi. reſpondẽt quidam. ſ. Sco. per unum uerbum. quando enim probant ꝙ inter diuinas perſonas nõ a prius & poſterius que ſunt relatiua. Dicũt ꝙ inter ea non eſt prius nec poſterius ĩ quãtum ſunt relatiua quia ſic ſunt ſimul natura & intellectu. ſed in quantum ſunt huiuſmodi relatiua. ſ. producens & productũ ſic unũ eſt prius alio aliquo genere prioritatis. ſ. originis. Sed iſta reſpõſio licet dicat uerum tamen non dat ultimam cauſam per quam unum relatiuorum poteſt eſſe prius alio. ꝓbo quia cum dicunt relatiua in quantum talia. ſ. producens & productum ſe poſſunt habere ſecundum prius & poſterius. Iſtud dictum eſt commune ut intelligatur de relatiuo formaliter & de relatiuo fundamentaliter accepto. ſed intelligendo hoc dictum ꝙ in diuinis producens & ꝓductum ſe habẽt ſicut prius & poſterius ſub ratione qua ſunt relatiua formaliter eſt dictum falſum. intelligendo tamen hoc ſub illa ratiõe qua ſunt fundamentaliter relatiua eſt dictum uerum ergo ſi dictum ſuũ debet ſaluari uerum nõ. debent abſolute ſic reſpondere ꝙ relatiua ĩ quantum talia. ſ. producens & productum ſe habent ſecundum prius & poſterius. ſed ſic. talia relatiua fundamentaliter accepta ſe habẽt ſecundum prius & poſterius originis. Declaratur minor quia relatiuum non ẽ for

maliter relatiuum niſi per reſpectum:ſed reſpectus nō facit quod ſit tale relatiuum originis.ſ.producens quia relatio non eſt principium agendi:ſed hoc facit fundamētum. igitur illud dictum eſt ſolum uerum accipiēdo relatiuum fundamentaliter nō relatiuū formaliter. Hoc declaratur ſic. Concedunt enim aduerſarii quod ordo in abſolutis eſt uere prius & poſterius ſed licet producens & productum ſint ſimul inquantum ſunt relatiua tamen inter ipſa eſt ordo ſecūdum aliquas rationes abſolutas. ergo inter ipſa eſt prius & poſterius.ita tamen quod hoc ē ut dicunt rationes abſolutas:quod eſt fundamentaliter accipi.Probatur(ſecundū principia aliquorum(minor.quia)quelibet relatio tam in diuinis quam in creaturis exigit proprium modum fundandi.ſed inter proprium modū fundandi quo eſſentia ut principium elicitiuum fundat paternitatem & inter illum proprium modum fundandi quo eſſentia ut formalis terminus fundat relatōnem filiationis eſt ordo eque bene ſicut inter perſonas.ubi aduerſarii concedunt ordinem & hoc ſecundum rationes abſolutas. qa ut arguunt alii ſi ratōnes fundandi eēnt reſpectiue:reſpectus fundaretur ſuper reſpectum.& eadem ratione in infinitum :tamē quia ratio principiandi & ratio terminans ſunt rationes abſolute: reſpectus enim nec poteſt eſſe principium nec terminus ergo &ce.Ad iſtud poſſet reſponderi ſed non curo.Contra iſtam generalem reſponſionem ſunt duo dubia.Primo uidetur quod aliqua ut relatiua non ſunt ſimul ſic. Omne prius & poſterius ſecundum quod prius & poſterius ſunt relatiua.ſed omne prius & poſterius ſecundum quod prius & poſterius ſic ſe habent quod unum eſt prius & aliud poſterius.ergo aliqua relatiua ſecundum quod relatiua ſe habent ſecundum prius & poſterius.& per conſequens non ſunt ſimul .Iſte ſilogiſmus eſt in darapti.ma.patet per regulam ariſto.li.predicamentorum in ad aliquid quia illa ſunt relatiua ſecundum eum a quibus ſi preſcindantur omnia alia adhuc eorum eſſe eſt ad aliud ſe habere. ſi enim a patre preſcindatur album & bipes & huiuſmodi:adhuc eſt pater ad filium ſed preciſis a priori & poſteriori omnibus accidentibus puta prius ſecundum tempus uel naturam uel huiuſmodi : adhuc omne prius reſpectu poſterioris eſt prius.ergo &ce. Secundo uidet quod ſi relatiua ut relatiua ſint ſimul natura quod ſequitur quod relatiua ut talia ſ.producens & productum ſunt relatiua nō per reſpectus de genere actionis & paſſionis:ſed p reſpectus de gñe relatōnis .ſi ergo relatiua(ut relatiua)ſunt ſiml ergo relatiua ut talia.ſ.producens & productum ſunt ſimul.probo maiorem.phi.enim.v.metha.c. de.ad aliquid dicit quod aliquid dicitur relatiue quia poteſt ſicut calefactiuum & calefactibile & quedam actiones potentiarum: ſicut calefaciens ad calefactum. Tunc quero qualiter accipit relationes ſecundum actiones potentiarum:aut ſic quod relationes fundantur ſuper actiones elicitas:& tunc dicit male.quia illas relationes collocare debet infra genus actionis non relationis:aut ſic quod ille relationes fundantur ſuper ipſam potentiam producentem :& tunc habeo propoſitum quod producens & productum ſunt relatiua per reſpectus de genere relationis non actionis : hec etiam maior patet per ſe per hoc enim quod potentia actiua actu elicit actionem ſuam per hoc non perdit relationem ſuam ſibi intrinſecus aduenientem de genere relationis.quia illud quod eſt extriſecum . non auffert illud quod eſt intrinſecum.patet ergo quod producens & productum ſunt relatiua īfra genus relationis. ¶ AD primum dico ad minorem quando dicitur quod omne pͥus & poſterius ſecundum quod prius & poſterius ſic ſe habēt quod hoc eſt prius & illud poſterius.Hic eſt diſtinguēdum ex eo quod li prius & poſterius ex parte predicati poſſunt accipi ſecundum prioritatem naturalis intelligentie & ſic propoſitio eſt falſa prius & poſterius ſecundum quod prius nō ſic ſe habent quod prius poteſt itelligi ſine habitudine ad poſterius.imo prius ſub ratione prioris neceſſario intelligitur in habitudine ad poſterius & per conſequens prius & poſterius ut ſic:ſunt ſimul.& ſic ſaluatur principale propoſitum quod omnia relatiua(ut relatiua)ſunt ſimul.& hoc probatur primo arti. in confirmatione primi argu. ubi dicitur ꝙ omne quod conuenit relatiuo inquā tum relatiuum conuenit omni relatio &c. que ſequuntur. Aliomodo ꝙ accipiantur ſecundum ordinem fundamentorum & tunc propoſitio eſt uera ꝙ prius & poſterius ſecū

ſdum ꝙ prius & poſterius ſic ſe habent ꝙ illud quod fundat relationem prioris eſt prius eo quod fundat relationem poſterioris: ſed ſic nihil contra propoſitum: quia hoc non eſt contra naturam relationis quod relatiua fundamentaliter accepta non ſunt ſimul: ſed quod ordinem habeāt ut ſupra dictum eſt. ¶ PER hoc ad ſecundum dubium cōcedo maiorem. dico ad minorē quod licet producens & productum ſint formaliter relatiua & per conſequens reſpectus de genere relationis & ut ſic neceſſario ſimul.tamē ut aliter fundata.ſcilicet in potentia actiua ſic habent ordinem Potentia enim actiua preſupponitur ſuo termino. ¶ AD argumenta ergo in oppoſitum reſpōdeo per unum uerbum hoc modo. quando dicunt quod relatiua ſunt ſimul natura & intellectu.Dico quod uerum ē ut ſunt relatiua formaliter accepta.quia relatiua formaliter accepta dicuntur in habitudine. & ad conuertentiam:& ſic non eſt prius & poſterius: ut tamen ſunt relatiua taliter fundata in potētia actiua ratione eius fundamēti unum dicitur producens & aliud ꝓductum; ſic unū eſt prius alio origine. Et illud bene probāt argumenta mea ſupra in tertio arti. ubi probaui per philoſophiam ꝙ inter relatiua eſt prius & poſterius ſicut in aliis predicamentis. Ad aliud quando dicunt ſi pater eſt ꝑor filio.ergo in illo priori filius non eſt. quod eſt contra ſanctos:& contra ueritatem. quia quod prius eſt:non ens quam ens:eſt creatura. quia non eſt neceſſe eſſe. Reſpondetur ſupra arti.prio.a. ubi dicitur ꝙ eſt uerum ſi ibi eſſet prius in quo.

IN di. vii. agitur de potentia generandi in filio. ideo quero circa hoc. Vtrum efficaci ratione & demonſtratiua poſſit demonſtrari quod nec pater.nec filius in diuinis poſſint alium filium generare.quod non.quia hoc repugnat fidei. Contra omne uerbum ē demōſtrabile. hic quattuor primo ponam rationes quod ſic. quas aliqui reputant efficaces & reprobabo eas. Secundo ponam alias quas aliqui reputant demonſtrationes & reprobabo eas. Tertio ponam quod quedam alia poſſunt hic demōſtrari circa generationē filii ſed nō illud. Quarto incidenter uidebitur an ſicut hec ē falſa.filius generat. ita & iſta deus generat.

¶ AD primum articulum a quibuſdam ponuntur rationes. Prima ē ſi filius generat in diuinis eſſent diuerſe productiones eiuſdem rationis. quia due generationes: ſed hoc eſt impoſſibile quod probatur quadruplicter.Primo ſic. forma eiuſdem rationis non multiplicatur niſi per materiam. ſicut ſi albedo eſſet ſeparata non eſſet niſi una: ſed in diuinis non eſt materia. igitur &ce. probatio ma. illa ſunt unum numero quorum materia eſt una.v.metha.c.de uno.tex. commenti.xii.&.xii.meta.xii.metaphi.quecunq; numero ſunt multa materiam habēt &.vii.metha. tex.commenti.xlix.tex.commenti.xxviii.omnes uero iam talis ſpecies in his carnibus & oſſibus callias. & ſocrates et diuerſa quedam propter materiam Secūda eſt.deus intelligit omnia et uult omnia uno actu ſimplici:ſed ubi non poteſt eſſe niſi unicus actus intelligendi non poteſt eſſe niſi unum uerbum.et ita de uoluntate ergo etce. Tertia eſt. perſone procedunt per modum nature: natura uero terminat ad unū igitur. Quarta eſt.ex hoc eſt perfectus filius quia tota filiatio in eo continetur. ergo ibi non poteſt eſſe alia filiatio. Contra iſtas rationes arguunt alii ſic.ſ.ſcotus in quolibet.i. vii.ii.contra primam. ſunt enim contra primam tres.arti.excommunicati. Primus dicit quod quia intelligentie non habent materiam:deus non poſſet plures eiuſdem ſpeciei facere.error Secundus eſt quod deus nō poſſet multiplicare indiuidua ſub una ſpecie ſine materia.error.tertius. ē ꝙ forme nō ſuſcipiunt diuiſionem niſi ſecundum materiam.error. Preterea ratione arguitur ſic. ſi forma immaterialis non poteſt plurificari ſecundum quod immaterialis ſed de ſe ē hec aut hoc intelligitur ſic. quod per ſuam quiditatem eſt hec.nihil aliud intelligendo ſicut diuinitas eſt hec ſeipſa:& tunc ſicut(nihil aliud intelligendo(niſi diuinitatem)eſt contradictio intelligendo deum non eſſe hunc deum ſed plurificabilem ī multos de os:ita erit contradictio & repugnantia intellectuum intelligendo autem ſpeciem plurificabilem quaſi communem conceptū pluribus quod tamē doctores & multi ſancti conceperunt dam. in elementario.c.xiii: ſecundum unumquemq; ordinem differentes ypoſtaſes condidit: non ſolum hoc etiā ſecundum unamquamq; ſpeciem &ce. aut

intelligitur quod non quelibet eſt hec ſua quiditate: ſed quadam alia & tunc non repugnat ſibi contradictorie non eſſe. & ultra ergo non obſtante immaterialitate ſua poteſt plurificari quantum eſt de ſe. Item anima intellectiua prius eſt hec quam ſit in materia. & eadem ratiõe de qualibet. ergo anime intellectiue non ſunt hec per materiam. Antecedens probatur. quia per prius eſt anima terminus creationis quam infundatur. quod probatur. quia. v. me. tex. commenti. xvi. prius eſt quod poteſt eſſe ſine alio & aliud non ſine ipſo. ergo eodemmodo eſt pus alio quo poteſt eſſe ſine alio & aliud non ſine ipſo: ſed in actuali eſſe diſtincto & ſingulari poteſt eſſe ſine hoc. quod ſit in materia propria & non econuerſo ergo eſt prius terminus creationis quam ſit in materia propria & tunc eſt hec non per materiam. Nec ualet dici quod non eſt prius hec quam ſit in materia: ſaltem ſecundum aptitudinem non ſecundum actum: & ita eſt hec per materiam. Contra. poſito quod eodem inſtanti due anime infundantur duobus corporibus tamen in illo priori quo aptitudo precedit actum alia eſt aptitudo unius anime ad unum corpus. & alia ad aliud corpus aliter enim caſualiter unam deus infundet alii & non alii. ſed quando aliquid cõuenit uni & non alii non conuenit illis ſecundum ꝙ habent commune ſed ſecundum ꝙ diſtinguuntur ergo illa aptitudo cõuenit illis ut diſtinctis ergo prius diſtinguntur quam habeant diſtinctam habitudinem ad materiam. & ita ex materia non diſtinguntur. Item i quocunque corporali ſunt due anime. utraq; ex natura ſua intrinſeca eſt quedam actualitas abſoluta: aptitudo autem fundatur ſuper ipſam ſicut ſuper fundamẽtum abſolutum quod eſt forma & actus. ſed quodlibet ſingulare ex ſuo per ſe intellectu importat diſtinctionem ergo in quocunque priori ante omnem aptitudinem diſtinguebantur ille anime. Item ad principale materialitas nõ eſt cauſa quare aliquid primo eſt hec. ergo materialitas non eſt cauſa quare aliquid eſt plurificabile. conſequentia patet per locum ab oppoſitis. Antecedens probatur quia eo quo primo aliquid ẽ in actu extra ſuam cauſam & intellectum: eo eſt hoc. quia in actu ut diſtinctum contra eſſe in cauſa & intellectu non competit niſi huic, ſed quecũq; entitas actualis preciſe accepta ſeipſa primo ẽ in actu. quia ſeipſa primo recedit a non eſſe licet multa alia concurrãt ergo ſeipſa pmo eſt hec igitur hec filiatio diuina prio accipit ex ipãmet filiatione tali non ex immaterialitate licet ſit annexum. Item auic. materia non eſt cauſa forme licet ſit materia forme: ſed non uidet aliquid eſſe hoc per illud qđ nõ eſt eius cauſa per ſe. ergo materia nõ eſt cauſa quare forma eſt hec. Item. phi. xii. me. tex. commenti. xxvii. ponit quodlibet principium eſſe ens per ſeipſum: nõ ergo forma eſt hec per materiam. antecedens probatur dicit enim ſic. ſingularium aliud tua materia mouens. & tua ſpẽs. & in ea ratione autẽ uniuerſali. eadem differunt ergo numero licet conueniant ſpecie. ratio tangitur. i. phiſicorum. tex. commenti. xxxvii. ubi dicitur ꝙ quodlibet non fit ex quolibet: ſed determinatum ex determinato. ¶ CONTRA ſecundam rationem que innititur illi medio ubi non poteſt eſſe niſi unus actus intelligendi non poteſt eſſe niſi unum uerbum. & ſiniſi unum dicere arguunt ſic. quod licet non ſit niſi una forma abſoluta unius rationis: ipſa tamen poteſt habere plures productiones actiuas reſpectu plurium terminorum quia ſol licet una luce ſit luminoſus: tamen poteſt habere plures actus illuminandi igitur licet intelligere ſit una perfectio et una forma abſoluta poteſt tamen includere multa dicere. igitur non ſequitur eſt unum intelligere. ergo unum dicere. Item hoc ſic oſtenditur in actu immanente non tranſeunte. quia in actu immanente in diuinis uidetur quod eadem forma abſoluta mãet & tamen habet plures productiones paſſiuas. ſ. eſſentia communicata ergo nõ ſtatim non apparet inconueniens quare nõ poſſit manere aliqua perfectio una. puta intelligere eſſentiale & cũ hoc quod ſibi conueniãt due productiones actiue ſcilicet duo dicere. uel ambo ipſi patri. uel alterum patri: alteꝝ filio. non ergo ualet conſequentia eſt unum intelligere ergo unum dicere. ſed debet pbari ꝙ cum tali uno intelligere non poſſunt ſtare plura dicere nec in una pſona nec in duabus. quod (quia ratio non facit) ideo eſt inſufficiens. ¶ ITEM hec conſequentia licet eſſet uera gratia materie in intellectu limitato. non tamen ſequitur in intellectu illimitato. quia ibi cum unitate ſtant ua

rie pluralitates ergo nihil ualet. nec gratia
ſorme propter duas primas ratiões. nec gra
tia nature ꝑpter iſtam. ¶ CONTRA
tertiam rationem arguunt. quia non ſequiť
natura terminatur ad unum. ergo ad unum
ſuppoſitū. quia nec cum hoc ꝙ terminatur
ad unum modum producendi ꝓducit mul
ta indiuidua eiuſdem ratiõis ut patet de ho
mine. ergo &c. Nec ualet diceř ꝙ illa diuer
ſa producta ſunt diuerſa propter materiam.
quia ſicut agens quod in uirtute ſua effecti
ua continet effectum ſuum partialiter. ſcili
cet quantum ad formam poteſt in ſua ꝓdu
cibilia diuerſa. ita a maiori licet deus in uir
tute ſua effectiua habeat effectum ſuum to
taliter. ſcilicet nullam materiam preſuppo-
nendo. poteſt tamen in tot diuerſa ꝓducibi
lia quot continet in uirtute ſua. ergo cauſa
quare non poteſt in diuerſa ꝓducibilia non
eſt. quia non agit preſupponẽdo materiam
ut dicebatur: ſed quia non continet diuerſa
quantum ad ſuum eſſe totale in ſua cauſali
tate effectiua. ¶ ITEM hoc mãifeſte appa
ret: qa ſicut agens unius ſpeciei poteſt ſimul
multa generare ita & deus creare. non igiť
diuerſitas ꝓductorum eſt propter diuerſita
tem materie: ſed propter uim effectiuam.
¶ CONTRA rationem quartam argui
tur ſic. quia filius eſt perfectus deus: & tamẽ
non habet deitatem cum omni modo ha-
bendi eam. igitur ex hoc quod eſt filius ꝑfe
ctus intenſiue non ſequitur ꝙ habet filiatio
nem extenſiue & omni modo poſſibili.
¶ CONTRA opi. in ſe arguit Aureolus
di. vii. arti. i. Sunt ergo alii. ſ. Henricus q hoc
ꝓbant ſed ſpiritualiter de patre ſic. Si tota
ſecunditas ordinata ad filium exhauſta fuit
in unius filii generatione non eſſet poſſibi
le alium filium generare quia ille alius filius
ſine omni ſecunditate generareť. ſed ſic eſt
in generatione filii I diuinis igiť &c. minor
ꝓbatur qa generatio filii in diuinis ſemper
eſt manens & ſtans: & cum eadem uirtute
uniformiter ſe habente non poteſt ſtare ſe-
cunditas ad alterius filii generationem niſi
ſimul poſſent eſſe due productiones eiuſdẽ
rationis omnino & ex eodem agẽte quod
eſt impoſſibile. ſicut eſt in impoſſibile unã
& eãdem materiam ſimul moueri pluribus
motibus generationis: uel alterius eiuſdem
ſpeciei. iuxta artem phi. v. phiſicorum. tex.
cõmenti. xxxii. xxxiii. xxxiiii. xxxv. ubi uult
ꝙ impoſſibile ẽ idem moueri pluribus mo
tibus eiuſdem ſpeciei ſimľ. ergo. ¶ CON
FIRMATVR per exemplum. ſi unus ho
mo habet unicum ſemen tantũ. & nõ eſſet
aliud: & de iſto ſemine ſemper eẽt filius ge
nitus: impoſſibile eſſet alium filium genera
ri. Tota ratio eorum ſtat in hoc ꝙ tota uir
tus exhauritur in generatione filii. quia illa
generatio ſemper ſtat. ¶ CONTRA ar-
guunt alii ſic. ſ. Scotus. quecunq͂ potẽtia po
teſt habere alium actum ſi iſte non ſemper
ſtaret ſimpliciter poteſt in alium actum ſim
pliciter. ſed potentia generandi. ẽ huiuſmo
di ut dicunt. ergo &ce. ſed ſi poteſt haberẽ
alium actum neceſſario habet illum. nihil
enim eſt ibi poſſibile quod non includit cõ
tradictionem quin ſit in actu. igitur ibi ſunt
plures filii. maior ꝓbatur. Potentia naturali
ter eſt prior actu ſuo: ſed uirtus non repu-
gnat potentie niſi quia potentia ſemper eſt
in actu ſuo. ergo abſolute & ſimpliciter nõ
repugnat ſibi alius nouus actus: ergo &ce.
Ponitur exẽplum ſi ſol illuminaret uniuer
ſum illuminatione adequata ſibi intenſiua
. ſ. ita perfecte ſicut poteſt illuminare & ex-
tenſiue quia ſcilicet illuminatio iſta ẽ totius
uniuerſi: ſed ſi iſte actus ſemper ſtaret non
poſſet habere aliam illuminationem hoc
ſic tamen non eſt. quia hoc ſimpliciter repu
gnat ſoli. ſed quia actus eius ſemper ſtat re
ſpectu paſſi adequati. igiť quantum eſt ex
potentia ſua ſimpliciter abſoluta poſſet in
aliam illuminationem ſic in propoſito &c.
¶ ITEM arguiť ſic. Si potentia ex ſeipſa
abſolute accepta poſſet in alium actum: ſed
ſolum impeditur propter hoc ꝙ actus eius
ſemper ſtat igiť accipiendo potentiam pro
illo priori quo precedit actum ſe poſſet ex-
tendere ad alium actum ergo caſuale uideť
uel ſine ratione quare magis iſte actus eſt a
potentia quam ille. & per conſequens cum
neuter poſſet eſſe minus neceſſarius altero:
uel uterq͂ ſimul erit a potentia: uel neuter
uel ſi alter plus quam alius: hoc erit caſuali
ter. & contingenter. ¶ SEQVITVR
de. ii. arti. ubi dicunt quidã ut Scotus ꝙ nõ
ſolum fide tenetur ſed ꝙ neceſſaria ratione
probatur tam de patre quam de filio. Sicut
illud nullo modo ẽ plurificabile in diuinis
quod nõ poteſt terminari certo numero &
ad certam pluralitatem ſed productio eiuſ-
dem rationis nullo modo poteſt terminari

&c.ergo &c.Maior probatur.quia quod nō terminatur ad certam pluralitatem poteſt eſſe in quocunq; etiam in infinitis:ſed in diuinis quicquid eſt poſſibile ſtatim eſt neceſſarium.igitur ſi i diuinis eſſet plurificatio q̄ non terminatur ad certam pluralitatem iā de facto etiam in infinitatem perſone. Minor probatur quia quod eſt plurificabile etiam eiuſdem rationis ad plura eiuſdem non terminatur ex ſe ad certam pluralitem. hoc patet ſiue comparādo commune ad ſua ſingularia:ſiue cauſam ad cauſata: uł principiū ad ſua p̄ncipiata. nec poteſt determinari ex altero eiuſdem rationis cum ipſo : quia qua ratione ipſum non terminatur ad certam pluralitatem ex ſe eadem ratione : nec alterum quod eſt eiuſdem rationis cum ipſo determinabit ipſum ad certam pluralitatem . nec poterit etiam determinari per aliud alterius generis.igitur nullomodo probatꝰ illud ultimū ſic. quia non poteſt determinari per aliud alterius generis quod ſit poſterius natura ipſo.quia a poſteriori non habet aliam entitatem.igitur nec unitatem nec pluralitatem certam.Nec ab illo quod ē ſimul natura cum productione eius. quia qua ratione ipſa productio que eſt unius rationis non determinatur ex ſe ad certam pluralitatem: pari ratione nec illud quod eſt ſimł natura cum illo determinabit ipſam.Nec etiā ab alio priori ſe quod ſit alterius ratiōis qđ illud aliud uel eſt principium formale ꝓducendi uel ipſum ſuppoſitum producens. nō eſt principium formale.quia in ꝓductio p̄ncipium formale quod preſupponitur nō neceſſario preexigitur eſſe aliquid alterius rationis.Neq; etiam preexigitur unitas neq; pluralitas alterius rationis. ex quo ponuntꝰ productiones eiuſdem rationis. Nec etiam a ſuppoſito quia in tot poteſt ſuppoſitum & non plura . neq; pauciora quantum principium formale.igitur ad nihil poneretꝰ determinatō per ſuppoſitum . nullo ergo mō poteſt productio eiuſdem rationis determinari ad certam pluralitatem que fuit minor principalis rationis. Iſtud confirmant ꝑ Augu.contra Maxi.li.i.ca.ulti.ſic arguendo. Si in diuinis poſſent eſſe eiuſdem rationis plures productiones igitur infinite. & ultra. ergo eſſent infinite. quia in diuinis nihil ē niſi neceſſarium.probant primam conſequentiam per Augu.ubi ſupra reddētem cauſam quare non oportuit filium generare . Non oportuit(inquit)quia immoderata eſſet diuina generatio.&c. nec impleretꝰ generationis ſeries &c . ❡ ITEM ad principale propoſitum trahunt philoſophum.xii. meta. ſed uiolenter & ideo nō curo : ſed iſta ratio non eſt demonſtratiua. unde nego minorē quando dicitur ꝙ productio eiuſdem rationis nullomodo poteſt terminari ad certam pluralitatem quando probatur non ex ſe.ſicut patet deducēdo in creaturis.dico ꝙ difficultas eſt de poſſibili nō de facto. ſed licet in creaturis non determinetur ꝓductio eiuſdem rationis ad certum numerum : poſſibile eſt tamen quod determinetur ad certum numerum & eodemmodo in propoſito.qa licet ignis nō determinetꝰ ad certū numeꝝ igniū gñabiliū: poſſibile tñ eēt ꝙ a p̄ncipio determinaretꝰ ad certū numeꝝ idiuiduoꝝ generabilium ſicut ad certam ſpeciem determinatur ſicut dicitur de fenice : ꝙ nunq̄ poteſt niſi unam fenicem generarꝰ. Item poſito ꝙ difficultas eſſet hic de facto.ſ.utrum de facto hic eſſent plures productiones eiuſdem rationis . Adhuc non ualet argumentum eorum ſic arguendo . in creaturis de facto non terminatur productio eiuſdem rationis ex ſe ad certum numerum.igitur nec in diuinis.quia(cum ſint hinc inde entia alterius rationis)non ualet conſequentia de uno ad aliud.Sicut patet hic.in creaturis nō ſunt plura ſuppoſita in idemptitate nature. igitur nec in diuinis. Quod dicunt de aug. contra maximinum . Dico ꝙ illud argumētum fuit bonum cōtra hominem ꝙ diu nō aſſignauit ſibi per contrarium eſſe impoſſibile in creaturis: nec ꝙ conſequentia nō ualeret a creaturis ad deum: nō tamen fuit bonum argumentum contra rem . ❡ Aureolus di.vii.q.ii.arti.iii.hoc demonſtrat ſic.nulla res que eſt tota natura & tota q̄ditas ſubſiſtens ſiue tota entitas eminenter ſubſiſtēs & non eſt quedā particularis res poteſt plurificari. hec ꝓbata eſt di.iii.q.i.ar.iii. ubi probatur ꝙ deus non poteſt plurificari.quia eſt tota entitas eminenter ſubſiſtens non connumerata contra alias entitates . quia eſſet ens limitatum.Patet ex terminis quia q̄ dicit totum negat partem preciſam uel particularem.igitur qui dicit totum ens ſubſiſtēs negat ens particulare ſeu pluralitatem : ſed filiatio eſt tota quiditas filiationis exiſtēs &

non particulare igit. Probo minorem tum quia unumquodque eſt in recipiente p modum recipientis ſed deitas in qua exit filiatio eſt tota quiditas & tota entitas eminenter ſubſiſtens non &ce. tum quia phi. poſuerunt ꝙ quelibet intelligentia eſſet tota natura ſubſiſtens: ſaltem ſue ſpeciei. igit quodlibet diuinum eſt tota. &ce. maxime ſue ſpeciei puta filiatio diuina eſt tota entitas filiationis: tum quia deus eſt totale intelligere: quia ſuum intelligere eſt intelligere comprehendens eminenter intellectionem dei & leonis & ſic de ſingulis: ſed omni itellectioni correſpondet noticia adequata. igit uerbum ſeu filius ē noticia tota & tota filiatio & non particularis. Concordat augu. xv. de trinita. c. xiiii. pater gēuit ſibi uerbum equale per omnia: ſed paternitas in diuinis eſt tota paternitas ad ephe. iii. ex paternitate diuina in celo &ce. Iſta ratio non demonſtrat quando enim dicitur i maiori nulla res que eſt tota. &ce. poteſt plurificari. diceret quod uerum eſt de re que eſt tota natura ſubſiſtēs ſecundum ſpeciem & ſecundum omnia indiuidua: ſed non eſt demonſtratum ꝙ exiſtente uno deo que eſt tota natura & tota entitas eminenter ſubſiſtens ita quod ſit tota ſecundum ſpeciem ꝙ propter hoc ipſe ſit tota natura ſecundum omnia idiuidua uerbi gratia ſi gabriel ſit tota natura ſubſiſtens ſue ſpeciei non eſt demonſtratum quin poſſent plura idiuidua eſſe in illa ſpecie: & maxime ſi gabriel ſecūdum ſuam ſpeciem nō ſit infinite perfectionis: ſed infinitas perfectionis non eſt adhuc demonſtrata de deo de hoc. di. xliiii. ar. ii. igit non eſt demōſtratum quin plures dii indiuidui poſſint eſſe i eadem ſpecie. de hoc di. xxi. arti. i. in reſponſione. iii. argumenti. nec iſta ratio demōſtrat in minori. conceſſo enim quod deitas non poſſit plurificari in diuinis quia eſt tota natura. &c. non propter hoc eſt probatum demonſtratiue quin filiatio poſſit plurificari i diuinis. Diceret enim philoſophus quod cōceſſo quod una natura que eſt una ſecūdum numerum poteſt multiplicari ſtāte unitate numerali in plura ſuppoſita diuerſe ratiōis ꝙ non eſt ſibi demonſtrabile ꝙ ſtante eadē unitate numerali ſibi repugnat multiplicari in plura indiuidua eiuſdem ratiōis qa cum pluralitas ſpecifica intenſiorem & maiorem importet diſtinctionem numeralis nō repugnat ſibi poſſe demōſtrari quin ſi quod minus uidetur ieſſe quin etiam ꝙ magis uidetur ineſſe inerit: Sed nos theologi concedimus in eadem natura numerali ſuppoſita plura diuerſe rationis ergo ſtante illo cōceſſo non erit demonſtratum philoſopho qn ſtante unitate deitatis numerali poterūt eē plura indiuidua eiuſdem rationis & ſic nō ualet minor. Diceret enim philoſophus, ad primum concedendo quod unumquodque receptum &c. ſed accipet a theologo ꝙ deitas taliter recipit pluralitatem ſuppoſitorum ſtante unitate numerali quod illa pluralitas eſt alterius rationis. Et ideo diceret ꝙ retento illo conceſſo quod non eſt ſibi demonſtratum quod ſtante unitate numerali recipiat multitudinem indiuidualē que eſt eiuſdem rationis. Per idem ad ſecundum quod licet quelibet intelligentia una exiſtēs ſecūdum numerum ſit tota natura ſue ſpeciei: ſi tamen multiplicaretur in plura idiuidua diuerſe rationis non demonſtratur ſibi quare non in plura ſecundum eandem rationem. Per idem ad tertium quod uerum eſt quod uerbum eſt adequata noticia ſcientie a qua procedit hoc tamen conceſſo. quod noticie notionalis patris & filii faciunt duo ſuppoſita alterius rationis: ſtante illa unitate non eſt demonſtratum quin poterunt eſſe due noticie ſeu duo uerba eiuſdem rationis i eadem unitate. per hoc ad auctoritatem ꝙ uerum eſt paternitas diuina eſt quelibet alia. Diceret philoſophus quod ex hoc non ē ſibi demonſtratum quin plures poſſunt tales eſſe multiplicabilitate indiuidualiter cōceſſa multitudine alterius ratiōis. Nota ꝙ iſto modo argumenta ſua oppoſitum potius ꝙ̄ ſuum propoſitum demonſtrarent. ¶ MELIOR ergo reſponſio que poteſt dari quare filius non poteſt generare quam uideo ē. quia non recipit a patre talem uim ordinatam ad actum. Sed iſtud dictum non poteſt demonſtrari.

SEQVITVR de tertio arti. ubi dico tres concluſiones. Prima eſt iſta quod demonſtratiue poteſt probari quod poſſibile ſit filium nō generare & etiam

non ſpirare tali dico poſſibilitate que non eſt repugnantia terminorum .ſic poſſibilitate que eſt non repugnantia poteſt preſcindi ab eẽtia omne quod eſt extra per ſe rationem eſſentie.quia cum primus modus dicẽdi per ſe non includit ſecundum ſed diſtinguitur cõtra ipſum: poterit omne quod nõ eſt de ꝑmomodo dicendi per ſe excludi ab alio ſed reſpectus qui conſequitᷣ eſſentiam reſpectu alicuius actus:ſiue generandi : ſiue ſpirandi eſt extra per ſe rationem eſſentie. quia ad aliud pertinens predicamentum ſicut ſecundus modus dicẽdi per ſe ergo omnis talis reſpectus ſiue repugnãtia terminorum poteſt preſcindi ab eſſentia filii . & ita &c.Quia diceretur ſtatim quod non queritᷣ ratio que impedit filium ſpirare:ſed que impedit ſpetialiter ipſum generare.

¶ IDEO ſecundo probo demonſtratiue quod poſſibile eſt filium non generare . & tamen ſpirare ſic. quãdo aliquod fundamẽtum fundat duos reſpectus omnino diſparatos poteſt ſine omni repugnantia terminorum preſcindi unus reſpectus alio reſeruato quia ex quo ſunt diſparati : ꝑciſio unius nõ eſt cauſa preciſionis alterius: ſed ſic ſe habẽt reſpectus generatiui & ſpiratiui reſpectu eſſentie diuine.ergo ab eſſentia in filio poteſt preſcindi reſpectus generatiui retento reſpectu ſpiratiui. ¶ TERTIO dico quod nõ poteſt demõſtratiue probari quod filius nõ recipiat a patre talem uim ordinatã ad actũ generandi . quia ſi hoc probaretur oporteret probarĩ quod reſpectus generatiui poſſẽt ab eſſentia ut in filio preſcindi:ita quod talis ꝑciſio eſſet ordinata ad actum. quia ſi talis ꝑciſio nõ eſſet ordinata ad actum ſed ſolum eſſet poſſibile non repugnans adhuc poſſet ſtare actus generandi in eo ſicut ſpirare . qa ſpirare ſolum poteſt preſcindi a filio poſſibilitate que non eſt repugnantia non poſſibilitate ordinata ad actum ideo poteſt ſpirare ſed hoc non poteſt demonſtratiue probari.quia non poteſt demonſtrari quare magis ordinauerit preciſionem generatiui ab eſſentia ut in filio quam ſpirari . cum ambo ex natura ſequantur ſicut calefacere calorem.ergo &ce. Dico tamen quod ad hoc ꝓbandum quod non poſſunt eſſe plures filii: ſunt ratiões due bene efficaces licet forte nõ demonſtratiue.& prima concludit generaliter tam de patre quam de filio : & eſt hec. quando aliqua productio habet terminum per modum ſpeciei & non per modum indiuidui impoſſibile eſt in tali ſpecie productionis multiplicari Idiuidua. hoc patet per ſimile:ſi enim pater meus generaſſet me ſic quod fuiſſem genitus ut in me ſolo:ſemper in perpetuum fuiſſet ſaluata tota ſpecies hominis.tunc ego nunq̃: nec etiam pater meus poſſemus alium filium generare. ſi enim alium filium generaremus : ſequitur oppoſitum poſiti . ſcilicet quod ego non eſſem genitus per modum ſpeciei ſed cuiuſdam indiuidui.patet etiam in ſole. quia enim ſol ẽ tale indiuiduum quod tenet locum totius ſpeciei:non multiplicatur in indiuiduis. Patet etiam.ii.de anima tex.commẽti.xxxiiii. &.xxxv.ubi philoſophus dat cauſam multiplicationis indiuiduorum ut ſpecies Ĩ pluribus perpetuetur cum non poſſit perpetuari in uno: ſed productio in diuinis que ẽ generatio & que eſt ſpiratio ambo habent terminum per modum ſpeciei non per modũ indiuidui:ergo nullo agente poterunt multiplicari indiuidua in una productione ſecũdum ſpeciem ſuam in alia.probãtio minoris. quia illa productio que eſt per modum ſpeciei eſt perfectior illa que ẽ per modum indiuidui.& dico perfectior extenſiue. quia illa habet terminum perpetuum . alia habet terminum corruptibilẽ: ut patet de productione ſolis qui tenet locum ſpeciei:& in productione hominis qui tenet locum indiuidui.& etiam intenſiue . quia productio per modum ſpeciei habet terminum conſtitutum in totali eſſe . productio autem per modum indiuidui habet terminum ſecundum eſſe partitum & participatum: ſed certum eſt quod productiones que ſupponuntur eſſe in diuinis ſunt productiones ſecundum modum perfectum ꝓductionis . ergo &ce.Nota quod dico productiões que ſupponũtur in diuinis . quia qui uult efficaciter probare multitudinem uel ſolitudinem ꝑſonarum in qualibet ſpecie productionis : oportet eum neceſſario ſupponere tales ꝓductiones formaliter enim nunq̃ poſſet efficaciter hoc probare. Secunda rõ eſt ſpecialis de patre & hoc omnes concedunt ꝙ pater in generando habet filium ꝓ termino adequato ſue ꝓductiõis.aliter enim eẽt gñatio

eius imperfecta:iſta enim conſequentia tenet de actionibus de indiuiduis ad itra:ſed adhoc ſequitur quod in tali ſpecie productionis non poteſt producere aliud indiuiduum.igitur pater non poteſt &cete.probo minorem.quia propoſitõ que eſt neceſſaria ex conditione contingenti eſt contingens & poſſibilis ſimpliciter.Propoſitio autẽ neceſſaria ex conditione neceſſaria eſt neceſſaria ſimpliciter.Exemplum neceſſe eſt me ſedere quando ſedeo:cum tali neceſſitate ſtat bene quod contingenter ſedeo.& quod de poſſibilitate abſoluta poſſem non ſedere. quãdo uero dico pater in diuinis nõ poteſt mori.quia eſt deus cum tali neceſſitate non ſtat quod pater in diuinis poſſet mori. imo ex hoc quod eſt deus ſequitur quod impoſſibile eſt eum mori:ſed(cum dico)pater in diuinis non poteſt generare alium filiũ . qa filius quem genuit eſt terminus adequatus ſue generationis)Iſta conditio que hic ponitur eſt neceſſaria.ſ.quod filius quẽ genuit eſt terminus adequatus ſue generatiõis .oĩa enim que in diuinis ſunt de facto.& ad intra ſunt neceſſaria:igitur ,ſequitur quod iſta propoſitiõ qua dicitur pater in diuinis non poteſt generare alium filium . eſt neceſſaria ſimpliciter & impoſſibile oppoſitum fieri.

¶CONFIRMATVR iſta ratio.quandocunq; conditio neceſſaria que apponitᷣ eſt neceſſaria ſimpliciter & neceſſitate que ẽ modo nature & hoc ex parte eius a quo ſumitur.ſed non ex parte eius cui apponitur. quia quando dico quod neceſſe eſt patrem & filium ſpirare.ſ.ſ.hec eſt neceſſitas ſimpliciter & modo nature ex parte ipſius intellectus:ſed non ex parte ipſius uoluntatis. intellectus enim diuinus ditat uoluntati diuine.quod hoc eſt omnino uolendum . & qa intellectus agit de neceſſitate nature . ideo neceſſitas eſt hic ex parte intellectus modo nature : ſed quando uoluntas diuina uult hoc:ipſa non uult hoc de neceſſitate nature:ſed modo libero in tantum ꝙ quantum eſt ex parte ipſa quadam ſua poteſtate illimitata & libertate abſoluta poſſet non uelle illud ſed intellectus poſſet dictare aliqđ cur ſeu aliquam rationem.quare poſſet ſiſtere a tali uolitione.& ita habetur quod neceſſitas modo nature eſt ex parte itellectus ſicut ex parte eius a quo accipitur neceſſitas ſed non ex parte eius cui apponitur. ſcilicet ex parte uoluntatis & ideo in iſto cãu ut dictum eſt di.v.articu.iii.neceſſitas talis nõ auſert libertatem nec poteſtatem abſolutam. Ex his arguo ex oppoſito ſic. ubi eſt neceſſitas ſimpliciter & modo nature tam ex parte eius a quo accipitur q̄ ex parte eius cui apponitur tunc erit ſimpliciter impoſſibilitas. aliter ſe habendi.ſed cum dico pater nõ poteſt generare alium filium.quia filius quem genuit eſt terminus adequatus ſue generationis:eſt neceſſitas modo nature ex parte eius a quo accipitur iſta neceſſitas.ſ.ex parte generationis diuinę que eſt modo nature que neceſſario inquantum generatõ diuina requirit terminum adequatum . hec etiam eſt neceſſitas modo nature ex parte eius cui apponitur.ſ.patri generanti. pater enim generat modo natuᷣ & neceſſario.ergo & illo caſu erit uerum quod pater ſic generat unũ filiũ quod impoſſibile eſt ipſum aliũ gñare.

SEQVITVR de quarto articulo ubi dicũt qdã ut thom. prima parte.q.xxxix.quod hec eſt falſa deus non generat : & non diſtinguenda : ratio cuius eſt iſte terminus homo.quia diuiditur realiter in diuerſa ſuppoſita ideo iſte terminus homo per ſe potius ſupponit pro perſona etiam ſi nihil addatur quod ipſum determinet ad perſonam.uerumtamen aliquando iſte terminus homo ſtat pro natura communi propter exigentiam alicuius additi ut ſic dicendo homo eſt ſpecies. Aliquando etiã pro ſuppoſito dicendo homo currit : ſed illud quod ſignificatur per hoc nomen deus ſ.diuina eſſentia eſt una cõmunis forma ſecundum rem:non tamen ſecundum rõnẽ ſicut humanitas:& ideo deus per ſe ſupponitur pro natura communi ſed aliquo addito determinatur eius ſuppoſitõ ad perſonã. Vnde cum dicitur deus generat ratione actus notionalis hoc nomen deus ſupponitur pro perſona patris:ſed cum dicitur deus nõ generat nichil additur quod ipſum determinat ad perſonam filii unde datur intelligi quod generatio repugnet nature diuine ſed cũ additᷣ aliqđ ptinens ad pſonam filii uera erit dicẽdo deus genitus non generat.

¶Cõtra iſte dicit qđ deus ex ſe ſuppõit p eẽntia & nõ p ſuppoſito niſi addatᷣ notiõa

Digitized by Google

le ergo dicendo deus non determinatᷣ per
ipſum ad ſtandum pro ſuppoſito. ergo ſup
ponit pro eſſentia communi.& iſta propo-
ſitio erit uera deus non gñat ſicut hec eſſen
tia uel deitas non generat. Item quod dici-
tur cum additur aliquid pertinens ad filiũ.ẽ
propoſitio uera ut dicendo deus genitus ñ
generat. Ex hoc ſequitur propoſitum. ſequi
tur enim deus genitus nõ generat. ergo de
us non generat probatio conſequentie. qꝛ
ſequitur: deus genitus eſt deus. ergo eodem
addito utrobique adhuc ſequitur. ergo deuſ
genitus non generat. ergo deus nõ generat
Ad argumentum patet quod falſum ſum-
pſit quod deus tantum ſupponit pro eſſen
tia imo ꝑ ſuppoſito eque uere ſicut homo.
¶ IDEO dicunt alii henricus in ſum. ar-
ti. ii. q. iii. parte de relatiuis hec eſt falſa deus
non generat. quia hoc nomen deus ſignifi-
cat eandem rem ſingularem & ſupponit ꝑ
illa uniformiter in affirmatiua & negatiua
ſed pro alio ſuppoſito ſed hoc nomen ho-
mo ſignificat rem uniuerſalẽ & poteſt ſup-
ponere pro alia & alia re ſingulari in affir-
matiua & negatiua ſicut ꝑ alio ſuppoſito.
ſed hoc nomen deus non poteſt uerificari ĩ
affirmatiua & negatiua pro alia re ſignata
ſed ſolum pro alio ſuppoſito. cum ergo pro
poſitio uera pro ſuppoſito requirit ueritatẽ
pro ſignificato ad hoc quod ſit uera ſimpli
citer. Ideo iſte due homo currit. homo non
currit. ſimul poſſunt eſſe uere pro ſignifica
to & pro ſuppoſito: non autem iſte due: de
us generat: deus non generat. quia non pro
ſignificato. licet pro ſuppoſito. Unde dicit
quod ratione ſignificati ſunt contradictoria
deus generat: deus non generat. ſicut ſortes
currit: ſortes nõ currit. ¶ CONTRA ſor
tes currit. ſortes non currit poſſunt per appo
ſitionem ad ſubiectum uerificari ãbe ſimul
ut ſic dicendo ſortes albus currit: & ſortes ni
ger uel quantus non currit & hoc demon
ſtrando eundem ſortẽ numero: Sed iſte due
deus generat: deus non generat per oppoſi
tum alicuius: ambe ſimul poſſunt uerificari:
ut ſic dicẽdo deus pater generat: deus filius
non generat & hoc demonſtrando eundẽ
deum numero ergo non ſunt contradicto
ria ratione ſignificati. Item ipſi concedunt
quod hec eſt uera deus generat. igitur predi
catum iſte ſubiecto ratione ſuppoſiti. & ra

tione ſignificati quod eſt deitas & tamẽ hoc
non obſtante deitas non generat. hec eſt ue
ra nec eſt hic contradictio. quia non eodem
modo ab eodem affirmatur & negatur ge
nerare in una & in alia. Similiter in propo
ſito hoc nomen deus in hac affirmatiua: de
us generat: & in hac negatiua deus non ge
nerat ſupponit idem ſignificatum ſupponẽ
do illud pro alio & alio ſuppoſito põt idẽ
affirmari & negari de eodem non obſtante
ſingularitate diuine nature. ¶ IDEO dici
poſſet quod de uirtute ſermonis hec eſt ue
ra deus non generat quod ſic oſtendit: quo
rumcunque contraria ſunt ſimul falſa eorũ
ſub contraria ſunt ſimul uera maxime ĩ ter
minis accidẽtalibus ſicut hic. omnis homo
albus: nullus homo albus. falſa ſunt. ſubcon
traria ſunt ſimul uera homo ẽ albus: homo
non eſt albus: ſed iſta contraria uniuerſalia
ſunt falſa ĩ diuinis: omnis deus generat. nul
lus deus generat & generare & non genera
re non ſunt termini ſubſtantiales ſed relati
ui & quaſi accidentales igitur ſub contra-
ria ſunt uera deus generat: deus non gene
rat. ¶ CONFIRMATVR. quia parti
cularis & indiffinita conuertuntur affirmati
ue & negatiue ualet enim deus generat. er
go aliquis deus. et conuertitur & ualet etiã
deus non generat. igitur aliquis deus non
generat. qua ergo ratione hec eſt uera deus
generat. quia aliquis deus generat: eadẽ ra
tione hec eſt uera deus nõ generat quia ali
quis deus nõ generat. puta filius. Item affir
matio & negatio adequalia ſe extendunt.
qua ergo ratione in propoſitione deus non
generat eſſet equipollentia huic nullus de
us generat & ideo falſa: eadem ratione in
hac propoſitiõe deus generat eſſet equipol
lentia huic omnis deus generat. & ita ne
ganda eſt iſta eadem ratione qua alia nega
tur. Verumtamen debet eſſe intelligendũ
quod licet hec ſit uera de uirtute ſermonis
non tamen ea eſt utendum propter hereti
cos ſicut nec iſta utendum eſt deus non eſt
incarnatus licet ſit uera de uirtute ſermonis
quia aliquis deus non eſt incarnatus. Ad ar
gumenta dico quod minor eſt falſa quod
ſunt contradictoria ratione ſignificati ut ꝓ
baui contra ipſum in primo argumento
meo. & ſecundo.

VTRVM ſit plus de anima I
tellectiua quod ſit tota in toto
& tota in qualibet per te q̃ de
aliis formis ſubſtantialibus .uel
indifferenter poterit ipſa quan
ta & extenſa per accidẽs ſicut quelibet alia.
quere iſtam queſtionem li.iii.di.xv.

IN di.viii. Tractant doctores
ſi filius eſt a patre & ſi ſit po-
ſterior patre & iſta noia in deo
dicant relationẽ. Ideo hic que
ro de relatione & aliis predica
mẽtis quomodo ſunt in deo & eſt queſtio.
utrum relationes formales predicamẽtales
ſex priorum predicamentorum deo conue
niãt ꝙ non.quia omne genus ẽ limitatum
contra.ratio generis licet non dicat ultimã
rei perſectionem.igitur poteſt deo attribui.
hic tria.Primo dabo intellectum queſtiõis.
Secundo oſtendam ꝙ rationes formales ꝓ
dicamentorum ſuple relationis :actionis:&
paſſionis:qualitatis:& quãtitatis :aliquomo
do conueniunt deo.Tertio ꝙ ille rationes
ſunt predicamentales omnibus predicamẽ
tis illis.Circa primum articulum eſt intelli-
gendum ꝙ aliud eſt querere utrũ res cuiuſli
bet ꝓdicamẽti ſit in deo & utrum rõ cuiuſ
libet ꝓdicamẽti ſit in deo.qa res ſubſtantie
ſ.forma ſubſtantialis ponitur in predicamẽ
to qualitatis.v.meta.c.de qualitate textu cõ
menti.xix.non tamen rõ ꝓdicamẽti ſubſtã
tie ponitur in predicamẽto qualitatis :ſic er
go aliqui ſunt concedẽtes rem cuiuſlibet ꝓ
dicamenti poſſe poni in deo.non tamen ra
tionẽ cuiuſlibet pñti.diſtingũt tamẽ quod
eſſentia creature cuiuſlibet pñti quecunque
fuerit tripliciter conſideratur. Vnomõ ſecũ
dum quod aliquã ꝑfectionem dicit ſimplici
ter & abſolute.Aliomõ ut ẽ ꝓpria huic cre
ature.Tertiomõ imitatur diuinã perfectio-
nem in gradu compoſito:primomodo res
cuiuſlibet predicamenti attribuitur deo:ſed
non ſecundomodo . quia non attribuitur
deo ſub ꝓprio nomine illius predicamenti:
ſed ſub quodam generali attributo.ſ.bono
iuſto & huiuſmõi:ſed tertio modo res quo
rundam predicamentorum deo attribuun
tur:ſed non omnium & ſunt ille que cuili-
bet ſimpliciter eſt melius eſſe quam nõ eẽ.
ſicut ſapientem melius eſt cuilibet eſſe quã
non eſſe:non autem melius cuilibet altera
bile uel augmentabile & huiuſmodi: ſic er
go ſecundum iſtos intelligẽdo qualiter res
omnium predicamentorum deo attribuun
tur.Reſtat queſtio utrum ratiões omnium
predicamentorum deo attribuuntur. Vbi
etiam intelligendum eſt quod rationes pre
dicamentorum deo debent attribui ãmota
omni imperfectione & limitatione. quia ſi
cut ens commune ad finitum uel ĩfinitum:
ita quelibet perfectio eſt communis ad fini
tum uel infinitum.Puta ſapientia &ce.quia
nobilior conditio eſt infinitas quam finitas
Ideo quibus poteſt competere infinitas . Si
deo attribuantur attribui debent ut illimi-
tata & infinita:quibus autem non competit
infinitas nec finitas ut puta relatio ſecundũ
aliquos ſi deo attribuantur ſaltem ſibi non
attribuentur ut finita:& per conſequens ut
ammota limitatione. ¶ SEQVITVR
ergo ſecundum hunc intellectum de.ii.arti.
ubi dico ꝙ remota limitatione & imperfe
ctione qualibet a predicamento ſubſtantie
& a predicamento actionis . & paſſionis.&
a predicamento relatõnis & qualitatis: & q̃
titatis poſſunt rationes predicamẽtales iſto
rum predicamentorum deo attribui. Quia
predicamentalis ratio ſubſtantie poſſit deo
attribui.oſtenditur ſic.ſubſtantia nõ eſt pre
dicamentum ratione qua aliqua ſubſiſtunt
in ea:& qua aliis ſubſiſtat quod ẽ idem: ſed
qua ſubſiſtit in ſe:ſed iſta ratio ſecunda po-
tiſſime deo conuenit quando remouet̃ om
nis limitatio & imperfectio a predicamẽto
ſubſtantie.igitur.&ce.probo maiorem . ſub
ſtantia enim inquantum ſubſtãtia eſt abſo-
luta & non dependens ergo ꝙ ſubſtãtia di
catur ex reſpectu & dependẽtia ad aliud cu
ius ratio eſt aliis ſubſtare:hoc accidit ſubſtan
tie:ſed ratio generis ſubſtantie non ſumit̃
reſpectu eius quod accidit ſibi :ſed reſpectu
eius quod eſt intrinſecum ſibi ergo rõ gene
ris ſubſtantie non ſumitur ex hoc ꝙ aliquis
ſubſtat ſed ex hoc ꝙ in ſe ſubſiſtit . ¶ Itẽ
in primo genere ſimpliciter dñe prime ſeip
ſis diſtinguntur. & genus ſimpliciter aliter
enim nec genus eſſet ſimpliciter primum:
nec dñe eſſent ſimpli.iter prime :igitur due
prime ſubſtãtie ſeipſis prio diſtinguntur & ge
nus ſimpl̃r ñ.ergo ex reſpectu ad aliud :nec
obſtat arti.exoniẽſis.xv.q dicit ꝙ cũ prima
ẽ in gñe:& nõ extra genus error.poſſet dici
uerum eſt ꝙ.eſt error ꝙ ſic ſit in genere :ꝙ nõ
extra imperfectiones que accñt gñi q̃ ſunt li

mitatio & potentialitas & huiuſmodi.tam̃
non eſt error quin ſit in genere quantū ad
formalem rationem generis ammota om-
ni imperfectione.Huius opi.eſt henri. in ſū
ma arti.xxxii.q.iiii. ¶ SED hic duo du-
bia ſoluuntur.a quibuſdam enim dubitaba
tur unde accipi poterit ratio generis ſubſtā
tie non poteſt enim accipi a ſubſtantia com
poſita.quia tunc nec ratio generis conueni
ret deo:nec angelis:nec a ſubſtantia ut dici
tur de materia.aut ut dicitur de forma.quia
iſtis non conuenit ratio generis cum ſint in
genere per reductionem .Principia enim re
rum que ſunt in genere ſunt ſolum in gene
re per reductionem:nec a ſubſtantia ut ē cō
munis ad ſubſtantiam dictam de materia:
forma.& compoſito.quia iſta non inueniun
tur in linea predicamentali ſubſtātie ſed ſo
lum ſubſtantie per ſe entis aſſignantur in ge
nere.ut patet de corporeo.& icorporeo &c.
Dicebatur quod imo a ſubſtantia que ē for
ma accipitur totalis ratio generis & dr̃ie:
& per conſequens ſpecies . Vnde imaginat̃
quod ab anima ſenſitiua ut eſt forma i uni
uerſali accepta accipitur ratō generis :& a ra
tione ſubſtantiali contrahente ipſam accipi
tur differētia.& ita ſpecies & genus & diffe
rere accipiūtur a forma:cum igitur deus ſit
forma beñ ſibi cōpetit ratio ꝑdicamēti ſub
ſtantie & hec uidetur opi. commentatoris.
ii.phiſicorum commento.xxviii. loquēs de
cauſa formali mere ut diſtinguitur cōtra cau
ſam materialem dicit quod hec eſt cā quā
dat ratio ſignificans quiditatem rei.ſ.diffini
tio & dixit hoc.quia diffinitiones cōponun
tur ex forma uniuerſali que eſt genus . & ꝓ
pria que eſt differentia. ¶ Idem uult pri-
mo metaphiſice commento primo. Nota
ex premiſſis quod pars materialis non eſt
pars generis uel dr̃e nec eſt pars diffinitiōis.
Contra diffinitio indicat totam quiditatē
rei:ſed materia eſt pars quiditatiua rei mate
rialis ergo diffinitō indicat materiale & for
male ergo genus & differētia utrunque ſu-
mitur a materia & forma uel unum a mate
ria reliquum a forma. Item ſecundum illā
intentionem ſecundum quam aliquid dici
tur de aliquo dicendo hoc eſt hoc :ſecundū
eandem oportet.quod hoc ſit equum ſibi
& non excedens neque deficiens.quia in il
la intentione qua excederet uel deficeret ñ
poſſet dici hoc eſt hoc:ſed de compoſito in
genere ſubſtantie dicitur quod hoc eſt hoc
puta ſortes eſt homo uel animal ergo inten
tio hominis uel animalis que ſunt intentio
nes generis & ſpeciei ſunt eque intentioni
rei compoſite ex materia & forma & non
excedentes nec deficientes:& ita utrunque
tam genus quam differentia ſumitur tam a
materia q̃ a forma. Ad commentatorem di
co quod non loquitur de integra intentio-
ne generis & dr̃e que utrobique ſumitur
a materia & forma ſed de formali ratione
tantum que utrobique ſumitur a forma li-
cet diuerſimode ſecundum cōmune & pro
prium.propter quod dico ꝙ ratio generis
ſubſtantie nec dicitur a ſubſtantia: ut cōpo-
ſita:nec materia:nec ut forma :nec ut cōmu
nis ad iſta:ſed prout ſubſtantia dicitur a ſub
ſiſtentia:ſed.vii.de trini.c .iii. uel omnis res
ad ſe ſubſiſtit quantomagis deus . probatio
aſſumpti per argumentum aug . Ibidem.ꝓ
bat enim contra grecos quod male conce-
dunt quod in deo ſunt tres ſubſtantie licet
non tres eſſentie ſic.quia hoc dato oportet
aliud eſſe ipſum ſubſiſtere & aliud ipm eē.
exemplum.quia concedimus tres perſonas
& non tres eſſentias . ideo aliud eſt eſſe &
aliud patrem eſſe:ſed illa alietas erit in rela
tionibus necceſſario.ergo deus ſubſiſtit rela-
tiue.hoc eſt ipoſſibile.tunc arguo ad probā
dum ſubſtātiam non differre ab eſſentia ac
cipit enim quod ſubſtantia dicitur a ſubſiſte
re;ſed hoc nō eſſet apparens niſi ſubſtantia
ex formali ratione generis diceretur a ſub-
ſiſtentia.Quia ſi eſſet differentia generis ac
cidentalis uel proprietas conſequens non ꝓ
baretur quin poſſet eſſe ſubſtantia ꝑter hoc
quod in per ſe intellectu ſuo includeret ſub
ſiſtentiam.Confirmatur. Ibidem enim com
parat ſubſtantiam dictam a ſubſiſtere ad re
lationem dictam de paternitate dicēs ꝙ ali
ter relatiue ſubſiſteret ſicut pater: ſed pater
includit relationem ſecundum rationē ſui
generis.ergo ſubſtantia ſubſiſtentiam. Item
qua ratione una ſubſtantia contenta ſub ge
nere accipitur a ſubſiſtentia & quelibet . qa
omnia contenta ſub genere participant
unam rationem generalem :ſed ſubſtantia
incorporea ſolum dicit rationem ſubſtantie
ut ſubſtantia dicit ſubſiſtentiam.quia ſecun
dum philoſophum ſubſtantia in eis nō ſub
ſtat accidentibus operatio enim in eis ut cō
muniter dicitur ſecundum philoſophum

eſt ipſa ſubſtantia:qualiter autem ratio ge
neris poterit accipi a ſubſiſtētia ut eſt com
munis intentio ſubſtātie dicte de deo et de
creatura non obſtante quod res ſubſtās iſtis
intentionibus non fuit res eiuſdem ratiōis.
Require li.ii.di.iii.arti.ii.in reſponſione ad
primam dubitationē. ❡ SECVNDVM
dubium eſt de dicto Aug.v.de trini .ca. vi.
ubi dicit contra grecos quod nomen ſubſtā
tie non proprie dicitur de deo.quia ſubſtan
tia proprie intelligitur in quibus ſubiectis
ſunt ea que inſunt:ſed deus non eſt ſubie-
ctum ſue bonitatis et cetera. et concludit deū
abuſiue dicit ſubſtantiam:ſed ſi ratio ſubſi
ſtentie eſſet formalis ratio generis ſubſtātie
non diceretur abuſiue deus ſubſtantia licet
non ſubiceretur accidentibus cum deus ma
xime ſubſiſtit ut predixit.c.v.ergo ratio ſub
ſiſtentie non eſt formalis ratio ſubſtātie:ſed
aliis ſubſtare eſt formalis ratio eius. Reſpon
ſio quod cum Aug.c.v.probauit ꝙ in deo
non ſunt tres ſubſtantie per hoc quod ſub-
ſtantia dicitur a ſubſiſtentia &cetera.ix .ꝓbat
quod non dicitur proprie ſubſtantia in deo
quia non ſubſtat accidētibus per hoc quod
non intendit niſi probarē quod dictum gre
corum eſt falſum quocunque modo accipi-
ant ſubſtantiam ſicut uerbigratia philoſo-
phus.vii.phiſicorum textu commenti.xvii.
uolens probare quod ad habitum non eſt
motus:conſiderans quod habitus eſt abſo-
lutum.quia prima ſpecies qualitatis. eſt que
dam perfectio & reſpectiuum.quia ſcientia
maxime ad aliquid dicitur.v.metaphi. tex
tu commenti.xx. precipue & principaliter
ſeptimo phiſicorum textu commenti. xx.
dupliciter probat ſuum intētum. primo ꝙ
ad ipſum non eſt motus .quia eſt perfectio
hoc quo ad eſſe abſolutum ſuum. ſecundo
quia in ad aliquid non eſt motus. hoc quo
ad eius reſpectum quando ergo dicis ꝙ ſub
ſtantia dicitur ſubici accidentibus concedo
ſed hoc non excludit quinetiam dicatur a
ſubſiſtentia & principalius etiam cū ſua ſub
ſiſtentia ſit ſibi ratio per quam poteſt aliis
ſubici.ſicut ſecundum aliquos habitus ē ab
ſolutum principalius licet ſit ſimul relatiuū
& quando dicit Aug.dicit quod abuſiue di
citur deus ſubſtantia.dico uerum eſt limitā
do ſubſtantiam ad iſtum ſecundum modū
quo ſubſtantia dicitur a ſubici accidentibus
non tamen dicitur abuſiue ſubſtantia exclu
dendo ſic uidelicet quod deus non dicatur
proprie ſubſtantia ſecundum quod ſubſtan
tia dicitur a ſubſiſtētia imo Aug. ibidē affir
mat hoc ſtatim dicens:ſed potius dicit deuſ
eſſentia)cum moyſes dicat ego ſum q ſum:
ſed in hoc quod dicit ego ſum qui ſum im
portatur ſubſiſtentia)ergo per additionem
affirmatiuam alicuius patet ꝙ ſubſtantia di
citur a ſubſiſtentia & ꝙ ut ſic conuenit deo
ratione ſubſtātie.Quod formalis ratio rela
tionis ſit in deo ſatis patet ex regula phi.li.
predicamentorum.c.de ad aliquid dicentis
ꝙ quando aliqua duo ſic ſe habent ꝙ om
nibus aliis circonſcriptis ſi ipſa inquantum
huiuſmodi dicuntur conuertentia ipſa ſunt
uere relatiua.uerbigratia ſecundum ipſum
circumſcripto a domino & ſeruo eſſe homi
nem:& eſſe animal.& eſſe bipedem:& hoc
ſolo retento quod aliquis dominus dicere-
tur ad ſeruum erūt relatiua & econuerſo.eo
dem modo erit ex parte ſerui:ſed in diuiniſ
circumſcripto quocunque alio & retento ꝙ
ibi ſit pater ipſe dicetur ad filium & econ-
uerſo:& ex parte filii circunſcipto quocun
que alio & retento ꝙ ibi ſit filius dicetur ad
patrem.igitur &cetera. ❡ Et eſt hic intelligen
dum ꝙ relatio ſic eſt ibi poſita quod forma
liter diſtinguitur a reſpectu de genere actio
nis.unde imagior quod ipſa potentia gene
ratiua ſecundum ſe preciſe accepta)etiam ſi
ne hoc quod includat actum generandi q
dicit reſpectum de genere actionis)formali
ter eſt regula probatur di.v.q.ii.arti.i.
❡ Quod probatur ſic.ſpecies relatōnis de
bemus accipere ſecundum ꝙ aſſignatur a
phō.ſed.v.metha.c.de ad aliquid textu cō-
menti.xx.aſſignatur ſpecies relationis mo-
do potētie non ſolum ſecundum quod eli
cit actum:ſed quia elicere poteſt:ergo potē
tia generatiua in diuinis eſt formaliter rela
latiua preciſe accepta minor patet.ait enim
actiua & paſſiua per potentiam actiuam &
paſſiuam ſunt & actiones potentiarum ut
calefactiuum ad calefactibile quia poteſt.&
iterum calefaciens ad calefactum tanq̄ agē
tia.nota quod poteſt. Item inter que eſt de
terminata habitudo talis quod quolibet
alio circunſcripto mutuo ſe reſpiciunt ipſa
ſunt relatiua. Hoc probatur ſupra ſed cir-
cunſcripto actu generandi & retenta po-
tentia generatiua ipſa dicit determinatam
habitudinem ſcilicet ad generare igitur. &

cetera.Hec eſt intentio Auguſtini in ſuis cathegoriis per tractans illud quod relatiua ſunt ſimul natura dicit quod contra hoc mouent ſuperfluam queſtionem dicentes quod unum relatiuorum eſt ante aliud . ut ſcibile ante ſcientiam.Reſpondet quod eſt ad propoſitum hoc ſolent perſonarum naturam intuentes rerum aſtruere . quia omnia que ſunt aut naturali potentia dicuntur eſſe aut operatione faciendi.& infra . ſcibili enim in ipſo ortu nature ſcientia ſociata eſt ſcibile nanque(ut ſcibile eſſe cepit)habuit ſui ſcientiam:ſed nondum operatione mõſtrata eſt.non ergo cepit eſſe ſcientia quando cepit operari:ſed cum ipſo ſcibili orta ẽ & operatio eius poſtea eſt conſecuta & in fine.diffinitio ergo relatiuorum eſt uel ſimul naſci uľ ſimul extingui. ¶NOTA quod expreſſe ponit relatiua ſimul eſſe natura non actu uel operatione:ſed potentia naturali precedente operationem & eſſe in actu conſequente operationem.& hoc eſt quod dicit.non ergo cepit eſſe ſcientia &ce.

¶ITEM qua ratione poteſt fundari ſuper potentiam actiuam & paſſiuam deficiente actu elicito eadem ratione & ſuper ipſas ut precedunt actus . Hoc patet quia ita bene eſt realis habitudo inter actiuum & paſſiuum ſicut ĩter illud quod egit & quod actum eſt ſed deficiente actu elicito eſt relatio realis inter alia ſicut inter patrem q̄ egit & filium qui actus eſt.igitur &cete . Maior expreſſe ponitur a phi.v.metaphiſice. c. de ad aliquid textu commenti.xx.ubi ita dicit eorum aliqui ſunt ſecundum potentiam & ſecundum iam tempora dicuntur ad aliq̄d ut quod fecit ad factum & facturum ad faciendum &cete.Ecce expreſſe ponitur relatio fundari ſuper potentiam actiuam & paſſiuam ut preſcindunt actus cum dicitur factuum ad faciendum . minor ponitur ibidem. Vnde hoc eſt intelligendum quod relatio modo potentie tribus modis fundatˀ ſuper potentiam actiuam & paſſiuam .uno modo ut preſcindunt actus . Aliomodo ut ſubſunt actui elicito. Tertiomodo manentes poſt actũ.Iſti tres mõi exp̄ſſe ponũtˀ.v. metaphiſice capitulo de ad aliquid tex . cõmenti.xx.ubi dicitur actiua uero & paſſiua ſecundum potentiam actiuam & paſſiuam ſunt:ut calefactiuum ad calefactibile quia poteſt.Ecce primum & ſecundum actiones potentiarum ut calefaciens ad illud quod calefacit tanquam agentia. ecce ſecundum. Et infra eorum aliqui ſecundum potentiã et ſecundum tempora iam dicũtur ut quod fecit ad factum.ecce tertium . Item eſt notãdum quod predicamenta actionis & paſſionis preciſe fundantur ſuper actum ut eſt in elici.& hoc eſt quod philoſophus in predicamentis expreſſe nominat actionem & paſſionem per agere et pati in abſtracto nõ autem in ſpecificatione iſtorum predicamẽtorum includit nec potentiam actiuam nec paſſiuam.unde ait ſic :recipit autem agere & pati contrarietatem:et magis et minus. calefacere enim ad frigendum facere cõtrarium eſt.Ecce expreſſe iſta predicamẽta ſpecificantur per facere & pati in abſtracto nõ autem per incluſionem ipſarum potentiarum.applicando ergo ad propoſitum dico quod cum in diuinis eſt potentia generatiua que eſt principium actus et que remanet in patre ut actu elicit et que remanet in patre terminato actu generandi et etiam eſt ibi quartum.ſ.ipſum eliceˀ uel generare preciſe acceptum et proprie pertinet ad predicamentum actionis ut habetur li.v. q.i.articulo.i.dico ſecundum hoc quod predicamẽtum relationis iſtis tribus modis accipitur ĩ diuinis etiam diſtinctum a predicamento actionis de hoc li.i.d.v.q.ii.articulo.i .et di. xxvi.ſ opi.de generatiuitate quod ratio formalis actionis et paſſionis deo attribuuntˀ ubi premitto propter auctoritates boecii et aliorum ſanctorum . quod communiter dicunt quod tantum duo predicamenta ſunt in diuinis.ſcilicet ſubſtantia et relatio quod ut plurimi ſancti ad illa attendunt que ſpecialiter ponuntur propter conſtitutionem p̄ſonarum et ſic ſunt tantum duo. ¶ALII autem doctores attendunt ad omnes formales rationes que deo poſſunt attirbui : non ſolum ratione conſtitutionis perſonarum:ſed etiam ratione productionis perſonarum ut ſunt actio et paſſio:uel eque deo conueniunt abſolute ut ſunt aliqua attributa pertinentia ad genus qualitatis ſicut eſt ſapientia:potentia et huiuſmodi : et quedam ad genus quantitatis ut magnitudo et numerus et ſecundum hoc attribuunt q̄dam relationes plurium generum q̄ duorũ deo:ſed hoc remota omni limitatione et ĩ perfectione. ¶Dicũt ergo quidã hẽri .pte

de relatione arti.vii.q.ii.quattuor primo ꝙ preciſo motu in quibus reſpectus actiōis & paſſionis caracterizantur.manent actio & paſſio in diuinis quo ad ꝓprios ſuos reſpectus Secundo addunt ꝙ in generatione naturali uidemus duo genera reſpectuum fundatorum in motu.unum eſt ſecundum ꝙ motus eſt ab agente in paſſum quod eſt a quo & in quod.aliud eſt circa productum q ſunt a quo alius & q ab alio: ſed primi reſpectus non poſſunt poni in deo ſicut nec motus.ſi igitur actio & paſſio intelligantur cōſtitueī duo predicamenta ratione motus:aut ratione reſpectuum qui ſunt a quo & in quod & per illos reſpectus ponantur duo genera diſtincta:ſic actio & paſſio ſecundum rationē formalem ſui generis non poſſunt poni in deo.ſi autem actio & paſſio accipiantur ſecūdum illos duos reſpectus qui ſunt & quo alius & qui ab alio:& in diuinis eſt generare & generari qui ſunt & quo alius. & q ab aliquo:illomodo ſunt rationes predicamentales actionis.& paſſionis in deo. Tertio dicunt ꝙ hoc eſt tantum actionem & paſſionem eſſe in diuinis ſecūdum rationem ſpeciey non ſecūdum rationem generis quemadmodum ſi ī creaturis ꝑimpoſſibile eſſet alicuius generatio abſq; omni motu & trāſmutatione abſolueretur ratio ſpeciei que ē generatio actiua & paſſiua quantum ad reſpectus qui ſunt a quo alius.& quod ab alio a ratione generis quod ē actio & paſſio ſimpliciter includētes reſpectus qui ſunt a quo & in quod fundatos in motu Quarto dicūt ꝙ catholici noluerunt ponere paſſionem ī diuinis ſicut actionem. Dicit enim Aug.v. de trini.c.x .uel.viii .ꝙ ad faciēdum actum fortaſſis de ſolo deo ueriſſime dicitur ſolus enim deus facit:neq; patitur hoc quia reſpectus actionis qui eſt a quo eſt unus & idem & in ratione generis & ſpeciei & ideo poteſt poni ibi actio ſecundum rationem generis.& ſpeciei.reſpectus autē paſſionis q ē in qđ qui conuenit ei eſt alius & famoſior ꝙ̄ reſpectus qui ab alio .¶ ET quia ꝛſpectus qui in non eſt in deo ideo paſſio negaſ poni in deo cum tamen eſt ibi realiter ſecundum reſpectum realem qui eſt quod ab: & per cōſequens/ſecundum rationem ſpeciei.

¶ PRIMO ergo tenendo cum ipſo concludo ꝙ reſpectus actionis & paſſionis ſunt in deo preciſa omni limitatione & imperfectione & hoc non intelligendo de phiſica que includit motum primo ſic. In diuinis ē ueriſſime producens et productū ergo actio et paſſio ueriſſime. probatio aſſumpti niſi enim ibi ueriſſime eſſent producens et productum illa productio nō eſſet ſimpliciter prima.quia primum in quolibet ordine eſt per eſſentiam et ueriſſime tale. probatio cōſequentie.quia infertur forma denominans de denominato.ſicut hic murus eſt albus ergo albedo eſt in muro . Item. in diuinis eſt ueriſſime actio preſenti actiōis dempta omni limitatione et ī perfectione.igitur et paſſio preſenti paſſionis preciſa omni limitatione et imperfectione conſequentia eſt manifeſta.quia reſpectus agentis inquātum huius non eſt abſolutus . quia hoc eſſet oppoſitum in adiecto igitur ē reſpectu eius cuius eſt agens:ſed illud eſt patiens igitur &c.probatio aſſumpti.quia in diuinis eſt ueriſſime potentia actiua.Aliter enim nō eſſet ibi ueriſſime pater.paternitas enim fundatur ſup potentiam actiuam.v.meta.tex. commēti . xx.ergo agere ueriſſime . Aliter enim eſſet potentia in natura fruſtra. Item actio unde actio nullam imperfectionem dicit. quia dicit tantum communicatiōem et dationem eſſe ergo eſt ponendum dempta limitatione et imperfectione . Et ꝙ iſta predicamenta ſunt in deo ut diſtinguntur cōtra relationem. ꝓbatio cum relatiua ſunt ſimul natura.et neutrum eſt alii cauſa ut ſit:hoc nō poteſt intelligi quantum ad cauſalitatem uirtualem ſeu radicalem.quia calefactiuum ꝙ dicitur relatiue ad calefactibile eſt cauſa uirtualis reſpectu caloris in calefactibili ergo oportet intelligi formaliter:ſed in actu generationis diuine eſt cauſalitas formalis.ſ. generare.generat enim formaliter generatiōe. ergo reſpectus cauſales eius ſunt generare & ſpirare que fundātur in diuina generatione non erunt reſpectus de genere relationis . eodemmodo arguitur ex parte paſſionis ꝙ reſpectus terminans cauſalitatem uel cōmunicationem uel generationem generantis eſt alius a reſpectu relationis ſimpliciter . quia.ſcilicet neutrum relatiuorum inquantum huius . eſt ab alia cauſatum : ſed terminans cauſalitatem uel communicationem ſiue generationem generantis eſt patiens igitur reſpectus paſſionis ē alius a reſpectu relationis ſimpliciter.ergo ſequtur

ꝙ reſpectus a quo alius & quo ab alio quorum unus ſe tenet ex parte generantis & alius a parte geniti ſunt duo reſpectus ſuper additi relationi. Item ad illud auic. iii. metha .c.io. manifeſtum eſt quod relatiua poſſunt accipi in ſpeciebus conformitatis. Et in his que ſunt per actionem & paſſionem: & in his que proueniunt ex potentia & infra que uero per potentiam ſunt ut uictor: expulſor ablator: & ſimilia. que uero ſunt per actionem & paſſionem ſunt ut pater & filius: & inciſor & inciſum: & ſimilia. Tunc arguo relatio filiationis: & paternitatis ſunt relatiua ſecundum actionem & paſſionem ut relatiua ſecundum actionem & paſſioné diſtinguntur cōtra relatiua mō potētie in genere relatiōis ut manifeſte diſtinguit auice. Sed in diuinis eſt uera relatio paternitatis & filiationis. igitur in diuinis ſunt relatiua ſecundum actionem & paſſionem. ut relatiua ſecundum actionem & paſſionem diſtinguntur contra relatiua modo potentie in genere relationis. Item hec eſt uera pater actualiter generans poteſt generare filium & hic filius genitus poteſt generari: ſed potens generare uel generari: aut hoc poteſt potentia abiciente actum: aut potentia que eſt habitus: aut potētia ut eſt informata actu exercito: ſed manifeſtum eſt quod pater in diuinis non poteſt generare filium tantū per potentiam que abicit actū: uel que habitus tantum. quia tunc filius per generationem illam non eſſet i effectu: igitur hoc poteſt per potentiam informatam actu exercito. ſed actus exercitus qui eſt generare & generari ſecundum illud quod eſt formaliter actio & paſſio ergo dempta omni imperfectione que eſt i actione & paſſione. actio & paſſio formaliter ſunt in deo. Quia predicamentum paſſionis ponatur in deo probo ſic. filiatio ueriſſime ponitur in diuinis & diſtincta contra paternitatem ſed hoc eſt remota omni imperfectione. igitur eadem ratione paſſio ſecūdum quam filius eſt obiectiue genitus uel productus poteſt poni in diuinis ut diſtincta contra actioné: ſed remouendo omnem imperfectionem huiuſmodi rationis euidentia haberi poteſt a maiori quia filiatio que eſt pura relatio eſt minus perfecta ꝙ̄ ipa paſſio. quia relatio minus habet de entitate inter omnia predicamenta. xii. met. tex. commēti. deciminoni ergo a filiatione eſt poſſibile ꝑſcindere omnem imperfectionem & ſic poni in diuinis a maiori erit hoc poſſibile ꝙ a paſſione preſcindatur omnis imperfectio & ueriſſime ponatur in diuinis. Item hoc ſpetialiter probo de paſſione. quia plus negat de paſſione ꝙ̄ de actione ſic. in filio eſt potentia paſſiua qua ab eodem eſt productus uel genitus igr in filio ē productio paſſiua uł generatio paſſiua conſequentia patet. quia aliter eſſet potentia cui non correſpōderet actio alia aut operatio & ita fruſtra quod ē impoſſibile de paſſiua ſicut de actiua. quia eque eſt inconueniens ꝙ paſſiua ſit fruſtra ſicut actiua. Antecedens probatur. primo qa ubi uere & proprie & realiter eſt relatio realis ibi uere & proprie & realiter eſt propria ratio fundandi. patet etiam in diuinis ꝙ qa paternitas uere & realiter ē in deo ideo potentia actiua elicitiue conceditur in deo & hoc in ratione proprii fundamenti utrunqȝ iſtorum ꝑbatur. di. iiii. arti. i. ſed filiatio uere & proprie & realiter eſt in filio ergo & eius proprius modus fundandi: ſed ꝓprium fundamentum filiationis eſt potētia paſſiua qua obiectiue filius eſt paſſiue genitus. ut habetur. v. metha. tex. commenti. xx. Vbi uult ꝙ uniuerſaliter inter actiuum & paſſiuum ſit mutua relatio & non ſolum inter actiuū & potentiam paſſiuam ſubiectiuam. ſed inter actiuum & paſſiuum ſecundum potentiam obiectiuam. uult enim ꝙ non ſolum inter calefactiuum & calefactibilę quod ſe habet in ratione ſubiecti tranſmutabilis ad formam & in aliis huiuſmodi ſit mutua relatio realis: ſed inter patrem & filium qui filius ſe habet ut terminus obiectiue productus: ſed licet in diuinis non concedatur potentia paſſiua ſubiectiua. ibi tamen uere cōceditur obiectiue ꝙ filius eſt obiectiue uere productus ſecundum omnem opi. igitur. &cet. tertio repugnantia in intellectu eſt dicere aliquid eſſe ab alio ſeu ab alio accipere eſſe & ꝙ non habeat potentiam paſſiuā ſaltem obiectiuam qua poſſit ab alio produci. quia poneretur actus & negaretur potentialitas ad talem actum. ſed ſecundum omnes. conceditur ꝙ filius eſt genitus a patre. & accipitur eſſe a patre & huiuſmodi. igitur. &ce. ¶ CONTRA hoc quod iſti dicunt ꝙ genus predicamenti paſſionis cōſtituitur formaliter per reſpectum qui eſt in

argumento genus ſecundū intentionē que ē
genus p̄dicaꝛ de qualibet ſua ſpē .Hec ē enī
diffinitio generis p̄dicari de ſpēbus . ſi ergo
paſſio eſſet formaliter p̄dicamētum p reſpe
ctū eſſendi in .p̄dicareꝛ de qualibet ſpē paſ
ſionis:ſed de illo quod ꝑduciꝛ obiectiue(ut
ipſi dicunt & ueritas ē cū ſit ſpēs paſſionis ut
ēt ipſi dicunt & uerū eſt)non p̄dicatur reſpe
ctus eſſendi in.nō enim hō ꝑductus ſubiecti
ue recipiꝛ in aliquo:ſed in ſe ſubſiſtit.igiꝛ re
ſpectus eſſendi in:non cōſtituit formaliter p̄
dicamētū paſſionis. Dico igitur ꝙ reſpectus
eſſendi in & reſpectus eſſendi ab obiectiuis
ſunt directe ſpecies paſſionis : ſed paſſio ſe-
cundum aliam intentionē comunem utri-
qꝫ eſt formaliter predicamentum.

¶ CONTRA aliud dictū ē ꝙ dicit ꝙ in
diuinis ē genus actiōis quo ad rōnē generis
& ſpēi non tñ genus paſſiōis niſi quo ad rō
nem ſpēi tm̄. Arguo ſic.actus & potētia uni
uerſaliter dicte adinuicē ſunt cōiſſime diffe
rente dr̄iarum.ergo cuilibet intentiōi actus
corr̄ndet ꝑpria intētio potētie & ꝑportiōa
ta:& econuerſo.aliter.n.nō dicerenꝛ adinui
cem uniuerſaliter:ſi ergo in actiōe diuina q̄
ē actus ſunt ĩtētiones ordinate eſſentialiter
generis & ſpēi.ergo in paſſione diuina q̄ eſt
ei potētia corr̄dens ſunt eedem due intētō
nes oīno ordinate eſſentialiter corr̄dentes
genus ergo & ſpēs paſſionis eodēmō ſunt i
diuinis ſicut & actiōis. ¶ ITEM i quocūqꝫ
poniꝛ ſpēs ſcdm formalē rōem ſpēi de neceſ
ſitate poniꝛ genus:Dico ſcdm rōem ſpēi for
malē:qa ſi ſapiētia ſcdm rōnē formalē q̄ eſt
ſpēs qualitatis poneretꝛ in diuinis neceſſario
poneretꝛ genus qualitatis in deo ſicut qa ſpēs
relatiōis puta p̄nitatis poniꝛ in deo ſecudū
formalē rōnē ſpēi relatōis potētie. Ideo cōis
intētio generis relatiōis poniꝛ in deo:nūc āt
(qa ſapientia poniꝛ in deo)nō hēt ſcdm rō
nē que ē ſpēs qualitatis:ut diciꝛ cōiter:tm̄ ſe
cundū aliquē modū pfectionalē eius ꝙ uni-
cuiqꝫ melius ē eſſe ſapientē q̄ non eſſe ideo
hoc nō oportet:ſed ut iſti dicūt paſſio ē in di
uinis uerīſſime ſcdm rōnē ſpēi formalē igiꝛ
ſeqtur ꝙ uerīſſime erit ſcdm rōnē generis.

¶ DICIT aureolus cōtra me ꝙ in diuinis
generare nō eſt actus elicitus a patre.Diciꝛ ꝙ
eſſentia in filio nō ē formalis terminus quo
producitur.q.paſſiue & ita ſimpliciter negat
utrumqꝫ ſecundū actionem & paſſionem in
diuinis illam opinionē reprobatam : quere

ſupra di.v.q.i.ar.i.&.ii. ¶ SEQVITVR
de genere qualitatis ubi dico ꝙ debēt depu
tari rōes generis ab omnibus eaꝝ impfectio
nibus:& ſic deo attribui debent. Debemus
enim ymaginari ꝙ relatio que eſt genus &
unum de.x.p̄dicamentis pōt accipi duplici-
ter unomō quo ad rem ſui gn̄is formaliter :
& ſic non eſt ponenda in deo. ſolum enim
poniꝛ in deo res cuiuſlibet p̄dicamenti emi
nenter.ut hētur in arti.primo :ſed nō forma
liter.nulla enim creatura.eſt in deo formalr
ſed eminenter.Aliomō q̄tū ad formalē rō-
nem ſui generis q̄ eſtꝛ habitudo: ſed hoc eſt
manifeſtū ꝙ illa habitudo q̄ eſt limitata ad
genus certū & p̄dicamentū dicit multas imp
fectiones. Illa .n.habitudo cum ſit aliqd ex
tra alam & nō ſbā ꝯeſt realiter accidēs ēt illa
habitudo q̄ eſt relatio mō potentie generati
ue actus q̄ ꝑpāliter cōceditur in deo dicit po
tentiam actiuā:potentia aūt actiua oīs ſcdm
phm̄.v.meta.tex.com.xvii:&.ix.tex.cō.ii.&
xiii.& alibi dicit agere p motū ut ꝑbatur.ii.
li.di.i.ar.ii.& hoc ē impfectiōis . Etiā illa ha
bitudo ē generis limitati & ſic ē in creatura &
p conſequens eſt accidens limitatū .igitur cū
iſtis & huiuſmodi aliis cōditiōibus non pōt
deo attribui.Depuratꝛ ergo iſta habitudo ab
iſtis cōditionibus accidētalibus & huiſmodi
& retinetꝛ p̄ciſa rō habitudinis & illa preciſa
deo attribuitur.& hoc eſt quod aug.v.de tri
nitate.c.y.negat iſtā conſequentiā.relatio in
deo nō ſcdm ſbām dr̄ igiꝛ ſcdm accidēs.qa
dicit relatio in deo nō eſt ſbā nec tñ eſt acci
dens ſed eadē rōne(ut ꝑbabo)pn̄t genus &
ſpēs p̄dicamēti qualitatis deo attribui. ergo
&c.pbo.qa ꝑportionaliter ſicut accipitur re
latio quantū ad formalē rōnem ſuā ut eſt ha
bitudo eodemmodo accipio qualitatem ſe
cundum formalem rōnem ſuam que eſt in-
formare ſubiectū rō.n. generis qualitatis &
olum ſpecieꝝ accipiꝛ ab informare ſubiectū
ut ꝑbatur.l.ii.d.xxvii.arti.iiii . Tunc arguo.
certum eſt ꝙ qua rōne a genere relatiōis pōt
p̄ſcindi accidentalitas retenta ſola habitudi
ne eadem rōne & ab aliis p̄dicamētis accidē
talitas p̄ſcindi poteſt retenta ſua formali rōe
quia a ſcientia que ē de prima ſpē qualitatis
poteſt preſcindi ſua accidentalitas . & retine
ri rō informandi ut ſcientia dicit rationem
informandi.ſ. optime diſponere ſcientem .
Vltra licet etiam qualitas ex famoſa & pri-
maria ratione ſua uideatur primō ſignifica

re qualitatem ſenſibilem ſicut potentia ge-
neratiua primo & famoſe ſignificat potenti
am agendi per motum:poterit tamen preſci
di a qualitate ratio ſenſibilis & retineri ratõ
potentie intellectualis.ſicut a potentia gene
ratiua preſcinditur ratio agendi per motum
& retinetur ratio priuationis ſeu communi
cationis. VLTRA poteſt a qualitate pre-
ſcindi ratio limitationis ſicut a relatione: &
ſicut eſt de illis conditionibus imperfectionẽ
ſignificantibus in quantitate.eodemmodo.
ſi michi aſſignes alias preſcindam eas a qua
litate eadem ratione qua tu preſcindes eas a
relatione.ergo eodem modo ponet̃ predica
mentum qualitatis in deo ſecundum forma
lem rationem generis & ſpeciei ſicut & rela
tio. ¶ EVIDENTER hoc ſic declaratur
non enim totum genus relatiõis primo deo
cõuenit & ex conſequenti omnes ſpecies cõ
muniter:non enĩ conceduñt in deo omnes
ſpecies relationũ realium: ſed preciſe relatio
modo potẽtie ſeu originis:ergo formalis ra
tio generis conceditur primo p er aliquã ſpe-
ciem relationis:& tunc quia eſt repugnantia
ꝙ retineatur ratio ſpeciei niſi teneatur ratio
generis(cum ratio generis ẽ de quiditate ſpe
ciei)conceditur ratio generis in deo ſed qua
ratione preciſa accidentalitate a ſpecie relatõ
nis retenta habitudine ſpecies relationis mõ
potentie conceditur in deo & ſic genus rela
tionis eadem ratione a prima ſpecie qualita
tis.ſ.a ſapientia preciſa accidentalitate conce
dam ſpeciem qualitatis:in deo & genus ſimi
liter & non ſpeciem ſolum ut dicunt alii. Itẽ
ex eadem ui qua paternitas poterit formali
ter in deo ſiue formaliter diſtiguatur ab eſſẽ
tia ſiue non: ex eadem ui ponitur relatio in
deo formaliter ſecundum rationem generis
& ſpeciei:igitur ex eadem ratõne & ex eadẽ
ui qua ſapientia & huiuſmodi ponuntur in
deo formaliter quod cõcedit omnis opinio.
ſiue formaliter diſtinguatur ab eſſentia ſiue
non preciſis omnibus imperfectionibus:erũt
hec ibi quantum ad rationem generis & ſpe
ciei. ¶ CONTRA hoc uidetur quod dici
tur di.ii.q.i.arti.i.concluſione.ii.ibi conced s
ꝙ attributa formaliter non diſtinguntur in
deo ſed ꝙ dicunt conceptũ ſubſtantie & hic
dicis ꝙ ꝑdicamentum qualitatis formaliter
eſt in deo ſecundum ꝓprium cõceptum qua
litatis & p cõſequẽs diſtinguit̃ a cõceptu ſbẽ
Dico ꝙ nõ ſequtur ꝙ diſtinguatur ois.n. op.

cõcedit ꝙ in deo ẽ formalis rõ ſapiẽtie non
tñ ois cõcedit ꝙ illa rõ diſtinguat̃ formaliter
ab eſſentia. ¶ CONTRA. hic diſputãus
de ꝑdicamẽtis q̃ ponũtur in deo in eẽ plurifi
cato quãtũ ad hoc ut deus ſit in pluribus ge
neribus:& hoc p plures & diſtinctas rõnes &
ꝓprias illoꝝ generũ. Confirmat̃ cõceditur.n.
ꝙ in deo ſunt duo ꝑdicamẽta.ſ.ſbã & relatõ
& iõ nullus ponit ꝑdicamentũ relatõis ĩ deo
niſi ut dicit hitudinẽ ad oppoſitũ.& p conſe
quẽs ut diſtinguat̃ a ſbã.igit̃ ſi ꝑdicamentũ
qualitatis in deo ſit oportet ꝙ hoc ſit ut diſti
guitur a ſbã. ¶ CONFIRMATVR qa
nõ ponis ibi actionẽ niſi ut diſtiguitur cõtra
paſſionẽ. ¶ RESPONSIO ꝙ duplex eſt
difficultas una:an ſint in deo formales rõnes
qualitatis & q̃titatis: & hoc communiter ne
gat̃. ego uero gratia exercitii ꝓbaui. de deo
ꝙ ſic:ſed ammota oĩ ĩpfectiõe alia ẽ: an for
malis rõ iſtoꝝ ꝑdicamẽtorũ diſtinguatur in
deo a formalibus rõnibus alioꝝ ꝑdicamẽto
rũ & q̃tũ ad hoc nichil dixi adhuc: ſed ſi uis
ꝑſtringere difficultatẽ ad hoc poſſet dici ꝙ li
cet de facto ibi nõ diſtinguatur rõ iſtoꝝ ꝑdi
camentoꝝ a rõnibus alioꝝ:tñ qn poſſent ĩ
deo aliquõ diſtingui ĩtelligendo de poſſibi-
litate q̃ dicit nõ repugnãtiã intellectui)nõ ẽ
demõſtratũ. Quod ſic patet. dictũ ẽ.n.di.q.ii.
ar.iii.&.iiii.ꝙ q̃uis nõ diſtinguãtur in attribu
at ſcdm ſuas rões abſolutas formales(ut pfe
ctiõales ſunt)poſſent diſtigui:tñ in eẽ repñ
tatiuo qd̃ repñtat̃ ibi rõ formalis ſapiẽ: alia
ẽ a formali rõe magnitudĩs. Nũc ãt ad hoc
ꝙ ꝑdicatões diuerſoꝝ generꝝ deo attribuũt̃
ſufficit ꝙ d iuerſa rõe repñtatiua rões forma
les illoꝝ gen erꝝ ĩ deo repñtant̃:& maxĩe lo
quẽdo de g ener̃ logico.ſic ergo poterit deo
cõuenire formalis rõ qualitatis ĩ q̃tũ p ſapiẽ
tiam dr̃ denolatiuẽ ſapiẽs:& q̃titatis ut p ma
gnitudinẽ dr̃ magnus & hoc remota oĩ imp
fectiõe. ¶ EX his nota ꝙ alr̃ uidetur conce
dendũ ꝙ genus qualitatis & q̃titatis ponerẽ
tur in deo q̃ relatiõis. qa iſta ponũtur in deo
ſolũ ineſſe intentiõali & repñtatiuo & ita ſo
lũ uident̃ poni ibi ſcdm rõnẽ generis logici:
ſed relatio ponit̃ ĩ deo qditatiue. paternitas
.n.& filiatio realr̃ opponũtur & ita relatõ ui
det̃ põi ĩ deo ſcdm rõnẽ generis metha. Ex
ꝑmiſſis patet qr̃ formal̃ rõ q̃titatis poſſet po
ni ĩ deo qa licet illa ſpẽs q̃titatis q̃ ẽ q̃titas cõ
tinua nõ poſſit ĩ deo poni. qa ſi ꝑſcinderetur
ab ea corporeitas que deo repugnat non re-

maneret rõ formalis illius ſpeciei:ſed meta-
forice ſolum . Tamen ſi a quãtitate diſcreta
preſcindat omnis accidentalitas & illa per-
fectio que ſequit diuiſionem contineri & q̃
cunq; conſimilis ꝙ ponit eſſe poſſibile.l.ii.
di.iii.de multitudine angelorum in eadem
ſpecie non uideretur inconueniens quin ut
ſic formalis ratio generis & ſpeciei q̃titatis i
deo poſſet poni. ¶ CVM enim conceditur
in deo trinitas que eſt (formaliter loquẽdo)
numerus diſcretus uidetur ꝙ formalis ratio
numeri preciſa omni imperfectione in deo
poſſet poni & ſic ſpecies & genus . ¶ PA-
TET etiam ꝙ alia pñta reſpectiua non
poſſunt in deo põi quia iſta ſunt determina
ta ad corporalia quia ſi preſcinderetur habi
tudo ad corporalia non poſſet retineri cu-
iuſcunq; eorũ formalis ratio niſi metapho.
quia ubi eſt circũſcriptio corporis locati ſi er
go accipiatur aliquid ſituari circumſcriptiue
ſi ipſum non ſit corpus ẽ methaforice dictũ
& ideo non cõcedimus angelos eſſe in loco
circumſcriptiue ſed diffinitiue & ſicut eſt de
ubi ita ẽ de ſitu & de põne q̃ reſpiciunt ptes
corporales & de qñ . reſpicit enim motum
& tempus q̃le conueniunt temporalibus er
go.&c. ¶ SEQVITVR de.iii.arti. nũc
ſpecialiter oſtẽdo ꝙ illa actio & paſſio in di
uinis ſit formaliter predicabilis & ſic de aliis
predicamentis ſupra nominatis . quia predi
mentum eſt formaliter coordinatio predica
bilium ſecundum ſub & ſupra: ſed in actiõe
& paſſione diuina eſt ordo eſſentialis realiũ
intentionum.ergo.&c.probo minorem.Pri
mo quantum ad primam partem.quia gene
ratio diuina eſt productio modo nature:aut
ergo ea ratione qua eſt & tunc omnis actio
eſt productio modo nature quod falſum eſt
aut alia ratione ſuperaddita & habet propo
ſitum.Item licet materialiter conueniat pre
dicamento ꝙ ſit ibi determinabile & deter
minãs eſſentialiter ordinata ita ꝙ ſit ibi for
male poſſibile determinabile & formale ac
tuale ꝙ tamen determinabile ſit res neceſſa
ria uel poſſibilis hoc totum eſt materiale &
accidentale rationi generis retento enim ꝙ
ibi ſit conceptus ſuperior & iſerior ſub & ſu
pra coordinata ſecundum predicationem ſi
cut determinans et determinabile in predi-
cando uidetur ſaluari ratio predicabilis: ſed
ratio generis que eſt actio uel paſſio formali
ter eſſentialiter eſt determinabilis a propria
ratione formali que eſt generatio modo na
ture &ce.ergo.&c.& eadem ratio eſt de aliis
predicamentis ergo &ce. ¶ ITEM licet eſ
ſet linea infinita & ſumme perfecta & illi-
mitata ſecundum ratiõem ſue ſpeciei & ite
rum eſſet latitudo una aut profunditas infi
nita & ſumme perfecta & illimitata ſecun-
dum ratiõem ſue ſpeciei:& iterum eſſet quã
titas i communi dicta ad utramq; que eſſet
infinita & illimitata propria ratione: ipſa ta
men quantitas differret ab utraq;.ſ.limitata
infinita & ſuperficie iſinita ſicut ſuperius ab
inferiori : & per conſequens inter hoc eſſet
formalis ordo & ratio predicamentalis . igi
tur eadem ratiõe licet generatio actio & ſpi
ratio actio & iterum ſpiratio paſſio & gene
ratio paſſio ſic ſe habent ad actionem ſim-
pliciter in deo infinitam & paſſionem infi-
nitam nichilominus in diuinis erit actio &
paſſio formaliter predicamentalis & eadem
ratio eſt in aliis predicamentis. ¶ SED du
bitatur quia res ita nobis innoteſcit per actũ
ſicut per potẽtiam ſuam. ſi ergo predicamẽ
tum actionis in diuinis diſtinguatur a rela-
tione.ergo perſona patris habet notiões du
as.ſ.generare:& paternitatem:& eodem mo
do filius generari & filiationem . & eodem
modo ambo ſimul.ſ.ſpirationem actionem
& ſpirationem relatõnem &.ſ.ſ.ſpirari.& re
lationẽ ſpirationis paſſiue:& ita erunt.viii.
notiones . ¶ RESPONSIO ꝙ ſancti do
ctores propter magnam propinquitatẽ quã
habent adinuicem relationes:modo poten
tie actiue & paſſiue & reſpectus de genere
actionis & paſſionis indiſtincte acceperunt
pro una notione relationem : modo poten
tie actiue & reſpectum de genere actiõis &
pro una relatione potentie paſſiue & reſpe
ctum de genere paſſionis: & hoc rationabi
liter.Primo propter facilitatem doctrine reſ
pondens enim de difficili percepiſſet diſtin
ctionem inter reſpectus de genere actionis
& paſſionis.quia ualde commixti ſunt adin
uicem maxime quando potẽtia actiua exer
cet actum ſuum ut uix diſtinguamus eo ab
inuicem.& quia notiones debent accipi tali
ter ꝙ per illas unumquodq; cito cognoſce
retur & ſine difficultate.ideo huiuſmodi no
tiones accipiuntur ſic indiſtincte.

¶ SECVNDO VT VITARETVR
confuſio . quando enim res ex multis inno
teſcere poteſt:melius eſt reducere illam mul

timitudinẽ ad paucitatem.I paucioribus enim
uia melior.Dico tñ ꝙ ſi ꝓpriiſſime acipiunt̃
notiones ꝙ tam reſpectus de genere actiõis
& paſſionis ſunt notiones ꝗ̃ ipſe relationes.

Utrum deus poſſet poni ĩ gene
re per formales rationes ꝑdica
torum que ſibi conueniunt .ꝙ
ſic.quia aliter ille rationes for-
males eſſent fruſtra.¶CON
TRA.illis nõ obſtantibus deus eſt illimita
tus.Hic duo.Primo.ꝙ uidet̃ ſequi ex premiſ
ſis in precedenti queſtione ꝙ ſic.Secundo ꝙ
rationes que cõmuniter aſſignant̃ ad contra
rium non mouent.¶SEQVITVR de
primo arti.ubi ex premiſſis uidet̃ ꝙ deus ſit
in genere.quia cui cõuenit formalis ratio ge
neris itaꝙ illa rõ formalis ſit ꝑdicabilis illud
eſt in genere:ſic eſt de deo ut patet ex ſecun
do & tertio ar.precedentis queſtionis . ergo
&c.maior probat̃ quia & ſi non omne com
mune habens coordinatiõem ꝑdicabilium
ſit genus uel ĩ genere ut patet de ente & ali
is tranſcendentibus:tñ quod ſic eſt cõmune
quod habet coordinatiõem ꝑdicabilium ſe
cundum formalem rationem ꝑdicamenta-
lem determinati ꝑdicamenti & non p mo-
dũ ꝑdicabilis tranſcendentis illud eſt genus
uel in genere:ſed de deo dicunt̃ aliqua pre-
dicamenta non modo tranſcendenti ſed ſe
cũdum modum determinatum ꝓprium de
terminatorum ꝑdicamẽtorum & coordina
te ut pote ꝙ in diuinis eſt relatio.& hec rela
tio paternitas &c.& actio & hec actio ergo.
&c.ITEM licet non omne contentum ſub
communi ſit in genere ut continet̃ ſub illo
cõmuni :tamen illud cõmune ut contrahit̃
in ſua contenta per differentias illud ẽ in ge
nere ut patet per oppoſitũ modum quo ar-
guit phũs ꝙ ens non eſt genus.iii. meta.tex.
cõmenti.x.&.x.tex.cõmenti .vi.in capitulo
de ſpecie.quia licet ſit cõmune non tamen
habet differentias extra ſuũ conceptum:ſed
ſecundum Porphi. ſubſtantia deſcendit per
ſuas differẽtias in corporeum & incorporeũ
& in rationale & in irrationale quod conue
nit diuinis & nobis.ergo ſecundum eum in
telligendo auctoritatẽ ut cõmuniter intelli
gitur omnes intelligentie tam prima ꝗ̃ alie
que uocant̃ dii ſunt in genere ut ſupra dictũ
eſt de genere relationis . Ex hoc forte alicui
uideri poſſet ꝙ licet eſſet inconueniens deũ
eſſe in genere abſolute loquendo : tamẽ nõ
eſſet incõueniens deum eſſe in genere cum
determinatione .ſ.ſecundum intentionem
generis deputatam & illimitatam.Dices.ta
lis deputatio ponit eum extra genus. Dice-
rent ꝙ illa deputatio aut illimitatio non po
nit eum extra genus:quia eadem ratione di
cerent ꝙ poneret eum extra formalem ratõ
nem generis relationis.quod tamen omnes
concedunt.omnes enim concedunt ꝙ deo
competit formalis ratio relationis licet non
omnes concedunt ꝙ deus eſt in genere. Vn
de notãdum eſt ꝙ deputatio poteſt eſſe du
plex.una qua poſita illud a quo deputatur
non poteſt ſibi competere niſi metaphorice
quia licet concedamus deum eſſe ubiꝗ; :ta-
men eſſe ubiꝗ; ita deputat̃ ab eſſe ubi quod
eſt predicamentum:quod tale ubi non com
petit ſibi niſi metaphorice:proprie ubi ſolis
corporibus competit ideo non concedimus
deum eſſe in genere ubi . Alia qua poſita il
lud a quo deputatur poteſt ſibi competere
proprie & formaliter.Exemplum :licet con
cedamus angelos eſſe in genere ſubſtantie
tamen deputamus eos ab intenſione ſubſtã
tie compoſite & corporalis . quia tamen eis
poteſt competere formalis ratio ſubſtantie
que eſt ſubſiſtere.ideo concedimus angelos
eſſe in genere ſubſtantie . ſed in propoſito
cum ponimus deum in aliquo predicamen
to ſecundum intenſionem deputatam reti
nemus ſibi formalem rationem illius predi
camenti proprie & formaliter . quantumcũ
ꝗ; enim deputemus relationem ab imper
fectionibus concedimus tamen in deo for
maliter proprie eſſe relationem.ergo &cete
ra.Hic tamen intellige ꝙ non debet abſolu
te cõcedi ꝙ deus ſit in genere.ſi aliquo mo
do cõcedatur ꝙ ſit in genere hoc ſolum de
bet concedi cum locutione denominãte ex
ceſſum eius ſuper alia que collocantur in ge
nere. Verbi gratia.licet concederetur ꝙ eẽt
in genere quia aliquod genus predicatur de
eo ſicut ſuperius de ſuo inferiori . de inferio
ri dico quod habet differentiam propriam
ſub ſuperiori per predicationem ſicut quan
do ſubſtantia predicatur de deo. quia tamẽ
predicatio ſubſtãte de deo ſolum exprimit
hoc quod ſubſtãtia predicatur ſicut ſuperius
de inferiori habente differentiam ſub eo.&
non imponit entitati diuine nec inuenit in
ea finitatem aut limitationem ſicut in crea
turis : ideo debet addi deus eſt in genere .

ſic ꝙ extra genus.id eſt deus eſt ſic in genere ꝙ nichilominus eſt infinitus & illimitatus Ad hoc iuuaret qd ſequit̃ ar.ii.cōtra.ii.rationem Sco.& ſic loquit̃ articulus oxonienſis. xv.ꝙ cauſa prima eſt in gñe & non extra genus error. ¶ SEQVITVR de.ii.ar.ubi dico ꝙ licet nō uelim aſſerere ꝙ deus ſit in genere cum non uideam rationes que communiter hoc ꝓbant cōcludere. ponit̃ enim una ratio a Scoto di.viii.q.ii.poſt mediū ꝙ illud qd debet eſſe in genere debet eſſe poſſibile ſed hoc eſt falſum ergo nichil.ꝓbo minor.ubi intelligēdū ꝙ quodlibet genus diuidit̃ p duas differētias quarum una ſe habet ut priuatio:alia ut habitus.Aliud eſt intelligendum ꝙ illud ſe habet p modum priuationis ut cōmuniter exprimit rem ut impfectam ut hic:inanimatū.&c.ſed aliqn̄ exprimit rem pfectiorē ut īmortale incorruptibile.de quibus Porphirius in.cap de differētia ponit exēplū ꝙ immortale additū dus ſepat deos a nobis.ex quibus arguo. Illa differentia que cōuenit rei & determinat rē ſcdm ꝙ res eſt pfecta cōuenit rei ſcdm ꝙ eſt in actu. ſed differētiā que cōuenit deo ut cōtentus ĩfra ambitū ſubſtātie cōuenit ſibi ſcdm ꝙ res eſt pfecta.qa differētia priuatiua que ē īmortale:independens:increatū & huiuſmōi exprimūt rē ut eſt pfecta ut uiſum eſt.differentia ergo q̄ cōuenit deo ut cōtentū infra ambitū ſubſtātie cōuenit deo ſcdm ꝙ eſt ĩ actu. ſed ut ſibi cōuenit determinari p differentiā ſic ipſum eſt res generis.ergo ſi deus ſit ĩ gñe ſubſtātie deus erit res generis ſubſtātie ſcdm ꝙ in actu nō ſcdm ꝙ in potētia.Itē in.ii.rōe de poſſibili in uoluit Sco.aliā que ē hec. Deus ē ens infinitū:ſed infinitū nō eſt in genere ergo.ſed nec iſta cōcludit neceſario ꝙ nō eſt in genere qa illimitatio non excludit aliquē in genere ſimpliciter.qa illud nō ponit aliqd extra genus ſimpliciter quo poſito nichilominus res remanet ĩ genere eodē. ſed poſita infinitatione & illimitatione ĩ aliquo pp hoc nō excludit̃ a: ꝓprio genere in quo collocat̃ cū multis aliis finitis. Verbi gratia Si linea poneret̃ infinita:adhuc eēt in eodē genere cū corpore & ſupficie finitis. qd patet qa recipet ꝑdicationem quātitatis eſſentialiter.Item qa finitū & infinitū cōgruunt quātitati.nec ualet dicere ꝙ licet q̄titas infinita eſſet in genere quātitatis ꝙ non ſequit̃ deus infinitus erit &c.quia quantitas illa nō diceret entitatem totalem & infinitam ſed preciſe quantitatem ĩfinitam. deus autem dicit entitatem infinitam totalem oīum generum.Contra.ideo oportet concedere ꝙ quātitas infinita non effugit genus quantitatis quia recipit eſſentialem ꝑdicationem quantitatis,tanq̄ concretum per aliam differentiam quantitatis. ſed q̄uis deus dicat totalem entitatem infinitam &c: tamen quando dicit̃ ſubſtantia recipit predicationem eſſentialem ſubſtantie & differt ſpecie ab angelo.ergo.Confirmat̃.ſapientīa concedit̃ in deo:& relatio:& ſic de aliis:ſed remota limitatione & impfectione.quare ergo ratio generīs nō poteſt poni in deo remota limitatiōe & imperfectione.huius non poteſt aſſignari ratio niſi quia limitatio & impfectio ſunt de ratōne generis:ſed hoc eſt falſum ut ꝓbatum eſt ſupra de qualitate. poteſt enim quecunq; ratio generis concipi depurata non conſiderādo tales eſſe.ſicut humanitas poteſt concipi ꝙ nichil ſit niſi humanitas tantum.ergo. Item ab aliis aſſignatur ratio quam reputāt fortiſſimum.ſ.ꝙ eſſe genus eſt uniuocum ſuis contentis:ſed nichil eſt uniuocum deo & creature.ergo &c.Sed iſta ratio forte non excluderet deum eſſe ĩ genere phiſico quia ibi ꝓpoſitio ē falſa.vii.enim phiſicorum textu commenti.xxxi.dicit̃ ꝙ in genere multe latent equiuocationes.Et fortius patet ꝙ non excludit quin poſſit eſſe in genere methaphiſico ibi non oportet genus eſſe uniuocū. quod probatur per ſignum qa philoſophus primo phiſicorum textu commenti.xvi.& Porphi.quarto.Metha.textu cōmenti ſecundi.xx.&.ix.textu cōmenti primi & alibi ambo accipiunt ꝙ ens eſt equiuocum ſeu ꝙ dicit̃ multipliciter ergo methaphiſicus ꝓſupponat demonſtrationes phiſicas & logicas. unde frequenter dicit in analeticis & in phiſica dictum eſt.ergo ſi uniuocatio per ſe requiritur ad ratōnem generis ergo metaphiſicus uolens ꝓbare ꝙ ens non eſt genus nō debet tantum ibi laboraſſe ſed immediate accepiſſe ab aliis locis & concluſiſſe ꝙ non eſt genus quia non eſt uniuocum.Item metaphiſicus ad concludēdum ꝙ ens nō eſt genus potius debebat arguiſſe ex per ſe propriis & eſſentialibus ipſius generis: q̄ ex his que non ſunt de eſſentia generis.ſed tertio meta. textu commenti .x.&.x.textu commenti ſexti ꝓbat ens nō eſſe genus: quia nō habet dif-

ſerentias que neceſſario debent eſſe extra cō
ceptum generis in capitulo de ſpē & non ꝓ
batur ꝑ hoc ꝙ ens non eſt uniuocum. ergo
uniuocatio eſt de eſſentia generis. Nec ualet
q.d cōiter allegatur ꝙ.x.metha.tex. cō.xxvi.
dicit̉ ꝙ corruptibile & icorruptibile plus dif
ferunt ꝙ̄ ſecundum genus.& ita deus nō poſ
ſet eſſe in genere methaphiſico. Non ualet
quia loquit̉ ibi de genere proximo non de
genere generaliſſimo cuiuſmodi eſt ſubſtan
tia & relatio .quō nos loquimur ergo &ce-
tera. Tertio uniuocatio nō impedit quin po
teſt eſſe ī genere logico. Probatio. ſiue phūs
logicus in principio ꝑdicamentorum diſtin
guit ſolum noīa in uniuoca & pure equiuo-
ca ut canis & homo mortuus: ſed ſub uniuo
co ſic accepto continet̉ analogum ergo no
mina que ponunt̉ ibi in predicamento po-
terunt eſſe analoga: ſed certum ē ꝙ deus &
creatura habēt aliquid cōe analogum. ergo
uniuocatio non expellit deum a genere lo-
gico. ¶ ITEM hoc patet. diuidit enim ge
nus ſubſtantie in corpoream & in incorpo-
ream & rationale in deos & nos: ſed hec nō
eſſet bona diuiſio ſi uniuocatio (ut diſtin-
guit̉ contra analogiam) neceſſario requiret̉
ad hoc ꝙ aliquid eſſet in genere logico. de-
us enim & nos non habemus aliquid uniuo
cum ſic ſtricte acceptum. ¶ ITEM unitas
analogie eſt tenuiſſima & latiſſima unitas.
conſimiliter unitas generis generaliſſimi eſt
tenuiſſima & latiſſima unitas. licet ergo ge
nus proximum logicum requireret uniuoca
tionem ſtrictam: tamen genus generaliſſi-
mum logicum non uidetur requirere. Nec
mouent auctoritates porphirii in capitulo
de ſpecie ubi probat ens non poſſe eſſe ge
nus. quia eſt equiuocum ſic dicens neq; enī
commūe homini genus ens. quia ſi quis om
nia entia uocet ut inquit ariſto. equiuoce nū
cupabit non uniuoce. ſi enim unum eſſet
commune omni genus ens uniuoce entia
dicerent̉. ¶ ITEM. iiii. thopi. cap. iiii. cōſi
derādum ſi equiuoca ſpēs gn̄i elemētis uten
dum eſt que dicta ſunt ad equiuocū. Vniuo
cum enim genus & ſpecies: ecce expreſſe ꝙ
logica requirit genus uniuocū: ſed iſta non
mouēt q̄a utrobiq; accipit̉ uniuocum ut di
ſtinguit̉ cōtra purū equiuocū. Propter quod
eſt intelligendum pro porphirio ꝙ ens po-
teſt comparari ad .x. predicamenta preciſe &
abſolute ut ſunt decem prima genera non
penſata alia comparatione eorum ad inui-
cem. Alio modo ut omnia accidētalia com-
parantur ad ſubſtantiam. Et iſto modo pro-
bat phi. iiii. metha. tex. commēti ſecundi ꝙ
ens eſt analogum propter analogiam ſicut
de ſanitate & urina & dieta reſpectu ſanita-
tis in animali. & per conſequens primo mo
do dicunt pure equiuoca. ſed primo modo
loquitur ariſto. in thop̄. & porphi. in capitu-
lo de ſpecie ergo loquit̉ de quarto capitulo
pure equiuoco quod non poteſt eſſe genus:
ſed oportet ꝙ ſit uniuocum large acceptum
ꝙ ſic loquatur porphirius patet. ait enim ſic.
nec omnia eiuſdem generis ſecundum unū
ſupremum genus quēadmodum dicit ariſt.
ſed ſunt poſita quēadmodum in predicamē
tis dictū eſt io. prima genera. q. x. prima prin
cipia. ecce expreſſe ꝙ non comparat iſta ad
ſubſtantiam ſed accipit ea ut ſunt prima ge-
nera & per conſequens ut equiuoce contēta
in ente. ¶ ITEM ſic loquit̉ de equiuoco.
iiii. thop̄. capitulo quarto ut diſtinguit̉ con
tra pure uniuocum & analogū. patet in exē
plis. Ibi enim remittit ad ea que dicta ſunt
de equiuoco. ſed de equiuoco dictum eſt. i. li
bro ca. xii. ubi loquit̉ de pure equoco. ibi. n.
dicit qualiter uox alba: & color albus. & qua
liter acutum dicitur in uoce & magnitudine
& ibidem addit exemplum de ſanitate ꝉ di
eta & urina: ſed non comparat iſtas ſanita-
tes ad ſanitatem ī animali ſicut facit. iiii. me
tha. textu commenti ſecundi & ideo accipit
iſta ut pure ſunt equiuoca. ¶ HEC inſtan
do dixi de uniuocatione quia di. xxv. habe
tur intentio mea. etiam de omnibus aliis di
xi conferendo in iſtis in duabus queſtiōibus
quatenus ſunt extranea.

IN di. x. querit̉ de diuerſis ema
nationibus in diuinis ubi que-
ro utrum generatō actio & ſpi
ratio differūt ex natura rei per
principia ſua formalia: aut pro
priis rationibus formalibus intrinſecis in ge
nere actionis. Quod ꝓpriis in genere actio
nis. quia in deo eſt uere predicamentum ac-
tionis ut probatum eſt ſupra di. viii. ar. ii. ſed
fruſtra eſſet ibi niſi intrinſece poſſet habere
ibi diſtinctas rationes ſecundum diſtinctas
actiōes que ibi repiunt̉. ergo &c. ¶ CON
TRA. ii. de ala. tex. cō. xxxiii. actus diſtingū
tur ꝑ potentias ſed formalia principia uo-
cantur potentie ut patet de potentia calefac

tiua que eſt formale principium caleſactio-nis. ¶ HIC ſex. Primo an iſte emanatiões diſtinguntur ex natura rei. Secundo an illa diſtinctio ſit per pricipia formalia elicitiua. Tertio ꝙ intrinſece & quiditatiue non diſtinguntur per principia formalia ſed ꝓpriis reſpectibus de genere actionis. Quarto ꝙ illa diſtinctõ emanationum innoteſcit nobis & poteſt conuinci per formalem diſtinctionem principiorum elicitiuorum. Quinto ꝙ ex formali diſtinctione principiorum innoteſcit nobis qualiter in diuinis eſt ꝓprie uerbũ: & dicere: & generare: &.ſ.ſ. & amor. ymago: & donum.ſ. quomodo cum predictis ſaluantur ꝙ eodem formaliter ſecunda perſona ẽ uerbum & filius. ¶ AD PRIMVM dicunt quidam ꝙ non. Aureolus ſic. ratio ꝑſonalis conſtitutiua patris eſt ſimpliciſſima & per conſequens omnimode una: ſed tam generatio ꝙ ſpiratio actiua faciunt unam ꝑſonalem conſtitutiuam. ergo probo. quia aliter perſonalitas patris ſubiceretur ſpirationi actiue & ſic eſſet accidens adueniens ſuppoſito patris. ¶ ITEM ſi realiter differant ergo in patre due ſunt realitates: aut ergo ſuppoſitum patris una cõſtituit eſſentialiter: & alia accidentaliter. hoc ẽ falſum ne cogamur compoſitionem accidẽtalem ponere in deo aut ſuppoſitum patris eſt cõſtitutum ex utraqꝫ eſſentialiter. hoc etiam eſt falſum ne cogamur ponere compoſitionem eſſentialem. Aut erit utraqꝫ ſic ꝙ non ueniat ad aliã conſtitutionem. hoc eodemmodo eſt falſum ne ponatur ꝙ in ſuppoſito patris ſint plures rẽs in cõnexe ſed penitus diſperate. Iſtam opinionem reprobo ſtatim ibi: ſed interim oſtẽdo ꝙ iſta non cogunt licet ſint pulchra. communis enim opinio ponit ꝙ relatio compárata ad eſſentiam non differt realiter ab ea ſed ſolum in ordine ad oppoſitum: & ſecundum hoc ſpiratio actio ſicut generatio actõ (ut comparant̃ ad eſſentiam in patre) ſunt una res: ſed due realitates relatiue in ordine ad oppoſitum. Et tunc diceret̃ ad primum ꝙ ſpiratio actio non erit accidens ſuppoſito patris. quia ut comparat̃ ad ſuppoſitum trãſit in eandem rem cum patre: ſicut paternitas ut comparatur ad patrẽ eſt pater: & eodem modo omne aliud quod eſt in patre. Nec diceret̃ accidens ut compatat̃ ad oppoſitum. quia relatio ex preciſa ratione qua ad oppoſitum non eſt accidẽs. quia tunc paternitas in diuinis eſſet accidens: ſed relatio eſt accidens eo ꝙ accidit ſubiecto & non eſt eadem res cum eo ut patet in creaturis. & ideo aug. v. de trini. ca. v. negat iſtã cõſequentiam non ẽ ſbã ergo eſt accidẽs. qa relatio que eſt patris ad filiũ non ẽ ſubſtantia: & tñ nõ ẽ accidens. qa ẽ eadẽ ſibi idẽptitate. Per illud patet ad ſecundũ. ꝙ cõceſſo ꝙ in patre ſint due relationes reales in ordine ad oppoſitũ. uel duo reſpectus de genere actiõis nõ ponunt in ſuppoſito patris cõpoſitionẽ nec accidentalem nec ſbãlem: nec pluralitatẽ agregationis qa in cõparatione ad ipſum ſunt idẽ: ſed ſolũ ponunt pluralitatẽ diſperatã in ordine ad oppoſitos terminos ꝙ non ẽ īpoſſibile: ſicut nec ꝙ paternitas & filiatio ponãt oppoſitã pluralitatẽ in ordīe ad termīos oppoſitos Vt clare uideas bñ fore reſponſum debes cõſiderare ꝙ argumẽta uident̃ ymaginari ꝙ generatõ actio & ſpiratio actio: comparant̃ tripliciter.ſ. ad ſuppoſitũ patris: & ad terminos oppoſitos: & ad inuicem. & tũc ymaginant̃ ꝙ ut comparant̃ ad inuicẽ ponerent in patre cõpoſitionẽ: aut agregationẽ: ſed hoc nõ eſt uerum ut ꝓbat̃ in fine iſtius arti. ymo qñ cõpant̃ ad inuicẽ ī patre tanꝙ duẽ relationes diſpate in eo illa compatio quã ad inuicẽ comparant̃ ut diſpate: ẽ illa eadẽ qua comparant̃ ad oppoſitos terminos: ſed cũ cõpatio qua relatiua comparant̃ ad inuicem oppoſitione relatiua non ponit cõpoſitionem. patet ꝙ nullo modo componunt̃. ¶ IDEO alii arguunt aliter pater generat & ſpirat: aut ergo generat inꝙtũ unus: aut inꝙtũ duo: ſi ut unus tũc ſic. quia pater & filius ſpirãt inꝙtum unus ideo non diuerſis ſpirationibus ſed una. ergo ſi pater generat & ſpirat inꝙtum unus nõ erunt generatio & ſpiratio diuerſa realiter. ſi ut duo ergo pater ẽ compoſitus. ¶ ITEM ſi differũt: aut ergo ſeipſis quod non eſt. quia tunc in nullo conuenirent & ita in eſſentia nõ: aut differunt aliis: nõ eſſentia. qa illa nõ diſtinguit nec diſtinguit̃ non perſona. quia perſone eſt diſtingui non diſtinguere non notionibus: quia ſi iſte differunt hoc erit aliis notiõibus & ita in īfinitũ. ergo nullo mõ. ¶ ITEM ſi differũt: aut drã accñtali aut ſubſtãtiali: nec ꝙ ſic neqꝫ ſic. qa neutra drã ẽ ī deo: de ſubſtãtiali certũ ẽ: de accidẽtali ẽt: qa accidẽs ñ ẽ ī deo. ¶ SED ſcotus tenet cõtrariũ qa ꝑſone differunt per ſuas emanationes: ſed ꝑ

ſone differunt ex natura rei.ergo &c.Maior patet.niſi eſſent relationes originis nulla eſſet diſtinctio pſonarum. ¶ ITEM a diuerſis inquantum diuerſa non procedit idem effectus.qa ſi a diuerſis ſit idem effectus hoc erit ſecundū ꝙ dicunt unū.ſed iſte emanationes ſunt a diuerſis inq̄tum diuerſa.qa unum eſt ab uno ꝑciſe:alia a duobus & non ꝑciſe ab uno:imo a duobus unitis ſolum:ſed unū ꝑciſe & nō unum preciſe &c. ¶ ITEM cōtradictoria non dicunt̃ de eodem ſecūdum idem:ſed emanatio.ſ.ſ.eſt ꝓceſſio non generatio & hoc ex natura rei.ergo &c.Probatō minoris.quia qua rōne eſt concedere in diuinis ꝙ ex natura rei pſona.ſ.ſ. nō ſit pſona filii ꝙ ab oībus conceditur:ita ut uidet̃ eadem rōne eſt concedere ꝙ proceſſio.ſ.ſ.non ſit generatio quia ſicut nec ibi ſequitur aliqua differentia niſi relatiua in ordine ad terminos oppoſitos:ſic nec hic ergo ꝓceſſio non ē generatio ex natura rei. ¶ ITEM actus productus uerbi & ꝓductus amoris differunt ex natura rei in ymagine creata & hoc eſt perfectionis.Probatur qa faciunt ad ymaginem trinitatis:ſed ꝙ differant in eſſentia hoc imperfectionis: ſed quod eſt perfectionis eſt in deo ponēdum ammoto eo qđ eſt imperfectionis ergo generatio uerbi & proceſſio.ſ.ſ.differunt ex natura licet non in eſſentia: nec mouet decretalis ut dicūt iſti que negat.iiii.res.quia loquitur de quattuor rebus que non eſſent una ſumma res:patet ibi de hoc pulchre diſtin.xxxiiii. ¶ POTEST ergo probabiliter dici ꝙ diſtingunt̃ ex natura rei tanq̄ due diſperate relatiōes in patre & hoc in ordine ad generationem paſſiuam qa nō plus ponit una relatio compoſitionem cum eſſentia q̄ alia eodem modo;accepta:ſed paternitas uel generatio actiua comparatur ad oppoſitum non ponit compoſitiōem .ergo ſpiratio actio ut ſic. ¶ ITEM habitudines que ſequunt̃ rem ut res eſt in habitudine ad diuerſa correlatiua ex natura rei differūt. ex hoc enim probat̃ ꝙ calefacere & exſiccare I igne dicunt diſtinctas relationes reales: ſic ē in propoſito ergo:probo.certū eſt el ꝙ generat̃ & ſpirare ex natura rei ſequunt̃ patrem & non ſolū ſcđm eſſe intelligibile:ſed ſecūdum eſſe reale & non reſpectu eiuſdem producti:ſed duorum. ¶ ITEM licet ab eodē agente poſſent procedere diuerſi effectus ut a ſole liqueſactio & conſtrictio: tamen impoſſibile eſt hoc ſine multitudine actionis I eſſe relatiuo ad diſtinctas paſſiōes & hec ex natura rei cauſa ē.quia aliter eſſet aliqua paſſio in re cui non correſponderet in re correlatiue ſua actio .& ita non eſſent predicamēta uniuerſaliter in inuicem reſpectiua ſed in propoſito ponuntur duo effectus.ſ.duo producta.ſ.filius &.ſ.ſ.ergo oportet actiōes reales multiplicari ſecundum numerum.paſſionū que ſunt generare & ſpirare. ¶ ITEM quecunq; uni & eidem ſunt eadem inter ſe ſunt eadem primo phi.tex. cōmenti.xvii.& primo elenchorū cap.iiii. ſi ergo ſpiratio & generatio in parte ſunt eadem relationi illi que uocat̃ generatio.ergo generatio eſt ſpiratio .ꝙ nullus cōcedit maxime ut comparātur ad ſuos oppoſitos terminos ut hic diſputo. ¶ PROBATIO huius qa tunc nō ſaluarent̃ quattuor relationes in diuinis quod omnes doctores concedunt. ¶ ITEM ſpiratio actio conuenit filio ſicut & patri .ergo qua ratione non poteſt diſtingui a generatōne actiua in patre propter multiplicationem rerum quam poneret in patre eadem ratione nec a generari in filio diſtingueretur.quia idem ſequitur.ſed non in filio diſtinguitur. quia aliter .ſ.ſ.non originaretur paſſiue a filio .oportet enim originari per actiōem oppoſitam: ¶ ITEM ſicut generare ad generari: ſic ſpirare ad ſpirari:ergo a commutata proportione:ſed in commutata ꝓportione generari & ſpirari differūt in habitudine ad oppoſitos terminos. ¶ HERVEUS tenet contrarium & aureolus. ¶ DICES ꝙ non tangit difficultatem. quia ꝓbatiōes tue currunt de iſtis relationibus uel actionibus ut comparant̃ ad oppoſitos terminos :non autem ut comparant̃ ad inuicem in eſſe diſperato:ſed ut cōpant̃ ad oppoſitos termīos ſic omnes concedunt ꝙ diſtingunt̃.Sed ſolum de tertio modo eſt difficultas.quia difficultas doctorum an.ſ.ſ.diſtingueret̃ a filio ſi non procederet ab eo:eſt comparando filium &.ſ.ſ.in inuicem ſecundum ratiōes diſperatas generari & ſpirari ergo non tangis difficultatem.nec ponis aliud niſi quod omnis opinio ponit. ¶ RESPONDEO ꝙ ſi realiter diſtingūt̃ ut ad oppoſitos terminos ſequit̃ ꝙ ut cōparant̃ ad inuicem ſcđm eſſe deſpatū drn̄t realiter qa idē eſt ſic comparari ad ſe.ſi ergo repugnat primū demōſtratum ſequit̃ ꝙ etiam ſecundū.& qa eſt idē ſequit̃

ꝙ tango difficultatem que eſt in ꝓpoſito.ſ.
ꝙ diſtinguunt᷑ ut comparant᷑ ad inuicẽ diſpa
te.etiam facio opꝫ.cõtra alias.quia alii dicunt
ꝙ diſtinguunt᷑ ut ſolũ comparant᷑ ad oppoſi
tos terminos:ego uero dico ꝙ ſi diſtinguunt᷑
ut ad oppoſitos terminos ꝙ ſimul ſequit᷑ ꝙ
diſtinguunt᷑ ut comparant᷑ ad inuicẽ: etiã ex
hoc reduco alios ad cõtradictionem .Proba
tio aſſumpti.ſcilicet ꝙ ſe uel ſic comparari ẽ
idem.quia in propoſito per te loquimur de
generare & ſpirare ut comparant᷑ ad inuicẽ
ſecundũ ſuã diſperationẽ:ſed certũ eſt ꝙ per
hoc ꝙ reſpiciunt oppoſitos terminos diſpa
tos ſcilicet genitũ & ſpiratũ.per hoc inq̃ hñt
ſuã diſperatiõem ad inuicẽ ergo &c. Minor
patet.ablato enim ꝙ nõ reſpiciunt oppoſi-
tos terminos nõ eſt ymaginabile ꝙ quõ ſũt
diſpata ab inuicẽ.qa n̄ ẽ imaginabile ꝙ ſint diſ
perata ab inuicẽ.niſi ſaluet᷑ eoꝝ entitas qui
ditatiua & formalis:ſed eorum entitas qui-
ditatiua &c.eſt ꝙ eſſe eorum eſt ad aliud ſe
habere.ergo &c.Patet. in ſimili & de facto
genitus & ſpiratus diſtinguunt᷑ ab inuicẽ rela
tionibus diſperatis. ſed nulli ymaginant᷑ ꝙ
aliter diſtinguunt᷑ relationibus diſperatis niſi
ut iſte relationes diſpate reſpiciũt oppoſita.
ſ.gñantem & ſpirãtẽ ergo patet ꝙ idem eſt
ſic & ſic loqui. ❡ DICES quare magis gñа
re & ſpirare diſtinguunt᷑ realiter ab inuicẽ p
reſpectus ſuos diſpatos quos retinent ad op
poſita q̃ eſſentia & relatio accepta realtione
ut ad oppoſitum cum maior diſpatio ſit in
ter abſolutũ & reſpectiuũ q̃ inter diſperata
& reſpectiua. ❡ RESPONDEO ꝙ gña-
tionem actiõem & ſpiratiõem actionem ad
inuicem cõparari tanq̃ duo diſpata ab inui
cem realiter põt dupliciter intelligi.uno mõ
ꝙ ꝑciſe ad inuicẽ compent᷑ ſecundũ cõpara
tiõem diſpationis.Alio mõ ꝙ p cõparatio-
nem oppoſitionis quam.ſ.utraq; illaꝝ dicit
ad oppoſitum terminũ.Primo mõ eſſet he
reticum dicere qd cõcederet qui teneret ꝙ i
deo eſſet realis diſtinctio alia q̃ ubi obuiat
relationis oppõ . Secundo mõ concedit᷑ ab
omnibus oẽs enim concedunt ꝙ in diuinis
ſunt.iiii.relationes reales oppoſite ad inui-
cem.& ut ꝓbatum eſt iſta differẽtia qua diſ
ferunt realiter.ut diſpata ab inuicem.hec eſt
eadem differentia & nõ alia ab ea qua diffe
runt in ordine ad oppoſitos terminos.ideo
nõ eſt periculũ.Per hoc ad dubitationem di
co ꝙ quãdo eſſentia & relatio cõparant᷑ ad
inuicem ibi eſt ꝑciſa cõparatio extremorum
ſcdm cõparationem diſperationis nõ oppo
ſitionis relatiue.nõ enim habet eſſentia unũ
extremũ oppoſitũ correlatiuũ & aliud pater
nitas.ſicut generatio actio & ſpiratio actio.
ideo ſi ad inuicem comparent᷑ hoc erit com
paratione diſperata tantum ſed nec diſpera
ta diſtinctio realis ut per ſe patet:nec ex na-
tura rei põt in deo concedi aliquorum ad in
uicem.qa ſequeretur aggregatio ut probat᷑
di.xxxiiii.in quarto arti.dicto ſecundo licet
hoc nõ ſequat᷑ ad diſtinctionem relatiuam
oppoſitam: quare non eſt ſimile.Ex hiis po
teſt argui ad principale ſcilicet ꝙ qui conce-
dit ꝙ realiter diſtinguunt᷑ ut diſpate ꝙ opor
teat eũ concedere ꝙ idem eſt diſtingui ut diſ
perate:& ut oppoſite. & maxime ſecũdum
negãtes ꝙ relatio realiter diſtinguit᷑ ab eẽn
tia.Probo.tota enim cauſa quare decretalis
fir.cre.negat relationem differre realiter ab
eſſentia eſt.quia ut comparat᷑ ad eſſentiam
ſe hñt ut duo diſperata:& nõ ut oppoſita &
p conſequens faciunt agregatiõem. Si ergo
in ꝓpoſito dicas ꝙ ſpiratio actio & genera
tio actio in patre realiter diſtinguant᷑ ut ſũt
diſpata ꝑciſe.Idẽ ſequit᷑ ergo ſi diſtinguant᷑
hoc erit retinẽt oppoſitiõem relatiuã ad op
poſitos terminos.Probatio ma.decretalis eſt
inter pſonas concedit realem diſtinctionem
quia ibi ẽ pater qui gñat:filius qui gñat᷑ &c.
ecce realis diſtinctio pp oppoſitionem rela
tiuã:ſed quia illa non ſaluat᷑ inter pſonas &
eſſentiã : ideo dicit ꝙ ſunt una res. Nota ꝙ
regula que dicit ꝙ oĩa ſunt eadẽ niſi ubi ob
uiat relõnis oppoſitio:ẽ uera ubi obuiat uel
ubi includit᷑ iſta obuiatio quod eſt in diſpa
tis relatiuis ut dictum eſt. ❡ AD argumen
ta alioꝝ.Ad primum quando dĩ ꝙ pater ge
nerat & ſpirat inq̃tum unus &c . dico ꝙ nõ
inq̃tũ unus: ſed inquantum duo & alio mõ
ſe hñs ſecundum aliũ & alium reſpectum in
gñe actionis ad aliã & aliã paſſionem.ut pa
tebit arti.iiii.nec tñ ſequit᷑ cõpõ. qa forma-
les reſpectus de genere actionis non cõpo-
nunt cum eſſentia ſicut nec relatio de gene
re relõnis.Ad ſecundũ dico ꝙ ſuis formali-
bus rõnibus differunt & ibi eſt ſtatus.Ad ter
tiũ dico ꝙ differunt nec ſubſtantia nec acci-
dente:ſed ibi in diuinis ẽ mediũ.ſ. relõe ſe-
cundũ aug.v.de trini.que differẽtia ſi ꝓprie
nominet᷑ dicet᷑ notionalitas. ❡ SEQVI
TVR de ſcdo arti.ubi dicit gdĩ.aureolus.

ꝙ nõ differunt neq̧ ꝑ principia ſua elicitiuã
neq̧ p terminos. s. tñ qa illa diſtinctio eſt p
extrinſeca. hic querit̃ de intrinſeca. tñ qa in
tellectus & uoluntas diſtinguunt̃ p connota
ta. hec opinio tacta eſt ſupra di.ii.q.ii.ar.ii.
hic ago de diſtinctione penes ipaſmet ꝓceſ
ſiones. ¶ ALII hoc ꝓbant ſic. qa emana-
tiones uel operationes poſſunt eſſe diuerſe
ſtante idemptitate principii elicitiui utriuſ-
q̧. ergo iſte emanationes nõ habent ſuã dif
ferentiã ex pricipiis. patet añs in ſole reſpe-
ctu cõſtrictionis & liquefactionis. cõſequen
tia eſt manifeſta. ¶ ITEM aut ipſa princi
pia ſe ipſis differunt & nõ p aliud: & eadem
rõe ipſe emanationes ſe ipſis & non p prin
cipia ipſa: aut aliquo alio & de illo eſt q̄ren
dum & ſic ĩ infinitũ. Secundũ ꝓbat̃ ſic. p au
reolũ. primo qa formales termini ſunt ipro
ducti ibi. quere ſupra di. iiii. ar. ii. Item dato
ꝙ eſſent arguo ſic. cauſa non diſtinguit̃ per
ſuũ effectũ: nec prius p poſterius eſſentialiter
dico: ſed ex actibus cauſant̃ termini tãq̄ po
ſteriores. ¶ ALII arguunt ſic. qa termini
ſunt pſone ſed pſone nõ diſtinguũt ſed diſtin
guunt̃. ergo termini non diſtinguunt emana-
tiones. Item ipſe emanatiões q̄ ſunt relatio
nes origĩs diſtinguunt pſonas ſi ergo & ipſe
diſtinguerent̃ p terminos ipſos que ſunt p
ſone eẽt circulatio. ¶ SECVNDO ergo
cõcludunt ꝙ ſe ipſis differunt obiectũ ſicut
differẽtie generis. ¶ CONTRA illos ul
timos prio (ꝙ emanationes nõ differunt ſe
ipſis) ꝓbat̃ ſic. Illa ſe ipſis differunt que ĩ nul
lo conueniunt niſi ſolum in ꝑdicato tran-
ſcendente ſicut differentie non conueniunt
in aliquo alio niſi in ente. quia illud maxĩe
eſſet genus. in genere aũt conuenire nõ poſ
ſunt. quia ſe totis & ſe ipſis non differrent:
ſed iſte emanatiões cõueniunt in eſſentia: &
non ſolum ymo in genere ſuo conueniunt
ſcilicet in hoc ꝙ ſunt emanationes ergo.
¶ ITEM illa non differunt ſeipſis primo
que reduci poſſunt ad realem differentiam
priorẽ: ſed iſte emanatiões ſunt huiuſmodi.
poſſunt enim reduci ad hoc ꝙ una eſt preci
ſe ab uno. alia a duobus. ergo. ¶ ITEM
unumquodq̧ ab alio differt per illud quod
ẽ. ergo unumquodq̧ ſicut ſe habet ad enti
tatem ſic ad differentiam ſed iſte emanatio
nes non ſunt entia a ſeipſis quia ſunt opatio
nes & actiones: actiones autem neceſſario
ſunt ab aliis. ¶ ITEM ſecũdum iſtos met
iſte emanationes ſunt relatiões originis: ſed
relationes originis in eodem fundamento
non differunt ſeipſis primo: ſed ex diuerſis
modis ſuis fundandi quia relatio modo po-
tentie & modo unius in creaturis non diffe
runt ſeipſis ſaltem ſecundum illos qui dicũt
ꝙ ſunt una res cum fundamento. nec etiam
ſecundum illos qui dicunt ꝙ ſunt alia res a
fundamento. quia ſaltem ſecundum iſtos di
uerſe relationes ſpecie preſupponunt ſibi di
uerſos modos fundandi ſicut diuerſe forme
ꝑſupponunt materiam diuerſimode diſpo
ſitam: ſed que ꝑſupponunt priorem differẽ
tiam: non differunt ſeipſis primo. ergo iſte
emanationes non differunt ſeipſis primo.
¶ SECVNDO contra aureolus ꝙ intel
lectus & uoluntas non diſtinguuntur per con
notata ſolum ut ipſe intelligit ſcilicet ꝙ nõ
ex natura rei. quere di.ii.q.ii.ar.ii. Probatur
ſic. Iſte emanationes bene concederent̃ dif
ferre p ſua principia: ſi ſua principia differrẽt
ex natura rei. quia pp aliud non negat̃: ſed
hoc eſt. ergo. Probo. quia agentia ſunt prin
cipia actionum: ſed reſpectu unius actionis
principium eſt una perſona preciſe. s. pater
reſpectu alterius due. s. pater & filius: ſed
pater differt realiter a filio: & pater & filius
a. s. s. ergo. Secũdo oſtendit̃ ꝙ nõ ſolum acci
piendo principium ꝓ agente ꝙ differant ex
natura rei: ſed ꝓ principiis formalibus relati
uis arguo ſic. eẽntia diuina põt fundarĩ duos
oppoſitos reſpectus realiter diſtinctos ex illi
mitatione ſua. ergo eſſentia ut in pſonis põt
fundare duos diſparatos reſpectus ex natura
rei diſtinctos puta reſpectus itellectus & uo
luntatis que fundant̃ reſpectu duarum diſ-
paratarum emanationum. ꝓbatio conſequentie
qa ſicut duo oppoſiti reſpectus in diuinis cõ
ſequunt̃ eſſentiam ut in pſonis: ita intelle-
ctus & uolũtas. ſicut oĩa alia attributa nõ ſo
lũ cõſequunt̃ eſſentiã abſolute: ſed etiã cõſe
quunt̃ eſſentiã in pſonis. ſicut igit̃ duo op-
poſiti reſpectus qui conſequunt̃ eſſentiã ut
in pſonis ex illimitatiõe ſua poſſunt funda
ri in eſſentia & realiter diſtĩgui. quia hoc nõ
arguit compoſitionem. ita reſpectus intelle
ctus & uoluntatis qui ſunt reſpectus diſpati
poterunt conſequi eſſentiam ut eſt in pſona
generante & ut in pſonis ſpirantibus & ex
natura rei diſtingui. quia nec reſpectus diſpa
ti arguũt compoſitiõem in deo ſicut nec op
poſiti. Hec ratio declarat̃ di.v.q.ii.ar.ii.ſ.

¶ ITEM quibus conueniunt actus operatiui eiſdem competunt actus productiui. ſicut enim intellectui competit itelligere: ita uerbum formare etiam in nobis: ſed intelligere non attribuitur eſſentie in diuinis ſed intellectui: uelle etiā non attribuitur eēntie ſed uoluntati, igitur intellectui in diuinis nō eſſentie attribuitur gignitio uerbi. & eodē modo ſpiratio amoris uel .s.s. uoluntati.

¶ ITEM qua ratione in diuinis eſt ueriſſime uerbum & amor eadem ratione ē ibi ueriſſime intellectus & uoluntas. quia qua ratione dicetur unum methaforice & non uere: eadem ratiōe & reliquum: ſed (ex hoc ꝙ ueriſſime ſunt ibi uerbū & amor) ipſa ex natura rei diſtinguūtur. ergo & hic. ¶ ITEM ſic arguo & primo ſuppono ꝙ ubi eſt realis emanatio ꝙ principium illius emanationis formale debet eſſe formaliter ex natura rei hoc eſt manifeſtum. quia licet multi negant ꝙ realiū ꝑfectionū diſtinctarū principia ſunt formaliter diſtincta. nullus tamē negat qn emanationis realis & ex natura rei ſit principium formale reale ex natura ſicut multi negant ſapiētiā in diuinis ex natura rei diſtingui a bonitate: nullus tamen negat quin ex natura rei ſit ibi ſapientia formaliter. Secundo ſuppono ꝙ qñ aliquod agens (& ſi ſit illimitatū) ꝑducit per aliqđ principiū formale & illimitatū aliquem effectum ex natura rei diſtinctū ab eo: dum mō ille effectus ſit adequatus ſuo formali principio nūq̄ per illud principium formale ut eſt formale principium illius productionis propriū producit maiorem effectum ex natura rei diſtinctum a primo niſi habeat aliud principium formale ex natura rei diſtinctum a primo uel niſi habeat aliam potentiam paſſiuam ex natura rei diſtinctam a prima in primo termino adequato: cum ergo pater ex prima ſuppoſitione: per principium formale ex natura rei producit filium: & ſecundum omnes tanti q̄ effectum adequatum formali principio ꝑductiuo. ergo ſi ſecundo producit .s.s. qui ex natura rei formaliter differt a filio. uel erit aliud principium formale ex natura rei diſtinctum a primo quod eſt propoſitum. uel erit alia potentia paſſiua formaliter ex natura rei differens a potētia paſſiua formalr ex natura rei differē a potētia paſſiua in filio qui fuit terminus prime productionis qđ eſt etiā ꝓpoſitū. qa qua rōe uel maiori qua ibi poſſunt cōcedi due potētie paſſiue ex natura rei differentes: eadē & due actiue. Itē ſecūda ſuppoſitiō ē manifeſta ex hoc qa cū illud pricipiū formale ponit̄ habere terminū adequatū ex natura rei. ergo q̄tūcūq̄ ipſum ſit illimitatū exhauſta ē tota fecūditas quā habebat agēs ī illo formali pricipio ut ipſum eēt pricipiū formale ꝓpriū reſpectu illius termini adequati. ergo ſi agēs habebit nouū effectū diſtinctū ex natura rei a prio. uel neceſſario hēbit nouū pricipiū formale ex natura rei diſtinctū a prio uel ſaltē nouā potētiā paſſiuā ex natura rei differentē a pria rōne cuius potētie mediāte prio pricipio formali nouū effectū ex natura rei differentē a prio formali pōt. Illud totū patet in ꝓductiōe ſolis de hoc di.v.ar.iii.ī fine. Sed cōtra diſtinctionem formalē principiorū ſunt tres difficultates dn̄s Gui.i.q.ordinariis. ¶ PRIMA qa principium unitiſſime cōtinens omnes ꝑfectiones nō minus pōt in omnes actus ꝑ hoc ꝙ eſt unitiſſime cōtinens q̄ ſi ꝑ diſtinctas & differentes ꝑfectiones hoc haberet: qđ patet qa ex hoc ꝙ illa cōtinet unitim nō ē minoris ꝑfectionis in agendo ſed maioris. qa oīs uirtus unita plus ē īfinita & ꝑfecta & īmēſa q̄ multiplicata uirtus. xvii. ꝓpoſitiōe de cauſis: cōmētator ibidē. uirtus qñ magis aggregat̄ & unit̄ magnificētior & uehemētior fit & facit opationes mirabiles & q̄to magis ꝑtit̄ & diuidit̄ minorat̄ & debilitat̄ & operationes uiles facit: ſed ſi deus haberet diſtinctas ꝑfectiones eēt principiū diſtinctarū emanationum ergo ꝑ hoc ꝙ unitiſſime cōtinet omnes ꝑfectiōes poterit eē principiū diſtinctarū emanatiōnū. Scđa qa qñ aliqđ ē ſcđm ad plures opatiōes uel ꝓductiones ordine naturali īpoſſibili aliter ſe habere ita ē determinatū ad illas plres ſicut ſi ñ eēt ſcđm niſi ad unā illarū qa ex quo ordīe naturali īpoſſibili aliter ſe habere primo ꝓducit unā & .ii. aliam q̄tumcunq̄ ſit unum & illimitatum ita ſufficienter tamē utrūq̄ ē determinatū ac ſi eſſet diſtinctum principium reſpectu utriuſq̄: ſed deus eſt ſecundus ad duas ꝓductiones habentes ordinem naturalem impoſſibilem aliter ſe hr̄e ergo q̄tumcūq̄ principium ꝓductionis in eo ſit illimitatum & indiſtinctum ita bene erit principium ꝓducendi ī plura ac ſi diſtingueret̄. Tertia eſt. quia ad hoc ꝙ eſſentia ſit principiū ꝓductionis ſufficit ꝙ non ſit ſub reſpectu repugnante

ꝓductioni.exemplũ:eſſentia in patre eſt pri cipium ꝓductionis filii quia eſſentia ut ſub reſpectu paternitatis nõ repugnat eẽ principium ꝓductionis filii eſſentia ãt in filio nõ ẽ pricipiũ ꝓductiõis pr̃is. qa eſſentia in filio eſt ſub reſpectu repugnante ad ꝓductiõem pr̃is:filio.n.repugnat ꝓducere ſuũ patrẽ: ſed eſſentia ut in pr̃e non eſt ſub reſpectu repugnante ꝓductioni filii ut ꝑ ſe patet.nec eẽn tia ut in pr̃e & in filio eſt ſub reſpectu repugnante ꝓductioni.s.s.non enim repugnat duobus ſpirare.ergo eſſentia ut in una pſona & eſſentia ut in duabus pſonis eſt ſufficiens principium ꝓducendi diſtinctas pſonas ita ꝙ ille emanationes p̃ciſe erunt diſtincte propter ſuppoſita diſtincta & nullo modo propter aliam diſtinctionem formalem in principiis elicitiuis ſcilicet intellectus & uoluntatis. ¶ TVNC dubitat̃ quomodo ibi ſaluat̃ ueriſſime uerbum & amor cum ille emanationes non ſunt ꝑ intellectum & uoluntatem: ¶ RESPONDENT.iiii. ar.ꝙ de ratione uerbi & amoris ſunt duo. unum eſt ꝙ habent ꝓprium.s.quod primũ quod ꝓducit̃ in natura intellectuali eſt uerbum.Secundum autem quod ꝓducit̃ in natura intellectuali eſt amor. ¶ ALIVD habent ꝓprium quod uerbum in natura intellectuali eſt ab intellectu:amor autem a uoluntate:Ad ꝓpoſitum dicunt ꝙ in diuinis ueriſſime ſaluat̃ uerbum.ſ.& amor q̃tum ad hoc ꝙ filius primum eſt quod ꝓducit̃ in natura intellectuali eſt uerbum &.ſ.ſ.quod eſt ſcdm ꝓductũ in natura itellectuali ẽ amor: non autem in diuinis debet ſaluari ueriſſime amor & uerbum q̃tum ad hoc ꝙ uerbũ ꝓcedit ab intellectu &.ſ.ſ.a uoluntate tanq̃ a principiis diſtinctis. Contra oſtendo: ꝙ iſtam reſponſionem non oportet dare quia aliter ualde apparentius poſſet reſponderi dicendo ꝙ licet in deo non diſtinguant̃ formaliter uolũtas & intellectus tñ ĩ deo ẽ formaliter intellectus & formaliter uoluntas. quando ergo querit̃ quomodo erit ibi ueriſſime uerbum & ueriſſime amor:ſufficit ꝙ ibi ſit formaliter ex natura rei intellectus & uoluntas.ꝙ autem diſtinguant̃ in deo formaliter intellectus & uoluntas non requirit̃.ſufficit enim ꝙ formali termino.s.uerbo correſpondeat formale principium.s.intellectus:& amori uoluntas.ꝙ autem iſta formalia principia formaliter diſtinguat̃ non oportet.non enim requirit̃ tanta diſtinctio in pricipiis ſicut in principiatis. declarationem huius quere di.ii.q.ii.ar.iiii. ¶ ITEM contra reſponſionem illam ĩ ſe arguo ſic. quia illud qđ ꝓducit̃ in creaturis tanq̃ primũ ĩ natura intellectuali illud nõ eſt uerbũ ſi hoc ĩtelligat̃ de abſolute pri͛o.qa primũ abſolute loquẽdo in natura ĩtellectuali ẽ intellectus agens ſcdm ponẽtes potẽtias aĩe oriri ab eẽna:ſed in deo nõ ẽ intellectus agens: ergo iſto mõ dicẽdi nõ ſaluabit̃ uere uerbũ ĩ diuinis. hoc ẽt non põt ĩtelligi de pri͛o qđ ꝓcedit de intellectu niſi hoc intelligẽdo de potẽtia pri͛a ſed de alia ſubſtantia que primo ꝓcedit in natura intellectuali.ſicut ymaginaremur ꝙ intellectus ꝑ actum intelligendi ꝓduceret unã intelligentiam ſicut poſuit auicẽ.de intelligentiis.quia ubicũq; conceditur ꝓductio ſubſtantie ibi nõ ſolum cõcedit̃ ſubſtantia que eſt terminus ꝓductionis ſed cõcedit̃ potentia:ſicut in diuinis cõcedimus potẽtiam gñatiuam.ſic ergo oportet cõcedi ꝙ illud ẽ uerbum quod ꝓcedit primo in natura intellectuali a potentia intellectiua ut potentia eſt diſtincta cõtra ſubſtantiam intellectualẽ & cõtra intellectum agentem:quã potentiã intellectiuam uocamus in nobis poſſibilem & hoc eſt ꝓpoſitum:ſed qđ intellectus cognitiuus dei qui in nobis uocat̃ poſſibilis ẽ formale principium ꝓducendi uerbũ. Ad hoc di.v.q.ii.ar.i.ſ.Item põt argui ſic ſicut in.s.s. reſpectu utriuſq; pſone ponit̃ unus diſtinctus reſpectus.s. ſpiratio paſſiua & ẽt in filio reſpectus patris ponit̃ unus diſtinctus reſpectus.s.gñatio paſſiua ita ecõuerſo in patre generãte reſpectu filii ponit̃ unus reſpectus diſtinctus.s.paternitas & in patre & filio ſimul reſpectus .s.ponit̃ alius diſtinctus reſpectus.s.ſpiratio actio. ſcdm eñ omnes ꝑ iſtũ modũ ponunt̃.iiii.notiones ſed nulla ratio põt aſſignari quare reſpectu uerbi & amoris in deo nõ poterũt cõſimiliter cõſiderari duo reſpectus oppoſiti.s.intellectus dictiui & uoluntatis ſpiratiue ſicut reſpectu geniti & ſpirati cõcedunt̃ reſpectus diſtincti potẽtie gñatiue & ſpiratiue.nõ enim ſponunt plus cõpoſitionẽ hic q̃ ibi.ergo nõ ponere intellectũ & uoluntatẽ in diſtincta pricipia.Propter ſolutiõem argumẽtoꝝ intelligẽdum ꝙ iſta diſtinctio ĩtellectus & uolũtatis põt intelligi dupliciter. Vno mõ abſolute ꝑ diſtinctiõem ſuppoſitoꝝ ꝓductoꝝ. Alio mõ

pp cõditõem ꝓductoꝝ. Dico ergo ꝙ nõ requirit᷑ diſtinctio intellectus & uolũtatis pp diſtinctiõem ſuppoſitoꝝ ꝓductorum ymo eẽna (ut illimitate ut unitim cõtinet omnes ꝑfectiones) poſſet ꝑſonas diſtinctas ꝓducere. dũ mõ haberet principium ꝓducendi illa quodã ordine ut dicit primũ & ſcdm argumentũ. pp cõditiõem tñ ꝓductoꝝ. ſ. ꝙ una ꝑſona ẽ uerbũ & alia ꝑſona amor neceſſario requirit᷑ talis diſtinctio corrñdens principiis elicitiuis. ſ. itellectus & uolũtatis deus eĩ (ut adunate cõtinet ꝑfectiones oĩum creaturaꝝ) poſſet omnes creaturas ex illimitatiõe illa ꝓducere: ſed tñ qa alterius rõis eſt hõ & equus ideo pp cõditiõem ꝓductoꝝ alia rõe cõditus ẽ hõ: & alia equus. ad hoc di. iii. uerſus finem in. iii. dicto. ¶ PER hoc ad primũ argumentũ qñ dr̃ unitiſſime principiũ cõtinẽs &c. dico ꝙ ueꝝ eſt ꝙ ex hoc ꝙ unitiſſime cõtinet ꝑfectiões plures põt ꝓducere plura diſtincta ſed ſi illa ſuppoſita ſint uerbũ & amor pp cõditionem ꝓductoꝝ oportet ibi diſtingui principia corrñdentia ſcdm intellectũ & uoluntatẽ. Ad ſcdm eodẽ mõ dico ꝙ illa cõtinentia ꝑfectionũ & unitim ſufficeret ad diſtincta ſuppoſita ꝓducta dũ mõ ꝓducerent᷑ quodã ordine pp cõditionẽ tñ ꝓductoꝝ requireret᷑ diſtinctio in principiis. Ad tertiũ qñ dr̃ ꝙ ſufficit ꝙ eẽna nõ ſit ſub reſpectu repugnante uel oppoſito. ueꝝ eſt ꝙ ſufficeret ad ꝓductionem diſtinctoꝝ ſuppoſitoꝝ: ſed ſi ſuppoſita diſtingunt᷑ ſore talia. ſ. uerbũ & amor tũc requint᷑ diſtinctio intellectus & uolũtatis. ¶ SED adhuc iſta rñſio habet dubiũ cũ in creaturis uidelicet due potentie ſecundum ſe ſpecifice diſtincte poſſunt uenire ad idẽptitatem in aliquo iii. & tñ ſaluat᷑ cõditio ꝓpria ſuoꝝ effectuũ & diſtincta ut patet in ſole ꝙ uis que caleſacit glaciem & cõſtringit lutũ eſt eadem uis & tñ hec liqueſactio & conſtrictio retinent ſuas diſtinctiones & ꝓprias cõditiones quare ergo hoc nõ põt eſſe in diuinis ꝙ ſtante idemptitate intellectus & uoluntatis ad inuicẽ nõ poterit ſaluari ꝓpria diſtinctio ꝓductoꝝ puta ꝙ hoc ſit uerbum & illud amor. ¶ RESPONDEO primo quia uis caleſactiua & cõſtrictiua nõ ſunt in ſole niſi uirtualiter ſicut nec calor & alie qualitates. intellectus aũt & uolũtas ſecundum oẽm opĩ. ſunt in deo formaliter & habet᷑ ſupra di. ii. q. i. cõcluſione. v. & iii. ar. forma autem ubi ꝗ fuerit ſepat & diſtinguit. vii. met. tex. cõ. xlix. eſſe autem uirtuale nõ: ut patet ꝙ effectus qui uirtualiter ſunt in cã nõ hñt ibi eſſe diſtinctum: ideo nõ ẽ ſimile: ymo ĩ his que hñt agens formaliter tale ſicut eſt in ꝓpoſito ſi effectus ſint formaliter diuerſi ſequit᷑ ꝙ principia formalia ſunt formaliter diuerſa: ſi uero hñt agens uirtualiter tale ſequit᷑ ꝙ nõ oportet principia formaliter eſſe diſtincta ut dr̃ cõmuniter de ui caleſactiua in ſole Et licet ab iſta rñſione que cõcordat cũ prima que eſt multũ apparens nõ ſit neceſſe recedere: ut tñ pateat ꝙ iſte difficultates ſint multipliciter ſolubiles. Addo ſcd̃o ꝙ poſſet ꝑ aliã uiam & quaſi cõtrarium rñderi ad tres principales difficultates. poſſet enim ꝓbabiliter dici ꝙ licet uis caleſactiua & cõſtrictiua ſint idẽ q̃tũ ad eſſe abſolutum: differũt tñ ſicut due relões reales in ordine ad diuerſos terminos. & eodem mõ poſſet dici gñaliter ꝙ ubicũꝗ eſſent aliqua diſtincta ꝓducta ꝙ ẽt ex pte ꝓducentis eẽt alia diſtinctio in principiis elicitiuis q̃tũ ad eſſe relatiuum. & ſic concedendũ eẽt ꝙ uniuerſaliter requirit᷑ diſtinctio ſaltem relatiua in principiis: nõ ſolum pp conditionem ꝓductoꝝ: & ſic ſequeret᷑ ꝓpoſitũ de intellectu & uoluntate. quia nõ querimus diſtinctionem eoꝝ niſi in eſſe relatiuo uidelicet ſcdm ꝙ dicunt principia diſtinctaꝝ emanationũ. ꝙ aſſumptũ poſſet teneri patet ꝑ ꝓbabilẽ opinionẽ eoꝝ qui dicunt ꝙ forma ſubſtantialis quecũꝗ ẽ principiũ immediatũ diſtinctaꝝ operationũ. ſ. uegetatiua nutriẽdi & gñandi. & ſic de aliis formis. &c. ſic tñ ut fundat diuerſos reſpectus ad diuerſa opabilia hoc ꝓbatũ eſt li. ii. di. xxvi. ꝑ totũ & . iiii. ſi. patet ẽt ꝑ opĩonẽ de materia prima de qua cõmuniter conceditur ꝙ ẽ una & tñ ꝙ multas ĩcludat relões reales in ordine ad multa diuerſa agentia q̃ ipſam tranſmutant ad formas. patet etiam ſcdm ueritatẽ conceſſam ab oĩbus. forma. n. accñtalis ſcdm oẽs eſt immediatũ principiũ ſue opationis. & tñ alia forma accidentalis ſtãte unitate ſua eſt principiũ reſpectu diſtinctaꝝ opationũ: ut patet de calore in igne: ꝙ ſi ſuſpenderent᷑ actiones oĩm aliaꝝ qualitatũ que ſunt in igne ſi que ſint: adhuc caleſaceret & exſiccaret. ¶ SECVNDVM hoc põt reſponderi ad argumenta. Ad primum qñ dr̃ principiũ unitiſſime cõtinens &c. dico ꝙ ueꝝ eſt ex hoc ꝙ unitiſſime cõtinens põt

pducere plura ut plura:hoc tamē neceſſario coexigit̄ ꝙ ĩ illo principio abſoluto uno ſit diſtĩctõ p diſtinctas relationes ĩ ordine ad diuerſos terminos.Per idē dico ad ſcd̃m. ꝙ neqꝫ e.t ꝙ cõtinentia omnium pſectionũ in unico abſoluto ſufficeret cõcurrẽte tñ diſtin ctione relatiua in pricipiis pp diſtinctionem termioꝝ. Ad tertiũ eodem mõ dico qneqꝫ eſt ꝙ nõ ſufficit ꝙ eſſentia nõ ſit ſub reſpe ctu qui ē in ſuo oppoſito termino:ſed neceſ ſario coexigit̄ diſtĩctio relatiua relõnũ diſ- pātaꝝ in ipſo principiante. Qualiter aũt ad illa:relatio coexigat̄ habet̄ ſupra.q.ii.ar.i.& qualiter nõ eſt pricipiũ agendi ibidē.❡SE Q VITVR de.iii.ar.ubi dico ꝙ iſte ema nationes licet ꝑexigāt quandã diſtinctionē in principiis ſuis formalibus ita ꝙ ipſa reali ter & formaliter diſtinguāt̄ ab inuicē ut ſint principia diſtinctarũ emanationũ: tñ nõ pci ſe diſtinguunt̄.Per hoc pbat̄ li.iiii.q.ultima ymo formaliter & realiter & intrinſece diſti gunt̄ ppriis formalibus reſpectibus de gene re actionis.qd pbo ſic.qa diffuſe pbatum ē di.viii.arti.ii.ꝙ predicamẽta actionis & paſ ſionis ponunt̄ ĩ deo ſcd̃m ſuas rõnes forma lès pñtales & diſtĩctas a pᷣdicamẽto relõis:ſic ergo in diuinis cõcedunt̄ relões de gñe rela tionis fore diſtincte intrinſece & eſſentiali- ter infra pᷣdicamẽtũ relõis ut pñitas & filia tio. Eodẽmõ gñatio actiua & ſpiratio actia in diuinis cõcederent̄ fore diſtincte intrinſe ce & eſſentialiter ppriis ſuis reſpectibus de gñe actionis quibus reſpiciũt diuerſas paſſio nes eis corridentes.ſ.gñari & ſpirari.❡SE Q VITVR de.quarto.arti.ubi dico ꝙ iſta diſtinctio quam habent iſte actiones ſeu emanationes intrinſece & eſſentialiter in ſe ipſis maxime inoteſcit p iſtam diſtinctionē ꝑexactã in principiis qua realiter ipſa princi pia diſtigunt̄ uerbi gr̃a licet gñatio actiua ĩ aſino & gñatio actiua ĩ lupo ſpecifice & eẽn tialiter diſtinguant̄ ab inuicē in gñe actio- nis:tñ diſtinctonē actionũ iſtaꝝ & termino rũ earũ.ſ.aſini & lupi geniti ĩnoteſcit nobis p quãdã habitudinē ad ipſas potentias gña tiuas aſini & lupi gñantis.ſic ĩ pponto &c. ſed totũ dubiũ ē qualiter iſte potẽtie actiue in ppoſito debent ſpecificari ſeu denomia ri.Et uidet̄ mihi ꝙ pñt uocari intellectus cõ municatus ſubſtãtie pr̃ne & uolnntas cõmu nicatiua ſubſtantie utriuſqꝫ.& ſic ymaginet̄ ꝙ intellectus pr̃nus dupliciter põt conſidera ri.uno mõ ꝑciſe ſub formali rõe intellectus. alio mõ ut eſt intellectus nature ĩtellectua- lis cõmunicãtis pprĩa ſubſtãtiã.Et eodē mõ ymaginet̄ de uolũtate cõmuni patri & filio & tũc dicet̄ ꝙ ĩtellectus ē principiũ formale pductionis ſilii & uerbi non ſub rõe qua ꝑ ciſe ē intellectus ſed in ꝗtũ ē intellectus cõ municatus pr̃ne ſubſtãtie: & uolũtas eius pri cipiũ formale pductionis.s.s.uel amoris:nõ ut uoluntas preciſe ſed ut uoluntas cõmuni catiua utriuſqꝫ ſubſtãtie.❡SEQ VI- TVR de.v.arti.ubi dico ꝙ ex iſto mõ yma ginandi tria poſſumus cõuincere.Prĩo quali ter in diuinis pprie eſt uerbũ ex natura rei: & pprie filius:& pprie dicere: & pprie gña re.& hoc ſic.qa illud qd pducit̄ aut patit̄ p ĩtellectũ a ſãctis & doctoribus uocat̄ uerbũ ſeqt̄ ꝙ ĩ diuis ē uerbũ ex natura rei & qa na tura rei ĥ hẽt ꝙ uerbũ pducit̄ p dicere:ſeqt̄ ꝙ talis pductio uocabit̄ dicere.ex hoc ẽt ꝙ ſcda pſona pducit̄ p modũ intellectus talis q eſt cõmunicatius tal̄ ſubſtantie ipſi genito qualis ē in gñante & cõmunitatiuo ſiſis ſub ſtantie ipſi genito in natura intelrectuali p pᷣie eſt gñatio filii:ſicut patet:cũ hõ gñat ho minē poſſumus cõuincere ꝙ pductũ pprie & ex natura rei dicet̄ filius: & eius pductio dicet̄ gñatio.Scd̃o poſſumus cõuincere ꝙ.ſ. s.pprie uocabit̄ amor & eius pductio dice- tur uelle.ꝙ enim pcedit a cõcordi uolunta te duorũ ē amor.ſed.s.s.pcedit a cõcordi uo luntate duoꝝ.ergo neceſſario ē amor eoꝝ ſeu amatũ:ſed ex hoc ꝙ amor amatus:neceſ ſario eius productio ē uelle ſeu diligere. Ex hoc ẽt ꝙ pcedit a cõcordi uoluntate cõmu nicata ſubſtantie utriuſqꝫ & nõ pñt talia cõ cordia utriuſqꝫ cõmunicare ſubſtantiã niſi p quãdã ſpirationem ſeu nature emiſſionē di cet̄ pductũ ē.ſ.ſ.& eius pductõ ſpiratio Ter tio poſſumus cõuincere ꝙ filius pprie dicit̄ ymago pr̃is &.ſ.ſ.donũ utriuſqꝫ. qa cũ filius eſt pprie uerbũ & ex natura rei & uerbũ p- ducit̄ de intellectu ut habitũ eſt & eẽ qd res habet in intellectu eſt ymago rei que ē ĩ me moria:& in ymagine memoria ſe tenet ex pte patris & pentis:ſequit̄ ꝙ filius eſt yma- go patris.Itē qa.ſ.ſ.pcedit a cõcordi uolun tate duoꝝ & qd pcedit a cõcordi uoluntate duoꝝ eſt liberũ ſeu donũ ideo.ſ.ſ.donum ē utriuſqꝫ.Alias aſſignationes faciunt ſancti: tñ iſte ualde ſũt pprie.❡SEQ VITVR de.vi.arti.ubi contra principalem diſtinctõ

nē uidet eſſe unum dubiū:qa relões in terminis uident multiplicari ſecundum multiplicationem principiorū. nā ſicut in calore pducto fundat reſpectus ſimilitudinis & relatio mō potentie paſſiue ita pportionaliter in calore pducente fundant due relationes correſpōdentes relatōni ſimilitudinis & mō potētie actiue:cū ergo i pposito intellectus pmus pciſe acceptus & itellectus pmus cōmunicatiuus ſubſtantie pme diſtingunt ab inuicē.qa unū dicit pciſionē & alterū ſuper appoſitionem ſeu reduplicationē.ergo apte terminoꝝ: uerbū & filius dicēt aliam & aliā relationem quod falſum eſt & cōtra aug.vii de trini.ubi dicit eo uerbū quo filius qd non pt intelligi eo p idemptitatem.qa tunc eēt falſum aliud qd negat nō eo uerbum quo ſapientia.ergo oportet ꝙ intelligat eo p eam dē relationem.Propter quod eſt intelligendū ꝙ nō debet cōcedi ꝙ uerbū pcedit ab intellectu pciſe accepto & filius ab intellectu paterno inqtum eſt cōmunicatiuus ſubſtantie ut ptendit iſta dubitatio . Sed pcedit ab intellectu paterno ut determinat ſub iſta reduplicatione inqtum cōmunicatiuus ſubſtantie & hoc accipiendo cōmunicatiuū fundamentaliter.qa reſpectus non eſt principiū cōmunicandi:ſed qn aliquid attribuit alicui potentie non preciſe ſed cum addita reduplicatione:tunc cōſtitutum ex potentia ſub tali reduplicatione non eſt due potentie formaliter diſtincte:ſed una potentia formaliter:ſed bene poſſumus cōuincere ex hoc ꝙ effectus correſpondens tali potentie natus ē dupliciter ſpecificari qa potētia gñatiua inqtum aſini uel aſina ſub iſta reduplicatiōe in qtū aſina:nō facit ꝙ potentia gñatiua ſit potentie due formaliter diſtincte ſed cōtrahit potentiā generatiuā ad ſpeciem determinatam & ita dat unitatem & nō diſtinctionē & tñ effectus pductus a tali potentia ex natura rei & eſſentialiter habet duas ſpecificationes eſſentiales. productum.n.a potentia gñatiua aſinina & pōt uocari genitū & pōt uocari aſinus ergo.ſic in pposito cū uerbum nō ſic cōcedat in diuinis ꝙ pcedit ab intellectu pmo pciſe:licet ab intellectu paterno ut determinat ſub hac reduplicatione inqtum eſt cōmunicatus ſubſtante paterne: Itellectus.n.paternus ſic reduplicatus non erit due potētie formaliter diſtincte ſed una formaliter:& tamen poſſumus cōuincere ꝙ ex natura rei ſuus effectus natus ē habere duas formales denominatiōes . uidelicet ꝙ unus effectus ſit uerbum & filius : & ita uere ac ſi eēnt due potentie formalr diſtincte ſicut ex alia pte equa uere ē ibi genitū & aſinus ac ſi potentia gñatiua diſtingueret a potētia aſinina.Per hoc patet ad dubium illud qd eſt: una formalis ratio principii elicitiui:& eodē modo ē una rō termini pductionis.ſ.ubi & filii.Conformitas inter exempla iſta & ratio utriuſqꝫ reddit.qa qñ ſuperius contrahit p differentiam ſui inferioris:tunc contrahitur ad differentiā ſpecificam & p conſequens ad unitatem.ſed cū dico potentia gñatiua aſinina:& itellectus paternus cōmunicatiuus ſubſtantie paterne ut utrobiqꝫ contrahit ſupius p ſuum inferius.Sequit enim potētia gñatiua aſini ergo potētia gñatiua: & ſequit intellectus paternus ut cōmunicatiuus ſubſtantie pme ergo intellectus paternus.ergo utrobiqꝫ ſaluat unitas.Dices ꝙ nō oportet tantā diſtinctionem eē in principiis qtā in principiatis.ergo exiſtente principio diſtincto & gñatiuo eodē formaliter poterunt uerbū & filius formaliter differre . Dico ꝙ qñ uno & eodē pricipio pducunt diſparata(ut cum ſol eadē uirtute cōſtringit & diſſoluit)tunc eſt maior diſtinctio in principiatis ꝙ in principiis.De hoc ꝙ nō eſt uniuerſaliter uerum li. ii.di.xxxviii.ar.i.qñ autem uno & eodē pricipio includente in ſe rationem principii ſecundū ſupius & inferius pducunt non duo diſperati effectus:ſed ſolum duo effectus diſtincti ſecundum ſupius & inferius: &(cum ab aſina pducit genitum & aſinus) Tūc dico ꝙ non eſt maior diſtinctio in principiatis ꝙ in principiis.ſed tunc patet ꝙ pportionaliter ſe habent:ſed cum dico filius productus p intellectū paternum & cum dico uerbum:iſti nō differunt niſi ſecundum ſupius & inferius.filius.n. pductus p intellectum ē uerbū formali pdicatione ſupioris de iſterio i.ergo ſicut una formalis rō ē in principio: ſic & in principiatis.

IN di.ii.continuat de pceſſiōe. ſ.ſ.Ideo quero. Utrum ſpiritus ſanctus procedit de neceſſitate nature & cū hoc ēt p modū uoluntatis libere. Quod nō. quia iſta in ſignificatis ſuis uidēt repugnare.

¶CONTRA.pcedit p mōm āoris ergo libere.Hic tria.Primo aū pcedit p modū n

ture aut uoluntatis.Scdo dato ꝙ p modum
uoluntatis ut probatū ē.q.ꝓcedenti di.x.ar.
ii.quis eſt modus p quē ꝓcedit a uoluntate.
Tertio an cū neceſſitate que importat̃ in il
lo mō ꝓcedēdi a uoluntate ſtet ſimul ꝙ pro
cedat libere. Ad primū articulū dicūt q̃dã ut
her.ꝙ in ꝓductione diuinarū ꝓductionū ē
cōſiderare tria.habitudinē principii elicitiui
ad actū.& ſuppoſita agentia.& ordinē ema
nationum. ¶ QVANTVM ad primū
dicunt ꝙ in ꝓductione diuina nulla pſona
ꝓducit̃ p modū uoluntatis:ſed tantum mo
dū nature cuius rationem ponunt. qa mo
dus nature ē de neceſſitate determinare ad
aliquid:& modus uoluntatis eſt eē indiffe
rens ad utrūq; oppoſitoꝝ:ſed in productio
ne diuina reſpectu ſpiritus ſancti producens
de neceſſitate eſt determinatus ad unum ſi
cut in productione filii.ergo &c.ſitamen cō
ſideremus ſuppoſita agentia p comparatio
nem ad ea eſt proceſſio ſpiritus ſancti p mo
dum uoluntatis & nō filii:qa in creaturis ui
demus ꝙ ille modus ſecundum quē aliquid
ꝓcedit ſic a duobus ꝙ unū ita pfecte & ita
cito ꝓduceret ſicut utrunq; ſi tñ moderant̃
ſe in agendo ſimul illud unū ille inq̃tū mo
dus eſt ꝓprie modus ꝓducendi p uoluntatē
ſed pr̃ & filius ſic ſpirant.ſ.ſ.ꝙ ita pfecte ꝓ
ducit unus ſicut ambo & ita cito.ergo &c.ſi
aūt cōſideremus ordinē ꝓductionū ſic.ſ.etiā
ꝓcedit p modū uoluntatis:quia ꝓceſſio illa
uocat̃ mō uoluntatis que ꝓſupponit aliā ſci
licet intellectus & ipſa eſt ultima in natura i
tellectuali:ſed ſic ſe habet ꝓceſſio.ſ.ſ.ad uer
bum in diuinis.ergo &c. ¶ ITEM arguit̃
ab aliis ꝙ ꝓceſſio.ſ.ſ.ſit mere naturalis ſim
pliciter loq̃do licet ſecundum aliquas adap
tationes poſſit dici uoluntaria. qa ille ema
nationes que diſtingunt̃ p eſſe a duobus &
ita mediate inueniunt̃ mere naturales.exē
plum flos ab arbore:& fructus ab utroq;:ſed
talis eſt emanatio pſonaꝝ in diuinis ſcdm
oēs.ergo &c.& hec ē ymaginatio Ricar.vi.
de tri.c.xxvi.q ait illa pſona qua ē inter pēn
tem & ꝓlem de prima uſquequaq; īmedia
ta eſt ſcdm principalem ꝓducendi ordinem
& ſcdm nature opationem.Illa uero que ē.
ſ.ſ.qa nō eſt immediata uſquequaq; dicit eē
nō ſcdm principalem modū ꝓducendi tñ ſe
cundū nature opationē. ¶ CONTRA
ſeipſos:mouent primi dubitationem dicen
tes ꝙ ſcdm pmiſſa in.ii.&.iii. diſtictō uidet̃

ꝙ in diuinis non ſit ꝓprie uerbū:nec.ſ.ſ.nec
etiā ꝓceſſio p modū intellectus & uolunta
tis quia ſecundum pmiſſa nō magis conue
nit filio ꝙ ſit uerbū q̃.ſ.ſ.nec.iii.pſone ꝙ ſit
amor uel.ſ.ſ.q̃ filio niſi in compatiōe ad ea
que inueniunt̃ in creatura & hoc ſcdm no
ſtrum modū intelligendi:ſed que dicunt̃ de
aliquo ſcdm ſimilitudinē nō inueniunt̃ i eo
ꝓprie & ſecundum rei ueritatē ergo &c.
¶ RESPONDENT ꝙ ſicut ſapiētia &
iuſticia inueniunt̃ in deo ꝓprie:& ſecūdum
rei ueritatem nulla exiſtēte creatura uel poſ
ſibili eſſe:nō tñ diſtingunt̃ niſi in compatio
ne ad creaturam eo mō nulla exiſtēte com
patōe ad creaturā i diuinis uere & ſcdm rei
ueritatem &c.ſ.ſ.& ꝓceſſio p modū uolunta
tis & intellectus inq̃tum ſecundū rei uerita
tem unum ꝓcedit ab uno:aliud a duobus:
& ſcdm rei ueritatem eſt ibi:ſed tñ nō diſtin
gunt̃ iſti modi ꝓcedendi nec intellectus ni
ſi in compatione ad creaturam.nō aūt ſcdm
rei ꝓprietatem.Cōtra iſtā uiam tanq̃ ualde
piculoſam arguo ſic.ꝓbando ꝙ ſequit̃ ꝙ in
diuinis non eſt ꝓprie ſecundū rei ueritatē ꝓ
ceſſio p modū intellectus & uoluntatis nec
p conſequens uerbum:nec p conſequens.ſ.ſ.
qa ut dicunt iſte ꝓceſſiones in diuinis in na
tura rei non diſtingunt̃:ſed ubi nō diſtinguū
tur non erunt ꝓprie & ſcdm rei ueritatē er
go &c.ꝓbo mi.qa eſſe ꝓpriū diſtinctoꝝ ē eē
diſtinctū.quia eē indiſtinctū nō ē eſſe ꝓpriū
diſtinctoꝝ:ſed hoc ē eſſe eoꝝ cōe.ſi ergo ꝓ
ceſſiones iſte nō diſtingunt̃ ergo non ibi ꝓ
prie.Item iſti cōtradicunt ſibi.dicūt enim ꝙ
ibi eſt ꝓprie & ſcdm rei ueritatem ꝓceſſio p
modū uoluntatis & intellectus in q̃tū unum
ſcdm rei ueritatē eſt ab uno & aliud a duo
bus:ſed hoc eſt ponere ꝓceſſiones iſtas ex na
tura rei & ꝓprie diſtingui qđ ipſi ſtatim ne
gant.ergo cōtradicunt ſibi.ꝓbo mi. cū ei di
cunt ꝙ in natura rei unum ꝓcedit ab uno &
aliud a duobus ita ꝙ nō in natura rei ſi nō
ꝓcedit ab uno tantum.ſed a duobus: habe
tur propoſitum .ſcilicet ꝙ iſte ꝓceſſiones in
natura rei diſtinguntur quia in natura rei eſt
negatio contradictoria dicendo hoc eſt ab
uno:ſed in natura nō eſt negatio cōtradicto
ria ſine differentia ex natura rei.Itē ſpeciali
ter cōtra hoc ꝙ ꝓceſſiones non diſtingun
tur ex natura rei arguebatur ſupra de.x.ar.i.
&.ii.Item qua ratione.ſ.ſ.non procedit per
modum uoluntatis tanq̃ per principium eli

citiuum ſed p modū nature:eadē rōne filius nō pcedit p modū ītellectus tāq̄ p principiū elicitiuū:ſed p modū nature:ſed ideo filius ē filius pciſe & nō ē uerbū qa pcedit p modū nature.ergo.ſ.ſ.erit filius qa pcedit p modū nature.Itē natura ē uis īſita rebus ex ſimilibus ſimilia pcreās:ſed licet nō ōis pductio ſimilis ex ſimili ſit generatō:quia in artificialibus ſimile ſit ex ſimili puta domus extra a domo ī mente:tn̄ oīs pductio cōſimilis ex ſimili ī ſimilitudine nature ē ḡnatio & hoc ſiue ſit a duobus:ſiue ab uno:ita enim naturaliter generant̄ fructus ab arbor̄.& flore ſicut flos ab arbore cū ergo certū ſit φ ſpiritus ſanctus pducit̄ ī ſimilitudine nature ſi natura ſit principiū elicitiuū pductiōis eius(ut dicūt iſti)ſequit̄ φ ſpiritus ſanctus erit genitus nō ſpiratus.¶ ITEM nichil pcedēs libere ut ſic pcedit pciſe p modū nature ſed pceſſio ſpiritus ſancti ſcdm oēs ex intrinſeca ratiōe pceſſiōis ſue ē libera ergo.&c.Propter qd dicūt alii.henricus.φ .s.s.pcedit p modū uolūtatis nullā mētiōem facientes de natura. qd ſic ymaginant̄.qa pcedere p modū nature ē pcedere ſic φ ḡnans ḡnatiōe naturali īprimat formā ſimilē ī materia.cū ergo memoria ut informata a noticia ſimplici imp̄mit ſibi noticiā declaratiuā & ita pducēdo ſimilem noticiā de nō ſimili p impreſſionem pductio uerbi dr̄ ḡnatio mō nature.ergo eadē rōe cū nō dicimus φ uolūtas informata amore ſimplici imp̄mit ſibi amorē incētiuū tāq̄ ſimile de ſimili ſed ecōtra φ uolūtas īformata amore ſimplici excutit ex ſe amorē incētiuū pducentē & flagrātē & nō agit imprimēdo aliā formā ut p hoc fiat aſſimilatio inter.&c.ymo ſolū agit emittēdo. ergo p quē modū ſpiramē pcedit & emittit̄ a ſpirāte ſi dicemus φ pceſſio.ſ.s.ē p modū nature ſed ex hoc & ſpiritus ſanctus.uel ſpiramen procedit per modum uoluntatis.

¶ CONTRA .ex iſto modo qui conuenit agēti p uolūtatē nō pōt cōuinci ſpecialis modus pducēdi p modū uolūtatis.p hoc eſt qd pbo ſor. eē alal qd ē pdicatū cōe ſorti & aſino nō poſſū pbare φ ſor.ē hō φ ē pdicatū ſpeciale:ſed pcedere p modū emiſſionis & excuſſionis cōuenit pcedēti p modū uolūtatis ut dicūt & hoc idē cōuenit pcedēti p modū nature.plāta.n.emittit & excutit ex ſe fructū & ignis fumū & flammā excutit de cōbuſtibili ergo &c. Cōtra īpreſſionē & exp̄ſſionē arguo ſic.Aug.dicit φ uerbū exp̄mit̄ in acie ītelligētie nō ergo pcedit p modū imp̄ſſionis:ſed exp̄ſſionis.¶ ITEM ipſimet ponūt ſpecies exp̄ſſas nō imp̄ſſas ſed ſcdm aug.in multis locis uerbū ē ſpecies.ergo &c.Itē ipſimet dicūt φ uerbū fit p modū īpetus:ſed hoc ē expellere & exp̄mere.ergo &c.Itē φ noticia ſit imp̄ſſa ītellectui hoc ē ſolū uerū ī intellectu nr̄o qa ē inherens.ergo in deo ubi ē ſubſiſtens ſolū eſt uerū p modū noſtrū intelligēdi ergo nec pbant uerbū pcedere ab intellectu in rei ueritate ſed ſcdm noſtrū modum intelligendi:& eodēmō nec de.s.s.φ procedit a uoluntate niſi ſecūdum noſtrū modum intelligendi . ¶ PER hoc patet ad argumentum eorum quod procedebat ex diminuta ymaginatiōe q̄tū ad uerbū ī diuinis ubi īpreſſio nō habet locū . ēt p primū argumētū patet φ dimiſſe pcedit q̄tum ad illud φ.ſ.ſ.pcedit mō uoluntatis qa qdā pcedūt ut emiſſa ī naturalibus ſicut in uolūtariis ut ī p̄io argumēto probatum eſt.

¶ SEQVITVR de.ii.ar. p quē modū pcedit a uolūtate.ubi dicūt alii φ natura in diuinis quadrupliciter appellat̄.uno mō ipſa eſſentia diuīa:& ſic pure dr̄ eēntialiter.Alio mō p p̄ricipio opatiuo p modū nature ſecūdū φ dr̄ φ natura ē uis inſita rebus ex ſimilibus &c.& ſic dr̄ notionaliter.Tertio mō q̄libet uis naturaliter fundata ī natura p̄io mō Quarto mō p īmutabili neceſſitate cōſeq̄nte actū.Ad ppoſitū dicūt φ.iii.&.iiii.mō certū ē φ uolūtas reſpectu pductionis.ſ.ſ.dr̄ natura:ſi aūt accipiat̄ natura p̄io mō ut aſſiſtēs & ānexa uolūtati ita uidelicet φ natura nō ſit primū p̄ricipiū elicitiuū ſed ipſa uolūtas; ſic dn̄t φ natura p̄io mō debet cōcedi p̄ricipiū pductiōis.ſ.ſ.ſi āt accipiat̄ natura.ii. mō ſic dicūt φ natura ē principiū elicitiuū filii & tūc ītellectus eſt tm̄ ānexus & quaſi determinans eius naturā un̄ pī magis dr̄ ḡnare natura ītellectuali q̄ ītellectu naturali.¶ CONTRA.aut intelligunt φ uolūtas ſimpliciter & determinate accepta ē formale principiū productionis.ſ.ſ.& hoc falſum eſt qa tūc oīs uoluntas etiam ut ſic non correſpondet ſibi niſi uelle nō ſpirare:aut inq̄tum uolūtas diuina & tunc ſequit̄ cōtra eos φ natura p̄io modo dicta & eſſentialiter non eſt tantum ānexa uoluntati ut principio elicitiuo ſed eſſentialiter & q̄ditatiue incluſa in uoluntate ut principiū elicitiuū ſicut licet rōnale nō eſt

lo.& ita quodāmō habet aliā appriatiōem hinc inde & ad ſuppoſita ipē ſpiratiua ēt habet appriationem ad productionem cōſubſtantialem.qa eſſentia eſt idē ꝙ ſubſtantia; ſed infinitas eſt cōmunis patri & filio.igit̄ infinitas nō fundat.ymo nec eſt ratio fundādi ipſam rōnem ſpiratiuā ſcdm quā ſpirantia & ſpiratum ſunt conſubſtantialia inuicē:ſed eſſentia ut in duobus.Per hoc dico ad argumentū qñ dī ꝙ infinitas ē ꝓprius modus uoluntatis.dico:ꝙ nō ſed infinitas eſt communis modus intellectui & uoluntati ideo infinitas non eſt ꝓpria ratio ipſius uoluntatis p quā ſpirat:ſed eſt cōmunis uoluntati ideo infinitas nō eſt ꝓpria ratio ipſius uoluntatis:p quā ſpirat:ſed eſt cōmunis uoluntati ſpiratiue & intellectui dictiuo:ſed eēntia ut ī duobus eſt ultimū & ꝓprium irreductibile p qd determinat̄ uoluntas ad ſpirandū effectū cōſubſtantialem de hoc dī.x.arti.iiii: ¶SEQVITVR de.iii.arti.ad quē dicunt quidam ꝙ natura inſpiratione nō eſt principiū elicitiuū ſed tm̄ neceſſario aſſiſtens & annexa uoluntati inquantū uoluntas fundat̄ in ea.ex hoc ergo ꝙ eſt annexa & aſſiſtens tm̄: ſequit̄ ꝙ iſta neceſſitas nō ſit preueniens uoluntati & impellens eam quare ſequit̄ ꝙ iſta neceſſitas nō tollit libertatem eius nec neceſſario nec ꝓcedit modo nature. ¶ISTA autem improbat̄ arti.s.opinione prima. ¶PROPTER quod alii aſſignant aliā rōnem ſic nō quelibet neceſſitas impedit libertatem & ponit aliquid procedere modo nature:ſed que eſt ꝓpria nature & contraria uoluntati:ſed talis eſt illa que eſt per impreſſionē p quē modū natura imprimit formā in natura cū ergo.uolūtas reſpectu ſui actus & effectus quā neceſſario ꝓducit ñ ſe habet ipreſſiue ſed expreſſiue qd eni amat.q.amando excutit amorē:ex hoc ſequit̄ ꝙ talis neceſſitas nō tollit libertatē.iſta ēt ſupius iꝓbat̄ arti.i.op.ultima. ¶PROPTEREA aureolus di.x.q.i.arti.v.dicit contra iſtas omnes ꝙ male ꝓcedunt:eo ꝙ ymaginatur ꝙ.ſ.ſ.procederet libere propter habitudinem ꝓductiui principii ad ipſam ſpirationem.ymaginant̄ enim ꝙ oportet ponere principium elicitium reſpectu ſpirationis quod falſum eſt ut dicit:hoc recitaui di.v.arti.i.&.ii.& iō ponit ſuam rationem hanc quare procedit libere.actus amoris & complacentie eſt eēntialiter liber.igitur quod ꝓcedit per modū amoris & complacentie procedit libere:ſed non obſtante ꝙ.ſ.ſ.procedit neceſſitate īmutabilitatis adhuc procedit &c.ponendo eni ꝙ aliquid procedit immutabiliter non ē ꝓhibitum propter hoc quin producens cōplaceat & delectetur in producto ymo in tantū poſſet intendi cōplacentia & non ualeret ꝙ ſibi complaceret. ¶DE hoc ꝙ impingit ī alios ꝙ non poteſt ibi penſari habitudo principii productiui elicitiui reprobatum eſt di.v.ubi prius.quod uero dicit in maiori ratio nis ſue ꝙ actus amoris & complacentie eſt eſſentialiter liber:diceretur ſibi ab aduerſario ꝙ uerum eſt ubi actus ſimpliciter eſt ī poteſtate uoluntatis ſed in propoſito ubi.ſ.ſ.procedit neceſſario hoc non eſt. nec ualet probādo ad probandum ꝙ actus talis neceſſitatis eſt liber.quia per delectationem & complacentiam talem que conuenit omni agē ti naturali non poteſt probari delectatio & complacentia eſſentialiter libera:ſed cum dicitur ꝙ aliquid procedit immutabiliter non eſt prohibitum quin ſit delectatio hoc ē uerum.quia omne agens naturale delectatur ī ſua operatione naturaliter ut probat philoſophus.x.ethicorum.cap.quinto &.vi. ergo iſte nichil probat. ¶PROPTER ꝙ dicunt alii ut ſcotus ꝙ cā huius.ſ.quare uoluntas diuina neceſſario producat & libere nō eſt querenda ymo non eſt alia cauſa niſi qa talis uountas eſt uoluntas:ſicut huius quare calor eſt calefactiuus non alia cauſa niſi quia calor eſt calor.dimittamus ergo querere cauſam huius. ſecundum enim philoſophum.iiii.metha.textu.cōmenti.noni. indiſcreti eſt omnium querere cauſas & demonſtratiōes quorum nō ſunt demonſtrationes. ¶SED michi uidet̄ ꝙ poteſt aſſignari rō: etiā ratio q̄ ſaluet ꝙ in proceſſione.ſ.ſ.actus uoluntatis quo ſpirat eſt ſimpliciter in poteſtate uoluntatis ī quo defecit aureolus Vbi: premitto ꝙ in proceſſione filii per modum nature eſt neceſſitas ex parte potentie: & ex parte obiecti:& ideo proceſſio.mere naturalis:ſed in ꝓceſſione.ſ.ſ.tota neceſſitas ē in obiecto & in uoluntate ut ſaluet̄ ſua libertas ſolū eſt neceſſitas cōdonnata: Puta qa in obiecto apphenſo nō inuenit̄ rō quare uoluntas nata ſit deſiſtere ab actu uolēdi & ſpirandi. iō ſpirat.ſed ſi p īpoſſibile inueniret rōnē aliā quare deſiſteret nō oporteret pp ſuā libertatem eam principiare ſpiratōem. Tunc arguo

gendo ſe ꝓducit uerbum ſit intellectus qui eſt habitus principiorū aliter non eſſet actus perfectiſſimus: ſequit̄ ꝙ non habet cur precedens: uel hoc conceſſo ꝙ euidentia principiorum preſupponunt euidentiā terminoꝝ ſicut ſuum cur non tñ habetur ꝙ intellectus ſit equalis ſicut uoluntas & ꝙ uerbum procedit libere ſicut.ſ.ſ.quia ſicut omnes concluſiones reducuntur in principia prima ſicut i ultimū cur cōplexum:ita prima principia reducuntur in terminos ſuos ſicut ad ultimū cur ſimpliciter ubi oportet intellectum ſtare nec hēt ulterius querere aliquod cur: & quia ſic limitatur infra ambitum ſui proprii obiecti.ideo tunc omnino neceſſitatur per ſuum obiectum.uoluntas āt cū peruenerit ad ultimum uolibile ſimpliciter puta ad bonum i uniuerſali non eſt oīno limitata ad itādum & conſentiendum tali preſentato ita ꝙ limitetur infra terminos ſui obiecti: ſed pp ulterius imparale intellectui ꝙ querat ſibi aliud cur ubicunq̄ poſſet inuenire ꝙ ſi non īueneriт tunc uoluntas conſ; ntit in tale preſentatum.quia aliud non inuenitur & iſta ex neceſſitate conditionata.& per conſequēs libere ſimpliciter. ❡ VEL facilius pōt dici & de igne & de quocunq̄ agēte naturali & de itellectu ꝙ poſito ꝙ ageret per cur ſicut poſſet trahi ex philo.ii.phiſicorum.tex.cō.xlix. uſq; lxxxvi. quia oē agens tam naturale q̄ a ꝓpoſito agit pp finem:tñ non ſequit̄ ꝙ ii huiuſmodi agentia non haberēt agere: poſſent & non agere.igit̄ agunt libere: qa hoc quod dico ꝙ ignis uel quodcūq̄ aliud agēs poſſet in aliud cōbuſtibile q̄ modo ſit in rerum natura: ſi illud aliud eſſet: poteſt dupliciter intelligi.unomodo ꝙ in aliud poſſit pp conuenientem proportionem inter potētiā & obiectum qd noui ter p poſſibile poneretur. Alio mō ꝙ in aliud poſſit ſi aliud poneretur non ſolum pp proportionē conuenientem &c.ſed pp quādam ſpecialem nobilitatem potentie puta que de ſe eſt talis ꝙ quadam libertate & ſpontaneitate nata eſt ferri quocunq̄ fertur. Primomodo concedo ꝙ ignis & quodlibet agēs naturale quod agit per cur ſiue propter finem poſſet in aliud ſi aliud eſſet: nec tamen ſequitur. ergo libere: ſed oporteret addere ꝙ hoc faceret non ſolum propter naturalem proportionem inter potentiam & obiectum: ſed propter ſpecialem modum illius proportionis ſcilicet propter ſuam propriam ingenuam libertatem. Et ſi dicas quod in toto iſto proceſſu eſt petitio principii de libertate uoluntatis. Eſt dicendū ꝙ nō: ſed ſupponit̄ eius libertas ſicut oportet in omni natura ſupponere ſignificatū terminoꝝ: & tunc nō petit̄ principium. ꝓbo ꝙ bene reſpondet̄ ſine petitione.qa ſi intellectus & uoluntas que ſunt nomina ſignificantia quaſdam habitudines ad actum qñ cōpararent̄ ad actus ſuos quos in rei ueritate hñt in extremo: puta in ordine ad ſummū intelligibile & ſummum uobile eadē neceſſitate ferrerent̄ in actus ſuos quātū eſt ex parte potētie.tunc nō ſaluaret̄ ꝓprium ſignificatū uoluntatis ut diſtinguit̄ cōtra ſignificatū intellectus.qa ſcḋm omnes ſignificatū uoluntatis maxime conſiſtit in ſpontaneitate elicitiua ſiue in libertate: in ꝓprio aūt ſignificato intellectus nō īportat̄ niſi intelligere ſignificato aut qd ē intelligere nō repugnat etiam ſecūdum omnes in obiectū neceſſario ferri: ſed in omni diſputatione ſignificatū terminorū decet & oportet ſaluari & ſupponere: igit̄ nō eſt petitio ſed reſponſio qualē oportet ſupponere in omni materia. ❡ QVARTO dubitat̄. qa totū qd dī fundat̄ ſuper hoc ꝙ ſi uolūtas diuina poſſet habere nouū cur.poſſet non ſpirare: ſed hoc eſt impoſſibile igitur nichil. RESPONDEO ꝙ quādocunq̄ arguitur p ſuppoſitionē īpoſſibilē nō oportet attēdere ad ipſā ſuppoſitionē īpoſſibilē: ſed ſolū ad mediū qd ſupponit̄ & p qd cōcludit̄.quia ſi argueret̄.ſi aſinus uolat ergo hēt alas. ñ opotet attēdere ad ſuppoſitionē.ſ.ꝙ aſinus uolet: ſed ad mediū implicatū. bene enim ſequitur: ſi uolat.ergo habet alas.qa mediū eſt neceſſarium.ſ.omne uolans eſt alatum.eodem mō ait pluſ.ii.de.a.tex.cō.noni ſi oculus eſt animal uiſus erit ſubſtantia eius.hoc ſequit̄ qa mediū eſt uex.ſ. ꝙ animal eſt animal p hoc quod eſt ſubſtantia.ſenſibilis. Ad propoſitum dico ꝙ licet ſuppoſitio ſit impoſſibilis: tñ medium eſt uerum.ſic arguendo. ſi uoluntas diuina haberet aliud cur: aliud uelle poſſet quia medium eſt uerum.ſ.ome bonum eſt uolendum. ❡ ALIA dubitatio ē hec uia cōcedit cōtingentiā in ipſa uoluntate diuina. RESPONDEO ꝙ contingentia uera eſt que ē indeterminata potentialitas ſeu libera ad plura ſicut de uolūtate beata: talis non conuenit deo. Aliomodo pōt

cors ad ꝑducendū.ſ.ſ.& ꝙ iſta tria integrant
eſſentiam potentie ſpiratiue.ſ.uoluntas duo
rum informata amore eſſentiali & concors.
Sed ſunt alii qui ꝓbant ſcilicet ſcotus & ber
trandus ꝙ etiam rebus ſe habentibus ut nūc
ꝙ nullum iſtorum ꝑtinet ad eſſentiam potē
tie ſpiratiue.Primo ꝙ non concordia :qa ip
ſa eſt relatio rationis:ſed uis ſpiratiua eſt re-
latio realis ergo non pertinet ad eius eſſenti
am.Probatio mi.qa omnis relatio realis pa
tris & filii ad .ſ.ſ.uel eſt ſpiratiua .qa non eſt
duorum adinuicem preciſe ſed uis actiua eſt
duorum ad tertium aut eſt relatio equalita
tis:aut ſimilitudinis ſed illa cōcordia ē neu
tra.quis cum ponitur pertinere ad eſſentiam
uis ſpiratiue debet eē relatio originis ille au
tem ſunt modo unius.Secundo ꝙ eſſentia I
duobus non pertinet ad eſſentiam uis ſpira
tiue.probant ſic.quia in quocunqꝫ priori po
nitur uoluntas perfecta ipſa per eſſentiam ē
principium ꝑducendi.ſ.ſ.eadē ratione ſicut
eſt de perfecto intellectu reſpectu uerbi: ſed
in illo priori quo pater ꝑcedit filium habet
uolūtatem & ꝑfectam .Aliter enim expecta
t aliam ꝑfectōnem a filio ergo in illo prio
ri per eſſentiam ſuam eſt principium produ
cendi.ſ.ſ.ergo exiſtentia in duobus non per
tinet ad eſſentiam.Item uniuerſaliter uide-
mus ꝙ ſuppoſita agentia preſupponunt ſua
principia formalia & non econuerſo.ſicut ca
lidum ꝑſupponit calorem & nō econuerſo
ſed pater & filius ſunt ſuppoſita agentia ſed
uis ſpiratiua eſt formale ꝑcipium quo.ergo
ipſa preſupponitur exiſtentie ſue in utroqꝫ.
ergo ſua exiſtentia in utroqꝫ non eſt de eſſē
tia ſpiratiue.Item ſi ad eſſentiam uis ſpirati
ue requiritur exiſtentia uoluntatis in utroqꝫ
ergo ſi.ſ.ſ.a ſolo patre procederet non diſtin
gueretur eſſentialiter perſonaliter a patre &
filio cuius contrarium dicūt. ¶ AVREO
LVS di.xii.q.i.arti.i.ꝑpōne.ii. tenet idem.
actus.n.ſimpliciſſimus in quocūqꝫ fuerit ē in
eo totaliter aut aliud coexigit.qa ſi ſic: non
eſſet ſimplex.quia hēt terminū ſimplicē.ſ.ꝑ
ſonam.ſ.ſ.ergo eſſe perfecte in patre & per-
fecte in filio nec quo:exigit utrumqꝫ coniun
ctim:vmo eſt ſufficienter in utroqꝫ diuiſim.
¶ ITEM ſicut ſe hēt deitas ad patrem &
filium ſic ſuo modo & ſpirare.eſt enim ſpira
re cōicatum in filio & cōicatum I patre ſicut
eſſentia ſed ſic eſt eſſentia in utroqꝫ ꝙ ē ꝑſe
ctiſſime in utroqꝫ ꝑ ſe nec accipit aliqd ad ꝑ
fectionē in uno magis ꝙ̄ in alio.ergo & ſpi-
rare in utroqꝫ erit ꝑfectiſſime & totaliter di
uiſim.ITEM cum pater & filius ſpirant nō
ſunt ibi duo āores collecti.ſ.quo pater amat
& filius reamat ſed unus idē ſimplicit̄ ē quo
pater amat filium & oīa & quo filius reamat
patrem & oīa & amor q eſt unus & ſimplex
in quocunqꝫ fuerit ē in eo ſingulariter & di
uiſim ergo &c. ¶ CONTRA illud tertiū
ꝙ dicit henricus de uolūtate eſſentiali argui
tur ſic.qa eodē mō eſt.cognoſcendo in ꝑdu
ctione.ſ.ſ.ſicut filii ſed in ꝑductiōe filii actus
eſſentialis non ꝑtinet ad eſſentiam potētie
generatiue.qa ex hoc ſolo qa eſſentia ē pre
ſens intellectui ſuo:eſt pī fecundus ad ꝑducē
dum filium .ergo ex ſola ꝑſentia eſſentie ad
uoluntatē eſt uoluntas principiū ſpirādi : nō
ergo mediāte aliquo actu eſſentiali . Dicunt
tn̄ ꝙ licet uoluntas ut in filio nō ꝑtineat ad
eſſentiam potentie ſpiratiue:ſed ſola uolun
tas in patre ē eſſentialiter potentia ſpiratiua
tamen uoluntas in patre nūq̄ exit in actum
ſpirandi niſi concurrente uoluntate ut in fi-
lio & ita licet nō pertineat ad eſſentiam po
tentie ſpiratiue ut eſt in filio eſt tamen ut in
filio neceſſario correquiſitū.Quia ꝓbant qa
licet uoluntas patris in quolibet priori hēat
eſſentiam ꝑſentem tamen uoluntas nunq̄
exiit in actum ſuum niſi prius exiſtēte intel
lectu in actum ſuū :ſed quādo intellectus pa
tris exit in actum ſuum non ſolum producit
uerbum ſed uoluntatem & oīa alia attributa
ta producit in uerbu.ergo pī ꝑducto uerbo
non pōt exire in maiorem actum ꝑtinentē
ad uoluntatē cuius eſt ſpirare niſi mediāte il
la ſua uoluntate qua iam cōmunicat filio &
ita uoluntas ut in filio eſt neceſſario requiſi
ta ad productiōem.ſ.ſ. ¶ CONTRA pri
mum.Arguo ſic probando ꝙ concordia illa
eſt relatio realis quia licet concordia aliquo-
rum adinuicem non eſſet relatio realis tamē
concordia aliquorum in potentia actiua reſ
pectu tertii eſt relatio realis.quia modo po-
tentie que ab oībus ponit̄ realis : ſed ſecun-
dum oēs concordia uoluntatis patris & filii
reſpectu.ſ.ſ.eſt concordia originata & ſpirati
ua actiua reſpectu tertii ergo &cetera.
¶ ITEM hoc ſequitur bene ponenti rela
tionem equalitatis realem in diuinis . quia
ſur:datur illa concordia ſuper unum in duo
bus:ſed hoc ponit iſte ut habetur di.iii.
¶ CONTRA ſecundum.ſ.ꝙ uolūtas ut

in filio non ptinet ad eſſentiã potẽtie ſpira
tiue. Arguo ſic. qa quicquid eſt extra eẽnam
rei licet ſit neceſſariũ eſt accidentale. ergo ex
poſitione iſtorũ uoluntas ut i filio habet ac
cidẽtalem cauſalitatẽ: ſed talem habitudinẽ
habet effectus ad cãm qualem cauſa ab effe
ctu ex. v. metha. tex cõ. iii. & ii. phi. tex. com.
xxxviii. puta ſtatua eſt effectus policleti p ac
cidens. qa policletus eſt eĩ p accidens igit̃ ſ.
ſ. eſt effectus accidentalis filii qd eſt error.
¶ ITEM illa rõ agendi que eſt extra eẽn
tiã cãlitatis principalis agentis eſt inſtrumen
talis & ſine qua nõ: ſed deus põt ſupplere in
genere cãe efficientis effectum cauſe inſtru-
mentalis ſine eius inſtrumẽtali efficientia: er
go efficienter pater põt ſpirare ſine filio: ſed
quicquid in diuinis ab intra ẽ poſſibile illud
eſt neceſſariũ ut arguũt iſti in quolibet & ha
bet̃ di. vii. ar. ii. qa nõ differt eẽ a poſſe. ergo
de facto pater ſpirat ſiñ filio. ¶ ITEM iſti
nõ ponunt uoluntatẽ filii cõcurrere cũ uolũ
tate patris niſi qa illa uoluntas patris eſt cõ-
municata filio: & ex tunc non põt pater age
re niſi utendo uoluntate filii: ſed ex hoc ꝙ
aliquis agat mediante aliquo qd eſt in alio
non neceſſario illud aliud habet cauſalitatẽ
reſpectu effectus. ſicut cũ dico aliquod donũ
eſſe medium: quod ẽ in cuſtodia alterius iſte
alter nõ efficit in donando ſic in ꝓpoſito.
Item exiſtentia uolũtatis in duobus ptinet
ad eſſentiã uoluntatis potentie ſpiratiue. pri
mo enim ethicoꝝ ꝓbat. p. ꝙ actus beatitu-
dinis ſi eſt proprius homini ptinet ad aliam
potentiam que eſt ꝓpria homini & non ad
illam potentiam que eſt communis homini
& aliis. ergo uult ꝙ quilibet actus ꝓprius &
eſſentialiter diſtinctus habeat ꝓpriam potẽ
tiam p eſſentiam & ſpecifice diſtinctã: ſed ac
tus uoluntatis cõuenit omnibus perſonis in
diuinis etiam. ſ. ſ. ergo ſi uoluntas ſit princi-
pium iſtius actus determinati qui eſt ſpirare
oportet ꝙ hoc ſit p aliquid contrahens. uo-
luntatem quod ptineat ad eſſentiam eius, in
quantum eſt ꝓpria potentia reſpectũ illius:
ſed hoc non ponunt iſti de facto niſi exiſten
tia eius in duobus ergo illa exiſtentia uolũ
tatis in duobus ptinet ad eſſentiam uolun-
tatis ut ẽ uoluntatis ſpiratiua ¶ ITEM do
ctor ille ex hoc cõuincit. ſ. ſ. procedere a filio
quia in illo priori quo ponitur ſuppoſitum
pfectum habens perfectum principium cõ-
municatiuum ſi tñ nõ habet terminũ ꝓdu-
ctum & ſibi adequatũ natum eſt ꝓducere ta
lem terminũ adequatũ: uerbi gratia ex oppo
ſito licet uerbum ſit ſuppoſitum pfectum &
intellectus eius ſit pfectus. quia cum intelle
ctus ſuus quem accipit a patre habet terminũ
adequatum. ideo filius nõ ꝓducit ſcdm uer
bum. cum ergo ſuppoſitum filii ſit pfectum
& habens pfectam uoluntatem: nec uolun
tas cõmunicata habet terminum adequatũ
uſqꝫ ſibi cõmunicet̃ ideo filius ſpirat ſimul
cum patre. Sed ſi iſta rõ ſi bona ſequit̃ ꝙ exi
ſtentia uoluntatis etiam, filii ptinet ad eſſen
tiam potentie ſpiratiue: quia tu dicis ꝙ uo-
luntas cõmunicata filio cum non habet ter
minum adequatum antequam ſibi cõmuni
cetur ex hoc ꝙ ipſa eſt pfecta in filio neceſ-
ſario conuincit̃ ꝙ ipſa ut in filio eſt princi-
pium ſpirandi: ſed potentiam ſpiratiuam eſ
ſe pfectam ptinet ad eẽntiam eius. ergo exi
ſtentia in filio ptinet ad eſſentiam eius
¶ RESPONSIO ad primum qñ dicitur
ꝙ concordia nõ dicit originem reſpectu ter
tii ſed ſolum effectionem duorum in tertio
Dico ꝙ hoc eſt uerum de concordia que eſt
preciſe amatiua: ſed falſum eſt de cõcordi
communicatiua: ſed non ſolum prima: ſed
etiam ſecunda eſt in diuinis. ¶ AD ſecun-
dum cum dicit̃ ꝙ alias pr̃ expectaret pfectiõ
nem aliam a filio. Dico ꝙ dupliciter poteſt
ymaginari ꝙ pater coexigit filium inſpiran
do: Vno modo ꝙ pater non haberet pleni
tudinem potentie ad ſpirandum ex ſe ſed fi
lio mediante & iſtomodo non coexigit fi-
lium inſpirando niſi propter imperfectio-
nem. Aliomodo ꝙ coexigit filium inſpiran
do propter ordinem naturalem qui natus ẽ
eſſe inter ſuppoſita diuina uidelicet ꝙ illud
quod procedit per modum intellectus na-
tum eſt procedere ab uno & quod proce-
dit per modum amoris mutui & concordi
natum eſt procedere a duobus: & iſtomo-
do coexigit ſed hoc non dicit imperfectio-
nem. Exemplum pro utroqꝫ ꝙ pater crea-
ret ſimul exactis filio & ſ. ſ. q. non haberet
plenitudinẽ potentie creandi ex ſe eſſet im
perfectiõis. Quod autem coexigit ipſos ꝓp
ter ordinem naturalem qui natus eſt eſſe in
rebus uidelicet ꝙ opera eẽntialia inter que
creare eſt unum nata ſunt procedere a to-
ta trinitate ſic non dicit imperfectionem.
Ad tertium quando dicitur: ꝙ potentia
ſpiratiua prior eſt quam coexiſtere exiſtit

in utroq; ergo in utraq; ē eius eſſentia. Dico ꝙ falſum eſt. & qñ probatur ꝙ formalis ratõ ꝑſupponitur a ſuppoſitis agentibus. Dico ꝙ hoc poteſt itelligi dupliciter uel ꝙ ipſa ꝑſupponunt ipſam ita ꝙ oportet ꝙ ꝑhabeant ipſam anteq̃ agant & hoc eſt uerum: qa nullũ agens exit in actum niſi ꝑhabeat formalem rõnem agentis mediante qua agit uel ꝙ ipſa ꝓcedat ſuppoſita ipſa agentia ineſſe ſuo: & hoc eſt falſum quia formalis ratio agendi ꝑciſe formalis ratio ſicut potentia hẽt eſſe ſuũ in ipſis agentibus & ita ꝑſupponit ipſa agentia & non econuerſo. & ſic eſt dicendum de potentia ſpiratiua & ſuppoſita ſpirantia preſupponunt ipſam in agendo ſicut mediante qua agunt: ipſa tamen ſuppoſita ꝑſupponũtur ſibi in eſſendo & ita non habet eſſe niſi ut exiſtens in ipſis quod eſt propoſitum. Ad quartum quando dicitur ꝙ tunc non diſtingueret᷑ a filio niſi procederet. Dico ꝙ hec eſt queſtio de facto non de poſſibili unde uerũ eſt ꝙ de facto non diſtinguitur a filio niſi qa potentia ſpiratiua per eſſentiam eſt in filio ſicut in patre. ¶ AD argumentum quo declarant ꝙ uoluntas in filio neceſſario coexigitur a patre inſpirante licet non pertineat ad eſſentiam potentie ſpiratiue quando dicitur ideo pater non poteſt ſpirare niſi filius conſpiret cum eo quia filius per cõmunicatõnem accipit uoluntatem illam que eſt patris & ita oportet ipſum uti uolũtate ut in filio. Dico ꝙ hoc non eſt cauſa. quia tũc pater ſpiraret uoluntate genita ſi ſaperet per intellectum qui eſt in filio: quia poſtq̃ cõmunicauit intellectum ſuum filio non poſſet intelligere niſi utendo intellectu ut ē in filio tunc ſaperet ſapientia genita. ergo cauſa eſt ordo eſſentialis qui ē in natura. ſ. ꝙ natura rei ideo ſic ſe habet ꝙ ſicut eſſentiali ordie uerbum procedit a patre ita eſſentiali ordine amor procedit ab utroq;. Tunc ſequitur propoſitum. quia quando cauſe reales cõcurrunt ad maiorem effectum ſecũdum eſſentialem ordinem & ex natura rei ambe ſunt cauſe eſſẽtiales ut patet de cauſa uniuerſali & particulari & de duabus cauſis particularibus eſſentialibus ut de patre & matre & huiuſmodi. ¶ PER hoc patet ad argumenta aureoli ubi ad expreſſionem maiorem eſt intelligẽdum. ꝙ cum dicitur ꝙ ad eſſentiam potẽtie ſpiratiue pertinet exiſtentia eius in utroq;. illud dupliciter poteſt conſiderari. uno modo abſolute loquẽdo puta poſito ꝙ ſolus pater haberet actum amoris notionalis ſicut ponitur habere actum intellectionis notionalis. Aliomodo loquendo ſecundum ordinem rei qui modo eſt in diuinis puta ꝙ actus notionalis ſpirandi cõuenit filio ſimul cum patre ſicut in nobis amor procedit mediãte noticia. Primomodo currunt argumẽta eius ꝙ in utroq; eſt totaliter & diuiſim actus ſpirandi: ſed ſecundomodo exiſtentia eius in utroq; ſimul pertinet ad eſſentiam potentie ſpiratiue propter ordinem eſſentialem que eſt inter uerbum & amorem di. v. l. iiii. q. iiii. articulo primo. ¶ AD primum argumẽtum aureoli quando dicitur actus ſimpliciſſimus in quocunq; fuerit eſt in eo totaliter & diuiſim & cetera. Verum eſt ſi illud agens per ſe agere ponatur. Si uero cum alio ponatur agere que ſit in cauſando una ſimplex cauſa eſſentialiter cõcurrens tunc non diuiſim in eo ſic eſt in ꝓpoſito p decretalem in. vi. fideli. Ad ſecundum per idem. Ad minorem dico ꝙ ſecundum ordinem qui modo eſt ꝙ eſſentia non eſt in utroq; per ſe & diuiſim: poſito tamen ꝙ eſſet in uno uel in altero ſingulariter & diuiſi tunc ſtaret ꝙ ille eſſet perfectiſſime deus & pfecte ageret opera dei. ſic in ꝓpoſito actus ſpirandi nõ eſt de ſancto in una pſona: ſed eſſentialiter in utraq; poſito tamen ꝙ ſic eſſet. iſta perſona diuiſim ſpirare poſſet. ¶ AD tertium p idem quando dicit᷑ in minori: amor qui eſt unus & ſimplex in quocũq; fuerit eſt in eo ſingulariter & c. uerum eſt ſi illud amans ſe agere ponatur: ſed ſi ſit una ſimplex cã eſſentialiter cum alia concurrens ſicut hic: tunc non ē ita. ¶ SEQVITVR de ſecundo articulo ubi prima fronte uidet᷑ ꝙ ſpirãt ut plura. Dictum eſt enim in. i. arti. ꝙ exiſtentia potẽtie ſpiratiue in duobus pertinet ad eius eſſẽtiam. ſed cui per eſſentiam conuenit pluralitas ei per eſſentiã conuenit pluralitas. quia ꝑdicat᷑ ſuperius de iferiori ergo ad eſſentiam potentie ſpiratiue cõuenit pluralitas: ſed cui cõuenit aliquid p eſſentiã ab eo tolli nõ ꝑt. ergo neceſſario ſpirãt ut plura. ¶ HIC dico primo ꝙ neceſſario oportet dicere ꝙ ſpirant ut unũ pricipium nõ ut plura pp decretalem de ſum. trini. & fi. ca. I. v. ca. fi. ubi dicit᷑ fideli ac deuota proceſſione fatemur. q. ſ. ſ. ex patre & filio non tanq̃ ex duobus principiis ſed tanq̃ ex uno principio nõ ex duabus ſpi

Digitized by Google

rationibus:ſed una ſpiratione procedit.Con cordat ſcotus. Aureolus negat arti.iii. Rubrica.iii.ubi dicit ꝙ ſi ly unū reduplicet unitatē uel cōcordiā ipſius uis ſpiratiue falſum eſt ꝙ pater & filius ſpirant ut unus accidit ei (ut dicit)patri ſpirare cū filio uel ecōuerſo: ſolus enim pater ē ſufficiens ſpirator & ſimiliter ſolus filius. Si uero redupplicet ipſum actū ſpirandi ut ſit ſenſus ꝙ ſpirant actu ſpirandi ut unus eſt falſum quod dicit̄.Vnitas. enim & pluralitas ut dicit ſunt extra rōnem & conceptū actus ſpirandi ſicut cuiuſlibet entis.Si uero ly unū reduplicet rem ſubſtracti. ſ.ſpirationem reali reduplicatiōe nō formali ut ſit ſenſus:pr̄ & filius ſpirant inquantum ſunt unū.i.rōne ſpiratiōis actiue q̄ ē una in eis:nō tn̄ rōe unitatis:ſic ſpirant ut unū.

❡SED iſta dicta uident̄ directe cōtra decretalem.qa eadē reduplicatio importat̄ p ly ut:& p tāq̄:ſed decretalis dicit ꝙ.ſ.ſ.tanq̄ ex uno principio & una ſpiratiōe a patre & filio procedit̄ igit̄.ſi ly unū redupplicet uim ſpiratiuā uel actū.ueꝛe erit ꝙ ſpirant ut unū. Itē nō plus repugnat ad ītra ꝙ unitas ſit formalis reduplicatio actus q̄ ad extra: ſed hec ē uera tres pſone creant ut unus creator unitate reduplicante formaliter ergo. pbō.illa unitas tollit diuiſionē opeꝛātatis:ſed hoc facit unitas formalis ſola.quia da ꝙ non ſit una formalis ratio agēdi pn̄t diuidi opera. idē enim formaliter diuiſum pōt eſſe principiū diuerſaꝝ opationū ut patet de obiecto intellectus & uolūtatis.Scdo dico ꝙiſta duo ſtant ſimul ad eſſentiā potētie ſpiratiue ptinet exiſtentia in duobus:& tn̄ ꝙ nō ſpirant ut plura:ſed ut unū.exēplū:ad eētiam potētie cretiue ſicut ad eſſentiā cuiuſlibet cōmunis attributi ptinet ꝙ cōueniat tribus: & tn̄ nō ſequit̄ ꝙ tres pſone creant ut plures: ſed ut unus creator.ut patet p aug.v.de trini.Et ad iſta cōpetunt extra in creaturis. ad eſſentiam enim rei naturalis ptinent duo principia:nō tn̄ ſequit̄ ꝙ nō ē plures niſi p notationem ſed ꝙ unus ſicut pbat ariſtotiles.vii metha.tex.cō.iii.ex intentione.Item ſi plures homines trahant nauē:ad eſſentiā uirtutis tractiue ptinet exiſtencia in pluribus trahētibus ſicut ad eſſentiā cuiuſlibet accidētis ptinet Iniri ſuo ſubiecto ſicut pbat̄.li.iiii.di. xv.arti.i.& di.xxviii.q.ii.arti.iiii.in rñſione cuiuſdā argumenti.nō tn̄ trahunt nauem ut plures niſi forte p quidā connotationem. Sed hñt per hoc ꝙ trahunt unicam.ſi enim traherent ut plures ita ꝙ redupplicatio caderet ſup pluralitatem tunc traherent ita ꝙ in trahendo uirtus eorum diſpergeretur & ſic mutuo ſe impedirent & non traherent.Tertio propter argu. eſt intelligendum ꝙ cum dico ꝙ exiſtentia in duobus pertinet ad eēntiam potentie ſpiratiue. aut penſatur ordo ſeu habitudo potentie ſpiratiue ad ſuppoſita ſpiratiua.q.ymaginaret̄ habitudo uirtutis actiue ad agens ſeu accedentis ad ſubiectum. Aut penſatur ordo reciprocus ipſorum ſuppoſitorum ſpirantium in habitudine ad ipſam uim ſpiratiuam ac ſi probaret̄ habitudo agentium ad ueritatem qua agūt ſeu ſubiecti ad accidens ſuum ꝙ ſubſtentat.

❡PRIMO MODO dico ꝙ ad eſſentiā potentie ſpiratiue pertinet exiſtentia in duobus:ſicut ad eſſentiam potentie creatiue ptinet exiſtentia in tribus:uel ſicut ad eſſentiam accidentis pertinet iuniti ſubiecto. Secundo modo tamen ad eſſentiam potentie ſpiratiue non pertinet pluralitas ſuppoſitorum ſpirantium:ſed ſolum illa pluralitas cōnotatur:ſicut ad eſſentiam potentie creatiue non pertinet trinitas perſonarum:ſed ſolum connotatur:nec etiam ad eſſentiā ſubſtentantis accidens pertinet ipſum accidens: ſed ſolum connotat̄ ipſum accidens ſubſtētatum.❡PER hoc ad formam argu. quādo di it̄ in mi.ꝙ cui competit dualitas &c. Dico ꝙ ex ea pte qua uerum eſt ꝙ ad eſſentiam potentie ſpiratiue pertinet dualitas ptinet etiam & pluralitas.ſicut enim uerum eſt penſato ordine potentie ſpiratiue in habitudine ad ſpirantes ꝙ ad eſſentiam potētie ſpiratiue ipſa unica exiſtente pertinet exiſtentia in duobus ita eſt uerum ꝙ retēto eodem ordine pertinet ad eſſentiam potentie ſpiratiue ꝙ ſit in pluribus & ſub hoc ſenſu eſt uerum ꝙ ſpirant ut plures.i.ſpirat ſecūdum ꝙ potentia ſpiratiua ſecundum eſſentiam ſuā exiſtit in pluribus. Si uero accipiat̄ ille ordo in habitudine ſuppoſitorum ſpirātium ad uim ſpiratiuam tunc ſicut ē negandū ꝙ ad eſſentiam potentie ſpiratiue ptinet pluralitas ymo ſolū cōnotat̄ ita ē negandū ꝙ ſpirant ut plures ſicut ꝓportionaliter. qa negamus ꝙ ad eſſentiā potentie creatiue ptinet plur alitas pſonarū. ymo pluralitas cōnotatur ideo negamus ꝙ creant ut plures creatores.

IN di.xiii.cōtinuať de pceſſio ne.ſ.ſ.ſuppoſito ergo ꝙ de facto ñ diſtingueretʼ a filio niſi ſimul pcederet. Queritʼ ſi p poſſibile uel impoſſibile poneretʼ ñ pcedere a filio an diſtingueretʼ ab eo. Q d ſic.qa ſi nō pcederet a patre: ſed a ſolo filio adhuc diſtingueretʼ a patre:ergo a ſimili ¶ CONTRA.ſuppoſita diſtinguntʼ p relationes originis:ſed poſita ypoteſi inter filiū &.ſ.ſ.non eſſent relatiōes oppoſite ergo. &c. ¶ HIC.v.primo oñdā ꝙ ueritas huius ſ.ꝙ.ſ.ſ.diſtingueretʼ a filio ſi nō pcederet ab eo non impeditʼ p hoc ꝙ queſtio de forma ſua eſt nulla:ſed eſt includens incompoſſibilia. Scdo ꝙ non impeditʼ per hoc ꝙ auctoritates ſanctorum uidentʼ clamare concorditer contrarium. Tertio ꝙ non p hoc ꝙ rationes ad contrarium ſunt pbabiliores q̄ ad ppoſitum. Quarto ꝙ non impeditʼ. quia pſona filii diminueretʼ p ipſā ypoteſim quīto.ꝙ poſita ypoteſi ꝙ licet.ſ.ſ.diſtingueretʼ a filio nō tamen diſtingueretʼ ab eo ſicut quemodo uocatʼ de facto.ſ.ſ.ſed ſicut ſecundus filius. ¶ PRIMVS arti.pbatur tripliciter: Primo comparando iſtam ypoteſim ad aliqd includens in compoſſibilia ſic.quia ſic accipiendo pceſſiones in diuinis ſecundum eſſe quod modo habent de facto includit quaſi icōpoſſibilia.quia modo de facto ut pbatū eſt queſtione. pcedente ad eſſentiam potentie ſpiratiue pertinet eius exiſtentia in duobus ſuppoſitis & per conſequens correſpondetʼ ad eſſentiam illius effectus qui ē utriuſ ꝙ ptinet eſſe ab utroq; ſed ponere rem eē & ſimul auferri ab ea illud quod eſt de eius eſſentia ē ponere incompoſſibilia .ſ.rem eē & non eſſe:ergo attendendo ad eſſe quod pſone diuine nunc habent.de facto queſtio eſſet nulla:ſed in ypoteſi nouiter poſita nō ſupponitʼ iſta:ſed ſupponitʼ per impoſſibile uel per poſſibile ꝙ eſſentia potentie ſpiratiue poſſet ſaluari in uno:ꝙ tunc pcedere poſſet ſaluari in pcedendo uno.ergo non includit icompoſſibilia. ¶ ITEM ſecundo idē probatʼ per quandam regulam conuincendi poſitionem includentem incompoſſibilia: & hoc ex medio per quod arguo:regula eſt. omnis ppoſitio ſupponens aliquod īpoſſibile:includit in cōpoſſibilia:tñ cōceditʼ cōſequentia qñ mediū qd implicatʼ eſt uerū: & aliter nō.exēplū ſi aſinus uolaret haberet alas hoc includit incompoſſibilia. ponit enī eē aſinū & auem quodʼ eſt non eſſe aſinū: ſed conceditʼ conſequentia ꝙ haberet alas.quia cōſequētia tenet per medium uerum implicitum:ſ.ꝙ omne uolans habet alas:ſi enim medium implicitum eſſet impoſſibile non teneret conſequentia.qa ſi homo non eſſet rōnalis & diceretʼ ꝙ adhuc gñaret hominē naturaliter:conſequens eſſet falſum. mediū enim implicitum eſſet falſum. qa mediū eſt ꝙ illud qd nō eſt homo naturaliter gñaret hominem qd ē falſum. ¶ AD ppoſitū cū dico ꝙ.ſ.ſ.diſtingueretʼ a filio ſi nō pcederet ab eo:licet includit incompoſſibilia: tñ mediū qd implicatʼ eſt uerū.qa mediū ē ꝙ duo effectus qui pcedunt a diſtinctis potētiis eliciti uis poſſint diſtingui inter ſe.& iſtud mediū uerū ſuppōit: ſupponitʼ enim ꝙ.ſ.ſ.pcederet a ſolo patre quod nichilominus in patre eēnt duo diſtincta formalia principia diſtinctarum emanationū ſed cum accipitʼ hic ꝙ iam eſt uerū de facto mediū implicitū eſt falſum.ſupponitʼ enim hoc qd multis apparet falſum:ꝙ diſtincti effectus poſſunt pcedere a tali potentia que eſt una inquātū una potentia enim ſpiratiua eſt una de facto inquantū huius.qd patet pp unitatē.n. potentie ſpiratiue cōceditʼ decretalis de ſum.trini. & fi.ca.in.vi.l.ꝙ ſunt unū ſpirans ergo iſto mō.ſecundo queſtio eſt nulla:ſed primomō eſt bona. ¶ ITEM tertio pbatʼ idē p quādā regulā ſumptam ex cōditione ſubiectiqd ſupponitʼ in ypoteſi ſic:omnis inquiſitio eſt rationalis dummodo ſupponitʼ eſſe rei de quo queritʼ ēt ſi eius intentio in eſſe dicat in compoſſibilia:ariſtoteles enim ſecundo de anima.tex.cō.noni probat ꝙ ſi oculus eſſet animal uiſus eſſet eius ſubſtantia quod poſitum includit impoſſibilia:ſi enim oculus eſſet animal non eſſet oculus:ſed in propoſito cum queritur an diſtingueretur.ſ.ſ.a filio ſi non procedet ab eo & ſi includeret hec in compoſſilia de facto: tamen ſupponitʼ eſſe rei de quo queritur ſupponitʼ enim.s.s.emanare a patre:& per conſequens ſupponitʼ eius eſſe:cum autem accipitur queſtio de facto ſupponendo uidelicet ſicut eſt de facto: q.s.de facto non eſt ſpiritus ſanctus procedat ab utroq; ſi tamen hoc queritur an diſtingueretur a filio ſilicet ſi non procederet. queſtio eſt nulla.quia non ſupponitur ſpiritus ſanctus eſſe.ergo cum prima ypoteſi que

ſtio eſt bona ſuppoſito facto per ſuppoſitio
nes enim p impoſſibile: arguūt philoſophi
& ſancti nā. phi. ii. de anima. tex. cō. ix. ad p
bandū ꝙ anima eſt actus corporis. arguit. ſi
oculus eſſet animal: uiſus eēt eius forma. &
tex. cō. viii. ſi dolabra eſſet res naturalis: acu
ties eſſet eius ſubſtantia: ſcđm cōmentato-
rem ibi. & vii. phi. tex. cō. xv. idē modus ar-
guendi hr̄. Item augu. v. de trini. poſt prin-
cipium diſputando contrarium: utiť hac p
poſitione cum eo. ꝙ ſi pater nō gn̄aſſet ni-
chil ꝓhiberet eum eſſe ingenitum. ¶ SE-
QVITVR de ſcđo arti. ubi dico ꝙ aucto
ritates non mouent ad contrariū: quia illud
quod poniť de facto nō p̄iudicat ueritati cō
cedende ex noua ypoteſi de poſſibili: ſed
omnes auctoritates ſcōꝝ explicite & impli
cite ſupponunt ueritatem que in diuinis eſt
de facto. ſ. ꝙ. ſ. ſ. nō diſtinguiť niſi ut ꝓcedit
ab utroqꝫ qđ eſt uerū de facto hoc patet reſ
ſpiciendo. Anſelmum de proceſſione. ſ. ſ. au
gu. xv. de. tri. c. xxvii. & v. de tri. c. xiiii. Et ſic
de tri. c. xii. & xiii. & xix. ubi ſic ꝓlixe tracta
tur de iſta materia. ¶ SEQVITVR de
tertio arti. ubi primo pono rationes. God. ꝙ
poſita ypoteſi ꝙ non diſtingueretur a filio.
ymo ꝙ nec generare nec ſpirare differūt rea
liter ſic. quia cum generare & ſpirare non ha
beant oppoſitionem ad inuicē: ſi diſtinguū
tur opportet habere diſtinctionē uel ex fun
damentoꝝ diuerſitate ſicut albedo & quan
titas faciunt diſtingui ſimilitudinē & relatio
nem equalitatis, uel diſtinctionē ſuppoſitoꝝ
ſicut filiationes due in duobus filiis reſpectu
eiuſdem patris. uno ergo exiſtente fundamē
to & ſuppoſito in diuinis reſpectu generare
& ſpirare ſequiť &c. ¶ ITEM ſcđo ꝓbať
ꝙ poſita ypoteſi idem eſſet realiter genitus
& ſpiratus: quia poſita ypoteſi non poneretť
maior diſtinctio inter filium genitum & ſpi
ritum ſanctū ſpiratū q̄ inter patrē ſpirantem
& generantē: ſed qa ſpiratio actio & genera
tio in patre non hn̄t oppoſitionem originis,
ideo non faciunt diſtinctas pſonas. igiť cum
inter filium & ſ. ſ. non eſt oppoſitio originis,
nec eſſet diſtinctio pſonalis. Item qn̄ aliqua
duo differunt p relatiōes diſperatas inter ſe,
pp diuerſos reſpectus ad diuerſa correlatiua,
ad q̄ habēt habitudinē niſi cū hoc de ſe ma
iorem diuerſitatē importent. ex tali habitu-
dine non debet eis maior diſtinctio attribu
ꝙ inueniť in illis ad que eſt talis habitudo

nam ſi aliquod unum ſubiectū p ſuam quā
titatem ſit duplum ad dimidiū: & diſſimile
per ſuam qualitatem ad nigrum. ex hoc nō
debet poni maior diuerſitas in nigro & di-
midio quam ſit in duplo & albo & ſicut du
plum & album non habent oppoſitionem
quia in ſunt alicui ſubiecto: ita nec dimidiū
& nigrum. ſic ergo ſi ſpiratus & genitus non
habent diſtinctionem niſi in habitudinē ad
ſpiratiuam potentiam & generatiuam non
eſt maior diſtinctio inter generatum & ſpira
tum que ſunt ſuppoſita. q̄ inter potentiā ge
neratiuam & ſpiratiuam: ſed iſta ſūt una po
tentia. ergo &c. & eſſet in toto ſimile ſi albū
& duplum cauſarent nigrum & dimidium.
Alibi addit argumenta p iſta parte. illud ꝙ
preſupponit diſtinctionem filii a. ſ. ſ. p relatō
nes oppoſitas illud non diſtinguit filium a.
ſ. ſ. ſed diſtinctio quam habent adinuicem fi
lius & ſ. ſ. per relationem diſparationis pre-
ſupponit illam diſtinctionem que eſt p rela
tiones originis. ergo diſtinctio per relationē
diſparationis nō diſtinguit. Maior patet. qa
cauſa ſufficiens alicuius effectus non preſup-
pōit aliam cauſam. unde ſit ille effectus: M
inor ꝓbatur. quia diſtinctio diſparatiōis que
eſt inter ſpiratum & generatum p̄ſupponit
illam diſtinctionem oppoſitam que ē inter
generantem & genitum ſpirantem & ſpira
tum. quia illa comparatio oppoſita eſt eſſen
tialis in ratione diſparationis: aut eſt accidē
talis. Iſta minor probatur ſic ab iſtis per hoc
poteſt cōuinci ꝙ generari & ſpirari diſtinguū
tur realiter. quia unum eorū conuenit alicui
cui non conuenit reliquum. puta generari fi
lio cui non conuenit ſpirari. ergo iſta diſtin
ctio relationum diſparatarum que importa
tur inter generari & ſpirari preſupponit fili-
um & s. s. reſpectu quorum conuincatur illa
diſtinctio diſparata. ſed in quocunqꝫ priori
ponitur filius & s. s. neceſſario ponuntur re-
lationes originis oppoſite quibus genitum
eſt a generante & ſpiratum a ſpirante. ergo
diſtinctio diſparationis preſupponit relatio
nes oppoſitas originis. Item ſicut in actibus
uelle preſupponit itelligere & eſt ab illo: ita
in actibus perfectis ſpirare preſupponit uer-
bum & eſt ab eo. igitur ſi non ē: ab eo non
eſt. ¶ CONFIRMATVR per anſel. de
proceſſione. non diſtingueretur s. s. a filio ni
ſi reſpectu eius eſſet deus de deo. ¶ SE-
CVNDO dico ꝙ rationes clariores & pro

babiliores poſſunt dari ad oppoſitū primo. quia quo aliquid cōſtituiť diſtinguiť a quolibet qd non eſt ipſum ſiue ſit ꝓprium ſiue diſparatū tam in abſolutis ꝙ in reſpectiuis ignis enim ꝑ illud qd eſt ignis ita diſtinguiť ab aere & terra ſicut a ſuo contrario qd ymaginať aqua. & ſimile non ſolum per relationem ſimilitudinis diſtinguiť ab oppoſito ſimili. ſed a relatione equalitatis: & mō potentie: & modo menſure que ſunt diſparata: ſed filius conſtituiť in diuinis filiatione. ergo nō ſolū in filiatione diſtingueretť a perſona ꝓcedente ab eo habente oppoſitā relationem ad eū ſed qualibet alia ꝑoſita habēte diſpatam relationem ut puta ſi a ſolo patre procedente. Item ſi pater non ſpiret ſed ſolus filius adhuc. ſ. ſ. diſtingueretť a patre. quia. ſ. ſ. haberet relationem conſtitutiuam qua eſſet ab alio & pater non haberet aliam talem ſed hoc poſito. ſ. ſ. non haberet oppoſitam relationem ad patrem ſed diſpatā. ergo relationes diſpate poſſunt diſtinguere. ❡ AD illud rńdent: ꝙ licet ꝓcederet immediate a ſolo filio: tñ mediate a patre: & ita diſtingueretť. ſ. ſ. a patre ꝑ relationem originis licet mediante origine filii: ſed ſi non ꝓcederet a filio tolleretť omnis oppoſitio relationis ad filium & ꝑ cōſequens diſtinctio. Contra hec rńſio: dat ꝓpoſitum. qa aut intelligunt ꝙ. ſ. ſ. diſtingueretť mediate ꝑ originem a patre ita ꝙ originetť ab eo licet mediante filio: ſed tunc accipiunt contrariū poſito. poniť enim eſſe a ſolo filio & non a patre. ſi autem intelligunt ꝙ poſita ypoteſi adhuc diſtingueretť a patre mediante filio nō. quia oriretť a patre: ſed a filio ſolum qui cum oriretur a filio & non a patre tunc ſpitus. ſ. nunꝗ oppoſitionem habet ad patrem: ſed ad filium & tamen diſtinguitur. ergo relatione ſola diſparata. ſic ergo eſſe poterit inter filium & ſ. ſ. Item que minus differunt aliquando ſunt magis incompoſſibilia quam que magis differunt. uerbigratia albedo minus & albedo magis ſunt incōpoſſibilia ī eodē ſubiecto ꝙ albedo & dulcedo: ita licet ꝙ equaliter differant generare & ſpirare & generari & ſpirari. tñ generari & ſpirari ſunt incōpoſſibilia in eodē ſubiecto non tñ generare & ſpirare. probo. quia licet cōicare naturā modis contrariis non ſit habere naturā modis contrariis: tñ naturam cōicari modis contrariis eſt habere eam modis contrariis: cum ergo generari & ſpirari dicit naturam cōicari modis contrariis: ſi poſſent eſſe generari & ſpirari in eodem ſuppoſito. tūc idem ſuppoſitum haberet naturam diuinam modis contrariis: non autem ſequitur hoc impoſſibile ſi generare & ſpirare ſunt in eodem ſuppoſito. ergo iſta non compatiuntur ſe in eodem ſuppoſito. ſ. generari & ſpirari. & ſic habetur propoſitum ꝙ ſi. s. s. eſſet ſpiratus a ſolo filio adhuc diſtingueretur ab eo. Item quando due productiones ſunt ypoſtatice ſiue ſubſtātiue: productum per unam huiuſmodi ꝓductionem nunꝗ poteſt produci in alio ſiue ꝓducať ab uno ſiue a duobus: ymo nec huiuſmodi producta poſſunt ꝓduci in tertio patet ꝑ oppoſitum. quando enim ꝓductiones ſunt qualificatiue tunc unum productū pōt produci in uno aut ambo in tertio: ſiue etiā producatur ab uno ſiue a duobus. quia albedo & figura unum poteſt produci in uno & ambo in tertio. ſiue producantur ab uno ſiue a duobus: ſed planum eſt & ut ſupponiť in ypoteſi ꝙ productio filii & ſpiritus. ſ. ſunt ypoſtatice productōnes. ergo ſiue. ſ. ſ. ꝓcedit ab uno ſiue a duobus ſemꝑ ſpiritus ſanctus erit unum per ſe ꝓductum & per ſe ſubſiſtēs & non ſubſiſtens in alio: & ita ſuppoſitum diſtinctum a filio. Item diſtincta ſecundum rationem nūꝗ diſtinguntur niſi reſpectu aliquorum diſtinctorum ſecundum rem. patet de dextro & ſiniſtro ī columpna. ſed poſita ypoteſi in pſe erunt emanatiōes diſtincte & diſtincte potentie saltē ſcđm rationem. ergo (cum in diuinis non poſſunt aſſignari realiter correſpondentia niſi terminum illarum emanatiōnum) ſequiť propoſitum. Item nō ſolum illa que dicunt perfectōnem in nobis conceduntur in deo: ſed modus iſtarum perfectionum conceditur in deo: ſi ille modus dicat perfectionem. ſicut enim concedimus in deo intelligere ita concedimus ī deo formalem ratōnem eius. qa formalis rō eius dicit perfectionem: ſed intelligere & uelle que in nobis pfectiōem dicūt cōceduntur in deo & modus illaꝝ pfectionum eſt ꝙ uterq; actus habet ſuum proprium terminum: & hoc eſt perfectionis in eis. quia ſi terminum eorum inuicem confunderentur eſſet imperfectionis. ergo ſi ex ypoteſi ponatur ꝙ in ſolo patre uoluntas habet ſuum perfectum uelle ſicut in patre intellectus habet ſuum perfectum intelligere: neceſſario ſequitur ꝙ ſicut

per intelligere habetur ſuus proprius termi-
nus quod eſt uerbum ita per uelle habebitur
proprius terminus & diſtinctus qui eſt.ſ.ſ.
Item poſita ypoteſi pater remaneret omni
potens quia in ypoteſi ſupponitur ꝙ pater
manet deus; ſed non eſſet omnipotens niſi
poſſet producere diſtincta ſuppoſita .igit̃.ꝓ
bo minorem. quia nõ eſſet omnipotens ni
ſi poſſet producere oĩa que in rerum natura
ſunt ꝓducibilia:ſed certum ẽ ꝙ in rerum na
tura talia plura ſunt producibilia & hoc eti
am manifeſte ſupponitur in ypoteſi. Aliter
enim queſtio non haberet formã ergo.&c.
Item relationes oppoſite que nunc ſunt de
facto remanerent.remanerent enim genera
re & ſpirare per poſitum & generari & ſpira
ri ergo tria ſuppoſita diſtincta . Item prius ẽ
intelligere patrem ĩgenitum ꝙ̃ generare. qa
ſi non generaret adhuc eſſet ingenitus.v.de
trinitate.ergo eadem ratione prius eſt intel
ligere filium genitum ꝙ̃ ſpirare . quia qua ra
tione concedi poteſt ꝙ ſi pater non genera-
ret adhuc eſſet ingenitus:eadem ratione po
teſt concedi ꝙ ſi filius.non ſpiraret adhuc eſ
ſet filius:ſed ſi poteſt eſſe filius & non ſpiret
ergo poſito actu ſpirandi in quocunq; & ip
ſo non ſpirante adhuc erit filius.& per conſe
quens diſtinctus a tali ſpirato .Cõcordat ſco
tus.q.ii.di.ii.& henri.quoli.v.q.ix.

¶ AD argumenta alterius. ¶ AD primũ
cum dicitur ꝙ potentia generatiua & ſpirati
ua non diſtinguntur niſi ratione . Dicitur ꝙ
ſic:per relationes diſparatas :& quando dici
tur ꝙ non diſtinguntur niſi ex diuerſis fun-
damẽtis &c. Dicitur ꝙ ymo:ex diuerſo mo
do fundandi.patet in ſimili . quoniam duo
calida referuntur ſuppoſiti relatione funda-
ta in calore:unomodo actiui & paſſiui que
eſt modo potentie. Aliomodo relatione ſi-
militudinis que eſt non unius. Ad ſecũdum
cum dicitur ꝙ genitus & ſpiratus non diffe
runt pluſꝙ̃ generans & ſpirans . ¶ DICI-
TUR quod licet equaliter differãt inter ſe
tamen ſunt magis ĩcompoſſibilia uni⁹ : & ei
dem ut dictum eſt . quia licet duo actus poſ
ſunt eſſe ab eodem agente : non tamen poſ
ſunt terminari ad idem productum:nec due
actiones &c.ut ſupra tertio argumento.
¶ AD tertium cum dicit̃ ꝙ ſicut duplum
& album ſe compatiunt̃ in eodem ſuppoſi
to:ita dimidium & nigrum & ſic in propoſi
to:dicendum:ꝙ uerum eſt niſi aliud obſiſteret

ſi autem unum ſuppoſitum inquantum du-
plum ꝓduceret dimidium ad quod reffert̃.
& idem ſuppoſitum inquantum album ꝓ-
duceret nigrum ad quod reffertur:tunc eſſet
impoſſibile ꝙ dimidium & nigrum eſſent
in eodem ſuppoſito:& ſic eſt in ꝓpoſito ut
dictum eſt. ¶ AD quartum dico ꝙ minor
eſt falſa: Ad ꝓbationem eorum dico ꝙ pro
cedit ex falſa ymaginatione ymaginantur
enim ꝙ relatio diſparationis ipſius & gene-
rari ſit differens a relatione ſua qua opponi
tur ad ſpirare accidentaliter conſequens ip-
ſam.ſicut riſibile ſequitur hominẽ ꝙ falſum
eſt : autem enim idem realiter ita ꝙ relatio
ut diſparata non dicit ſuper relationem ut
eſt oppoſita aliam rem ſed ſolum eandem
rem aliter nominatã ſicut affirmatio & ne-
gatio : ſicut enim homo per humanitatem
eſt homo:ita per humanitatem non eſt aſi-
nus:ſed differt ab aſino. eodemmodo filius
dicitur per generari ad patrem & per gene-
rari non eſt.ſ.ſ.ſed differt ab eo relatione di
ſparationis.ad formam ergo argumenti quã
do dicitur:ꝙ relatio diſparationis preſuppo
nit relationem.unde oppoſita: Negat̃ .ym̃
ſunt eadem res : & quando dĩ una conuerti
tur cum alia. Dico ꝙ hoc non eſt.q.per aliã
rem ſed per eandẽ aliter nominatam ſicut
hic homo non eſt aſinus & uniuerſaliter ſi-
cut negatio . probatur per affirmationem:
pro iſta ſolutione & omnium p̃cedentium
recurre ad di.x.arti.primo & ibi uidebis quo
modo non diſtinguit diſparata ratione diſ
parationis:ſed ratione oppoſitionis incluſe.
¶ SEQUITUR de quarto arti.ubi di-
co ꝙ non impeditur per hoc ꝙ perſona filii
deſtrueretur per illam ypoteſim.Dicunt enĩ
quidam:aureolus ꝙ poſita ypoteſi non diſtĩ
guitur perſonalitas quod ſic ymaginantur:
potentia ſpiratiua ſimul cum filiatione perti
nent ad conſtitutionem filii : ſi ergo poten
tia ſpiratiua poneretur in ſolo patre ; ſequit̃
ꝙ deſtruitur perſona filii & per conſequens
non remaneret perſonaliter diſtincta a.ſ.ſ.
Ma.probat di.ii.q.i.ar.iii.propoſitione.iii.ſi
enim ſpiratio non pertinet ergo non habet
eandem unitatem & in diuiſionem cum fi-
liatione:ſed diſtinguitur aliquomodo : hoc
falſum eſt quia eſſet compoſitio : probatio .
quia quod aduenit entitati aut unitati que
dicit perſeitatem tertii modi dicit compoſi
tionẽ cum eo:ſed ſi ſola filiatio conſtituit fi-

lium tunc filiatio dicit entitatem que dicit p ſeitatem tertii modi & tunc tali entitati per ſeitatis aduenit ſpiratio actio:igitur &c. Item ſi ſpiratio actio non ſit intrinſeca pſo nalitati ergo aſſiſtit ſibi:hic eſt error porreta ni. ¶ ITEM auguſtinus frequēter dicit ꝙ ſola trinitate eſt fruēdum .i.de doctrina chri ſtiana.c.i.dicit ꝙ res quibus fruendū eſt:ſunt pater &c.ſed ipſa ſpiratiue actiua eſt fruendū ergo itrinſece partium ad trinitatem. Mi.pa tet.eſt enim proprietas una in perſonis:ſed i perſonis adoratur indiſtincte quelibet pprie tas ut canit eccleſiam. ¶ CONFIRMA TVR.quia ſi ſpiratio actio non ſit intrinſe ca perſonalitati & eſt aliquid reale. eſt enim illud per quod producit̄.ſ.ſ.aut ergo erit res qua utendum.hoc eſt falſum.quia nichil qd eſt reale in deo eſt utendum:aut que fruen dum hoc etiam eſt falſum.quia tunc due re lationes fruibilitatis & duo quibus fruendū. erunt in filio:& in .ſ. ſancto tantummodo unum quod eſt abſurdum quia eſſet minus fruibile q̄ filius.Item eadem cōmunicatione indiuiſibili cōmunicatur filio ſpiratio actio: quia eſſentia & eodem ordine.i.ſine oi prio ri & poſteriori:ſed hoc nō eſſet uerum ſi ſpi ratio actio ſuperueniret ſuppoſito filio prius conſtituto.quia eſſentia comunicatur filio tā q̄ illud quod pertinet ad eius intrinſecam perſonalitatem:& non tāq̄ aliquid ſuperue niens ſuppoſito iam conſtituto.pbatio ma. eadem enim cōmunicatione I diuiſibili qua filio cōmunicat eſſētiam cōmunicat ſibi om ne illud in quo non opponit̄ ſibi :ſed Iſpira tione actiua non opponitur . propter iſta te net etiam ꝙ ſpirare ptinet ad perſonalitatē patris. ¶ ADDVNT in fine :ꝙ perſonali tas filii non eſt effectus formalis filiatōis tan q̄ effectus cuiuſdam unius forme:ſicut eſſe al bum reſpectu albedinis:ſed eſt aliquid reſul tans.ſicut enim cōmuniter dicimus ꝙ forma domus ē forma quedam que reſultat ex plu ribus:ſcilicet fundamento :parietibus : & te cto:ſic ratio perſonalitatis que non eſt aliud q̄ perſeitas tertii modi dicitur reſultare ex eſ ſentia & generatione paſſiua & ſpiratiōe ac tiua:pro eo ꝙ nullum iſtorum habet unita tem per ſe: ſed conſtituunt eandem unitatē aut perſeitatem :Addit quod tamen filiatio a doctoribus dicatur ratio formalis : hoc nō eſt quod ſit form a ſed quodammodo princi pale eo modo quo tectum in domo. ¶ Itē

illud conſtituit perſonaliter quo ablato de ſtruitur perſona:ſed ſi filius in diuinis nō ha beret potentiā ſpiratiuā nō remaneret filius ſicut nec ipſe remāeret deus igit̄. ¶ CON TRA iſtā op.prio oſtendo ꝙ nō ē niſi fuga difficultatis I queſtiōe:ubi ē notādum ꝙ om nes doctores querentes iſtam queſtionem faciunt difficultatem propter errorem greco rum ortum a concilio niceno q tenent trini tatem perſonarum negantes.ſ.ſ. procedere a filio a tunc ſuper hoc doctores mouēt quē ſtionem an hoc conceſſo ꝙ nos cōcedimus cum grecis:uidelicet:ꝙ pater pducit filium & ꝙ ſunt duo ſuppoſita entia in rerum na tura.ſ.pater:& filius:an ſic poſita exiſtentia utriuſq; perſone:ſi tunc poſito per poſſibile uel impoſſibile ꝙ filius no ſpiraret cum pa tre.ſ.ſ.an.ſ.ſ.poſſet eſſe.tertium ſuppoſitum. diſtinctum in diuinis ab aliis duabus iā exi ſtentibus : ita ꝙ tota difficultas doctorum eſt de perſona.ſ.ſ.an.ſ.ſ.eſſet una perſona in diuinis poſita ypoteſi de exiſtentia utriuſq; & ꝙ non procederet ab utroq;.tunc arguo. tota difficultas doctorum eſt circa perſonā . ſ.ſ.an eius ſuppoſitum deſtrueretur per po ſitionem grecorum:uel non:ſi non pater & filius ambo eſſent perſone exiſtentes in re rum natura ſed altera ſola ſpiraret . Sed iſta nouella op . fugit ad hoc difficile & uadit contra ypoteſim ad perſonam filii dicen do:ꝙ deſtrueretur . ergo clare patet ꝙ non eſt niſi fuga difficultatis . ¶ ITEM illud magis apparebit ſimpliciter.arguendo con tra op.quando ſoluet̄ argu.eorum. ¶ SE CVNDO oſtendo ꝙ illud ad quod fugiūt eſt falſum uidelicet:ꝙ potentia ſpiratiua per tinet ad conſtitutionem:quia illud non pti net ad conſtitutiōem incōicabilem ſiue pſo nalem quod ē cōe pluribus pſonis.quod pa tet in diffinitione perſone que dicit : ꝙ pſo na eſt incōicabilis exiſtentia:ſed potentia ſpi ratiua eſt cōis patri & filio.ergo &c. Iſti uidē tur dicere ꝙ licet potētia ſpiratiua ē cōis pa tri & filio:tamen ut eſt in patre dicit aliā in diuiſionem & aliam ut in filio. Et uocāt iſti aliam & aliam Idiuiſionem:quod alii uocāt aliam & aliam formalem rationem.& tunc dicunt alio & aliomodo in diuinis potētia ſpiratiua poteſt eſſe aliquid incōicabile i pa tre & aliquid incōicabile in filio. ¶ CON TRA hoc arguo ſic.iſti doctores ponentes iſtam indiuiſionem uocant indiuiſionē uni

tatem ita ꝙ quelibet ratio que ē una in diui
nis debet habere ſuam ſdiuiſionem. quia ut
dicunt eſſentia diuina eſt una unitate abſo-
luta::ideo eſſentia eſt indiuiſa in diuiſione
abſoluta & relatio in diuinis.qa habet unā
rationem.ſ.ad aliquid ideo dicitur in diui-
nis relatio indiuiſa in diſtinctiōe relatiua:ſed
potentia ſpiratiua ex parte relationis ē una
& cōmunis patri & filio.ergo repugnat po-
tentie ſpiratiue ꝙ quocunqꝫ modo cogita-
bili poſſit diſtingui in plures inditiōes ymo
hoc eſt ſimpliciter deſtruere potentiam ſpi-
ratiuam:Et declaratur ratio p principia iſto
rum eſſentia diuina eo ꝙ eſt cōmunis omni
bus pſonis repugnat ſibi ꝙ ipſa diuidat' in
plures indiuiſiones :ita ꝙ ille indiuiſiones
pn̄t ptinere ad diſtinctas conſtitutiones pſo
nar̄ ſed ipſa ſemper remanet indiuiſa indi
uiſione eſſentie:ſed potentia ſpiratiua ē una
unitate communitatis in patre & filio ita ꝙ
unitas cōmunitatis ē ratio p quā ipſa eſt po
tentia ſpiratiua:& ideo doctores & decreta
lis de ſum.trini.& fi.ca.fideli ſaluat ꝙ pater
& filius ſunt unus ſpirator pp unitatem po
tētie ſpiratiue cōmunis utriqꝫ igit' repugnat
potentie ſpiratiue ꝙ ipſa diuidat' in plures
diuiſiones ptinentes ad conſtitutiōem filii.
Argumenta que ponam p op.mea efficati-
us reprobabunt.Prius tamen oſtēdo ꝙ argu.
iſtorum non concludunt:non primum quia
conceſſo & ſpiratio actio non habeat eādē
indiuiſiōem cum filiatione. Tn̄ abſolute ut
comparant' ad eſſentiam ſunt idem eſſentie
realiter ēt ſic ſecundum iſtam compoſitionē
inter ſe ſunt eadem realiter. quia quecunqꝫ
uni & eidem ſunt eadem primi phi. tex .cō.
xvii.& primo eleuchorum cap.iiii.&c. & ſic
eſt ydempritatis non compoſitio. Si etiā cō
parantur adinuicem utroqꝫ retinente ſuā ha
bitudinem ad oppoſitum non ſequit' cōpo
ſitio.quia pluralitas relationum diſperatar̄
in aliquo non arguet cōpoſitionem ubi oēs
ſunt idem realiter fundamēto de hoc di.x.
arti.i.c.Nec mouet ſecundum .quia poreta-
nus poſuit ꝙ ſic erat aſſiſtēs relatio ꝙ nec eſ
ſet in fundamento:nos uero ponimus ꝙ eſt
in fundamento per ydemptitatem & hoc ſi
ue comparet' ad eſſentiam abſolute ſiue cō
paretur ad aliam relationem : & ita ſpiratio
nullomodo erit aſſiſtens. Nec tertium.quia
ſi ponamus trinitatem perſonarum ptinere
ad primum obiectum fruitionis ſiue ſecūda

rium adhuc ſequeretur ꝙ ſpiratione actiua ē
fruendum poſito ꝙ non ſit de per ſe ratione
conſtituta filii:quia hoc poſito adhuc relati
ue dicitur ad ſpiratum:ſed impoſſibile ē frui
uno relatiuorum nō fruendo alio . ergo &c.
Et quādo dicitur ſola trinitas ē fruendū .Dī
ꝙ uerum eſt:ſic tamen ꝙ ly ſola non exclu-
dit fruitionem eor̄ que eadem neceſſitate
fruunt':nec modū confirmatio.quia nichil p
hibetꝙ filius pluribus ſit fruibilis.ſ.ſ.ſicut ni
chil phibet ꝙ plures habet relatiōes.Et hoc
loquendo de fruibilitate relationum ut hic
loquimur . Nec modū quartum quia maior
que dicit:ꝙ ſimul & eodem ordine commu
nicat' filio eſſentia & ſpiratio actio eſt falſa,
quia primum ī illo ordine ē eſſentia que ha
bet relationem fundamenti: & ſecundum ē
relatio fundata.Et quando dicit' ꝙ illa cōi-
catio eſt indiuiſibilis qua utrumqꝫ cōicatur.
Verum ē ꝙtum ad ipſam cōmunicationem
qua una ē reſpectu utriuſqꝫ. eſt tn̄ diuiſibilis
quo ad ordinem cōicatorum . quia primum
eſt eſſentia:conſequens ē relatō :Illud etiam
quod addunt ꝙ pſonalitas eſt forma reſul-
tans non ē uerum :forma enim reſultans ſo-
lum habet locum in entibus qbuſdam p ac
cidens:ut in domo:& in archa: & huiuſmōi
in qbus forma non pſupponit' cōpoſitioni
ſed reſultat ex cōpoſitione.In hiis aūt eſt in
qbus forma pſupponit' cōpoſitiōi nūꝗ uoca
tur reſultans ut ī hoīe & albo cū ergo ī diui
nis pſona nō ē ens p accidēs: ymo formalis
nō p ſe preexigit' conſtitutioni p ſe eodēmō
loquēdo ꝙ pricipiū forme pexigitur cōſtitu
to p ipſum ſequtur.ergo ꝙ non ē forma reſul
tās.Dices ſemp uidet' ꝙ ſi ſit aduēiēs ſupp o
ſito filii ꝙ erit accidens. Verū eſt ſi ſic adue
nerit ꝙ cōparata ad ſuppoſitum non tranſi
ret per idēptitatem in ipſum.De hoc diffuſe
di.x.arti.i. Videt' igit' ꝙ ſpiratio actio nō p
tinet intrinſece ad formalē rōnem cōſtituti
uā filii.qa qd ſequit' ſuppoſitū nō cōſtituit ip
ſum:ſed actio ſequit' ſuppoſitū agens ergo
ſpiratio nō cōſtituit. pbatio minoris. qa qd
nō eſt ſuppoſitū non poteſt agere actionem
ſuppoſitalē:ſed illud ē primū reſpectu alte-
rius ſup quo aliud nō pōt eſſe & illud aliud
ē ſcdm & ſequēs,ergo.Scdo arguo ubi pmit
to ꝙ ubi ſunt due pductiones quarū una eſt
mō nature:& altera mō libertatis : & ſi illa
mō nature ſcdm aliquos n̄ ſit prior illa ꝗ eſt
mō libertatis. Tota tn̄ theologia cōcedit ꝙ

illa que ē modo nature eſt prima:& illa que
eſt modo libertatis eſt ſecunda: theologia
enim tota concedit in diuinis primam:& ſe
cundam & tertiam perſonam.licet aliqui ne
gant ibi prius & poſterius:ſed generatio fi-
lii eſt modo nature & productio ſpiritus.ſan
cti eſt modo libertatis ergo generatō filii eſt
prima productio tunc arguo ſic. productio
filii eſt prima productio & cum excluſio iſta
ſic:ꝙ ipſa non eſt ſecunda productio in di-
uinis:nec actu nec aptitudine:ſed prima pro
ductio que ſic eſt prima ꝙ excludit ſecundā
omnino neceſſario habet terminum primū
ſibi correſpondentem qui terminus excludit
ſecundam ꝓductionem omnino. quia poſt
ꝗ ponitur prima productio oportet habere
primum terminum ſibi correſpondentem.
aliter enim eſſet ꝓductio ſine producto: &
poſtꝗ ponitᷣ excluſio non in ꝓductione pri
ma reſpectu ſecūde oportet ſcdam excludi.
Aliter eſſet ꝑciſio ſine preciſo:& excluſio ſi
ne excluſo:ergo generatō patris habet termi
nū non alium certū eſt)filiū & excluſa omni
ſcda ꝓductione & omnino & quādiu oīno
excluditur ſecunda productio que ē per mo
dum amoris & libertatis excluditur uis ſpi-
ratiua. quia uis ſpiratiua conſtat in mutuo
amore.ergo per primam productionem ꝓ
ducitur perſona filii excluſa omnino ui ſpi-
ratiua & ita habetur propoſitum ꝙ non per
tinet ad eius conſtitutionem Tertio poten
tia ſpiratiua non pertinet ad cōſtitutionem
patris.ergo nec ad conſtitutionem filii pro-
batio conſequentie quam tamen concedūt.
& probatur ſic.quia ubicunqꝫ eſt productio
qua producitur terminus adequatus opor-
tet ibi eſſe commenſurationem adequatio
nis & mutuam inter producens & productū
ſi ergo paternitas & generare preciſe perti-
net ad conſtitutionem patris excluſa ui ſpi-
ratiua.ergo oportet ſic commenſurare in fi-
lio producto ꝙ filiatio ſiue generari preci-
ſe conſtituit filium excluſa ui ſpiratiua.pro-
batio antecedentis.quia ſi uis ſpiratiua perti
net ad conſtitutionem patris.ſequitur ꝙ per
ſona filii eſt prima perſona in diuinis:& per
ſona patris ſecunda probatio huius.quia uis
ſpiratiua inquantum huius non eſt aliquid
in rerum natura niſi iam exiſtente filio: qa
ipſa eſt communis notio patris & filii ſed eo
ipſo quo uis ſpiratiua exigit perſonam filii
exiſtentem perſona filii comparata ad uim
ſpiratiuam habet rationem primi & uis ſpi-
ratiua habet rationem ſecundi.ſi ergo perſo
na patris conſtituitur per uim ſpiratiuam ſe
quitur ꝙ pater eſt ſecunda pſona & filius pri
ma.Minor patet.quia eo ipſo quo concedi-
tur ꝙ exiſtentia eſſentie ĩ diuinis facit ad fun
dationem relationis ex natura terminorum
conceditᷣ ꝙ eſſentia eſt prima & relatio ſe-
cunda.ergo eodemmodo cum conceditᷣ in
diuinis ꝙ exiſtentia filii facit ad fundandum
relationem potentie ſpiratiue: & hoc non
ſolum per modum fundamenti:ſed per mo
dum ſuppoſiti fundantis ſequitur neceſſa-
rio ꝙ perſona filii ē prima & uis ſpiratiua ſe
cunda.Item ſequuntur ex iſto cōtradictoria
quia ut deductum eſt ſequitur ꝙ perſona pa
tris eſt ſecunda:& ex hoc ꝙ uis ſpiratiua po
nitur cōmunis notio patris & filii eo ipō po
nitur pater prima perſona quia ubicunqꝫ no
minatur pater & filius pater importat pater
nitatem.& ita ſequuntur incompoſſibilia ꝙ
pater eſt prima perſona & nō prima pſona.
¶ IDEO.iiii.ſic quod aduenit perſonis cō
ſtitutis non pertinet ad conſtitutionem eaꝝ
ſic ſe hēt uis ſpiratiua patris & filii ergo.mi.
probatur aliter enim paternitas & filiatio eſ
ſent quedā entia impfecta. probo qd ponitᷣ
in diuinis ad aliquem effectum ſi non habe
at ſuum complementum:in diuinis erit im
perfecte.ut patet de attributis.ſi enim potē
tia in diuinis non poſſet eē principium agē
di eſſet imperfecte:ſed paternitas & filiatio
ponuntur ad illum effectum quod eſt conſti
tuere perſonas aliquo modo:etiam ſecundū
iſtos.ergo niſi totaliter & completiue erunt
conſtituentia imperfecta.Item illud non ꝑ
tinet ad cōſtitutionem ſuppoſitalē filii quo
ablato & quodā alio poſito adhuc erit ſup-
poſitum filii nunꝗ enim poſſem probare ꝙ
paries eēt albus per albedinem niſi quia; po
ſita in eo albedine ipſe eſt albus & quocūqꝫ
alio colore poſito non eſſet albus:ſed poſi-
to ꝙ filius non ſpiret & ꝙ generetur erit ſup
poſitum ergo.&ce.Probatio minoris ex tri
plici rōne ſuppoſiti prīo qa in diuinis ſuppo
ſito uocatᷣ ꝙ eſt incōicabile ſed ſi nō ſpiret
ſed generetᷣ mēet aliqd incōicabile.s.gene-
ratio:ſpiratō.Scdo ſocrates(qa oē genitū ge
neratiōe ſbāli tanꝗ qd & nō tāꝗ quo tm̄) ē
ſuppoſitū & iō dicit ari.vii.me.tex.cō.xxvii.
ꝙ nō generatᷣ hō ſed iſte hō callias aut ſocra
tes ꝗ ſunt ſuppoſita.humanitas uero aliquo

modo eſt quo:ſed conceſſo ꝙ filius non ſpi
ret ſed quod gñetur filius generabiť gñatio
ne illa ut qđ:non quo tm̃.qa hoc poſito erit
terminus adeq̃tus ſicut ſocrates .ſcđo hic ꝓ
batur productũ p ſe perſeitate tertii modi &
non in alio eſt ſuppoſitum: ſed ſi filius non
ſpiret ſed genereť non ꝓduciť in aliquo per
ſe.patet.ſed p ſe pſeitate tertii modi . qa ex
quo ꝓducitur & non inherenť ſequitur ꝙ ē
ꝓductũ p ſe ergo &c.Ad ultimũ argu.facile
eſt uĩdere.ubi ē notandũ ut ꝑtactũ eſt hic nõ
eſt difficultas q̃tũ ad ordinem qui modo eſt
de facto in diuinis.quia certũ eſt modo de fa
cto ꝙ filius ſpirat & etiam eſt certum ꝙ ſi nõ
ſpiret auferreť ſibi eſſe deum.ergo eſt difficul
tas quia ſi poneretur in eſſe pſonali & non
ſpiraret ſicut ponunt greci.an ypoteſi poſita
eſt aliqua repugnantia terminorum quia.s.
s.eſſet unũ tertiũ ſuppoſitũ diſtinctum in di
uinis poſito ꝙ ſolus pater ſpiret. Tũc ad for
mã argumenti quo ꝓbatur ꝙ potentia ſpi
ratiua ptinet ad conſtitutionē filii qa uis ſpi
ratiua ablata a filio deſtruit ſuppoſitũ filii.
Dico:ꝙ ſi loqueris de ordine q modo eſt ꝙ
eſt uerum ꝙ deſtrueret ſed tunc maior ꝓpo
ſitio eſt falſa uidelicet:ꝙ illud conſtituit ſup
poſitum quo ablato ipſum deſtruiť.ſi enim
quo ad ordinē qui modo eſt de facto auferre
tur a filio quodcunq; attributũ deſtrueretur
filius ymo nec remaneret deus:nullũ tñ attri
butũ cõſtituit filium.ſi aũt loqueris de poſſibi
li que poniť ex ypoteſi tunc dico ꝙ minor
eſt falſa que dicit ꝙ ſi filius in diuinis nõ ha
beret uim ſpiratiuam deſtrueretur . ¶ SE
QVITVR de.v.ar.ubi dicit aureolus ꝓ
poſitione.iiii.ꝙ poſita ypoteſi ꝙ non diſtin
gueretur perſonaliter a filio quia perſona fi
lii deſignaret eſſe.auferetur enim a filio ſpi
rare.quod pertinet ad eius conſtitutionem
ut probatum eſt:ſed ut dicit:licet perſona fi
lii deſignaret eſſe:perſona tamen in filio re
maneret aliquid reale ſecundum ꝙ diſtigue
reť a.s.s.uidelicet generari quod eſt impoſſi
bile cum ſpirari:hoc probat ſic ibi circa me
dium:ubi ſunt due paſſiue productiones im
poſſibile eſt ꝙ attingant idem productum .
ſed ſi.ſ.s.nõ procederet a filio generari & ſpi
rari eſſent in deo diſtincte productiones ſe
cundum anſel. de proceſſu.s.s.c.ii.unus enī
ex deo eſt naſcendo:& alius procedendo.er
go &c.Alia argu.uide ibi:ſed iſte due con
cluſiones contradicunt.quod enim in natu
ra rationali deſinit eſſe perſona deſinit eſſe
diſtinctum in eſſe diſtincto reali ab aliis:ſed
per te in primo dicto ſi.s.s.non procedit a fi
lio filius in diuinis ubi natura eſt rationalis
deſinit perſona eſſe.ergo ex hac ypoteſi po
ſita deſinit diſtingui realiter a.s.s.cuius con
trarium dicis in.ii.dicto.probatio ma . quia
perſona eſt nature rationalis incõicabilis exi
ſtentia.ergo ablata perſonalitate in natura
rationali auffertur incõmunicabilitas: ſed in
cõmunicabilitate ablata deſinit diſtinctio .
ergo quod in natura rationali deſinit perſo
na eſſe deſinit eſſe diſtinctum. Item hoc ar
guo argumento eorum ſi.s.s.non procede
ret a filio adhuc diſtingueretur realiter ſicut
genitum a ſpirato per eos:ſed hoc diſtingui
tur perſonaliter. ergo concedendo primum
& negando ſecundum contradicunt. proba
tio mi.s.s.non ē perſona quia ſpiritus ſed qa
ſpiritus ĩ natura rõnali & eadē rõ eſt de geni
to.cũ ergo cõcedatur filiũ genitũ eē ĩ diuinis
ubi eſt natura rõnalis ſequitur ꝙ erit pſona.
¶ IDEO michi uidetur ꝙ poſita ypoteſi
ꝙ diſtinguetur a filio perſonaliter non tam̃
diſtingueretur ab eo ſicut perſona que mo
do de facto uocatur.s.s.ſicut ſecundus filius
& tanq̃ frater primi.Q uia probatur . quia.
s.s.non dicitur modo diſtincta perſona a fi
lio niſi quia eſt a duobus:ſed poſita ypoteſi
non procederet a duobus.ergo non diſtin
gueretur a filio tanq̃.s.s.ſed quaſi frater eius.
Iſtam rationem ponit aug.xv.de tri.ca.xvii.
ubi loquitur de diſtinctione iſtarum querẽs:
cur non dicatur natus ſed procedere.s.s. Re
ſpondet ꝙ ſi diceretur natus uel filius ambo
rum diceretur filius quod abſurdum eſt . qa
nullus duorum eſt niſi patris & matris. Tũc
arguo:tota ratio quam aſſignat quare eſt.s.
s.& non filius eſt:quia amborum eſt . ergo
da oppoſitum ꝙ ſit ab altero tunc non po
terit eſſe.s.s.ſed filius. ¶ ITEM ibidē ſub
dit aug.attole oculos in ipſam lucem & eos
in ea fige ſi potes ſic uidebis quid diſtat nati
uitas uerbi a proceſſione doni dei : ſic uide
bis propter quod donum non de patre eſt
genitum alioquin frater eius eſſet:ſed ꝓce
dere dicit.s.s.unde cũ ſit cõio quedam cõſub
ſtantialis patris & filiĩ amborum ſpiritus nõ
amborũ qđ abſit eſt dictus filius.Nota expſ
ſe quod ex hoc ꝙ conuincit ꝙ ē.s.s.& ñ fra
ter ꝑmi filiĩ qa cõio q̃dã cõſubſtãtialis patris
& filii amborũ ſpiritus.ergo da oppoſitũ &

ſequit̃ ꝙ eſt &c.Itē ꝓbo p rationē ꝙ.s.s. ſo
lum diſtingueret̃ a filio qui eſt uerbū in hoc:
ꝙ ipſe eſſet uere filius qui eſſet amor uel do
nū Ad quod ſuppono illud qd dictū ē di. x.
ar.iiii.ꝙ uoluntas notionalis eſt principium
ꝓducēdi s.s.qui eſt deus non ſub preciſa rō
ne uoluntatis ſed inq̃tum habet uim cōicā
di ſubſtantiam & eodē mō de intellectu no
tionali reſpectu filii. Tunc arguo.ſi s.s.proce-
deret a ſola uoluntate paterna ſicut filius ꝓ
cedit a ſolo intellectu paterno non plus cō
traheret uoluntas a patre ut appropriaretur
patri quam nunc contrahit intellectus ut ꝓ
priatus patri ſed intellectus per hoc quod ap
propriatur & fit notionalis in eo non plus
habet niſi ꝙ uerbum ſuum producit in ſimi
litudine nature ad patrem et conſubſtantia
le ei.ergo non plus contrahit uoluntas niſi
ꝙ amor uel donum ſuum procederet in ſi-
militudine nature ad patrem & conſubſtan
tiale ei:ſed ex hoc ꝙ procederet in ſimilitu
dine nature non differret eius ꝓceſſio a gnā
tione quia generatio eſt de ſimilibus ſimilia
procreans.nec per conſequēs terminus illius
ꝓceſſionis differret a termīo gnātionis ꝗ eſt
filius & ſic ābo eſſent filii ergo ſi aliqua diſti
ctio remaneret iter eos hoc erit igr̃ prima
pſona erit filius talis qui ꝓcedit ab itellectu
& eſt uerbum & ſecunda perſona eſt filius ta
lis qui procedit a uoluntate & ē donum uel
amor.

IN di.xiiii.agit magiſter de do
nis.s.s.ubi pṁo q̃ro utrū caritas
in quo omnia donātur ſecūdū
gloſam pṁa ad cor.xiii. ꝑ eun
dē modū ſit neceſſe caritatē ſu
ſcipe magis & minus quo alie q̄litates:ꝙ ſic
qa ſecūdū caritatē magis & mīus cari dicun̄:
ſicut ſcdm albedinē magis & mīus albi. dici
mur & ſic de aliis ſed ideo albedo ponit̃ in
ꝑdicamentis ſuſcipere magis & minus quia
ſecundū albedinē magis & minus albi dici-
mur ergo &c.¶CONTRA .caritas ē ha
bitus ſupnaturalis.alie ſunt qualitates. ergo
non ſimilis rō.¶HIC.vi.Primo oñdā qd
eſt ſuſcipe magis & minus.Secundo quibus
ſpeciebus qualitatis cōuenit.Tertio ꝙ om-
nis modus ſuſcipiēdi magis & min us redu-
cit̃ ad iſtos duos.s.ſuſcipere magis & minus
in eſſe uel eēntia.Quarto ꝙ quecūq ſuſcipi
unt magis & minus in eē ſuſcipiūt & in eēn
tia.Quinto ex oībus cōuincā qd eſt ꝑciſa rō
ſuſcipiēdi magis & minus.Sexto ad q̄ſtionē
¶AD primū articulū dico ꝙ aliud ē extē
di &itendi i qualitate qd patet.qa frequēter
extendit̃ q̄ nō intendit̃:ſicut qn̄ ſpergitur
nix uel lux ergo extēdi hic eſt ſuſcipe magis
& minus ſecundū dilatationē forme:& ſecū
dū eſſe:& ſecundū eſſentiā:ergo ꝓportiona
liter itendi & remitti hic ē ſuſcipere magis
& minus ſecundū quādā uigorationem ſeu
perfectionationem ad infra.¶SEQVI-
TVR de.ii.arti.ubi dico ꝙ oēs tres ſpecies
qualitatis ſuſcipiūt magis & minus:ſed quar
ta non ut probat̃ in ꝑdicamentis.c.de quali
tate.philoſophus enim ꝓbat de tertia ſpecie
qualitatis & de prima ꝙ ſuſcipiunt magis &
minus ſic ꝙ illa ſuſcipiunt magis & minus
ſecundū que alterum altero magis & minus
pōt dici:ſed ut dicit ibidē albū magis & mi
nus altero albo dr̃ & cādidū altero cādidius
& ſimiliter iuſtum altero iuſtius & ſanum al
tero ſanius dicitur & gramaticus altero gra-
maticior .ergo illa ſuſcipiūt magis & minus
ſed prima duo exempla pertinent ad tertiā
ſpeciem qualitatis.quia ſunt paſſibiles quali
tates alia exempla pertinent ad primam qa
ſunt habitus & diſpoſitiones .ergo habet ꝓ
poſitum de tertia & prima ſpecie.Eodē mo
do probari poteſt de ſecunda ſpecie .quia ea
ſuſcipiunt magis & minus ſecundum que al
terum altero magis dicitur:ſed ſecūdum po
tentiam naturalem uel inaturalem alterum
altero potentius uel impotentius dicitur:ut
patet de potentia currendi uel ſaltādi & hu
iuſmodi ergo &cetera.Quod quattuor ſpe-
cies non ſuſcipit magis & minus probat ibi
dem per argumentum ab oppoſitis.quia il-
la non ſuſcipiunt magis & minus ſecundum
que alterum altero magis non dicitur ſed ſe
cundum triangulum & circulum & alias fi-
guras alterū altero magis non dr̃ & illa nō ꝑ
tinēt ad quartā ſpēm qualitatis ergo &c.Mi
nor ꝓbat̃ .qa & ſi unus triāgulus poſſet dici
maior alio qa magis extēdit̃ in longū & in
latum cū non pt̃ dici magis uel minus trian
gulus qa triangulus nō hēt gradus itēſos &
rēiſſos in triangularitate ſed unūquodq triā
gulare aut attingit ad triāgularitatē cōplete:
uel ſimpliciter dicendū eſt ꝙ nō ē triāgulare
uel ſimpl'r deficit a triāgularitate uel cōplete
ē triāgulare.& eodem modo eſt dicendū de
omnibus ſpeciebus figurarum & ponit exē-
plum ibi de diffinitione que per omnē diffe

ſentiam additam uel diminutā ſimpliciter conſtituitur uel deſtruitur. Dices ꝙ totā cauſam aſſignes ex parte ſubiecti non autem ex parte ipſius forme infra autem pones ꝙ forma ex parte ſui ſuſcipit magis & minus. ergo male. ¶ DICO ꝙ ex parte forme pōt aſſignari cauſa: ſed hic innoteſcit nobis ex eſſe quod habet in ſubiecto. Primū patet. quedā enī forme ſunt que ex ſui formali rōne ſunt terminus & finis ſicut figura. Et que ſunt de quarta ſpecie ſunt terminus q̄ntitatis & forma ſubſtantialis que eſt terminus materie q̄ de ſe eſt in terminata: quedam ſunt forme q̄ non habēt rationem ultimi nec finis nec termini ut albedo: habitus & huiuſmodi. Ex hoc enim ꝙ aliquid eſt album uel ſciens nō eſt ipſum terminatū. cū ergo termino & fini repugnat additio: indeterminato autē & īfinito non repugnat. ſequit᷑ ꝙ quibuſdā formis repugnat ſuſcipere magis & minus quibuſdā non poteſt poni exemplū de circularitate & curuitate: circularitas enī omnino determinat lineā in circularitate ideo linea una non pōt eſſe magis circularis linea alia: curuitas aūt non: & ideo pōt eſſe una alia curuior. ¶ SECVNDVM patet. quia ex illa pte maxime aliquid cognoſcit᷑ ubi eius effectus clarius uidet᷑ ſed albedinē ſuſcipe magis & minus figurā non cognoſcimus ex ſubiecto: albedo enim & figura ambo reſpiciunt ſupficiē ut ſubiectū. quia tū ſupficies non eſt nata terminari p albedinē ſed per figurā: ſupficies enī eſt figura carens: ideo non eſt terminata q̄tūcunq̧ ſit alba: ſed econtra ſi fuerit figurata erit terminata ſine oī albedine ergo ex ſubiecto cognoſcimus &c. Quomō āt ex ſuſcipe magis & minus ſcdm eē in ſubiecto arguit ꝙ eēntia &c. ꝓbat᷑ ar. iiii. c.

¶ SEQVITVR de. iii. ar. ubi intelligēdū ꝙ quidā ponunt accidētia ſuſcipe magis & minus ex diſpoſitione ſubiecti. Quidam ponūt ex impermixtiōe cōtrarii ut albius dr̄ qd̄ eſt ī nigro īpermixtius. hoc habet᷑ ab ariſto. in cap. de qualitate. iii. tho. & ſimplicio ī ꝑdicamentis. ¶ QVIDAM ex pfectiori uel imperfectiori attingētia obiecti ut qdā dicūt de habitibus ꝙ ille ē pfectior a quo plus ſcit᷑ de obiecto ſcibili. ¶ QVIDAM ponūt q̄litates ſuſcipe magis & minus qa cāne᷑ ex pfectiori ſeu intēſiori uirtute ut motus alicuius mobilis dicit᷑ uelocior uel tardior qa ē a uirtute fortiori uel debiliori: & eodēmō illuminatio dī pfectior que ē a ſole q̄ que a ſtellis: ſed manifeſtū ē ī oībus iſtis oꝑ. ꝙ quocūq̧ mō hic nominato: accidētia ſuſcipiant magis & minus ꝙ neceſſario ſequit᷑: ꝙ ſuſcipiunt magis & minus uel in eē uel ī eēntia: albedo enim ſi in ſubiecto magis uel minus diſpoſitio uel a contrario ſuo magis uel minus permixta magis uel minus ſuſcipere dicatur. Clare patet ꝙ hoc aut erit in eſſe uel in eſſētia. & ſic de aliis modis poſitis eſt dicendum ergo.

¶ ITEM qua ratione ea que ſuſcipiūt magis & minus ſecundum diſpoſitionem ſubiecti ſuſcipiunt magis & minus ſecundum eſſe uel eſſentiam eadem ratione ea que ſuſcipiunt magis & minus ex impermixtione cōtrarii: aut ex perfectiori uel imperfectiori attingentia obiecti & ſic de aliis modis ſuſcipiunt magis & minus in eſſe uel ī eſſentia: ſed que ſuſcipiunt magis & minus ſecūdum diſpoſitionē ſubiecti ſuſcipiūt magis & minus ſcdm eē uel eſſētiā. ergo idē erit d aliis mōis & ita oēs alie opiniones reducentur ad illā que ponit ſuſcipere magis & minus in eſſe uel ī eſſentia. maior apparet quia ſicut ea habent perfectiorem gradū eſſendi in eſſe uel in eſſentia que ī magis diſpoſito ſubiecto recipiuntur uel minus perfectum gradum que in minus diſpoſito recipitur itaque minus admiſcentur ſuo contrario perfectiorem gradum eſſendi habent: & que magis admiſcent᷑ minus perfectum & ſic de habitibus quibus perfectius uel īperfectius attingit᷑ obiectum & ſic de operationibus que a uirtute perfectiore cauſantur mi. probatur multipliciter: quia cum aliquod ſubiectum eſt aliquādo magis diſpoſitum aliquando minus quero de illa diſpoſitione aut habeat diſtinctionē graduū infra naturam propriam & hētur ꝓpoſitū: qa cū illa diſpoſitio ſit āncedēs de prima ſpecie qualitatis hētur ꝙ āncedens infra eſſentiā ſuā habet diſtinctionē graduum: aut illa diſtinctio graduū ineſt illi diſpoſitioni per aliam priorē diſpoſitionem. Et tūc q̄ro de illa priori diſpoſitione aut hēt gradus ī eēntiā & eadē rōne ſtādū erat in pria uel p aliā & ſic ī infinitum quod eſt inconueniens.

¶ ITEM quero an illa diſpoſitio ſubiecti ſecūdū quā recipit magis & minus album ſit eadem cum albedine uel alia. ſi eadem idem eſt concedere gradus in diſpoſitiōe & eēntia uel eſſe: ſi alia tunc non poterit dici princi-

palis concluſio.ſ.ꝙ hoc eſt magis uel minus
albũ quia ſubiectum eſt magis uel minus di
ſpoſitum.probo ꝑ exẽplũ:qa aqua relicta fri
giditati naturali pfectius habet diſpoſitio-
nẽ forme ipſius aque q̃ aqua calefacta: & tñ
his duobus ſtantibus.ſ.ꝙ ſubiectũ ſit magis
uel minus diſpoſitum & ꝙ ille diſpoſitiões
ad formã aque ſunt aliud a forma nõ poſſũ
dicere ꝙ forma aque ſuſcipit magis uel mi-
nus niſi infra eſſentiam ſuã habeat magis &
minus.ergo ſic in propoſito & ſi ſubiectum
albedinis quandoq; ſit magis & minus di-
ſpoſitum:ſi tamen hec ipſa diſpoſitio ad al
bedinem differt ab albedine nunq̃ ſaluabit
ꝙ ipſa albedo ſuſcipiat magis & minus: niſi
infra eſſentiam ſuam habeat gradus.
¶ ITEM accipio albedinem receptam in
ſubiecto in remiſſo gradu aut ergo recipi-
tur ſecundum totam eſſentiam ſuã & eſſe:
aut non.ſi ſic.ergo nulla diſpoſitione iuuãte
poterit pfectius recipi:& iſta diſpoſitio non
erat ſibi racio ſuſcipiendi magis.ſi non:ergo
adhuc oportebit ipſam recipere aliquos gra
dus infra eſſentiã ſuã ſi ulterius deberet in-
tendi & ita:ſequitur ꝓpoſitũ ꝙ idẽ eſt ſuſci
pere magis & minus ex noua ſibi diſpoſitio
ne preparata & ſuſcipere magis & minus ſe-
cundũ eſſe uel eſſentiã. ¶ ITEM ſi diſpo-
ſitio ſubiecti eſſet cauſa ꝓciſa:ergo in ſubie
cto magis diſpoſitio intenſius reciperetur qd
falſum eſt quia intenſius recipitur calor i ferro
q̃ in ligno ſicco. ¶ ITEM ſi ſic ergo nõ in
tenderetur uel remitteretur deſtructo ſubiecto
quia ablata cauſa preciſa uel etiã neceſſaria
non habetur effectus:qd falſum eſt de acce-
dentibus remanentibus in ſpeciebus ſacra-
menti. ¶ SEQVITVR de.iiii.ar.& ui
detur prima facie ꝙ ariſt.libro ꝑdicamento
rũ.c.de qualitate uerſus finẽ ponat ꝙ quali-
tates prime & tertie ſpeciei ſuſcipiunt ma-
gis & minus ſecundũ eſſe nõ ſcdm eſſentiã.
qualitates quarte ſpeciei nec ſecũdũ eẽ nec
ſecundũ eſſentiã. unde ſolũ dicit ꝙ albũ eſt
magis & minus altero & iuſtũ magis & mi-
nus iuſtum altero:ſed iuſtum & albũ dicunt
eſſe iuſticie & albedinis & non dicunt albe
dinem & iuſticiã uel eſſentiã in abſtracto er
go &c.Et confirmatur ꝑ hoc qd dicit ibi ꝙ q
dã dubitant ſi iuſticia dicatur ſecundũ magis
& minus ab alia iuſtitia:& ſanitas a ſanitate
aut gramatica a gramatica:& ſic de aliis eſſe
ctibus: & illi op. dimittit ſtare & eligit aliã
ꝙ ſecundũ ꝙ ſubiecta ſuſcipiunt tales effe-
ctus ſecũdũ hoc magis & minus dicuntur. gra
maticior enim alter altero iuſtior:ſanior: &
ſic de aliis. ¶ ITEM auctor.vi.principiorum
cap.prio forma eſt ſimplex & inuariabilis &c.
& uerſus finẽ illius capituli. Rñdet ad quan
dam dubitationẽ an nulla forma ſit uariabi
lis dicens ꝙ non. quia licet uideatur ꝙ albe
do varietur quandoq; ſecundũ claritatem. & obſcu
rũ hoc nihil facit.nihil enim albedinẽ dicet
differt claram q̃ ſuſcipiens claritatem. ¶ ITEM
viii.metha.tex.cõ.x. ubi dicit ꝙ forme ſunt
ſicut numeri addit ꝙ ſi ſuſcipiunt magis &
minus forſan non erit hoc niſi cũ materia.i.
in eſſe quod hẽt i ſubiecto.Itẽ.vi. phiſicorum
tex.cõ.xxxvii.&.xlix. dicit ꝙ forma non eſt
diuiſibilis niſi ꝑ accidens.Illud aũt per quod
accidit ſibi diuiſio uocat ſubiectũ ergo &c.
¶ CONTRA hoc arguo ſic. eſſe uel eſt
idem ꝙ eſſentia realiter & tũc ſuſcipit magis
& minus in eẽ & i eſſentia ꝙ ẽ ꝓpoſitũ. uel
nõ eſt idẽ & ſequitur ꝓpoſitũ.qa eſſe ita ime-
diate uel imediatius ſequitur eſſentiã ſicut pro
pria paſſio ſubiectum ſed uariatio in ꝓpria
paſſione arguit uariationẽ in proprio ſubie
cto ut patet de habere tres in triangulo.
¶ HIC dicunt quidã hẽt.ꝙ & ſi differant
quia tñ eſſe non ſolũ reſpicit formã ſed ſub
iectũ:ideo eſſe poteſt ſuſcipere magis & mi-
nus & ſi nõ eẽntia forme. ¶ CONTRA
illud qd ſeqtur aliqd per ſe & prio & nichil
aliud reſpicit niſi rõne illius ab eo hẽt menſu
rã ſuã ꝓciſe.ſed eſſe & per ſe prio cõſequitur
eſſentiã forme & ſubiecto nõ cõuenit niſi rõ
ne eſſentie forme.ergo gradus ineſſe ſunt ꝓ
ciſe a forma nõ ãt ſubiecto licet ſimul reſpi-
ciãt ſubiectũ. ¶ ITEM q̃to aliqd ẽ magis
actuale eſt magis ſimplex.& ſic tãto minus
ſibi cõpetit latitudo:ſed ſi eẽ differat ab eẽn
tia eẽ erit magis actuale qa erit actus eẽntie
ergo &c. ¶ CONFIRMATVR quia
uariabilitas graduum ineſt alicui rõne imꝑfe
ctionis:ſed eſſentia eſt imperfectior q̃ eẽ: ſi dif
ferant.quia eſt in potentia ad eſſe.ergo &c.
¶ ITEM.vii.meth.tex.cõ.iiii.arguit phũs
ſubſtãtiã habere pfectiorẽ noticiã q̃ accidẽs
ex pfectiori mõ eẽndi ergo ex intẽſiori & ꝑ
fectiori gradu albedinis arguere poſſumus ꝙ
itenſa albedo plus habet de eſſentia & natu
ra q̃ remiſſa. ¶ ITEM quale eſt unũqdq; ſe
cundũ formã tale dicitur ſimpliciter ſecundũ
eẽ.qa forma ſbãlis nõ ſuſcipit magis ut dicit

philoſophus libro predicamentorum. in ca
pi.de ſubſtantia ideo dicit ꝙ unus hõ nõ eſt
magis ſubã q̃ alius:hõ aũt non ſolũ dicit' for
mã ſed eſſe:ſi ergo forma accidentalis ſit in
diuiſibilis ſcd̃m eſſentiã:ergo ſcd̃m eſſe.
¶ ITEM cõtraria in ſummo nũq̃ cõpatiũ
tur ſe:cõpatiunt̃ tñ ſe ĩ gradibus remiſſis &
nõ ſolũ loquor de cõtrariis ut cõpatiunt̃ ſe ĩ
tertia forma cõmixta ex his q̃ cõmiſcent̃ ſed
de cõtrariis manẽtibus ĩfra ꝓprias ſpecies:ca
lor enĩ in ſummo & frigus:nõ poſſunt ap ꝓ
ximari ĩmediate ſeu de ꝓpe:calor tñ remiſ
ſus & frigus remiſſum poſſunt:ſed hoc nõ ẽ
niſi qa aliqd eſt in cõtrariis ĩtenſis qd̃ nõ eſt
in remiſſis: ſed illud aliud nõ põt eſſe aliud
& aliud eſſe qd̃ habent in ſubiectis.qa prior
eſt incõpoſſibilitas iſtarũ in ſummo accepta
ex pte ipſarũ formarũ inter ſe q̃ earũ ut ſubie
ctis qa enĩ ſunt incõpoſſibiles inter ſe ideo
nõ cõpatiũt̃ ſe in eodẽ ſubiecto.ergo illud
aliud pp̃ quod nõ cõpatiunt̃.ſe in ſummo ẽ
aliquid ſe tenens ex pte ipſarũ eſſentiarũ in
ſummo q uocat̃ gradus intenſus. Itẽ ĩpoſſi
bile eſt motũ eẽ realẽ ſine termino reali:ſed
intenſio forme ẽ motus realis ergo ĩ termĩo
aliqd ꝓducit̃:ſed nõ ꝓducit̃ ille gradus eẽn
tie forme q ꝓceſſit in eẽ remiſſo. qa tũc idẽ
bis ꝓduceret̃.ergo ẽ aliqs nouus gradus in
eſſentia forme.Et cõfirmat̃ iſta rõ p hoc qd̃
facit difficultatẽ oĩbus doctoribus & eſt iſta:
qa alteratõ ſcd̃m totũ ſuũ ambitũ reqrit eẽn
tiã q̃litatis ꝓ termino ſicut augmẽtatio eẽn
tiã q̃titatis:ſed eſt poſſibile ꝙ ſit unus motus
diuturnus & cõtinuus alteratiõis que ſit ĩten
ſio:ergo oportet ꝙ p quãlibet ptem illius
alteratiõis acquirat̃ eẽntia qualitatis qd̃ eſt
ꝓpoſitũ.Cõcordat aureo.di.xvii.q.ii.ar.ii.ru
brica.i.Ad auctoritates libri ꝑdicamentoꝝ
¶ AD primã qñ dĩ ꝙ dicit albũ ſuſcipe ma
gis & minus nõ ãt dicit albedinẽ.Rñdeo ꝙ
p hoc qd̃ dicit ꝙ albũ ſuſcipit magis & mĩus
nõ intendit excludere quin albedo ipſa ſuſ
cipiat:ſed hec eſt ꝓbatio huius:ꝙ ipſa albe
do ſeu eẽntia albedinis ſuſcipiat: quia ꝓbat
hoc p effectũ eius formalẽ:uerbi gratia:ſi uis
ꝓbare ꝙ forma ſubſtantialis hoĩs a qua acci
pit̃ hoĩs differentia ſpecifica nõ ſuſcipit ma
gis & minus:ut puta ſi ꝓbare uis ꝙ aĩa ĩtel
lectiua tua non eſt magis intellectiua q̃ mea
ꝓbatio optima eſt:quia unus homo ĩ eſſen
do hoĩem nõ eſt magis hõ q̃ alius hõ.ſic enĩ
ꝓbat philoſophus.viii.met.tex.cõ.x.ꝙ for
ma ſubſtantialis non ſuſcipit magis:& mi
nus.ſ.per.eſſe quod dat: cum enim ut dicit
additur aut aufertur noua forma ſubſtan
tialis materie datur totaliter nouum eſſe ſpe
cificatũ aut corrumpitur & non remittitur
aut augetur ſecundum partes:& hoc probat
ꝙ non ſuſcipit magis & minus in eſſentia:
ſed hoc certum eſt quod eſt probatio p effe
ctum formalem.ergo ex oppoſito ſi uis pro
bare ꝙ albedo ſeu eſſentia albedinis ſuſci
pit magis & minus optima probatio eſt: eẽ
album ſuſcipit magis & minus ergo & eẽn
tia albedinis ſuſcipit magis & minus: ergo
ex iſta auctoritate ariſto. habetur propoſitũ
principale ſi ſuſcipiat magis & minus in eſſe
& in eſſentia. ¶ CONFIRMATVR p
ordinem proceſſus ariſto. in capitulo.ix.de
qualitate prefigit enim concluſionem ſuam.
ſuſcipit magis & minus qualitas. & ſtatim
hoc probat ſubdens: album enim magis &
minus dicitur & iuſtum &c:ſed ſi uellet dice
re ꝙ albedo ſuſcipit magis & minus ſecun
dum eſſe quod habet in ſubiecto & per hoc
excludere ꝙ in eſſentia non ſuſcipit magis
& minus probatio ſua contradiceret conclu
ſiõi proprie quam prefigit probandam pre
figit enim ꝙ ipſa qualitas in abſtracto & per
conſequens qualitas in eſſentia ſuſcipit ma
gis & minus.ergo per hocquod dicit album
ſuſcipere magis & minus non excludit quin
eſſentia albedinis ſuſcipit ymo hoc ẽ quod
probat. ¶ CONFIRMATVR.ii.quia
dicit album enim ſuſcipit magis & minus:
ſed ly enim dicit redditionem rationis eius
quod proponitur probandum: non autem
dicit excluſionem eius: quod principali'
ter proponitur probandum.ergo eſt proba
tio nõ excluſio. ¶ CONFIRMATVR
iii.per ſimile.ipſam enim generalem ratio
nem qualitatis probat in ordine ad eſſe ſuũ
in ſubiecto.quia qualitas ſed ſecundum quã
quales dicimur.ſpecies etiam qualitatis pro
bat in ordine ad ſubiectum in prima ſpecie
habitus & diſpoſitiones dicuntur que de dif
ficili inſunt uel ãmouentur in ſecunda ſpẽ:
potẽtia naturalis uel ĩnaturalis ſecundũ quã
pugillatores uel curſores dicunt̃.ĩ tertia ſpẽ
paſſiones uel paſſibiles qualitates ſunt calor
frigus:&c.quia quecunq; hec ſuſcipiunt ſecũ
dũ ea qualia dicuntur.quartum etiam genus
qualitatis eſt forma & circa aliquid conſtans
figura ut curuitas:rectitudo & huiuſmõi. tri

angulum enim & quadratū:rectū:& curuum ſecundū hoc qualia dicuntur.tunc arguo per hoc ꝙ probat genus qualitatis & oēs ſpecies qualitatis in ordine ad ſubiectum: non intē dit negare quin quelibet ſpēs habeat eēntiā ita bene ſicut eſſe ymo eo ipſo quo habet eē in ſubiecto:probatur quod habet eſſentiam aliquā in ſubiecto:ergo aſimili p hoc quod probat ꝙ qualitas ſuſcipit magis & minus ī ordine ad ſubiectū in quo habet eſſe : nō ex cludit qui ſuſcipit magis & minus in eēntia ymo per.hoc illud ꝓbat. Confirmat̄.iiii.qa nō ſolum ꝓbat ſpecies qualitatis in ordine ad ſubiectū:ſed & ꝓprietates eius inter quas una eſt ſuſcipe magis & minus:ait enim in eſt autem contrarietasqualitati:ut albedo ni gredini:& iuſticia iniuſticie contraria ſunt:ſi militer iuſtum & iniuſtum:album & nigrū : ſed certum eſt ꝙ licet albedo & nigredo ꝓ bantur eſſe contraria per exempla que exꝓ munt eſſe eorum in ſubiecto ut album & ni grum ipſa tamen p eſſentiam ſuā contraria ſunt:ergo ſic in ꝓpoſito licet qualitas ꝓbe tur ſuſcipere magis & minus p eſſe in ſubie cto tñ p eſſentiam ſuſcipit.Et quod additur ꝙ ariſto.relinquit op.que ponit iuſticiam ſu ſcipere magis & minus.& tenet illam indu bitabiliter que ponit iuſtum ſuſcipere magis & minus.Hic dicunt quidam quod per hoc intendit differentiam inter primam ſpeciē qualitatis & tertiam : & dicere ꝙ qualitates tertie ſpeciei ſuſcipiunt magis & minus in eſſentia.ſed qualitas ſpeciei prime in eſſe ſo lum nō in eſſentia ſed hic eſt error magnus. primo qa ratio ſua eque concludit de utraqꝫ ſpecie quia probat albedinem ſuſcipere ma gis & minus quia album alterum altero ma gis & minus dicitur:ſed eque eſt uerum ꝙ iu ſtum alterum altero magis & minus dicitur ſicut de albo ergo &c.Secundo qa exempli ficando ꝙ qualitas ſuſcipit magis & minus de utraqꝫ ſpecie ſimul ſine interpoſitiōe uer borum exemplificat dicens:albū altero ma gis &c.& iuſtum magis & minus alterum al tero dicitur.ꝙ non faceret ſi non eſſet ſimi milis ratio in utraqꝫ ſpecie ergo &c.Et ideo eſt hic intelligendum ꝙ ariſto. ſic procedit ibi.primo.dicit enim ꝙ qualitas ſuſcipit ma gis & minus. Secundo hoc probat per eſſe quod habet in ſubiecto & hoc tam in quali bet qualitate tertie ſpeciei ꝙ̄ prime ut patet in exemplis iam allegatis: ſed non obſtante ꝙ ipſe reputat ſe ſufficienter probaſſe hoc ꝙ ſuſcipit magis & minus in eſſentia per ef fectum ſuum:quia tamen conſiderat ꝙ pro teruiens poſſet ſibi negare aſſumptum ſnū. s.ꝙ album & iuſtum in ſubiecto recipiunt incrementum:& dicere ꝙ non omnia ſub iecta ſuſcipiunt magis & minus ſicut in quar ta ſpecie qualitatis patet.ubi uerum eſt ꝙ fi gure non ſuſcipiunt magis & minus ſecūdū eſſe in ſubiectis ſuis non enī eſt unus triāgu lus magis.i.intenſius triangulatus quam ali us:licet unus ſit maior ideſt longior aut la tior.Ideo.iii.reuertitur ad probādum aſſum ptum ꝙ album & iuſtum ſuſcipiunt incremē tum.i.magis & minus & hoc dupliciter pri mo exemplo ſic Dicens : ſecundum iuſticiā & gramaticam:& huiuſmodi aliquid dicit̄ ſuſcipere magis & minus ut gramaticior al ter altero dicitur & iuſto iuſtior: quod eſt ꝓ poſitum quod intendit.Secundo reſpondit ad illud de.iiii. ſpecie dicens ꝙ qualitatem omnem ſuſcipere magis & minus etiam ſe cundum eſſe quod habetur in ſubiectis non eſt uerum.In.iiii.enim ſpecie qualitatis non tenet ut habetur ſupra ar.ii.Per hoc ad argu mentum dico ꝙ hoc quod ariſt. ibi adheret huic parti ꝙ iuſtum ſuſcipit magis & minus non intēdit negare illam partem ꝙ iuſtitia ſuſcipit magis & minus quia ſuſcipere ma gis & minus ſecundum eſſe arguit ſuſcipere magis & minus in eſſentia ut multipliciter eſt probatum etiam de proceſſu ariſto. hic: ſed huic parti adheſit & probauit exemplo Primo contra proteruire uolentes & dicere ꝙ ſubiecta ſecundum ea non ſuſcipiunt ma gis & minus ſcđo ex hoc cōcludere uolēs ꝙ ſuſcipiunt magis & minus in eſſentia.Ad au ctoritatem.vi.pricipiorū.i.cap.dico ꝙ aucto ritas dicit duo que uidentur contra propoſi tum.primum ꝙ forma eſt ſimplex. ſecundū ꝙ non uariatur in gradibus eēntie. Propter primū dico ꝙ duplex eſt compoſitio una ꝙ̄ titatiua alia intēſiua.uult ergo dicere ꝙ for ma eſt ſimplex per oppoſitum ad compoſi tionem ꝙ̄titatiuam cum enim albedo cōue nit ſubiecto nō pp hoc ſubiectum eſt maius i.longius latius aut profundius.non āt dicit hoc pp appoſitionem ad cōpoſitionē intē ſiuā.una enī albedo eſt intenſior alia. Quod ſic intelligat patet qa ꝓbat ꝙ ē ſimplex : qa corpus in eo ꝙ albū ſit nō propter hoc ma ius aut minus eſt aut minus ſeipſo non al

bo nec ſi album deſtruat̃ facta erit corporis
minoratio ſed alteratio ſola. Nota ꝙ expreſ
ſe loquitur contra maiorationem & mino-
rationem q̃titatiuã ſeu mobilis. Ad .ii. quod
dicit dico eodẽ modo ꝙ nõ negat uariatio
nem quã ponimus in forma ſecundũ gradus
remiſſos & intenſos. ſed negat uariationem
in forma p modũ ſubiecti. ſ. ꝙ ſubiectum ua
riatur de contrario in contrariũ & hoc ẽ qd
reſpondet ad dubitatõnem ſuam ꝙ albedo
uidetur uariari: quia eſt ſuſceptiua obſcurita
tis & clariratis ſicut oratio: ueri & falſi ſuſce
ptiua eſt. Reſpondẽt ꝙ non. quia illud di-
cit̃ clarum & obſcurum quod eſt ſubiectum
ſuſcipiens clarũ & obſcurum. & ideo cũ albe
do non eſt ſubiectum clari & obſcuri nichil
aliud eſt albedinem claram eſſe niſi ſuſpiẽs
clarum eſſe ut dicit Ad illud .viii. meta. tex:
cõ .x. dico ꝙ principaliter loquit̃ ibi de for-
ma ſubſtantiali: & hoc q̃tum ad rationem
ſpecificam & eodem mõ concedo de accidẽ
tali ꝙ q̃tum ad rõem ſpecificam ſunt ſicut
numeri. ſ. non ſuſcipiũt magis & minus. ima
enim albedo mĩma ẽ eque complete in ſpe
cie albedinis ſicut maxima. & quia omne eẽ
aliud quod forma habet niſi ut conſiderat̃
ſecundum differentiam ſuam ſpecificam uo
cat̃ eſſe eius materiale. ſecundum enim om
ne aliud eſſe quod habet fluit & refluit ſicut
partes materiales fluunt & refluunt ideo di
cit niſi cũ materia. Ad .vi. phi. tex. cõ. xxxvii.
& xlix. patet. ibidem expreſſe loquit̃ de di-
uiſione quantitatiua non intenſiua. ¶ SE
QVITVR de .v. arti. ubi dico ꝙ p̃ciſa cã
ſuſcipiendi magis & minus eſt latitudo quã
forma habet ĩ ipſa eẽna ſua ad gradus afflue
tes & refluentes. quia ſi queras quare albedo
qñq; poteſt eſſe in ſubiecto ſuo remiſſior &
qñq; intenſior dico: ꝙ cauſa p̃ciſa eſt quia al
bedo infra eſſentiã ſuã habet talem habitu-
dinem ꝙ qñq; poteſt ad eſſe ſubiecto ſuo &
qñq; recedere a ſubiecto ſuo ſecundum eſſe
magis intenſum & magis remiſſum: ſed eẽn
tia albedinis ſic qñq; aduenire ſubiecto ſuo
& qñq; recedere a ſubiecto ſuo ſecundum
intenſionem maiorem & minorem hoc uo
catur eſſentia albedinis intendi & remitti
ſecundum gradus affluentes & refluentes &
ita patet propoſitum. Hoc etiã patet ex op-
poſito. qa enim punctus aut etiam figura pu
ta circulus aut huiuſmodi quecũq; figura nõ
habet infra eẽnam ſuã ꝙ qñ intenſius aut re
miſſius adeſt uel abeſt lineę: ymo linea uel
ſimpliciter recipit formã circuli uel ſimpl'ſer
nõ eſt circularis: iõ qa nõ põt infra eẽntiã ſuã
habere tales gradus ſcdm quos qñq; poteſt
perfecte aduenire lineę & quandoq; in par-
te recedere ideo non intenditur aut remittit̃
Iſta concluſio preter argumẽta poſita ſupra
iiii. arti. poteſt probari ſic. quia illud eſt preci
ſa cauſa qua poſita & ſimul cum ipſa poſitis
omnibus cõcurrentibus ſequitur effectus: &
qua non poſita poſitis omnibus aliis concur
rentibus non ſequitur effectus. Ex hoc enim
philoſophus probat ꝙ anima intellectiua ẽ
formalis cauſa & preciſa eſſendi hominem.
quia ipſa poſita &c. conſtituitur homo: & ip
ſa non poſita &c. non conſtituitur homo in
eſſe humano. ſed poſita forma infra eẽntiã
ſuam habente gradus affluentes & refluẽtes
& poſito ſubiecto receptiuo diſpoſito & a-
gente ſufficiente & approximato & ſic de aliis
conditionibus plane apparet ꝙ ſequitur in-
tenſio & remiſſio ex hoc ꝙ talis forma põt
in tali ſubiecto ſecundum gradus itenſos &
remiſſos fluere & refluere & poſita forma q̃
infra eſſentiam ſuam non poteſt habere gra
dus afluentes & refluentes: & poſito ſubie
cto diſpoſito & agente ſufficiente & appro
ximato non ſequitur intẽſio & remiſſio &c.
ut patet de puncto ꝙ quia non habet latitu
dinem graduum infra eſſentiam ſuã ſi linea
quod ẽ ſubiectum eius ex parte ſui ſit diſpo
ſita & protendatur plus in longum etiam ſi
adſit quodcũq; forte agens: & ſic de aliis cõ
ditionibus nunq̃ tamen punctus receptus in
linea extenderetur in ea. ergo preciſa cauſa ĩ
tenſionis & remiſſionis eſt latitudo eſſentie
ſecundum gradus poſſibiles afluere & reflue
re. Dices: hec eſt petitio principii dicis enim
ꝙ ſuſcipit magis quia habet latitudinẽ gra-
duũ in eſſentia: ſed hoc ẽ ſuſcipere magis &
minus: ergo rñdet̃: idem p idẽ. Dico: ꝙ licet
effectus formalis ſit idẽ realiter cũ cã formali
tñ bona pbatio eſt (licet a poſteriori) qñ pro
batur cã p effectũ formalẽ. nec per cõſequẽs
eſt petitio principii: quia quando pbat lux p
lucere & albedo p eſſe albũ: & ſic diſtingun
tur oẽs ſpẽs p̃dicamẽtorũ & ẽt proprietates
ut premiſſum eſt. iiii. ar. circa medium. Et iſte
ſunt probationes doctrinales & ad hominẽ
Sed dico ꝙ melior probatio eſt quãdo effe
ctus formalis pbatur p ſuã cauſam. qa illa p
batio eſt a priori: & non doctrinalis tãtum

& ad hominem ſed procedit ex primis no-
tis nature . Sed in propoſito quando probo
qualitatem intendi & remitti ex latitudine
graduum in eſſentia.hic probať effectus for
malis per cām formalem.ſ.ſuſcipeť magis &
minus in eſſe per latitudinem in eſſentia er
go non ē petitio ſed probatio formaliſſima
& a priori . Sed tunc eſt dubium utrum for-
ma p huiuſmodi partes affluentes & refluē
tes dicať ſuſcipere magis & minus quo ad p
tes ſecundum ſpem aut quo ad partes ſecun
dum materiam & cōmuniter dicitur ꝙ ſecū
dum ptes materiales. Aure.tamen di.xvii.q.
ii.ar.ridet.i. uerſus finem concedit ꝙ pars
augmentans noua realitas eſt que ſpecificam
rationem forme pcedentis & ita cōcedit ꝙ
talis forma ſuſcipit magis & minus ſecundū
ptes ſpeciei. Aſſumptum pbať . quia omne
quod augmentatur ſimili augmentatur. De
hoc.q.ſequenti arti.iii.ſed pars ſequens non
eſt ſimilis niſi precedētis forme pticipet ſpe
cificam ratōnem ergo. Item nullum perfecti
bile per realitatem alterius ſpeciei dicitur in
tendi ſed trahi ad aliam ſpeciem ſicut patet
de duabus formis que per mixtionem con-
ſtituunt tertiam.ſed nos in augmento quali
tatis nolumus ſaluare ꝙ ibi eſt intēſio ergo.
¶ DICO ergo ꝙ illud commune dictum
ꝙ forma ſuſcipit magis & minus ſecundum
partes materiales. Eſt uerum generaliter ta-
men accipiēdo partes materiales .ſ. ptes ma
teriales uocando quaſcunq; partes fluentes
& refluentes.ſtricte tamen loquendo de par
tibus materialibus non eſt uerum. Vnde eſt
notandum ꝙ aliud eſt dicere aliquid ſuſcipe
re magis & minus ſecundum ſpeciem & ali
ud ſecundum rationem ſpeciei.quod patet.
nulla.n.forma cuiuſcūq; generis.nec acciden
tis:nec ſubſtantie:nec reſpectiui:nec abſoluti
ſuſcipit magis & minus ſecundum ratōnem
ſpeciei qa rō ſpēi accipiť a dīia ſpecifica. diffe
rentia autē quecunq; ſpecifica & cuiuſlibet
generis conſiſtit in indiuiſibili ſic ꝙ ipſa ad-
ueniēte ſtatim mutatur ſpēs :ſpēs enim ſunt
ſicut numeri. viii.meta.tex. commenti deci-
mi ſed multe res augentur quo ad partes ſe-
cundum ſpeciem quia.i.de gene.ca.de aug-
mēto tex.cōmenti.xxxiiii. uult philo.quod
quelibet pars aucti eſt aucta quo ad partes ſe
cūdum ſpeciem ut quelibet pars aque auge
tur per aquam aliā aduenientem noviter.de
qua eſt certū ꝙ eſt eiuſdē ſpeciei.ergo diſtin
go ꝙ aliquem ſuſcipere magis & minus po
teſt intelligi tripliciter.uno mō quo ad ratio
nem ſpeciei.alio modo quo ad partes ſcdm
ſpeciem.tertio modo quo ad ptes ſcdm ma
teriam. Primo mō dico ꝙ nulla forma ſuſci
pit magis & minus ut dictum eſt: ſed ſecun
do mō.pbo. quia.i.de ge.tex.cō.xxxiiii.ubi
uult ꝙ quelibet pars aucti ſit aucta ſcdm ſpe
ciem non ſcdm materiam: ymaginanť ſic.
phi.&.cō.ꝙ ille uocanť partes ſecūdum ſpe
ciem que ſunt partes rei ut conſtituiť in tali
eē ſpecifico. Exemplum. Crus & digitus hn̄t
partes ſuas ptinentes ad formam digiti aut
cruris:puta digitus exiſtit carnem & oſſa in
determinata forma & figura: & crus ſimili-
ter ſine quibus non poteſt ſaluari forma di-
giti aut cruris . partes ſecundum materiam
uocantur ſine quibus poteſt digitus mane-
re ſecundum ſpeciem digiti ut ille que flu-
unt & refluunt per macerationem & impin
guationem . Nolunt ergo dicere (ut plane
exponit co.) ꝙ quia illud quod augetur de-
bet eſſe fixum & conſtans & nō recedēs aut
defluens digitus ſecundum ſpeciē & formā
digiti in creſcentia ſemp manet ideo digi-
tus ſecūdum ſpeciem & formam digiti pōt
augeri ſecundum totum & ſecundum om-
nes partes.ſed partes que adueniunt per im
pinguationem & recedunt per macerationē
non habent eſſe fixum ideo non augentur
& per conſequens nec quelibet pars aucti ſe
cundum illas ptes ſic affluentes & refluētes
poteſt dici aucta. Ex quibus argńo ſic. In aug
mentatione eſt uerum dicere ꝙ quelibet ps
aucti eſt aucta per extenſionem & hoc intel
ligendo de partibus ſecundum ſpeciem que
adueniunt rei conſtanti ſeu permanenti in
ſuo eſſe ut uiſum eſt. Sed eadem ratione eſt
concedendum in intenſione ꝙ quelibet ps
forme intenſe eſt intēſa ſeu facta intenſa aut
aucta:& hoc intelligendo de partibus ſecun
dum ſpeciem quia ita bene poteſt qualitas
intenſa habere partes ſicut q̄titas.ſed qa ita
eſt uerum dicere ꝙ qualitas intenſa manet ſ
eſſe intenſo & fixo ſecundum ſuam eſſentiā
in tota intenſione & remiſſiōe ſicut digitus
in tota ſua creſcentia.ergo patet principale
ppoſitum ꝙ forma intenditur & remittiť
quo ad partes ſecundum ſpeciem. Item dico
tertio ꝙ aliquo modo ſuſcipit magis & mi
nus quo ad partes ſecundum materiam pro
bo quia licet phi.neget ꝙ quelibet pars au-

cti ſit aucta quo ad partes fluentes & reſfluentes quas uocat partes ſecundũ materiam & hoc intelligendo de aucto perfecto & fixo: non tamen negaret quin auctum augeretur uel diminueret ſecundum partes fluẽtes & reſfluentes aliquo modo.ſ. pro hora qua inſunt ergo eadem ratione in intentione licet ſecundum partes fluentes & reſfluentes non poſſet concedi ꝙ forma fieret intenſa perfecte & permanenter non enim intenditur ſecundum partes fluentes & reſfluentes perfecte tamen debet concedi ꝙ ſecundum tales partes materiales ſuſcipit magis & minus aliquo modo ſaltem pro hora que inſunt.

¶SEQVITVR de.vi.arti .ubi dico ꝙ caritas poteſt dupliciter conſiderari uno modo ſecũdum ſe.alio modo in habitudine ad propriam ſuam operatõnẽ.primo modo dico ꝙ ſicut qualitates que poſſunt intendi & remitti ſuſcipiunt magis & minus ſecũdum gradus in eſſentia:ſic & caritas & ſic per eundem modum hic & inde .ſi ſecundo modo ſic dico ꝙ non.probo quia differentia eſt inter habitus naturales & inter habitus q ſunt ſub imperio uoluntatis.habitus enim naturales agunt ex toto impetu: ſed qui ſubſunt imperio uoluntatis agunt intenſius & remiſſius ſecundum intenſiorem feruorem uoluntatis uel remiſſiorẽ .patet de calore . in quocunqꝫ enim gradu ponatur ſiue intẽſo ſiue remiſſo agit q̃tum poteſt:ſed ſcientia q̃ quodam modo ſubeſt imperio uoluntatis non neceſſario facit ſcientem cõſiderare ſemp ſecundum ultimam intentionẽ ſuã ſed tantũ q̃tum placet uoluntati. cũ ergo caritas ſit habitus in poteſtate uolũtatis ſaltem ſic in poteſtate uoluntatis ꝙ habens eam quandoqꝫ poteſt intenſius quñqꝫ remiſſius uti ea.ſequitur ꝙ ad hoc ꝙ actus meritorius qñ ĩ uno ſit itẽſior & quñqꝫ rẽiſſior ꝙ nõ oportet neceſſario ꝙ illa caritas ſit intenſior uel remiſſior in ſe: ſed ſufficit ꝙ quandoqꝫ in uoluntate ſit intẽſior uel remiſſior feruor q̃ intẽſius uel remiſſius procedatur ad actũ. Notandũ tamen ꝙ illa caritas que ſic poneretᷣ equalis in omnibus quo ad gradus eſſentie intenſior & remiſſior ſolum ſecundũ feruorẽ.oporteret eẽ caritatem perfectiſſimã que poſſet cõmunicari.Quod probatᷣ quia certũ eſt ꝙ caritas in medio uel paruo gradu ad nullũ imperium uoluntatis poteſt facere actum perfectiſſimũ ſicut nec ſcientia in paruo gradu per nullum imperiũ uoluntatis poteſt facere aliquem pfectiſſime conſiderare. Tunc arguo. oportet caritatem reſpectu operis perfectiſſime eſſe perfectiſſimam:ſi ergo ponamus ꝙ in habẽte operationem perfectiſſimam ſit caritas equalis quo ad gradus in eſſentia cum habente operationem paruam uel mediũ ergo neceſſario oporteret ꝙ illa caritas que eẽt equalis in gradibus eſſentie & uariata in diuerſis ſolum ſecundum feruorem uoluntatis eſſet caritas perfectiſſima.Pro iſta uia poſſunt adduci argumenta ponentium caritatem ſuſcipere magis & minus in feruore non in eſſentia.

UTrum minor gradus caritatis corrũpatur in aduentu maioris eadẽ rõne qua minus calidum corrũpitᷣ in aduentu maioris. Quod nõ.qa minor gradus caritatis non habet aliqd cõmixtũ de cõtrario ſicut eſt in minus calido reſpectu maioris calidi.ergo non ẽ eadẽ ratio. Contra doctores accipiunt pro ſimili hinc inde . Hic . iiii. prio generaliter inquirã an gradus remiſſus corrumpitᷣ in aduentu intenſi.Secundo deſcendendo ad ueritatẽ in ſpeciali oſtendã ꝙ in qualitatibus hñtibus cõtrariũ ꝙ aliqd poſitiuũ de eſſentia gradus remiſſi corrũpitᷣ in aduentu itenſi. Tertio ꝙ in caritate & ĩ qualitatibus nõ hñtibus contrariũ & ẽt in quantitate nichil poſitiuũ de eẽntia gradus remiſſi corrumpitur.Quarto ꝙ in qualitatibus nõ hñtibus pmixtionẽ cõtrarii & in q̃titate nihil corrũpitᷣ de ipõ eẽ poſit.uo qd phabuit ſcdm gradus remiſſos ſicut nec de ipſa eẽna Sequitᷣ de.i.ar.ubi dicũt qdã God.ꝙ ſic.quia unũ cõtrarioꝝ corumpitᷣ in aduẽtu alterius ſcdm oẽs:motus eſt a cõtrario in cõtrariũ ſiue ſit ab extremo in extremũ ſiue a medio uerſus extremũ ut eſt in intenſione & remiſſione ut pbatur.v. phiſicorũ textu cõmenti xviii.&.xix.ergo in remiſſiõe & in intenſiõe illud remiſſum quod pfuit corrumpitᷣ.Item illud eſt ſubiectum quod manet ſub utroqꝫ termino.v.phiſicorũ tex.cõ.vi.ſi ergo in intenſione & remiſſione manet forma intenſibilis & remiſſibilis in ſuo eſſe ſequitur ꝙ talis forma eſt ſubiectum motus.quod eſt contra phi.in.iii.phi.tex.com.xvij.ubi diſtiguit motus contra formam que eſt terminus.
Item ĩ toto motu locali corpus motum adquirit aliquod ubi;ſed uerum eſt ꝙ cõtinue

acquirendo nouum ubi perdit cõtinue illud ubi quod ꝑhabuit:ergo eadem ratione incõtinua intenſione forme ꝑditur gradus precedens.Confirmat᷑.in alteratione enim maxime motus non differt a termino ad quẽ uadit:ſed quelibet pars motus corrumpit᷑ in aduentu alterius ergo & quelibet pars forme ꝑditur in aduentu alterius .Cõtra iſtam uiam ſunt multa argumenta.q.ſequenti ar.i.&.iii. Et concordant Sco.& Aure .ſed hic pono q̃dam prima eſt hec.Intenſio alicuius qualitatis de gradu in gradũ eſt unus motus numero uel ſaltẽ poſſibile eſt eſſe:ſed cõmentator v.phiſicorum cõmento.xxxvii probat ꝙ nõ conuenit eſſe eandẽ formam que corrumpitur & reuertat᷑ poſt.quia ſi ſit non erit eadẽ hec forma numero ergo nec idem motus.ergo ſequit᷑ ꝙ in intenſione que eſt unus motus numero mãeat forma eadẽ numero. Itẽ cõmento.xxxv.dicit ipſe & phi. ꝙ ad motũ eundẽ numero requirunt᷑ tria.ſ.ut iſta natura in qua eſt motus ſit una numero.i. indiuiduum ſpeciei illius demõſtratũ : & etiam ut tẽpus ſit unũ numero ſine defectu : & ꝙ i ipſo non cadat quies & ꝙ res mota ſit una numero. Tunc arguo.cũ ponit ꝙ ad motũ eundem numero requirit᷑ natura in qua ſit motus eadem nũero per hoc non poteſt intelligere ſpaciũ in quo fit motus. quia ponit exẽplum de idiuiduo illius ſpeciei.nec poteſt intelligere ipſum mobile qa res mota uel mobile ponitur tertiũ requiſitũ .ergo per hoc intelligit formã quod ẽ propoſitũ. Itẽ aliquid põt continue moueri ad intenſiſſimũ gradũ caloris a rẽiſſiſſimo.ſi ergo nõ mãeret idẽ calor nũero in toto motu:ſed corrũpit᷑ in inſtãti illius nõ eẽ & corruptionis caloris non ponitur eſſe alteratio ſine qualitate.quia hoc ẽ impoſſibile.ergo ille calor ſecundum eſſentiam qui fuit in termino a quo manet idem numero in toto motu & non corrumpitur. Item uirtus moralis & habitus intellectualis augentur ex actibus elicitis ab huiuſmõi uirtutibus.quero ergo a qua uirtute elicitur ille actus quo augmentatur iſta uirtus. Non poteſt dici ꝙ a parte precedente quia per poſitũ ipſa corrũpitur qñ eſt actualis augmentatio.nec a ſequente quia ipſa poſterior ẽ ergo nullo modo.Itẽ uoluntas poteſt ſparare intellectui ut remittat actũ ſuũ.quero.ergo i iſto inſtanti quo uoluntas remittit actũ intellectus ;quis actus eſt tunc in intellectu. nõ intenſus: quia non manet ſed remittitur . nec remiſſus:quia naturaliter ſequitur actũ uolũtatis.uel ergo erit actus i uolũtate: ſine actu in intellectu:uel oportet dare aliũ cõem naturã in actu qui remaneat cõſequenter cum actu intenſo & remiſſo:& qui non corrũpit᷑; quod eſt propoſitũ.Itẽ quia ſpecies rare ſiũt in ſacramẽto altaris minor q̃titas que ꝑfuit corrũpitur per poſitum.ſed cõmuniter tenetur ꝙ non manet ſacramentũ niſi q̃diu manent accidentia uini quod prefuit.ſi ergo in modico alterantur ille ſpecies non ẽ ibi corpus chriſti:quod eſt error.Confirmatur in tali perfectione que eſt naturalis non ſupponitur materia ſubiecta: quia illa conuerſa eſt . nec accidentia per poſitum quia corrũpunt᷑ ergo agens naturale agit non preſuppoſito aliquo.Item illuminato aere per unam candelam:ſi accendatur alia candela certum eſt ꝙ intenditur lumen in toto aere:& in qualibet parte.aut ergo illa intenſio fit ita ꝙ qualibet modica parte ſignabili ſit ibi duo lumina aſſociata:ſed inter ſe diſtincta & hoc eſt falſum.quia tunc duo accidentia eiuſdẽ ſpeciei ſolo numero differentia eſſent in eodẽ ſubiecto indiuiſibili.quod falſum eſt in formis que nate ſunt intendi quod dico ꝓpter ſpecies in medio duo enim poſſunt facere diſtinctas ſpecies in eadẽ parte medii & ſecundum aliquos plures paternitates ſimul i eodem patre & plures ſimilitudines in eadem albedine ꝙ uerum erit quia una ſpecies non eſt nata intendere aliam.ſed una lux alteri addita ipſam intendit ſecundum omnes .

Vtrum autem per appoſitionem gradus ad gradum uel corruptionum de hoc ẽ op. aut precedens lumen corrumpitur & ſequẽs uirtualiter continet eum:& hoc falſum eſt . qa ad ſenſum apparet ꝙ candela precedẽs manet actualiter accenſa & actualiter illuminãs ſed cauſa i actu.ii.& effectus ſuus ſimul ſunt in actu ut habetur ſecũdo phiſicoꝝ textu cõmenti:xxxvii.ut ponit exemplum de edificante & edificato.ergo cum eſſe illuminatũ ſit effectus candele illũinãtis ſequitur ꝙ lux prime candele non corrumpitur ſed precedens lumen exiſtit & recipit in ſe ſequentis luminis additamentũ & habetur propoſitũ.

¶SEQVITVR de ſecundo arti.ubi ẽ notandum primo ꝙ phi.non ſolum uult ꝙ extreme qualitates contrarie per mutuam remiſſionem ueniunt in cõpoſitionem adin-

alicem conſtituendo tertiam ſpeciem ut album & nigrum pallidum: ſed ꝙ unum extremum puta albedo poteſt trahere nigredinem ad ſpeciē ſuam ſaltē ſecūdū aliquod debile eſſe nigredinis. Quod probatur primo per.iii.thopi.capitulo nono. Illud eſt albius quod eſt nigro ipermixtius: ergo albedo patitur cōmixtionem nigri. Secundo per .i.de gene.textu commenti .xxxiiii. quādo enim phi.ponit ꝙ ex contrariis poteſt cōſtitui aliquod medium ubi extrema recedunt a ſuis ſpeciebus & conſtituitur media ſpēs ibi phi. cōcedit ꝙ unū extremum poteſt trahere aliud ad ſui ſpeciē ſaltem ſecundū debile eſſe eius.uerbi gratia.ſicut enim ex uino & aqua cū quibuſdam aliis concurrentibus poteſt fieri aliquis alius effectus ſpecie diſtīctus ita ponit phi.i.de gene .textu cōmenti.xxxix.ꝙ ſi modica aqua proiciatur in magnam q̄titatē uini ꝙ uinum manens in ſua ſpeciē uini trahit aquam ad ſui natura. Secundo notandū ꝙ ex extremis coloribus & aliis extrēis qualitatibus conſtituitur ſpecies in eſſe differens ab extremis.probatur quia dicit philoſo.iiii. meta.tex.cōmenti.xxvii. media cōponunt ex extremis. Similiter autor.vi. principiorū ca.de poſitione. In quocunq̨ eſt pallidū neceſſe eſt ꝙ in eo ſit albū & nigrum. Et hec ē intentio cōin multis locis de quibus tres auctoritates etiam ad propoſitū adduco. Primo enim phiſicorū cōmento.lvi.dicit (ubi pōit quomodo differunt ſubiectū & materia) ꝙ ſubiectū eſt in potētia pura ſed mediū nō eſt in potentia pura ſed eſt utrūq̨ extremum in actu:non tñ in ultima perfectione. cū . ergo minus albū ſit mediū inter purū & album & nigrū &c.Itē quinto phiſicorū cōmēto. xxv. dicit q̄ mediū contrariatur uni extremo per illud quod eſt in ipſo de reliquo dicit ēt poſt eodem cōmento ꝙ cū ſit tranſmutatio ex uiridi in album non fit tranſmutatio ex uiridi niſi ex parte nigri qui eſt in uiridi. Item.ii.de a.cōmēto.liiii.dicit ꝙ patiens dū mouet eſt aliqd mixtū ſimili & cōtrario eni dū mouet ceſſat I eo corrūpi ps cōtrarii & fieri ps ſimilis. Itē de ſenſu & ſenſato cōcludit cōmento quarto ꝙ album & nigrum ſunt elementa colorum & eadem ratio eſt de calido & frigido reſpectu mediorum & uniuerſaliter de cōtrariis mediatis inter q̄ ē trāſitus p mediū cōtinuū:& ſecūdū hoc eſt dicendū ad ar. iſtū ſi.ꝙ in primo caſu predicto ſcilicet qñ ē tranſmutatio d remiſſo albo Icludēte eius cōtrariū ſecūdū eē debile ad itēſum albū:tūc corrūpit aliqd contrario.ſ.aliqd ipſius ingrediens admixte albedini eque bñ ſicut in ſcdo. cūuſ.qñ eſt tranſmutatio a calore medio ad extremū album & quia uidet hoc eſſe difficile:pp hoc eſt notandum ꝙ contrarietatē que eſt in remiſſo gradu reſpectu intenſi ſic poſſumus cognoſcere ex extremis:qñ enim extrema ſunt poſitiue cōtraria tunc in quolibet remiſſo ſūt quattuor forme natura que debet intendi.& aliqd de ſuo extremo contrario & effectus quē conſtitutū ex utroq̨ relinquit in ſubiecto cui ineſt.& priuatio cōſequēs.ſ.paruitas & impfectio. In albedine eſt ꝑmiſſa ſunt natura albedinis & aliqd de nigredine admixtū & eē remiſſum albedinis & quedā puitas & imperfectio albedinis.qñ uero extrēa nō ſunt poſitiua tunc I quolibet remiſſo ſunt ſolū tria.ſ.natura quedā que eſt pars forme itēſe:& eē remiſſum talis forme. & quedā impfectio reſpectu eius Nā in luce remiſſa eſt natura lucis que eſt quedā pars lucis intenſe:& ibi eſt eē lucidū remiſſum:& ē ibi puitas ſeu Iperfectio lucis. Secundū hoc ergo inquirā p tres arti.ſequentes:prio I qualitatibus hñtibus unū cōtrariū an gradus remiſſus cōtrarius corrumpat ſecūdū totū poſitiuū qd ptinet ad eſſētiā ſuā.ii.I qualitatibus nō habentibus cōtrariū ut lux & caritas.ii.an gradus remiſſus corrumpat ſecundū aliqd poſitiuū eēntie ſue.iii.an ille effectus ſecūdū illud eſſe remiſſum qd dabant ſuis ſubiectis corrumpat q̄tū ad illud poſitiuū quod Iportat in tali gradu an q̄tū ad priuationē ſolū.

¶ AD primū dico ꝙ totus gradus precedens non corrumpit:ſed preciſe illud poſitiuū quod fuit in eo contrariū gradui intenſo albedinis corrumpit & tota alia natura in qua conueniebat & erat ſimilis cū gradu albedinis intenſe remanet.Hic ꝓbo pceſſū philoſophi & cō.v.phi.& arguo ſic ſecundū iſtos in intenſione qualitatis primus gradus non corrumpitur in aduentu ſequentis niſi quia ille motus eſt a contrario in contrariū: ſed.phi.& cō.v.phi.cō.xix.ſoluentes queſtionem qualiter omnis motus eſt a contrario I contrarium.cum nos uidemus multos a ſimili in ſimile.ut cum album tranſit I magis album dicunt.ꝙ non ſolum modo tranſmutatio qui eſt de contrario in contrarium eſt alteratio ut album & nigrum:ſed etiam trāſ

mutatio que eſt in eadem ſpecie ſecundum
magis & minus & maius albũ & minus al-
bum. Tunc arguo: alteratio que eſt in eadẽ
ſpẽ ut de minus albo ad magis albũ ſecun-
dum aliqd ipſius nature albedinis eſt altera
tio iter ſimilia ſed philoſophus & co. nõ no
lunt ꝙ in alteratione tali aliqd corrumpať
de eo quod ꝓceſſit niſi rõne cõtrarietatis ut
patet ibidẽ ergo phi. & cõ. nõ uolũt ꝙ illud
de albedie in quo minus albũ eſt ſimile ma
gis albo corrumpať. ſed ſolum quod habet
contrariũ cõmixtum. Cõfirmatur quia phũs
& cõmentator dicunt ꝙ ad talem motũ ſuf
ficit contrarietas quodam modo. ergo cum
gradus intenſus non contrariať in natura al
bedinis ſed quodã modo. ſ. ſolum in contra
rio cõmixto ergo albedo prior non corrum
pitur. Item primo de gene. ca. de augmento
tex. cõmenti. xxxiiii. querit quomodo unum
contrariorum augmentat aliud. Dicit ꝙ ibi
eſt tranſmutans ipſum a ſua contrarietate &
facit ipſum ſimile & terminus ſimile ſimili
augmentatur non obſtante ꝙ in pĩcipio fu
it contraria. Exemplũ q̃uis humidum cõtra
rietur ſicco per tranſmutationẽ: tamen aufer
tur eius contrarietas & augmentatur ſiccum
ſicut patet de aqua quãdo proicitur in ignẽ
poſt modicum tempus tranſmutatur illa hu
miditas & ignis augmentať. Littera philo-
phi magis quidem totum generatur adueni
ente aliquo quod uocatur cibus & contrariũ
tranſmutante aũt in eãdem ſpẽm. quia ſi ſic
co aduenit tranſmutatur & generať ſiccum
eſt quidem enim ſic ſimile ſimili augmenta
tur eſt aũt diſſimile. Ex hoc ſi arguiť. In aug
mento oportet ꝙ unum cõtrarioꝝ corrum
patur ſecundum ꝙ eſt contrarium & ꝙ ma-
neat & ꝙ augmentet ſecũdum ꝙ eſt ſimile.
ſed intenſione qualitatis mĩor & maior qua
litas ſunt ſolum contraria ſecundum illud ꝙ
minor albedo habet plus cõmixtum de ni-
gredredine: ſed ſecundum eſſentiam albedi
nis ſunt ſimilia. ergo quod prefuit de albedi
ne remanet & ille gradus qui fuit de contra
rio corrumpitur. Dices: ꝙ uerum ẽ ꝙ unum
contrariorum poteſt manere cũ alio & au-
geť aliud quando reducitur ad eẽ ſimile. ſed
dices ultra ꝙ unum contrariorum non redu
citur ad eſſe ſimile cum alio. niſi prius corrũ
patur precedens quia quando aqua augmen
tat ignẽm primo extingitur ignis & poſtea
cum humidum aſſimilatur ſicco generatur
ignis. ſic in propoſito: oportet ꝙ minor q̃ti
tas que preceſſit corrumpatur & poſtea ſimi
li q̃titate corpus iterum augmenteť. ſed illa
ratio confirmat primum argumentum: quia
ideo humidum primo corrumpit ſiccum ſal
tem ſecũdum magnam partẽ añq̃ ipm aug
mentat quia per eſſentias ſuas ſunt extrema
contraria. ſed minor qualitas & maior non
ſunt contraria ſcdm eos: ſecundum eſſentias
ſuas ſed ſolum ſecundũ gradũ illum quẽ ha
bent de contrario ergo minor nõ debet cor
rumpi in aduentu maioris niſi ſecũdũ illum
gradũ non eſſentiam. Sed illud quod prĩci
paliter. diciť. ſ. ꝙ unum cõtrarioꝝ poteſt ha
bere infra eſſentiã ſuã aliquo mõ cõmixtio
nem contrarii ſui habet contra ſe duo dubia
fortia. Primum eſt ꝙ ſpecies reꝝ ſunt imper
mixte: ergo nichil de poſitiuo frigoris põt
cõmiſceri cũ calore. Secundum eſt: ꝙ oĩa que
ſunt: unum alterum ſe habet ut actus & al-
terum ut potentia: et p conſequens unũ eſt
pfectio alterius ſed unũ contrarioꝝ non pfi
cit alterũ ſed corrumpit. Reſpõdeo iſte due
dificultates ad homo introducunť ut ſciať
modus p quem gradus remittentes habẽtes
contrarii cõmixtionem cõtineanť in forma
que remittiť pp qđ rñdendo ad. i. dico ꝙ fri
gidũ põt tripliciter cõſiderari uno mõ ſcdm
eius eſſe pfectiſſimũ puta in ſua puritate ſe-
cundum ꝙ conſequiť naturã aque non paſſi
ua a contrario agente. alio modo ſecundum
eſſe pfectum puta ſcdm pfectiõem ſue ſpẽi
ut ab alia ſpecie diſtinguitur. ſ. tepido uel ca
lido. Tertio modo ſecundum eẽ diminutũ.
Et ſic poteſt dici frigidum quecunq; diſpoſi
tio cãta a corpore frigido: uel quecunq; gra
dus p quẽ calidũ ſ qđ agit recedit ab eius pu
ritate & accedit approximãdo ad naturã fri
gidi. & iſto tertio mõ illud qđ eſt derelictũ a
frigido in calidũ manẽte ſpẽ calidi: poteſt di
ci frigidum. Tum quia eſt effectus frigidi qđ
eſt agẽs uniuocũ. eſt tñ qa diſpoſitio neceſ-
ſaria reſpectu frigidi perfecti inducendi in
ſubiecto. Eodem modo contingit diſtin-
guere de calido. Tunc ad argumentũ dico
ꝙ loquendo de calido ſcdm eẽ pfectiſſimũ.
ſ. in puritate nullo mõ eſt cõmiſcibile cũ fri
gido: ſimiliter nec calidum ſecundum eſſe p
fectum. ſ. ſecundum ꝙ eſt ſpecies diſtincta a
tepido uel frigido non commiſceť cum fri-
gido uniformiter accepto: & hoc ſolum pro
bat ratio: quia ut ſic: ſunt ſpecies oppoſite &

ꝑ conſequens una ſecundum totam ſuam la
titudinem diſtinguit᷑ ab alia ſecundū totam
ſuam latitudinem: accipiendo tñ calidum ſe
cundo modo & frigidū tertio mō ſic frigidū
bene cadit in cōpoſitione cum calido ſtante
ſpē calidi ut calidum diſtinguit᷑ ſpē a ſpecie
tepidi nam cū hoc ꝙ calor ignis retinet ſpe-
ciem caloris ſtat ꝙ in calore ab aqua īducat᷑
quedā diſpoſitio ad frigiditatem uel gradus
frigoris ꝑ quem tñ calor non recedit ab eius
ſpē ymo manēs in ſua ſpecie attrahit frigus
ad ſpeciē. Ad ſecundū reſpōdit cōmentator.
iii. meta. cō. xxiii. ꝙ ex his fit unū ſicut ex ac
tu & potentia & dicit ꝙ impoſſibile eſt iſta
cōmiſceri niſi plus habeat de uno & minus
de alio: & illud de quo plus habet. ſ. illud ꝙ
ꝓdñatur & attrahit aliud ad ſui ſpeciem ha
bet rationē actus & alterum rationē poten-
tie recipit enim ſpēm: & per conſequens per
fectionē ab eo & cū dicitur ꝙ unum contra
rioꝝ non habet rationē alicuius perfectiōis
reſpectu alterius. Dicendū eſt ꝙ hoc eſt uerū
de contrariis ſecundū eſſe eoꝝ perfectiſſimū
uel perfectum ut diſtinguunt᷑ ſecundū ſpeciē
ut prius dictum eſt accipiendo tñ unum ſe-
cundū eſſe eius perfectū & aliud ſecundū eē
diminutū & ut contractum ad ſpēm alteri-
us ſic nihil prohibet: ſed de hoc quod dictū
eſt (ꝙ gradus remittentes: & eadem rōne eſt
de intendentibus qđ continent᷑ in potentia
in forma remiſſa & intenſa) eſt ſciendum ꝙ
loquor extenſiue ex intentione de continē
tia potentiali. ſ. ꝑ uirtuali. triplex enim ē cō
tinentia formalis: uirtualis: & potētialis For
malis ſicut ſubiectum habet duas formas ac
cidentales ſpecie differētes ipſum formaliter
informantes. Virtualis: quādo plures forme
attrahuntur ad ſpeciem cōmunem ſicut for
me elemētales ad formam mixti uel plures
ad ſpeciem unius ſicut intellectum attrahit
uegetatiuum & ſenſitiuum ad ſpēm ſuam.
Potentialis: quando nulla illarum formarū
adhuc ſortit᷑ ſpeciem: ſicut materia cōtinet
omnes formas ſubſtantiales & accidentales.
De uirtuali eſt uerum ꝙ gradus intendentes
& remittententes continentur intenſa & re
miſſa. Quia patet. quia continentia uirtualis
eſt in propoſito qñ contenta retinēt aliquo
mō ſuas operationes: ſed ſic eſt de gradibus. li
cet enim remittens calorē non generet purū
frigus: quoddā mō tñ generat frigus lq̄tū ca
lor continens ipſum generat calorem magis
tēpatū & magis appropinquantē ad frigus:
ſicut ē de igne ut in forma mixti continetur
¶ SEQVITVR de. iii. ar. ubi dico ꝙ li
cet ī qualitatibus paſſibilibus minor gradus
corrumpat᷑ in aduentu maioris ſaltē ſecūdū
aliquid poſitiuū ſue eēntie modo quo dictū
eſt. tamen probo ꝙ non oportebit ꝙ minor
gradus caritatis corrumpat᷑ in aduentu ma-
ioris. quod probo ſic: quia intenſio caritatis
& lucis & oīum aliarū formarum non habē
tium contrariū ſed ſolū priuationem oppoſi
tā eſt ſimilis augmento q̄titatis: ſicut enim ī
augmento q̄titatis minor q̄titas que ꝓceſſit
non habet in ſe aliqd poſitiuū contrarium q̄
titati maiori. non enim in genere quantitatis
duo ſunt extrema contraria ex quibus cōpo
nant᷑ in eſſe quantitatis ut eſt in genere qua
litatis ſic in intenſione caritatis & lucis & hu
iuſmodi que nō habent extremū contrariū
ſed ſolum oppoſitum. minor gradus qui pre
ceſſit intenſionē non habet aliquid poſiti-
uum in ſe in quo contrariet᷑ maiori gradui.
ſed in augmento q̄titatis minor gradus nō
corrumpit᷑ in aduentu maioris ſecundū ali-
quid poſitiuū ſue eēntie: ſed ſolum ſecundū
priuationem & impfectionem quā importa
bat reſpectu maioris gradus. ergo ēt in aug-
mento caritatis non oportet minorem gra-
dū in aduentu maioris corrumpi ſecūdū ali-
quid poſitiuum ſue eſſentie licet hoc cōtin
gat in qualitatibus ſenſibilibus. Minor ꝓba
tur ex proceſſu. phi. i. de gene. c. de augmen
to. tex. cō. xxxi. Vbi ſic ꝓcedā. pmo ponā cō
cluſiones quas. phi. ꝓbat ibi & deīde ex qua
libet formabo argumētū ad ꝓpoſitū. Pmo ſic
phi. in. i. ca. mouet ad q̄ſtionē an augmētatio
ſic fiat ꝙ ille gradus q̄ nouiter aduēit: aduēi
at magnitudini exiſtēti in actu. aut aduenit
magnitudini exiſtenti in potentia. Et mouet
ꝙ aduēit magnitudini exiſtenti ī actu dicēs
ꝙ augmentatio eſt exiſtētis q̄titatis addita
mentū: & diminutio mioramentū qđ ñ eēt
uerū ſi preexiſtens q̄titas corrumperet᷑ ergo.
¶ CONFIRMATVR qa inuit talē ꝓ
bationē qa qñ q̄titas incipit aduenit̄ ſbē pu
ta: qñ poſt unionē forme ſbālis cū materia
pmo ſequunt᷑ accidētia tūc ꝓprie dr̄ eē gnā-
tio q̄titatis & rō ē: qa tūc aduēit q̄titas ei qđ
ē ī potētia ad q̄titatē: ſi ergo ī aduētu maio
ris corrūpet᷑ minor q̄titas pcedēs & nō rema
neret exiſtens in actu in ſubiecto: ſed in po-
tētia ſolū ſequit᷑ ꝙ ſemp erit generatio q̄ti

tatis & nunq̃ augmentatio & ita male diſtl guit augmentatio contra alteratione. Iſta p̄batio de uerbo ad uerbum habet .i. de gen. textu cō.xxxi.ubi prius. Manifeſtū eſt autem exquiſitis q̃m non augmentatio ex potētia magnitudine actu ār nullam habētē magnitudinem talis aūt tranſmutatio non augmētationis propria ſed generationis. Tunc arguo ſic.illud quod in actu exiſtit in aduentu alterius non corrumpit ipſo adueniēte : ſed q̃titas p̄cedens actu exiſtit in aduentu maioris:aliter aūt non eſſet augmentatio q̃titatis ſed generatio q̃titatis ergo p̄cedens non corrumpit. Item phi.inquirit duo .qd eſt quod auget utrum illud cui aliud apponitur ſicut crus : aut illud quod apponitur ſicut cibus probat ꝙ compoſitum ex his augetur: quia illud quod fit magis auget ſed compoſitum ex his fit magis ſicut cum miſces aquam uino cōpoſitum fit maius ergo totum cōpoſitum auget. Rñdet ad queſtionē ꝙ crus auget quia illud augetur cuius ſubſtantia manet & qd dñat in mixtione:uinū eī cū apponit aque:quia eius ſubſtantia manet & dñatur in mixtiōe ideo auget:ſed ſic ē quando crus attrahit ſibi cibū ꝙ ſubſtantia cruris manet & crus dominatur in mixtione.

¶ ITEM ſecundo idem p̄bat ſic textu cōmenti .xxxiiii. Illud quod aliud ingreditur illud auget ſed cibus ingreditur in carnē uel in crus ergo caro uel crus augetur. prob o. mi. dupliciter. in augmentatione duplex eſt alterās. ſ. alterans alteratum & alterans i alteratum quia quando alteratur crus : anima uegetatiua eſt agēs ad augmētatōnē:ſed aīa uegetatiua non alterat nec patitur. Item cibus eſt agens ad alterationem ſed alteratur primo:tunc ſic alterans in alteratū nō ingreditur nouit ipſum augmentatum: ſed preceſſit in ipſo ſicut patet ꝙ anima uegetatiua p̄ceſſit in crure. alterans autem alteratum ingredit neceſſario cū primo non fuerit:ſed cibus eſt alterans alteratum ergo ingredit nouiter in crus. Itē minorem p̄bat ſic quia q̃n ex cibo generatur caro ſi non ingredit crus ergo manet p ſe exiſtens:ſed q̃n res manet per ſe exiſtens & accipit formā corporis p̄exiſtentis puta carnis que eſt forma ſubſtantialis tunc eſt generatio. ergo ſi cibus accipiat formam carnis & non ingredit. ergo tūc erit generatio non augmentatio. hec ſatis expreſſe habetur in textu. Ex his.iii. principaliter p̄bat p̄poſitum ſic. certū eſt ꝙ phi. loqt hic de crure augendo ſecundū ꝙ habet ptes extra ptes non ſecundū ꝙ eſt p̄ciſe ſubſtantia quedam p̄ter omnē q̃titatē & quid in ſenſibile. quia nihil eſt augmentabile ſecundū ꝙ p̄ſciditur omnino q̃titas ab eo:ſed primus motus p tunc circa ipſum eſt generatio nō augmentatio ut uiſum eſt in prima rōe Imediate ergo ſi philoſophus nō loquit hic equiuoce de crure q̃n dicit ꝙ crus augmētat quia eius ſubſtantia manet & q̄ dñatur in iſta mixtione & q̄ cibus ingredit ipſum Hic ergo accipit crus ſcdm ꝙ habet ptē extra ptem:ſed non eſt uerū dicere de crure & hoc accipiendo crus ſecundū ꝙ habet ptem extra ptē ꝙ ſubſtantia eius manet ut ſic:nec ꝙ ut ſic dominat crus. nec ꝙ ut ſic cibus ipm ingredit:ſi q̃titas & ptes eius corrumpent in tali augmentatione:ymo contraria oīum iſtorū uerificarent. ſ. ꝙ ſubſtantia carnis ſecūdū ꝙ habet partem extra ptem nō maneret nec dñaret nec ad ipſum ingrederet: ſed ſolum ſibi ſuccederet cibus:ergo philoſophus uult in iſto p̄ceſſu ꝙ in augmentatione p̄cedens q̃titas maneat & non corrumpat ſecundum q̃titatem & naturā ſuam .dico ſed ſolum ſecundum priuationem quā habuit primo.ſ.ſecundum puitatem p̄cedentem. Item primo de genera.te.cō.lxxxviii. dicit ꝙ gutta aque appoſita mille amphoris uini non facit augmentationem quia tranſmutat indominans & ſoluit ſua ſpecies. ergo philoſophus uult ꝙ quandoq; pars augens corrūpit:ſed non auctum ipſum quod p̄ceſſit:ymo uult ꝙ illud manet dominat. Item philoſophus.tex.cō.xxxv.infra declarans ꝙ quelibet ps aucti eſt aucta:dicit ꝙ eſt uerū de ptibus ſecundum formam non ſecundū materiam. commentator ibidem dicit ſic. Illud quod auget debet eſſe fixum & non in cōtinuo fluxu ſed aliquando in augmento alia ſunt que defluunt & illa uocat philoſophus ptes materiales & aliquid quod p̄manet ſicut membrū ſolidum qd auget puta:manus uel pes ptes huiuſmodi uocat.phi. ptes ſecundum ſpeciem uel formam. uult ergo phīloſophus dicere : ꝙ quelibet pars aucti eſt aucta q̃tum ad ptes ſuas que permanent puta q̃n manus auget quelibet ps carnea auget & quelibet digitus p̄portionaliter auget:ſed quelibet ps aucti nō ē aucta q̃tū ad ptes fluētes puta ſi p aliquod tempus creſce

Digitized by Google

ret manus : & ſanguis continue diſtillaret
de manu illa ps fluens non diceret ps aucta
ipſius manus:ſed recedit ab ea & ymaginat
phūs ꝙ ſicut partes aque que fluūt & alia ad
generatur non augmentat & etiam partes
carnis:ſi que continue uenirent & fluerēt ut
patet in maceratione & impinguatione nō
augmentant & ita ex pte aucti ymaginat ꝙ
ille ptes que fluint nō augmentat : ſed ſolū
illud quod fixe eſt pmanens.phi.ait ſic.opor
tet quidē intelligere quēadmodū ſi qd men
ſurabit aquā ſup enim alia & alia que gene-
rat ſuple & ideo nō augmentat ſic utiq; eſt
de augmēto carnis ſcdm materiā ſed nō cui
cunq; & cū auget ſed hoc qdem defluit hoc
qdem aduenit.ſ.ſuple.ideo nō augmentat.
& concludit ꝙ eodē mō eſt arguendū ex p
te aucti.s.ꝙ ptes fluentes que uocant ptes ſe
cundum materiā non augmentant & hoc ē
quod infra ſequit qua pp eſt quidē .ſ. quod
cunq; carnis auctū:eſt aūt ſic non ſcdm ſpēm
qd cuicunq; aduenit ſecundū materiam:aut
non.Ex his ſic phūs uult ꝙ quelibet pars au
cti eſt aucta.intelligendo de partibus ſecun
dum formam.ſ. de partibus que hūt fixū eē
& nō fluens.quero ergo qd eſt illud qd i aug
mento illo habet eſſe fixum aut illud eſt in
diuiduū ut includentis q̄titatem & habet p
poſitū ꝙ q̄titas precedens habet ibi eſſe fixū
& nō corrumpit apud augmentationē: aut
eſt indiuiduū preciſe de genere ſubſtātie hoc
ē falſum.qa ſi ſola ſubſtātia hēret eē fixū &
nō q̄titas:tūc ſubſtātia ſolū ſe haberet ſic ſub
iectū differēs ptēs q̄titatis fluentes & refluen
tes & tūc nunq̄ illud quod ponitur fixū eſſet
auctū nec ſecūdū totū:nec ſecūdū ptes . qa ſi
cut ptes aque cōtinue fluentes ſup aliqd ca-
nale fixū nō augmētāt illud:ſic nec ptes q̄ti
tatis ſi continue fluerēt ſup indiuiduū de ge
nere ſubſtātie p totū tēpus quo durat augm
tatio & non haberet eſſe fixū :nunq̄ augmē
tāt illud. Illud eſt ēt expſſe cōtra theologiā .
qa in augmentatione circa ſpecies ſacramen
tales qñ rare fiunt oportet eſſe aliqd fixū:ſed
illud nō pōt eſſe indiuiduum de genere ſub
ſtā ie qa ille ſpēs ſunt ibi ſine ſubſtātia & ſub
iecto.ergo illud fixū nō eſt īdiuiduū p̄ciſe de
genere ſubſtātie.Itē ut ſupra hītū ar.ſecūdo ī
augmētatione oportet ꝙ unū cōtrariorū cor
rumpat ſecundū quod ē cōtrarium & ꝙ ma
neat & augmentet ſecundum : ꝙ eſt ſimile
ſed q̄titas p̄cedens remiſſa habet aliquid in
quo eſt ſimile ſequēti ergo nō ſolū remanet
ſubſtantia ſed p̄cedens q̄titas.p declaratiōe
aſſumpti reſume qd ibi dictū eſt in fine ſecū
di.ar.Item.iii.infra mouet queſtionē ex pte
eius qd auget:qualiter illud ſe habet: & di-
cit ꝙ illud qd auget eſt in potentia tale qua
le auctum eſt in actu ſicut cibus eſt in poten
tia caro:caro uero que recipit augmentū eſt
actu caro:cibus autem quia eſt in potētia ca
ro corrumpitur quantum ad formā cibi quā
habuit in actu & ſecundum quod fuit in po
tentia caro:& hoc conuenit dupliciter . uno
modo ꝙ cibus qui fuit potētia caro fiat actu
caro per ſe exiſtens . Alio modo ꝙ fiat caro
non &c.ſed coniuncta carni precedenti.con
iuncta dico ꝙ ſic ꝙ illud quod eſt actu caro
attrahit & conuertit ipſum cibum qui eſt in
potentia caro ad eſſe actu caro.Dicit ergo ꝙ
cibus qui eſt in potentia caro non fit caro p
ſe exiſtens:quia tunc eſſet generatio nō aug
mentatio:ſicut quando quis apponit ignem
ad alia ligna in quibus ignis non p̄fuit:tunc
eſt generatio ignis:ſed cibus qui eſt in poten
tia caro fit actu caro ita ꝙ caro que prefuit
actu attrahit:& conuertit cibum in ſui na-
turam & ſic ſaluatur augmentatio:ergo ſi qs
proiecit ligna in ignem precedentem : eſt
augmentatio.quia ignis tangens urenda at
trahit ipſa & conuertit in ſui naturam:& ſi-
militer ſi quis infunderet aquam uino :ui
num augetur per mixtionem . ſic ꝙ uinum
attrahit aquam in ſui naturam ꝙ probat .
quia uinum ſic mixtum habet opus uini ſed
operatio propria non eſt ſine natura rei cu-
ius eſt:quia textus eſt iſte reſpondens ad que
ſtionem qua queritur:queret autem aliquis
quale oportet aliquid eſſe quo augetur &
cetera.Reſpondet manifeſtum eſt quod po
tentia illud & cetera . que ſunt ad propoſi-
tum & infra dicit expreſſe cum caro genera
tur in actu que primo fuit caro in potentia
non hoc ipſum ſecundum ſe ſcilicet exiit :
ſed ꝙ augetur hoc . i . attrahit ſibi quem
admodum ſi quis aquam ſuper infundit ui-
no uinum poſt hoc aquam illam uinum fa-
cere poſtquam miſcetur:quemadmodum au
tem ignis tangens urenda facit uſtum : ecce
expreſſe ꝙ quia augmentat uinum:ſecundū
quod uinum attrahit & conuertit aquam in
ſui naturam & idem dicit de igne reſpe-
ctu lignorum ſibi additorum & concludit
expreſſe ita in eo quod augetur ente actu

caro in ens augibile aduenit:potentia caro
ſacit actu carnem.ergo ſimul ente. i. quãdo
in eſt ſibi&cc.Ex hiis arguitur ſic .augmen
tum carnis fit per iſtum modũ quod illud
quod preexiſtebat actu caro attrahit illud
quod eſt in potentia caro in ſui naturã . ſed
quod attrahit aliud neceſſario ẽ in actu .ali
ter enim actio attribueretur enti in potẽtia
ergo caro precedens aucta eſt caro quanta.
¶ CONFIRMATVR. quia caro actu
exiſtens non attrahit nec conuertit potẽtia
carnem in ſui naturam niſi quando in car-
ne actu exiſtente & attrahente ſunt qualita
tes actiue & paſſiue.& per conſequens quã-
titas ſenſibilis.quia qualitates inſunt mediã
te quantitate.igitur quando fit eſt augmen
tum ibi exiſtit in actu quantitas recipiẽs au
gmentum quod eſt principale propoſitum
ſ.ꝙ non corrumpitur in aduentu alterius.
¶ CONFIRMATVR. per hoc quod
ſequitur.ait enim philoſophus ꝙ cibus nu-
trit inquantum cibus.auget autem ſecundũ
ꝙ quantus & addit q̃diu ergo cibus nutrit
& ſi ſimul non augmentet.ꝙ dicit .qa poſ
ſibile eſt aliquem nutriri in ſubſtantia dum
diminuitur eius quantitas.& tamdiu eſt ibi
nutritio.ſed non augmentatio addit q̃diu
etiam in materialis potentia.i.forma poteſt
facere quantum in potentia .quantum in ac
tu.tãdiu quantitates materiales. in materia
les.i.erunt in pluri materia quod eſt augeri
& quando hec non poſſunt contingere mo
ritur animal & diminuitur.ſicut quando ui
num non poteſt conuertere aquam i ſui na
turam.generatꝰ aquaticum & deſinit uinũ.
Ex hiis arguitur ſic.phũs ponit tamdiu pro
portionaliter nutritionem & augmentatio
nem.quãdiu animal poteſt aliquid attrahe
re in ſubſtantiam & quantitatem ſuam.ſed
iſta comparatio nulla eẽt niſi illud ad quod
attrahitur utrobique exiſteret recipiendo il
lud quod attrahitur.igitur ſicut uult ꝙ ſub
ſtantia nutrita permanet in tota nutritione
& non corrumpitur ita uult quod quãtitas
in tota augmentatione manet & non cor-
rumpitur.¶ AD .iiii.art.poteſt eſſe imagi
natio quod ſicut ipſa eſſentia albedinis re-
miſſe non corrumpitur in aduentu albedi-
nis intenſe:ſed ſolum contrarium commix
tum puta cum albedo eſt cõmixta cum ni
gredine in intenſione albedinis non corrũ
pitꝰ ipſa albedo:ſed nigredo commixta .ita

nec etiam eſſe remiſſum ſeu paruum .quod
eſt ibi de pura albedine in paruo albo.ꝙ eſt
ibi quoddam poſitiuum non corrũpitur in
aduentu albedinis intenſe & hoc quantum
ad illud poſitiuum quod importatur in ipõ
eſſe remiſſo ſeu paruo:ſed ſolum quantum
ad preciſionem & priuationem & imperfe
ctionem quam importat ipſum eſſe remiſ-
ſum & hoc ideo quia indiuiduum albedi-
nis quod eſt ibi ſub illo remiſſo & paruo eſt
ſimile.ſimile autem natum eſt remanere in
ſuo eſſe poſitiuo & attrahere ad ſuum eſſe
poſitiuum aduenientem albedinem & per
conſequẽs illud quod dicit priuationem &
imperfectionem ſolum corrumpitur . Hoc
uidetur omnino eſſe intentio phi .iᵒ. de ge
ne.C.de augmento tex.cõ.xxxi. ubi uult ꝙ
augmentũ quod illud ꝙ augetur ſit in actu
ſuo adueniẽte pte augẽte.aliter ut dicit eẽt
generatio nõ augmẽtatio:ſed ꝙ exiſtit i ac
tu i aduentu alterius non perdit ſuũ eſſe er
go hoc ipſũ eſſe paruũ remanet ſaltem ſecũ
dũ illud quod ẽ poſitiuũ.Itẽ qñ forma no-
uiter & nõ per generationẽ:tũc forma ꝑce-
dẽs ñ perdit ſuũ eſſe qa nunquã ẽ corruptũ
eẽ unius niſi cũ generatione alterius .igitur
cum magnitudo que augetꝰ exit in actum
& quod aduenit nõ gñatur ſeqꝰ neceſſario
ꝙ illud quod ꝓceſſit de forma augenda nõ
ſolũ manet in ſua eſſentia:ſed in ſuo eẽ.Itẽ
ut deductũ ẽ i aliis argu. phi. uult ꝙ in aug
mẽto pars augẽs ingrediatur in auctum &
dñetur & ꝙ auctũ attrahat ſibi illud quod
auget & ꝙ tandiu eſt augmentatio quãdiu
poteſt eẽ talis attractio &c.ut ſupra: ſed illd
in quod aliud ingreditur & ꝙ dñatur & ꝙ
attrahit ad ſe neceſſario mãet i eẽ ſuo & nõ
in eſſentia ſolũ ergo auctũ & intẽſũ manẽt
in eſſe poſitiuo ꝙ ꝓhabuit.Item.phi. & cõ-
mẽtator q̃rto phiſicoꝝ cõmẽto lxxxv . Re
ſpõdẽtes ad queſtionẽ quomodo fit rarefa-
ctio & cõdempſatio:dicũt ꝙ nõ fit ſic ut an
tiqui uolebant .ſ. ſic ut cum corpore raro
erãt quedam foramina uacua & ꝙ in illa i
trarẽt quedam pua corpora prius actu exñ
tia:ſed ſepati exiſtẽtia extra & p igreſſionẽ
& repletionẽ eorum fieret corpus dẽpſum.
¶ ET ꝙ econtra p expulſionẽ talium p
uorum in quibus preexiſtebãt in actu fieret
corpus rarum:ſed ſic fit rarefactio & denſa-
tio ut dicunt philoſophus & commentator
ſicut fit augmentatio & intenſio.ſ.quod ſi-

Digitized by Google

aut quando ex mīori caliditate fit maior caliditas hoc non eſt.qa extrinſeco uenit alia quantitas ut caliditas que primo fuit in actu.ſed ſic quod materia que fuit ſub minori quantitate aut caliditate fuit in potētia ad maiorem caliditatem uel quantitatem. & illa transfertur de illa potentia in actum & ſic fit maior quantitas aut maior caliditas. ſic dicunt quod eſt de raro & denſo & ſi cō cepto ante medium poſt multa uerba ſic dicit.ſicut dicimus quod materia ueniet de caliditate demonſtrata ad maiorem caliditatem nullis partibus calidis actu aduenientibus.ſed transfertur ſubiectum in maiorem caliditatem extenſione ipſius caliditatis.ſimiliter eſt in quantitate &ce.Ponunt exemplum phi.& commetator ſi accipias circulū & ipſum incipias incuruare ſed poſt eum facias maioris incuruationis.tunc quia curuitas ſuſcipit magis & minus licet non circularitas ut dictum eſt tertio articulo ſtatim apparet quod totus circulus & quelibet pars eius fit maioris incuruationis & tamen manifeſtum eſt quod nulle partes curue in actu ſibi addentur nō enim prius habuit partes rectas aut curuas aliquas determinatas quibus ſuper adduntur noue partes ab extrinſeco facientes maiorem incuruationem ſed curuitas maior que fuit in potētia in illo fieret in actu & econuerſo.ſi rectificares in modico circulum incuruatum.fieret minor i eo curuitas & tamen nulle partes in actu ab ea auferebant᷑.Ex hiis arguo propoſitum ſic. augmentatio aut intenſio non fit per additionē partium extrinſecaꝶ prius actu exiſtētiū:ſed per additionem eductaꝶ de potētia materie:ſic tamen quod augmētatio fit ex intenſione ipſius caliditatis ut dicit conceptum.ſed cum dico quod calor fit maior ex intenſione ipſius caliditatis apparet unus modus intenſionis.inter intenſionem que fieret per additionem caloris extrinſeci aduenientis.qui prius exiſtebat in actu. & iter intenſionem que fieret per corruptionem illius eſſe calidi quod prehabuit. quia īterponitur ille modus intenſionis medius quod calor retineat totum ſuum eſſe poſitiuū qđ prehabuit & quod retineat in ſeipſam maiorem caliditatem que primo fuit in potentia materie & non extrinſecam. ergo commentator addens illam determinationem quod maior caliditas fit ex intēſione ipſius caliditatis intendit dicere quod forma intēſa remanet in ſuo eſſe poſitiuo quod prehabuit & quod recipiat in ſeipſam maiorem caliditatem que primo fuit in potentia materie & non extrinſecam ergo commentator addens illam determinationem quod maior caliditas fit ex intenſione ipſius caliditatis intendit dicere quod forma intenſa remanet in ſuo eſſe poſitiuo quod prehabuit & quod ſola ꝑciſio.& priuatio eius corrumpitur.ad hoc concordat exemplū prius adductum.quia cum incuruatio circuli dilatatur & fit maior incuruatio nō apparet additio partium extrinſecarum curuarum nec etiam incuruatio quam prehabuit apparet corrumpi:ſed ſatis apparet eſſe curuū quod prehabuit manere & intendi & ſola priuationis paruitas corrumpi.igitur ſic in propoſito.Sed tunc contra predicta uidetur reuerti phi.v.phiſico. tex.co.xviii.ubi uult quod in augmentatione & alteratōe termini ſint aliquid poſitiui.Dicit enim quod motus in his eſt affirmatio in affirmatiuum & ſimiliter ibi dicit quod omnes iſti modi ſunt a cōtrario in contrarium & per conſequens terminus a quo ſemper corrumpitur. Reſponſio quod remiſſa albedo que eſt terminus a quo in ſua intenſione poteſt accipi dupliciter. ¶ VNOMODO ut cōtinet aliquid plus commixtum de contrario ſuo.ſ. de nigredine quam albedo intēſior. Aliomodo ut ipſa albedo remiſſa quam continet preciſe comparetur ad albedinem intenſiorē excluſo ipſo contrario commixto. Primomodo concedo quod in intentione aliquid de eſſe poſitiuo corrumpitur.ſ. illud plus quod habuit de contrario commixto:ſed ſecūdo modo non & habita conſideratione ad primum modum qui communiter occurrit dixit philoſophus quod alteratio eſt ab affirmato in affirmatum & a contrario in contrarium:ſed habita conſideratione ad ſecūdum modum uult quod termini ſint priuatio & habitus. Et nota quod etiam iſto ſecundo poteſt ſaluari dictum philoſophi.ſ. ꝙ termini ſunt affirmatiui & cōtrarii quod patet quia commentator in commento. ix. expōit ſe ꝙ termī debēt eē cōtrarii & affirmatiui large accipiēdo cōtrariū ꝑ ꝓuarōe ēt large accipiendo affirmatiuum quando eſt affirmatiuum ſecundum ſignificationem cū ut dico ſortes ē nudus.nudum ita bene ha

bet uocem affirmatiuam ſicut ueſtimētum. Ita etiam philoſophi ē iſta.neceſſe ē ex ſub iecto in ſubiectum eſſe motum locum .ſub iecta autem contraria.aut media & priuatō ponitur contrarium ut monſtratur affirmatione ut nudum &c.ſed cum dico remiſſum uel paruum.licet ſecundum rei ueritatem dicat imperfectionem & priuationem. tamen ſecundum uocem eſt affirmatiuum eque bene ſicut nudum .ergo ſtat propoſitum quod ſola priuatio eſt terminus a quo. & quod ſola priuatio corrumpitur & nō ipſum eſſe.& tamē quod aliquomodo termini ſunt affirmatiui & contrarii.Iſtud diffuſe & expreſſe ponitur a commentatore ibidē. & totum iſtud intelligendo quando eſt intenſio aut augmentationi non habentibus contrarium commixtum.quia in habētibus contrarium eſſet falſum .Nota hic cōtra aliquos quia ex hoc quod opponūtur ſicut priuatio & habitus non ſequitur quod ibi nō ſit motus.ſed ſubita mutatio. nec etiam ualet argumētum quod adducitur . quia inter priuationem & habitum non eſt medium. ut patet de tenebra & luce ideo illumiatio eſt ſubita.& tangit commentator bonam rationem quare non ſequitur.in generatiōe enim ſubſtantiali non eſt motus licet ibi ſit priuatio & habitus.Et ratio.quia non ē motus niſi inter contraria mediata . quia inter lucem & tenebram non eſt medium . ideo ad lucem non eſt motus.ſed mutatio.ſed licet magnum & paruum intenſum & remiſſum opponantur contrarie ſecūdum priuationem & habitum.& ſuppoſito qd in motu locali differētie loci eodemmodo opponantur tamen inter iſta priuatiue oppoſita ut eſt medium.quia iter magnum & paruū eſt mediocris quantitas & inter intēſum & remiſſum eſt mediocris caliditas.& iter ante & retro eſt medium ſpatium & ideo iſta habent conditionem contrariorum ue rorum mediatorum.& per conſequens contrarietas priuatiua talis ſufficit ad terminos motus.ſed nec hec reſponſio de nudo ut ui detur eſt intelligenda ut ſonat.quia accipio aliquam paruam quātitatem que preciſe ſit unius pedis.tunc eſt manifeſtum quod licet adueniente quantitate.io.pedum manet illa quantitas pedalis non tamē manet cum ſua preciſione.ſcilicet quod habeat preciſe eſſe pedale:ſed certum ē quod illud eſt par

tium ſcilicet eſſe pedale preciſe quod habebat fuit aliquid uere poſitiuum & non ſolū ſecundum ſignificationem ſicut nudum .ergo detur quod aliquod eſſe reale uerum ꝙ fuit in termino eſt corruptum . Reſponſio. quando dicitur cum ex pedali fit decem pedale pedalitas corrumpitur que eſt quid poſitiuum in quantitate ſicut tepiditas in calore &c. ¶ DICO quod pedalitas poteſt dupliciter ſignificare. Vnomodo quod ſignificet aliquod paruum indiuiduū in genere quantitatis.puta indiuiduū tale quod per quantitatem unius pedis poſſit menſurari. Aliomodo poteſt ſignificare quandam preciſionem ſeu priuationem magne quantitatis puta bipedalis & ſupra .primomodo ſignificat aliquid poſitiuum.ſed nullū aliud poſitiuum niſi ipſum paruum indiuiduum de genere quantitatis.Secundomodo ſignificat priuationem. ¶ TVNC ad argumētum concedo quod pedalitas in augmentatione corrumpitur.ſed non ut dicit poſitiuū quia non pono quod illud indiuiduū quantitatis quod preceſſit corrumpitur :ſed attrahit quantitatem ad ſe.ſed priuatio & preciſe illa que prefuit reſpectu maioris quantitatis corrumpitur: & poteſt poni exemplū in terminis magis generalibus.cum ex paruo fit magnum & ex diminuto perfectum. eſt probatum ar.iii.quod preexiſtens quantitas non corrumpitur imo preexiſtens remanet:& attrahit ſequentem ad ſe & infra ſe & diminutio ipſa & imperfectio quam prehabuit deſinit in aduentu eius:& illa ceſſatio eius uocat eius corruptio. Dices ſi gradus pedalitatis non addit aliquid poſitiuū ſuper indiuiduum ergo gradus qui acquiruntur per intenſionem & qui perduntur p remiſſionem de quibus certum eſt ꝙ diſtinguntur contra indiuiduum. quia illi fluunt & indiuiduum permanet eadem ratione non addent aliquid. quia negatio nihil addit.propter quod itellige ꝙ licet uerum ſit in caſu quando augetur quantitas pedalis. ꝙ gradus qui preceſſit nō dicit aliquod poſitiuum ipſum indiuiduum pedale . & ſolam preciſionem : & priuationem que corrumpitur in termino . a quo tamen non nego quin gradus nouiter adueniens & cōponens dicit aliquid poſitiuum . qa gradus nouiter adueniens & componens per nouā compoſitionem intrat indiuiduum quod

preceſſit. ¶ ET eodemmodo quando di
minuitur bipedale aliquid poſitiuum corrũ
pitur quod preceſſit. Vnde ad argu .dico ꝙ
uerum eſt quod gradus fluentes & refluen
tes componunt & dicunt aliquod poſitiuũ
additum in indiuiduo qui ſunt in genere cum
eo per reductionem ut in ſequenti queſtio
ne dicetur arti.iiii.gradus tamen ut dicit ꝑ
ciſionem ſolam in parua quantitate prece
dente dicit ſolam priuationem & ſic ſaluat
propoſitum quod terminus aquo in motu
augmentationis eſt priuatio . ſed ſi moues
dubitationem an in diminutione terminus
ad quem ſit priuatio uidetur ſecundũ phi.
in.v.phi.textu cõ. xviii. quod ſic.quia tam
in diminutione ſicut & in augmentatione
ponit philoſophus motum a contrario in
contrarium quod expoſitionis large de cõ
trario ut nudum:ſed certum eſt quod i ſpo
liatione nihil acquiritur niſi nuditas que ẽ
priuatio.igitur ſic in diminutione nihil ac
quiritur niſi paruitas que eſt priuatio.Si di
cas negatio non terminat.uerum ẽ. ſicut ali
quid per ſe acquiſitum per motum termina
tum:tamen in ratione reſultãtis per hoc ui
delicet quod motus eſt circa aliud ad quod
talis negatio conſequitur.quia ad motũ ſpo
liationis qui eſt ueſtimentum conſeqiiť nu
ditas ſic in propoſito ad motũ alicuius gra
dus qui preceſſit in aliqua quãtitate magna
ſequitur paruitas.& iſte motus eſt diminu
tio.. ¶ TVNC reſpondeo ad argumen
ta aliorum.in primo arti. Ad primũ poteſt
reſponderi per dicta in arti.ii. quod uerum
eſt quod minus calidum corrumpitur in ad
uentu maioris ſecundum quod eſt contra
rium.ſed quia non ſunt contraria poſitiua
ſecundum totum poſitiuum quod eſt in eis
in calore enim non contrariatur ſed ſolum
ſecundum cõtrarium commixtum .ideo to
tus gradus caloris non corrumpitur .ſed ſo
lum illud poſitiuum ſecundum plus habuit
commixtum de contrario ꝗ calidum in
tenſum.Poteſt etiam reſponderi per dicta
in.iiii.arti.Si accipiatur calor remiſſus preci
ſe non conſiderando aliquid de contrario
commixto.tunc tota priuatio corrumpitur
ſicut & in augmento ubi termini non ſunt
contraria poſitiua .A primum quod ſubie
ctum in tranſmutatione non dicitur quod
libet quod manet ſub utroq; termino. ſed
quod ſic manet quod in tali tranſmutatiõe
eſt ſolum recipiens.nõ proficiens de gradu
in gradum intra ſe.quia materia prima ma
net ſub utroque termino. ſed ſolum recipit
& ideo eſt ſubiectum.forma autem fuit ſub
utroq; termino.in termio enim a quo fuit
ſaltem in potentia.& in termino ad quem
fuit in actu.ſed quia hoc eſt ſibi proficere.p
cedere de potentia ad actum non ponitur
ſubiectum. Ad illud de motu locali.dico ꝙ
tripliciter poteſt reſponderi & ſatis apparẽ
ter.primo quia in locali motu.motũ in quo
libet inſtanti eſt in alia & alia diſtantia ad
celum ſecundum differentiam loci .ſ.uel ſe
cundum ante & retro uel dextrum uel ſini
ſtrum uel ſurſum uel deorſum: ſed cum iſte
ſint differentie ſpecifice loci quod ex inten
tione dicit commentator .iiii. phiſicorum
commẽto:iiii.& li.iii.commento. liiii.opor
tet quod continue in quolibet inſtanti ac
quiratur nouus locus ſecundum ſpeciem ſi
cut ſecũdum numerum ſed cum proportio
naliter ubicitates i corpore locato uarientur
ſecundum uariationem locorum oportet
neceſſario quod in quolibet inſtanti ſit ubi
nouum acquiſitum : ſed in augmentatione
intenſione non eſt ita:non enim auctum &
intenſum recipiunt nouam formam diuer
ſam nec ſecundum numerum:nec ſecundũ
ſpeciem continue ut ſupra probatum eſt igi
tur non eſt ſimile. Secundo quod quedam
ſunt forme que preciſe ſequũtur partes mo
tus ſicut aliqui dicunt de radiis genitis a ſo
le in medio. Vnde dicunt quod proprie cõ
tinue generatur nouus radius & corrumpi
tur precedens quod probant quia ex quo
iſte radius generatus in iſto puncto aeris ad
preſentiam ſolis ad ipſum neceſſario opor
tet quod cum ſol continue mouetur recedẽ
do ab oppoſitione: quam habet ad iſtum
punctum ꝙ continue corrumpatur radius
precedens & nouus generetur quedam au
tem ſunt forme que non preciſe ſequuntur
partes motus.ſed per motum intrinſecan
tur alicui forme precedenti.ſicut quia aug
mentatio eſt preexiſtentis quantitatis addi
tamẽtum ita quod ꝑcedens quantitas attra
hit ſequẽtẽ in ſui naturã utſupra. & hoc uo
co ſic eã intrinſecare alicui.Per hoc ad formã
argumenti dico.quod forme que preciſe ſe
quuntur partes motus ſicut eſt de radiis ſolis
genitis in medio.& de diuerſis ubi que ac
quirit corpus localiter . per diuerſas partes

motus quod uerum eſt quod corrumpitur
continue.& noue continue generantur:for
me tamen que per motum intrinſecantur
forme preexiſtenti non perimunt aut corrũ
punt formam precedentem. ſed uniũtur in
fra eam Vel aliter poteſt dici ſecũdum pre
miſſa.quod differentie loci uel ſunt contra
ria priuatiua uel quod uerius uidetur ſunt
contraria poſitiua.ante enim & retro & ce-
tere differentie loci aliquid poſitiuum di-
cunt & eodemmodo ubicitates acquirit cor
pus motum localiter ſunt contrarie.eſſe. n.
in loco ſurſum eſt contrarium ad eundem
locum deorſum.& ſic de aliis. nunc autem
premiſſum eſt quod ea que ſunt contraria
in motu unum corrumpitur in aduentu al
terius.ſiue contraria poſitiua ſiue priuatiua.
& ideo concedendum eſt illud argumentũ
quod ſicut in locali motu unum ubi corrũ-
pitur in aduentu alterius.ita in augmenta-
tione & alteratione illud quod eſt in termi
no a quo commixtum de contrario poſiti
uo uel priuatiuo corrumpitur in termino
ad quem non tamen eſt uerum quod in in
tenſione.aut remiſſione aut augmentatio
ne.aut diminutione alicuius forme quod il
lud quod preceſſit de eadem forma quod
fuit ſimile gradui eiuſdem forme corrumpi
tur in aduentu illius gradus. ſecundũ quod
hec ſunt ſufficienter probata .Ad confirma
tionem dico quod motus non eſt forma ad
quem uadit.niſi accipiendo motum pro flu
xu forme.& ſic eſt uerum quod quelibet ps
illius fluxus continue corrumpitur. non ta-
men ipſa pars forme creſcens aut fluens cor
rumpitur continue.

VTRVM QVILIBET
gradus conſtituat nouum indi
uiduum ita quod quot ſũt gra
dus alicuius forme ſibi inuicẽ
ſuccedentes tot ſunt indiui-
dua.¶ HIC QVATTVOR primo
oſtendam quod quilibet nouus gradus non
facit nouum indiuiduum .Secundo hoc da
to oſtendam quod reſponſiones date ad ar
gumenta que ſunt pro pte mea.dicunt mul
ta in probabilia & falſa.& in fide periculo-
ſa.Tertio dabo modum ad ſoluendum il-
las difficultates que ſunt in oppoſitum.in
quo modo nõ apparebit periculũ aliquod.
Quarto firmata hac cõcluſione ꝙ gradus
non habet eſſe indiuiſibile in toto. inqui
ram an ſaltem quodcunque aliud eſſe ſigni
ficabile aut preciſum addat in toto.

¶ AD primum arti.dicunt quidã quod
quilibet gradus conſtituit nouũ indiuiduũ
auctoritate & ratione.Auctoritate ſic auice.
iii.metaphi.ſiue ca.primo dicit quod ſicut in
motu locali mobile in quolibet inſtanti eſt
in alio.& alio ubi.ſic in alteratione mobile
in quolibet momento eſt ſub aliqua quali-
tate.¶ ITEM idẽ ibi ſupra quod ſi uo
lueris ceram in manu tua in quolibet obie
cti erit ſub alia & alia figura & erunt alie di
minutiones de.C.quantitatis & ſicut eſt de
quantitate ita eſt de qualitate . Item alber-
tus ſuper librum ſex principiorum . dicit ꝙ
non eſt eadem albedo nunc clara .nunc ob
ſcura.Item per rationem caliditas intẽſa &
remiſſa cum ſint termini motus ſunt cõtra
rii per philoſophum quinto phiſicorum
textu commenti . viii. Omnis motus eſt a
contrario in contrarium aliquomodo.aliud
accipio quod utrunque iſtorum eſt qualitas
per ſe. Alter enim motus inter iſtos termi
nos non eſſet motus per ſe ſecundum quali
tatem.cum ergo idem numero non contra
riatur ſibi ipſi oportet concedere quod ſit
alia qualitas numero intenſa & remiſſa.Cõ
firmatur ratio:quero an iſti gradus ſunt qua
litates uel non.ſi non.ergo motus a minus
calido in magis calidum non erit motus ad
qualitatem nec ſecundum qualitatem.quia
nulla qualitas uariatur:ſed ſolummodo gra
dus quos dicit non eſſe qualitates . ſic cum
iſti gradus ſunt diſtincti gradus numero ſe
quitur quod ſint diſtincte qualitates nume
ro.Item arguitur ſophiſtice ſic. ſi eadem ca
liditas numero maneret in utroque termi
norum tunc cum ex minus denſo ſit magis
denſum manebit eadem denſitas nume
ro:ſed hoc eſt impoſſibile.quoniam eadem
denſitate manente in ſubiecto aliquo . ma
net ſubiectum equaliter denſum:ſed impoſ
ſibile eſt quod minus denſum & magis dẽ
ſum ſint equaliter denſa.Item magis calidũ
& minus calidum certum eſt quod differũt
realiter.ſed non ſpecie:nec genere:ergo nu
mero . ¶ CONTRA philoſo.& cõ
mentator quinto phiſicorum commento.
xxxv.ſi motus eſt unus numero neceſſe eſt.
ut natura in qua eſt motus ſit una nume
ro & indiuiduum demonſtratũ ſpeciei illius

nature.ergo indiuiduum non corrumpitur.
Item ſi ſic ſequuntur tria in conuenientia
contra.phi.Primo quod nullus habitus eſt
auctus p actus ſequẽtes:nã p te actus ſeqns
ex quo mutat gradum mutat indiuiduum
& per conſequens corrumpit habitum pre
cedentem non ergo ipſum augmentat. Se
cundo ſequitur.ꝙ habitus ſit de facili mobi
lis.per unum enim actum elicitum genera-
tur unus gradus ſi per generationem unius
gradus ponitur corrumpi illud indiuiduum
habitus quod preceſſit & unus gradus de fa
cili generatur. ergo. Tertio ſequitur quod
quilibet habitus demonſtrando acquiritur
per unum actum tantum.per unum actum
enim acquiritur unus gradus & quilibet gra
dus eſt unum idiuiduum habitus .ergo ſem
per per unum actum acquiritur unus habi-
tus.& per alium alius & ſic de infinitis que
omnia ſunt contra intẽtionem philoſophi
ſecundo ethicorum capitulo primo.Itẽ ſeq
tur contra iſtam uiam.ꝙ ignis nulla uno ca
lore calefacit nam calefactio nõ eſt ſine mo
tu & per conſequens tempore menſuratur
cum ergo ignis in calefaciendo ex quo eſt
agens naturale repatitur continue eius cali-
ditas remittitur.ſequitur ꝙ in quolibet in-
ſtãti dum agit calor eius ſit ſub alio & alio
gradu.& per conſequens parte in quolibet
inſtanti erit alia & alia caliditas. ex quo ſeq
tur ꝙ ignis calefacit.& tamen nulla una ca-
liditate calefacit:ſed infinitis .Item ſequere
tur ꝙ modica aqua appoſita toti ſpe ignis
corrumperet totam caliditatem que nunc ẽ
ibi:nam illa aqua quantumcunq; modica ſi
patiat̃ ab igne neceſſe ẽ ꝙ reagat ignis &
patiat̃ ab ea.ex quo ipſi cõmunicant eandẽ
naturam & p conſequens caliditas ignis in
aliquo ſaltem premittit̃. aliter in nullo pa-
teret̃ ignis quod eſt appoſitum ſuppoſiti &
per conſequens deſtruit gradum preceden-
tem & ſi hoc ergo deſtruit totũ idiuiduum
caliditatis quod prefuit ibi & ſic totam cali
ditatem que fuit in igne deſtruit.quod uide
tur abſurdum.Item corrupto gradu intẽſiſ
ſimo in igne per frigidum oppoſitũ. adhuc
inuenitur ſub caliditate bene intenſa. & ſi
ſub non intenſiſſima.quero cum iſta calidi
tas ſit de nouo iducta per te & totaliter no
ua oportet dar̃ cauſam per ſe huius effectus
ſed nihil per poſitum egit in ignem niſi aq
ergo aqua frigida per ſe inducit & producit

caliditatem.& per conſequens frigidum p
ſe calefacit.Item ſi iſti gradus diuerſi ſint in
diuidua ergo indicto ſecundo gradu tota-
liter corrumpitur primus quia impoſſibile ẽ
diuerſa accidentia abſoluta eiuſdem ſpeciei
eſſe in eodem ſuſceptiuo.probo ex.v.meta.
cum ergo poſſibile ſit quod iſti gradus ſint
equalis perfectionis ſequitur quod quãtum
perfectionis acquiritur tantum deperditur
continue & per conſequens nulla intenſio
eſſet poſſibilis ſed cõtinua generatio & cor
ruptio.Dicitur ad primam rationem quod
phi.& commentator intendunt ibi per for
mam in qua eſt motus ultimum terminum
ad quem eſt motus.non formam a natura
que preceſſit & ſemper manet. exemplum
licet ſortes ſimul currat & fabricet ubi ſubie
ctum eſt idem & tempus .non propter hoc
motus eſt unus.quia terminus ultimus mo
tus non eſt unus.unde per formam in qua
intelligit terminum ad quem ultimum nõ
terminum qui ſit formaliter precedens ſem
per manens.aliter enim nullus motus loca
lis eſſet unus.ſecundum numerum .& ſim-
pliciter.Ad tria ſequentia de habitibus.Rẽ
ſpondent cum philoſophus dicit quod ha
bitus augentur per actus ſimiliter quod ha
bitus de difficili eſt mobilis ſimiliter. quod
habitus generatur ex frequentia actuum:
non ex uno habitu.Dicunt quod phi.loqui
tur de habitu uno ſecundum ſpeciem non
ſecundum numerum .Ad aliud neceſſe ha
bent concedere concluſionem quod ignis
nulla una caliditate calefacit:ſed infinitis ca
liditatibus.Ad aliud neceſſe habent conce
dere concluſionem quod una gutta aque
corrumpit totam caliditatem ignis que pre
exiſtebat in igne:non tamen ſic corrumpit
quod ignem extiguat:ſed reliquit ſub alio
calore.Ad aliud ſequens cum dicitur quod
frigidum eſſet per ſe cauſa caliditatis dicũt.
quod non ſequitur: ſed frigidum eſt cauſa
remiſſionis calefaciendi non autem calefa
ciendi.niſi per accidens. Et cum queritur a
quo inducitur ille calor per ſe dicunt quod
ab agente uniuerſali.ſicut ponentes unam
formam in homine tantum .Ponunt quod
in corruptione hominis. quod forma ca-
daueris in inſtanti inducitur :& a nullo
agente particulari. Ad ultimum conce-
dunt quod in inductione gradus poſterio
ris. primus gradus totaliter corrumpitur

& quādo accipitur quod tunc nō eſſet intē
ſio forme.quia quantum aduenīret:tantum
deperderet.¶ DICVNT ꝙ non ſequit.
quia gradus poſterior continet uirtualit cau
ſam perfectionis gradus prioris.ſicut intelle
ctiua continet uirtualiter ſenſitiuam.uege
tatiuam:cum dicitur ulterius.ꝙ poſſibile eſt
ꝙ iſta intenſio fiat ſecundum gradus equa-
lis perfectionis.ipſi negant. Dicunt etiā illi.
ꝙ illud argumentum equaliter cōcludit cō
tra omnes:nam omnes ponunt ꝙ iſti gra-
dus differunt numero.& per conſequens cū
ſint termini motus.& per conſequens ipoſ
ſibiles oportet ꝙ indicto gradu perfectiori
corrumpatur gradus minus perfectus.& per
conſequens quantum aduenit ad gradū ſe
quentem tantum deperdit per corruptionē
precedentis : ex quo ſequit ꝙ nulla erit for
me intenſio:ſed continua generatio & cor
ruptio graduum ſicut prius. ¶ SEQVI
TVR de ſecundo arti.ubi oſtēditur.ꝙ nō
eſt bene reſponſum.Quia licet dicentes iſtā
utcunq; probabiliter reſpondeāt ad primā
rationem.tamen propter alias ratiōes opor
tet eos concedere multa probabilia . multa
etiam manifeſte falſa :& forſan quedam in
fide periculoſa:improbabilia concludunt re
ſpondendo ad rationes de habitibus acqui
ſitis.ubi concedunt ꝙ nullus habitus deter
minatus numero augetur:nec eſt de diffici
li mobilis.& ſic de aliis. Sed quod loquitur
philoſophus de habitu uno ſecundum ſpe
ciem.Ex iſto enim ſequitur ꝙ habens habi
tum citharizandi uel quēcunq; alium habi
tum ſi iuxta illum eliciat aliquem actum ex
quo efficitur promptior ad operandū. ꝙ ne
ceſſario corrumpat totum habitū preceden
tem.quia per talem actum acquirit habitū
perfectiorem.& per conſequens nouum in
diuiduum habitus.Sed iſtud ualde in pba
bile:nam ex quo nulla forma expellit a ſub
iecto per inductionem alterius niſi propter
aliquam contrarietatem:uel repugnātiam.
& certum quod inter habitum minus perfe
ctum & magis perfectū eiuſdem ſpeciei &
maxime ubi non eſt participatio contrarii.
ſicut eſt de intelligibilibus non eſt aliqua re
pugnantia in natura habitus :ſed ſolum ra-
tione priuationis adducte habitui minus p
fecto per inductionem.ergo habitus ſequē
tis uel gradus ſolum expellitur. & corrum-
petur priuatio perfectionis habitus precedē

tis manente tota perfectione illius habitus
De hoc diffuſe queſtione precedente arti.ii.
¶ AD idem actus & operatiōes ſunt ſin
gularium in primo metha.in prohemio .&
hoc non uidetur probabile : ſed hoc quod
phi.dicit ꝙ habitus augmentatur per actus
& quod de difficili ſunt mobiles & huiuſ-
modi de habitibus conſideratis ſecundum
ſpeciem non ſecundum numerum nam au
geri uel generari non conuenit ſpeciei ſecū
dum illam doctrinam phi.niſi per accidens
Item ſi ſequens gradus habitus corrumpit
omnes precedentes.igitur habent cōcedere
ꝙ quilibet actus elicitus perfectus a poten
tia mediante habitu neceſſario corrumpit
habitum.mediante quo elicitur.quod uide
tur inprobabilē.quia non poteſt corrumpe
re ipſum anteq̄ eſt.quia agere ſuum .preſup
ponit ſuum eſſe:nec poſtq̄ eſt. quia ſi in pri
mo ſuo eſſe ante ſuum quod licet poſt eſſe:
ſtaī poteſt cum eo eadem re.& ſemper :nec
quando incipit eſſe.quia tunc non incipiet
eſſe mediante ipſo.& ſimiliter ſequitur ꝙ
per quemlibet actum imperfectū ſit nouus
cithareda in eodem ſubiecto .Item ex pre
caritatis ſequitur quod habens habitum ca
ritatis quantumcunque intenſum .ſi ille ha
bitus debeat augeri quantumcūque in mo
dico.ꝙ habitus de nouo creatus a deo & i
miſſus in uoluntate neceſſe ē ꝙ ſit pfectior
& maior caritas toto habitu precedente ꝙ
nullus theologus concedit.probatio aſſum
pti.nam ſi eſſet maioris perfectionis cū cor-
rumpat totum habitum precedentem non
eſſet augmentatio.ſed diminutio .ſi autem
eſſet equalis perfectionis tunc quantum ad
ueniret de nouo tātum deperderetur de ca
ritate precedenti:& ita habetur propoſitū
ꝙ non eſſet augmentatio.nec poteſt dici ꝙ
illud adueniens continet aliud uirtualiter.
quia nichil equalis gradus perfectionis cum
alio continet aliud uirtualiter. ita ꝙ eminē
ter quod tamē oporteret. ¶ PRO ſequē
ti ratione ſatis conceduntur inoppinabile ꝙ
oportet quod concedant ſcilicet quod quā
cūque caliditatem inductam in aquam pre
ceſſerunt in igne infiniti calores ſecundum
numerum .ita quod indiuidua infinita calo
ris corrupta neceſſario preceſſerunt hanc ca
liditatem inductam in aqua.cōſequētia eſt
manifeſta.quoniā cū calefacio quecunq; mē
ſurat tpe & in quolibet tempore ſunt in

finita inſtantia,in quolibet aūt inſtāti calor ignis reparatiens ſub alio & alio gradu & qlibet gradus p eos cōſtituit nouū indiuiduū: manifeſtū eſt ꝙ īfinita indiuidua ꝓceſſerūt. Illud ꝙ cōcedunt de ſequenti rōne ꝙ minima gutta extinguit totū calorē qui ꝑfuit in maximo igne & corrūpit ſatis eſt turpe cōcedere:ſimiliter quod concedūt p alia ratiōe ſequenti.ꝙ agens uniuerſale inducit calorē in igne corrupto in eius primo gradu : hoc non uidet' niſi fuga.ſ.ponere effectū pticularē ſine cā pticulari.ſimiliter oportet ꝙ cōcedāt ꝙ quādo ex frigido.fit calidū & quot ſunt gradus in calido per quos remittitur a frigido in illo motu tot neceſſario erunt indiuidua caloris generata de nouo ab agente uniuerſali.¶ SIMILITER ſequit' in euidenter quod conuenit dare ultimū inſtās cuiuſlibet in quo eſt uerū dicere ꝙ nunc eſt: & nunq̄ poſtea eſt contra phi.viii .phiſicoꝝ textu cō.xi.&.lxix.ut cōiter tenet'.Cōſequētia patet qm̄ ſi frigidū approximatū huic calido in ipſo inſtanti approximatiōis adhuc manet calor in eodē gradu quo prius.qa in inſtanti nō eſt motus nec alteratio p conſequens & nunq̄ poſt hoc inſtans erit ſub alio gradu priori cū igit' inter inſtans illud & inſtans ꝓcedens cadit tēpus mediū in quo frigidū erat ſibi approximatū in illa diſpoſitōne qua hoc natū eſt agere.hoc pati ſequeretur:ꝙ agēs naturale approximatū paſſo diſpoſito p tēpus in quo hoc eſt natum agere hoc pati ꝙ in quolibet tpe quātūcunq; modico cōtraria nata ſunt agere & pati adinuicem hoc nō ageret nec illud pateretur ꝙ ē impoſſibile & contra phm.¶ IN reſpondendo ad ultimā rationē non poſſunt uitare qn cōcedant falſa & contra euidenter apparētia:cū dicunt ꝙ totus calor precedens corrūpit' & nouū indiuiduum de nouo inducit' ille tñ nouus gradus continet uirtualiter & eminenter gradū priorē ſicut intellectiua ſenſitiuā & tetragonū tergonū.Cōtra. illuminet' domus primo lumine maioris cādele:poſtea ſuperueniat cādela minor certū eſt apparens ſenſui ꝙ ex ſupueniente lumine ſecūde candele aduenit aliquod nouū lumen & tñ dicis quod p illud nouum indiuiduū luminis corrūpit' totū lumen ꝓcedēs. CVM ergo lumen ſequens fuerit minus pfectū lumine ꝓcedente:nā eſt corporis minus luminoſi p poſitū.ergo plus corrumpit de lumine q̄ ipſum poſſit cauſare & p cōſequēs lumen nō intenderet' in domo p ſecūdā accēſam cādelā minus tamē luminoſam ſed remittent'.Et ſi poneretur ꝙ ſecunda cādela eēt equaliter luminoſa ſequit' ꝙ nō intenderet' lumen:ſed ſolū cāret tātū quantū prius nec poſſunt dicere ꝙ lumē ſupueniēs cōtinet uirtualiter & eminēter totū lumen precedens.quia minus pfectum nunq̄ continet eminenter totū lumē ꝓcedens. Similiter ſi hoc ſequitur cū per additionē luminis candele lumē ſolis intendat' in domo ſecūdū aliam partē domus oporteret ſecūdum hoc dicere ꝙ illud lumē candele corrūperet totum lumen ſolis & ꝙ lumē illius candele cōtineret formaliter lumen propriū & uirtualit' totū lumen ſolis quantū ad illud ſpatium in quo tendit p appoſitionem huius candele.¶ DE hoc ꝙ dicunt ꝙ iſtud argumentum eſt ita efficax cōtra aliā partē. quia oportet concedere ꝙ illi gradus differūt numero & tunc illud idē erit argumentum.

¶ DICENDVM ꝙ nullum predictorū inconuenientiū ſequit'.qa incōuenientia cōtra opi.predictam ſequunt' ex hoc ꝙ concedunt ꝙ magis & minus calidū ſint diuerſa indiuidua caloris & per conſequēs īpoſſibile eſt ſecundū hoc quin forma caloris ſit diuerſa omnino nūero ſi erit calor & magis & minus calor & ſi hoc cum diuerſa accidētia numero eiuſdē ſpeciei abſoluta non poſſunt eſſe in eodē ſuſceptiuo. primo neceſſe habent cōcedere ꝙ in inductione gradus ſequens expellat' totus calor precedens ut deductū eſt:ſed nos ex alia parte qui ponimus ꝙ gradus illi nō uariant calorem ut poſt patebit nec ſecundum ſpeciem: nec ſecūdum numerum ponimus ꝙ inducto gradu perfectioris caloris.non expellitur gradus primus quantum ad aliquid quod pertinet ad perfectionem caloris : ſed ſolum corrumpitur defectus uel illud quod habet de contrario permixto & ideo inconuenientia ſequētia ad aliam opinio.iſtam opinio.non tāgunt.

¶ DE ultimo quod ponunt ſimiliter de quantitate ꝙ quantitas maior & minor differunt numero ſicut diuerſa indiuidua quātitatis primo uidetur contra euidēter apparentia.quoniam ſecundum hoc ſequeretur ꝙ una gutta minima aque per ſuam quantitatem repleret maximum uas . nam pono ꝙ aliquod uas magnum non deficiat quin

ſit plenum niſi in una gutta. pono cum hoc ꝙ illa gutta infundatur. manifeſtum eſt ad ſenſum ꝙ uas illud iam impletum eſt non facit autem aliquid ad illam impletionem quantitas aque precedentis. quia parte cor rupta eſt ex quo inducitur aliud indiuiduū quantitatis ſibi in compoſſibile. igitur. cum nulla quātitas reſidua maneat niſi illius gut te oportet dicere ꝙ una per ſuam quantita tem repleat uas magnum predictum. ſi di cas ꝙ & q̄titas precedens corrumpitur in in ductione quantitatis gutte & etiam quanti tas ſequens & ꝙ ibi eſt tertia quantitas alia numero. ¶ CONTRA. quero a quo in ducitur iſta quantitas noua ex quo eſt effe ctus particularis & in actu neceſſe eſt ꝙ ha beat cauſam particularem ī actu per phi. ii. phi. tex. cōmenti. xxxviii. illa cauſa non eſt ī fundens guttam. quia infundens nō cauſat aliquam quantitatem ī uaſe effectiue gignē do: ſed ſolum per hoc ꝙ aliquam ſubſtan tiam imponit in uaſe ad aquam conſequit̄ quantitas. cum ergo non ponit aliquid ī ua ſe niſi guttam per poſitum ergo. ibi nō cau ſat aliam quantitatem q̄ illam que eſt quan titas illius gutte. aliam cauſam non contin geret ponere particularem huius noue quā titatis. ergo nullam & per cōſequens illa ter tia quantitas dato ꝙ priores corrumpantur non eſt ponenda. Iſta etiam uia eſt periculo ſa ꝑ hiis & circa ea que eccleſia tenet: tenet enim eccleſia ꝙ in hoſtia conſecrata tādiu manet corpus & quantitas ſine ſubiecto ibi quādiu in illis dimenſionibus manēt acci dentia conuenie͞tia guſtui pono ergo. ꝙ di menſiones panis uel uini mutent̄ & reſtrin gantur per alterationem a calido uel qua litercunq; aliter: ſicut ſatis contingit frequē ter in illis uillis ruralibus ubi hoſtie aliquan do diu conſeruantur: manente tamen ſapo re conueniente guſtui oportet eos dicere ꝙ prima quantitas conſecrata ſit corrupta & hec iam noua totaliter ſuper quam nunquā uerba conſecrationis erant prolata. Quero ergo ab eis utrum ſub iſtis dimenſiōibus no uis maneat corpus xp̄i & etiam iſte dimen ſiones ſepate a ſubiecto uel non ſi nō. ergo falſum eſt ꝙ eccleſia tenet ꝙ dum dimēſio nes guſtui ſunt conuenientes manet ibi cor pus xp̄i & dimenſiōes ſimiliter. Itē. Si nō tunc periculum eſſet infirmo accipere ho ſtiam in priori diuine conſecratam. quia nō poteſt bene ſcire ſi q̄titas ī aliquo reſtringat̄ & per conſequens ſi ibi ſit corpus uł non ſi ſic: ſequitur ergo primo ꝙ corpus xp̄i erit ſub ſpeciebus multis panis ſuper quibus nū q̄ erant prolata uerba cōſecrationis ꝑ ſacer dotem. Similiter ſequeretur ꝙ quotiens re ſtringerent̄ huiuſmodi dimenſiones totiēs miraculo nouo conſeruaret huiuſmodi q̄ti tatē ſine ſubiecto & corpus ſuū poneret ſub illis ſpeciebus. Similiter cum iſta quātitas ſit alia numero a priori & tunc de nouo ꝓmo habet eſſe modo expoſito ſupra. ergo uide tur ꝙ iſta q̄titas de nouo a deo creetur per nouum miraculum que omnia ſunt multū piculoſa dicere de hoc. iiii. l. di. xii. arti. Item ille doctor primus in iſto ſtudio hoc ponēs neceſſe hūit cōcedere ꝙ ſortes iuuenis & ſe nex ſit aliud indiuiduum. quia ipſe poſuit ut cōmuniter a multis ponitur ꝙ diſtinctio in diuiduorum eſt ſolum formaliter per quan titatem cū ergo q̄titas ſit alia q̄titas nume ro ſequitur ꝙ ſortes maior & minor ē alius homo numero ꝙ nec eſt uer̄ ſecūdum phi loſophiam nec ſecundum theologiam. Itē potentia ſenſitiua & uegetatiua recipiūt & conſequuntur ſubiectum extenſum ita ꝙ ꝓ ſupponit quantitatem tanquam medium ī eius ſuſceptiuo ſi ergo alia q̄titas numero ī iuuene & ſene. ergo alia potentia ſenſitiua. ſ. uiſiua & auditiua & ſic de aliis ſenſibus eſ ſet in iuuene & in ſene.

¶ SEQVITVR de tertio arti. ubi au reolus di. xvii. q. ii. arti. i. ꝓpoſitiōe. iii. tenet mecum. ꝙ gradus caritatis additus non eſt quedam realitas: preciſa & ſignabilis ſeu de monſtrabilis in forma que augetur ita ꝙ ſit ꝑticipans rationem ſpeciei. quaſi unum in diuiduum caritatis. ymo participat realitatē & rationem caritatis per reductionem. Secū do ſubdit ꝙ gradus talis additus eſt omni no impreſcibilis uel ſignabilis re uel intelle ctu: re quidem ſic ꝙ ꝑ potentiam diuinam non poſſet capere eſſe preciſum & demon ſtratum. nec intellectu quidem ſic ꝙ intuiti ue non eſt intelligibilis per ſe ſed quo intel ligibilis cum alio dicit. n. ꝙ angelus nō poſ ſit per īntellectum caritatem auctam diuide re in duas caritates: ſed caritas aucta ſemper occurrat ut unum ꝑ eundem modum dicit eſſe intelligēdum de albedine & omni for ma que auget̄. argumenta ſua quatenus ꝓ bant primam concluſionem non pono. ga

concedo ea:ſed pono ea quatenus probant
ſecundam . Primum eſt iſtud ſi i forma aug
mentata pars augens eſſet preſcibilis aut ſi
gnabilis tunc quando aucta ē forma poſſet
demonſtrari & ſignari pars illa que ante nō
fuit.hoc patet per ſe:ſed multo rarefacto &
augmentato non pōt demonſtrari & ſigna
ri pars addita que ante non fuerit.&c.ꝓba
tio minoris . quia ſi illa ps poſſet ſignari &
demonſtrari . tunc illa ſignaret̃ p ſe alicubi
ubi ipſa haberet eſſe ſuum ſignatum ꝓpriū
ſic ꝙ ibi non haberent eē ille partes que an
te non fuerint hoc falſum.quia tunc reuer
teret̃ error ille quem reprobat philoſophus
& cōmentator.iiii. phiſicoꝝ cōmento.xcv.
qui dixit ꝙ noua pars adueniret per rarefa
ctionem que determinaret ſibi certam par
tem ſubiecti puta ꝙ alia pars que erat in dē
ſo in potentia exiret in aliquod foramē ua
cuum & tunc dicit̃ denſum rare fieri ꝓpter
partem additam ſignata in tali parte ſubie
cti non ꝓpter hoc ꝙ tota quantitas que p̄
exiſtebat in qualibet parte ſua ſit augmēta
ta p totū: hoc reprobat. phi. & cōmētator
cōmento.xcv.Item illa pars p̄ciſa & ſigna
ta aut faceret unum cum precedente ſe tota
hoc falſum. qa tunc alteꝝ oportet corrūpi.
qa ſi ambe manerent una non eſſet alia to
taliter & omnino aut uniuntur aliquo ſui.ſ.
ſuis ultimis. hoc falſum quia tunc caritas &
albedo eſſent forme continue habentes.ſ.p
tem & partes cōtinuatas quorum enim ulti
ma ſunt unum.continua.v.phiſicoꝝ.tex.cō
menti.xxvii.Item ſi ſic eſſent infinite carita
tes & ſic de aliis.❡ITEM ex illa preciſa
pte cum alia.non fit unum per ydemptita
tem ſimplicitatis:nec p unitatem cōpoſitio
nis.quia una non eſt ſubiectum reſpectu al
terius:nec continuitatis . quia non quanta :
nec homo geneitatis. qa illa unitas non eſt
niſi continuitatis nō enim una anima cum
alia ſit una homo geneitate licet īter ſe ſint
unigenea:nec unitate acerui ergo nullomo
do.❡ISTA opinio & ſi dicat aliquid ue
ritati tamen diminuta eſt unde ī caſibus cō
tra iſtam uiam uidet̃ ſenſus & intellectus :
ſenſus qdē. ariſtotilis enim in p̄dicamentis
oſtendens ꝙ forme ſuſcipiunt magis & mi
nus utitur argumento ſenſus ſic.illa ſuſci
piunt magis & minus ſecūdum ꝙ ſubiectū
alteꝝ altero magis dicit̃ ut albedo : ſecūdū
albedinem enim alteꝝ altero magis & mi
nus ſic in ꝓpoſito. Illi gradus augmentātes
habent eſſe p̄ſcibile : ſignabile & demōſtra
bile: ī forma augmentata q ponunt augmē
tum in una parte & non in altera : ſed hoc
apparet ad ſenſum de multis formis ergo .
probo poteſt enim circulus incuruari in una
parte & nō in alia puta ſignentur puncta ī
circulo poteſt incuruari inter duo puncta &
īter alia duo non . etiam curuitas illa poteſt
intendi inter illa duo pūcta: ſine hoc ꝙ cur
uitas que eſt inter alia puncta incuruet̃ etiā
albedo que eſt in una pte ſuperficiei pōt in
tendi ſine hoc ꝙ intendat̃ in alia & idem
de calore & frigore.Secūdo eſt cōtra intelle
ctum . qa cum menſuratum relatiue dicitur
ad menſuram oportet ꝙ ſecūdum preciſio
nem & ſignificationem:que eſt in menſura
correſpondeat p̄ciſo & ſignato immenſura
to.hoc patet.qa aliter non poſſet p certitu
dinem & per rationem indiuiſibilem men
ſurare menſuratum quod eſt cōtra rōnē mē
ſure .x.metha.ſed in ſcibili quod eſt menſu
ra ſciētie noſtre ſūt gradus ſcibilitatis ſigna
biles & p̄ſcibiles ergo.ꝓbatio ē enim obie
ctum topicum:ēt & phiſicum & methaphi
ſicū : beatificum hodie a me cognoſcibile ī
hoc gradu:cras in maiori. Item ubicunq; ē
dare eſſe ſignatum & preciſum quantū hoc
intendit̃:illud autem diminuit̃ ab eo: ibi ē
dare eſſe p̄ſcibile & ſignabile ſecundum in
tenſionem & remiſſionem. ſic eſt ī omni in
tēſiōe & remiſſiōe ergo.ꝓbō . qa ubicūq; ē
dare tm̄dē & adhuc amplius uel adhuc mi
nus illud āplius uł mīus p̄t mēſurari ſaltē p
ītellectū ſequētem rem: ſed & ī debilitatio
ne & fortificatione que ſunt intenſio & re
miſſio in nutritione & mixtione liquorum
ubi minus apparet ſicut & ī qualitatibus eſt
uerū dicere ꝙ tantum p̄ceſſit & amplius ad
ditur uel minuit̃ ergo &c.ſed eodemmodo
quo aliquid poteſt mēſurari poteſt & ſigna
ri.qa menſurari eſt ſignari & p̄ſcindi ergo .
in omni forma aucta eſt ſignare ptem aug
mentantem uel diminuentem ſignatiōe re
miſſionis & intenſiōis & hoc dico licet nō
ſignatione pſeitatis : ꝓpter argumenta ē in
telligendum ꝙ pars p̄ciſe ſignari poteſt ītel
ligi dupliciter unomodo ſignatiōe perſeita
tis . Secundo modo dicēdi per ſe:ſic gradus
uel pars non poteſt preciſe ſignari in forma
aucta non enim habet pars augens & noui
ter adueniens eſſe p ſe. qa non eſt īdiuiduū

nouum nec eſſentia p ſe.qua quantitas que
pceſſit trahit ſequentem ad ſe & itrinſecat
eam ſibi ſic q intēdit ſe per eam & cum ea
nō mixta eam ut patet de parte q̄titatis aut
albedinis nouiter aduenientis:& ideo dicit
philoſophus ſignanter q augmētum eſt p
exiſtentis quantitatis additamentum quod
eſt dictū q pexiſtens eſt q augetur & aliam
trahit ad ſe & ſicut pars que pceſſit intrinſe
cat illam nouit ſibi & fiunt una eſſentia ita
fuit de alia precedente & de alia precedēte
& ſic deinceps & ſic a primo ad ultimū om
nes ſimul aduenientes cōſtituunt unum in
diuiduum ſecundum eſſentiam. Et ideo di
cit cōmētator quarto phiſicoꝝ ubi ſupra q
in tali augmentatione augmentat totū ſeu
quelibet pars.qa uidelicet q non habēt eē
ſignatum uel pciſum in tota pciſione uel ſi
gnatione perſeitatis tertii modi nec in eſſe
nec in eſſentia:ſed conſtituunt unam indiui
duam eſſentiam & hoc probauit aureolus.
Aliomodo ſignatione intenſionis & remiſ
ſionis in toto:& ſic poteſt preciſe ſignificari
gradus uł pars augēs. In omni enim forma
aucta poteſt ſignari p quantum intenditur
ipſa forma tota in augmento ſicut in calore
apparet ſignatō calidi & tepidi & calidiſſi
mi & de albedine album albius albiſſimū.
& ſic de aliis ſupra tertio argumento q te
net in omnibus.tertio modo ſignatiōe ter
minationis & hoc quādoq conuenit & qn̄
non. qn̄q qdem quando additio uel dimi
nutio intenſio uel remiſſio cōpetunt deter
minate pti in toto ut puta ſi in pariete alba
una eius ſignificata pars intendat uel remit
tatur poteſt ſignari terminus: ut incipit & fi
nit illa intentio & remiſſio ſecundum ter
minos illius partis. ſimiliter ſi incuruet una
pars circuli pluſq alia per hoc que fuit prius
incuruata pōt ſignari terminus illius incur
uationis in una parte non in alia. & ſic de
aliis.& hoc pbat primū argumentum: ſed
quando fit additio uel intenſio toti tūc nō
poteſt ſignari terminus qa quando fortifica
tur homo p cibū:uel debilitat uinū p aquā
ſignari nō pōt pars aliqua infra cuius termi
nos terminatur preciſe talis intenſio uel re
miſſio:ſed totū intendit uł remittit. & iſta
diſtinctio ē uera de uirtutibus & habitibus
uidelicet q intenſio poteſt ſignari infra ter
minos unius partis non alterius.ſcientia enī
quam methaphiſicus habet de hac conclu
ſione methaphiſica q partes qditatiue cōſti
tuūt diffinitionem poteſt intendi infra ſuos
terminos ſine hoc q intendatur ſcientia de
hac concluſione q pmum mouens nō mo
uet.nec per ſe:nec per accidens idem nec ē
de caritate dilectio enim qua deum diligo.
quia redemptor poteſt intendi ſine intēſio
ne huius dilectionis qua eum diligo qa dat
pluuiam ſuper terram.ratio eſt qa hic fit ad
ditio determinate pti & iſtud pbat ſecūdū
argumentū.Si uero fiat additio toti habitui
non poterit ſignari additio infra terminos
illius gradus nec alterius nam ſi augeretur
abſolute habitus methaphiſicus uel caritas
uel fides abſolute non ſignando aliam par
tem earum cui fieret additio determinate:
tunc hoc eſſent. ARGVMENTA au
reoli.probant q non poteſt ſignari pars ſi
gnatione perſeitatis tertii modi ineſſe aut i
eſſentia.non autem quin ſignatione inten
ſionis & remiſſionis aut terminatiōis. & iō
opi.eſt diminuta. ¶PREMITTO qdā
neceſſaria ppter ſolutiōes rationum partis
cōtrarie que ponunt in.i.articulo & poſt ſol
uam ratiōes.Prēmitto autem tria. Primum
eſt qualiter ſe habent gradus albedinis for
tis ad ipſam albedinem. Secūdo quomodo
iſti gradus poſſint aliquomodo dici quali
tates & quomodo non. Tertio quomodo
iſti gradus poſſunt dici per ſe & primus ter
minus motus in motu a minus albo ad ma
gis album.De primo ſciēdum q iſti gradus
ſe habent reſpectu huius forme.i. reſpectu
huius albedinis uel huius caloris ſicut pars
materialis ad indiuiduum cuius eſt pars ma
terialis.ſicut enim hec caro.& hoc os demō
ſtratum ſe habent ad hoc indiuiduum ho
minis ſignatum q manēte eodem indiui
duo numero partes iſte materiales fluūt &
refluunt eodēmodo hic manēte eadem al
bedine i forte pōt uariatio accipi circa albe
dinem iſtam ſecūdum partes materiales al
bedinis manente eadem albedine numero
& ſicut hec carnes & hec oſſa non ſunt ex
tranea a natura fortis ſicut albedo: ſed ē ſu
per additum ſupficiei & ſuperficies: ſed ſūt
de natura intrinſeca for.licet non includan
tur in eius ratiōe eſſentiali ita iſti gradus al
bedinis non ſunt accidentia ſuper addita al
bedini uel forme eius cuius ſunt licet ſunt
extra rationem qditatiuā forme.& ideo cō
cedo q huiuſmodi forme recipiunt magis

& minus ſecundum eaꝝ eſſentias. qa ſecundum iſtos gradus ꝓ q̃to iſti gradus nõ dicũt rem alterius generis ſuper additam ſecũdũ rem rei eiuſdem generis & ſpeciei & indiui dui.licet in ratione q̃ditatiua talis forme tales gradus non includantur. ¶DICES accidentia non habent materiam.iiii.metha. tex.commenti.xiiii. ergo eoꝝ nõ ſunt ptes materiales Item partes materiales ſolũ ponũtur a philoſopho in ſubſtantiis compoſitis materialibus nõ in accidentalibus Ad p̃mum dicẽdũ ꝙ dicunt̃ ptes materiales nõ qa ſunt ptes alicuius materie intrinſece . talis forme:ſed qa huiuſmodi uariatio graduum non conſeq̃tur formam ſecundum eſſe eius q̃ditatiuũ expreſſum ꝑ diffinitionem ſed eſſe naturale in ſubiecto.uel ſaltem ſecũdum eius eẽ per ſe tertiomodo . quod dico ꝑpter accidentia ſeparata in ſacramento.& ideo dicunt̃ partes materiales qa non inueniuntur.in eſſentia & eſſe ipſius forme niſi in comparatione ad ſubiectum aliquod ſecundum eſſe materiale. ¶AD ſecundum dicendum.ꝙ falſum accipit̃ phs enim I.vii. metha.tex.cõmenti.xxxvii.diſtinguit in circulo inter partes ptinentes ad ſpeciem & partes materiales quas partes uocat partes indiuidui:& ſecundum eundem intellectum ẽ diſtinguere duplices partes in qualitatibus. ſecundo eſt ſciendum ꝙ aliq̃d poteſt dici q̃litas dupliciter unomodo ꝑ ſe & directe & ſic ſolum ſpecies & indiuidua ſunt qualitates. Aliomodo indirecte. & ꝑ reductionem & ſic poteſt dici qualitas q̃cq̃d ad genus q̃litatis ptinet ita ꝙ non ſit alterius generis & ita diſtinctio eſt neceſſaria in ſubſtantia & ĩ omni genere. ¶DICO tunc loquẽdo de qualitate primomodo illi gradus non ſunt qualitates.ſ.directe & per ſe ſecundomodo ſunt & ꝑ illud patet ad auctoritates auic.& alberti.adductas ad p̃mam partem. Tertio eſt ſciendum ꝙ licet terminus per ſe generationis ſit cõpoſitum ut uult phs.vii.metha. tex.cõmenti.xxvii. ubi dicit nec ſpera gñatur per ſe nec es:ſed enea ſpera : tamen ꝑ ſe terminus motus eſt forma que primo eſt in termino motus & ideo quãdo ex minus albo fit magis album licet albũ ſit terminus factiõis: tamẽ terminus huius alteratiõis nõ eſt album nec compoſitũ ex ſubiecto & accidente .Nec etiam albedo.qa nihil mouetur ad formã quam habet: ſed per ſe termi nus huius alterationis ẽ gradus aliquis albedinis q in termino eſt inductus ille autẽ nõ eſt albedo nec eſt indiuiduum ſed eius pars materialis eiuſdem ſpeciei per reductionẽ . & ideo iſte motus dicit̃ eſſe ad qualitatem. nõ qa ſit terminatus ad nouũ indiuiduũ q̃litatis:ſed qa p̃mo terminat̃ ad nouũ gradũ q gradus eſt in genere q̃litatis per reductionẽ ſicut dictum eſt Reſpondeo ergo.ad argumenta. Ad auctoritates auic.cum dicit ꝙ in alteratione mobile in quolibet inſtanti ẽ ſub alia qualitate. Dico ꝙ accipit ibi qualitatem nõ ꝑ indiuiduo ꝑ ſe & directe contẽto ſub qualitate:ſed ꝑ gradu q ꝑ tanto poteſt dici qualitas.qa eſt in genere qualitatis. ſcilicet per reductionem ut dictum eſt in poſitione. Ad ſecundam auctoritatem de cera per idem non enim intelligit ꝙ cera ꝑ hoc ꝙ uoluit̃ habet aliam & aliam dimenſionem intelligendo ꝑ dimenſionem indiuiduum completũ de genere quãtitatis directe ſicut indiuiduum uel ſpecies:ſed ꝑ reductionem & indirecte ſolum exemplum tranſmutatione facta circa ſortem ſecũdum has carnes & hec oſſa que ſunt partes materiales ſortis fluentes & refluentes certum eſt ꝙ ſortes tranſmutat̃ ſecundum ſubſtantiam . qa iſte partes non ſunt accidentia de genere accidentis & per conſequens alia ſubſtantia eſt in ſorte nunc q̃ prius non tamen alia ſubſtantia ſecundum ꝙ ſubſtantia dicit̃ de ꝑ ſe ſuppoſito uel ſpecie quo directe ſunt ĩ genere ſubſtantie:ſed ſecundum ꝙ ſubſtantia accipit̃ ꝑ parte materiali que ꝑ tanto ẽ ſubſtantia.qa eſt in genere ſubſtantie.ſ.ꝑ reductionẽ ſolũ . Et talis diuerſitas ſubſtantie ſtat cum unitate numerali accipiendo ſubſtantiam ꝑ ꝑ ſe ſuppoſito. ſic ex alia parte. ¶PER idem ad albertum cum dicit alia eſt albedo.ueꝝ eſt gradualiter : non tamen ſecundũ ſpeciem uel indiuiduum . ¶AD rationes patet per idem unde cum dicit̃ primo termini motus contrariat̃. Cõcedo.qa ĩ motu a minus albo ad magis albũ ꝑ ſe termini huius motus ſunt contrarii ſaltem ſecũdũ p̃uationem ut dictum eſt in iſto articulo:ſed termini huius motus ſunt ip̃i gradus albedinis q cõtrariantur modo quo dictum eſt:non ut ipſa albedo nominat indiuiduũ ꝑ ſe in genere qualitatis & cum dicit̃ motus eſt per ſe ad qualitatem Dico ꝙ ſi itelligas per hoc ꝙ terminus huius motus per ſe ſit

qualitas ſicut indiuiduum per ſe & directe
contentū ſub genere q̄litatis.falſum eſt.con
cedo tamen ꝙ ille motus eſt per ſe ſecundū
q̄litatem & in qualitate : ſed non per ſe ad
qualitatem : ſed ad quēdā gradum q̄litatis
q non eſt per ſe idiuiduum qualitatis:ſed ſo
lum per reductionem ut eſt dictū .Sed ē no
tandum ꝙ qñ mutaꝛ a nigro uel a pallido
ad albedinem tunc per ſe eſt iſte motus ad
albedinem.qa per ſe terminaꝛ ad idiuiduū
albedinis nouū:ſed qñ fit motus ab albo ſe
cūdū unū gradū ad idem ſub alio per ſe nō
mutaꝛ ſubiectū ad albedinem . nihil enim
moueꝛ ad illud ꝙ iam habet ſed moueꝛ ꝑ
ſe ad nouum gradum albedinis . Per idem
ad alid cū queriꝛ an gradus ille ſit q̄litas di
ctum eſt quomodo ē qualitas & quomodo
nō.Ad illud de denſo dico . ꝙ ſicut albedo
habet quandam latitudinem infra ſuā ma-
teriam ita ꝙ poteſt ſaluari eadē albedo &
ſpecie & numero ſub diuerſis gradibus . ſic
& denſitas aeris uel alterius manens unum
indiuiduū numero poteſt habere diuerſos
gradus & eſſe magis denſum & minus den
ſum:cū accipiꝛ ulterius manente eadem dē
ſitate numero i ſubiecto manet ſubiectum
equaliter denſum nego hanc ꝓpoſitionem
ſicut negarē hanc manente eadem albedi
ne in ſubiecto māet ſubiectum equaliter al
bum.certū eſt enim ꝙ non oportet niſi ma
neret equaliter denſum quo ad rationē dē
ſitatis ſecūdū gradum ſicut ſecundū rationē
indiuidui & ſpeciei:qa ut dictum ē eadem
albedo numero eſt prius intenſior poſt re-
miſſionem:non tamen ꝓpter hoc ſequꝛ ꝙ
ſubiectū(cū eſt ſub albedine intēſa & remiſ
ſa)ſit equaliter album. Ad aliud dico ꝙ dif
ferunt numero non tñ ꝓprie qa diuerſitas
numeralis ꝓprie eſt diuerſitas ſingularium
ſeu indiuiduoꝝ ſub ſpecie : & uerꝫ eſt ut ar
guiꝛ ꝙ plura accidentia ſolo numero diffe
rentia illomodo ſimul eſſe non poſſunt in
eodem ſuſceptiuo : ſed duo gradus ſunt ſi-
mul in eodem idiuiduo quodāmodo cum
numero differunt. qa unus gradus pꝫ ſigna
ri & diſtingui cōtra aliū puta pedalis cōtra
bipedalē oīs aūt ſignatō ē q̄dā numeratio.

IN.d.xvii. agit magiſter de da
tione.ſ.ſ.ubi quero an ad habē
dum actū meritoriū reqraꝛ ne-
ceſſario aliqd creatū in anima
aliud a caritate ſuppoſito ꝙ ca
ritas nō neceſſario reqratur.ꝙ non . qa qua
ratione ad donum creatū reqreret eadem
ratione & caritas cum caritas ſit de donis
excellentibus . Contra licet caritas nō neceſ
ſario reqraꝛ tamen neceſſario motio.ſ.ſ.igi
tur aliud pōt reqri q̄ caritas. ¶ Circa iſtam
queſtionem eſt intelligēdū ꝙ omnes opor
tet cōcedere ꝙ caritas reqriꝛ de facto ꝓpter
auctoritates ſcripture ad cori.xiii. &c. Item
ꝓpter.vii.decre.de ſum.tri.& fi.ca. ubi pōit
ꝙ uirtutes infunduntꝛ i baptiſmo ſed ad qd
reqriꝛ eſt difficultas . ¶ DICIT aureolus
ꝙ prout reqriꝛ ad actū primum q eſt gratifi
care animam & deo acceptam reddere ſic ē
quedam forma que eſt obiectū diuine com
placentie ita ꝙ habenti eam dat formaliter
eſſe acceptum deo . Et ꝙ caritas ſic dat eſſe
gratuitum obiectiue.ꝓbat. qa eſſe cōplacēs
& acceptabile eſt eſſe obiectum ſicut eſſe ui
ſibile & intelligibile:ſed ſecundum oēs ca-
ritas dat huiuſmodi eſſe ergo.&c.In ſecūda
rubrica ꝓbat hoc fore neceſſarium.qa actus
eternus immutabilis dei non tranſibit no-
uiter ſuper aliquod obiectum niſi illd obie
ctum pticipet de nouo formalem rationē
illius obiecti eterni ſicut nec uiſus eternus ſi
poneretꝛ reſpectu coloris eterni nō uideret
illud lignum nouiter cauſatum niſi eſſet co
loratum.ſed deus licet ab eterno dilexit io
hannem nunc tamen nouiꝛ diligit iohānē
quando ſanctificauit eum in utero.igiꝛ nūc
nouiꝛ pticipauit formalem rationem obie
cti eterni qua nouiter obiectiue fieret carus
& dilectus: ſed illa forma cauſata pticipata
q̄ ſit carus & rationabiliter dicenda caritas.
ergo &c:Item ſic ſe habet eē carum deo ad
uoluntatem creatam reſpectu dei ſicut eſſe
deo oditum ſed nihil eſt deo odioſum niſi
in illo deus reperiat aliqd quod formaliter
eſt deo obiectū odibile & deteſtabile.ſ.pec
catum.ergo maior probatur.qa obiecta pro
pria habent fieri circa illud.Item deus ē rea
damatiuus dilectoꝝ ſed ratio dilectionis re
qrit readamationem & ita ꝙ ambo extre-
ma ſunt diligibilia ergo in dei dilectione q̄
nos diligit oportet ꝙ tam in nobis q̄ i deo
ſit aliqd quo tam nos q̄ deus ſumus obiecti
ue diligibiles illud in nobis uocaꝛ caritas er
go.&c.Primo uideꝛ ꝙ non reqriꝛ ꝓpter eē
obiectum reſpectu acceptationis diuine. qa
uoluntas omnia alia a ſe acceptans & uolēs
uolitione ſui:non neceſſario reqrit in aliis a

ſe obiectiuam rationem per quam acceptẽtur aut fiant uolita ab ipſo.qa tunc ſufficiẽs eſſet tale primum obiectum ſed ſic ẽ de oĩbus que nata ſunt acceptari a deo ergo. probatio minoris p rationes phi.& cõmentatoris.xii.metha.tex.cõmenti.v. qa ſi intelligeret aliquid per intellectionem ſui pficeref eius intellectus ab alio. Et uileſceret eius intellectus &c. quere di.xxxv.arti.i.& certum eſt ꝙ idem ſequitur de uolũtate ſi acceptet aliqd ſui acceptatione.igif.&c.Secũdo oſtẽdo ꝙ reqritur ppter eſſe acceptabile & eſſe gratũ ſubiectiue ſic. illud qd ad hoc ponif in aliquo ut faciat illud eſſe acceptabile nõ pbendo ſibi formam & habitũ p quam eſt acceptabile obiectiue ſi ponaf hoc erit ad pbendũ formam opanti p quam ſicut p diſpoſitionem operaf & ſic illd ponif ppter eſſe ſubiectiuũ. ſicut lux in medio ſecũdum philoſophum & cõmentatorẽ.ii.de aĩma cõmento.lxvii.qre.q.ii. in plogo arti.ſecundo & in fine ꝙ non facit colorẽ obiectiue uiſibilem:ſed de ſe eſt uiſibilis:nõ enim prebet ſibi formam & habitum p quem eſt uiſibilis.ideo lux que eſt in medio non reqritur ppter eſſe obiectiuum lux tamen que ẽ cõnaturalis oculo que etiam eſt forma & diſpoſitio quare oculi ſunt lucidi & p quam oculus uidet:illa lux ponif propter eſſe ſubiectiuũ.ſ.ut oculus ſubiectiue bene diſpõatur.ibidem omnino in fine ſed caritas facit nos &c.non ponẽdo habitum & formam per quam obiectiue.ergo.&c.pbatio aſſumpti:quia deus ita poteſt obiectiue acceptare fienda ſicut facta quod non eſſet ſi caritas pberet acceptato formam & habitum p quẽ obiectiue eſſet acceptatus.qa tunc ad acceptationem obiectiuam reqrif exiſtentia ipſius caritatis Item decretalis in.vii.de here. ad noſtrum.ponit lumẽ gratie ut eleuet potentiam & eadem ratione ẽ de caritate;ſed ꝙ ponaf diſpoſitio potentie ponitur ppter ſubiectũ igif &ce.Tertio pbo ꝙ nõ mouẽt argumenta non primum.qa cũ dicif ꝙ eſſe acceptabile eſt eſſe obiectiuũ. dici poteſt ꝙ illud quod facit aliqd acceptabile diſpoſitiue & ex parte operantis ſolum illud dat eẽ ſubiectiuum ponitur enim propter perficeř ſubiectum ſicut patet de luce cũ naturali q̃ facit oculum aptum ad uidendum ſed in ppoſito ſic eſt maxime loquẽdo reſpectu dei non enim oportet ponere aliquid creatum obiectum operationum diuinaꝝ: ſed uolẽdo ſe acceptat omnia que uult & qñ uult.et ſicut uult.&c.De modo quando ſe uult ſolum in ratione obiecti & nihil aliud i ratione obiecti.ſed ſolum cõſecutiue aduolitionem ſui ipſius i ratõe obiecti quere.d.xxxix. arti.i.Nec mouet ſecundum.quia cũ dicitur ꝙ actus eternus non tranſit niſi aliqd nouiter participet &c.Dici poteſt ꝙ hoc ſi ſit uerum haberet locum.Si actus eternus cui ſubeſt aliqd nouum ut ſic acciperet aliquomõ aliquam entitatem ab alio obiecto extra ſe quod eſt falſum. Etiam falſum ſupponif.ſ. ꝙ actus diuinis tranſiret ſuper creaturas cognitas uel uolitas i ratione obiecti ſicut imaginabatur ihem.hoc falſum imo ſiſtẽdo circa ſe tantum in ratione obiecti ex hoc cognoſcit alia conſecutiue ſine omni tranſitu & receſſu a primo obiecto & hoc eſt quod dicit cõmentator contra them. ꝙ ſcit ſe tantum.queř ubi ſupra diffuſe. Nec mouet tertium quia cum dicif ꝙ ſic ſe habet eſſe caꝫe &c.ſint ita: & ad minorem quando dicitur deus hunc nõ odit niſi qa aliqd eſt i eo qd obiectiue eſt odibile.dici poteſt quod nõ iõ deus eum odit qa obiectum odii eſt in eo: ut ſit ſenſus ꝙ obiectũ iſtius odii dei ſit peccatum ipm quod eſt in peccatore:imo ideo deus ut ſic ꝙ obiectum eſt odit. qa cognoſcendo ſeipſum uidet obiectiue illum odiẽdum & peccatum eius Per idem ad quartũ: & omnia q̃ argui poſſunt poteſt dici ꝙ qñ diligit creaturam.ibi nata eſt eẽ redamatio & ambo extrema ſunt diligibilia: ſed nõ ſequif propter hoc. qa cum deus diligit ꝙ rõ obiectiua dilectionis dei qua diligit creaturam ſit ex pte creature. ymo diligẽdo ſe diligit ipam:ſicut igitur habito ꝙ caritas que de facto ponif:ponif ppter eſſe ſubiectiuũ ut ſcilicet diſponamur ad meritorie operandum facienda ſunt.vi.hic.pmo ponã unde magiſter ſententiaꝝ accepit ſue opi.occaſionem.ſ.ꝙ caritas eẽt ipſemet.ſ.ſ.& non aliqd creatum in anima. Secundo oſtendã ꝙ non fuit ſufficienter motus ad hoc ponendum. tertio ponam uiam que ipſum uult defendere ꝙ rationaliter fuit motus.quarto oſtẽdam ꝙ ſtante natura uoluntatis que modo eſt ꝙ ſi.ſ.ſ.moueret uoluntatem ad actum meritorium de ꝙ potentia abſoluta poſſet cauſari actus meritorius i ipſa ſine omni habitu creato ſibi infuſo q habitus ſe haberet

per modum actus primi . quinto oſtendam
ꝙ ſtante natura uoluntatis quam modo ha
bet:ꝙ non poſſet talis actus meritorius cau
ſari niſi mediate & ꝑuia quadam paſſione
recepta in anima que paſſio ſit actus ſecun
dus.ſ.de genere paſſionis . ſexto oſtendam
quomodo iſta ultima uia differt ab illa que
ponit caritatem reqri & quomodo omnia
argumẽta alioꝝ q̃ pbant eã neceſſario req
ri ſoluunt́ per iſta. ¶ SEQVITVR de
primo arti. ubi eſt intelligendũ ꝙ magiſter
in primo ſent.di.vii.tenet ꝙ caritas eſt ipſa
met.ſ.ſ. & non aliqd creatum in anima &
fundat ſe ſuper auctoritates aug.& ſuper au
gu.qui põit.viii. de tri.ca.vi. Ibi enim aug.
querit quare ſcriptura freq̃nter nomĩat mã
datum de dilectione pximi non faciendo
mentionem d̃ dilectione dei:& reſpondet
ꝙ hoc eſt.quia in dilectione pximi intelli
git́ dilectio dei. Quia aug.pbat ſic.qa q di
ligit proximum diligit dilectionem ipſam:
ſed deus eſt dilectio . Hoc infra dicit ca.vii.
& magiſter allegat.xvii.d.c.ii.igit́. q diligit
pximũ diligit deum . Ex iſto pceſſu pbat́
ppoſitum ſic cũ enim dicit aug. in minori
deus eſt dilectio ibi accipit́ dilectio que eſt
deus : ut pbat aug.xv.de tri.ca.xvii.ibi enĩ
pbat hoc:ſed oportet uniformiter accipi in
maiori.ergo.&ce. ¶ ITEM. vii.ca.arguit
ſic aug. nemo dicat neſcio quid diligã pro
bat ꝙ nullus hoc debet dicere.diligat enim
fratrem & diligat eãdem dilectionem. Sed
quilibet plus nouit dilectionem quam dili
git.q̃ fratrem quẽ diligit.ergo iſtomodo po
teſt quilibet notiorẽ habere deum q̃ fratrẽ
tunc ſic.ex hoc ꝙ magis nouit dilectionem
q̃ diligit q̃ fratrem infert ꝙ magis nouit de
um : ſed hoc non ſequit́ niſi ipſa dilectio
ſit deus.ergo caritas eſt deus. ¶ ITEM ꝙ
ſuperna dilectio ſit deus ipẽ probat Aug.ſic
per iohannem ꝑmo.Ad hoc adducit illud.
Deus caritas eſt & qui manet in caritate in
deo manet. Item illd̃ qui diligit ex deo na
tus eſt & cognouit deum.q non diligit nõ
cognouit.qa deus dilectio eſt ex hoc cõclu
dit aug.iſta cõnexio ſatis declarat ipam fra
ternam dilectionem ex deo eẽ.& deum eẽ
cauſam unionis eiuſdẽ ꝑdicte . de hoc uſq;
in finem circa . ¶ Sequitur de ſecundo ar.
ubi dico ꝙ ad iſtã poteſt reſponderi ꝙ deus
eſt dilectio noſtra non idemptice ſed termi
natiue.i.dilectio caritatiua noſtra habet de

um p ultimo termino & fine .quod hec ſit
intentio ſua patet.qa.x.ca.poſtq̃ oĩa prealle
gata dixit cõcludit quomodo proximũ de
bemus diligere ppter deum: ꝙ non faceret
niſi itelligeret ſic ꝙ dilectio qua diligimus
deum eẽt deus terminatiue. ideſt habet de
um p fine & termino . ¶ ITEM plus nõ
uult aug.hic niſi ꝙ q diligit proximum di
ligit deum ſic.ꝙ in mandato de dilectione
proximi ſaluatur dilectio dei. ¶ ET ſi nõ
exprimitur : ſed cum in dilectione proximi
oporteat habere deum pro fine & ſic. bene
ſaluatur ꝙ in dilectione proximi intelligit́
dilectio dei.ergo ſic intendit. Et ſecundum
hoc reſpondeo ad primum argumẽtum ꝙ
uniuerſaliter accipit́ dilectio utrobiq;. utro
biq; enim accipit́ dilectio creata ſed ut ter
minat́ in deum tanq̃ in finẽ propter quẽm
pximus diligit́.unde intelligendo argumẽ
tũ Aug.de dilectione noſtra caritatiua crea
ta de qua Augu.loqtur ibi formaliter ad p
poſitum ſaluandum ſic q diligit pximũ ex
creata caritate diligit & dilectionem cauſa
liter.i.diligit cauſam finalem ppter quã di
ligit́ pximus & tunc ſubdit́ minor ſi deus
q eſt dilectio per eſſentiam eſt cauſa finalis
ppter quam &c.ergo q diligit proximũ di
ligit deum q eſt finis illius dilectionis. Pro
pter hoc igit́ patet ꝙ non oportet accipere
diligere formaliter in maiori & ſic ſaluat́ ar
gumentum. Augu.per reductionem i duos
ſilogiſmos ut facit Sco.di.vii.q.ii.arti.iii.ſic
arguendo. Diligens fratrem diligit dilectio
nem qua formaliter diligit ſed hec eſt dile
ctio participata ergo diligit participatã.Se
cundus eſt iſte. Diligẽs participatam diligit
dilectionem per eſſentiam huiuſmodi ẽ de
us.ergo.&ce. ¶ CONTRA.ſuperfluũ eſt
quod põt fieri per pauciora ſi &c. ſed argu
mentum Aug.ſaluat́ intelligendo de dile
ctione cauſaliter & unico ſilogiſmo ut pba
tum eſt.ergo non oportet intelligi de dile
ctione formaliter & p duos ſilogiſmos. Itẽ
hoc pbat́ ꝑmittẽdo duo.Primũ eſt ꝙ Au
gu.uult ꝙ q diligit pximum diligit deum
tanq̃ per ſe rationem diligendi pximum .
uult enim ꝙ diligit pximum pp deũ ut pa
tet.viii.ca.in ꝑncipio. Secundo premitto ꝙ
quando iſti concludunt ad ppoſitum in ſe
cundo ſilo ſic diligens dilectionem partici
patam diligit eam per eſſentiam . hic nõ ac
cipit́ dilectio dei per eſſentiam ita ꝙ ſit tõ

diligendi pximũ ſed uerificatᶦ ppoſitio per quandã generalem cõtinentiam aut illatio nem quia quando dicitᶦ ꝙ cognoſcit uerita tem participatam cognoſcit eam per eſſen tiam hoc non intelligitur ſic ꝙ cognitio ue ritatis per eẽntiam ſit ſpetialis ratio cogno ſcendi eam per participationem ſed ꝙ in p ticipata includitᶦ ea que per eſſentiam ſecũ dum aliquos generales conceptus ſuos aut ꝙ poſſit inferri ex ea. Tunc arguo. ſi argu mentum Augu.intelligitᶦ de dilectione cãli ter tunc ſaluatᶦ intellectus Aug. quia ſenſus erit.q diligit pximũ diligit illum qui eſt rõ ſpecialis totius dilectionis. huiuſmodi ẽ de us ergo &c.& ſic ſaluatᶦ Augu.& hoc unico ſilo.ſed ſi intelligatᶦ de dilectiõe formaliter & arguatᶦ per illos duos ſilos nõ ſaluatur ar gumentatio Augu.arguendo de ſpeciali rõ ne diligendi de qua agitur ĩ propoſito: ſed de generali quadam continentia dei in om ni re.Infert ꝙ quis magis nouit deum q̃ fra trem quẽ diligit dilectione &c.cõcedatᶦ: & quando dicitur.hoc non ſeqtur niſi deus ſit dilectio.dico ꝙ non ſeqtur niſi deus eẽt ter minus & finis illius dilectionis. ſed tunc be ne ſeqtur:qa in omni opatiõe noticia finis pſupponitᶦ & ita eſt maxime notum.Con tra.ſi deus eſt dilectio cauſaliter ergo eque ẽ concedendum deus eſt caritas mea.ſicut ꝙ deus eſt ſpes mea aut patientia mea: nõ enĩ dicitur patientia mea niſi qa eſt cauſa eius. hoc eſt falſum & contra Augu.xv.de tri.ca. xvi. & magiſter allegat ca.iiii. Reſpondeo ꝙ aliqui uolebant ꝙ caritas eſſet ſolum do num quoddam creatum ſicut patientia. uel ſpes ita ꝙ nullo modo eſſet concedendum ꝙ deus eſt caritas ita ꝙ caritas eſſet quoddã attributum in deo formaliter & idemptice Et contra illud arguit Augu.imitando tale argumẽtum. Que ſolum habent rationem doni(ſic ꝙ nõ eſt concedendum ꝙ deus eſt ita idemptice & formaliter)non dicuntᶦ de deo idemptice & formaliter: ſed ſolum ĩ re latione ad creaturam.qa deus non dicitᶦ eẽ ſpes aut patientia:ſed ſolum patientia mea aut ſpes mea.Contradicit autẽ apſus ꝙ de us caritas eſt ſicut ꝙ deus ſapientia.i.forma liter & idemptice.ergo &c. Vide totum in Augu.. ¶ PER hoc patet ad argumentũ ꝙ Augu.nõ negat deum eſſe caritatem cau ſaliter ideſt cauſã caritatis create: ſed & ne gat pciſionem uult enim ꝙ ſit caritas idem

ptice & eſſentialiter & nõ ſolum cauſaliter. Per idem ad.iii.&.iiii.argumẽtum magiſtri ſequens. Cõtra iſtã op.magiſtri arguit Tho mas cuius medium eſt iſtud. Omne eſſe eſt a forma inherente ſicut eſſe album ab albe dine ſicut igitᶦ non poteſt intelligi ꝙ paries ſit albus ſine albedine inherente ita nõ põt intelligi ꝙ anima ſit bona in eſſe gratuito ſine gratia uel caritate informante ipſã. Itẽ cum diligere meritorie ſit operatio perfecta ergo non exit a potentia niſi ut pfectaᶦ: ſed ſi caritas tantum aſſiſteret potentie non pfi ceret eam.qa perficere ẽ informare ergo ne ceſſario caritas perficit informando uolũta tem ad hoc ꝙ ſit potentia perfecta reſpectu actus meritorii. In ſecunda ſecunde arguit ſic.Non põt dici ꝙ uoluntas reſpectu actus caritatis ſit tãtum mota ita ꝙ nihil habeat in ſe unde ſit principium talis actus. tũc enĩ ille actus diligendi non eſſet uolũtarius: & per conſequens nec meritorius non uolũta rius:qa ſecundum philoſophum uoluntari um eſt cuius principium eſt intra ſe.nec põt dici ꝙ ipſa uoluntas ſic ſit principium reſpe ctu illius actus ꝙ.ſ.moueat uoluntatem ſi cut agens principale mouet inſtrumentale. qa uoluntas ſicut aliud inſtrumentum & ſi ſit principium actus non tñ inqtũ inſtrumẽ tum eſt in ipſo agere.& nõ ageᶦ ergo p iſtũ modum iſte actus uoluntatis non eſſet ĩ po teſtate ſua & ita nec uolũtarius nec meri torius.ergo oportet ꝙ uoluntas ſic moueatᶦ ad actum meritorium ꝙ habeat in ſeipſa ali quid per quod ipſa ſit efficiens reſpectu il lius actus. Item nullus actus naturalis effe ctiue pducitᶦ ab aliqua potẽtia niſi ſit ei cõ naturalis & hoc per aliquã formam natura lem que ſit principium illius actus.ergo nul lus actus ſupernaturalis efficitᶦ ab alia potẽ tia niſi alia potentia ſupernaturalis addatur potentie:ita ꝙ ſit forma in illa & principiũ illius operationis ergo &c. ¶ Sequitur de. ſu.ar.ubi alii ut. Egidius oſtendunt ꝙ magi ſter poſuit hoc de caritate licet non de fide & ſpe qa actus fidei & ſpei cũ ſint enigmati ci & imperfectionem includentes eliciũtur ĩ uia mediãtibus huiuſmodi habitibus ſed actus q ſeqtur iſtos in prima.ſ. uidere quod ſeqtur credere & tenere quod ſequitur ſpe rare ſunt actus perfecti in quibus actibus de us immediate habetᶦ per ſeipſum & ſine ha bitu medio creato eliciuntur ſicut concedũt

aduerſarii ſi ergo actus fidei in uia.ſ.credere & eodem modo de ſpe eēnt actus perfecti & ſimiles uiſioni in patria. ſi unum cauſat deus immediate.ita & alium.cum igitur ac tus caritatis in uia ſimilis ſit caritati i patria quia caritas nunq̄ excidit .ergo in uia & in patria &cete. ❡ A D omnia argumenta reſpondent quod omnia eſſent uera niſi ali quid puta.ſ.ſ.ſuppleret talem iformatōnem & perfectionem per ſuam aſſiſtentiam ſicut in uiſione beata aſſiſtentia eſſentie ſupplet informationem quam ſpecies creata faceret in intellectu & perficeret ſimiliter .Contra. ſi ideo non requiritur caritas creata quia di ligere eſt actus perfectus qui nunquam exci dit.& de facto eſt actus perfectus.ergo de fa cto caritas eſt nihil niſi ſpiritus ſāctus quod omnes negant.Contra iſtam opinio.arguiť ſic.Spiritus ſanctus per donum caritatis eſt ſpecialiori modo i creatura quam fuit prius ſed deus non eſt ſpecialiori modo quā fuit prius niſi per aliquod nouum abſolutū effe ctum in illo in quo incipit nouiter eē. ergo deus uel.ſ.ſ.per donum caritatis eſt in ho mine per nouum effectum abſolutum ille effectus ſi ſit caritas habetur propoſitum . ſi ſit actus cauſatus in uoluntate per ſpiritum ſanctum & in dormiente non cauſatur taliſ actus exercitus tunc non eſſet.ſ.ſ.ſpecialiori modo in uno iuſto dormiente q̄ in peccato re ſi ſit gratia uel aliquod aliud donum rea liter differens a caritate non impedit . quia eadem ratione uidetur caritas ponenda ſi cut illa alia:ymo magis cum ſit donum per fectiſſimum ut habetur in gloſa.xiii .ad Co rinthios.probatio mino .quia cum deus no uiter incipit eſſe in creatura per donum cari tatis uel per aliud.ille in quo eſt fit nouiter carus ex non caro.ſed hoc eſt impoſſibile ſi ne commutatione quia non recediť a con trario in contrarium ſinē mutatiōe ſed om nis mutatio terminatur ad aliquid abſolu tum.ergo fit aliquid nouum abſolutum in uoluntate quo nouiter fit carus. ❡ CON TRA hoc etiam ſunt auctoritates Augu. quas ponit magiſter capi xv. Vnde dicit au gu.quod alia ē caritas qua deum diligimus & qua deus nos ſi alia non niſi creata : qua enim nos diligit eſt increata ergo . Confir matur ſubdit enim quod illa que facit nos dei dilectores hoc facit ſicut iuſtitia dei dici tur qua nos iuſti dei muneř efficimur & de

um ſalus qua nos ſaluat & fideſ chriſti qua fideles facit.ſed ſecūdum omnes iuſticia & fides & huiuſmodi ſunt alia res a ſpiritu.ſ. ergo & caritas. ❡ IDEO uult Sco. aliter ſaluare magiſtrum di.xvii.ar.iii. qui dicit ꝙ itellectus magiſtri fuit ꝙ caritas fuit aliquid creatum in anima tanquam donum ſuper naturale in quo .ſ.ſ.inhabitat nos. ſed non erat principium agendi ipſa opera merito ria ſicut ſpes & fides(mediantibus quibus.ſ. ſ.inhabitat)ſunt principium credēdi & ſpe randi.Ratio eſt.actus caritatis eſt actus per fectus in tantum quod poteſt remanere in prima actus fidei & ſpei non. Tunc argui tur.Si ſpiritu ſancto per donum caritatis po natur inhabitare nos.q.per donum excel lens & perfectum nos ornans & decorans propter hoc actus perfectus non repugnat immediate attribui ſpiritu ſancto actus au tem imperfectus .ſ. ſan .repugnat omnino etiam ſi nos inhabitet per dona imperfec ta.Poterit ergo ſ.ſ.inhabitare nos median te caritate que ſit habitus creatus ſicut me diante fide & ſpe ſic tamen quod ſit diffe rentia quod actus meritorius qui attribui tur caritati non eliciatur mediante caritate ſed immediate a ſpiritu ſancto actus autem fidei & ſpei eliciantur mediāte fide & ſpe Ad hoc poſſent adducei ꝙ magiſter utitur his quod.ſ.ſ.eſt amor aut caritas qua diligi mus deum & proximum.hoc patet ca.ii.& iii. ſed per hoc ꝙ actus diligendi attribuiť ſ.ſ.non excluditur quin.ſ.ſ.ihabitet nos me diante aliquo habitu creato ergo. ❡ Con tra hoc quod dicitur ꝙ magiſter poſuit. ſ.ſ. inhabitare nos mediante caritate eſt expreſ ſe magiſter ca.ii.ibi enim introducit quare conceditur quod.ſ.ſ.eſt caritas & non fides & tenet quod recte .Tūc arguo.caritas que ponitur habitus creatus eſt ille qui cōnume ratur cōtra fidem & ſpem ſed de illa hic lo quēs magiſter uult hic ꝙ ſit ipē.ſ.ſ.ergo nul lo modo concedit caritatem habitum crea tum.Item ille intellectus quem dat Sco. eſt omnino irrationalis.probo quia forma que eſt p̄ncipium eſſendi eſt & agendi uel reci piendi:ſi ergo.ſ.ſ.in habitat caritate mediā te ergo.pbo ma. qa eſt inconueniens priua re formam operatione ſua nec hoc facit de us maxime ubi operatio eſt perfectionis ſi cut in propoſito.quia tunc deus hēret igno biliorem conditionem quam natura .Item

unumquodque agit inquantum eſt perfe-
ctum.ergo magis agit quod magis eſt per-
fectum . ſed caritas eſt perfectior fide &
quando inhabitat per fidem fides eſt prin-
cipium agendi per ſe . Et ex hoc apparet q
nihil mouet ratō eorum qa ſicut ad actum i
perfectum cooperatur habitus imperfectus
ſic ad perfectiorem pfectior:& ad perfectiſſi
mum perfectiſſimus cooperari pōt.ergo p-
pter perfectionem actus caritatis uie non
oportet negare caritatem creatam poſſe co
operari cum ſit habitus perfectiſſimus i uia.
¶ PROPTER quod Aure.non uolens
ponere habitum fruſtra ponit quod caritas
eſt quidam influxus.ſ.ſ.& ſic ſaluat magi-
ſtrum & dicit quod formarum.Quedā ſunt
que habent eſſe quietum & permanens ſi-
cut calor & huiuſmodi.& hoc in ratōe prin
cipii actiui.Quedam quibus non attribuit
actio niſi ſicut cuidam influxui ſed potius
attribuitur alteri agēti per illas. ſicut radius
ſolis uel lux in aere non dicit calefacere pri
cipaliter.ſed magis attribuitur calefactio ſo
li radianti.caritas uero non eſt forma pma-
nens & quieta cui attribuitur elicere dilectō
nem bene circūſtantionatam.quia mens hu
iuſmodi circonſtantias non cognoſcit.ſ.ſ.au
tem illas circonſtantias cognoſcit.Relinqui
tur ergo quod.ſ.ſ.attribuit actio illa & hoc
ſecundum quod per ſuum influxum dicit
mentem inflammare & ad actum conduce
re ſicut ſol per radium habet aerem inflam
mare.& addit quod hec fuit opinio magi-
ſtri qui bene negauit caritatem eſſe formā
permanentem in eſſe quieto que moueret
ad actum meritorium.ſed non negauit qu
caritas eſſet quidam influxus.ſ.ſ.ita quod.ſ.
ſ.unitur homini in ratione motoris mediā
te ſuo influxu ſicut ſol calefacit mediante
radio.& addit quod ille fluxus continue p-
manet.& quando homo bonus ocitatur &
dormit ſicut idem radius permāet ſi ſol ſta
ret & addit quod in hoc tenendum ē cum
magiſtro.¶ PRIMO oſtēdo quod hec
non fuerit opi.magiſtri qui di.xvii.ca.xv.ad
auctoritatem que dicit quod caritas dei dif
fuſa eſt in cordibus noſtris per.ſ.ſ.que uide-
tur eſſe pro opponente & maxime ſecundū
expoſitionem Aug.de ſpiritu & anima quā
allegat ibi magiſter quia ex illa accipit Au
gu.quod alia eſt caritas qua deus nos diligit
& qua nos deum.Ad hanc reſpondet ma-
giſter ca.xvii.Non diuiditur caritas nec di
uiſa oſtenditur qua deus diligit ab ea qua
nos diligimus.ſed potius cum ſit una & ea
dem caritas hec dicitur diuerſis de cauſis.ſ.
uel quia ea nos diligit.uel quia nos ea ſuus
dilectores facit.Ecce expreſſe quod ſecundū
magiſtrum illud quod infunditur uel influi
tur in cordibus noſtris eſt eadem caritas nō
alia quam .ſ.ſ. ¶ CONFIRMATUR
quia iſta opi.dicit quod caritas creata quam
poſuit magiſter eſt influxus quo mediante
ſ.ſ.inflammat & conducit nos ad dei dilec
tōnē.ſed quod magr in iſta rōe ñ cōcedat.ſ.
ſ.habere alium effectum circa nos qui ſit for
ma diffuſa uel fluens diſtincta a.ſ.ſ.arguitur
ſic ille effectus uel fluxus eſt influxus cauſa
tus a.ſ.ſ.quo mediante conducimur ad dile
ctionem ſicut radius mediat inter ſolem &
aerem calefactum per radium : ſed effectus
ille eſt ipſe actus noſter elicitus quo nos dile
ctores ſumus immediate elicitus ab eadem
caritate que eſt.ſ.ſ.ut dicit magiſter.ergo fal
ſum imponitur magiſtro quando dicitur q
ipſe poſuit quod caritas ē quidam influxus
ſ.ſ.quo mediante inflammat nos ad dilecti
onem.imo manet ipſamet caritas que eſt.ſ.
ſ.& imediate nos facit ſui dilectores uel eli
cere ipſam dilectionem in ipum.Confirmā
tur.magiſter dicit ibi quod ſimile eſt quod
ſpiritus ſanctus eſt caritas noſtra ſicut deus
eſt fides noſtra qua nos fideles facit:ſed quā
do deus dicitur fides noſtra hic excluditur
fides noſtra que ē donum & quid creatum
& innuitur quod ſolus nos facit credere, er
go uult magiſter quod. ſ. ſ.immediate nos
facit diligere.¶ DICES :magiſter non fu
it ita rudis quod poneret uoluntatem exire
in actum dilectionis niſi aſſiſtente ſpiritu
ſancto moueretur ad diligendum & ita po
ſuit quendam influxum ſeu motionē quod
eſt propoſitum . ¶ RESPONDEO qd
uerum eſt quod poſuit motionem per ſpiri
tum ſanctū.ſed illam motionem non uo-
cauit caritatem ut iſte doctor imponit ſibi:
imo uocauit illam motionem ſecundum
paſſiuos . uel excitationem prouocantem
potentiam ad eliciendum actiue dilectio-
nem ſecundum actiuos ut ar.iiii.dicetur.
¶ SECUNDO oſtendo quod ſi fuiſſet
hec eius opinio in hoc non eſt tenendum
cū eo qa ſecūdū omnes magiſter poſuit ſuā
opi.habere de facto ueritatē. ſed licet forte

teneri poſſet de poſſibili quod.ſ. ſ.ageret in
nobis dilectionem mediante influxu tali.
tamen non eſt uerum de facto .imo hoc eſt
mediante caritate que eſt forma que eſt ac
tus primus & forma permanens in eſſe qui
eto.ergo ſi hec eſt opi.magiſtri ipſe non eſt
tenendus.probatio mi.primo.ubicūque . n.
apoſtolus loquitur de ea indifferenter loqui
tur ſicut de fidei.ad Corinthios . xiii . nun-
quid maior &ce.Si ergo ponimus de facto
quod caritas ſit aliquid creatum in anima
ſicut concedunt qui dicunt quod eſt influ-
xus cauſatus a.ſ.ſ.ſequitur quod erit conſi-
milis cum fide que eſt forma permanens.
Confirmatur.quia apoſtolus ponit ipſã cau
ſari in nobis mediante actione. ſ.ſ. ad Ro-
manos.viii.caritas dei diffuſa eſt &cet . Sed
terminus actionis non eſt actio.v .phiſicorũ
textu commenti.xvi.ergo caritas que ē ter
minus ad quem eſt forma permanens.Con
firmatur quia Augu.exponens illud Cari-
tas dei diffuſa eſt caritas dei diffunditur in
cordibus noſtris.non qua nos diligit . ſed q̃
nos ſui dilectores facit ſicut iuſticia dicitur
qua nos iuſti eius munere efficimur.& fides
chriſti qua nos fideles facit.ſed certum eſt ꝙ
iuſtitia & fides que infunduntur que ſũt ter
mini ad quem ſunt forme permanentes .er
go &ce.Item eccleſia & ſancti qui condem
nant aliquam falſitatem ponendo contra-
riam ueritatem intelligunt condempnatio
nem & eius contrariam cõfeſſionem habe-
re locum in aliis ubi eſt ſimilis ratio . Nam
Augu.retractans hanc pater ſapit ſapientia
genita:& ponens quod ſciẽtia equaliter di
citur ut dicunt doctores. retractat hãc pater
diligit ſpiritum ſanctum.& ponit hãc quod
diligit amoꝛ eſſentiali.ſed eccleſia damnat
hanc ꝙ homo ex naturalibus poſſit uidere
deum & ponit quod hoc eſt mediante for
ma permanente in.vii.li.de here. ad noſtrũ.
ergo cum ſimilis error fuit de uoluntate ꝙ
ex naturalibus poterat mereri & beatificari
hunc damnat eccleſia decre .eadem & põit
quod meretur & beatificatꝰ caritate que eſt
permanens & hoc de facto. ¶DICES ſi
cut dicit iſte uerſus finem ultime rubrice ar
ticulo quarto quod non intelligit iſte quod
caritas ſit influxus in fieri intelligendo per
fieri ſucceſſionem & innouationem ſicut ē
motus fieri.nec intelligendo per fieri cõſer
uationem que omnia ſunt in conſeruari.

ſed intelligendo per fieri eſſe forme haben
tis rationem uirtutis deriuatiue que non a
git a ſe.ſed eius actio magis attribuitur deri
uanti ut eſt de uirtute formatiua que dicitꝰ
uirtus anime:& de radio deriuato a ſole &
a luce.¶CONTRA.Iſta nõ eſt opi .ma
giſtri quia iſta ponit aliquid medians inter
ſ.ſ.& dilectionem noſtram:magiſter non ut
ſupra probatum eſt . Item ſi eſſet eius opi.
non eſt aſſerendum quod iſta eſt de facto er
go male dicit iſte quod cum magiſtro ē in
hoc tenendum qui poſitõnem ſuam poſuit
de facto.probo quod non eſt aſſerendum
ita eſſe de facto.quia iſte ultimus modus po
nendi imaginatur triplicem formam unam
omnino cum innouatione continua partiũ
ſicut eſt motus . Aliam cum ſimultate par
tium que ſolum in eſſendo & agendo de
pendet a primo ſecundum conſeruationẽ
& influxum generalem ſicut ſunt commu
niter habitus anime & forme corruptibiles
ut calor & frigus huiuſmodi . Aliam cum
ſimultate partium ſed in eſſendo & agen
do dependet a primo ſecundum ſpecialem
conſeruationem & ſpecialem influxum ut
eſt de luce.iiii.graduum que in inſtanti cau
ſatur in medio ſed non permanet in eſſen
do nec agendo niſi ſol ſpecialiter influat in
ipſam aliter quam in conſeruando murem
uel herbam quamdiu eſt quod cõſeruat &
iſto modo.ſ.de ſpeciale influxu imaginan
tur iſti ut per ſe patet. ſed iſto modo nõ eſt
aſſerendum de caritate de facto .quia de fa
cto indiſtincte ponit caritatem apoſtolus
eſſe donum quo nos operamur per genera
lem influentiam ſicut de fide & gloria aut
ſicut de iuſticia ut ſupra habetur ergo &cet.
Et ideo iſta opi.ſi debet poni de poſſibili
ſolum debet poni & haberet apparentiam.
ſed tũc in modico differret a communi opi
nione que ponitur de facto.quia hec in rei
ueritate formam ponit permanentem ſicut
illa. Lux enim in aere cum non ſit in conti
nua innouatione partium eſt forma perma
nens ſicut albedo.ſed ſpecialius dependet a
cauſa ſua.ſic ergo habito quod opi.magiſtri
non poteſt ſtare de facto.

SEQ VITVR quartus arti.
ubi fit queſtio per ſe ad hoc ꝙ
dicit Sco.ꝙ de ſcõ regritꝰ.Scdo
dicit ꝙ de potentia abſoluta

poſſet fieri contrarium. Ad probandum pri mum ſupponit duo. Primum eſt iuſtificatio peccatoris. Secundum eſt quod actio meritoria a nobis poſſit elici. Ex primo arguitur ſic quadrupliciter. Volitio diuina que in ſe eſt unica & ſimplex non habet in ſe rationem uolitionum oppoſitarum ut uelle & nolle. niſi ſit alia diſtinctio ex parte noliti. aliter enim contradictoria ſimul uerificarẽtur de eodem nulla facta diſtinctione circa ipſum. ergo cum deus uult iſti acceptato uitam eternam & eidem exiſtenti in peccato penam eternam ergo oportet quod in iſto eodem uolito ad uitam eternam & nõ uolito ad uitam eternam ſit aliqua diſtinctio. ſed illud quo ſic diſtinguitur non poteſt accipi ex naturalibus. nec ex hītibus ſupernaturalibus que ſunt fides & ſpes quia per iſta non acceptaretur. nec hoc poteſt eſſe per actus ſignificatos ante actus ſignificatos etiã in non habente actus ſignificatos eſt talˀ acceptatio ut in paruulo baptizato ergo hoc ſolum eſt per habitum caritatis. Item cum deus uult iuſtum ſaluari hoc eſt acceptarˀ ad uitam eternam: tunc quero quid ſit iuſtum acceptari ad uitam: hoc non eſt uelle ipſum ſtatim beatificare quia tunc ſtatim beatificaret eum. nec eſt hoc uelle ſibi uoluntate beneplaciti: quia hoc uľt iuſto & iniuſto. ergo hoc eſt uelle illum ſecundum diſpoſitionẽ quam nunc habet eſſe dignum uita. & hoc nolebat ſibi quando erat in mortali peccato. ergo nouiter habet aliquam diſpoſitionem inherentem quam non habebat exiſtens in peccato mortali ſecũdum quam ſic eſt dignus nunc & non primo. Item priuatiua mediate nata ſũt fieri circa idem. iiii. meta. ſed ex prima ſuppoſitione anima iniuſta nata eſt fieri iuſta. ergo hoc erit per iuſticiã auferentem iniuſtitiam ſed niſi iuſticia formaliter inhereret ſibi non magis diceretur nunc iuſtus ꝗ primo. ergo &ce. probatˀ aſſũptum. cum peccator factus eſt nihil quando peccat niſi iuſticia que aufert ab eo iniuſtitiam aliquid formaliter eſſet in eo. ſequitur quod poſt iuſtificatõnem manebit nihil ut primo. Item arguunt hoc per illud commune argumentum de mutatione quei. iii. ar. b. non aliter ſe habent extrema nunc ꝗ prius niſi per mutationem in altero extremorum &ce. ¶ DE ſecunda ſuppoſitiõe arguunt ſic. Nichil dicitur formaliter elicere aliam operationem niſi principium operationis ſit forma agentis. Nam phi. .ii. de anima tex. cõmenti. xxiiii. nolens ꝓbare animam eẽ actum corporis probat per hoc ꝙ anima eſt quo primo operamur &cet. ergo cum anima eliciat opera meritoria ut hic ſupponitur ſequitur &ce. ſed illud non põt eſſe nuda uoluntas. quia illud eſt error. Pelagii nec illud eſt. ſ. ſ. ergo uoluntas informata aliquo habitu. Item nulla actio eſt in poteſtate agentis niſi principiũ formale illius actõis ſit in poteſtate ut poſſit illo uti & nõ uti. ſed actio meritoria eſt ĩ poteſtate noſtra non naturali. qa naturalibus non meremur v. ethi. ca. tertio ergo ſupernaturali: ſed ſ. ſ. nõ eſt in poteſtate noſtra quia cauſa prima non eſt in potentia cauſe ſecũde. ergo actio meritoria eſt in poteſtate noſtra ex ſupernaturali tali qui eſt habitus & forma noſtra. Iſta duo argumenta ſunt reductiones argumẽtorum. Thome ſupra. ¶ Item cum. ſ. ſ. moueat uolũtatem noſtram oportet quod habeat terminum realem: hic non eſt actus uoluntatis qui eſt dilectio quia tunc uoluntas tantum pateretur & tunc actio eius nõ eſt in poteſtate eius. ergo terminum iſtum oportet eſſe aliquid abſolutum precedens actum uolũtatis. Itẽ potentia habitualis nõ poteſt operari ſine habitu: quia habitus dat aliam perfectionem cum opus bonum ſed dat. ſed uoluntas ẽ habitualis reſpectu operatiõis meritorie cum reſpectu eius non habeant determinatam inclinationem ergo &c. Dicunt tamen in. ii. arti. ꝙ nõ eſt neceſſarium ſic eſſe quin deus de potentia abſoluta poſſet aliquem ad uitam eternam acceptare & ordinare ſine tali habitu formaliter informante. quia non allegauit potentiam ſuam ſacramentis nec per conſequens aliis rebus creatis. etiam quidquid poteſt cũ cauſa ſecunda que non eſt de eſſentia rei ꝙ dicunt quod propter materiam & formam per ſe poteſt immediate. De potentia tamẽ ordinata qua ordinauit quod nullus acceptaretur niſi formaliter eſſet gratus neceſſe ẽ ſic eſſe quod ſit gratus per gratiam informãtem. Argumenta ſua ut ipſe format ea probant quod de potentia abſoluta deus hoc non poſſit. Non dico ꝙ de neceſſitate hoc ꝓbẽt. ergo cõtradictio. ꝓbõ aſſumpti. qa in prĩo argumẽto ex pria ſuppõne dicit ꝙ includit cõtradictõnẽ ꝙ dus acceptet aliquẽ niſi

aliqua forma que nouiter diſtigueret cum
ab alio inſit ſibi per informationem & hác
dicit eſſe caritatem ſed illud quod deus
non poteſt facere propter implicationem
contradictionis illud nō poteſt facere de po
tentia abſoluta ergo argumēta ſua ut ea ip
ſe format probant quod de potentia abſo-
luta non poſſit & eodem modo deducen
do per alia argumenta ſua poteſt probari q
deus hoc non poſſit de potentia abſoluta.
non dico ſimpliciter & cuilibet ſed conce-
denti quod argumēta ſua bene procedunt
& precipue.iii.&.iiii.argumentum prie ſup
poſitōis.hoc dico concedenti maiorem in
utroque ut ipſe accipit eam: utrobique & eo
dem modo contingit concedenti maiores
omnium.iiii.argumentorum ſecūde ſuppō
nis.hec omnia patere poterūt deducere ſci
enti. ¶HIC oſtendo quod actus merito
rius diligendi poteſt eſſe in uoluntate ſine
habitu creato.hic intelligēdum quod deus
eſt obiectum ſupernaturale nō copulat ani
me noſtre naturaliter.ſed uoluntarie ſecun
dum Aug.ad Voluſianum .Hoc ſuppoſito
probo quod ſi deus uellet poteſt cauſari in
nobis actus ſupernaturalis dilectionis ſine
caritate infuſa.hoc probo primo ſic.quia in
tellectus beati non intelligit deum p eſſen
tiam mediante aliqua ſpe aut habitu fidei.
imo poſtquam deus uoluntarie exibet pre-
ſentiam ſue eſſentie intellectui noſtro & ut
forma intelligibilis aſſiſtit intellectui elicit
iſte actus qui eſt intelligere deum per eſſen
tiam.cum ergo intellectus non ſit potētior
reſpectu ſui actus quam ſit uoluntas ex hoc
igitur quod.ſ.ſ.aſſiſtit uoluntati ſi deus uo
luerit ipſam mouere ad actum ſupernatura
lem poteſt uoluntas in actum diligēdi deū
meritorie.Item ſicut calor non habet ſic ca
lefacere.ſ.ad generationem carnis niſi per
aliud ſic uoluntas non habet de ſe ſic dili-
gere.ſ.meritorie niſi per principale agēs ſci
licet per.ſ.ſ.ſicut ergo calor ex aſſiſtentia uir
tutis corporis celeſtis ſine aliqua inherentia
poteſt ſic calefacere.ſ.ad generationem car
nis & ad formationem totius corporis ergo
ſi deus uoluerit ſimiliter uoluntas ex aſſiſtē
tia.ſ.ſ.ſine alicuius inherentia poteſt in ope
rationem meritoriam.probatio mi.commē
tator.vii.metaphi.commēto.xxxi.loquens
de uirtute formatiua ſeminis ait ſic. Virtus
informatiua non agit per membrum pro-
prium:ſed uirtualiter non agit niſi per calo
rem qui eſt in ſemine non ita quod ſit for-
ma in eo ſicut anima i corpore naturali.ſed
ita quod ſit incluſa in eo ſicut anima in cor
poribus celeſtibus.Item res materialis i quā
tum materialis eſt proportionabilis eſt intel
lectui & uoluntati:ſed cum ſit proportiona
bilis intellectui per lumen proprium.ſ.intel
lectus agentis nō requiritur aliquod ſpecia
le lumen in uoluntate.ſed intellectum ele-
uari eſt uoluntatem eleuari,ergo a ſimili cū
deus ut eſt obiectum ſupernaturale excedit
intellectum noſtrum & uoluntatem ſi po-
nitur intellectus noſter eleuari per lumen fi
dei:ſi deus uellet ſufficeret ille habitus pro
ſe & pro uoluntate ſicut in eleuatione natu
rali.nec aliquid requireretur in uoluntate.p
batio ſimilitudinis.quia cauſa quare in uo-
luntate non oportet ponere inclinatiuum
per modum habitus eſt quia ratio ſufficien
ter inclinat uoluntatem ſed in cognitione
ſupernaturali ita inclinare poſſet ſi deus uel
let ratio ſupernaturalis uoluntatem ad uoli
tionem eius quod eſt cognitum ſupernatu
raliter ſicut in cognitione naturali ergo ſi
milis ratio eſt utrobique. Pro iſta concluſio
ne require bona argumenta prima queſtio
ne ſuper ſentē.ar.ii.&.iii.li.di.xiii. q. an ani
ma chriſti fuit beata ex ui unionis ar .ii. Itē
illud non repugnat fieri in nobis ſupernatu
raliter ſi deus uellet ad quod ſumus diſpoſi
ti naturaliter.ſed in cognitione & uolunta
te naturali ſufficit obiectum aſſiſtens in ſpē
expreſſa preter hoc quod uolūtas aut intel
lectus habeat formam impreſſam ut proba
tur.ii.li.di.vi.q.an angeli intelligāt per ſpe
cies ergo in propoſito.ſ.ſ.aſſiſtens ſufficiet:ſi
cut ergo de potentia abſoluta ſi deus uellet
fieri poſſet.quare uult. multiplices congrui
tates aſſignantur.una eſt quod cum caritas
ſit nobiliſſimus habitus uel ſaltem eſt poſſi
bile quod ſit huiuſmodi habitus nobiliſſi
mus ergo deus uult quod homo ſecundum
ſtatum nobiliſſimum cuiuſmodi eſt ſtatus
ſupernaturalis non ſit priuatus eo ſed ipſe
non eſt natus eſſe niſi in uoluntate ut per
ſe patet.quare ibi ponatur.Per hoc apparet
congruitas quare in natura nō ponitur hic
proportionaliter ut patet ex argumentis
& eſt quia talis habitus ponitur propter
excelentiam ſtatus & ex priuilegio.& ideo
non oportet quod de lege communi aliqd

proportionale ponatur in omni ſtatu.
¶SEQVITVR de.v.arti.ubi dico ꝙ
ſtante natura uoluntatis que modo eſt & ſi
mul ſuppoſito ꝙ uoluntas ſit actiua reſpcū
exercitii ſui actus ut ponit cōmunis opinio
ꝙ neceſſario oportet ꝙ ī uolūtate ꝑcedit ali
quod creatum.ſ.quedam paſſio de genere
paſſionis uel de tertia ſpē qualitatis non cu
ro pro nunc ante actum quo meretur.quod
patet quia ſecundum communem opi.licet
uoluntas ſe habet actiue reſpectu exercitii
ſui actus.tamē paſſiue ſe habet reſpectu de
terminationis ad actum ſuum ſed illud qđ
hic determinaret uoluntatem reſpectu ac
tus meritorii eſſet ipſe.ſ.ſ.ergo ſtante natu
ra uoluntatis quam modo habet repugna
ret uoluntati exire in exercitium actus me
ritorii niſi prius pateretur quandam motio
nem.ſ.ſ.& ita illa motio paſſiue recepta in
illa precederet actum meritorium exercitū
& elicitum quod eſt propoſitum.Item hoc
patet ſecundum opinionem magiſtri parti
cularem que componat ſpeciem expreſſam
& cum hoc ītellectum actiuum reſpectu ac
tus intelligendi pōit quod ſpecies prius mo
uet & excitat intellectum quam ipſe intelle
ctus agat actum ſuum.& eodem modo di
cit de uoluntate ergo ſtante natura iſta uo
luntatis prius quedam motio paſſiua cauſa
bitur in ea a.ſ.ſ.aſſiſtente quam erit ipſa eli
ciens actum meritorium.Item hanc opi.po
nit co.iii.de anima commento.xviii.ubi po
nit ꝙ in intellectu eſt quoddam recipere &
poſtea ſequitur in ipſo comprehendere & ꝑ
cipere que ſecundum ipſum idem ſunt.Itē
commento.xix.ponit intellectum poſſibilē
utrunque & agere & pati ſed intellectū agē
tem agere purum.Item.ii.de anima cōmen
to.clii.uult quod ſenſus non ſolum hēt re
cipere ſed iudicare.Et ibidem uult quod iu
dicium attribuitur enti in actu & per conſe
quens agenti ut dicit.iii.de anima commen
to.xix in fine quod iudicium poſſibilis eſt ī
cā.perfectionis iudicii actiuo.Item Simplici
us ſuper predicamentum actionis expreſſe
uult & probat per multa exempla ꝙ licet ī
tellectus prius recipiat tamen ex paſſione fa
cit actionem que eſt intelligere & eodēmo
do dicit de uoluntate quod licet prouocet
quadam idoneitate.inconueniēs eſt ipſam
eleuationem non facere motum.Hec diffu
ſe deducuntur lib.ii.di.xiii.&.xxiiii.q. de ac
tiuitate intellectus.Ex his patet ꝙ natura
intellectus & uoluntatis ſtantibus quod an
te actum elicitum habet paſſiones primas
que ſunt eis diſpoſitiones ad actum elicien
dum.Ad hoc eſt Aug.in omelia ſuper illud
Nemo uenit ad me niſi pater traxerit eū.
Vbi dicit.Pater trahit īſpirando plerumq;
aduerſis compellendo ſeu proſperis demul
cendo ſequitur quod qui cogitat atque in fi
de ſua ſentit aut ruminat articulum fidei pu
ta patri filium eſſe equalem ipm trahit pa
ter.Nota in priō tractu quando pater tra
hit in ſpirando & compellendo ſeu mulcē
do planum ē quod nihil cauſatur in nobis
niſi quedam paſſiōes.compelli enim & de
mulceri non dicunt habitus actiuos primos
ſed paſſiones & actus ſignificatos.ſed in.iii.
tractu cum cogitamus & ruminamus tunc
ſunt in nobis actus eliciti .ſed ueriſimile eſt
quod Augu.aſſignat ordinem iſtorum tra
ctuum ſecundum conditionem correſpon
dentem nature noſtre ergo ſequitur propo
ſitum quod ſtante natura uoluntatis quam
pro nunc habemus quod ſibi repugnat qn
paſſiones huiuſmodi precedant actus elici
tos meritorios.uide multa ibi ad propoſitū
¶CONTRA dicta in iſto.v.ar.ſunt du
bia.Primum eſt ꝙ cum deus non habet uir
tutem ſuam alligatam aut limitatam ſacra
mentis aut quibuſcunque rebus uidetur ꝙ
ex ſola acceptatione diuina poterunt actus
taliter acceptati eſſe meritorii ſed acceptatō
nihil ponit in acceptato ſicut nec honorifi
catio ponit aliquid in honorato:ergo opor
tet ponere nec caritatem nec talem motio
nem paſſionem creatam precedere actū me
ritorium.¶SECVNDVM eſt quod li
cet in intellectu & uoluntate conceditur ꝙ
ante actus ſuos elicitos aut exercitos oporte
ret precedere quoddam moueri aut excita
ri cauſatum ab obiecto in eis tamē illa mo
tio aut excitatio non oportebit cauſare eſſe
ctum cauſe efficientis ſed finalis ſolum . ob
iectum enim excitat & allicit per modum
finis etiam per conſequens illa motio non
erit uera paſſio ut dicis. ¶RESPON
DEO ad primum & dico quod difficul
tas eſt hic de operatione meritoria . Vnde
diſtingo quod aliud eſt eſſe requiſitum ad
eſſe in ſtatu merentis & aliud eſt eſſe re
quiſitum ad agendum operationem me
ritoriam.Dico ergo ſed ſine omni aſſertiōe

ꝙ uerum ē quod per ſolam acceptationem diuinam de potentia dei abſoluta poſſet quis conſtitui in ſtatu merendi in eſſendo ut forte dormiens uel paruulus imo quilibet ſed tamen ad operari meritorie requiritur neceſſario motio.ſ.ſ.precedens operationem. Ratio eſt quia licet cauſa finalis uniuerſalis non agit efficienter cū qualibet cauſa particulari nulla tamen cauſa particularis ſecundum ſtatum quem habet modo natura poteſt in operationem niſi efficienter cōcurrat cauſa uniuerſalis efficiens & hoc dico uniuerſalis prima & uniuerſalis ꝓxīa deus qui eſt cauſa uniuerſalis prima efficienter influit omnem effectum. ſol autem qui eſt cā uſis ꝓxima reſpectu ꝓductionis omniū corporalium ſimul agit efficienter cum deo q eſt cauſa uniuerſalis prima in productione omnium corporalium. Spiritus ſanctus etiā qui eſt cauſa uniuerſalis ꝓxima reſpectu omnium actuum meritoria ſimul agit cū deo qui eſt cauſa uniuerſalis prima reſpectu omnium actuum meritoriorum. ſed cauſe efficienti ſemper correſpondet aliqua paſſio in eo in quod agit ergo poſita quacunq; acceptatione & ſtante natura uoluntatis ſibi ēt repugnabit quod aliqua operatio ſit meritoria niſi ipſa moueatur paſſiue ad illā operationem meritoriam a deo. ¶ DICES contra primum ex non acceptato non poteſt fieri acceptatus ſine mutatione ex parte acceptati. ſed mutatio requirit terminū poſitiuum quando terminus a quo eſt priuatio ut hic igitur oportet quod acceptatio aliqd ponat in acceptato. ¶ RESPONDEO quod per mutationem aliquid nouum acquiritur paſſo & fuit ſub priuatōne quando eſt mutatio uera que eſt actus elicitus circa paſſum quando uero eſt mutatio per actū que omnino eſt in poteſtate alterius & non trāſmutat paſſum tunc nihil ponit in eo quia iſte eſt honoratus. & aliter ſe habens tunc ꝙ prius per honorationem que eſt in honorante & lapis eſt intellectus nouiter per intellectionem que eſt in intelligente. ſimile eſt in propoſito igitur. Sed tunc uidetur ꝙ ſolum dicetur denominatiue acceptatus ſicut lapis dicitur denominatiue intellectus. ſed in propoſito loquimur de acceptatione reali. Reſpondeo quod nō ſolum denominatiue ſicut columna dicitur dextra ſed denominatiue & realiter. quod patet. eque enim realiter eſt lapis intellectus et aliquis honoratus per actum ī alio ac ſi realiter aliquid nouum poneretᷣ in eo. Si queris unde illud? dico ꝙ ex natura actuum. quidam. n. actus ſunt ex quibus paſſum non fit realiter tale niſi per illos paſſum tranſmutetur & retineat aliquid in ſe cuiuſmodi ſunt communiter actus tranſeuntes. Alii ſunt ex quibus paſſum eſt realiter tale per actum qui eſt in poteſtate alterius ut per acceptationem ī uoluntate & intellectiōem in intellectu & honorationem in mente qui ſunt actus immanentes dicitur aliquis acceptatus & dicitur deus honoratus in mēte. ¶ CONTRA ſecundum dictum dubitari poteſt. dictum' ē enim ꝙ ad hoc ꝙ aliquis ſit acceptatus ꝙ ſufficit acceptatio in altero: hoc utiq; eſt uerum de operatione. Ad hoc enim ꝙ opus meum ſit gratum alicui ſufficit ꝙ ab eo ſit acceptum. ergo male fuit dictum in ſecūdo dicto. Item dices contra ſecundum ꝙ cū acceptatio diuina conſtituit aliam in actu primo in eſſendo in ſtatu merendi ergo & in ſecundo. ſ. in operatione. ¶ AD primum dico ꝙ uerum eſt ꝙ de potentia abſoluta poſſet acceptare actum meum ſine omni ꝑuio: ſtante tamen natura uolūtatis que modo eſt preexigitur quedam paſſio in uoluntate preuia. Ad ſecundum dico ꝙ illud qd conſtituit aliquid ī actu primo dat ſibi operari ſalua tamen cauſalitate cauſe uniuerſalis. & prime & proxime. unde ſi concederē ꝙ aliquis poſſet eſſe in ſtatu merentis ꝑ ſolam acceptatiōem diuinam. Dico ꝙ ex quo eſſet in ſtatu tali poterit in operatione meritoriam currente cauſa uniuerſali prima & proxima & mouente ipſam cauſam particularem ad actum ſuum & ita reuertitur ꝓpoſitum. ſ. quod precedet quedam paſſio ī uoluntate que cauſabitur a. ſ. ſ. ut probatum eſt ¶ EX his patet ad ſecundum dubiū quā do dicitur quod obiectum mouet per modum finis & non per modum efficientis. dico primo quod hoc poſito nihil eſt contra propoſitum. quia tunc nō erit cauſa uniuerſalis efficientis reſpectu actuum intellectus & uoluntatis ſed in propoſito deus eſt cauſa uniuerſalis efficiens reſpectu actus meritorii in illo in quod agit ſua motio ſpecialis. concurrit etiam ut cauſa particularis hoc ſine aſſertione dixerim. Dices quod cauſa uniuerſalis cogget particulari

non in preueniendo eius actionem ſemper & mouendo ad ipſam ſed ſimul agendo. Dico ꝙ non preuenit cauſam particularem que determinata eſt ad unum: ſed cauſam particularem contingentem equaliter ꝑuenit determinando ipam qñ aliud determinans nõ apparet. qa aliter actio nulla ꝓcederet ab ea ſi uoluntas eſt contingens equaliter reſpectu actus meritorii & eius oppoſiti Ad hoc commentator .ii. phiſicoꝝ cõmẽto xlviii. d. ¶ DVBITATVR tertio quomodo ſtant ſimul ꝙ aliquis ſtatuat in ſtatu merendi ſola acceptatione diuina & tamen cõmuniter conceditꝰ ꝙ conſtituto i ſtatu debetur ꝓmium ex cõdigno iſta enim duo uidentꝰ repugnare ꝙ aliquis ſit in ſtatu ex ſola acceptatione & tamen ꝙ premium debetur ſibi ex condigno: & ſic debitũ illud ultimum ponit tota philoſophia moralis. dico ꝓmo ꝙ tali acceptato correſpondet ꝓmiũ ipſe deus ex condigno & hoc eſt neceſſariũ ſaltem ex opere operato quod ſic ꝓbo. qa licet acceptatio illa fuit a ꝓncipio gratia gratis data: tamen poſtq̃ illa ꝑfectio fuit: fruſtra eſſet niſi quantum eſt ex opere quod eſt ibi operatum a deo aliqd ſibi digne & non de cõgruo ſolum debet correſpondere quaſi ꝓmium eius ſed nihil citra deum eſt ſufficiẽs correſpondens ergo ſolus deus fuit aliquid dignum correſpondere. Mi. ꝓbatꝰ ab oĩbus theologis cum illa acceptatio ſupleat uicem uirtutis deifice que uocatꝰ caritas ſolus deus ex condigno debebat correſpondere. Secundo dico ꝙ licet correſpondeat ꝓmiũ ex cõdigno: eſt tamen diſtinguendum ꝑ iſto termino debetꝰ ꝙ aut talis acceptatio ſumitꝰ ꝓ illo priori quod precedit omnem actum elicitum caritatis ſicut ẽ i paruulo uel dormiẽte: uel quando habet actum elicitum meritorium. Primo modo eſt concedẽdum ꝙ ꝓmium cõficitur ex condigno & hoc ex opere operato. acceptatio enim illa gratum faciens a principio fuit gratis data tamẽ poſtq̃ ponitꝰ digna erit aliquo munere quod clarum eſt. acceptatio enim iſta magna dignitas eſt. ꝙ autem aliquis habens aliquam dignitatem non ſit dignus aliquo premio maxime quantum eſt ex opere operato ẽ oppoſitum in adiecto ſicut habere albedinem & non eſſe album ergo illud premium conficitꝰ ex condigno. Dico tamen ꝙ non debetur ſibi per modum debiti & ex condigno quantum eſt ex opere operante qa debitor alicuius nõ ẽ deus. & hoc ex opere operante uſque quo ipſe acceptatus aliqd poſuit de ſuo quod non ponitꝰ pro illo priori quo acceptatio ꝓcedit oẽm actũ. Secũdo mõ dico ꝙ debetꝰ ſibi ꝑ modũ debiti & hoc ex opere operante qa licet a principio acceptatõ fuit gratia. tamen qa elicito actu appoſuit i dei ſeruitio fideliter de ſuo quod debuit. ſ. qd potuit eo fecit opere ſuo ꝙ deus eſſet debitor eius. ſicut ſi aliquis a principio recepit munera libere a domino tñ ſi bene ſeruierit de iure ſibi debentꝰ dum fidelis eſt ſibi ſicut determinat apoſto. ad Ro. iiii. ubi tractat iſtã materiã dicẽs. Ei aũt qui operatꝰ merces nõ iputabitꝰ ſecundũ gratiã ſed ſecundũ debitũ & extendit operantẽ ad actũ operatũ ſeu ꝓprie ſi non adeſſet ipedimentũ. unde ſequitur. Ei aũt qui non operatꝰ. credenti autẽ reputabitꝰ fides ad iuſticiã ſecundũ ꝓpoſitum gratie dei. Vide gloſam ibi & gloſã. v. ca. ſuper illud Ieſtificati ex fide. gloſa ſup illud ad Ro. viii. gratia dei. una etiam dicit quod gratia data & opera ſequentia ambo dicuntur gratia. ſed gratia glorificatõnis iuſte redditꝰ in ꝓmio. Itẽ illud quod correſpondet alicui ex iuſtitia correſpondet ſibi propter opera que fecit. ſed acceptato poſt actũ elicitũ correſpõdet primũ ex iuſtitia. apoſtolus. ſcio cui credidi & certus &c. iuſtus iudex. ꝑ hoc ad formã dubitationis dico ꝙ uerũ ẽ ꝙ repugnãtia uꝭ eẽ ꝙ debetꝰ per modũ debiti ex cõdigno loquẽdo ex cõdignitate q̃ eſt ex opere operante qñ eſt ſola acceptatio ꝓcedens oẽm actum elicitũ imo tunc ſolũ confertꝰ ꝓpter dignitatẽ acceptatõnis & ita ex condigno operis operati non tñ ẽ repugnantia quin conferatur ſibi per modum debiti poſt actum elicitum & ex condigno loquendo de condignitate que eſt ex opere operante qa nõ eſt ſolũ acceptatio ſed appoſuit de ſuo quod debuit apponẽdo. ſ. opus operans. ¶ Sequitur de. vi. ar. ubi patet ꝙ iſta opi. multum differt ab illa que ponit caritatem neceſſario requiri. probo quia ſicut illa que ponit ſpeciem impreſſam in intellectu ponit habitum & actum primum receptum in intellectu & que ponit ſpeciem expreſſam non ponit actum primũ receptum in intellectu ſed ſolum motionem quandã que eſt paſſio & actus ſecũdus ſic eſt de opinione ponente caritatem & de iſta quã po-

no:ſed opiniões de ſpeciebus illis multum differunt a negante ſpeciem ergo & iſta. Itē iſte differunt ſicut ponentes uiſionem glorie & ponentes ſolam motionē obiecti beatifici ſed ille differunt ergo & iſte. Item opinio que dicit caritatem requiri ponit ꝙ caritas non eſt ſolum ratio receptiua reſpectu actus ſed mouet uoluntatem ad exercitium ſui actus & ꝓpter actiuitatem dicitꝰ ignis in ſcriptura. & iſta opinio ponit in uoluntate ante actum meritorium duos actus creatos precedere ſcilicet primum & ſecundum.i.caritatem & ipſam motionem: ſed mea ſolū ponit actum ſecundum precedere ergo differūt. Sed uidetur ꝙ ipſe cōcedit illud quod multiplicare. cōcedit enim ꝙ quedam paſſio ſeu excitatio cauſatur in uoluntate a ſpiritu ſancto: ita ꝙ illa paſſio ſit preuia actui elicito uoluntatis. Tūc arguo Planū eſt ꝙ actio qua excitatur uoluntas eſt actio tranſiens: cāt̄ur enim a.ſ.ſ.& non ab ipſa uoluntate i ſe ipſa. ſed ſecundum regulam phi .ix. meta. tex.cōmenti.xvi.& i.ethicoꝝ ca.i.in actiōe tranſeunte eſt aliqd opatum poſt operationem. ergo aliqd eſt operatum in uoluntate per illam excitationem cauſatam in ea a ſpiritu ſancto & ita habetꝰ propoſitum ꝙ mea opinio ponit aliquem actum ꝑuium ſeu habitum i uoluntate ꝑuium actui meritorio.

¶ RESPONDEO ſicut infra patebit li. ii.di.xiii.&.xxiiii.excitatio obiectiue uel ſpiritus ſancti reſpectu intellectus & uolūtatis ſe habent reſpectu cauſationis ſeu elicionis ipſius actus intelligendi uel uolendi ſolum ſicut cauſa prouocans potentiam ad actum & ita ſe habent in ratione cauſe applicantis potentiam cum obiecto intellectus: intellectus autem ſe habet ſicut cauſa eliciens & ꝑficiens. nunc autem neqꝫ eſt ꝙ in actiōe tranſeunte ꝙ cauſa efficiens producit aliqd operatum preter ſuam operationem. cauſa autē applicans nihil cauſat niſi ſolam opationē. applicās enī nihil facit niſi: ꝙ copulat agēs paſſo uel materie circa quam agit ita ꝙ illa copulatio ē ultimum quod poteſt cauſa applicans & non correſpōdet ſibi aliqd aliud operatū ut manifeſte apparet de uoluntate qñ copulat intellectū obiecto ad qđ ſe hēt habitualiter tunc intellectus ſtatim conſiderat & tñ preter copulatōnē cū obiecto nihil operata eſt uoluntas in eo. Idē patet de applicante ignē ad ſtupā & de cōſimilibus.

¶ Per hoc patet ad argumēta oīa & oīm.

¶ AD primū Thom. qñ dicitꝰ ꝙ requiritꝰ ꝙ forma que eſt diſpō oportet informare. Reſpondetꝰ ꝙ illa motio.ſ.ſ.ut paſſiue recepta in uoluntate informat eā ita uere ſicut caritas. ¶ AD ſecundū eodē mō dicendū ꝙ illa motio paſſio perficit uoluntatem.

¶ AD tertiū qñ dicitꝰ ꝙ non pōt dici ꝙ motio illa ſufficiat ita ꝙ uoluntas ſit inſtrumentū &.ſ.ſ.ut principale agens. dicitur ꝙ imo & quando ꝓbatꝰ ꝙ non qa .in poteſtate inſtrumenti nō eſt agere & nō agere &c. dico ꝙ uerū eſt qñ eſt coactum a principali agēte. Ad.iiii.eodē mō ſicut ad primū &.ii. concedo ꝙ ibi eſt forma informans. eq̄ enī uere paſſio informat ſuū ſubiectū ſicut qualitas. ¶ AD argumēta alioꝝ quādo dicitꝰ ꝙ uoluntas mutatꝰ ergo acquiritꝰ aliqd abſolutū concedo ꝙ illa motio eſt aliqd abſolutum & quādo dicitꝰ ſed iſta motio nō eſt in dormiente ergo &ce. Dico ꝙ deus de potentia abſoluta poſſet ita bene cāre uel continuare illā motionē in dormiente ſicut in uigilante & de potentia abſoluta eſt hic difficultas. ¶ VEL melius pt̄ dici ꝙ alia difficultas eſt quādo aliqs eſt carus deo ꝑ opationē meritoriā & qñ ſine opatiōe ut dormiēs & puulus qa in primo cāu ut dictū eſt ſufficit motio.ſ.ſ.in ſecundo nihil requiritꝰ in eo neqꝫ caritas, neqꝫ motio ſed ſolum ꝙ remanet acceptatio diuina reſpectu actuū ꝓcedētiū & ſequētiū ſicut ꝙ aliqs honoretꝰ a rege qñ nullū opus facit nō requiritꝰ ꝙ hēat caracterem regis in fronte nec quod agat ſed ſufficit ꝙ acceptetꝰ a rege uel ꝓpter opera precedentia uel futura. Hic etiam dicunt aliqui ꝙ nullum incōueniens eſſet ꝙ i dormiente & paruulo baptizato eſſet ſpiritus ſanctus per ſpecialem illapſum & non per ſolam acceptationem extrinſecam & ſaluāt ꝙ propter talem inſiſtentiam ſpiritus ſancti ipſi ſunt cari deo. Ad ſecundum & tertium eodem mō quo ſupra ad primū & ſecūdū.

¶ AD argumenta alioꝝ. Ad ꝑmū quando dicitꝰ ꝙ acceptatio talis non ē per actus ſecundos ut patet in paruulo baptizato Reſpondetꝰ ꝙ neqꝫ eſt: nec etiam per caritatem ſed per ſolam gratam acceptationem & dico gratām in illo cāſu qa nulla merita ꝓceſſerunt quare acceptarentur. ſed aliter in hoc dico de dormiente ꝙ eſt poſſibile ꝙ ꝑ ſpecialem illapſum ſpiritus ſancti acceptetꝰ. Ad

ſecundum concedo ꝙ habet diſpoſitionem
qua acceptetur ad uitam puta quando ſolũ
conſtituitur in ſtatu merendi tunc ſufficit di
ſpoſitio extrinſeca ſcilicet acceptatio diuina
uel ſpecialis illapſus ſpiritus ſancti ſecũdum
alios.quando autem operatur meritorie il
la diſpoſitio eſt neceſſaria ut predictum eſt
& motio ſpiritus ſancti & ꝓpria operatio.
Ad ſecundum eodem modo ꝙ iſta iuſtitia
que aufert iniuſtitiam non eſt iuſtitia que ē
habitus ut puta caritas quo intellectus iſfor-
met: ſed eſt diſpoſitio extrinſeca ſcilicet ac
ceptatio diuina ſicut aliquis honorat̃ p ho
norationem que eſt in honorante non ĩ ho
norato: ut probat philoſophus primo ethi
corum.uel ſi uis habere intrinſeca. Alii dñt
ꝙ locum eius tenet illapſus.ſ.ſ. & quãdoꝗ
tamen illa diſpoſitio poteſt eſſe motio.ſ.ſ.
& bona operatio cõſequens & quando dici
tur niſi illa iuſtitia in acceptato aliqd pone
ret in peccatore realiter remaneret nihil ut
primo Dico ꝙ ꝓpter peccatum non eſt pec
cator factus nihil in genere entis ſed in ge-
nere moris & digni honoris & ideo ad eius
reparationem ut ſit in ſtatu merendi & eſſe
meritorii non reqritur aliquid nouum ſibi
impreſſum ſed ſufficit aliqd quod faciat eũ
dignum ad honorem quem pdidit & hec
eſt acceptatio diuina uel illapſus.ſ.ſ. ſed de
opere meritorio dico ſemper ꝙ reqritur ali
quid impreſſum ſcilicet motio ſpiritus ſan
cti. Ad quartum dico ꝙ nuda uoluntas nõ
eſt principium actus meritorii ſed ut diſpo
ſita motione ſpiritus ſancti. Ad quintum di
co ꝙ in poteſtate noſtra eſt agere ſecũdum
illam motionem uel non agere & illo mõ
ſpiritus ſanctus eſt ĩ poteſtate noſtra. Ad.vi.
&.vii. dico ꝙ illa motio ſupplet rationẽ ha
bitus.

VTrum donum.ſ.ſ. ſit ꝓprietas
conſtitutiua ſpiritus ſancti.
¶HIC quattuor Primo po-
netur opinio que dicit ꝙ non.
Secundo probabitur ꝙ ſic ex
fundamento ſuo. Tertio per Aug. Quatto
per magiſtrum ſententiaꝝ. ¶DE primo
dicunt quidam ut.Durandus:ꝙ non. ga do
num tria dicit:ſcilicet auctoritatem in dãte:
aptitudinem accipiendi in eo cui datur.& li
beralitatem dantis ĩ eo quod dat̃ & cui da
tur.ſed licet prima:& ſecunda poſſent ſalua
ri in ſpiratione.ſ.ſ.tamen liberalitas nõ põt
ſaluari:quia ſpiritus ſanctus procedit de ne
ceſſitate nature.ergo &c. ¶SECVNDO
probo contrarium.quia ſecundum eos ſi ſpi
ritus ſanctus procederet libere poſſet perſo
naliter conſtitui per eſſe donum ſed hoc ē
uerum igit̃ &c.Probo minorem qa quod ꝓ
cedit ſicut amor ꝓcedit modo libertatis ꝓ-
prie participantis ad uoluntatẽ: ſpiritus ſan
ctus ē huiuſmodi qa ꝓcedit ut amor & ne
xus patris & filii. Item neceſſitas cõditiona
ta ſtat cum contingentia & libertate ſimpli
citer ſed pater & filius neceſſario ſpirant ſpi
ritum ſanctum neceſſitate conditionata iõ
enim ſpirãt neceſſario quia intellectus eoꝝ
non oſtendit aliquid cur quare non ſpirant
& ita ſpirant neceſſitate conditionata. De
hoc habetur diffuſe di.ii.ar.iii. Item ſi uolũ
tas eſſet principium producendi.ſ.ſ.cõcede
retur ꝙ.ſ.ſ.eſſet amor ſiue donum formali-
ter ſecundum hoc eſt ergo &cetꝫ.ꝓbationẽ
iſtius minoris quare di.x.p totum & ſpecia
liter arti.ii. ¶TERTIO ꝓbatur p Aug.
vii.de trini.ca.vii.ſic eo uerbum quo filius.
igitur eadem ratiõe eo ſpiritus ſanctus quo
donum ſed filius ſic eſt eo uerbum quo fili
us ꝙ ſunt eadem ꝓprietas formaliter conſti
tutiua filii.Probatio huius minoris quia aut
filius ſic eſt eo uerbum quo filius ſcilicet idẽ
ptice ſolum tunc falſa erit negatiua que ſeq
tur eo:non eſt uerbum quo eſſentia aut for
maliter & quiditatiue & habetur propoſi-
tum aut formaliter appropriate & tunc fili
us erit filius ſolũ appropriate. Probatio con
ſequentie in maiori.qa qua ratione concedi
tur ꝙ filius ꝓcedit in natura intellectuali di
uina ut uerbum quia procedit per modum
intellectus ſecundum quoſdam uel quia ꝓ
cedit in natura intellectuali ꝑma proceſſio
ne eadem ratione concedendum eſt ꝙ ſpiri
tus ſanctus ꝓcedit ĩ eadem natura ut amor.
uel donum.quia procedit per modum uolũ
tatis ſecundum aliquos uel ſaltem ſecunda
proceſſione in natura intellectuali ſicut er-
go eſt de filio ꝙ eo uerbum quo filius eadẽ
ratione concedendum eſt de ſpiritu ſancto
ꝙ eo ſpiritus quo donum. ¶ITEM iſta
conſequentia ponitur ab auguſtino de tri.
capitulo.xviii. ſicut natum eſſe eſt filium a
patre eſſe:ita.ſ.ſ. donum dei eſſe eſt a patre
& filio procedere. ¶ITEM ſecũdum au
guſtinum.ſpiritus ſanctus procedit nõ quo-
modo natus ſed quomodo datus. ſed nõ ē

ueriſſimile q̄ i tam paucis uerbis equiuocet
auguſtinus ergo ſicut accipit ibi natum qđ
ꝓprie & formaliter accipitur ad intra tanq̄
conſtitutiuum filii ita eſſe datum accipietur
ꝓprie & formaliter ad intra tanq̄ conſtituti
uum ſpiritus ſancti. Quarto ꝓbatur p magi
ſtrum ſent. que ſunt idē reduplicatiue ſi unū
conſtituit & reliquum. qa huius ſunt idem
formaliter. ſed ſecundum magiſtrū di. xviii.
c. donum eo. ſ. ſ. quo donum & ecōuerſo er-
go. Dicit enim di. xviii. determinās queſtio
nem ex intentione q̄. ſ. ſ. eo dicitur quo do
num & econuerſo. ¶ ITEM di. xviii. de-
terminat queſtionem q̄. ſ. ſ. ē donum & qa
ꝓcedit a patre & filio & quia donabilis: tūc
arguo magiſter & aug. concedunt q̄. ſ. ſ. pro
cedens a patre & filio eſt donum i quo om
nia dona donanť creature ita concedunt q̄
filius eſt ſapientia genita a patre i qua ſicut
in arte omnes creature repreſentantur. ſicut
ergo filius formaliter eſt ſapientia genita ex
ꝑncipali ꝓceſſione & ars plena rationibus
omniū uiuentium ſecundario & conſecuti-
ue ita ſpiritus ſanctus ex prima ꝓceſſione et
formaliter eſt donum & ſecundario ē dona
bilis creature. Pro iſto aug. iiii. de trini. & al-
legat eum magiſter di. xviii. ſic ait ſicut na-
tum eſſe eſt i filio a patre ita. ſ. ſ. donum dei
eſſe eſt a patre & filio: ꝓcedere ſed in filio ē
natum eſſe conſtitutiuum filii ergo.
¶ ITEM. vi. de trini. ſ. ſ. q nō trinitas: ſed
in trinitate intelligiť in eo quod ꝓprie dici
tur. ſ. ſ. relatiue dicitur: cum ad patrem & ad
filium referť. quia. ſ. ſ. & patris & filii. ſ. ſ. ſed
ipa relatio non apparet in hoc nomine: ap
paret autem cum dicitur donū. donum. cuí
eſt patris & filii. qa a patre procedit & filio:
ſed ſpiritus ſanctus conſtituitur formaliter
correlatiue ad patrem & filium. ergo p eſſe
donum conſtituitur.

VTRVM ueritas quantum ad
illud quod eſt formaliter ſit ali
quid reale. q̄ ſic. quia metha
phiſicus non cōſiderat niſi ens
reale. viii. metha. cōſiderat enī
philoſophus de uero ſicut de ente. ergo.
¶ CONTRA. ſexto metha. tex. cōmēti
ul'mi. dicit phi. q̄ ueꝝ eſt paſſio entis.
¶ HIC q̄ttuor. Pri̇o recitabo opiniones extre
mas. ſ. ponētes ueritatem i intellectu forma
liter. ſecundo oſtendam q̄ quodāmō utraq̄
dicit ueꝝ. Tertio oſtendam q̄ pſtringendo
difficultatem queſtionis q̄ neutra eſt uera.
ſed tertia uia eſt melior ponendo ueritatē
formaliter adequatiōem rei intellecte ad ſe
ipam ut exiſtit in reali ſua exiſtentia. Quar-
to ex his utrum illa adequatio dicit relatio
nem realem uel rationis tantum. ¶ AD p̄
mum dicunt quidam q̄ res uel quiditas (ut
in lumine intellectus agentis nata eſt moue
re intellectum:) eſt formaliter ueritas uel ſal
tem ueritas erit formaliter in ea & non i in
tellectu. Quod ſic ꝓbāt. ſicut unumquodq̄
ſe habet ad entitatem ita ad ueritatem: ſed
entitas rei eſt in ipſa re ſimpliciter & forma
liter. ergo ueritas eſt formaliter & eſſentiali
ter in ipſa. ¶ ITEM perfectius & eſſentia
lius eſt aliquid in eo quod eſt uerum q̄ i eo
quod eſt ſignum ueri: ſed quod eſt i intelle-
ctu diciť ueꝝ qa eſt ueritatis ſignum que ē
in re ergo. &c. ¶ ITEM unumquodq̄ eſt
perfectius & formalius in exemplari q̄ i exē
plato. ꝓbo. nā exēplatum ab exemplari de
pendet & non econuerſo: ſed res eſt exem-
plar ad quod intellectus conformať & exē-
platur ergo &ce. ¶ SECVNDVM ergo
hanc opinionem eſt dicendum q̄ ueritas ꝓ
prie dicta ſe habet ad intellectum in ratiōe
mouentis & non in ratione formantis.
¶ CONTRA iſtud arguunt alii & pro
bant q̄ cauſaliter ueritas eſt in re ſed in itel
lectu eſſentialiter & formaliter. ymo ſequiť
ex argumentis eoꝝ q̄ ſubiectiue eſt i intel-
lectu licet illo termino non utanť: arguunt
enim quando aliqd diciť tale ex ordine ad
aliud: illud unde diciť tale eſt formaliter in
illo ubi ſiſtitur & addo ſubiectiue ſicut dici
tur cibus ſanus in ordine ad ſanitatem que
formaliter & ſubiectiue eſt i animali: ſed ha
bitudo que eſt inter rem & intellectum ſe-
cundum quam res diciť uera ſiſtit & termi
natur in intellectu ergo &c. Minor ꝓbatur.
qa in motione qua tendiť a mouente in rē
motam ſiſtitur in eo quod moueť. ſed i ha
bitudine quam ueritas importat res intelle
cta ſe habet ut mouens: & intellectus ut res
mota & adequata ut de ſe patet. ergo habi
tudo que eſt inter rem intellectam & intel
lectum ſiſtiť & determinatur in intellectu.
Item ueritas eſt formaliter: & addo ſubiecti
ue in eo q̄ paſſiue adequať: & cauſaliter in
eo q̄ actiue adequať: ſed intellectus eſt illđ
quod paſſiue adequatur & res idē qđ actiue
adequat ergo &c. ꝓbatio maioris quia recti

Digitized by Google

tudo eſt formaliter & ſubiectiue in eo ꝙ re ctificatur ergo a ſimili.ꝓbatio mi.qa intellectus paſſiue exemplat̄ & res actiue exēplat ergo &c.res ergo dicit̄ uera uel ueritas cauſaliter & de nominatiue:ueritas in itellectu eſt ueritas formaliter:ſicut ſanitas in medicina ſe habet ad ſanitatem in animali.

¶ AD primum in oppoſitum dicūt ꝙ nō oportet(ubi aliquid habet perfectius rationem entitatis)perfectius habere rationem ueritatis intelligendo de perfectiori formaliter:nam ueritas pfectius formaliter ē in paſſiuo q̄ in actiuo:& tamen paſſiuum eſt impfectius actiuo. ¶ AD ſecundum dicēdum ꝙ in illo quod eſt ſignum eſt formalius ueritas q̄ in eo quod ſignificatur qa formalius eſt in illo quod recipit q̄ in agente. ¶ AD tertium dicendum ꝙ in his eſt que dicūtur reſpectu ad alterum non oportet ꝙ res uerius ſic ideſt formalius eſſe habeat in exemplari uel abſoluto q̄ in exemplato & de p̄ſenti. ¶ SED iſtis non obſtantibus aureo. uidetur ſequi primam opinionem i di.xix. q.tertia arti.ſecundo propoſitione ſecunda. dicit enim ꝙ ueritas ſecundum rationē generalem ueritatis cōſiſtit in ſegregatiōe ab omni ſibi extraneo ſicut aurum dicit̄ ueꝝ aurum quando ſegregatur ab omni extranea mixtione ſed illa ſegregatio extra intellectum non poteſt reperiri niſi in ſolo deo qui eſt ueritas ſubſiſtens. In creaturis enī nō inuenitur equinitas que ſit tātum equinitas niſi in ſolo intellectu & ideo circa medium contra cōmunem opinionem concludit ꝙ ueritas eſt ipſa res itellecta ſeparata & ſegregata ab omni alia re que non ſit illa. Et in tertia ꝓpoſitione ſubdit ꝙ illa non eſt niſi in intellectu obiectiue tantum. Contra primo oſtēdo ꝙ non tangit difficultatem q̄ſtionis quia quod hic dicit̄ ꝙ ueritas non ē eqnitas tantum & ut ſeparata ab omni extraneo ſic accipit̄ ueritas pro ente rei.ſ.equi. Equinitas enim nō eſt niſi equi entitas. ſed hec non eſt difficultas ſcilicet an entitas rei ſit in re uel in intellectu cum notum ſit qđ entitas rei eſt in ipſa re ente:imo eſt queſtio de ueritate de qua loqtur philoſophus ſexto tex.cōmenti.ultimi &.ix.metha.tex. cōmenti.xxi.&.xxii.ꝙ reſpicit ſimul rem & itellectum de qua dicit ꝙ quia tu animal es. intellectus dicens hoc dicit uerum.

¶ SECVNDO oſtendo ꝙ dicit falſum in hoc ꝙ dicit ꝙ ueritas & equinitas que cōſiſtit in ſegregatione ab omni re extranea ē obiectiue in intellectu tantum.quia in quocunq; eſſe ē uerum dſe de aliquibus hoc nō eſt illud.nec econuerſo ymo utrūq; habet itrinſece ſuam per ſe entitatem inter illa pōt accipi ſegregatio ſecundum tale eſſe quia ſegregare non eſt aliud niſi negare unum ab alio & ponere ipſum habeī eē preter aliud & econuerſo. ſed in ſor.iſto & hoc equo ue exiſtunt extra intellectum eſt uerum dicere ꝙ omnia accidentia que ſunt extra entitatē eq huius aut huius ſortis non ſunt eqnitas aut humanitas ſecundum eſſe eſſentie ymo habent aliā eſſentiam hinc inde ergo eqnitas poteſt depurari a conditionibus particularibus & hoc depuratione & ſegregatiōe ſecundum eſſe eſſentie & ſecundum eē reale & ſubiectiuum extra intellectum & non ſecundum eſſe obiectiuum tantum. Confirmatur exemplo infallibili ꝓpria paſſio licet non ſegreget̄ a ſubiecto in eſſe exiſtentie tamen in eſſe eſſentie & qditatiuo ſepat̄ ab eo extra intellectum:ſi enim nullus intellectus eſſet neq; agens cauſas res in eſſe intelligibili obiectiuo neq; poſſibilis intelligens res in tali eē obiectiuo adhuc differt albedo a ſubſtantia margarite ergo falſum eſt ꝙ humanitas tantum habet eſſe depuratum in eſſe obiectiuo. ¶ Confirmatur ratione.qa ſecundum illud eſſe ſecundum ꝙ forma & materia ſunt uere unita ſecundum illud eē reſultat ueritas nature cōſtitute ex his qa ueritas cōſtituti eſt effectus formalis uerorum principiorum conſtituētium ſed generatione ſubſtantiali qua res producit̄ i eſſe ſubiectiuo ſunt forma & materia uere unita ergo in termino generationis ſubſtantialis habetur ueritas que eſt equitas & ad illud eſſe qditatiuum conſeqtur eſſe obiectiue ſicut ad entitatem coloris conſeqtur eſſe uiſibile ſecundo modo dicendi per ſe ut uult philoſophus & cōmentator.ii.de anima.tex. cōmēti.lxvi.De hoc ſatis.q.ii.in prologo.

¶ AD argumentum reſpōdeo ad minorem quando dicit ꝙ ueritas non ſegregatur uel depuratur niſi ut eſt in intellectu tātum ſicut nec equinitas.Dico ꝙ loquendo de ueritate qua res eſt uera eſſentia & quiditas ut puta ueꝝ auꝝ de qua ipſe loquitur : falſum eſt.quia licet equinitas uľ ueritas equinitatis aut aureitatis.&c.non ſegregetur a cōditio-

nibus particularizantibus in exiſtendo ſicut eſt de deo tamen bene depuratur & ſegregatur ſegregatione eſſentie ante ſe in intellectu. Et ideo defecit ymaginando ſolam ſegregatõnem ſecundum eſſe. exiſtentie & eſſe obiectiuum tm̄: quod non eſt uerũ. imo eſt dare tertiam ſegregationem ſcilicet ſecũdum depurationem eſſentie ab eſſentia. Si uero argueret ad difficultatem queſtiõis de ueritate que conſiſtit inter intellectum & rē intellectam: tunc ſibi concederem ꝙ ueritas & talis depuratio non eſt niſi itellectu obiectiuo modo de quo dicet̃ i tertio articulo.

¶SEQVITVR de ſecundo articulo ubi dico ꝙ ueritas poteſt tripliciter accipi. Vno modo materialiter. Alio modo cauſaliter. Tertio mõ formaliter. Primo mõ põt dici eſſe in re ſcilicet materialiter in quantũ res eſt ſibi fundamentum & origo ueritatis & poteſt dici materialiter i intellectu i quãtum fundatur materialiter ſuper actum itelligendi qui eſt intellectu. Secũdo modo poteſt ueritas dici cauſaliter in re in quantum res cauſat ueritatem in intellectu & poteſt etiam dici cauſaliter in intellectu in quantũ intellectus aliquo modo eſt cauſa actus itelligendi in quo relucet ueritas rei hoc dico ſecundum actiuos. Tertio modo poteſt ueritas accipi dupliciter. Vno modo pro rectitudine quam res habet quando ita eſt ſicut eſſe debet ſicut dicimus ꝙ illa ē uera domus quia eſt ſicut eſſe debet. Alio modo ꝑ rectitudine ſiue conformitate uł adequatione quam habet res ut eſt manifeſtatiua ſui apud intellectum. Primo modo eſt ueritas formaliter in re. quia quando domus dicit̃ uera qa eſt ſicut eſſe debet tunc ueritas domus eſt eē domus. unde ſicut entitas eius ē formaliter in re & ueritas ſecundo modo ē formaliter in intellectu. ¶Sequitur de tertio articulo ubi eſt intelligendum ꝙ nõ loquimur in propoſito de ueritate ut ueritas accipitur pro quadam adequatione aut rectitudine quam res habet quando. ſ. ita eſt i eſſendo ſicut eſſentia debet eſſe. quia nõ loquimur de uero quod cõuertitur cum ente: ſed loquimur ſtricte de ueritate put dicit quãdam adequationem aut conformitatem talem que eſt notificatio aut manifeſtatio ſui apud intellectum quo deſcribimus ueritatē enuntiationē quod eſt adequatio rei & intellectus rei in quantum in quibuſdam eſſe cognito & determinatiuo ſeu mãifeſtatiuo ſui ipſius apud intellectum. ¶ET illo mõ accipiendo ueritatem dixit prima opi. in ꝑmo arti. ꝙ quando res in lumine intellectus agentis eſt facta intelligibilis & manifeſtatiua ſui apud intellectum ipa res ſit mouens & adequans ſibi intellectum eſt ueritas formaliter. Secũda opi. dixit ecõuerſo ꝙ actus intelligendi ut eſt adequatus & conformis obiecto ſic conſtituto in eſſe intelligibili & manifeſtatiuo ſui ꝙ in ipſo actu intelligẽdi eſt formaliter ueritas. ¶EGO autē dico ꝙ tertio modo poteſt accipi ueritas non ꝑ illa adequatione aut cõformitate quam importat actus intelligendi ad rem in eſſe cognito uel cognoſcibili ibi ꝑciſe ſiſtẽdo. ſed pro illa adequatione quam ipa res i ſuo eē cognito importat ad ſeipam in ſui reali exiſtentia extra. uerbi gratia. Quãdo cognoſco domum aliquam ſi illud eſſe cognitum qd domus habet in mente mea ſit conforme exiſtentie domus extra tunc conceptus ē uerus. Et illo tertio modo teneo ꝙ ueritas eſt in actu intellectus formaliter non hoc ſic intelligendo ꝙ ueritas formaliter ſit ipa adequatio aut cõformitas ipſius actus itelligendi ad ipſam rem intellectam preciſe. ſed ſic intelligendo ꝙ ueritas formaliter eſt ipa rectitudo aut conformitas quam ipa res ut i itellecta importat ad ſeipſam in rerum natura extra. ¶VNDE hic ꝓbo quattuor cõcluſiones. Prima eſt ꝙ ueritas enunciationis de qua ē difficultas eſt in ipo actu intelligẽdi formaliter ſiue ipa enunciatione aut oratione. Probo qa ſicut ueritas eſt cauſaliter i eo quod ē cauſa ueritatis ita formaliter erit in eo quod eſt uerum. ſed non dicimus ꝙ res enunciata uel intellecta eſt uera uł falſa ſed ē cauſa ueritatis: dicimus autem ꝙ enũciatio ipa aut oratio que ſunt actus itelligēdi ſunt falſe aut uere ergo ueritas ē formaliter in ipſo actu intelligendi. Hãc ponit Anſelmus libro de ueritate ca. ii. querēs a diſcipulo. An tibi uidet̃ ꝙ res enunciata ſit ueritas enuntiationis? Dicit ꝙ non: quia ueritas eſt in primo uero ſicut ſupple quelibet forma ſiue abſoluta: ſiue reſpectiua eſt in eo cuius eſt forma: ſicut albedo in albo & paternitas in patre: ſed res enunciata non eſt in enuntiatione uera. Concludit igitur unde non eſt ueritas ſed cauſalitas eius dicenda eſt quapropter non niſi in ipſa ratione que

Caue ne opinionem sancti Thome ascribas quia ipse non ponit conformitatem hanc per actum intelligendi importari sed per conceptum et terminum actum intelligendi. opinionem D. Thome ... nam ... a mente ... opinio S. Thome non ... conformitatem ... actum intelligendi ... lib. 1. c. 59.

Et hec est opinio Heruei ... q. 3. vide Soncin. 6. met. q. 16. ... 17. et ... q. 16. S. Thome.

tenda eſſe mihi uidet̃ eius ueritas. ¶ SE
CVNDA concl̃o ē ꝙ ueritas ut ē formalr̃
in actu intellectus ñ accipit̃ ſicut actus itel
liḡdi ꝑciſe terminat̃ ad obiectũ ſed ut ſic
ꝯ̃mlat̃ ad obiectũ ut ipm̃ ē in reꝝ natura uł
aptum eſt eſſe. quia cum intelligo niuē eſſe
nigram. actus intelligēdi hic terminatur ad
obiectum: ſed quia aliter terminatur q̃ res
eſt in iſto actu intelligendi eſt falſitas. ergo
a contrario. ideo intelligendo niuem eſſe al
bam eſt ueritas in actu intelligendi preciſe
non ſolum quia intelligit rem. ſed quia in-
telligit eam in conformitate ad ſeip̃am ut
eſt in rerum natura uel nata eſt eſſe. Itē idē
probat Anſelmus ſic ubi ſupra querit que-
ſtionem ſi ueritas eſt in oratione. ut ſupra di
xi. Vide ergo ſi in ipſa oratione aut enun-
tiatione ueritas ſit ipſa ſignificatio oratiōis
aut aliquid eorum que ſunt poſita in diffini
tione orationis. Dicit ꝙ non q̄a ſi hoc eſſet
ſemper oratio eſſet uera quia eadē manent
omnia in enuntiatione diuiſionis. tamen ē
ꝙ enuntiatur & tamen non eſt. eadem enĩ
ponuntur in hac oratiōe ſortes currit & idē
ſignificat̃ ſiue currit ſiue nō. Cōcludit ergo
nihil aliud ſcio niſi cum ſignificat eſſe ꝙ eſt
tunc in ea ueritas & eſt uera enuntiatio. Ec
ce probata eſt concluſio ꝙ ueritas in enun-
tiatione uel in intellectu nō reſultat in actu
intellectus ut terminat̃ ad rem ut cognitā
ſed ut cognita eſt ſicut eſt illud quod eſt.
Tertia concluſio eſt quomodo ex iſtis cōclu
dit Anſelmus: quid eſt ueritas: & uult ꝙ ue
ritas nihil aliud eſt q̃ rectitudo aut cōformi
tas quam res intellecta habet ad ſeip̃am ut
eſt in rerum natura & hoc ſic arguit ibidem
cum ſignificat enuntiatio eſſe ꝙ eſt. recta ē
ſignificatio & cum ſignificat eſſe ꝙ eſt. uera
eſt ſignificatio. ergo idem eſt illi rectam &
ueram eſſe. Et concludit. ergo nō eſt illi alia
ueritas q̃ rectitudo. Tunc loquit̃ diſcipulus
aperte nunc uideo ueritatem hanc eſſe re-
ctitudinem. Nota ꝙ ſillogiſmus anſel. eſt ĩ
tertia figura in darapti niſi ſolum ꝙ maior
& minor ſint particulares ſed quia ſunt pro
poſitiones neceſſarie & in neceſſariis nō ref
ſert enunciare uniuerſaliter & particulariter
ideo poſſunt fieri uniuerſales & tunc ſillo-
giſmus eſt ſine omni defectu. Item cum in
telligo niuem nigram: actus intelligendi eſt
falſus: ſed iſta falſitas nō eſt preciſe. q̄a actus
intelligēdi ē difformis ip̃i exiſtentie rei ĩ ſe.

Sed potius quia illud intellectum quod eſt
in actu iſto intelligendi eſt difforme exiſtē
tie rei in ſe. igitur falſitas non eſt preciſe dif
formitas ipſius actus intelligendi ad rem in
tellectam: ſed falſitas eſt difformitas ipſius
rei intellecte ad ſeipſam extra. Igitur per lo
cum ab oppoſitis. ueritas non eſt conformi
tas actus intelligendi ad rem intellectā: ſed
eſt conformitas rei intellecte ad ſeipſam ex
tra. probatio minoris. poſito enim per poſſi
bile uel impoſſibile. ꝙ actus quo intelligo
niuem eē nigram. ſit difformis & diſcordās
ab exiſtentia rei quocunq; modo uis coarta
re ſi tamen ponamus ſimul cum hoc ꝙ illū
eē intellctum quod intellectu ē quādo itel
ligo niuem nigram non eſſet difforme aut
diſcordans ab exiſtentia ſua quam habet ex
tra nūq̃ poſſimus dicere ꝙ ille actus intelle
ctus eſt falſus. igit̃. patet minor ꝙ ille actus
intelligendi non eſt falſus preciſe. quia ille
actus eſt difformis: ſed quia illud ꝙ eſt intel
lectum eſt difforme exiſtentie rei exiſtentia
Item ueritas eſt adequatio & conformitas
quedam. hoc patet ex communi ſuppoſitio
ne in hac materia: ſed ipſius actus intelligē
di ſecundum ſe ad rem extra non ē adequa
tio aut conformitas: ſed ſi illa eſt ibi hoc eſt
ipſius rei intellecte ad ſeip̃am. extra ergo ue
ritas non eſt in ipſo actu intelligendi in re-
ſpectu ad rem extra: ſed ip̃ius ad ſeip̃am ex
tra. probatio minoris. ſ. ꝙ actus intelligēdi
ſecundum ſe non eſt adequatus aut confor
mis rei extra. q̄a certum ē ꝙ non ē talis ĩ ſe
qualis ē res extra. ſi igitur ē talis qualis ē res
extra hoc erit in repreſentando. ſed confor
mitas que conuenit actui intelligendi in re
preſentando ad ipſam rem ut exiſtit extra
non conuenit ipſi actui intelligendi ſecūdū
ſe: ſed ſolum cōuenit ut ē ymaginatio obie
cti & ut continet obiectum ineſſe intelligi
bili ergo conformitas aut adequatio que cō
uenit ipſi actui intelligendi in reſpectu ad
rem extra nō conuenit ipſi actui intellectui
intelligendi per ſe: ſed ipſi rei intellecte ad
ſe ipſam extra. ¶ PER hoc patet ad ar-
gumenta alterius opinionis quando dicitur
ꝙ ueritas eſt formaliter & ſubiectiue in eo
ad quod ſiſtit̃ & quod adequatur. dico ꝙ ĩ
eo quod adequatur & in quo ſiſtitur eſt fun
damentaliter & materialiter eſt enim fun-
damentaliter ueritas in intellectu ꝑ quãto
actus intelligendi qđ ē fundamentũ quodā

modo ueritatis non tamen eſt in intellectu formaliter.quia non eſt forma formaliter in formans intellectum:ſed ē formaliter I actu intelligendi ut conformis rei intellecte ſecū dum eſſe quod habet extra.Ex iſtis. Quarta concluſio ſeqtur ꝙ ueritas eſt formaliter in intellectu obiectiue non ſubiectiue ita ui delicet ꝙ nō eſt quedam formalis perfectio inherens: ſed obiectiue dicit̄ eē in itellectu inquantum relucet in cognitione ſicut obiectum in ſpecie:quod ſic arguo. illud eſſe qd habet res ut intellecta eſt eſſe obiectiuū nō ſubiectiuum ut ſic:ſed ut dictum eſt ueritas ut ponit̄ formaliter in intellectu eſt rectitudo ſiue cōformitas uel adequatio quam habet ut intellecta ad ſeipſam ut eſt in rerum natura.ergo.ueritas formaliter accepta ē formaliter obiectiue in intelectu.Declaratur.illud quod relucet in actu intelligēdi ut ipm eſt intelligibile ſecūdum quod huius habet eſſe obiectiuum quia licet ſpecies ſecūdum ponentes eam ſit ſubiectiue in intellectu : tñ obiectum cognitum quod relucet in illa in ꝗtum huius eſt tantum obiectiue in intellectu non ſubiectiue ſed in actu uel in ſpecie intelligibili cognoſcendi quo intelligit̄ res ſicut eſt in ſe relucet quedam cōfirmitas rei ſiue rectitudo uel ſeipſam adequatio ut ipſa eſt intellecta ad ut ipſam eſt in reꝝ natura. ergo illa rectitudo ſiue conformitas quam uocamus formaliter ueritatem ē in itellectu obiectiue non ſubiectiue.Itē ad principale. Illud intelligit intellectus quod uox ſignificat:& certum eſt ꝙ uox nō ſignificat actum intelligendi qui eſt ſubiectiue in intellectu: ſed ſignificat obiectū quod ē obiectiue repreſentatū ergo.intellectus intelligit ueritatem non ſolū que eſt ſubiectiue I intellectu: ſed obiectiue.¶ SEQVITVR de.iiii. arti.cum enim ueritas formaliter dicta ſit rectitudo ſiue cōformitas & rectitudo & conformitas ſit reſpectiua reſpectu rectificatoꝝ & conformium. Tūc uidet̄ dubiū.utrum relatio ſit rationis uel realis. Dicunt aliqui ꝙ ratiōis.quod ſic ꝓbant. quod circuit omne genus non eſt ꝓpria res alicuius generis.ſed ueritas eſt huiuſmodi. igit̄ Item ad illud ē philoſophus.vi.metha.tex.cōmenti.ultimi ubi ꝓbat ꝙ uerum & falſum ſunt remouenda a conſideratiōe methaphiſici. per hoc ꝙ ſunt mētis paſſiōes & nō extra oſtēdūt aliā entis naturam. ¶ SED uidet̄ mihi ꝙ ueritas ſecundum ea que dicta ſunt poteſt tripliter accipi. Vnomodo ita ꝙ illa ueritas ſit fabricata ab intellectu ſic ꝙ nullum poſitiuū reale habet cui innitat̄ niſi preciſe ipm actū intelligendi. quia cum dico nihil eſt nihil. uel chimera eſt chimera planum eſt ꝙ iſta ꝓpoſitio eſt uera:& tñ obiectum nullū correſpōdens poſitiuum hētur.ſed ſolum poſitiuum eſt actus intelligēdi. Aliomodo accipit̄ ueritas quando utrūq; extremum ē reale poſitiuum quando intelligo niuem eē albā iſta eſt uera & obiectum eſt hoc poſitiuū reale.ſ.nix alba & alteꝝ extremum eſt reale poſitiuum.ſ.actus intellectus intelligēdi q elicit̄ circa iſtud obiectum.ꝙ enim actus I telligendi ſit qd reale in ſe patet. qa eſt effectus cauſe realis.ſcilicet obiecti uel ipſius itellectus:ſed cauſa realis ſemp habet ꝓ termino aliqd reale & non nihil.Item licet ſcientia ſit quodāmodo ens intentionale.ſ. in repreſentando tamē in ſe & intrinſece eſt res uera aliter non fundaret relationem ad ſcibile ſed certum eſt ꝙ tanta realitate ē actus intelligendi res poſitiua ſicut habitus intellectuales imo magis. quia actus ſūt cauſa habituum. Tertiomō accipit̄ ueritas ut obiectum ē quid reale poſitiuum & alteꝝ extremum eſt ens rationis aut ens intentionale non tamen omnino fictum ſicut chimera: ſed rei correſpondens quando intelligo enſ niuem eſſe albam obiectum eſt quid poſitiuum reale.ſ.nix alba ut tamē comparat̄ ad ſuum eſſe in intellectu preciſe ſic eſt ens rōnis aut eſt intentionale non tamen fictum eſſe:ſed rei correſpōdens. Ad ꝓpoſitū dico ꝙ ſi conſideremus ueritatem primo mō ꝙ ipſa rectitudo aut adequatio aut conformitas que eſt rei & intellectus que uocat̄ ueritas eſt pura relatio rōnis.quod patet qa licet ſecundum aliquos entis ad non ens poſſit eſſe relatio realis quando illud non eſt omnino impoſſibile fuiſſe uel fore:ſed quoddā ens poſſibile ut dicit ꝙ ea que ſunt ad finē ſunt extra di.hoc di.xx.arti.ii.tamē nullus unq̄ dixit ꝙ entis ad nō ens eēt relatio realis.quando ipm non ens includit repugnantiam ad eē cuius ē chimera ergo ueritas habens chimeram ꝓ obiecto eſt relatio rōnis Itē.vi.metha. excludit a conſideratiōe methaphiſici illudens quod eſt ueꝝ. qa eſt mētis paſſio: & quia non ponit extra animam entis naturam:ꝙ nō faceret: ſi ueritas illa di

ceret relationem realem.qa conſideratione
ſua non excludit ens reale ut ibi & infra pa
tebit per.ix.metha.&.v. igiť talis ueritas q̄
eſt preciſe fabricata per intellectum dicit re
lationem rõnis.Si conſideremus ſecũdomõ
ueritatem ſcilicet ut habet actũ intelligendi
p fundamento & rem extra cui actus eſt cõ
formatus p ultimo termino: ſic dico ꝙ ueri
tas eſt relatio rõnis.ꝓbatio.qa inter mẽſura
tum & menſuram eſt relatio realis quando
menſuratũ eſt qd reale ut patet de ſcientiã
& ſcibili.v.meta.tex.cõmenti.xx. ſed actus
intelligendi fundans conformitatem ad rẽ
qñ uidelicet intelligit rem ſicut eſt manife
ſtum quod actus intelligendi eſt qd reale
eque uere ſicut ſcientia ut ſtatim eſt ꝓbatũ
& eque uere eſt menſuratũ ab intelligibili
ſicut ſcientia a ſcibili.igiť.eque uere eſt rela
tio realis hic ſicut ibi.Itẽ inter agens & effe
ctum ẽ relatio realis ut patet qnto metha.
ca.de ad aliqd:ſed iſte actus intelligendi ue
rus quo intelligo niuem eſſe albã eſt effectĩ
ue ab aliquo agente uel a potentia: uel ab
obiecto:nõ curo.igiť.iſte actus uerus dicitur
relatiue relatione reali. Item habitudo que
eſt inter ens reale & ens reale eſt realis.q̃uis
ſecundum aliquos ad non ens non ſit rela-
tio realis:ſed in ꝓpoſito ut dictum ẽ utrũq
extremũ eſt reale.ergo.&ce.Itẽ ſexto meta-
phi.excludit a conſideratione methaphiſici
ueꝝ quod eſt paſſio mentis: nõ tamẽ exclu
dit a conſideratiõe oĩa entia que ſunt in aĩa
quinto.enim metha.cõſiderat de relatione
ſcientie ad ſcibile ſicut de aliis ſpẽbus rela-
tionis &.ix.metha.tex.cõmenti.xvi.cõſide
rat ita bene de actibus itellectus ſicut de ali
is.diſtinguit enim ex intentione actus ĩma
nentes ſicut ſpeculari & huiuſmodi ab acti
bus tranſeuntibus.igiť. q̃tũ ẽ ex parte actus
intelligendi uult pphiloſophus ꝙ habitudo
fundata in eo poteſt eſſe realis. Et certum ẽ
ꝙ poteſt eſſe realis ex parte eius ꝙ terminat
actum intelligendi.cum obiectũ ſit uera res.
igiť.&c. ¶ Itẽ hoc uideť philoſophus ex
intentione determinare.ix.metha.tex.com
menti.xxi.&.xxii. cum enim dixerat in.vi.
ꝙ ueꝝ eſt relinquendũ a cõſideratione ſua.
qa ẽ mentis paſſio & nõ extra &c. Addit ĩ.
ix.ꝙ de uero perſcrutandum.& ponit ratio
nem qa ueꝝ & falſum in rebus ẽ cõponi &
diuidi.& ꝙ ueꝝ ſit in rebus per exemplum
ꝓbat ſic:non enim propter noſtrum eſtima

re te uere album eſſe:tu albus es: ſed ꝓpter
te eſſe album nos ſic dicentes ueꝝ dicimus
ſed ſi ueritas ut fundata in rebus illis.ñ ĩ no
ſtro eſtimare aut intelligere ſed ĩ re extra.ſ.ĩ
ente eſſet q̃dam relatio rõnis nulla iſta eẽt
ſua determinatio.qa non introducereť ĩ cõ
ſideratione methaphiſici.igiť.&c. ¶ Si ue
ro cõſideremus ueritatem. tertiomodo.ſ.ut
ueritas formaliter accepta eſt ipſa conformi
tas aut rectitudo rei ut intellecta ad ſeipſam
ut extra exiſtit ſic dico ꝙ dicit relatiõem rõ
nis.ꝓbo. qa relatio non diciť realis preciſe
ex hoc ꝙ fundať ĩ re:ſed qa fundať modo
reali.genus enim diciť relatiue ad ſpeciem
hoc intelligendo de genere & ſpecie logi-
ce ſumptis.qa genus eſt ꝙ ꝑdicať de pluri-
bus differentibus ſpecie.&ce.ſed licet illa rõ
reſpectiua generis que terminať ad rẽ extra
fundatur in aliquo reali.quia in actu medio
modo intelligendi qui eſt quedam res iſfor
mans intellectũ:tamen quia illa ratio reſpe
ctiua non fundať in actu intelligẽdi modo
reali:ſed ſecundum eſſe intentionale & itel
ligibile ſolũ puta quo intelligo ꝙ eſt uniuer
ſale ꝙ ꝑdicať de pluribus differentibus ſpẽ.
ideo illa relatio quã importat non eſt realis
de hoc di.ii.q.ii.arti.iii.ſed relatio cõformi-
tatis quam importat res ut intellecta ad ſe
ipſam extra licet fundeť in re.ſ.in actu intel
lectus.non tamen fundatur ĩ eo modo rea-
li igiť non eſt relatio realis.ꝓbo minorẽ.qa
cõformitas quã importat res ut itellecta ad
ſeipſam non eſt cõformitas niſi repreſenta
tionis.actus enim talis eſt conformis rei ex-
tra non in eſſendo,ſed ſolum repreſentãdo
ergo conformitas illa non fundať niſi ĩeſſe
repreſentatiuo.ſed eſſe repreſentatiuum in
quantum huius non eſt reale:ſed intentio-
nale aut eſſe ratiõis igiť.patet ꝙ illa relatio
conformitatis non fundať in re modo rea
li:ſed modo intentionali aut rõnali. Item.
phi.ſexto.metha.tex.cõmenti. ultimi entia
in anima indiſtincte excludit a cõſideratiõe
methaphiſici & nõ ſolum illa entia q̃ ſunt
ficta per intellectum: quod non faceret niſi
qa entia in anima in diſtincte omnia ſunt
entia rõnis.qa de omni ente reali eſt ſua cõ
ſideratio:ſed entia que ſunt ĩ anima ſubie-
ctiue informatiue:ſicut actus intelligẽdi &
habitus non ſunt entia rõnis ut ꝓbatum ẽ
ſupra igiť entia omnia ĩ diſtincte que ſunt
in anima put ſunt ĩ anima ĩ eſſe obiectiuo

& intentõnali ut ſic ſunt entia rõnis quod ē
ppoſitū.ſ.ꝙ ueritas aut cõformitas que fun
daſ ſup rem ut mota aut intellecta ad ſeip-
ſam ut erit relatio ratiõis. ❡ SED ut clari-
us uideaſ adhuc inſto cõtra ſecundū mem-
brum.dictū ē enim ſupra articulo tertio con
cluſiõe pria ꝙ ueritas formaliter cõſiſtit ĩ ac
tu intelligēdi:ſed additū eſt in ſecūda conclu
ſione ꝙ nõ in actu ĩtelligēdi ut eſt quedam
res cõformis rei ĩtelligibili extra : ſed quate-
nus in actu ĩtelligēdi relucet obiectiue res in
tellecta ita ꝙ mediãte tale eſſe ĩtellecto fun
daſ cõformitas ſiue relatio actus intelligēdi
ad rē extra que cõformitas diciſ ueritas : tūc
arguo relatio diciſ realis ex modo fundãdi
reali & relatio ratiõis ex modo fũdãdi ratio
nis:ſed p dicta in prima & ſecūda cõcluſione
ueritas nõ eſt formaliter ueritas & cõpletiue
niſi quatenus fundaſ ſup actum intelligēdi
ut in eo mõ ĩtentionali ſiue ratõis relucet ob
iectum.igiſ ueritas nõ eſt formaliter ueritas
niſi accipiēdo ueritatem ut ueritas dicit re-
latiõem ratiõis cuius cõtrarium uideſ dicere
ſcḋm mēbrū iam nouiſ poſitū. Illud ſoluiſ p
omnū argumētorū q̄ pbãt ueritatē eē rlõnē rea
lē pbant.n.ꝙ ſup actum intelligēdi fundaſ
relatio realis.quia actus ĩtelligēdi eſt effectus
realis alicuius cauſe & effectus menſurabilis
ab obiecto ſcibili::ex quo formo talem diſtin
ctionem ꝙ actus ĩtelligendi poteſt dici ue-
rus dupliciter uno modo ueritate cuiuſdam
cõmenſurationis. Alio modo ueritate cõfor
matiõis.uerbigratia quãdo in anima eſt iſte
actus intelligēdi quo ĩtelligo niuem eſſe al
bam iſte actus ĩtelligēdi eſt uerus nõ ſolum.
quia iſte actus ĩtelligēdi eſt conformis rei ex
tra ſecūdum ꝙ in eo in eſſe ĩtellecto modo
ſimilitudinis relucet res ĩtellecta cõformiter
ad ſeipſam extra:ſe ĩ diciſ uerus. quia cõmē
ſuraſ rei extra. actus enim iſte uerus eſt.quia
nec excedit nec defficit circa illud de quo ue
rum.ſed in eodem gradu ſciēdi cū eo quod
ē ſcitum ab eo p hoc ad dubiū ꝙ ueritas for
maliter fundaſ ſup eſſe intelligibile & ē re
latio rõnis:uerum eſt accipiendo ueritatē p
ueritate cõformationis ſcḋm ꝙ famoſe acci
piſ.Sed ne credaſ ꝙ ueritas in actu intelli-
gendi fundata nullo aliomõ ſit relatõ realis
ideo introduxi illud ſcḋm membrū de rlõ
ne cõmenſurationis que ē realis .Et idē põt
dici de rlõne eius quatenus eſt effectus in or
dine ad ſuam cauſam unū ex pdictis omnia

membra illius diſtinctionis de ueritate uni-
co argumento pñt pbari ſic.quia dictum eſt
ꝙ quando ſup actū intelligendi uerum pu-
ta quando intelligo niuē eſſe albã fundanſ
relationes mõ potentie & modo menſurati
in ordine ad obiectum ille utreqꝫ relatõnes
ſunt reales & cauſa eſt.quia fundanſ in re ip
ſa modo reali.rlõ enim mõ potentie funda
tur in ipſo actu intelligendi ut ē realis effec
tus ipſius obiecti agentis & relatio menſura
ti fundaſ in ipſo ut pduciſ in quodã deter
minato gradu & menſurato in eſſendo ĩ re
rū natura.igiſ.quando dr̃ ſup actum intelli
gendi uerꝫ fundaſ relatio ſimilitudinis ſi il
la nõ fundeſ modo reali:ſed modo inten-
tionali & mõ rõnis tūc illa rlõ erit rlõ rõnis:
ſed qñ ueritas accipiſ illo prio & tertio mõ.
ſ.ut cõformitas rei intellecte ad ſeipſam ex-
tra illa rlõ cõformitatis & ſimilitudinis fun
daſ hic in actu mõ intentionali & modo rõ
nis.igiſ.ſic erit rlõ rõnis. ❡ SED contra in
principio tertii articuli dictum eſt ꝙ in pro-
poſito non loquimur de ueritate que eſt in
re:ſed que eſt ĩ enūtiatõne.hic ãt loqueris rlõ
nes reales que fundantur in ſubſtantia actus
intelligendi:& ita in re.loqueris enim de re
latione effectus ad cauſam & menſurati ad
menſurã.Reſpondeo & dico ꝙ hic loquimur
ut dictū eſt de ueritate enunciationis ueritas
enim enunciationis de tribus depēdet unde
licet ab exiſtētia rei extra.ſicut a primo fũdã
mento ueritatis:& depēdet ab actu intelligē
di ſicut a proximo fundamēto:& dependet
ab eſſe intellecto ſicut ab ultimato funda-
mento ſiue ultima rõne fundandi:ſed planū
eſt ꝙ exiſtentia rei extra nõ eſt pximū & p
priū fundamētū ſiue ppria materia q̄ con
ſiſtit in enūciatione ſed actus intelligendi. ue
ritas autem enunciationis qua dico niuē eſſe
albã nõ fundaſ pprie & pxime imo magis
remote ĩ niue exiſtēte alba ſed de proximo
fundatur in actu intelligendi. ❡ PER hoc
ad dubium dico ꝙ uerum eſt ꝙ in principio
tertii articuli excluſi ueritatem que conſiſtit
in re extra.quia eſt remotum fundamentum
ueritatis enunciationis non tamen erat ex
cludenda que eſt circa actum intelligēdi : cū
actus intelligendi ſit proximum funda men
tum & propriū enunciationis:licet eſſe ĩtelli
gibile in eo ſit ultimatū fundamentum ſiue
ultima ratio fundandi.& ita de utroqꝫ erat
loquendū. ❡ EX his apparet declaratio de

una circa quod ē dubium multū.s.quid ē eē ens rationis. Et aliqui ymaginanť ꝙ omnia ſunt entia rōnis eo ꝙ ſunt in intellectu ſicut ſpecies intelligibiles & ſcientia & actus itelligendi: & hoc ē falſum ut ꝓbatū ē in ſecūdo membro illius diſtinctionis de ueritate.

¶ PRETEREA nichil informat ſubiectum reale & realiter ꝑficit niſi ipſum ſit res: ſed ſpecies intelligibiles: & habitus intelligibiles: & actus intelligendi informāt intellectū ſicut accidens ſubiectū & ipſum realr̄ ꝑficiūt ſicut qualitas de prima ſpecie qualitatis licet nō ita ſenſibiliter realr̄ ſicut albedo niuis ergo ſunt res. ¶ ALII ymagināť ꝙ ea q̄ ſunt facta uel ꝑ intellectū uel ficta ingēū ꝑ intellectū ſolū ponunť in quodā eē & non ſunt ī rerū natura nec aliqua res extra eis correſpōdet ꝙ illa ſolum ſunt entia rōnis ſicut ſunt chimera & dextrū in columna & relatō menſure in ipſa menſura & huiuſmodi. & qualia ſunt quedā cōplexa ſicut hec ꝓpoſitō nichil ē nichil. & ēt cōtradictoria ſunt ſimul uera & hmōi. ¶ SED nec hoc ē uerū qa certū ē ꝙ genus & ſpecies nō ſunt ꝑciſe fictitia ſed ſunt intētiones ſcde adiūcte primis: & ꝑ cōſequens eis correſpōdet ſubſtrati & tñ ponūtur entia rōnis. ¶ ET iō dico ꝙ triplex eſt modus ymaginādi ſic ꝙ id eē qđ logicū intelligiť a me. ſcio ei ꝙ genus ē quod ꝑdicať de pluribus differētibus ſpecie &c. & hō uel bos uel quecūqꝫ res intelligiť a me: Tunc dico ꝙ ſicut chimera ut ꝑciſe ē in eē intellecto, ꝙ in tali eē obiectiue ꝙ ut ſic eſt ens rationis ita dico ꝙ genus logicum ut ſic ꝑciſe cōſideraťꝙ(ut in intellectu)nō habet niſi eſſe intellectū ſolum & conſimiliter hō uel bos uel quecūqꝫ res ut preciſe ſic conſideratur ꝙ pro ut eſt in intellectu nō habet niſi eſſe intellectū ſolū. licet hoc ſibi quaſi accidat ꝙ res extra ſibi correſpōdeat: tñ ut ſic preciſe conſiſtit in eſſe intellecto ſunt entia rationis & ſic uniuerſaliter dico de oībus de toto mūdo. Ens ergo rōnis eſt eſſe ens in eſſe intellecto uel ī eſſe intelligibili: uel in eſſe repreſentatiuo q̄ oīa ꝑ eodem habeo. Illud eſt ſatis ꝓbatum ꝑ argumenta in mēbro tertio diſtinctiōis de ueritate. uerum eſt tamen ꝙ entia rationis que ſunt fictitia ſunt in alio gradu entis ſecundum rationem: hec dicta ſunt de ente rationis quod eſt in anima. Entia tamen rationis quedam ſunt que ſequuntur rē extra animam ſed in ordine ad animam ſcilicet q̄ cōueniant rei ſecundū eē intētionale cuiuſmodi ſunt relationes ſecundū dici: Et uniuerſaliter oēs relationes q̄ fundanť in re ſed ñ modo reali de quibus habitū eſt di.ii.q.ii.ar. tertio. ¶ AD argumenta aliorū patet per hoc ꝙ ueritas que eſt relatio modo ſimilitudinis non eſt ueritas que circuit omne genus ſed illa eſt ueritas que conuertitur cum ente de qua nichil ad propoſitum. Ad ſecundum de ſexto metha. cōcedo ꝙ ueritas dicit relationem rōnis ſecundū illum intellectū illius ſexti ut ꝑredictum eſt.

Trum per ſcripturam. Io.xiiii. ego in patre & pater ī me ē cogimur ad ponendū unā pſonā eſſe in alia ſecūdū realem inexiſtētiā. hic quatuor. primo ponā opinionẽ ſubtilium doctorū qui ponunt ꝙ una perſona ſit in alia ſecundū quandā realem inexiſtentiam mutuā & hoc rōne alicu ius partis ſiue primo uel ſaltem ratione totius primo. Secundo oſtendam ꝙ ad aliud attendendo ꝙ plane habetur in euangelio ꝙ non oportet intrare tantam difficultatem ꝙ una perſona ſit in alia ſecūdū realē exiſtētiā. Tertio oñdā ꝙ ex euāgelio uel ſaltem ex dictis ſanctoꝝ circa illud euangelium pōt conuinci ꝙ una pſona ſit in alia ſecundū realem in exiſtentiā ita ꝙ relatio ſit prima rō eſſendi in. ſed eſſentia eſt ultima & cōpleta rō eſſendi in. Quarto ꝑ hoc reſpōdebo ad argumenta in oppoſitū & excludā ꝙ ꝑp hoc nō oportet ꝙ una pſona ſit in alia rōne totius primo: nec ſicut ſubſiſtēs in ſubſiſtēte ut uolunť alii: ſed ꝙ aliqđ ambiat aliud ſecundū ꝙ nichil eſt eius & hoc ambitiōe ſubſtantiali & in exiſtentie ut in ꝓpoſito ē nō intelligibile. relinquiť ergo ꝙ ē in eo aliquo ſui nō relatiōe. qa relatio magis dicit ſeꝑationem & oppoſitiōem q̄ uniōnē. ergo. eſſentia.

¶ AVREOLVS di.xviii.q.i.art.iii. uidetur cōcordare ī hoc ſed nimis dicit. Dicit enī ꝑpōne ſcda. ꝙ talis mutua ī exiſtētia nichil aliud ē niſi ydēptitas eoꝝ in eſſentia q̄ eſt q̄dam res oīno eadem & idiuiſa ab eis: unde uult dicere ꝙ ꝑ hoc pſone tres ſunt una res que ē eſſentia ꝙ una ē in alia hoc ꝑtractat arti. ſecundo. ¶ SED mihi uideť in hoc contrarium. primo. qa. ſi mutua inexiſtentia eſt nichil niſi ydēptitas pſonaꝝ ī eſſentia. ergo in illo mutuo ſibi inexiſtūt in quo ydemptificanť: ſed in pſonalitate nō ydemptificanť

ſed in eēntia ut patet de ſum tri:& fide.ca.
dāpnamus.ubi dicit̄ ꝙ ydēptitas ē in natura
diſtinctio in pſonis.ergo una perſona non ē
in alia:ſed utraq; eſt in eēntia.Itē nos loquī
mur de inexiſtentia reali quā uidere petebat
philippus:ſed in exiſtentia que eſt ydempti-
tas ē rōis tm̄.pbatio.qa exiſtentia mutua di
cit duo.ſ.ꝙ in exiſtit & cui: ſed ydemptitas
nō dicit dualitatem niſi ſcdm intellectum.v
metha.tex.cō.xv.Itē ad hoc ē totus pceſſus
euangelii & gloſa augu.ut patebit arti.iii.ꝙ
ſemp ſupponūt ꝙ que in exiſtūt diſtingunt̄
& uide quomō augu.inducit illud dictū nō
credis.qa ego in patre.&c. Contra Sabelliū
qui negauit diſtinctionem.uide argumētū .
iiii.ſed per ydemptitatem non diſtingunt̄ .
ergo ydemptitas non eſt illa in exiſtētia.

¶PROPTER illa dicūt alii ꝙ relatio ē
rō eēndi in. ¶NEC hoc uidet̄ michi.quia
ꝙ dicit preciſam diſtinctionem priuat ut ſic
unionē & unitatem:ſed relatio inqtū huius
dicit pciſam diſtinctionē,ut habet̄ de ſum-
ma tri.& fide ca.dāpnamus.ut diſtinctio ſit
in pſonis.&c. ¶ITEM ad ex oppoſito di
ſtinguit̄ cōtra eē in:cum ergo in diuinis nō
ſolum ponit̄ ut debet eſſe ad igit̄ .

¶PROPTER qd dicit ſcotus ꝙ hoc qd
ē eē in:cōuenit toti prio.ut primo diſtinguit̄
contra illud qd ē ſcdm partē qd infra pbat .
qa iſte modus eēndi non ē p illum modum
quo natura ē in ſuppoſito uel forma in ma-
teria:ſed ſicut ſubſiſtens ē in ſubſiſtente ſecū
dum hilariū.vii.de tri.c.viii.ubi ſic dicit .n. eē
non ut aliud in alio ut corpus in corpore :
ſed ſic ineſſe ac ſubſiſtere ut in ſubſiſtente in
ſit:ita uero in eſſe ut & ipſe ſubſiſtit: ſubſiſte
re autem toti conuenit primo.ſ.per ſe.ergo.
una perſona ē in alia ratione totius primo .
Et huic alludit. Ambroſius in ymno in pa-
tre totus filius:& totus in uerbo pater.Et ad
dunt ulterius in rñſione ad argumentum ter
tium ꝙ nec eſſentia ē ratio huius inexiſten-
tie nec relatio ſola:ſed utrumq; ſimul . Pri-
mum probant ꝙ non eſſentia. quia tunc pa
ter eſſet in ſe ꝙ ē falſum eomodo quo intel
ligit ſaluator patrem eē in filio & filiū in pa
tre.quia ſic eſſe in requirit diſtinctionem rea
lem.Scdm pbant ꝙ nō relatio.tū qa relatio
nes originis nō ſunt eiuſdem rationis in per
ſonis relatis & ita ſi ille eſſent formales ratio
nes perſonarum eſſendi in ſe inuicem : non
eſſent tunc pſone in ſe inuicē uniformiter qd

ē cōtra predicta.tum qa ſi per īpoſſibile iſte
deus pduceret aliū deū nō eſſet ille deus in
illo.qa ſecūdū damaſcenū ca.y.ſi eſſent duo
dii neuter eſſet in alterius & tū uere eſſet re
latio pducentis ad pductū.igit̄ relatio non
ſufficit.tū in.quia ſi p īpoſſibile due perſone
eſſent ſine origine.ſi tū haberent eandē na
turā cū diſtinctiōe reali:eſſent in ſe inuicē.qa
nō poſſet eſſentia unius perſone eſſe in alia
niſi ipſa q̄ ōino eſt eadē illi eſſentie eēt ī ea :
ſed alio mō eſſendi in & relationes originis
principiātis & principiati.tunc non eēnt. igi
tur.Et addunt ꝙ ex his ſequit̄ cū non ſint ī
pſona niſi eſſentia & relatio ſecundū cōem
opinionē ꝙ ambo erunt tota rō inexiſtētie.

¶HII tertiū pbāt ad qd intelligēdū quo
mō hoc ſit:pōt accipi exēplū in creaturis de
ſimilitudine.nichil enī ē ſibi ſimile: ſed alte
ri:ſimilitudo tū fundat̄ ſup unitatē.v . me-
tha.ca. de ad aliqd nec ergo ſola diuerſitas
relatorū nec ſola unitas fundamēti ſufficit ad
ſimilitudinē.ſed ābo requirunt̄ ſicut una cā to
talis ita hic nec diſtinctio pſone in exiſtētis
& in qua eſt alia nec unitas eſſentie p quam
ſunt in ſeinuicē eſt tota ratio in exntie : ſed
ambo ſimul ſicut tū in ſimilitudine eſt prin
cipalior rō unitas fundamenti q̄ diſtinctio re
latorum fundamentorum.& ſimiliter ī me
diatior ē ita hic pōt poni īmediatior & prīci
palior rō inexñe illius unitas eſſentie q̄ diſtī
ctio pſonarū.Quantū āt ad tertiū dicūt ꝙ il
le modus eſſendi in:non eſt aliquis eorum
modorum quos ponit philoſophus.iiii. phi
ſicorum.tex.cō.xxiii.ſ.formaliter. qa oēs illi
ſunt p hoc ꝙ cōtentū eſt aliqd cōtinentis &
non ecōuerſo uel p hoc ꝙ aliquid contenti
eſt aliquid continentis & non ecōuerſo neu
tra illarum rationum eſt:in propoſito . quia
diuerſitas eſt ibi maior ratio eſſendi in q̄ uni
tas.hic econtra.Exempla tamen illius modi
eſſendi in:licet imperfecte poſſunt adduci .
primo quidem de illapſu eſſentie diuine re-
ſpectu creaturarum ad quem illapſum cōcur
rūt ſimul īmenſitas nature diuīe:& eius ma-
nu tenentia.Circūſcribatur ratio manutenē
tie ita ꝙ reſeruetur ratio illapſus ſeu preſen
tie propter īmenſitatem abſq; ratione con-
ſeruationis ſiue potentie actiue ad manute-
nentiā hoc circumſcripto non erit in eo ſi-
cut in creatura . quia creatura eſt ens manu
tenibile.ergo qñ intelligit̄ pſens eſſe abſq;
hoc ꝙ manuteneat illud:& ſi ſimul pōatur

una natura in pſente:& in illo cui pſens eſt:
tunc erit in eo ſicut deus in deo:ſed nõ inhe
rent᷑: ergo ſicut deus ſubſiſtens in alio deo
ſubſiſtente.aliud exemplũ de anima non in
formante corpus preſente tamen corpori ſi
cut in inſtanti mortis(aut de angelo pſente
corpori non autem informãte:aut de corpo
re glorioſo preſente corpori non glorioſo
uel melius exemplũ eſt:ſi poſſet corpus glo
rioſum:inexiſtere alteri corpori non glorio
ſo eque ſubtili:tunc eſſe in:eſt ſubſiſtentis &
preſentis non per informationem nec per
modum partis ergo.addat᷑ unitas nature &
ſaluet᷑ cum illa intima preſentia ſine in for
matione ſequitur ꝙ unum eorũ erit in alio
ſicut ſubſiſtens in ſubſiſtente.Aliud eſt exem
plum de potentiis anime que & ſi ponant᷑
differre ex patre rei:& tamen eſſe idem eēn
tie anime: tunc una erit in alia.quia in alia
eſt eſſentia anime cui illa potentia eſt eadē:
ſed ſi utrunqꝫ iſtorum eſſet per ſe exiſtens:
tunc in eo erit ſicut in ſubſiſtente principali
ter & erit exemplum eſſendi in.¶ EX om
nibus iſtis exemplis.Sequit᷑ ſecundus articu.
ubi dico ꝙ hec eſt concluſio finalis iſtorum
ꝙ una perſona eſt in alia ut eſſe in:dicit ali
quid ſubſiſtens eſſe in ſubſiſtẽte & hoc per
modum cuiuſdam realis initatis ſcilicet per
modum inſiſtentie uel intimationis uel per
modum circũinceſſionis ſicut ſi ymaginarē
tur ꝙ unum corpus glorioſum intimaret ſe
alteri corpori glorioſo ubi planum eſt ꝙ eſ
ſet in eo ſicut ſubſiſtens in ſubſiſtente.& tũc
ſi cum hoc eſſet eadem natura in utroqꝫ tũc
plane diceretur in eo per circumiceſſionem
Vbi ſine preiuditio uidetur michi.Primo ꝙ
ſi attendamus ad proceſſum euangelii ꝙ nõ
oportet habere difficultatē in queſtione illa
quã habent hic cõmuniter theologi.ſ. ꝙ ſe-
cundum realem inexiſtentiam una ſit ĩ alia
Secundo quia hic nõ debemus querere aliũ
modũ eſſendi in:niſi ad quem cogimur ex
ſcriptura.x.xiiii.philippe non credis. qa ego
in patre & pater in me eſt.illa ſcriptura ñ co
git nos ad ponendum unam pſonam eē in
alia per inſiſtentiam uel circuminceſſionem
que ſit inn tas ꝓprie dicta.igit᷑.&c.ꝓbo per
textum.quia ut ibi patet philippus audiens
xp̄m loqui de patre frequẽter ut patet ĩ illo
capitulo uolebat patrē cognoſcere & dixit
domine oſtende nobis patrē & ſufficit no-
bis:& chriſtus rñdet q uidet me uidet & pa
trem nõ credis.quia ego in patre.&c.
¶ HIC manifeſtũ ē ex queſtione & rñſiõe
ꝙ chriſtus loquebat᷑ ꝙ pr̄ erat in filio & fili
us in patre ſic ꝙ pr̄ cognoſcebat᷑ in filio & e
cõuerſo.ſed aliquid eē in alio(ſicut in quo
congnoſcit᷑)non dicit eſſe in alio p modum
cuiuſdã realis innitatis uel p modum inſiſtē
tie realis:ſed ſolum dicit᷑ eſſe in eo modo
intelligibili ſeu congnoſcibili.ergo &c. Se-
cundo p aug.in quadam omelia ſeu ſermo
ne ſuper illum modum & etiam habet᷑ & a
breuiat᷑ ſuper illũ locum.x.xiiii.in antiquis
gloſis ſuper euangelia ubi augu.dicit ꝙ rñ-
ſio xp̄i fuit ſecundũ cõſuetum modũ noſtrũ
loquẽdi:ſolemus enĩ de duobus ſĩmis di
cere uidiſtis illum:illũ uidiſtis: ſicut igitur di
ctum eſt qui uidet me uidet & patrem.& in
fra ꝙ illi ſit ſimilimus in fine ſermonis con
uertit ſe ad philippũ dicēs nõ credis qa ego
in patre & pater in me eſt : cur in ſimilibus
diſtantiam cupis cernere. Arguo ſic hoc eſt
manifectum ꝙ augu. uult concludere: ꝙ
filius eſt in patre & pater in filio. quia pater
uidetur in filio ſicut in ſibi ſimilimo & ecõ
uerſo:ſed hoc eſſe in hoc ſicut in ſuo ſimilĩ
quo uidet᷑ & repreſentatur hoc non eſt eſſe
in eo mõ cuiuſdam realis innitatis. ſicut eſt
modus quem ponũt iſti ſcilicet ac ſi fingere
mus unum corpus glorioſum ſubſiſteñ ĩ alio
& econuerſo.igit᷑ nichil dictũ.Item aug. ibĩ
dem tractans illud pater manens ipſe facit
opera quid eſt pater in me manens ipſe fa-
cit opera niſi ego ĩ me maneo qui facio ope
ra infra ego inquid & pater unũ ſumus.tunc
arguo hic concedit filium eſſe in ſeipſo ſicut
& patrem eſſe in filio;ſed certum eſt ꝙ filius
non eſt in ſeipſo ſecundũ realem in exñtiã.
ergo non cogimur fingere talē modũ. Item
aug.ibi hoc exponit cõtra ſabellium qui di-
xit eundem eſſe patrem & filium cõtra quē
eſt qđ dr̄ pater in me manens ipſe facit opa
pr̄ enim in me manens dicit diſtinctionem.
Exponit ēt hoc contra arriũ q dixit filiũ nõ
eſſe eiuſdē ſubſtantie cũ patre:ſed minor eſt
patre cõtra quē eſt.Pater in me manet & cõ
cludit aug.ꝙ pater in filio manet ſicut ĩ ſibi
equali.ergo.eſſe in alio ſicut in ſibi equali ñ
eſt eſſe in eo per realē inſiſtentiã.quia unum
equalium non excedit realiter alium:ſed eſt
ſolum ſibi cõmenſuratum.ſed loquitur au-
gu.ꝙ pater eſt in filio ſicut in ſibi equali per
omnia.igitur.&ce.Item augu. ibidem pater

in me manens ipſe.&c.dicit ꝙ hoc dicit xp̄s
ſicut dicit a me ipſo nō loquor.q̄a ſcilicet a
me ipſo nō ſum.ſed a patre ꝑ quē modū pr̄
eſt in filio ſicut dans ſibi eē & op̄ari & cum
ipſo facio.Arguo pr̄ ē in filio ſicut dans ſibi
eſſe & op̄ari:ſed hoc non eſt exiſtere realiter
in eo:ſed eſt eſſe in eo quodāmō cauſaliter.
ſ.ſicut in generante ergo &c. Secūdo uidet̄
ꝙ ſaltē non oportet ꝙ aliquo mō ſit cōcedē
dū ꝙ una pſona ſit in alia ſicut ſubſiſtens in
ſubſiſtente .Primo ex premiſſis ſic una pſo
na eſt in alia ſecundū euangeliū & aug. ſicut
in cognoſcente & ſicut idē eſt in ſeipſo: & ſi
cut unū equaliū eſt in alio & ſicut genitū in
generante:ſed cognitū non eſt in eo in quo
cognoſcit̄ obiectiue ſicut ſubſiſtens in ſubſi
ſtente ſeu ſecundū realē ſubſiſtentiā:ſed ſicut
repreſentatū in repſentāte nec idē eſt ī ſeipſo
ſecundū realē ſubſiſtētiā:ſed ꝑ realē ydēpti-
tatē:nec unū equaliū ſubſiſtit ī altero: ſed ſo
lū eſt in eo ſicut in oppoſito relatiuo:nec ge
nitū in generante:ſed ſolum eſt in eo ſicut ī
principio ꝓductiuo.igit̄.&c. ¶ ITEM eē
in:ſicut ſubſiſtens in ſubſiſtente aut intelligi
tur ꝙ hoc eſt eſſe in.ſic ꝙ induant unā ſubſi
ſtentiā & tunc cōfuſio pſonarū:aut ſicut pſo
ne ſubſiſtentes ſubſiſtentiis diſtinctis & tunc
una pſona nō ē ī alia:ſed ſimul cū alia:& ita
nō ſaluat̄ eē ī. ¶ CONFIRMATVR.
q̄a q̄ hn̄t mutuā ꝑtialitatē adinuicē ſic ꝙ
retinent ſuas ſubſiſtentias proprias.&c. hoc
unū eſt in alio ſicut contentū in continente
illa ſunt ſimul ſimultate.nō excludēte inni-
tatē.quarto enī phiſicorū.tex.cōmenti. xlii.
bene conceditur ꝙ locatum ſimul ē cū loco
ſed illud ſimul nō excludit innitatē ymo lo
catū eſt in loco:q̄a inter locatū & locū: eſt ta
lis ꝑtialitas ꝙ unū cōtinetur ab alio.que ue
ro habent mutuā ꝑtialitatē ſic ꝙ retinent
ſubſiſtētias ſuas & cū hoc unū non eſt ſimul
cū alio ſicut contentū in continēte illa ſunt
ſimul ſimultate excludēte īnitatē.q̄a.v. phi
ſicorū textu cō.xxii.diſtinguit phi. ꝙ aliqua
ſunt ſimul quia ſunt h̄ita adinuicē:aut q̄a cō
cōitant̄ entia.aut q̄a contingua.ſed certe qn̄
duo corpora ſunt cōtigua:aut cōſequunt̄ en
tia:aut h̄ita adinuicē unū neceſſario nō cōti
net̄ ab alio.ideo contingua ſic ſunt ſimul ꝙ
neceſſario unū non eſt in alio.ſed ī ꝓpoſito
ſi una pſona ē in alia:quia hn̄t mutuā ꝑtia
litatē adinuicē ſic ꝙ una ſubſiſtit in alia hoc
tn̄ ſic.eſt ꝙ una non continet̄ ab alia: ut di-
cūt iſti.ergo una ē ſolū ſimul cū alia & nullo
mō ē in ea .Itē ſi una pſona ē in alia ſicut ſub
ſiſtens in ſubſiſtente ita ꝙ ſe toto primo eſt
una in alia & non ꝑ partem.Primo ut iſti di
cunt cōtra Hen.ſed ad hoc ſequit̄ ꝙ in diui
nis compoſitio uel aggregatio qd̄ peius eſt :
ergo male ꝓbatio cōſequētie q̄a iter que eſt
unio & diſtinctio & talis diſtinctio q̄ exclu
dit idētitatē:ibi eſt cōpoſitio uel aggrega-
tio.ex oppoſito.n.ſaluāt ꝙ inter relatiōem
diſtinctā cōtra eēntiam nō eſt cōpoſitio aut
aggregatio.ſed ſi una pſona ſit in alia ſicut
ſubſiſtēs in ſubſiſtēte & nō ꝑ eēntiā pꝛio ſe-
cundū ſe toto pꝛio ibi ē unio & diſtinctio :
patet de ſe & q̄ excludit oīmodā entitatē :
una.n.pſona ſubſiſtēs nūq̄ ē eadē alteri pſo
ne ſubſiſtēti:ergo &c.Dico ergo ꝙ ſi ſolū at
tēdamus ad nuda uerba euangelii & Augu.
ꝙ nō cogimur dicere ꝙ una pſona ſit in alia
ſcd̄m realem circūinceſſionē uel inexiſtētiā.
uerū eſt tn̄ ꝙ ſecundū euāgeliū & Aug. ſatis
clare habet̄ ꝙ in aliis modis eſſendi in una
pſona ē in alia. Vn̄ recolligendo ex p̄miſſis
ea que ſunt dicta in primo dicto iſtius articu
li dico ꝙ omiſſis multis modis eēndi: in tri
bus modis dicit̄ ſcd̄m philoſophiam aliqd eē ī alio
uno mō ſcd̄m eē cognoſcibile ſeu repſenta
tiuū ſicut effectus repreſentat̄ in ſua cauſa:&
hoc habet ueritatē generaliter loquēdo de
omni genere cauſe.Alio mō ſcd̄m eſſe cuiuſ
dā adequatiōis ſicut omnis effectus adequa
tus ſue cauſe dicit̄ eē in ſua cā & econtra: &
hoc ēt habet ueritatē generaliter loquendo
de omni genere cauſe adequate. Tertio mō
ſcd̄m eē cauſalitatis actiue ſicut dicit philo-
ſophus intelligentiā ineſſe ſuo orbi & illud
ē maxime uere ſcd̄m illud phī q dicit ꝙ uult
ꝙ quelibet intelligētia cauſat ſuū orbem &
nō tm̄ motū eius.De hoc libro ſecundo que
ſtione prima arti.primo.Correſpōdēter ſunt
in theologia tres modi ſatis uſitati ſecundū
quos aliquid dicit̄ eſſe in alio.uno modo ſi
cut dicimus omnes res eē ſicut in eēntia di-
uina que eſt ydea & ſimilitudo omnium.Et
iſto modo licet eminentius loquit̄ hic euan
gelium Io. & Auguſtini ꝙ pater eſt in filio
& econuerſo q̄a utrumq; cognoſcit̄ ſicut in
ſuo ſimillimo & hoc ē quod dicit argumen
tum ſecundum ſupra . Alio modo ſicut dici
mus quamlibet creaturam eſſe in propria
ydea ſibi propria & adequata & ſic dicit Io
hannes : licet eminentius ꝙ : pater . eſt in

filio & econuerſo:ſicut in omnino ſibi equa li & hoc dicit tertium argumentum. Tertio modo ſicut dicimus ꝙ oia ẽtia ſunt ĩ prima cauſa effectiua: & iſto modo licet eminenti us proprie dicitur ꝙ pater eſt in filio per ge- nerationem actiuam dans ſibi eſſe &:opera ri:& poteſt concedi etiam econuerſo ꝙ fili- us eſt in patre ſicut in principio a quo acci pit eẽ.& iſte tertius modus ſatis ẽ appropa tus illi mõ quo motus ẽ ĩ mouẽte uel econ tra.& hoc dicit.iiii.ar. ¶ SEQVITVR de.iiii.ar.ubi dico ꝙ licet uerba euan.& aug. nos nõ cogãt ad hoc tñ ex ꝓmiſſis põt cõul ci ꝙ una pſona ẽ ĩ alia mõ eẽndi ĩ p ĩnitatẽ cuiuſdã realis ĩſiſtentie.qa qd ẽ in alio nõ ſo lũ ſicut cõgnitũ in cognoſcẽte:aut ſicut ꝓdu ctũ in ꝓducẽte:ſed ratiõe cuiuſlibet realita- tis ſue dicit̃ eẽ in eo eo p modũ realis inſiſtẽ ti.qa eẽ in alio eſt nõ ſolũ ſcdm eẽ intelligi bile aut ꝓducibile:ſed ſcdm eſſe ſuum reale hoc ẽ idẽ ꝙ eẽ in eo ſcdm exiſtentiã realẽ: ſed ex ꝓmiſſis habet̃ ꝙ ĩ filio eſt pr̃ nõ ſolũ &c:ſed ratiõe cuiuſlibet realitatis ut ſue tam eẽntie q̃ rlõnis ergo.&c.ꝓbatio minoris.pri mo.ꝙ ad relationẽ ymo ꝙ pria rõ eeſſendi in ẽ relatio.ꝓbo.qa ut ſupra patet.x.& Au- gu.ſaluant hic eẽ in.qa ſaluãt hic duo extre ma diſtincta puta duo ſimilia uel duo equa lia:uel duo extrema originis uñ ymaginat̃ ꝙ ſi attendat̃ ad eſſentiã diuinã ꝓciſe ꝙ eſt ibi pura ydẽptitas.ſi uero attendat̃ ꝙ in illa ydẽptitate eſt diſtinctio que tñ nõ ſepat unũ ſimilimũ ab alio oportet ꝙ una ſit ĩ alia.cũ igit̃ diſtinctio prĩo ſit a relatiõibus:ſequit̃ ꝙ rõ.prima eſſendi in:eſt relatio.ꝓbo ꝙ eſſen tia eſt ratio.quia iſta diſtinctio extremorũ ẽ in ſingulari natura.ẽ.n.equalitas fundata ſu per ydemptitatem eſſentie & ſic de funda- tione aliarũ relationũ.Arguo illa que diſtin cte habent aliquid cõe ſecdm illud habent modũ mutuo eẽndi in:inuicem:uerbigratia que cõueniũt in ſuperiori ſunt in eodẽ gene re:que in inferiori ſunt in eadẽ ſpecie:que er go.in ultimata ſignificatiõe habent cõe eſſe ſcdm illud hñt modũ ſingularem eſſendi:I. ſic eſt in ꝓpoſito.ergo &c.ſed iſte modus ſin gularis eſſendi in:ſcilicet ꝙ unũ diſtinctorũ ſcilicet equaliũ uel ſimiliũ inſiſtat alteri cum quadam ydemptitate hoc eſt ex eẽntia.igit̃ licet prima ratio eſſendi in inſit a relatione: tñ & finalis complacentia ſeu cõſtitutiua de qua loquimur rõ eſſendi in ẽ p eẽntiam.qd patet.quia in propoſito loquimur de modo eſſendi in qui uocatur circumineeſſio ſed iſte terminus circumineeſſio ponitur ad denotã dum diſtinctionem unius ab alio & tranſi- tum mutuũ unius in aliud.circum enim di- cit mutuitatẽ & ĩceſſio dicit diſtictionẽ cum trãſitu unius ĩ aliud:ſed eẽntia facit mutuũ trãſitũ diſtĩctorũ ĩ ĩuicẽ iõ ex eſſentia accipit̃ modus eẽndi ĩ:q ẽ eẽ ĩ p circũinceſſionem. Sed adhuc uĩ reuerti dubiũ pricipale.qa rela tio & eſſentia ſimul ſumpta dicũt ſuppoſitũ cõſtitutũ:ſi igit̃ utrũqꝫ cõcurrit ergo.una per ſona ẽ ĩ alia rõne totius & ſicut ſubſiſtẽs in ſubſiſtẽte.Reſpõſio ꝙ relatio & eẽntia pñt eẽ ſimul ſumpta dupliciter.unomõ cõparan do relationẽ ꝓciſe ad eẽntiã ſecũdũ modum quo eſſentia hẽt in una pſona determinata p cõicationẽ actiuã uel paſſiuã & ſic ẽ uerũ ꝙ cõſtituũt ſuppoſitũ.Aliomõ cõparãdo re lationẽ ad eẽntiã ĩ una pſona nõ ut preciſe eẽntia ẽ ĩ illa pſona ſed ut eẽntia in hac pſo na intimat ſeu trãſit ĩ eẽntiã q̃ ẽ ĩ alia pſona & ſic ꝓprie una pſona dr̃ eẽ in alia p circũin ceſſionẽ:& tũc ultra ad dubiũ ꝙ unã pſonã eẽ ĩ alia p hoc ꝙ eẽntia ĩ una ĩtimat ſe eſſen tie q̃ eſt ĩ alia qd ẽ eſſe ĩ p circũinceſſionem mutuã:hoc ẽ ĩqtũ ñ denotat ꝙ una pſõa cõ fundat̃ in aliã:nec ẽt ꝙ una pſona ſolũ ſit ſi mul cũ alia ſicut alterũ eorũ dat̃ ĩtelligi cum dr̃ ꝙ una pſona ẽ ĩ alia ſicut ſubſiſtẽs ĩ ſubſi ſtente utſupra ꝓbatũ ẽ.ideo licet cõcedat̃ ꝙ una pſona ſit ĩ alia rõne utriuſqꝫ.ſ.relatiõis & eẽntie & hoc p circũinceſſionẽ nõ tñ ſic ſubſiſtẽs ĩ ſubſiſtẽte.Et tũc ultra ad aliã ptẽ dubii q̃ eſt de toto deducat̃ ſic & qa qñ dr̃: ꝙ una pſona ĩtimat ſe alteri & ẽ in ea hic ñ põt bñ ſaluari eẽ in:niſi ſimul ĩportet̃ diſtin ctio & ĩdatio ſeu unio:ſed diſtictio & unio non cõueniunt prĩo toti ymo prĩo cõueniũt ptibus:ſcilicet eſſentie & relationi:& ꝙ con uenit toti rõni partiũ nõ cõuenit toti primo ſed cõuenit ſibi mediãtibus.ptibus.ideo pla ne hẽtur ꝙ una pſona nõ ẽ in alia rõne toti us prĩo:ſed rõe ptiũ.Et ideo alius doctor ſco tus cõtradicit ſibi:tenẽdo cõcluſionẽ ꝙ una pſona ẽ in alia rõne totius prĩo:& dicẽdo in notula de relatiõe ſimilitudinis ꝙ ſecũdũ ꝙ eſſe ĩ dicit diſtictionẽ:ſicut relatio ẽ rõ ĩ exñ di:& ſecũdũ ꝙ dicit unitatẽ eſſentia eſt ratio in exiſtendi.quia eo ipſo ꝙ iſte conditiones eſſendi in cõueniunt toti ratiõe partium: ſe quitur ꝙ nõ conueniunt toti primo. ¶ Ali

ud eſt dubium:qua parte eſt una in alia.pri-
mo ſi dicas ꝙ eſſentia : hoc eſt contra prius
dicta.quia dicit̃ ꝙ p relationem prio ſi dica
tur ꝙ p relationem primo:hoc ē cōtra argu
mentū de cōpoſitioue.quia que uniunt̃: &
diſtingunt̃:& non ydemptificant̃ cōponūt
adinuicem.ſed ſi p relationem ſint primo in
inuicem:& relationes nō ydemptificant̃ ad
inuicem:ſed in eſſentia ſolū.ergo male.
¶RESPONDEO: ꝙ quo aliqd ſit ī pri
mo.pōt dupliciter intelligi unomō:ꝙ ly pri-
mo dicat primitatē ordinis ſeu inchoatiōis:
& ſic relatio eſt illud quo prio una pſona eſt
in alia.illud enim ē prima radix uel pria in-
choatio illius modi eēndi.in. ꝙ uocat̃ mo-
dus eēndi in ꝙ primo facit recedere ab ydē-
ptitate & uenire ad inuitatē qđ primo facit
recedere ab ydemptitate & uenire ad inuita
tē eſt diſtinctio quādiu enim aliqua ſunt om
nino eadē nūq̃ ut ſic:ē unū in alio.diſtinctio
aūt eſt a relatione.igit̃.Aliomodo ꝙ ly pri-
mo dicat primā rōnem cōſtitutiuam innita-
tis aut intimationis que uocat̃ circuminceſ-
ſio ut patet primo ſententiarū:& ſic eſt eēn
tia illud quo primo una pſona eſt in alia. p
hoc enim ut dictum eſt ſe intimat una pſo-
na alii:ſecūdum ꝙ habet aliquid cōmune
cum eo:ſed illud ē eſſentia.ſed de prima ra-
tione eſſendi in que ſcilicet eſt prima rō cōſti
tutiua illius intimationis eſt difficultas in p
poſito: Et ideo quantum ad difficultatem
dico ꝙ per eſſentiam eſt una perſona primo
in alia & ſic argumentum de compoſitione
non eſt contra me. Et ſi forte bene examine
tur argumentum illud de agregatiōe:oppor
tebit fidelē quemlibet concedere illomodo
agregationem in diuinis.agregatio enī aut
accipit̃ communiter p quodam cumulo re-
rū q̃ in nullo incidūt p ydēptitatē: & ſic nul
lomō eſt cōcedendū in diuinis.Alio mō ſtri
cte ad ppoſitū ſcilicet.qn̄ aliqua hn̄t talē rea
lē diſtinctionē & oppoſitionē ꝙ ut ſic nunq̃
unū eſt aliud:& ſic oportet quēlibet fidelem
cōcedere aggregationē in diuinis In unitate
enī deitatis ē diſtinctio talis & oppoſitio re-
latiua patris:& filii:ꝙ nunq̄ pater ē filius nec
filiatio eſt pīnitas:ut ſunt oppoſita : & ideo
illud argumentū & ſi pria facie faciat apparē
tiā forte:tn̄ eſt ſolutū.¶PER predicta pa
tet ad argumenta ſcoti.qa utrunq; concurrit
ſuo modo ut ſupra:licet neutrū ſit cā preciſa.
Ad auctoritatē hila.dico ꝙ nō uult dicer̃ ꝙ
ppriē una pſona ſit in alia ſicut ſubſiſtens in
ſubſiſtēte: ſed hoc dicit contra hereticos ad
excludendū concluſionē pſonarū uidelicet;
ꝙ p hoc qd dr̃ ꝙ una pſona ē in alia Debet
dicere aliquomodo ſicut ſubſiſtens in ſubſi-
ſtente:ut excludat̃ ꝙ una non confundit̃ in
aliam.Ad exēpla ſua pōt dici ꝙ probatūt ꝙ
una perſona eſt in alia ſicut ſubſiſtens in ſub
ſiſtente:ſed non probat per hoc unam eſſe ī
alia per circumciſſionem: ſed ſolum ꝙ una
ſubſiſtit in alia per preſentiam uel ſimultatē
ut probatū eſt tertio arti.in.ii.dicto argumē
to ſecundo:ſed de eſſe in alio p circūinciſio
nē qđ eſt eſſe in:quodāmō p quēdā tranſitū:
tn̄ unius in aliū ut habet̃ in fine tertii arti.&
non p ſolam cōcomitantiam aut ſimultatē
loquimur in ppoſito.quare.&c.

IN di.xx.agit̃ de oīpotentia fi
lii ubi quero.an efficaciter poſ-
ſet ſaluari ꝙ filius ſit oīps ē ſi nō
poſſet generare. ¶QVIA
ꝙ nō.quia poſſe generare ē qđ
dā poſſe.igit̃.quod non poteſt generare non
pōt oīa.¶CONTRA:omnipotentia eſt
attributū cōe ſed attri ut a conueniunt oībus
pſonis.igit̃ filius eſt oīpotens. ¶HIC qua
tuor..primo ponā rōnes aliquorum qui hoc
uolūt pbare efficaciter & p rōnes fundatas
ſuper cōes ppoſitiones theologicas:& oñdā
ꝙ ille non concludunt.Secundo ponam rō-
nes aliquorum quas alii reputant efficaces q̄
fundantur ſuper propoſitionem ualde ſpe-
cialem & propriam iſti difficultati.ſ. ꝙ om
nipotentia non diſtribuit p potentia gene
ratiua actiua.iii. oſtendam ꝙ diſtribuit pro
potentia generatiua actiua in aliquo.iiii. oñ
dam qualiter cum hoc ſtat ꝙ filius ſit oīpo
tens:& tamen non poteſt actiue generare.
¶AD primū articulū reputant ſe quidam
efficaciter arguere ſic.oīpotentia reſpicit ſo-
lum ea que non implicant contradictionē:
filium aūt in diuinis generare implicat con-
tradictionē ut ab oībus theologis concedit̃.
quare nō ſequit̃ ꝙ non ſit oīpotens: ſi non
poſſit generare:ſed hoc bn̄ ſequeret̃ de pa-
tre ꝙ non eſſet oīpotens ſi non poſſet gene
rare.¶CONTRA iſtam rōnem arguūt
alii herueus ſic.quia quando dicit̃ ꝙ omni-
potentia eſt illa poteſt a que pōt in omne il
lud quod nō implicat contradictionem:aut
intelligit̃ de illo quod nō implicat contradi
ctionem ſcdm ſe & abſolute:aut de illo. qđ

nõ implicat cõtradictionẽ quo ad iſtũ:ſi pſo mõ:cũ gñare filiũ q eſt deus nõ implicet con tradictionẽ abſolute:alioquin oĩno & cuili bet eſſet impoſſibile gñare talẽ filiũ: ſequiť ꝙ quicũq; nõ habet potentiã generãdi filiũ ĩ diuinis ꝙ nõ ſit oĩpotens:ſi ſcdomõ ſequi tur ꝙ celũ ſit oĩpotens.qa põ t in omĩa que reſpectu ſue uirtutis ĩplicat cõtradictionem. Addũt ergo.iſti aliã rõnem ad ꝓbandũ ꝙ fi lius ẽ omnipotẽs licet nõ poſſit gñare:& ẽ. qa relatio nõ eſt de intrinſeca rõne potentie gñatiue:ſed ſequiť ad eam:ſed ꝑciſis relatio nibus in diuinis nichil remanet niſi eſſentia diuina.ergo oportet ꝙ potẽtia in diuinis ſit ipſa eẽntia diuina:ſed hec eadẽ numero eſt in patre & filio &.ſ.ſ.ergo eadẽ potẽtia nu mero ẽ in iſtis oĩbus)que qdẽ potẽtia põt in oĩa poſſibilia.licet ergo filius nõ generet cũ habeat eſſentiã erit omnipotẽs. ¶ CON TRA .iſta poſitio accipit maiorẽ falſam ut ꝓbať ſupra di.v.q.i.arti.iii.uel ſaltẽ dubiã & opinabilẽ.ergo rõ eius infirma:ideo addunt aliã rõnem dicẽtes omnipotens nõ dř in di uinis que habet potentiã qua põt in omnia; poſſibilia ſub omni reſpectu nato fundari in eẽntia alioqui pater nõ eſſet oĩpš. qa non ha bet potẽtiã ut ſit filius.i.ut habeat eẽntiã di uinã ſub reſpectu filiatiõis ergo oĩpotẽtia in diuinis dř que põt in oĩa poſſibilia abſolute ñ cõtracte.& hoc ꝑciſis ab illa oĩpotẽtia reſ pectibus oĩbus:ſed hoc facto erit cõis filio ſi cut pri.igiť. filius erit eque oĩpš ſicut př licet nõ ĩportet aliũ reſpectũ ad actũ generãdi. qa ut dictũ eſt oĩs reſpectus ꝑſcindiť a formali rõne omnipotentie.¶ CONTRA.iſti re deunt ad oĩp.quam ſupra reprobauerunt.pri mo.qa cũ dicunt ꝙ oĩpotens non dř aliqs. qa hẽt potentiã ad oĩa poſſibilia.qa tũc a cõ trario.pater nõ eſſet oĩpotens.qa nõ põt eẽ filius.qro q̃ eſt cã quare in pře ſtant ſimul:ꝙ ſit oĩpotens & tñ ꝙ nõ poſſet eſſe filius. nul la cã põt dari niſi qa talis potentia includit repugnantiã.qa data quacunq; cauſa quare non poſſit eſſe filius niſi iſta ſola.ſ.quia ĩclu dit contradictionẽ in patre ſequiť ꝙ př non erit oĩpotens.ſi hoc non poſſit.ergo.eadem rõne cũ ipſi(ex hoc ꝙ pater poteſt eſſe oĩpš licet non poſſit eſſe filius)uolunt arguere ꝙ ſimiliter filius põt eſſe oĩpš: licet non poſſit gñare:oportet ꝙ cã huius in filio ſit. qa hoc non implicat cõtradictionẽ:ſed iſtã reproba uerunt ſupra.ergo.redeũt ad illud qd repro-bant. ¶ SEQVITVR de ſecundo arti. ubi qdã arguunt ꝙ oĩpotẽtia non diſtribuit ꝓ potẽtia gñatiua actiua. Primo.qa oĩpotẽ tia in diuinis nõ põt diſtribuere ꝓ potentia formaliter actiua.qa ſi ſic in deo acciperet: oporteret ꝙ in deo eſſet potẽtia calefacti-ua formaliter & generatiua bouis & cuiuſli-bet alterius:ſed potẽtia generatiua actiue di cta in diuinis eſt potẽtia formaliter dicta. er go.potẽtia generandi inquantũ huius nõ ca dit ſub omnipotentia. Itẽ aſſumptũ probať ſic.qa potẽtia nõ diſtribuit in diuinis niſi ꝓ potentia q̃ dicit.pfectiõnẽ ſimpliciter Anſel. enim monologiõ.xv.enumerat omnipotẽ tiã inter attributa q̃ ſimpliciter & abſolute cuilibet ſunt melius eẽ q̃ non eſſe:ſed poten tia gñandi actiue dicta non dicit pfectionẽ ſimpliciter qa tũc eſſet aliqd pfectiõis ĩ una pſona qd non eſſet in alia.igiť. & potentia gñandi non includiť ſub eius diſtributione. Itẽ oĩpotẽtia non diſtribuit niſi ꝓ potentia cuius oppoſitũ eſt in potentia:ſed non poſſe gñare actiue non eſt ĩpotentia ſecundũ oẽs theologos.ergo.oĩpotentia nõ diſtribuit ꝓ potentia gñandi.Itẽ oĩpotẽtia nõ diſtribuit niſi ꝓ poſſibili:ſed oĩa intrinſeca in diuinis ſunt neceſſaria.ergo.&c. ¶ CONTRA. oĩa iſta argumẽta peccãt ex petitione princi pii:uel ꝓcedunt ex falſis.Primũ enim.qa cer tũ eſt ꝙ oĩpotẽtia diſtribuit ꝓ potẽtia forma liter actiua.ſ.ꝓ potẽtia creatiua & huiuſmõi igiť maior eorũ non põt eſſe uera.ergo.ſi ue rificeť maior oportet ꝙ arguant ſic:oĩpoten tia nõ diſtribuit ꝓ potentia gñatiua formali ter:ſicut nec ꝓ potentia calefactiua & hmõi formaliter acceptis:ſed hoc eſt petitio princi pii.ꝓbandũ enĩ eſſet ꝙ eadẽ ratio eẽt utrobi q;:ſed hoc eſt falſum.quia quilibet philoſo phus negaret potentiam calefactiuã formali ter fore in deo:ſed nõ negaret plane poten tiã gñandi cõtineri ſub oĩpotentiis: ſi cõce-deret gñationẽ in deo.Scda rõ ponit qd de bet ꝓbare.debet enĩ ꝓbare ꝙ oĩpotentia nõ poſſet diſtribuere ꝓ potentia gñatiua cũ nõ dicat pfectionẽ ſimpliciter.hec enĩ ꝓpoſitio aſſumpta eſt falſa.qa ſcdm aug.cõtra maxi-minũ ubi eſt patris oĩpotentia ſi nõ põt gña re.igiť.licet augu. ſupponat ꝙ potẽtia gña tiua nõ dicat pfectionẽ.aliter enĩ cõcederet pfectionẽ in una pſona quã nõ in alia. cõce dere tñ uult ꝙ omnipotentia diſtribuit pro potẽtia gñatiua.Similiter tertia rõ debet ꝓ

bare ꝙ non poſſe gn̄are non eſt impotentia hec enim eſt principalis concluſio circa quam dubitatur ſcilicet an illud commune dictū ſit uerum: ſed ipſi aſſumunt hoc ſine alia ꝓbatione igitur peccant.&c. Similiter quarta ratio aſſumit ꝙ omnipotentia non diſtribuit niſi pro poſſibili ut diſtinctum contra neceſſe: & de illo dubitatur utrum omnipotentia poſſit p̄dicari de potentia generatiua que hēt terminum neceſſario ꝓductum .ergo aſſumunt ꝓbandum.igit̄ .&ce. ¶ DICIT aureolus ꝙ oīpotentia nō diſtribuit ꝓ oīpotentia entitatiua.non enim deus eſt oīpotēs q̄a pōt eſſe oīa formaliter.quia ſequeret̄ ꝙ ſi eſſet oīpotens ꝙ eſſet leo & capra.diſtribuit igit̄ ꝓ potentia productiua: ſed ut dicit potentia generandi eſt potentia entitatiua in diuinis(ſicut cū dico nō pōt eſſe animal) & non actiua. ideo cadit ſub oīpotētia. Primo hoc qd̄ dicit ꝙ potentia gn̄andi non eſt actiua reprobat̄.di.v.q.i.arti.i.Secundo cōceſſo ſibi ꝙ ſit entitatiua ſequit̄ ꝙ cadet ſub oīpotentia: probo.quia p eū ꝓpōe.i. īpoſſibile ē euadere qn potentia gn̄andi contineat̄ ſub oīpotentia ſi gn̄are ſit actus potentie eliciti ue: ſed eadē eſt rō quare hoc ſequeret̄ ꝙ claudet̄ ſub oīpotentia ſi ſit entitatiua.igit̄ .poſitio nulla.ꝓbatio minoris.q̄a ſecundū te poſſe gn̄are nō eſt potentia entitatiua ad ſe: ſed reſpectu geniti.poſſe enī gn̄are eſt poſſe eſſe patrē filii ſecundū te: ſed potētia ut eſt reſpectu geniti cadit ſub oīpotentia.q̄a ut ſic dicit habitudinē inter hoc potens & illud qd̄ cadit ſub potentia ſicut & oīpotētia dicit hāc habitudinem in uniuerſali.Item tanta ē oppoſitio ī adiecto ꝙ aliquid ſit genitū & nulla potentia gn̄atiua ſaltē formaliter: ſicut ꝙ aliqd ſit motū ſine potentia actiua motiua igit̄ .neceſſe eſt ibi concedere potentiā gn̄atiuā formaliter: ſed potentia gn̄atiua formaliter precīſa actiuitate adhuc eſt uere aliqua potentia generatiua: ſicut paternitas eſt uere relatio p te hoc p̄ciſo ꝙ nō fundat̄ ī actu elicito.igit̄ ſi ſit potentia gn̄atiua entitatiua & nō elicitiua adhuc erit uera aliqua potentia. & p conſequens inferior ad oīpotētiā. Item phi reprobant motū īttīſecū actiuū ut patet.viii: phi.te.cō.qnti &.vi.ix.xii. ubi hūit ꝓ īpoſſibili mūdū īcipe alia actiōe.q̄a nō potuit incipere p motum ita repugnaret actionem intrinſecā generationi.Sed non obſtante prima poſitione philoſophi.Nos theologi p̄ſcindimus motū & ponimus ꝙ cāre eſt uere agere.igit̄ ſi tu p̄ſcindis a potētia generatiua & generare in diuinis oēm ratiōem agendi & uoces eam entitatiuā nichilominus potentia generatiua que adhuc remāet reſpectu geniti erit formalr̄ potentia generatiua & uere alia potentia ꝓductiua: & p conſequens p te in rōne tua cadens ſub oīpotentia .Item phūs cōcedit deum eſſe cām oīum in triplici genere: ſed in omni genere cauſe cauſa habet potentiam reſpectu cauſati . ergo.ſi patrē quodāmodo cōcedimus eē cām filii uel principiū in eodem genere predicandi concedimus patrem habere aliam potentiā reſpectu filii: ſi.ergo tu ponas ꝙ illa potentia p̄dicandi eſt potētia entitatiua tūc oportebit te concedere ꝙ illa potētia ē aliq̄ potētia principiatiua & ita p te ī rōne habet̄ intētū ꝓpoſitū: ꝙ erit uere alia potētia cōtēta ſub oīpotētia. ¶ TENET .ergo ſcotus ꝙ ſi oīpotētia accipiat̄ reſpectu ſui ꝓprii obiecti ſic nō diſtribuit ꝓ potētia generādi q̄a oīpotētia ꝓpria dr̄ reſpectu poſſibilis & q̄a filius ñ ē ens poſſibile iō potētia generandi proprie ut ſic non cadit ſub omnipotentia : Si uero oīpotentia accipiat̄ ꝓ omnipotentia actiua formaliter ſic etiam omnipotentia penitus non eſt in deo.nō enim eſt in eo calefactiua ꝙ huiuſmodi . Licet cōcluſio ſit uera tñ iſte rationes nō cōcludunt habet̄ ſupra añ op̄.aureoli. ¶ DICO ergo.ꝙ ſi oīpotentia accipiat̄ ꝓ oīpotētia actiua formaliter q̄ nō repugnat deo ſi potentia gn̄andi cadit ſub oīpotētia . ¶ ET de hoc Sequit̄ .iii.arti.ubi ꝓbo ꝙ potētia generādi formaliter accepta & actiue dicta in aliquo cadit ſub omnipotentia.q̄a oīpotētia formaliter accepta & actiue ex ſignificato noīs dr̄ in habitudine tā q̄ adequatū obiectū ad totū illud qd̄ nō īcludit repugnantiā ad fieri aut ꝓduci ergo quelibet potentia actiua que ē reſpectu alicuius nō repugnātis ꝓduci in illo ſaltē cōtinet̄ ſub oīpotentia: ſed potentia generatiua actiue ē reſpectu generabilis cui nō repugnat ꝓduci puta reſpectu filii igit̄ in pr̄e potentia generandi formalr̄ accepta actiue ſub oīpotentia cadit. Itē inferius ꝑticulare cadit ſub ſuo ſuꝑiori diſtributo : ſed potētia generandi ē inferior ad oīpotentiā ſicut ꝑticularis ad uſem diſtributā.igit̄ .&c.Si dicat̄ .ꝙ oīpotentia in deo ñ diſtribuit ꝓ potētia formalr̄ accepta . q̄a tunc potētia calefaciendi eſſet formaliter

in deo:ſed potentia gñandi ē potentia for-
malr̃ dicta.Contra licet uex ſit ꝙ oīpotētia
in deo nō diſtribuit ꝑ potētia formalr̃ dicta
q̄ eſt īpoſſibilis deo qualis ē calefactiua diſtri
buit tn̄ in deo ꝑ potentia formalr̃ dicta tali
que ē poſſibilis deo diſtribuit.n. ꝑ potentia
creandi:formalr̃ dicta.nullibi enī eſt formalr̃
niſi in deo:ſed potētia generādi formalr̃ di
cta ē actiua.& hoc dico ſi ſit potentia forma
liter dicta(ut iſti aſſumūt ipſa ut ſic ē poſſibi
lis deo:ſaltē in aliquo eius ſuppoſito.igitur.
&c.Itē ad principale oīpotētia in deo diſtri
buit ꝑ oī tali potentia.q̄ in rei ueritate ꝑti-
net ad oīpotentiā dei uel alicuius ꝑſone ī di
uinis ergo aīal diſtribuit ꝑ oī eo ꝙ in rei ue
ritate cōtinet ſub eo:ſed potētia gñandi ī rei
ueritate & ēt intrinſece ꝑtinet ad oīpotētiā
pr̃is.ergo &c.& ꝑ conſequens potētia gñan
di cadit ſub ea in pr̃e ꝓbat̃ mior ſic.qa illud
enī in rei ueritate & intrinſece ꝑtinet ad oī-
potentiā quo ablato pr̃ non erit oīpotēs.nec
bigēa riſibile non ꝑtinet intrīſece ad qdita-
tem hoīs.qa ipſo ablato manet qditas hoīs
ſed rōnale ꝑtinet intrinſece.&c. qa ipſo ab-
lato.&c.ſed ſublata a pr̃e potentia generādi
pr̃ non erit oīpotens.qa defficeret ſibi illud
ꝙ eſt natū ſibi cōuenire ex ſua ꝑfectiōe.igit̃.
&c.Ad idē ſic.illud ī rei ueritate & intrīſece
ꝑtinet ad oīpotentiā pr̃is:cuius oppoſitū po
nit īpotentiam in patre. ſed nō poſſe gñare
dicit īpotentiam in patre.ergo potentia ge-
nerādi &c. ꝓbat̃ mior. qa ꝙ pater nō poſſit
generare nō cōtingit eſſe niſi duobus mōis
aut qa hēt illam ꝑfectionē.ſed ē ſub oppoſi
to reſpectui ad actū generandi:ſed hoc falſū
eſt.qa ꝑnitas nō eſt reſpectus importans op
poſitū ad actū generandi.ergo. Aut ꝙ defi
cit ſibi illa ꝑfectio q̄ includit̃ in potētia ge
nerandi & hoc eſt falſum.qa tunc certū ē ꝙ
illud.poneret īpotētiā in deo.Hoc idē aug.
cōtra maximinū.ſi non pōt generare pr̃ ubi
eſt patris oīpotentia . ¶SEQVITVR
de quarto arti.ex ꝑmiſſis.n.dubitatio ē for
tior:cū oīpotentia diſtribuit in aliquo ꝑ po
tentia generādi qualiter filius ſit oīpotens :
cū nō poſſit generare. Ad quod ſciendū : eſt
notandū ꝙ nulla ꝑſona in diuinis ſub ꝑciſa
rōne ſue ꝑſonalitatis puta.Pater ut pr̃ .&ce..
ē abſolute oīpotens ſic.ſ.ꝙ poſſit in oē poſ
ſibile: ſed hoc nō obſtante q̄libet ꝑſona in
diuinis eſt oīpotens ſub ꝑpria oīpotentia ſi
bi debita.qa.ſ.pt in oē poſſibile corńdens

ſue potentie ſicut pr̃ ē oīpotens licet nō poſ
ſit in oē poſſibile:ſed ſolū ī tale ꝙ corńdet
ſue potentie:pōt .n.generare:ſed non pt̃ fie
ri filius licet fieri filiū ſit unū poſſibile.
¶SECVNDVM hoc igit̃ ſunt hic tria
declaranda.Primū ē ꝙ nulla ꝑſona in diuīs
ſub ꝑciſa rōne ſue ꝑſonalitatis puta pr̃.&c.ē
abſolute oīpotens.Scdo ꝙ hoc non obſtāte
q̄libet ꝑſona in diuinis ſub ꝑpria ꝑſonalita
te eſt oīpotens:oīpotentia ſibi debita.tertio
ex his ꝑpoſitū.Primū ꝓbo ſic. qa oīpotētia
abſolute dicta eſt reſpectu oīs poſſibilis cui ī
toto ambitu entis nō repugnat fieri uel pro
duci:ſed nulla ꝑſona ſub ꝑciſa rōne ſue ꝑſo
nalitatis pōt actiue in quodlibet tale cui ab
ſolute nō repugnat ꝑduci uel fieri.nō enī pr̃
ſub preciſa rōne ꝑnitatis & ꝑ ſe ſolū pōt fa-
cere.ſ.ſ.uel totū uniuerſum & tn̄ abſolute lo
quendo illis non repugnat ꝑduci uel fieri :
& eodemmodo dico de aliis ꝑſonis q̄tum
ad ſuas rationes perſonales.ergo nulla ꝑſo-
na ſub preciſa.&c. ¶ITEM illud quod ē
cōmune attributū non cōuenit alicui ſub ꝑ
ciſa rōne ſue ꝑſonalitatis:ſed rōne deitatis
uel eſſentie:ſed oīpotentia ut enumerat an
ſel.monologio:xv.in fine ē attributū.ergo .
&c.Scdm ꝓbat̃ ſic.illa ꝑſona que inq̄tū talis
ꝑſona pōt ut debet in omne illud qd reſpe
ctu ſue potētie nō includit repugnantiā ſiue
illud qd nō repugnat ſit tantū poſſibile tali
poſſibilitate que ē nō repugnātia ad ea ſiue
ſit tale poſſibile qd eſt infinite imꝑfectiōis :
talis ꝑſona inquātū talis ē ops oīpotentia ſi
bi debita:hoc patet.qa ſicut oīpotens abſo-
lute eſt illud qd pōt in omne nō repugnans
ēt ſi ſit finite ꝑfectiōis:ita oīpotēs ſcdm oī-
potētiā ſibi debitā ē q pōt ut debet.&c.Di-
co āt ſi pōt in nō repugnās qd ē tātū poſſibi
le nō repugnātia adeſſe:ad driam celi &alio
rū que poſſunt in ea que nō repugnant eis :
non tn̄ reſpectu eorū ſunt oīpotentia : quia
illa non repugnantia ſunt poſſibilia poſſibi
litate ſubiectiua:non āt poſſibilitate que eſt
non repugnantia.Dico ēt ſi pōt in nō repu
gnans qd eſt infinite ꝑfectionis ꝑp poten-
tiā filii reſpectu.ſ.ſ.non eſſet enim filius oīpo
tens ſi non poſſet in ſpiratione.ſ.ſ.Dico etiā
ꝙ ſi pōt ut dēt qa licet filius ſolus uel pater
ſolus.non poſſunt in productionē creatura
rū:cū ſunt oīpotētes oīpotētia eis debita(qa
pñt ſimul:qa illa potentia eſt eis debita ut
poſſunt ſimul nō quia per ſe ſolū accipio mi

norē.ſed filius ſecundum oēs ſub ꝓpria rōe
qua filius pōt cū aliis pſonis I oē illud quod
reſpectu ſue potentie nō includit repugnan
tiam ſiue ſit poſſibile non repugnās eſſe tan
tū:ſicut creatura ſiue aliqd infinite pfectiōis
ſicut.s.s.igit̄ eſt oīpotens inquantū talis pſo
na:& hoc oīpotentia ſibi debita. Et eodē ar
gumento ꝓbari pōt hoc de.s.s. Ex his ſecū
dum ꝙ filius ſub ꝓpria rōe pſonali ē oīps li
cet nō poſſit nō generare qa nulla pſona in
q̄tum talis pſona dēt eſſe oīpotens ut ꝓbat̄
ex primo oīpotentia abſolute dicta:ſed ſolū
oīpotentia ſibi debita.qua .ſ.pt ut debet in
oē illud ꝙ reſpectu ſue potentie non Icludit
repugnantiā:ſed totū illud pōt filius ſub pro
pria rōne pſonali licet non poſſit generare.
pōt enī cum p̄re ſpirare.ſ.ſ.& cū utroq; facere
creaturā & de nichilo:& de aliquo :& iſta:&
huiuſmodi ſola ſunt q̄ reſpectu ſue potentie
non includunt repugnantiam ſicut facit ge-
nerare ſecundum oēm op̄.igitur.&c.

IN di.xxi.agit Magiſter de di-
ctionibus excluſiuis additis iſti
termīo deus:ut dicendo deus ē
ſolus deus:ubi q̄ro :an demon
ſtratiua rōe poſſumus probare
dei unitatem. ꝙ non .quia eſt articulus fi-
dei.Fides aūt non recipit demonſtratōnem.
¶ CONTRA:vii.phi. textu cō .iii.iiii.v.
vi.vii.viii.phiſicorum textu cōmēti. xxxiii.
& fere hoc p totū ꝓbat ariſtotiles demōſtra
t rone naturali ꝙ ē deuenire ad unā primam
cām & illā uocat deū.&.xii.metha.textu.cō.
xxix.xxx.ꝙ fere p totū:igī &c. ¶ HIC tria
primo.inq̄ram an rōnes phōrū ad hoc ꝓban
dum cōcludant. Scdo an rōnes theologoꝝ
cōcludāt. Tertio ponā unā rōnem q̄ uidet̄
cogere.Ad primū ponit̄ rō phī.vii. phi.tex.
cō.iii.iiii.v.vi.vii.viii.& .viii. phīcorū tex.cō.
xxxiii.& fere p totum ꝙ in mouentibus &
motis nō eſt ꝓcedere infinitū.ergo eſt dare
unū primū motorē:ſed prius motor ē deus.
ergo.&c.Itē.xii.metha.tex.cō.xlix.uult ꝙ I
eadem ſpē nō ſunt diuerſa niſi pp materiā:
ſed in deo nō eſt materia.qa eſt actus purus
xii.metha.tex.cō.xxxviii. igit̄.&c. Itē p̄io
ethicorū.ca.i.ꝓbat ꝙ n̄ pōt eē niſi unū opti
mū.ſcdm cōmētatorē.qa ſi eēnt duo.neutrū
eēt optimū.ſed ſecūdū oēs deus ē optimus.
igī &c.Itē auic.v.me.c.viii. ſi ſint duo neceſ
ſe eē:igit̄ cōueniunt in neceſſe eſſe: ſed diffe
runt in aliquo.qa ſunt duo:aut igit̄ differūt
aliquo qd ſequit̄ neceſſe eē:quod nō eſt. qa
ſi cōueniūt in neceſſe eē cōueniūt I omni eo
quod ſequit̄ ad neceſſe eē ſicut ſortes & pla
to.quia cōueniūt ineſſe hominem ideo cō-
ueniūt I oī cōſequēte ad hoīem:aut differūt
ex alia cauſa priori que p̄cedit neceſſe eē qd
nō eſt.qa tunc illa nō erunt neceſſe eſſe ſim
pliciter.qa neceſſe eē ſimplr̄ nō habet cām.
Item neceſſe eē ex ſe determinat̄ ad eē: ſed
qd ex ſe determinat̄ ad eē hēt ſingulare eē:
ergo oē neceſſe eſſe hēt ſingulare & p cōſe
quēs tm̄ unū neceſſe eſſe. Itē multitudo ꝓce
dit ab uno ſecūdū ꝓculū ꝓpōe.v.& ſecundū
dyoniſiū ca.v.de diuinis noībus oīs multitu
do pticipat uno:ſi.ergo ſint duo hērent aliā
unitatē non ſubiectiuā.qa illa ſolū accidenti
bus cōuenit:nec generis nec ſpēi:qa deus nō
eſt in genere nec in ſpecie:nec analogie : qa
tali unitate uniuerſaliter unū eſt pfectius &
reliquū Iperfectius:& ita unus deus eſt Iperfe
ctus :nec dicunt plures unitates niſi numera
les:igit̄ ābo erunt unus deus numero. Item
oēs cōcedūt ꝙ deus ē primū ens:cui oīa attri
buunt̄ aut igit̄ illud cui oīa attribuuntur eſt
unū uel plura ſi unū hētur ꝓpoſitū. ſi plura
tūc ens dictū de illis hēt aliā unitatē: n̄ gene
ris:nec ſpēi.qa ens nec eſt genus:nec ſpēs.iii.
metha.tex.cō:x.&.x.tex.cō.vi.qa nulla dr̄ia
poteſt eſſe extra conceptum entis.igit̄ dictū
de illis hēt unitatē attributiōis aut.ergo.erit
attributio ad unum uel ad plura & arguitur
ut primo I infinitū.Item multitudo nō pōt
eſſe primū in entibus.quia multitudo eſt ſe-
cunda ab uno ſcdm ꝓculū ꝓpoſitiōe quinta
hanc ꝓpoſitionem ꝓbat ipſe:qa nō p̄cedit
unitatem:ſed ſequit̄ qa oīs multitudo ptici
pat uno:ſed quod ſequit̄ aliud ſic ꝙ partici-
pat ſuū eē ab illo:ipſum ab illo ꝓcedit.ergo
oīs multitudo ab uno.Item oīa ordinant̄ in
deū ut in finē:ſed de rōne finis eſt unitas.xii.
metha.tex.cō.lii.igit̄.&c.Itē ſi eēnt duo dii
in aliquo cōuenirent & in aliquo differrent:
& nō ſcdm idem igit̄.cōpoſitio. ¶ ITEM
uel alter erit inſufficiens:uel alter ſuperflue-
ret.qa ſi unus haberet omnes pfectiones:al-
ter ſuperflueret ſi unus non haberet oēs per
fectiones eſſet inſuffitiens. ¶ SEQVI-
TVR de ſecūdo articulo ubi ꝓbo ꝙ ille rō
nes nō demonſtrant qa ad primā poſſet dici
ꝙ nō requirit̄ ꝙ primū mouens ſit infinitū
in pfectione:ſed in duratione & ad hoc ſuf
ficit aliqua intelligentia eterna que ſit finite

Digitized by Google

pſectionis ſicut celū & motus eius im̄ licet p
bet̄ unitas primi motoris non pbat̄ unitas
dei q in rei ueritate eſt īfinitus in pſectione.
Ad ſecundū ēt poſſet dici ꝙ non ē demōſtra
tum ꝙ nō pn̄t eſſe duo dii īdiuidui uel que
cunqꝫ alia indiuidua niſi pp materiā.poſſēt
.n.multa eſſe in eadē ſpē ſine materia ut di
cit ar.pa.de anglis.ꝙ nō ſunt multi angeli ī
eadē ſpē qa non hn̄t materiā error. Ad terti
um dicunt aliq ꝙ eſſe optimū eſt dupl̄r uel
poſitiue ſicut dicit̄ ꝙ aīa chriſti ē nobiliſſima
uel negatiue:ſicut ſi eſſent duo albiſſimi qa
haberent ita īenſe albedinē ſicut hīj poſſet
tunc negatiue uterqꝫ poſſet dici albiſſimus.
ſ.ꝙ nullus eſſet ita albus ſicut alter uel uter-
qꝫ accipiendo uero.ſ.optimū poſitiue uerū ē
ꝙ uni ſoli cōuenit ſed negatiue nō eſt uerū.
ſed adhuc nō ē demōſtratū ꝙ ē unū optimū
poſitiue.Sed adhuc reſtat pbandū ſed bene
cōcedo ꝙ poſſent eſſe multi negatiue & nul
lus eſſet ita bonus ſicut ipſi.tn̄ rō non cōuin
cit.¶ CONTRA.eſſe albiſſimū ē eē poſi
tiuū.ergo ſi ſint duo albiſſima ſunt duo op-
tima poſitiue.pptet quod poſſet aliter dici
ꝙ eſſe duo optima eiuſdē ſpēi nō eſt incōue
niens.poſſibile enī eſſet eē duos hoīes quorꝫ
uterqꝫ pticipares magnitudinē ſecūdū eſſe p
fectiſſimū quod poſſet cōpetere hoī:ſed ꝙ eſ
ſent duo optima dn̄a ſecūdū ſpēm : eſſet im
poſſibile.qa ex quo differūt ſpē unū neceſſa
rio excederet aliud & illud excedēs neceſſa-
rio eſſet optimū.Et ideo q teneret ꝙ nō poſ
ſet demōſtrari unitas dei melius forte tene-
ret tenendo ꝙ eſſent duo indiuidua.q.eiuſ-
dē ſpeciei ꝗ ꝙ eſſent duo dii differētes ſecū
dū ſpēm.Et iſta rn̄ſio apparentiā hr̄et bonā
ſi neuter ſimpl̄r eſſet oībus modis īfinitis ut
īfra ar.iiii.īfinitas dei nō adhuc demōſtrata ē
Ad hoc di.xliiii.ar.ii.q̄re &ce.Ad quartū p̄t
dici ꝙ illa neceſſe eſſe nō differēt neceſſitati
bus p̄cedentibus uel ſequentibus ſed ppriis
ſingularibus neceſſitatibus:ſicut due aīe itel
lectiue differūt ſuis ſingularibus. hec reſpon
ſio non ē oīno ſufficiens.ut.iii.ar.melius pa
tebit in rn̄ſione ultimi argumenti ſcoti. Ad
quintū dici pōt.ꝙ neceſſe nō determinat̄ ad
eē ſingulare qa ſcd̄m ꝙ mō ponimus deus ē
neceſſe eē:non tn̄ determinat̄ ad eē ſingula
re ſubſiſtēdi.ſunt.n.multe pſone. Vel meli
us p̄t dici ꝙ licet neceſſe eē determinet̄ ad
eē neceſſariū tn̄ non determinat̄ ad eē ſin-
gulare neceſſariū . qn poſſet eē cum alio &

ita poterunt eē multa neceſſe eē. Ad ſextum
cū.n.pbat̄ ꝙ multitudo nō p̄t eē primū ī ali
quibus ē cōcedendū ꝙ uerū ē de multitudi-
ne cāta ſcd̄m ꝙ oīs multitudo cāt̄ur ab uno:
non tn̄ ē uerū de multitudine nō cāta.tn̄ di
ceret̄ ꝙ ſicut ſunt duo dii ſi eēnt p ſe entes
& neuter cāret̄ ab alio: ita multitudo eorꝫ
eēt p ſe:& talis multitudo non cāta poſſet
dici quoddam primū in entibus. Ad auctori
tatem pauli que eſt.viii.argumentum dicen
dū ꝙ uerum ē de facto ꝙ unum ē primum ī
numeris ſed ꝙ contrarium non poſſit for-
ma de poſſibili adhuc non eſt demonſtra-
tum.Dices ꝙ in.xii.metha.tex.cō.xxix.xxx.
& fere p totū eſt demonſtratū plures nō eſſe
deos qa impoſſibile ē eſſe plures principes.
Rn̄deo & dico ꝙ nō ſequit̄ : pluralitas prin
cipatuū ſi ſint duo dii qa ſi ponerent̄ duo ī
diuidui dii quorū unus eſſet eque pfectus ſi
cut alius & ecōuerſo oīno haberēt ex natu
ra ſua cōcordē uoluntatē reſpectu totius uni
uerſi & ita principatus eorū eſſet unus ſicut
& modo ponimus ꝙ:tres pſone hn̄t opa in
diuiſa licet ſuppoſita diſtinguunt̄ & id̄ con
ueniret ſi eſſent abſolute diſtincta dummō
ex natura ſua hērent unicā & cōcordē uolū
tatē igit̄ ſic in pposito.Ad.vii.pōt dici ꝙ ñ
haberent.unitatē in ente niſi uocis tantum:
nec generis:nec ſpēi nec analogie nec unio
nis qa ſe totis differunt.Ad.viii.pōt dici ꝙ li
cet de facto oīa attribuant̄ uni ſecūdū:tn̄ nō
ē demōſtratū qn de poſſibili eē poſſet multi
dii ſine attributōe unius ad alterū:poſitis.n.
duobus diis ſi tamen eſſent naturaliter con
cordes & equaliter naturalr̄ ſine attributio
ne in inuicē adhuc ſaluaret̄ bona diſpoſitio
entiū & principatuū.Ad nonū poſſet dici ꝙ
different ſolū ſuis ſingularibus :ſicut due aīe
ſepate differūt.Ad decimū p̄t dici ſicut ſupra
dictū ē ad ſeptimū.Ad undecimū dico ꝙ nō
ſuperfluerent qa ſicut mō de facto ponimus
tres pſonas:& tn̄ ſancti concedunt ꝙ ſi eſſet
unus ſolus deus ſuppoſitū abſolutū: puta ſo
lus pr̄ ad huc eſſet oīpotens : & poſſet oīa q̄
oēs ſimul.Et tn̄ nō dr̄ ꝙ illa trinitas ſupfluit
qa reddit̄ rō a ſanctis:qa licet unū ſuppoſitū
ſit p ſe oīpotens tn̄ aliūde.ſ.pp ſeruilecā bea
titudīem neceſſe ē talis emanatio qa nullius
rei ſine pari iocūda ē poſſeſſio:Eodē modo.
diceret̄ in pposito ſi eſſent duo dii indiui-
dui:ꝙ uterqꝫ eſſet oīpotens:tn̄ illa pluralitas
requireretur pp beatitudinem. quia beatitu

do nõ põt eẽ ſine pi & ſocio. ¶ SEQVI
TRR de tertio articulo:ubi alii.ſ. ſcotus ea
dẽ cõcluſione ꝓbant aliter p̄rio ex p̄te itelle
ctus infiniti ſic:itellectus infinitus cognoſcit
quodcũq; itelligibile quantũ ẽ in ſe cogno-
ſcibile:igr ſi ſint duo dii unus cognoſcet aliũ
quantũ ẽ cognoſcibilis in ſe.hoc ẽ ipoſſibile
igit̃ &c.ꝓbatio ipoſſibilitatis. qa aut cogno
ſcit aliũ p eſſentiã aut non:ſi nõ:& ipſe ẽ co
gnoſcibilis p eſſentiã:ergo nõ cognoſcit ip-
ſum q̃tũ eſt cognoſcibilis deus.n.non pfecte
cognoſceret creaturã q̃tũ ẽ cognoſcibilis niſi
ipſam cognoſceret p eſſentiã uel ipſius crea
ture uel p eſſentiã ipius dei.Si p eſſentiã:aut
p eſſentiã deo cogniti.quod nõ eſt . qa tunc
actus dei cognoſcentis eſſet poſterior na-
turalr eẽ dei cogniti:& ita deus cognoſcens
nõ erit deus.Quod ſit naturalr poſterior pro
bat̃.qa certũ eſt ꝙ ille actus cognoſcẽtis erit
idẽ ꝙ deus cognoſcens & ita nõ erit idẽ cũ
alio deo cognito:ſed ois actus q nõ ẽ idem
obiecto cognito ẽ poſterior ipſo:igit̃ erit po
ſterior deo cognito: Aut p eſſẽtiã dei cogno
ſcentis q̃ ſimilima eſt illi quod nõ ẽ.qa tunc
unus deus itelligeret aliũ i rõne ſpẽi cõis utri
q; & tunc nõ itelligit ipſum pfectiſſime nec
p cõſequẽs ẽ deus:qa cognitio alicuius in ſili
cõi nõ ẽ pfectiſſia cognitõ ĩtuitiua ipſius rei i
ſe. ¶ ITEM arguit̃ a p̄te itellectus ſic. itel
lectus nõ p̄t hr̃e duo obiecta adequata i uni
ca intellectiõe quod patet. qa terminus ade
quaret̃ alicui obiecto quo abſtracto nõ mi-
nus adequaret̃ & q̃etaret̃ qa.ſ.in alio obie-
cto adequato & primũ ita erat fruſtra : ſed ſi
ſint duo pii erunt duo obiecta adequata :&
reſpectu unius intellectiõis. ꝓbatio minoris
qa uterq; deus acceptus p̄t intelligere ſeip̃m
& aliũ deũ ſociũ:& ita hẽt duo obiecta ade
quata:& certũ eſt ꝙ unus deus p ſe acceptus
non p̄t hr̃e niſi unicam dn̄iam a ſe : qa tunc
non eẽt deus igit̃ ſi ſint duo dii erũt duo ob
iecta adequata reſpectu intellectionis.Item
ex p̄te infinite uoluntatis arguit̃ ſic.uolũtas
infinita q̃ eſt recta diligit unũ quodq; diligi
bile q̃tum diligibile.ergo uolũtas unius dili
ligit aliũ deũ ĩfinitũ:ergo qa ipſe ẽ diligibilis
i ĩfinitũ:cũ ſit bonũ in infinitũ:ſed hoc ẽ ĩpoſ
ſibile ergo ĩpoſſibile ẽ eẽ duos deos.ꝓbatio
minoris:qa ille deus diligẽs:plus diligit na
turalr ſe ipſum q̃ alium deũ:licet.n.naturalr
plus diligat eẽ ſuũ q̃ eſſe alterius:cuius nõ ẽ
pars nec eius effectus:igit̃ ille plus diligit ſe
q̃ aliũ deũ.ergo nõ diligit aliũ in infinitum
Itẽ aut unus deus utit̃ alio deo & tunc hẽt
uolũtatẽ inordinatã:aut fruit̃ & fruit̃ ſe . er
go beatus in duobus obiectis quorũ neutrũ
dependet ab alio:ſed hoc eſt impoſſibile.ꝓ
batur.quia altero eorum deſtructo nichilo-
minus eſſet beatus:ſcilicet bonitate propria
ſed nullus beatificat̃ i aliquo quo deſtructo
nichilominus ipſe ẽ beatus.ergo nõ beatifi
cat̃ i illis duobus obiectis.Item ex parte bo
ni infiniti arguitur ſic.uoluntas poteſt ordi
nate appetere magis bonum & magis ama
re magis bonũ:ſed ſi ſint duo bona infinita
plus habent bonitatis q̃ unum infinitũ igit̃
uoluntas põt ordinate plus amare utrũq; q̃
unũ & p cõſequens in nullo uno infinito q̃e
taret̃.hoc ẽ falſum.qa cõtra rõem boni ĩfini
ti ẽ ꝙ nõ ẽ quietatiuũ cuiuſcũq; uoluntatis.
¶ ITEM a parte potentie infinite arguit̃
ſic.nõ poſſunt eẽ due cauſe totales eiuſdẽ pri
me reſpectu eiuſdem effectus:ſed hoc ẽ ſint
duo dii qa uterq; ẽ potentia ĩfinita igit̃ &c.
ꝓbatio maioris.qa ſi idem effectus haberet
duas cãs totales igit̃ ab una eaꝶ poſſet eẽ
totaliter.igit̃ ſi altera cã ſit ſibi cã totalis po
terit aliquid eẽ cã alicuius a quo illud nõ de
pendet. ¶ ITEM ex p̄te ipſius infiniti ſe
cundũ ſe arguit̃ ſic.infinitũ non põt excedi:
ſed ſi ponunt̃ duo dii ambo erunt ĩfiniti &
unus excedit aliũ ergo infinitũ excedit̃.ꝓba
tio.qa quecũq; pfectio numerat̃ in diuerſis
plus pfectionis habet̃ in diuerſis q̃ in uno
& p cõſequens pfectio in altero eoꝶ excedi
tur:ſi ergo ſint duo dii q ſunt diuerſi:infini
tas in utroq; eoꝶ excedit̃.Item ex parte na
ture ſpecifice arguit̃ ſic.ſpecies pluralis in di
uinis non determinat̃ ex ſe ad certum nu-
merũ ĩdiuiduoꝶ patet in hoibus.ſi ergo ſint
plures dii non determinat̃ ad certũ numerũ
ſed poſſe ut eſſe infiniti & p cõſequens ſunt
infiniti.qa in ppetuis nõ differt eſſe a poſſe.
tertio phi.tex.cõ.xxxii.Item ſi ſint plura ne
ceſſe eẽ oportet ꝙ aliq̄bus pfectionibus rea
libus diſtinguant̃ aut ergo ille rõnes q̄bus di
ſtinguunt̃ ſunt formaliter neceſſe eſſe aut nõ
ſi nõ.ergo aliq̄d eſt p ſe primo neceſſe eẽ &
tñ icludit aliq̄d q̄d nõ ẽ formaliter : neceſſe
eſſe licet impoſſibile:ſi ſic hoc eſt ĩpoſſibile.
qa illa neceſſe eẽ quibus diſtinguũtur p̄nt eẽ
cuiſcũbi retentis illis neceſſe eẽ in quibus cõ
ueniunt & tunc ſequit̃ ꝙ aliq̄d erit neceſſe
eẽ per aliã rõnẽ qua ablata nichilominus ip

ſum erit neceſſe eē. Itē ex pte oīpotētie argnit ſic. unus deus q ē oīpotēs pōt pducere qdcunq; poſſibile ſuo uelle: & ita eadē rōne ſuo nolle pōt īpedire uel deſtruere oē īpoſſibile. tūc ſic. ſi ſint duo dii unus ſuo uelle quod cunq; poſſibile pōt pducere: ſed nō ē neceſſe ꝙ alius deus uelit illud pducere: qa ex quo realiter diſtinguūt ab eo uolūtas ſua cōtingēter ſe hēt ad uolūtatē alterius: pōt ergo ille alius deus illud nolle & ita īpedire ne ſit ita aliqd ſimul ē & nō ē ſi ſint duo dii uel duo oīpotentes. ¶ LICET iſte rōnes appareant multū efficaces tñ nō pbāt ꝙ poſſumus demōſtrare unitatē dei. qa iſte rōes fere oēs accipiunt īfinitatē & oīpotentiā dei p antecedente puta ꝙ itellectus ſuus uel uolūtas ſint infinita: & ꝙ eſt infinitū bonū: & infinita potentia &c. multi. n. īgenioſi doctores tenent ꝙ talis infinitas in pfectiōe & oīpotētia quā iſti arguētes intelligūt: nō pōt rōne demōſtratiua pbari. ergo eadē rōe nec unitas dei quā uolunt cōcludere ſicut cōſequens ex añcedēte pōt rōne demōſtratiua pbari. Et p hoc pōt rñderi ad oīa argumenta de īfinitate. huic ſatis cōcordari poſſet pceſſus phi. xii. metha. q deū alium nunq̄ cōuincit niſi primā intelligentiā q̄ primū celū mouet. uñ cū ibidē cōuicerat motū eternū & mobile. ſ. celū eternū cōcludit ſtatim tex. cō. xxxv. eſt aliqd qd mouet ppetuo & enumeratis multis cōditionibus eius dicit ꝙ ita ē deus. qꝛ uita & duratio cōtinua & eterna exiſtit deo tex. cō. xxxviii. hic. n. deus. Tunc ſic argui poſſet. talis intelligentia eterna cū hoc ꝙ eſt prio & p ſe ens & oīa alia depēdent ab eo ut deducit ibi in lfa nō habet ꝙ ē infinita in pfectiōe qa nō pōt pbari ꝙ ipſa ē infinita in pfectiōe niſi ex effectibus ſed oēs illi effectus reſpectu quorum ponit cā & primū ens ſunt finiti. igit iſte deus quē nos & phi ex naturalibus conuincere nitimur nō conuincit infinitus in pfectione. ¶ TUNC p illud ad argumēta. Ad pmū qñ dicit intellectus infinitus itelligit unum quodq; &ce. cōcedat ſed tunc minor ē falſa ſi ſint duo dii ꝙ intellectus eorū erunt uniti: quia dicam ꝙ ſicut ſi ponat unus deus nō pōt cōuinci ꝙ intellectus eius ē infinitus: ita nec intellectus duorū deorū pñt demōſtrari ue cōuinci infiniti. ¶ AD argumētū eſſent duo obiecta adeqta dico: ſi diceret ꝙ unus deus eſſet limitatus ad unā ſpēm: & alter ad alterā nō eſſent adequati. qa ſemp altera ſpē rū abundat alteri puta ꝙ unus deus eſſet reſpectu materialiū & intelligentiarū que hñt opationē circa materialia: alter circa itelligētias puras q̄ nec hñt cōparationē nec opationē circa materialia. ſi uero ābo eēnt eiuſdē ſpēi qd ē pbabilius: tūc non ſunt due obiecta adequata qd patet. qa unus deus p ſe acceptus eſſet ſuū intelligere & ita hēret ſeipſum p obiecto adeqto: ſed eo quod habet ſe pro obiecto adequato hēt p obiecto adeqto oē qd p oīa ē adeqte pfectiōis cū eo: ſed alius deus ponit hmōi. qa penitus eandē naturā ſpecificā & formā īdiuiſibilē eiuſdē pfectionis ponunt habere: igit &c. ſed habēdo alium p obiecto adequato nō pōt adequare cōditionē ab eo: qa ponit ſuū intelligere & actus purus: nec natura pōt ſuſtinere ꝙ habeat tale obiectū fruſtra: & ideo ſequit ꝙ intelligēdo ſe tm̄ eadem intellectione intelligit aliū: & ſic tm̄ erit unū obiectū. Ad tertiū de infinita uolūtate qa diligit unū quodq; &c. ſit ita & tunc ultra igit unus deus diligit aliū in infinitū. qa ē bonū infinitū. Dicendū ꝙ hoc nō ē demonſtratū: & ideo nec unitas cōcluſa ex iſta infinitate demōſtrat. Ad quartū de uti & frui dicēdū: ꝙ frueret alio fruēdo ſe & ita nō eēnt duo obiecta & qñ dicit: igitur p īpoſſibile alio deſtructo adhuc eēt beatus ſit ita: & qñ nullus beatificatur in aliquo quo deſtructo &c. uerū ē ſi beatū caret in illo alio fruitione illius alterius ſecundum ſe ſed ſi beatificatur i illo alio fruitione ipſius tunc pōt manere beatus ipſo deſtructo. Ad quintum: ꝙ fundatur ſuper infinitate dei & ad ſeptimū: & ad decimū q̄ fundant ſup oīpotentia pōt dici ꝙ illa infinitas & oīpotētia nō pñt demōſtrari qꝛ nec unitas q̄ cōcludit ex his pōt demonſtrari. Ad ſextū qñ dicit ꝙ nō pñt eē due cāe totales &c. uerū ē. Ad minorem qñ dicit ꝙ hoc erit ſi ſint duo dii qa uterq; ē infinite potentie. poſſet ut primo dici ꝙ non ē demonſtratū. ſed qa adhuc remanet difficultas qualiter ſi ſint duo dii ēēt finiti qualiter nō erūt due cauſe totales cuiuſlibet effectus. ideo ultra dico ꝙ iſti duo ſi ponerētur ponerētur altero iſtorū duorum modorū: uel ita ꝙ ita differēt. q. ſpē puta ꝙ unus poneret efficiēs & finis circa res materiales & circa itelligētias q̄ aliquā opationē circa res materiales hñt ut aīe itellectiue: & itelligētie mouentes orbes ſecundū phōr. Et alius poneret circa intelligentias puras & que

nullā opatonē circa res materiales ut ſunt il
la cētena millia q̄ ſp aſſiſtūt ei ſecundū theo
logū & per iſtum modū nō ſequeret̄ φ due
prime cāe eſſent reſpectu eiuſdem effectus.
qa unus deus nullo modo ſe intromitteret
de alio nec de pn̄cipatu eius. ſed unus deus
eſſet prima cauſa & totalis reſpectu ſui pn̄ci
patus & alter reſpectu ſui. Aliomōφ illi duo
eēnt.q.eiuſdē ſpēi ita φ ambo eēnt cauſa ef
ficiens & finis reſpectu oīum que ſunt: ſiue
ſint res materiales &c. Quo ad primum mo
dū uel pure intelligentie quo ad ſcdm & tūc
ad hoc dico φ eēnt una cā totalis & nō due
qa licet eēnt duo in eēndo poſſunt tn̄ ī cān
do eē una cā prima totalis: & hoc nō ex pa
cto aliquo ſed ex intrinſeca & naturali con
cordia quam haberēt inter ſe: qa licet ſcdm
fidē noſtrā ſint tres pſone in eē pſonali rea
liter diſtincte: tn̄ in creādo ſunt unum pn̄ci
piū. & dico ultra φ licet diſtinguerent̄ pſo-
nalibus abſolutis ſicut mō relatiuis adhuc
in creando poſſent eſſe unum principiū reſ
pectu creature inq̄tū ex natura rei nati eēnt
fore cōcordes reſpectu factionis & regimi-
nis creaturaꝝ. Eodēmō ī pposito licet duo
dii abſolute diſtinguerent̄. Per idem patet
ad decimū de oīpotētia: qa uoluntas unius
nō ſe haberet, cōtingēter ad uolūtatē alteri
us. ſed ex naturali cōcordia. Ad octauū φ ſpe
cies plurificabiles nō determināt ſibi &c. pōt
dici ſcdm primū modū φ ſi illi duo dii eēnt
q. diuerſe ſpeciei argumētū nō ē cōtra me. qa
tūc que eēnt diuerſe ſpēi poſſunt terminari
ad certū numerū. Si uero iſti dii ſint.q.eiuſdē
ſpeciei tunc φ natura plurificabilis. &c. nō de
terminat̄ ad certū numerū uerū ē qn̄ ē pluri
ficabilis p cōtinuā gn̄ationē: ſed qn̄ ē plurifi
cata ī ſeipſa puta p duo uel p tria nō p cōti-
nuā gn̄ationē tūc nunq̄ erūt plura q̄ primus
numerus terminatus puta duo uel tria. ſic in
pposito. Ad nonū qn̄ querit̄ p qd iſta duo
neceſſe eē diſtinguerēt̄ dico φ pcedit ex fal
ſa imagiatōe.q. ſi diſtīguerēt̄ aliqbus additis
eēntie ſue que uel eēnt q̄dā neceſſe eē uel q̄
dā nō neceſſe eē imo dico φ ſi diſtīguerēt̄.
diſtinguerent̄ ſuis ppriis intrinſecis neceſſi-
tatibus eēndi in inq̄tū utraqꝫ eſſet hec ſicut
due aīe intellectiue numero diſtinguūt̄ pro
priis accidētibus: inq̄tū utraqꝫ ē hec. nō āt p
aliqd additū. Ad pn̄cipale in oppoſitū dico
φ alia que credimus poſſunt declarari ex p
ſe notis pcedere ei de p ſe notis ē quidā mo

dus demonſtratiōis ualde bonus. Articulus
pariſiēſis. xxxvii. φ nichil ē credēdū ex parte
uoluntatis φ ex p ſe notis poſſit declarari.
error. ppter iſta richar. i. de trini. poſt princi-
pium uolens probare deū eſſe unum nititur
primo pbare dei inmenſitatem ſeu infinita
tem. ¶ AD huc addit aureolus di. iii. q. pri
ma ppoſitiōe. ii. rōem apparentē. nulla for-
abſtracta a materia ultīa abſtractiōe poteſt
plurificari numeraliter: ut cōceptus hoīs ſim
pliciter non plurificatur & patet: quia ubi eſt
aliqd abſtractū ultima abſtractione ibi non
eſt alia ſignificatio ſpēi & indiuidui & per
conſequēs nō pōt plurificari indiuidua ſicut
nec ſpēs. Aīs patet. de ydeis platōis & ideo
cōſequēter poſuit ydeā hoīs n̄ plurificari nu
mero: ſicut nec ſpē ſed hmōi forma eſt deus.
pbat̄ qa illud ē abſtractū ultima abſtractiōe
φ ab oī additione entis aut ſignificatione eſt
abſtractū: ſed hmōi eſt deus. ē enī natura ſim
pliciter materie & pure ſubſiſtens: & hoc eſt
qd dicit cōmētator. iii. de aīa cōmento. xviii.
φ ſola prima forma ē liberata ſimpliciter &
eſſentia ē qditas eius. Itē articulo ſecūdo ar-
guit ex rōne cauſe finalis ſic. finis ē terminus
inclinationis naturarū in ipſum. ſed intētio
totius nature nō pōt cōſtituere niſi unū finē
igit̄ &c. pbo minorē. qa aliter nō intēderet
ſaluare ordinē & cōnexionē uniuerſi. ſi enī
intēderet plures fines deſtrueret̄ ordo & cō
nexio hoc ē falſum. hec ē rō phi. xii. metha.
tex. cō. lii. Itē illud ens qd nō dicit aliquam
portionē entis ſed totā naturā entis eminen
ter ſubſiſtētē illud ē tm̄ unū. hmōi eſt deus.
Minorē pbat. qua enī rōne primū ens eſt in
telligere ipſius roſe & hoīs & aſini & ſic de
oī ente: eadē rōne ē entitas cuiuſlibet. ſed cō
ſtat φ primū ens ē intelligere oīum rerū alio
qn̄ nō erit in eo diſtinctio nobilis ſed erit. q.
dormiēs ſecundū cōmētatorē in. xii. tex. cō.
li. & manifeſtū ē φ ē ītelligere ſubſiſtēs igit̄.
¶ ISTE rōnes nō cogunt. nō pria qa ſeq̄-
ret̄ φ angelus nō poſſet multiplicari ī plura
nūero. qlibet enī ē abſtractus & ſignatus: ita
φ eadē ſignificatio ē ī eo quo ad īdiuiduum
& quo ad ſpēm huius cōtrarīū dicit arti. pari
ſienſis: Preterea ppō ē falſa φ abſtractū ultīa
&c. ut hō ſecundū ſpēm n̄ pōt plurificari nu
meraliter. licet enī ponerētur ydee hominis
& āgeli p ſe ſubſiſtētes nō ē demōſtratū qn̄
poſſent numero multiplicari. cū qdlibet eo-
rū nō eſſet īfinitū in pfectiōe uel q̄titate. Per

Idē patet ad ſecundū qa diceret̃ ꝙ licet tota natura intendit unū finem ſecūdū ſpeciē nō tn̄ ē demonſtratū qn poſſit multiplicari ſcdm numerū dūmō nō demonſtret̃ ꝙ eēt infinitū. Per idē ad tertiū: ꝙ licet primū ens ſit totū ens eminēter nō ē demōſtratū ꝙ ſit unū numero qa p hoc nō ē demonſtratū ꝙ ipſum ē infinitū. cōtinere enim eminēter oīa creata non ē eē infinitū in pfectione. qa nec oīa ſimul faciunt infinitū p ſperfectionē.

¶ SEQVITVR d quarto articulo ſed qa cōmuniter doctores reputāt iſtud demōſtrabile pono p hoc rationē que uidet̃ ualere ſic. illud p qd ē tota entitas eminēter ſubſiſtēs: tota entitas dico ens & poſſibilis actu ſiue creata ſiue increata: illud ē numero tm̄ unū: huiuſmōi ē primū. maior patet: qa ſi ē tota entitas ens & poſſibilis quocūqꝫ modo, tūc nichil quo quō pōt eē extra ipſum: & ſic erit infinitū. qa infinitū ſimpliciter eſt extra qd nichil neqꝫ de facto neqꝫ de poſſibili ut oēs antiqui diffiniebāt ſicut patet. iii. phiſi. tex. cō. lxii. ſed nō pōt eē niſi unū numero ꝙ ſit ſimpliciter infinitū ut ſepe cōceſſum ē. ergo pbatio minoris quo ad creata. qua eni rōne ē eminenter hec entitas creata ens & demōſtrata poſſibilis eadē rōne & quelibet alia. ſed certū eſt (ēt ſcdm phōs) ꝙ primū eſt eminēter quelibet ſignata entitas tā poſſibilis fore ꝙ iā ens: ergo ē qlibet. pbat̃ quo ad icreata. certū ē eī ꝙ i entibus icreatis ſi ymaginent̃ numero plura nō pn̄t. ymaginari ꝙ quedā ſunt iā entia & qdā poſſibilia ſolū. qa i ppetuis & maxīe p ſe entibus nō differt eē a poſſe tertio. phi. tex. cō. xxxii. igit̃ ſi unū. ſ. primū de icreatis nō ſit tota entitas eminēter ſubſiſtēs oīm icreatorū ymagīatorꝫ opotet ꝙ iā ita ſit de facto. ſed huiuſmōi cōtrariū formaliter pōt pbari. qa ſi unū. ſ. pmū n̄ ſit tota entitas eminēter aliorꝫ oportet igit̃ ꝙ qdlibet ſit p ſeipm ens: & tn̄ ſint plura ꝙ differāt realr ab aliqbus entibus abſolutis. quia de pluralitate abſoluta loquimur ſaltē ſeipſis realitatibus ſuis ſicut dī de duabus aīabus itellectiuis. qa aliter eēt cū eis cōpoſitio. ſed ſi ſint plura ſeipſis realitatibus ſuis entie & dīa illa erūt i ſuicē idepēdētia. poſitus ꝙ abhorret tota natura. igit̃ &c. hec ē demōſtratio ariſto. in fine. xii. metha. tex. cō. ultimi entia nolūt male diſponi & loquit̃ de toto ente ēt icreato de quo ſpālr tractauit p totū xii. ſed ut dicit pluralitas principatuū ē mala hāc pbauit ſupra tex. cō. lii. p hoc ꝙ neceſſe ē oīa depēdere & ordinari ad unū finē & cōcludit unus. ergo pīceps. tex. cō. ultimi & loquit̃ de unitate numerali qa pīcipatus ptinet ad pſonam: non ad ſpeciem.

IN di. xxii. agit̃ de diuinis nolbus quibus ipſum diuerſimode nolamus ubi q̃ro utrū deus ſub eadē rōe formali obiectiua poſſit nolari i ſiītudīe ad itellectū & uolūtatem. ꝙ non: qa potentie ipē diſtincte regrunt obiecta formaliter diſtincta.

¶ CONTRA. uolūtas nō pōt i icognitū igit̃ bonū ſub rōne boni ē cognitū ab itellectu ſicut ē uolitū a uolūtate. qa ea q̃ ptinent ad itellectiuā ptē inoteſcunt nobis p ea que uidemus i pte ſenſitiua: & ēt p actus & p hītus. ¶ IDEO pīo inqrit: an idē ſub eadem rōne formali ſit obiectum ipſius ſenſus & appetitus ſenſitiui. Secūdo an idē ſub eadē rōe formali ſit obiectū duarū paſſionū: aut duorū actuū. Tertio an idē ſub eadē rōne formali ſit obiectū duorū habituū. Quarto ad ppoſitū: an idē ſub eadē rōne formali ſit obiectū itellectus & uoluntatis. Quinto ponā quādā diſtinctionē de itellectu in ſiītudine diuerſa ad ſuū obiectū adequatū. & ad obiectū ſubcontentum: & ad ipſam uoluntatem: & per hanc patebit ad omnes difficultates.

¶ SEQVITVR de pīo articulo ubi dicunt qdā Gerar. de quoli. i. q. ii. ar. iii. ꝙ in pte ſenſitiua idem ſub eadē rōne formali pōt eē obiectū ſēſus & appetitus. qa obiectū eſtimatiue ē intētio ut amicitia uel inimicitia utilitas uel inutilitas & hmōi. ſed hoc idē ſub rōne formali ē obiectū appetitus ſenſitiui. igit̃ &c. pbat̃. qa cū ouis p eſtimatiōem iudicat̃ lupum inimicū ſuū certū enim ē ꝙ lupus uel color uel figura uel hmōi quod ē obiectum materiale: ſed inimicitia eſt obiectū formale quod patet. pp hoc. n. fugit eū qa eſtimatiua iudicauit inimicum. igitur in eſtimatiua inimicitia ē obiectum formale & certum eſt ꝙ inimicicia eſt obiectum formale ipſius appetitus ſēſitiui iraſcibilis fugiētis: ergo &c. hoc ēt patet i agno q uult ſeq matrē ut amicam qa eſtimat eā amicā. hoc idē patet in yrūdīe q̄ apphēdit palea utilem nido ſuo & ſub ratiōe utilis primo uult colligere ad nidū ſuū in his apparet qa eſtimatiua & appetitus ſit circa idem obiectū formale. ¶ SEQVITVR de ſecundo articulo ubi dicūt etiam

Gerard.ut prius ꝙ idē ſub eadē rōne forma-
li ē obiectū diuerſarū paſſionū.amor.n.& de
ſideriū & delectatio ſunt qdā paſſiōes diuer
ſe:ſed hec hñt idē obiectū formale ſub eadē
rōne.ꝓbaꝛ.qa ī uino qd deſideraꝛ materia-
le obiectū ē ſubſtātia uini uel de uino:uel co
lor uel aliqd huiuſmō ſed obiectū formale
ē dulcedo uel bonus ſapor.qd patet qa dul
cedine.exiſtēte deſideraꝛ:ipſa nō exiſtēte ñ
deſideraꝛ.p hoc.n.ꝓbaꝛ ꝙ color eſt obiectū
formale uiſus. qa qbus ineſt color uiſibilia
ſunt.qbus uero nō oīno ſed ſub rōne dulce
dinis uel bōi ſoporis ēt amaꝛ & delectaꝛ qa
iſta exiſtente &c.Nec ualet ſi dicaꝛ ꝙ obie-
ctū deſiderii ē dulcedo ut abſens & delecta
tiōis ut ꝑſens.prīo qa ſaltē habeꝛ ꝓpoſitum
de amore & delectatiōe quoꝝ utrūq; ē reſ-
pectus pñtis.Scdo qa abſens & ꝑſens ñ ſunt
formales rōnes:qa abſentia ē negatio. nega
tio āt nō ē prīcipiū motus ſeu deſiderii. Ter
tio qa rōnes formales hñt rōnē cauſe ſed ab
ſentia & pñtia nō ponūt diuerſitatē ī cauſa.
ii phi.tex.cō.& .v.met.tex.cō.diciꝛ ꝙ ē eadē
cā uel prīcipiū cōtrarioꝝ p abſentiā & pñtia
igiꝛ nō ponūt diuerſitatē ī rōne formali obie
ctiua.Quarto bōitas ē obiectū deſiderii nō
ergo abſentia.ꝓbaꝛ qa bonitas p ſe deſide-
raꝛ.¶ SEQVITVR de tertio articulo
ubi dicit ēt ꝙ idē ſub eadē rōne formali eſt
obiectū diuerſoꝝ habituū:qa ſub eadē rōne
ē aliqd obiectū fidei & caritatis.qa aliter nō
dirigeret fides niſi ꝓponeret ſibi illam ratio
nem ſecundū quā aliqd eſt diligendū de ca-
ritate.patet exēplo.licet enī uiſus & guſtus
& appetitus ſunt circa idē obiectū materialr:
puta circa uinū.tñ uiſus ñ dirigit appetitū ut
eligat uinū ſed guſtus.& hoc pro tāto qa gu
ſtus iudicat de dulci ſapore:& dulce:uł ſapor
ē illud qd q̄rit appetitus.patet igī ꝙ dirigēs
& potētia directa hñt idē obiectū formalr.
patet ēt rōne.qa ſi fides ñ hēret idē obiectū
formalr cū caritate nō dirigeret certitudinali
ter caritatē ſed a caſu & hoc auferet meritū.
Secūdo prīcipaliter ſic.de eodē obiecto for-
malr pōt eſſe opinio & ſciētia & ītellectus q
ē hītus igiꝛ diuerſi hītus ſunt de eodē obie-
cto formalr.ꝓbaꝛ aſſumptū.qa hñs demon
ſtrationē de alia cōcluſione de qua alius hēt
opinionē pōt iudicare ꝙ opinans cognoſcit
illud īpſecte:ſed hoc ñ poſſet niſi demōſtra
tio ſua uerſaretur circa illud obiectū formalr
circa qd uerſaꝛ opinio.Itē ad eandē cōcluſio
nē philoſophus īducit rōnes ꝓbabiles & de
mōſtratiuas ꝑmo poſterioꝝ te.cō.xxxvi.ſed
ridiculū ē dicere ꝙ hoc ē circa idē obiectum
materialr.qa tunc nichil cōcluderet qa ꝓce
deret ex uarietate medii.Itē de oībus uꝛ poſ
ſe hēri ſcīa & demōſtratio niſi de futuris con
tingētibus & ſingularibus.iii.phi.tex.cō.xli.
xlii.de uībus enī q̄ ſunt ī corruptibilia & ne
ceſſaria eſt ſcīa ſi igiꝛ opinio ñ poſſit eē circa
idē obiectū formaliter de quo ē ſcīa ſequitur
ꝙ nullus pōt opinari circa uniuerſalia qd fal
ſum ē.¶ SEQVITVR de q̄rto arti.ubi
dicūt qdā aureolus ꝙ quātū ad illud qd ſunt
formaliter coincidūt in rem & rationem &
formalitatem de iſtis:ſed ex cōnotato dicūt
diſtinctionem hoc reprobatur di.ii.q.ii.arti.
iii.& articulo.iiii.¶ PROPTER quod di
cunt alii ꝙ differūt formaliter obiectum uo
luntatis & intellectus & ex natura rei. quia
que differunt opere intellectus ſunt intētio
nes ſecunde.ſed uerum & bonum non ſunt
intentiones ſecūde de bono enim dicit phi
loſophus.vi.metha.tex.cō.octaui ꝙ eſt in re
bus & de uero uult idem in fine. ix.metha.
textu.cōmē.xxii.ergo &c.in fine enī.ix. tex.
cō.xxii.ponit philoſophus uerum ſub con-
ſideratione metha.ergo ī rebus ē qa.vi. tex.
cō.octaui dicit ꝙ non conſiderat metha. de
uero qd eſt ī mente.Item ſicut obiecta mo-
uentia potentias & cauſantia actus reales in
eis ſunt realia ita rationes formales mouen
di dicuntur cauſe reales iſtud debet manife-
ſte in ſenſibilibus in quibus rationes mouen
di ſunt calor & ſonus que ſunt reales ſicut co
loratum & ſonans ſunt reales ſed que ſunt
tm̄ diſtincta p ītellectum nō ſunt ratiōes for
males reales ergo &c. Item rō boni eſt abſo
luta.ergo & rō realis.ꝓbatio añcedētis quia
ſcdm auguſtinū bonum ad ſe diciꝛ & ſcdm
phm̄ bonū & pfectū idē: ꝓbatio cōſequētie
quia fabricata eſt rō quia omnem rationem
quā facit ītellectus reſpectu alicuius rei ſicut
patet de dextro & ſiniſtro in columna.Item
rō formalis obiecti ꝑcedit potentiam ſed ue
rū ptinet ad intellectū ergo uerum prius eſt
diſtinctū ſcdm eſſe formale q̄ diſtinguaꝛ p
intellectū & ita nō ab intellectu ſed a natu-
ra rei.Item ꝙ nō ſufficit ad diuerſitatem ha
bituum nō ſufficit ad diuerſitatem potentia
rū qa maior eſt diuerſitas potentiaꝝ q̄ habi
tu cum habitus diuerſi ſint in eadem poten
tia:ſed diuerſitas talis rōnū q̄ ponunꝛ opa-

ri p ītellectū nō ſufficit ad diuerſitatē hītuū. hoc pbaṭ ex quarto metha.te.cō.tertii. ubi pōit φ unū & ens q̄ ſolūmodo differūt ſicut uerū & bonū ſpectāt ad eādē ſciētiā igiṭ &c. Determīat ſe dicētes φ obiectū ītellectus & uoluntatis differunt ſicut ſuperius & īferius & ēt differunt ſicut diſpate res pp qd dicūt eſſe intelligendū φ obiectū uolūtatis forma liter includit duo.ſ.bonū ipſius uolūtatis aut alicuius ad quā ſe hēt ſicut ad ſeipſum:& in cludit ēt cognitionē ipſius boni.qa nichil ē uolitū niſi cognitū.ſi.ergo obiectū uolūtatis accipiaṭ pīomō ſic dicunt φ differunt ſicut inferius a ſuperiori ab obiecto intellectus. Quod ſic pbāt.qa obiectū ītellectus ut ſuppo nit eſt ens & obiectū uolūtatis eſt bonū ipſi us uoluntatis:aut alterius ad quā ſe hēt ſicut ad ſeipſum ſed licet ens non ſit ſuperius ad bonū in cōi ſed cōuertibile cū ipſo. tū ē ſupe rius ad bonū illud qd eſt bonum michi aut alteri tāq̄ michi ergo ens & bonū ſic differēt realiter ſicut ſupius & inferius differunt rea liter ī maiori pbaṭ.qa oē qd amamus & no lumus aut illud amamus amore cōcupīe:aut amicitie:ſed qd amamus amore cōcupīe il lud amamus tāq̄ bonū nobis:illud āt quod amamus amore amicitie amamus in amico ſicut in nobis:qd enī amamus amore amici tie amamus ī quocūq; fuerit igitur qdqd eſt obiectū uoluntatis uel eſt bonum noſtrū uł alterius tāq̄ nr̄i.Si uero accipiaṭ obiectū uo luntatis ſecundo mō ſic dicūt φ obiectū uo luntatis addit rōnē diſpatā ſup obiectū intel lectus:niſi ſolū ī illo caſu qn̄ actus intellectus ſe hēt in rōne intellecti & uoliti:primum p bant ſic.in obiecto intellectus nō includitur actus ītelligēdi ſed tm̄ ē elicitus circa obiectū ſed ī bono cognito ut cognitum includitur actus intellectus:& certum eſt φ actus ītelle ctus addit rē ſup obiectum intellectus: igiṭ accipiēdo obiectum uoluntatis prout inclu dit cognitionē boni qd eſt obiectum uolun tatis addit rē diſpatā ſup obiectū ītellectus. ¶ CONTRA iſtā opinionē arguūt qdā girardus p tres articulos primos iſtius q̄ſtiōis in qbus pbatū eſt φ idē ſub eadem rōne for mali eſt obiectum ſenſus & appetitus ſenſiti ui & diuerſarum paſſionum & diuerſorum habituū:ſed tāta uel maior ſimplicitas ē po nēda in obiecto intellectus ſicut ſenſus igiṭ &c. Itē ſpecialiter de uolūtate pbaṭ ſic ītel lectus natus ē cognoſcere ens & oīa ītelligi bilia quecūq; ſed formale obiectū uolūtatis ē aliqd ītelligibile.ergo.&c. Itē uolūtas non pt̄ ferri in aliqd niſi ſub illa rōne qua eſt co gnitū:ſed uoluntas ferṭ in ſuū obiectum ſub ppria rōne & formali ſui obiecti.igiṭ.intel lectus cognoſcit obiectum uolūtatis ſub for mali rōne .Maior pbaṭ.qa nichil ē uolitum niſi ſit cognitū ſi igiṭ formalis rō obiecti uo luntatis nō eſſet cognita ſeq̄reṭ φ qn̄ uolun tas uellet ſuū obiectum ſub eius formali rōe quod fereret in incognitū. Itē ſequereṭ φ ad tot nō extendit ſe ītellectus ad quot uolūtas quod falſum ē.cum hēat obiectū uniuerſali us q̄ uoluntas cum extēdit ad totum ens. ¶ CONTRA primū dictum ī ſcd̄a opi nione arguo ſic.in oī ordine oīs pluralitas re ducit ad unitatē.ſed bonū concupiſcibile & bonum amabile amicitie ſunt duo bona ex obiecto diſtincta ergo ad aliqd unum redu cunṭ:ſed illud unum nō pōt ratiōabilius aſ ſignari q̄ bonum in cōi φ cōiter p̄dicatur de eis ergo obiecta uoluntatis pīa nō ſunt bo nū concupiſcibile & bonū amabile: ſed ipm bonū ī cōi erit obiectū primū & adequatum ipſius uoluntatis.ergo ī iſto dicto male dicūt cōtra ſcd̄m dictū φ alii dicunt φ obiectū for male uoluntatis īcludit cognitionē tanq̄ rē differentē ab obiecto ītellectus.qa aut acci pitṭ cognitio q̄ īcluditṭ in formali obiecto uo luntatis(ut cognitio ē qddā bonum)& tunc cum cognitio ut bonum nō addit rē ſup ens ſcd̄m rōnē formalē ſolum falſa erit cōcluſio quā dicunt φ iſta obiecta dr̄unt ſicut diuerſe res:aut accipiṭ cognitio p̄ciſe p qditate uel natura ipſius cognitiōis & tunc cum ipſa ut ſic ſubterfugiat & nō includit formalē rōnē boni ymo ut ſic tm̄ ē res eadē cū bono ſicut cum ente.igī.ipſa ut ſic nō īcludeṭ ī formali obiecto uolūtatis:ſed tm̄ erit ens materialr & tūc ē fſm̄ primū aſſumptū qd accipiunt.ſ. d formali.Preterea manēte eadē cā ſeqṭ idē effectus.ſi igī cā qī cognitio caderet ī formali obiecto uoluntatis eēt .qa nichil eēt uolitū niſi cognitū.igī ex eadē cā cū nichil ſit ītelle ctū niſi ſenſatū ſeqṭ φ eē ſēſatū ē īcluſum in formali obiecto ītellectus qd falſum ē .ymo tm̄ materialr īcludiṭ. ¶ Seqṭ de.v.arti.ubi dico φ ītellectus pt̄ tripr̄ cōſiderari uno mō in cōparatiōe ad ſuū obiectum adequatum. Aliomō ī cōparatione ad ea q̄ ſunt cōtēta ſub obiecto adequato. Tertiomō ut ipſe intelle ctus eſt iudex & regula & dux ipſius uolun

tatis.Primomō dico ꝙ idē ſub eadē rōe for mali nō ē obiectūītellectus & uolūtatis qđ patet ut.n.dictū ē di.iii.q.de ente:ens eſt pri mū obiectū adequatū ītellectus: ſed certū eſt ꝙ ens ſub formali rōe entis ñ ē obiectū adequatū uolūtatis.nō.n.uolūtas uult ea ꝗ uult ſub rōne entis ſed ſub rōne boni.igiť. accipiendo obiectū adequatū ītellectus patet ꝙ idē ſub eadem rōne formali nō ē obiectum uolūtatis & ītellectus.Scdomō idē ſub eadē rōne formali ē obiectū ītellectus & uoluntatis:pbo.ſicut.n.ītellectus pōt cōſiderare ens quātū ad formalē rōnē entis ita pōt conſiderare alia ītelligibilia cōtenta ſub ente ꝗtū ad formales rōes eoꝝ: ſicut.n.pōt cōſiderare formalē rōnē ētis ita pōt cōſiderare formalē rōnē ſubſtātie:& accidētis:& cuiuſlibet ſpē: & cuiuſlibet accidētis:ſed obiectū uolūtatis ē ītellibile cōtētū ſub ente.igiť.intellectus pōt cōſiderare obiectū uolūtatis ꝗtū ad formalē rōnē ſuā & ītelligare & diffinire ꝗlis ipſa ē: ſed qñ ītellectus cōſiderat obiectū uolūtatis ꝗtū ad formalē rōnē eius & diffinit eam tūc māifeſtū ē ꝙ ītellectus hēt idē obiectū & ſub eadē rōe formali ꝓ obiectō qđ & ipſa uolūtas hēt & hoc accipiēdo obiectū intellectus cōtētū ſub obiecto adequato nō accipiēdo obiectū eius adequatū ergo illomō idē ſub eadē rōne formali ē obiectū ītellectus & uolūtatis.Minor & ſi ſit uera de ſe ꝓbari pōt: qa licet uerū & bonū ſint eque trāſcēdētia ſicut ens & cōuertibilia cū ente quātū ad ītentionē primā quā dicūt.ſ.ſcđm ꝙ ſunt eadem res & idē realiter ut pbat phūs.iiii.met.tex.cō.iii.tñ uerū & bonū accepta ſcđm ꝓprias rōnes ſuas nō ſūt cōuertibilia cū ente:ſed ut ſic addūt aliū & aliū modū ſignificādi ſup ēs & ex pte rei.hoc pbať ſtatī.qa exp̄ſſe dicit cōmētator cōtra auic.quarto met.cōmēto.iii.ꝙ niſi unū diceret aliū modū ſignificādi ꝗ ens eſſet nugatio dicēdo ens unū aut ens bonū:ſed eque ē icōneniēs ꝙ ſit nugatio ī re ſicut ꝙ ſit ī ītellectu igiť ex pte rei aliter ſignificat unū &c.Itē aliter etiā pueniret totus pceſſus phī ī pīcipio quarti met. ubi.pbat ꝙ phūs debet cōſiderare de ente qđ ens habet paſſiōes de qbus cōſiderat.ſed ſi ariſto.ꝓbaret ꝙ artifex realis debet cōſiderare de ente. qa cōſiderat de eius paſſiōibus.Et huiuſmōi paſſiōes non differēt aliquo mō ab ente ex natura rei eēt petitio pīcipii.& ꝓbatio eiuſ idē ꝑ ſeipm ī argumēto ariſto.ſed uerū & bonū ut nō ſunt cōuertibilia cū ente:ſed addūt aliquas ꝓprias rōnes ſup ens ut ſic ſunt ꝗdā ītelligibilia cōtenta ſub ente.ſicut patet ſuo mō de ſpecie reſpectus generis: & cuiuſlibet minus cōis reſpectu magis cōis igiť habeť minor pīcipalis.ꝙ obiectū uoluntatis ē cōtētū ſub ente.ꝓbať ēt illa minor di.xxv.q.đ unitate entis.ubi ꝓbať ꝙ ens ſupius eſt ad oēs paſſiones ſuas)& īfra.ubi ꝓbať ꝙ ens dicit conceptū abſtractū a conceptu cuiuſlibet & abſtractiorē ꝗ ſit conceptus uniuocus. Et ēt ꝓbať ꝗſtione de ſubiecto theologie articulo tertio.tertio etiam mō:idem ſub eadem ratione formali eſt obiectū intellectus & uoluntatis.quod patet quia uoluntas ſic ſequiť iudiciū & regulā rōnis ꝙ qñ ītellectus pfecte iudicauerit aliqđ bonū & cōueniēs tūc uolūtas ferť ī illud.ſed planū ē ꝙ ītellectus ñ iudicat aliqđ eē bonū niſi ītelligēdo formalē rationē boni obiectiue: igiť ītellectus ut ē iudex & regula uolūtatis hēt bonū formaliter ſumptū pro obiecto ſicut & uoluntas.

¶ PER hoc ad argumētā girardi ī quarto articulo ꝗ ꝓbant ꝙ nō diſtiguntť ex natura rei.Duo pria ꝗ pēdēt ex tribus articulis pcedētibus ſoluunť infra ſolutis argumētis triū articuloꝝ.Ad tertiū qñ dī ꝙ intellectus natus eſt cognoſcere ens & qđcūq ītelligibile dico ꝙ uerū eſt ꝙ intellectus natus ē cognoſcere ens qđ eſt ſuū obiectū adequatū.ſed qa uolūtas nō ferť in ea ꝗ ſibi obiciunť ſub rōne entis ideo eſt uerū qđ dictū eſt ꝙ intellectus & uoluntas nō hñt idē obiectū ſub eadē rōne formali intelligēdo de obiecto adequato & tūc dico ultra ꝙ intellectus intelligit bonū & eius formalē rōnē quā ſuper addit ipſi enti tāꝗ obiectū cōtentū ſub ente ut p̄dictum eſt & uoluntas ferť in ipſum bonū ſub formali rōne boni ex hoc bñ habeť ꝙ intellectus & uoluntas hñt idē obiectū ſub eadē rōne ītelligendo hoc de obiecto cōtēto ſub ente. ¶ AD quartum eodēmō ē dicēdū ꝙ bñ ꝓbat ꝙ ītellectus intelligit bonū ſub formali ratione bōi & ꝙ aliter uoluntas ferť in incognitū :ſed qa bonū eſt obiectum cōtentū ſub ente & nō ē ens obiectū adequatū.iō bñ ꝓbať ꝙ idē ſub eadē rōne formali ē obiectum ītellectus ſub qua & ipſius uolūtatis:ītelligēdo hoc de obiecto contēto ſub ſubiecto adequato & ñ ītēdēdo de ipō obiecto adeqto.Poſſet ēt ſolui p tertiū mēbrū diſtīctiōis ſcilicet ꝙ ut intellectus eſt iudex idē

ſormaliter eſt obiectū utriuſq͡ȝ .¶ AD qn
tū patet p idē ꝙ uerū ē ꝙ itellectus & uolun
tas ad equalia nō ſe extēdūt ſi fiat ſermo de
opatione eoꝝ i ordīe ad obiecta adequata :
aliis tn̄ duobus modis ad equalia ſe extēdūt
ut dictū ē. ¶ DICES nō ſaluas ꝙ itellectus
& uolūtas adequāt̄ i oībus. ¶ RESPON
DEO ꝙ imo q̄tū ad res ſubſtractas q̄ utriq͡ȝ
obiciunt̄ :nō tn̄ q̄tū ad itētiōes formales ſub
ſtractoꝝ. q̄libet.n.res q̄ obicit̄ itellectui ſub
rōne entis eadē res obicit̄ uolūtati ſub rōne
boni.tn̄ res q̄ obicit̄ itellectui ſub rōne entis
nō obicit̄ uolūtati ſub rōne entis & hoc eſt
qđ ſolet dici ꝙ adequant̄ i obiectis materia
libus nō formalibus niſi i caſibus p̄dictis.
¶ AD argumētū i prīo articulo qn̄ arguit̄
ꝙ eſtimatiua & appetitus ſenſitiuus hn̄t idē
obiectū ſub eadē rōne formali:& eadē rōne
intellectus & uolūtas ut arguit̄ i quarto arti
culo. ¶ RESPONDEO ad antecedēs ꝙ
ſub eſtimatōe ouis quā habet de lupo nō ſo
lū cadit ꝙ lupus ē eius inimicus:ſed qn̄ uidet
lupū uēiētē qn̄q͡ȝ ex mō ſuo ueniēdi eſtimat
ipm̄ ſatiatū & eſtimat ipm̄ nō curare p tunc
niſi uelle ptrāſire p cāpū uel uelle ire ad ne-
mus ad qeſcēdū uel ad ludēdū cū aliis lupis
& multas huiuſmōi eſtimatiōes & intētiōes
nō ſenſatas pōt formare circa lupū ex quo cō
cludo ꝙ itētio nō ſenſata.ſ.inimicicia lupi n̄
ē obiectū eſtimatiue ſed ipm̄ eſtimabile ut ē
cōe ad ipſas itētiōes n̄ ſenſatas puta ꝙ ē ſatia
tus & ꝙ uadit ad ludēdū:aut qeſcēdū:& hu
iuſmōi.ē obiectū adeq̄tū ipi eſtimatiue ouis.
& ipſa inimicicia ē obiectū eſtimatiue p illa
hora i qua iudicat fugiēdū.Per hoc ad formā
argumēti cōcedo ꝙ eſtimatiua & appetitus
ſenſitiuus hn̄t idē obiectū ſub eadē rōe for-
mali accipiēdo obiectū eſtimatiue p obiec-
to cōtento ſub obiecto eius adequato non
pro ipſo obiecto adequato : & in iſto caſu
qn̄ eſtimatiua cōparat̄ ad appetitū ſenſitiuū
ut iudex aut eſtiator eius cōcedo ꝙ hn̄t idē
obiectū & ſic cōcedo de itellectu & uolūtate
ꝙ hn̄t idē obiectū ſub eadē rōne formali in
telligēdo de obiecto cōtēto nō de obiecto
adequato & p̄ciſe i illo caſu qn̄ intellectus iu
dicat & dictat ipſi uoluntati qualiter & quo
mō ē uolēdū ut ſupra pbatū ē. ¶ AD illud
de tertio articulo qn̄ dr̄ ꝙ idē ſub eadē rōne
formali ē obiectū diuerſarū paſſionū puta ui
nū inq̄tū boni ſaporis deſiderat̄:amat̄ dele
ctat̄. Dico ꝙ amor & delectatio hn̄t idē ob
iectū ſub eadē rōne.qa aut̄ amor & delecta
tio ſunt unius actus ſecundū ſpēm & tūc eſt
manifeſtum aut delectatio ē paſſio cōſequēs
amorē:& tūc idē ſequitur qa paſſio ſequens
pfectiſſimū itellectus nō hēt aliud obiectum
formale licet forte aliud materiale q̄ ipſemet
actus.ſicut enī demōſtratio hēt neceſſariū p
obiecto ita formalis adheſio aut euidētia q̄
ē paſſio cōſequēs demōſtrationē hēt neceſſa
riū p obiecto.Et eodē mō dico de pfectiſſi-
mo actu uolūtatis ſcilicet de dilectiōe & eius
paſſione ſcilicet delectatiōe. Sed ex hoc n̄ ſe
quit̄ ppoſitū qđ arguebat̄ ꝙ.ſ.eadē rōne in
tellectus & uolūtas hn̄t idē obiectū formale
qa actus uolūtatis nō cōſequit̄ ad actū itelle
ctus ſicut paſſio eius ut aliq ymaginant̄ .ſed
tāq̄ ſpē diſtinctus ab eo.Ad illud qđ addebat̄
de deſiderio & amore dico ꝙ nō hn̄t idē for
male obiectū ſed deſideriū reſpectu boni ha
bēdi:& amor reſpectu hīti.& qn̄ arguit̄ ꝙ n̄
qa bonū ut habēdum dicit negationē & ab
ſentiā.dico ꝙ bonum ut habēdum nō dicit
negationē ſimplr̄:ſed negationē rei poſſibi
lis haberi:& talis negatio pōt eē formalis rō
obiectiua.qa obiectum fidei eſt credibile.cre
dibile āt eſt negatio uiſiōis ſed nō ſimplr̄.ſed
rei poſſibilis uideri & eodē mō ē dicēdū ob
iecto ſpeciei . Ad aliud qn̄ dicit̄ ꝙ abſentia
& p̄ſentia cōſtituūt p ſe diuerſas cauſas ut pa
tet.ii.phiſicoꝝ tex.cō.xxx.dico ꝙ abſētia &
p̄ſentia nō dicunt duas p ſe cāś qn̄ duo actus
p ſe nō intēdunt̄ .nauta.n.intēdit circa nauē
actū gubernatiōis & piditationis p accidens
qn̄ āt duo actus p ſe intēdunt̄ tūc abſentia &
p̄ſentia poſſunt cōſtituere duas cāś formales
cauſe āt formales ſunt cāe p ſe qa in uia intē
dit̄ actus credēdi p ſe:& in pr̄ia actus uiſiōis.
Itē in uia intendit̄ actus ſpei:in pr̄ia actus tē
tionis & p ſe intendit̄ .& ideo abſentia & p̄
ſentia cōſtituunt duas cāś formales.articulus
enim fidei ut enigmaticus abſens eſt p ſe for
male obiectū fidei.Articulus ut p̄ſens eſt for
male obiectum uiſiōis:& ſic de ſpe . bonū p
miſſum & abſens eſt obiectū ſpei. bonū ten
tum & p̄ſens eſt obiectum tentiōis :ſed in p
poſito non ſolum actus amoris qui eſt re-
ſpectu preſentis intenditur per ſe : ſed eti-
am actus deſiderii per ſe intenditur .cum au
tem natura uoluntatis eſt procedere ab im-
perfecto ad perfectum primo naturaliter ua
dit in actū deſiderii:& cōſequenter in actum
amoris & ideo abſentia & pn̄tia in obiecto

uariāt formalē rōnē i obiecto & ſunt pfecte cauſe. Ad tertiū qñ dicit̃ φ bonitas p ſe deſideraт̃ nō abſentia dico φ hoc bñ uerū eſt φ bonitas eſt p ſe uolita ſed nō uolita ſic.ſ.per deſideriū niſi ut abſens & habēda & ita abſentia eſt formalis ratio obiecti. ❡AD argumenta in tertio articulo qñ dicit̃ fides & caritas hñt idem obiectū formale.qa aliter fides nō dirigeret caritatē.dico φ hoc non pbat φ habeāt idem obiectū adequatū:ſed φ hñt idem obiectū formale ut fides eſt iudex & regula in opationibus caritatis & iſtomō cōcedo φ hñt idē obiectū formale ſicut ſupra dixi de intellectu & uolūtate. fides.n.dirigit ad ſciētiā & amorē. Ad aliud eodēmō cōcedo φ aliqd pōt iudicare φ argumentū dyaleticū eſt pbabile tm̄ & qñ iudicat φ argumentū eſt pbabile tm̄. cōcedo φ p tunc ens pbabile eſt obiectū demōſtratōis.ens.n. pbabile eſt illud qd p demōſtrationem iudicat̃.illud āt qd iudicat̃ eſt obiectū. ſed tunc non habet̃ plus niſi φ idem ſub eadem rōne formali.ſ.ens ut pbabile eſt obiectum demonſtratiōis & opinionis: & i illo caſu quo demonſtratio eſt iudex opinionis concedo φ habent idem obiectum formale ut dictū eſt. Ad aliud quando dicitur φ poſt demonſtrationes inducit philoſophus quandoφ argumentum dyaleticum: dico φ qñφ argumentū dyaleticū poſt demonſtrationem ita φ argumentum dyaleticum ſint due ſpecies ſeparate: & neutra eſt iudex alterius dico φ tūc illud ē obiectū unū utriuſφ & ſolū obiectū unū: & diuerſum formalr̃. Per idem dico φ licet opinio & demōſtratio ſint circa uniuerſale tñ dico φ uſe ut ſic ē unū obiectū cōe eis materiale non formale.

IN di.xxiii.agit̃ de ſignificatōe huius nōis pſona qro utrū res q̄ īportat̃ p hoc nomē pſona i diuinis ſignificat pfectionē infinitā. Quod nō.qa pſona in diuinis ē relatiua:ſed rlō nō dicit pfectionē nec finitā nec īfinitā.qa tūc aliqua pfectio eſſet i una pſona q̄ nō eſſet i alia.ergo ſi non dicit pfectionē igit̃ in diuinis ē aliqd qd nō dicit pfectionē. ❡HIC tria.pmo an rlō formalr̃ accepta ut diſtīcta cōtra eſſentiā dicat aliquā pfectionē. Secūdo ſuppoſito φ aliquo mō diceret pfectionē an ſit cōcedēdū φ eēntia dicat maiorē pfectionē & rlō minorē. Tertio dato φ n̄ dicit minorē an illa pfectio rlōnis ſit īfinita. ❡AD primū articulū dr̄ cōiter φ non.primo.qa cū relatio que eſt in una pſona non eſt in alia.ergo aliqua pfectio eſſet i una pſona q̄ non eſſet in alia. Secundo quia omnis pfectio dicit aliquā bonitatem ſi igitur relatio diceret perfectionem eſſent in diuinis bonitates diſtincte ſcilicet eēntialis & notionalis. Item eſſent tres bonitates perſonales quorum utrunφ negat̃ cōiter a doctoribus. Item perfectio attributalis ē perfectio ſimpliciter que ē cuilibet melius ipſum q̄ nō ipſum pfectio tal̃ nō eſt melius cuilibet ſed huic.qd āt eſt melius cuilibet & pfectio ſimplr̄ ē maior q̄ qd eſt ſolū melius huic.igitur i diuinis ē pfectio maior & mīor. ❡CONFIRMATVR.paternitas enim & filiatio differunt ſpē & p conſequens nō ſunt i equali gradu pfectionis ſi relatio dicat pfectionē. Item quod eadē rōne cōuenit eēntie & pſone eſt eſſentialē tantū.qa nichil dicit̃ notionale niſi quia aliqua rōne differt ab eſſentia. ſed bonitas ſub eadē rōe conuenit utriφ.igitur.pbat̃ minor.qa bonitas ſibi conuenit ſecundū φ eſt finis. Itē qd tm̄ ſignificat abſolute & non importat relationem originis ē eſſentiale tm̄.ſed tale eſt bonitas.quia bonum & pfectū idem. pfectum āt non dicit reſpectum ſed dicit excellentiā rei ad ſe. ❡ SED contra uidet̃ poſſe pbabiliter pbari. primo qa bonū eſt tranſcendens ſicut ens.ſed relatio ut diſtincta cōtra eſſentiā aliā entitatem dicit. Secūdo ſicut bonū eſt obiectum uoluntatis in cōi ſic obiectū huius rōne uoluntatis eſt hoc uere bonum.quod ergo amat̃ recta uolūtate alicui eſt uere bonū:ſed recta uoluntate uult pater ſibi pñitatem diſtinctā cōtra filiatiōem.& filius filiatiōem ex oppoſito diſtinctā.ergo rlōnes ille diſtīcte diſtīctas dicūt bonitates. Item rō boni eſt rō conuenientis ut dicit auice.iiii.metha.ca.ultimo:ſed paternitas ut diſtīcta cōtra eſſentiā hēt rōnē cōuenīctis.qa ſic cōuenit ſibi diſtīguere pſonā & cōſtituere.igit̃. Itē prius modus pfecti.v. met. tex.cō.xxi.ē cuius nō ē extra aliqd accipe.ſ. aliquā pticulā:ſicut dr̄ pfectū extra φ nō ē cape aliqd qd ſit huius ps ſed certū ē φ q̄libet rlō i diuinis ē talis φ nichil deficit qd ē eius igit̃. Itē ſcdſ modus pfecti ē pfectū dr̄ ſcdm ueritatē & ē illud φ nō hēt excedētiā ibidē ad genus cōmentator qñ non īuenit̃ dignus eo i ſuo genere ſicut pfectus methaphiſicus:ſed certū ē φ nō īuenit̃ dignior rlō iſta q̄ ē in di

Digitized by Google

uinis nec que excedit eũ.ergo &c.Itẽ tertius modus ẽ pfecta dicunť q̃ hñt finẽ ſtudioſũ. cõmẽtator.hec qdã dicunť pfecta que hñt finẽ pfectũ.ſed huiuſmõi ẽ relatio I diuis.ſunt n.I diuinis rlões pp iſtũ finẽ q ẽ diſtĩguere pſonas & cõſtituere. & iſtũ finẽ hñt pfecte.

¶ DICO igiť ꝙ ſi ſequamur locutionem phõꝶ.ꝙ rlõ diuĩa q̃tũ ad rõnẽ ſui generis dicit pfectiõe ſimplr.qd patet qa I fine cap.cõcludit phũs ꝙ illi tres modi ſunt ipſius pfecti dicti ſcd̃m ſe.ſed ſcd̃m phõs & ẽ tale p ſe ẽ ſimplr tale:rlões igiť diuine q̃ ſunt I illis tribus modis ſunt pfecte ſimplr ſi tñ ſequamur locutionẽ theologoꝶ nõ dicũt pfectionẽ qa ſecũdũ anſel:monolo.xv.illud dicit pfectionẽ ſimplr ꝙ cuilibet ẽ melius ipm̃ q̃ n ipm̃:ſed d filatiõe diuĩa nõ ẽ melius ꝙ attribuať patri q̃ ꝙ ñ attribuať:aut ecõuerſo d pŕnitate filio.qa hoc eẽt deſtrueŕ ſuppoſitũ pr̃is ſi.n.pſonareť filiatiõe nõ eẽt pŕ:aut ſi econuerſo ŕſpectu filii.ergo &c.Ex qua Iſero aliã diſtĩctionẽ ad ſolutionẽ argumẽtoꝶ ꝙ I diuinis ſunt q̃dã q̃ dicunt pfectionẽ ſimplr q̃ ſunt melius cuilibet ꝙ ſibi attribuanť q̃ ꝙ nõ ſibi attribuanť cuiuſmõi ſunt attributa: q̃dã q̃ dicũt ſolũ pfectionẽ huic q̃ ſi ponerẽtur in alio nõ meliorarẽt ipſum ſed deſtruerent ipſum cuiuſmodi ſunt rlões pſonales.

¶ DE primo mõ nõ ẽ dubiũ qn cõcedať I diuinis ſed de ſecũdo.& ideo ꝓbo ſecundũ qa illud dicit pfectionẽ ſimplr qd ẽ eſt cuilibet melius ipſum q̃ nõ ipſum.igiť hoc ẽ pfectionis huic qd huic ẽ melius &c.ſed pr̃i eſt melius eſſe pŕ q̃ nõ ergo.qa illud eſt melius pr̃i quo ablato deſtrueretť ſuppoſitũ pr̃is: ſed hmõi eſt paternitas igiť. ¶ CONTRA. anſelmus monologion.xv.ꝓbat ꝙ nullũ relatiuũ ſignificat ſubſtãtiã in diuinis per hoc ꝙ deus non eſt melior ex hoc ꝙ relatiue dŕ & econtra ꝓbat ꝙ attributa ſignificãt ſbãm. qa deo eſt melius ſapientẽ eſſe q̃ non ſapiẽtem.tunc arguo:ex regula anſelmi q̃ ſignificant ſbãm in diuinis dicũt aliqd melius ſeu aliqd pfectionis & q̃ nõ:non ergo q̃ nullomõ ſignificãt ſbãm ẽt in illo.ſ.I patre & hoc de formali ſignificato de quo loqťanſel.igitur nec huic dicit pfectiõem .Scd̃o qa ſi filiatio dicit pfectionem huic.ſ.filio & nõ huic.ſ.patri ergo filiatio ẽ tale aliqd quod in aliquo nõ ipm̃ eſt melius q̃ ipm̃.ſ.I pŕe.ſed hoc eſt cõtra.regulã anſelmi q dicit ꝙ regula nõ tenet in relatiuis cuiuſmodi ſunt paternitas & filiatio.ſic dicens primo.ſi qd diligẽter intueať quicqd eſt p̃ter relatiua aut tale eſt ut ipſum oĩno melius ſit q̃ nõ ipſum aut tale ut nõ ipſum in aliquo melius ſit q̃ ipſum. Infra facit exceptionẽ & dicit ꝙ hoc nõ tenet I relatiuis igiť nulla relatiua &c.& ĩfra cũ igitur &c.Tertio qa ſi hec relatio dicit pfectionẽ. ergo hec relatio cõis oĩbus dicit pfectionem ſimplr hoc falſum.qa cũ deus dicať ſummus ſummũ dicit relationẽ ſupioritatis & cõem oĩbus pſonis & tñ dicit ſpãliter de iſta relatõne qua deus dicať ſummus ꝙ deus nõ dicať melior nec maior.Quarto qa maiorem quã accipis ab anſel.in põne tua cũ dicis illud dicit pfectionem ſimplr ꝙ eſt cuilibet &c.ẽ uera ſcd̃m eum de pfectione abſoluta & tu accipis in maiori de pfectione relatiua cum dicis ꝙ relatio eſt pfectõ huic ergo uarias. Quarto qa ſi dicit pfectionẽ huic ſigneť illa perfectio & tũc in cõpatione ad pfectiõem q̃ uocať ab Anſel.perfectiõis pelagus erit pfectio partialis.ex quo ſeqtur ꝙ in deo eſſet pfectio totalis & partialis ymo multe partiales .& ultra cum oẽ totum ſit maius ſua pte erit in diuinis perfectior maior uel minor.Et ultra cum omne totum ſit aliud a qualibet parte diuiſum accepta ſecũdum cõmẽtatorẽ prĩo phiſicoꝶ commẽto.ix. uel circa ſeqtur ꝙ alia perfectõ poſitiua eſt paternitas & alia poſitiua ẽ eſſentia que omnia ſunt falſa.Sexto arguis ꝙ paternitas eſt perfectio patris.qa non paternitas eſt peius patri q̃ paternitas & cetera.hoc nichil eſt igitur.probo minorem qa arguis per illam regulam. illud eſt perfectius in deo quod eſt melius ipſum q̃ nõ ipſum.accipiendo non ipſum negatiue id eſt quod eſt melius q̃ ſua negatio ſed hoc falſũ. qa tunc omnia entia eſſent deo attribuẽda ſecundum formales rationes ſuas qa in quolibet ente melius eſt ſuum eſſe q̃ non eſſe.& ita ſubſtãtie eſſent attributa in diuinis ſic ꝙ deus poſſet dici oĩa &ce . quod negat anſel. ibidẽ. ¶ AD primũ dico ꝙ anſel. loqť ibi de perfectiõe que eſt oĩno melius ipm̃ q̃ nõ ipſum id eſt ſimplr ut patet ibidem & talia dicit ſignificare ſbãm & ideo bene ẽ cõcedẽdũ ꝙ illud quod nullo mõ ſignificat ſbãm nõ dicit perfectionẽ ſimplr ſed per hoc non hẽtur ꝙ nõ dicat perfectionẽ huic . ¶ AD ſecundũ dico ꝙ anſel.facit illã exceptõnẽ nõ ut excludat relatiua ab illa diuiſiõe ſecundũ rei ueritatem : ſed qa preſcinderat & excluſe

rat relatiua a ſua cōſideratiōe ꝑ tāto ea excī
pit ab illa diuiſione.ibi.n.ſolū inſiſtere uole
bat cōſideratōi eoꝝ que ſignificāt eēntiā.Et
hoc ē qd dicit itaq; q̄ relatiue dicunt̄ omiſ-
ſis(qa nullū eoꝝ demōſtrat alicuius eēntiā)
ad alia diſcutiēda ſe cōuertat itētio.& tūc ſe
quit̄ ſi qs diligent̄ &c;.nō omiſſis & ꝙ non
excluſerat ſcdm ꝯueritatē ab illa diuiſiōe ſed
ſolū reliqd ea a ſua cōſideratiōe ut īfra pate
bit ubi dicit multa relatiua ſūt q̄ ſub hac nō
cōtinēt̄ diuiſiōe utrū uero cōtineant̄ īquire
re ſupſedeo cū ad ꝓpoſitū ſufficiat ſubſtātiā
nō deſignare ñ ſupſedet utrū ſcdm ueritatē
cōtineant̄ igit̄ hic ñ negat ſed ſolū ea omit
tit.qa nō fuit ad ꝓpoſitum de quo agit.
¶ AD tertiū dico ꝙ ſi cōcederet̄ cōſequen
tia de rlōnibus diuinis ad ītra de qbus loqui
mur.ſ.ꝙ ſi eſſet alia cōis oībus pſonis ꝙ dice
ret pfectōnē ſimpl̄r.adhuc nō ualet argumē
tū.qa rlō ſummi ē ad extra:& ibi eſt uerū ut
dicit anſel.qa nō dicit pfectionē nō enī ē de
us melior p̄ea que ipſe fecit:ut dicit ibidem.
¶ ALITER.pōt dici negādo cōſequētiā
nō.n.ſequit̄ hec relatio dicit pfectionē huic
relatiuā ergo ſi ſit uel eē poſſet alia ad intra
cōis dicit pfectionē ſimpl̄r.anſel.n.ibi ſolū
dicit illa dicere pfectionē ſimpl̄r q̄ ſignificāt
formalr̄ ſubſtātiā uel ſaltē aliqd abſolutū qd
dico pp formalitates & nego cōſequētiā ꝓ
tāto.qa cōcedo relationē equalitatis eē realē
& cōmunē ad ītra.Et tñ ſcdm regulā anſel.
de abſolutis nō cōcederē ꝙ dicit pfectiōem
ſimpl̄r Dico tñ ꝙ pōt cōcedi conſequētia ac
cipiēdo ſimpl̄r ut cōiter accipit̄ ꝓ uniuerſali
ter ut hic equalitas ī filio ē pfectio filio ergo
equalitas q̄ ē cōis oībus pſonis ē pfectio ſim
pliciter id ē uniuerſaliter. eo.n.qd ē pfectio
huic & huic & ſic d ſingulis ſeqt̄ ꝙ ē pfectō
uniuerſaliter.¶ AD quartum dico ꝙ nō ar
guo p ſillogiſmū ſed p cōſequētiā ſic:hoc ē
pfectiōis ſimpl̄r qd ē &c.igit̄ hoc ē pfectiōis
huic & huic.ſed ī cōſequētia tenet argumen
tatio arguēdo de genere in genus qa forma
ſbālis dicit pfectionē ſimpl̄r igit̄ forma acci
dētalis dicit pfectionē.hic eodēmō arguo ī
ꝓpoſito accepta q̄ ſignificāt abſolute ſubſtā
tiā dicūt pfectionē ſimpl̄r ergo relatōes q̄ nō
dicūt ſbām ſed aliud formale ſignificatū di-
cūt pfectionē huic. Notādū tñ ꝙ nō ſequit̄
ecōuerſo ut dictū ē ad tertiū argumentū.Ad
quintū dico ꝙ bñ ē cōcedēdū ꝙ pfectio eēn
tie ē pelagus & alia huiuſmōi q̄ dicūt pfectō

nē:ſed nō eſt cōcedendū ꝙ pfectio relatiōis
ſit ꝑtialis uel minor uel alia & huiuſmōi q̄
dicūt ipfectionē cōcedendū ē ſcdm hilariū
viii.de trini.qd allegat̄ di.xxvi.ꝙ pater ma-
ior ē filio:nō tñ filius eſt minor cuius finalis
rō eſt data a doctoribus.qa maior dicit pfe-
ctionē:minor ipfectionem: de hoc diffuſe
ar.ii.maxime uerſus finē. Ad ſextū qd eſt ar
gumentū ſcoti in quolibeto.q.v.ar.ii.dico ꝙ
debet exponi negatiue & contradictorie de
hoc qd ſcotus dicit cōtrariū:miror quō dicit
ita expreſſe contra expōnē ipſiuſmet anſel.
dicit enī ſic ipſum & nō ipſum nō aliud hic
ītelligo ꝙ uerū & nō uerū:corpus nō corpus:
& his ſimilia.¶ ET tūc ad argumētū qn̄ di
cit ſi ſic.ergo oē poſitiuū eēt attribuēdū deo
nō ualet.anſel.enī ibidem dicit ꝙ regula ſua
dēt ītelligi ī his q̄ oīno ſunt melius ipſa q̄ ñ
ipſa ut ſapiēs iuſtus & hmōi.nō aūt in his q̄ ī
aliquo ñ ſunt melius ipſa q̄ nō ipſa. pōit exē
plū ut nō aurū q̄ aurū.nā melius ē hoī eē nō
aurū q̄ aurum:& ita nō eſt intelligendum in
oībus de hoc di.ii.q.i. ¶ AD primū qn̄ dī
ꝙ in una pſona eſt pfectio que nō eſt in alia
dico ꝙ aliqd dicimus pfectionē ſimpliciter
& ſic qd ptinet ad melioritatē ſit in una per
ſona & nō in alia impoſſibile ē.ꝙ tamē ali
quid qd ſolū dicit perfectionē huic:& etiam
ſi in alio poneret̄ ipſum deſtrueret nō pona
tur in illo alio eſt multū cōueniēs : ſic autem
eſt de relatione pſonali ut dictū eſt.¶ AD
ſecūdū dico ꝙ ſi ponerent̄ plures bonitates
in diuinis dicentes plures pfectiones ſimpl̄r
eēt īpoſſibile:ſed ponere tales q̄ ſolum dicūt
ꝓprias pfectiones huic & huic q̄ nō poſſent
huic & huic indifferent̄ cōpetere qa hoc eēt
deſtruere oppoſita nō eſt inconueniens plus
q̄ ponere ibi diſtinctionē ſuppoſitorū. Ad ter
tiū dicet̄ ar.ii.Ad quartū & ad qntū dico ſimr
ꝙ ꝓcedūt de īpfectione ſimpliciter. bonitas
enī pſonalis aliter eſt finis beatitudinis & di
uine ꝙ nr̄e q̄ bonitas eſſentialis: illa enī bea
tificat ſecundum ꝙ eſt bonitas huius: iſta au
tem ſecundum ꝙ eſt bonitas ſimpliciter etiā
bonitas perſonalis importat relationem ori
ginis qd dico pro qnto argumento . ¶ SE
QVITVR de ſecundo articulo ubi pria
facie uit̄ ꝙ ſic:quia ſicut illimitatū in pfectiōe
eſt magis pfectū q̄ cōtractū ita econtrario cō
tractum eſt minus pfectum q̄ illimitatum :
Rñdet̄ ꝙ pōt cōcedi ꝙ eſſentia pfectior eſt
q̄ relatio ut orit̄ ab eſſentia nō tñ cōcedit̄ ꝙ

relatio ē minus pſecta qa ſecundū hila. viii.
de tri. pater eſt maior filio nō tñ filius eſt mi
nor pře:& allegat hoc magiſter.i.ſentētiaꝝ
di.xvi.ca.v.Et ē rō hilarii qa maior ē cui in
ſcribit auctoritas donantis q̄ cui ſcribit rō do
nati:ſed př dat eēntiā filio p generatōem &
filio dat ergo př ē maior.Nec tñ filius ē mi
nor qđ pbat.qa ille minor donāte nō ē cui
idē eē dōat ſed ſic ē hic p illđ io.x.ego & př
unū ſumus.uerba hilarii maior ē př donātis
auctoritate:filius minor nō ē. qa iā minor ñ
ē cui unū eē donat.ſequit ego & př.&c. Et
hoc ē qđ dicūt hic Hanibaldus & Tarenta-
ſius in dubitatiōe litterali in fine di.xvi.ꝙ př
nō ē maior filio cōpatiue.i.ꝙ př reſpectu fi-
lii ſit in cōparatiuo gradu:& filius in poſiti-
uo ſicut albū & albius qa tūc filius eēt eque
minor ſicut & př maior ſed relatiue & prin
cipiatiue př ē ei pncipiū originis filii:& ſicut
dictū eſt in relatiuis & in his quorū alterū ab
altero orit.ſ.ꝙ unū ē maius & aliud nō eſt
minus pp idē eſſe qđ habent ita pōt dici in
attributis diſpatis formaliter diſtinctis ī deo
ꝙ unū ē nobilius alio pp formalē rōnem no
biliorē puta uoluntas intellecta:& tñ ꝙ hoc
reliquū relatiuū nō eſt minus nobile qa ha-
bent idem eſſe. ¶SED cōtra omnes iſtos
ſtare uident duo.prīo.qa accipio filiū q̄tum
ad eē originatū pciſe nihil penſando de idē
ptitate eē:ſicut ex alia pte accipit př q̄tū ad
donātis auctoritatē:nihil pēſando de idēpti
tate.qa ſic nō ē maior. Tūc arguo ſcdm hila
riū rō quare filius nō ē minor pře ē:qa habet
idē eē cū eo ſed iā p ſuppoſitū excludit idē
eē & accipit ſolū eſſe donatū ſicut ex pte pa
tris accipit ſola auctoritas donatiua ergo eo
dem mō eſt concedendū ꝙ filius eſt minor
patre ſicut cōcedit ꝙ pater eſt maior filio &
eodem mō unum diſtinctorum formaliter
eſt minus pfectum & reliquū magis perfec-
tū qñ accipiunt pciſe ſecundū ſuas rōnes for
males.Secundo qa cū accipit maioritas ſecū
dū auctoritatē donantis cōparat maioritas
q̄ ē ſecundū pfectōnē huic ad alia huic.ſ.ad
donatū eſſe uel genitū eſſe in filio.: cū uero
cōparat eēntia ad relationē cōparat pfectio
ſimplr ad pfectionem huic:ſed licet pfectio
una q̄ ē huic nō:ſit minor alia non ſequit ꝙ
pfectio huic nō ſit minor q̄ pfectio ſimplici
ter.qa cōtractū uidet ſemp minus q̄ ſimplr.
ergo prīa reſponſio uera q̄ dabatur ad qntū
argumentū.& ſic reuertūt oīa illa incōueniē
tia q̄ erant ī qnto argumēto. ¶DICEN-
DUM igit pp primā rōnē ꝙ p rōnē hila .ñ
pōt uitari qn filius ſit minor relatiue ſcilicet
quātū ad eē donatū quo dř ad dantē: pōt tñ
ſaluari ꝙ nō ſit minor cōpatiue.nō ē enī in
poſitiuo gradu & īferiori: & př ī cōparatiuo
& maiori ſicut ſe hñt albū & albius.Et eodē
mō ē dicēdū de diſpatiuis rōnibus fořlibus
ſecūdū rōnē hilarii.nec de alia maioritate lo
q̄bat hilarius qa tm̄ de illa garrulabāt hereti
ci pp qđ rōnē ſimpliciter excludētē ꝙ filius
dicat minor uel q̄dcūq3 aliud dicat minus ī
diuinis aſſignāt & cōcordit hani.& tarētaſi
us.ubi prīo.ppriecates enī q̄ dicūt pfectionē
pñt deo attribui:q̄ āt īpfectionē nullo mō :
ſed maioritas q̄ ē donātis auctoritas ē pprie
tas denotās pfectionē:mīoritas āt quo qūo
ſumpta denotat īpfectionē.ergo. ¶EO-
DEM mō pōt dici ī diſtictis formaliter.ſ. ꝙ
uolūtas ī diuinis īq̄tū liberalis diuina uel hu
iuſmodi ē nobilior ītellectu ītellectus tñ nō
ē minor qa minoritas ſemp dicit īpfectionē
pbat illud ſp dicit īpfectionē qđ ī quo. cum
q3 ponit dicit īpfectionē.depēdere enī ſp di
cit īpfectionē:qa ī quocūq3 ponat ſiue ī deo
ſiue ī creatura ſp dicit īpfectionē & pp hoc
cōcedit ī deo relatio & filiatio & negat de
pēdētia.relatio ei ut puta filiatio cū cōtrahit
ad diuīa ñ dīc īpfectionē:eē.n.filiū dei ñ de
notat īpfectionē ſed mīoritas ſiue pōat ī đo
ſiue:ī creat a dīc īpfectionē.ſi.n.dicem ꝙ ī di
uīs filius minor ē pře dicere īpfectōnē ibi ſi
cut ī creaturis . denotaret.n.p ly eſt cū dicit
ē minor:ꝙ nō hēet tm̄ de eſſe ſicut & př .qa
non hēet tm̄ ē ppria ſignificatō huius termi
ni minor:ſicut inferre relatiōis & ulterius p
cōſequens ſequeret ꝙ hēet eſſe dependēs &
hmōi.Per hoc ad argu.qñ dicit ꝙ nō ſeqtur
una pfectio huic non ē minor alia ergo pfe
ctio nō eſt minor pfectione ſimplr.Dico pri
mo ꝙ ſi loquamur de maioritate & minori
tate cōparatiua ſolū ſicut loqtur Hilarius cō
tra hereticos q uolebāt ꝙ filius eſſet minor
accipiēdo ſcilicet aliā ptem ſubſtātie eius: ſic
adhuc ſtabit cōſequentia.ſicut.n. due pfectō
nes huic ſunt eedē ydentice ita pfectio ſim-
pliciter & pfectio huic ſunt identice idē ſed
hec ē rō Hilarii excludēs minoritatē huic er
go . Secūdo dico ꝙ ſi abſolute loquamur ſi-
cut loquunt doctores adhuc ſequit ꝙ oīs mi
noritas de mūdo dicit impfectionē ſicut er-
go pp impfectionē negat ꝙ filius ē minor.

patre ſcdm pfectionē huic.ſ.donatū eſſe: ita negandū ē ſimplr q̄ ē minor ſecundum pfectionē huic eſſentia ipſa p hanc regulā. qa oīmoda impfectio ē a diuinis auferēda. Tūc ad formā argumenti qn̄ dr̄ q̄ pfectio contracta ē minor &c.dicēdū ē ſcdm Hilarium q̄ uerū ē ubi cōtractū & ſimplr̄ accipiunt̄ compatiue ſcdm diuerſos gradus pfectionis ut ī albo & albiori.ubi tñ cōtractū & ſimpliciter ſunt ſolum in eadem cōſubſtītialitate nature falſum eſt ſcdm doctores.ymo eſt dicendū q̄ uerū eſt in re cui pñt cōpetere ꝓprietates tā demonſtrantes impfectiōem q̄ pfectōnem qd fallit in deo.Nota p eandem regulā quare maioritas ſola pōt deo attribui qa uel dicit pfectiōem uel nō dicit impfectiōem & hic fallit regula q̄ magis dicit̄ relatiue ad minus.eſt eī uera ſolū in entibus qbus pt̄ cōpetere pfectū & īperfectū.Q̄d patet.Ariſto eī hāc relationē ſolū ponit īter entia ſe extēdentia ſcdm pfectū & īperfectum ut patet. v.meta.de duplo & dīmidio quin ymo in ꝓpoſito ariſto.ponit tale imperfectum q̄ in quocunq̄ poſitum dicit īperfectiōem dimidium ubicunq̄ fuerit dicit eē diminutū ſed impfectum repugnat deo & maxīe impfectū uniuerſaliter q̄re. ❡SEQVITVR de.iii.arti.ubi dicendū eſt an relatio diſtīcta cōtra eſſentiā poſſet dici formaliter infinita. ❡DICVNT qdā ut Sco.ī quolibet.q.quīta arti.ii.q̄ nō qa īfinitum formaliter nō poteſt plurificari ſed relatio plurificat̄ ergo &c.pbatio maioris qa ab uno ſumme pfecto pōt haberi oīs perfectio hoc dico ſi tale ſummum ponatur quia ſi ab ipſo poſito negaretur aliqua perfectio non eſſet ſumme perfectū ſed nos pōimus eēntiā diuinā ſumme pfectā ipſa ergo ſola una exiſtēs ē ſumme pfecta & īfinita formaliter.Itē ſi ponerēt̄ duo īfinita formaliter equalis eſſet bonitas in eis qa ſi unū excederet alterū ñ eſſet īfinitū ſed ponere duo īfinita formaliter hñtia equalē bōitatem ē īpoſſibile.ergo.pbō qa qñ duo ſunt equalia ī bōitate:duo excedūt unū ſed unū īfinitorū nō pōt aliud excedere. qa hoc eſt cōtra naturā īfiniti.ergo.Item unū īfinitū ſufficient̄ dependentiā determīat oīs dependentis ut patet de eſſentia diuīa q̄ ſufficienter termīat dependentiā cuiuſlibet creature ī triplici genere cāe ſed īpoſſibile eſt plura eſſe ſufficienter determinantia dependentiā oīs creature:qa uno circumſcripto remaneret cō ſeruatio eorū.Item ī entibus ſcdm ordinem eſſentialem aſcēdēdo ꝑ itur ad unum ſed īfinitum intenſiue eſt illud ſummum ad qd itur aſcendendo reſpectu eni ſummi aſcenditur aſcenſus ſcdm ordīem eſſentialem. ergo &c.Item ītellectus diuīus īfinitus ñ pōt hēre plura obiecta pria:ſed īfinitum formalr̄ ē primū obiectū ītellectus diuini.ergo ñ ſunt plura īfinita.pbatō mīoris.Illud qd eſt rō eſſendi eſt ratio cognoſcendi:ſed infinitum formaliter eſt omnibus ratio eſſendi tanquam eminēter pfectiones oīum cōtinens ergo & rō cognoſcendi ſeu primū obiectū.Itē ſi ſint duo īfinita ītellectus diuinus pōt utrūq̄ ītelligere ſed hoc eſt duobus actibus qa unū formalr̄ infinitū adequat̄ uni cōprehenſioni.ergo aut iſte due cōphenſiōes erunt ſimul aut ſucceſſiue.nō ſimul qa unica cōphenſio infinita adequat ſibi ītellectū diuinū .neq̄ ſucceſſiue.qa mutaret̄ intellectus diuinus. Hic dico q̄ eſſe infinitū in pfectiōe pōt dupl̄r intelligi.uno mō q̄ ſit infinitū uniuerſalr̄ ſicut ſi corpus eſſet infinitū tūc eſſet infinitū ſcdm longū latum & profundum uel infinitū hoc ſeu.q.ptialr̄ ſicut ſi linea ſcdm lōgitudinem & ſupficies ſcdm latitudinem eſſent īfinita. Et ſcdm hoc dico q̄ relatio ut diſtincta contra eſſentiā nō eſt infinita uniuerſalr̄ ſicut pbant pmiſſa argumenta: eſt tñ infinitū hoc puta pñitas in rōne pñitatis:& filiatio ī rōe filiationis.Aſſumptū de linea pbat̄ p phi.& co.i.de celo cōmento.xxxix.c.ubi dicūt q̄ linea pt̄ cōcedi infinita ſcdm lōgitudinem & finita ſecūdū alias dimenſiōes: ergo patet q̄ īfinitas linee nō īcludit īfinitatem ſupficiei & pfunditatis & eadem rōne nec ecōtra qd eſt ꝓpoſitum.Item ꝓpoſitū appet in quolibet caſu ubi phi.loquitur q̄ īpoſſibile eſt eſſe plura īfinita.prio.n.phiſicoꝝ cōtra anaxagoras com.xxxvii.hēt p impoſſibili q̄ ſint plura corpa infinita:& rōem huius aſſignāt cōmentator.iii.phiſicoꝝ com.xliii:qa corpus infinitum ut ipſe pbat ibi extenderet̄ in īfinitum ſcdm oēs dimenſiones ita q̄ corpus ī finitum haberet dimenſiones infinitas in oībus ptibus & talia plura īfinita habet p īpoſſibili.ergo a cōtrario eēu ſi ponant̄ duo īfinita quorum neutrum eſt infinitū in oībus ptibus ſed utrūq̄ eſt īfinitum in altera puta linea ſupficies una latitudine & alia lōgitudine nō eſt īpoſſibile talia plura infinita eſſe ſimul in eodem. A ſimili ſi ſapientia ſit

infinita ,p̄pria rōne qua eſt ſapientia & ſimiliter bonitas ſit infinita in ,ppria rōne bonitatis ita q̄ neutra ſit infinita ſcdm oēs rōnes attributales & eodē mō dico de rlōnibus pſonalibus nunq̄ ex illa infinitate ſeq̄r q̄ ſit impoſſibile talia plura īfinita eſſe. Itē .iii. phiſicoꝝ cōmento .xxxvii. cōmentator & phūs hn̄t ,p impoſſibili q̄ ſint plura infinita qn̄ totum & pars ſunt eiuſdē rōnis ſicut q̄libet ps ſubſtātie eſt ſubſtantia & q̄libet pars aeris eſt aer: ſed iſte rōes aut relatiōes attributales formalr accepte nō ſunt eiuſdem rōis ut iſtimet ponunt ergo nō ē impoſſibile inter illas plures eē infinitates. Itē ad principale ſic q̄ dicit pfectionem & nō finitā dicit infinitā: ſed huiuſmodi ē rlō ex primo arti. ergo ,pbaṙ maior qa finitū & infinitum cōgruunt q̄titati ſicut ergo q̄ hn̄t q̄titatem mobilis & non finitā neceſſario hn̄t infinitā ſic in q̄titate perfectionis ,pbaṙ minor. qa rlō diuina ut diſtīcta cōtra eſſentiā nō eſt creatura ergo nō eſt finita. Item oīs pfnitas creata ē finita ergo īcreata ē infinita. cōſequentia patet ,pbaṙ an̄s. qa rlō creata limitata ē ad genus & ad ſpēm rō ē infinita. ¶ DICES relatio diuina ē in genere relatiōis & in ſpē mō potentie. ergo nō ē infinita. Sed hoc ē magis ad ,ppoſitū qa nō eſt in genere q̄tū ad rem generis q̄ eſt res limitata: ſed q̄tum ad formalem rōnē generis dempta oī impfectione & limitatiōe ſed q̄ eſt in genere dempta oī limitatiōe illud eſt infinitū in illo genere eſt ergo ad ,ppoſitū.

¶ ITEM paternitas q̄ ē eminenter continens oēm pfectionem oīs pfnitatis entis & poſſibilis eſſe & q̄libet pfnitatem in infinitum excedit eſt pfnitas infinita ſed diuina pfnitas ut diſtincta cōtra eſſentiā eſt hmōi. probatio maioris. qa pp illas cōditiōes maioris dicit̄ ſapientia diuina infinita. pbō minoris. qa ut ,pbatū ē pfnitas diuina ut diſtincta cōtra eſſentiā dicit aliā pfectionem ,ppriā non minus ergo rōne pfectionis illius cōtinebit eminēter oēm pfnitatem creatā q̄ ſapientia diuina omnē ſapientiā creatā. Itē qd ē incōprehēſibile ab intellectu finito incōprehenſibilitate ,ppria & ſcdm ,ppriā rōem illud ē infinitū. ſed hmōi eſt relatio diuīa. ergo Maior patet ſolū enī finitū ,ppria incōprehēſibilitate ſubterfugit intellectū finitum. Minor ,pbaṙ q̄tum ad primum. yſaias loquēs de generatiōe cōtra eēntiā dicit. Generationē eius qs enarrabit: qd exponit Ieroni. de gn̄atiōe eterna omelia pria ſup Matheum. Ambroſius ēt li. de. tri. ca. vi. & magr̄ ſententiaꝝ. di. ix. īducit dicens. Quomō ponis filium generatum īpoſſibile eſt michi ſcire: mēs deficit: uox ſilicet nō mea tātum: ſed angelorum ſup cherubin & ſup ſeraphin eſt. ,pbatio minoris q̄tum ad ſcdm q̄ nullus intellectus creatus pōt cōprehendere relatiōes ut ēt diſtinguntur ab eſſentia qa ut ſic ſunt aliqd diuinū nō aliquid creatum. omne āt diuinum ,ppria incomprehenſibilitate eſt incomprehenſibile ab ītellectu creato. Pro iſta uia regre queſtionē de attributis in ſe q̄ſtiōes. ii. ¶ PER hoc patet ad primum qn̄ dr̄ q̄ ſummum eſt unum tm̄ dico q̄ uerū ē q̄ ſummū uniuerſaliter eſt unū & ſummum in illo genere ſicut ſumma pfnitas eſt tm̄ una pn̄t tn̄ plura ſumma eſſe hec ſcilicet diuerſoꝝ generum ſicut ſapiā & pfnitas uel diuerſaꝝ ſpēꝝ ſicut pfnitas & filiatio. Ad ſcdm argu. qn̄ dr̄ ſi ponerētur duo infinita eēt equalis bonitas in eis. ſi hec ,ppō loquaṙ d bōitate idēptica ſcdm quā oīa ſunt eadē ī diuinis: tūc nō ē dubium qn ſit equalis bonitas ſed ſic nō ē ad ,ppoſitum qa ut ſic nō eſt diſtinctio nec dualitas. ſed ſi loquamur de bonitate eſſentie ut diſtīcte cōtra bonitatē pfnitatis ſecundum illos uel paternitatis cōtra filiationē ſcdm oēs. Tunc ē diſtīguēdū: qa aut accipiṙ equalitas ut excludit ſil & copulatiue & maioritatē & minoritatē. & ſic ē uerū q̄ eq̄lis bōitas ē ī illis duobus īfinitis ſic enī ſunt equalia q̄ una bonitas nō eſt maior & alia ſit minor. aut accipiṙ equalitas: ut excludit tm̄ minoritatē ſed nō maioritatem & ſic nō ſunt equalia ut uiſum eſt in. ii. arti. ubi ,pbaṙ q̄ maior eſt pr̄ dans auctoritatē ſed nō filius minor & eadem rōne eſſentia q̄ eſt infinita uniuerſalr eſt maior q̄ relatio q̄ eſt infinita infinitate hac & qn̄ additur q̄ unū īfinitum nō pt̄ excedere aliud, uerum eſt de īfinitis uniuerſalr. Ad tertium qn̄ dicitur q̄ unū infinitum terminat ſufficienter dependentiā oīum: dico q̄ ueꝝ ē de uno infinito pfectiōe uniuerſalr & de unico unius rōnis reſpectu ſuoꝝ cōtentoꝝ. In his aūt q̄ ſunt diuerſe rōnis pn̄t plura infinita terminantia poni. Ad. iiii. eodē mō ſemp ,puenit ad unū infinitum pfectiōe uniuerſalr & unā pfectionē unius rōnis reſpectu ſuoꝝ cōtentoꝝ. Ad. v. cōcedo q̄ infinitum uniuerſalr ē primum obiectum īntellectus adequatū: & q̄ non pluriſicaṙ infinitū tn̄ in genere hoc eſt

ſecundariū obiectū & illud plurificat̃.Ad.vi.
cōcedo ꝙ ſi ponerent̃ plura infinita uniuer
ſaliter ꝙ pluribus cōphenſiōibus comphen
derent̃ de pluribus āt infinitis his q̄ ſunt ſe-
cūdaria obiecta nō oportet. ¶ AD pricipa
le I oppoſitū patet per diſtīctionē ꝑmiſſam
ꝙ nō ē īcōueniēs ꝙ perfectio nobilis q̄ nō ē
perfectio uſr ſed perfectio huic ſit I una pſo
na & nō in alia ſed de perfectiōe ſimpſr eēt
īcōuēiēs. ¶ CONTRA hoc qđ dr̃ i.iii.ar.
dubitatur ſic.ubi pn̄t eſſe plura infinita : ibi
poſſunt plura infinita eiuſdem rōnis & ſic
poterunt plures infinite ſapiē uel potentie
qđ tu negas.ꝓbatio aſſumpti.ſi.n.linea & ſu
ꝑficies poſſent eē duo īfinita eodemmō pōt
cōcedi ꝙ pn̄t eē plures īfinite linee iuxta ſe
extēſe q̄libet īfinita & ſic de ſuperficiebus.
¶ RESPONDEO ꝙ nō ē ſimile.linea .
n.ſi ponat̃ īfinita ē ſolū infinita ſcđm longi
tudinē & ſimiliter ſuperficies ſi ſit īfinita erit
tm̄ ſecūdū latitudinē ſed ſi relatio uel aliqđ
attributū in deo ponat̃ infinita hoc erit ſe-
cundū ꝓfunditatē.ſ.ſecundū intenſionē pa
ternitas enī dr̃ infinita qa uirtualiter in ſe cō
tinet oēm paternitatem: & ſic de aliis.ſed ſi
poſſent eē plura infinita ſecundum latitudi
nem tm̄ uel ſecundū longitudinem non tm̄
ſecundū intenſionē uel ꝓfunditatem.poteſt
enī poni exemplū.ſi ponat̃ una linea infini
ta ſibi nō repugnat qn iuxta eam ꝓtrahat̃
alia infinita.Similiter ſi ſit ſuperficies infini-
ta nō repugnat qn ſit alia inferior uel ſuperi
or ad eam ſed ſi ponat̃ aliquod ꝓfundū in-
finitū in ꝓfunditate īpoſſibile eſt ꝙ ſit aliud
infinitū ꝓfundum cū eo.ſi.n.ſit infinitū in ꝓ
funditate : tunc nichil pōt ymaginari extra
ipſum niſi linea uel ſuperficies & per conſe
quens nullum aliud ꝓfundū. Aliud exēplū
ſi ponant̃ duo angeli eterni utriuſq; ſciētia
erit infinita in longitudine qa eterna & in
finita in latitudine qa extendet ſe ad ens in
cōi ut eſt commune ad rem ad rōnem & ad
entia I actu & potētia q̄ ſunt īfinita tm̄ erit
finiti I Itēſiōe uł ꝓfunditate. ¶ ALITER
pōt dici ꝙ linea & ſuperficies tm̄ pn̄t īfinita
ri ſecūdū primā dimēſiōem ſed rlō non ſolū
ſecundumfunditatē ſed ſecūdū oēm dimen
ſionē.erit.n.ñ ſolū ſecūdū lōgitudinē īfinita
ſcilicet qa durat I īfinitū ſeu ſecūdū latitudi-
nem.ſ.qa nō hēt aliā ꝑter ſe.ſ.neq; ſupra ſe:
nec īfra ſe.nec iuxta ſe:& ſic erit īfinita ſcđm
oēm dimēſionē ut corpus ſi pōat̃ īfinitū. ta

lia autē īfinita plurificari eſt impoſſibile. iii.
phiſicorum.xxxiiii.ergo. ¶ SECVNDO
dubitat̃ qa finitū & infinitū cōgruūt q̄titati
ſed rlō nō ē q̄titas. Illud ē argumentū Sco .
arti.iii.& ꝓbat aſſumptū relatiōi nō cōpe-
tit q̄titas.qa eēntie hoc cōpetit eo ꝙ ē prīci
piū actiōis ſed relatio nō.Scđo.Alii hoc ꝓ-
bāt.Aureo.cui finitū & īfinitū cōpetūt eis cō
petere pn̄t magis & mīus:ſed hec ñ cōpetūt
rlōni ſcđm ſe ſed ſecūdū fundamentū ut pa
tet in ꝑdicamētis.Tertio.ſi ſic pſone eſſent
formaliter īfinite eſſent tria īfinita I diuinis
quod negat Athana.Nō tres immenſi. ſed
unus īmenſus.Quarto.ſi ſic eſſent plures res
īfinite:qa decre.de ſumma tri.dāp. cōcedit
ꝙ realiter ſunt ibi tres pſone: ſpāliter patet
ꝙ relatio nō pōt eē finita qa tunc aliqđ li-
mitatum eēt I deo & idem deo.Et ſi quera
tur ab eo quare īfinitas repugnat relōi & nō
eſſentie dicit ꝙ non eſt q̄lio: ſicut nec hic .
quare eſt communicabilis eſſentia: relatio
non. ¶ CONTRA hoc argumētū eſt ſu
pra articu.iii.Item eſt cōe argumentum.ens
eo ꝙ ens ſicut neceſſario ē perfectū uł īperfe
ctum:ita finitum uel infinitum . ¶ RES-
PONDET uerſus finem arti.iii.ꝙ finitum
& infinitum non diuidunt ens preciſe attri
butum:ſed ſolum ſunt paſſiones entis quod
natum eſt diuidi per totalitatem & partiali
tatem .infinitas enī in ente dicit totalitatē
entis & econtra finitas partialitatem.& per
cōſequens ſe hn̄t ſicut excedens & exceſſum
Nunc āt ꝑfinitati repugnat eſſe pars deita-
tis aut excedi a deitate quia propter infini-
tatē deitatis ꝑfinitas cū ſit cōpoſſibilis ſibi in
eodē ſuppoſito erit olo ſibi idē . ¶ PRI-
MO rñdeo ad illud ultimū qđ dr̃ ꝙ finitum
& īfinitū dicunt totū & partē dico ꝙ ſi pro
prie accipiat̃ totū & pars ut ſecundum rem
ſe excedunt in entitate:ſic nichil ad ꝓpoſitū
quātū ad diuina.Si āt accipiant̃ ſecūdū ꝙ di
cūt excedēs & exceſſum & magis & minus
ſeu quocunq; cōſimili modo īperfectionē :
ſic nichil ad ꝓpoſitū ut patet I.ii.arti.Si uero
accipiant̃ ſecundū ꝙ totū dicit eſſe rei nō ſi
gnificatū aliquo modo ſed totū ſimul & ps
dicit eſſe ſignificatum ut puta ꝙ eſſentia for
maliter dicat totā entitatem & oīa : diuina.
relatio uero dicat perſonalem diſtinctionem
illo modo diſputamus utrū relatio cum hoc
quod eſt eadem eſſentie realiter:& diſtīguit̃
aliquo modo tāq̄ aliquid ſignificatiuum ſi-

Digitized by Google

gnificãs & diſtinguens ĩ diuinis poſſit dici ĩfi nita:& ſic concedo ꝙ ſit infinita . argumẽtũ aũt ꝓcedit de primo mõ & ſecũdo quare &c. Unde ad formam qñ dicit̃ ꝙ finitum & ĩfinitum dicit̃ totum & ꝑtem concedo aliquo ĩ loꝗ triũ modoꝝ:& qñ dicit̃ ꝙ paternitati repugnat eẽ pars deitatis cõcedo primo & ſecũdo modo & nõ tertio. Ad alia.ad primũ qñ dicit̃ ꝙ eſſentie infinite uirtutis cumpetit eſſe qa eſt principium actionis: dico ꝙ ex hoc non dicit̃ formaliter ĩfinita ſed ex hoc ꝙ for mali rõne eſſentie ĩcludit omnẽ rõnem entis eodẽ modo dico ꝙ paternitas ẽ formalr̃ infi nita ĩfinitate hac qa ex ſua formali rõne ĩclu dit oẽm ꝑnitatem intellectus . Ad ſecundũ dico ꝙ ubi eſt utrũqꝫ.ſ.finitum & ĩfinitũ ibi ꝑt cõcedi magis & minus.ſed ubi ẽ ĩfinitum ſimplr̃ & ĩfinitum hoc nõ ꝑt cõcedi magis& minus ut patet ex ſecũdo arti.ſed ſolũ ꝑt cõ cedi ꝙ ibi eſt ĩfinitũ ſimplr̃ & infinitũ cũ deſi gnatione puta infinita paternitas. Ad.iii.eo dẽ modo nõ ẽ concedẽdum abſolute ꝙſint tria infinita ſed cũ additione.ſ.ꝙ ſint tres ꝑ ſonalitates infinite nõ tres ĩfinite ſimplr̃ ſed infinitate hac ad infinitatẽ que dicit perfectõ nem ſimplr̃ attẽdebat Athanaſius. Ad quar tum eodem modo dicẽdum.

IN di.xxiiii.agit de unitate & d trinitate & hmõi noĩbus uni uerſalibus dictis de deo . Ubi q̃ ro utrũ hoc nomen relatio aut pſona:aut cõe ad tres perſonas: uel ad relatiões tres numeratas in diuinis ſit uñe. Quod non.qa uñe eſt unum in multis & de multis & p cõſequẽs ens partitum & poſ ſibile hmõi nõ ẽ in diuinis ergo.¶ CONTRA.uñe eſt quod ꝑdicat̃ de multis in qd. hmõi eſt relatio in diuinis reſpectu ꝑnitatis & filiatiõis ergo &c.¶ HIC tria.primo an relatio in diuinis ut ꝑdicat̃ de paternitate & filiatiõe ſit uñe . Secun'o an ſi hoc concedat̃ de relatiõe utrũ idem cõcedẽdum de hoc no mine pſona . Tertio an idẽ ſit dicendum de hoc nõie deus.¶ AD primũ ar. dicunt qui dã ut.Cognito ꝙ non.qa nulla intentio pri ma circa quam habet fieri intẽtio ſecũda uñs eſt primo hec.qa humanitas a qua ab ſtrahi tur ĩtẽtio uñs nõ eſt primo hec ſed cõis . hoc ẽt patet ex oppoſito .nã ideo nullum ſingu lare uel indiuiduũ:eſt uñe licet ſit cõe .qa ſor tes & hmõi a quibus abſtrahit̃ hoc nomen indiuiduũ uel ſingulare ſunt primo hec ſed

q̃libet relatio diuina eſt primo hec qa eſt in cõicabilis ſicut ſorteitas ẽ pzĩo hec licet hũa nitas ſit pluriñcabilis.ergo rlõ non eſt uñs. Nec ualet ꝙ relatio predicat̃ de pluribus ut dicunt ymaginãtur enim ſic ꝙ cũ dr̃: ꝑnitas eſt relatio.filiatio eſt rlõ:ꝙ põt intelligi du pl citer.uno modo ꝙ rlõ ut ꝑdicat̃ de ꝑni tate ꝑdicet̃ de ea ſicut ſupius de inferiori ut ſic ſit in ꝑnitate duplex intẽtio:cõis ſcilicet hñtis & rlõnis cõis. Alio mõ ꝙ relatio ut pre dicat̃ de ꝑnitate non ꝑdicet̃ ſicut intentio cõis alia ab intentione hñtis ſed ſicut ĩtẽtio hita ut ſit ſenſus.ꝑnitas ẽ rlõ hec ſcilicet pr̃s filiatio ẽ rlõ hec ſcilicet filii & tũc dico ꝙ pri mo mõ ñ ꝑdicat̃ rlõ de ꝑnitate & filiatiõe: ſed ſcdo.& ita ſolũ dicit ĩtẽtionẽ hñtis & nõ uñtatis.¶ CONTRA rlõ ñ opponit̃ ꝑ nitati nec filiationi ſed dr̃ de illa.ſed paterni tas opponit̃ filiationi & econuerſo. ergo eſt alia & alia intentio.Item ꝑnitas rlõ eſt mõ potentie ſed nichil eſt dictũ ꝑnitas eſt ꝑni tas mõ potentie ergo.Item relatio a ꝑnita te & filiatiõe ĩ diuinis eſt alia ĩtentio abſtra cta.qa a ſuppoſitis nata eſt fieri abſtractio. ſed illud abſtractum nichil erit niſi rlõ qa al terius generis eſſe non põt.Item hec eſt fal ſa ria cõſequẽtis rlõ conſtituit ergo ꝑnitas eſt alia intentio.Item ſorteitas ut ſignificati ua ſortis & incõmunicabilis non ſolũ eſt ſor teitas ſed ſimul cũ hoc uel q̃litas uel ſubſtan tia uel aliqd hmõi quo ſortes ĩdiduat̃ ergo licet ſit incõmunicabilis & p ſe hec & ſigna ta:tñ erit rlõ.ergo erit diſtincta ĩtentio.Item ꝑnitas & filiatio ſunt una res relatiua ſed ñ unitate ſignificantis qa tunc eſſent una pſo na numero ſingularis ergo unitate uniuerſa litatis:pbo ſic.qa paternitas & filiatio plus cõueniunt in relatiõe q̃ in eẽntia.qa res rela tiua ꝑdicat̃ formaliter de utroqꝫ.ſed eẽntia tñ predicat̃ de hiis idẽptice ſed ꝑnitas & fi liatõ ſunt una eẽntia nũero.ergo.Itẽ ꝑnitas & filiatio ñ opponunt̃ ĩ re rlã ſed conueniũt ſed ſecũdũ Anſel.de pceſſione.s.s.omnia in diuinis que ñ opponunt̃ ſunt unũ.ergo. Itẽ res relatiua ĩ diuinis eſt illimitata ſed eſſen tia quia illimitata una exiſtens eſt ꝑnitas & filiatio.Item non includit cõtradictõem qa cũ hoc ꝙ ſit una res relatiua ſtat ꝙ ſit multe inter ſe ergo poni põt ¶ ALII dicũt op poſitã ꝑtem rõ eſt ſcdm philo.uniuerſale eſt unũ in multis & de multis ex qua talis ma ior format̃ ubi eſt inuenire unã ratiõem cõ

munē ad diuerſas ſic ꝙ iſte res hn̄t cōformē habitudinē adinuicē in illa rōne una ibi erit uniuerſale ſed relatio ī diuinis ē una rō cōis (qa in relatione uñ relatio in diuinis nulla ē diſtinctio) ad paternitatē & filiatiōem &c. q̄ ſunt multe relatiōes reales & in relatiōe hn̄t quādā conformē habitudinē adinuicē qa q̄libet relatio ē quedā relatio ergo. ¶ CONTRA illud arguit̄ primo: uſe eſt unū cōe in quo multa cōueniunt ſed q̄ primo diſtinguūt ut (cuiuſmodi ſunt relatiōes in diuinis) ī nullo cōueniūt ergo nō erit uſe. Minor patet qa relatiōe in diuinis in aliquo primo diſtingūtur nō ī eſſentia ergo in relatiōe. aut ergo primo diſtingnūt̄ inq̄tū ſunt tales relatiōes puta p̄nitas & filiatio: & habetur propoſitum aut primo diſtinguntur in illa ratione & eadē rōne ſtandū. uel erit pͦ in infinitū. Secūdo uſe debet eſſe qd abſolutū. ſed a pure ſimplici (cuiuſmodi ē q̄libet relatio in diuinis) nulla pt̄ fieri abſtractio ergo. Minor patet qa abſtractū pſupponit abſtractionē: & nichil a ſe ipſo & abſtrahit̄ inq̄tum hmōi ergo pſupponit̄ in ipſo & abſtractū & qd pōt abſtrahi ergo nō ſequit̄ pure ſimplex. Tertio quelibet relatio ī diuinis prīo & totaliter ē hec: ergo nō habet cōe. ſed uniuerſale ē cōe. aſſumptū patet. qa q̄libet rlō ē quo primo cōſtituit̄ aliqd ꝙ totaliter nō eē incōmunicabili qa aliter poſſet q̄libet cōicari. cōſequētia patet qa ſi p̄nitate haberet cōmune nō eſſet prīo & totaliter ſed aliquo ſui & aliquo nō. Quarto uniuerſale de prīo ītellectu īcludit imperfectōnem qa uniuerſale inq̄tū hmōi ē ī multis & p cōſequēs eſt diuiſibile & ptitū & poſſibile eſſe igit̄. ¶ SED ſine aſſertōe uidet̄ michi diſtinguendū ꝙ uniuerſale pōt accipi aut q̄tū ad alias cōditiōes eius ut puta ꝙ ſit unitas abſtracta a multis realiter differētibus & nō dicit reſpectu eorū niſi quandā unitatem diminutā & pticipatā in eis & eſſe poſſibile & limitatū & ſic de hmiuſmōi cōditionibus imperfectionem importātibus: & iſto mō negandū eſt rlōem eē uniuerſalē in diuinis reſpectu p̄nitatis & filiationis & ſpirationis paſſiue. Alio mō pōt accipi uſe eo mō quo uſe dr̄ aliqd cōe uniuocū pdicatum de multis in qd. & iſto mō pōt pbabiliter dici ꝙ rlō ī diuinis eſt uſe: & tunc formo argumentum ſic. Vniuerſale ē illud ꝙ ē unū reſpectu ſuoꝝ cōtētoꝝ & uniuocum & pdicatum de eis ī qd hmōi ē relatio ī diuinis reſpectu p̄nitatis & filiationis &c. ergo. pbo minorē quo ad ſecūdā ptē ſcilicet ꝙ rlō pdicat̄ de eis ī qd. qa illud qd pdicat̄ de multis eiuſdē pdicamēti p dicatione pdicabili ē unū cōe reſpectu eoꝝ q̄ ſunt in illo indicās qd de illis. ſed p̄nitas & filiatio ptinēt ad idē pdicamētum ſcilicet relationis. ergo relatio de his pdicat̄ &c. Itē arguit̄ ſic. Hec eſt uera: paternitas ē rlō mō potētie & filiatio ē rlō mō potētie. ſed nichil eſt dictū p̄nitas eſt p̄nitas mō potentie nec filiatio ē filiatio mō potētie niſi hoc cōe rlōni mō potentie ſit una cōis rō ad utrāqꝫ: ſed modus potentie in rlōne dicit qd. qa ē ſpēs rlōnis. ergo in diuinis eſt una cōis rō pdicata de ſuis cōtētis ī qd. Itē p̄nitas & filiatio non opponunt̄ ī rlōne ſed opponunt̄ ī p̄nitate & filiatione & relatio plone de utraqꝫ: dr̄ & non minus nec ineque. qa tunc cōueniet p̄nitati aut filiationi. ergo eſt una communis rō ad utrāqꝫ ī plus & pdicat ī qd qa pdicat illud qd eſt itrinſecus ī utroqꝫ ſcilicet p̄nitate & filiatiōe. ſed hoc ē qd rlōnis. uñ auctor de maximis theologie ppōne. xix. oīs pdicatio ī diuinis uel eſt pdicatū ī qd uel in ad aliqd ergo prīa ps. mīor pbat̄ ſic. plus cōueniūt p̄nitas & filiatio: ī rlōne q̄ accñs & ſubſtātia ī ente qa iſta ſunt prīo diuerſa ſcdm rōnē gn̄is ergo plus cōueniūt q̄ ī analogiā. ergo ī unitate q̄ ē pxīa analogie. Itē ad pricipalē concluſionē cōuēit arguere. in hac pdicatōe q̄ deus pdicat̄ de tribus pſonis eſt predicatio identica oīo. qa non tantū deus in cōi illa ratiōe dei pdicat̄ de oībus ſed qdlibet contentum in eadē rōne formaliter pdicat̄ de alia. hec. n. eſt uera pdicatio p̄ inq̄tum deus formaliter eſt filius. & filius inq̄tum deus ē pater formaliter. ſed in predicatione qua relō pdicat̄ de p̄nitate & filiatōe. hoc cōe ſolū mō qd ē relatio formaliter pdicat̄ de p̄nitate & filiatione. ſed p̄nitas nō pdicat̄ formaliter de filiatione nec ecōtra. hec. n. eſt falſa paternitas eſt filiatio formaliter ergo in iſta ſecunda pdicatiōe eſt unitas cū maiori diuerſitate q̄ in prima. ſed nō equiuocatio nec analogia. qa eſt reſpectu eoꝝ que ſunt eiuſdē generis in quibus nec ē equiuocatio nec ordo nec erit uniuocatio. Preterea ad principale genus & ſpecies ſunt uniuerſalia & uniuoca ſed āmotis oībus ipfectiōibus ponunt̄ aliqua ī deo q̄tū ad rōnem generis aliqua q̄tū ad rōem ſpē. ¶ AD argumēta primi ad cōtra unitatē. Ad primū ꝙ poſito ꝙ paternitas & filia-

tio ſeipſis pri͠o diſtiguerent᷑ a pte rei adhuc
cõuenirẽt ĩ p̄dicamento ſupiori qd̄ ẽ relatio
& ita illud p̄dicamentũ poſſet eẽ uſe.due.n.
prime differentie generis ſeipſis primo diffe
runt & tñ conueniunt in hoc cõi quod ẽ dif
ferentia quod eſt ſupius ad utrũq3 & uſe: ſic
enim dicit᷑ in libro Porphirii cũ ponat᷑ inter
q̄nq3 uſia non obſtãte q̄ differẽtie cuiuſlibet
generis primo ſeipſis differũt. ⁋ AD ſecun
dũ cũ dicit᷑ a pure ſimplici nõ p̄t fieri abſtra
ctio: uerũ eſt re & rõe ſimplici.ſed paternitas
poſito q̄ ſit ſimplex nõ tñ ſolum eſt paterni
tas ſed relatio & illa multiplicabilis rõne &
pp hoc ab ipſa põt fieri abſtractio ita q̄ poſt
cõceptum pticularem p̄nitatis p̄t haberi cõ
ceptus uniuerſalis abſtractus.ſ.relatio.
⁋ AD.iii.cũ dicit᷑ paternitas eſt primo hec
&c.dico q̄ licet a parte rei ſit primo hec tñ a
parte rei cõceptus eſt primo relatio qa con
ceptus incipiunt a cõioribus & rõne illius cõ
ceptus cõis q eſt relatio eſt uniuerſalis & q̄ñ
dicit᷑ ergo diuideret᷑ dico q̄ diuidit᷑ uel ſal
tem diuidit᷑ in plures.Sed ad argumentũ illi
us doctoris q arguit q̄ talis conceptus cõior
non põt eſſe uſis qa cum abſtrahit᷑ que pri͠o
eſt hec nõ eſt uſis licet ſit p̄dicatum cõe ſicut
patet de hoc noĩe ĩdiuiduũ. ⁋ RESPON
DEO q̄ licet abſtrahat᷑ a re q̄ primo eſt hec
dicit tñ p̄dicatum eſſentiale nõ p̄dicatum eſ
ſendi quod eſt uſe. qa hoc nomẽ ſol primo
eſt hoc.& tñ qa eſt p̄dicatum q̄ditatiuũ nõ
eſſendi eſt uſe dicente lynco.ſup libro poſte
rioꝝ.demõſtratio q̄ eſt de ſolitariis ut de ſo
le & lũa nõ de ſole uno ſed de uno ac ſi mil
le eſſent quod eſſe nõ poſſet niſi hoc nomẽ
eſſet p̄dicatum q̄ditatiuum & uſe. Ad quar
tum cum dicit᷑ :uſe de primo ſuo intellectu
eſt potẽtiale &c.dico q̄ hoc ẽt poſito q̄ ad
huc illa rõ & hm̃õi que dicunt pfectionem
poſſent p̄ſcindi ab uſi & retentis aliis ratiõi
bus que nõ dicunt impfectionẽ puta q̄ eſt p̄
dicatum q̄ditatiuum & uniuocum &c. & ſe
cundum illa in deo poni ſicut ponimus ali
qua p̄dicamenta in deo. ⁋ AD principale
in oppoſitũ patet q̄ uſe nõ ẽ in diuis ut uſe
dicit potẽtialitatẽ ſed ſcdm aliquas cõditio
nes ſupra dictas. ⁋ SEQVITVR de ſe
cundo arti.de uſi dico q̄ pſona non eſt uni
uerſale qa pſona dicit eſſe de re non eſſenti
am ergo &c.pbat᷑ qa dicit incõicabilem exi
ſtentiã ſed quod p̄dicat exiſtentiã nõ eſt pre
dicatum eſſentiale ſed p̄dicatum eſſendi er
go &c. ⁋ DVBITATVR in cõtrarium
qa pprium eſt uſe:ſed pprium p̄dicat eẽ nõ
eſſentiam qa pprium eſt qd̄ ſoli conuenit.
ſed quod conuenit ſoli ẽ predicatum eſſendi
non eſſentiale.Itẽ accidens eſt uſe & tamen
non p̄dicatum eſſentiale. ⁋ RESPON
DEO q̄ riſibilitas ẽ ita p̄dicatum eſſentiale
reſpectu huius riſibilitatis & illius ſicut ho
mo reſpectu huius hoĩs & illius: & p conſe
quẽs pprium ẽ uſe & quãdo dr̄ uni ſoli con
uenit dico quod proprium uni ſoli conue
nit ſecundũ ſpẽm non ſcdm exiſtẽtiam p̄ciſe
& ideo eſt uſe.Ad illud de accidente dico q̄
accidens p̄dicat᷑ de ſuis contẽtis eſſentialiter
& ita bene ſicut ſupra. ⁋ SEQVITVR
de.iii.ar.ubi dico q̄ ex p̄miſſis uidet᷑ eſſe di
cendum q̄ hoc nomen deus qa uſe eſt quod
p̄dicat᷑ de pluribus p̄dicatione eſſentiali:ſed
hoc nomẽ deus predicat᷑ de oĩbus q̄ ſunt in
diuinis p̄dicatione eſſentiali & q̄ditatiua: p̄
enĩ eſt deus & p̄nitas eſt deus & ſic de ſimi
libus.ergo hoc nom̃ deus eſt uſe qd̄ nullus
dicit.R̄ndeo & dico q̄ non omne qd̄ p̄dica
tur de alio p̄dicatione dicente qd eſt uniuer
ſale ſed eſt diſtiguẽdum:aut dicit qd p̄dica
tione idemptica aut predicatione formali ſi
idẽptica non eſt uniuerſale.qa omne p̄dica
tum uniuerſale eſt ſuperius ad illud de quo
p̄dicat᷑.ĩ p̄dicatiõe uero idemptica p̄dicatũ
non eſt ſuperius ſed equale quare &c.ſed de
p̄dicatione idemptica ſolum p̄dicatur hoc
nom̃ deus ĩ diuinis ſed de quolibet ĩ diuinis
ut probatum eſt ĩ ultĩo argu.arti.primi.ergo
non eſt uniuerſale ſed ſi poſſet pbari q̄ de
us p̄dicat᷑ p̄dicatione formali de quolibet ĩ
diuinis eodem modo concederẽ q̄ eſſet uſe.

IN di.xxv.agit᷑ de hoc nomĩe
pſona an dicat᷑ uniuoce uel eq
uoce d deo & creaturis. Vbi q
ro:an aliqd predicatũ dicat᷑ de
deo & creaturis maiori unitate
q̄ ſit unitas uniuocatiõis q̄ ſic uniuocũ dicit
unitatẽ que conuenit ſua contẽta qa homo
dr̄ uniuoce que eſt eiuſdem rationis in ſorte
& platone.ſed ens & huiuſmodi traſcendẽ
tia poſſunt concipi quodã conceptu abſtra
cto non applicãdo illũ conceptũ ad deũ aut
ad creaturas.erit ergo unũ maiori unitate q̄
uniuocationis. ⁋ CONTRA equocum
non eſt unũ maiori unitate q̄ uniuocum ſed
ens eſt equiuocũ ut: Porphi.dicit ſi quis oĩa
entia uocet equoce & non uniuoce nuncu

ſubſiſt. qa ad uniuocationis ꝑcipua conditionem ptinet. qd eſt ꝑdicatū qditatiuū ꝑdicatis qd de ſuis contentis. ¶ IDEO ſic ꝓcedā. prio ſquirā an ens de oībus de qbus ꝑdicat' de eis ꝑdicet' ī qd. Secundo dato ꝙ ſic deſcendā an reſpectu oīum ſit ꝑdicatum uniuocum. Tertio oſtendā ꝙ pōt eſſe aliqd ꝑdicatum quiditatiuum qd non ſit equocum nec analogum nec uniuocum ſed unū maiori & abſtractiori unitate ꝗ ſit unitas uniuocatōis Quarto ꝙ tale ꝑdicatum eſt ens uniuocū & analogum. ¶ AD primū articulum dicunt aliq ut ſco. ꝙ ens bn̄ reſpectu dei & creature dicit conceptum quidiatiuū non tn̄ reſpectu oīum alioꝝ: qa non reſpectu differentiaꝝ ſuarum ultimarū: nec reſpectu ſuaꝝ paſſionum. ꝙ nō reſpectu ultimaꝝ differentiarum ſuaꝝ ꝓbant. qa ſi ultime differentie īcludūt ens qditatiue ī aliquo cōueniunt: nō igit' ſe ipſis & ſe totis differunt igit' differunt aliis differentiis. tūc aut ille alie ſe totis differunt & habet' ꝓpoſitum ꝙ nō conueniunt in ente cōi dicto de eis ī qd: aut aliis differentiis differunt & ſic de illis quero iterum & iteꝝ ī infinitū: aut ſtabit' ad aliquas ultimas de qbus ens nō ꝑdicat' in qd. Itē ꝓportionaliter oportet ymaginari ꝙ ī conceptibus ſit ſicut ī rebus: ſed in rebus inuenimus ꝙ oportet reſoluere ad duas differentias quaꝝ neutra aliqd īcludit alterius. ſ. purū actū & purū potentiā qa ſi altera īcluderet aliqd alterius nō eſſent ſimplr̄ ſimplices nec ſimplr̄ pðe ergo ſic ī cōceptibus oportet aliquē cōceptum eē oīo potētialem & determinabilē q in nullo determinet & aliquem aliū oīno actualem oīno determinatū ꝙ nullo alio poſſet determinari & ita neutrū iſtorū cōceptuum aliqd īcluderet alterius: ſed cōceptus determinabilis ſimplr̄ & oīo ē cōceptus entis & cōceptus oīo determinans pōt uocari cōceptus ultime differentie ergo neuter includit aliqd alterius: nec ꝑ conſequens ens ꝑdicat' de differentia ultima in qd quaſi hn̄s aliqd cōe cum ipſa. Q d ēt nec ens ꝑdicat' de paſſionibus in qd ꝓbat' ſic. qa ꝑdicari in qd eſt ꝑdicari primo mō dicēdi p ſe: ſed ſubiectū predicat' de paſſiōe ſcdo mō dicēdi p ſe ergo. Itē ens uidet' ſufficienter diuidi ī ens īcreatū & in decē genera & ptes eſſentiales decē generū tā ꝗ in ea de qbus ꝑdicatur in qd. ſed paſſiōes entis nō ſunt ens īcreatū ut p ſe patet nec ēt ſunt ptes eſſentiales aliquorū dictoꝝ generꝝ qa partes eſſentiales illorū ſunt dr̄ie & ptes ſpecieꝝ & generꝝ & manifeſtum ē ꝙ paſſiones entis nō ſunt dr̄ie eſſentiales nec partes ſpeciei alicuius de decem gn̄ibus. ergo ens nō dr̄ de ſuis paſſionibus in qd. Itē ſi aliqua paſſio ētis puta unum īcludat ens qditatiue. aut ergo preciſe & adequate īcludit & tunc ens erit paſſio ētis & idē paſſio ſui ipſius aut nō īcludit ēs adequate ſed aliqd aliud & tūc ꝗro utrum illud aliud īcludit ens aut non ſi ſic. ergo unum bis īcludit ens qd eſt ens ſuperfluum. ſi non: hēt' ꝓpoſitum ꝙ paſſio qditatiue nō īcludit ens. ¶ CONTRA ens ē primum obiectum ītellectus, ſed primum obiectum ꝑdicat' ī qd de differentiis ultimis & de paſſionibus cum ſint intelligibilia.

¶ RESPONDENT ꝙ ens non eſt primum obiectum intellectus nr̄i pp cōitatem eius ī qd ad oīa p ſe ītelligibilia. ſed pp eius primitatem uł cōitatem ꝗ qditatiue uł eſſentialiter uel uirtualiter continet oīa per ſe intelligibilia: ens enim quiditatiue continet ens increatum & decē gn̄a & oēs ptes eſſentiales decem gn̄m. ſ. ſpecies. uirtualiter āt cōtinet oēs ſuas paſſiones & qa qdlibet ꝑdicatum eſſentialr̄ īcludit ultīas differētias ſuas & ens cōtinet illud ꝑdicatum ideo. ens ſaltē in ſuo incluſo īcludit eſſētialr̄ ultimas dr̄ias ergo pp talem primitatem entis uirtualem eſt ens primum obiectum nō pp ſuā cōitatē in qd. ¶ CONTRA poſitionem iſtā arguo ſic. qa oē ſuperius ꝑdicat' de ſuis inferioribus in qd qa omne ſupius reſpectu inferioris eſt ꝑdicatum eſſentiale: ſed ens eſt ſuperius ad oīa tā ad dr̄ias & paſſiones ꝗ ad quecunqꝫ alia ergo ꝑdicat' in qd de his. ꝓbo minorem phūs. iiii. meta. p hoc ꝓbat ꝙ ens nō eſt genus qa nichil eſt qd ſubterfugit eius ꝑdicatōem neqꝫ ſpecies neqꝫ dr̄ntia. ſed illud eſt ſupius ab alia cuius ꝑdicationem nullum horum ſubterfugit ergo ens ē ſupius ad oēs ſuas differentias ſpecificas. Confirmat' iſta ex forma arguendi ari. ibidem. habet. n. philophus ꝑ impoſſibili ꝙ ens nō ꝑdicet' de ſuis differentiis. arguit. n. ſic. impoſſibile eſt ſpecies ꝑdicari de ſuis dr̄ntiis aut genus ꝑciſe & ſine ſpēbus ſumptū. ergo ſi ens & unum ſunt genus nulla differentia nec ens nec unū erit. tunc ſic ari. deducit. ad hāc cōcluſionem (ꝙ ens nō ꝑdicat' de ſuis dr̄iis) tanꝗ ad cōcluſionē impoſſibile. ergo ſecundum ari. ipoſſibile eſt ꝙ ens non predicatur de oī ſua dr̄ia

Digitized by Google

& tanq̄ ſupius ad qualibet ſuā differentiam. Sed ut primo ſupius p̄dicat᷑ in qd de ſuis inferionbus ergo &c. Itē oē qd nō eſt nichil ē aliqd. qa inter contradictoria nō cadit medium. ſed ens ut cōe ad oīa tam paſſiōes q̄ differentias nō eſt nichil ergo ens ē aliqd ut ſic ſed aliqd eſt p̄dicatum indicans qd ergo &c. Item nos uidemus q͏ oīa entia ſiue ſint tranſcendētia (ut actus & potentia: unū & multū &c.) ſiue non hn̄t rōnem duplicē. ſ. rōnem eſſentie & rōnem qua ſunt talis eſſentia. quia potentia (cum ſit aliqd & nō nichil) dicit eſſentiam & dicit talē eſſentiā. ſ. q͏ diſtinguit᷑ ab actu & ſic de oībus aliis. Itē uidemus q͏ I quolibet priori eſt rō eſſentie q̄ rō talis qa talitas: ſe habet p additionē ad eſſentiā. Ex his arguo ſic oīa ſiue trāſcendentia ſiue nō habeant rōnem eſſentie ēt ante: rōnem talis eſſē tie: qa natura prior eſt res eſſentie q̄ talis eſſē tie. ſed cōceptus entis cum ſit primus ſimplr̄ habet Idicare primā rōnē cuiuſlibet. ergo cōceptus entis prīo indicat de quolibet rōnem eſſentie ſimplr̄. ſed conceptus eſſentie eſt cōceptus qditatiuus. ergo conceptus entis eſt qditatiuus reſpectu cuiuſlibet entis. Ad confirmationē oīum iſtoꝝ eſt phi. iiii. meta. in primo enl ca. q. pbat q͏ ens hēt paſſiones. & in ii. ca. pbat q͏ cōſideratio metaphiſici p̄t eſſe de ente licet ens ut dr̄ de ſubſtātia & accidente & paſſiōibus dicat᷑ multiplr̄. qa ut dicit licet q̄dam ſint entia q̄ ſunt ſubſtantie & quedā ſunt paſſiones & q̄dam ſunt accidētia: tn̄ oēs iſti modi enti attribuunt᷑ uni rei ut dicit co. cōmento. ii. & reddit rōnem manifeſtum eſt q͏ una ſcīa conſiderat de ente & diſpō in hoc modo generis. ē ſicut diſpō I genere qd dr̄ uniuoce qa p̄dicabilia eſſentialia inueniūtur in hoc genere qd dr̄ multiplr̄ ſicut inueniunt᷑ in genere quod dr̄ uniuoce. Nota ſuper textum Ari. ubi cōnumerat paſſiones diſtinguens illas cōtra accidentia ſubſtātie: dicit cōmētator q͏ ens reſpectu illaꝝ ēt ē p̄dicatum eſſentiale ſed p̄dicatū eſſentiale dicit qd & tn̄ eſt cōe ad multa eſt ēt ſupius. ergo habet᷑ utrūq͏ quod eſt p̄dicatum reſpectu ſuaꝝ paſſionum & ēt ſupius ad ipſas. Nota infra cōmenta. q͏ pbat q͏ equoca nō hn̄t eſſentialē p̄dicationem. ❡ PER iſta reſpōdeo ad argumenta eoꝝ. Ad. i. qn̄ dr̄ differente ſe totis differunt &c. dico q͏ hoc eſt ueꝝ de differentiis terminati generis puta ſubſtātie &c. quia genus tale nō eſt ſupius ad ſuas differentias ſed hoc nō eſt ueꝝ de qbuſcūq͏ differentiis reſpectu p̄dicati trāſcendentis qa illud eſt ſuperius ad eas ut pbatum eſt. Ad. ii. cōcedo totum argu. uſq͏ ibi q͏ cōceptus oīo determinabilis & oīo determinās in nullo debent conuenire ſicut nec purus actus & pura potentia Dico q͏ utrobiq͏ cōueniunt in ſuo ſuperiori trāſcendente. ſ. in ente. Ad. iii. eodē mō quādo dr̄ ſubiectū non p̄dicat᷑ de paſſione in qd dico q͏ ueꝝ ē qn̄ ſolū ē ſubiectū eius ſed qn̄ ē ſubiectū & ſupius reſpectu eius tūc p̄dicat᷑ I qd. Ad. iiii. quando dicitur q͏ ens qditatiue ſolū diuidit᷑ in 10. genera. &c. dico q͏ eo mō quo ſibi cōuenit diuidi ita bn̄ diuidit᷑ I q̄cū q͏ alia ſic & I differētias & paſſiōes ſicut I illa: cū ſit ſupius ad oīa. Ad. v. qn̄ dr̄ aut eſt preciſe ſua paſſio aut non dico q͏ non & quādo dicitur illud p qd ſupabundat ens nō eſt ens nec recipit pfectiōem entis falſum eſt: qa illud in quo ſupabundat enti facit ipſum inferius ad ens retenta tn̄ ſupioritate entis ad ipſum & ita de ipo p̄dicatur in qd. hō. n. ſupobūdat animali p rōale p qd facit hominem inferius ad animal & tn̄ retinet ſupioritatē ad homnem & p̄dicatur de ipſo in qd.

❡ CONTRA ſcdam hāc rñſionem: paſſiones entis p̄dicantur in quid de ente ymo de quolibet ente ſignato p̄dicātur. n. de quolibet. ſunt. n. ſupius hoc eſt cōtra rōnem paſſionum. ❡ RESPONDEO q͏ non omne qd p̄dicatur de quolibet eſt p̄dicatō qditatiua nec qditatiuum ſuperius: ſed quod p̄dicat᷑ predicatione eēntiali cuiuſmoi eſt ens ſcdm̄ cōmētatorē quarto metha. paſſiones uero p̄dicant᷑ denolatiue. ❡ SEQVITVR de ſcdo ar. ubi dicūt qdā ut. Sco. q͏ ēs dicitur uniuoce de deo & creatura licet non dicat᷑ uniuoce de paſſionibus & differentiis Quod pbant ſic. Ille conceptus eſt uniuocus q eſt cōis aliquibus dictis de eis in qd & eſt neuter illorū ſecundum q͏ hmōi: talis eſt cōceptus entis reſpectu dei & creature. ergo. maior patet ex diffinitiōe uniuocoꝝ. minor patet q͏ enim conceptus entis ſit cōis deo & creature & p̄dicetur de eis in qd oēs concedunt. q͏ autē ſit neuter iſtorū pbat᷑ qa aliter conceptus entis nō Iprimeret᷑ intellectui prima Ipreſſione an̄ cōceptū dei & creature cuius oppoſitum ponit᷑ ab auic. i. metha. ca. v. Item & eſt achil. intellectus certus de uno & dubius de duobus hēt cōceptū neutrū cōm & per conſequens uniuocum. ſed de aliquo

ſum certus ꝙ ē ens.& dubito an ſbā uel acci
dēs ut de potētiis aīe:igr̄.Itē obiectū ītelle-
ctus dēt eē unius rōnis & uniuocū reſpectu
oīum cōtētoꝝ ſuoꝝ ſicut & potētia intelle
ctiua reſpectu oīum ītelligibiliū:ſed ēs ē pri
mū obiectum ītellectus ergo.Probat̄ minor
qa nulla potētia cognoſcit aliqd ſub cōiori
rōne q̄ ſit rō ſui obiecti.ſed intellectus co-
gnoſcit aliqd ſub uniuerſaliori rōne q̄ ſit rō
dei uel creature.quia ſub rōne entis ut uult
auic.ergo nec deus nec creatura ē primū ob
iectū intellectus.ſed illud qd ē cōe utriqꝫ cu
iuſmōi ē ens.Itē.iiii.met.p͞ma dignitas ē de
ente qa de quolibet eē uel nō eē ē primum
pncipiū ut ibi ꝓbat̄.ſed pma dignitas non
pōt eē multiplex ergo ē una ſine multiplici
tate tale eſt uniuocū.ergo ꝓbat̄ minor.vi.
mediis primū ē unū nō multa:& hoc ē qd
cōiter dr̄ ꝙ ī pmo nō ē ordo eo ꝙ oīs ordo
ē q̄dā multiplicitas.Cōfirmat̄ rō.qa niſi cō
ceptus entis eēt ſimplr̄ unus:pmo eſſet pmo
multiplex ī reſpectu oīum p̄dicamētoꝝ &
tunc quicunqꝫ aliqd cōcipet pmo cōciperet
decē pn̄ta.hoc nō ē apparens. Itē phī pro-
bant deū eē ſed nō ꝓbāt ipm eē dei.qa eē
dei eſt eius eēntia quā phī nō cognouerunt
nec illud eē eſt eē creature qa deus nō eſt p
eē creature ergo ē aliqd cōe deo & creatu-
re & tale uocat̄ uniuocū ergo &c.Itē ſi ens
eſſet multiplex hec nō eēt īpoſſibilis ens ē
nō ens:ſed hāc deducit.phi.i. phiſicoꝝ cō
tra pmenidē ergo &c.ꝓbo maiorē qa ſi eēt
multiplex:uno mō poſſet eē uera: alio mō
falſa & ita nō īpoſſibilis ſimplr̄. Itē ſapiā ē
ſubſiſtens & ſapiā creature inherens .tūc ar
guo.ſubſiſtentia & inherentia ſepatis a ſa-
piētia:ſapiētia ē eiuſdē rōis ſicut aīalitas in
hoīe & aſino ſeparatis differentiis hoīs &
aſini:ſed ita eſt in cōceptu poſſibile ſepara
re ſapientiā ab inherentia & ſubſiſtentia ſi
cut aīalitas ab aſineitate & humanitate er-
go eque ē ſapientia uniuoca deo & creatu
re & ſicut aīal aſino & hōi.Cōfirmat̄. qa ſi
cut aīal ſepatis ſuis differētiis nihil dicit ni
ſi aīalitatē ī generali & pp hoc eſt uniuocū
ita ſepatis iſtis differentiis a ſapiētia:ſapien
tia nihil eſt niſi cognitio ſapiē ī gn̄ali . Itē
ſbā nō pōt cognoſci p ꝓpriā ſpēm ſi ergo
nichil eſt uniuocū ſubſtātie & accn̄ti nichil
repn̄taret nobis ſubſtantiam qd falſum eſt
qa piret tota phīa & met.ꝓbatur maior qa
ſi ſubſtātiā ꝓpriā ſpeciē faceret tunc gigne-
ret ſuā ſpeciē ī intellectu qn̄ ſubſtātia ipa eēt
& nō gigneret qn̄ nō eēt nec ītellectū muta
ret & ſic poſſet naturalr̄ ſciri qn̄ panis ī ſacra
mēto eēt ſub ſpēbus tm̄ & qn̄ eēt ibi cum
ſbā panis qd falſum eſt.ergo &c. ¶ ALII
ſ.hercle arguūt adhoc ſic.hec ē uera deus eſt
pfectius ſapiēs q̄ creatura qd p̄dicat hic ſa-
piēs aut ſapiētiā dei:& tūc ē flā. qa cū ſapiā
dei ſit ipſe deus erit idē dicere ꝙ deus ē ens
pfectius q̄ creatura.aut ſapientiā creature &
erit falſa:qa tūc idē erit dicere ꝙ deus ē pfe
ctius ſapiēs ſapiā creata.q̄ creatura:aut dicit
unū cōem cōceptū qditatiuū utriqꝫ & hētur
ꝓpoſitū.Itē augu.li.de tri.ca.iii.arguit.uiuē
tia nō uiuētibus ſunt meliora.ergo oportet
deū nō mori.& nota ꝙ eo mō ualeret cōſe
quētia mori ē peius q̄ uiuere.ergo mori nō
eſt attribuendū deo.Et eodē mō ſumo ī ꝓ
poſito hec eēt uera ſcdm aug.nō ſapiēs ē im
pfectius ſapiēte.ergo nō ſapiēs nō ē deo at
tribuēdū.Tūc q̄ro cū dr̄ ī ante nō ſapiēs ē īp
fectius qd negat nō ſapiēs:ſi ſapientiā cōem
deo & creature hr̄ ꝓpoſitū.ſi ſapiētiā creatā
nō ualet cōſequentia ymo oppoſitum ſtat.
nā uere deus ē n̄ ſapiēs ſapiētia creata aut ſa
piētia dei qd nō ē.qa aug.ſicut anſel.mono.
arguit ibi pfectiōes deo attribuēdas & imp-
ctiōes remouēdas ſumēdo attributionē ex
creat̄is n̄.ergo ſapiā di ſed ſapiā ibi ī cōi acci
pit̄ ī an̄te. ¶ Cōtra iſtā uiā arguūt alii ut th.
cōtra gen̄.c.xxxiii.pmo ſic ex pte eēntie reꝝ
(ut michi uī)effectus q nō recipit formā ſecū
dū ſpēm ſimilē forme agētis p quā agēs agit
n̄ ē uniuocus cū ſua cā nō.n.dr̄ calor uniuoce
ī ſole & ī inferioribus qa calor in iſtis īferiori
bus nō ē eiuſdē rōnis cū calore in ſole ſed oī
bus quoꝫ deus ē cā.eorū forme ad ſpeciem
diuine uirtutis nō pueniunt:ergo &c. Itē ex
pte eſſētie reꝝ ſic.Si aliqs effectus ēt ad ſpēm
cāe quodā mō licet attīgat p̄dicatōnē uniuo
cā noīs nō cōſeqt̄ niſi ſcdm eūdē modū eſſē
di ſpēm eandē uel formā ſuſcipiat non .n.dr̄
domus q̄ eſt in mēte uel ī arte & q̄ ī materia
ūiuoce.pp hoc ꝙ dōus diſſimile eē hēt utro
biqꝫ ſed ſpēs reꝝ licet ſimilē ſpēm uł formā
cōſequūt̄ aliquo mō gn̄aliſſimo tn̄ eūdē mo
dū eēndi nō cōſequūt̄. nā nichil ē in deo qd
nō ſit ipm eē diuinū qd nō eſt in aliis rebus
ergo.Itē qd uniuoce p̄dicat̄ de pluribus uel
eſt genus uel ſpēs uel differētia uel ꝓprium
uel accidēs.ſed nichil hoꝝ cōuenit deo.Itē
ꝙ p̄dicatur de pluribus uniuoce ſe habet re

Digitized by Google

ſpectu eorũ ſicut reſpectu ſuorũ pticipantiũ: nã ſpẽs ptcipãt genus qa genus uniuoce de his p̃dicatur & ſimiliter eadẽ rõne indiuidua pticipãt ſpẽm.ſed deus reſpectu nullius põt eẽ pticipãs:nã eſſe qd pticipãt determinat̃ ad modum pticipantis & ſic ptialiter hẽtur & nõ ſcdm omnẽ pfectiõis modũ qd ẽ ĩpoſſibile deo.ergo &cet.Scdo oñdunt iſti ubi ſupra ca.xxxiiii.ꝙ ea q̃ dicuntur de deo & creatura non predicantur pure equiuoce nam in his q̃ equoca ſunt nõ attenditur ordo aut reſpectu unius ad alterũ ſed oĩno p accidẽs ſicut patet de hoc noĩe cãis.ſed nota q̃ de deo & creatura dicunt̃ ĩ ſua cõitate ordinẽ cauſe & cãti ĩportãt ergo.Itẽ ubi ẽ pure equocatio ĩter hec nulla ẽ ꝓpria ĩmitatio & ſimilitudo:nec unũ ducit ĩ cognitionẽ alterius.qa cognitio rerꝫ ñ depẽdet ex noĩbus ſed ex noĩs rõne rerꝫ ãt ad deũ ẽ q̃dã ꝓpria imitatio &.ſimilitudo & ex his ueimus ĩ cognitiõem dei ergo &c.Cõfirmat̃ qa equocatio ĩpedit ꝓceſſum argumentãdi . ſi ergo nihil drẽtur de deo & creatura niſi pure equoce nulla argumẽtatio fieri põſſet ꝓcedendo de creaturis ad deũ cuius cõtrariũ patet de oĩbus.Itẽ ſi nihil dicat̃ de deo & creatura niſi equoce nihil p iſta noĩa q̃ dñr de deo & creatura ĩtelligerẽus de deo.qa tunc ſignificatiões illorꝫ noĩm note erũt ſolũ ſcdm ꝙ de creaturis dñr ſed fruſtra aliqd nomen de aliquo p̃dicat̃ niſi p illud nomẽ de illo aliqd intelligerẽus.fruſtra ergo ĩponitur nomẽ bonum & hmõi deo dicendo deus eſt bonus & hmõi. ❡ TERTIO infert iſte ꝙ dicta de deo & de creaturis neq̧ equoce neq̧ uniuoce dicunt̃ ſed analogice ſed hoc ut dicit cõtĩgit dupľr.uno mõ ſcdm ꝙ multa hñt ordinẽ ad aliqd alterꝫ ſicut ſcdm reſpectum ad ſanitatẽ aĩal dr̃ ſanũ ſicut ſubiectũ.medicina ut efficiens.cibus ut cõſeruatiuũ.urina ut ſignũ.Alio mõ ſecundũ ꝙ duorꝫ attẽdit̃ reſpectus ñ ad aliqd alterꝫ:ſed unũ ad aliud illorꝫ ſicut ens dr̃ de ſubſtantia & accidente ſecundũ ꝙ accidẽs hẽt rõnẽ ad ſubſtãtiã ñ ſecũdũ ꝙ ſbã & accñs ad aliqd tertiũ referuntur. hmõi noĩa.ergo dicta de deo & creaturis nõ dñr analogice ſcdm primũ modũ opteret.n. deo aliqd ponere prius ſed ſcdo mõ.ulterius dicit eẽ ĩtelligẽdũ ꝙ ĩ ordine analogie & eſt diuerſitas.qa aliqñ illud qd ẽ prius ex natura rei ẽ prius cognitiõe ſicut ſubſtãtia ex natura rei ẽ p̃or accñte qa ẽ cã accidẽtis ut ſic ẽ p̃ori cognitiõe qa ſbã ĩ diffinitiõe accñtis ponit̃:ĩ tali analogia uerũ ẽ ꝙ illud ẽ de quo nomẽ analogũ(utputa ens)p prius dr̃ ſecũdũ naturã rei de eodẽ ẽt dr̃ p prius ſcdm noĩs rõnem aliqñ uero illud qd ẽ prius ex natura rei ẽ poſterius cognitiõe ut ſanitiua uirtus q̃ ẽ ĩ ſanitiuis p̃or ẽ natura ſanitate q̃ ẽ ĩ aĩali ſicut cã effectu tñ qa hãc uirtutẽ p effectũ cognoſcimus iõ ex effectu noĩamus & iõ ſanũ ſcdm noĩs rõnẽ prius dr̃ de aĩali q̃ de ſanatiſ licet ecõtra debeãt eẽ ſcdm naturã rei. Vñ ĩ analogia nõ ẽ uerũ ꝙ illud de quo nom̃ analogũ utputa ſanũ p prius dr̃ ſcdm naturã ꝙ de eodẽ p prius dr̃ ſcdm noĩs ĩpõnem ſed penitus ecõtra.ſic.ergo ĩ ꝓpoſito cũ ex aliis rebus in dei cognitõnẽ deuenimus nõ ẽ ibi uerũ ꝙ illud de quo nomẽ analogũ utputa bonũ uel hmõi p prius dr̃ ſcdm naturã ꝙ de eo p p̃us dr̃ ſcdm noĩs rõnẽ ſeu ĩpõnẽ:ſed pẽitus e ecõuerſo.hic nõ addo plura argum̃ta qa tertius & q̃rtus ar.ĩ toto ſunt reꝓbõ huius. Itẽ phũs quarto metaphiſice.tex.cõ.ii.ex ĩ ĩtẽtiõe determĩat iſtã q̃ſtionẽ ꝓbãs ꝙ me.põt eſſe ſcĩa una licet ens de quo cõſiderat dicat̃ multipliciter & addit rõnẽ.qa ſcĩa nõ ſolũ ẽ una q̃ cõſiderat de uno uniuoco:ſed de uno quod dr̃ p attributõnẽ multorꝫ ad unũ ſicut ſciencia de ſanitate ẽ una licet non ſit de uno ſimplici ſed de multis hñtibus attributõnẽ ad unũ ſ.ad ſanitatẽ & ſic exp̃ſſe dicit de ente.Item cõmentator ibidem cõmẽto.ii.ait.& hoc nomen ens dicitur multipliciter & non equoce ſicut canis de aĩali latrabili & marino : neq̧ uniuoce ſicut anĩal de hoĩe & aſino : ſed de noĩbus q̃ dicũtur de rebus attributis eidem & ſunt media inter uniuoca & equiuoca & uerſus finem cõmẽti dicit ꝙ nõ intendit ariſtoteles idem eque expreſſe &.multa deducit ibidẽ ad ꝓpoſitũ qua pp hec ſciẽtia ẽ una met. ❡ SEQVITVR de tertio ar.ubi dico ꝙ ens dictũ d̃ deo & creatura põt dupľr accipi uno mõ tãq̃ unũ abſtractũ p̃dicatũ ita uidelicet ꝙ nec cõcernat ſua cõtẽta.ſ.deũ & creaturã ſicut pticipãtia ipm ſcdm diuerſam rõnẽ.Alio mõ tãq̃ aliqd p̃dicatũ abſtractum cõcernens cõtenta uel ſcdm eandem rõnem uel diuerſam poſſum.n.accipe hoĩem dictũ de ſorte & de plõne uel tãq̃ aliqd p̃dicatum abſtractũ qd ſolũ dicit hominẽ ĩ cõi uel ſecũdũ ꝙ dicit aliqd p̃dicatũ ꝙ eſt eiuſdem rõnis ĩ ſorte & plõne. Tũc dico ꝙ p̃dicata p̃mi modi ſolum ſunt p̃dicata qditatiua cõia ſed

nec equoca.nec uniuoca:p̄dicata ſcḋi modi
ſunt uniuoca uel equoca p unā auctoritatē
ſimplicii.ꝓbo hāc diſtictionē dicit.n.ſimpli
cius ſup p̄dicamēta.ca.de equocatōe pte ſe-
cūda cuiuſmōi nomē qdē de rebus p̄dicat᷑
pricipaliter & cōmune & ꝓpriū uult diceř ꝙ
noīa cōmunia ſunt hō & aīal noīa ꝓpria cu
iuſmōi ſunt ſortes & plō pricipaliter rē p̄di-
cāt ſcḋm eē qḋ hn̄t ī ſe uel ad ſe puta hō hūa
nitatē &c.& ſortes ſorteitatē ita ꝙ ſcḋm ꝙ
ſunt noīa coīa & nō ꝓpria nichil dicunt niſi
ꝙ hūanitas ſignificat᷑ p hoc nomē hō & ſor
teitas p hoc nomē ſortes Hec ꝓ prīa pte di
ſtictiōis Sequit᷑ de ſcḋa pte de noīb9 uniuo
cis & equocis ſic dicit uniuoce āt uel equoce
p̄dicari nō pricipaliter ſeſt ſed p talē uel talē
cōicatā rōnē quare qn̄ ſolū nomē cōe ē prici
pātibus equoca eſt talis pticipatio:qn̄ āt illa
rurſus pticipat᷑ ut nō ſolū nomē ſit cōe pti-
cipātibus ſed & natura uniuoca ē talis ptici-
patiōis modus ecce:expreſſa diſtinctio ſim-
plicii ꝙ aliqḋ nomē eſt cōmune p̄ciſe & per
conſequens pure & abſtractū & non concer
nēs aliqua ſuppoſita ut ſunt eiuſdē rōnis uel
diuerſe.Et p̄dicatur de rebus principaliter &
p conſequens eſt quiditatiuus & tale p̄dica-
tū non ponitur ab eo uniuocum uel equiuo
cū.Et eſt aliqd nomē ꝙ nō ſolū eſt cōe ſed ē
cōe multis ut ſunt pticipantia forma eiuſdē
rōis uel diuerſe & ex hoc ē tale p̄dicatū uni
uocū uel equocū hoc ēt patet.ſ.ꝙ nomē uni
uocū dr̄ ī cōcretōe ex diffinitōe uniuocoꝝ qa
ar̄.n̄ dicit ꝙ uniuocatio ē unitas q̄dā ul᷑ cōi
tas abſtracte ſed ꝙ ē unitas aliquoꝝ rō ſub-
ſtātialis ē eadē:ſed unitas ut ē aliquoꝝ ē uni
tas cōcernēs nō mere & oīno abſtracta.ergo.
Et ad idē ē dictū ſimpli.ſup p̄dicamēta ca.de
equocatiōe pte prīa circa mediū ubi mouet
dubitatōnē quare cū ar̄.hēat ī p̄dicamētis di
cere de dictiōibus ꝓpōnū nō de rebus quare
nichil dicit de equocatōe ſed ſolū mō de eq
uocis.Rn̄det ꝙ bn̄ ad hoc adducit᷑ ſolutio
qa a rebus ſunt equoca ī aīa:qn̄ eodē noīe ꝓ
lato ego qdē aliū itellectū:tu āt de noīe aliū
habueris ſicut de hoc noīe canis dicto ego q
dē terreſtrē:tu uero marinū meditaris.

¶ NOTA ad ꝓpoſitū ꝙ ſcilicet equoca-
tio ī cōcretiōe accipit᷑ ad res q̄s continet ſub
diuerſa rōne & eadē rōne uniuocatio ſub ea
dē rōe & ita equocatio & uniuocatio accipi
tur̄ reſpectu ad ſua cōtenta. ¶ SEQVI-
TVR di.iiii.ar.ubi dico ꝙ ens ut unū p̄dica
tū abſtractū a deo & creatura & ut ſic neutꝛe
ſolū cōe p̄dicatum deo & creature & p̄dica-
tū qditatiuū nec eſt uniuocū nec equocū nec
analogū:ſed unū maiori & abſtractiori unita
te & coītate q̄ ſit unitas uniuocatiōis: ut aūt
cōcernit ſua cōtenta.ſ.deū & creaturā ē p̄di-
catū equocū & analogū:nō āt uniuocū. Tūc
reſtant hic duo ꝓbāda.primū ē ꝙ poſſit hēri
qditatiuus cōceptus abſtractus de ente q nō
cōcernit ſua contenta.ſ.deū & creaturā.Scḋo
ꝙ ut cōcernit ꝙ ſit equocū. & analogū non
uniuocū.Primū ꝓbat᷑ hic.Scḋm ꝓbat᷑ argu
mētis.primū ſic.phūs.iiii.met.ca.i.dicit ꝙ eſt
cōſideratio de ente inq̄tū ens & ī ſcḋo cā.ſta
tim diuidit ēs reſpectu cōtētoꝝ ut attribuū
tur adinuicē dicens.ens multis modis dicit᷑:
ſed ad unū & ad unā aliā naturā &c.hoc nō
eſſet niſi ens inq̄tū ens poſſet hēre unū con
ceptū cōem priorē cōceptu quo ē multiplex
& analogū & diuerſe rōis ī ſuis contentis &
plane ꝓbatū eſt ſupra ꝙ ens inq̄tum ens di
cit qditatiuū cōceptum entis ergo poſſumus
hēre unum qditatiuum conceptū entis p̄ter
hoc ꝙ ſit conceptus unius rōnis uel diuerſe
in ſuis contentis.Item declarādo ꝓceſſum .
ari.hoc idē ꝓbat᷑ ſic qa q̄libet res habet rō-
nē eēntie & rōnē talis eēntie ſed talis eēna
cū ſe hēat p additionē ad eēntiā habet cōce
ptū poſteriorē cōceptu eēntie ergo ī aliquo
p̄ori poſſū ḋ hac re & ḋ illa & ſic ḋ ſingulis
cōcipere ꝙ ſit ens q̄ ꝙ ſit tale uel tale ens qḋ
ſcilicet ſit diuerſe rōnis ul᷑ eiuſdē cū alio . ſed
cōceptus entis ut eſt cōceptus cōmūdēs eſſen
tie ē cōceptus qditatiuus qa eēntia & qditas
idē ſunt.ergo poſſumus hēre unū cōceptum
qditatiuū entis p̄ter cōparationē ad aliqua
ſua cōtenta.Itē ſic. ſicut abſtractū ſimpl᷑r eſt
prius reſpectiuo ita cōceptus abſolutus prio
cōuenit cuilibet q̄ reſpectiuus.ſed cū ens cōci
pit᷑ ī abſtractiōe huiōi ꝙ nō cōcernat ſua cō
tēta neq3 ut unius rōnis neq3 ut diuerſe ē cō
ceptus abſtractus de qditate entis.ut āt con
cernit ipſa ut unū in eis uel multū ē cōceptus
reſpectiuus.ergo prius cōcipit᷑ ut aliqd p̄dica
tū qditatiuū abſtractū & cōe q̄ ut uniuocum
ul᷑ equocū ul᷑ analogū.Per illud uniuocū uer
bū pōt r̄nderi ad alia argumēta aliorū ī.ii.ar
q̄ ꝓbāt uniuocationē.uadūt.n.oīa argumēta
illorū ꝙ poſſumus hēre unū cōem cōceptū en
tis reſpectu dei & creature q cōceptus ſit neu
ter nec ꝓbāt ultra ſed aſſumūt ꝙ hoc ē eē cō
ceptū uniuocū.et ergo cōcedo ꝙ poſſumus

Digitized by Google

hĩc talē cõceptũ cõem neutrũ:ſed dico q̃ nõ
eſt uniuocus nec equocus nec analogus ſed p̄
or illis.qa talis cõceptus imediate ſeqꝰ rē ab
ſtracte :cõceptus āt uniuocus & equocus nõ
ſed ut i ſuis pticipātibus ut uult ſimpli.ſupra
¶ IN cõcluſione illa uiꝰ cõcordare mecum
aure.d.ii.q.ii.i.li.ar.ppõe.iii. & hoc ſaltē q̄tũ
ad aliqua uerba q̄ dicit licet uideatꝰ ſibi con
tradicere ſi oīa uerba ſimul accipiātꝰ. dicit.n.
q̃ cõceptus entis ē tm̄mõ unus unitate cõfu
ſionis & oīmode īdetermīationis.iſta uerba ui
dentꝰ mecũ cõcordare:ſed ibidē dicit q̃ cõce
ptus entis ē ſimplex & denudatus in actu ab
oī rõe una uel pluribus ppria uel cõi.Iſtud uiꝰ
cõtradicere prio.Et in iſto contradicit michi
ergo cõtradicēdo mihi cõtradicit ſibi.nec ua
let dic q̃ nõ ē cõtradictio.qa dicit q̃ ē denu
datus in actu ab oi rõe una uel pluribus pro
pria uel cõi:ſed pp hoc nõ excluditꝰ quin ſit
unus i potētia:ſed unitas i potentia ē unitas
cõfuſionis & īdetermīatiõis qa unitas gn̄is eſt
unitas i potentia & unitas i potētia ē unitas
cõfuſionis ergo primũ ſtat cũ ſcdo .Cõtra oīa
cõceptus q̄ ē unus & cõfuſus i potētia ē p ali
quē actũ determīabilis, ut patet de gn̄e & ſpē
& hoc dicit ipſemet ibidē ſed cõceptus ētis
nõ ē determīabilis p quẽcũq; cõceptũ ymo eſt
idē cũ cõceptibus ppriis oīum entitũ nullo ſi
bi addito ut dicit ergo &c.uult p totũ ar.ii te
nere q̃ cõceptus ētis ē cõceptus unus cõis cõi
tate cõfuſionis ut patet i rñſione.ad.i.dubiũ
& hoc p totũ.iii.ar.uiꝰ ex ītẽtione arguere &
i.v.ar.i rñſione ad.i.īſtātiā uide ibi .ſed i.iiii.
ar.tenet directe contrarium & contra me p
poſitione ſcda.ubi dicit q̃ cõceptus entis nõ
īcludit aliquā rõnē in qua conueñirēt oīa ētia
ſed coīcidit cum oī re & cũ omni ratiõe ſpāli
cũ applicantur & determinatur ad eas nullo
penitus additus.Et excuſo cũ a cõtradictiõe
uult enī dicere q̃ nun dicit cõceptũ cõem ad
decē p̄dicam̄ta abſtractũ ab eis.ſicut ego di-
co ſed coincidit p ydēptitatē i cõceptũ cuiuſ
libet p̄dicam̄tũ cũ applicatꝰ ad ipſum ita q̃
ſolũ dr̄ cõis cõfuſus & īdetermīatus qa īcidit
p ydēptitatē cum oī cõceptu determinātē ip
ſum ñ qa addit cõceptũ cõem ſup ipſum.ſed
q̃ hoc mõ poſſit dici cõis & indeterminatus
pbat.niſi enī eēt īdetermīatus nũq̄ īcideret
i ydēptitatē cũ quolibet determinātē:hoc di
cit in illa ppõe ubi format argum̄tũ ſuũ i ſe
cunda figura ubi uult q̃ īcidit i ydēptitatem
cũ oī cõceptu determinātē quātũ ad rõnē cõ
ceptũ & ſolũ differt in modum concipiendi.
Q d coīcidat i idē cũ oī re ſpeciali rei nullo
addito pbat hoc ſic qa ens cũ oī re coincidit
aliquo mõ.ergo coincidit cũ oī re aliquo ad
dito aut nullo.Si nullo habetꝰ ppoſitũ.ſi ali
quo.ergo ente addito; qa ens & aliqd ſunt
idē cũ unũ hēant contradictoriũ.ſ. nichil ſed
ens enti nõ põt addi ymo ſolũ ydēptificari .
ergo ens ſic coīcidit cũ oī re qd ē idē ei & ni
chil addit Secũdo bñ īſra arguit q̃ncũq; dñe
diuidētes cõceptũ aliquē ſic ſe hñt q̃ nõ põt
dari mediũ p abnegatõnē uel i dñã utriuſq;
conceptus talis ē denudatus ab oī rõne una
& loquitꝰ de unitate cõmuni p abſtractionē
ſicut aīal ñ determīaret conceptũ unũ cõmunē
p abſtractionē niſi eēt mediũ p abnegatõnē
uel īdifferētiā ad rõale & irratiõale:ſed ens di
uiditꝰ p reſpectiuũ & abſtractũ nec dari põt
medius cõceptus qa cõtradicũt p eē ad ſe &
ñ eē ad ſe.ergo. Tertio īſra ſic.prio diuerſa i
nulla cõueniũt alia rõne cõi dm̄te:ab hiis ſal
tē:qa tũc ñ eēnt prio diuerſa ſed decē p̄dica
mēta ſunt primo diuerſa & cõueniũt i ente.
ergo &c.q̃ ſint prio diuerſa patet quia ſunt
prima intellecta irreſolubilia ſimpliciſſima
Illud probat Valſigham ſic . ſi ſignificaret
unũ coceptũ abſtractũ p̄ter hoc q̃ cõcerneret
ſua cõtēta ſeq̄retꝰ q̃ ens nõ ſignificaret imedi
ate decē p̄dicamēta ſed unũ ppriũ conceptũ
abſtractũ cõſequens eſt fm̄.cõſequētia ē maĩ
feſta pbõ falſitatis conſequētis cõmētator.x.
met.cõ.viii.hēt hoc p īpoſſibili ſic dicēs eēn
tie & qditates p̄dicamētorũ ſunt diuerſe &
nõ ē i eis aliqd cõe qa ſi ita eēt tũc hoc no-
mē ens nõ ſignificaret illud q̃ ſignificat i p̄-
dicamēto ſbē aut q̄litatis:aut q̄titas:pria ſi-
gnificatõe & ſine medio:ſed q̄admodũ hoc
nomē genus ſignificat ſpēs mediātē aliquo
cõi.Itē quarto met.cõ.quarto pbat cõmenta
tor q̃ unũ ñ ē aliqd additũ enti ſic.qa ſi unũ
ſit additũ q̄ritꝰ p qd ē ens ,ſi p ſeipm̄ habetꝰ
ppoſitũ:ſi p aliud iterũ q̄ritꝰ d illo alio & ſic
i īfinitũ.eodēmõ i ppoſito d quolibet p̄dica
mēto reſpectu entis.qa aut p̄dicamētũ p ſe ē
ens & habetꝰ ppoſitũ q̃ cõceptus entis ñ eſt
alius a cõceptu cuiuſlibet p̄dicam̄ti ſi p ali-
ud ens q̄ritꝰ de illo alio p qd ē ens & itꝰ i in-
finitũ.Sed ad hoc dico q̃ ens dicit unũ cõcep
tũ cõmunē abſtractũ i mediatius q̄ dicat de-
cē p̄dicam̄ta ex natura rei.Q d pbatꝰ p ea-
dē argum̄ta q̄ ſupra.qa phūs.iiii.me.ca prio
cõſiderat de ēte īgtũ ens & i ſcdo c.cõſiderat

de ente ut dicit̃ de ſubã & de ceteris p̃dica-
mẽtis q̃ attribuit̃ ad ipm:ſed talis cõſidera
tio realr̃ diuerſa & imediata nõ poſſet eẽ ni
ſi ens ſcḋm ĩ prĩo ca.hrẽt cõceptũ aliũ ex natu
ra rei q̃ ens cõſideratũ ĩ ſcḋo ca.ubi dr̃ de de
cem p̃dicamentis Preterea cõceptus eſſentie
quo q̃libet res cõcipr̃ ſub rõne eſſentie ẽ pri
or cõceptu eiuſdẽ rei quo cõcipit̃ ut talis eẽn
tia ergo prius cõcipit̃ ſbã ĩ rõne entis q̃ ſbẽ
& eodẽ mõ de q̃litate & quolibet alio p̃di-
camẽto ergo de quolibet p̃dicamẽto poſſũ
hr̃e conceptum abſtractum eſſentie non cer
nẽdo ſbãm:nec cetera p̃dicamenta ꝑbatio
aſſumpti qa cõſiderãdo ꝙ ſbã ẽ ens hoc qḋ
ſbã ẽ p̃dicamẽtũ cõplexũ & pria ps ĩ iſta cõ-
plexiõe ẽ ens qḋ ẽ ſimplicius q̃ totum p̃dica
mentũ cõplexũ ſed unũ qdq; prius põt ĩtelli
gi ſub rõne magis ſimplici q̃ ſub rõne cõple
xi ergo ſbã prius ĩtelligit̃ ſub rõne eẽntie q̃
ſub rõne ſbẽ & ſic de quolibet p̃dicamẽto.
Itẽ qñ ĩtelligo de aliquo qḋ ẽ ens nihil plus
ĩtelligẽdo diſcerno aliqḋ p ĩtellectũ.qa cum
ſit actus apprehẽſiõis certũ ẽ michi ꝙ aliqḋ
ĩtelligo qa aliter eẽt actus ſine obiecto nec
diſcerno ſbãm:nec q̃titatẽ nec aliqḋ aliud p̃
dicamẽtoꝝ ſed p̃ciſe ens p ypoteſi ergo ha
beo cõceptũ abſtractũ entis aliũ a decẽ p̃dica
mẽtis.Ad idẽ ſunt oĩa argumẽta q̃ ꝑbãt uni
uocatiõem.ꝑbãt.n.unũ cõceptũ entis alium
a ſuis cõtẽtis licet ĩſufficienter ꝑbent illũ unũ
cõceptũ eẽ uniuocũ ut ſupra ẽ ꝑbatũ.Iſtã ue
ritatem ꝑbat Algamael ĩ metha.ſua tractatu
prĩo cap.v.ubi tractat iſtã opinionẽ dicẽs ꝙ
aliq dicebãt ꝙ ſbã & accñs nõ cõueniũt ĩ eẽ
ſbẽ qm̃ p eẽ ſbẽ nihil ĩtelligit̃ niſi ipſamet
ſbã & p eſſe q̃titatis nihil aliud ĩtelligit̃ niſi
ipſa q̃titas.& ex hoc cõcludebãt ꝙ ens ẽ eq
uocũ.qa dicit̃ de diuerſis q̃ nõ cõueniũt niſi
ĩtellectu noĩs ut canis cõuenit ſuis appellatis
¶CONTRA iſtã opinionẽ dicit ipſe ꝙ
totũ qḋ dicũt falſũ ẽ & arguit contra opinio
nẽ ſic cũ dr̃ ſbã ẽ ẽs ẽ ſermo ĩtelligibilis:ſed
hoc ñ eſſet ſi eẽ dictũ de ſbã eẽt ipſamet ſbã
ergo &c.Minorẽ ꝑbat qa ſi eẽ ſbẽ eẽt ipſa-
met ſbã tũc idẽ eẽt dicer̃ ſbã ẽ ens & ſbã eſt
ſbã & p cõſequẽs iſte ſermo ſolũ eẽt ĩtelligi
bilis ſbã ẽ ſbã nõ iſte ſbã ẽ ens. Itẽ arguit ſic
cũ dicimus actio nõ eſt:paſſio nõ ẽ: & ſic de
aliis p̃dicamẽtis.uerũ ẽ aliquo mõ qa ſuple
ſi nec agat nec patiat̃ tũc actio non ẽ: & idẽ
ẽ de paſſiõe:ſed ſi dixerimus paſſio nõ ẽ paſ
ſio:uel actio nõ eſt actio : hoc nũq̃ credibile
eẽt niſi ens dictũ de actiõe ſit aliud ab actio
ne.& ſic de aliis p̃dicamentis idẽ erit dicere
actio nõ ẽ:ꝙ actio nõ eſt actio.ergo ad hoc
ꝙ unus ſermo poſſit eẽ uerus & alius nunq̃
poſſit eẽ uerus oportet ꝙ ens dictũ de actio
ne ſit aliud ab actiõe & ſic de aliis Itẽ arguit
ſic cũ ĩtellectus iudicat qḋ de oĩ re hec diui-
ſio ẽ uera:ẽ uel nõ ẽ ſed ſi ens nõ diceret ali
quẽ cõceptũ niſi decẽ p̃dicamẽtoꝝ tũc diui
ſio nõ cõp̃hẽdit̃ in iſtis duobus oppoſitis
differẽtiis entis ſi oporteret ſic diuidere res
uel ẽ ſbã.uel q̃titas.& ſic uſq; ad decẽ nec fie
ret diuiſio ĩ duobus ſed ĩ decẽ Itẽ arguit ſic
q̃ſtio qua q̃rit̃.an eſt queſtio de ente .ſed q̃
ſtio:qḋ ẽ.eſt q̃ſtio de ſubſtantia.ſed q̃ſtio an
ẽ:ẽ q̃ſtio alia a queſtione qḋ eſt.ergo cõcep
tus eſſe alius ẽ a cõceptu ſbẽ.Hic illa.Solui
tur argumenta aureoli unico uerbo .qa ens
accipit̃ aut ut abſtractũ & trãſcẽdẽter aut ut
ſignatũ & deſignatũ qa ens ut accipit̃ in cõĩ
uel ſubſtantia.uel accidens & ſic deſcenden-
do.Ad primũ qñ dr̃ ſi ens ĩ cõi coĩcidit cũ ali
quo.aut.ergo aliquo addito &c. Dico ꝙ hic
nõ uolumus q̃rere cũ ſcḋ ſit ĩ ſubſtãtiã.&c. an
addat aliqḋ ſubſtãtie.ſ.rẽ cõem.ſed an addat
cõceptũ ex natura rei cõem & abſtractũ & ſic
dico ꝙ ĩcidit addito aliquo & qñ dr̃ illud ad
ditũ erit ens.Dico ꝙ uerũ eſt qa illud erit cõ
ceptus entis ĩ cõi additus enti ſignificato : &
qñ dicis:additũ enti ydemptificat̃ ſibi & ni
chil ſupaddit.Dico ꝙ ens ĩ cõi additũ enti ĩ
cõi nihil addit ſed idẽptificat̃.ens tñ ĩ cõi ad
ditũ ẽti ſignato aliqḋ addit.ſ.cõem cõceptũ
q ẽ ĩ dreñs & ĩ plus q̃ conceptus entis ſignati
Ad ſcḋm cõcedo maiorẽ & qñ dr̃ ĩ miori ẽs
ñ eſt ĩ dreñs ad ens reſpectiuũ & ens abſolu
tũ dico ꝙ ymo.& qñ dicis oẽ ens diuidit̃ p
iſta uerũ eſt de entibus ſignatis.Ad tertiũ qñ
dr̃ q̃ ſunt prĩo diuerſa nõ cõueniũt &c . Dico
ꝙ q̃ ſunt prĩo diuerſa trãſcẽdẽter ſicut nichil
& ens ĩ nullo cõueniunt q̃ uero ſunt prĩo di
uerſa ſicut entia deſignata ĩ aliquo cõueniũt.
ſ.ĩ oĩbus p̃dicatis ſupioribus & trãſcẽdẽtibus
Quod ñ põt excuſari a cõtradictiõe ꝑbo qa
ut ſupra hẽtur.di.iii.q.i.ar.prĩo ipſe concedit
ſcoto ꝙ ens dicit.cõmunẽ rõnem obiectalẽ
idẽ dicit.qa in locis ſupra allegatis ubi ponit
ꝙ ens dicit unũ conceptũ cõmunem tota cã
ſua ẽ ut ſaluet dictũ auic.ꝙ primũ obiectum
ẽ quod occurrit ĩtellectui:ſed ſi ens ſit unus
cõis cõceptus confuſus ſolũ. qa idemptificat
ſibi omnes conceptus determinãtes ita ꝙ il

Digitized by Google

la cōitas ſit ſolū ī mō cōcipiendi: ſcđm expli
citū & īplicitū ut dicit:& nō qa habeat cōem
cōceptū aliū ab his ex natura rei nō ſaluatur.
ꝓbo.qa obiectiua oportet ꝑſupponi ex pte
obiecti añ oēm modū cōcipiendi ex pte in
tellectus.¶ AD argumēta alioꝝ qñ cōmē
tator dicit:& ad idem cōcordat porphirius.
ꝙ.x.ꝑdicamēta nō habēt aliqd cōe dico ꝙ
utraqꝫ auctoritas negat talē cōitatē abſtractā
ꝗ ēēt ī ſuis cōtentis poſſit eſſe eiuſdē rōnis &
p conſequens uniuoca ſicut genus eſt cōe ad
ſuas ſpēs & iſtud exprimūt utreqꝫ auctorita
tes uide illā.x.met.ſupra ꝗ dicit ꝙ diceret cō
ceptū unū queadmodū genus.&c. & illā por
phirii articulo.vi.& ita expreſſū īuenies. Ad
aliud de.iiii.met.de ꝓceſſu in īfinitū dico ꝙ
cōmentator non uult plus niſi ꝙ unū nō ad
dat rē ſup ens:ſed ī eodē cōmēto cōcedit cō
tra auice.ꝙ aliū modū ſignificādi habet : ſic
cōcedo in ꝓpoſito ꝙ cōceptus ille abſtractus
entis quē pono nō addit rē ſup.x. ꝑdicamē
ta:ſed quēdā cōceptū cōmunē. ¶ DICES
ex hoc ſeqtur ꝙ ens poterit ēē genus. Dico
ſcđm philoſophū.iii.met.ꝙ ad rōnē generis
nō ſufficit ꝙ ſit īdifferens cōceptus :ſed reqri
tur ꝙ applicatus ad ſua cōtenta nō ꝑdicetur
de eis:nō.n.ꝑdicatᷣ aīalitas de rōnabilitate ſi
cut entitas ꝑdicatᷣ de oī entitate ſignata.
¶ SEQVITVR de quīto art.ī qualiter
poſſit ſtare ꝙ ens nō ſit uniuocū in.iiii.cū tñ
dicit unū cōceptū qditatiuū oīum ut dictū ē:
ſed dico ꝙ ad hoc ꝙ aliqd ſit uniuocū non
ſufficit ꝙ ſit eiuſdē rōnis reſpectu ꝑdicati q
ditatiue cōis:ſed reqritᷣ ꝙ ſit eiuſdē rōnis ſe
cundū qd ꝑticipatᷣ a ſuis cōtentis ut ſupra ꝓ
batū fuit p auctoritates ſimplicii.Et addo ꝙ
oportet ꝙ ſit eiuſdē rōnis reſpectu ſuoꝝ cō
tētorū ut ſunt res & hoc loquēdo de uniuo
catiōe reali de qua loqtur methaphiſicus &
de qua diſputamus dico ut ſunt res ꝓ tāto.
quia ſicut uideo ꝙ aīalitas ꝑciſe accepta ſine
differētia ſpecifica aſini & hominis eſt rōnis
eiuſdē ī homīe & aſino qñtū ad ꝑdicatū qdi
tatiuū cōe qa ſolū dicit naturā ſēſitiuā ī utro
qꝫ:eodēmō uideo ex pte entis ꝙ ens ꝑciſe
acceptū ſine hocqꝫ cōcernat ſubſtātiā uel qua
litatē ē eiuſdē rōnis ī ipſis quātū ad ꝑdicatū
qditatiuū cōe.qa utrobiqꝫ ſolū dicit eēntiā:
& ideo p iſtā cōſiderationē:eque eēt uniuo
cū ſicut aīal:ſed ultra uideo de aīalitate & in
aſino & ī hōie ꝙ aīalitas ꝑciſe accepta hoīs
& aīalitas ꝑciſe accepta aſini ſunt eiuſdē rō
nis nō ſolū ī ꝑdicato qditatiuo cōi:ſed ut ſūt
res.Q d patet.qa ſi deus adnichilaret qcqd
eēt ī hoīe ēt naturā ſuā ſenſitiuā ſi remaneret
aſinus ī rerū natura nō adnichilaretᷣ qditas
aīalitatis aut realitatis:de ente ī cōi ē cōtra
riū.qa ſi deus adnichilaret accidēs & remane
ret ſubſtātia totaliter adnichilaretᷣ qditas &
realitas accidētis & ſic patet ꝙ aſinus & hō
ī aīali ſunt eiuſdē rōnis ut ſunt res nō āt ſub
ſtātia & accidens ī ente. Et illud ē de deo &
creatura ut cōueniūt ī ente:ſed ꝗ eiuſdē rōnis
ut ſunt res uere pticipāt diffinitionē uniuo
corū qua dicitᷣ hñt nomē cōe & ī his rō ſub
ſtātialis ē eadē.ꝗ uero nō ſunt nō pticipāt.
qa rō ſubſtātialis ī his ñ ē eadē.igitᷣ aīal ē uni
uocū nō āt ens.¶ ET ꝙ ſit poſſibile ꝙ ali
qua habeāt unū ꝑdicatū qditatiuū cōe & ex
natura & tñ ꝙ nō ſunt eiuſdē rōnis ut ſunt
res hoc ſic declaro.qa due differētie ultīe ſic
eiuſdē rōnis ſunt ꝙ ex natura rei habēt unū
ꝑdicatū qditatiuū cōe.qa ita bñ differētia ī
cōi accepta ex natura rei ꝑdicatᷣ de utraqꝫ il
larū ſicut hō de hoc hoīe & de illo:& ens de
hoc ente & de illo & tñ ille due differentie
ultime nō ſunt eiuſdē rōnis ut ſunt res ſed
ſe totis hñt diuerſe:ſed hic ē intelligendū ꝙ
uerū ē ꝙ ad uniuocationē realē.ſ.methaphi
ſicā & ad tales alias bñ requiritᷣ ꝙ ꝑdicatum
cōe qditatiuū ſit eiuſdē rōis cū ſuis cōtentis
ut ſunt res. ¶ SED an hoc reqratᷣ ad uni
uocationē logicā poſſet dubitari.Et aliqñ ui
debatur michi ꝙ ſic & hoc pp auctoritates
iſtas ſimplicii: ſup capitulo de equocatiōe li
bro ꝑdicamentoꝝ loquentis de illa equo
catione:de qua ariſtotiles loquitᷣ libro predi
camentorum . quia certum eſt ꝙ eſt logica
mouet iſtam dubitationē quare cū ariſtotiles
ut ibi dr loquatᷣ de dictionibus nō de rebus
quare nichil loquitᷣ ibi de equiuocatiōe ſed
de equiuocis.Rñdet ꝙ a rebus ſunt equoca
in aīa.Tunc ſic certū eſt ꝙ cū eadē poſſet ēē
qſtio quare nō loqtur de uniuocatione : ſed
de uniuocis ꝙ eadem erit reſponſio . quia a
rebus ſunt uniuoca in aīa:igitᷣ per hoc ꝙ ari
ſtotiles tractat in logica de uniuocis non de
uniuocatōe uult ipſe ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ſunt
uniuoca etiam uniuocatione logica de qua
loquitᷣ oportet ꝙ ipſe res ſint eiuſdē rōnis
& uniuoce.Confirmatᷣ.quia per ſimplicium
ibidē & p eādē reſponſionē quā dat boecius
ſup capitulū de equiuocatione ad eandē que
ſtionem dicēs ſic:cum huiuſmodi hec ītētio

nõ de rebus ſed de noībus: cur nõ de equocatiõe: ſed equocis tractat. Rñdet equoce res ſunt: equocatio uocabulũ ē. Idcirco. qa nomẽ nichil ĩ ſe retinet equocationis niſi equoce res ſint de qbus ē illud uocabulũ: ideo de ipſis ĩchoatũ ē digne. qa ĩde ĩcipiendũ ē digne unñ equocatio trahit ſubſtãtiã. tũc ut prĩo certũ ē cũ eadẽ poſſet eẽ q̃ſtio de uniuocis que de equocis eadẽ erit. Reſpõſio. qa de uniuocis tractat nõ de uniuocatiõe. qa nomen nichil retinet uniuocatiõis niſi res uniuoce ſint res

¶CONTRA illud. uidet̃ ꝙ ſubſtãtia cũ ſit genus ē uniuocũ ad corporeũ & incorporeũ & tñ manifeſtũ ē ꝙ nulla res eiuſdẽ rõis põt ĩueniri. Dices ꝙ porphirius aſſignat corporeũ & ĩcorporeũ ſpẽs ſubſtãtie ſcdm opinionẽ illorũ q ponebãt duas ſpẽs ſubſtãtiaꝝ ſcilicet quaſdã ſenſibiles multũ quaſdã multũ ſpũales primas ponebãt ſubſtãtias corporeas ſicut lapides ligna & huiuſmõi: ſcdas ponebant incorporeas. non quia eſſent ſimpliciter incorporee ſicut aliqui intelligunt per ĩcorporeũ ſubſtantias ſepatas ſcilicet ĩtelligẽtias ſed qa uix erãt ſenſibiles & tales ſubſtãtias põebãt corpe aereas: qñ igĩ dĩ ꝙ corpeũ & incorporeũ nullã rẽ hñt eiuſdẽ rõnis ueꝝ ē ĩtelligẽdo p incorporeũ ĩtelligẽtias ſecũdũ modũ quẽ nos ponimus de intelligentiis ſecundũ ẽt poſitionẽ porphirii hñt cõem naturã intelligẽdo p incorporeũ aliqd aereũ. ꝙ ſit porphirius ſic aſſignauerit corporeũ & incorporeũ ſpẽs patet in ſimili. qa infra ĩ linea ṗdicamẽtali poſuit ꝙ nos & dii eſſemus rõnales: ſed differemus a diis: eo ꝙ nos eſſemus mortales illi nõ qa infra capitulo de dña dicit ꝙ rõnales ſumus nos & dii: ſed mortale additũ ſepat nos a diis: igit̃ porphirius poſuit ꝙ intelligẽtie & nos unã cõem rẽ rõnabilitatis hẽremus ymo ponebat ꝙ cõicabamus & ipſe in re aĩalitatis. qa dat regulã ꝙ q̃cũꝙ cõueniunt in inferiori gñe cõueniũt in ſupiori ſicut q̃ cõueniunt in aĩalitate cõueniunt in eſſe aĩato. eodẽmodo cũ ponebãt nos cõuenire: cũ diis in aĩalitate. Vñ ponebat ꝙ dii eſſent aĩalia ſed multũ ſpũalia. Ex hiis ad ꝓpoſitũ. qa ſicut ipſe aſſignauit ĩtelligẽtias ĩ gñere nobiſcũ cõuenire & in re aĩalitatis & rõalitatis ſic aſſignauit corporeũ & ĩcorpeũ ĩ gñe. ſubſtãtie ſcdm eandẽ opinionẽ) & ꝙ hẽrent rẽ cõem & illã opinionẽ trait a platone ĩthime. ubi poſuit ꝙ q̃dã erãt entia corpe aerea &c. & poſuit illa aerea intelligẽtias: ſed licet illud poſſet dici ſecundũ modũ loquẽdi porphirii tamẽ uerius uidetur ꝙ non requirunt ꝙ illa que ſunt uniuoca uniuocatione logica cõueniant inter ſe ſecũdum q ſunt res. Go d. enim. vii. q. vii & henricus quoli. vii. q. vii. in hoc cõueniũt ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ſint uniuoca uniuocatione logica nõ requirit̃ ꝙ habeant unitatem que ſit accepta ab aliqua cõueniẽtia ĩ aliquo reali extremorum. Dico ſignificant̃ conueniẽtia extremoꝝ. quia nõ teneo ꝙ animal ſit eiuſdẽ rõnis ĩ pluribus ut dicat rem cõem aliam a ſpẽbus ſed ſolum cõueniẽtiã extremoꝝ. li. iii. di. ix. ſed ſufficit ꝙ accipiat̃ a rebus ſecũdum ſimilẽ modum ṗdicãdi. In hoc ſtat cõis opinio olim. qa logica ē principaliter de intẽtionibus nõ de rebus. Ad hoc ē ſimplicius ſup capitulo de ſubſtantia ubi uult ꝙ ſbã corpea & ĩcorpea ſint ĩ eodẽ generi & tñ ꝙ nõ hẽbãt elemẽtalẽ cõtradictõnẽ. i. ñ hñt cõtradictõnẽ ſcdm aliq̃ q̃ ſit res eiuſdẽ rõis reqre li. ii. q. de ãgelis an ſit in genere. Ad hoc ē ṗdicamẽtũ qualitatis expreſſe. prima enĩ ſpẽs ſcilicet uirtus & habitus q̃ ſunt ſpũalia nõ hñt rẽ cõem cũ qualitate paſſibili q̃ eſt tertia ſpẽs Ad hoc ṗdicamẽtũ quãtitatis. quãtitas enĩ diſcreta non hẽt rẽ cõem cũ quãtitate cõtinua & idẽ repenret̃ in ceteris reſpectiuis ſi qs ingreret ꝑ p qd ſequendo cõia dicta dico ꝙ ens nõ ē uniuocũ uniuocatione: naturali. qa illa fundat̃ ſup rẽ eiuſdem ratõis & ẽt hoc dicit̃ a ṗmiſſis doctoribus ĩ ṗmiſſis locis nec ẽt uniuocatione logica ꝙ licet ſit ꝓbatum. di. ix. q. ii. art. ii. ꝙ nec ad uniuocatõem logicã nec ad logicũ genus reqrit̃ uniuocatio ſtricte accepta. ſ. talis q̃ neceſſario reqrat ꝙ ſua contẽta ſint eiuſdem ratõnis ut ſunt res: ſed ſtare põt uniuocatio ut eſt cõis ad uniuocatiõem & analogiam quãdam. ſ. talẽ que ſeqtur alia ſecũdum ſimilem modum ṗdicandi ſine cõuenientia in re: tñ (ut diffuſe) ꝓbatum eſt li. ii. di. iii. q. utꝝ ãgeli ſint in genere articulo. ii.) ad uniuocatõem logicã hoc nõ ſufficit: ſed ulterius reqrit̃ ꝙ hẽat idem ṗdicatum qditatiuum abſtractum: cõe neutꝝ ꝙ ſit ita neutrũ ꝙ nõ ṗdicet̃ de ſuis contẽtis ſecundum illas differẽtias quibus ſua contenta differunt ſicut patet ꝙ animal non predicat̃ de anima intellectiua: nec de ridibili in aſino huiuſmodi cõtrarium ē de ente ut probatur. iii. metha. ideo ens nõ eſt uniuocum. Quod autem ĩ. iii. metha. loquatur de uniuocatiõe logica patet ꝓbat enim ibidẽ totum

intentũ ſuum p modũ logicum.ſ.per predi-
cationẽ ſuperioris de īferiori:ſed iſte modus
pdicandi:eſt logicus.Itẽ ad uniuocationem
logicã hec duo nõ ſufficiũt:ſed tertiũ reqriť.
ſ.ꝙ illud pdicatum cõmune neutrũ qditati
uũ eque prĩo cõueniat oĩbus nõ uni p attri-
butionẽ ad aliã eque.n.prĩo & eque ĩ depen
denter ẽ aſinus aĩal ſicut hõ nec ẽ aſinus ani
mal p attributionem & dependentiam ad
animalitatẽ in homine & eodemmõ ſubſtã
tia corporea eque primo & eque in depen-
ter eſt ſubſtãtia ſicut incorporea quia licet
dependeat ab intelligentia in motu non tñ
in eſſendo ſubſtantiã ſed ecõtra eſt de entita
te accidentis ad ſubſtantiã ut ꝓbať.iiii.me-
tha.tex.cõ.ii.& creature ad deum igiť.&c.
¶ AD auctoritates ſupra in fine tertii arti
culi inductas & boecii q̃ dicunt ꝙ uniuoca-
tio accipiť a rebus uniuocis.&c. Reſpondẽ
dũ eſt ꝙ nõ intendunt dicere ꝙ ad uniuoca
tionẽ logicã requirať ꝙ uniuoca cõueniant
in re eiuſdem rõnis:ſed intelligendũ ẽ hoc
per cõparationẽ ad equiuoca.Equiuoca enĩ
ſic habent ſolũ nomen cõe ꝙ nõ cõueniunt
in re.i.nõ cõueniunt ex natura rei in ſuo p-
dicato cõi:ſed ſolũ a caſu uel a cõſilio ut ex-
ponit boecius capitulo de equocis: uniuoca
aũt oĩa licet nõ pticipent rẽ eiuſdẽ rõnis tñ
ex natura rei eſt ꝙ cõueniãt ĩ pdicato cõi nõ
.n.a cãu uel a cõſilio eſt ꝙ ſubſtãtia dicta de
corporea & incorporea pdiceť de eis:ſed na
tura rei mouet ad tales cõceptus. Et pp hoc
dicũt ꝙ equocatio & uniuocatio a rebus ori
ginem trahũt.¶ SEQVITVR de ſex-
to arti.ubi dico ꝙ ens ẽ pure equiuocũ uno
mõ & aliomõ analogũ circa qd eſt intelligẽ
dum ꝙ ens põt duplr cõſiderari unomõ pci
ſe ſcdm ꝙ cõcernit ſua cõtenta.ſ.x.pdicamẽ
ta tãq quedã principia prĩo diuerſa.Aliomõ
ut cõcernit ſua cõtenta ut habent attributio
nem adinuicẽ.ſ.accidentia ad ſubſtãtiã. prĩo
mõ ẽ ens equiuocũ.ſcdomõ analogũ primũ
patet.qa porphirius cõparans ens.ad.x.pdi-
camenta pciſe ſine oĩ attributiõe eorꝫ adin
uicẽ.dicit ꝙ ẽs diciť equiuoce.dicẽs ſic.neqꝫ.
n.cõe genus oĩum ẽ ens:ſed quẽ admodũ di
cit ariſtotiles poſita ſunt.x.prĩa genera ſicut.
x.prĩa pricipia ut ſi.qs oĩa entia uocet equo
ce nũcupabit.ſcdm patet.iiii.me.cõ.ii.ubi lo
qť ariſtotiles ꝙ in ente oĩa attribuuntur ad
ſubſtãtiã:ſed nõ equiuoce ſic dicẽs ens mul-
tis modis diciť:ſed ad unũ & ad unã naturã
nõ equiuoce.& cõmentator ibidẽ cõmento
ii.hoc nomen ens diciť multiplr & nõ equi
uoce ſicut hoc nomẽ canis qd̃ de latrabili:&
marino diciť:neqꝫ uniuoce ſicut aĩal de ho
mine & aſino ſed ẽ de his multis q̃ dicunť
de rebus attributis eidẽ & ſunt media inter
uniuoca & equiuoca.Qualis ergo.eſt equiuo-
catio entis ut pciſe reſpicit ſua contenta. di-
co ꝙ nec ẽ nomen equiuocũ a caſu nec a cõ
ſilio:ſed equiuocũ cum natura.ꝙ non a caſu
nec a cõſilio patet.quia equiuoca a caſu ſecũ
dum boecium capitulo de equiuocis ſunt q̃
caſaliter habent idem: nomen ſicut iſte
hõ hic & alius rome uocať uterqꝫ alex. Et
equiuoca a cõſilio ſunt q̃ in ſolo accidente
conueniũt ſicut hõ mortuus & uiuus q ſola fi
gura cõueniũt & ideo conſuluit uoluntas ut
dicit boecius ꝙ hẽrent unũ nomẽ eis īpoſitũ
a uolũtate:ſed ens nõ dĩ de ſubſtãtia & aliis
pdicamentis cauſaliter nec accidentaliter &
p ſolã īpoſitionẽ uoluntatis.qa eſſe eſſentia
le & qditatiuũ reſpectu oĩum.x.ut ſupra pro
batũ eſt.ergo nec cauſaliter eſt equiuocũ nec
a cõſilio eſt.ergo equiuocũ cũ natura. Quod
ſic ymaginor:aliqua cõueniũt ex natura rei
in aliquo predicato eſſentiali & tñ in aliquo
predicato eſſentiali ex natura rei equiuocan
tur hõ enim & aſinus in pdicato eẽtiali aĩa
lis ex natura rei cõueniunt & tñ ſimul cum
illa conuenientia naturali & eſſentiali in pre
dicamento eſſentiali ſpecifico hoĩs & aſini e
quiuocanť & illa uoco equiuoca cũ natura.
qa ſimul cũ conueniẽtia naturali & eſſentia
lĩ in uno equiuocanť in alio eſſentiali & iſtũ
modũ equocationis ponit boecius ſup capi
tulo de equocatione ſic dicẽs põt aliquotiẽs
fieri ut ex uniuocis equiuoca fiant.qa hõ &
equus ſecũdũ nomẽ aĩalis uniuoca ſunt: põt
tñ eſſe equoca ſi ſecundũ nomẽ diffinita mĩ
nime ſint.ſiquis enim hoĩs reddat diffinitio
nẽ dicẽs aĩal rõale mortale:& equus aĩal irra
tionale mortale:huiuſ diuerſas reddit diſ
finitiones & erunt uniuoce res in equiuocas
cõitate ſic ſuo mõ.Dico in ꝓpoſito ꝙ licet p
dicamẽta cõueniũt ex natura rei in pdicato
qditatiuo entis ſuo mõ cõuenien di licet nõ
uniuoce oĩno ut ſupra iã ꝓbatũ eſt in tribus
articulis & cum hoc differunt in propriis p
dicatis eſſentialibus dico ꝙ ſunt equiuoca
cum natura.

IN di.xxvi.agitur de relationi
bus pſonalibus ubi quero ſub
qua rõe relatio cõſtituit primá
perſonam i diuinis. Quod ſub
ratione proprietatis ꝓbo. quia
relatio perſonalis conſtituit perſonam ali-
quá inquantũ illi ſoli cõuenit:ſed conuenire
uni ſoli eſt diffinitio ꝓprii igiť. ¶CON-
TRA ꝓprium ut diſtinctum cõtra relatio-
nem eſt abſolutum.igiť primũ ſuppoſitũ erit
abſolutũ. ¶VNVM eſt in quo oẽs cõue
niunt ꝙ relatõ cõſtitutiua ſuppoſiti debet eſ
ſe illud quod eſt primũ incõicabile.ideo pri-
mo ponã quattuor opiniones p ordinem ſe
cundum ꝙ uideť poſſe accipi prima rõ incõi
cabilitatis.Secũdo tenebo ꝙ illa eſt prima ge
neratiuitas.Tertio oſtendã que eſt prima ge
neratiuitas. ¶SEQVITVR de primo
arti.ubi dicunt qdam ꝙ rõ prima incõicabi-
lis q̃ conſtituit primũ ſuppoſitum eſt ingeni
tum & arguunt ſic. prima rõ incõicabilis cõ
ſtituit primũ ſuppoſitũ hoc ẽ ingenitum .igi
tur .&c.Maior patet .qa cũ prima pſona ſit
ens incõicabile primũ conſtituet p primam
rõnem incõicabilem.Minor ꝓbať.qa quod
eſt ab aliquo & aliud ab illo p prius reſpicit
illud a quo eſt q̃ illud quod eſt ab ipſo .qa ef
fectus p prius reſpicit illud a quo hẽt eſſe q̃
illud quod hẽt eſſe ab alio ergo eadem rõe
ſi aliquid non hñt ordinem ad aliqd prius a
quo habet eſſe & haberet ordinẽ ad poſteri
us ſe quod eſt ab eo p prius cõuenit ſibi ne-
gatio ordinis ad prius ſe q̃ ad poſterius : ſed
tale ẽ ingenitum.igiť.&c.ꝓbõ ſimilitudinis
qa ordo in negatiuis eſt ſecundũ ordinem i
affirmatiuis prius enim cõuenit hoĩ negatio ri
ſibilitatis q̃ affirmať riſibilitas de eo.qa ſi in
illo priori quo ꝑcedit riſibilitatem nõ cõue-
niet ſibi affirmatõ riſibilitatis & p tũc nõ cõ
ueniet ſibi affirmatio riſibilitatis ut certum ẽ
tunc eſſet aliqd cui non cõueniret alterũ cõ
tradictoriorum .qa in ꝓpoſito accipio riſibi
le & nõ riſibile contradictorie non priuati-
ue hec uideť eẽ opinio dam̃ .ca.viii.omnia
que habet pater ſunt filii ꝑter ingeneratio-
nem:ſed illud ſolũ uideť conſtitutiuũ patris
quo ſolo a filio diſtinguiť.qa eo quo conue
nit cũ eo nõ ẽ ratio prima talis.igiť ingenitũ
cõſtituit patrẽ.Si dicať ꝙ negatio nõ cõſtitu
it.dñt ꝙ p ſe rõ cõſtituendi eſt rõ incõicabi-
lis igitur ſiue ſit affirmatio ſiue negatio hoc
accidit:ſiue igiť ſit affirmatiua ſiue negatiua
per ſe conſtituit dum modo ſit incõicabilis.
¶CONTRA.rõ conſtitutiua ẽ formaľr
& primo incõicabilis:nulla negatio eſt pr̃o
& formaľr incõicabilis.qa nõ ſeipſa igiť.&c.
Maiorẽ concedunt cũ aliis.Minor ꝓbať. qa
nulla negatio eſt ꝓpria alicui niſi p ſuũ affir
matiuum hõ enim nõ eſt aſinus.quia eſt rõa
lis:Itẽ ut concedunt iſti ingenitũ nõ põt cõ
ſtituere niſi ut eſt negatio q̃ dicit aliquid ad
dignitatẽ pertinens puta habere eſſe a ſe: &
habere plenitudinẽ formalem in ſe quod ẽ
perfectionis ſimpliciter.iiii.de trinitate.c. ix.
ſed ingenitum ſic acceptũ innititur alicui affir
mationi a qua dr̃ importare dignitatẽ . igiť
ſeipſa nõ cõſtituit.Item dato ꝙ conſtituit p
aliqd poſitiuũ cui innitiť quero qd ſit illud
nõ eſſentia.qa tũ ſequereť ſi ingenitũ ſit ꝓ-
prietas pſõalis.ergo & eẽntia.uel ẽ illud po
ſitiuũ qd ẽ relatio pr̃us ad aliã pſonã .qd nõ
eſt.qa ponunt in principali rõne : eorum ꝙ
eſt ratio conſtitutiua ut eſt prior reſpectus in
patre q̃ ſit reſpectus ad pſonam ꝓductã: uel
illud poſitiuũ eſt aliqd cõe eſſentie & relatõ
ni & tunc ſequiť ꝙ illa pſona nõ erit conſti
tuta aliqua relatione ſingulari:ſed abſtracta
quadam ydea.ly. ¶AD rationẽ iſtorũ reſ-
pondẽt aliqui ut ſcotus concedentes eis ꝙ il
lud qd eſt ab alio & aliud ab ipſo per prius
reſpicit illud a quo eſt q̃ illud qd eſt ab ipſo
& ẽt cõcedũt cõtrariũ negatiue:arguendo in
ſuppoſitis abſolutis: ſed i pſona q̃ cõſtituiť
per ordinẽ originis non oportet.ſic eſt in ꝓ
poſito.igiť.&c. ¶EST igiť alia poſitio q̃
concedit cũ illa ꝙ pr̃a pſona cõſtituiť p pri
mũ icõicabile:ſed illud ẽ gñatiuitas uľ digni
tas.pr̃o ſic.quia illud qd ẽ ꝓpriũ patri & ad
qd oĩa ſe habent per additionem illud eſt ꝓ
priũ principiũ incõicabile in pr̃e:hmõi eſt ge
neratiuitas.qa certũ eſt ꝙ ſoli patri cõuenit.
igitur eſt ſibi ꝓprium etiam ſuper ipſam oĩa
addunt qa generatiuitas dicit aptitudinẽ ge
nerandi ſed poſſe generare addit ſuper aptũ
generare quia aliquid poteſt eſſe aptũ natũ
generare quod tamen nõ poteſt generare ut
puer.Item generare addit ſuper poſſe.qa ali
qd põt gẽnerare qd non generat ut uir . Itẽ
pater addit ſuper generare: qa aliqd gene-
rat qd non eſt pater ut ſi moriatur fetus an-
te generationem.ergo oĩa addunt ſuper ge
neratiuitatem.ergo eſt primũ & ꝓpriũ pr̃i.
Eſt ergo primũ & ꝓprium incõicabile pr̃i.
¶CONTRA iſtã uiã arguiť ſic .relatio.

non conſtituit perſonam niſi ſecundū q̄ eſt
in re ſed non eſt ex natura rei niſi in rōne ac
tualiſſima poſſibili ſibi.ergo nō cōſtituit ſub
ratiōe potentiali & aptitudinali: ſed ultima
ta & actualiſſima. Itē ſi aliqd impediret qua
re paternitas ſub formali ratiōe qua paterni
tas non cōſtitueret hoc uidet̃ eſſe q̄ relatiua
ſunt ſimul natura:& p cōſequens ſicut neceſ
ſario oportet q̄ pater ordine originis p̄cedit
generationē ita filius .& ſic filius eſſet anteq̄
eſſet genitus:ſed illud ĩconueniēs nō ſeqtur.
ymo pater & filius ſūt eē ſimul natura licet
nō ſunt ſimul ſcd̄m ordinē originis.igit̃ .pro
bat̃ minor ſic.ubicūq; ſunt duo ordines quo
rum unus aliū nō ĩcludit nec neceſſario coe
xigit unus ordo pōt ſtare cum ſimultate alte
rius ordinis ſicut patet de ordine durationis:
& ordine nature: ſed ordo originis & ordo
nature nō ſe includunt nec neceſſario coexi
gūt.qa unus ordo.ſ.nature neceſſario inclu-
dit impfectiōnē in altero extremo.ſ.poſterio
ri ordo originis nō :ergo cum ordine origi-
nis pōt ſtare ſimultas natur̃ igit̃ relatiua ſūt
eſſe ſimul natura & hēre ordinē. Itē p̄ітas
ex hoc q̄ eſt hec relatio q̄ eſt p̄ітas nō p̄dit
quin retineat in ſe totū qđ conuenit relatiōi
inquantū relatio:ſed p̄ітas inquātū hec rlō
originis & inquantū relatio ſimpliciter eſt ſi
mul natura cū ſuo oppoſito. ergo ſtant ſimul
q̄ pr̄ & filius habeant ordinem originis & q̄
ſunt ſimul natura. Itē ad p̄cipale aptitudo
nunq̄ eſt determinata & incōicabilis niſi per
aliqd prius eo:generatiuitas.ergo non ē pri
mo incōicabilis nec primū conſtitutiuū .pba
tio an̄cedentis.qa aptitudo cū ſit relatio nun
q̄ eſt determīata niſi ab alio ſcilicet uel a fun
damento uel ab oppoſito ſed qđ p aliud de
terminatū eſt non eſt ſeipſo primo determīa
tū.ergo.&c. Cōfirmat̃ nunq̄ enī apponēdo
terrā ad deorſum eſt determīata niſi qa terra
ē grauis.ergo determīatio aptitudinis depen
det ab alio. Rn̄dent igitur ad argumentum
q̄ non.quia licet primū incōicabile cōſtituit
primū ſuppoſitum: ſed primum incōicabile
ſub rōne actualiſſima. ¶ EST igit̃ alia opi
nio ſcoti q̄ ponit generationē uel generare
cōſtituere primū ſuppoſitū qa eſt actualiſſi-
ma. Itē ſic.generare ē primū incōcabile. igit̃
cōſtituit. pbat̃ antecedens: in diuinis debet
omitti illud qđ eſt impfectionis & retineri
qđ eſt pfectionis:ſed hoc eſt impfectionis in
aptitudine & potētia: quia poſſunt ſeparari
ab actu & q̄ nō manet:ſed tranſit igit̃ ut ſic
nō poſſunt poni in diuinis:ſed ſi aliqd incōi
cabile eſſet ĩ diuinis p̄cedens actū illud uide
tur eē uel aptitudo uel potētia generādi. igi
tur cū hoc ſit ĩpoſſibile ĩ diuinis fore aut p̄ce
dere:ſequit̃ q̄ generarare ſit primū incōica-
bile. ¶ SI arguit̃ agere p̄ſupponit eē ypo-
ſtaticū. Rn̄dent q̄ primū eē incōicabile nul
lū eſſe incōicabile p̄ſupponit:ſed generare ē
primū eſſe incōicabile. Qn̄ ergo dicit̃ in ar
gumēto q̄ actio nō pōt eē niſi ſuppoſiti exi
ſtētis dicunt ſi ĩtelligat̃ hoc q̄ ſuppoſitū exi
ſtat aliqua entitate priori actu.falſum eſt ſed
entitate ideſt actiōe. Vn̄ ſi arguat̃ cōtra. age
re p̄ſupponit potēs agere:ſed potēs nichil ē
niſi ſuppoſitū. Reſpondet q̄ agere nō p̄ſup
ponit potens agere:ſed cōſtituit ipſum neceſ
ſario tn̄ p̄ſupponit principium formale agē
di.ſ.eſſentiā.qđ patet.qa loqmur de actione
ſicut de relatiōe ut puta q̄ ſicut relatio p̄ſup
ponit fundamentū ita actio p̄ſupponit for-
male principium agendi:ſi igit̃ nō ſit diffici
le alicui cōcipere q̄ relatio nō p̄ſupponit ſup
poſitum:ſed p̄ſupponit eſſentiā.q.fundamē
tū & ſic cōſtituit ſuppoſitum eodēmō cōci-
piatur q̄ actio nō p̄ſupponit ſuppoſitū ſed
ſolum mō principium formale agendi & ſic
cōſtituit ſuppoſitū. ¶ CONTRA rōnem
iſtorum arguo ſic.tota rō eſt quare generati
uitas nō conſtituit eſt qa ut eſt prior actu di-
cit impfectionē:ſed hoc eſt falſum.qa prio-
ritas aptitudinis ſiue potētie nō dicit ĩperfe
ctionē.qa prioritas talis nō dicit ſepabilitatē
uel prioritatē niſi originis.qa alia n̄ cōcedit̃
ĩ diuinis:ſed prioritas originis nō dicit ĩper-
fectionē qa tūc uel pr̄ uel filius dicerent ali-
quā imperfectionē.igit̃ .&c. Itē uerū ē q̄ qn̄
potentia p̄cedit ita q̄ acquirēdo actū acqrit
ſibi pfectionem qđ tunc poſſibilitas uel apti
tudo dicit ĩperfectionē ſed generatiuitas ut
ſic nō p̄cedit generare.qa per actum generā
di nō eſt magis perfecta q̄ an̄ actum generan
di.igitur.&c. Item magis uidetur ĩ quolibet
q̄ potentia paſſiua dicat ĩperfectionē q̄ potē
tia actiua.quia agens ē nobilius paſſio.iii. de
anima.tex.cō.xix.& accipiunt̃ agens & pa-
tiens p potentiis actiuis & paſſiuis q̄ ſunt in
tellectus agēs & poſſibilis:ſed eſſe genitū qđ
dicit potentiā paſſiuā in diuinis nō dicit im
perfectionem.quia non dicit eſſe geniū ac
q̄rendo eſſe Ad argumentū qn̄ dicunt & ge
neratiuitas dicit ĩperfectionē.qa ſepabilitatē

ab actu dico ꝙ ſeparabilitas non dicit īperfe
ctionem niſi ubi īter potentiā & actum ē or
do nature uel generationis: & ubi potentia
ꝑ actum acq̄rit perfectionem quorū utrūq
hic deficit. Secundo arguo directe contra cō
cluſionē ꝓbando ꝙ generare nō poſſit cōſti
tuere primū ſuppoſitum in diuinis. Sic ꝓce
dēdo primo oſtēdā ꝙ generare ē uere q̄d ori
ginatū licet nō ſit ꝓpriiſſime originatū ſicut
dicimus ꝙ illud ꝙ eſt terminus ꝓductionis
eſt originatū. Secundo oſtēdā & ſicut pr̄ non
pōt cōſtitui ꝑ aliq̄d originatū ꝙ ſit terminus
uel effectus agentis: ita non pōt cōſtitui ꝑ ali
quod originatū ꝙ ſit ipſa actio uel actus quo
agens agit cuius cōtrariū ymaginant̄. primū
ꝓbat̄ quia qua rōne īter terminū actionis &
ipſam actionē eſt ordo originis eadē rōne in
ter ipſum agens q̄d ē principium & inter ſuā
actionē eſt ordo originis. quia ita actio ē ab
agente ſicut terminus: actio enī formaliter ē
ꝑ reſpectū ab: ſed īter actionem & ſuū termi
nū eſt ordo originis: q̄a hoc dr̄ ad hoc. igitur
īter p̄ncipium q̄d eſt pr̄ & actionem q̄ eſt ge
nerare eſt ordo originis. Item actus proprius
naturaliter eſt a ꝓprio agente. q̄a ſi ab agēte
non ꝓprio: ſed indifferenti: indifferenter fa
ceret utrūq contradictorionū. ut arguit com
mentator ſecundo phiſicoꝝ cōmento. xliiii.
ſed generare eſt actus ꝓprius igit̄ eſt a ꝓprio
agente. q̄d aūt eſt ab alio orit̄ ab eo igit̄ gn̄a
re orit̄ a ꝓprio agente q̄d eſt pr̄. Itē idē iudi
cium eſt de dicere & de generare in diuinis:
ſed certum eſt ꝙ dicere eſt ab aliquo origina
liter. q̄a a dicente. ergo generare nō niſi a pr̄e
manifeſtum eſt. igit̄. Item licet aliq negarēt
ꝙ agere p̄ſupponit eſſe nō tn̄ negarent quin
agere conſupponit eſſe. q̄a alr̄ non ens age
ret: ſed actio non cōſupponit ꝙ ſuum agens
ſit ens ut ſibi ſit ſicut ſubiectum ad ipſam re
cipiendā ſicut in quo eſt q̄a hoc repugnat ꝙ
recipiat̄ in agente & p̄cile hoc non cōuenit
gn̄ationi q̄ ſemꝑ neceſſario eſt reſpectu alte
rius. igit̄ req̄rit ꝙ ipſum ſit ēs ita ꝙ ipſa actio
ſit ab ipſo ut ente & ita originatum q̄d eſt ꝓ
poſitum. Item arguo ut iſtimet arguunt or
do unius generis ꝑmittit ſimultatē alterius ī:
ſed ordo originis eſt alterius generis ab ori
gine durationis. igit̄ ſtabunt ſimul ꝙ pater &
ſuum generare ſimul ſunt duratione haben
tia tn̄ ordinem. Secūdum ꝓbat̄ ſic. q̄a quod
eſt poſterius ſuppoſito patris nō cōſtituit ip
ſum in eſſe ſuppoſitali: ſed eque bn̄ tale ori

ginatum ꝙ eſt ipſa actio agētis eſt poſterius
ſuppoſito patris: ſicut filius q ē terminus ori
ginatus: ergo tale originatū ꝙ eſt actio non
pōt conſtituere. Maior patet. q̄a quod eſt po
ſterius ſuppoſito in ſuo eſſe non pōt ſibi da
re illud eſſe. Minor ꝓbat̄. quia generare ē ali
quomodo originatum ut ſupra ꝓbat̄. ē enī
actus egrediens a ſuppoſito patris: ſed ꝙ reſ
picit ſuppoſitū ſicut originatū ab eo ē poſte
rius ipſo: hoc enim īportat originatū ſecūdū
iſtos q dicunt ꝙ ordo originis eſt uere prius
& poſterius igit̄. &c. ¶ DICES ſi ex eē ori
ginato uis arguere ꝙ originatū non pōt con
ſtituere. igit̄ cū oīs relatio orit̄ a fundamēto
nulla relatio cōſtituit. Dico ꝙ aliud eſt origi
nari a ſuppoſito & aliud ē originari a funda
mento q̄d enim orit̄ a ſuppoſito neceſſario
p̄exigit ſuppoſitū & ꝑ conſequēs non conſti
tuit ipſum. Relatio aūt que orit̄ a fundamē
to licet p̄exigat fundamentū non tn̄ p̄exigit
ſuppoſitū cōſtitutū ex relatiōe & fundamen
to: & ꝑ conſequēs hoc eſt ipſum cōſtituere. cū
igit̄ in ꝓpoſito loquor de actione generan
di que ē actus originatus a ſuppoſito gene
rante ſequit̄ ꝙ generare nō conſtituit ſuppo
ſitum patris: relatio tn̄ orta ab eſſentia diui
na ut a fundamēto pōt cōſtituere ſuppoſitū
relatiuū. Ad hoc habes declaratiōem articu
lo. iii. qualiter generatiuitas ē originata a ſup
poſito & qualiter nō. Item ſi pater cōſtituere
tur ꝑ generare ꝙ ſit actio originata ſicut ca
lefacere a calore nō ens originaret aliq̄d. con
ſequens ē impoſſibile. ꝓbat̄ conſequētia q̄a
nichil originat aliquid quādo ipſum ꝙ poni
tur originari iam ē: igit̄ pr̄ nō originat ipm̄
gn̄are qn̄ ipm̄ generare ē ī ſuo eē originato.
ergo originat ipm̄ generare qn̄ ipm̄ genera
re nō ē ī ſuo eē originato. q̄a alterū cōtradi
ctorioꝝ dicit̄ de quolibet ſed qn̄ generare
nō ē actus egrediens aut originatus a gene
rante: pr̄ nō eſt: cum cōſtituat ipm̄. igit̄ pr̄ ori
ginat qn̄ nō eſt. &c. Item eodēmō arguit̄ af
firmatiue. qn̄ pr̄ eſt: generare eſt. q̄a cōſtituēs
eſt ſimul cū cōſtituto: ſed qn̄ pr̄ eſt tunc origi
nat igit̄ qn̄ generare eſt tūc pr̄ originat. ſi. igit̄
generare ē q̄d originatum a pr̄e: generatū ori
ginat̄ qn̄ iā eſt: q̄d eſt īpoſſibile. Ad primum
qn̄ dicit̄ q̄d cōſtituit in rōne actualiſſima di
co ꝙ accidit ꝙ rō cōſtituēdi ſit actualiſſima
ſicut ꝙ ſit abſoluta uel relatiua: ſed ſolum
ꝙ incommunicabiliſſima & prima & non
dicens imperfectionem. Sed probatum eſt

ſupra ꝙ generatiuitas & huiuſmodi non di
cit imperfectionem. ¶ VEL aliter poteſt
dici ꝙ ſufficit diſſimiliter ꝙ ſit actualiſſima
in actu primo.ſ.ut dando eſſe nõ aũt oportet
ꝙ ſit actualiſſima ĩ actu ſecundo.i.ut ſit opa
tio elicita ſicut ipſi ymaginant̃ de generare
ſic eſt hic.qa tunc aliquid eſt in actualiſſimo
eſſe & pfectiſſimo reſpectu gñationis qñ eſt
aptus & potens generare Ad ſecundũ qñ dĩ
ꝙ cauſa eſt quare pr̃nitas nõ conſtitueret. qa
relatiua ſunt ſimul natura Dico ꝙ hec eſt cã.
qa paternitas eſt poſterior ſuppoſito patris
& originatum ab eo ſicut generare & rõ cõ-
ſtitutiua debet eſſe ſimul cũ conſtituto.p idẽ
ad tertium Ad quartũ quãdo dĩ ꝙ aptitudo
determinatur ab alio.p idem dico ꝙ gene-
rare non cõſtituit.qa determinat̃ ab alio qa
ita eſt actus determinatus p hoc ꝙ ẽ agentis
determinati:ſicut aptitudo.quia eſt apti de-
terminati:& quod dicũt ꝙ determinat̃ p fun
damentũ uel oppoſitum.Dico ꝙ ſi illud im
pediret relatio non cõſtitueret. Vnde ad for
mam argumenti dico ꝙ nõ ĩpedit de gene-
ratiuitatẽ cõſtituere.qa determinat̃ p funda
mentũ.qa hoc cõe eſt relationi cum tamẽ ſe
cundũ oẽs relatio cõſtituit . ¶ Eſt igit̃ alia
opinio q̃ ymaginat̃ ꝙ relatio ut actualis nõ
cõſtituit ſuppoſitũ:ſed ut ſic cõſequit̃ ſuppo
ſitum:ſed cõſtituit ſub relatiõe priori.ſ.ut eſt
ꝓprietas ut dicit herueus di.xxvi.arti.iii.&
hoc ẽ quod dicit magiſter ſuus & nõ conſti-
tuit ut relatio:ſed ut diuina.i.pte arti.xxviii.
& ymaginant̃ ꝙ relatio pt̃ dupliciter accipi
uel ut ꝓprietas eius cuius ẽ ut relati:uel ut ip
ſa relatio relati:& utraq; ratio eſt incõicabi-
lis : ſed qa prior ẽ rõ eius ꝙ ſit ꝓprietas q̃ ꝙ
ſit relatio.qa non ẽ relatio referẽdi patrem
niſi qa appropiat̃ patri ita ꝙ appropriatio p̃
cedit ipſam relationẽ.qa eſt cã eius nõ cõſti-
tuit ſub rõne qua eſt ꝓprietas tanq̃ ſimplici-
ter incõicabili:nõ aũt ſub rõne qua ẽ relatio.
¶ CONTRA relatio ut ẽ ꝓprietas:aut ẽ
formalr̃ ad ſe & ſic ſuppoſitũ abſolutum:aut
formalr̃ ad alterũ & tunc cõſtituit ut relatio.
Item relatio ut ꝓprietas reſpectu eius cuius
ẽ ꝓprietas relatõnẽ rõnis ſolum importat.ſi
ergo.relatio:ut ſic cõſtituet ſuppoſitũ rõnis.
ꝓbat̃ aſſumptũ. qa relatio ut ꝓprietas dicit
habitudinẽ ad patrem:ſed ad patrem nõ ha
bet habitudinẽ niſi rõnis:ſicut ſcientia nõ di
cit̃ ad ſcientẽ.niſi relatione rõnis.v. metha.
tex.cõ.xx.igit̃ &c.Item qcqd cõuenit alicui

ſecundũ ſe illud cõuenit ſibi retenta quacũq;
cõparatione uiſibile eiũ qa ẽ qualitas ſecũdũ
ſe ideo ſiue cõſideret̃ ut ꝓprietas ſiue ut apti
tudo:uel quocũq; aliomodo ſemp erit quali
tas:ſed paternitas in diuinis ẽ formalr̃ relatõ
igit̃ ſiue ut ꝓprietas ſiue aliter ſemp erit re-
latio.& ita membra diſtictionis coincidunt.
Ad idem ꝙ relatio non conſtituit ut ꝓprie-
tas:ſed ſecũdũ formalẽ rationẽ relationis ar
guit̃.ubi conſtitutũ ẽ actualiſſimũ oportet ra
tionem cõſtitutiuã conſtituere in rõne actua
liſſia.qa oportet pñcipiũ conſtitutõis ſub for
mali rõne cõſtitutiua reſpondere conſtituto:
ſed licet in relatione pr̃nitatis & filiatiõis re
periat̃ rõ ꝓprietatis & relationis tñ rõ relatõ
nis eſt actualior.qa ſe hẽt p additionẽ ad ꝓ
prietatem.ergo &cete. ¶ ITEM quando
cunq; aliquid conſtituit aliud ſub rõne prio
ris conceptus poſterior conceptus non ẽ de
per ſe intellectu illius conſtituti : ſed ſibi acci
dit.ſi igit̃ relatio conſtituit ſuppoſitũ diuinũ
ſub rõne ꝓprietatis tanq̃ prior cõceptu ſeq
tur ꝙ conceptus relatio non eſt de per ſe itel
lectu ſuppoſiti diuini.hoc eſt falſum & con-
tra aug.ix.de trini.p totum ꝓbat̃ maior qa
nichil eſt de p ſe intellectu alterius qd eſt po
ſterius eo.Item ſub illa rõne põt cõſtitutum
intelligi conſtitutum & per conſequens de-
nominari ſub qua eſt cõſtitutum:ſed iã poni
tur ꝙ paternitas põt conſtituere ſub rõne ab
ſtrahente a formali rõne relationis.ergo ſub
tali põt conſtitui & denoiari hoc eſt falſum
ergo.ꝓbatio falſitatis.qa ille cõceptus. aut ẽ
cõceptus relationis qd nõ eſt.quia iam ponit̃
abſtrahere ab illa:aut diſperatus & tunc eſt
abſolutus.aut cõis utriq;.qd nõ eſt.qa nullus
conceptus eſt cõis abſoluto & reſpectiuo: tñ
ſecundũ auguſtinũ oẽ qd eſt uel eſt ad ſe uel
ad aliud.et ille cõceptus cõis non eẽt niſi cõ
ceptus entis.ſed conceptus entis nõ eſt cõſti-
tutiuus ſuppoſiti ſignati igit̃ &c.Item oĩs rõ
q̃ ẽ formaliter ad aliud tanq̃ ad correlatiuũ
eſt formaliter relatio:ſed conſtitutiuũ pſone
ut cõſtituit eſt hmõi.ergo.&c.ꝓbatio mino
ris.qa ſub illa ratione pſona conſtituit̃ ĩ eſſe
pſonali ſub qua diſtinguit̃ a quolibet alio .
iiii.metha.tex.com.tertii qa p idem aliquid
eſt ens & unũ:ſed pſona non diſtinguitur p
relationem ut compat̃ ad eſſentiam ſecũdũ
iſtos.qa ſic eſt idem ſibi ergo nec conſtituit
ergo diſtinguit & conſtituit ĩ ordine ad ſuũ
correlatiuũ.Item qñ aliqd conſtituit̃ per ali

quã unã rem in qua concipiunť diuerſe rationes ſecundũ ordinẽ prioris & poſterioris: cõſequẽdo: & oẽs ſunt de pſe itellectu cõſtituti ſi prior rõ conſtituat ipſum i aliquo eſſe poſterior rõ conſtituet ipſum i eſſe magis actuale hoc patet de ala hoĩs. qa intellectiua ps ẽ poſterior ad uegetatiuã & ſenſitiuã: ideo dat magis eſſe actuale hoc ẽt patet rõne. qa eſſe actuale in principio conſtitutiuo opportet accipere eſſe actuale in conſtituto in principio conſtitutiuo ſemp quod eſt poſterius eſt actualius. igiť ipſi cõſtituto poſterius dabit eſſe actualius: Tunc accipio minorẽ: ſed paternitas ut ꝓprietas & ut relatio ſunt una res in qua cõcipiunť. &c. non ſolum paternitas ut ꝓprietas: ſed ut relatio eſt de pſe intellectu patris formaliter dicti. qa pr̃ formaliter acceptus pſe & primo ẽ formaliter relatiuũ. ſi igitur paternitas ut eſt ꝓprietas eſt abſtractior cõceptus & prior relatione & ut eſt ꝓprietas conſtituit patrem in eſſe pſonali ſeqtur ꝙ paternitas ut eſt relatio & magis ſpãlis cõceptus cõſtituet in eſſe magis actuali ꝙ̃ in eſſe pſonali hoc eſt impoſſibile apud omnes. igiť. ꝓbatur. quia pſone non conſtituuntur p relationes: ſed p formas reſultantes cõſequentes eſſentiã & relationem quere. q. ſequenre arti. i. ⸿SEQVITVR de ſcdo arti. ubi oſtendo duas concluſiones. Pŕia ꝙ relatio conſtituit ut ꝓprietas. Secunda ꝙ relatio accepta ut ꝓprietas in ꝓpoſito eſt generatiuitas. ⸿CIRCA primum ſuppono cũ ſimplicio ſup p̃dicamentũ relationis ꝙ uictor & inciſor & huiuſmodi ſicut & pr̃ ſunt nomina relatiua dico tunc ꝙ uictor uel põt accipi ꝓut dicit habitudinẽ que iportatur inter uincentem & uictum. uel poteſt dicere aliã formalẽ rõnem in uincente p quam uincenti appropriať. puta ꝙ habeat uim uincẽdi alium. Eodemmõ pr̃nitas in diuinis põt dicere uel habitudinem importatã inter generantem & genitũ. Vel põt dicere aliam rõnem formalem puta uim generandi p quã generare appropriať deo. Primomõ paternitas uocať relatio ſecundũ phm̃ quinto met. tex. cõ. xx. ubi ex intentione oſtendit qualiter paternitas eſt relatio: dicens ꝙ pater dr̃ qa egit. Secũdo modo relatio uocať q̃dã ꝓprietas dei ſeu uocať relatio ut diuiſa ſicut uis uel uirtus uincẽdi aliũ: uel ꝓprietas fortis ſeu uictoris. Ad ꝓpoſitũ ꝓbo ꝙ conſtituit ut ꝓprietas nõ ut relatio. qa qñ forma i ꝓducẽte dicit duplicẽ rõnẽ unã tãquã primã reſpectu ꝓductiõis: aliã tanꝙ̃ ſecundã: & cõſequẽtem ſi talis forma habeat cõſtituere ſuppoſitum producens magis conſtituet ipſum i rõne qua habet rõnem primi reſpectu actus ꝙ̃ habet ut rõnẽ ſecundi. patet de ſe. qa rõ ſuppoſitalis cõſtituens ſuppoſitũ ꝓducẽs magis debet p̃cedere actum quo tale ſuppoſitũ producit ſeu eſſe: pŕia reſpectu actus quo ꝓducit ꝙ̃ ſequi actũ ſeu eſſe ſecunda reſpectu actus: & ſi ꝓducere ſit actus formalis ut lucere ſeqtur ſolẽ: ſed planũ ẽ ꝙ rõ relationis ſecundũ oẽs habet conſtituere ſuppoſitũ dei: & planũ eſt ẽt ꝙ ut denotať ut ꝓprietas in diuinis p ꝙ̃ deo ꝓpriũ eſt generare: ſic denotať ut prima reſpectu actus gñationis. Secũdũ uero ꝙ denotať ut relatio denotans hĩtudinẽ inter generantẽ & genitũ ſic denotať ut ſecundũ uel conſequens. ergo. &c. Propter ſolutionẽ argumentorũ eſt intelligendũ. ꝙ qñ dico pr̃nitas ut ꝓprietas & pr̃nitas ut relatio: hec diuiſio põt intelligi dupliciter unomõ ꝙ ſit ſimilis diuiſio ſicut ens diuidiť in abſolutum & reſpectiuũ & ſic penitus ut ꝓprietas eſſet abſolutum. Aliomodo ꝙ ſit ſimilis diuiſio ſicut uictor & impulſor & hmõi diuidiť in uictorem ut dicit relationẽ q̃ eſt inter uincẽtem & uictũ & uictorẽ: ut dr̃ a ui uel uirtute uincendi: & ſic pr̃nitas ut ꝓprietas: & ut rlõ diuidiť in duas rõnes relatiuas. ſcilicet in primã & ſecundã. ⸿PER hoc ad argumenta aliorũ patet ꝙ non ſequitur ſuppoſitũ abſolutum ut pretendebat primum argumentũ. ſicut enim inter uincentem & uictum eſt relatio realis ſic inter uictorem aptitudinaliter ſumptũ: & ꝙ natũ ẽ uinci ẽ relatio realis. ut probať di. v. q. ii. & infra habebiť hic articulo tertio. Per idem ad ſecundum dico ꝙ paternitas nõ cõſtituit patrẽ ut p̃ciſe comparatur ad patrem tãꝙ̃ patris ꝓprietas: ſed ut eſt patris ꝓprietas reſpectu filii generandi ſicut uictor diciť reſpectu eius ꝙ natũ ab eo uinci & ut ſic eſt relatio realis ſicut ſcientie reſpectu ſcibilis. Per idem concedo concluſionem. iii. argumẽti ꝙ ſcilicet membra diſtinctionis coĩcidunt quo ad hoc ꝙ relatio ut ꝓprietas & ut relatio ſunt relatiua: ſed differunt ſicut relatio prima & ſecunda. qa paternitas ut ꝓprietas eſt pŕia relatio & ut relatio eſt ſecunda ut dictum eſt de uictore & uincente. Per idem patet ad quartũ ꝙ non ẽ ibi ordo conceptuum. q. paternitas ut ꝓprietas

timo articulo primo:ubi ꝓbatᷣ ꝙ potentia ut
ꝓcedit actum uerisſime eſt in genere relatio
nis. Ad hoc etiã nota argumẽtum auguſtini
in cathegoriis ſuis di.ix.q.i.arti.ii.b.ubi expſ
ſe ponit ꝙ relatio non fundatᷣ ſup operatio
ne faciendi: ſed ſuper potentia naturali faci
endi. ibidem ſunt multa argumenta ad ean
dem concluſionem. Ad hoc nota qualr ge
neratiuitas nõ dicit impfectionẽ ſupra arti.
prio in primo argumẽto cõtra ſco. Secundo
hic oñdo tractando diffinitiue de relatione
In creaturis: ex qua hoc uiᷣ ſequi. In creaturis
enim ponitᷣ cõiter ꝙ entis ad non ens nõ ẽ
relatio realis. qa inter album qd nunc eſt &
inter album futurũ non eſt relatio realis Tũc
arguo: ſi inter ens & non ens inter q̃ eſt or
do generationis põt eſſe realis relatio. ergo
inter duo entia inter q̃ non eſt ordo genera
tionis ſcdm eſſe & nõ eſſe: ſed ſolũ ordo ori
ginis q̃ cõſupponit eſſe utriuſq; extremi po
terit ẽt eſſe relatio realis ꝓbatio conſequen
tie. qa ordo non impedit relationẽ realẽ: &
hoc ex rõne ordinis: ſed nõ entitas extremi
illius ordinis ponitᷣ ĩpedire: nunc uero non
entitas ponitᷣ auſerri igitᷣ. patet cõſequẽtia.
ſed inter ens & non ens ſic eſt: ergo. &c. ꝓbõ
aſſumpti. qa motus dr̃ correlatiue ad termi
nũ. eſt enim gñatio ptis poſt partẽ alicuius p
fectionis ad quã uadit motus ſcdm cõmẽta
torẽ. iii. phiſicoꝝ cõmento. iiii. nota ad quã:
ſed motus ẽ reſpectu non entis in potentia
ſolum ut patet p diffinitionem eius. igitur.
Item qd eſt ordinatum ad finem eſt relatiuũ
relatiue ad finem. aliter enim non eſſet ne
ceſſarium. omnia agere ꝑꝑ finem: ſed opatõ
qua aquiritᷣ finis ordinatur ad finem & ordi
ne originis precedit finem. quia adhuc non
eſt igitᷣ. &c. ¶ HIC dr̃ primo ꝙ uerum eſt
ꝙ operatio que ordinatᷣ ad finem ẽ relatiuũ
relatiue in actu & ꝙ terminus oppoſitus ſibi
ẽ in actu. ¶ CONTRA: illud ẽ finis opa
tionis quod ſi in principio habitum fuiſ
ſet non fuiſſet operatio & quo habito ceſſat
operatio ut puta: ſanitas. hoc eſt ratio. phi. ii.
phiſicorũ. tex. cõ. xxix. & . v. metha. ca. de cau
ſa tex cõ. tertii. ubi ꝓbat cauſam finalem per
hoc ꝙ in oĩ actione eſt aliqd ꝑꝑ qd incipit
motus ſicut quare ambulat ſortes. Rñdetur
ut ſanetur qd non intelligitᷣ de ſanitate quã
habet &c. ad ꝓpoſitum dicitur aliter ꝙ opa
tio non dicit relationem realem. quia finis ñ
eſt cauſa niſi ſecundum eſſe quod habet ĩ in

tentione: & per conſequens operatio non re
ſpicit finem niſi ſecundum ꝙ p operatiõem
intenditᷣ. & ita utrobiq; erit relatio intentio
nalis. ¶ CONTRA. ii. phiſicoꝝ tex. cõ.
xxix. oſtendit phũs finem eſſe cãm: ſed phũs
realis non ĩtendit de nũero cauſaꝝ intentio
nalium ſed realium. Item cõmẽtator. xii. me
tha. cõmento. xxxvi. põit ꝙ balneum in aĩa
eſt efficiens motum: ſed balneum extra eſt fi
nis: Item ſine habitu deſinito ceſſat motus:
ſed hitare in ĩtẽtõe ſolũ non ceſſat motus.
Item finis eſt cã cauſaꝝ & optimum de re: ta
le qd: non eſt ens ĩtẽtõnale. Ad hoc di. i. q.
ii. arti: primo ante medium. Item ad pĩcipa
le ſcia dicitᷣ reſpectu ſcibilis: ſed ſcibile ſicut
finis in agibilibus: & ſcia q̃ eſt circa ens ĩ po
tentia ut ẽ altera differentia diuidens ens ſre
quenter nõ eſt ens in actu: igitᷣ aliqd põt eẽ re
latiuum licet ſuum oppoſitũ non ſit. ¶ DI
CITUR ꝙ refertᷣ ad ſcibile ut habet eſſe ĩ
ſpecie q̃ eſt in actu. ¶ CONTRA ſciẽtia
refertᷣ ad ſcibile ut ad rẽ cognitã puta ad ho
minem uel ad lapidem. ſed ſpecies nõ ẽ res
cognita: igitᷣ non refertᷣ ad ſcibile niſi ut ẽ re
pſentata in ſpecie ſic non eſt ens in rei uerita
te igitᷣ refertᷣ ad non ens in rei ueritate. Itẽ
argumentum ẽ de actu deſiderii & ſpei que
ſunt quedã realia & dicuntᷣ reſpectu non ha
biti. ¶ ITEM arguunt alii ad principale:
materia dicitᷣ relatiue relatione reali ad for
mã. aliter non ualeret argumentum cõmen
tatoris primo phiſicoꝝ cõmento. lxx. ꝙ ma
teria non eſt ſua potentia ad formã. qa tunc
ſbã eſſet de pdicamento ad aliqd. ꝙ enĩ ſbã
ſit de pdicamento ad aliqd. relatõe rationis
non eſt incõueniens deo. etiã ſcdo phiſicoꝝ
tex: cõ. xxi. uſq; ad. xxvi. ꝓbat phi. ꝙ cõſide
rans de materia debet conſiderare de forma
& econuerſo ꝓbat p hoc ꝙ cõſiderãs unum
relatiuoꝝ conſiderat de alio. Sed hoc intelli
gitᷣ de relatione reali cũ conſideratio phi ſit
realis ibi: ſed nõ dicitᷣ relatiue ad formã quã
habet ſed quã non habet igitᷣ reſpectus rea
lis eſt reſpectu non entis. ꝓbo minorem qa
ubi eſt reſpectus fundatus ſup uniuocationẽ
ſeu inherentiã non eſt relatio. ubi aũt funda
tur in habitudine & ad ĩherentia ibi eſt rela
tio: ſcientia enĩ non dicitᷣ ad ſciẽtem: ſed ad
ſcibile qnto metha. tex. cõ. xx. etiã pars non
eſt relatiua ad totum: nec econuerſo: nec acci
dens ad ſubiectũ. qa in hiis eſt reſpectus uni
uocationis & inherentie: ſed reſpectus q eſt

Digitized by Google

inter formā habitam & materiā eſt reſpectus fundatus in uniuocatione & inherentia:reſpectus autem q eſt reſpectu forme non habite eſt fundatus ī habitudīe & additate ad aliud. Item ad principale prius dicit relatiue & ex natura rei ad poſterius:ſed poſterius nō ē qñ prius eſt primo.igit unum relatiuum reale pcedit aliud ſecundum realem exiſtentiā: licet ſit ſimul ſecundum naturalem & realē coexigentiā. ¶ DVBITATVR quomodo res pt dependere a non re & ens a nō ente.& primo qa cui repugnat ētitas eidem repugnat pprietas entitatis.ſed terminare dependentiā alterius eſt pprietas entis: igit cū non enti repugnat entitas & repugnabit terminare relationem. Secundo qa tunc eſſe relatiuoꝝ non erit ad aliud ſe hre ſed ad nichil ſe habere. Tertio nulla res pt eſſe ſine eo quod cadit in diffinitione eius & in obliquo ſicut nec accidens ſine ſubiecto:ſed unū relatiuorum ponit in diffinitione alterius. ¶ AD oīa patet ꝙ ens non pōt dependere realiter ad non ens ſimpliciter quod eſt nihil:ſed bn poteſt dependere ad non ens in actu:ens tn̄ in potentia:ſicut operatio ad finem:ſcientia ad ſcibile poſſibile materia ad formā quā nō habet:deſiderium & ſpes ad habenda in potentia. Et ſic patet ad primū ꝙ terminare dependentiam eſt pprietas entis in actu uel in potentia & diffinitio relatiuorum eſt ad aliud actu uel potentia:& ut magis pateat hoc eſſe uerū pbo ppoſitum inductiue arguo ſic.quod repugnat nature relationis ſimpliciter.repugnat cuilibet eius ſpeciei.uerbigratia.qa eni eſſe abſolutū repugnat relationi ſimpliciter .ideo.&c. ſi igitur conueniret relatiōi ſimpliciter ꝙ ambo extrema eſſent in actu:p conſequens relatō non eſſet reſpectu non entis ſcdm rem.igit cōueniret cuilibet eius ſpeciei.hoc ē falſum in relationibus modo menſure.ſcientia. n. nūqȝ eſt reſpectu entis ſcdm rōnem ſolum. & memoratio q̄ ita bene menſuratur ab obiecto memorali:& deſiderium deſiderabili. ſicut ſcientia ſcibili.eſt reſpectu non entis ſecundum rem.qa reſpectu pteriti ut pteritū eſt & deſiderium reſpectu abſentis nō hīti. Secundo hoc pbo de relatione mō potentie.quia philoſophus in pdicamentis.ca. de ad aliquid.dicit non āt oībus relatiuis uerȝ uidet ſimul eſſe natura.Scibile enī prius ſciētiā.pbat hoc & inuit illud argumentum. v. metha.capi. de priori.tex.cō.xvi.ubi phūs reducit oēs modos prioris in unū dn̄s.prius ē quod poteſt eſſe ſine alio & illud non ſine ipſo:ſed res ſcibiles pn̄t ſubſiſtere ſine hoc ꝙ de hiis hebeatur ſicut.quadratura circuli:ſed ſcientia nō pōt eſſe ſi nō eſt ſcibile igit ſcibile eſt prius & ita nō ſunt ſimul natura & ita eſt reſpectu nō entis:ſed hoc intelligit phūs de rlōe reali ſcibilis p modū actiui ad paſſiuum non de relatione menſure q̄ ponit rōnis igit &c. pbo minorem.qa loquit hic de relatione ſcibilis ſcdm quā pcedit ſcientiā ſcientis que ex natura rei ſibi cōuenit:ſed ſcibile ſcdm qd pcedit ſcientem ſic eſt ens & ex natura rei apta nata eſt cauſare ſcientiā ſicut quadratura circuli eſt ens ſcibile anteq̄ moueat intellectū ad ſcientiam. ſed relatio mēſure eſt poſterior relatione mō potentie ut uult phūs.v.met.tex.cō.xx.ꝙ ſibile ut menſura non dicit relatiue niſi.qa menſuratum dicit ad ipſum & ita poſterior eſt eius relatio.igit in ppoſito loquit de relatiuis realibus mō potentie quinto met.ꝙ nō oportet eſſe ſimul natura. ¶ SECVNDO hoc patet.qa quinto metha.cōcludo ꝙ omne actiuum dicitur ad paſſiuū:ſed certum eſt ꝙ genitiuū & generabile ſūt actiua & paſſiua & generabile ē ens in potentia.huic cōcordat textus hic qui loquitur de ſcibili ſcdm ꝙ eſt cā ſcientie. Dices rebus ſubſiſtentibus ſcientiam accipimus & dicit ꝙ ſi ſcibile non ſit ꝙ non eſt ſcientia : ſed ſcibile ut cauſat ſcientiā includit relationem mō potentie actiue que eſt realis igit hic intelligit de relatione reali. Tertio dico ꝙ illud uult ariſtotiles quinto phiſicoꝝ tex.cōmenti.x. de relatiōibus mō unius.uult enim ibi ꝙ qñdo aduenit relatō ſine mutatione eius ibi aduenit ſicut ſi cum albo diu pexiſtente crearet nouum album: primū albū eſſet ſimile ſine noua mutatiōe facta circa eum:ſed hoc nō eſſet uerum niſi relatio ſimilitudinis eſſet reſpectus intrinſecus adueniens ita ꝙ a principio extitiſſet ī eo reſpectu futuri albi & per conſequens reſpectu albi non entis.ergo.&c.pbo minorē quia ſi prius realiter nō fuiſſet in eo peteret principiū ariſtotiles quinto phiſicorū tex.cō. x.qñ probat ꝙ ad relationem non ē motus p hoc ꝙ accipit tāq̄ notum ſcilicet ꝙ aduēit albo preexiſtenti ſine ſui mutatione.hoc uidetur petitio.Diceret enim aduerſarius ſibi: ꝙ aſſumptū eſt dubiū:imo diceret ꝙ ſi non

ꝑexiſteret in eo ꝙ oporteret ꝙ noua mutatione ſibi acq̄reret᷑:de hoc di.xxx: añ finē. Sed unū dubiū ē contra oīa iſta:ſquacūq; ſp ē rlōnis cōcedimus rlōnē reſpectu entis i poteña ibi oportet oncedere rlōnem inter illud qd ꝑexigit & qd futurū eſt: & ita concedere oportet rlōnē q̄ ē īter prius & poſterius ſed illa ē ī ſolo intellectu ut dicit auic.iii.metha. c.de ad aliqd ī fine.ergo iſte nō erunt reales: & ē rō auic.qa res nō ē prior ī re niſi eo ꝙ ſimul eſt cū eo qno mō.n.erit prior re q̄ ñ habet eſſe:ſi ergo īter prius & poſterius ſit rlō & cōparatio ita ꝙ ibi ſimul ad īuicē cōparant᷑ hoc erit qa aīa illa ītelligit ut duo ſimul cōparata. ¶RESPONSIO:duplex eſt prioritas una ex natura rei:ſicut īter ſubiectū recipiēs & formā īpreſſam ab agēte:& uniuerſaliter prioritas ē īter agēs & terminū ꝓductū alia eſt prioritas a cōſilio:ſicut cū artifex ordinat ꝙ hoc ponat᷑ ī fundamēto edificii: & illud cōſequenter ponat᷑ in muro & illud ultimo ī tecto:qñ igit᷑ dicit auic.ꝙ prius & poſterius ſunt relatiua in ſolo ītellectu:uerū eſt inter q̄ ē ordo prioris & poſterioris a cōſilio nō in quibus a natura.Et hoc patet ꝑ rōnē eius.q̄rit enī quomō erit res prior eo ꝙ ñ eſt dicī certe.qa ad ipſum ē naturaliter ordinatū. ¶SECVNDO ad ꝓpoſitū dubitatur qa relatiua ſunt ſimul natura ſi igit᷑ primū ſuppoſitū gñatiuitate cōſtituit᷑.igit᷑ ſcdm cōſtituit᷑ gñabilitate:hoc ē falſum.qa tūc eſſet filius ſuppoſitū:anq̄ gñaret᷑. ¶VIDERETVR poſſe dici ꝙ ī creaturis gñatiuum & uniuerſalr oē actiuū tñ īportare duplicē rōnē:unā ad ſubiectū.ſicut calefactiuū ad calefactibile.aliā ad terminū ſicut calefaciens ad calefactū:calefactū aliter ē terminus adeq̄tus calefactionis:ſed ī diuinis & ſi cōſideret᷑ potentia ſubiectiua tñ generās ñ dr̄ relatiue ad ſubiectū ut ꝓbat᷑ di.iiii.terminus āt gñationis in diuinis eſt genitū nō generabile ꝙ ſignificat᷑ ꝑ modū ſubiecti:& ideo gñabilitas nō cōſtituit filiū:ſed genitū eſſe:aut filiū eſſe. ¶SED illud nichil eſt.qa certū eſt ꝙ ꝑ illo ordīe originis ꝑ quo cōcedit᷑ generatiuū cōſtituere ſuppoſitū patris & ꝑcedere actum generandi & ſi ñ reſpiciat gñabile ꝑ modū ſubiecti reſpicit eū aliquomō gñabile qa aliter nō cōſtitueret primū ſuppoſitū ī eſſe relatiuo:ſed illud generabile non pōt eſſe aliud niſi filius q ꝑ tunc eſt poſſibilis generari igitur hēmus ꝙ generatiuitas ſe tenet ex parte obiecti tanq̄ primus reſpectus qui cōuenit. & certum eſt ꝙ ille reſpectus eſt incōicabilis alteri ꝑſone & primus icōicabilis cōſtituit igr̄ generabilitas cōſtituit filiū.Ideo aliter reſpō deo:cōcedo ꝙ ꝑ illo ordine originis quo generatiuū cōſtituit ſuppoſitū patris ꝙ quo coexigit ſuū correlatiuū generabile ꝑ modum termini oppoſiti:nō ꝑ modū ſubiecti.Et qñ arguit᷑.primus reſpectus incōicabilis cōſtituit.Dico ꝙ opotet addere ꝙ prius reſpectus incōicabilis actualis actu prīo cōſtituit.prius āt icōicabilis potēcialis nō gñatiuum uero ē prius actus icōicabilis actualis actu prīo generabilitas uero potētialis quare.& hoc patet in diuinis.n.nō poſſumus quere᷑ actū primū ſcdm ꝙ potētia dicit priuationē actualitatis:qcqd.n.eſt in diuinis ē purus actus & purū neceſſe eē:ſed ſcdm ꝙ īter poſſe eē & actu eſſe attenditur ordo originis qa ſcdm ordinem originis paſſiue inter poſſe eſſe ab alio ſignificatur quidam ordo originis. quia nunq̄ orietur aliquid ab alio niſi propter poſſe oriri ab alio.da enī ꝙ ſit īpoſſibile nō oriret᷑ & eodōmodo ſcdm ordinē originis actiue inter poſſe gñatiuū & gñatiuū eſſe ſignificat᷑ ordo originis:certū ē āt ꝙ poſſe eē ab alio in cōpōne ab actu eſſe ab alio dicit reſpectum potentialitatis reſpectu actus primi.& ſimiliter actu eſſe generatiuum in cōparatione ad poſſe generare:qui eſt actus ſecundus:dicit reſpectum actualitatis actus primi.& ita habetur propoſitum ꝙ generatiuū eſt primum incōicabile actuale actu primo: & generabile primum incōicabile potentiale.ſemp tamen accepto potentiali mō quo dici ſcilicet ſecundum ordinē originis & debet bene notare ꝙ tale potentiale nō dicit carentiam actus:ſed excluſionem impoſſibilitatis originandi uel eēndi. ¶SEQVITVR de tertio articulo ubi dico ꝙ prima generatiuitas conſtituit primum ſuppoſitū. ubi eſt intelligendum ꝙ eſſentia ipſa eſt fundamentum reſpectu omnium relationum perſonalium:ergo eſſentia diuina fundat in ſe reſpectū actiui ſeu ꝓductiui.& quia ille reſpectus ꝓductiui ſeu actiui nō pōt eē qdā reſpectus indeterminatus:opotet ergo ꝙ ſpecialiter.ſed cōuenientius nō poteſt ſpecificari niſi ſcdm habitudinē quā importat ad primū terminū oppoſitum relatiuum & quia primū ꝓductiuū ſimpliciter ē filius cui competit generari ideo ille reſpectus productiuu i

Digitized by Google

ui debet uocari generatiuitas. Dico tñ ꝙ illa generatiuitas põt dupliciter accipi unomõ ut fundat̃ ĩ ipſa eẽñia diuina. Aliomõ ut dicit aptitudinẽ quãdã ipſius primi ſuppoſiti diuini.iã ĩ eẽ cõſtituti ad actũ generãdi. Pmo mõ uoco illã generatiuitatẽ primã gñatiuitatẽ:& ut ſi nõ habet ſuppoſitũ patris prius ſe ſed ipſa cũ eẽñia cõſtituit ſuppoſitũ patris. ſcdomõ habet ſuppoſitũ patris prius ſe: & ſic uoco eã ſcdm generatiuitatẽ:& ſic nõ cõſtituit primũ ſuppoſitũ.ſ.patris. Et rõ quare ſic diſtinguit̃ ẽ iſta.qa ſicut generare pſupponit ſuppoſitũ ita generatiuũ:nõ.n.dr̃ aliquid gñatiuũ niſi ipm ſit ſuppoſitũ.qa puer exñs puer ſcdm illos nõ ẽ potẽs generare: ſed eſt aptus natus gñare ſeu generatiuus:ſed certũ ẽ ꝙ puer exiſtẽs puer ẽ ſuppoſitũ: & iõ ſi indiſtincte dicerẽ ꝙ generatiuitas cõſtitueret nõ uitarẽ difficultatẽ qn illud qd ponit̃ cõſtitutiuũ patris adueniret ſuppoſito iã cõſtituto ſicut dico ꝙ generare aduenit ſuppoſito cõſtituto.poſſibilitatẽ hmõi declaro:qdã.n. dicũt ꝙ aptitudini q̃ ĩportat̃ p generatiuũ p̃ſupponit̃ ſubiectũ ſicut & potẽtie uel actiõi generãdi. ¶ CONTRA.p ſimile ſic uerũ ẽ apud omẽs ꝙ ĩtellectus ſeipſo ĩtrinſece eſt aptus ad ĩtelligẽdũ ſiue ĩtellectiuus.ponatur igr̃ ꝙ deus ĩtellectũ ſepararet & faceret ipm ſuppoſitũ relatiuũ cõſtitutũ rlõne oppoſita ad uerbũ ſuũ qd pduceret ſcdm igit̃ illã rationem rlõnis pmo foret ſuppoſitũ quo pmo reſpiceret uerbũ ab ipſo pducendum ſed primũ reſpectũ ad uerbũ habet inq̃tũ ĩtellectiuus eſt ſiue aptus uerbum pducere: & hunc reſpectũ habet prius q̃ ponit̃ per ſe exiſtere: ut p̃miſſum ẽ:ergo illa rõne cõſtitueret̃ pmo ineſſe ſuppoſito rlõ.ergo aptitudo ñ adueniret ſuppoſito cõſtituto:ſed eẽ aptũ: eẽt eſſe ſuppoſitũ relatiuũ & aptitudo eẽt prior ĩ cõſtituẽdo ipõ ſuppoſitu cõſtituto. ¶ CONTRA.qua rõe tu dicis ꝙ gñatiuitas põt fundari ineẽ adhuc ñ p̃cõſtituto ſuppoſito pr̃is ĩeẽ: & ſic cõſtituere ſuppoſitũ pr̃is.ita dicã ꝙ ĩmediate gñaĩ põt fundari ĩ eẽñia & ita generare poterit ipſum cõſtituere. Itẽ tu dicis ſupra ꝙ gñare nõ põt cõſtituere.qa dicit eẽ originatũ ita bñ gñatiuitas originat̃ ſicut generare ex quo.n.reſpectus fundatus ĩ eẽñia ab ipſa orit̃ R ñ.leo ꝙ nõ ẽ ſimile.qa gñatiuitas eẽñialr̃ nõ p̃exigit ſuppoſitũ:ſed fundamẽtũ.reſpectus enĩ calefactiui nõ p̃exigit eſſentialiter:& pmo ĩdiuiduũ de gñe ſubſtã tie:in quo ſubſiſtẽret̃ ſed pmo eẽñialr̃ reqrit calorẽ qd ẽ ſuũ fundamẽtũ:& reſpectus calefactiui cũ ſuo fundamẽto faciũt quoddã rlm̃ mõ potẽtie.gñare aũt ſcdm oẽs opiniões ẽ actus ſuppoſiti ĩ q̃tũ ſuppoſitũ & ñ eſt actus fundamẽti ſolũ.qa actus ẽ ſuppoſitorũ.pmo.methã.ĩ pemio & ita eẽñialr̃ p̃exigit licet nõ ipſum gñare. Ad aliud patet p idẽ qñ dr̃ gñatiuitas origĩat̃ ſicut gñare. Dico ꝙ illud qd origĩat̃ ab alio ſicut a fundamẽto:põt cũ ipſo cõſtituere tertiũ:& ĩ diuinis illud tertiũ ſuppoſitũ uocat̃:ſed illud qd orit̃ ab alio ñ ſicut a fundamẽto p̃ſe:ſed ſicut a ſuppoſito cõſtituto:illud nõ põt cõſtituere ſuppoſitũ: ſic ẽ de gñare & gñatiuitate ſecũda ut dictũ ẽ.ergo.&c. Et ẽ hic notãdũ ꝙ p hoc qd dico gñatiuũ ordĩe p̃cedere gñare ſeu p̃nitatẽ: ñ ĩtelligo ꝙ ẽ alia rlõ a p̃nitate: ſed eadẽ rlõ hñs ordinẽ origĩs ad ſeipſam.qa cũ dico calefactiuũ calefaciẽs & calefacit eadẽ ẽ rlõ & dico eadẽ q̃tũ ad illud qd ptinet p̃ſe ad genus rlõis licet ibi eẽnt q̃li diuerſi reſpectus cõcõitãtes de genere actionis de hoc di.ix. q.i.ar.ii.& p̃ciſe ĩ fine. Similiter ſi dñium eẽt rlõ realis in diuinis nichilominus eadẽ eẽt rlõ ſcdm rẽ q̃ ĩportaret̃ p dominatiuũ:dominas dñatũ fuiſſe ſolũ differens a ſeipſa ſcdm ordinẽ origĩs. Vnde ẽ ymaginãdũ ꝙ illi ſunt ordines. Pmo ab eſſentia orit̃ rõ q̃ ẽ pma generatiuitas. Scdo ab eẽñia & rlõe tanq̃ a p̃cipiis cõſtitutis ſuppoſiti orit̃ ſuppoſitũ. Tertio a ſuppoſito orit̃ relõ ſbẽ ſcde generatiuitatis q̃ pprie ẽ cõſequẽs ſuppoſitũ.y me.tex. cõ.xx.ex illa generatiuitate orit̃ actus generãdi. Quarto ſup terĩatõe actus generandi orit̃ p̃nitas nec ẽ plus ĩcõueniẽs cõcedere quatuor ſex ordĩes uel quot cõueniãt ĩ eadẽ rlõe q̃ duas uel tres rlões ĩ eadẽ eẽñia tripl̃r cõicata. Ad argumenta in oppoſitũ dico ꝙ diffĩõ pncipii ẽ cõis pncipio relatio ſicut abſoluto.

VTrũ eſſe genitũ dicat rlõem realẽ p quã filius formal̃r cõſtituat̃ Hic tria.pmo ingrã de uno difficili ꝙ hic ſuppõit̃.ſ.ꝙ pſone cõſtituant̃ p rlões & nõ p formas reſultãtes & hoc relinq̃bat̃.q.p̃cedente ar.i. in fine. Scdo tenẽdo ꝙ p rlões.an illa relatio in filio ſit eſſe genitũ. Tertio declarabit̃ illud difficile an ſup eſſe genitum cum dicat eſſe p̃teritũ fundet̃ rlõ realis. ¶ SEQVITVR de.i.ar. Aure.di.ii.q.i.ar.ii.ppoſitõe. iii.ponit ꝙ pſonalitas ĩ pr̃e uel filio nõ ẽ eſſe

ctus formalis alicuius formalis rōnis puta pr̄nitatis aut generatiuitatis aut filiatiōis: ſicut eē albū ē effectus formalis albedinis ymo ē aliqd reſultās ex uniuocatiōe pluriū di.xxvi q.i.ar.i.ꝑpoſitiōe prīa idē tenet & phs declarat: qd ē cōſtitui p effectū formalē & qd p effectū reſultātem: qn̄.n.albedo cōſtituit albū eē albū ē effectus formalis albedinis rece ptus ī ſupficie. qn̄ uero fundamētū & tectū paries cōſtituūt domū. eē domus nō eſt effectus formalis fundamēti & tecti: &cet: ymo forma domus reſultat ex illis ita ꝙ reſpicit illa ſicut fundamēta ex qbus cōſurgit. Primo mō ītellexerūt doctores ꝙ rlō cōſtituit pſonā qd nō ē uerū ut dicit ymo ſcdo mō utrū ꝙ eēntia & relatio cōſtituūt pſonā ſcilicet fūdamētaliter & reſultatiue ita ꝙ ex ipſis ſuppoſitalis rō & pſonalitas cōſurgit ſicut reſultat forma domus ex ptibus fundamentaliter ꝓbat ꝙ pſonalitas nō pōt eē effectus formalis relōnis. effectus.n.formalis rlōnis ē eē ad alterū. ſed eē ſuppoſitū uel pſonā nō. nō.n.pr̄ ē ſuppoſitū filii ymo ad ſe dr̄ ſuppoſitū & pſona ut ait magiſter & bōus & augu.vii de tri.ca.v.ꝓbat ēt ꝙ nō pōt eē effectus formalis eēntie: qa eē dei q eſt effectus formalis eſſentie eſt idem in oībus pſonis ſed eſſe pſonale nō eſt idem in oībus ergo eſſe pſonale nō eſt &c.ꝓbat ꝙ nō pōt eſſe effectus formalis utriuſqꝫ. Vbicunqꝫ eſt effectus formalis neceſſe eſt ut ſuſceptiuū illius effectus ſe habet modo potentie & forma a qua ꝓfluit: p modū actus. ſed in diuinis nec eēntia reſpectu rlōnis nec ecōuerſo pōt unū reſpectu alterius rōnē ſuſcepti hēre qa tūc ī diuinis ē q.materia & impfectū. Cōcludit: ergo oportet ꝙ ſit forma reſultans ex utroqꝫ ita ꝙ ibi nō ſit diſtinctio formalr̄ ſed fundamētaliter & reſultatiue. ¶ VIDETVR michi ꝙ ātiq doctores bn̄ dixerūt. Vn̄ prīo oñdo ꝙ ī rebus naturalibus eē hoc aliquid ſiue eſſe ſuppoſitū ſiue ſolitariū aut per ſe tertio mō nō ē effectus reſultās ymp ē effectus formalis forme ſubſtātialis. qa formale principiū ī diuinis hēt effectū formalē ſibi corrñdētē eē hoc aliqd ſiue eē īdiuiduū ſicut dr̄ia ſpecifica hēt effectū formalē eē ſpecificū: patet utrūqꝫ p hoc ꝙ aliter eſſet cā ꝓpria ſine effectu ꝓprio qd ē cōtra.phi.ii.phiſicorum tex.cō.xi. forma.n.nō ē forma materie ſed cōpoſiti. ſed forma ſubſtātialis ē formale princ ipiū īdiuiduās. ergo &c. Minorē ꝓbat cō.ii. de a: cōmēto.vii. p illud ē aliqd īdiuiduū p qd ē unū & p qd ē ens ī actu. ſed hoc ē ut dicit cōmēto.vii.&.viii. p formā. ergo. hec concluſio ꝓbat̉ li.iii.di.xiii.ar.ii. Itē eſſe unum p formalē effectū reſultātē: hoc ſolū hēt locū ī entibus ī qbus forma nō p̄cedit cōpoſitionē nec dat pfectionē cōpoſito: ymo entitas forme pp ſuā īpfectionē cōſurgit ex ptibus fundamētalr̄ & materialr̄: ut ē ī rebus artificialibus ī qbus matia ē tota ſubſtātia rei ut dicit cō.ii.de a.cōmēto.viii. ſed ī rebus naturalibus forma p̄cedit cōpōnē ſicut ps eēntialis totū eēntiale & pfectio eius ut probat phi.ii.de a.tex.cō.ix.&.ii.phiſicorū.tex.cō.xii. ꝙ forma maxīe dr̄ natura qa p formam naturatū ē ī actu. ergo &c. Itē ſi īdiuiduū eſt īdiuiduū & hoc aliqd p formā reſultātē: tūc nō ē īdiuiduū p hoc ꝙ hec forma recipit̉ in hac materia: ſed ē īdiuiduū p hoc ꝙ ex hac materia & hac forma cōſecutiue ipſum conſurgit ſicut ex pluribus fundamētis ſeu materialibus ptibus cōſurgit eē hoc aliquid & per ſe. Iſtud patet per eos: ſed primo mō eſt īdiuiduū naturale īdiuiduū. ergo eſſe indiuiduale nō eſt effectus reſultans. ꝓbō minoris qa generatio terminat̉ ad īdiuiduū.vii. meta.tex.cō.xxvii. ſed tūc generatio ē & ñ ē añ nec poſt qn̄ forma īprimit̉ materie. ergo īdiuiduū ē īdiuiduū p receptōēm forme in materia. Scdo ex his arguo ad diuina ī rebus naturalibus eē ſuppoſitale ē formalis effectus forme & nō reſultās. pſone diuine ſūt hmōi ergo &c. Itē oīs forma incōicabilis pluribus ī quo ponit̉ dat eē īcōicabile qa aliter eſſet fruſtra. ſed pr̄nitas ē hmōi ergo &c. ſed ī diuinis eē ſuppoſitale ē eē īcōicabilē ergo pr̄nitas dat eē ſuppoſitale & ita eē ſuppoſitale ē effectus formalis īmediate rlōnis: & nō reſultās ex relōne & cōcurrētibus aliis ptibus ut forma domus ex parietibus & tecto. Tertio ꝓbo ꝙ hec ē determīatio eccleſie eo quo ñ poſito ñ ponit̉ actio ſuppoſitalis & quo poſito ponit̉. illud dat eē ſuppoſitale tāq̄ formalē effectū. aliter.n.eēt aliqd ſuppoſitale ſine ſuppoſito. ſed p decre. de ſū.tri.& fi.ca. dāpnamus. eēntia poſita ſine pr̄nitate nō eſt gn̄atio poſita pr̄nitate ī eſſentia ſeqt̉ gn̄atio. ergo pr̄nitas dat &c.tāq̄ effectū formalē. Itē aug.vii de trini.ca.iiii.ſ.uidens ad qōnē quarit̉ cū in diuinis ſit una eēntia diuina: quid igit̉ tres. Et reſpōdent ꝙ tres pſone: pater filius &.ſ.ſ: Tunc arguo ad queſtionem quid

Digitized by Google

tres:rñdeť pr̃ &c.ſed rñſio nõ eẽt cõueniens
niſi eẽ p̃rem & filiũ &c.eẽnt effectus forma
les p̃nitatis & filiatiõis ergo.ꝓbať minor:
qa ad q̃ſtiõem de qd oportet rñdere p cãm
formalẽ tã ĩ diuinis q̃ ſpẽbus qa ſicut ad qd
ẽ hõ rñdeť aĩal rõnale ita ad qd ẽ ſortes rñr
hoc aĩal rõnale.Cõfirmať qa hec nõ ẽ fuga
rñdẽdi niſi dicẽdo ꝙ iõ rñdeť bene qa licet
p̃nitas nõ ſit formale cõſtitutiuũ:tñ eſt p̃ci
pale ĩ formali cõſtitutiuo:ſicut tectũ ĩter ptes
domus uel ĩ formali cõſtitutiuo domus.hãc
rñſionẽ dant di.ii. ¶ CONRRA:ubi eſt
forma reſultãs ſolũ & aliqd p̃cipale in illa
forma ibi forma eius q̃ dr̃ magis principale
ſolũ denominat principalẽ ptem & nõ totũ
adequate uerbi gr̃a.forma tecti nõ denomi
nat tõtã formã domus nõ.n.ẽ tectũ domus:
ſed denominat ſolũ ptẽ p̃cipalẽ ſcilicet p-
tẽ erectã ſup pietes.ſed ĩ ꝓpoſito p̃nitas nõ
denominat ptẽ pſone:ſed totũ ſuppoſitũ tã
q̃ adequatũ effectũ:ergo nõ ẽ ſolũ p̃cipale
in forma cõſtitutiua ymo &c. Per hoc patet
ad exẽplũ eoꝝ de forma domus ꝙ nõ ẽ ꝓ-
poſitũ ẽt ad hoc ẽ rñſio bõa di.ii.ar.quarto.
¶ AD primũ qñ dicunt rõ formalis rlõnis
ẽ eẽ ad alteꝝ dico ꝙ nõ ſolũ referre ad alte
rũ ſed cõſtituere ẽ aliqd ĩ eẽ relatiuo qñ dr̃ ĩ
minori p̃ria pſona nõ ẽ ad alteꝝ qa tũc pa
ter eẽt pſona filii:dico ꝙ ñ ſequiť ſed iſta ſe
cõſequunť ꝙ pater cõſtituiť ĩ eẽ pſonali re
latiuo & ꝙ pr̃ referť ad filiũ.Ad aliã ꝓbatio
nẽ qñ dicit ꝙ ſcdm.Aug.ſuppoſitũ & pſõa
ſũt ad ſe dico ꝙ hoc cõcedit Augu.qñ perſo
na accipiť ſcdm uſitatum modũ loquẽdi ut
quando homo dicitur perſona.ſed quan-
do reſpondemus quid tres neceſſitates lo
quẽdi & cõtra hereticos diſputandi pp ino
piã nolum accipiť pſona ad alterũ dicendo
pr̃:& filius &c.Hec patẽt ca.iiii.ꝙ ãt allegat
ca.v.ꝙ ſuppoſitũ ẽ ad ſe dico ꝙ hoc nõ dicit
ſe.ĩ dicit ꝙ cũ deus eſſentia ſubſiſtitia uel ſub
ſiſtere dr̃:ad ſe dr̃.nõ ãt dicit ꝙ ſuppoſitũ &
perſona ad ſe dr̃ & hoc patet in fine ca.vii.
ymo ca.iiii.ꝓbat ꝙ aliud eſt deũ eſſe:aliud
p̃rem eſſe:qa qđ deus ẽ ad ſe diciť.patet ãt
ad filiũ.de ſubſiſtere ad ſe & relatiue q̃re.iii.
q.iii.li.ar.ii.e & f.Ad ſcdm qñ dicit ꝙ tũc ſe
hẽret ad eſſentiã ſicut actus ad potẽtiã & eſ
ſet.q.materia ĩ diuinis & ĩpfectio dico ꝙ re
latio nõ ẽ forma eẽntie:ſed magis ecõtra ut
ꝓbať di.iiii.ar.iii.cõcluſiõe.iii.ſed eſt forma
ſuppoſiti.ꝓbať hoc cõcluſiõe.iiii.& hoc per
modũ actus diſtĩguẽtis nõ p modũ actus:po
tẽtiã pficiẽtis:nec cõparatur ad eẽntiã ut ad
materiã ſed potius ut ad formã:ꝓbať ĩ con
cluſione p̃ria & ſecũda. ¶ AD ſcdm ar. di
cũt qdã ꝙ ſic:qa primũ eſſe ĩcõicabile qđ re
cipit filius uideť ipſum cõſtituere ĩ eſſe incõi
cabili & pſonali:ſed hmõi ẽ genitũ eẽ ut p̃
cedit filiationẽ.ergo genitũ eẽ cõſtituit filiũ:
nõ ãt filiatio.Maior ẽ euidẽs:ꝓbať mĩor qa
certũ ẽ ꝙ poſſe gñare & gñari:ñ ſunt ꝓprie
loquẽdo eẽ ĩcõicabilia ĩ filio:ſed ſunt uia ad
eſſe ĩcõicabilẽ:eẽ ãt genitũ ẽ eẽ ĩcõicabile p
modũ termini ad quẽ:& genitũ eẽ p̃cedit fi
liationẽ:qa ſi pater moriať añ aĩationẽ filii
erit qdẽ genitũ ſed ñ filius.ergo.patet mĩor
ſcilicet ꝙ eẽ genitũ ẽ primũ eẽ ĩcõicabile in
filio:ut ẽt qđ p̃cedit filiationẽ. ¶ CON-
TRA illud arguiť:qa eadẽ rõne rõ ypoſta
ſis p̃cedit filiũ eſſe ſicut genitũ eſſe.qđ patet
qa ſicut ſi pater moriať añ aĩationẽ eſt geni
tũ eſſe:ita ẽ & ypoſtaſis.ſed dẽpta filiatõe ſe
cundũ quẽcũq; ordinẽ nature uel originis
in illo priori nõ poſſet filius eſſe diſtĩcta ypo
ſtaſis p genitũ eſſe.minor ꝓbať qa ipſimet
alibi tenet ꝙ abſtractis rlõnibus p intellectũ
nõ manerent ypoſtaſes diſtĩcte.Itẽ cũ qua re
in hoĩe genitũ eſſe p̃t eſſe prius ſua pſonatõ
ne:& qa aliũde eſt genitũ eſſe & aliũde eſt p
ſonã eſſe.genitũ.n.eſſe ut ipſi dicunt eſt a ꝓ
pria generatõe:ſed pſonatio ab aĩa rõali.ſed
in ꝓpoſito ab eodem eſt genitũ eſſe & eſſe p
ſonatũ:ergo nõ erit ordo hic inter genitũ eẽ
& pſonã eſſe uel filiũ eſſe.ꝓbatur minor.hic
nõ eſt aliquod genitũ niſi mere ĩ natura ĩtel
lectuali:& hoc eſt eẽ pſona.Itẽ licet q̃ diſtin
guntť ſcdm rẽ diſtinguitur ĩ deo ſcdm rõnem
hoc tñ eſt intelligendũ:qñ talis diſtinctio &
ordo nõ dicit impfectionẽ:ſed ordo & diſti
ctio q̃ eſt inter genitũ eſſe & pſonã eſſe dicit
impfectionẽ dicit.n.ꝓceſſum đ impfecto ad
pfectũ.ſ.de eſſe inaĩato:ad eſſe aĩatum ſcdm
illos.ergo. ¶ Dico ad qõnẽ ꝙ genitũ eſſe ĩ
diuinis nõ importat ordinẽ aut prioritatem
reſpectu filii eſſe:ſed generatiuũ ĩportat ordi
nẽ reſpectu ipſius generare qa genitũ eſſe re
ſpectu huius ꝙ eſt filiũ eẽ dicit rlõnẽ illã mõ
potẽtie paſſiue ĩ generali ſolũ.quã filius dicit
ĩ ſpãli:genitũ.n.eẽ eſt ſupius ad filiũ eẽ.gene
ratiuũ ãt reſpectu ipſius generare dicit ordi-
nẽ q ẽ ĩter eẽ & agere.generatiuũ.n.ut ſupra
dictũ ẽ dicit eẽ relatiuũ & generare eſt ſcdꝫ
actus p̃ris:ſed nũc ẽ ita ꝙ illud qđ hẽt ordi-

nē ad aliud:ſic ꝙ ipſum dicit actū primū & eē ſibi cōpetit cōſtituere aliqd ī eēndo. Illud āt qd dicit itētionē gñalē reſpectu ſui īferio ris n̄ cōſtituit aliqd ī eēndo:hoc aliqd . ergo genitū &c. Ad argumētū illorū patet ꝑ.ii. ar gu.cōtra eos qd nō eſt ſimile:& ꝑ poſitionē quā poſui nūc. Ad tertiū ē difficultas q̃o pr̄ nitas ē relatio realis:cū rō fundādi eī ſit ge nuiſſe qd nō ē qa iā trāſit ī ꝑteritū.ꝙ aūt ge nuiſſe ſit rō fundādi ꝓbat̄.v.meta.ca. de ad aliqd.tex.cō.xx.ubi pr̄ ponit̄ rlm̄ ſcdm tem pus qa egit &c.hoc dicūt aliq ꝙ uerū ē ī crea turis nō ī deo:qa ibi actio non tranſit.

¶ CONTRA ꝓbo prīo ꝙ hoc ē falſum ī deo ꝑ duas.n.regulas arguimus ī diuinis:ꝑ unā ex creaturis ꝑ aliā ꝑ ypoſtaſim. ꝑ primā enim.vii.de trinitate ꝓbat auguſtinus.ꝙ de us ad ſe ſubſiſtit quia quelibet res ad ſe ſub ſiſtit.Exēplum de ſcda ibidē ꝓbat ꝙ eſſen tia nō dr̄ relatiue.qa ſi diceret̄ relatiue nō eſ ſet eēntia:hoc añs ē ypoteſis īpoſſibilis: ſed ꝑ neutrā regulā pōt ſaluari ꝙ ī diuinis pr̄ni tas fundet̄ ſup actionē quācūꝙ manētē:qd tū cōcedis.ergo.ꝓbo ꝙ nō ꝑ primā:ꝑ te: qa ī creaturis actio trāſit:nec ꝑ ſcdam qa poſita ypoteſi ꝙ ī diuinis pr̄nitas neceſſario funde tur ſup actionē manētē:ſequit̄ ꝙ ſimul cū termīo ꝓducit & adhuc eēt pr̄.Secūdo ꝑ il lud ꝓbo ꝙ male cōcedūt ī creaturis ꝙ gñare ē fundamētū pr̄nitatis:qa illud nō ē cā ꝑci ſa qua nō poſita ponit̄ effectus:ſed nō poſi ta gñare qd tu pōis cām fundamētalē uł ma terialē qdā reſpectu pr̄nitatis:ponit̄ pr̄nitas. ergo.ꝓbō qa ſorte manēte ceſſante gñatiōe ſi ſimul maneat eius filius ſortes adhuc erit pr̄:qa relatiua poſita ſe ponūt &c . ſed filius eius ponit̄ manere.Sed hic eſt tota difficul tas ſup quo eē fundat̄ pr̄nitas ceſſante actio ne dico ꝙ ceſſante ſicut pr̄nitas mēet hītua liter:nō potētialr̄ nec actualiter:ita potētia gñatiua fundat illā ſcdm ſuū hītuale: nō po tētiale nec actuale.Hic dico ꝙ triplex ē rlō: qdā potētialis ut calefactiui ad calefactibilē qdā actualis ut calefaciētis ad calefactū.qdā hītualis ut pr̄ qa egit filius qa aliqd paſſus ē.hoc arī.v.meta.ca.de ad aliqd.tex . cō.xx. ꝓbo ꝙ ſit habitualis:planū ē ex his ꝙ pr̄ni tas nō cōſiſtit ī rlōne potentiali nec actuali: ſed cōſequēte actū:ſed cuius eſſe nō cōſiſtit ī potētia nec ī actu elicito:eius eſſe nō conſi ſtit ī hītu ſic enī ꝓbat phi.ii.de ala.tex.cō.vi. ꝙ ala ē hītus ſeu actus corporis alati ex hoc enī ꝙ corpus alatū nō ſolū ē ī potētia ad eē alatū nec ē ēt ſemp ī actu ſcdm ſcilicet opa ri cōcludit mediū eē īter iſta:ſcilicet ꝙ eſt in actu prīo & tāq̄ hñs alam & nō tāq̄ agiciens ergo &c. Tūc arguo ad pricipa le ꝓpoſitum ſcilicet ꝙ pr̄nitas & filiatio nō fundant̄ ſup actū q trāſit:qa rlō q̄ fundat̄ ſup eē hītuale ut diſtiguit̄ cōtra eē actuale trāſiens nō fun dat̄ ſup actū trāſeuntē:ſed pr̄nitas & filiatio ſunt hmōi ut ꝓbatū ē ꝑ arī.ergo &c. Itē iſta qttuor ꝓbant̄ rōe:Eſſe genitū ē quoddā hī tuale ī filio & eſſe genitorē ſeu cām filii uel principiū ē quoddā eſſe hītuale in pr̄e : ſicut eē hominē dicit eē hītuale humanitatis:ſed ſup his eſſe fundant̄ pr̄nitas & filiatio eſt.n. repugnātia intellectus:ꝙ ſortes gñet̄ a plōe & ꝙ plō ſit cā eius:& n̄ ī ſorte & plōe fundā tur iſte rlōes.ergo &c. Itē quoꝗ eē ē perma nēs & eoꝝ fūdamēta neceſſario exacta: ſunt ꝑmanētia:ſed pr̄nitas & filiatio ſunt hmōi. ceſſante enī gñatiōe ſortes ē pr̄ plōis: & plō filius eius.ergo aliquod eſſe habituale ꝑma nens ī ſorte ē fundamētū &c. Itē illud qd fa cit ſolū ad fieri alicuius & nō ad eē illud nō ē fundamētum ſui eē qa ꝑ oppoſitū ꝙ fun dat alicuius eē aliquo mō facit ad eſſe eius . ſed generare & generari ſolū faciūt ad fieri fi lii ergo &c. Tūc ad primū argu.qd ſupponit ꝙ fundant̄ ſup actū trāſeuntē. Rñdeo ꝙ ſi cut ī filio genitū eē dicit duo ſcilicet genera ri paſſiue ſubiectiue q̄ ē paſſio de gener̄ paſ ſiōis & dicit generari obiectiue ſeu termina tiue qd dicit filiū genitū eē & ꝑmanere ī eē eodē mō gēuiſſe ī pr̄e dicit duo ſcilicet actō nē qua generauit q̄ ē de genere actiōis & di cit pr̄em eē genitorē ſeu cām ī habitu reſpe ctu filii. Tūc dico ꝙ ſicut ī filio genitū eē nō ē poſitiuū ſed trāſit in ꝑteritū ut ē paſſio trā ſmutatio ſubiecti de uno eē in aliud ſic di co in pr̄e ꝙ genuiſſe actiue ut ē actio trāſmu tatiua ſubiecti nō ē ſed trāſit in ꝑteritū:geni tum eē uero ꝓut dicit filiū eē effectū ꝓductū & obiectū & terminus ꝑmanens ꝓductiōe ſic manet genitum eē & fundat poſitiue in filio relationem filiatiōis:& eodē mō genu iſſe in patre ut dicit pr̄em eē cām in habitu reſpectu filii hñdo actu filium dicit poſitiuū & illud poſitiuum ſp manet ī pr̄e.& fundat relationem.paternitatis. ¶ TVNC eſt dubiū qa tale eē habituale depēdet ab actu trāſeunte ī gener̄ cāe efficiētis:uł ꝙ deus poſ ſet facer̄ aliqs eſſe pr̄em & filiū ſine gñare &

tiii iii

Digitized by Google

generari.Et ſequeret̃ hereſis ꝙ ỉ diuinis eſſe
poſſet pr̃ & filius ſine gñatiõe & gñari:quod
eſt cõtra oẽs ſctõs.R n̄deo ꝙ eẽ habituale ꝙ
ẽ eſſe genitũ & fundamentalr̃ acceptũ:nõ ſo
lũ reſpicit generãs tanq̃ effectus cãm efficien
tẽ:ſed ẽt tanq̃ cãm ſpecificitẽ.q. formalẽ:nõ
.n.dr̃ aliqd genitũ ex hoc ꝙ hac uel illa actiõ
ne eſt ꝓductũ:ſed ſolũ ſi gñatiõe eſt ꝓductũ:
& iõ genitũ inq̃tũ tale formalr̃ ꝑexigit gene
rare & gñans.❡CONTRA.terra dr̃ cale
facta p calorẽ q eſt ỉ celo uirtualr̃:ergo deus
poſſet creare eẽ genitũ ỉ aliquo ſine generan
te formalr̃ p hoc ꝙ ỉ ipſa eſſet oĩs p̃mitas in
celo & ỉ terra uirtualr̃.❡RESPONDEO
ꝙ licet calor ſit in celo ſolũ uirtualr̃ tñ actus
elicitus q ẽ tale facere eſt ita formalr̃ caleface
re ac ſi eliceret̃ mediãte calore q eſſet in ſole
formalr̃:& eodẽ mõ ỉ ꝓpoſito:ſi ymagiaris
ꝙ deus ꝓduceret ſortẽ tanq̃ effectũ genitum
inq̃tũ ipſe ẽ uirtualr̃ pr̃:oportet te cõcedere ꝙ
ſortes ẽ genitus mediãte .gñatiõe actiõe for
malr̃:& nõ ſine ipa ut arguebas.& eodẽ mõ
eſt dicendum de genitis p putrefactionẽ ut
ſi ipſa ꝓprie loquendo ſint genita oportet
dicere ꝙ cauſe efficientes eorũ ſint uirtualr̃
cauſe generãtes:& ulterius ꝙ generant̃ ge
neratiõe actiõe formalr̃:q̃ ſi nõ ſunt uera nõ
ẽ cõcedendũ ꝓprie nec genitũ generãs.Ita.n
hec ẽ uera de forma & uirtute ſermõis.ꝙ ſol
ẽ calefaciens & terra calefacta:ſicut qñ ignis
calefacit terrã qa ſcdm Henri. ĩtellectus inq̃
tũ ẽ uirtualiter tale facit actũ ĩtelligẽdi:& tñ
cõcedit ꝙ ille actus elicitus ẽ formalr̃ actus ĩ
telligẽdi.nec ỉ hoc aliqd ĩpĩgit mẽti.Ex hoc
ĩfero ꝙ accidẽtia eiuſdẽ ſpẽi de accidẽtibus
relatiuis ĩtelligẽdo:pñt ſimul eẽ ỉ eodẽ.qa ſi
pr̃ hodie generauit filiũ unũ:illud genuiſſe
qñ trãſit ỉ ꝑteritũ & relinqt ỉ pr̃ unũ eẽ ỉ actu
reſpectu filii:ſi ſcdo generet cũ itẽꝝ tranſiet
ỉ ꝑteritũ:eadẽ rõne relinqt prẽm ỉ actu hñtẽ
ſcdm filium : & ſic uſq; ad.x.filios.ſed illud
ſcdm eẽ ỉ actu dĩt realr̃.a p̃io qa ỉ poſteriori
tpe & poſteriori actiõe acqrabat̃ patri.ergo
ſunt ibi plura accñia rlũa eiuſdẽ ſpẽi.❡DI
CES.illud eẽ ỉ actu.ſ.actu hñs filiũ aut ẽ eẽ
prẽm & eẽ relatiuũ & tũc nõ ſoluis qa diffi
cultas qd eſt:eſt illud poſitiuũ quod mediat
inter potẽtiã generatiuã:& p̃nitatem q̃ ſit
rõ fundãdi p̃nitatẽ.nõ ẽ ãt difficultas de pr̃
nitate finita ſi ſit abſolutũ nõ tenet quin ac
cñia abſoluta multa eiuſdẽ ſpẽi ſint ſimul in
eodẽ:❡RESPONDEO ꝙ rõ fundandi
rlõnẽ ẽ ỉ eodẽ gñe cũ rlõne fundata:& ita ỉ
gñe rlõnis differt tñ a rlõne fundata:qa rlõ
ut fundata ꝑſuppõit ſeipſam ut ẽ rõ fundã
di:qa actus & potẽtia ñ uariãt eẽntiã ſed p
tinẽt ut ad idẽ gẽus.res tñ ut ỉ actu ꝑſuppo
nit ſeipſam ut ỉ potẽtia ita ꝙ eẽ ỉ potẽtia rei
ẽ primũ eẽ rei & primũ fundamẽtũ:eẽ uero
ỉ actu ẽ fundamñtũ ipſum ſic primũ eẽ radica
bile qd rlõ hẽt ỉ fundamẽto:uocat̃ rõ fundã
di:& fundamñtũ ultimũ uere & actualiſſimũ
qd hẽt uocat̃:rlõ fundata.De hoc di.ii. de
attributis ar.iii.dubitatiõe.ii.Per hoc ad du
biũ qñ dr̃:qd ẽ illud eẽ ỉ actu mediãte quo
fundat̃ p̃nitas:dico ꝙ nõ ẽ aliud q̃ p̃nitas
ſed ſolũ differt a ſeipſa ſcdm ꝙ dicit primũ
eẽ radicale qd p̃nitas hẽt ỉ fundamñto & ul
timatũ eẽ:ita ꝙ primũ & ultimũ ỉ creaturis
dicãt ordinẽ gñatiõis ſeu nature:ſed ỉ diui
nis ſolũ ordinẽ originis.ſicut enim ỉ diuinis
orit̃ rlõ a fundamẽto:ſic relatio ut fundata
oritur a ſeipſa in ratione fundandi.

IN di.xxvii.agit̃ de uerbo. Vbi
q̃ro an uerbũ ſit aliqd ydolum
formatũ p actũ ĩtellectus.Q d
nõ qa illud ydolũ eẽt hĩtus ali
qs:ſed uerbũ nõ ponit̃ hĩtus.
❡CONTRA Aug.viii.de tri.ca.vii.fin
xi aĩe ymaginẽ quã potui:& hoc ẽ apd me
uerbũ eius.P̃io recipiẽde ſunt opiniões per
iſtũ modũ:una erit illa q̃ ponit ꝙ uerbũ ꝑce
dit oẽm actũ ĩtellectus.alia q̃ põit ꝙ eſt ipſe
actus ĩtellectus.tertia illa q̃ põit ꝙ ẽ aliqd ꝓ
ductũ p actum intellectus.quarta illa que di
ſcordat ab oĩbus.ſ.ꝙ nec eſt aliquid prece
dens actum intellectus nec ipſe actus intel
ligendi:nec aliquid ꝓductũ p ipſum ſed ob
iectũ ut intellectũ.❡SECVNDO elicien
do de iſtis opinionibus .qđ uidet̃ michi.te
nebo ꝙ uerbũ eius ẽ actus ĩtelligẽdi materia
liter:& ꝙ formalr̃ ẽ actus ĩtelligẽdi:ut actus
intelligẽdi ẽ ymago memorie.❡TER
TIO ex ꝑmiſſis cõcludã ꝙ uerbũ de quo lo
q̃mur ẽ aliquo mõ res ĩtellecta nõ ydolũ for
matũ p actũ ĩtelligẽdi ſed uerbũ alio mõ ſũ
ptũ ẽ ydolũ formatũ.❡DE p̃io ymaginã
tur aliqui Vallinghan ỉ ſuo quolibet ſic : ꝙ
uerbũ ẽ terminus actus dicẽdi & p̃cipium
actus intelligẽdi:& ita ꝑcedit actũ intelligẽ
di:& formaliter acceptum uerbũ nichil eſt
niſi ſimilitudo uel ymago q̃dã ĩpreſſa ỉ acie
intelligẽtie & ymago de eo ꝙ fuit ỉ memo
ria qđ ſic ymaginant̃:qa ſic ẽ de uerbi infor

matiōe reſpectu alioꝝ ſicut reſpectu ſui. ſed
qñ mens format uerbū de ſe ipſa : uerbū ſuū
nō ē actus ītelligēdi:ſed ē mediū īter actū in
telligēdi & dicēdi:& tūc terminus dicēdi &
pricipiū ītelligēdi ē ymago & ſimilitudo ipſi
us mētis ut ītellecte ergo ſic ī aliis.minorem
declarāt ſic ponēdo modū formandi uerbū:
qa mens ut habet rōnē obiecti ītelligibilis
reſpectu ſui ſic habet rōnē memorie ipſa aūt
ut ītellectiua habes rōnē aciei ipſius ītelligē
tie.ipſa āt motio qua mēs ut obiectū efficiē
ter mouet aciē ītelligētie:habet rōnē cogita
tiōis.ipſa āt motio obiecti q̄ ſic uocat̄ cogita
tio ut paſſiue recepta ī acie ītelligētie.habet
rōnē uerbi ymaginis uel ſimilitudinis.ſed ut
dicūt & patet iſtis oībus habitis.Tūc prīo in
cipit actus ītelligēdi ergo uerbū ē terminus
actus dicēdi & pricipiū actus ītelligendi . &
ymago & ſimilitudo ipſius obiecti ī memo
ria.Ponūt exēplū ymaginant̄.n.ꝙ mens in
q̄tū ītelligibilis ſit.q.ſigillū quodā: acies ue
ro eius ſiue ipſa ut ītellectiua ſit.q. cera mol
lis recipiens īpreſſionē eius & ymaginē:ſi cū
iſto poſito ſimul ponant̄ ꝙ & ſigillū & ce-
ra ſint nature intellectualis : ſatis apparet ꝙ
illa ymago uel īpreſſio facta a ſigillo ī cera eſ
ſet uerbū eius.ſic ī ꝓpoſito cū mēs ut memo
ria īprimit ī ſeipſam ut ī aciē ītelligētie &c.&
poſſent ultra deducere exēplū:ꝙ iſta īpreſſio
uel ymago facta in cera eſt terminus īpreſſio
nis ſigilli:& pricipiū actiōis qua figura ipſa uł
ymago recepta mouet uiſum:ſic ī ꝓpoſito :
uerbū ē terminus actiōis memorie & princi
piū ītellectiōis. & dicūt ꝙ iſtud exēplū ē bñ
ad ꝓpoſitū qa ſcdm Algazelē ī meta.ſua tra
ctatu.iii.ca.i.ſcīa inqt nō ītelligit̄ aliud eē q̄
ſigillatio forme abſtracte a materia ī re q̄ eſt
īmunis a materia.Quod ergo ſigillat̄ ī ea eſt
ſcīa & illud ī quo ſigillatio ſit ē ſciēs. iſte.er-
go(ut dicūt)ē modus formādi uerbū. forma
lis āt rō uerbi ē ꝙ ē q̄dā formalis īpreſſio fcā
ī acie ītelligētie que ē ſimilitudo : & ymago
eius qđ ē ī mēoria. Vñ āſel.mono.ca.xxxiii .
cū cogito notū hoīem mihi abſentē:format̄
michi acies cogitatiōis mee in talē ymaginē
eius qualē p uiſum oculoꝝ ī mēoria attraxi:
q̄ ymago ī cogitatione uerbū eſt eiuſdē. Rñ
dēt ad unā tacitā obiectionē.ſ.ꝙ.ſcdm aug.
xiiii.de tri.c.xiiii.uerbū ſine cogitatiōe eē ñ
pōt & ſic formatio uerbi cōſiſtit ī cogitatōe.
Rñdēt:ꝙ obiectū ī mēoria efficiēter īprimit
ī aciē ītelligētie:& ita ē ibi agens īprimens
& paſſum cui ſit īpreſſio:& ita cogunt̄ ī inui
cē:ſed ſcdm aug.v.de.tri.ca.iii.ex ipō coacta
cogitatio dī & ita dicūt ꝙ cogitatio q̄ ꝑtinet
ad formationē uerbi nō debet dici cogitatō
q̄ ē actus apprehēſiuus:ſed formalr̄ eſt actus
impſſiuus memorie quo cogit̄ acies ītelligē
tie:ſed tūc cogitatio ſic accepta dupliciter po
teſt ac accipi uno modo :ut eſt actus expreſ-
ſiuus memorie. & ſic eſt actō de genere actō
nis:& ſic ē formaliter actus dicēdi uel formā
di:& ſic accipit Augu.cogitationē actiōem
ſupra.ix.de tri.ca.xiiii.uerbū ſine cogitatiōe
eē nō pōt.Alio mō accipi ꝓut eſt paſſio uel
formatio aciei:& ſic ē formaliter uerbū ipm
nō actus formatiuus:ſic accipit Aug.uerbū .
xv.de tri.ca.xxiiii.de puis formata cogitatō
de ea re q̄ ſcimus &c.nota formata ē cogita
tio paſſiue accepta.¶ ALIAM dubitatio
nem expſſe mouent dictū eſt.n.ꝙ mens ut
ītelligibilis mouet ſeipm ut ītellectiua.ergo
idem agit ī ſeipm qđ eſt cōtra auic.Rñdent
ꝙ mens eſt qddā totū uirtuale.cuius aliqd ē
acies uel ītellectualitas & aliqd eſt intelligi
bilitas:ſicut ergo in toto corporali una pars
pōt agere in aliā & informare eā:ita in toto
ſpūali cuius eſt ipſa mens:ipſa ut intelligibi
lis poteſt agere. in ſeipſam ut eſt acies tanq̄
aliqd eius.& ſic nō agit ī ſe ſcecūdum idem.
¶ ALIAM dubitatōnē mouent.Quia di
ctū ē ꝙ uerbū ē pricipiū actus ītelligendi. er
go ē rō & cā eliciendi actū ītelligēdi:& ita ī
diuinis uerbū pr̄i ē rō intelligendi. cōſequēs
eſt falſum:ſcdm enī Aug.vii.de tri.ca.ix.ſi ſa
pientia quā genuit cā eſt illi ut ſapiens ſit: ēt
ut ſit ipſa illi cā eſt.Rñdent:ꝙ licet uerbum
ſit rō eliciendi actū intelligendi in creaturis
nō tñ in diuinis qa in diuinis uerbū eſt ſolū
notionale & pſona ſubſiſtēs & ideo alterius
pſone nō pōt eſſe rō intelligendi:& iō dicit
Augu.qndecio de tri.ca.xv.uerbū noſtrū qđ
naſcit̄ de nr̄a ſcīa diſſimile eſt uerbo illi deo
qđ naſcit̄ de pr̄is eſſentia q̄a uerbū noſtrū ē
aliqd inherens uerbū āt diuinū ē ſubſiſtens.
¶ SEDlicet iſta opinio ſit multū ꝓbabi-
lis:tñ cōtra eā habeo q̄dā dubia.Primū eſt ꝙ
nō uī poſſe ſaluari:ꝙ tm̄ ſint tres ptes yma-
ginis qa parēs:& ꝓles ſunt due ptes ymagi-
nis ſed ſcdm iſtā opinionē anq̄ hēat ītelligē
tia & uolūtas q̄ ſunt due ptes ymaginis hn̄-
tur parens & ꝓles qa mēoria & uerbū . ergo
q̄tuor ſunt ptes ymaginis.Scdm:cū ſecūdum
iſtā opinionē uerbum nichil eſt niſi naturalis

impſſio in acie intellectus & non actus app̄
henſiuus qualiter uerbū erit noticia de noti
cia: ſcia de ſcia: que oīa ptinent ad actum app̄
henſiuum. Tertium ē: qualiter pn̄t ſimul ſal
uari ꝙ uerbum formet̃ p actum cogitādi &
ꝙ uerbum ſit ante oēm opationem app̄hē
ſiuam intellectus quia in illis auctoritatibus
quas ipſimet adducunt de auguſtino. aug. n.
attribuit cogitationem menti tanq̄ opatio-
nem elicitā ab ea: & oīs opatio elicita a mē
te eſt actus app̄henſiuus. Ad hoc ſunt aucto
ritates: primo anſel. mono. io. ca. Aliter dico
hoīem cum ipm̄ hoīem mēs aut p corporis
ymaginem aut p rōnem intuet̃ infra. p ratō
nem uero: cum eius uniuerſalem eſſētiam q̄
eſt aīal rōnale: mortale: cogitat. Ecce anſel.
uult ꝙ dicere hoīem uerbo interiori: eſt mē
te eius diffinitōnem intueri: & hoc uocat co
gitare ibidem: ſed certū eſt ꝙ mente intueri
eſt actus app̄henſiuus: ergo ipſe accipit cogi
tationem p actu app̄henſiuo. Et aug. xv. de
tri. ca. xv. uerbū ſine cogitatione eſſe non pt̄
in noſtra mēte: cogitamus. n. omne quod di
cimus. ſed certū ē ꝙ cū dicit ꝙ cogitamus oē
quod dicimus ꝙ ibi accipit cognitionem p
actu app̄henſiuo ergo &c. ¶ SVNT qui
dam alii ut Scotus q dicūt ꝙ uerbum nichil
eſt niſi actus itelligendi. qa ut dicunt ad uer
bum tria requirunt̃. unum ꝙ ſit realiter ema
nans a memoria cū aug. xv. de trini. ca. xviii.
de paruis uerbū gignitur de ſcia que manet
in aīo &c. Scdm ꝙ ſit actualis notitia. Tertiū
ꝙ ſit a re intelligibili. Iſte due conditiones p
bant̃ per Aug. xv. de tri. ca. xv. formata cogi
tatio de re quam ſcimus &c. ſed iſte cōditio
nes non uerificantur ibi de actu intellectus
precipue illa q̄ dicit ꝙ eſt actu uel notitia. er
go uerbū eſt actus intelligēdi. Quidā tamen
dicunt cōtrariū Valſingham: ꝙ nec uerbum
nec actus intelligendi ſunt de genere actiōis
ſed de genere q̄litatis: qa ad actionē tria req
runt̃. primū eſt ꝙ ſemp ſit in fieri: ſcdm eſt ꝙ
habeat obiectū circa qd eſt. tertiū ꝙ hēat ter
minū ad quē. ſed licet due prime cōditiones
cōueniāt actui intelligendi: non tn̄ tertia: qa
non hēt terminū ad quē ſed eſt ultima pfe-
ctio operantis. ergo non eſt de genere actio
nis. nec eſt ſubſtātia qa aduenit & recedit. nec
q̄titas: nō continua: qa illa ſolū eſt in corpo-
ralibus. nec diſcreta: qa illa non ē niſi in nu-
meris ſolum niſi i opabilibus. nec. iiii. p̄dica
menta reſpectiua. qa illa ſolū ſunt in corpo-
ralibus. nec ralatio: qa illa non dicit pfectio
nem nec paſſio qa illa eſt ad ulterius recipiē
dum. ſ. terminū: ergo ē qualitas: non de ſecū
de ſcda ſpē qa non eſt potentia nec de tertia
nec de quarta qa ille ſolum ſunt in corporali
bus ergo ſolum i prima ſpē qualitatis: Et de
inde dicunt ꝙ oīs pfectio mere ſpiritualis ſit
opatio tranſiens ſiue pmanens: ꝙ eſt de pri
ma ſpē qualitatis. Item. ii. de a. tenet phi. eo
dē tex. cō. cxxxix. & cō. cōmento ꝙ ſicut in
corporibus actio & paſſio ſunt unus motus
& rō non eſt eadem ſed dicit̃ motus actio ut
ab agente: & paſſio ut in patiente: ita ſenſus
& ſenſibilis eſt eadē actio. ſ. ſoni ſonatio &
auditio ſunt unus motus. ſed ſonatio dicitur
actio ut a ſenſibili: & auditio paſſio ut in au
ditu. ſed nullus negat qn ſoni ſonatio ſit ac
tio ut a ſenſibile: & auditio paſſio ut in audi
tu. ſed nullus negat qn ſoni ſonatio ſit actio
de gn̄e actionis. ē enim realis motio & ipul
ſio actio organi auditus ſicut pcuſſio ē actio
reſpectu pcuſſi. ergo auditio q̄ eſt effectus il
latioq; ſonationis ē paſſio de gn̄e paſſionis:
aliter eſſet ibi diffinitio paſſionis q̄ eſt: quod
ē effectus &c. ſine diffinito. Contra primū ar
guit̃ ſic. Verbū ſcdm oēs ē terminus actus di
cendi: ſed intelligere uel actus intelligēdi nō
poteſt hoc eſſe: quia actionis terminus non
eſt actio. ergo &c: & dicunt ꝙ illa rō ē preci-
pua. Item quicunq; intelligit actū intelligē
di intelligit ſi. ergo intelligere eſſe uerbū pī
in diuinis intelligeret uerbo & ita eſſet uer-
bo ut deducit Augu. vii. de tri. ca. ix. de par.
Contra illud de qualitate arguit̃ ſic. ari. ii. li.
p̄dicamētoꝝ: ca. de qualitate: ſic oñdit quaſi
paſſiones tā q̄ ſunt i aīa q̄ que ſunt i corpore
ſunt in tertia ſpē qualitatis. & dicit ꝙ in hoc
differūt paſſiones a paſſibilibus qualitatibus
qa paſſibiles qualitates hn̄t eē diu pmanēs
in ſubiecto: ſicut pallor in corpore macilēto
paſſiones: āt nō hn̄t eſſe diu pmanēs i ſubie
cto ſed cito tranſeunt ſicut pallor qui generā
tur ex uerecundia uel timore. Tunc arguo.
Paſſiones q̄ ſunt in tertia ſpē qualitatis non
ſunt paſſiones q̄ ſunt actus ſecūdi in ſolo fie
ri & alterari aut mutari ſed ſunt in rei ueri ta
te qualitates q̄ ſunt qdā actus primi ſed ideo
dicunt̃ paſſiones qa cito tranſeunt ut patet
de pallore uel rubore q generant̃ ex uerecū
dia. non enī eſt ſola paſſio de genere paſſiōis
ſed ē una ſpēs coloris & actus primus ita ue
te ſicut pallor diu durans. ꝙ ſit actus primus.

patet.qa talis rubor qñqȝ manet priuſq̄ paſſio tranſeat q̄ eſt uerecūdia in aīo.Hec ē opinio q̄ ponit actū intelligendi eſſe de genere qualitatis.accipit eīm intelligere p actu ſecundo trāſeunte agere uel pati:non p actu prio. ergo male.Nec ualet dicere ꝙ ariſto.ibi non negat a tertia ſpē qualitatis actus aīe ſcilicet actus ſecūdus īmanētes qa ari.ibidē dicit ꝙ eodē mō eſt de his q̄ inſunt aīe naturaliter: aut q̄ p acqſitionē.loquit̄ ꝙ eodē mō communiter iponunt̄ ī tertia ſpē qualitatis paſſiones aīe cito aduenientes & cito recedētes ſicut & paſſiones corporis.ſed ut dictū ē paſſiones ille corporis q̄ cōtinētur in tertia ſpē qualitatis:non ſunt actus ſecundi tranſeuntes.ſed actus primi.ergo nec actus aīe cito trāſeuntes cuiuſmodi ſunt īmanētes ſunt in tertia ſpē qualitatis ymo leticia:& gaudium & hmōi que magis habent rationē actus primi & alia hmōi:que cito tranſeunt que conſequuntur ad actus īmanentes tanq̄ paſſiones eorū ſicut pallor in corpore ſequit̄ actum uerendi:tales actus primi aīe erūt in tertia ſpecie qualitatis.Item pbo ꝙ actus intelligendi ſit actio uel paſſio:qa illud qd pcedit ab agente mediante actione & paſſione eſt aliud ab his puta qualitas uel q̄titas:illud aūt qd immediate pcedit ab agente ē actio uel paſſio:ſed actus intelligendi īmediate pcedit ab agente igit̄ &c.Item phūs quīto phiſicoꝝ.tex.cō.x.nunq̄ poſuit motū extra genus paſſionis niſi extrinſece:ſcilicet qñ adqritur aliquis terminus puta qualitas uel quātitas:ſed p actum intelligendi cū ſit immanens nihil adquirit̄ ut allegāt illi p ſe: igit̄ quiditatiue manet infra genus actionis uel paſſionis.¶ NVNC arguo cōtra rōnem illorum.qa ſcdm illos intelligere nō eſt de genere actionis:qa deficit ſibi una conditio actionis ſcilicet habere terminū pductum. ymo habet cōditionem repugnātem:ſcilicet ꝙ ipſa paſſio eſt finis.Eadem rōne dicetur ꝙ nō eſt qualitas.quia habet unā cōditōnem q̄ nō cōuenit qualitati ſed repugnat: ſcilicet habere obiectū circa qd.Itē ſi ex hoc aliqd non eſt actio:qa non habet terminū. ergo phūs nono met.tex.cō.xvi.male diuidit actionē in actionem cuius eſt aliqd operatum & in actiōem cuius nō eſt aliqd operatū:ſed ipſa eſt finis.Probat̄ cōſequētia qa utrunqȝ diuiden:iū includit naturam diuiſi. Item ſi actio de genere actiōis neceſſario requireret terminū:ergo actio nō ſolū exigeret in qd ageret ſed qd ageret: cōſequētia ē manifeſta.cōſequens eſt falſum libro ſex priſcipioꝝ.Dico āt actionem nō qd ſed in qd agat exigere.Item phūs decimo ethi.cap.iii dicit ꝙ nō ſequit̄ ſi delectatio nō ſit qualitas:pp hoc nō eſt bonū ut quidā inferebāt. qa nec opatōnes uirtutis ſunt qualitates nec felicitates:& tñ ſunt bona. Vñ cōmentator ibidē.cap.tertio. Quedā bona nō entia qualitates induxit ſcdm uirtutem.opationes āt bone quidem ſunt: qualitates āt non ſunt. Tunc arguo ſic.opationes q̄ ſcdm uirtutem nō ſunt qualitates ſed opationes uirtutum ſunt īmanentes:nō habentes terminū pductum pluſq̄ actus intelligendi ergo actio nō habens terminū pductū nō eſt qualitas. Itē falſum aſſumūt: qa habitus intellectualis: ſcilicet ars:& prudentia generant̄ ex actibus intellectus.Et ex hoc arguo ꝙ intelligere: agere ſit & non pati:ſic.Quero:aut habitus generat̄ actione p actū ītelligendi:& habeo ppoſitum. ꝙ actus intelligendi eſt agere ab obiecto:& tunc eſt pati qa tunc actio in inſtanti ut recepta in intellectu ē pati & ē ipm ītelligere ſicut phūs dicit in.ii.de aīa.tex.cō. cxxxix.ꝙ ſoni ſonatio ē auditio.& ita ſemper ſequit̄ ꝙ non ē qualitas. Vltimo pbo ꝙ non ē de prima ſpecie qualitatis.primo p librum p̄dicamētoꝝ ubi paſſiones tā anime q̄ corporis q̄ ſunt in gener̄ qualitatis aſſignātur in tertia ſpecie.Itē p rōnem hoc pbatur ſic. intelligere & omnis actus immanens eſt actus ſecundus: quia quo ſcimus ſicut actu primo eſt anima ipſa ſicut quo actu ſecundo eſt ſcire.ii.de aanima.tex.cō.xxiiii.ſed q̄ ſunt ī pa ſpē q̄litatis ſūt actus p̄mi nō ſcdi ergo ītelliger̄ ñ ē ī p̄ma ſpē q̄litatis.mi.patet qa ſi ea q̄ ſunt ī pria ſpē qualitatis eēnt actus ſecūdi ſuperflue.vii.phiſicoꝝ.tex.cō.xvii.pbaret philoſophus ſpeciali pceſſu ꝙ ad ea q̄ tunc in ipſa ſpē qualitatis nō ē motus cū ſpāli proceſſu in.v.phi.tex.cō.x.pbauit ꝙ ad actū ſecundū.ſ.ad actionē non ē motus:ſed una eſſet pbatio utriuſqȝ.¶ PROPTER quod dicūt alii ſimet oſten:ꝙ uerbū ñ ē ipē actus intelligēdi:ſed aliqd formatū in intellectu cū intelligit:ſed tū modica drā ē inter intelligere:& illud formātū p intelligere ꝙ frequēter ab auctoribus unū dicit̄ aliud:& tñ in re differūt.ſpēs.n.ipreſſa in uiſu ab obiecto patū differt a uiſiōe qa non p rem abſolutam.

Vñ Auguſtinus frequẽter unum uocat aliud
& ecõuerſo & tñ differũt : qa ſpecies ẽ de ge
nere qualitatis & ſpecies uocat' totum abſo
lutum:quod eſt in uiſione:uiſio aũt de gene
re paſſionis .ſic in ꝓpoſito intelligere & uer
bum uident' idem pp modicam differentiã
quã habent:qa non differunt a re abſoluta:
differunt tñ:quia intelligere eſt paſſio de ge
nere paſſionis uerbum aũt eſt qualitas:Et ul
tra dicunt ꝙ itelligere ut eſt paſſio nõ eſt ꝓ-
prie ꝓductum uel genitum:ſed uia ad iſtud.
uerbum aũt ſiue ſpecies ꝓprie eſt illud quod
emanat ex eo quod ẽ in memoria .Ideo uer
bum non dicit' ꝓprie actus itelligẽdi:ſed ali
qd formatum p ipm.Exemplũ illuminatio
media non dicit' genita ſed lumẽ in medio
dicit' genitũ tanq̃ ymago & ſimilitudo lucis
& inter illuminationẽ & lumen pua appa-
ret differentia & illud exemplũ eſt multũ ad
ꝓpoſitum qa cũ quare appet parua differen
tia iter illuminationẽ & lumen in medio ẽ:
qa nichil relinquit' in medio ceſſante illumi
natione ſic in ꝓpoſito iſta qualitas q̃ eſt uer
bũ in itellectu & ſpẽs in ſenſu non remanẽt
ceſſante intellectione & uiſione. ¶ ISTA
opinio dicit unũ dubium apud multos.ſ.ꝙ
actus itelligendi & uerbũ non differũt re ab
ſoluta.Secundo dicit duo falſa. Primũ eſt ꝙ
illud quod ẽ abſolutũ in actu intelligendi ẽ
qualitas:qa qualitas quo ad oẽs eius ſpecies
ẽ de entibus pmanentibus :ſed illud quod ẽ
abſolutũ in actibus itelligendi ẽ ens in tran
ſitu qa oĩs opatio differens a ſubſtãtia operã
tis ẽ ens in trãſitu. Item illud patet p.y. argu
mentũ ſupra factum:cõtra ſcdam opinionẽ.
Secundũ falſum ẽ.ſ.hoc quod dicunt:ꝙ licet
itelligere & uerbũ ſint idẽ re abſoluta:tñ in-
telligere ut ẽ paſſio ẽ uia ad ipſum uerbũ aut
ad ꝓductum tanq̃ rõ ꝓducendi ipſum ſicut
ſe hẽt illuminatio ad lucẽ. ¶ CONTRA
ꝑ ipſos intelligere ut paſſio nihil ẽ niſi prius
reſpectus qa totum abſolutum ẽ ibi ſpẽs uel
uerbum: ſed primus reſpectus nõ pt eſſe uia
& rõ ꝓducẽdi abſolutum :ſicut nec põt eſſe
principiũ formale ꝓducẽdi abſolutum igit'
falſum. ¶ PROPTER quod qdam alius
Henricus dicit quod uerbũ eſt quoddã ydo-
lum formatum p actum itelligendi re abſo-
luta differens ab eo:ſed qa uerbum ſolũ con
ſiſtit in actuali ꝓlatiõe(in hoc enĩ differt ab
aliis habitibus itellectualibus)ideo ſic differt
ab itelligere:quod tñ non durat diutius q̃ ac

tus itelligendi:ſicut nec lumen in medio diu
tius q̃ illuminatio a quo tñ differt re abſolu
ta.Si querat' qd ſit illud formatũ p actum in
telligendi qd uocant ydolum aut ſpeculum
dicunt:ꝙ eſt uerbũ uel conceptus mentis uel
cogitatio formata q̃ tria ut dicunt ſola rõne
differunt:uerbo.n.aliquis alteri exprimit &
manifeſtat illud qd intelligit. illud ergo for
matũ dicitur uerbũ ſcdm ꝙ eſt illud in quo
intellectus ſibi rem manifeſtat:cõceptus aũt
uocatur illud qd adhuc manet intra cõcipiẽ
tem:ut patet de fetu in utero:q uocatur con
ceptus illud aũt formatũ manet intellectus in
intelligente.Cogitatio aũt formata dicit' qd
p diſcurſum rõnis eſt formatũ Illud aũt ydo-
lum format' p actus intelligendi.Et addunt
ꝙ qa tale formatũ eſt uerbum : & uerbũ eſt
q̃dã locutio uel dicere ideo ſicut illud ydo
lum differt ab actu intelligendi : ita & dice
re differt . ¶ CONTRA iſtam opinio-
nem prĩo oſtendo ꝙ illud ydolũ formatum
nõ põt differre ab actu intelligendi:ſicut q-
dam habitus uel actus primus . Secundo ꝙ
nec ſicut actus ſcds. Tertio contra concluſio
nem primo ſic qa uerbum nõ eſt niſi qñ cõ
ſiſtit in actuali prolatione . quando enim
ceſſat locutio actualis : uel dictio actualis
non eſt uerbũ:& ideo in diuinis ponimus ꝙ
actus itelligendi pñi ſemp durat ſicut uerbũ
ſed forma q̃ ꝓducit' p modũ hitus & actus
primi:nõ ceſſat ceſſante actiõe igit' & cetera.
Item habitus nõ eſt illud qd eſt ꝑfectiſſimũ
in intellectu noſtro.actus enim elicitus ab hi
tu eſt ꝑfectior habitus:ſed uerbũ eſt pfectiſſi-
mũ qd eſt in itellectu nr̃o:igit'.Eſt enĩ cogita
tio formata ex oĩbus & diſcurſibus itellectus
ꝓcedentibus ut dicũt.ultimũ aũt gñatione eſt
ꝑfectiſſimũ.Item illud de quo gñat' uerbũ:ñ
eſt uerbũ:qa illud de quo aliqd gñat' ꝓcedit
ipſum:ſed nichil ꝓcedit ſeipſum : ſed uerbũ
gñat' ab hitu ſecũdũ Auguſtinũ.xv.de trini-
tate capitulo quarto.ex ipſa ſcientia quã me
moriter tenemus naſcit' uerbũ:qd eſt ſimili-
mũ & cetera.Item illud nõ eſt uerbũ i rei ue
ritate qd ab oĩbus negat' :ſed nullus unq̃ po
ſuit qn uerbũ diſtingat' contra hitũ:ſicut uox
q̃ ſolũ conſiſtit in ꝓlatione actuali diſtingui
tur cõtra ſcientiã habitualem qua alius uoce
docet:& hoc eſt diſtingui contra hitũ. Item
hoc iſti uolunt qñ dicunt:ꝙ illud ydolũ for
matum non durat diutius q̃ locutio . Certũ
eſt tñ ꝙ hitus manet imobilis ceſſante motu.

¶SECVNDVM clare patet. qa actio ñ eſt terminus actionis ut diffuſe ꝓbat᷑ quīto phiſicoꝝ tex.cõ.x. ſed p eos illud formatū eſt terminus actus itelligēdi & ꝓductū p ipſum igit᷑ & cetera. Item nono methaphiſice.tex.cõ.xvi. philoſophus diſt̄nguit. ex itētione actionē immanentē a tranſeunte: in hoc ꝙ actio imanens non habet aliqd opatū pter opationē ſed ipſa opatio ē finis. Iſta āt ꝓpoſitio nõ eſt uera ꝙ ad opata p modū habitus ſicut cū ex actibus frequētatis generat᷑ habitus ergo uerificat᷑ quo ad actus. igit᷑ uerbū uel illud ydolum non põt eſſe aliqd opatum p modū actus icdi. ¶TERTIO arguo principaliter cõtra cõcluſionem in ſe: & contra modū ponendi. ponit᷑.n. tale ydolum quaſi quoddā ſimulachrum in quo itellectus itelligit pfecte & manifeſtat illud qd intelligit. ſed pp hoc fruſtra eſt ponere tale ydolū formatū differens ab actu intelligēdi: igit᷑ nichil eſt. Probatio minoris: quia illud ponit᷑ fruſtra quo poſito non ponit᷑ effectus & qn̄ poſito quodam alio poſito habet᷑ effectus: ſed poſito tali ydolo nõ habet᷑ pfecta cognitio & clara rei niſi aſſit fantaſma proprium. Poſito autem fantaſmate determinato alicuius rei perfecte illuminato ab intellectu agente: ſtatim habetur cognitio clara manifeſta & pfecta rei. Aliter nõ habetur: qa itelligentem neceſſe eſt fantaſma ſpeculari igit᷑ & cetera. Item ꝑte põit᷑ tale ydolum qd eſt uerbū ꝙ eſt actus manifeſtatiuus obiecti qd intellectus itelligit. igit᷑ ille actus ꝗ eſt p eſſentiā manifeſtatiuus obiecti itelligendi eſt uerbū: hmõi eſt ipſe actus itelligendi igit᷑. Probatio: quia cognitio eſt māifeſtatio. eſt eñ cognitio illud quo ignota fiūt cognita ſiue manifeſta. ergo actus ꝗ p eſſentiā eſt cognitus p eſſentiā eſt obiecti manifeſtatiuus: ſed p eſſentiā actus intelligēdi eſt cognitus igi. ¶PROPTER qd quarta opinio diſcordat ab oībus hiis dicens: ꝙ uerbū eſt qditas ut intellecta qa uerbū interius eſt illud qd primo ipſum uerbū exterius ſignificat p Auguſtinū eñ qntodecio de trinitate capitulo.xxv. Quod foris ſonat ſignū ē uerbi qd intus latet: ſed qditas rei ut intellecta eſt illud qd prius. & cetera. Probat᷑: quia diffinitio ut p uocē expreſſa p ſe & prio īducit in cognitionē qditatis: ſed uerbū eſt diffinitio ſecundū Auguſtinū nono de trinitate capitu.xxiiii. de paruis. Diffinio qd eſt tēperātia & cetera igit᷑ & cetera. ¶CONCORDAT Aureolus di.xxvii.q.i.ar.i. propoſitione prima. Sed di. tertia qõne de ymagine ar.i. ꝓpoſitione prima ꝓbat unā cõcluſionē ꝗ eſt neceſſaria ad illud ꝓpoſitū: & eſt ꝙ in oī intellectione emanat & ꝓcedit res cognita in quodā eſſe obiectiuo ſecūdū eſſe quod habet terminare intuitū intellectus: hoc probat a maiori: qa hoc fit in ſenſu ergo ī itellectu. Probo p expimenta multa. Prima expientia eſt. cū qs portat᷑ in aqua p nauem arbores uident᷑ moueri. ſed iſte motus eſt ī nullo ſubiectiue: ſed in ſolo uiſu in eſſe itentionali apparenti & iudicato. Secunda expientia eſt ī motu ſubito baculi: ubi appet circulus quādo mouet᷑. Tertia eſt qn̄ baculus ponitur in aqua apparet tortus uł fractus. Quarta ē: quādo oculo ſupponit᷑ digitus: una candela apparēt due. Quinta unus color in colo columbe: appēt multi. Sexta ymago ī ſpeculo quādoqꝫ appet infra: quādoqꝫ in ſupſicie. Septima eſt poſtꝗ qs uidit ſolem apparent quedā rotūditates. Octaua poſtꝗ qs uidit rubea uel cancellata illis abeūtibus apparent rubea uel cancellata. In his oībus eſt planū ꝙ ea ꝗ uident᷑ non ſunt in rebus ī eſſe ſubiectiuo. Relinquit᷑ ergo ꝙ ꝓducunt᷑ in uiſu in eſſe itentionali obiectiuo & a maiori incognitiõe intellectiua. Ad hoc ē Aug.xiiii. de trini.ca.yi. Tanta uis eſt cogitatiõis ut mens ſe in cõceptu ſuo ſe ponit quādo ſe cogitat & cetera. Di.xxvii. ꝓpoſitione ſecūda dicit ꝙ obiectū ſit poſitiuum & formatū intra mentem ad quā intuitus cogitātis terminat᷑ illud eſt uerbum. Vnde augu. ubi ſupra uult ꝙ quando mens ſe cogitat tunc ſe geminat qa tunc eſt in ſe cõſpiciens & ante ſe cõſpicua & tūc uult ꝙ ſit uerbum. Sed quādo eſt talis geminatio patet ꝙ mens ꝓducit᷑ in eſſe intellecto: ergo uerbū eſt obiectum ꝓductum & cetera.

¶CONTRA illud arguunt alii ſic. Quiditas ut intellecta eſt eadem in quocūqꝫ itelligente: ſed in multis itelligentibus unā qditatem nõ eſt uerbum idem ergo & ce. Maior ꝓbat᷑. qa quiditas ut intellecta abſtrahit ab hoc & nūc & p cõſequens eſt idem in oībus. Minor ꝓbat᷑ p Anſelmū monologioꝝ.lxii. Si plures hoīes aliquid unum cogitatione dicūt tot uident᷑ eſſe uerba quot ſunt cogitatiões: qa in ſingulorum cogitatio: habet uerbum eius eſt. Item ſi qditas intellecta ē uerbum: igit᷑ mens cum intelligit ſe nõ gignet

uerbum quod huiuſmodi eſt olno cuius eſt ſcientia de qua naſcit. Formata qppe cogitatio ab ea re quã ſcimus: uerbũ eſt quod I corde dicimus. ecce formata cogitatio q̃ hmõi idest ſimilis eſt ſcientie de qua naſcit illud eſt uerbum ſed cogitatio illa eſt actus itellectus elicitus. Loquit enim de cogitatiõe q̃ in mẽte naſcit de memoria & ille eſt actus elicitus illa etiã cõtinens eſt rem cognitã I eſſe cognito. Per illã enim loqmur quod ſcimus & illa eſt ſimilis uel ymago ſcilicet ſcientie de qua naſcit: igit uerbum eſt actus &c. Nunc pbo ꝙ hec tria ptinent p ſe & eſſentialr ad rõnẽ uerbi: ſaltẽ accipiendo large eſſentialr qa aliud p ſe & eſſentialem rõnem uerbi requirit ꝙ cõſiſtat in actuali platione & elici. Dicunt doctores ꝙ uerbum nõ durat niſi durãte locutio ne & ideo q̃ ſequunt locutõem & collocationem: & remanent illis ceſſantibus uocant habitus: & non uerbũ ut ſcientia & ars & cetera. Sed illa quoqꝫ eſſe pciſe cõſiſtit in pferri & elici q̃ exiſtũt in anima ſiut actus intelligendi. ii. ethicoꝝ capi. qnto ergo uerbũ eſt eſſentialr actus intelligendi: ſed actus intelligendi nõ erit uerbũ eſſentialr cõpletiue niſi cõtineat obiectũ in eſſe cognito ſic ꝙ ſit ymago ſcientie de qua gignit ergo hec tria eſſentialr ptinent ad &c. Probo minorem. qa actus intellectus nõ erit eſſentialr & cõpletiue uerbũ niſi ſit declaratiuum memorie de qua naſcitur. ſed nec uerbũ uocare erit uerbũ niſi ſit nota eaꝝ paſſionum q̃ ſunt in anima ſed actus itelligendi nõ eſt declaratiuus memorie niſi p hoc quod cõtinet obiectum in eſſe cognito ſimili mõ mẽorie ſicut nec uox eſt nota paſſionum que &c. niſi per hoc qđ cõtinet illas in eẽ cognoſcibili ſimili mõ eis igit &c. Item ille ſunt cauſe eẽntiales rei large accipiendo eẽntiales cauſe qbus pꝓſitis ponitur effectus cum ſuis ꝓprietatibus & qbus nõ. ſed poſito actu intelligendi cõtinente obiectũ in eẽ cognito ſic ꝙ ſit ymago memorie habetur uerbum cũ illis ꝓprietatibus quas ponit Auguſtinus qa habetur formata cogitatio p quã illud qđ eſt in memoria. eſt apud nos in eſſe ſcito & huiuſmodi omnino cuius eſt ſcientia in memoria & illud eſt uerbum ſcdm Auguſtinũ & Anſelmũ. Non poſito uero actu intelligendi: & cetera: non habetur uerbum: qa nõ habetur formata cogitatio: ut p ſe patet. nec habetur res in eſſe ſcito niſi mediante actu ſciendi & intelligẽdi. nec habetur ymago memorie. quia ſi per poſſibile uel impoſſibile preſcindas ab actu intelligendi quod non continuat obiectum in eſſe cognito non poterit eſſe ymago memorie niſi illud quod eſt in memoria ſplendeat in eo ſubiectiue. ergo &c.

¶ TERTIO oñdo ꝙ iſta tria faciũt uerbum ſic ꝙ ſaluabit ꝙ uerbũ erit unũ eẽntialiter: nõ p accidẽs. & p aggregationẽ niſi ſicut alia qdã pdicamenta reſpectiua. Probo ſic. eſt intelligẽdum de uerbo ſuo modo ex quo põitur actus elicitus & reſpectiuus ſicut de actione q̃ eſt actus reſpectiuus & rlõne. Sed ex hoc ꝙ predicamentum actiõis ex relationis cõtinet actum elicitum: quo ac ſubſtantiam actum tanq̃ fundamentum reſpectus de genere actionis: & mediante ſuo ꝓprio modo fundandi: non dicitur ꝙ predicamentum actionis iſta tria continens ẽ ens & unũ per accidens: ſed per ſe unum predicamentum ergo ex hoc ꝙ uerbum & actus elicitus fundamentaliter & materialiter & mediante eſſe intellecto fundat relationem imaginis in ordine ad memoriã propter cõtinentiam iſtorum trium non erit unum & ens per accñs ſed per ſe niſi ſint in aliis pdicamentis. Quarto dico ꝙ licet predicamẽta iſta reſpectiua poſſunt dici unum eſſentialr ex fundamento & reſpectu large accipiẽdo eſſentialiter non tñ ſtricte loquendo: maxĩe hoc eſt uerum de relatiõe. ꝙ igitur uerbum dicitur eſſentialiter unũ ſtricte accipiendo eſſentialiter. hoc eſt uerum q̃tum ad illud qđ eſt in eo formale ſcilicet quod ẽ ymago memorie ſicut patet non eſt unũ eſſentialr ſtricte loquendo ſed paternitas. Huic itellectui concordat quod probatur di. xxix. ꝙ quodlibet predicamentum habet propria elemẽta eſſentialiter & non per appropriationem ſolum. Quinto dico quod hoc quod dicitur ꝙ uerbum includit reſpectum producti & ſimilitudinis non eſt intelligendũ qđ ſunt duo reſpectus in ſpecie diſtincti. ſcilicet mõ potentie & mõ unius qa tunc uerbũ nõ eſſet per ſe unum quantum ad formale: ſed ſunt unus ſpecie. qa qđ dicitur ꝙ eo uerbũ quo filius: hoc intelligit eo formaliter: ſic ꝙ ſunt unus reſpectus formaliter. Ex hoc enim ꝙ eſt genitus in natura intellectuali dicitur filius: non qualiſcunqꝫ ſed filius uerbum. ſic hic. obiectum productum in eſſe intellecto dicitur productum non qualecunqꝫ ſed pro

ductum quod eſt ymago memorie:ita ꝙ di
cunt unū relationem pſonalē.De hoc.di.ix.
arti.vi.¶PER hac uiā ad omnes alias opi
niones:primā negando & alias in pte conce
do.Prima.n.q̄ eſt Valſinghā q dicit ꝙ uerbū
eſt impſſio paſſiua cāta a memoria in intelle
ctu q non eſt actus appͥhenſiuus : ſed quodā
mō paſſio ꝑuia cāta a memoria qa ut dicunt
nō efficit memoria actū intelligendi :ſed ſo
lum oſtendit ſe intellectui & exprimit ſe in
tellectui mouendo & excipiendo ipm̄ ad ac
tum:& hoc totum eſt negandum: qa iam ē
ꝓbatum ꝙ uerbū eſt cogitatio elicita a mēo
ria p anſelmum & augu. actio aūt elicita ab
intellectu diſtinguit̄ ſecundū eos quaſi de ac
tiuitate intellectus cōtra impſſionem factā
ab obiecto tanq̄ actus apͥhenſiuus cōtra ac
tum q excitat potentiā ad appͥhenſiōem: er
go male.Quod uero hoc ꝓbant p exemplū
de ſigillo ſi eſſet natura intelligibilis :& cau
ſa.Dico:ꝙ his poſitis ꝙ adhuc impſſio facta
a ſigillo ut obiecto in ſeipſo q̄ uocat̄ p poſſ
tum cera intelligibilis nō eſſet uerbū mentis
niſi cera ipſa hrēt appͥhenſiuum actum circa
ſe.qa uero ex hoc inferunt opinionem ſuam
ꝙ uerbum eſt terminus actus dicendi & prin
cipium actus intelligendi falſum eſt . Quod
enim ſupponunt ex deductione ſua ꝙ mo-
tio qua memoria mouet ad intellectū ſit di
cere: & illa impſſio paſſio ab obiecto cāta q̄
ꝓcedit actum appͥhenſiuum ſit eius terminus.
& ulterius ꝙ illa motio paſſio ſic diſponat i
tellectum ut inchoet actum intelligendi ſit
uerbum.hoc totum eſt falſum ut dictum eſt
quare opīnio nō ſtat. ¶QVOD uero di
cit ſecunda opi.q̄ eſt Scoti ꝙ uerbū eſt actus
intelligendi cōcedēdum eſt ſaltem ptialiter
ut ꝓbatum ē. ¶QVOD uero dicit quar
ta opi.q̄ eſt Aureoli ꝙ uerbum ē res ut ꝓdu
cta in eē intellecto cōcedendum eſt ptialiter
ut dictū ē.¶QVOD uero dicit tertia q̄ ē
Heruei & ſeme oñ ꝙ ē aliquod ydolum for
matum ab actu intellectus ue℞ ē quo ad ꝙ
ydolum dicit reſpectu ſimilitudinis uel yma
ginis:nō āt q̄tum ad hoc ꝙ dicit rem abſolu
tā aliā ab actu intelligendi ꝓductā p ipſum.
¶SED tunc reſpōdeo ad argumenta q̄ p
bant ꝙ uerbū non ē actus intelligendi :& ꝙ
nō eſt res ut ꝓducta in eē intellecto: & ꝙ eſt
ydolum q̄ eſt res abſoluta differens abſolute
ab actu itelligendi.Sed primo ex ꝓmiſſis po
teſt declarari unum ꝙ eſt difficile: qualiter ſe

cundum huuc modū ponendi ſaluabit̄ quo
modo in emanatione uerbi dicere diſtingui
tur a uerbo.oportet enī hec diſtigui ſicut ac
tus productiuus & ſicut terminus productus
diſtinguntur.Reſpondeo ꝙ actus intelligē
di ut preciſe acceptus quo ad ſubſtatā actus
eſt uerbum materialiter.unum quod ꝙ autē
ſumptum materialiter uno modo & aliud
formaliter alio modo ſumptum ergo actus
intelligendi ſumptus preciſe & quo ad ſub-
ſtantiam actus poteſt eſſe formaliter idem
ꝙ dicere ipſius intellectus & infallibiliter.
Sic ꝓcedit totus ꝓceſſus Augu.xvi.de trini-
ta.ca.x.uſq; ultra mediū ubi uult ꝙ in nobis
eſt uerbum per hoc ꝙ in nobis eſt quedam
cogitatio in noſtra mēte quam expreſſe uo
cat quidam occultam locutiōem qua mens
loquit̄ ſibi.locutio autem eſt formaliter idē
quod dicere.ergo actus intelligendi ꝑciſe ac
ceptus quo ad ſubſtantiā actus eſt uerbū ma
terialiter ſed eſt ipm̄ dicere formaliter . Per
hoc ad difficultatem eſt dicendū ꝙ nō obſtā
te ꝙ actus intelligēdi materialiter ſumptus
ſit dicere formaliter &.q.actio productiua
uerbi tamen ut actus intelligendi continet
obiectum in eſſe intellecto producto in eſ
ſe ſimilimo memorie ſic habet rōnem ter-
mini itellectū.n.eſt terminus intellectionis :
& ita clare ſaluatur illud difficile quod pre-
dictum ē.Per illud poſſet ſolui illud argumē
tum quod facit ſecunda opinio ad proban
dum ꝙ actus intelligendi non eſt uerbū: qa
uerbum eſt terminus actus intelligendi. Eſt
enim dicendum ꝙ eſt terminus non qa rea
liter differret ab actu intelligendi tanquā
aliqd aliud ab actu ꝓductū per actū: ſed qa
ipſemet actus intelligendi continet obiectū
ꝓductū in eſſe intellecto ſimilimo memo-
rie.Ad aliud qn̄ dr̄ ꝙ cū actus intelligēdi eſt
uerbū:& pr̄ actu intelligendi intelligit.ergo
uerbo intelligit & ita uerbo eſt. Dico ꝙ bn̄
ſequeret̄ ſi idē eſſent formalr̄ ſicut ſunt idē
materialr̄.contrariū cuius eſt dictum:p illud
qd eſt materiale tm̄ in aliquo non dr̄ res eē
ſimplr̄:eſſe enī ē a forma.¶AD argumē
ta in.iiii.op.q̄ ꝓbant ꝙ uerbū nō eſt res itel
lecta.Rn̄deo ad primū qn̄ dr̄ ꝙ res intelle-
cta eſt eadem apud omnes dico ꝙ res intel
lecta ut relucet in actu diuerſo intelligendi
in eſſe intellecto multipliciter ſicut & actus
intelligendi.Ad alia que probant ꝙ nō qa
res intellecta cauſat actum itelligendi & ita

uerbum cauſat ſe. Dico q̄ res intellecta ut ē in memoria & obiectum cauſans actum: ſic non eſt formaliter uerbū ſed cauſaliter aut pricipiatiue ſed obiectū ut relucet in actu intelligendi tanq̄ ꝑductū in eſſe ſimilimo memorie & tanq̄ terminus actus itelligendi ſic eſt formaliter uerbum quare non ſequit̄. Per hoc patet ad argumenta anſel. q̄ procedunt de re intellecta ut habet rōnem memorie: & ut eſt pricipium ſeu obiectū actus intelligendi.

¶ SEQVITVR de .iii. ar. ubi anteq̄ ſoluam argumenta de ydolo dubito. Aug. enī yiii. de trini. ca. yii. e. ubi uidet̄ ponere q̄ per actum intelligendi format̄ in nobis quoddā ydolum ſeu ymago q̄ remanet in nobis ceſſante actu: & q̄ illud ydolum ſit uerbum mētale quo mens ipſi loquitur: ſed tale ydolum ſi ponat̄ q̄ remanet ceſſante actu intelligendi realiter differt ab actu intelligendi & a re intellecta: ut ſolum relucet obiectiue in actu intelligendi. Maior appet. Dicit enim ibidem Auguſtinus q̄ cum aliqn̄ uidi Carthaginem uel Alexandriā: ſi poſtea de ea loq uolo apd meipſum q̄ro ut eloquar & apud meipſum inuenio fantaſiā Carthaginis. quā aliquando uidi & memoraui: & retinui: ut eā apud me inuenirem de ea uerbum: cū eā uellem dicer̄. ipſa enim fantaſia eius in memoria mea uerbum eius eſt. ideſt non ſonus ille triſſillabus cū Carthago nomiat̄. Infra ibidem dicit de Alexādria. Cum etiā a multis audiuiſſem de Alexandria q̄ magna ciuitas eſt finxi ymaginem quā potui: & hoc eſt apud me uerbū. cum eā uolo dicere anteq̄ uoce ꝓferā quinq; ſillabaꝝ. Hic eſt intelligendū q̄ Aug. hoc ſic ymaginat̄ q̄ cum cerno Carthaginem p ſenſum & eodem mō cum p intellectū itelligo hoīem q̄ intellectus ſic ꝓuidet ſibi q̄ ceſſante actu uult retinere aliqd penes ſe: ut in promptu cum uoluerit poſſit q̄ uidit & intellexit aliis exprimere: & qa hoc non p̄t ſine nominibus & dictionibus ideo apud ſe format q̄dam noīa q̄ imponit conceptibus ſuis: uel retinet in memoria noīa impoſita puta talem ciuitatem noīat carthaginem: aut alexādriā: aut retinet q̄ ſic ſunt noīata: & ideo eſt cōcedendum q̄ aug. ponit in nobis quoddā ydolum formatum ab actu itelligendi: quod uocat uerbum fictum animo q̄ eſt habitus noīatus reꝝ intellectaꝝ: quem aliq doctores uocant uerbum ymaginatū: & adducunt pro ſe anſel. mono. c. iii. ubi habet̄ diffuſe de hoc: ſed ut ꝓbabo illud uerbum fictum in mente. qd ſequit̄ actum intelligendi & remanet ceſſante actu non eſt uerbū mentale noſtrū: ſed ipſe actus itelligendi ut p̄cedit tale ydolum fictum quod ē ꝓducitur in eſſe ſimilimn memorie ē uerbum mentale & ymago ergo illud nichil ē cōtra ꝓpoſitum: ꝓbo. minorem. aug. ii. xv. de trini. c. undecimo cū ꝓbauerat q̄ uerbum mentis ē cogitatio diſtinguendo illud uerbū cōtra uerbum qd cogitatōe fingimus i nobis ut ꝓferamus uoce aliis noſtrum cōceptum: ēt illud diſtinguendo cōtra uerbum uocale ꝓlatū extra ait ſic loquēs de uerbo qd ꝓbauit eſſe cogitationem. quiſquis igitur poteſt intelligere uerbum nō ſolum anteq̄ ſonet: uerbum etiam anteq̄ ſonorum emanationes cogitatione uoluantur. Quiſquis inquā hoc intelligere poteſt: pōt uidere per hoc ſpeculum in enigmate aliam illius uerbi ſimilitudinem de quo dictum ē. In principio erat uerbum & uerbum erat apud deum & deus erat uerbum ecce primum. ſ. q̄ actus intelligendi ut diſtinguitur & precedit illud uerbum fictum & ydolum quod eſt ymago ſonorum ſeu habitus quo res nominatur: etiam ut p̄cedit uerbum uocale extra ꝓlatum ē uerbum mentale quod uocat̄ mentis uerbum & cogitationis: etiā eſt ſimilimum memorie a qua ꝓcedit. unde ſequīr continuādo de uerbo mentali. cum loqmur qd ſcimus naſcitur ex memoria. qd eius modi oīno eſt cuius eſt ſcientia & ita cōpleta rō uerbi mētalis habetur illud ydolū formatum. Item infra ca. xii. i fine li. idē dicit. ſ. q̄ uerbum mentale āteq̄ aliquomodo cogitemus aut formemus q̄dꝗ nomia: aut aliqd ydolū ſonoꝝ etiā q̄ ante illud: & ante uocē exteriorem uerbum mentale ꝓducitur i eſſe ſimilimo: & ita uerbum mētale qd ad formale & materiale p̄cedit eſt illud qd eſt uerbum noīatiuum: aut uerbum ſonoꝝ. Vnde poſtq̄ ꝓbauit aīum eſſe theſaurū memorie concludit ſic. ex quo gignitur uerbū uerum quādo qd ſcimus loqmur: ſed uerbū ante omnem ſonum: ante omnem cogitationem & ſequtur. tunc enī uerbum ſimilimū rei ſuoꝝ: de qua gignitur & ymago eius quādo de uiſione ſcientie uiſio cogitationis exoritur qd eſt uerbum &c.

¶ DICES tu incidis in illud qd ſupra i tertia opiniōe reprobaſti. qa concedis actiones imanentes hēre aliqd opatum p̄ter opationem. qa cōcedis

hoc habebit̕ ꝓpoſitū:pbo ꝙ dimiſit.qa in ſecundo mēbro q ē de actione īmanēte qñ dicit tex.cō.xvi.quorū uero nō ē aliqd opatū pter actionē in ipſis excedit actio ut uiſio ī uidēte.hic dimittunt̕ qdā actiōes trāſeuntes.p citharizare nichil ē opatū niſi in cithara:p opationē.Et ſimiliter in uocali cātu nichil ē opatū ī aere niſi actus elicitus ſonationis.Similiter ī pulſatione cāpanage: & multis hmōi:& tñ falſum ē ꝙ ſonatio aut citharizatio ē actus īmanens ī ſonāte ymo ē tranſiēs ī cytharā:& ſic de aliis.ergo.eadē rōne ī alio mēbro qñ loqbat̕ de actione trāſeūte dicens ꝙ qa ī his ē aliqd opatū:ꝙ factio eſt in facto.Fuerūt dimiſſe alique actiones īmanētes:uidelicet qbus generant̕ hītus. ibi.n. actio manet ī agēte & tñ ē ibi aliqd opatū & hoc ē ꝓpoſitū.Ad argumēta in oppoſitū patet per premiſſa.

IN di.iii.tractatū ē de partibus ymaginis an addāt res abſolutas ſup eēntiā.Et ī iſta d.xxviii. reſumit magiſter materiam de ymagine.Quero igit̕ an reſpectus quos dicit ptes ymaginis pñt ꝓbari differre realr̄ ab ipſa eēntia aīe fundante ipſos. & hoc p cōes paſſus phīe.Quod ñ qa nulla rlō differt realr̄ a fundamēto ſuo:igit̕ nec relationes originis.cōſequētia patet. ꝓbat̕ añcedēs qa nulla rlō pōt eē res:niſi īcludit dñiā ſuā ſpecificā:ſed ī rlōne differūt ſpēs per fundamēta ut patet.v.metha.tex.cō.ii.ergo &c. ¶ CONTRA.pdicamēta ſunt ī pmixta ergo.rlō ubiqꝫ differt a fundamēto.hic prīo qa ariſtotiles nō diffuſe & artificialr̄ diſtīxiſſe ſpēs rlōnū.v.metha.tex.cō.xx. Ideo prīo oñdā ꝙ rlō diuidit̕ artificialr̄.ſ.diuiſione bimēbri.Scdo:qa ex illa diuiſiōe uī ꝙ diuidat̕ ſicut genus reale ī ſuas ſpēs reales:q quidā nouiter negāt.iō īqrā an rlō ſit ens reale:extra animā.Tertio dato ꝙ ſic an ſit alīa res a fundamēto.Quarto oñdā ꝙ dubitatōnes fortes q ſunt cōtra hoc: apparenter pñt ſolui:licet illā uiā nō uelī tenere ut patet.q. ſequēte.¶ SEQVITVR de primo. ar. quē pbo ſic.Certū ē ꝙ rlō eſt unū genus de x.ſed quodlibet genus prīo diuidit̕ p dñias oppoſitas:ſed unū prīo uni tm̄ opponit̕. ergo.nō ſunt prime dñe niſi una:& una & ita due Itē eodē ordine reducunt̕ alia ī aliud quo ab ipſo ꝓgrediunt̕:ſed multitudo cuiuſlibet gñis reducit̕ ad primā multitudinem prīa āt multitudo eſt dualitas ī oī igit̕ genere pcedit tota multitudo a duabus differentiis.Item hoc ſpecialiter patet de relatiōe.v. metha.tex.cō.xx.licet enī in.v.diſtīguit modos rlōnū mō potentie ut actiuū ad paſſiuū & mō unius ut ſimile ad ſimile: & equale ad equale:& mō menſure.ut ſcīa ad ſcibile: & mō ſuppōnis ut duplū ad dimidiū:cū oēs iſti diuidunt̕ diuiſione bimēbri.ergo.&c. pbo minorē rlō.n.alia ſcdm numerū: alia ſecūdū potētiā:ſed rlō ſcdm potētiā facit unū mēbrū:& ī illo mēbro qd eſt ſcdm numerū licet cōtinentur tres ultimi modi:tñ ad unū mēbrū reducūtur.ſ.ſcdm numerū uñ añ mediū.ca.dicit phūs.tex.cō.xx.dicunt̕ prīa ſecūdū numerū.&c.& ī fine ibidē dī hoc. igī ad aliqd oīa ſcdm numerū dicunt̕ patet. ergo. ꝙ diuiſio prīa relationis ē bimēbris.Itē eadē rōne ē pſumendū ꝙ prīa diuiſio ē bimēbris ſicut & ſub diuiſiones ſunt bimēbres. patet ī pdicamento ſubſtātie.ibi ſicut ſub diuiſiones ſunt bimēbres ita prīa diuiſio. hoc patet ī linea pdicamētali:ſed in rōne ſub diuiſiones ſunt bimēbres.ergo &c.pbo minorē.phūs diuidit rlōnē modo potētie ī eam q eſt ſcdm potētiā nudā:dicens.qa pōt: & ī eā q eſt ſcdm potētiā ut potētia informatur actione.Dñs & ſcdm actiones potētiarū: & ulterius:potentiā informatā actione aut q īformat̕ actione ī pñti:aut nō in pñti:& ulterius diuidit eā q nō in pñti:aut ſecundū pteritū:ut pī dī ad filiū.qa genuit: aut ſcdm futurū ut futurū ad illud dī quod faciendū ē Hic patet ꝙ rlōne ſemp diuidit̕ diuiſione bimēbri.Totū iſtud reperies ī illo paſſu.tex. cō.xx.actiua uero & paſſiua ſcdm potentiā & actiones potentiarum.&c. Nota tamen ꝙ ille ſubdiuiſiones relationis modo potentie non ſunt ſubdiuiſiones in ſpecies ſed in diuerſos modos eiuſdem ſpeciei. generatiuum enim:& generans:& pater dicunt eādē relationem ſecundum ſpeciem ſolum diuerſam in modos referendi ſed:tunc ē argumentū a maiori. Si enim ſubdiuiſio unius ſpēi relationis in modos diuerſos eiuſdem ſpēi eſt artificialis & bimembris: multo magis diuiſio principalis & prima eſt artificialis & bimembris. Item illud patet in relatione ſecundum numerum: licet enim relacio ſecundum numerum diuidatur in ſpecies non in modos tantū:ut patet cōſideranti tamen ſemper illa ſubdiuiſio eſt bimembris

igiť q̄cunq̀ uía data ſequiť ꝓpoſitū Rela
tiua enī ſcdm numerū alia ſunt mutua:alia
nō:ſed unū dr̄ relatiue ſolū.qa dr̄ ad ipſum
ſicut ē ī rlōne menſure:ulterius diuidit rela
tiua mutua:aut fundanť ſup numerū ſic ꝙ
dicūť ad unū:& illa uocanť relatiua ſuppō
nis.Aut ſup numerū ſic fundanť ꝙ dicanť
nō ad unū:ſed ſcdm unū & illa dicunť rela
tiua eq̄parētie.ulterius diuidit relatiua q̄ di
cunť ad unū.qa dicunť ad unū determina
tū:ſicut hoc ē duplū nō reſpectu cuiuſlibet ī
diuidui aut dicunť ad unū indeterminatū
ſicut aliq̄d dr̄ multiplex īdifferēter p oppo
ſitū ad quodlibet unū & cōtinēs īdifferēter.
dr̄ reſpectu cuiuſlibet cōtēti.cōtiuēs enī pōt
cōtinere tm̄ & āplius hoc āt ē īdeterminatū
poſtea īuadit ad aliud mēbrū illius ſubdiui
ſionis dicēs:relatiua ſcdm numerū q̄ dicun
tur ſcdm unū:aut ſunt relatiua ī ſubſtātia ut
ydemptitas:aut ī accidēte relatiua autē que
ſunt unum in accidente aut ſunt unum in
qualitate:& ſunt ſimilia: aut in quātitate &
ſunt eq̄lia.hoc patet ꝙ ſub diuiſio tota iſta
q̄ ē ſcdm numerū ē bimēbris: has diuiſiōes
accipies poſt mediū capituli.tex.cō.xx.ī illo
paſſu ſcdm numerū igiť & potentiam.&c.
¶SED tūc ē dubiū qn̄ enī relatio diuidiť
poſt diuiſionē ī relationē ſcdm potentiā &
ſecundū numerū:opportet ꝙ aliq̄d iſtoꝝ di
uidētiū ſit primū ſimpliciter Et ꝙ illud ē rlō
ſcdm potētiā ꝓbo.qa prius rei cōpetit ꝙ ſit
ꝓducta aut facta q̄ ꝙ ſit menſurata aut aſſi
milata:uel equata:ſed ī quocunq̀ priori res
ē ꝓducta uel facta ī eodē priori ē relata rlō
ne mō potētie ad ꝓducētē.ergo prima rlō
q̄ cōpetit rei ē rlō ſcdm potētiā:hic tn̄ ē ad
uertēdū:ꝙ rlō ſecundū potētiam dupliciter
pōt cōſiderari:unomodo in cōi & abſolute
& ſic ē uerū ꝙ eſt prima relatio ſimpliciter.
Aliomodo ī ſpeciali.ſ.quo ad aliā ſpēm po
tētie & ſic rlō ſcdm numerū q̄ eſt rlō modo
ſimilitudinis eſt prior relatione mō potētie
qa alia ſpecies potētie ſcilicet potētia natu
ralis uniuoca & potētia artificialis tā creata
q̄ īcreata in deo ſcilicet idealis ī pſe ſui rōne
includunt aſſimilationē ad ſuū effectum:&
hoc ita ꝙ aſſimilatio eſt rō formalis cōſtitu
tiua potētie naturalis uniuoce & potētie ar
tificialis.p hoc enī agens naturale uniuocū:
& agēs artificiale diſtinguunť cōtra agēs eq
uocū.qa ibi ſit ſimile ex ſimili.Illic āt nō ut
determinat phūs.vii.metha.tex.cō.xxviii.

Sed rō conſtitutiua formalis eſt prior cōſtitu
to ſicut prīcipiū principiato igiť aſſimilatio
ē prior potētia naturali uniuoca & artificia
li & ita relatio ſimilitudinis eſt prior relatio
ne potentie in iſto caſu.Ad dubiū qn̄ relatō
ſcdm numerū diuidiť prima diuiſione in re
lationē menſure & relationē equiparantie.
cuiuſmodi eſt ſimilitudo & equalitas q̄ iſta
rū eſt prior.Et dico ꝙ abſolute loquēdo ꝙ
relatio modo menſure non ſecundū ꝙ ē ꝓ
ducta.qa illa relatio eſt ſecundū potētiā:ſed
ſecundū ꝙ eſt ꝓducta ī determinato gradu
eſſendi in reſpectu ad ſuā menſurā: ſed que
libet prius habet ſuū gradū determinatū in
eſſendo q̄ alteri aſſimiletur uel adequeť.er
go.&c.Hic tn̄ intelligendū ꝙ relatio mēſu
re q̄ ſequiť rē ꝓductā ab agēte naturali unī
uoce.ē poſterior rlōne ſimilitudinis: qđ pa
tet:ſicut in aliis ꝓductionibus prius ē res ꝓ
ducta q̄ menſurata:ita in ꝓductione uniuo
ca naturali & artificiali:prius eſt res ꝓducta
q̄ menſurata:ſed in ꝓductione uniuoca na
turali & artificiali eſt relatio ſecūdum potē
tiā & rlōnē:ſcdm potētiā p̄cedit rlō ſimilitu
dinis ī ꝓductione uniuoca:ut p̄miſſum eſt
igiť ī ꝓductiōe oī uniuoca ſcilicet naturalī
artificiali:& in creatione relatio ſimilitudi
nis p̄cedit relationē mēſure.¶SEQVI
TVR de ſecundo articulo ubi aureolus.dī
xxx.q.i.ar.ii.tenet ꝙ rlōne accepta ꝓ hītudi
ne nō hēt eē circūſcripto oī ope intellectus
& ſenſus:ymo illud qđ eſt in rebus de rlōne
ſunt fundamenta & termini.hītudo uero ī
ter illa ē ſolū obiectiue in aīa cogitatiua.q.
ii.ar.i.declarat ſe ſic ñ dr̄ relatio realis eo ꝙ
ē ī actu in re:ſed eo ꝙ eſt ī re ſcdm potentiā
ꝓpinquā ita ꝙ cogiť intellectus illā reduce
re in actū nō extrinſeco:ſed ex intimis fun
damenti:ſicut ex oppoſito relatiuo dextri ī
colūna eſt rōnis eo ꝙ nichil in colūna poni
tur ꝙ cognoſcit ad cōcipiēdū relationē dex
traneitatis circa ipſum.Dicunť.ergo reales
qa ſunt ꝓpinqſſime rei ī tm̄ ꝙ ītellectus ne
ceſſitať a re ad cōcipiēdū eas.q.ī re eſſent re
perte:ſicut p oppoſitū rlōnes rōnis dicuntur
eo ꝙ intellectus nō neceſſitatur a re ad eas
concipiendum:ymo eas fabricat per ſe.Et
ꝓbat ꝙ non ſunt in re.Primo de relatione
ydēptitatis:quā pono realem di.xxxi.arti.i.
ſic arguit:ad quod ſequitur infinitas in ac
tu non eſt ponendū:ſed ſi habitudo ſeu re
latio ydemptitatis que eſt ſortis & pla.ſit in

rebus hoc ſequit̃ ꝓbo quia:ſi ſortes & plato
q ſunt eiuſdē ſpēi hn̄t duas rlōnes ſcdm nu
merū differentes q̄ ſunt due ydemptitates
ergo.ille due ydēptitates ſeu rlōnes cū ſint
eiuſdē ſpēi habent alias & ſic i īfinitū & pla
nū eſt ꝙ oēs ille erūt i actu.qa fundamēta &
termini ponunt̃ in actu ſcilicet ſortes & pla
to.ēt alie rlōnes cōſequētes ponunt̃ actu ſun
dare & fundari.igit̃.patet minor & ut dicūt
& patet ꝙ p idē ꝓbari pōt ꝙ relatio ſimili-
tudinis & equalitatis nō ſunt in re: Preterea
de rlōne equalitatis & ſimilitudinis arguit
ſic.deus pōt cōſeruare albedines duas ſine ſi
militudie cōſequēte & ſic duas q̄titates ſine
equalitate.qa deus pt̄ īfluere i prius nō īfluē
do poſterius maxie qn̄ prius non depēdet a
poſteriori ut hic Sed hoc poſito adhuc intel
lectus poſſet cōcipere illas ſimiles & equales
ſine omni opatione ad illa extrema:habēt.
n.fundamēta circa q̄ pōt intellectus formaī
cōceptum ſimilitudinis:p oppoſitū ad dex-
trū & ſiniſtrum i aīali.Arguit̃.ille uocant̃ rea
les rationes q̄ ex natura rei cōcipi poſſunt ſi
ne cōparatiōe ad alia ut patet p oppoſitū ꝙ
dextrū & ſiniſtrū ſunt rōnis.qa nō poſſunt
cōcipi niſi in ordine ad dextrū & ſiniſtrū in
aīali.ēt rlō ydemptitatis euiſdē ad ſe ideo ē
rōnis.qa extrema ibi non diſtingunt̃ niſi in
reſpectu ad enūciationem p quā intellectus
enunciat ꝑdicamētaliter de ſubiecto:niſi iſta
diſtinguant̃:ſed ꝑciſa ſimilitudine quā uo-
cas rlōnem realē hoc cōcludit auic.ergo &c.
Iſtā rōnem aliter:& fortius formo quā ipſe.
Tertio probat ꝙ rlōnes mō numeri ſunt ab
aīa.qa aliter ſequit̃ infinitū in actu & eſt im
poſſibile licet nō in aīa ſcdm auic.v.metha.
ꝓbatio aſſumpti.Dato.n.aliquo duplo ibi ē
rlō dupli ad dimidiū:& ibi ē rlō tripli ad ter
tiam ptem.& quadrupli ad quartā ptem:&
ſic in īfinitū.Quarto hoc ſingularimō ſimul
ꝓbat a priori ut dicit.ydemptitas enī: ſimili
tudo:equalitatis rlōnes mō numeri:nō ſunt
aliud q̄ quedā unitates q̄ unitas nichil ē niſi
quedam indiuiſio & indiſtinctio . ſed huiuſ
modi unitas:indiuiſio & īdiſtinctio nō poſ
ſunt fundari in aliqua re cōi a natura.qa ta-
lis nō ē:nec in duabus rebus indiuidualibus
qa ſic una res eſſet in duobus ſubiectis. igit̃
in intellectu.& ideo dicit ꝙ illa rlō q̄ ē uni-
tas & indiſtinctio fundat̃ ſup apprehenſiōe
amboꝝ:ſic ꝙ illa diſtinctio potius nō ſit me
ra negatio.ſed includit iudiciū oppoſitū. Et
tunc ultra deducit ꝙ illud iudiciū ut ē indi-
ſtinctū inter duas albedines dr̃ ſimilitudo:ut
uero diſtīctū dr̃ diſſimilitudo:cū igit̃ illud iu
dicium non ſit res uel natura cōis: ſed ſit ali
quid mixtum ex poſitiuo obiectiuo & in di
ſtinctione que ē pura relatio.patet ꝙ ille re
lationes non ſunt in re.hoc probat propoſi
tum de relatione paternitatis:& filiationis.
hec enim fundant̃ mediante actu qui tran-
ſiit:ſed actus qui tranſiit nichil fundat in re.
quia non ē.igit̃ fit per intellectum. Item de
paternitate ſpecialiter hoc patet.a quo.n.
produceretur paternitas in patre non a ſe
patre.quia ſequitur abſurdum in actiōe trā
ſeunte aliquid agi in ſe nec a filio:quia fili-
us recipit.non imprimit in patrem non ab
actione profluente a patre.quia illa actio re
cipitur in paſſo:& ſic quicqd derelinquit̃ ē
in filio non in patre.Sexto ꝓbat ꝓpoſitum
de relatione ſeruitutis & dominii qa rela-
tio que conſiſtit in actu uoluntatis ſequitur
intellectum & nō neceſſario rem hec ſunt
hmōi.qa frequenter ſequuntur obligatio-
nem uolūtariā ſolū.ergo ſeptio ꝓbat hoc in
relatione ſcientie & ſcibilis:impoſſibile ē rē
realiter dependere a nō re.quia dependeret
a nichilo:ſed hoc ſequeretur.quia ſcientia ē
deſtructo ſcibili:& uiſio ſine exiſtente uiſi-
bili ut patet per experimenta que iſte ponit
& henri.ſupra di.lxxyii.arti.i.i fine.igit̃.hoc
ꝓbat generaliter de omni re.illud non ē res
extra intellectum quod fit ſine oī agēte rea
li excluſo intellecto:ſed albo exn̄te in oriē
te ſi fiat aliud albū in occidente intelligitur
ſimilitudo per intellectum & non fit per ali
ud relatiue agens circa ipſum.p philoſophū
quinto phiſicoꝝ.tex.cō.x.ymo aduenit al-
tero mutāte ſolum.igitur &c. ſed tenendo
cum phō qui ponit.iiii.genera rerum.yi.&
xii.metha.text.cōmēti.iii.y &.yi . Oſtendo
primo ꝙ cōcedit quod uult negare cōcedit.
n.ꝙ dicunt̃ reales eo ꝙ ſunt i re ſcdm potē
tiam ꝓpinquam actui ad cogendum & ad
mouendum intellectum ut intelligat eas :
ſed hoc eſt eſſe in re in actu:quod negant igī
&c.ꝓbatio minoris.hic enim nō loquimur
de eſſe in re in actu ſecundo:ſed actu primo
ſicut albedo in corpore:ſed eo ꝙ relatio po
nitur in re ut dicunt ſecundum potentiam
propinquam actui & tali qui eſt mouere &
cogere intellectum ad ſui conceptum eo eſt
in re ſecundum actum primnm qui eſt eſſe

qa agere nõ conuenit niſi p formam ut ẽ in
actu.igitur.Hec eſt determinatio ariſtotilis.
ii.de aĩa tex.cõ.vi.ubi diffinit aĩam eſſe actũ
primũ corporis .qa illa habita ſcdm actũ pri
mũ habens eam eſt in potẽtia ad opationes
ſecundas & exponit ſe ꝙ p hoc ꝙ eſt ĩ potẽ
tia ſic nõ intelligit ꝙ eſt abiciens actũ.igitur
ſic in ꝓpoſito . ¶ CONFIRMATVR
phũs in eodẽ ſcdo uolens demõſtrare aĩam
eſſe formã corporis ut dicit:arguit ſic.tex.cõ.
xxiiii.quo uiuimus mouemur ſenſimus ĩtel
ligimus:primũ ẽ actus noſter & iſta demon
ſtratio nõ ualeret niſi p hoc ꝙ oẽ qd ẽ pñci
piũ opandi ẽ actus opãtis & actu ĩ eo:igĩ cũ
rlõ in re ut dicis mouet & cogit ĩtellectũ ad
ĩtelligẽdũ erit ĩ re ĩ actu. Itẽ.ii. de aĩa tex.cõ.
lv.ex intẽtiõe diſtinguẽs potentiã ꝓpinquã
actui cõtra potẽtiã eẽntialem uult ꝙ habẽs
eã eſt ĩ actu pꝰo.ſed ẽ ĩ potentia ꝙ põt opa
ri cũ uoluerit ponit exemplũ de habẽte ſciẽ
tiam:ſed in ꝓpoſito dicis ꝙ relatio eſt in re
ſcdm potẽtiã ꝓpinquã actui Scdo oſtẽdo ꝙ
dicit piculoſe qa qd nõ eſt res alicuius gene
ris nõ ẽ res in deo ſed p te rlõ nõ ẽ res alicu
ius generis.ymo ẽ ens in apprehenſiõe igiẽ
ꝓbatẽ maior ĩductiue:nõ enĩ reperies ſubſtã
tiã:nec ſapiẽtiã:nec magnitudinẽ:nec actio
nem:nec paſſionẽ:ꝙ ĩ deo ſunt res niſi pari
ter reperieris ꝙ ĩ creaturis iſta ſunt res alicu
ius generis.Preterea dato ꝙ rlõ non ſit res ĩ
creaturis.pereunt oẽs argumẽtationes Aug.
li.de trini.& aliorũ.ꝓbo. oẽs arguũt trinita
tẽ ex creaturis ut patet ĩ pꝰo de trinitate ca.
pꝰo ubi arguit pluralitatẽ pſonaꝝ.qa nulla
res ſeipſam gñrat ut ſic:& tũc arguit ultra ac
cipiẽdo ab hiis generationẽ fore ĩ deo : ſed
iſta deductio nulla eẽt arguendo de gene
ratiõe q̃ dicit rlõnem rõnis ꝙ in diuinis eẽt
realis.igiẽ.Item.vii.de trinitate p totũ ꝓbat
diſtinctionẽ pſonarũ.qa pr̃ nõ dr̃ ad ſe ſed
ad aliud:ſed nulla argumẽtatio eſt de crea
turis:arguere realem diſtinctionẽ p eſſe ad
aliud:ſi eẽ aliud in creaturis ẽ ſolũ ĩ aĩa.nõ
n.ſequiẽ ĩ creaturis rlõ diſtinguit aliqua ſecũ
dum eẽ ĩ aĩa igiẽ ĩ deo ſcdm rẽ igiẽ &c.Ter
tio arguiẽ cõtra cõcluſiõem ſi eẽ ĩ potentia
ĩ re:potẽtia dico excludente eẽ ĩ actu facit ꝙ
rlõ ſit realis.qa ĩtellectus ex natura rei cogi
tur.&c.& ex natura rei menſura ẽ ĩ potentia
ut cogatẽ ĩtellectus ad intelligendũ menſurã
ĩ ordine ad menſuratũ.igiẽ menſure ad mẽ
ſuratũ eſt rlõ realis.qa eſt cõtra.v.met. ca.de

ad aliqd.tex.cõ.xx.ꝓbo minorẽ menſura dr̃
ad mẽſurã qa mẽſuratũ dr̃ ad ipm ſcdm pri
mũ ibi.tex.cõ.xx.Tunc arguo mẽſura dr̃ ad
menſuratũ ſaltẽ ĩ potẽtia ea neceſſitate qua
menſura actu dr̃ ad ipſum:ſed menſuratũ dr̃
ad ipm neceſſitate accepta ex natura rei co
gente ĩtellectũ igĩ Itẽ qñ ĩtellectus cogiẽ ad
ĩtelligendũ dñm in habitudine ad ſeruum
aut in potẽtia cohercitiua(p quã dr̃ dñs)ꝓceſ
ſit ex natura rei & in actu pꝰo talis habitu
do aut nõ.ſi ſic & habitudo ſcdm quã alia
ſic ſe habent ꝙ ex natura rei eoꝝ eſſe eſt ad
aliud ſe habere actu ſic rlõ realis ſcdm ariſto
tilem in ꝑdicamentis diſtinguentẽ relatiua
realia a relatiuis ſcdm dici.igiẽ.habeẽ ꝓpo
ſitum Si non igiẽ quantũ eſt ex parte rei põt
intellectus intelligere actu potentiã coher
cendi ad ſe.quia modus intelligendi ſequiẽ
uel ſaltem poteſt ſequi modũ eſſendi in re
& ita non cogitur intellectus.Item illa rela
tio non dependet ab intellectu que intrinſe
cus aduenit rei nullo intellectu intelligen
te:ſed nullo intellectu intelligente rex eſt
actu rex eorum qui ſunt in regno : & nullo
intelligente calor eſt calefactiuus :& nullo
intellectu intelligente omnis forma natu
ralis nata eſt agere operationem naturalem
ſuam:ita ꝙ iſti reſpectus dicuntur reſpectus
intrinſecus aduenientes . quia poſito calo
re & calefactibili & forma naturali actiui reſ
pectu proprii paſſiui neceſſe eſt hoc agere il
lud uero pati.igitur.&c.Item intellectus co
gitur intelligere materiam in habitudine
ad formam maxime quando eſt in potentia
propinqua ad formam & tamen non eſt re
latio inter hec.ꝓbatio maioris quando unũ
non poteſt conſiderari ſine alio & precedit
cõſideratione phiſica & reali ibi cogimur in
telligere unum in habitudine ad aliud : ſed
ſic ꝓbat philoſophus ſecundo.phi.tex.cõ:ꝙ
phiſicus cõſiderans materiam debet cõſide
rare formam & per hoc quia ſunt relatiua ꝓ
bo minorem.habitudo.n.inter illa que non
eſt oppoſitio extremoꝝ ſed cõpoſitio nõ ẽ
realis.patet.v.metha.tex.cõ.xx.ſcientia non
dr̃ ad ſcientem cũ quo componit ſed ad ſci
bile quod eſt oppoſitũ correlatiuũ ꝓbatio
nem huius minoris quere li.i.di.ii.arti.iiii.
ubi probatur ꝙ in multis relationibus co
gitur intellectus:nec ſunt reales ut patet de
repreſentatiuo ad repreſentatum &c . Item
relatio habet propria elementa intrinſeca

igitur eius eſſentia non dependet ab extrin
ſecō ſed ab aīa .pbatur aūs li.i.di.xxviii.q.ii.
arti.iiii.cōſequētia patet de ſe Quarto dubi
to cōtra mea dicta q̄ ſpono phō . qa contra
hoc uī pceſſus phi.vi.metha.tex.cō. viii.ca .
ultimo.ibi enī ex intētione diſtīguit ens in
aīa cōtra.x.p̄dicamēta & di.x.p̄dicamētis di
cit ꝙ entia q̄ ſunt ī rei ueritate:aut ſunt qua
le:aut quātū:aut ſi qd aliud copulat aut diui
dit mēs.Ex quo textu patet ꝙ pōit alia p̄di-
camenta q̄ hn̄t eſſe copulatū:& q̄dā ponit q̄
cogitatio diuidit.ſed ſi aliqd p̄dicamētū eſt
qd ſic ſit res:qd tn̄ eſſe eius depēdet a cogita
tōne illud maxīe uī de rōne ꝙ minimū hēt
de entitate.igiť uī uelle ꝙ rlō ſic eſt res ꝙ eē
eius depēdet ab aīa.Cōfirmať p cōmentato
rē ibidē enī cōmentator expōit & cogitatio
diuidit dupliciter.prīo dicit ꝙ forte ītēdit p
hoc illud qd ē p̄ter p̄dicamēta ſubſtātie.ſecū
do dicit p hoc ītēdit forte.forte p̄dicamenta
q̄ cōiter hn̄t cōparationē.iſta enim ut dicit eſti
manť ꝙ nō eſſent niſi aīa eſſet.tunc arguo :
cōmentator uidēs primā expōnē falſam. qa
cogitatio nichil facit ad q̄titatē:& qualitatē:
corrigit eā expouēdo hoc de p̄dicamētis re
ſpectiuis & nō reprobat illud:ſed magis con
firmat p eſtimationē aliorū.ergo. uī ſentire
ꝙ rlō ſic eſt res ꝙ quodāmodo depēdet ab
aīa:ſed iſtud nichil eſt.qa phūs & cōmenta-
tor hoc reprobant ſtatī pbāt enī īmediate ꝙ
duo entia relīquēda ſunt a cōſideratiōe me
thaphiſici ſcilicet entia p accidens.qa ſunt ī
finita.& entia q̄ ſunt ī aīa.qa ſolū ſunt men
tes paſſio:& nō extra oñdut aliā entis natu-
rā ecōtra dicit ꝙ pſcrutāda ſunt principia &
cauſe entis inq̄tū ens.qa illud ens dicit quid
de illis de qbus dī multipliciter.reprobat igi
tur phūs eſtimationē illoꝝ q dixerūt ꝙ rlō
depēdet ab aīa.Et cōfirmať .qa ſi iſta habitu
do ſit ī aīa ſolū & nō ex natura rei formalr :
ſed ſit ſolū fundamētalr tūc ſequiť ꝙ p̄dica-
mentū rlōnis non ſit reale p̄dicamentū ſicut
uult ariſtotiles pbō cōſequētie. qa p̄dicamē
tū rlōnis nō eſt unū de.x.formalr diſtinctum
ab aliis p illud qd eſt fundamentaliter ſolū
excluſa ſua hītudīe :ymo formalr diſtinguiť
p ſuā hītudīnē.ſi igiť ſua hītudo dependet
ab aīa & nō eſt in re extra ſequiť ꝙ nō erit p̄
dicamentū reale Itē rlō quā facit aīa eſt rela
tio rōnis.ergo oīs rlō erit rōnis ſcdm iſtā uiā.
Aūs pbať.di.xix.q.ii.articulo.iiii.ubi agitur
de tertiomō accipiendi ueritatē. Ad argumē
tū ariſtotilis & cōmētatoris de ſexto metha.
qn̄ dicūt ꝙ mens diuidit aliqd p̄dicamentū.
patet ꝙ hoc dicunt recipiēdo eſtimationem
aliorū quā ſtatī reprobant. Teneo igiť cū ari
ſtotile.vi.tex.cō.viii.metha.&.xii.te. cō.xix.
ubi ex intentione diſputat hāc q̄ſtionē & cū
auic.ix.n.metha.c.de ad aliqd circa mediū
ubi mouet q̄ſtionē an rlō habet eſſe ī ſingu
laribus uel nō eſt aliqd niſi ꝙ formať in ītel
lectu & dicit ꝙ fuerunt aliq q dixerunt ꝙ n̄
eſt rlōnū certitudo niſi in aīa cū intelligant
res pbauerūt hoc.qa ſi eſſet rlō in rebus eēt
pceſſus īfinitū.Aūs p ſe falſum.pbō cōſequē
tie.qa ſi hoc.tūc oporteret p̄nitatē eſſe rē li
gatā cū p̄re & filiationē cū filio:ſicut cū fun-
damēto & p̄ter hāc ligationē qua ligetur p̄r
cū filio ſicut cū correlatiuo :& tunc cū illa li-
gatio non poterit p ſe ſtare oportet ꝙ ligeť
cū aliquo fundamento:& iteꝝ alia ligatiōe
cū correlatiuo oppoſitu & ſic infinitū. Auic.
īfra ſoluit ꝙ p̄nitas īquātū ē p̄nitas eſt rela-
tiua p ſe.i.p ſe dicit hītudinē & ī hoc ꝙ ē re
latiua p ſe nō eget alia rōe qua referať & iō
nō eſt pceſſus īfinitū.Alii dixerūt cōtrarium
ut dicit pbauerunt hoc ſic.nos ſcimus ꝙ hec
res in eſſe ē p̄r illius:& ille filius illius ſiue in
telligať ſiue non:& ſcimus ꝙ planta accipit
nutrimētū:ſic qd ibi eſt agēs & patiens:& ſci
mus ꝙ celum ē ſup terrā & terra eſt inferius
eo:ſiue hec intelligatur ſiue nō:ſed iſtud qd
aſſignamus ē ſimile in aliis relatiuis.ergo.re
latio eſt in rebus ſiue apprehendatur ſiue n̄
Auic.uero.qa uidit illud cogere uerſus finē
capi.dat diſtinctionem dicens quod duplex
eſt relatio una ſecundum dici & de illa dicit
ꝙ uerū eſt ꝙ non eſt niſi ī intellectu: & ſunt
uerba ſua.dici enim ſecundum reſpectū non
conuenit niſi ut in intellectu & addit: illud.
ergo eſt relatio ut intelligibilis.Alia eſt rela
tio adinuenta & de illa dicit ꝙ eſt in intelle
ctu non inquantum eſt relatio:ſed inq̄tū ha
bet iudicari in reſpectu ad aliud.iudiciū enī
eſt in intellectu.hec ille & concordat cū ari
ſtotile in p̄ntis in iſto dicto uide ibi.¶Tunc
arguo relatio ad inuenta ut diſtincta a rela-
tione intelligibili & ſecūdum dici ē rlō rea
lis:hoc habetur li.p̄ntoꝝ.ſed illa non eſt in
intellectu inq̄tū rlō ſed ſolū ut cadit ſub iu-
dicio intellectus ſcdm auicē.ergo rlō realis ī
q̄tū relatio nō eſt in intellectu:ſed ſolum ut
cadit ſub iudicio intellectus & hoc nihil ad
ppoſitum.qa iſtomodo omne predicamētū

Digitized by Google

ē ĩ itellectu.qđ ſubdit auic.ibi de rlõne prioris & poſterioris ꝙ ē ĩ ſolo intellectus.uide ſolutionē.d.xxvi.ar.ii uerſus finē: ubi dr ꝙ loquit̃ de prioritate & poſterioritate a cõſilio:nõ a natura. ¶ AD argumēta. Ad primũ ꝙ eēt ꝓceſſus in infinitũ:nego.Q ñ ꝓbat̃ ꝙ ille due rlõnes quibus ſortes & plato ſunt idē iter ſe.cũ ēt ille ſint eiuſdē ſpēi hēbũt alias duas rlõnes ydēptitatis & ſic ĩ ĩfinitũ.Dico ꝙ ille due rlõnes ydēptitatis ſeipſis ſiue ſuis ipſis cõformitatibus ſunt eedē iter ſe ſicut ſortes & plato ſunt idē inter ſe ſcđm ſpēm & ſcđm genus ĩ generĩ ſbē ſuis ipſis entitatibus abſolutis q̄ adinuicē ſunt cõformes ſbãliter. Vñ ꝓ regula debet haberi ꝙ ĩdiuidua cuiuſlibet generis ſunt eadē iter ſe ſuis ipſis entitatibus qbus ſunt cõformes adinuicē & nõ p aliquã aliã rē cõmunē . hoc ꝓbat̃ tertio li.di.ix.hec ē rñſio auice .ut habet̃ ſupra. Ad ſcđm cõcedat̃ qđ deus tenere poſſet duas albedines ſine ſimilitudīe cõſequēte. Et qñ addit̃ ꝙ itellectus poſſet adhuc itelligere illas foĩ ſimiles ſine oĩ.&c.Dico ꝙ hoc eſſet ſolũ uerꝫ fundamētaliter ſed nõ formaliter.ymo ſi itelligeret illas ſimiles formalr̃ ĩtelligeret falſum.qa.ix.met.tex.cõ.xi.dr̃ qđ dñs ſortē eē album uerum dicit.qa ſortes albus eſt:ſic in propoſito opportebit ſi ſermo uerus erit:ſed in propoſito diſputamus de relatione formaliter accepta quare non ualet. Ad tertium quando dicitur ꝙ in numeris eſſet proceſſus in infinitum. &c. Dico ꝙ hoc eēt uerꝫ ſolũ ĩ potētia ſcđm phm̃.iii.phiſicorũ.tex.cõ.lxviii. nec hēt hoc p ĩpoſſibili ĩ apponēte ut hic arguit̃ ꝓcedēdo de duplo ad triplũ. Ad quartũ qñ dr̃ ꝙ rlões mõ unius ſunt ĩ diuiſiones & ĩdiſtictiões falſum ē ut ꝓbatur di.iii.ar.ii.Etiã hoc cõceſſo:nõ ualet qa nõ ſequit̃ ꝙ eadē res ſit ĩ duobus ſubiectis.qa ſicut qñ dr̃ pr̃ dr̃ ad filiũ:alia ē rlõ in pr̃e:alia ĩ filio ita cũ ſortes ē ſimilis platoni alia ē ſimilitudo hinc ĩde: & alia unitas: & alia indiſtinctio.Ad qntũ qñ ꝓbat̃ de pr̃nitate & filiatiõe ꝙ ille nõ ſunt ĩ re fundamētaliter.qa actus ſup quo fundant̃ tr̃ãſit dico ꝙ nõ fundat̃ ſup actũ nec ſup eſſe potētiale ipſius:ſed ſup eē hītuale qđ manet.hoc diffuſe ꝓbat̃ di.xxvi.q.ii.ar. Ad argumētũ de pr̃nitate a quo ꝓducit̃:dico ꝙ a pr̃e p accñs & qñ dicit̃.ergo pater agit ĩ ſe Dico ꝙ nec ĩ actione ĩmanēte ꝓducunt̃ rlõnes q̄ ſequit̃ actionē:qua agens agit ĩ ſe:nec ĩ tranſeunte qua agit ĩ aliud ut pr̃ dr̃ qa genuit filiũ qnto metha.tex.cõ.xx.ſed utrobiqꝫ qa actio eſt ab agente: Ad ſextũ de rlõne domini & ſerui quorũ eſſe depēdet a uolũtate:nõ mouet argumentũ ꝑiſo qa poſſet dici qđ dominiũ quoddã eſt naturale ſicut dicit philoſophus ꝙ quidã uigēt itellectu:& debiles corpore q dã ecõtra & dicit ꝙ q uigēt itellectu naturaliter ſunt dñi alioꝝ.aliud ē dñiũ uoluntariũ de quo arguit̃.licet ergo ꝓbaret̃ ꝙ dñiũ nõ diceret rlõnē realē ex natura rei nõ ꝓbat̃ qn dñiũ naturale dicat.&c.& ita nõ ꝓbat̃ quin oĩs rlõ q̄ itrĩſecus inaſcit̃ ex natura rei ſit rlõ realis ſiue oĩ ope ĩ itellectu & uolũtatis : Secũdo poſſet dici ꝙ ĩ diuino qđ ē p electionē duo cõcurrũt unũ qđ ē ĩ natura rei.ſ.ꝙ talis electus habet potētiã cohercitiuam reſpectu ſubditoꝝ:unñ ſi aliqs eligeret̃ q nõ haberet talē potētiã nõ eſſet dominus niſi methaphorice ſicut ſi aliqui eligerēt ſtatuã ꝓ dño. Aliud qđ ē mere ĩ libertate uolũtatis ita qđ uolũtas cõcurrit ſicut cã applicãs ſolũ potētiã cohercitiuã reſpectu taliũ ſubditoꝝ q prĩo ñ fuit applicata:licet ergo.cõcederet̃ qđ dñiũ nõ eſſet rlõ realis ut ptinet ad cãm applicantē q̄ ē uolũtas:ē tñ rlõ realis ex natura rei ut ptinet ad potētiã cohercitiuã q̄ ē cã exequēs ſeu prĩcipalis. Tertio ēt poſſet dici ꝙ cũ uolũtas ſit q̄dã res ĩ natura & ēt actus uolũtatis. ꝙ apud multos nõ eēt ĩcõueniēs & rlõ dñii ſicut ē realis ut ptinet ad potētiã cohercitiuã ita ſit realis ut ptinet ad uolũtatē applicatiuã.Et poſſet ꝓbari.qa eadē rõne poſſũt rlõnes reales fũdari iter uolũtatē & ſuũ actũ ſicut iter itellectũ & eius actũ:ſed phũs quiſto met.nõ plus negaret qn itellectus(ſiue eſſet potētia actiua ſiue paſſiua)dicat rlõnē realē ad actũ ſuũ q̄ color ad colorē ꝓductũ. Vñ dicit.c.de ad aliqd ꝙ relatiua ſcđm potētiã ut calefactiuũ ad calefactibile & omē actiuũ ad paſſiuũ.Et idē diceret de actu. Actus.n.itellectus cũ ſit finis & terminus ſic ipm ꝓductũ. ix.me.tex.cõ.xvi.& ꝓductũ dr̃ relatiue realr̃ ad ꝓducētē ſequit̃ qđ ē rlõ realis.actus ēt intelligēdi ut uult phũs.v.me.tex.cõ.xx.ē mēſuratũ reſpectu ſui ſcibilis & ibidē uult ꝙ tale mēſuratũ qđ ē ſcire uel ſciētia realr̃ refert̃ ad ſcibile. Ad.vii.uerũ ē ꝙ ĩpoſſibile ē depēdere a nõ re q̄ ē nõ res q̄ ē ĩpoſſibilis eē põt tñ depēdere a nõ re q̄ ē poſſibilis de hoc di.xxvi.arti.vi.Ad.viii.ꝙ ſimilitudo ꝓducebatur in ꝑexiſtente albo quãdo ipſum produ-

cebat̃ ẽt & ſiltudo licet ſiltudo ꝑ tunc non extrĩſece determiata.di.xx.arti.y. ¶ EST alius qui reputat ſe hoc efficaciter demõſtra re ſic.ſi relatio eſſet alia res a fundamẽto.igi tur.tot res generant̃ unico actu quot rlões ſed qñ moueo digitũ acquirunt̃ infinite rlõ nes qa acquirunt̃ infinite diſtãtie ad ĩfinitas partes mundi ſcdm approximationẽ & re ceſſum digiti mei ad infinitas ptes mundi. & ſic apparẽs inopinabile ſequit̃ ꝙ ad mo tum digiti unius ipleret̃ mũdus infinitis re bus.Hoc dico pmo ſi ſtes ĩ eo ꝙ uidet̃ facere difficultatẽ.uidelicet accipiãt̃ ille rlões q̃ ac qrũt̃ ĩ digito meo mõ nouit̃ moto ꝙ ipe ñ ſunt ĩfinite:qd patet:qa approximatiões & diſtãtie quas acqrit digitus meus ĩ motu ſuo ad diuerſas ptes nõ ſunt plures niſi quot ſũt ptes ĩ motu digiti mei.qualibet.n.pte mo tus acqro unã ſolã diſtãtiã ĩ digito meo:ſed ille ptes motus ſunt finite ſicut totus motus digiti.igit̃.& rlões cõſequẽtes ſunt finite. Scdo dico ꝙ ſi olo uis qd ille rlões ſunt ĩfi nite.ſequit̃ cõtra te maius icõueniẽs ſcilicet ꝙ ĩ motu digiti ſunt accidẽtia groſiora q̃ rlõ infinita. Qd patet.tot ſunt ibi ptes motus quot ſunt ibi diſtãtie noue acquiſite.qa nul la diſtãtia noua põt acquiri niſi ꝑ aliã ptem motus:ſi igi cõcedis ibi nouas rlões ĩfinitas cõcedis ibi ĩfinitas ptes motus: ſed ptes mo tus ſunt groſſiora accidẽtia cũ ſint de gene actiõis & paſſiõis q̃ rlões cũ rlões minimũ hẽant de entitate:igi.&c.Tertio ꝙ iſta opi nio nõ ſit uera patet.maxie qa deſſenſiones eius ſunt ĩfinite.qa ſi dicat̃ ꝙ digitus meus ꝑ unũ ptem motus acqrit ĩfinitas diſtãtias:a pte ſui.qa ꝑ hoc adqrit nouũ locũ ſurgũt in eo noue diſtãtie ad oẽs partes mũdi. & iſte ſunt ĩfinite. ¶ RESPONDET ꝙ hoc nõ ẽ uerũ ſcdm qd doctores cõiter ponũt: ymo unũ ſolũ ubi & una ſola diſtãtia acqrit̃ ĩ ip ſo digito:ſed ſolũ termini oppoſiti q ꝓceſſe runt ad quos terminat̃ ſola illa noua rlõ.ſ. oẽs ptes mũdi ſunt infinite ſi alia infinitas ſit.genito.n.uno nouo albo una ſola rlõ ac qrit in ipſo albo nouo:ſed rlões q̃ ꝓceſſe runt ĩ albis ſunt infinite ſi ſit ibi infinitas:& ſic reuertit̃ mĩſio ꝙ nõ ſunt ĩfinite rlões in ipſo digito de nouo acqrende ꝑ motũ digi ti.Si dicat̃ aliter declinãdo difficultatẽ ꝙ ar gumẽtũ nõ currit de rlõnibus & de diſtãtiis acqſitis ipſo digito:ſed de rlõnibus acqſitis oĩbus ptibus mũdi ꝑ motũ digiti ſic ĩtelligẽ do ꝙ qñ mouet̃ digitus ad mutationẽ eius acqrit noua rlõ ĩ alia pte celi ad ipm:& eadẽ rõe ĩ oĩbus ptibus celi & totius celi cũ oẽs il le ptes nouã diſtãtiã hñt ad ipſam & ita infi nite.Rñdeo pmo ꝙ falſũ ẽ: ymo oẽs iſte rõ nes ꝓceſſerũt & nouiter ſunt cõtermiate ꝑ il lã nouã rlõnẽ nouiter genitã: ut ĩfra declara bit̃ in mĩſiõe ad ſcdm argumentũ ĩ iſto arti. & di.xxx.artic.y. ¶ Quarto dico ꝙ poſi:a cõi op.q̃ ponit ꝙ gẽito nouo albo generat̃ noua rlõ in illo albo q̃ ꝓceſſit ꝙ illud qd iſti hñt ꝑ inopinabili.ſ.ꝙ ꝑ unũ actũ generant̃ ĩfinite rlões nõ eſt inopinabile uocãdo infi nitũ ſcdm ꝙ cõiter loqmur cuius nũerus nõ ſcit̃:uocãdo tñ ĩfinitũ cui nichil cõuẽit adde re:ſic nõ accipio ĩfinitũ.poſſet.n.deus creare alia noua entia in mũdo q̃ nouiter termina rent diſtantiã digiti mei ad ipſa.Quod non ſit inopinabile.ꝓbo:qa qñ aliqua multa uel ĩfinita ſunt eiuſdẽ diſpõnis reſpectu alicuius cauſe eodem actu quo in uno illorum poteſt cauſare ſuum effectum poteſt oĩbus ſimul ſi nata ſunt ſimul reperire effectũ:ẽt ſi ſint.ĩfi niti.qa oẽs ptes aeris infinite pmo mõ dicte ſunt eiuſdẽ diſpoſitiõis reſpectu corporis lu noſi unico actu ſicut unã ptẽ illuminat: ſic & oẽs ſibi pñtes ſi eẽnt ĩfinite & hoc ꝑciſe ſi oẽs nate ſunt ſimul illuminari qd dico ꝓp il los q dicũt unã illuminari mediãte alia.Sed planũ ẽ ꝙ oẽs ptes celi & totius mundi ſunt eiuſdẽ diſpoſitiõis reſpectu digiti mei noui ter moti.ſ.ꝙ eadẽ rõne ĩ oĩbus ptibus celi ꝙ totius mũdi naſcit̃ ſimul noua diſtãtia ad di gitũ meũ ſicut ẽt ĩ multis albis ſimul generã tur noue rlões ad aliud nouiter ꝓductũ.igi ſi uis qd uideã ſcdm cõem opinionẽ ponen tẽ nouã rlõnẽ acquiri ĩ aliquo ꝑ mutationẽ factã ĩ altero nõ reducis me ad iopinabile ꝙ unico actu acquirunt̃ rlões infinite ĩ toto mũdo accepto infinito ꝑ eo cuius numerus nõ ſcitur. ¶ AVREOLVS.di.xxxi.arti. ſcdo ꝓpoſitõe pma.facit argumẽtũ cõcordãs qa unus hõ ẽ oĩbus arenis q̃ ſunt in mari & oĩbus athomis ĩ aere diſſimilis & inequalis & ĩ actu:igi ĩ homine ſunt res ĩfinite:ſed rlõ ẽ res q̃ ñ mouet pmo.qa dr cõiter ꝙ hõ quã titate ſua q̃ una ẽ diſſimilis & inequalis oĩ bus illis minutis & eodẽmõ unica diſſimula tõe & ĩ equalitate.Scdo qa ſuppoſito ꝙ mul tiplicarẽt̃ ſcdm multiplicatõnẽ terminoꝝ ad huc nõ hẽs ꝙ erũt ĩfinite rlões ĩ hoĩe ſimplr ĩ finite niſi cedas ꝙ illa minuta ſint ĩfinita ſim

plicitet quod cõiter non conceditur.qa illis
põt fieri additio:ſed infinita.quia difficiliter
Inumeralia.hec eſt diffinitio phi.tertiũ phiſi
corũ.tex.cõ:lxvi.Sed illud ſecundum omnes
cõcedunt de illis minutis quare ergo nõ de
relationibus in homine ſicut de pilis in capi
te & de partibus illorum. ¶ SEQVI-
TVR de tertio articulo ubi dicũt quidam
ꝙ ſicut relatio nõ habet ſpecies niſi includẽ
do fundamẽtũ ita nõ eſt res niſi ex realitate
fundamẽti ſolum hoc uidet̃ ex multis ꝓceſ
ſibus phi.& cõmenta.Commentator.n.inde
ſubſtantia orbis expreſſe uult ꝙ potẽtia ma
terie eſt ipſa ſubſtãtia materie &.i.phiſicoꝝ
cõmento.lxx.uult qd potentia differat a ma
teria.qa potentia ẽ de ꝑdicamento ad aliqd
ſi igit̃.primũ dictum ſtet cũ ſcdo uult ꝙ rlõ
ſint idem realiter licet differant ꝑdicamen-
taliter.Item.phi.v.phiſicorũ uult qd ad rlõ
nem nõ ſit motus nec mutatio.qa põt adue
nire alicui altero ſolũ mutato: ſed ſi relatio
eſſet noua res in fundamento & diuerſa ab
eo oporteret ꝙ alia mutatio(ſicut & inno-
uatio)ei cui aduenit nouiter accideret nõ ſo
lum ꝙ alteri accideret.igit̃.Cõfirmat̃.qa ali
ter oĩno erit petitio in argumẽto phi. ſi enĩ
ſupponat ꝙ rlõ ſit alia res a fundamento &
cũ hoc uelit ꝓbare ꝙ ad ipm nõ põt eẽ mo
tus ꝑ hoc mediũ qd aduenit aliis altero mu
tato ſolũ manifeſte petit principiũ. Hic.n.re
ſtat ꝓbandũ.qa noua poſſit alicui aduenire
ꝑ ſolã mutationẽ in altero.Item.vii.phiſico
rũ.tex.cõ.xvii.uolens ꝓbare ꝙ ad primã ſpe
ciẽ qualitatis ſcilicet ad habitũ : nõ põt eſſe
motus arguit ſic I ad aliqd nõ eſt motus ha
bitus eſt ad aliqd.igit̃.ad habitũ ſcilicet ad
primã ſpẽm qualitatis nõ ẽ motus.igit̃ . Ar
guo.ſi relatio fundata ſup habitũ eẽt alia res
ab habitu nõ ualeret argumentũ ariſtotilis
qa nulla ẽ apparẽtia:m₃ ad aliqd nõ eſt mo-
tus.igit̃ ad habitũ que eſt qualitas nõ eſt mo
tus:ſi tñ arguit̃ ꝑ illud medium habitus &
ſua rlõ ſunt eadẽ res: & ad rlõnem non eſt
motus.igit̃.nec ad habitũ tunc bene ſequit̃
Confirmat̃ per illud boecii ſuper librum ꝑ
dicamentoꝝ ca.de adaliquid ibi enim mo-
uet dubitationẽ qualiter uirtus & uicium &
hmõi enumerantur in ꝑdicamẽto adaliqd
cũ poſtea ipſemet phũs enumerat hoc circa
qualitates & rñdet ibi ꝙ nichil ꝓhibet eam
rem ſub diuerſo genere poni: alia atq₃ alia
ducta ꝑdicatione:ſic ergo ſatis cõcordat cũ
expoſitione boecii quod mediũ in illo argu
mento phi debet eſſe quod habitus & re-
latio ſunt eadẽ res quod eſt propoſitum .
¶ ITEM.v.meta.c.de ad aliqd diſtiguit
ſpẽs relationis penes fundamẽta:ſed metha
phiſicus q cõſiderat qditates rerũ ſcdm itrin
ſeca & ꝓpria nõ diſtigueret ſpẽs eius penes
fundamenta ſi ꝓpria & intrinſeca haberẽt
elemẽta alia a fundamẽto igit̃.&c.Itẽ phũs
.iiii.met.tex.cõ.ii.neceſſe hẽt cõcedere ꝙ de
pẽdẽtia quã qualitas hẽt ad ſubiectũ & qdli
bet aliud accidẽs ẽ ipſa eſſentia accidentis :
& ſimili ratõne ẽ opportebit ipſum cõcede
re ꝙ dependentia quã calor habet ad oppo
ſitũ puta ad calefactibile ſit eſſentia caloris:
ſed illa dependentia ẽ ſua rlõ.igit̃ .&c. ꝓbõ
ſimilitudinis.eque enim ex natura ſua & iſe
pabilit̃ rlõ reqrit oppoſitũ ſcdm realẽ coexi
ſtẽtiã ſicut ſubiectum ſecundũ realẽ exñtiã
ꝓbõ aſſumpti.iiii.enĩ metha . textu.cõ. iiii.
ꝓbant:phũs & cõmentator metha. eſſe ſciẽ
tiã unã pp attributionẽ accidẽtiũ ad ſubſtan
tiã:ſed huius metha.p eſſentiam nunq̃ eſſet
unus ſi talis attributio & depẽdẽtia acciden
tis ad ſubiectũ nõ eſſet ipſa eſſentia acciden
tis.qa cõpoſitum nũq̃ eſſet per eſſentiã niſi
materia ꝑ ſuam eſſentiã dependeret ad for
mam & ecõuerſo.igit̃ .&c.Cõfirmat̃ . ibidẽ
reddit cãm qualiter de talibus q̃ ſunt ꝑ attri
butionẽ põt eſſe ſcientia una.qa ꝑdicata eſ
ſentialia inueniunt̃ in hoc gñe ſicut in gñe
qd dr̃ uniuoce.ergo cõmentator uult ꝙ illa
attributio ſit cã uniuerſalitatis ſubſtãtie per
hoc ꝙ ẽ cã eſſentialis ꝑdicationis:ſed eſſen-
tialis ꝑdicatio ſumit̃ ab eſſentia rei.qa eſſen
tiale ꝑdicatum & qditatiuum dicit̃ de re pri
momodo dicẽdi ꝑ ſe ergo ipſa attributio ac
cidentis.Itẽ ſubſtantia & accidens generalr̃
diſtinguntur ꝑ eſſe in ſubiecto li .ꝑdicamen
torum in ca.ſubſtantie & non eſſe in ſubie-
cto:ſed illa differentia non eſſet cõueniens
niſi eque eſſentialiter acciperet̃ eſſe in ſubie
cto:ſicut eſſe ꝑ ſe & non eſſe I ſubiecto : ſed
eſſe per ſe ſubſiſtens & non in ſubiecto eſt q
ditatiua & eſſentialis differentia ſubſtantie
& non proprietas tantum.igitur eſſe in ſub
iecto eſt de eſſentia accidentis. probatio mi
noris.quia ſubſtantia non habet niſi duas ra
tiones ſcilicet ſubſiſtere in ſe & ſubſtare alii
ſed ſubſtare non põt eſſe rõ qditatiua ſubſtã
tie.qa.ſubſtare alteri cõuenit ſibi in reſpectu
ad aliud:ſubſiſtere aũt conuenit ſibi infra ſe

ipſam: ſed prius & eſſentialius cõuenit rei ꝙ
cõuenit ſibi ſecũdũ ſe ꝗ reſpectu alterius igiť
&c. huic cõcordat ꝓceſſus philoſophi I libro
pñtorum ca. de ſubſtãtia. Ibi enim diſtinguit
ſbãm ab accidente p hoc qd nec eſt in ſubie
cto nec diciť de ſubiecto: ſed in libro p̄dica
mentorũ conſiderať ſubſtantia ut eſt p̄dica
mentum qditatiuum & eſſentiale. igiť. p ſe
eſſe cõuenit ſubſtãtie qditatiue & non ſicut
ꝓprietas. Item aug. v. de trini. c. v. ꝓbat cõtra
grecos ꝙ non pñt dici tres ſubſtãtie ſic. ſubſtã
tia diciť a ſubſiſtere & c. vi. ꝓbat p hoc ꝙ ſub
ſtantia dicitur a ſubſtare accidentibus: ſed ni
ſi utraqꝫ iſtaꝝ rõnum uel ſaltem altera eſſet
quiditatiua rõ ſubãtie & nõ ꝓprietas tm̄ nõ
ualeret Argumentũ augu. quin quiditatiue
in diuinis poſſent tres ſubſtãtie uel eſſentie
eſſe. ergo utraqꝫ uel altera ē qditatiua rõ ſbē
ſi utraqꝫ habeo propoſitum ſi altera ſcilicet
ſubſiſtere: currunt argumẽta p̄cedẽtia: ſi ſub
ſtare habeť ēt ꝓpoſitum qa tanta rõne eſt I
herentia accidentis de eẽntia accidẽtis ſicut
ſubſtare accidẽtibus eſt de eẽ ſubſtãtie. Item
cõmentator. iiii. metha. cõmento. iiii. contra
auic. ꝓbat ꝙ unum nichil addit ſup ens. qa
ſi ſic querendũ ē de illo addito p qd ē unũ:
ſi ſeipſo eadem rõne ſtandũ erat in primo: ſi
p aliud erit ꝓceſſus Iſinitum. Ex quo accipio
p modum arguẽdi cõmentatoris ꝙ quãdo
aliquid ē additum querendum ē p quid ta-
le additũ ē illud quod ē unum enim ſic ad-
ditum enti querendum ē p quid ē unum igi
tur. ſi inherentia accidentis ſit additum ſibi
querendum ē p quid ipſa inherentia ſit in-
herentia & ultra ſcdm cõmentatorẽ ſi ſe ip
ſa igiť. eadẽ ratione ſtandum erat in primo
& ꝙ eẽntia accidentis ē ſua inherentia ſi p
aliud erit ꝓceſſus in infinitum. Item creatu
ra dependet ad deum relatione reali. ſed il
la dependentia non poteſt eſſe alia res a na
tura dependente ſicut probatur. di. xxix. q.
de depedẽtia illa uel li. iiii. di. xv. arti. iii.

¶ HENRI. quolibet. vii. q. I. in rõne ad ſe
cundũ ar. declarat illam opi. ſic in omni p̄di
camẽto aliud ē res p̄dicamenti & ratio for-
malis p̄dicamenti. formalis enim ratio p̄di-
camẽ. i a re ipſa p̄dicamẽti p̄ciſa non ē niſi
nomẽ ſcde intentionis ut autem concernit
rem ipſius p̄dicamenti ſic conſtituit p̄dica-
mentum reale. quia ſubſtantia ut p̄ſcinditur
ab oĩ re ſubſtãtie eſt ſolum nom̄ ſecunde in
tentionis & ens rationis ſicut patet. de roſa
in aĩa ſubſtantia āt ut concernit hoīem aĩal
ꝙ ſunt ſcdm res eſt predicamentum reale &
ſic ymaginandũ eſt de qualitate & quantita
te. Tunc deducit ſic. ſubſtantia licet ſit nom̄
ſecunde intentionis ut preſcinditur a re p̄di
camenti ſubſtantie. quia tñ habet ꝓpriã rẽ
ſui generis quã concernit puta hoīem & aſi
nũ. &c. ideo eſt predicamentũ habens ꝓpria
elementa & ſic de qualitate: & q̄titate: Sed
relatio nõ habet hoc cõe cũ iſtis p̄dicamẽtis
qd ēt cum preſcinditur a fundamentis ſuis
eſt ens rõnis & nomen ſecunde intentionis
quia ſic nichil dicit niſi habitudinẽ in cõi ſi
cut eſſentia cum preſcinditur a pñtis accidẽ
talibus nõ dť niſi nomẽ ſecunde intentiõis
reſpectu oĩum accidentiũ: ſed in alio deficit
non enim habet ꝓprias ſpẽs & Iduidua q̄
concernit ſed cõdeſcendit in ſpẽs ſtatim cõ
cernit res aliorum p̄dicamentoꝝ: puta potẽ
tiam actiuã & paſſiuã q̄ ſunt infra ſpẽs quali
tatis unũ in qualitate & unum in q̄titate igť
manifeſtum eſt qd rlõ non eſt p̄dicamentũ
relatiue ex ſeipſo formalr: nec hẽt ꝓpria ele
mẽta ſed ſolũ a ꝓpriata ſupͬ iſtã rõnẽ fundat
ſe. ix. qdli. q. iii. in pede añ mediũ uſqꝫ I finẽ
Adhuc deducit qd relatio põt dupſr cõſide
rari Vnomõ ut quaſi mediũ interuallũ Iter
extrema: & aliomõ ut hītudo q̄dã fundata
in ipſis nõ ſeparata ab ipſis Primomõ ut di
cunt infra poſt exẽplũ deſimo hītudo talis ñ
dicit niſi modũ rei ad aliud oĩno Ideterma
tum: ſicut ſimum ut preſcindiť a naſo nõ di
cit niſi curuitatem ſcdm eſſe indeterminatũ
& iſtomodo relatio nullam realitatem dicit
nec ſecundum genus generaliſſimũ nec ſecũ
dum ſpeciẽ: ſicut poſito ꝙ curuitas nõ eſſet
qualitas abſoluta: ſed ꝙ ſolum diceret habi
tudinem p̄tium circuli adinuicem tunc certũ
eſt ꝙ ſi cõſideretur ut p̄ciſa a partibus circuli
nõ eſſet niſi ens rõnis. Scdomodo eſt p̄dica
mentũ reale. ſ. hñs genus & ſpẽs. Ad hoc in
ducit multas auctoritates ſimplicii ſuper pre
dicamento ad aliqd: habitudo eſt rõ ſecũdũ
ſe Et infra ſeqtur: ſecundũ ꝙ qdem in hiis q̄
ad aliqd cum ꝓprio caractere ſi habitudo con
ſiſtit ab oĩbus cõceſſum. infra neceſſariũ igiť
ipſam in eo q ſecũdũ diuinã caracterem exi
ſtere: caracterẽ aũt ille aliquãdo qdem quali
tas: aliquãdo aũt q uãtitas & cę. ita ꝙ habitu
do ſemp coexiſtit caracteribus: & unũ ſimul
utrumqꝫ. Infra. quodcũqꝫ ei defecit horum
nõ ſaluatur p̄dicamentũ tale non enim ha-

bitudo nuda ſecũdũ ſe neq; differentia ſine
habitudine facit p̃dicamentũ. Infra ſecundũ
Ambro. igit' habent ypoſtaſim ad aliqd ex
differentia ſimul & habitudine. &ce. multa
ad ppoſitum. qdli. vii. q. i. rñdendo ad ſecun
dum argumentũ Addit aliam rõnem de. v.
phiſicorum q̃ fuit ſecunda principalis ſupra.
Item ibidẽ arguit ſic. ſecundũ doctores duo
p̃dicamenta tranſferunt' ad diuina. ſ. ſubſtan
tia & relatio ſubſtantia aũt que tranſfert' ad
diuina non tranſfert' ſolum ſecundum rõnẽ
generis: ſed ſecundum rẽ generis licet eminẽ
tiori modo igit'. eadem rõne relatio ſi hẽat
realitatem tranſfert' non ſolum ſecundũ rõnẽ
generis: ſed ſecundum rẽ eminẽtiori tñ mõ:
ſi. ergo ppria realitas eius nõ eſt eadẽ ſubſtã
tia q̃ ẽ fundamentũ ymo oĩno oppoſita ſibi
& oppoſita ſecundũ ſuas oppoſitas rationes
nunq̃ ſunt idem etiam in deo igit' realitas
rlõnis quã dicit p ſeipſam & per illud totũ
qd eſt formal'r diuerſa. Et alia a ſubſtantia:
ymo oppoſita ſubſtantie non erit idẽ realr
cũ ſubſtantia diuina qd eſt falſum. bñ infra
uerſus finẽ ſnuit tale argumentũ. Ad pricipa
le. qdam ſunt modi reales q nullomõ pñt
eidem cõuenire ſicut ſubſiſtere in ſe & i alio
eſſe & ideo iſta quibus iſti modi cõueniunt
nullo mõ ſunt idem ydemptice ſicut patet
de ſubſtãtia & accidente alii ſunt modi op-
poſiti qui eidem poſſunt conuenire ſicut ac
tus & potentia eidem eẽntie: actio & paſſio
motui. Et ideo illa quibus iſta cõueniũt pñt
eſſe idẽ realiter ſicut res in actu & in potẽtia
eſt eadem res: modus qui eſt actio & q ẽ paſ
ſio ſunt una res. arguo. ſed certum ẽ q eadẽ
res puta calor põt hr̃e duos modos oppoſi
tos ſcilicet eſſe quale in ſubiecto & eẽ ad ca
lefactibile. igit'. res qbus cõueniũt iſti modi
ſcilicet qualitas & relatio poſſunt eſſe idem
ydemptice. ¶ SEQVITVR de quarto
arti. ubi contra premiſſa dubitatur. Pⁱmo qa
contra. phũs. xii. metha. ante mediũ uult ibi
quod diuerſorum generũ diuerſa ſunt relati
ua: ſed rlõ ẽ genus aliud a qualitate & q̃tita
te q̃ ſunt eiuſdẽ fundamẽta. igit'. alia habet
fundamẽta q̃ elemẽta fundamẽtorum & p cõſe
quens aliam realitatem. igitur. &c. ¶ SE-
CVNDO dubitatur cõtra declarationem
aliorum ymaginant'. n. q pĩnitas & filiatio nõ
poſſunt realiter differre ut' p̃ciſe accepte &
q nulla facta cõparatiõe ad fundamenta nõ
poſſunt habere diſtinctionẽ ſed p eaudem

rationem põt probari q paſſio hominis &
equi non differunt realiter ab hoĩe & equo
qd cõmuniter apud oẽs eſt falſum. quia pti
net ad diuerſos modos dicendi p ſe. igit'. rõ
nulla. pbatio aſſumpti. qa riſibilitas & riſi
bilitas p̃ciſe accepta preter ſua ſubiecta ſunt
paſſiones pprie eorum: ſed non põt ymagi
nari q ſint paſſiones niſi quia hec hominis:
hec ãt equi. Ad primũ dicerent q elementa
poſſunt accipi tripliciter unomõ p una for-
ma & una materia & ſic ſolum p̃dicamentũ
ſubſtãtie habet elementa ppria. Aliomodo
p eo qd eſt in re formale p modum differẽ
tie: & materiale p modum generis: & ſic di
cerent q ſolum p̃dicamenta abſoluta: uel il
la que pprium habent abſolutum (qd dico
pp. v. reſpectiua: alia a relatione propria & a
ſeipſis) habent elementa. ¶ TERTIO-
mõ q ſubiectũ uocet' unũ elementũ & for-
ma aliud elementũ & p iſtũ modũ dicerent
q nullũ p̃dicamentũ accidentale ſiue abſo-
lutũ ſiue reſpectiuũ habet ppria intrinſece a
ſeipſo elemẽta: ſed ſolũ appriata. qa ſic oĩa
habent ſubſtantiã p altero uel q̃titatem qd
dico pp qualitatem que recipitur in ſuperfi
cie. & iſto tertiomõ accipit. phi. elemẽta in.
xii. metha. tex. cõ. xxii. alionũ: alia ãt ſunt ele
menta & infra & horum idest elementorũ
unumquodq; alterum circa unumquodq;
genus ut in colore album nigrum & ſuperfi
cies tenebre lumen aer expreſſe habetur q
uocando principia ſeu elementa hic accipit
unum elementũ ſubiectum & aliud formã.
puta elementa albi ſupficiẽ & albedinẽ ele
menta luminis lucem & aerẽ & hoc expſſe
ponit ibidẽ cõmentator. quia dicit q princi
piũ. i. elementũ ſcdm materiã recipientẽ in
receptione coloris eſt ſuperficies que eſt in
potentia oẽs colores: principiũ ſcdm mate-
riam recipientẽ lucem eſt aer. Ecce elemen-
tum materiale accipit' hic p ſubiecto ipſius
accidentis. ¶ PER hoc ad argumentũ qñ
phũs dicit q quolibet habet propria elemẽ
ta dico q philoſophus accipit ibi elementa
pro forma & ſubiecto recipiente. & qñ dr̃. er
go relatio habet alia elementa q̃ ſuum fun
damentum & aliam realitatem: dico q hoc
non ſequitur q habeat aliam realitatẽ a fun
damẽto: ſed aliam a ſubiecto. quia bene ue
rum eſt q ſimilitudo (ut includit albedinẽ
que eſt eius fundamentum) eſt alia res a cor
pore uel ſuperficie quod eſt eius ſubiectum:

Ad ſecundũ dicerent ꝙ riſibilitas põt dupli citer accipi:unomõ ꝑ ſua habitudine quam dicit ad actum ridendi. Aliomõ ꝑ ipſa qua litate q̃ in hoĩe eſt pricipium illius actus.Exẽ plum calefactibilitas in igne uel accipit̃ pro ipſa habitudine ad actũ calefaciendi uel pro ipſo calefacere.primo mõ dicerent qd riſibi litas non diſtinguit̃ ab hinibilitate niſi quia hec eſt hoĩs hec equi.hoc eſt qa hec fundat̃ in ipſa qualitate hoĩs:hec aũt in ꝓpria equi & hoc qa concedunt ꝙ nõ habet realitatem niſi a fundamento ꝙ eſt qualitas ꝓpria hoĩ. Secũdomõ differunt ſe ipſis ſicut calor ĩ igne a frigore in aqua & nõ ſolum qa hec eſt paſ ſio ignis hec aque. ¶ TERTIO dubitat̃ quadam rõne forti ut dicunt quidã & eſt ſco ti.quãdo enim aliqua ſunt idẽ.impoſſibile ẽ unum corrũpi & aliud remãere p hoc enim ꝙ potentia materie corrumpit̃ ꝑ generatio nem & nõ ſubſtantia materie.ꝓbat cõmen tator.i.phiſicoꝝ cõmento.x.ꝙ potentia dif fert a materia:ſed relatõ põt corrumpi rema nente fundamento puta quãdo corrumpit̃ relatiuum poſitiuum.igit̃. ¶ CONTRA eque difficile argumentũ facio tibi ꝑ locum a ſimili incõuenienti poſito ꝙ relatõ differt qa ſicut eſt impoſſibile ea q̃ ſunt idẽ realiter unũ corrumpat̃ & aliud remãeat ita idẽ ma gnum incõueniens ẽ ꝙ accidens qd ineſt ali cui ſubiecto & corrumpat̃ in eo ſine oĩ actõ ne & paſſione & mutatione circa ſuũ eſſe in iſto ſubiecto.qa eſſet corruptio ſine corrum pente.Sed quod dicis ꝙ rlõ in fundamento corrumpit̃ ꝑ corruptionem alterius extremi ex hoc nõ ponit̃ actio uel paſſio uel mutatõ circa eſſe quod talis relatõ habuit in ſuo fun damento igitur.ſimile difficile tibi cõuenit ſicut mihi ymo magis qa dicens ꝙ relatio ẽ eadem res cũ fundamento in quocũq; prio ri ponit̃ ſuum fundamentũ ẽt & anteq̃ po natur oppoſitũ relatiuum tale fundamentũ eſt relatiuum licet relatio illa nõ ſit extrinſe cus terminata põt enim rõnaliter dicere ꝙ ĩ quocũq; priori ponat̃ calor licet nullum po natur cõbuſtibile ad quod terminetur relatõ caloris tñ ipſe calor ꝑ naturam ꝓpriam q̃tũ eſt in ſe eſt calefactiuus & aſſimilabilis alteri calori. Et eadem rõne poteſt dicere qd quã do corrumpitur eius correlatiuum ꝙ nõ cor rumpitur relatio q̃ fuit fũdata in ipſo: ſed ſo lum deſinit illa ſua relatio quantũ ad cõter minatũ eſſe ꝑ oppoſitũ ſuũ: & ita põt negari ꝙ relatio illa corrũpit̃ remanẽte fundamẽto quãtũ ad ſuum eẽ reale & ꝑ cõſequẽs nõ ſeq tur aliquid icõueniens & corrumpatur ibi aliquid ſine actione & paſſione & mutatio ne. Sed quando tu dicis quod relatio que differt a fundamẽto corrumpitur per ſolam corruptionẽ relatiui oppoſiti tu põis ꝙ cor rumpitur in fundamento ſine mutatiõe & ſine actione & paſſione circa ſuũ eſſe in fun damẽto igi.magis incõueniẽs tibi q̃ michi. Quod di d potẽtia matie qa potẽtia matie rumpitur:per generationẽ.Dicerent ꝙ potẽ tia materie prout accipit̃ ꝑ primatione for me corrumpitur & illud eſt aliud a materia ſed potentia materie que uocatur potentia paſſiua non corrumpit̃.quia ipſa manet po tentia paſſiua poſt ſicut ante & ille eſt potẽ tia de genere relationis & que eſt eadẽ ma terie.Vel aliter poſſet negari maior princi palis rationis niſi quando aliqua ſunt idem omnibus modis. qa ſi in diuinis adnichila retur filius corrumpitur paternitas in patre ſcdm iſtos:& tñ non corrumpitur eſſentia ĩ pře licet paternitas & eſſentia ſint idem qa non ſunt idem oĩbus modis.ſic in ꝓpoſito corrumpitur relatio nõ corrumpitur funda mentum.qa non ſunt idem omnibus mo dis.qa eadem res ſic eſſet in diuerſis generi bus.ſicut loquitur philoſophus ibidẽ ꝙ po tentia materie non eſt materia ita ꝙ ſit ps diffinitionis:quia tunc eẽt eiuſdem generis cum materia cuius contrarium dicit ibidem licet potentia materie ſit eius ſubſtantia ut uult alibi. ¶ QVARTO dubitatur ſic. quomodo relatio erit eadem cum fundamẽ to & tamen fundata in fundamento cũ ni chil poſſit recipi in ſeipſo Vbi dici põt qd illã fundationem poſſumus tripliciter intel ligere.Vnomõ ꝙ relatio ĩ patre ſuper adde retur fundamento quaſi aliquid ſuperueniẽs ſicut q̃titas ſubiecto.Aliomõ ꝙ pullularet ul̃ oriret̃ a fundamẽto ſicut paſſio orit̃ a ſubie cto & utroq; iſtorũ modorũ oporteret qd realiter differret a fundamento. Tertiomõ ꝙ nec ſuperaddat̃ aliqd nouũ fundamẽto nec nouũ aliqd oriat̃ a fundamento: ſed ꝑ tan to dicat̃ fundamentũ fundare relationẽ.qa eadem res manens eadem ut abſolutũ qd preſupponit ſeipſum ut reſpicit aliud ſicut dictus quod eſſentia fundat licet ſint idem. Et iſtomodo intelligo illam fundationẽ ſic ſcilicet ꝙ eadẽ res que eſt calor uel albedo

eſt aliqd abſolutũ ſcdm ſe & ipſa eadẽ ſine quocũq; addito(ut reſpicit aliud)eſt relatiuum.p & tãto relatio dicatur fundari ſup calorem uel albedinẽ:qa albedo ut reſpicit aliud nõ pſupponit ſeipſam eẽ aliqd i ſe & ſic rlõ nõ ẽ alia res a fundamento ſicut aliud pdicamentum tñ. ¶ QVINTO dubitatur.poſſet.n.dici q ſcdm iſtã uiã rlõ ñ differt ab ipſo relatiuo. qa fundamentũ nõ fundat reſpectũ ad aliud relatiuũ ſi ergo ut fundat eſt rlõ ut iã dictum eſt ergo nõ differunt iſta duo. Ideo aliter eſt dicendũ q rlõ ſicut non differt a fundamẽto pciſe accepto ſcdm rem ut pmiſſum ẽ niſi ſcdm q eadem res pſupponit ſe ipſam diuerſimode ita nec relatio differt a relatiuo niſi ſcdm qd eadem res pſupponit ſeipſam diuerſimode. Vnde iſte ẽ ordo q primo in natura rei eſt inuenire fundamentũ puta calorẽ in ſuo eẽ abſoluto Scdo ẽ ibi accipere fundamẽtũ importantẽ reſpectũ ad aliud ſcilicet ad calefactibile: & illud eſt relatio ipſa. Tertio ẽ ibi reperire ſcdm ordinem originis qd cũ rlõ iã eſt aliquid inter entia & quedã forma tunc ipſa dat qddã eẽ & illud eẽ uocat relatiuũ qa ita eſſe relatiuũ differt a rlõne ſolũ ſecundum qd eadem res habet diuerſimode ordinẽ ad ſeipſam: ſicut rlõ per iſtũ ordinem differt a fundamẽto.nã ſcdm illos qui ponũt q eſſe & eẽntia ſunt idem:eſſentia primo eſt ibi quaſi aliqd abſolutũ.Scdo eſt ibi reperire eẽ quaſi actus eẽntialis:ſed qa actus formalr conſtituit aliquid:ideo ex eſſe & eſſentia dicimus conſtitui ipſum ens.ſic in ppoſito. ¶ ALII rñdent aliter quod relatiuũ includit ſubiectũ & nõ fundamentũ tñ ſortes.n. albus eſt ſimilis:& albedo per ſe accepta nõ eſt ſimilis & ideo relatio differt a relatiuo quãtũ ſubiectum differt a fundamento rlõnis.

¶ CONTRA.hec reſponſio eſt contra philoſophiã.qa materia prima dr relatiue modo potentie ſaltem ad agens & tamen ibi non põt diſtingui ſubiectum a fundamẽto.igit.ibi reſponſio non habet locum.Itẽ hoc eſt contra theologiam quia due qtitates ſepate in ſacramento altaris ſunt ſine ratione equalitatis & ibi non põt ſubiectũ diſtingui a fundamento & ideo prima reſponſio eſt melior. ¶ SEXTO dubitat quare rlõ minimũ habet de entitate ſi ſit idẽ cum fundamento. Rñdetur q minimũ dr habere de entitate:qa de ſe nõ habet ſuũ eſſe ppiũ ſed a fundamento appropriatũ. Iſta dixi in fauorẽ opi. Henri.quã opiniõem finalr nõ tenebo qa eſt cõtra ari.ubi ex intentione diſputat iſtam queſtionem ut patebit queſtione hic ſequente.

Utrum per aliquem ſpecialem paſſum philoſophie poſſit uideri que ſit finalis intentio ariſto.de idemptitate relatiõis ad fundamentum. Quod ſic: quia ex intẽtione materiam illã diſputauit & determinauit.xii.meta.ergo ibi poteſt uideri finalis intentio eius. Contra iſte paſſus ẽ interpretabilis pro utraq; pte.ergo hic nõ pbat. ¶ HIC.iiii.primo ponã plane proceſſum phi & cõmentatoris circa hoc. Secundo oſtẽdã quomodo totus ille proceſſus ariſto. poſſit interpretari pro parte tenente idemptitatem. Tertio oñdam q nec neceſſario conuenit pro cõtraria parte Quarto rñdebo ad illam interpretationem & ad omnes paſſus philoſophie qui ducebantur in precedenti queſtione ar.ii. ¶ SEQVITVR de primo ar.philoſophus.xii.meta.te.cõ.xix. mouet iſtam queſtionem:dubitabit utiq; aliqs utrum altera aut eadem ſint principia & elementa ſubſtantiarum & eorum que ſunt ad aliquid & cuiuſlibet cathego. Similiter etiã pbat q non ſunt eadem ſic dicens:inconueniens eſt q ſint eadem:ex eiſdem enĩ erunt que ad aliquid & ſupra innuit tale argumẽtum ex eiſdem ſunt quorũ eadem ſunt principia & elementa:ſi ergo ſubſtantia & relatio habeat eadem principia & elementa.ergo ſubſtantia & relatio ex eiſdem erũt hoc habet pro inconuenienti.ergo.&c. Cõmẽtator ibidẽ cõmẽto.xx.aliter deducit ſic dicẽs ſed inconueniens eſt ut ſint eadem tunc. n. ſubſtantia & relatio eſſent ſub eodem pdicamento.hic nota:argumentum ariſto pbauit q ſi ſic:q ſubſtantia & relatio eſſent eadem res ſed quia alii uolunt dicere q ſunt eadem res ſed non idem formaliter ſeu pdicamentaliter ideo contra hoc cõmentator innuit tale medium. Quorum eadẽ ſunt principia & elementa ſub eodem predicamẽto continentur:ſi ergo ſubſtantia & relatio habeant eadem principia.ergo ſub eodẽ pdicamento erunt hoc eſt inconueniens qd pbant philoſophus & co.ſic cõmẽto.xix. cõtinuat ſic incipit dicere conſequens hãc poſitionem dicens & ſequitur ex põe ſub uno

genere ut ſit natura uniuerſalis alia a quoli bet.x.pdicamentorum & natura cõis:ſimit ta le argumentũ quorum eadem ſunt pricipia & elementa habẽt naturã uniuerſalẽ & cõem inter ſe nõ dicit naturã cõem que ſit una res alia ab his:qd dico pp ſcotũ:ſed cõem id ẽ eiuſdẽ rationis in oibus:ſi ergo decem pre dicamẽta ſint hmõi.ergo habẽt naturã uni uerſalẽ cõem hoc eſt falſum qn ymo phũs i textu ibidẽ cõtrarium dicit:quomõ(inquit) hoc erit:nam ad ſubſtantiã & alia pdicamẽ ta nichil eſt cõe.i.eiuſdẽ rõnis i eis ſicut aïal in hoĩe & aſino ut per ſe patet.Nota q ad cõfirmationẽ huius argumẽti cõmentator ponit duas reſponſiones & excludit eas:pri ma eſt hec.Dicere aliqs poſſet q ſi ſint prin cipia & elemẽta oĩum eadem non oportet q hẽant aliquã naturã cõem oĩbus id ẽ eiuſ dem rõnis ſed diffinit unũ pdicamentorum puta ſubſtantia in quo oĩa exiſtũt:& ſit ele mentũ oĩum Cõtra hoc addit phũs:aut nuo neq ſubſtantia eſt elemẽtũ eorum que ad ali quid.Cõmentator ibidẽ ſubſtantia non eſt elementum eorũ que ad aliquid neq alio rum oẽ enim cuius principium eſt ſubſtan tia ſi.ergo ſubſtantia eſſet principiũ relatio nis & aliorũ contingeret ut oĩa eſſentia ſbã.

¶ SECVNDO poſſet reſponderi q nõ itelligit q ſbã eſt elementũ rlõnis & aliorũ quantũ ad idẽ qd eſt formale in eis: ſed quã tũ ad id qd materiale & hoc eſt quod illi de cõtraria opinione dicunt q relatio ẽ idẽ cũ fundamẽto materialiter:nõ tamẽ formalr. qa tũc eſſent idem predicamentũ. Cõtra il lud addit cõmentator.omnia diſſoluuntur in ſua elementa quod ſaltem uerũ eſt de ele mento quod eſt materia:licet forte nõ in eo quod eſt forma.ſi ergo ſubſtantia ẽ elemẽtũ oĩum aliorum quantũ ad illud quod eſt mate riale in eis ſequitur q oĩa pdicamenta diſſol uunt in ſbãm & ſic p diſſolutiõem remane bit ſola ſubſtãtia.uerba cõmẽtatoris ſunt hec ĩpoſſibile eſt enim ſbãm eſſe elemẽtũ oĩum ẽt aliquod aliorum pñtorum uerbi gratia rela tionẽ: contingeret enim oĩa eſſe relatiua & contingeret ut in alia hora diſſoluerent in relationẽ aut q omnia diſſolueret in ſubſtã tiam ſi ſbã eſt elementũ omnium & hoc cõ tingit in genere quod ẽ materia nõ in eo q eſt forma. Scdo phi.arguit ad principale ſic. amplius quomodo conuenit eadem oĩum eſſe elementa:nullum enim elementorum

poſſibile eſt eſſe idẽ cũ cõpoſito ex elemen tis cõmentator in hoc cõmento.xxi.ſi ele menta omnium decem ſint eadem cõuenit q elementum & compoſitum ſit idem cõ ſequens eſt impoſſibile.ergo &c.& ptõ mi. innuitur licet ſatis expreſſe eam non ponit co.primo deducit co.q elementum & ele mentatum erunt idem ſi ſubſtantia ſit ele mentum omnium & ſic quia certum eſt q ſubſtantia que eſt genus eſt quid elementa tũ ex ſuis principiis & cauſis.ſi. ergo ſubſtan tia ſit elementum omnium aliorum ſequit q elementum & elementatum ſint idem. Ad iſtam pbationem forte reſpondetur ſic q ſubſtantia eſt elementum reſpectu aliorum tamen ſecundum ſe eſt elementatum. Con tra hoc arguit co.ibidẽ ſic.elementum cum eo cuius eſt elementum eſt eiuſdem nature ſic tamen q elemẽtum in illa natura ẽ ſim plex:ſed ſubſtãtia cũ.ix.accidentibus nõ eſt eiuſdem nature ut p ſe patet nec etiã eſt ſim plex in ipſa natura accidentiũ qa ſolum eſt ſubiectũ accidentium non aliqua ſimplex pars quiditatiua in ipſa natura accidentiũ er go non põt dici q ſit elemẽtũ eorum. Secũdo deducit co.ibidem q elemento & elemen tatum erunt idem ſi ponatur q oĩa pdicamẽ ta habeant eadem elementa ita q elemen tum oĩum ſit aliqd cõe oĩbus pñtis aliud ab eis.Si.n.elemẽtum oĩum pñtorum(ut dicit) fuerit aliquod ens aliud a pñtis neceſſe eſt ut habeat elementum.cõe.n.ſuple cõe ha bet elementũ quod patet qua enim rõe ſub ſtãtia q eſt genus generaliſſimũ habet prin cipia & elemẽta eadem rõne alia cõia: illud ergo cõe oĩbus pñtis habebit elementum & eſt elementum per te ergo elementum ẽ ele mentatum. Item ſic arguit themi. ut di cit co.ibidem ſi.x.pñta habeant aliqd unũ aliud elementum ab eis neceſſe eſt ut ſit ex trinſecum ab eis.i.ut predicetur de eis aut i trinſecum in eis.i.q omnia predicentur de eo.ſi extrinſecum conuenit ut aliquid pce dat ſubſtantiam & alia pñta.ſi autem ſit in trinſecum conuenit ut compoſitum pdicet de ſimplici.ex quo & tunc res predicabitur de ſuo elemento ita q uere predicatur ſilla ba de conſonante & non conſonante que ſunt elementa ſillabe.Infra cõmento.xxiii. ponit quandam diſtinctionem ad declaran dum intentionem ſuam finalem & dicit q eadem ſunt elementa omnium pportiona

bilitet puta ſicut in ſubſtãtia ſunt tria prĩci
pia.ſ.ſpecies materia & priuatio ſic in aliis
pñtis puta in qualitate ſunt calidum & fri-
gidum & ꝙ recipit addit ꝙ non ſunt eadẽ
ſimpliciter ſed in quolibet genere eſt alterũ
hoꝝ unumquodq; eſt & oñdit quomodo
ſunt eadẽ ꝑportionaliter primo puta ꝙ ac
tus & potentia.ſ.ſunt elementa omnium ſi
cut & ſubſtantie.Secundo quia ſubſtantia ꝗ
eſt cauſa omnium põt dici elementũ oĩum.
& hoc eſt quod dicit quia alia ſunt inſepara
bilia a ſubſtantia propter hoc omniũ eẽ ele
mentũ quia ſine ſubſtantiis non ſunt paſſio
nes & motus.Tertio ſunt proportionabili
ter eadem quia ſicut in ſubſtantia eſt forma
materia & priuatio & mouens ita in quoli
bet alio genere.poſt hec oĩa cõcludit ꝙ ſunt
elementa oĩum pñtorũ ſimpliciter diuerſa
ſed proportionabiliter ſint eadẽ.Vnde con
cludendo inter cetera ait ſic.quare uero que
principia aut elementa ſubſtantiarum & ad
aliqd & qualitatum utrũ eadem aut diuerſa
palam diuerſoꝝ uero non eadem:ſed altera
ſeqtur ꝑter quã ſic & oĩum ſic qdem eadem
aut eo quod proportionabiliter qa materia
ſpẽs & priuatio & mouens & ſic ſubſtãtiarũ
cauſe oĩum qa deſtruunť deſtructis.Nota ꝙ
finalis intentio phi eſt ꝙ ſimpliciter in quo
libet ꝑdicamento ſunt alia & alia ꝑpria ele
menta & ſolum ſunt eadẽ elemẽta oĩum ꝑ
portionabiliter ſcdm tres modos ꝑdictos &
hoc ẽ etiam quod dicit co.hic cõmẽto.xxix.
& apparet ꝙ hoc nomen principiũ ſecundũ
formã & materiã & priuationem & mouẽs
non uidebiť idem ſignare in quolibet illoꝝ
decem ſed diuerſum.forma enim in ſbã dif
fert a ſe in aliis pñtis & ſimiliter materia &
priuatio & mouens infra ꝑter hoc ꝙ uiden
tur eadem ſcdm compationem & reſpectũ
qa reſpectus forme ſubſtãtie ad ſbãm ẽ ſicut
reſpectus forme qualitatis ad qualitatem &
ꝗtitatis ad quantitatẽ ꝗuis non eadẽ ſignifi
cat forma in unoquoq; eoꝝ & ſimiliter de
materia & de priuatione & de motore ſic er
go patet de plano ꝑceſſu phi & co.ꝙ uolũt
ꝙ non ſunt eadem elementa oĩum pñtoꝝ.
Nunc hoc ꝑbo deducendo argumẽta eoꝝ
ſi concludant.phũs enim in primo argumen
to ſuo principali ꝑbat ꝙ elementa non pñt
eſſe eadẽ in diuerſis pñtis qa tũc diuerſa pñ
ta eſſent ex eiſdem quod co.ibidẽ exponit
ſic.qa tũc ſbã & relatio eſſent ſub eodẽ pñto

&c.Quero de iſto cõſequente aut habet pro
impoſſibili ꝙ diuerſa pñta ſint ex eiſdem &
in eodem pñto collocata ꝑ appropriationẽ
& hoc ẽ falſum calor enim ut ẽ quedam for
ma abſoluta eſt in genere qualitatis & ꝑ ap
propriatiõem.ſ.ut fundat reſpectũ calefacti
ui eſt in genere relationis:ſecundũ oẽs autẽ
diuerſa pñta non pñt eſſe ex eiſdem ꝑpriis
& intrinſecis quod eſt ꝑpoſitum.Item ſcdo
argumento ſuo principali arguit phũs ꝙ ſbã
non põt eſſe elementũ alioꝝ pñtorum quia
tunc elementum & elementatum eẽnt idẽ.
Eadem rõe arguo ꝙ qualitas & ꝗtitas que
ſecundum oẽs conceduntur fundamẽta rlõ
nis non pñt eſſe ꝑpria elementa ſed ſolum
appropriata reſpectu relationis.conſequen
tia apparet.ita enim a phõ parũ infra ponũ
tur qualitas & ꝗtitas habere propriã poten-
tiam & ꝑprium actum tanꝗ propria elemẽ
ta eoꝝ ſicut ſubſtantia.ergo ſuo modo ita
ſunt elementata ſicut ſubſtantia.ſicut ergo
ſequitur ꝙ ſi ſubſtantia que eſt elementum
ſit elementum aliorum pñtorum ꝙ elemẽ
tum & elementatum ſint idem ita in pro-
poſito.Item philoſophus ibidem ſtatim in
textu concedit ꝙ ſubſtantia põt eſſe elemẽ
tum omnium quodam mõ predicamento
rum quod probat quia ablata ſubſtantia au
feruntur omnia.¶ SEQVITVR de.ii.
ar.ubi uidebatur michi dicẽdum ꝙ uerum
ẽ ꝙ relatio ſicut cetera predicamẽta accidẽ
talia habent propria elementa ſed nõ ex ſe
primo propria ſed aliunde appropriata.ca-
lor enim ẽ de genere qualitatis calor tamẽ
ut ẽ principium.actiuum calefaciendi ẽ de
genere relationis & albedo ut ẽ conformis
alteri albedini ẽ de genere relationis modo
unius & ſic relatio modo potentie habet ꝑ
pria elementa.ſ.ipſum calorem & reſpectũ
quem ĩportat ad ipſum calefactibile ſed cer
tum ẽ ꝙ calor nõ põt eſſe elementum pro-
prium pñto relationis ex ſe primo ſed appro
priatum ſibi de alio genere & ſic reuertitur
contraria opinio ꝙ relatio non habet reali
tatem ſuã ex ſe ſed realitas ſua ẽ realitas fun
damenti quod ẽ de alio genere ab ipſo.Et
ad iſtum intellectum uidetur fuiſſe ꝑceſſus
philoſophi cum enim ſupra dixit ꝙ ſicut in
ſubſtantia ſunt elementa materia forma &
priuatio ita in aliis pñtis:addit.Sed horum
unumquodq; alterũ ẽ circa unũquodq; ge-
nus ut in colore album nigrum & ſuꝑficies

tenebre:lumē aer:nota elementū qd̄ phūs
enumerat hic loco materie eſt ſupficies reſ-
pectu colorum cōtrariorū & aer reſpectu lu
cis & tenebre. Sed certū eſt ꝙ tam ſupficies ꝗ
color & ſimiliter aer ē alterius generis ꝗ lux
& tenebra ergo phūs uult ꝙ aliquando ele-
mētum non eſt p ſe primo & ꝓpriū cuilibet
generi ſed aliunde appropriatū. Itē phūs ut
ſupra allegatum eſt uult ꝙ ſicut in ꝓprio ge
nere ſunt ꝓpria elementa materia & forma
& priuatio ſic & agens ſed certum ē ꝙ in ge
nere rlōnis nō eſt agens niſi de alio gn̄re ap
propriatū. qa illud p quod agitur filiatio nō
eſt reſpectus qui eſt pr̄nitas qa rlō non ē prin
cipiū qua rōne nec eſt terminus. qd̄ ꝓbat̄ .v.
phiſicoꝝ tex. cō. x. agens igit̄ filiatiōem ē pr̄
ipſe & potētia generādi pr̄ autem & poten-
tia generandi ſunt de alio genere ergo &c.
Item ad hoc uidet̄ cōmentum illud .xxix. al
legāt. cōmentum. n. dicit ꝙ hoc nomen pri-
cipiū ſecundū materiā & formā & priuatio-
nem & mouēs non uidet̄ idem ſignificare
in quolibet illoꝝ pn̄toꝝ ſed ꝙ res eadem di
uerſis apropriari poſſit ſufficit diuerſus mo-
dus ſignificādi ergo cōmentator uult ꝙ res
unius generis p hoc ꝙ habet nouū modū ꝑ
dicandi & ſignificādi ꝙ ſit appropriatū alte
ri ꝑdicamento & ſit elemētū eius nō primo
& ex ſe propriū ſed appropriatū p talē mo-
dū ſignificādi. ꝓbo minorē. Boetius ſup ca-
pi de adaliquid addit ſi dicat qs qd̄ cauſe ē
ut uirtutē atq; uitiū habitumq; in qualita-
tes nūeret uidet ſed alia atq; alia ſignifica
tiōe res diuerſis generibus ſuppōi nichil ꝓhi
bet ſocrates uero in eo ꝙ eſt ſubſtātia eſt. in
eo uero ꝙ pater aut filius eſt adaliquid: itaq;
alia atq; alia ꝑdicatiōe ꝓducta eandem rem
ſub diuerſis generibus poni nichil ꝓhibet.
Et ad idem cōcordat textus ariſto. hic in to
to ꝓceſſu. xii. nō. n. dicit ꝙ unū qdq; habet
diuerſa elemēta primo ꝓpria & per ſe ſed di
cit ꝙ elementa ſunt diuerſa ſcd̄m diuerſos
modos. uñ in antiqua tranſlatiōe ita hētur.
qm̄ aūt noſtra que ſunt principia ſubſtantie
& elemēta & rlōnis & ꝗtitatis utrū ſint ea-
dem aut diuerſa reſpōdet manifeſtū ē ꝙ ſūt
que dicunt̄ diuerſis modis in quolibet nota
ꝙ eſt dicunt̄ hic ſcd̄m diuerſos mōs in quo
libet gn̄e ergo una res puta calor ſcd̄m unū
modū pōt eſſe elementū in qualitate & alio
mō in rlōne & ita rlō non habet elementū
prio & ex ſe ſed appropriatū. ❡ SEQ VI

TVR de .iii. ar. ubi ponā ueritatē quā ſentō
circa ꝓceſſum phī ubi eſt cōſiderādum ꝙ in
tentio ari fuit ꝙ ſubſtātia ſolū ē quoddā ens
perfectū cetera pn̄ta ſolū ſunt entia p partici
patiōem & elementa & cauſe accidentiū cāu
tur & ꝑticipant a cāis ſubſtātie unde diſtin-
guendū ē ꝙ participatio ē duplex quedā eſt
ꝑticipatio eēntie ſicut dicimus ꝙ medii co-
lores ꝑticipant extrema colorū & ēt mixta
ꝑticipāt elementa. eēntie. n. elemētoꝝ ali-
quo mō intrant eſſentiam elementatoꝝ &
eēntie extremorū colorū medios colores ꝓ
bat̄ licet di. xvi. Alia ē ꝑticipatio depēdētie
ſicut dicimus ꝙ oīa creata pticipāt eē diuinū
que qdem ꝑticipatio diuini eſſe non ē talis
modi ꝙ eēntia diuina intrat eēntias eorum
quoquomō ſed ē ꝑticipatio talis ꝙ eēntia
eorū eſt quedā ꝑticipatio diuini eē ita ꝙ oīs
eſſentia creata fuit extranea natura a natura
diuina dependens tn̄ ab ipſa & ſcd̄m ꝙ ipſe
creature magis & minus diſtant̄ dependet
ſcd̄m hoc dn̄t magis & minus pfecta entia
in quibus manifeſtū eſt ꝙ quelibet creatura
habet ſic ꝓpria pricipia eēntialia ꝙ nihil qd̄
eſt de eſſentia unius intrat eēntiam alterius
iſto ſcd̄o mō dico ꝙ oīa pn̄ta ſunt entia p ꝑ
ticipatiōem ſubſtātie & eſt eoꝝ ꝑticipantur
ab elementis ſubſtātie nō ꝙ elemēta ſubſtā
tie intrāt eēntiā qualitatis aut cuiuſcū q; alio
rū aut ꝙ elemēta qualitatis intrāt eſſentiam
ꝗtitatis aut ꝙ elemēta qualitatis intrent eēn
tiam rlōnis non plus ꝗ eſſētia diuina intrat
eēntiam prime itelligentie nec plus ꝗ princi
pia eēntialia prime intelligētie intrāt eēntia
ſcd̄e & ſic deinceps ſed ē ꝑticipatio p talem
modū ꝙ ꝗtitas & quodlibet aliud pn̄tū &
elemēta eorū ſunt quedā ꝑticipatio ſubſtan
tie & elementoꝝ ſubſtātie ſolū no extranea
natura alia a natura ſubſtātie in quadā tn̄ de
pendentia ad ſubſtātiā & ſcd̄m ꝙ magis &
minus diſtanter dependēt a ſubſtantia ſunt
entia magis & minus pfecta ſicut ē de intel
ligentiis: & ſic eſt manifeſtū ꝙ quodlibet ali
ud pn̄tū habebit in ſeipſo formaliter ꝓpria
elementa ſcd̄m gradū pfectiōis ſue nō ap ꝓ
priata ab alio ſicut ē de aliis itelligentiis Et
hoc infallibiliter ē ymaginatio. phi. ſubātia
rū cāe oīum ſuple ſunt cāe qa deſtructis illis
ille deſtruūt̄. ecce ꝙ elā ſubſtātie ſunt cāe ele
mentoꝝ alioꝝ pn̄torū. uñ ſequitur in cōmē
to. xxix & ſignū eius eſt ꝙ cū cāe ſubſtātiaꝝ
auferuntur aufertur aliorū pn̄torū cū materia

Digitized by Google

lis ergo eã ſubſtãtie ẽ eã materie ceterorum pĩtorũ & ſimiliter de forma & de priuatio ne que eſt in ſubſtantia & mouente: nota ꝙ ponit ſubſtãtiã & elementa ſubſtãtie cau ſas aliorũ pdicamentoꝝ & elementorum qa.ſ.dependent a ſubſtãtia & elementis ſub ſtantie. ꝓpoſitũ enim ſuũ ꝓbãt p hoc ꝙ ab lata ſubſtãtia auferuntur illa:cũ hoc tñ uult ꝙ cauſe cuiuſlibet generis & elementa ſunt diuerſa in eſſentia ab elementis cuiuſlibet alterius & hoc eſt qd dicit in fine cõmenti cauſe.eorũ que differunt genere: differũt ge nere & que differũt ſpẽ ſpecie.& que dñũt nũero numero:ꝙ ãt hec ſit intentio phi & cõmẽta.ꝙ oĩa predicamẽta habeãt propria elementa in ſeipſis ĩtrinſece ita ꝙ res unius predicamenti nõ ĩtrat eſſentiã alterius & ſic ſit ſibi a propriatũ elementũ puta ꝙ funda mentũ intret eſſentiã predicamenti relatio nis ꝓbatur p loca illa ubi phũs ſpãliter loq̃ de hoc:v.met.ca.tex.cõ.xv.diuerſa uero ge nere & ca.de differẽtia.uult.n.ibi ꝙ diuerſa gñe dicunt̃ q̃cũq; ſcđm diuerſam figurã ca thegorie dicuntur ut ſubſtãtia:& quale quid & alia ut diuerſum eſt primus & addit ibi ꝙ iſte cathegorie ſic ſunt diuerſe ꝙ nõ reſoluũ tur ĩ ĩuicẽ neq; in unũ aliqd. ¶ TVNC ar guo cathegorie.x.inter quas ſupius mẽtio fa cta ẽ de ad aliqd ſic ſunt gña diuerſa:ꝙ ĩ nul lo cõueniunt.hec.n.ẽ ꝓpria rõ diuerſi ut di ſtinguit̃ cõtra differens ut patet ĩ quito.tex. cõ.xv.&.x.ſed hec nullo mõ eẽnt uera ſi rlõ nõ haberet ꝓpria elemẽta ſed acciperet ab aliis pdicamẽtis ergo . Itẽ.vi.metaphi.tex. cõ.octaui phũs diſtĩguit ens ĩ uerũ & falſum q̃ ut dicit ſunt in aĩa & ĩ decem pdicamẽtis & hoc eſt qd addit ꝑter hec ãt ſunt ſcđe ca the.&c.ſed ſi rlõ nõ haberet ꝓpria elemẽta ſed accepta ab aliis tũc non ſaluarentur.x.ca thegorie extra aĩam qa ſi non habet ꝓpria pĩcipia extra aĩam nec ipm principiatũ erit aliqd per ſe ens extra aĩam. ¶ ITEM hoc patet p cõmentatorẽ.i.phiſicoꝝ cõmento . lxx.ubi ꝓbat ꝙ potentia materie quã dicit eſſe de pdicamẽto ad aliquid nõ ẽ ſubſtãtia materie:innuit illud argumẽtũ illa nõ ſunt eadẽ nec eadẽ habent elemẽta quorũ unum corrũpitur & reliquũ nõ hoc patet p primũ pĩcipiũ qd dicit ꝙ eẽ & nõ eẽ:nõ dñr ſimul de eodẽ ſed ut dicit potẽtia quã ponit de p dicamento ad aliquid corrũpitur ĩ aduentu forme ſubſtãtia nõ ergo.Item ad hoc ẽ dam̃

.i.logica ſua ca.xx.&.xxx.Item ꝓbat̃ p ꝓceſ ſum illũ in.xii.met.tex.cõ.xix.xx.xxi.tam ſe cundũ phm̃ q̃ cõmentatorem ſic qa cũ phũs dicit eadem elementa proportionabiliter in uno quoq; pdicamento q̃admodum princi pia ſunt tria forma:priuatio & materia: ſub dit.tex.cõ.xxii.ſed horum unũ quodq; alte rũ circa unũqdq; genus ut in colore albũ ni grum:ſupficies &c.Arguo: patet euidẽter ꝙ loquitur de oĩbus pdicamẽtis & de elemen tis oĩum.Si ergo uis ĩtelligere p hoc ꝙ dicit ꝙ ſupficies ẽ elemẽtum materiale qualitatis ꝙ ſit ſibi elementũ ꝓpinquũ & ꝓpriũ & nul lũ aliud habeat materiale elementũ ꝑter ſu perficiem.opportebit te intelligere de omni pdicamẽto accidẽtali indifferẽter tã de q̃tita te & qualitate:ſicut de pdicamentis reſpecti uis qd nõ habeãt ꝓpria elementa ſed apro priata cuius cõtrariũ oĩns dicũt de qualitate & q̃titate:ſi ãt ĩtelligas hoc de elemento re mõto materiali qualitatis ergo eadẽ rõne ĩ telliges ĩ aliis pdicamẽtis ꝙ ſubiectũ uel fun damentũ ẽ elementũ remotũ ſolum:& ꝑter illud elementum materiale remotum habe at illud elementum materiale ꝓpinquum ꝓ prium nõ a ꝓpriatum & hoc ẽ ꝓpoſitũ qd ſcđm illum ĩtellectum loquit̃ cõmẽtator ibi dẽ.patet qa cõmento.xxiii.cũ phũs poſuit in ſubſtãtia iſta tria pĩcipia materiam formã & priuationẽ uult cõmentator ꝙ preter iſta re mota pĩcipia oportet ponere aliqua ꝓpin qua in qualibet re ſubſtãtiali: Vñ ſuper illud phi.caro & os &c.intendebat p hoc demon ſtrare ꝙ ꝓpinqua pĩcipia non ſunt eadẽ in omnibus ſubſtãtiis.& in fine cõmenti reffert ſuple ad aliud dictum ꝙ alterum & alterum eſt in uno quoq; genere & ſubdit ꝙ hoc in telligendum eſt in principiis ꝓpinquis & nõ remotis.in remotis.n.eſt poſſibile ut princi pia ſubſtãtie ſint pĩcipia oĩum ergo cũ dicit alterũ circa unumquodq; genus uult ꝙ ꝑter elementũ remotum ĩ quolibet gñe ſint alia ꝓpria ꝓpinqua.Item ita inconueniens eſſet phõ ꝙ unũ pdicamentoꝝ cõfunderet̃ cũ alio ĩ aliud ſicut ꝙ oĩa accidentalia cõfunderent̃ in ſubſtãtiam.ſed cõmenta. cõmento.xix.ar guit ſubſtantiã nõ poſſe eſſe elementũ alio rũ pdicamentoꝝ ſic:ꝙ alia pdicamenta ꝓ pria & ĩtrinſeca nõ habeant.qa p reſolutio nem oĩa diſſoluent̃ in ſubſtãtiã ergo eadem rõne q̃titas uel qualitas nõ poſſunt eſſe ele mentũ a ꝓpriatũ rõnis quin ꝑter has q̃ ſunt

fundamēta eius alia ꝑpria elemēta intrinſeca hēat:alioqn rlō aliqn diſſolueret in qualitatē uel q̄titatē Itē phūs.xii.metha.te.cō.xix.xx.expſſe uult ꝙ licet oīa ꝑdicamēta habeāt eadē elemēta ꝑportionabiliter. qa in quolibet ſunt actus & potētia uult tñ Idiſtincte actū & potētiā I aliis & aliis gñibus eſſe alia & alia ſed certū ē ꝙ abſolute & Idiſtīcte loquēdo I qualitate & q̄titate actus & potētia ſunt diſtincta elemēta ꝑpria intrinſeca. ergo & in rlōne & in aliis. Iſtā cōparationē facit expſſe cōmētator cōmēto.xxvii. potētia & actus ſecundū ꝙ ſunt I diuerſis rebus ſunt diuerſa & hñt reſpectū ad entia diuerſis modis idest qa potētia & actus que ſunt principia ſubſtātie ſunt alia a potētia & actu q̄ ſunt principia qualitatis & ſic de aliis. Nota ꝙ ſicut potētia & actus ſubſtātie ſunt diuerſa a potentia & actu qualitatis ſic eſt de aliis:ſed ſecundū oēs potētia & actus ſubſtātie a potētia & actu qualitatis diuerſificant ſcdm ea q̄ ſunt utriqȝ Itrinſeca ꝑpria & nō a ꝑpriata ſolū.ergo & ſic in aliis. Cōfirmat qa phūs & cōmētator ibi ꝑbant ꝙ I ſbā. & qualitate:& in quolibet ſunt ēt ꝑpria potētia & ꝑprius actus qa in quolibet qñqȝ idē Inuenit I potētia & qñqȝ in actu ſed eque uerū eſt de rlōne ſicut de aliis ꝙ qñqȝ inuenit in potētia & ꝙ qñqȝ in actu.ergo.&c. Cōfirmat cōtra ꝑueniētē qui diceret qñqȝ eſſe in potentia & qñ in actu:nō potētia ſui ſed fundamēti qa ſi ponatur ꝙ potentia ſit quedā ꝑprietas cōſequens fundamētū ſicut q̄titas ſequitur ſuum fundamentū.hoc poſito: adhuc ita uere poterit relatio qñqȝ Ineniri I potentia in fundamento & qñqȝ in actu: ſicut q̄titas in ſubiecto.qñqȝ eſt in potentia & qn in actu.ergo in rlōne ita poterit cōcedi ꝙ habeat propriam potentiā & ꝑprium actum potentia ſui & non ſolū a ꝑpriata ſicut de q̄titate. ¶ AD hoc. arguit quidam doctor ſic. Illa non ſunt idem realiter quorum unū manet altero corrupto. ſed fundamentum manet corrupta rlōne.ergo &c.minor patet ꝑempta rlōne in uno oppoſitoꝝ ꝑimitur in alio.nō tñ ꝑimit fundamētū:ſed maior ꝑbat.cōtradictionē enl includit hoc eſſe idē huic & ꝙ hoc corrūpit & illud maneat Preterea phūs pri° phiſico.tex.cō.lxxix. ꝑbat priuationē eē aliud a materia. & quarto phiſicoꝝ locū a locato eē aliud p hoc ꝙ ſi manet.aliud non manet. Item.vi.de trinitate ca.vi.ꝑbat corpus cū colore & figura non eſſe ſimplex quia poteſt manere eadem magnitudo non idem calor neqȝ eadē forma Item ſic relatio rationis eſt aliud in ſe preter ſuum fundamentum. quia relatio rationis in ſe quolibet alio preciſo nō eſt nichil quia quolibet alio preciſo in ſe eſt ens rōnis. & ens intelligibile.ergo eadē rōne relatiōe rlō realis ꝑciſo fundamēto eſt aliquid in ſe: ſed eſſe quod habet in ſe preciſo quodlibet alio eſt eſſe reale qa ſi in ſe ſolum eſſet ens rōnis & ꝙ in ſe eſt ens rationis nulli poteſt eē reale:ſicut qd uni eſt accidens nulli eſt ſbā prio phiſicoꝝ tex.cō.xxvii.ergo rlō quā pōit realē I fundamēto nō ē realis in fundamēto. Cōfirmatur quia qđ in ſe non eſt aliquid nulli eſt aliquid.ergo ſi in ſe relatio non ē res reſpectu fundamenti non erit res. Item.v. de trini.capitulo.v.in rebus creatis quod nō ſecundum ſbām dicitur ſecundum accidēs dicitur:ſed relatio fundata ſuper eſſentiā productā nō dicitur ſcdm ſubſtantiam. quia nō ad ſe ſed ad aliud.ergo accidēs eſt differens a ſbā.etiā relatio fundata ſuper qualitatem & q̄titatē eſt accidens aliud ad hiis per probationē augu.ibidē qa amitti ꝑt ipſis remanentibus. Itē auicena.iii.metha.dicit ꝙ relatio eſt accidens cuius prima accidētalitas eſt accidentalitas ſubſtātie.uult ergo duo ꝙ.ſ.ſit accidēs.& accñs ſbē q̄ nō eſſent uera:ſi eſſet idē idēptice cū ſbā ergo. Itē ab aliis ſic arguitur ſi rlōnes ſint reales p fundamēta & a fundamentis recipiāt diuerſitatē ſpecificā:aut ergo a fundamētis ſimplr recipiūt diuerſitatē: & tūc ubi fundamēta plus differūt & rlōnes qđ falſum ē.qa equalitas & ſimilitudo hñt fundamēta genere diſtincta:ſed rlō mō potētie & mō unius hēt idē fundamētū ut patet I calore & tñ plus differūt ille q̄ ille aut ex diuerſo mō fundādi ꝙ nichil eſt qa illi diuerſi modi fundandi ſi ſint idē realr diuerſis ipſis relatiōibus tūc idē eſt cōcedere illas relatiōes realr differre ſi ſint modi abſoluti qa eadē rōne qua duo modi abſoluti reales poſſunt immediate cōſequi ipſum calorem tāq̄ due ꝑprietates eius & duo modi relatiui reales quaſi due ꝑprietates relatiue. ¶ SEQVITVR de.iiii.articulo ubi rñdendum eſt ad argumenta ſumpta ex cōibus paſſibus que ſunt contraria iſti paſſui ſpeciali. ſed primo reſpondeo ad illa que formātur ex iſto ꝑceſſu ſpeciali in ſcdo articulo. Ad primū quādo

dr̄ ꝙ ſupficies ē elem̄tū materiale in qualitate dico ꝙ uerū ē remotū habet tñ alia elem̄ta ꝓpria ꝓpinqua ex ſeipſo formaliter:& ſic ēt de aliis p̄dicamētis. ¶ AD aliud de agēte qñ dr̄ ꝙ nō habet agens niſi ꝓpriatū &c. a ſimili dico ꝙ nō ē ſimile.qa.n.rlō nō ꝓducit̄ niſi p accidēs & iō pōt habere ſolū a propriatū agens ab alio gn̄e:ſed qa q̄tū ad eēntiā ſuā ē ens pſe & p̄dicam̄tū p ſe ideo dr̄ habere elementa itrinſeca & p ſe. Ad tertiū qñ dr̄ ꝙ ex diuerſo mō ſignificādi ponit̄ aliqd i diuerſis p̄dicamētis.Dico ꝙ ex diuerſis modis ſignificādi p̄ciſe nō ponit̄ aliqd i diuerſis generibus ſcdm eē.qd dico formā ſbālem q̄ ſcdm dici ponit̄ in p̄dicamento qualitatis: ſola ergo ſignificatio nō facit niſi ex diuerſitate reali cauſet̄ illa diuerſa ſignificatio. Vñ igit̄ ꝙ habitus ponit̄ in genere qualitatis & relatiōis:dico ꝙ hoc ē qa rlō ē q̄dā ꝓprietas cōſequens habitū realiter dr̄ns ab ipo.

¶ AD boetiū q dicit ꝙ idem ex diuerſa ſignificatiōe ponit̄ i diuerſis p̄dicamētis:dico ꝙ ueꝝ ē idē ſubiectū poni i diuerſis p̄dicam̄tis ſumpta alia & alia ſignificatōe: ſi tñ ille alie ſignificatiōes ſibi iſint mediātibus diuerſis realitatibus puta pr̄ eſt i genere ſubſtātie p ſubſtātiā & i genere rlōnis p p̄nitatē q̄ differūt ſicut res diuerſe. Ad illud phl ꝙ elem̄ta dicuntur diuerſis modis in quolibet uerum eſt diuerſis modis: preſupponentibus tamē diuerſitatem realem eoꝝ quorum ſunt tales modi dico.ergo ꝙ iſallibiliter intētio phl & cōmēta.in.xii.ē ꝙ rlō differat a fundam̄to realiter:ſed hoc cōtingit ymaginari dupliciter uno mō ꝙ ſit accidēs aduēticiū ſubiecto. Alio mō ꝙ ſit ꝓprietas iſeparabiliter ipſum cōcōitās & illo ſcdo mō ē ītelligendū ꝙ rlō differt a fundamēto Vñ ſicut calor ē ꝓprietas cōſequēs formā ſbālē ignis & ſimitas naſum ita reſpectus:eadē calefactibile iſepabiliter ſequit̄ calorē & ſimilitudo qua unus ſimus aſſimilabilis eſt alteri ſimo iſepabiliter ſequit̄ ſimitatē:& ſicut calor differt a forma ignis tāq̄ eius ꝓprietas & ſimitas a naſo: ita reſpectus caloris ad calefactibile & ſimilitudo ſimitatis ad illud ſimū ſunt differētes a calore & ſimitate. ¶ AD argumēta in oppoſitū de his q̄ uidebant̄ de oībus locis philoſophie q̄ſtiōe p̄cedēti arti.ii. Ad primum qñ dr̄ ꝙ potētia materie eſt ſbā materie dico ꝙ i materia ē duplex potētia una qua eſt potentia receptiua forme & ſic altera ꝑs cō

poſiti & illa potētia eſt ſbā materie & eſſentia eius.p eſſentiā enī eius nata eſt ſuſcipere formā. Alia eſt potētia i ea qua reſpicit potētiā agētis actiuā p quam potentiam deducitur de potentia in actū ut actu imprimat̄ ſibi forma & illa potētia qua ſic reſpicit agentē ē de gn̄e rlōnis & q̄dā ꝓprietas cōſequēs eēntiā materie & ſic itelligo dictū cōmentatoris i p̄io phiſicoꝝ qñ dicit ꝙ potētia nō eſt i ſbā materie qa tunc materia eēt de p̄dicamēto ad aliqd ueꝝ ē nō ſolū accipiendo materiā ut reſpicit formam:ſed ut ſic reſpicit formā ſcdm qd natū ē recipere eā p actionē agētis. Ad ſcdm qñ dr̄ ꝙ nō adueniret ſine mutatiōe ſi differt a ſubiecto. Dico ꝙ ueꝝ ē ſi differret a fundamēto nō aduēiet ſine mutatiōe:uel ſaltē niſi p̄cederet i fundamento eius eē reale. Vñ dico ꝙ ſi i calore p̄cederet reſpectus eius ad calefactibile q ē ꝓprietas eius iſepabilis tūc qñ nouiter coterminaret̄ ſeu nouiter terminaret̄ eius habitudo p ſuū oppoſitū nouiter ꝓductū:nulla fieret mutatio i ipo & ſic itelligēda ē demōſtratio phi.v.phiſicoꝝ tex.cō.x.ꝙ rlō nouiter aduenit ſine mutatiōe fundamēti p pōnem ſui oppoſiti qd ueꝝ ē qñ relatio p̄ceſſit i ſuo fundamento & dr̄ ſolum nouiter aduenire q̄tū ad illam notā cōterminationē cū ſuo oppoſito nō āt q̄tū ad realitatem relatiōis que p̄ceſſit.de hoc ſatis i fine queſtionis de relatiōne dei ad creaturam ex tpe.Hoc idem dicit iſtemet doctor:& ita ſoluit ſeipſum i ſumma ar.lxi.q.i.dicit enī ꝙ ſicut lux hēt i ſe pfectā naturā qa ſp eſt habilis ut actu illuminet.qd āt nō ſemp actu illud illuminet hoc ē qa ñ ē p̄ns illuminabile & iō cū fuerit p̄ns illuminabile ſtatim illuminat ſine omni mutatione a parte ſui.ſimiliter albū habet in ſe naturā qua actu eſt habile ut alteri aſſimiletur ſecundum actū:& ideo non requirit̄ mutatio alia:ad eo ut aſſimilet̄ ſed ſolū p̄ñtia alterius & hoc quia illud tale reale quo habile eſt alteꝝ reſpicere eſt in eo ſcdm ſe licet nō ſub ratione reſpectus. De iſta materia quolibet ix.q.iii.rñdēdo ad argumētū in oppoſitum nota exēpla eorū ſic.qa ſi illūinare nō eſſet lux ipſa.nec etiam actus elicitus a luce ſed q̄dam propria paſſio conſequens lucem in oī priori quo lux eſſet:tunc in illo priori quo lux p̄cederet aerē illuminatum ab ea:uere illuminaret tunc etiam realiter precederet & etiā quia precederet non mutaretur lux ipſa

qñ illũinaret aerẽ:ſed ſolũ aer illumĩatus mu
taret. Eodẽ mõ ymaginãdũ ẽ de rlõne q̃ cõ
ſeqꝛ calorẽ ꝙ in quocũq; priori ponitꝛ calor
ꝙ cũ ſit ꝓprietas cõſequens in quocũq; ꝑori
ponitꝛ calor ꝙ calor nõ mutaretꝛ qñ reiteratur
ſed ſolũ illud mutatꝛ qd nouiter ad ipm̃ refer
tur. Itẽ appet expꝛſſe ĩ rlõne mõ mẽſure :mẽ
ſuratũ.n.realr referꝛ ad mẽſurã p infinitũ tp̃s
añq̃ exigatꝛ alius reſpectus realis in menſura
& eadẽ rõe ꝑt cõtingere in aliis rlõnibus rea
libus. ¶ ALII dicũt ꝙ phi.nõ ĩtẽdit nega
re motũ ad rlõnem niſi motũ q eſt ſucceſſio
ibidẽ.n.negat motũ ad formã ĩbãlem:& tũc
eſt certũ ꝙ ad ĩbãm eſt motus q eſt mutatio
licet nõ ſucceſſio ut ꝓbat phi.ſupra l.v. Et al
legãt cõmentatorẽ ibidẽ q dicit ꝙ rlõ adue-
nit altero qeſcente ſed qes licet neget motũ
nõ tñ negat mutatõem.ergo rlõ licet nõ poſ
ſet euenire p motũ ꝑt tñ aduenire p ſubiectã
mutatiõem ꝙ qes neget motũ ꝑciſe accipiũt
a phõ.v.phiſicoꝝ tex.cõ.xx. ubi uult ꝙ qes
eſt priuatio motus.& loqtur de motu mẽſu
rato tpe & uult ꝙ ſicut qd mouetꝛ toto tpe
mouetꝛ ita qd qeſcit toto tpe qeſcit. Contra
ſi phi.ibi uult cõcedere ꝙ albo genito rome
acqritꝛ rlõ in me pariſius p mutatiõem. ergo
cõcedit ꝙ p mutatiõem q eſt motus ſucceſſi
uus:ꝓbo qa certũ eſt ꝙ ſicut albedo q̃ eſt ro
me acqritur ſucceſſiue loqtur.n.de albedine
ĩtẽſa)ita eadẽ rõe ſimilitudo cõſequẽs ipam
cõtinue acqritur & p cõſequens ſucceſſiue .ſi
ergo ad totã ſimilitudinẽ ibi genitã generatꝛ
alia ſimilitudo in me p mutationẽ cõtinuã
ſeqꝛ ꝙ ad rlõnẽ erit motus q eſt ſucceſſiuus.
Nec ualet argumẽtũ a ſiſi de ĩbã ꝙ licet ĩbã
poſſit eſſe terminus non motus : ſed muta-
tiõis q̃ ſiſe erit de rlõe & aliis q̃ ſunt mĩoris
entitatis qa ibidẽ ꝓbat ꝙ ad actiõnẽ ñ ẽ mo
tus nõ tñ uult concederꝛ ꝙ ad actionẽ poſſit
eſſe mutatio qa qd actiõis ſit actio ẽ:eq̃ im
poſſibile de motu q ẽ mutatõ ſicut d motu
q ẽ ſucceſſio mutatio.n.ſubita nõ põt termi
nare ſubitã ſicut nec ſucceſſiua ſucceſſiuã pp
ꝓceſſum ĩfinitũ. Itẽ phi.ibidẽ ꝓbauit ꝙ ad
ĩbãm nõ ẽ motus nõ p hoc ꝙ ĩbã recipiens
formã ĩbãlẽ nõ mutetꝛ ſed p hoc ꝙ nõ hẽt
cõtrariũ & mãifeſtũ ẽ ꝙ ſupra ĩ ꝓceſſu ꝓba-
uit ꝙ motus ẽ ĩ tribus gñibus hñtibus cõtra
riũ.ergo rõnabile ẽ ꝙ de ĩbã neget illũ mo
tũ q ẽ ĩ tribus gñibus.ſ.ſucceſſiuũ & a cõtra-
rio ĩ cõtrariũ:ſed mãifeſtũ ẽ ꝙ negãs rlõnem
eſſe motũ nõ fundat ſe ſup rõnẽ de cõtrario
ſed ſimplr̃ qa ſubiectũ eius nõ mutatꝛ ſed alĩ
qd aliud.ſ.extremũ.ergo nõ ẽ ſiſe .Cõfirma
tur qa ſi ĩ fundamẽto uel ſubiecto recipiẽte
nõ cõcediꝛ mutatio oĩno negatur mutatio.
qa oĩs mutatio ẽ circa ſubiectũ.i.phi.tex.cõ.
lxiiii.&.viii.metha.ſed ſi hic fundatꝛ rõ phi.
ut dictũ ẽ.ergo ſimplr̃ nõ eſt mutatio ad rlõ
nẽ Per hoc ad argu.ſuũ ꝙ alia & alia rõ eſt
hic inde. Ad cõmẽta.dico ꝙ qeſcere negat
oẽm motũ & mutationẽ niſi p accñs Ad ꝓ
ba.dico ꝙ qes ex pria ſua famoſitate ẽ ꝑua
tio motus tamẽ ĩ re ueritate ẽ priuatio mo-
tus & mutatiõis.tenebra.n.cõiter accipitꝛ ꝓ
priuatiõe lucis quã uidemus p tp̃s durare in
aere ĩ rei tñ ueritate ẽ priuatio lucis ꝑmanẽ
tis p tp̃s.ſubito ĩducte in hoc. Ad illud ſecũ
dũ rñdẽt alr̃ alii ut Giltoñ ſic dicẽs ꝙ muta
tio põt accipi duplr̃. Vno mõ p oĩ eo qd fa-
cit aliqd ſe hr̃e aliter nũc q̃ prius & ſic mo-
tus ẽ q̃dã alteritas & ſic ẽ cõcedẽdũ ꝙ oẽ qd
nouiter fit relatiuũ mutatꝛ.quia aliqd nouũ
ſibi adqritꝛ quo ſe hẽt alr̃. Alio mõ accipitur
mutatio ꝓ actiõe paſſiõe:qua aliquid adqri
tur alicui & ſic loquitꝛ phi.l.v.& ſic ẽ uerum
ꝙ noua rlõ aduenit alicui ſine ſui mutatiõe
puta ꝙ nulla actio fit circa ipſum.ſed ſolum
circa ſuũ oppoſitũ.Dico ꝙ primus nõ ẽ intel
ligibilis .ſ.ꝙ aliquid nouiter adueniat alicui
quo ſe habeat aliter nunc q̃ prius ſine muta
tione que ſit actio & paſſio circa ipſum.Reſ
pondent ꝙ hoc non eſt intelligibile propter
ignorantiam modi generationis quo noui-
ter relatio acquiritur & quo acquiritur abſo-
lutum nouiter.de abſolutis enim uerum eſt
ꝙ ꝑcedit mutatio que eſt actiõ & paſſio non
enim uerum de relatione .Melius autem uĩ
detur di.xxx.q.ii.ar.v.ubi tenetꝛ ꝙ relatio ꝑ
ceſſit in fundamento & generabatur muta-
tione illa qua ſuum fundamentum licet per
accidens. Ad aliud quando dr̃ ꝙ phi.ꝓbat ꝙ
in prima ſpecie qualitatis non eſt motus per
hoc ꝙ in ad aliquid non eſt motus &c.Dico
ꝙ phi.ibidem duplici ar. hoc probat.ſ. ꝙ ad
habitum non eſt motus primo per hoc ꝙ ẽ
ad aliquid. Secundo p cõmenta.qa eſt perfe-
ctio & perfectio conſiſtit in indiuiſibili . Ad
indiuiſibile autem non eſt motus uel alr̃ for
matur ut deducit .q.ibidem habitus eſt ꝑfe
ctio ſed perfectio aduenit ſine mutatiõe .qa
anima ſedendo fit ſciens . Vnde accipit ipſe
habitum duplr̃. primo ꝓ ipa paſſione cõſe-
quẽte ipm̃ ĩſepablr̃ q̃ ẽ rlõ. Scdo ꝓ ipa ceña

habitus Per hoc ad argu. qñ dr̃ ꝙ ipẽ ꝓbat
ꝙ ad hitũ nõ ẽ motus qa ẽ ad aliqd.Dico ꝙ
accipit ĩ illã pr a rõne hitũ nõ ꝓ eẽntia hitus
ſed ꝓ ſua ꝓprietate ĩſepabili ſcilicet rlõne ip
ſa:ſed ĩ.ii.ar.accipit̃ ꝓ eẽntia hitus. Vñ ueꝝ
ẽ ꝙ arguit̃ ꝙ p illud ar.pmũ de ad aliqd ñ
ꝓbat̃ p hoc ꝙ ad qualitatẽ nõ ẽ motus ſed
ſolũ ꝓbat̃ ꝙ ad ꝓpriã paſſionẽ qualitatis.ſ.
ad rlõnem cõſequẽtẽ nõ ẽ motus & iõ addu
cit̃.ii.ar.ad ꝓbãdũ ꝙ ad ipm eẽntiã hitus nõ
ẽ motus.Nota ꝙ duplex ꝓceſſus fuit neceſ
ſarius qa aliq uolebãt ĩdifferẽt̃ accipe hitũ
ꝓ eẽntia hitus & ꝓ ſua rlõne q̃ ẽ paſſio ĩſe-
pabilis ab eo.d hoc ſatis.iii.li.q.utrũ hitus ſit
pura rlõ.Ad cõfir.boe.ꝙ idẽ ponit̃ ĩ diuerſis
pñtis ſcdm diuerſas ſuas ſignificatões ueꝝ ẽ
idẽ ſubiecto ſed ñ idẽ re ſimplici.qa opteꝫ ꝙ
ille diuerſe ſignificatões duerſis rebus ĩnitãt̃
Ad.iiii.qñ dr̃ ꝙ ſpẽs rlõnũ diſtingunt̃ penes
fundamẽtũ.dico ꝙ hoc nõ arguit̃ ꝙ funda-
mẽtũ ſit de eẽntia rlõnis ſed ꝙ ĩherẽtia ẽ ad
fundam̃tũ ẽ de eẽna rlõnis ut ſtatĩ dicet̃ qa
v.me.ponit.phi.ſubiectũ ĩ diffinitõe paſſiõis
& frequẽter ponit bipes ĩ diffinitiõe hõis nõ
ꝙ ſubiectũ ſit de eẽntia paſſiõis ſed ꝙ ĩherẽ
tia ſit de eẽna paſſiõis. Vñ hic ſũt tria notã
da.Primũ ꝙ ĩherẽtia accñtis ſic ẽ de eſſen
tia accñtis ꝙ ẽ ipſa qditas & eẽntia accñtis
ſicut ĩ gñe ſbẽ potẽtia materie ẽ ipa eẽntia
materie ſcdm cõmẽ.de ſbã orbis.Hoc ẽt pa
tet.vii.me.tex.cõ.xvii.poſt pñcipiũ ubi diffi
nit accñs p ſbãm & aſſignat rõnẽ qa accñs ẽ
ẽs ĩ ſbõ ſed ſi accidẽs hret aliã qditatẽ ꝑter
ſuã ĩherẽtiã fuiſſet diminutus ĩcõſiderãdo q
ditates reꝝ cũ ad ipum ĩ me.ptĩeat cõſidera
re qditatẽ ĩqtũ qditas uel dediſſet diffinitõ
ne accñtis aliã ꝙ p ſubiectũ Scdo notãdũ ꝙ
cũ ĩherẽtia accñtis ſit eẽntia accñtis ꝙ hoc tñ
ẽ ueꝝ d rlõe q̃ de aliis uñ ſtatĩ ĩ lĩa poſtq̃ di
xit accñs dicit eẽ hoc ĩ hoc ut ſimitas ĩ naſo
& albedo ieſt ſuo ſubiecto addit & equale
q̃titat: quale uero ẽ rlõ.ergo ſeqt̃ ꝙ q̃uis rlõ
& oẽ accidẽs hẽat gẽus & dñã ĩtra ſe ĩtĩſece
nõ tñ niſi ĩ hĩtudine ad ſubiectũ nec p cõſe-
quẽs debet diſtĩgui ĩ ſpẽs niſi ĩ hĩtu die ĩ ſu-
biectũ Tertio ulterius ĩtelligẽdũ ꝙ ſi ĩherẽn
tia ad ſubiectũ ſit de eẽntia accñtis pp hoc
nõ ſeqt̃ ꝙ accidens nõ haberet eẽntiã ꝓpriã
aliã a ſubiecto ſicut materia p eſſentiã depẽ
det ad formã:differt tñ p eẽntiã imo ĩ hoꝝ ꝓ
teſtationẽ dicit ibidẽ.phi.ꝙ qñ ſubiectũ po-
nit̃ ĩ diffinitiõe accidẽtis ꝙ ẽ diffinio ex ad-

ditiõe & ĩfra cõcludẽdo dicit quare qd qdẽ
erat eẽ & diffinio aut ñ ẽ alicuius aut ſbẽ alr̃
ẽ quẽadmodũ diximus.ĩ.alr̃ ẽ q̃ de ubitãtis
de qbus diximus ꝙ ſolũ iudicant qd qd erat
eẽ.Sic ergo patet ad ar.ꝙ licet ſpẽs rlõnis di
ſtĩgũt̃ ĩ ordĩe ad fundam̃tũ.qa ĩherẽtia eius
ad fundam̃tũ ẽ de eius eẽntia: nõ tñ ſequit̃
ꝙ nõ hẽat aliã realitatẽ fundam̃to:Sed con
tra hoc qd dr̃ ſpẽs accidẽtis diſtĩgunt̃ ĩ ordi
ne ad ſubiecta uidet̃ ꝙ qualitas diuidit̃ ĩ al
bedinẽ & nigredinẽ & ſic de aliis:& q̃titas ĩ
cõtinuũ & diſcretũ.unde nulla mẽtio fit de
ſubiectis ĩ rlõnibus tñ ſemp fit mẽtio in qn-
to met.tex.cõ.xx.Rñdeo ꝙ licet nõ ſit men
tio explicita:fit tñ ĩplicita qa ĩ diuiſiõe tali q̃
titatis nõ fit mẽtio explicita de ſua ĩherẽtia
fit tñ ĩplicita.Itẽ quãdo diffinit̃ creatura ñ fit
mentio explicita ex ſua dependentia ad pri
mã cauſam fit tamen ĩplicita.Ad illud de rlõ
ne dico qd explicita ſemp fit mẽtio qa licet
habet ꝓpria elementa ſicut alia tamen minĩ
mũ habet de entitate.xii.met.tex.cõ.xix.di
ces rñdẽdo ꝙ accidens diffinit̃ ĩ reſpectu ad
ſubiectũ hoc nõ ẽ qa ĩherẽtia ẽ de eius eſſen
tia ſed qa nõ poſſumus alr̃ hẽre notitiã accñ
tis ita ꝙ difficultas erit ĩ nobis. Cõtra qa diſ
ficultas ad cognoſcẽdũ ſbãs ſeparatas erat ĩ
nobis iõ phi.a.ii.metha uſq; ad.xii. tractat
de ſbã ſenſibili ad mãuductõnẽ nrãm Sed ĩ
xii.finalr̃ diffinitõnẽ unã ꝓpriã dat.ſ.ꝙ ẽ ac
tus purus uita & ĩtellectus.ergo alicubi etiã
phi.dediſſet diffinitõnẽ ꝓpriã accñtis nõ ꝑ
ſubiectũ aut ſine depẽdẽtia ad ſubiectũ qd
falſum replicatio albedo ẽ color diſgregati
uus uiſus & hic nõ ponit̃ ſubiectũ ymo põi
tur ꝓbõ qa genus ẽ ps diffinitiõis ſed color
hẽt ſubiectũ ĩ diffinitiõe ẽ.n.color ultimum
corpis cõſpicui.Q d hic dictũ ẽ de relatiõe
qd hẽt ſubiectũ ĩ eius diffinitiõe dictũ ẽ ſecũ
dũ ꝙ ẽ unũ.ix.accñtiũ:qualr̃ ãt ĩtĩſece diffi-
nit̃ p ꝓpriã hĩtudinẽ ad oppoſitũ & ẽt qdli
bet accñs abſolutũ p ꝓpriã depẽdẽtiã ad ſu
biectũ ſuũ q̃re di.xxx.q.phi.ar.ii.añ finẽ.Ad
v.qñ dr̃ ꝙ ĩherẽtia accñtis ẽ de eẽntia accñ
tis &c.dico ꝙ nõ ẽ ſile de ĩherentia accñtis
cõpata ad ipſum accñs cuius eſt ĩherentia &
de ĩherentia accñtis cõpata ad ſubiectũ cui ĩ
heret qa ĩherentia cuiuſlibet accñtis põt eſſe
de gñe accñtis cuius eſt & hoc tñ eſt ueꝝ de
rlõne q̃ de aliis tamen inherentia acciden
tis ſicut nec ipſum accidens eſt de generẽ ſui
ſubiecti ſeu fundamẽti. Vnde rlõ q̃ ẽ ꝓprie

tas ſui fundamenti p ſe eſt de alio genere q̄ ſuũ fundamentũ.ergo ipſum accñs ē de alio genere q̄ ſuũ ſubiectũ iõ ĩ primo caſu eſt idē ꝑtitas poſſibilis licet nõ ĩ ſecũdo.res enĩ que ſunt eiuſdem generis melius pñt hr̃e ydem ꝑtitatē eſſentialē q̄ q̄ ſunt diuerſoꝝ generꝝ Ad.vi.qñ dr̄ ꝙ depēdētia creature ad deũ ē de pſe eẽntia creature Dico ꝙ iſta depēden tia ē duplex.q̄dã ē q̄ cõuenit ſibi ex ĩpſectõ ne ĩtrĩſeca puta ex hoc ꝙ ē q̄dã eẽntia p pti cipationē.Alia ē q̄ cõuenit ſibi ex certa rlõne ad deũ puta ĩq̃tũ ꝑducta uel cõſeruata.Tũc dr̄ ꝙ pria depēdentia non eſt rlõ ſed ipſa eſ ſentia creature & trãſcendens cõſequēs crea turã ſcdm quẽcũꝗ modũ eẽndi ſcdm.n.quē cũꝗ modũ creatura ē ens ĩpſectũ & ẽs p pti cipatõnē trãſcēdēs ãt nõ ptinet ad aliqd ge nus deterĩatũ:ſed ē eiuſdē gñis cũ re cuius ē ſcdo mõ rlõ.iſta diſtĩctio patet ĩ ſiñ.materia pria duplr̄ põt accipi unomõ ut ē qd imper fectũ in genere ſbē & ſic ſua potentialitas q̄ eſt ſua dependētia eſt eius ſubſtãtia.Et ſic lo quit̃ cõmē.de ſubſtãtia orbis qñ dr̄ ꝙ mate ria ſubſtantiat̃ p poſſe.aliomõ accipit̃ mate ria ut ē potentia paſſiua reſpectu trãſmutãtis eã ad formã & ſic ē dependentia eius de pñ to ad aliqd & ſic loquit̃ cõmẽta.i.phiſicoꝝ cõmẽto.lxx.qñ dicit ꝙ potentia nõ ē ĩbã ma terie qa ē de pñto ad aliqd qñ ulterius ꝓba tur iſtã dependentiã eē de ĩtellectu eius qa ſi põt ĩtelligi ſine eã.Dico ꝙ nõ põt ĩtelligi ſi ne potentia ꝑdicta.nõ.n.põt ĩtelligi creatu ra qn ĩ intellectu eius ĩcludat̃ ꝙ ē ens impſe ctũ & p pticipatiõem ideo iſta dependentia ē de eius ĩtellectu.põt tñ ĩtelligi quo ad totã q̇ditatem ſuã ſine dependētia ſcdomõ dicta qa ſic ſolũ dependet ad cãs ſuas extrinſecas. ſ.cãm efficientem uel finalem Dependentia ãt ad cãs extrinſecas nõ eſt de ſubſtantia rei ſicut nec ipſe cauſe extrinſece uerꝝ eſt tñ ꝙ creatura nõ põt intelligi eſſe ꝑducta uel cõ ſeruata uel exiſtere qd idem eſt ꝙ conſerua ti:niſi intelligat̃ relatio ad deum ſicut nec homo albus poteſt intelligi ſine albedĩe ñ tamen albedo eſt de eẽntia hominis ſed de eẽntia hominis albi.de hoc li.iiii.di.vi. Ad primũ henri.qñ dicit ꝙ diſtĩguit̃ penes fun damenta.rñdendũ eſt ſicut ſupra ad quartũ argu.Ad aliud qñ dicit ꝙ ſi rlõ haberet pro priã realitatem ꝙ poneret̃ in deo q̃tũ ad rē gñis & rõnem ſicut ſubſtantia.Dico ꝙ nõ ē ſimile qa res rlõnis eſt in rei ueritate accñs ſi

cut qualitas & q̃titas ideo ſibi repugnat ſecũ dũ ꝓpriã realitatem trãſferri ad diuina ſicut qualitati:& quãtitati.Ad ultimũ qñ dicit ꝙ duo oppoſiti mõi pñt cõuenire eidem ſicut calori eē ĩ alio:& eſſe ad aliud.ſicut actus & potētia & actio & paſſio motui.Dico ꝙ at gu.ſoluit ſeipſum.actus.n.& potentia eidē cõueniũt.qa nõ ſunt dĩe gñe oppoſite po nẽtes aliqd ĩ diuerſis gñibus:ſed diuidũt idē genus rlõ ãt & fundamẽtũ ptinẽt ad diuer ſum genus Et ad ꝓpoſitũ ē aliud exẽplum. actio enĩ & paſſio licet ſint idē ſubiecto: tñ realiter differunt a motu ſicut res diuerſoꝝ generꝝ a motu:ſi enĩ motus preciſe cõſide ret̃ ſine reſpectu actionis & paſſionis eſt de alio genere ab hiis.ſic.n.eſt paſſio uel paſſi bilis qualitas Si ãt cõſideret̃ nõ ut ꝑciſus ſed ut ſubiectũ uel fundamẽtũ actiõis uel paſſio nis ſic differt ab hiis ſicut ſubiectũ a paſſiõe & ita quocũꝗ mõ accipiat̃ realiter differt & ſic eſt exemplum ad propoſitum.

IN di.xxix.agit̃ de rlõe dei ad creaturã q̄ ĩportat̃ p hoc nom̃ prĩcipiũ ubi q̃ro prĩo.an ſi ſeq̄ remur principia phĩe hẽremus neceſſario concedere ꝙ dei ad creaturã eſt rlõ realis.Q d nõ qa ſecundum philoſophiã eſt q̄dã depēdētia:ut p diffini tionē rlõnis patet ſed deus nõ depēdet realr̄ ad creaturã.ergo &c. ¶ CONTRA.de us eſt dñs realr̄ creatur̃:ſed dñiã dr̄ relatiue. ergo &c. Quia ĩ iſta q̄ſtiõe ſupponit̃ a mul tis ꝙ rlõnes dei ad creaturã ſunt rlõnes mẽ mẽſure ĩõ prĩo ĩq̃rã de rlõne mẽſure ad mẽ ſuratũ utrũ ipſa ſit realis.Scdo ſuppoſito: ꝙ nõ ĩq̃rã de aliis q̄ cõiter ponũt̃ a doctoribus ptinere ad rlõnē realē ꝙ.ſ.oportet extrema eē eiuſdē rõnis & ꝙ extrema adĩuicē depen deãt & ꝙ entis ad nõ ens nõ põt eſſe rlõ rea lis & ꝙ agẽtis ad patiēs nõ eſt rlõ realis: niſi qñ agit cũ motu an hoc impediat ꝙ dei ad creaturã nõ ſit rlõ realis ſaltē ſi ĩpediat ſecũ dũ phõs.Tertio ſi forte qs uellet tenere ꝙ ñ mouebo dubitatiões magnoꝝ doctoꝝ:que uident̃ ꝓbare ꝙ ē cõtra phi.& ponã ĩſtãtiões Quarto ſuppoſito ꝙ nõ repugnet phĩe: an oĩno repugnet regulis illis q̄ penitus ſunt ꝓ pria theologie.¶ SEQVITVR de prĩ mo arti.ubi dico ꝙ prĩa facie uidet̃ p ꝓceſ ſum.phi.v.meth.ca.de ad aliqd ſatis poſſet trahi ad hãc ptē:ꝙ ſit realis. declaratur hoc ſic qa potētia actiua puta calor ipſa ut ſic eſt

qualitas nõ rlatiuũ:ſed ipa accepta ut ex natura rei ẽ denoĩatiua ſui oppoſiti puta calor calefactiuus ſtatĩ ẽ de gñe rlõnis ergo eadem rõne licet mẽſura ut res q̃dã q̃ ẽ q̃titas nõ ſit relatiua qa tñ ex natura ſua ut ẽ m̃ſuratiua p ſuã naturã circũſcripta oĩ opatiõe ĩtellectus ẽ denomina:iua ſui oppoſiti ſcilicet mẽſurabilis ẽ equalis rõnis cũ rlõne mõ potẽtie q̃tum ad eẽ rlõnẽ realẽ & p cõſequẽs tñ erũt inequalia ĩ eẽ rlatiuo ſcdm illã depẽdẽtiã qa mẽſuratũ depẽdet a mẽſura ĩ eẽ nature ſue. Q đ ãt hec ſit ĩtẽtio.phi.v.met.pbat̃ ſic qa ĩ pricipio ca.ubi generaliter ponit tres modos relatiuorum enumerat relationem modo menſure cum aliis realibus & ſ..b eodẽmodo accipit relationem que eſt menſure ad mẽſuratũ & q̃ ẽ mẽſurati ad mẽſurã dicens alia ut mẽſurabile ad mẽſurã:& ſcibile ad ſciãm & ſenſibile ad ſenſum. Itẽ infra uerſus finem aſſĩgnãs ĩ ſpãli dr̃ã rlõnis mõ menſure a rlõne mõ potẽtie & unus ponit drĩã ĩ hoc q̧ rlõ mõ potẽtie habet in utroq̧ extremorũ mutuã cõuertẽtiã equalr̃ ſed ĩ rlõne mõ mẽſure nõ ẽ ita ſed mẽſuratũ plus depẽdet a mẽſura q̃ ecõtra qa mẽſuratũ ẽ cõſtitutũ ĩ eẽ menſurato p ipſam & nõ ecõtra:nõ enĩ dr̃ aliqd mẽſura ita & rõnẽ mẽſurãdi accipiat ab ipo mẽſurato.ſed ex ſe prĩo.ſ.qa ex ſe eſt pfectiſſimũ in ſuo genere & hoc ẽ qđ phi.dicit red dẽs rõnẽ quõ mẽſura dr̃ relatiue qa mẽſuratũ dr̃ ad ipſam.dicit nã ĩtelligibile.i. ſcibile ſignificat qđ ipſius ẽ ĩtellectus.i.ſcĩa Arguo ſic expõit dictum ſuũ quare dicit q̧ mẽſura refert̃ qa menſuratũ refert̃ ad ipſum dicẽs q̧ nõ intendit negare relationẽ realẽ mẽſure ad mẽſuratũ qa ĩ pricipio ca.qñ loq̃bat̃ de rlõnibus realibus cõnumerat eã ĩ utraq̧ habitudine & mẽſure ad mẽſuratũ & ecõuerſo ĩter relatiua alia realia:ſed ĩtẽdit dĩe q̧ mẽſuratũ maiori depẽdẽtia ad mẽſurã q̃ ecõuerſo qa ſcibile ſignificat q̧ ipſius ẽ ĩtellectus & ſcientia recipit gradũ ſuũ & mẽſurationẽ ſuã ab ipo ſcibili:ſed nõ ecõuerſo:ſed licet mẽſuratũ plus depẽdeat a mẽſura q̃ ecõuerſo p hoc ñ excludit̃ qn ecõuerſo mẽſura realr̃ depẽdeat ſicut plus depẽdet effectus a cã qua ecõtra & tñ ẽ rlõ realis ĩter cãm & effectũ. ſic ergo ĩ pposito.Cõtra.cõmẽ.expoſuit hoc ſic rlõnis duo modi ſunt.ſ.qa aut ẽ ĩ ſbã utriuſq̧ rlãtiui:aut ĩ ſbã unius ſolũ & altero pp illud.Sed iſta rñſio dat ppoſitũ ut pbabo:qa dicĩ q̧ rlõ mẽſurati ad mẽſurã & ecõtra põt pẽſari dupli. Vnomõ ſcdm unũ ẽ mẽſura uł mẽſuratũ & aliud menſuratũ uł menſurabile. Aliomõ ſcdm dependentiã menſuratõis qa menſuratũ ĩ eſſe menſurato habet eſſe cõſtitutũ p mẽſurã ſicut ſcĩa p ſcibilẽ & ñ ecõuerſo.prĩo mõ dici põt q̧ eſt rlõ realis & equalr̃ mutua conuertentia ĩ mẽſura ad menſuratũ ſicut ecõtra ſed ſcdomõ eſt rlõ realis ĩ ſbã mẽſurati tñ & ñ ĩ ſbã mẽſurã.qa mẽſuratũ ẽ cõſtitutũ ĩ eſſe menſurato p mẽſurã & ñ ecõuerſo ſed ſcdm iſtũ ſcdm modũ loq̃t̃ cõmenta.ñ ſcdm p̃mũ qa dicit q̧ rlõ mõ potẽtie ẽ ĩ ſbã utriuſq̧ extremorũ ergo ñ negat ſimplr̃ rlõnẽ realẽ eẽ ĩter m̃ſurã & m̃ſuratũ ſed ſolũ uult dĩe q̧ m̃ſuratũ maiori depẽdẽtia depẽdet a m̃ſura q̃ ecõtra pbo.mĩ.qa pbãt.phi.& cõ.ſtatĩ.ĩ ſimili pbãdo q̧ ſcĩa nõ dr̃ ad intelligẽtẽ.qa idem his diceret̃.cõmẽta.ſequit̃ q̧ illud qđ cõſtituit̃ p aliud cõſtitueret aliđ & ſic cã cõſtitueret̃ p cãtũ ĩ ſimul & hoc ĩtẽdebat bis idem diceret̃ ideſt ſimul erit cã & cãtũ. Ecce argumẽtũ phĩ & cõmẽta.ĩ ſimili ſicut ĩtellectus cõſtituit̃ ĩ eẽ ĩtelligẽdi p ſciẽtiã & ñ econtra ſic mẽſuratũ dr̃ ad mẽſurã ſicut cõſtitutum ĩ eẽ p ipſam ſicut cãtũ p cãm Scĩa enĩ ſecundũ oẽm opi.aliquõ cãt̃ a ſcibili aut directe aut primarie ſi ergo mẽſura diceret̃ ad ipam ea dẽ depẽdẽtia & equali.ergo oporteret menſurã dici ad ipſum depẽdẽtia q̃ cãtũ a cã cũ ĩ rei ueritate mẽſura ẽ cã mẽſurati.ergo idẽ ĩ ſimul reſpectu eiuſdẽ erit cã & cãtũ:patet ergo q̧ phi.& cõm̃ta.negãt ibi eẽ rlõnem realem ĩ utroq̧ extremorũ ſcdm eq̃lẽ depẽdentiã ab ĩuicẽ ñ tñ negãt qn ſit rlõ reał ĩter hec ut hoc eſt menſuratiuũ & illud menſurabile ſicut eſt ĩter calefactiuũ & calefactibile.Nota ex hiis q̧ ſi ueniant̃ rlãtiua mõ potentie quorũ unũ dependet ab alio ĩ eẽ puta calor pductus a calore pducente q̧ ĩ talibus relatiua mõ potentie ñ ſunt eq̃lis dependentie: nec de talibus loq̃t̃ phi.hic ſed de calefactibili.Item licet ſcibile dicat̃ ad ſciam qa ſcĩa dr̃ ad ipſum:ñ tñ hoc eſt ſicut dextrũ ĩ colũna qđ dr̃ ad dextrũ ĩ aĩali:qa aĩal dr̃ ad ipſum qa ĩ colũna nihil oĩo eſt ex natura rei unñ dicat̃ dextra ſed ſolũ h̃ eſt p denoĩatõnẽ q̃dã qa aĩal eſt dextrũ ad ipſã. In ſcibili ãt alr̃ eſt qa ex p̃ciſa & ppria forma & natura ſcibilis eſt q̧ ipa eſt ſcibilis ñ ſolũ qa aliqs põt ipſũ ſcire. Tũc arguo.ex hoc põt cõcludi q̧ relatio dextri ĩ colũna:q̃ relatiue dr̃ qa aliud dr̃ ad ipſum eſt rlõ rationis.quia nichil eſt in colũ

na ex natura rei uñ ipſa dicat̃.ergo ex oppo ſito cũ ex natura rei i ſcĩd li ẽ al:qd uñ ẽ ſcibi le & habile ad ſciẽtiã rlõ eius qua dr̃ rlãtiue qa ad ipm ẽ realis &c.Ad hoc fiẽt argu.alio nũ i ſequẽti q̃ſtione. Sed illud ẽ directe cõtra tex.phi.& cõ.ut patere põt cuilibet iſpiciẽti. Ideo teneo cõtrariũ.phi.n.&.cõ.cõpant rlõ nẽ mõ mẽſure ad rlõnẽ mõ potẽtie & nume ri dicẽtes q oĩa rlãtiua q̃ dicunt̃ mõ numeri & potẽtie ſunt rlãtiua qa eẽntia eoꝝ dr̃ .ad aliud & non quia illud aliud dr̃ ad illa ſed menſura & ſcitũ dicuntur relatiua qa ad illa dr̃ aliud:ſed iſta comparatio diuerſitatis nõ haberet ueritatem ſecundũ pmiſſa ergo ma le dicit̃ pbo minorem quia ſicut tu dicis q mẽſuratũ plus depẽdet a mẽſura q̃ econtra ita illud qd ẽ pductũ p agens plus depẽdet a ſua cã actiua q econtra. Itẽ ſicut tu dicis q menſura inq̃tũ menſuratiua & inquantũ de nominatiua menſurati aut menſurabilis di citur equali conuenientia ad menſurabile & econuerſo eodem modo dicã q actiuũ inq̃ tũ actiuũ & iq̃tũ denoĩatiuũ paſſiui puta ca lefactiuũ & calefactibile equaliter cõuenietia dicunt̃ Si ergo tu teneas q inter mẽſurã & menſuratũ ſit rlõ realis ut pdixiſti. Tenebas ariſto male aſſignare differnetiã inter rlõnẽ mẽſure & rlõnẽ potẽtie.ymo erit ſimile per oẽ mõm.Itẽ tu exponis illud dictũ cõmẽta. q i rlõne mõ mẽſure rlõ mẽſure ẽ realis ſolũ i ſubſtãtia alterius extremi q.ſ.alterũ extre mũ plus dependet q̃ ecõuerſo nõ qa ibi nõ ſit oĩo realis:ſed ſi iſta expoſitio eẽt bona ſe quit̃ accidẽtis ad ſubiectũ eẽ rlõnẽ realẽ qd oẽs negãt qa accidẽs nõ reſpicit ſubiectũ tã q̃ terminũ oppoſitũ:ſed ut extremũ cũ quo cõ ponit ergo male dr̃:pbo minorẽ.qa ut dicis & ueꝝ ẽ ariſtoteles ibi pbat ſciam nõ dici ad intelligentẽ .i. accidens nõ dr̃ ad ſubiectum & tu dicis p hoc ariſto.arguere a ſimili.quia menſura nõ dicit̃ ad mẽſuratũ:nõ hoc intel ligendo q nullo mõ menſura referat̃ ad mẽ ſurandũ realr̃:ſed q nõ tãta dependẽtia q̃ta ecõuerſo.qa illud ẽ is diceret reſpectu eiuſdẽ & idẽ eẽt cã & cãtum ut exponit cõmenta. ſed ſi iſta ſimilitudo ſit bona oportet accipi q accidens dicat̃ ad ſubiectũ rlõne reali licet nõ tãta depẽdẽtia q̃ta ecõuerſo quoꝝ utrun q eſt falſum ergo male dicit̃. ¶ PROP TER ſolutionẽ argu.eſt intelligendũ q ali ter eſt de menſura & menſurabili ſeu men ſurato:& de actiuo & paſſiuo.hoc.n.nomen potẽtia actiua nõ iponit̃ forme q̃ eſt princi piũ opatiõis eo pciſe q alia nata ſunt agi aut pati ab ea ſed cũ hoc qa ipſa eſſe nata ẽ agẽr aut trãſmutare alia ut patet de diffinitione. ſua.v.ca.de potẽtia ideo inter actiuũ & paſſi uũ ẽ rlõ mutua.ecõuerſo ãt de hoc nomine menſura pciſa.n.ſeu principalis rõ menſure eſt q ſit quid ſimplex non recipiens additio nẽ aut diminutionẽ:iſta ãt rõ primo compe tit q̃titati hec omnia.x. metha.tex. cõ.ii. & declarantur diſtinctione tertiadecima ar ticulo ſecũdo in oſteñſione ſecũde cõcluſiõis cũ ergo rõ ſimpliciter nõ recipiẽs additionẽ & rõ q̃titatis ſint ratiões abſolute ſequit̃ q rõ menſure nõ cõſiſtit in hitudine ad mẽſu randũ alia ſed bñ ex hoc q ipſa cõſiſtit i cer tiſſimo gradu entis licet abſoluto habet & alia pñt mẽſurari in reſpectu ad ipſam & iõ ex natura rei põt eſſe realis mẽſurati ad mẽ ſurã & nõn econuerſo.¶ PER hoc ad pri mũ argumentũ qñ dicis q menſura põt cõſi derari nõ ſolũ ut q̃titas ſed ut menſuratiua &c.Dico ueꝝ eſſe p intellectũ:ſed hoc non habet ex formali rõne ſed ſolum q alia poſ ſunt mẽſurari ab ea ſed illa rõ põt eſſe abſo luta colũna en' habet q animal põt cõpara ri ad ipſam ſcdm dextrũ & ſiniſtrũ ſed tam colũna non terminat rlõnẽ dextri & ſiniſtri in aĩali p aliã rõnẽ ſiniſtri aut dextri i ipſam ſed p ſeipſam.Et nota q cõſideratio qua in tellectus cõparat menſurã ad mẽſuratũ hẽt. ortũ ex natura rei menſura enĩ ex ſe habet quãdam intelligibilitatẽ in ordine ad men ſuratũ:ſicut ſit de dextro in colũna.Ad ſecũ dũ qñ dr̃ q phi.cõnumerat rlõnẽ ſcibilis ad ſciẽtiã inter alias reales.dico q uerũ eſt quã do generalr̃ loquit̃ nõ diſtiguẽs uim ſermo nis ſui ſed iſra diſtiguit eã q ipſa ẽ aliter rea lis q̃ alie qa in aliis eſt rlõ i ſubſtãtia utriuſqꝫ extremi ſed in pposito in ſubſtãtia alterius extremi tñ.Ad tertiũ qñ dr̃ q phũs ponẽs ſpecialẽ differẽtiã eius ad alios modos rlõ nũ dicit nõ eſſe rlõnẽ menſure ad mẽſuratũ cũ tanta depẽdẽtia quãta eſt ecõuerſo:nõ tñ negat qu ſit relatio realis.Dico q ymo. Et ad primã pbationẽ q cõtra diceret ſibiipſi ſupra.Dico q ſupra loq̃bat̃ ſdiſtĩcte de rlõ nibus tã rõnis q̃ realibus & ueꝝ eſt q tunc connumerat eẽ inter relationes reales. ſicut fecit ẽt relationẽ ydẽptitatis paulum infra & etiam relationem potentis ad illud q non poteſt que tamẽ ambe uel una ſaltẽ ſunt re

latiões rõnis:& ideo licet nõ arguit ꝙ ſit realis ꝑciſe tñ īfra expoſuit ſe circa hoc Ad ſecūdā ꝓbationē qñ dr̃ ꝙ.phi.ꝓbat nõ referri cū tanta dependētia ſicut mẽſuratū refert̄ ad ipſam.qa tūc idē bis diceret̄ idest idē eſſet cauſa & cauſatū.Dico ꝙ cõ.nõ ītendit ſic cõtradicere ut uiſum eſt ſupra ī ſcđo argumēto cõtra illā deductionē ymo ſimpliciter ītendit realē rlõnem nõ eſſe ī ipſa mẽſura ꝑ illud cõmētū.Vñ cõmēta.ibidē diſtīguit ꝙ rlõ eſt ī duobus modis aut ī ſubſtātia utriuſq; extremi:aut ī ſubſtātia alterius tm̄:& in altero ꝑp aliud & ſequit̄ ad ꝓpoſitū.& cū īduxit hos duos modos rlõnis incepit declarare naturā ſcđi modi & dixit & ītellectus nõ reffert̄ ad intelligentē &c.Nota expſſe illud ſimile de ītellectu & ītelligente induci ad declarandū ꝙ ſimplr̄ nulla rlõ eſt ibi niſi in altero extremo tm̄.Ad ultimū qñ dr̄ ꝙ ī ipſo ſcibili ex natura rei ē qd ipm ſit ſcibile ecõtra ad dextrū in colūmpna.dico ꝙ ſcibile põt duplr̄ accipi.unomõ ut ē motiuū intellectus & cãtiuū ſcie.Aliomõ ut mẽſura ſcientie ĉite prio mõ dicit rlõnem realē mõ potẽtie actiue ad paſſiuā:ſed hoc nichil ad ꝓpoſitū ſcđo mõ nõ dicit aliā rlõnem ſed ꝑciſe dicit quādam ſimplicitatē certā aut q̄titatē q̄ non recipit additionē:aut diminutionē penes quā alia nata ſunt mẽſurari ut ſupra declaratū ē ī notula q̄ ꝑmittit̄ ad reſpõſionē argumentorū.

¶SEQVITVR de ſcđo arti. ubi ſine aſſertiõe uidet̄ tria ꝑmiſſa nõ īpedire ſequēdo principia phie nõ primū & ſic oſtenditur ubicũq; eſt realiter dñs:ibi ē rlõ realis.dñiū.n.dicit rlõnem realē:ſed nõ obſtãte ꝙ deus & creatura ſunt alterius ordinis tamen deus eſt realiter dñs & nõ ītellectu ſolū ergo &c.

¶RESPONDENT quidā ꝙ dñs dicit duo unū fundamentaliter.ſ.potentiā cohercendi ſeruū:& ordinē ad ſeruū:primū eſt abſolutū:ſcđm āt eſt rlõ. Tūc ad argumẽtū qñ dr̄ deus ē realr̄ dñs.uerum eſt.ut dñs dicit potẽtiā cohercẽdi ſeruū:nõ āt ut dñs dicit ordinem ſiue relationē. Cõtra extrema ordinis ſecundū ꝙ dicunt extrema ordinis formalr̄ & nõ ſolū fundamẽtalr̄ neceſſario includūt ordinē & rlõnē patet de ſe: ſed deus ſcđm ꝙ eſt dñs & ut dñs realis eſt extremū ordinis accipiendo extremū nõ ſolū fundamẽtaliter ſed accipiendo extremū formaliter ſecundū ꝙ extremū eſt terminus correlatiõis. ergo deus ſcđm ꝙ dñs nõ accipit̄ ꝑciſe pro potẽtia:cohercendi ut potẽtia dicit abſolutū ſed ut dñiū aut potẽtia includit realē rlõnē ꝓbo minorē.xii.metha.tex.cõ.lv. ꝓbat phi.deum eſſe pricipē ꝙ eſt eē dominū per hoc ꝙ oĩa ordinant̄ ad ipſum ſicut exercitus adducē & loquit̄ de dñio reali: ſed oĩa ordinari in deū ut in ducē uel principem: ē deū eē extremū ordinis.ſic enĩ eſt oppoſitus minus correlationis & non ſicut fundamentū ſolū.ergo deus eſt dominus realr̄ ſecundū ꝙ deus eſt extremū &c.

¶RESPONDERETVR ad hoc ꝙ ē uerū ꝙ deus ē extremū ordinis ſcđm qđ oĩa ordinant̄ in ipſum ſecundum ordinē realem.non tamen ꝙ ipſe ſit terminus illius ordinatõis ſcđm ordinem realē ex ꝑte ſui ſed rõnis ſolum.

¶CONTRA tu bene dicis ꝙ dominus ex ſignificato nõis dicit ordinem ſaltē rõnis.tunc ſic.qđ cõuenit alicui ſcđm qd nõis ſi ipum cõtrahatur ad rem nõ ꝑdit ſuum ſignificatū in re ad quā cõtrahitur:ſed res illa ſapit natura cõtrahentis qa hõ ſcđm qd nõis dicit humanitatem ſaltem ī intellectu & ſi adddat̄ hõ exiſtẽs ex hoc nõ ꝑdit ſignificatū nõis:ſed ſignificat hoīem realr̄ exiſtentem ſed cū dico deus dominus creature hoc cõtrahens dñm eſt reale.deus.n.eſt realr̄ dñs.ergo ordo q ſignificat̄ ꝑ nomen eſt realr̄ exꝑte rei ad quā contrahit̄.ſed illud eſt deus ergo &c.Item ubi ē equa neceſſaria mutua coexigentia & ex natura rei ibi ē ex natura rei equamutua rlõ real̄.patet đ ſe ſed ex natura rei eq̄neceſſaſſate coexigit dominus cohercitiuus cohercibile q̄ econtra cohercibile coexigat cohercitiuū nõ obſtante ꝙ nõ ſunt eiuſdem ordinis ꝙ ab aliis põit̄ impedire.ergo ita ē rlõ realis ibi ſicut econtra.ꝓbo mi.in ſimili ubi eq̄ negat̄ relatio realis non obſtante enim ꝙ creabile ſit alterius ordinis a creante. preter hoc tñ coexigit creatiuū qa cõtra ordinē nature eſſet ꝙ aliqđ eſſet ī potẽtia aptitudinali cui nõ corriſderet aliqđ agẽs extrahens ipſum in actū:ſed eque eſt cõtra ordinē nature ꝙ ſit aliqđ actiuū cui nõ corriſderet aliqđ agibile uel factibile ſicut ꝙ ſit potẽtiale cui non corriſderet agens qa ita ſequit̄ ꝙ illud eſſet fruſtra ſicut ſequitur ꝙ potentiale eſſet fruſtra qđ abhorret natura.ergo non obſtãte ꝙ creatiuū & creabile non ſunt eiuſdē ordinis tñ equa neceſſitate.&c.Item ubi eſt fundamentum relationis & cã rlõnis realis ibi eſt rlõ realis ſcđm phm̄:ſed inter ea que

nõ ſunt eiuſdē ordinis ſunt hmõi.ergo.&c.
pbõ minoris.qa fundamentū relationis rea
lis eſt potētia actiua & cā ē actiuitas ſua ut
patet.v.metha.tex.cõ.xx.ſed iſta ſunt i deo
reſpectu inferiorū.igitur.Itē magis debet eē
relatio realis in hiis q̄ nõ ſunt eiuſdē ordi-
nis q̄tū ad entitatē ſuā q̄ i his q̄ ſe hñt ſecū
dū eſſe ſuppoſitionis & ſuppoſitionis ſed i
ter iſta eſt relatio realis.v.metha. ubi ponit
relatiua multiplex & ſub multiplex. Itē ad
relationē realē ſufficit ꝙ extrema ſint realia
diuerſam hñtia couenientiā ſed deus & iſe
riora ſunt hmõi quātū ad duo prima ēt quā
tū ad tertiū:qa couenientiā habēt in agēdo
& patiendo:ergo.&c ſecundū ēt non ipedit
qa ſi ponerent̃ duo calidiſſima in rerū natu
ra ipſa eſſent relatiua realia: & tñ abinuicē
nõ depēderent.igit̃.depēdētia nõ ē de eēn
tia relationis realis pbo mi.qa eſſent equa
lia:ēt ſimilia:ſed iſte ſunt due ſpēs relatõnū
realiū.v.metha.ergo.pbat̃ minor.qa cū po
nāt̃ calidiſſima ābo ſunt i extrēo calida:ſed
quorū ē eē i extrēo non eſt dare rõnē quare
unum dependeat ab alio:aut ecõuerſo. po-
nitur exemplum ſi magnitudo eſſet nume
rata in diuinis:ſi tam̃ eque perfecte eſſet in
una perſona ſicut in alia non eſſet rõ qua-
re una dependeret ab alia:aut ecõuerſo . Itē
ariſtotiles in p̄dicamentis ca.de adaliqd dat
regulam ad cognoſcendū relatiua realia hoc
eſt ꝙ ſi ab aliquo circūſcribantur oīa acciden
tia ſi nichilominus ipſum hēat eſſe ad aliud
tūc ipſum erit uere relatiuum.qa ſi a dño cir
cumſcribant̃ oīa accidentia:puta :bipes ſcien
tia & huiuſmodi ꝙ adhuc retēto ꝙ ſit dñus.
qa ipſe ad ſeruum dicit̃ ideo domini ad ſer
uum eſt relatio realis. Sed circūſcripta a potē
tia actiua oī dependentia tam in agere q̄ in
eſſe ipſa importat eſſe ad aliud:igit̃.depen-
dentia non eſt de eſſentia relatiõis.pbo.mi.
qa potentie actiue cõpetit agere. inq̄tum ip
ſa eſt pfecta:& potentie actiue cõpetit habe
re ex ſe ſuum agere nõ enim habet ex paſſo
uim agendi:ſed ex ſua propria pfectione ſed
quando aliqd accipit̃ inq̄tum eſt pfectum in
ſe & ut agens ex ſe & ꝓpria uirtute ut ſic cir
cumſcribit̃ ab eo dependentia & in agere &
in eſſe & tamen ut ſic retinet̃ hmõi habitu-
do ad aliud.nõ. enim potētia actiua ut crea
tiua eſt actiua reſpectu ſui ipſius ſed reſpectu
alterius.igit̃ .patet minor.qa circumſcripta a
potentia actiua dependentia adhuc erit rela

tiua.declarat̃ ratio ſic.illud enim quod natū
eſt ꝓduci ab agente non ſolū reſpicit actiuū
ſecundum mutuā coexigentiam relatiuā ſci
licet tanquā extremum oppoſitum:ſed reſpi
cit ipſum ſecundū realem dependentiā.quia
effectus dependet ab eo in eſſe & in fieri.igi
tur ex oppoſito cum actiuū ex ſe ipſo & nõ
a paſſo habeat ſuum eſſe & ſuā uim agendi
igit̃ actiui ad paſſiuum erit relatio realis que
nichil eſt aliud niſi mutua coexigentia rela-
tiua termini oppoſiti & tñ nullā habebit de
pendentam realē.Item ut ſupra habitum eſt
rõ mēſure in hoc cõſiſtit ꝙ ſit qd ſimpliciter
non recipiens additionē aut diminutionem
& qa iſta rõ conuenit quātitati.ideo mēſura
ē de genere quātitatis nõ de genere relatiõis
mēſura enim aut quantitas nõ dicunt̃ in ha
bitudine ab alia:ſed ideo quātitas dicit̃ men
ſura.qa pñt menſurari ex cõparatione ad ip
ſam.igitur.ex oppoſito poſito(ſicut ueritas
eſt)ꝙ ſcibile non dependeat ad ſciētiā ſi tñ
formalis rõ menſure erit in hītudine ad mē
ſuratū & non eſſet formal̅r quātitas: nõ poſ
ſet ſaluari aliquomõ.qn inter mēſurā & mē
ſuratū & nõ eſſet formal̅r quātitas:nõ poſſet
ſaluari aliquomõ.qn īter menſuram & men
ſuratum eēt rlõ realis.ſcdm regulā phi i p̄di
camētis &.v.metha.igit̃ .ex oppoſito (cum
formalis ratio actiui ponit̃ i hītudine ad op
poſitum(nõ enī eſt actiuum reſpectu ſui ip-
ſius:ut patet qnto metha.ca.de potentia &
c.de ad aliqd ſeqt̃ ꝙ retēta hītudīe tali erit
ꝙ neceſſaria rlõ realis ēt ſi nichil plus cogi-
tet̃ nec depēdētia nec aliqd aliud.Itē.phi.v
me.dat regulā ꝙ qñ aliqd dr̄ relatiue & nõ
ex natura rei ſed ſolū.qa aliud dr̄ ad ipſum
ꝙ tunc eſt rlõ talis non in illo ꝙ ſic refertur
ſed in illo ꝓpter cuius relationem ipſum re
fertur ut ponit de rlõne menſurati ad men-
ſurā:ſed ab eterno fuit creatura creata creabi
lis ex natura rei & rõ creabilitatis nõ fuit ali
qd fundatum i creatura ſed ſolum fuit crea-
bilis.qa deus potuit ipſum creare(ut cõiter
ponit̃ ut ꝓbabit̃ li.ii.di.i.q.iii)ergo potētia
creatiua in deo dependet ad creaturā.ergo:
fuit relatio realis ſine dependentia. Itē ſim
plicius ſup p̄dicamenta.c.de adaliquid pro
bat ꝙ rlõ eſt realis extra itellectum p hoc ꝙ
cum dicimus iſte & iſte dominat̃ huic non
nudas res accipimus ſed opus aliqd i medio
cõſideramus.qd adaptat faciens ad id qd eſt
factum & dīans ad id qd optiet̃.oppteт.n.

Digitized by Google

factiuorum cōem eē applicationem: ſed cer
tum eſt ꝙ(cum deus creat creaturam)licet n̄
interueniat alia opatō q̄ ſit motus differens
ab agente:tn̄ in deo creāte opus reale ē rea
lis actio & pductio quia pducit creaturam
& non ſecundū modum itelligendi noſtrū
tantū.ergo relatio realis.licet nō talis q̄ reali
ter differt a deo:ſed relatio que nō differt a
deo nō eſt dependentia aliqua .ergo relatio
ē ibi ſine dependentia.Item cōmenta.ii.phi
ſicoꝝ cōmento.xlyiii.reddit cām quare I nu
merando cās agentes ariſtotiles dimiſit con
tingens equaliter & dicit qa a contingenti e
qualiter nulla pucit actio qa ſi ſic. equaliter
ſimul eſſet utrunq; contrarioꝝ.& ideo dicit
non agit niſi ut determinatū:igit̄ & deus nō
pducit creaturam niſi habēdo terminatā ha
bitudinem ad eam & realem ſicut actio cre
andi eſt realis:ſed terminata habitudo realis
actiui ad paſſiuum eſt relatio realis.ergo &c.
Tertium ēt non impedit . qa licet creatura
non fuerit ens ab eterno hoc nō phibet qn̄
dei creatiui ab eterno ad ipſam potuerat fu
iſſe relatio realis qa entis ad non ens poſſibi
le tamē eſſe :p̄t eſſe relatio realis ut pulchre
& diffuſe eſt pbatū ſupra di.xxvi.at.ii.Quar
tum ēt non impedit ymo potius cōcludit p
poſitum.qa conceditur ꝙ agens p motum ad
paſſum eſt relatio realis:ſed ſcdm phōs deus
nichil agit extra niſi p motum. ergo ſecūdū
phōs dei ad creaturā erit relatio realis & hoc
eſt ppoſitum minor diffuſe pbat̄ li.ii.q.i.ar
ti.ii.c. ¶ SEQ VITVR de tertio art.ubi
ſcotus di.xxxix.ponit rōnes quibus pbat ꝙ
hoc repugnat phiſe.quia inter quecunq; eſt
relatio . opptet ꝙ illa ſint potentialia.quod
phiſice pbant ſic.quia quecunq; dicunt̄ rela
tiue opptet ꝙ habeāt aliquem ordinem ad
inuicem uel ſecundū eminentiā:uel ſecundū
cāſitatem uel equalitatem : & p conſequens
opptet ꝙ ſe habeāt adinuicem ſicut ptes reſ
pectu totius.ex talibus enim ordinatis cōſti
tuit̄ totum qd eſt quoddam uniuerſum:ſed
ptes reſpectu forme totius ſunt in potētia ſi
ue ſint ptes ad formam illā:qua aliqd fit unū
p ſe ſiue ſint ptes cuiuſdā habentis unitatē
ordinis:ſicut eſt de uniuerſo ſed deus & crea
tura non poſſunt eſſe tales partes poten-
tiales reſpectu : alicuius totius . quia deus
non eſt in potentia ad aliquā formā abſolu-
tam uel relatiuā pp ſuā infinitatē.ergo.Scdo
oſtendūt modū in pria q̄ſtione ante mediū.

quomō hoc poſſit eſſe dicentes qd ſicut I rō
ne mēſure rō menſurati terminat̄ ad men-
ſurā ita ꝙ menſura terminans terminat p rō
nem abſolutā & ſolum dī relatiue.quia ali-
ud dicit̄ ad ipſum.v.met.ita dicunt ꝙ gene
raliter eſt ꝙ oīs relatio terminat̄ ad terminū
oppoſitū non ſcdm ꝙ terminus eſt qd rela-
tiuū:ſed ſcdm ꝙ eſt aliqd abſolutum & ita
relatio creature terminata ad deum termi-
nat̄ ad ipm ut ad abſolutum ita ꝙ deus nō
dī relatiue ad creaturā niſi qa creatura ad ip
ſum & iſta rō eſt phiſica.pbāt.n.minorem p
regulā ꝙ unūqdq; relatiuū ponit̄ in diffini-
tione alterius:ſed hoc non pōt eē ueꝝ ſi ac-
cipiant̄ relatiua ex pte utriuſq; termini.quia
ſic eēt circulatio I diffinitiōibus qd ē īpoſſibi
le.igi.opportet qd alteꝝ terminet I rōe abſo
luti.pbo.qa in his quoꝝ unū ponit̄ I diffini
tione alterius opportet qd unū ſit prius alio
qd patet p phm̄.ix.metha.textu.cō.xiii.ubi
uult ꝙ actus eſt prior potētia diffinitione.&
certū eſt ꝙ actus & potentia dicunt̄ relatiue
igit̄.in diffinitionibus relatiuoꝝ nō pōt eē
relatio.Confirmat̄.qa īpoſſibile eſt eſſe cir-
culum ubi eſt ordo eſſentialis ſed inter illud
qd ponit̄ in diffinitione alterius īnter illud
qd diffinitur eſt ordo eſſentialis.ergo.&c.
¶ HIC rn̄det Giltoñ ꝙ unum relatiuorū
ponit̄ in diffinitione alterius nō tn̄ diffinit̄
p reliquū & ſic ad rōnem ſcoti . ¶ CON-
TRA rationē arguo ſic.illud non eſt pcīſa
cā qua āmota nō minus ſequit̄ effectus: ſed
āmota potentialitate ptium alicuius quod
eſt totum ſcdm ordinē nichil minus ſaluat̄
tale totū.igit̄.non obſtāte ꝙ deus ſit purus
actus inter deum tn̄ & creaturā ut ſunt ptes
uniuerſi pōt eſſe relationis realis maior eſt
manifeſta.pbatio minoris.primo. qa phūs
& cōmenta.ut cōiter īponit̄ eis . poſuerunt
oēs intelligentias eſſe actus purus:& tn̄ nō
negauerunt ordinē inter ipſas & alias ptes
uniuerſi ymo. xii.meth.tex. co.xliii.expſſe
cōparat oēs intelligentias ad illas ptes uni-
uerſi.ſ.ad ſuos orbes . Q d autē ſint actus
puri ſecundum philoſophum & cōmenta.
q̄re.li.ii.di.vi.arti.i. ſcdo.pbat illa minor.
quia ſecundum omnem loquentem.deus ē
actus purus:& tamen deus & creatura ſunt
ptes illius totius ſecundum ordinem ꝙ eſt
uniuerſum.ergo.āmota potētialitate adhuc
ſaluatur talis ordo.pbatio huius minoris.xii.
metha.uerſus finem pbat ariſto. uniuerſita

tem principis ex hoc quod oia entia ordinã
tur ad ipſum ſicut ad finem :ſed in toto ſecũ
dum ordinẽ illud ad quod alia ordinanť &
ea que ad ipſum ordinanť ſunt ptes tales to
tius .ergo &c. ¶ PER hoc.patet reſpõſio
ad primum argumentũ ꝙ in hmõi toto qd
eſt totũ ſecundũ ordinem non oportet uni-
uerſaliter ꝙ īter ptes ſit habitudo fundamẽ
ti ſup potentialitatem in utroqꝫ ex^rẽo ma
xime in ꝓpoſito ut uiſum eſt. Item ad p̃nci
pale agens ſecundũ quod agẽs dicit relatiue
ad patiens.v.metha.ca.de ad aliqd quedam
dicunť de ad aliqd ſecundũ potẽtiam ut ca
lefactiuum ad calefactibile:& q̃ ſecundũ ac-
tiones potentiarꝫ ut calefaciens ad calefactũ:
ſed agens ſecundũ quod agens eſt in actu er
go relatio non ſemp reqrit fundamentũ in
potentia . Item qd repugnat relationi.unde
relatio ubiqꝫ repugnat relationi. qa enim re
pugnat relationi unde relatio ꝙ ſit ſine fun
damento ideo repugnat relationi in diuinis
eſſe ſine fundamento igiť .ſi repugnat relatõ
ni unde relatio haberet fundamentũ ī actu
igiť ī diuinis repugnabit quod ſit relatio ha
bens fundamentũ in actu.hoc falſum.Secun
do arguo contra modũ ponendi.primo oſtẽ
do ꝙ nulla relatio realis erit mutua quod ẽ
contra phm̃ v.metha.c.de adaliqd q ponit
relationes reales mutuas in modo potentie
& unius.probatio aſſumpti ideo p te dei ad
creaturã non eſt relatio realis.qa deus termi
nat relationem eius ad ip̃m ſecundũ eſſe ab
ſolutum:ſed p te hoc ẽ generaliter in omni re
latione mundi.igiť.nulla eſt mutua.Item ꝙ
conuenit terminationi relationis p unum ſi
cut põt ſic & imppetuum. qa relationi men
ſurati cõpetit terminari p unum ad menſu-
ram ſecundũ eſſe abſolutum ideo & imppe
tuum:ſed p te omnis relatio prima termina
tione ſua terminať ad oppoſitum ſuũ ſecun
dum eſſe abſolutum.igiť. & in ppetuum &
p conſequens nunq̃ oportebit ꝙ reciproce &
mutuo dicať ad ipſum. ¶ DICES ꝙ maior
eſt falſa.qa ſi ſubiectum p̃cedat paſſiõem or
dine nature non põt tamen ſemp eſſe ſine ꝓ
pria paſſione. ¶ CONTRA. hoc cõcedit
ꝓpoſitum paſſioni enim ſcdm totum ambi
tum ſuum repugnat ſepari in ppetuum licet
ordine nature poſſit.igiť ſi alicui paſſioni poſ
ſit cõpetere ꝙ ſubiectum poſſet eſſe ſine ſua
paſſione p aliquod inſtans nature & etiã in
ppetuum hoc poſſet competere cuilibet p ſe

paſſioni.quia eadem rõ erit de qualibet ſub-
ſtantia ſicut de una:ſed in ꝓpoſito non nega
tur a relatione ſecundũ totum ambitum ſuũ
quin ſicut p̃us natura poteſt terminari ad op
poſitum terminũ ſecundum eſſe abſolutum
& non relatiuum ita in ppetuũ poteſt ut de
relatione menſure.ergo eadem rõne de qua
libet rõne.Item eo modo maxime exigunt
ſe & cõſequuntur aliqua quomõ ſunt:cõuer
tibilia ſed relatiua ſecundũ quod huius ſunt
conuertibilia ergo.inq̃tum relatiua ſe cõter
minanť.maior patet de ſe :minor etiã patet
p omnes ꝓprietates relatiuorꝫ . relatiua enĩ
dicunť ad cõuertentiam:& poſita ſe ponunt
pe[...] pta.&c.& ſunt ſimul natura & itellectu
& q diffinite cognoſcit unũ diffinite cogno
ſcit & reliquũ.hec oia ſunt uera ſcdm oẽs ex
poſitores de oibus relatiuis ſcdm quod rela
tiua.& hec oia dicũt cõuertibilitatẽ.igi.&c.
Ad argu.dẽ relatione menſure patet ꝙ non
eſt ſimile ut ꝓbať ar.primo in fine.Ad argu
mentum de circulatione.dico ꝙ circulatio ī
diffinitionibus põt intelligi tripliciter. uno
mõ ꝙ ſit circulatio īter diffinitionẽ & diffi
tũ.puta ꝙ hõ differať p aĩal rõnale : & aĩal
rõnale p hoĩem.Aliomõ ꝙ unũ diffinitiuo
rũ ponať in diffinitione alterius diffiniti &
ecõuerſo tãq̃ ps eſſentialis diffinitionis eius
ut ꝙ filius ponať in diffinitione patris. ita
ꝙ filius ptineat qditatiue ad diffinitionem
eius & ecõuerſo. Tertiomõ ꝙ unũ diffiniti-
uorꝫ ponať indiffinitiõe alterius & ecõuer
ſo.& hoc p additamẽtũ ſicut ſubiectũ ī diffi
nitiõe paſſiõis & paſſio ī diffinitiõe ſubiecti
qñ ſubiectũ diffiniť p additamẽtũ:primomõ
dico ꝙ impoſſibilis eſt circulatio in diffinitiõ
nibus tam relatiuorꝫ q̃ abſolutorum .probo
quia ubiqꝫ diffinitio debet eſſe notior diffi-
nito:ſed ſi diffinitio & diffinitum haberent
circulationem adinuicem eſſent eq̃ nota.unũ
dico ī ꝓpoſito ꝙ ſicut in diffinitiõe hoĩs cũ
diffiniť hõ p aĩal rõnale tũc diffinitio eſt no
tior diffinito:& p cõſequens nõ eſt circulatiõ
ita cum diffinio patrem & dico patrem eſſe
patrem eſt habere filiũ diffinitio eſt notior dif
finito & nõ eſt aliqua circulatio . ꝓbo ꝙ ſit
notior.cũ.n.diffiniť hõ p aĩal rõnale p ſuas
cauſas diffiniť:eodemmõ cũ diffiniť pr̃ dicen
do eſſe patremẽ habere filiũ: hic diffiniť pr̃
p ſuas cauſas habere.n.filiũ eſt fundare rela-
tionem patris ad filiũ fundamentũ aũt & rela
tio fundata ſunt cauſe cõſtituentes relatiuũ

Digitized by Google

cauſe ãt ſunt notiores nõ ſecundum phm̃.
i.phiſicoꝝ tex.cõmenti primi. Secundomõ
nõ eſt circulatio in diffinitionibus relatiuo-
rum nec abſolutoꝝ.quia quod ponit̃ in dif
finitiõe alterius tanq̃ ps eſſentialis ptinet ad
eſſentiã:ſed ſi accipiant̃ duo diffinita abſolu
ta diſparata neutrũ ptinet ad alterius eſſen-
tiã.et ſi accipiant̃ duo relatiua oppoſita neu
trum eſt de eẽntia alterius.ſicut.n.filiatio nõ
eſt de eſſentia paternitatis:ita nec filius de
eẽntia patris: ſed ſolum cõcomitanter coexi
git ipſum tanq̃ aliqd extrinſecũ prís neceſſa
rio tñ cõcomitans ergo iſto ſcdomõ non eſt
circulatio. Vnde dico cũ diffinio patrem ſic:
eſſe patrem eſt habere filiũ:filius non ponit̃
in diffinitiõe.q.ptinens qditatiue ad diffini
tiõem patris ſicut in diffinitiõe accidentium
ſubiectum ptinet ad qditatem eorum:ſed ſo
lum ſicut terminus extrinſecus terminãs eius
habitudinem qd patet.cum.n.dico eſſe pa-
trem eſt habere filium.dico patrem fundare
relationem eius & ita dicit fundamentũ rela
tionis & relatiõem pñitatis fundatã.ſed fun
damentũ pñitatis & ipſa paternitas funda-
ta dicunt totã qditatem illius relatiui qd eſt
pater.igit̃.qd exigit̃ oppoſitus q̃ ẽ filius.hoc
eſt extrinſece. Tertiomõ dico ꝙ in abſolutis
& relatiuis ẽ circulatio:ſicut.n.ſubiectum po
nit̃ in diffinitiõe paſſionis p additamentum
ſubſtantie ſic & paſſio in ſubiecti diffinitiõe
hoc dico qñ ſubiectum diffinit̃ p additamẽ
tum ut hic hõ ẽ aĩal riſibile bipes:ita cũ diffi
nit̃ pater filius ponit̃ in eius diffinitiõe p ad
ditamentũ & ecõuerſo. Tunc ad argumentũ
quãdo unũ relatiuorum nõ determinat de-
pendentiã alterius. Dico ꝙ unũ determinat
dependentiã alterius extrinſece p additamẽ
tum & ſic nõ ẽ incõueniens ꝙ unum ponat̃
in diffinitiõe alterius p circulatiõem. Et quan
do pbat̃ ꝙ non.qa ꝙ ponit̃ in diffinitione
dẽt eſſe pus & notius. Dico ꝙ qñ aliqua diffi
niunt̃ qditatiue & p principia eſſentialia eſt
uerum ꝙ diffinitio pcedit ex prioribus & no
tioribus nature quando uero diffinit̃ p addi
tamentũ nõ pcedit diffinitio ex prioribus &
notioribus nature:ſed ex prioribus nobis:&
qa in talibus prioribus & notioribus nobis
quandoq; eſt circulatio ut puta ſicut uniuer
ſaliter cognoſcimus paſſionem p ſubiectum
ita quãdoq; cognoſcimus p ſubiectum paſ-
ſionem ut hominem:& riſum:& ideo in ta
libus diffinitionibus q̃ pcedũt ex notioribus
nobis & q̃ fiunt p additamentũ eſt circulatõ
Q d ãt unũ relatiuorũ ponat̃ in diffinitione
alterius hoc eſt p additamentum ut dictum
eſt.quare.&c. Ad confirmationem qñ dicit̃
actus eſt prior potentia.uerum eſt de actu &
potentia acceptis fundamentaliter. & ſic
loquitur phũs ibidem.pbat.n.hoc.qa qd eſt
in potentia nõ uadit ad actum niſi p agens:
ſed actus & potentia accepta pro ipſo agen
te& patiente ſunt actus & potentia funda-
mentaliter. Si uero accipiant̃ actus & poten
tia correlatiue:ſic ſunt ſimul natura & intel-
lectu & habent circulũ adinuicem & neutrũ
eſt prius alio niſi ſcdm diuerſam acceptiõem
noſtrã ſcdm qd unũ ponimus in diffinitione
alterius p aditamentũ & ecõuerſo. Ad aliam
cõfirmatõnem inter diffinitõem & diffinitũ
eſt eſſentialis prioritas nõ eſt uerum ubi eſt
diffinitio p additamentũ. Et ut clare uideas
quomõ in difinitiõibus relatiuorũ eſt circula
tio & quomõ nõ.debes cõſiderare quomõ i
difinitionibus qñq; eſt difinitio p additamẽ
tũ quãdoq; p principia eſſentialia ꝓpria. Et
debes ymaginari ꝙ ſicut qdlibet accidens ab
ſolutũ eſt ſua dependentia qua dependet ad
ſubiectũ ut pbatum eſt.li.iiii.di.xvi.arti.iii.
& di.xxviii.phi.li.arti.iiii.in mſione quarti
argu.eodemmõ coexigentia termini oppoſi
ti ẽ de eſſentia relationis & ultra debes yma
ginari ꝙ ſi in difinitione accidentis accipiat̃
ſua dependentia qua dependet ad ſubiectũ
ꝙ tunc accidens difinit̃ p principiũ eſſentia
le.ſi uero accipiat̃ ſubiectũ ſcdm ꝙ eſt termi
nus ſue dependentie in eius difinitiõe ẽ difi
nitio p additamentũ eodemmõ ſi in difini-
tiõe pñitatis accipiant̃ ſua ꝓpria habitudo
qua totaliter ex pte ſui coexigit filiationem
ꝙ tunc difinit̃ p ꝓpria pricipia eſſentia ſcili
cet p cõem reſpectum de genere rlõnis &
ꝓpriã habitudinẽ: ſi uero accipiat̃ terminus
oppoſitus in eius difinitione ẽ difinitio p ad
ditamentũ. Ex hoc ad ꝓpoſitum qñ difinio
patrem uel paternitatem p̃ciſe p ſuiꝓpriam
habitudinem quã tenet ex pte ſui uidelicet
p̃ciſe ꝙ non accipimus terminũ oppoſitũ in
eius difinitione tunc eſt p ſe notũ ꝙ nõ difi
nio patrem aut paternitatem p filium:ſed p̃
ciſe p ꝓpria pricipia eſſentialia paternitatis.
eodemmõ econtra:qñ difinio filiationẽ uel
filiũ & ſic ſequit̃ ꝙ quãdo difinio unum re-
latiuorũ a priori p eſſentialia ꝙ neutrũ rela
tiuorum ponitur in diffinitiõe alterius: nec

eſt circulatio in diffinitioibus eorum niſi quan
do diffiniunt p addditamentum. ¶ SED
hic occurrit dubiū quare ariſt.vii.metha .tex
tu cō.xvii. non dedit diffinitionem a ciden
tis p principia eſſentialia: ſed ſolum p addi-
tamentū cum methaphiſicus ſit artifex circa
quod quid erat eſſe. dico q ariſto. ibi ponit dif
ferentiam inter diffinitionē ſubſtātie & acci
dentis & ubi certum eſt q ſbā ita ex ſe habet
principia eſſentialia diffinitionis ſue quod ſi
cut nō includit aliqd extrinſecū in ſua diffi-
nitione ita nec includit in ſua eſſentia nec in
ſua diffinitiōe dependentiā ad ſubiectū. Tūc
ad dubiū quādo dicit ariſtotiles poſuit alia
ſolum diffiniri p additamentū dico q uerum
eſt q comparādo diffinitionem eius ad diffi
nitionem ſubſtantie non excludendo diffini
tionem p principia eſſentialia. ¶ DICES
contra ari. explanat ſe de diffinitōne p addi
tamentum dicens q ſimitas eſt naſi curuitas
ergo pciſe loquitur de diffinitione p addita
mentum ubi includitur ſubiectum. Reſpon
ſio quod poſuit illud exemplum ppter diffi
cultatem loquendi nō.n. poſſumus exprime
re diffinitionem accidentis niſi exprimendo
ſubiectū & ideo in prima facie magis eſt exē
plum doctrine q̄ nature: ſed inſpiciamus na-
turam rei in illo exemplo habemus diffini-
tionem accidentis duplicem p additamentū
cum enim dico ſimitas eſt naſi curuitas. Simi
tas pōt accipi dupl'r unomō ut includit curui
tatem tanq̄ genus eius: & cum hoc ſupaddit
ſibi determinationem ſiue determinatā de-
pendentiā ad naſum & tunc cū ut ſic iſta de
pendentia ſit de eius eſſentia ſequitur q per
eius eſſentiā habet genus & differentiam. &
p conſequens habet principia eſſentialia ſue
diffinitionis. Aliomō pt ſimitas accipi non
pciſe ſtando in ipſa dependentia ad naſum
ſed coaſſumendo naſum & ſic ſecunda diffi
nitio accidentis p additamentum q̄ eſt per
principia extrinſeca. ſic igitur philoſophi nō
negarent deum dici relatiue ad creaturā. Sūt
igitur alia argumenta q̄ poſſunt formari q
hoc repugnat philoſophie & ſunt argumen
ta aureoli di.xxx.q.ii.arti.i. ppoſitione.iii. q
dominium non conſiſtit in regere aut poſſe
puidere: ſed hec & ſimilia poſſe ex obliga-
tione & hoc ſcdm phōs ſicut econtra. ſed ac-
tus regi & obſeq & huiuſmodi ſunt ex obli
gatione: ſed deum obligari nobis non po-
nunt philoſophi ſicut nec theologi. Item nō

oportet ponere relationem realem īter agēs
& patiens niſi qa oportet q agens conuerta
tur cum patiente pp aliā eius indigentiā: ac-
tio.n. agentis pfectio & finis eius: ſed ad iſtū
finem conſequendi indiget patiente: & ita
agens ad patiens dicet habitudinem: qa in-
diget conſequenti cum eo hoc totū eſt uerum
ſcdm phm ſed hoc ē falſū de deo reſpectu
creature. igitur. Iſta non mouent poſſunt.n.
ſolui p regulam philoſophi. li pdicamen. q
ſi alicui multa ſunt annexa ſi ipſis circumſcri
ptis adhuc eſſe eius ſit ad aliud ſe habere ip
ſum eſt relatiuum ſecundum eſſe: ſed reſpon
dendo dicetur q ſi a domino auferat q re-
git obligatus ſubdito in pmiſſiōe eius & q
agens in agendo indiget paſſo ſic q ſine eo
nō pt cōſeq finē ſuū his & aliis ſic ſublatis
circūſcriptis adhuc remāeat ī dño potētia co
hercitiua reſpectu ſerui & ī deo agente rema
net cāſis ſine omni indigentia paſſi: nec p cō
nexionem cum eo aſſequit finem ſuū ymo
ipſemet eſt finis Remanentibus aūt auctori
tate cohercitiua reſpectu ſerui: & cāſitate reſ
pectu pducti remanet eſſe ad aliud. igitur.
¶ SEQVITVR de.iiii.arti. ubi ſuppo-
ſito q ph.ſice nō reprobatur iſta opinio tūc
nituntur theologi eā reprobare & dicunt q
due regule ſunt qbus alia negantur deo q
uere cōuenire. una eſt de his que methapho
rice cōueniūt deo ſicut tps & locus & huiuſ
modi: ſed hoc non impedit iſtō.n. nō conue
nit deo metha. ſed uere & pprie. etiam deus
nō dicitur met. dominus aut creator. Alia eſt
fortior & inquā reducūtur oēs creature theo
logice & eſt hec qn aliqd cōuenit deo quod
poteſt dicere perfectiōnem & īperfectionem
tale non eſt ponendum in deo niſi retenta
perfectione & āmota omni imperfectione.
quia generatio dicit perfectionem. dicit enī
productionem & dicit imperfectionem. di-
cit enim mutationem: & ideo primomodo
ponitur in diuinis non ſecundo. Sic ymagi
nant theologi q eſſe creatiuum creature &
eſſe dominium creature duo ſunt ſcilicet cā
litatem & dominationem & dicunt habi-
tudinem aut relationem: ad creaturam: ſed
quia dominari & cauſare ex ſuis rōnibus ab
ſolutis non dicunt imperfectionem: reſpice
re ſt talem miſeriam ſicut eſt creatura ma-
gis notat ignobilitatem q̄ nobilitatem aut
perfectionem. licet hoc negarent phi: ymo
dicerent q neceſſitate nature & de neceſſita-

te perfectionis ſue reſpiceret oīa que ꝑducit:
ideo ē uere dn̄s creature & creator ſine hoc
ꝙ ferat̄ ad creaturam: ſicut menſura uere eſt
mēſura in ſe ſine rlōne eius ad menſuratum:
ſed ſolum.qa terminat relationem mēſurati
ad ipſam ſic in ꝓpoſito.&c.Dices ꝙ eque di
cit:ignobilitatem terminare rōnem creature
ſicut referri ad ipm̄.Dico ꝙ nō:qa referri rea
liter aliquid pōit in relato ſ.rlōnē qua reffer
tur ſed terminare rlōnem alterius ad ipm̄ ni
chil ponit̄ in eo.patet de mēſura illud āt ꝙ
nichil ponit in alio ī eo nō ponit impfectio
nem.ſic igit̄ ad hāc regulam.ſ.ꝙ referri ad
creaturā dicit impfectionem oportet theolo
gos ire:q hoc a deo negant.Si hoc uidere eſt
difficibile.licet.n.quelibet creatura ad deū cō
parata eſt miſeria quedā pp paruitatem ſue
entitatis:tamen ſcdm ꝙ eſt q̄dam entitas eſt
ubiqꝫ quedam pfectio & nobilitas. Tunc ar
guo ꝙ primū ens p eſſentiam realiter reſpici
at oīa entia pticipantia eſſe tanq̄ cauſa realis
eoꝝ & dominus & refugiū & ꝙ nobile & p
fectum p eſſentiam reſpiciat nobilitates & p
fectiones participatas.hoc nullam dicit imp
fectionem.qa hoc nō dicit niſi realiter eē ex
tremo perfectionis:ſed ſic eſt de deo ut dictū
eſt.igit̄ non uidet̄ ꝙ deo nō repugnet refer
ri ad creaturam realiter.Et cōfirmatur . quia
ꝙ deus relatiue dicat̄ dn̄s ſic ꝙ creatura ab
eterno fuiſſet ſibi ſubiecta hoc negat augu .
y.de trini.ca.ultimo qa tunc fuiſſet creatura
eterna:Item ꝙ dicam dominus per nouam
actionem incipiētē nouiter in deo.puta per
nouam ꝓductionem uel gubernationē.hoc
negatur.qa mutatio accideret deo nō āt ne-
gat quī ab eterno potuerat fuiſſe realiter do
minus ut dominus dr̄ a dominatiuo & cau-
ſa dr̄ a cauſatiuo.qa iſta non ſequunt̄ illo igr̄
mō uidet̄ ꝙ augu. non negaret quī deus ab
eterno fuit dominus dicto domino a domi
natiuo Ad hoc uide quintū arti.q.ſequentis
ꝙ ſup eſſe aptitudinale puta dominatiuum
poſſit fundari rlō realis. Et ꝓbat̄ di.y.q.ii.ar
ticulo.i:&.xxvi.arti.ii.❡PROPTER qđ
theologi uolupt fugere ad aliam cauſam di
centes phōs in deo relatiōem realem poſuiſ
ſe.quia poſuerunt illam fundari ex natura
rei.theologi uero ponunt hoc in uolunta-
te . Contra . theologi enim hoc ponen-
tes ponunt deum habuiſſe actum realem
uolendi quo ab eterno uoluit ꝓducere crea
turam ſuper quem actum realem pōt funda
ri relatio realis:etiam intelligendo hoc de
actibus realibus in anima:ut cum ſcire men
ſuratur a ſcibili patet ꝙ ſuper actum uolūta
tis fundatur relatio realis.di.xxviii.q.i.articu
lo.i.Ad.yi.argumentum.Item illam regulā
oportet reducere in hanc de imperfectione
puta ꝙ actus uolendi dei puta:fundare rela
tionem ad omnia que cadunt ſub ea niſi di
cant in perfectionē:ſed hoc eſt falſum uolū
tatē enim diuinam reſpicere a ſe honeſte uo
lita tanq̄ dominans eis non dicit īperfectio
nē.qa hoc eſt bonum per eſſentiam domia
ri bono participato.❡VIDETVR. igit̄
michi ꝓ concluſione ꝙ theologi hoc negā
tes habent neceſſario uenire in hanc ratio-
nem:ꝙ ſi deus referretur ad creaturā ꝙ hoc
diceret in deo aliam imperfectionem . qa li
cet uerum ſit illa michi in ſolubilis non oc-
currat.tamen hoc ſuppoſito. ❡PER hoc
patet.ad principale in oppoſitum uerum ē
ſecundum philoſophiam . quia dominium
dicit relationem realem:ſed ſecundum ueri
tatem theologicam dominium in deo: di-
cit illam perfectionem que importatur per
dominan:non tamen dicit relationem illā
que dicit imperfectionem de hoc.q. ſequen
te in fine.

ADhuc circa di.xxx. quero an ſe
quendo principia phīe eſſet cō
cedendum ꝙ dei ad creaturam
poſſet eſſe relatio realis noua
ex tempore.Q đ non. quia ni
chil poſſet nouiter aduenire alicui ſine mu-
tatiōe eius cui adueniret hoc impoſſibile in
deo. ❡CONTRA:relatio eſt nichil niſi
habitudo & aditas:habitudo autem nō po
nit aliqđ in alio:ſed ponit dicere ſolū ipſum
terminare habitudinem alicuius ſine inherē
tia aut informatione eius.igr̄.&c . ❡HIC
Primo ponam opiniōes que ponūt ꝙ ſcdm
philoſophiam pōt eſſe realis rlō ex tpe.Scdo
eoꝝ declarationem ꝙ hoc pōt eſſe ſine mu
tatione ex pte dei.qa rlō non ponit aliqđ in
relato p modū forme īformātis.Tertio ꝙ cū
hoc ſtat tamen ꝙ rlō tēporalis ſcilicet domi
nii eſt aliquid in deo:& non ſolum fundata
ī creatura.Quarto p ordinem oſtendā deffe
ctus q̄ michi apparēt ī iſtis tribus dictis. Quī
to oſtendam ꝙ ꝓbabilius pōt teneri iſta cō-
cluſio.p phīam cōcedendo ſcilicet ꝙ illa rlō
realis fuit eterna ī deo:ſed ſolum ē nouiter
terminata ad deū. ❡SEQVITVR de

primo arti.quem ꝓbant aliq́ ſic ſcilicet her-cle.nichil nouum repugnat deo qd non facit aliam nouitatem uel mutationem in natura diuina aliter hec eſſet falſa deus eſt nouiter dilectus a creatura & huiuſmodi ꝓpoſitões ſed ſi relatio noua realis aduẽiat deo nõ facit nouitatẽ.&c.ergo.ꝓbat̃ minor p phm̃ v.phiſicorum tex.cõ.x.loquentem de relatõne creature:relatio realis creature aduenit ſine ſui mutatione ergo & deo hec cõſequentia patet.qa ſi faceret mutationem magis faceret mutationẽ circa aptum natum mutari. quã circa nõ aptum natũ mutari.Confirmat̃ ſupponendo ꝙ arg.in ꝓbando ꝙ ad relationem non ſit motus qd non aſſumat. falſum & etiam ꝙ non petat principium . quero cũ ariſtotiles accipit illam uerã ꝓpoſitionem ꝙ relatio aduenit ſine mutatione eius qd refertur:aut intelligit ꝙ relatio ſic aduenit rei ꝙ ſit noua forma informans ipſum uel nõ :ſed ꝙ ſit ſolum habitudo eius ad aliud nõ in eo ſi nõ habet̃ ꝓpoſitum :qd ꝓpter nouam relationem nichil mouet̃ uel mutat̃ in eo cui aduenit:ſi ſic ego dicã ariſtotili ꝙ ipſe petit pꝛcipium.qa dicam ꝙ nulla forma ĩformãs aduenit alicui ſine mutatione in eo & hoc ꝑ ſe . qa dicam ꝙ non eſt poſſibliis tranſitus a priuatione ad habitũ in eodẽ ſine mutatiõe p ſe qa ſic timet ariſto.in.v.phiſicoꝝ tex.cõ. x.conuinci ſpẽs mutatiõum p ſe certos cum igit̃ tu ari.non ꝓbas michi contrarium dicti mei ꝙ ſaltem eſt apparens p ꝓpoſitionẽ aſſumptam & p bonas rõnes q̃ ponunt̃ li.iii. di.iii.c.ſequit̃ ꝙ tu petis principiũ ꝙ ad relationẽ non ſit motus.Confirmat̃ p anſel.mono.xxv.Reſpõdens qualiter deus nõ eſt ſubiectum accidentiũ cũ ipſe ſit ma . creaturis & diſſimilis & maioritas & ſimilitudo ſunt accidẽtia.Et rñdet ꝙ hmõi accidẽtia nullã mutationẽ faciũt circa rẽ cui adueniunt:& addit dñs ꝙ ideo huiuſmodi relationes non ſunt uera accidentia.Et īfra idem dicit patet igit̃ ꝙ rlõ eſt ſine ſubiecti mutatiõe.&c.& ultra. igit̃.nõ repugnat deo.Item rlõ nõ adit aliã rem ſup ſuũ fundamentũ hoc dico ꝙ illa res addita ſit aliqd ĩn fundamento ergo nõ repugnant talis rlõ realis noua cõſequentia eſt plana ex p̃cedentibus.ꝓbat̃ añs.qa tũc poſſet deus facere duo alba & ꝙ non eẽnt ſimilia cõſequens ẽ falſum.ꝓbatio cõſequentie. qa cum unũ albũ realiter differat a ſua ſimilitudine & eſt prius ea non repugnat ſibi ab ſolui ab ea:eadem rõ eſt p totũ de albo alio ſcdm quod eſt prius & realiter diferens ſicut poſſunt eſſe & non ſimilia.Confirmatur.qa non põt concedi ꝙ ſint ſimilia nõ tamẽ relatiua realia ut qdam dicunt ꝙ ſicut poſitis actiuo & actiuo.deus poteſt ſuſpendere actionem ita poſitis duobus ſimilibus. deus poteſt tollere relationem cõſequentem:aut ergo iſta ſimilitudo erit abſolutum aut relatio:ſi relatio habetur propoſitum . CONTRA reſponſionem:ſi abſolutum hoc eſt ĩpoſſibile.qa poſſet eſſe ſimilitudo ſine correlatio ſiue extremo.Et non eſt ſimile exẽplũ qd ponit̃.qa licet deus põt abſoluere a cauſa efficiente efficientiam.qa extrinſecus adueniens nõ tñ a cã formali ſuũ actum formalẽ.qa ẽ intrinſecus adueniens:ſed relatio uel habitudo cõſequens duas albedines cõſequit̃ ipſas formalr̃ nõ efficienter.ergo. Itẽ eadem rõne poſſet deus facere duas q̃titates & ꝙ inter illas nõ eſſet relatio equalitatis uł ĩequalitatis cõſequens ẽ falſũ.ꝓbat̃ qa phũs ĩ pñtis ĩ pñto.q̃titatis ſaluat ꝙ quātitati nichil ẽ contrariũ licet magnũ & pũũ cõtrarientur p hoc qd magnum & pũũ ſunt relatiua.Sed illud nõ ualeret ſi poſſent eſſe quantitates ĩter quas nõ eſſet relatio.igitur.Item diſtictõ ẽ realis relatio & eſt in re.& ex natura rei & nõ eſt abſolutũ qa tunc poſſet eſſe ad ſe. ſed diſtinctio nõ eſt alia res ab in diſtinctis. igit̃ relatio non eſt alia res a fundamento.ꝓbat̃ minor.qa eodẽ quo aliqd eſt eo diſtinguit̃ formaliter a quolibet alio. Itẽ ubi diſtinctio eſſet ipſum diſtinctũ eſſet pceſſus in infinitũ qa ſi hec diſtictio nõ ſit eadẽ cum fundamẽto.igit̃ alia diſtinctione diſtinguit̃ a fundamentis & hec alia & ſic in infinitũ.Item hec eſt ĩmediata q̃titas p ſeipſam & nõ p quodcunq aliud eſt cã iſtius negationis :ſi iſta negatio eſt diſtinctio.ergo eadem cũ extremis: maior ꝓbat̃ p phm̃.i.poſte.tex.cõ.qnti qa ĩ tali ꝓpõne ſubiectũ ẽ cã inherẽtie p̃dicati ad ſubiectũ in propoſitione affirmatiua uel cauſa negationis in negatiua . Item ad principale deus eſt realiter dñs creature realiter relatus ad creaturam ab inferiori ad ſuperius aſſumptum ꝓbat̃.quia nullo intelligẽte ipſe eſt dominus creature.Confirmat̃ excludendo quandam reſponſionem:nam deus põt denominari dominus pp aliã rlõnẽ q̃ ẽ ĩ ſeruo.nam relatio que ẽ ĩ ſeruo eſt ſeruitus tñ.nõ dñiũ:igit̃ ſi ſit realiter dominus hoc

erit p rlōnē dominū q̄ ē i domino. Cōfirma-
tur augu. qnto de trini. uult ꝙ deus ex tem-
pore refert ad creaturam. quia creatura re-
fertur ad deum. quero igitur utrum ſit rela-
tio realis: & habet propoſitum: aut rōnis. &
tunc nō oppoꝛtet ꝙ dicat relatiue. qa creatu-
ra dicit ad ipſum tū non oportet neceſſario
ꝙ intellectus cōcipiat relationē eius ad crea-
turā: cum creatura dicit ad ipſum: ſed relatio
rōnis eſt ab intellectu. ¶ SEQVITVR
de ſecundo articulo ubi ad declarationē hu-
ius dicit intelligendū ꝙ in relatiōe duo ſunt
ſcilicet initas & aditas & differunt ex natu-
ra rei. qa ſi nullus intellectus intelligeret ad-
huc innitas non eſt aditas & ultra dicunt ꝙ
rlō ut aditas nō eſt nata inherere uel infor-
mare fundamentū: & ex hoc ſequit ꝙ rela-
tio realis ut aditas pōt nouiter aduenir deo
ſine nouitate & noua mutatiōe in eo qd eſt
priſcipale ꝑpoſitum. Mō ꝓbāt aſſumptum
ſcilicet ꝙ rlō ut aditas pōt alicui aduenire ſi-
ue inherere & informare & ſiue innouare.
Exemplū ſi ſortes ſit uiſus a bone certum eſt
qd ſortes abſolute dictus & ſortes uiſus diffe-
runt realiter qa unum p ōt ſeparari ab alio.
igit hoc qd eſt ſortem eſſe uiſum non eſt ol-
no eadem res cū ſorte & tū eē uiſum qd eſt
eſſe relatiuū non dicit aliam formā inheren-
tem uel nouam in ſorte. qa uidere nō ponit
aliqd in uiſo: ſed eſt ſolum actio imanens ui-
denti. dicit igit habitudinē uel ſimultatē uel
ſocietatem uel coexigentiā uel quocūqꝫ mō
uis appellare circunſtantiā relatiuā ſiue om-
ni inherentia & inouatiōe i ſubiecto cui ad-
uenit. Aliud exemplū qn̄ albedo eſt p ſe: ſo-
lum eſt albedo quando ſīt eſt album cū alia
albedine uocat ſimilitudo: & tamen nichil
nouū eſt in albedine ꝑcedente niſi ſimultas
& ſocietas albedinis: q̄ nō informat eā: ſed ē
quedam circunſtantia & rlō eius ad aliud. er-
go rlō ut aditas nichil nouum addit. &c. Ad
idem eſt boecius q ex intentione illam ma-
teriam tractat. ultio & penultimo capitulis
de trini. ubi ſic ait iam patet q̄ ſit differentia
ꝑdicationum. qa alie ſunt q̄ rem monſtrant
alie que circunſtantias rei. & exponit ſe. alia
ſunt que ita ꝑdicant ut eſſe aliqd rem mon-
ſtrant: alia uero ut non eſſe aliqd: ſed potius
extrinſecus aliqd quoddāmō. Nota nō di-
cunt aliqd ſcilicet in re quam monſtrāt. ſed
extrinſecus. &c. Item ſubdit non pōt dicere
generationem relatiuam quicq̄ rei de qua di-
citur ex ſe: uel addere: uel diminuere uel mu-
tare q̄ tota (non in eo qd eſt eſſe) cōſiſtit: ſed
in eo quod eſt in comparatione. Aliomō ſe
habere & infra talia que nullā eſſentiam ua-
riare poſſunt & totū p argu. phi. qa aduenit
p mutationem in altero. Poretanus cōmen-
tator eius ibidem nam de quocunqꝫ dicunt
hoc minime conferunt ut illud de quo dicū-
tur ſit aliud q̄ erat antequam de illa diceren-
tur. igitur. nullum nouū ponit in relato. qd
eſt pricipale ꝑpoſitum. Item ad hoc arguit
ſic inter ſcibile & ſcientiam eſt relatio realis
ex utraqꝫ pte: ſed tamen nulla relatio inhe-
renter & informatiue eſt in ſcibili. igit. rela-
tio realis eſt alicuius ſiue inherere uel infor-
mare fundametū. Mior patet. v. met. tex. cō.
xx. qa ſcibile non dicit relatiue niſi quia ſci-
entia dicitur ad ipſum. probo maio. quia
ſortes abſolute & ſortes ſcitus differūt ex na-
tura. quia ex natura rei unum poteſt exiſtere
ſine alio addito. ſi ſortes ſcitus difert a ſorte
abſolute aut eſt relatio in eo & tunc cum ſit
ex natura rei additamentum & differens ab
eo ſequitur ꝙ eſt relatio realis aut eſt abſolu-
tum & hoc eſt falſum: quia tunc non neceſ-
ſario coexigeret. Item diffinitio relatiuoꝝ
realiū cōuenit ſcibili reſpectu ſcientie ſicut e
cōuerſo. igitur eſt relatio realis ſicut ecōuer-
ſo ꝓbat aſſumptum. qa diffinitio relatiuoꝝ
realium ē ad aliud eſſe: ſed repugnantia rei
eſt ꝙ aliqd ſit ſcibile & ꝙ nō ſit ſcibile per
aliam & hoc dico expreſſa natura rei ſcibi-
lis. igit. Item difinitio relatiuoꝝ realium eſt
dici ad cōuertentiā: ſed ſcibile ex natura rei
dr ad cōuertentiā ad ſcientiam ſicut ecōuer-
ſo. igit: &c. ꝓbatio minoris. qa ſcitū in actu
ex natura qua ſcitum reſpicit ſcientē in actu
& eodemmō ſcibile in potentia uel aptitu-
dine hoc & expreſſe uult augu. in cathego-
riis ſuis exponens qualiter ſcibile & ſcientia
nō ſunt ſimul natura ut uult ariſtotiles in ꝑ-
dicamētis & ſic ꝙ nō ſunt ſimul natura opa-
tiōe faciēdi: ſed ſunt ſimul natura potentia
naturali uult dicere ꝙ non ſunt ſimul natu-
ra opatione: ita ꝙ ſtatim cum ſcibile ſit ſciē-
tia ab ipſo ſit ꝑducta: ſed potentia naturalis
ſit in ipſo ut eſſet. tunc arguo ſic. quia ex na-
tura rei ſcibile eſt ſimul cum ſcientia & dicit
ad conuertētiam ſecundū hoc eſt ibi relatio
realis ad ſcientiā: ſed ſcibile ut ſcibile in apti-
tudine eſt ſimul: & conuertit cum ſciētia ex
natura rei ſecundū potentiā naturalem licet

tm̄ ſciētia nō ſit cōparata uel ꝓducta:& ſciē
tia actu ꝓducta ē ſimul cū ſcito generāte eā.
ut p ſe eſt manifeſtū.igiť utrobiq; mō ē rlō
realis.Ad dictū phi.v.met.tex.cō.xx.dicit ꝙ
i duobus primis modis relatiuoꝝ ſemp oriť
eque indiferenter rlō iter utrūq; extremorū:
ſicut poſitis eiſdē diſpoſitiōibus.ſ.duabus al
beitatibus i duobus albis eque idifferētium
dr̄ ad aliud & ecōuerſo & ſic nō ē in tertio
mō nā ſi poſt ſcientiā poſitā in ſciente pone
reť eadē in ſcibili.ſ.ſciētia nō eque idiferen
ter diuidiť ſciētia & ſcibile.pbo qa ſi ſcibile
potētia uel ēt ſi ſciētia eēt forma i ſcibili nō
neceſſario cāret ſciētiā i ſciēte. ſed poſſet eē
& nō cauſare ſciētiā:ſed ecōuerſo nō ē ita.
qa ſi ponať ſciētia i ſciēte neceſſario ipſa de
pendet a ſcibili uel a ſciētia i ſcibili:ſi eēt for
ma ſcibilis tāq̄ cauſatū ab ipſo.quia igiť ad
diſpoſitionē q̄ ē in ſciente ſeqtur neceſſario
rlō ad ſcibile & nōecōuerſo:ideo dicit phūs
v.met.tex.cō.xx.ꝙ rlō nō ē in ſcibili niſi qa
ſcientia dr̄ ad ipm̄ Ad cōmētatorē ēt uidēt
qn̄ dicit ibi.relatiua primi modi & ſcdi i gre
diunť p eſſentiā rlōnem ſuā nā rlō ē i illis in
ſubſtācia utriuſq; extremi.! tertio mō nō.nā
rlō ē i ſubſtītia alteri extremi tm̄.Dicunt ꝙ
cōmentator exponit ſe ſtatim quare hoc eſt
dictū.dicens qa accidens illud pp qd relati-
uū fuit collocatū in utroq; extremo accidit
utriq; extremo Ponit exemplū ſicut ē i duo
bus albis & addit cōmentator nō ſic i tertio
mō nā illud accidēs pp qd fuit rlō nō eſt in
utroq; extremo:ſed in altero tm̄ ideſt i ſciē
te.negat igiť ibi rlōnem p eandē diſpoſitō
nem i utroq; extremo nō negatio oīno rlō
nē realem in utroq; extremo.Ad hoc ē au-
ctoritas auic.tertio met.ca.de adaliqd & eſt
expreſſa ad ultimū.alia ſunt q̄ nō egent hiis
q̄ ſolent ſtabilire rlōnem.&c.Itē ad princi-
pale dextrū & ſiniſtrū i columpna ſunt rlōes
reales & tn̄ nichil ponūt i columpna igr̄ rlō
realis nō ē iformatiue uel iherenter.cōſequē
tia ē manifeſta.pbať antecedēs.qa phūs.vii
tex.cō.xvii.v.phiſico.tex.cō.x.pbat ꝙ i ada
liqd ſi ē motus.qa aduenit altero qeſcente
cōmentator ibidē.xx.de ſiniſtro & dextro i
columpna pōit exemplū:ſed ſi iſta ſiñt rela
tiua ſcdm rōnem nō ualeret argumentū. qa
nō ſequiť ad rlōnem ſcdm nō eſt motus.igr̄
ad rlōnem nō eſt motus.Itē ad idē aliqd in
p columpnā poſitū uel ſub colūpna nō ma-
gis cauſat aliqd poſitiuū i columpna q̄ a la-
tere poſitū.ſed poſitū ſup columpnā cauſat
rlōnem realē:qa rlōnes ſupioritatis & iferio
ritatis ſunt rlōnes reales ſcdm auic.iii.met.c.
de adaliqd p hoc.n.i pbat op.illorū q dicūt
rlōnē eē i itellectu:nā ſcdm eū planta ſine i
tellectu & capit alimentū a pte iferiori & ua
dit ſupius.igiť. ¶ SEQVITVR de.iii.
arti.quē pbāt ſic:rlō rōis qua deus referť ad
creaturā ē i deo n.ī rlō dn̄ii q̄ referť ad crea-
turā nō ē in creatura tūc.n.creatura eēt dn̄a
ita arguit auic.iii.met.ſed certū ē ꝙ nō ponit
aliqd i deo.& eodēmō ē arguendū de rlōne
reali.igiť.alia rlō realis pōt eſſe in deo:& tn̄
nichil ponere nouū in eo.Itē quero in quo
ē numerus diſcretus duorū lapidū ſuppoſito
ꝙ ſit aliquid extra animam : Certum eſt ꝙ
in aliquo & non poteſt dici ꝙ ſit in aliquo
ſubiectiue & informatiue ſic uidelicet ꝙ po
nat aliqd in eo.dualitas enim duorum lapi
dum non eſt in uno lapide nec i altero nec
in utroq;.qa duo lapides nō ſunt unū ſubie
ctū numero:dualitas.ergo.eſt aliquid.eſt enī
diſcretio duorū lapidum p̄ter hoc quod ſit
ibi ſubiectiue in aliquo:eodemmodo in ꝓ
poſito de relatione dicunt ꝙ eſt aliquid in
deo ſine hoc ꝙ ſit informatiue uel ſubiecti
ue in illo. ¶ SEQVITVR de quarto
arti.ubi uidetur michi ꝙ cōcluſio principa-
lis in primo arti:poſſet ubicunq; teneri ut
apparebit quinto arti'. tamen quod dictum
eſt ꝙ relatio nō ē res a fundamēto nō teneo
ut ꝓbaui di.xxviii.q.i.arti.ulti. Reſumatur
hic non mouent argumenta. non primum
cum dicitur ꝙ tunc poſſunt eſſe duo alba &
nō ſunt ſimilia.qa prius poteſt abſolui a po
ſteriori.Dico ꝙ non poſſunt eſſe duo alba
quin ſint fundamenta ſimilitudinis ſeu qn
ſint fundamētaliter ſimilia:tamen poſſunt
eſſe duo alba que non ſint formaliter alba
deo agente probo.quia effectus formalis q
conuenit rei primo:non poteſt ſeparari a re
effectus tamen formalis qui conuenit rei
ſecundario poteſt ſeparari a re.In ſacramen-
to enim altaris a quantitate ſeparata non
poteſt ſeparari eſſe extenſum: ſeparatur ta-
men ab ipſa iſte ſecundus effectus forma-
lis : qui eſt dare eſſe extenſum alteri : ſed
ꝙ duo alba ſint : fundamentaliter ſimi-
lia iſte eſt effectus formalis illarum albe-
dinum : & primus: eſſe autem formaliter
relatiua : eſt effectus formalis ſecundarius
quia eſſe fundamentaliter ſimilia conuenit

Digitized by Google

p eſſe ſuũ abſolutũ & p eẽ ꝓprii generis. Eſ ſe formaliter relatiuũ cõpetit eis p eẽ rlõnis & alterius generis:ſed illud prius conuenit rei qd cõuenit ſibi rõne ꝓprii generis & illud cõuenit ſecũdario qd cõuenit rõne alterius igit᷑.Per hoc ad primã ꝓbationem: nec mouet cõfirmatio:qñ dr̃ ſi eẽnt alia ſimilia & nõ relatiua.igit᷑.eẽt ſimilitudo ſine oppoſito extrẽo.Dico ꝙ ſimilia fundamẽtaliter accepta nõ ſunt oppoſita:ſed diſparata:ſimilia tñ formaliter accepta ſunt oppoſita.quia rlõ ẽ quarta ſpecies oppoſitiõis.igit᷑.cũ habetur ꝓ ĩpoſſibili ꝙ ſint duo alba ſimilia & tñ ꝙ ſimilitudo illa nõ habeat extremũ oppoſitum.Dico ꝙ hoc ẽ ĩpoſſibile ſi ipſa eſſent ſimilia formaliter qd negamus.ſi tñ ſint ſimilia ſolũ fundãmẽtaliter qd cõcedimus ſuf ficit qd talia ſimilia ſint quedã diſparata: & hoc ĩuenit᷑ ĩ ꝓpoſito cũ ſint duo alba.duo ãt alba eo ꝙ ſint duo ſunt diſpata.Nec mouet ſcda confirmatio de duobus equalibus. qa cũ ariſtotiles accipit ĩ ſuo argumento ꝙ ꝙ magnũ & pũũ & equale ſunt relatiua ipſe loquit᷑ de facto:nos ãt ponẽtes rõnem equalitatis ſeparari a duobus equalibus de poſſibili loqmur ideo.&c. Nec ſcd̃m principale ualet cũ.n.dr̃ ꝙ diſtinctio eſt rlõ realis & ꝙ diſtinctio ẽ eadẽ res cũ diſtinctis ipſis:hic eſt patens cõtradictio.qa ſi diſtinctio qualitatis a quãtitate ſit qualitas & ecõuerſo:ſi igitur. diſtinctio ẽ rlõ realis ſequit᷑ qd abſolutũ eſt relatiuũ:& ideo cõcedo ꝓpoſitionem qd in abſolutis & in relatiuis diſtinctõnes ſint idẽ cum diſtinctis uerbigratia quantitas ſeipſa diſtinguitur a quantitate & econuerſo & pr̃nitas ſeipſa diſtinguitur a filiatione & econuerſo:ſed cum dr̃ qd diſtinctio eſt relatio realis.Dico ꝙ falſum ẽ de diſtinctione abſolutorum:& nõ conuenit ibi quod relatio eſt idem fundamẽto qa illa diſtinctio nõ ẽ rlõ ſi ãt loqmur de diſtinctione oppoſitaꝝ rlõ nũ ibi cõcedo ꝙ diſtinctio ẽ realis relatio.qa diſtinctio illa ẽ ipſemet rlões reales.ſed certum habetur qd rlõ ẽ eodem fundamento ſed qd rlõ ẽ eadem ſuꝑ.quod uerũ eſt.di.qd diſtinctio abſolutorũ nõ põt eſſe abſoluta. qa tunc poſſet eſſe eiuſdem ad ſe.Dico ꝙ & ſi diſtinctio non ſit relatio & oppoſitio:eſt tamen quedam diſparatio : & ideo ſicut ſit abſoluta non tamen eiuſdem ad ſe: quia idem ad ſe non eſt diſparatum . Contra illud ꝙ dictum eſt in ſecundo: articulo.

ꝙ relatio poteſt nouiter aduenire ſine mutatione eius cui aduenit.qa additas relatiõis ut diſtinguat᷑ cõtra ĩnitatẽ nõ aduenit ĩherẽdo uel ĩformãdo ipſum relatiuũ:ſed ſolũ referẽdo.Cõtra additas rlõnis ꝓciſe accepta ſine ſua ĩnitate nõ ẽ realis rlõ.cũ igit᷑ tu põis ĩ ꝓpoſito nouã rlõnẽ realẽ aduẽire deo. qa noua additas aduenit ſine noua eius ĩherentia:ſequit᷑ ꝙ nõ erit noua rlõ realis : ꝓbatur ma.qa additas ꝓciſe accepta:ꝓciſa oĩ ĩnitate ẽ cõis ad oĩa ꝑdicamẽta reſpectiua:ſed illud qd ẽ cõe ad oĩa ꝑdicamẽta reſpectiua nõ cõtrahit᷑ ad genus rlõnis:niſi ſup ſuũ modum fundandi ſup ꝓpriũ de genere relationis:ſcilicet ꝙ fundat᷑ mõ potẽtie uel mõ numeri: ſed qñ rlõ accipit᷑ cõparando ad fundamentũ & nõ ꝓciſe ad oppoſitũ tunc accipit᷑ quo ad ſuã ĩnitatẽ.patet.ergo maior ꝙ non erit rlõ realis ſi ꝓciſe accipiat᷑ additas ſine ĩnitate.Itẽ hoc patet qnto metha.tex.cõ.xx.nuũ ꝗ enĩ diſtiguit ſpẽs rlõnis niſi penes fundamẽta uñ in principio cõmenti ibidẽ dicit cõmẽtator idẽ eſt & una ſpẽs rlõnis eſt & duplũ & dimidiũ.&c.ſed cũ ſpecies dicat quid rei nõ accipit᷑ in hĩtudine ad fundamentũ : niſi inherentia rlõnis eſſet de eſſentia rlõis igit᷑.Itẽ ꝙ conuenit cuilibet accidenti eo ꝙ eſt accidẽs conuenit relationi : cũ relatio ſit unũ de pñtis accidentibus:ſed licet accidens nõ ſit idẽ cum ſubiecto tñ eo inherentia ad ſubiectũ eſt de eoꝝ eſſentia.ut ꝓbat᷑ diffuſe di.xxviii.q.i.arti.iii.& q.iii.arti.ultimo in reſponſione cuiuſdã argu.& reſumatur hic & iiii.li.di.xvi.igit᷑.&c.Nec cogunt argumẽta Nõ primũ. qa cũ dr̃ ꝙ eẽ uiſum dicit rlõnẽ ad uidentẽ & tñ eſſe nichil addit ſuper rem uiſam que ſit inherens aut informãs rem uiſam:ſed ſolũ aſſociationẽ eius cum alio & hĩtudinem nouam ad ipſum. Neganda eſt ma.Certum ẽ.n.quod uiſum non diceretur ad uidentem niſi quia uiſum eſt a uidente & ita propter habitudinem quam ĩportat ut eſt obiectum terminans actũ uidẽdi.ſ.uiſum ut terminãs actũ uidẽdi aut ſciendi ſolum refertur rlõne mẽſure:rlõ ãt mẽſure nõ ẽ realis:ſed rõnis.ergo.&c.Nec mouet ſecũdũ qa cũ dr̃ qd exñte una albedine ſi altera generaretur nouiter prima diceretur ſimilis & nõ p relationẽ nouiter aduenientẽ q realiter inhereat.qa nulla actio ſit circa cauſã : ſed per ſolam aſſociationẽ uel additatẽ quã nouiter hẽbit ad aliã.Poteſt dici ſicut infra

declarabit̃ arti.y: ꝙ ꝑexiſtēte pila albedīne cū incipit nouiter referri: nō ineſt ſibi noua rlō: cū. qa prius hēbat ſuā rlōnē in ſe fundatā & adueniente alia nō icipit nouiter rlō ſimilitudinis: ſed ſolū nouiter terminat̃ p oppoſitū: & idē dicerent de deo phi: ꝙ noua rlō adueniret ſibi nō qa mutaret̃ ſed ſua relatō eterna qua creatiuus nouiter terminaret̃ p creaturā nouiter ꝓductam. Ad auctoritates porretani & boetii dicūt qdā ꝙ fuerūt illius op. ꝑ qua adducunt̃ hic qa rlōnes erant ſoli additates nō Initates: poſuerūt. n. ꝙ non erant inſiſtentes ſed aſſiſtētes. uel pōt dici d boetio ꝙ loquit̃ de rlōe in cōparatione ad alia accidētia. qualitatis. n. & q̄titatis ſic adueniūt ꝙ faciūt ſenſibilem mutationē non ſic rlō & ideo dicit ꝙ nō mutat ſed circūſtantiā in habitudinē facit. ¶ CONTRA illud qd addit̃ ſcdo articulo ꝙ rlō menſure ē realis: falſum & reꝓbat̃ q̄ſtione ꝑcedēte articulo pmo uerſus finem & ibidem infra in reſpōſione tertii argumenti. ¶ AD ſecundam ꝓbationē non cogunt argumenta: cū dī ꝙ ſortes uiſus differt a ſeipſo non uiſo. Dico ꝙ hoc non eſt qa eſſe uiſum ponit aliqd reale in ſorte: ſed ſolū in uidēte pp enim actū uidēdi in uidēte dī ipſe uiſus: ſed regula ſed regula aug. & cōmēta. y. metha tex. cō. xx. ē ꝙ illud qd dicit̃ relatiue. qa ad aliud dī ſed ipm̄ tale nō ē relatiuū in ſua ſbā. i. relatiue. Per idē patet ad ſcdm̄ & tertiū ꝙ ſcibile habet diffinitiōem relatiui realis. dī. n. ad aliud: & dī ad couertentiā. dico ꝙ dī ad aliud & ad cōuertentiā. qa aliud dī ad ipm̄ nō. qa ipm̄ dī ad aliud diffinitio āt relatiuorū ē de ſcdo mō nō de pmo. hoc declarat̃. q. ꝑcedēte arti. i. ad auctoritatē Aug. I cathegoriis ſuis qn̄ dī ꝙ ſcibile dī ad cōuertentiā ſi ſcibile accipiat̃ ſcdm̄ aptitudinē licet nō dicat̃ ſcdm̄ cōuertentiā ſcdm̄ actū. i. ſcdm̄ eē ſcitū. Dico ꝙ ſi loquat̃ de rlōne ſcibilis ad ſcientiā mō actiui ad paſſiuū ut ē obiectū mouens Itellectū. uerū ē ꝙ dī ad cōuertentiā & ſcdm̄ rlōnē realē ſi loquat̃ de rlōne menſure ad mēſuratū tunc dī ad cōuertentiā ſolū. qa aliud dī ad ipm̄ nec eius cōtrariū dicit auctoritas. Aug. & ſic erit rōnis qd dicit ꝙ cōmentator uult ꝙ nō ſit realis ſcdm̄ eandem diſpoſitionem in utroqꝫ extremoꝝ: ſed p hoc nō negat ꝙ ſimpliciter nō ſit realis: Dico ꝙ falſe allegat̃ cōmentator ymo totum cōtrariū dicit. dicit. n. ſic. oīa relatiua q̄ ſunt in numeris ut multiplici & ſubmultiplici duplo & dimidio: &c. & in potentiis ſunt relatiua. quia eſſentia eoꝝ collocat̃ in rlōne eodē ordine nō qa alteꝝ intrat I rlōnem p ſe alterū nō I rlōnem p ſe ſed pp alterū & ſequit̃ mēſuratū āt & intellectum dī eſſe relatiuum. quia illud quod eſt p ſubſtantiam ſuam accidit ei ponit exemplum quod quia intellectus id eſt ſcientia eſt in ſubſtantia ſua relatiua ideo accidit intellectio ideſt ſcibili quod dicat̃ relatiue. ſequitur non quia relatio eſt in ſubſtantia intellecti ſicut eſt in ſubſtantia intellectus: ſed quia relatio accidit ei & uide totum cōmentū ſequens ad hoc uigeſimum. Cōtra aliud quod additur eodem ſecundo arti. quod relatio dextri eſt realis. quia certū ē qd nihil ē I colūna: uñ ex natura rei ipa dicat̃ dextra. qa aliud ponit dextrā ſuā ad ipſam hoc ēt patet I oībus locis: ubi de hoc loquit quarto phiſico. tex. cō. q̄nti ubi. ariſt. diſtinguit differentiā loci & oēs exponunt ꝙ dextrū & ſiniſtrū nō ſunt dr̄ie loci niſi in aīali: uel pp reſpectus aīalis ad aliqd aliud. Et ad hoc cōcordat totus ꝓceſſus phi & cōmē. yii. phiſicoꝝ I illo cōmēto. xx. uult. n. expreſſe qd dextrū & ſiniſtrū aduenit colūne p mutationē ſolā factam in altero: ſed regula phi q̄nto metha. tex. cō. xx. ē qd tale relatiuum qd refert̃ ſolū. qa alterū refertur ad ipſum nō eſt relatiuū in ſbā ſua igit̃ &c. Nec mouent argumenta. Ad primū enim qn̄ dī qd nec. ꝑ. nec cōmenta. intendunt iſti cōuenientiā relatio rationis in colūna aduenit ſibi ſine mutatione. ergo habitus aduenit intellectui ſine mutatōne ſed qd aduenit ſine mutatione que eſt motus & tranſmutatio: uñ arguūt p argumētū a ꝓportione ſic ens rōnis aduenit ſine oīmoda mutatione. igit̃. ſpūale cuius eſt hītus intellectualis aduenit intellectui ſine oī mutatione uera de qua loquit̃ ibi phūs: non tamen intendit ꝙ ſine oī mutatione que eſt ſalus & perfectio unde cōmentator ſtatim poſt poſuit aliud exemplum ne crederet̃ ꝙ uellet dicere quod nulla mutatio eſſet ibi dn̄s: qd ſcientia aduenit ſicut lux ſpeculo terſo & certum eſt quod cū lux ſit aliquid abſolutum qd licet aduenit ſpeculo terſo ſine mutatione uera ideo tamen ſine oī mutatiōe ē pfectionis acceptio Ad ſcdm̄ pōt dici quod columpna anteq̄ aliqd ponebat̃ ſibi ſuperius & inferius habuit ex natura ſua ex pte ſui uñ dicere ſe habere

tur ſicut ſupius & īferius ex natura rei. Con
tra.iii.ar.uolunt.n.ꝙ iſta rlō noua ex tpe ſit
ꝙ aliqd ī dn̄o nō aūt ī ipſa creatura qa tunc
ut arguūt creatura eſſet dn̄a Sc̄do uolunt qd
cū aduenit nouiť dn̄o nō ponit aliqd nouū
ī dn̄o nec ē ī eo ſicut forma īformans ſubie-
ctū ſed ſolū dicit aditatē eius ad alterū ſi ar-
guať ꝙ tale nouū dn̄iū ſicut & rlō eſt actus
ergo informat illud cuius ē Reſpōdent ꝙ
nec accidēs abſolutū qđ eſt in ſicut in ſubie-
cto informatiue eſt in eo ideo non addit
aliqd nec mutat ut dicunt ad hoc eſt infalli
biliter auctoritas boecii de pn̄tis ſupra arti-
culo.ii. ¶ CONTRA hoc arguūt alii ꝙ
illud includit contradictōem prīo ex hoc.ii.
ꝙ iſta noua rlō poniť fundamētalr̄ in ipſo
dn̄o:& nō in ipſo ſeruo ſolū ſequiť neceſſa
rio ꝙ īportat ipm̄ dn̄ium uerbigr̄a reſpectus
actionis nō informat agētē qa nō fundať ī
agente ipſo ſed in motu qui eſt in patiente
ergo ſi fundareť in agente informaret ipm̄
ergo ſic hic.ī tē qđ ſiſtit aliq̄ rlōnē uel depē
dentiā nō ſolum ſicut terminus terminans
ſed ſicut illud qđ ſubeſt illi reſpicit illud tāq̄
formātē patet nā in creaturis potētia gene-
ratiua nō ſiſtit ſeu ſuſtentat rlōnē patris ad fi
liū ſicut terminus oppoſitus ſed ſicut funda
mētū qđ ſubeſt paternitati & ideo cōcedi-
mus ꝙ paternitas ē in patre formaliter & in
formatiue ſic ergo in ꝓpoſito. ¶ ITEM.
iſta aditas nouiter adueniēs cū nō ſit ſubſtā
tia qa nūc ab eterno fuiſſet ī deo ſeqť neceſ
ſario ꝙ ē accidēs ſed accidēs iſtud nō ſolum
depēdet a termino oppoſito ſed a fundam̄
to ut iſti cōcedūt ergo habet aliū modū acci
dētis eēndi ī pter modū eēndi ī ut ī termīo
oppoſito ſicut dīs ꝙ pn̄itas ē ī filio ſed mo
dus eēndi ī accidētis pter modū eēndi ſicut
ī termino oppoſito ē eē īformatiue ergo.Di
cūt ergo alii ut.Gyltoñ ꝙ rlō dn̄ii tpalis in
deo ē realis rō q̄ re pbāt de mēte cōmē .rlō
q̄ p ſe & prīo illud qđ ē ad aliud ē ubiq̄ po
niť eſſe ex natura rei & nō ex parte intelle-
ctus ē realis uerbigratia de paternitate ubi-
cunq̄ enim poniť ex natura rei ē realis: qa
p ſe & primo illđ quod ē ad aliud ē ſed :rlō
dn̄ii cōparāť īter rlātiua q̄ ſcđm illud qđ ſūt
ad aliud ſunt.li.pn̄to adaliqd.Sc̄do dicūt ꝙ
rlō dōinii fundať ī creatura.qa ſicut actō trā
ſiēs in creaturis ſubiectiue recipiť in paſſo :
ita creatio actio tranſiens recipiť in creatu-
ra & eſt eadē res cū creatiōe paſſione.ſicut.

ergo in creaturis reſpectus actionis nō fun-
datur in agente ſed ī paſſo ſic.hic Tertio di
cunt ꝙ rlō dn̄ii ē in creaturis nō tn̄ denoīat
creaturā dn̄am ſed deū ſolum denoīat dn̄m:
cuius rō patet qa reſpectus actiōis trāſeuntis
nūq̄ denoīat ī quo eſt informatiue ſed ſolū
illuđ a quo ē actiue nō.n.patiens ī quo reci-
piť actio dr̄ agens:ſed illud a quo cauſať ſic
hic:licet creatio:actio:& rlō cōſequēs recipiē
tur ī creatura ñ tn̄ creatura erit dn̄a ſed creās
erit dn̄s & ponit iſte doctor exēpla ꝙ aliqd
pōt eē ī uno ſubiectiue & fundamētalr̄ &
denoīare aliud uiſio ē in uidēte.lectio ī le-
gēte.locus ī locāte.lectio nō denoīat ſolū ui
ſum ſed totū hoīem legētē ſed librū lectum
locus nō denoīat locātē ſed locatū:& ſpēs ēt
ītelligibiľ ītellcū dnoīat res extra & ſi.arguiť
ergo denoīat uocē ſignificatiuā & ñ ē ſigni
ficatio ſubiectiue in uoce gn̄atio ſb̄ālis deno
minat cōpoſitū & nō ē ſubiectiue in eo: ſed
ī materia pr̄ia.ergo eodē mō ut dicūt relatō
dn̄ii realiter denoīabit deū ex tpe & tn̄ rlō
dn̄ii fundabiť in creatura ſed p illud pōt ſol
ui demōſtratio eoꝝ:in gn̄e eni rlōnis tenet
ubi reſpectus intrinſecus uenit:ꝙ ubi poniť
rlō realis ſubiectiue & fundamētaliter:illud
eſt rlātiuū reale licet hoc ſit falſum de actio
ne q̄ ē intrinſecus ubi autē determīatiue ſo
lū nō ſicut rlō menſure poniť terminatiue
in ſcibili & nō eſt realis.cū ergo in ꝓpoſito
diſputamus de dn̄o ut eſt in gn̄e rlōnis non
ut in gn̄e actionis:p reſpectū actionis extrin
ſecus aduenientē.ergo ſeqtur principale pro
poſitum contra hoc ꝙ dicunt ꝙ relatio do
mini modo eſt in creatura a realis ſed eſt in
creatura..pp qđ nec iſta opinio licet ſit ap-
parens multū ſoluit difficultatē.qđ patet qa
reſpectus actionis & paſſionis de qbus po-
nit aliud exēpliū.ſunt reſpectus extrinſecus
adueniētes ſed licet uerū ſit q̄ñ ꝙ reſpectus
extrinſecus adueniētes non ponunt aliquid
poſitiuū niſi in altero extremo patet de re-
ſpectu actiōis qui nō fundať in agēte ſed in
motu qui eſt in patiente tamen reſpectus ex
trinſecus aduenientes ponunt aliquid poſi-
tiuum in utroq̄ extremo paternitas enim
ponit aliquid in patre & filiatio in filio : &
ſeruitus in ſeruo:& dn̄ium in dn̄o. ergo nō
ē ſimile qđ adduciť p hec patet ad exēpla
oīa eoꝝ.ſunt.n.de reſpectibus extrinſecis:
¶ PROPTER qđ ſequiť .y.arti.ubi dico
ꝙ ſcđm phōs diceret ꝙ ſic ſed diſtinguēdū

eēt ꝙ triplicitet poſſumus ymagiari rlōem
realē ex tpe aduēire deo. Vno mō ꝙ deus
diceret̃ nouiter relatiue p hoc ꝙ deus apte
ſui īciperet hēre nouā hītudinē ad creaturā
ita tñ ꝙ nulla noua hītudo p̃uit in deo.
Aliomō ſic nō ꝙ deus nouiter īciperet a pte
ſui hēre nouā hītudine realē ad creaturā ſed
ex hoc deus diceret realr̃ referri qa ecōuerſo
creatura īciperet nouiter referri ad deū: ita ꝙ
illa rlō nouiter fūdata ī creatura faceret deū
referri ad creaturā ſicut eſt de agēte reſpe-
ctu paciētis: qa refert̃ p actionē receptā ī paſ
ſo. Et neutra iſtaꝝ opi. pōt ſtare ut ꝑbat̃ ſu
pra tertio mō: ꝙ nec deus apte ſui inciperet
habere nouā realē hītudinē ad creaturā: nec
ēt nouiter rlātiue diceret̃ realr̃ fūdata ī crea
tura: ſed ſic ꝙ deus ab eterno habuit rlōnē
realē fundatā in ſe. ſ. rlōnē creatiui & cū no
uiter creauit creaturā nouiter terminat̃ rlō
illa realis eterna ad creaturā ſic eſt hic ꝙ de-
claratur ſic. phi. eſt. v. metha. tex. cō. xx. ponis
rlōnē realē mō potētie triplr̃ ſcdm potētiā:
qa pōt ut īter calefactiuū & calefactibile: aīr
ſcdm potētiā: qn̄ agit ut īter calefaciēs & ca
lefactū. Tertio ſcdm potētiā ut cōplens & fi
niēs ſeu pficiēs actū: ut pr̃ dr̃ ad filiū: qa egit
Tūc patet ꝙ hic ſunt duo certa. Primū eſt ꝙ
pr̃e pexiſtēte generatiuo p aliqd tp̄s: ſi poſt
ea actu generet & tādē gn̄ationē compleue
rit actu hn̄do filiū: ꝙ qn̄ actu generat & qn̄
actū cōpleuit ꝙ pr̃ dr̃ relatiue realiter ad ge-
nitū: pr̃ eſt & generans ſunt relatiua realia.
¶ SECVNDVM ꝙ certū eſt illud qd cū
pr̃ generat aut generauit: ꝙ nichil hic nouū
aduenit pri generanti & cōplenti actū gn̄a-
tionis: actus enim gn̄ationis quo generat &
generauit nō eſt aliqd nouū creatum in ipſo
agente: ut cōcedunt alii ſed ſolū ī patiente.
Tunc arguo: qn̄ pr̃ actu generat: tunc dr̃ rela
tiue rlōne reali & actuali ſecundū oēs. Dico
actuali: pp cōcedentes rlōnem realē in potē
tia ſolū p̃cedere terminum oppoſitū: ēt dici
tur rlōne reali actuali ꝙ cū nichil nouū adue
nit patri generanti: ſed hoc non eſſet uerū
ꝙ qn̄ actu generat ꝙ actu reffert̃ realiter nul
lo nouo modo adueniente generanti: ut p
ſe patet niſi in potentia actiua patris p̃ceſſit
illa relatio realis actualis: ſic ꝙ ex hoc ſolum
dicatur noua. quia potentia actiua nouiter
aliter & aliter terminat relationē geniti: &
hoc preter oē opus intellectus Sic ergo ī ꝓ-
poſito dicerent phi ꝙ cum deus rlōne reali
eterna actuali dicebat̃ ad creaturā: p rlōnē
creatiui ꝙ nichil nouū aduenit deo ſed ſolū
dicitur nouiter realiter referri. qa nouiter ali
ter & aliter terminat rlōnem creature ad ip
ſum: & hoc ſine oī operatione intellectus &
& iſta rō maxime tenet ſcdm ꝓbata di. y. ar
ti. ii. & di. xxvi. arti. ii. ſ. qd potētia actiua in
priori nature originis quo p̃cedit eſt realiter
relatiua: & hoc eſt uerū in ente realiter referi
bili. Quod dico propter rlōnē mēſure. Scibi-
le enim in illo priori quo precedit ſciētiam
non refertur realiter: ſed probatū eſt. q. p̃ce-
dente ꝙ ſequendo phōs non repugnat deo
realiter referri ad creaturā. ergo potētia crea
tiua potuit eſſe realr̃ rlātiua ab eterno: licet
ſua relatio non fuit terminata in tempore.
¶ CONTRA iſtud eſt exēplū. uidet̃. n.
reuerti primū dubium: ꝙ pater ī creaturis de
quo loquor per actum generationis non ui
detur referri ad filium: niſi per reſpectum de
genere actionis. i. reſpectus actionis extrin-
ſecus adueniens. ergo nichil reſpondetur de
relatione noua. Reſponſio: dico: ꝙ pater
agit duplici quo. ſ. potentia agente & actio
ne ipſa. ¶ DICO ergo: ꝙ reſpectus qui cō
petit patri modo generāti p illud quo qd ē
actio ꝙ ille reſpectus eſt de genere actionis:
& reſpectus extrinſecus. ille uero q cōpetit p
potentiā agentem: eſt de genere relatiōis &
intrinſecus adueniens. Ad ꝓpoſitum qn̄ pa-
ter meus generauit me: cū exiuit de potentia
in actū & cū cōpleuit actū generatiōis nichil
fuit acqſitum nouum ipſi potētie agenti qd
nouiter ipſam īformauit: ſed ſolū potētia ge
nerandi eius fuit aliter & aliter de nouo ter
minata p genitum: ideo ſolū reſpectus de ge
nere actionis: q eſt extrinſecus reſpectu affu
it nouiter ſibi ſine nouo acqſito: ſed non re
ſpectus de genere rlōnis q eſt intrīſecus adue
niēs & hoc ē ꝓpoſitū. ¶ ALIVD dubiū ē
qa dīt ꝙ deus ſolū dr̃ nouiter relatiue ad crea
turā qa nouit̃ termīat rlōnē creature ad ip̄m
ſed qd ſolū dr̃ relatiue qa termīat rlōnē alte
rius ad ip̄m ē relatiuū ſcdm rōnē nō ſcdm rē
ut patet de rlōne mēſure ad mēſuratū. v. me.
tex. cō. xx. ergo deus ſolū refert̃ ſcdm rōnē ñ
ſcdm rē. ¶ Rn̄deo ꝙ duplr̃ pōt aliquid ter
minare rlōnem alterius: ad ip̄m. Vnomodo
ꝙ nō p̃exigat̃ in eo alia relatiua ratio corre
ſpondens: uerbi gr̄a ſicut dextrū in colūpna
terminat rlōnem dextri in aīali. Aliomodo
ꝙ p̃exigat̃ relatiua rlō: uerbi gr̄a qn̄ calefacti

Digitized by Google

uũ terminat rlõnē calefacti ĩ pmo caſu:ē uerũ ꝙ illud qd terminat &c.ē relatiuũ ſcdm rõnē ſicut ĩ rlõne mẽſure ſed in ſcdo ē falſum ſed ĩ ꝑpoſito ē ſcđs caſus:potẽtia .n.creatiua fuit ab eterno relatiua ex pte ſui ut dicerẽt phi:& ꝓbaẗ q̃ſtiõe ꝑcedẽte ergo &c. Itẽ ad pĩcipale cõmẽta pmo phiſicoꝝ cõmẽto. lxx.ꝓbat ꝙ materia nõ ē ſua potẽtia ad formã:qd ĩtelligo ẽt ut forma ē terminus acq̃ſitus p gñationē:nõ ut ĩſormat ĩherẽter.qa ĩ ter duo quorũ alterũ ĩheret nõ ē rlõ realis:ſicut patet de accidẽte & ſubiecto Arguit ergo cõmẽtator ſic ſi materia eẽt ſua potẽtia eẽt ĩ pñto ad aliqd Hic pmitto:ꝙ loquitur de rlõne actuali qa ꝙ ſit rlõ ĩ potentia nõ ē ĩcõueniens ſicut nec ꝙ ſic omẽs alie forme ĩ potẽtia tã accidẽtales q̃ ſbãles:qd dicit commentator & tũc arguo.certum eſt ꝙ iſta cõſequentia tenet p illud mediũ ꝙ potentia ē de pñto ad aliqd:tũc q̃ro:aut illa rlõ potentie eſt rõnis:aut realis nõ rõnis quia ad phm̃ realem nichil ꝑtinet de relationibus rõnis: tamen quia nõ cõcluderet̃ incõueniens:nullum.n.eſt incõueniens ꝙ materia ſit de ꝑdicamento ad aliquid ſcđm rationem hoc.n. põt conuenire diuine eſſentie:tamen qa cõmẽta.dicit expreſſe illã potentiam accidere ſbē eius:ſed certũ eſt ꝙ ens rõnis nõ eſt accidens materie ſed aĩe.ſi eſt realis & certũ eſt ꝙ materia precedit formam ut eſt terminus eius.ergo habet̃ ꝑpoſitũ ꝙ rlõ realis poteſt ſaltẽ p inſtans nature ꝑcedere ſuũ extremũ oppoſitũ:& qa rõne p inſtãs eadẽ rõne & p infinitũ tẽpus:& ita adueniẽte nouiter termino ſolũ nouiter termiat̃:nõ nouiter gñatur qd eſt ꝑpoſitũ. Tertio ad pĩcipale qd in eſt rei ĩtrinſecus ineſt rei actu a pĩcipio quo res ponit̃ in eſſe ꝓbatũ de ꝑpria paſſione: ſed reſpectus de gñe rlõnis ſunt reſpectus intrinſecus aduenientes ſuis fundamẽtis.ergo poſito fundamẽto referibili ſtatĩ ponit̃ ſua rlõ licet nõ ſit actu terminata uſq ponatur ſuũ extremũ oppoſitũ. Quarto ſic.phi.y.phiſicoꝝ textu cõ.x.ꝓbat ꝙ ad rlõnē nõ ē motus & loquit̃ de actuali qa loquit̃ de pñtis q̃ pñt eſſe termini motus:& hoc ꝓbat qa ĩ illo nõ eſt motus qd ñ mutat̃:ſed preexñte aliquo albo ipſum ſit ſimile & rlatiuũ ipſo nõ mutato ymo altero mutãte ſolũ Tũc hic cogunt̃ uel cõcedere ꝙ rlõ ē qddã accidens ꝑcedens in fundamẽto:uel qd ſit ipſum fundamẽtũ.qa ſi hoc eſſet noua res alia ab his nõ ꝑcedens ſed nouiter adueniẽs.eſſet mutatio hoc maxime tenet ſi adueniat tãq̃ forma & res informans fundamẽtũ:& non tm̃ extrinſece denominatus ſicut ꝓbatũ eſt de rlõne cõtra articulũ tertiũ:ſed ſiue ſic.ſiue ſic habet̃ ꝑpoſitũ.ergo &c.ꝓbo qa qd ꝑcedit terminũ oppoſitũ ꝑcedit.terminatiõnē pet ipſum factã ſed ſi albo ꝑcedente ſimilitudo eius ad album futurum ſit ipſum fundamẽtum uel accidens ꝑcedens in fundamẽto ipſa ſimilitudo ꝑcedit albũ futurũ.ergo ꝑcedit &c.Et hoc ē ꝑpoſitũ ꝙ rlõ ꝑceſſit & ſolum nouiter extrinſece termiat̃.Et ꝙ hec ſit Itẽ tio demõſtratiõis aꝛ.y.phiſi.tex.cõ.xviii.patet ex hoc ꝙ cõulcit ibi ꝙ ĩ qualitate & q̃titate ē motus qa ĩpoſſibile ē facere de ente ĩ potẽtia quale actu quale ſine motu ĩ eo ecõuerſo ãt poſſibile facere relatiuũ ĩ potẽtia actu relatiuũ ſine alia mutatione ex pte eius qd fuit relatiuũ in potẽtia.ſ.p põnē alterius extremi:ſed hoc erit maxie poſſibile qñ illđ dm̃ ꝓhabuit illã formã ſecũdũ quã q̃tũ fuit ex pte ſui erat relatiuũ ut manifeſtũ eſt.ergo iſto caſu currit demõſtratio aꝛ.& p illũ modũ ĩtelligo ꝙ oĩa argumẽta illius doctoris cõcludũt unũ:qñ ꝓbat ꝙ rlõ noua poſſet de nouiter aducire:& cuicũq; alteri ſiue ĩhere re nouo & nouo ĩformare aduenire.

¶ CONTRA hoc tu dicis ꝙ anteq̃ iſta rõ fuit actu terminata ꝙ alterũ ꝑexiſtens extremũ nere & qditatiue fuit relatiuũ ĩ tm̃ ꝙ ipm̃ nõ fuit relatiuũ eẽntialiter p potentiã ſui oppoſiti. ¶ SI ergo aꝛ.nõ ꝓbet plus niſi ꝙ ad rlõnē nouiter terminatã nõ ſit motus.ergo nõ ꝓbat ꝙ ad qditatẽ rlõnis non eẽt motũ cuius cõtrariũ ĩtendit ibi ꝓbare ex ĩntẽtiõe.qa ꝓbat ꝙ ad pñtũ rlõnis non eſt motus:pñtũ ãt dicit qd. Rñdet ꝙ licet rlõ ꝑceſſit ĩ altero extremorũ ꝓbat̃ ꝙ ad qditatẽ rlõnis nõ ꝑt eẽ motũ ꝓbatio:qa ſi nõ ſit rlõ ĩ altero extremorũ puta ſi ſit unũ ſolũ albũ ĩ rerũ natura tũc ĩpoſſibile ē ꝙ rlõ qua ē aſſimilabilis alteri albo ſit terminata niſi aliud nouũ albũ gñeret̃:ſed qñ generat̃ nouũ albũ gñat̃ noua qditas rlõnis ĩ ea terminãs ꝑmã rlõnē ꝑcedẽtis albi & ñ gñat̃ niſi p accñs:ergo habet aꝛ.cõcluſionē ꝙ ad qditatẽ rlõis ñ ē motus niſi p accñs:& ſicut ē d rlõe illaq; eẽntia eius p accñs gñrat̃ ita ē de rlõe funda ta ĩ ꝑexiſtẽte albo qñ.n.ꝑexñs albũ gñrabat̃ p accñs gñrabat̃ rlõ fundata ĩ eo & ſic habet̃ ꝙ p accñs eẽtia rlõnis uniuerſaliter generat̃

Et ideō ag̃.cōcludit de utroq̧ relatiuorū di
cēs.Neq̧.n.ī adaliqd cōtingit.n.altero mu
tāte uerū ē alterū nō eē mutās ecce p̄rio loq
tur de mutatiōe q̄ ē ī altero: & tūc cōcludit
quare ſcd̄m accidēs motus hoꝝ ē ſcdo.com
plexiue loquiť de utroq̧ ſimul dicēs il idem
hoc nō ꝑbat ꝙ rlō poſſit aduenire p ſolam
mutationē.ſcd̄m accidēs ī alio.ſ.ī fundamēto
ſed ī termino & hoc eēt neceſſe ſibi ꝑbare
ad ꝑbādū cōcluſionē ſuā.p̄cipalē.ſ.ꝙ ad q̄
ditatē rlōnis nō eſt motus q̄a q̄ditas rlōnis
īcludit ī & ad ut ſupra dictū ē tertio ar.ergo
petit p̄cipiū.R̄ndeo:& dico ꝙ iſta ꝑpoſi-
tio rlō aduenit alicui p ſolā mutatōem p ac
cidēs ē ita euidēs ꝙ apud oēs nō indigebat
ꝑbatiōe:cuilibet.n.eſt euidēs ꝙ p alteratio
nē ꝑducta una albedine ſine quacunq̧ alia
actiōe reſultat ſimilitudo eius ad albū p̄exi
ſtēs hoc tn̄ nō ē euidens ī abſolutis formis.
ꝑducta.n.q̄titate p modū augmentationis
nō neceſſario ꝑduciť albedo:ſed adhuc re
ſtat adq̄renda p modū alteratiōis: & q̄a ſup
ponere p ſe euidentia nō ē petere ideo &c.
¶ CONTRA eadē rōne dr̄ ꝙ ad quali-
tatē & q̄titatē nō ē motus:q̄n cōleq̄ť gn̄a-
tionē forme ſb̄ālis.Dico uerū eē ꝙ tūc ē mo
tus ad illa ſcd̄m accidēs Vn̄ dico ꝙ ſi ſemp
& īfallibiliter ꝑduciť ſic:p hoc ꝙ cōcōitanť
aliā ꝑductionē ſemp eēt ad illa ꝑmutatio p
accidēs:ſed ſic ē de rlōne ſemp.n.& īfallibi-
liter ꝑductis duobus fundamētis rlōnū cōcōi
tať rlō ip̄a ſine actiōe.hic ergo phī dicerēt:
& idē ꝑbāt ꝙ a relatiōe dei ad creaturā poſ
ſet p̄ſcindi imꝑfectio:de quo declaratū ē.q.
p̄cedente. Ad hoc ſunt capitula Augu.v.de
trini.ca.y.&.ꝙ ex intentiōe ſic qualiter rlō-
nes eueniūt deo ex tpe & tn̄ nullū accidens
aduenit & r̄ndet ꝙ hoc eſt.q̄a nō mutať de
us:ſed creatura ſicut nūmus cū p̄ciū dr̄ non
mutať eius forma uel natura ſed mutatus ē
q̄ nūc recipit ꝑ p̄cio q̄ prius nō recipit. Et ſi
mile ē ut dicit de pignore & huiuſmodi &
ſimile ē ut dicit cū dicimus ꝙ deus ē refugiū
noſtrū.q̄a ad ip̄m refugimus. Ex hiis patet
ꝙ Augu.ſolū negat a deo rlōnē q̄ nouiter
ſibi acciderit:& eēt unū accidēs nouiter in
deo ponēs mutationē aliquā:ſed ſi talia no
mina relatiua ēēt realia ut puta refugiū:& do
minus ab eterno p̄ceſſiſſent ī deo anteq̄ fie
ret creatura ſic ꝙ q̄n nouiter ꝑduceretť crea
tura nouiter ſolū ex pte creature terminarē
tur iſte relationes clarum eſt ꝙ in deo non
poneretť accn̄s nouū aut mutatio:ſed ſolū in
creatura:q̄ refugeret ad dn̄m & q̄ fieret ſer-
ua ergo h̄etur ꝑpoſitū ꝙ ſi theologi conce
derēt ꝙ ſi a rlōne qua deus depēdet ad crea
turā poſſet preſcindi actiuitas:& īꝑfectio &
cōcederēt realē rlōnē dei ad creaturā : ita tn̄
ꝙ ab eterno preceſſiſſet ī deo & nouiter eēt
termīata p creaturā:hec uī infallibiliter yma
ginatio Aug.in fine capi.x:& ī p̄cipio ulti
mi capi.ubi uult ꝙ.ſ.ſ.fuit ab eterno realiter
donū donabile creature:& donū eſt relatiuū
ca.yiii.ſed hec relatiua appellatio qua dr̄ da
tus aduenit ſibi ex tpe p hoc ꝙ gratia p cū
dē ducta in creatura nouiter termīabat eius
dationē.eodē mō uult ꝙ ab eterno fuit rea
liter dn̄s ſed ſola relatiua appellatio q̄dam
ſibi aduenit q̄n creatura producta terminat
eius actionem.

IN di.xxxi.agiť de rlōe equali
tatis ubi quero an rlō equalita
tis ī diuinis ſit realis.Q đ nō.
rlō realis req̄rit extrēa realr̄ di-
ſtīcta ſed pſone ī diuinis nō di
ſtīgūť niſi ſcd̄m rlōnes reales originis. ergo
&c.¶ CONTRA rlō ſilitudinis ī diuinis
ē realis.ergo eadē rōne & equalitatis. ꝑbať
an̄s.q̄a duo īdiuidua ī gn̄e ſb̄ē dicunť ſimi-
lia ī ſb̄ā:& illa ſimilitudo nō ē rlō rōis q̄a ibi
nō eſt aliqd ſimile uel idē ſibi ipſi ſed alteri:
ſed ī diuinis ſunt duo īdiuidua ſimilia ī ſb̄ā
ergo &c.¶ HIC quattuor p̄rio uidēdū eſt
utrū ydēptitas qua due ſb̄ē create eiuſdem
ſp̄ēi ſint eedē adīuicē(qđ uoco eſſe ſimiles ī
ſb̄ā)ſit rlō realis.Scđo utrū ēt in diuinis. Ter
tio an rlō ī diuinis ſit realis.Quarto inciden
ter:an rlō mēſure in diuinis ſit ad intra.
¶ AD primū licet a multis dicať cōtrariū.
dico ꝙ ſic:ſcd̄m intentionē phī ubi p.ponit
extrema realr̄ diſtincta p̄cipātia unā for-
mā eiuſdem rōnis ibi ponit rlōnē realē mō
unius ſed ī ſubſtātiis q̄ ſunt eiuſdē ſp̄ēi phī.
pōit nō ſolū duo extrema realr̄ ſed unā for
mā eiuſdē rōnis.ergo rlō ydēptitatis eſt rea
lis Maior patet in relatione equalitatis & ſi
militudinis q̄ ſcd̄m oēs a phō ponunť rea
les ꝑbo mīorē.v.metha.ca.de ad aliqđ.tex.
cō.xx.cū numerat q̄dā rlātiua q̄ dicunť ad
unū ut puta duplū dr̄ ad unum:& poſtea ad
dit rlātiua q̄ nō ſolū dicunť rlōis mō unius:
q̄a dicunť ad unū ſed q̄a dicunť ſcd̄m unū.
dicēs ſic.Amplius equale ſimile & idē ſecū
dū aliū dicunť modū ſcd̄m unū enī dicunť

Digitized by Google

omnia:eadem n͂aq; quoq; ſubſtantia ẽ una.
¶ SIMILIA uero quoq; qualitas eſt una
equalia uero quoq; q̃titas eſt una. Ecce exp̃ſ
ſe minor ꝓbata cũ enĩ in plurali dicit eadẽ
n͂aq; quoq; ſb̃a manifeſtũ eſt ꝙ loquitur de
ſubſtantiis q̃ ſunt realiter diſtĩcte & cum ad
dit ꝙ eoꝝ ſb̃a ẽ una manifeſtũ ẽ ꝙ itẽdit ꝙ
una forma pticipat̃ ab eis patet.ergo mior
ꝙ in rlõne ydẽptitatis ꝙ extrema ſunt realr̃
diſticta hñtia formã unã. ¶ CONTRA
illud uidet̃ eſſe qđ ſequitur in littera: quare
hec omnia ad aliquid dicunt̃ ſcđm numeꝝ
quidã nõ eodẽmodo p hoc.ergo qđ dicit ñ
eodẽmõ uult accipere rlõnẽ ydẽptitatis ꝙ ñ
eſt realis ſicut equalitas & ſimilitudo. R̃nſio
phi.ſupra numerat multa relatiua que dicũt̃
ſcđm numerũ:q̃d.i ãt ſcđm numeꝝ ſimplr̃:q̃
dã determinate ad unũ.ut duplũ ẽ numerus
terminatus ad unũ q̃ uero nõ terminate ad
unũ:ut multiplex dr̃ ad unũ:ſed nõ ad hunc
nũeꝝ uel hũc nũeꝝ terminatũ:poſtea nũera
uit illa rlãtiua q̃ dicunt̃ ſcđm unũ.ſ.ydẽpti
tatẽ:& equalitatẽ:& ſimilitudinẽ inter rela
tiua modo numeri & cõcludebat de omni
bus ſimul ꝙ non eodẽ modo dicunt̃ ſcđm
numeꝝ ut patet ex p̃miſſis modis.nõ ãt cõ
cludebat ſpecialiter de ydẽptitate & equali
tate:& ſimilitudine:ꝙ non dicũt eodẽmõ ſi
nõ oẽs ſint rlõnes reales.Et ꝙ ſic itellexit:pa
tet p textũ qa tres mõs ſpecialr̃ nominat mo
dos rlãtiuoꝝ q ſunt ſcđm unũ ait.n.equale
idẽ ſimile ſcđm unũ dicũt̃ ſed alios modos
uocat ſcđm numeꝝ ut patet i auctoritate ſu
pra poſita p hoc ergo ꝙ dicit oĩa adaliqd di
cuut̃.ſcđm numeꝝ nõ eodẽmõ nõ habes d̃
rlõne ydẽptitatis ꝙ nõ eodẽmõ cũ rlõne ſi
militudinis &c.qa ille dicuntur ſcđm unũ &
ſcđm iſtã differẽtiã exponit thomas ibidẽ ñ
eodẽmõ dicunt̃ hec ultima cũ primis rlãtiue
ſcđm numerũ:nã pr̃e rlõnes erãt ſcđm nũe
rũ ad numerũ uel ſcđm numerũ ad unũ.Hec
ãt ultime ſcđm unũ abſolute ſic exponit cõ
mẽta.ibidẽ nõ eodẽmõ.qa eoꝝ q̃dã ſũt quo
rũ rlõ ẽ terminata.qđ dicit pp rlõnem dupli
ad unũ q̃dã quorũ oppoſita non terminata.
qđ dicit pp rlõnẽ multitudinis q̃ nõ termi
nat̃ ad hũc numerũ uel hũc.q̃dã quoq; ẽ cõi
ſo i unitate.qđ dicit pp ydẽptitatẽ uel ſimili
tudinẽ uel equalitatẽ. ¶ SED adhuc dubi
tat̃.rlõ ydẽptitatis cõiter ponit̃ rlõ rõnis ubi
hoc habet̃ a.philoſopho.Reſpõdeo ꝙ utra
q; rlõ ydẽptitatis.ſ.realis & rõnis ponitur.v.
met.ca.de idẽ i fine.tex.cõ.xv.& quoꝝ ſb̃ã ẽ
una.ſ.eadẽ dicunt̃ quare palã qa ydẽptitas
unitas q̃dam eſt aut plurium eſſendi.aut qñ
utitur uno ut pluribus ueluti qñ dixent ip
ſum idẽ ipſi:nam ut duobus utit̃ eodẽ:nota
p illã ydẽptitatem q̃ unitas plurium eſſendi
ydẽptitatem q̃ eſt rlõ realis quia in illa extre
ma ſunt realiter diuerſa:p illam autem que
eiuſdẽ ad ſe intellige rlõnẽ rõnis quia extre
ma nõ ſunt ibi niſi p intellectum & rõnẽ di
uerſa.Et hec eſt expoſitio thom̃ ibidem qui
dicit ꝙ qñ dicit̃ ꝙ aliquid ſibi ipſi eſt eidem
ſolũ eſt rlõ rõnis.qa nõ ẽ diſtinctio extremo
rum niſi ſcđm rõnem:ſecus tamẽ eſt ut dicit
qñ alia ſunt eadẽ genere uel ſpẽ. Itẽ eadem
exiſtẽte cauſa idẽ erit effectus:ſed eadẽ: q̃re
unitas inter duas ſb̃ãs eiuſdem ſpeciei ſit rlõ
modo unius & realis q̃ eſt quaſi inter duas
qualitates eiuſdem ſpẽi ſit relatio mõ unius
realis.ergo.ꝓbo minorẽ cõ͂rẽta. ſup illud
boecii de trini. oẽ equale equali eſt equale
&c.Dat rõnẽ quare iſte rlões ſunt mõ unius
& certum eſt ꝙ loquit̃ de relationibus reali
bus mõ unius:& rõ ſua eſt qa ſunt unũ non
unitate q̃ eſt ex ſingularitate ut qñ idẽ dicit
idẽ ſibi:ſed ea unitate q̃ eſt ex ꝓportione &
unione ut ſortes:& plato:nõ ydẽptitate uni
tatis licet unitate ſpeciei ſunt idẽ hõ hec il
le.Nota ꝙ põit cãm rlõnis realis mõ unius
unitatẽ unionis & ꝓportionis & iſtã cõcedit
in exẽplo eſſe in ſubſtantiis ſicut i qualitati
bus.ergo. Itẽ qua rõne rlõ modo potẽtie po
teſt fundari ſuper ſb̃ãm & rlõ mõ unius ſed
hoc eſt.ergo.ꝓbat̃.cõmẽta.i.phi. cõmento
ſeptuageſimo ſi materia eſt ſua potentia eſt
in pñto ad aliquid:certũ ẽ ꝙ mediũ iſtius ar
gumẽti eſt ꝙ potẽtia materie eſt de pñto ad
aliqd aut.ergo ſcđm rẽ & hẽtur ꝓpoſitũ:aut
ſcđm rõnẽ & tunc nõ ſequit̃ icõueniens.qa
nullũ ẽ icõueniens ꝙ materia ſit de pñto ad
aliqd rõne ſicut nec de deo. ¶ ITEM cõ
menta.ibidẽ cõmẽto.lxiiii.ꝓbat ꝙ trãſmuta
tio ſb̃ãlis eſt i ſb̃ã materie qa p talẽ trãſmu
tationẽ pdit̃ nomẽ & diffinitio & trãſmu
tatio qua pditur nomẽ:& diffinitio eſt ſb̃ã
rei:ſed oẽ receptiuũ trãſmutationis refertur
realiter ad tranſmutans.ergo ſb̃ã materie eſt
realis.Itẽ phi.ii.phi.& cõmẽta.cõmẽto.xxvi.
ꝓbãt ꝙ conſiderans de materia debet conſi
derare de forma & econuerſo.quia ſunt rela
tiua & cõſiderãs de uno relatiuorũ debet cõ
ſiderare de reliquo:ſed nõ ſequeret̃ ꝙ arti

ſex realis cōſiderās de uno debet cōſiderare
de reliquo niſi haberet ſ̄litudinē realē.ergo
Intellige ꝙ iſta argumēta uerꝫ cōcludūt acci
piēdo materiā ſcdm qd eſt ſubiectū trāſmu
tatiōis nō ſcdm qd eſt pfectibile p formam
qa ut ſic nō ē de genere relationis. ¶ AD
hoc in tertio libro habentur multa di. pri-
ma articulo primo. ¶ SEQVITVR
de ſcdo arti.ubi oſtendo ꝙ illa relatio ydē-
ptitatis eſt realis in diuinis.qa cum ſit realis
in creaturis ut ꝓbatum eſt ſi nō eſſet realis ī
diuinis ideo uidetʳ eſſe.qa eſſentia q̄ eſt ratō
fundandi eam eſt numero eadē ſed hoc ni-
chil facit.qa in diuinis in generāte & genito
eſt eadē natura nūero : tñ fundat oppoſitas
rlōnes originis realis:ut eſt in diuerſis ſuppo
ſitis ergo eadē rōne licet eſſentia eadē nūe-
ro ſit:qa tñ in diuerſis ſuppoſitis fundat rlō
nem realē ydēptitatis.Confirmatʳ.qa manē
te cā eſſentiali manet effectus ſed cā eſſentia
lis quā phi.v. metha.tex.cō.xv. aſſignat qua
re aliqua ſit relatiua mō ydēptitatis. & ſimi
litudinis:& equalitatis: eſt qa nō ſunt plura
quorꝫ natura ē una nō āt dicit ꝙ ſunt plura
quorꝫ natura ē nūero diſtincta & in ſpē una
licet ſit accidens in creaturis ergo cū in diui
nis ſint plura quorꝫ natura ē una licet ita nō
ſit nūero:erit ibi rlō realis.Confirmatʳ cōme
tator ibidē cōmento.xx.dicit & ꝓpriū ē iſtis
tribus generibus relatiuorꝫ qa ꝓportio ē in
eiſdē eadē in utroq; extremo ſimſlimū enī
utrūq; ſimile alii & ſimilr equalia ſe ſub eo-
dē nūero multiplicetʳ in diſtinctis ſuppoſitis
ſaluatʳ ꝓportio in extremis & eadē in utro-
q; ergo.& relatio ydēptitatis & ēt equalita
tis & ſimilitudinis:niſi aliter obſtaret. qđ di
co ꝓpter tertium arti.multa argumenta pro
hac concluſione quere arti.tertiū.tertii dicti.
¶ SEQVITVR de tertio arti.ubi dicit
aureolus di.i.q.i.ar.ii.ꝙ in creaturis rlō equa
liter aut quecūq; alia nō eſt realis ita ꝙ tota
liter ſit ex natura rei ymo cōpletiue eſt ab in
tellectu hoc reprobatʳ di. xxviii.q.i.ar.i. q̄tū
ad diuina dicit tertio articu.tertio. ¶ DI-
CIT primo ꝙ relatio equalitatis nō eſt rea
lis impoſſibile enim ē rlōnes oppoſitas fun
dari ī eodē:ſed rlōnes q̄bus duo ſimilia uel
equalia referuntʳ ſunt oppoſite ergo in eſſē
tia diuina q̄ eſt eadem eſt in duabus pſonis
fundari nō poſſunt nec ualet dici ꝙ fundan
tur in ſuppoſitis q̄ diſtinguntʳ. quia nullum
ſuppoſitum eſt primū & immediatū funda

mētum rlōnis de primo loqtur hic.Scdo di
cūt ꝙ nec ſunt rlōnes rōnis:relatiōes uel di-
dicuntur rationis qñ idē bis ſumitur ut phi.
dicit.v.metha.tex.cō.xv.de ydēptitate:uel ꝙ
eſſe eorꝫ cōpletur p intellectū:primū nō hēt
hic locum.qa pſone diuine q̄ ſunt equales
diſtinguītʳ.nec ſecundū qa nichil ī cōpletū ē
in diuinis expectās ſuā cōplectionē. Tertio
dicūt ꝙ equalitas & ſimilitudo dicunt unita
tē abſolutā:dicunt enī indiſtinctionē q̄tita-
tis uirtualis & ſimiliter qualitatis: unitas āt
qua aliqd eſt idē ſibi:aut indiſtictū a ſe uel q̄
duo indiuidua ſunt unū in ſpē aut indiſtin
cta in ſpē nō eſt unitas relatiua:ſortes enim
& plato nō ſunt unus hō rlōne:ſed eēntialr
& abſolute ſic.ergo illa ſilitudo & equalitas
ſunt abſoluta in ſe:ſed unitas quā ſtatuit ītel
lectus apphēſione ſua iter illa duo adinuicē
uel īuenit(ſcdm alios)eſt ſimilitudo.Itē ar-
guunt ſic:duas ſupficies habe. e eandem nu
mero albedinem nō dicit aliam commenſu
rationem aut collationem iſtarꝫ albedinū
adinuicē:ſed dicit utrūq; eſſe album a ſe &
in ſe.cū ergo ſimilitudo & equalitas dicant
cōmēſurationē aut cōformitatē & collatio-
nē adinicē ſequitʳ ꝙ ſimilitudo & equalitas
dicūt unitatē abſolutā nō relatiuā. ¶ Iſta ñ
mouēt:nō primū.qa ſic oppoſitio rlōnis ītel
ligeret fundari:ſequitʳ ꝙ pīnitas & filiatio ñ
poſſent fundari ī eēntia.Nec ſcdm qa ſic ſe
q̄retʳ ꝙ aliqd eēt ī cōpletū ī deo:ſi ītellectus
noſter poſſet aliqd fabricare circa deū qa nul
lū ī cōpletū poſſemus fabricare circa deū qđ
falſum ē cū infinita nomina ſancti īponunt
deo.Dico ergo ꝙ hoc nō ſequitʳ qa ens rōnis
nō ponit aliquid in obiecto: ymo reſpicit ip
ſum:ſicut tm̄ extrinſecum circa qđ eſt ſed qđ
ponit in rōnabilitate.nec mouet tertium qđ
plus appet cum.n.dicunt prio ꝙ ſimilitudo
dicit unitatē abſolutam ſicut unitas qua ſor
tes & plato ſunt unus hō eſt unitas abſoluta
non relatiua dico ꝙ illa unitas ut eſt de ge-
nere ſubſtantie & ut fundat relationem ſimi
litudinis īter eos ē abſoluta illa tñ unitas q̄
eſt eorum ſimilitudo adinuicem & q̄ eſt fun
data ſuper unitatē de genere ſubſtātie ē rela
tiua & de iſta loqmur qualiter āt ſimilitudo
fundatʳ ſup eorꝫ ut ſunt extrema unitatis &
nō ſup tertiam rem cōem eis. quere li.iii.di.
x.Ad ſcdm tū enim dicunt ꝙ duas ſupficies
hñe unā albedinē nō dicit collationē &c.Eſt
dicēdū ꝙ cū dico duas ſupficies hñe &c.Duo

dico.ſ.habitudinē albedis ꝙ hab'tudinē ad
duobus .Primū eſt abſolutū qa non dicit ni
ſi habitudinē forme ad ſubiectū:& hoc ē ab
ſolutum probat' li.iii.q.i.arti.i.Secundū dicit
collatiōem eoꝝ adinuicē dicit enim illa eſſe
cōforma ſecundū formā eundem rōnis qa cū
dico pater & filius hn̄t eandem potentiā po
tentia ut habita ē abſolutum cū dico ꝙ hn̄t
eandē potentiā ut duo q̄dam qua.ſ.unus ge
nerat & alius genitus eſt potentiā habentia
relatiue dicunt'. Dicit ergo ſcotus ꝙ ſicut qa
ad relationē realē ſufficiunt ꝙ fundamentū
ſit relatiue & termīus realis:& ꝙ extremoꝝ
ſit diſtinctio realis & ꝙ ex natura rei & fun-
damenti ſequat' talis relatio ſine ope intelle
ctus:ſed in ꝓpoſito fundamentū equalitatis
eſt reale:in patre.n.eſt magnitudo ex natura
rei diſtincta ab eſſentia:ut frequenter ēt in fi
lio eſt q eſt oppoſitus terminus eſt magnitu
do ex natura & hec ſunt extrēa diſtincta pa
ter & filius & ſi nullus intellectus intellige-
ret pater & filius eſſent equales ergo &ce.
¶ CONTRA:p te requiritur ad rlōnem
ꝙ fundamentum ſit reale & terminus realis
hoc eſt relatiuum.qa ea q̄ ſunt ad finem refe
runt' ad finem & finis non eſt ergo.&ce.De
hoc diffuſe eſt di.xxxvi.arti.ii. Itē cōtra totā
potentiā ſimul arguo ſic ad rlōnē realē ſuffi
ciunt &c.ſed inter ſcientiā & ſcientē repeniū
tur hec tria ergo ibi eſt rlō realis qđ eſt cōtra
phm̄.v.metha.tex.cō.xx.ꝓbo ſcīa eſt funda
mentū reale & ſciens q ponit' hic terminus
eſt reale & realiter diſtinguunt':& ſine oī opa
tione itellectus ſcīa exigit ſcientē de hoc li.
iii.diſtinctione prima pp qđ oporteret illis
addere quartā conditionē ꝙ.ſ.ex natura rei
tminū exigit aliud ſicut oppoſitū terminū non
ſicut ſubiectū.cā enim quare iter ſciam & ſci
entem nō eſt rlō realis ē quia ſcīa reſpicit ſci
entem ut ſubiectū nō ut terminū oppoſitū.
Dices hoc ē in ꝓpoſito cōcedat'.quia cū hoc
non ꝑfuit oppoſitū:diminute fuerunt oppo
ſite cōditiones . ¶ TERTIO in pte con
cordo cū eo ꝙ relatio equalitatis in diuinis ē
realis & hoc indiſtincte accipiendo relatio-
nem equalitatis p relatiōe ydemptitatis ſi-
cut Augu.loqt' cōiter ꝙ filius eſt equalis pa
tri.qa habet eandē eſſentiā cū patre ut pate
bit inferius.ꝓpoſitū ſic ꝓbo p argumenta ſu
perius ꝓbantia rlōnem ydēptitatis relatiuā
in deo.qa ſi aliqd impediret hoc eſſet.qa ea
dem ſbā numero eſt utrobiq; in qua ē adequa
tus:ſed hoc nō &c.ut ibi dr̄.Scđo cōfirmant'
illa argumēta ſic.qa ſi illud qđ minus uidet'
eſſe ineſt : & illud qđ magis ſed minus uī ꝙ
pr̄nitas & filiatio ſint rlōnes reales fundate ī
ydēptitate nature uel ſimilitudo uel equali
tas & hec ſunt ergo &ce.ꝓbo maiorē tū qa
pr̄nitas & filiatio ſunt rlōnes diſcōparātie
ymo una ē ſuppōnis & alia ſuppōnis rlōnes
āt equalitatis & ſimilitudinis ſunt rlōnes cq
parantie & ꝓportionis & ſcđm cōmētatorē
rlōes āt cqparantie:cōuenientie & ꝓportōis
magis uident' poſſe fundari in eadē natura
q̄ diſcqparantie:diſcōuenientie:& in ꝓportō
nis ergo.Itē pr̄nitas & filiatio cōſtruūt' & di
ſtinguūt ſuppoſita.equalitas & ſimilitudo exi
gunt ſuppoſita ꝓdiſtincta : ſed magis uidet'
ꝙ rlōes reales pn̄t fundari in eadē natura in
ſuppoſitis iā diſtinctis q̄ ꝙ rlōnes reales pn̄t
ī eadē natura diſtīcta ſuppoſita cōſtituere er
go.Itē ſicut ſe habet magnitudo dimenſiua
ad equalitatem ꝓportionalem ſic magnitu
do uirtualis ad equalitatem ſibi correſpōdē
tem maxime ſi illa magnitudo ſit ex natura
rei ſed equalitas prima eſt rlō realis ubicūq;
erit ꝓpriū eſt ſibi aliqd ſcđm eā equale uel ī
equale dici ī pn̄tis ergo ī deo ubi eſt magni
tudo uirtualis &ex natura rei ſcđm oēs licet
forte nō diſtīcta a ſbā ex natura rei erit equa
litas realis.Item illud qđ eſt in filio ex ui p-
ductionis neceſſario eſt reale.qa nullum ens
ratiōis ineſt ſibi ex ui productionis : ſed hmōi
eſt equalitas ut habetur ab augu . inferius in
multis auctoritatibus & li.iii.cōtra maximū
cap.xviii.ubi dicit ꝙ ideo nō ē pr̄ maior fi-
lio qa equalem genuit.Quarto realiter diſ-
cordādo ab iſto doctore oñdo ꝙ rlō equali
tatis ut diſtincta cōtra rlōnem ydemptitatis
nō ſit realis ī diuinis.ſed ſolū ut ē rlō ydem
ptitatis ſic.qa rlō nō eſt realis niſi qa funda
mentū eſt reale & fundati mō reali.qa ali-
ter rlō haberet plus de entitate q̄ fundamē-
tū qđ eſt īpoſſibile.xii.metha.tex.cō.xix.ubi
phūs uult qđ minimū habet.Sed rlō equali
tatis ut diſtincta cōtra relationem ydemp ti
tatis non eſt realis ꝓbo minorem:qa iſti do
ctores qui ponunt equalitatem in diuinis
relationem realem in deo ponunt magnitu
dinem que fundat iſtam relatiōem diſtīgui
ex natura rei.Sed q̄uis magnitudo diſtīgua
tur ex natura rei in diuinis ſcđm omnes etiā
ſcđm phm̄ ipſa nō diſtinguit' ab eēntia rea
liter qa iſti nō cōcedūt aliquā relationem di

Digitized by Google

ſtingui ab eſſentia realiteꝛ ut uitent quater
nitatem reꝝ:ſed ſecundum rōnem accipiē
do diſtinctionem formalem aliā a diſtictio
ne reali igiť mi.etiam patet.qa ſi rlō equali
tatis ut diſtinguiť contra relationem ydem
ptitatis non haberet fundamentū: aut rōnē
fundandi realem & modo reali nō eſſet rea
lis.Dices ꝙ iſte doctor bñ uult ꝙ iſte rlōnes
reales habeant fundamentū reale ſed nō di
ſtinctū reale.ſicut patet in creaturis calor.n.
fundat relationem mō potentie:& mō ſimi
litudinis:& mō equalitatis:& tñ eſt eadem
res abſoluta.Contra primo qa rñſio cōcedit
ppoſitum . qa ex quo relatio ydēpe·tatis &
equalitatis nō diſtinguntť realiter in mō fun
dandi p te igiť nō pñt inter ſe realiter differ
re ſicut paternitas & filiatio nō diſtinguntur
niſi ex natura rei diuerſimode fundarētť nec
ēt ſimilitudo & modus potētie in calore &
hoc eſt ppoſitum.¶ SECVNDO probo
ꝙ hoc nō pt doctor dicere . pbo.qa eodem
modo oportet doctorē ymaginari de diſtin
ctione magnitudinis ſicut & alioꝝ attribu-
toꝝ:ſed doctor ymaginať ꝙ intellectus &
uoluntas diſtinguntť in deo ex natura rei tā
ꝗ duo fundamenta uel due rōnes fundandi
relationē intellectus dictiui ad pcedendum
uerbū & uoluntatis ſpiratiue ad.ſ.ſ.igiť poſt
ꝗ relationem equalitatis ponit realē & diſti
ctam ad pducendū eam oportet ponere ma
gnitudinem fundamentū pximū uel propri
um rōnem ydemptitatis fundandi eā diſtin
cte .Item doctor expſſe excludit rñſionem
que poſſet dari argumento primo ꝙ funda
mentū in diuinis nō eſſet reale.qa.ſ.magni-
tudo ꝗ ymaginať fundamentū trāſit in eſſē
tiam.uide articulo primo in primo ſcoti.ſed
nō facit hoc niſi ad ſaluandū ꝙ magnitudo
diſtincta cōtra eſſentiā eſt pximum funda-
mentū & nō remotum ſolū ſicut eſſentia ut
infra concludit expſſe in fine primi articuli:
ſicut uult ꝙ diſtinguiť &c:Ex hiis ſecūdo ar
guo ſic ſicut modus relatiōis ſequtur modum
fundādi ita diſtictio relationū ſequtur modū
diſtinctū fundandi ſecundum iſtos:ſed quan
do modus fundādi eſt realis relatio ſequens
eſt realis & qñ modus fundandi eſt rōnis re-
latio eſt rōnis igiť qñ fundamenta diſtingun
tur ſcdm rōnem & relatiōis.ſed ut euidēter
pbatum eſt.d.ii.q.ii.arti.iii.magnitudo & eſ
ſentia nō diſtinguiť niſi ſecundū diuerſas re
pſentatiōes rōnis ergo relatio equalitatis nō
diſtinguať a relatiōe ydemptitatis niſi ſcdm
rōnem propter qd dico ꝙ relatio equalitatis
ut diſtincta contra relationem ydemptitatis
nō eſt realis.pbo aug.Quarto de tri.ca.xx.p
bat ꝙ filius nō eſt in equalis patri licet mitta
tur eternaliter a pře p eternā emanationem
ibi enī quod emanat & de quo emanat eiuſ
dem ſubſtātie eſt ſed hic manifeſtū eſt ꝙ non
pbat equalitatem niſi p ſbālitatem igiť non
uult ꝙ relatio ydemptitatis ſit diſtincta rela
tione equalitatis.Item Augu.in quodam ſer
mone ſuper Io.xiiii.pater in me manens ip
ſe facit opa hoc ddućit cōtra arri.q dixit filiū
nō eſſe eiuſdem ſcē cum pře:& ex hoc ꝙ fili
us eſt eiuſdem ſubſtantie cum pře concludit
ꝙ pater ī filio manet ſicut in ſibi equali.Sed
iſta diſtinctio in nullo ualeret ſi equalitas di
ſtingueretur contra relationem ydemptita
tis.ergo &c.quaꝛ diffuſe auctoritas aug. xix.
q.ii.ar.iii.Item relatio equalitatis ꝗ eſt ſpēs
rlōnis determinat ſibi genus quantitatis p
fundamento ita ꝙ excludit alia genera.ſed
magnitudo uirtutis qui ponitur fundamen
tum equalitatis circuit omne genus . ergo
magnitudo uirtutis nō fundat equalitatem
que eſt ſpecies relationis diſtincta contra re-
lationem ydemptitatis.ma.patet.y.metha.
c.de ad alliquid.ubi diſtinguendo aſſignat
equalitatem ſup unū ī quātitate & ſimile p
unū ī equalitate.Minor pbať.qa magnitu-
do uirtutis eſt idem ꝙ magnitudo pfectio
nis:ſed quodlibet pdicamentum habet pro
priam perfectionem igiť Confirmať ratio
qa eodemmodo eſt ymaginandum de rlōe
equalitatis ſi ſit realis in deo ſicut & poten
tie.ſed cū cōcedidimus rlōnē potentie ī deo
hoc non eſt ut potentia actiua eſt pncipium
agendi p motū ſed ut eſt principiū cōicatōis
actiue.& tunc accepimus potentiam ut di-
ſtinguiť contra qualitatem & ꝗtitatem & a
lia genera ergo eodem mō qñ ponimus re-
lationem equalitatis:& hoc non eſt ut equa
litas habet quātitatem mobilis p fundamen
to:ſed ꝗtitatem uirtutis oportebit r:ecſſa·io
ꝙ ꝗtitas uirtutis pertineret ad pdicamentum
quātitatis pciſe ut diſtinguiť contra nouem
pdicamenta qd ſalſum eſt qa ē tranſcendens
¶ OCCVRRVNT dubia.primū diciť
enim ꝙ magnitudo perfectionis ſequiť qd
libet predicamētum:ſed.di.ix.dř qd omnia
predicamenta deo non attribuūť . ergo ma
gnitudo in deo non eſt tranſcendens.

¶ SECVNDVM.d.ii.q.ii.arti.iii.dictum
eſt ꝙ ad fundandum rlões diſtinctas reales
non pexigiť diſtincta rõ abſoluta.igiť licet
magnitudo nõ diſtinguať in deo ex natura
rei cum duratio in deo ſit magnitudo ex na
tura rei:ſup magnitudiem fundari poterit re
latio realis & diſtincta. ¶ TERTIVM ꝙ
augu.in aliqbus locis aſſignat equalitatẽ in
ter pſonas in magnitudine & eternitate.ſed
magnitudo ptinet ad primã ſpeciem quãti-
tatis.eternitas aũt ad numerũ.omnis.n.men
ſura durationis eſt numerus mẽſurati igitur
uideť aſſignare equalitatem nõ ſolum i ſub
ſtantia ut ſupra pbaui ibi:pp qd ſed in utra
ꝙ ſpecie quãtitatis pbať maior de fi.ad.pe.
ſi.ii.& magiſter allegat i ſen.d.xix.equales
ſunt nullus enim hoꝝ aliũ aut pcedit eterni
tate aut excedit magnitudine aut ſupat.Ad
primũ rñdeo ꝙ licet formales rões omniũ
pdicamentorum nõ poſſunt deo attribui ni
ſi metha.qa q̃dam oĩo terminantur ad res
corporales ut ubi.& qñ &c.ut pbatur.d.ix.
q.i.articulo ſcdo omnes pfectiones tamen
omnium pdicatorũ uere ſunt in deo ut pba
tur articulo primo.ſed in deo nõ querimus
magnitudinem niſi pfectionis igiť reuerte
tur ppoſitũ ꝙ magnitudo in deo eſt cõmu
ne & trãſcendens & nõ ptinet ad genus q̃ti
tatis de hoc arguo ppoſitum qa ut pbatũ
eſt magnitudo uirtutis eſt trãſcendens ma-
gnitudo ad magnitudinem & pfectionẽ cui
libet ſed magnitudo ad omne genus non
fundat relationẽ equalitatis ut ſupra pbatũ
eſt.igitur licet ſit in diuinis magnitudo ſiue
diſtincta ab eſſentia ſiue indiſtincta nõ fun-
dabit relationem equaliter. Per hoc reſpon
deo ad ſcdm non enim ſufficit ibi magnitu
do.ſed requiritur ꝙ illa magnitudo ptine-
ret ad genus quantitatis. Ex tertio arguo p
poſitum ſic enim itelligenda ſunt dicta au
guſt.ſicut ipſemet exponit & ut magr ſentẽ.
deducit ſed magiſter ẽ.expſſe ex uerbis aug.
deducit p duo prima capitula ꝙ.ſ.nullus ho
rum pcedit eternitate &c. quia oĩa illa ſunt
uno eſſentia igiť aug.& magiſter uolunt cõ
cludere ꝙ equalitas ẽ i diuinis & ẽ ydẽptitas
¶ PER iſtũ modũ itelligẽde ſunt omnes
auctoritates ſanctoꝝ q̃ ſonãt ꝙ equalitates
i diuinis fundentur ſup magnitudine qd ue
rũ ẽ nõ ꝙ magnitudo ſecundum formalem
rõnem magnitudinis fundet illam equalita
tem ſed quatenus eſt magnitudo talis q̃ eſt
eadẽ ſubſtãtia i duobus ſic loquitur auguſti
nus & magiſter nullus horũ pcedit &c.quia
nec.ſ.ſ.q̃tũ ad nature diuine unitatem ptine
ret aut anterior aut pť & infra uſq ad finẽ
capituli multa ad hoc. ¶ ITEN expſſe p
totũ ſcdm capitulũ deducit magiſter aucto-
ritates aug.ꝙ ideo idẽ ſunt magnitudo:uir
tus:& poteſtas.quia ſunt una eſſentia.Et ex
hoc in fine magiſter cõcludit incõcuſſe ergo
teneamus ꝙ unum & idem ẽ eſſentia diui-
na dei:eternitas:potẽtia & magnitudo.
¶ IN hiis igitur uerbis trium qualitates p
ſonaꝝ breuiter amplexus ẽ augu.quia alius
alium nec eternitate:nec magnitudine. nec
poteſtate:ſupat.Ecce expreſſe ꝙ magiſter &
augu.reducunt omnes modos equalitatis i
modos ydẽptitatis eſſentie equant.n.ſe ſed
non excedunt magnitudine. nec potentia.
nec eternitate ſed ſunt oĩo equales.quia hec
omnia ſunt eſſentia diuina.ſed iſta reductio
nõ ualeret niſi magnitudo & eternitas fun-
darent relationem. equalitatis ut.ſ.eſt talis
magnitudo q̃ ẽ eadẽ.ſubſtãtia i deo igiť pa
tet qd uolunt ſancti equalitatẽ i diuinis eſſe
ydẽptitatẽ.Per hoc patet ad tertiũ dubiũ &
omnes alias auctoritates q̃ poſſunt adduci.
¶ SEQVITVR de quarto articu-
lo.ubi ſine aſſertione dico ꝙ ſic hoc tñ dico
ſecundũ principia phĩe.quia p ſcientiã ſemp
intelligere refertur realiter ad ſcitum uel ſci
bile & hoc non pp alium modum cãlitatis
actiue quã habet ſcibile ſup ſcientiã.qa hoc
ptinet ad rlõnem mõ potentie ſed ſolũ pp
iſtũ modũ cãlitatis pciſe iquãtũ.ſ.ſcia uel in-
telligere ẽ i determinato gradu ens ſcdm ꝙ
ſcibile eſt tm̃ uel tm̃ artificiale.ſed certũ eſt
ꝙ intelligere uel ſcientia quam habet deus
de ſubſtantia diuina eſt tanta & non minor
nec maior.ſed in eodem puncto in finita-
tis quo eſſentia eſt ſcibilis igitur eſt relatio
realis modo menſure in deo ad intra pro-
batio maioris.quia habetur ex intentione
.x.metha.tex.cõemnti.ii. Vbi aug.uult ꝙ rõ
menſure conſiſtit in hoc ꝙ ſibi non contin-
git addere uel diminuere:ſed hoc eſt cõſiſte
re indeterminatum gradum eſſendi igitur
&c.Et probatur ratione quia reſpectus men
ſure eſt reſpectus pertinens ad rei quantita-
tem ſed ſcientia uel intelligere ut reſpicit ſci
bile ſicut cauſam quodammodo efficientẽ
uel ſicut eius ſimilitudo non dicit reſpectũ
pertinentem ad quantitatem eius ſed reſpe

Digitized by Google

ctum modo potentie & modo unius: ut ſic dicit ſe ens in determinato gradu ſolũ deter minatũ gradum ſcibilitatis in ſcibili dicit ꝓ priiſſime reſpectũ ptinentẽ ad quantitatem rei igiᷤ ſcia eſt relatiua realr mõ menſure iõ ꝑciſe qa ens eſt indeterminato gradu ſecun dum determinatũ gradũ ſcibilitatis ipſius ſci bilis & non ppter aliam cãlitatem actiuam quã habet ſcibile ſup ſcientiã. Confirmaᷤ rõ. qa ad hoc ꝙ ſaluemus rões reales i diuinis nõ oportet ymaginari ꝙ ponanᷤ in diuinis eiuſdẽ modis impſectis qbus ponunᷤ in crea turis: ſed ſufficit ꝙ formales rões eoꝝ & fun damentales pprie & nõ tranſcendentes ibi ponãᷤ ex natura rei. ut patet de relatiõe mõ potentie ſed cũ deus ſcit ipm ibi ſunt funda mentales rões pprie ptinẽtes ad relationẽ menſure. ſ. ſcia & ſcibile & ex natura rei. quia ex natura rei deus ſit ſeipm & formales rões menſure & menſurati ſunt ibi. qa nec ſciẽtia excedit ſcibile nec econuerſo ſed tanta ẽ ſcia ibi q̃tum eſt ſcibile & econuerſo igiᷤ.

INdi. xxxii. agiᷤ an pater ſapit ſapientia genita aut diligat fili um. ſ. ſ. de quo ẽ habitũ. d. i. q. de frui. Ideo ſuppoſito ꝙ pr & filius ſint ſimiles in ſcia. & amore ac ẽt equales. Quero an equalitas fundata ſu p duo ſimilia eiuſdem ſpẽi ſit aliqua relatio realis & ſpecie diſtincta a relatione ſimilitu dinis. Quod ſic. qa equalitas reqriᷤ ꝑ funda mento rõnem q̃titatis. ſimilitudo aũt in ratõ n qualitatis ſed relatiões hñtes fundamẽta diſtincta ſpẽ: ſpecie diſtinguntᷤ. ¶ CON TRA tunc poſſet relatio fundari ſup relatõ nem i filium. ¶ HIC quattuor. ¶ Primo ponẽda eſt difficultas qõnis. ¶ Secũdo po nenda ẽ diſtinctio triplex de equalitate fun data ſup aliqua ſimilia. ¶ Tertio oñdẽdũ eſt que illaꝝ equalitatum ſunt rlões reales. ¶ Quarto oſtẽdendũ ẽ ꝙ omnes ſpecie di ſtinguntᷤ a ſimilitudine. ¶ Sequiᷤ de pmo articulo ubi itelligendũ eſt ꝙ equalitas in di uinis põt accipi dupľr. uno mõ pprie ut ſcili cet reqrit fundamentũ ſub rõne quantitatis. alio mõ magis extenſe put cõiter dicimus & in ſbã & in quantitate ꝙ due ſubſtantie ſunt equales: & due qualitates ſũt equales: primo modo equalitas non põt eſſe relatio realis. ut dictũ eſt. q. ꝓcedente. ſed de ſecũdo modo ꝑt dubitari. aut enim equalitas fundaᷤ ſuper duo ſimilia q̃ ſunt ſimilia in ſubſtantia ſicut duo hoïes ſunt ſimiles aut ſup duo ſimilia i qualitate ut duo alba ſunt ſimilia: tũc ẽ diffi cultas ut infra uidebiᷤ. Ideo ſequiᷤ de ſecun do articulo. ubi ꝑmitto ꝙ pñt ſuper ſimilia eiuſdẽ ſpẽi fundari tres equalitates quia duo alba uel ſunt equalia in albedine uel ſunt eq̃ lia in ſimilitudine: uel ſunt ſimilia & differũt iſte equalitates. qa prima fundaᷤ ſup albedi nem. Secũda ſup ſimilitudinẽ imediate. Ter tia uero fundaᷤ ſup equalitatẽ. ſ. ſup equali tatem ſimilitudinis: & ſup equalitatem albe dinum & iſta diſtinctio ſatis eſt rõnalis. ma niſeſtũ eſt. n. ꝙ aliud eſt duo alba equalia eſſe equalr alba & aliud ẽ ipſa eſſe equalr ſimilia & aliud ẽ ipſa eſſe ſuis equalitatibus equalia. ¶ Sequiᷤ de tertio articulo ubi oſtendit ꝙ due prime equalitates reales ſunt & tertia rõ nis ꝙ due ſint reales pbaᷤ ſic. rlões q̃ realr differũt ſunt reales qa modus differendi ſeq̃ tur modum eſſendi: ſed iſte ſunt huiuſmodi igiᷤ minor pbaᷤ fundamenta pxima iſtaꝝ equalitatũ realiter differunt. quia una funda tur ſuper albedinem: alia ſuper ſimilitudinẽ ut dictũ eſt & illa realiter differunt ut pba tũ ẽ di. xxviii. q. ii. ſed impoſſibile eſt ꝙ una relatio habeat duo fundamenta realr diſtin cta igiᷤ realr drñt iſte Item pbaᷤ minor qa que realr poſſunt ſepari adinuicem: realr di uerſa. ſed iſte due equalitates. ſcilicet albedi nũ & ſimilitudinũ ſunt hmõi igiᷤ &c. pbo. quia acceptis duobus equaliter albis alterũ fi at albius iã non manent equaliter alba & tñ manent ſimilia equalr quia unum nõ ẽ ma gis ſimile alteri q̃ alterũ illi non obſtante ꝙ alterũ altero ſit magis album quod pbatur ſi enim alteꝝ magis eſt ſimile opteret ꝙ il lud quod eſt magis album ſit magis ſimile uel quod eſt minus album. ſit minus ſimile ſed neutro modo conuenit. quia quod non generaᷤ ad gñationẽ alterius: albedinis tm̃ non intendiᷤ ad intenſionẽ alterius albedi nis tm̃. rlõ ſimilitudinis non gñaᷤ ad gñatiõ nẽ alterius albedinis tantum. ſed utriuſq; ſi mul ut ſupponiᷤ in hoc caſu. igiᷤ nec inten diᷤ niſi ad intentionem utriuſq; non alte rius tñ. ſed equalitas: ſimilitudinis ẽ hmõi Tertia eſt rationis tantum quia equalitas q̃ duo equalia ſunt equalia fundaᷤ ſup equali tatem eoꝝ ſed relatio non poteſt fundaᷤ re lationem realem eiuſdem generis rationis. maxime quia ſic eſſet proceſſus in infinitũ. igitur rationis tãtum. ¶ SEQVITVR

de quarto articulo ubi pbaẗ ꝙ quelibet iſta
rum equalitatum differt ſpecie a ſimilitudie
ſibi propria quia ille relationes nõ ſunt eiuſ
dem ſpẽi q̃ habent diuerſos modos fun-
dandi quia diuerſitas ſpecifica relationũ cõ
iungitur ex fundamentis ſed relatio equali
tatis & ſimilitudinis ſunt huiuſmodi igitur
&ce. pbaẗ minor. qa relatio equalitatis ex p
te fundamenti ſemp cõſiſtit indiuiſibili. quia
oĩa equalia equaliter ſunt equalia ĩ fundamẽ
tis: ſed relatio ſimilitudinis conſiſtit in eſſe ſi
mili. qa non oĩa ſimilia equaliter ſunt ſimi-
lia ſicut q̃ differunt in fundamentis ſecundũ
remiſſum & intenſum. ſicut minus album &
magis albũ & q̃dam ſunt ſimilia que in fun
damentis non differunt ſicut due albedines
eiuſdem gradus. ¶ ITEM quoꝝ oppoſi-
ta differunt ſpẽ & ipſa differunt ſpẽ: ſed diſ-
ſimilitudo & inequalitas differunt ſpẽ. qa ac
ceptis duobus q̃ non ſunt ſimilia ſecundum
equalẽ gradum albedinis. manifeſtũ ẽ ꝙ illa
ſunt inequalia. non tñ diſſimilia. qa diſſimi-
lia ſunt quoꝝ qualitas nõ eſt una: alioꝝ autẽ
eſt una igiẗ &c. Sic arguiẗ relatio non pt fun
dare relationẽ neq; eſt rõ fundandi. qa eſſet
pceſſus in infinitũ dici poſſet ꝙ ueꝝ eſt. qa
relatio nõ eſt rõ fundandi relatõnẽ eiuſdem
rõnis ppter pceſſum in infinitũ. ſed alterius
bñ põt. Vel forte maior eſt falſa. qa forte de
pendẽtia rlõ a ſimilitudine & qualibet alia
rlõne & tñ fundaẗ ſup ipſas. Vel ut cõiter di
citur põt dici ꝙ rlõ nõ fundat niſi in uirtute
fundamẽti abſoluti ut poniẗ ſcdo articulo.
Secundo oñditur ꝙ equalitas fundata ſup
duas equalitates differt ſpetie ab ipſa ſimili
tudine) licet nõ ab ipſis equalitatibus ſic. qñ
cunq; aliquid ẽ idem ſpẽ alicui a quocunq;
ipm differt ſpẽ & aliud. ſed equalitas funda
ta ſup duas equalitates eſt eadẽ ſpẽ cũ utraq;
quia aliter pcederet in infinitum in equali
tatibus: & ille due equalitates differunt ſpẽ
ab ipſa ſimilitudine & pbatum eſt. ergo ad
argumentum in oppoſitum patet ꝙ non eſt
procedere in infinitum qa que differunt ſpe
cie non ſunt infinita.

IN di. xxxiii. agitur de diſtĩctio
ne relationis ab eſſentia. ubi q̃
ro an ad ſaluandũ diſtĩctionẽ ꝛ
cõtradictõnũ iter cõicabile & ĩ
cõicabile ĩ diuinis ſufficit pone
re ꝙ relatio non ſit eadẽ eẽntie ꝙ ſic. qa cõ
tradictio eſt ſcđm idem & ad idem. ſi er
go ponaẗ ꝙ relatio que eſt in diuinis eſt in
cõicabilis. ponaẗ non eſſe eadem eſſentie q̃
eſt cõicabilis tollitur ratio contradictionis.
¶ CONTRA negatio nõ tollit cõtradi
ctõnẽ niſi uirtute aliquoꝝ poſitiuoꝝ aſinus
enim nõ eſt idem homini. qa hõ eſt rõnalis
aſinus uero rudibilis. igiẗ nõ ſufficit nõ ydẽ
ptitas. ſed requiruntẗ ppria poſitiua quibus
eſſentia formaliter diſtinguaẗ a relatiõe hic
primo ponenda eſt opinio aureoli q̃ ponit
ꝙ licet eſſentia non diſtinguaẗ a relatione
formaliter & poſitiue tñ cõtradictio nõ ue-
rificatur de eodẽ ſecundũ idem dicendo eſ
ſentia eſt cõicabilis: pñitas non ẽ cõicabilis
qa unitas ſecũdũ q̃ ſunt idẽ nõ eſt aliqd po
ſitiuum. ¶ SECVNDO oñdam ꝙ princi
pale fundamentũ ſuum (.ſ. ꝙ unitas aut ydẽ
ptitas eſt formaliter priuatio) eſt falſum.
¶ TERTIO oñdam ꝙ ipſi uitando di-
ſtinctionem poſitiuam ponunt eam.
¶ QVARTO ꝙ ille modus uitandi
quem ponunt in nullo eſt neceſſarius.
¶ QVINTO inquiram an ille modus
diſtinctionis per nõ ydẽptitates poſſet alio-
modo bono declarari. ¶ AD primũ articu
lũ dicunt ꝙ triplex eſt ydemptitas. una abſo
luta & eſt illa qua aliquid eſt idem ſibi: puta
eſſentia eſt eadem ſibi ydẽptitate abſoluta
& relatio eſt eadẽ ſibi ydẽptitate ſua abſolu
ta: & ſic ydẽptitas abſoluta eſt duplex: ſcili-
cet ipſius eſſentie & ipſius relationis.
¶ TERTIA eſt ydẽptitas relatiua & eſt
illa qua aliquid eſt idem realiter alicui alteri
ut puta relatio eſſentie & ecõuerſo. Tunc p
hoc ſoluunt tria difficilia ĩ hac materia.
¶ PRIMO qñ arguiẗ ĩpoſſibile eſt cõtra
dictionem affirmari & negari de eodẽ. ſed
relatio eſt incõicabilis: eſſentia eſt cõicabilis
ergo dicunt ꝙ impoſſibile ẽ idem affirmari
& negari de eodẽ qd ẽ idẽ ydemptitate ab
ſoluta. puta impoſſibile ẽ ꝙ eſſentia q̃ ẽ ea
dem ſibi idẽptitate abſoluta ſit cõicabilis &
incõicabilis de eodem tñ ydemptitate rela
tiua poteſt idem affirmari & negari. ut puta
ꝙ relatio que ẽ eadem ſibi ydemptitate ab
ſoluta ſit cõicabilis & incõicabilis de rlõne
& eſſentia que ſunt idem ydemptitate rela
tiua põt concedi quod eſſentia ẽ cõicabilis
& relatio incõicabilis Et ſi arguaẗ cõtra eos
qñ conceditur ꝙ in hiis que ſunt idẽ: ydem
ptitate relatiua: ꝙ relatio eſt incõicabilis &
eſſentia cõicabilis nullomodo põt hoc yma

ginari:niſi quia in tali ydemptitate rlō dicit aliā relationem poſitiuam ꝑpriam p quam ſibi cōpetit incōicabilitas & eſſentia non:& ita.reuertit̃ opinio ꝙ diſtinguit̃ poſitiue ex natura rei.Dicunt illā ydemptitatē qua eēn tia eſt eadē ſibi realiter nō eſſe niſi priuatio nem qa illa ydēptitas nichil eſt aliud niſi q̄ dam indiuiſio aut indiſtinctio qua nō diui dit̃ aut non diſtinguit̃ ab eſſentia reali.

❡ITEM illa ydēptitas qua rlō eſt eadē ſi bi idēptitate abſoluta.i.q̄ p̄nitas ē eadē ſibi & qua cōicabilis.nichil ergo eſt niſi quedam indiuiſio aut indiſtinctio qua nō diuidit̃ aut non in diſtinguit̃ a ſe ipſa incōicabili : & qa diſtinctio puraꝝ priuationū nō dicit aliam diſtinctionē poſitiuā:ideo ꝙ relatio ſit cōica bilis īquantū eſt eadē realiter cū eſſentia ydē ptitate relatiua:& ꝙ ſit in cōicabilis inq̄tum ē eadem ſibi abſoluta nō ſequit̃ relationem diſtingui ab eſſentia p aliquid poſitiuum:& tñ uitat̃ cōtradictio qa non cōcedit̃ ꝙ rela tio eſt eadē eſſentie & non eadē eſſentie oī bus modis ſed diuerſis:eſt.n.eadem eſſentie yde mptitate relatiua:ſed non eadē eēntie ydemptitate abſoluta:contradictio aūt attē ditur ſecūdū idem eodēmodo acceptū ergo &c.p idem(ut dicunt)p̄nt ſolui alia dubia di ſicilia:quādo enī arguitur q̄cunq; uni & eidē ſunt ea ipſa īter ſe ſunt eadem ſed:p̄nitas & filiatio ſunt eadem eſſentie:ergo inter ſe Rñ detur ꝙ quecūq; uni & eidem : ſunt eadem ydemptitate abſoluta inter ſe ſunt eadē.que aūt ydemptitate relatiua nō oportet:ſic ē in ꝓpoſito.filiatio & paternitas ſunt eadē alte ri &c.Per idē ad ſillogiſmū expoſitoriū:hec eſ ſentia eſt hec paternitas hec eſſentia eſt hec filiatio:ergo p̄nitas eſt filiatio. Soluitur:neq; eſt ſi p̄nitas eſſet hec eſſentia:& hec filiatio eſſet hec eſſentia ydēptitate abſoluta. Quia idem aut unū dicant indiuiſionē ꝓbant :qa ydēptitas uel unitas ſecundū phm̄.v.metha. ca de uno.&.x.p totū & cōmentator utrobi q; ſemp uocant unū indiuiſum uñ ibi & re peries expſſe hec ita ſe hñt.v.meth .capitulo de uno p totū & in fine magis dicitur ſic : & in oībus rebus illud eſt unū quod nō diuidit̃ aut ſcd̄m qualitatem aut:ſcd̄m formā: aut ſe cundū q̄titatem aut ſitum &c.Itē cōmenta tor.x.metha.commento ſcd̄o uult expſſe ꝙ unū dr̄ mēſura in genere q̄titatis deinde tr̄ſfertur rō menſure ad alia genera & ibi:& cō mento.iii.ꝓbat unū in quolibet genere mē

ſurare p rōnem īdiuiſibilis qd̄ ꝓbat phi.ubi cunq; uidetur nō eē aut auferre aut diminue re hoc ē certiſſimū meꝫ ſed quod eſt indiui ſibile nō recipit additiōem uel diminutiōem ergo unū eſt mēſura p rōnem indiuiſibilita tis. Itē in ſcd̄o cōmento antiqua traſlatio ha bet & eſſentia unius ē ut nō diuidatur.Com mentator ibidē hoc nomen unū(ſcd̄m ꝙ eſt unū) eſt ꝙ nō diuidatur aliquomō ſecūdum locū:neq; ſcd̄m formam neq; ſecūdum cōſi gnificatiōem:ideo neceſſe eſt ut unū in uno quoq; genere ſecūdum ꝙ ē īdiuiſibile ſit mē ſura illoꝝ q̄ ſunt ī illo genere. Item īfra com mēto ſeptio p totum ubi agit q̄rit quid ē ſbā unius an ē ydea ſeparata:aut aliud .x.meth. cōmēto.ix.agē.dicit ꝙ ſic opponūtur unū & multū ut diuiſio & nō diuiſio.unum.n.hoꝝ: ſecūdum ꝙ diuiditur ē multū.illud enī ꝙ nō diuiditur dr̄ unū ſecūdum ꝙ nō diuiditur cō menta.ibi māifeſtū ē ꝙ unum oppōitur plu rali ſecundū hūc modum:ſcd̄m hitum & pri uatōem īdiuiduum enī eſt ꝓuatō diuiſibili tatis.Infra ibidem unum & multū nō dicūtur opponi ſecūdum ꝙ opponuntur cōtradicto ria.ſ.affirmatiua & negatiua:neq; ſecundum ꝙ opponūtur relatiua:.ſ.unū opponitur plu rali ſecūdum ꝙ ꝓuatō opponitur hitui & qa īdiuiſibilitas eſt hitus ei oppoſitus:& probat ꝙ multum eſt hitus qa eſt manifeſtius: eſt.n. maius : maius enī eſt manifeſtius numeri: & addit & dixit hoc ne aliqs dicat quod mul tum eſt priuatio unitatis.❡ITEM IN quinto commento &.x.in textu multa de hoc ubi cōcludit ꝙ uniuerſaliter unum dici tur ꝙ non diuiditur & in decimo ī multis.

❡SEQVITVR de ſecundo arti. ubi ꝓbo ꝙ unū uel idem non dicunt formaliter indiuiſionem & priuationem cuius modus uel ſpēs in q̄ aliqd cōe diuiditur ſunt poſiti ua & ipſum cōe eſt poſitiuum ſed modi uel ſpecies ī q.phi.v.metha.diuidit unū & idem ſunt poſitiui.ſicut patet ꝙ unū continuitate unum gñe:unum ſpē:unū ī ſubſtantia unū ī qualitate:unū ī q̄titate:dicunt pōnē qd pa tet qa illa dicunt poſitiōem quoꝫ oppoſita dicunt priuationem:ſed diuerſum diſſimile īequale & non cōduum non unū.ergo &c. hec omnia dicunt priuationem &cetera. Itē auice.ſicut recitat cōmēta.v.me.cōmēto iii.&.x.metha.cōmēto.viii.uoluit ꝙ unū ali qd adderet ſup ens.qa aliter eſſet nugatio dicendo ens unum licet ſignificent eādē in

tentionem:tñ ſignificat modum diuerſum
.ſed ut dicit nõ ſequitur ꝙ erit nugatio niſi
ſignificarẽt eodẽmodo tunc arguo ſi unum
diceret formaliter indiuiſionem ſine ol ap
parẽtia.arguiſſet auicẽa ꝙ ſi unum ſit idem
enti tati ꝙ erit nugatio dicẽdo ens unũ ſicut
n.hic non ẽ nugatio oculus cecus ſic nõ hic
ens indiuiſum.Etiam non opportuiſſet cõ
mentatorem reſpondiſſe ꝙ ſignificarent eã
dem eſſentiam modis diuerſis ſed poterat
planius reſpondiſſe ꝙ nõ eſt nugatio qa li
cet ſignificent idẽ tñ ens ſignificat poſitiue
& unum priuatiue & tunc nulla dubitatio
fuiſſet in rñſione mõ ĩt rationabiliter potu
it dubitare de reſponſione ſua.quia cũ ſigni
ficarent diuerſis modis hoc põt intelligi de
modis poſitiuis & priuatiuis .ſi ergo auicẽ
na ronabiliter dubitauit & cõmẽtator rõna
biliter rñdit ſequitur ꝙ unũ nõ dicit forma
liter indiuiſionẽ.Item pauñ ſupra dicit ꝙ mi
rum eſt de iſto hominis errore qa audiuit lo
quentes in noſtra lege dicere ꝙ diſpoſitiões
qdã ſunt ĩtentionales:qdã alales ſiue eſſen
tiales.Et dicunt ꝙ unũ & ens nõ ſunt diſpõ
nes eſſentiales addite eſſentie.Tunc arguo:
cõmentator:recte diſtinguendo de dña eẽn
tiali & ĩtentõnali ꝙ unũ & ens differunt ĩtẽ
tionaliter non eſſentialiter licet ſtatim poſt
ea equocet ĩtentionẽ accipiendo pro eẽntia
cũ dicit ꝙ dicũt eandẽ ĩtentionem non eo
dem modo ſed diuerſis modis.Differre aũt
intentionaliter eſt differre poſitiue ex utra
qꝫ pte unum.ergo dicit põnẽ.ergo ens.pbõ
minoris.primo p expõnẽ comentatoris qui
dicit ꝙ differre intentionaliter eſt differre di
uerſis modis:differre ãt modis diuerſis ẽ dif
ferre poſitiue modus ãt non eſt negatio.Se
cundo p exemplum obiectum enĩ cõſidera
tũ ĩ diuerſis ſcientiis differt ĩtentionaliter fa
cit enim diuerſas ĩtentionales rationes hinc
inde.ſed obiectũ diuerſimode conſideratũ
in diuerſis ſcientiis utrobiqꝫ dicit rõnes poſi
tiuas ut patet de ſillogiſmo dyaletico & en
te metha.& phiſico.Tertio qa illa que diffe
runt dña reali non debũt reduci ad differen
tiam ĩtentionalem ſed differẽtia per modũ
priuationis & habitus eſt una quatuor oppõnũ
realiũ ut patet capitulo de oppoſitiõe & qn
to metha.cã.de priuatione ſi.ergo unum &
ens differunt priuatiue non dicit ĩtentiona
liter.Item idem infra cõmenta.rñdet. Aui
cẽ.de utroqꝫ ſimul ꝙ eſtimãt unũ dicere hac

intẽtione.ſ.carẽtiã diuiſibilitatis quod eſti
mat ꝙ intentio diuiſibilitatis ſeu carentie
ĩdiuiſibilitatis(qd idẽ eſt)eſſet alia ab ĩten
tione que eſt natura rei.Tũc arguo: aut rep
hendit eum de iſta cõſequentia ꝙ ſi unum
dicit carentiam diuiſibilitatis ꝙ dicit rẽ ad
ditam ſuper eſſentiam rei diuiſibilis. & hoc
plane eſt falſum.qa certũ eſt ꝙ cõmẽta.ſciuit
auicẽ.nõ eſſe ita rudẽ ꝙ diceret priuationẽ
aliqd addere poſitiuũ ſuper ſubiectũ ſuum:
aut reprehendit eum de iſta copulatiua.ſ.ꝙ
unum dicit carentiam diuiſibilitatis ſiue in
diuiſibilitatem & quod addit rẽ ſuper eẽn
tiã & tunc habetur propoſitũ ꝙ utrunqꝫ eſt
falſum.ergo unũ non dicit ĩdiuiſibilitatem
Item licet phi.ponit unũ oppoſitum mul
tũ priuatiue in decimo cõmẽto nono tñ in
fra cõmento.xxi.ponit ſcdm relationẽ men
ſure ad menſuratũ ſed oppoſito relatiua ut
diſtincta contra oppoſitionẽ priuatiuã licet
non ſemp ponit relationẽ in utroqꝫ extrẽo
rum tñ ponit aliqd poſitiuum in utroqꝫ ex
tremoꝝ: aliter nõ differret a priuatiua & cõ
tradictoria oppoſitõne ergo unitas dicit po
ſitiuum.Itẽ ſi unũ dicit formaliter priuatio
nem ergo cũ relatio ſimilitudinis & equali
tatis fundet̃ ſup unũ ſequit̃ ꝙ ſimilitudo &
equalitas nõ erunt relatiões reales poſitiue:
ſed negationes relationum & ita nõ p ſe in
genere nec p cõſequẽs ſpecies relationis ſed
ſolum per reductionem. ¶ SECVNDO
oſtendo quid ſit illud poſitiuum qd forma
liter importat unitas & dico ꝙ unitas prio
& principaliter dicit illud poſitiuum ꝙ il
lud de quo dicitur eſt ſimplex natura:& ad
hoc poſitiuum ꝙ aliquid eſt ſimplex ſequi
tur iſta priuatio quia ipſum non diuidit̃ q
enim dicuntur unum genere dicuntur unũ
quia participant rationem generis q̃ equali
ter & ſecũdum eandẽ ſimplicem rationem
generis dr̃ de eis:& que dicuntur unũ ſpecie
qa ſcdm eandem rationem ſpeciei ſimplicẽ
dr̃ de eis & ſic de aliis modis.Et ad hoc ſe
quitur iſta negacio ſi genus & ſpecies ſcdm
eandẽ rõnẽ ſimplicem dr̃ de ſuis contentis
qd dr̃ de eis:nec ſcdm additionẽ uel dimi
nutionem ſed mõ indiuiſibili hec eſt inten
tõ phĩ decĩo met.cũ.n.a principio libri.p.&
cõmenta. dixerũt ꝙ unũ eſt indiuiſibile &
ꝙ in quodlibet genere oportet eſſe unum
aliquod indiuiſibile quod ẽ menſura olum
illius generis in ſexto cõmento querit.phi.

utrū unū ſit aliqđ cōe.q.ydea ſicut pictagori
ci & plato dixerūt aut ē aliqua natura.noua
trāſlacio habet aut magis ſupponiť natura
aliqua.Rñdet cōmētator ꝙ cū ī quolibet ge
nere opporteat ponere ꝑpriā ētitatē & unū
dr̄ totiēs quotiēs dr̄ & ens opportet ī quoli
bet gñe unū eē aliq̄ naturā & nō ydeā. Ar
guo.ſed illa natura q̄ ī quolibet gñe poniť
una & mēſura nō pōt poni aliqua natura cō
poſita.q̄a natura cōpoſita nata ē mēſurari ꝑ
ſimplicē naturā ergo erit natura ſimplex ſic
ergo unū poſitiue dicit rē eē ſimplicē đ qua
dr̄ ſic.phi.reducit illā negationē indiuiſibili
tatis que ī portat unū ī ꝑpriū poſitiuū. Ad
hoc cōmēta.ibidē cōmēto ſeptimo maniſe
ſtū ē ergo ꝙ unū ī quolibet gñe ē aliqua na
tura ſimplex nature illius gñs & unū nō eſt
natura alicuius corpꝫ.ſ.unū unibile. Hoc pa
tet ꝑ demōſtrationē.phi.quā facit.iii.cōmē
to ibi.n.ꝑbat ꝙ unū & mēſura in quolibet
gñe debet eē īdiuiſibile & hoc ꝑbat ꝑ ſuā
cām ſic.mēſura debet eē certa ſed qñ mēſu
ra cōſiſtit ī īdiuiſibili ita ꝙ nō recipit additō
nē uel diminutōnē tūc ē certiſſima ergo mē
ſura debet eē īdiuiſibilis.Iſta demōſtratō ha
bet locū đ natura ſimplici poſitiua ſic arguē
do mēſura debet eē certa ſed qñ mēſura eſt
ſimplex natura aliqua poſitiua ip̄a ē certiſſi
ma q̄a nō recipit additionē uel diminutio
nē ergo mēſura ē natura ſimplex poſitiua ī
quolibet gñe:ſed mēſurā ī ꝑpoſito uocat ip
ſe unū ergo &c. Ad dclaratōnē ꝑmiſſoꝝ ē ī
telligēdū ꝙ cū dicimus aliqđ eē unū li unū
nō dicit rē eē ſimplicē uel indiuiſibilē ſ̄qtū
res ſed ſ̄qtū ē una.ulna.n.dr̄ metrū ꝙ unū:ſ̄
tū ē res ſimplex ſed multas hñs ꝑtes ſed dr̄
res ſimplex ſ̄qtū unū ē mēſura cui nō pōt fie
ri additio uel diminutio.Si.n.aliqua ps ad
dať uel diminuať ab ulna iā nō ē ulna: ſed
q̄dā alia mēſura eodē mō dicendū ē de uno
cōtinuitate ſ̄qtū ē cōtinua res:nō ē ſimplex
ſed ſ̄qtū ē unū ē ſimplex.cōtinuū.n.ē cuius
ultia ſunt unū.Si addať aliqđ ad iſtū modū
unitatis uel diminuať nō erit unū cōtinuita
te puta ſi ultia ſint ſimul ñ erit unū cōtinui
tate ſed unū cōtiguū ſi ultia ſunt idē nō erit
unū cōtinuitate ſed ydēptitate.eodē mō de
uno cōtiguo de uno ī ſimilitudie:de uno in
equalitate:ſi diminuať aliqđ uel addať non
erūt talia una ſicut prius eodē mō đ uno qđ
cōuertiť cū ente licet.n.eē nō dicat rem ſim
plicē ymo dicit totū mūdū tamē ratio entis
nō recipit additionē uel diminutionē.ſi enī
addatur enti aliquid ultra ens illud erit ali
ud ab ente.i.erit pluſq̄ preciſe ens .ſ. homo
uel aſinus.ſi aliquid auferatur ab ente illud
erit nihil.ex quo arguo ſic.rei dr̄ eē ſimplex
inquātū nō recipit additionē uel diminutio
nē.ſed illud dr̄ formaliter unū ut dictū ē igr̄
formaliter uel rō unitatis ē idē qđ rē eē ſim
plicē:eē āt ſimplicē rē dicit poſitionē igiť.
&c.Cōfirmať.q̄a qñ aliqua res habet rōnē
exꝑmētē eā affirmatiue & negatiue magis
ſuponēdū ē ꝙ affirmatiua rō ē ꝑ̄ria:& negati
ua cōſeqť ad eādē q̄ ecōuerſo materia.n.ē pu
ra potētia ī genere ſubſtātie:& materia ꝑ̄ria
nō ē qđ nec quātū & tūc certū ē ꝙ ad hoc ꝙ
ē ī potētia ſubiectiua.bene ſequiť ꝙ nō eſt
qđ.i.hoc aliqđ:nec quātū.&c.& nō ecōuer
ſo.cū igiť unū pōt dicere rē eē ſimplicē & rē
eē īdiuiſibilē.q̄a unū dicit rē nō recipere ad
ditionē uel diminutiōem qđ cōuenit rei ut
ſimplex & ut īdiuiſibilis.igiť magis eſt ſup
ponendū ꝙ ꝑ̄rio unū dicit formalr̄ illā rōnē
q̄ ē eſſe ſimplex q̄ eē īdiuiſibile. ¶ TER
TIO dico ꝑp auctoritates.phi.& cōmenta
toris allegatas & alia ꝙ unū dicit ꝑuationē
multitudinis ſcdm̄ famoſitatē nōis nō ſecū
dū ueritatē rei ſicut in corruptibile īmortale
īcorporeū ſolū dicunt priuationē ſcdm̄ nōis
famoſitatē nō ſecū ̄dū rei ueritatē: ymo ecō
uerſo multitudo ſcdm̄ rei ueritatē ē priuatō
unitatis & unitas ē habitus & qđ poſitiuū.
Ad ꝑpoſitū cōtra alios.cū igiť ubi ī diuinis
cōcedūt plures unitates & ydēptitates ſequi
tur ꝙ ī diuinis ſunt multa poſitiua ſubſtra
cta illis ydēptitatibus ꝑbatō pricipalis dicti
q̄a uniuerſaliter eſt uerū ꝙ in oī diuiſiōe in
pfectior differētia habet rōnem priuationis
ī rei ueritate:ſed cū diuidiť ſubſtātia ī corpo
reā & ī īcorporeā īcorporeū ē pfectior diffe
rentia ut ꝑ ſe patet.igitur corporeū in rei ue
ritate:eſt priuatio reſpectu īcorporei & īcor
po.eum eſt ſolum priuatio ſcdm̄ famoſitatē
nōis:ſed in ꝑpoſito cum ens diuidiť in unū
& multa per ſe patet ꝙ ratio unius eſt per
fectior q̄ ratio multitudinis ſicut ſimplex cō
poſito igitur unum dicit priuatiōem ſolum
ſecundum nōis famoſitatem & multitudo
ſecundum rei ueritatem . Et ītellige illud ar
gumentum nō pari:ſed a ſimili corporeū &
incorporeū nō ſunt priuatiue oppoſita circa
idē:ſed due differētie oppoſite circa diuerſas
ſpēs:unū āt & multū ſunt ꝑuatiue oppoſita

circa idem. Eadē.n.res pōt eē una & diuidi
in multa. Tūc arguat̃ ſic a ſimili ſicut ī priua
tiuis q̄ differūt ſcdm ſpēm ſcdm pfectū & ī-
pfectū illud qd ē pfectius tenet locum habi
tus ī rei ueritate ſicut ī p̄uatiuis q̄ ſunt ſcdm
potentiam & actum circa idē illud qd ē in
actu ē pfectius & tenet locum habitus ī rei
ueritate talia ſunt unum & multa. qa unitas
habet rōnem actus unitas.n.in qualibet ſpe
cie multitudinis ē differentia ſpecifica & p
cnoſequens dans actū multitudini ut habe
tur.v.metha.c.de qualitate ubi dr̃ q̄ ſenari-
us nō habet bis tria ſed ſemel ſex.igitur.&c.
Item hec eſt intentio phī.x.metha.cum enī
dixerat commento.ix.quia unum eſt priua-
tio. quia dicit indiuiſionem & multitudo
eſt habitus. quia dicit diuiſionem ſtatim.x.
commento dicit unum: & multum oppo-
nuntur ſic q̄ idem ſimile & equale ſunt p-
pria uni & oppoſita hiis ſcilicet diuerſū diui
ſibile & inequale: ſunt ppria multitudini
ſed certū eſt q̄ diuerſum: diſſimile: & inequa
le: ſunt priuationes in rei ueritate priuatio
unitatis. Item hoc pbo p argumētū phī ibi
dē. arguit enim q̄ multū eſt hītus. qa eſt ma
gis ſenſibile nobis q̄ eſt magis ſenſibile eſt
ſolum hītus ſecundū famoſitatem nominis
ut patet de corporeo reſpectū īcorporei. igi
tur multitudo ē ſolum habitus ſcdm famo
ſitatē noīs & eadē rōne ſuū oppoſitū ē uere
habitus & priuatio ſcdm famoſitatē tantū.
¶ QVARTO dico pp alias auctorita
tes q̄ unū nō habet rōnem menſure p illam
priuationē famoſam q̄ ē indiuiſio. qa ratio
mēſure prīo dicit q̄ iſta ſit certa q̄ nō cōtin
gat ſibi fieri additio uel dimīutio ſcdm hoc
cōpetit uni inq̄tū eſt natura ſimplex. igit̃ rō
mēſure cōſiſtit in habēdo eē ſimplex nō in
negatiōe. Item indiuiſio ptinet ad oppoſi-
tionem priuatiuam: ſed menſura nō ptinet
ad oppoſitionē relatiuā. igit̃ unum non eſt
menſura p rōnē in diuiſionis. ¶ QVIN
TO dico q̄ licet rō menſurandi nō cōpetat
uni p rōnem indiuiſibilitatis tū primū qd
occurrit intellectui noſtro de uno & menſu
ra eſt rō indiuiſibilitatis. pbat̃: Illud.n.quod
primo occurrit ē qd famoſius ē in ſignifica-
tione noīs: illud āt ē indiuiſibilitas qa q̄ de
difficili ſunt intelligibilia a nobis primo in
telligunt̃ ſub rōne priuationis. materia enī
primo cognoſcit̃ negatiue q̄ non ē qd nec
quanta.&c.& punctus ē cuius ptes nō ſunt:
ſed unitas ſicut q̄libet natura ſimplex ē dif-
ficile intelligibile a nobis ergo.&c.
¶ PER hoc ad auctoritates omnes q̄ di-
cunt q̄ unū eſt priuatio multitudinis. Vere
ē ſcdm famoſitatē noīs nō ſcdm rē. Ad ali-
as q̄ pbant q̄ menſurat p rōnem indiuiſibi
litatis uerū eſt q̄ ē prima rō q̄ occurit intelle
ctui noſtro de ſe ſcdm q̄ habet rōnem men
ſure non ē tamen prima rō menſurandi ſed
ſua ſimplicitas. & hic nota q̄ quia phūs.v.
metha. diſtinguit noīa ſecundum cōes ac-
ceptiones ſuas ut dicit cōmentator commē
to prīo.& idem facit.x.metha. in magna p
te. ut patet. quia ibi reſumit capitulum de
uno & diuerſo & multo.& oppoſitione: &
hmōi diſtinguendo per generales diſtinctio
nes. Ideo cōiter in illis locis uocat ipſe unū ī
diuiduū: & mēſurā uocat qd indiuiſibile: fa
moſe ſcilicet loquēdo. qa uero in.x. in illo c.
ubi q̄rit ſtricte qd ē unū an ydea.&c. ibi de-
terminat q̄ unū ē natura ſimplex ī quolibet
genere.& natura ſimplex dicit poſitionem
& certitudinē qua nō ſimplicia pñt mēſura
ri iō ex ſtricta intentione eſt q̄ unū mēſurat
p rōnē poſitiuā ſuā q̄ eſt ſua ſimplicitas.
¶ SEQVITVR de.iii.ar. ubi oñdo q̄
cōcedit rōnes ex natura rei diſtingui ab eēn
tia formaliter & poſitiue de mō quo ex na-
tura rei ſequit̃ ea differre: Vide arti.iiii.&.v.
in ſequenti di. qa priuationes nō habēt di-
ſtinctionē niſi penes diſtincta ſubſtracta. ce-
citas enī & ſurditas nō diſtīgunt̃ niſi penes
ſua ppria ſubiecta qbus īnata ſunt ī eſſe au-
ditus & uiſus. ſi igit̃ in pp oſito diſtinguunt̃
iſte nō ydēptitates uel in diuiſiones his qui
bus rlō hēt ppriā ydēptitatē & ppriā īdiui
ſionē: & eſſentia habet ppriā ydēptitatē &
ppriā īdiuiſionē oportebit rlōnē & eſſen-
tiā q̄ ſubſternunt̃ iſtis priuationibus ex na-
tura rei diſtingui ſicut iſte priuationes. Con
firmatur in hoc differunt priuatōnes a puris
negationibus quia negationes pure non de
terminant ſibi ſubiectum: non uidēs enim
dicitur eque bene de lapide ſicut de oculo
ceco: ſi igit̃ iſte in diuiſiones & non ydem-
ptitas ſunt priuationes ſequitur expreſſe ra
tione priuationis q̄ determinant ſibi ppria
ſubſtracta. Item ad iſtam opinionem ſequi
tur q̄ nō ſolū rlō & eſſentia diſtinguunt̃ ex
natura rei: ſed q̄ ſunt diuerſa ex natura rei
hoc āt eſt magis inconueniens. quia diuerſa
in hoc differunt a differētibus. quia diuerſa

non habent medium nec aliquid cõe ĩ quo
cõueniũt ymo omne ens:aut ẽ idẽ aut diuer
ſum.x.met.cõmento.xii.Dicit.n.hoc.phi.&
cõmẽtator.ꝓbatio pĩcipalis cõſequẽtie.qa.
x.uult phũs ex ĩtentione ꝙ idẽ opponit̃ di
uerſo ſcḋm oẽs modos ydẽptitatis ꝙ poſtea
ĩ cõſequẽtibus cõmẽto.xii.diſtiguit ſtricte di
uerſum ꝙ habet idẽ ꝑ obiecto ꝓprio a diſ
ferenti igit̃ plane uult ꝙ ſi rlõ nõ ſit eadem
eſſentie ſed ꝙ habeat aliam ydẽptitatẽ ab
eſſentia qḋ nõ ſolum differret ab eẽntia:ſed
ꝙ erit diuerſa ab eẽntia.Cõfirmat̃. qa phũs
idẽ uult ꝙ idẽ & diuerſum ita ſunt ĩmedia
te.oppoſita ꝙ omne aut ẽ idem aut diuer-
ſum.ſi igit̃ relatõ non ẽ eadẽ eſſentie ergo
diuerſa:cõmẽtator idẽ dicit cõmẽ.viii.diuer
ſum & idẽ ſunt oppoſita ſcḋm poſitionẽ ſci
licet cũ ponit̃ unũ auffert̃ reliquũ:ſed hic auf
fert̃ ydẽptitas ſcḋm illos.igit̃ ponit̃ diuerſi
tas.Itẽ cõfirmat̃.qa nõ poſſunt aliter rñde-
re niſi ſicut rñdent ſemꝑ dicẽdo ꝙ uerum ẽ
ꝙ qa ydẽptitas qua eẽntia ẽ eadem ſibi nõ
ẽ eadẽ ydemptitas cũ ydẽptitate qua rlõ eſt
eadem ſibi ideo ſunt diuerſa nõ tñ ſequitur
quod ſubſtracta illis ydemptitatibus ſcilicet
relatio & eſſentia ſunt diuerſa:ſed hec reſpõ
ſio nulla.igitur.&c. ꝓbo . quia cum dico ꝙ
ydemptitas qua accidens eſt idẽ ſibi non eſt
illa qua ſubſtãtia eſt eadẽ ſibi:/huius cauſa ẽ
quia accidens non eſt idem ſubſtantie ſic igi
tur in propoſito ſi ydemptitas qua eſſentia
ẽ eadẽ ſibi nõ ẽ illa qua relatio ẽ eadem ſibi
ſequitur ꝙ relatio non eſt eadem eſſentie
& ꝑ cõſequens diuerſa & ita reſpõſio nulla.
Item ꝑ te ex quo non ſunt una ydemptitas
ſunt diuerſe ydẽptitates: ſed ut dictũ ẽ prio
diuerſa in nullo cõueniunt.igit̃ iſte ydẽpti-
tates in nullo conueniunt:ſed iſte ydempti
tates ſunt ydemptitas qua eſſentia eſt eadẽ
ſibi:& qua relatio eſt eadem ſibi & relatio
ut eſt eadem ſibi & eſſentia in nullo conue
niunt ſubſtracto : nec formaliter:nec reali-
ter.quia ut dictum eſt in hoc differentia a di
uerſis diſtinguuntur quia certum eſt ꝙ diffe-
rentia in nullo conueniũt formaliter: ſed ſo
lum materialiter ſeu realiter . igitur diuer-
ſa in nullo conueniunt : nec formaliter nec
realr̃.Ad hoc reqre diffuſius infra di.xxxiiii.
q.ſequente arti.ii. ¶ SEQVITVR de
iiii.arti.ubi oñdo ꝙ in nullo oportet põere
iſtũ modũ ad uitandũ cõtradictionẽ de cõi
cabili.ubi eſt notandũ ꝙ qñ rlõ cõparat̃ ad
eſſentiã ut dicat̃ eſſentia eadẽ uel differens
ab ea ꝙ dupliciter hoc cõuenit ymaginari.
unomõ ꝙ ſic cõparet̃ ad eſſentiã ꝙ nõ pen
ſet̃ eius cõparatio uel hitudo ad oppoſitũ.
Aliomõ ꝙ ſimul retineatur eius hitudo ad
oppoſitũ & ſecundũ ipſam ut ſic retentã di
catur eadẽ uel differẽs ab ea.ſi primomõ pẽ
ſetur rlõ & q̃rat̃ an differat ab eſſentia nul-
lus doctus põt ſic intelligere.qa cũ ut ſic nõ
retineatur formalis ratio relatiõis nulla erit
q̃ſtio.ſi differt ab eſſentia.igit̃ relinquit̃ ꝙ
ſcḋomodo erit difficultas.tunc ad argumẽtũ
rñdetur qñ dr̃ eſſentia eſt cõicabilis relatio ẽ
incõicabilis.Dicet̃ ꝙ in minori eſt adducen
dũ:relatio eſt incõicabilis ut reſpicit oppoſi
tum & hoc eſt dictũ ꝙ relatio ẽ incõicabilis
termino oppoſito ſic tñ ꝙ eſt eadẽ eſſentie
& ſequit̃ concluſio ꝙ relatio differt ab op
poſito:ſed nõ eſt eadẽ eſſentie & hoc oẽs cõ
cedunt.Secundo di etur ꝙ alia duo argumẽ
ta poſſunt ſolui cõi ſolutione & ꝑ cõſequẽs
iſtũ extraneum modum nõ oportet ponere.
ꝓbatio aſſumpti.qñ dicunt ꝙ q̃cũq; uni &
eidẽ ſunt eadẽ:ipſa inter ſe ſunt eadẽ uerũ
eſt eomõ quo ſunt eadẽ ĩ tertio.albũ & mu-
ſicum ſunt eadẽ inter ſe ſubiecto.quia eodẽ
ſubiecto ſunt eadem ut patet.v.metha.c.de
idem.ſed cum dr̃ in ꝓpoſito paternitas & fi
liatio ſunt eadẽ hoc eſt uerũ ſic intelligẽdo
ꝙ ſunt eadem eſſentia realiter & ideo ſeq̃t̃
ꝙ ſunt eadẽ inter ſe realiter ſecundũ ꝙ ſunt
unus deus realiter uel aliis uerbis ingtũ ſunt
realiter idem quod eſſentia ut ſic tñ non cõ
ſtituũt diuerſas ꝑſonas.Et hoc ẽ qḋ dicit de
cretalis de ſum.trini.& fi.cato. dampnamus
ꝙ una quedam ſumma res eſt pater & filius
&.ſ.ſ.que uidelicet eſt eſſentia &c . Et infra
ut diſtinctio ſit in perſonis & unitas in na-
tura.Per idem patet ad ſilogiſmum expoſi-
torium hec paternitas eſt hec eſſentia reali-
ter:hec filiatio ẽ hec eſſentia realiter & ideo
ſequitur ꝙ inter ſe ſunt eadem realiter ydẽ-
ptitate eſſentie. Circa.quintum arti. decla-
rant ſe ſic.quia certum eſt ꝙ relatio eſt ea-
dem ſibi ſuam . ydemptitate abſoluta . &
tunc querunt ſi comparantur adinuicem eſ-
ſentia : & relatio aut ſunt idem omnibus
modis:ſi ſunt idẽ omnibus modis hoc ma
nifeſte eſt contra naturam iſtarum ydempti
tatum ſcilicet relationis & rei abſolute ſi nõ
ſint idem omnibus modis .igitur differunt
non ydemptitatibus ſuis:& ita habetur pro

poſitū ꝙ primā differentiā quā ponis hic ē differre ſuis nō ydemptitatibus .& nō rōnibus aliq̄bus formalibus poſitiuis. ¶ CONTRA eos ore ad os arguebat̄ ſic.illa non ē prima differentia q̄ reducit̄ in priorem ſed ex ꝓceſſu argumenti differentiā iſtarum nō ydemptitatum reducis ĩ priorē differentiam formalē poſitiuā igit̄ prima differentia ē p formalia poſitiua nō p priuatiōes: aut p nō ydēptitates. ꝓbo minorē.cū.n .ꝓſigis iſtam ꝓponē ꝙ ydēptitas qua relatio eadem ſibi ē una ydēptitas qua eēntia ē eadem ſibi eſt alia q̄dam ydemptitas & ex illis differentibus ydēptitatibus tu cōcludis ꝙ nō poſſunt eē idem oībus modis.igit̄ differentiā iſtam nō ydemptitatū reducis in differentiā priorū ydēptitatū & poſitiuā qua ſcilicet eēntia ē eadem ſibi & rlō eadem ſibi. ¶ HIC rñdent uerū ē ꝙ differentiā illam nō ydemptitatū reducit ĩ priorem poſitiuā fundamentalem nō formalem.ymo nulla formalis poſitiua ꝑſupponit̄ differentie taliū ydemptitatū qnymo prima diſtinctio formalis q̄ ē ibi eſt illarū nō ydemptitatū.cū igit̄ ut dixit ipſe ĩtendat uitare diſtinctionē formalem poſitiuam ꝑſuppoſitā illis non ydēptitatibus quā formalē ponunt alii doctores ſufficienter dicit ſe rñdere.Dictū ſuū declarant multis exēplis:ſed magis apparens q̄d alii pount ꝓ eis ē iſtud.accipiat̄ aliq̄d totū puta feſtuca uerū eſt dicere ꝙ una pars eius eſt ſibi eadem ſua partialitate & alia pars ſua propria partialitate eſt eadem ſibi:ſi igitur uis querere per quid partes ille actu & formaliter diſtinguntur.Primo non poteſt dicere ꝙ per ſuas proprias partialitates.ut enim ſunt in toto planum ꝙ non diſtinguntur actu & formaliter ſuis partialitatibus propriis. igitur nulla diſtinctio in actu formalis eſt inter ipſas niſi feſtuca frangatur:ſed partes ſic frangi.Hoc eſt ipſas non eſſe eadem.igitur Prima differentia que eſt inter partes eſt differentia per ſuas non ydemptitates & non preſupponitur aliqua formalis poſitiua:ſed planum eſt ꝙ partes ut prefuerunt ante ſui ſeparationem a toto ꝙ per actualem preciſionem nūq̄ fuiſſent fracte ab inuicem: & non eedem ergo non ydemptitates prehabuerunt diſtincta poſitiua fundamentalia. licet primo non habuerunt diſtincta poſitiua formalia. Ad ꝓpoſitū remotis oībus imperfectiōibus de ꝑſenti exemplo & ĩn pertinentibus ad ꝓpoſitū.puta ꝙ relatio & eſſentia in diuinis non ſunt ptes in toto nec ēt potentialiter ĩ toto cōtinetur & hmōi poterit tñ exemplū applicari ad id quod eſt principale.quia ſi q̄ratur de prima differentia formali que eſt inter eſſentiam & rlōnē. dicet̄. Differētia prima formalis eſt illa qua relatio & eēntia differunt ſuis non ydēptitatibus.ita ꝙ differentia formalis poſitiua nulla precedit illā: ſed differētia fundamentali poſitiua bñ ꝓcedit. relatio enĩ ꝑexigit̄ ad fundandū ſuā nō ydēptitatem & eſſentia ad fundandum ſuam.

¶ CONTRA.licet infinitis modis poſſit impugnari iſtud exēplū & reſponſio tñ directe.arguo ꝙ illud & q̄dcūq; exēplū ad q̄d ponūt cōcedit ꝙ ꝓcedit ibi diſtinctio formalis poſitiua:ſic tu cōcedis ꝙ ille non ydēptitates ꝑexigūt diſtinctionē poſitiuam fundamentalem ſcilicet eſſentie & rlōnis:ſed diſtinctio illa poſitiua ꝑexigita quā uocas fundamētalē eſt formalis.ergo ibi ꝓcedit diſtinctio formalis poſitiua ꝓbō minoris p te eēntia q̄ exigitur ad fundandū ſuā non ydēptitatē reſpectu relationis eſt ydemptitas abſoluta & relatio que ponitur ad fundandū ſuā &c.eſt eadē ſibi ſua ydemptitate abſoluta: ſed iſte ydemptitates abſolute ſunt ydēptitates formales diſtincte.pertinent enĩ ad prima genera diuerſa & certum ē ꝙ genera prima diſtinguntur formaliter.igitur diſtinctio quam uocas fundamentalē eſt formalis Cōtra.iſtam uiā quere.di.xxxiiii.arti.ii. ubi due concluſiones probantur quarum una eſt ꝙ differunt poſitiue ſaltem in eſſe conceptibili ubi ibi declaratur arti.iiii.&.v. ꝙ eſt ad propoſitum.

Circa.di.xxxiiii.q̄ro an ſit concedēdū ꝙ rlō ad eēntiā cōparata differat realiter ex natura rei . ¶ HIC ſex. Prio ponā aliq̄s opiniōes.cōtrarias circa h̄.Scdo ponā auctoritates au.& q̄dā argumēta theologica q̄ uident̄ euidēter ꝓbare ſaltē ꝙ differunt a natura Tertio oñdam ꝙ nō eſt concedendum ꝙ adinuicē cōparate differūt realiter:ymo nec eſt abſolute concedendum ꝙ differunt a natura rei:ſed ſi quis uellet ſuſtiere opinionem ꝙ relatio ut cōparata ad eſſētiam differt a natura rei ꝙ ꝓpter decretales de ſumma trini.& ſi.ca.dap. oporteret eum circunſtantionare & conditionare ſermonē ſuum. Quarto oſtendam ꝙ contra illam

Digitized by Google

op.ſic circūſtantionatā ſunt dubia fortiſſima & ꝙ oportet aliū modū diſtinctionis ex na tura rei aſſignare q̄ adhuc ſit poſitus. Quin to oſidam ꝙ ſimpliciter eſſet ſecurius dicere ꝙ non differunt a natura rei ut cōparantur adinuicē licet non uideat̄ peric.. lū ꝙ aliter differant a natura rei. Sexto ſoluā oīa ad propoſitū. ℂ SEQVITVR de prīo ar. ubi ſunt q̄dā argumēta q̄ uī ꝓbare ꝙ ſic. impoſſibile ē unum & idē realiter & quiditatiue eſſe principium conuenientie & realis diffe rētie: ſed eēntia in diuinis ē principium rea lis conueniētie & realis differentie principiū eſt relatio. igitur. &c. Itē cōicabilitas ſecundū rationē non ſufficit ad faciendum differentiam realē reſpectu eius ꝙ eſt incōicabile ſecundū rē: ſed eſſentia eſt realiter cōicabilis relatio āt realiter incōicabilis. igitur. &c. Item ubi ꝓprietas aliq̄ realis relatiua exigit: aliqd de genere ſubſtantie ibi ſunt duo ꝑdicamēta realia: ſed relatio realis q̄ ē ī ꝑſe exigit aliqd de gn̄e ſubſtantie. ℂ PROPTER qd dicūt hic aliq̄ gerard. & herueus ꝙ differūt a natura rei ꝑ tanto ꝙ a natura rei nō ſunt eadem res adequate ſeu conuertibilr adequate. non quia multa cōueniunt uni a natura rei que non alii puta relatio eſt incōicabilis oppoſita alii & hmōi q̄ non cōueniunt eēntie: non āt differunt a natura rei. qa ſunt alia & alia realitas. ℂ CONTRA qd arguunt alii ſic illis quo ex natura rei nō ſunt idē adequate: aut ē res alia qua unū excedit aliud & habet̄ ꝓpoſitum qd ibi ē alia & alia realitas aut ē alia formalitas ex natura rei & tunc incidunt in op. quā uolunt uitare Itē cū dī ꝙ rlō ex natura rei nō ē idem adequate eēntie opportet iſtam negationē adequatiōis fundari ſup aliquod poſitiuum qd ex natura rei ſit ꝓpoſitum ꝓpriū ipſi relationi & nō cōe rlōni & eēntie ſicut cum dī homo nō ē aſinus: opportet ꝙ aliquod poſitiuum inſit homini ꝓprium puta rōnalitas p quod illa negatio ſibi inſit: ſed ſi habemus tale proprium poſitiuum in relatione quod non habet̄ in eſſentia ex natura rei habemus aliquam realitatē qua relatio ex natura rei eſt alia ab eſſentia quod ē ꝓpoſitum. Item ſi ex natura rei non ſunt idē adequate. igit̄ ex natura rei ē alia & alia realitas ꝓbat̄ cōſequētia. quia equalitas que ē ex natura rei ē quedam unitas ex natura rei. eſt enim relatio fundata ſup unum. y. met. ergo non equalitas uel non adequatio q̄ ē ex natura rei ē quedam alietas ex natura rei. Item illud quo aliquid ē formaliter tale & ex natura rei habet alietatē quandam & differentiā a quolibet quod non ē ipſum formaliter quia forma ſeparat & diſtinguit: ſed relatio ex natura rei eſt incommunicabilis ergo ex natura rei habet alietatem ab eſſentia q̄ eſt cōicabilis. ℂ PROPTER qd ſunt alii ut egidi. q rñt ad cōmunē op. cōcedentes ꝙ ex natura rei differunt. qa rlō ē alia res dico relatiua: ſed hoc non ut operatur ad eſſentiā: ſed ut cōparat̄ ad oppoſitum. Prima ratio ē rlō res ē p quiditatem ſuam inquantū ē ordo uel aditas: ſed hoc tm̄ ē in ordine ad oppoſitum. Item in diuinis tanta ē ſimplicitas qua maior cogitari non pōt: ſed ſi eſſentia & relatio differēt realiter maior cogitari poſſet. igitur. &c. ℂ CONTRA iſtam uiam ab aliis arguit̄ ſic. ſ. ꝙ relatio realiter differt ab eſſentia nō ſolū ut cōparat̄ ad oppoſitū ſed ut cōparat̄ ad eſſentiam. qa accipio realem rōnem aliam ī diuinis ſcdm ꝙ ē rlō realis & formalis & cōparo ipm q̄tū ad illud ꝙ ē realiter & formaliter ad eſſentiam. Et tūc q̄ro utrū ut ſic cōparata ad eſſentiā ſit ex natura rei rlō realis & res de genere rlōnis. Et tunc cū in illa cōparatiōe certum ē ꝙ eſſentia nō ē realis formaliter ſcdm augu. vii. de. trini. ca. ſi eſſentia relatiue diceret̄ eēntia nō eēt eſſentia. igit̄ ē alia ex natura rei formaliter ab eſſentia quod ē ꝓpoſitum. aut non ē res de genere relationis in illa comparatione ad eſſentiam ſed ſolum ut comparat̄ ad oppoſitum. tunc arguo relatio patris non ē realis de genere relationis niſi ut comparatur ad oppoſitum preciſe & nullomodo ad eſſentiam: ſed rlō patris non cōſtituit ſuppoſitum patris niſi ſcdm ꝙ realis de genere rlōnis quia. &c. qa non pōt conſtituere reale relatiuum niſi ſcdm ꝙ ē realis de genere rlōnis. ergo relatio non cōſtituit ſuppoſitū niſi ſcdm ꝙ ē ꝓciſe ad oppoſitū ſed rlō patris ut ꝓciſe ad oppoſitū cōparata & nullomō ad eēntiā ē patri tm̄ aſſiſtens & nō inſiſtēs ergo pſona pr̄is cōſtituit̄ p relationē aſſiſtentem que non ſolum aſſiſtit per mutuam coexigentiam ſui oppoſiti ſed aſſiſtit ſecundum ſuam realitatem que eſt error porretani uel peius. Item quando dicitur quod relatio comparata ad eſſentiam non differt ab eſſentia: aut igitur relatio preciſe comparatur

Digitized by Google

ad eſſentiã ita q̄ nõ ẽ ad oppoſitũ:aut econ
uerſo cõparat̃ ad oppoſitũ ita q̄ nõ ad eẽn
tiã:ſed ſiue ſic ſiue ſic accipiat̃.Iã nõ eſt rlõ.
qa ut ſic nõ habet̃ niſi unum extremũ & ſic
nõ ẽ q̃ſtio nec difficultas q̃rendi.Verũ ſcd̃m
qd nichil uel ſcd̃m qd nõ eſt rlõ differat ab
eẽntia realiter ut cõparat̃ ad eſſentiã: ſi igit̃
debet eẽ dificultas opportet ſic ĩtelligi utrũ
rlõ ut cõparata ſimul ad eſſentiã & ad op-
poſitũ ſicut ad fundamẽtũ & ad terminũ ſit
ex natura rei differẽs ab eẽntia: ſed ſic ꝓbo
q̄ differt ab eẽntia ergo q̃diu tenet illã cõ-
paratõnẽ differt ab eẽntia ex natura rei:ſed
qñ rlõ accipit̃ ut ſimul cõparata ad eſſentiã
& ad oppoſitũ ut ad fundamẽtũ & iteꝝ re
tinet cõparationẽ ad oppoſitũ ẽ diſtĩcta ex
natura rei ab eẽntia igit̃ ipa ſic accepta ut ſi
mul ad utrãq; cõparata & ſi tũc ſimul cõpa
ret̃ ad eẽntiã tñ realiter differt ab eẽntia.qd
ẽ ꝓpoſitũ.Et ẽ ſimile argumẽtũ ac ſi ſic ar-
gueret̃ hõ ex natura rei differt a ſua mate-
ria p ſuã formã igit̃ q̃diu tenet ſuã formã di
ſert realiter a ſua materia ſed hõ ut ẽ cõpoſi
tus ex materia & forma & ut includens utrũ
q; ĩcludit ſuã formã.igit̃ hõ compoſitus ex
materia & forma differt a ſua materia.Item
rlõ ẽ realis ſcd̃m qd cõſtituit ſupoſitum: qa
modus cõſtituendi ẽ a mõ formali ſed rlõ.
ut cõſtituit ſuppoſitũ cõparat̃ ad eſſentia igi
tur ut ad eẽntiam cõparata ẽ realis: ſed eẽn
tia nõ ẽ realis rlõ formaliter loquẽdo.igit̃.
&c.ꝓbo minorẽ.qa rlõ ut cõſtituit ſuppoſi
tũ ẽ habitudo abſolute accepta ad aliqd op
poſitum abſolute & determinate.& tũc ſe-
quit̃ q̄ non cõſtituit ſuppoſitum determi-
natum ſed uagum ad omnes ſpecies relatio
nis.quod ẽ impoſſibile aut ut hec habitudo
ad determinatum ſuppoſitum.quod non ẽ
hec habitudo terminata niſi determinate
fundata in eſſentia diuina ergo ẽt ut conſti
tuit ſuppoſitũ reſpecit cõparationem ad eẽn
tiam q̄ ẽ minor pĩcipalis rõnis.Item diffi-
cultas ĩ iſta q̃ſtione nõ ẽ utrum relatio ma-
terialiter & fundamentaliter tm̄ accepta dif
ferat realiter ab eſſentia.ymo ſic cõcedimus
q̄ non differunt realiter: ſed eſt difficultas
utrum relatio formaliter accepta ad totam
quiditatem ſuam differat formaliter ex na-
tura rei ab eſſentia etiam compata ad eam
ſed illud nullus ſciens debet negare.igĩ.&c.
ꝓbõ minoris.qa cũ de p ſe rõne forme ſit di
ſtiguere & ſepare.ergo forma retẽta forma
litate ſua ad quodcũq; & qdcunq; & qualĩ
cũq; cõparet̃ qd nõ eſt formaliter tale qua-
le ipſum diſtiguit̃ ab ipſo formaliter. ſed eſ
ſentia nõ eſt formaliter tale quale eſt rlõ fun
damentaliter qa tunc eſſentia eſſet ad aliqd
ergo.relatio realis formalr̃ accepta & ut ſic
ad eſſentiã cõparata differt ab ea & ex natu
ra rei formaliter.Item incarnatio terminat̃
ad filiũ ſed non ad eſſentiã filii ꝑciſe acceptã
qa oẽs pſone ĩcarnarent̃.ergo ad eſſentiam
filii ut fundat̃ in ea relatio filiationis. tũc ar
guo ratio terminãdi incarnationũ debet eẽ
alia ab eſſentia filii ꝑciſe accepta & etiã de-
bet eſſe realis.aliter enim incarnatio filii nõ
eſt realis.ergo debet eẽ alia realis q̃ ratio rea
lis eſſentie.Sed ut ſupra acceptum ẽ illa alia
relatio realis debet eſſe ut filiatio fundatur
in eſſentia ut filii & non ut patris ſed filiatõ
ut fundat̃ in eſſentia cõparat̃ ad eſſentiam.
ergo rlõ ut cõparat̃ ad eſſentiam eſt alia rlõ
realis q̃ eſſentia.Sequit̃ de.ii.ar.ubi uidetur
prĩo q̄ hec eſt intentio beati aug.q̄ ſ. poſiti
ue & formaliter differũt & comparat̃ adin-
uicem ex natura rei.ſaltẽ quo ad eſſe diſtin
ctũ cõceptibile ut patet arti.iiii.&.v. qa que
differunt rõnibus generꝫ ſuoꝝ differunt for
maliter & poſitiue rões enim generꝫ ſunt
maxime formales & etiam poſitiue negatõ
nes enim non ſunt genere niſi p reductionẽ
ſed aug.ſp aſſignat differentiam relationis
ab eſſentia cõparãdo ipſam ad eſſentiam. ſ.
p rationes utriuſq; generis.ergo aſſignat il
lam dr̃iam p ratões formales poſitiuas.mi
nor ꝓbat̃ multipliciter.primo.vii. de trini.
ca.i.ꝓbat q̄ eſſentia non eſt pura relatio ſic.
qa oẽ quod relatiue dicit̃ eſt aliqd excepta
rlõne hic manifeſte comparat rlõnẽ ad eẽn
tiam.& hoc qa differt a rlõne p eſſe aliquid
dicit enim oẽ quod relatiue dr̃ eſt aliqd ex
cepta relatione ſed dices eſſentia ut diſtĩcta
contra relationem ẽ aliquid.non autẽ rlõ.
¶CONTRA ad aliquid diſtinguit̃ for
maliter & poſitiue etiam per rationem ge-
neris igitur diſtingunt̃ formaliter & poſiti-
ue in rõne generis.Secũdo.aug.vii.de trini.
vii.uerbum quo filius & eo filius quo uerbũ
ſed non eo uerbum quo ſapiẽtia quero qd
reduplicat ly.eo:aut ydẽptitatẽ realẽ & tũc
falſum dicit nõ eo uerbũ quo ſapientia aut
formalẽ & habet̃ ꝓpoſitũ.qa rlõ compa-
ta ad eſſentialia & retenta hĩtudine ad op
poſitum differt formaliter & eadem ratio

ad eēntiā ppriā. ¶ CONFIRMATVR
illud ibidē pbat ꝙ nō eo uerbū quo ſapien
tia.qa dr̄ relatiue & ſapiētia eēntialiter: ſed
illa pbatio eēt nulla niſi iſte nō ydēptitates
reducerent̃ ad ppria poſitiua priora q̄ ſunt
qditatiua rō generis & eēntie.pbat.n.ꝙ nō
eo uerbū quo ſapientia.qa eo ſapientia quo
eſſentia igit̃.Item.v.de trini.ca.v.cōtrarium
dicerēt ꝙ qdqd de deo dr̄ ſcdm ſubſtantiā
dr̄.Vnde dicit ſic ſi uero qd dr̄ pr̄ ad ſeipm
diceret̃ nō ad filiū:& filius ad ſe pm non ad
patrem ſcdm ſubſtātiā diceret̃. qa uero pa
ter nō dr̄ niſi ex eo ꝙ ē.n. filius & filius nō
niſi ex eo ꝙ ē ei pater nō ſcdm ſubſtātiā hec
dicunt̃.Ecce arguit differentiā rlōnis a ſub
ſtātia dicēs ꝙ nō qcqd de deo dr̄ ad ſeipm
qa ſubſtātia ad ſeipm dr̄ rlō ad aliud eſt:ſed
eſſe ad ſe & ad aliud ſunt rōnes formales ge
nerū & poſitiue nō priuatiōes. ergo uult ꝙ
poſitiue ſcdm genus diſtinguant̃. Cōfirma
tur.c.xii.pbat hoc ꝙ nō oīa q̄ de deo dicun
tur ſcdm ſubſtātiā dicunt̃ . qa trinitas deus
ſcdm ſubſtātiā dr̄ ſicut magnitudo & ſapiē
tia & huiuſmodi ſed trinitas deus pt̄ dici pr̄
ut dicit.igit̃ q̄ ſcdm ſubſtātiā dicunt̃ nō di
cunt̃ relatiue:& nota ꝙ hic cōparat paterni
tatē ad eſſentiā & diuinitatē dicens trinitas
deus non pōt dici pater niſi forte tranſlati
ue ad creaturam pp adoptionem filiorum
igitur negat trinitatem poſſe dici patrem
pp relationem quam dicit ad filium & ita
ſemp reducit differentiam ad rationem po
ſitiuam generis relationis quod eſt eſſe ad
aliud.Item.vii.de trini.ca.v.in fine pbat cō
tra grecos ꝙ non poſſunt in diuinis tres ſub
ſtantie dici ſicut nec tres eſſentie p hoc ꝙ
ſubſtantia dicit̃ ſubſiſtere ad ſe & relatio di
citur ad aliud:ſed non poſſunt eſſe tria ſup
poſita ad ſe ſicut nec tres ſubſtantie.Ecce to
tum fundamentū ſuum ē comparando rela
tionem ad ſubſtantiam ꝙ unum ē ad ſe reli
quū ad aliud & ita diſtinguunt̃ ea abinuicē p
ſuas poſitiuas rōnes.Item ibidem ſic aut in
deo eſt idem eſſe & ſubſiſtere:aut non ſi ſic.
igitur ſunt tres ſubſtantie:& tres eſſentie.ſi
non.ſed aliud ſit ibi eſſe & aliud ſubſiſtere
ſicut aliud eſt deum eſſe & patrem eſſe.igi
tur relatio ſubſiſtit & ita ſubſtantia non eſt
ſubſtantia.quia relatiuum erit: Ex hoc du
pliciter habetur propoſitum Primo quia di
cit ꝙ aliud eſt deum eſſe & patrem eſſe. igi
tur paternitas & diuinitas diſtinguntur ſuis
alietatibus non priuationibus. Secundo.di
cit enim ꝙ ſi deus ſubſiſteret relatiue ſub
ſtantia non eſſet ſubſtantia.quia relatiuum.
ergo eſſe relatiuum faceret illam non ydem
ptitatem ſubſtantie ad ſeipſa & eadem ra
tione eſſe relatiuum faciet non ydemptita
tem ipſiuſmet relationis a ſubſtantia & ita
habetur principale propoſitum ꝙ non ydē
ptitas relationis cum eſſentia reducitur ad
formalem poſitiuam rationem relationis:
& non ydemptitas ſubſtantie cum rela
tione ad formalē & poſitiuā rationē gene
ris ſubſtantie & ita diſtinguit̃.Et iſti auctori
tatem pondero multū cū illa nō eo uerbum
quo ſapiētia.qa relatiue dr̄ qa hic ē patens
reductio ad poſitiuas & formales rōnes ſuo
rū generū.Secundo uī ꝙ eſt cōtra theologiā
primo qa qua ratione ſecundū theologiam
duo oppoſita cōceduñt eadē ydemptice &
eadē res ſimplex ſcilicet ipſa deitas & tamē
formaliter diſtingui & poſitiue per proprias
rationes formales eadem uel maiori ratiōe
eſſentia & relatio comparata poſſunt eſſe
idem ydemptita : & tamen formaliter dif
ferre & poſitiue p pprias rationes forma
les:ſed due oppoſite relationes ī diuinis cō
ceduntur eedem eſſe.&c. & formaliter dif
ferre inter ſe & poſitiue per pprias rationes
formales.& differunt enim non ſolum qa
negationes:ſed ppriis poſitiuis ut qa hec ē
poſitiue paternitas:& hec poſitiue filiatio.
igit̃.&c. Item comparando relationem ad
eſſentiam aut cogitas ꝙ relatio retinet ha
bitudinem ad oppoſitum aut non ſi non.
tunc nichil loqueris.qa non erit relatio & p̄
terea tunc nō tangis difficultatem de cōica
bili & incōicabili.qa rlō compata ad eſſen
tiā dimiſſa habitudine ad oppoſitum nichil
ē penitus niſi eſſentia & p cōſequens eque
cōicabilis ſicut eēntia ſi ergo uis diſputare
ad difficultatem oportet accipere relatiōem
retenta habitudine ad oppoſitum ſed rela
tio retenta ſua habitudine ad oppoſitum
pp ſuam habitudinem que ē quid poſitiuū
diſtinguitur a quolibet ꝙ non importat ha
bitudinem ad oppoſitum.igit̃ relatio ut dī
ſputamus de ea poſitiue differt ab eſſentia.
quando etiam ad ipſam comparatur qa eſ
ſentia ut ſic non eſt ad oppoſitum. Confir
mat̃.quo aliquid ē tale formaliter & poſi
tiue quod nō eſt tale formaliter & hoc re
tenta ſua habitudine formali & hoc ſine

ſit cõparatum ad oppoſitũ ſiue diſparatũ ut
patet. qa rlõ una non ſolum differt ab op-
poſita ſicut paternitas a filiatione ſed rlõ diſ
fert ab oī genere ꝑdicabili: & poſitiue: ſed
pr̃ ẽ formaliter pr̃ p rlõnem: & eſſentia non
ẽ formaliter eſſentia p relationem. qa tunc
eſſentia nõ eſſet eſſentia. vii. de. tri. c. i. eo. &
xlviii. ergo formaliter & poſitiue differt nõ
ſolũ cõparata ad oppoſitum: ſed ad eſſentiã
retenta rlõne formali rlõnis: & poteſt fieri ar
gumentũ in forma & figura: ſic omnis eſſen
tia abſoluta ex natura rei eſt ad ſe: nulla rlõ
ex natura rei eſt ad ſe: igitur nulla rlõ ex na-
tura rei eſt eſſentia. Itẽ ꝙ cõcedimus in uno
arti. poſſumus cõcedere in alio: ſed cõceden-
do ꝙ q̃titas ſubſiſtit ſine ſubiecto habemus
cõcedere ꝙ alia ſũt idẽ ydemptitate: & tñ ꝙ
habent rõnes diſtinctas formales ex natura
rei ſecundũ que cõtradictoria uerificãt de eis
ſecundũ cõicabile & incõicabile. igit. in ꝓpo
ſito. pbatio aſſumpti. qa ſuppoſito ꝙ eſſen-
tia quãtitatis & eſſe ſubſtantie ſunt idẽ ſicut
cõiter ſupponit. & ꝓbatur li. iii. di. x. tñ eque
uere retinẽt ſuas diſtinctas rõnes formales ex
natura rei intantũ ꝙ cõtradictoria uerificant
de eis ac ſi realiter diſtinguerent. eſſentia enĩ
q̃titatis eſt cõicabilis. qa ſucceſſiue poſſet cõi
cari diuerſis ſubiectis deo agẽtes: ſed ſubſiſtẽ
tia ſi poſſet cõicari licet. n. cõicaret eñtia ipa q̃
titatis diuerſis ſubiectis: ſubſiſtẽtia tñ q̃ p ſe
ſeparata in ſacramento exiſtebat non qa tũc
in ſubiecto eſſet p ſe & non p ſe exiſtens. igi
tur. patet minor. Ad declarationẽ eorũ. Reſ
pondeo ꝙ eſt oppoſitũ. qa qñ querunt: aut
ſunt idem oĩbus modis aut nõ. Dicet ꝙ nõ
& qñ arguunt. igit prima diſtinctio ẽ p hec
ꝙ nõ ſunt idem: & ita p negationes dicerent
ꝙ nõ eſt prima. qa ut argutũ eſt cõtra eos illa
nõ ydemptitas reducit in diſtinctionẽ prio-
rem poſitiuã. ſ. in hanc. qa aſſentia eſt eadem
ſibi ydemptitate abſoluta & relatio eſt eadẽ
ydemptitate abſoluta. Item alii uocãt differ
re formaliter ex natura rei diffinitiõe. tũc ar
guo quecũq; differunt ex natura rei diffini-
tione poſitiua correſpõdente rei: differunt a na
tura rei poſitiue. Exemplũ p oppoſitum dex
trum & ſiniſtrũ in columpna & ſi differãt dif
finitiõe. quia tñ nõ diffinitione poſitiua que
correſpondet rei. Dextrũ. n. aut ſiniſtrũ nichil
eſt in columpna: ideo nõ differunt ex natura
rei in columpna poſitiue ſed eſſentia & relatõ
diffinitiõe differunt ex natura rei diffinitiõe
poſitiua correſpõdẽte ei. ſi enĩ nullus intellectus
eſſet i deo eſſet relatio & iõ eſſet eſſentia &
diffinitio eſſentie differt a diffinitiõe rlõnis
poſitiue: ſicut diffinitio entis ad ſe a diffinitiõ
ne entis ad aliud. ¶ SEQVITVR de
tertio arti. ubi uĩ michi ꝙ ſi loquamur de ſi
gnificato huius termi res. ſicut loquunt phi
ꝙ male ẽ dictũ ꝙ rlõ eſt alia res a rbã aut ꝙ
differat realr. qa ſcdm phm̃ hoc nom̃ res ma
gis hẽt ſignificatũ limitatũ q̃ hoc nomẽ eẽn
tia. Sexto. n. metha. tex. cõ. iiii. & i qnto tex.
cõ. xiiii. hoc nomẽ ens diuidit in ens in aĩa
& ens extra aĩam. hoc ãt nomẽ res nõ diuidi
tur in aĩa & ens extra aĩam. ymo hoc nomẽ
res tenet ꝑciſe alteꝝ membꝝ entis. ſ. ens rea
le extra aĩam: & diuidit in. x. genera rerum:
ſed inconueniens eſſet concedere ꝙ in diui
nis eſſẽt plures eſſentie reales extra aĩam. er
go. &c. ſi uero loquamur de ſignificato huius
termini res ſicut loquuntur theologi. tunc in
prima facie uidetur ꝙ nullo ſic concedendũ
per decre. de ſum. trinitate. & fi. ca. dap. circa
mediũ nos ãt ſacro apbante cõcilio credi-
mus & cõfitemur una cũ petro. ꝙ una q̃dã
res ẽ que ueraciter ẽ pater & filius & ſpũs. ſ.
ſed certum eſt ꝙ illud qd ẽ pr̃ & filius & ſ. ſ.
addũt ſup eſſentiã ẽ rlõ uult dicere ꝙ rlõ eſt
una q̃dã res q̃ eſt eſſentia. Itẽ ibidẽ ſeqt que
libet triũ pſonarum eſt illa res uidelicet ſub
ſtantia eẽntia ſiue natura: ſed nõ eſſet queli
bet illa q̃ eſt eſſentia ſi eſſentia eẽt alia res
a relatiõe aut ecõuerſo. igit. Ad horum in-
telligentiã eſt intelligendũ ꝙ una res poteſt
dupliciter dici. uno mõ p oppoſitionem ad
multas res. Alio mõ p oppoſitionẽ ad mul-
titudinẽ eiuſdẽ rei ſcilicet ad formalem di-
ſtinctionem quã habet eadem res ex natu-
ra rei extra intellectũ. primo mõ neutrũ ẽ cõ
cedendum ſcdm theologos ſcilicet ſecundũ
ꝙ eſſentia & rlõ differunt realiter nec ꝙ eẽn
tia ſit alia res a rlõne. qa ſic loqr decretalis il
la pbatio. ibi. n. repetit hereſim abbatis ioa
chi q dixit ꝙ cũ dicimus patrem & filiũ eſſe
eſſentiã unã. hoc ꝙ nõ eſt uerũ accipiendo
ueram & ꝓpriam unitatem ſed colectiuam
& ſimilitudinẽ: quẽadmodũ dicunt multi
homines unus populus & multi fideles una ec-
cleſia. & maxima ſua fuit. ꝙ ſic loquit euan
geliũ. uolo pr̃ ut unũ ſint i nobis ſicut & nos
unum ſumus. arguo. ſed certum ẽ ꝙ multi fi
deles nõ ſunt una res ueraciter: ſed ſimilitu
dinarie pp unitatem caritatis ergo uoluit

ioachim cõtradicere ꝙ pſ & filius & ſ.ſ. erãt una res nõ uere ſed ſimilitudinarie & ita uoluit cõcedere in diuinis ueram multitudinẽ rerũ ymo quaternitatẽ. cũ igitur decretalis uoluit auferre eius hereſim ꝙ eſt una reſ. patet ꝙ uoluit decretalis accipere ibi unitatem ſecundum ꝙ opponitur & quaternitati rerum. Secũdomodo dico duo. Primo cõcluſionem negatiuam ſcilicet ꝙ uolens ſuſtinere op. ꝙ differunt a natura rei nõ debet uti illis terminis rlõ eſt alia res ab eſſentia aut ꝙ realiter differt ab eſſentia & hoc propter uerba decretalis q̃ accipit diſtingui ſecũdum rẽ uel realiter ꝑ diſtingui per multitudinẽ rerũ: ſed nec debemus abſolute cõcedere ꝙ differunt a natura rei: ſed ſi aliquomõ hoc dicimus ſolum debemus concedere rlõnẽ cõparatã ad eẽntiã differre ab eſſentia ex natura rei: & hoc cũ illis determinationibus ſimul retẽta ſua hitudine ad oppoſitum & ſalua ydemptitate reali cũ eſſentia. Hoc probatur. q. precedente arti. iiii. ſic debemus & nõ aliter concedere relationẽ cõparatam ad eſſentiam differre ex natura rei ut teneamus confeſſionem eccleſie cum Petro: & recedamus ab errore Ioachim ab eccleſia cõdemꝑnato: ſed ꝑ hoc duo. qa dicimus relationẽ fundatã in eſſentia aut ut cõparatã ad eſſentiã differre ex natura rei & ꝑ ſimul retẽtam ſuam hitudinem ad oppoſitũ: tenemus confeſſionẽ cum petro: & ꝑ hoc cũ dicimus ꝙ ſalua ydemptitate reali cũ eẽntia recedimus ab errore ioachĩ. &c. igiť cũ illis determinationibus & non aliter debemus cõcedere. ꝓbo mi. qa cõparando relationes diuinas ad eſſentiam ut ad fundamentũ ꝑ hoc ꝙ ſimul retinent ex natura rei hitudines ad oppoſita: ſaluo trinitatẽ relatiuã ex natura rei aũit eccleſia cũ petro per hoc ãt ꝙ cõparando rlõnes ad eſſentiam ſalua ydemptitate reali cũ eſſentia recedendo ab errore ioachĩ q eſſentiam. iiii. in rem poſuit cõnumeratã cũ rlõnibus. ergo &c. Q d hec ſit intentio decretalis ſcilicet ꝙ loqmur cũ illis determinatiõibus. ꝓbo primo per formã & ſentẽtiã decretalis. Secundo per uerba decretalis: Tertio ꝑ rñſionẽ ad aduerſariũ. ꝓbo primũ. quia decretalis recitat errorẽ ioachĩ q eſſentiam quãtam rem aliã a tribus pſonis poſuit & dixit ꝙ nulla una res eſt q̃ ſit pater & filius & ſ.ſ. nec eſt eſſentia. &c. Eccleſia uero cõfiteť contrariũ cũ petro dicente: ꝙ una q̃dam res eſt incõprehenſibilis que ueraciť ẽ pater & filius & ſ.ſ. quia q̃libet trium pſonarum ẽ illa res q̃ uidelicet eſt ſũple eſſentia ſiue natura diuina. huc uſqꝫ de ydemptitate reali perſonaꝝ ſiue relationum pſonalium cum eſſentia cõtra ioachim. ¶ SEQVITVR de diſtinctione pſonarum: ſiue rlõnũ in ipſa ydẽptitate eſſentie cũ petro: ſed illa res q̃ ẽ eſſentia nec eſt generans nec genita neqꝫ ꝓcedens ſed eſt pater q generat: filius q generať. ſ.ſ. qui ꝓcedit ut diſtinctiones ſunt in pſonis & unitas in natura infra ut ſic in pſonis diſtinctis attendatur ydemptitatis unitas ĩ natura Ex his ſic manifeſtũ eſt ꝙ ĩ toto ꝓceſſu eccleſia cõparat relatõnes perſonales: ſeu pſonas ad eſſentiã confitens contrã ioachĩ: ꝙ tres ꝑſone ſunt una & confitens cũ petro. ꝙ ĩ ydẽptitatẽ eẽntie eſt diſtinctio pſonarũ ꝑ oppoſitas rlõnes originis. ſ. patris q generat & filii q generať. &c. igiť manifeſte patet ꝙ ex forma decretalis ſumus limitati ad cõfitẽdũ: ꝙ rlõ comparata ad eſſentiã differt ex natura rei cum illis determinationibus ſalua uidelicet ydẽptitate reali eaꝝ cũ eſſentia & ſimul retenta ſua hitudine ad oppoſitũ. ꝓbo ſcdi. patet ex uerbis decretalis rõnẽ reddit. n. quare ñ debemus credere ꝙ illa res q̃ ẽ eẽntia q̃ ueraciť ẽ tres pſone gñat aut gñatur: ſed pater eſt qui generat. &c. ut per hoc denotetur ꝙ unitas ſit ĩ natura & diſtinctio in pſonis: ſed neceſſariũ ẽ dicentes rlõnẽ ex natura rei differre ab eſſentia cõformari decretali. ergo eodẽmõ dicentes rlõnẽ differre ex natura rei ab eſſentia oportet addere ſalua unitate nature & retẽta habitudine ſiue diſtinctiõe relatiua. ꝓbatio tertii. quia ad auctoritatem quã allegat ioachim. uolo pr ut unũ ſint ſicut. &c. ut exponit decretalis. uolo pater ut fideles mei ſint unum in trinitate caritatis & gratie ſicut nos unum ſumus ĩ ydemptitate nature. Hoc idẽ aug. vi. de. tri. c. iii. pater & filius unum ſunt utiqꝫ ſecundum unitatẽ ſbẽtie arguo ꝓbatio euangelii: quam accepit ioachĩ non cõceditur niſi cum ſuis determinationibus. ſ. ut ĩtelligať de unitate caritatis nõ ydemptitatis ſed qua rõne illa auctoritas que fuit cã erroris ipſi ioachim nõ debet concedi niſi cum ſuis determinatiõibus eadẽ rõne ĩ ꝓpoſito dices ꝙ ex natura rei relatio differt ab eſſentia. cum hec poſſet eſſe occaſio maioris erroris. Item debemus loq cũ certis determinationibus ut recedamus ab ario q

poſuit pſonas in ſbã diſtingui a ſabellio qui
cõfundit pſonas ponẽdo unã ſolam que qñ
q; uolabat̃ pater qñq; filius.quãdoq; ſ.ſ.ſed
ponendo q; tres rlões ſic comparant̃ ad eſ
ſentiam q; ſunt eadẽ res recedimus ab arrio
ponẽdo tres rlões fundatas in eſſentia reti
nere tres oppoſitas habitudĩes :& hoc ex na
tura rei recedimus a ſabellio.igit̃. Confirma
tur io.io.ego & pr̃ unũ ſumus dicit augu.ſup
io.hic q; p ly unum recedimus ab arrio: & p
ly ſumus qđ eſt nomen plurale recedimus a
ſabellio:ſed manifeſtum eſt q; in illa auctori
tate relationes ſeu pſone cõparant̃ ad eſſen
tiam ſecundũ quãdam ydẽptitatem cum di
cit̃ ego & pr̃ unũ ſumus & retinent ſuas op-
poſitiones adinuicẽ cũ dicit̃ ego & pater.igi
tur ſi uolumus recedere ab hiis hereticis op-
portebit nos uti illis determinatiõibus.Item
ſic debemus determinare ſermonẽ ut receda
mus a poretano cõdempnato ĩ cõcilio remẽ
ſi ſed poretãus uoluit ſaluare trinitatẽ p tres
rlões oppoſitas habitudines adinuicem &
ex natura rei:ſed in hoc deficit q; nõ ueniũt
in eſſentia p ydemptitatẽ ſed poſuit eas affi
xas ut patet ex eodẽ cõcilio.Et p b.ſup cant̃
oẽ.lxxx.& magis expſſe ad eugeniũ li.ſcdo
ergo ſi eius errorẽ fugere uolumus oportet
utraq; uti determinatiõe.Item ſic debemus
cõditionare ut ponunt ſancti ſed auguſti.in
pncipio.v.de trini.p totum pbat & oĩa que
ſunt in deo ſunt unũ in.vii.& eodẽ.v.diffuſe
pbat q; relatiões compatas adinuicem diffe
runt ex natura rei.ut pbat̃ in illa qõne articu
lo.igit̃.Item ſic debemus ponere ut ponit do
ctor cõis & alii communiter ſed ſic loqt̃ igr̃
&ce.pbo minorem thom̃ pmo ſcripto diſt̃.
xxxiii.q.pma ar:pmo.Rñdens ad argumen
tũ pmũ q; rlõ differt qa eſſentia ad ſe rlõ ad
aliud dicit q; dñũt ratione & addit uerſus
finẽ q; non rõne q̃ eſt in ratiocinabilitate :
ſed q̃ eſt diffinitio ſed certum ẽ q; due dñũt
rõne que eſt diffinitio & nõ q̃ ẽ &c.Dñũt ex
natura rei.qa diffinitio ĩdicat qđ qđ eſt. Itẽ
hoc idẽ & magis expſſe dicit pede.taretaſio
ibidẽ. Itẽ de bõa fortũa ſup ſenten.di.xxvi.
q.iii.dicit q; una cõis op.ẽ q; rlõ differt ab eſ
ſentia & non rõne tm̃.Itẽ ſic debemus de-
terminare ut cum reali diſtinctionẽ termino
rũ ſaluemus diuinã ſimplicitatem: ſed cũ di
cimus q; rlões cõparate ad eſſentiã dñũt ex
natura rei & hoc retenta ſua habitudine ad
oppoſitum & ſalua ydemptate cum eſſen-
tia ſaluatur ſimplicitas.igitur.& cetera.
¶CONFIRMATVR quia oẽs op.de
mundo concedunt q; pĩnitas & filiatio que
ſunt rlões oppoſite diſtiguunt̃ ex natura rei:
& tñ ſaluat̃ ſimplicitas in diuinis.qa ĩcidũt
in idẽ re:cũ eſſentia p decretalem.igit̃ eadẽ
rõne licet rõ cõparata ad eſſentiã differt ex
natura rei ab eſſentia dũ tñ ponimus q; ſunt
idẽ realiter ſaluat̃ ſimplicitas diuina. Cõtra
hoc tñ ẽ argumẽtũ apparẽs.qa p te pcĩſa cã
quare ſaluat̃ ſimplicitas ẽ.qa ueniunt ĩ ydẽ
ptitatẽ.igit̃ ex oppoſito eonõ q̃ nõ ueniũt
ĩ ydẽptitatẽ ſaluabit̃.ſimplicitas ſed p te nõ
ueniunt ĩ ydẽptitatẽ formalẽ.igit̃ pctãta di
ſtictione formali ut ſic nõ ſaluabit̃.Rñſio ſe
cundũ alios qñ dicit̃ q; pciſa cã ſimplicitatis
ẽ.qa ueniunt ĩ ydẽptitatem dico q; oportet
addere.quia ueniunt ĩ ydemptitatẽ realem
& ideo ex oppoſito ſi aliquõ nõ uenirent in
ydemptitatẽ realẽ nõ eẽt ſimplicitas. ſed di
ſtinctio formalis nõ auffert ydẽptitatẽ realẽ
ut patet de duabus rlõnibus oppoſitis q̃ for
maliter diſtiguunt̃ & ſunt idẽ realiter cum
eſſentia.igit̃.&c.Q đ talis ydẽptitas realis
facit ſimplicitatẽ ẽt ſtante diſtictõe pſonaꝝ
patet p decretalẽ.qa ſimul cõcedit q; pater
& filius &.ſ.ſ.ſunt tres diſtĩcte pſone & una
ſumma res.&c.& poſt hoc infert q; pp uni-
tatem rei eſt concedendum q; ſunt idẽ oĩno
& infra ut pote oĩno ſimplex:uide ibi. Et ſi
ppoſitum clar̃ patet.philoſophus enim ſol
uat indiuiduum ſubſtantie eſſe p ſe unum :
quia ex ptibus eſſentialibus una ẽ in poten
tia eſſentiali ad aliam & idẽ concederet di
uerſoꝝ generꝝ:uult enim ex pposito q; ex
ſubiecto & accidente nõ ſit per ſe unũ . quia
ſubiectum eſt in actu reſpectu accidentis &
ex iſta regula oſtendit.xii. metha .tex.cõ.li.
q; quia in primo motore omnia ſunt eadẽ
& p conſequens maior unitas q̃ in conſtitu-
to ex potentia & actu concludit primus mo
tor eſt in fine ſimplicitatis ſecundũ philoſo
phos ſi nulla eſſet niſi unitas ydemptitatis :
eſſet unitas ſimplicitatis. ergo eo ipſo quo
ſaluat̃ ydemptitas aliquoꝝ adinuicem q; ĩ
diuinis ſiue ſint diuerſoꝝ generꝝ ſiue quo
cunq; mõ ſemp ſaluat̃ ſimplicitas. Item ſic
debemus declarare ſermonem ut p hoc poſ
ſimus reſpondere ad nouas formas ſillõrũ:
qbus pbat̃ q; concedentes diſtinctionẽ for
malem concedunt realem:ſed p iſtas deter-
minationes additas p decretalem ſoluit̃ ad

illos ſillōs q̄ ꝓbaſ:&c. Arguunt enim ſic eſ-
ſentia eſt realiter cōicabilis relatio eſt realiter
ıcōicabilis igı̄ rlō non ē eſſentia realr̄ .uel ſic
eſſentia eſt res cōicabilis rlō eſt res incōicabi-
lis ergo rlō non eſt eſſentia realiter uel ſic eſ-
ſentia eſt res cōicabilis ꝑnitas eſt incōmuni
cabilis igiſ paternitas nō ē res q̄ eſt eſſentia.
Et cōfirmaſ iſte modus arguendi. qa ſi ſic cō
cludaſ ı iſtis ſillogiſmis patet ꝙ ſillogiſmus
erit ex tribus terminis. ſi uero concludaſ in
concluſione ꝙ ꝑnitas eſt aliud formalr̄ ab eſ
ſentia iam concluſione erit aliqs terminus q
non fuit in aliqua ꝑmiſſaꝝ:& ita ſillogiſmus
ex quattuor terminus. Reſponſio ſcdm pre
miſſa dicerent ꝙ ſic debet argui in forma .eſ
ſentia eſt realr̄ ıncōmunicabilis relatio reten
ta ſua habitudine ſic eſt realr̄ incōmunicabi
lis ꝙ cum hoc eſt eadem eſſentie ergo relatō
ſic differt realr̄ ꝙ tn̄ eſt eadē eſſentia. & hoc
eſt ueꝝ :& eodēmodo in alio ſillō eſſentia ē
res cōicabilis ꝑnitas retenta ſua habitudine
eſt res incōicabilis q̄ eſt eadē eſſentie. igiſ ꝑ
nitas eſt res ſic differens ꝙ ē eadem eſſentie:
& ſecundū iſtum modū intenderēt ꝙ oīa ar
gumenta in ea cōcludunt q̄ ꝓbant diſtinctō
nem eſſe a natura rei in oībus ubi loquoı̄ de
illa materia. Et attende diligēter ꝙ qn̄qꝫ ar
guiſ in cōcluſione ꝙ dn̄unt realr̄ uel ſicut res
ꝙ ꝓpoſitio ſit abſolute accepta ē negāda:ſed
ē conditionata ſic. ꝙ differunt realr̄ id eſt ex
natura rei. ſic tn̄ ꝙ ſit eadē res eēntie & nun
q̄ diuiſim debet concedi ꝙ differunt realr̄ ra
tione habitudinis realis & ſic dicunt cōditō
nati oēs ꝓpoſitiones ex qbus concludiſ di-
ſtinctio realis ut patet de incōicabili in duo-
bus ſillogiſmis. Secundo dico ꝙ tenētes diſti
ctionē a natura rei habēt appentiam dicēdi
cōcluſionē affirmatiuā.ſ.appoſitis ꝑdictis de
terminationibus & in omni ſermone noſtro
ſemp ſuppoſitis decretalis uideſ concedere
ꝙ relatio ad eſſentiā differt ab eēntia ex na
tura rei ſic. ꝙ illa differētia non dicat multi-
tudinē reꝝ quandā diſtinctionē ſeu multitu
dinē formalē ex natura rei. ꝓbo. qa ꝑmo de
cretalis comparat pſonas ad eēntiam cōſide
rando ꝙ pr̄ & filius &.ſ.ſ. ſunt una res q̄dam
q̄ eſt eēntia poſt ea recapitulando compat eſ
ſentiam ad relationes ſiue ad pſonas dicit ꝙ
res ē ſimul tres pſone & ſigillatim q̄libet ea
rum & tunc infert ꝙ in deo ſolūmō trinitas
non quaternitas tunc arguo. ipſe dicendo ꝙ
eēntia ē tres pſone concedit ydemptitatem
dicēdo tres pſone:ſed concedit quandā diſti
ctionē ı natura rei relatiuā. igiſ in natura rei
concedit diſtinctionē ſed retenta habitudīe
ſeu relatiōe & ſalua ydēptitate igiſ. Item ar
gumētū ioachim eēntia non generat nec ge
neratur pr̄ generat & gn̄ratur. igitur nō ſunt
idē. Eccleſia uero condēpnat eum ſic dicēs &
illa res non ē generans neqꝫ gēita neqꝫ ꝓce
dēs:ſed ē pater qui gn̄rat filius qui gn̄ratur &
.ſ.ſ. qui ꝓcedit arguo cōtradictoria ſcdm idē
non dicitur de eodē qa hoc ē contra primū
principium cōplexum de quolibet affirmatō
&c. & de nullo. igitur pr̄ q gn̄rat non ē oīno
idē eēntie q̄ non gn̄rat qn aliquomō in illa
cōpatiōe pſone ad eēntiam ſit differētia ſed
certum ē ꝙ iſta differētia q̄ importaſ p iſtā
negatiuam quādo dicit ꝙ illa res. &c. non di
cit differētiam rerum nec ſolā differētiam in
intellectu. quia aſr in re eēt uerum ꝙ eēntia
eēt gn̄rans & ꝙ intēdit cū negare cum petro
ut patet ex principio decretalis. igiſ hēturꝓ
poſitum ꝙ uult concedere tres pſonas eē rē
unam ueraciter quod tn̄ retēta habitudīe ex
natura rei diſtinguntſ. Per iſtam diſtinctionē
patet ad omnia argumēta: q̄ enim ꝓbāt ꝙ
relatio eſt alia ab eēntia dicerēt ꝙ ſi alietas
denotet multitudinē reꝝ falſum eſt ſi uero
denotaret multitudinē formalē eiuſdē rei
in eē ſuo relatiuo & abſoluto. ueꝝ ē cū ſuis
determinationibus accepta relatione ut di
cit hītudinē ad oppoſitū:& ut ē eadē & ut
ē cum eēntia argumēta contra contrariam
ſcilicet ꝙ relatio non ē alia res ab eēntia. ue
rum ē ut alietas dicit multitudinē rerū ſicut
poſuit ioachī ut tn̄ dicit multitudinē forma
lē eiuſdē rei non eſt uerū accepta relatione
ut retinet hītudinē ad oppoſitū & ydēptita
tē realē cum eſſentia. ¶ AD argumenta
ſupra probantis quod relatio ſolum differt
ab obiecto. Ad primū qn̄ dr̄ ꝙ relatio non
ē niſi in ordine ad oppoſitū nec p cōſequēs
habet diſtinctionē niſi ı ordine ad oppoſi-
tum. Dicerēt: ꝙ relatio pōt intelligi. unomō
ꝙ ꝑciſe compareſ ad eēntiam non compa
rata ad oppoſitum. Et iſtomō relatio non ē
aliquid reale:ſed fictitium quoddā. Aliomō
ꝙ ſi compareſ ad eſſentiam ut ad fundamē
tum cum quo ſit idē realiter & ꝙ ſimul reti
neat habitudinē ad oppoſitum correlatiuū
& ſic ē reale quid & tunc iſtomodo cōcedo
argumētū ꝙ nō differt niſi in ordine ad op
poſitū & tūc hoc ē uerū qd ut ſic diſtinguiſ

ab eēna ſemp ſalua alia cōditiōe:ꝙ ſit eadē eētie Ad ſcdm qn̄ dr̄ ꝙ n̄ ſaluat̄ ſimplicitas diuina p illū modum diceret ꝙ ſi differret ab eēntia I compatiōe ad ip̄m ſic ꝙ illa differētia diceret multitudinē reꝝ ut poſuit ioachī tunc non ſaluaret̄ ſimplicitas:ſi autē dicit ſolum quādā multitudinē.q.ſ.rlō ex ſola ſua formali rōne dr̄et ab eēntia nō re quadam.tunc ſaluat̄ ſua ydēptitas:Per idē patet ad principale I oppoſitū queſtionis.

¶ SEQVITVR de quarto arti. cōtra iſtam uiam ſic conditionatā & circūſtitionatam dubitat̄.Primo ſic. pr̄nitas cōparata ad eſſentiam differt ex natura rei ab eſſentia p te rōne illius habitudinis realis retēte ad oppoſitum.ſed rlō ut ad oppoſitum eſt reducit̄ eſſentia differt a pr̄nitate realiter .Ad ſolutōnem ē intelligēdum ꝙ decretalis fundat̄ ſup dictum magiſtri ſententiaꝝ contra ioachim ut patet ſupra. Vltima aūt ſentētia magiſtri ut patet di.xxxiii.c.ultimo in fine ē illa ꝙ licet uerbum ſcdm qd uerbum non ſit hoc ꝙ ē pater:eſt ea tn̄ pprietas qua uerbū ē idem qd pater:illud eſt diuina eſſentia uerba eius ſunt.& ita patet ꝙ magiſter & decretalis reducūtur ad hanc regulam uulgarem ꝙ oīa I diuinis ſunt eadem res ut compant̄ ad eſſētiam & ſolum realr̄ differunt inter q̄ obuiat oppoſitio rlōnis.Per hoc ad argumētum.cōcedat̄ maior ꝙ pr̄nitas cōparata ad eſſentiā differt ex natura rei rōne habitudinis retēte ad oppoſitum.tn̄ qa in illa compatiōe que ē ad eſſentiam ut ad fundamētum non attēdit̄ relationis oppoſitio ideo non ſeqtur ꝙ eſſentia differt realiter a pr̄nitate ymo ē fallatia accidētis.quia in ma.arguit̄ de relatiōe retēta habitudie ſua ad oppoſitum: ſed ſub illa habitudine cōparat̄ ad eſſentiā & hoc ē qd dicit.maior paternitas compata ad eſſentiam: ſed in minori cū dicit̄ relatio ut ad oppoſitū eſt res hic retinet̄ habitudo & cōparatur ad ſuum extremū & ſic uariat̄ medium. Ad hoc arguit̄ eſſentia eſt res q̄ eſt cōicabilis relatio eſt res q̄ eſt incōicabilis.igitur hec res non eſt illa res. Rn̄ſio ꝙ hec minor relatō ē res q̄ eſt &c.eſt accepta ab iſta regula augu. p̄mo capitu. de doct.chriſtiana q dicit ꝙ res qbus fruendū eſt ſunt pater & filius &.ſ.ſ. Et ita nō ē concededum relatio eſt res que ē incōicabilis niſi accipiendo rem p relatiōe realiter ut cōparata ad oppoſitū & differēs ab eo. Tunc ad argumētum quādo dicitur in mi⁊ nori quod relatō ē res que eſt incōicabilis dico ꝙ hec eſt concedenda cum duabus exponentibus.una eſt ꝙ eſt res que eſt incōicabilis ut relatio comparatur ad oppoſitū. Alia ꝙ p hoc non includitur quin ſit eadē res cū eſſentia.qa tunc eſt cōparatio ad fundamentum & tunc non ſequitur concluſio ſimplex ſcilicet ꝙ eſt res differens ab eſſentia. ſed cōcluſio complexa iſta ſcilicet ꝙ cōparata ad oppoſitum differt ab oppoſito realiter & ē eadem res eēntie.Dices iſta que modo p te ponuntur ſunt dicta ſecundum cōem op.& tu uis ponere unam ſingularem.ergo nō tenes propoſitum.Dico ꝙ teneo concluſionē quā tenet quēlibet op.ſcilicet ꝙ relatio comparata ad eſſentiam non differt realiter ab eſſentia & ideo p ea que ponit cōmunis opinio.ſufficit ſoluere iſta argumēta que hec fuerunt contra me.Sed adhuc eſt unum argu. quod uidetur cogere omnē hominem ſic: quia quero cum dicis ꝙ adinuicem coparate differunt a natura rei.aut accipis relatōnē retenta hītudine ad oppoſitum:aut non. ſi non nichil diſputas utrū rlō differt .quia ſic non eſt relatio.ſi ſic arguo paternitas ut ē res relatiue retinens habitudinem ad oppoſitū differt realiter ab ea eo quod non eſt res relatiua hn̄s hītudinē ad oppoſitum:ſed non obſtante ꝙ eſſentia & paternitas adiuicem cōparate ſunt eadē res ydēptica.eſſentia tam̄ ut cōparata ad paternitatē nō ē res relatiua hn̄s hītudinē ad oppoſitum ut patet:yii.de tri.ſi eſſentia diceret̄ relatiue nō eſſet eſſentia.igit̄ non obſtāte ꝙ eēntia ſit eadem res ydemptica cū paternitate tali tn̄ I illa cōpatione realiter differt a pr̄nitate.pp ſolutōnē argumenti.dico ꝙ argumentū I oppoſitum diſtinctionis ex natura rei oporteret inuenire q̄ huiuſq̄ I terminis eſt poſitus ad ſaluandū quō adinuicem cōparata.Differunt ex natura rei.Dico ſignant̄ adinuicem pp arti.quintū.Vn̄ notandū eſt ꝙ quādo dicitur abſolute ꝙ aliqua differre ex natura rei uel denotat̄ diſtinctio reꝝ.ut ē inter ſubiectum & accidens.&c.uel ſaltem denotat̄ diſtinctio formalis oīno ſe tenens ex pte rei:ut ſcilicet res unomō comparat̄ ad ſeipſam.aliomō ſicut dicit ſcotus de attributis de relatiōe ꝙ q̄uis ſint idem eſſentie tn̄ cōparata eſſentie ut ſic ex natura rei differunt formaliter quādo uero dicit̄ ꝙ differunt ex natura rei formaliter ſecundum diffinitionē ſeu in ordine ad Itel

lectum ſolū denotať ꝙ nulla eſt oīno diſtin
ctio reꝝ nec diſtinctio ſe tenens ex pte rei:
ſed ſolū denotať diſtinctio formalis ex pte
rei ſub hoc ſenſu.ſ.ꝙ res ex natura ſua nata
eſt cōcipi ſub diuerſis cōceptibus formalibus
ſicut aliq̀ dicunt ꝙ quelibet res quantūcūqꝫ
ſimplex ex natura ſua nata eſt cōcipi ſub di
uerſis cōceptibus ut angelus ꝙ ſit āgelus: &
ſbā & ens &c. iſte modus uideť fuiſſe thom̄
qn̄ dixit.iiii.li.di.ii.ꝙ differunt diffinitione
non rōne que eſt in rōcinabilitate tātum:&
iſte modus in diuinis uideť poſſe rōnaliter
concedi qđ patet.qa poſito ꝙ relatio cōpa-
rata ad eſſentiā & ut ſimul retinet ſuā habi-
tudinem ad oppoſitū concedať fore eadem
eſſentie oībus modis ſe tenētibus ex pte rei
ut res eſt:ita ꝙ compando eſſentiā in ratiōe
eſſentie ad relationē & relationē in ratione
relatiōis ad eſſentiā q̄tum eſt ex pte rei in il
la compatione nō diſtinguntť ſed diſtincte
res neqꝫ ſicut diſticta formalr̄ tn̄ qn̄ eſſentia
comparať ad rlōnē in rōne eſſentie ex natu
ra rei nata ē concipi ut ad ſe & qn̄ relatio cō
parať ad eſſentiā in rōne rlōnis recipiendo
ſuā habitudinē ad oppoſitū ex natura rei na
ta ē concipi ut ad aliud & ita hētur ꝓpoſitū
ꝙ licet nulla ſit diſtinctio quo quomō ſe te-
nēs ex pte rei ut res ē tn̄ erit ibi diſtinctio ex
pte rei in ordine ad intellectū. Et pōt decla-
rari ad ꝓpoſitum p ea q̄ dicta ſunt di.ii.q.ii.
de attributis.ꝙ ſolū poſſent in eē intelligibi
li & repſentatiuo differre. Itē ſic declarať ꝙ
rlō compata ad oppoſitū differt ab oppoſi-
to & hoc ex natura rei ſcdm oēs.ſed realiter
ab oppoſito. Per hoc ꝙ ibi obuiat rlōnis op
poſitio ad oppoſitū terminū intelligibiliter
aūt ab eſſentia p p̄ciſam rōnē rlōnis q̄ ē ſua
additas ſepenť.igiť rōnes puta ꝙ pīnitas re
tenta ſua habitudine ad oppoſitū obiciat ſe
intellectui ſecundū compatiōem quā habet
ex natura rei ad oppoſitum ut ad terminum
& qđ obiciat ſe itellectui ſcdm compationē
qua hēt ex natura rei ad eſſentiam ut ad fun
damētum & tunc ſequiť ꝙ utrobiqꝫ retenta
ſua habitudine ad oppoſitū ꝙ ut comparať
ad oppoſitū poterit differre ab oppoſito rea
liter:& ut comparať ad eſſentiā ut ad funda
mentū differt ex natura rei in eē intelligibi-
li ab eſſentia:& hoc ē ꝓpoſitum. & iſte mo
dus eo uideť ꝓbabilis. Primo qa eo qđ non
ponit iſtas formalitates ex pte rei ut eſt res:
ſed ſolum ut intelligibilis ē & ſimpliciſſima
res nata ē multis modis intelligi & ex natu
ra rei & nō ſic ſaluať diuina ſimplicitas quā
intendit decretalis dicens q̄ res eſt oīno ſim
plex. Secundo ꝙ iſta opinio licet ponat rela
tionē comparatā ad eſſentiam ut ad funda-
mentū differre in eē itelligibili ſeu ſcdm rō
nem ab eſſentia non tn̄ intēdit ꝙ ut ſic p̄ci
ſe accepta cōſtituat & diſtinguat :ſed hoc fa
cit ut ſimul comparať ad oppoſitum ut pba
tur li.iii.di.ii.arti.iii.& qa ut ſic eſt res ſequiť
ꝙ tales rlōes multas cōſtituere ſuppoſita rea
lia realiter diſtincta:& ſaluať diſtinctio in p
ſonis realis quā intēdit decretalia dicēs ē pr̄
q generat.&c. Tertio.qa ſecundū iſtum mo
dum nō ſequiť dr̄unt ex natura rei.igiť diffe
runt realr̄ ꝓut ultimū argumentum factū co
git. Vn̄ ad ma.qn̄ dr̄ ꝙ pr̄ ut eſt res relatiua
differt realr̄ ab oī eo ꝙ non eſt res relatiua.
Dicendum:ꝙ realiter differt ſi illa differen-
tia ſequitur rem ut res ē:ſed modo ponitur
ꝙ illa differentia ſequiť rem ſolum in eſſe
conceptibili & in ordine ad intellectum &
conſequens faciet differentiam ſecūdum rō
nem quare.&c. Quarto qa ſcdm hūc modū
p̄t apparere ꝓbabilitas de illa ꝓpoſitōe qua
aſſumiť ad ſoluendū omnes alios nouos ſil
lōs ꝓbantes ꝙ differūt realiter.ꝓbo dictū ē
n.ſupra ad illos ꝙ qn̄ dr̄ rlō ē incōicabilis &
hmōi oportet addere ꝙ incōicabiliter.ſic tn̄
ꝙ ē eadē res eſſentie & ſic nō ſequiť abſolu
te ꝙ realiter differat a natura rei: ſed ꝙ ē ea
dē res eſſentie ſed p hunc modum hoc be-
ne ſaluať & aliomō nō.ergo ꝓbo . qa eo ꝙ
ponunť ſic differre a natura rei ꝙ illa diffe-
rētia ſic ſolū i eē itelligibili & in ordīe ad in
tellectū ſolū eo cōcordat ꝙ nō differūt reali
ter ſed pn̄t eē eadē res Si uero illa dr̄a eēt ex
natura rei ut res ē.uideť repugnātia itellec-
tus ꝙ differūt realiter & ꝙ ſint eadē res.igr̄.
¶ SEQVITVR de.v.arti.ubi ſine p̄iu
dicio ur̄ michi ꝙ non obſtātibus oībus iſtis
determinationibus conditionibus:ꝙ ſecu-
rius teneť ꝙ oībus modis q̄bus eēntia & re
latio adinuicē cōparāť ex parte rei ſunt idē
puta ꝙ relatio comparata ad eſſentiam q̄tū
cūqꝫ recipiat habitudinē ad oppoſitū eſt ea
dem ſibi ex pte rei & ſecundū eſſe formale
eius in abſtracto accepta & ſecundum eſſe
intelligibile qđ habet ex pte rei ſi tamen re
latio cū ſua habitudine & eſſentia. compa-
rentur ad tertium.ſic quodāmodo eſt diſtin
ctio a natura rei & hoc eſt cōtra modū iam

dictum concordat iſte modus modo quem
poſui di.v.q.ii.arti.iii.ubi tenui ꝙ ſi attribu-
ta comparentur ad eſſentiam uel adinuicē
ſunt idem formaliter:ſi tñ comparentur ad
intellectum & intelligendum poſſibile ē ea
diſtingui ex natura rei in eſſe repſentatiuo
ſeu obicibili.reſpectu intellectus cui obiciū
tur.ſic in ꝓpoſito relatio cōparata ad eſſen
tiam ex natura rei ē eadem ſibi formaliter ſi
tñ eſſentia & relatio accipiunt̄ ſecundū ratō
nes diffinitiuas eaꝝ & comparent̄ ad intel
lectum q natus ē eſſentiā eis imponere diffi
nitiones ex natura rei.Eſt alia diffinitio rela
tionis & eſſentie.qa diffinitō eſſentie eſt ad
ſe relatiōis ad aliud:hec ē opinio thom̄ quā
intendo ſeq & declarare di.xxxiii.q.i. tenet
enim in pede ꝙ eſſe relatiōis nō pōt eſſe ali
ud eſſe q̄ eſſe eſſentie nec ēt ipſa eſſentia po
teſt eſſe aliud q̄ paternitas.dicit tñ ꝙ differūt
rōne non q̄ eſt in ratōcinabilitate:tm̄:ſed ſe
cundu n quod rō ſignificat diffinitionē:ali-
quid corndet.in re.uide in reſponſione ter
tii argumenti &.ii.hoc bene ſtare uidet̄ cum
theologia.qa licet theologi negent ꝙ gene
ratio actio & ſpiratio adinuicem comparate
nullomodo differunt ex pte rei nec ab eſſē
tia ut ab eſſentia ut ad ipſam cōparat̄ tamē
non negant qn comparate ad oppoſitos ter
minos differant realiter.igit̄.a ſimili licet eſ
ſentia & relatō retēta ſua habitudine ad op
poſitum ut ad inuicē cōparate nullomodo
differant ex pte rei ut tñ eſſentia ſub ratōne
eſſentie obicit ſe intellectui ut cui ex natura
rei conuenit diffinitio abſoluta :& relatō ut
cui ex natura rei cōpetit diffinitio .Ad aliud
uidet̄ ꝙ in ordine ad itellectum cui ſe obici
unt ſaltē differunt ex natura rei in eſſe intel
ligibili ſeu obicibili ut enī hec rōnes ſint ob
iectiue & ut itellectus ē illud cui ſe repn̄tāt
ſeu obiciūt ut ſic ſe habent hec rōnes ex una
pte:& itellectus ex alia.ut oppoſita correlati
ua.ſe enim hn̄t ut repſentans & obitiens &
ut cui fit obiectatio & repſentatio.Cōfirma
tur ꝓpter hoc negant doctores ꝙ generatio
actio:& ſpiratio actio:ut adinuicem cōpara
te & ad eſſentiā nullomodo differunt ex na
tura rei.qa ut adinuicem cōparate & ad eēn
tiam nō hn̄t oppoſitionē ſed ſi diſtinguant̄
hoc erit ſicut quedā diſparata.qn̄ uero com-
parāt̄ ad oppoſitos terminos hn̄t oppoſitio
nem directā:ſed ut dicunt & ueꝝ ē & deter
minatum p decretalē ꝙ relatio diſtinctio ut
eſt oppoſitoꝝ terminoꝝ nō dirimit ſimpli
citatem.diſparata dirimit:qa ut uī nō ē yma
ginabile.Quia & ſi dicat̄ ꝙ due formales re
latiōes diſticte ex natura rei ſūt idē ydēptice
dū tñ ex natura rei hec formaľ rō ſit diſpara
ta ab illa & nō ē penitus illa ex natura rei q̄
ſeqnat̄ aggregatio aliquorum diſtinctorum
ex natura rei.quia eo mō duo contra dicunt
ſibi inuicē dicendo:hoc non eſt illud repu-
gnat eis unitas niſi aggregationis & p conſe
quens auferunt ſimplicitatem:igitur eodem
modo in propoſito eſt negandum ꝙ eſſen
tia & relatio ut ad inuicem comparant̄ diſ
ferant ex natura rei qa q̄tūcunq; relatio reci
piat hītudinē ad oppoſitū:ut tn cū illa hītu
dine compat̄ ad eſſentiam ſic nō opponun
tur ſed ſolum ſunt diſperata.ut āt cōparant̄
ad intellectum ea diffinientem cui ſe oppo
nunt aut obiciunt ſic poterūt differre ex na
tura rei in ſuis eſſe relatiuis intentionalibus.
quomodo iſta uia tenetur de poſſibili licet
forte non defacto uide.iiii.dubitatione īfra
quomodo ēt debet intelligi ꝙ generatio
actio:& ſpiratio actio:non differunt ab inuī
cem ut diſperata ꝙ hic eſt ad propoſitū: ſed
tñ ab inuicē ſunt diſtincte ratione oppōnis
incluſe.di.i.habetur arti.ii.in fine. ¶ HIC
ſunt tria dubia quomō ille ratiōes ſunt ī op
poſito ex natura rei in ordine ad intellectū
& tñ ꝙ non erant relatōnes reales.quia hoc
nullus ponit. ¶ RESPONDEO.qa non
fundantur in natura rei ut res ē.ſed ut res ha
bet eſſe intelligibile ſeu ītentionale de hoc
ſatis.di.ii.q.ii.arti:iii. ¶ SECVNDO du
bitatur quia iſtis diſtinctis rationibus reſpe
ctiuis non correſpondent termini oppoſiti:
ſed unus.ſ.intellectus.Rn̄deo ꝙ hoc nō eſt
neceſſariū qa ſcdm ponentes ueꝝ & bonū
diſtingui ratione ratiocinante ponunt ea
diſtingui in ordine ad intellectum. ābo enī
ſunt nata cognoſci & idē eſſet ſi in eſſe ītentionali
diſtinguerentur a natura rei.

¶ TERTIO dubitat̄ quomodo poteſt
ymaginari dr̄ia ex natura rei ineſſe intelligi
bili & ꝙ illa eſſe formalia p que differunt n̄
ſupaddunt aliquod eſſe ipſi eſſentie:ſicut ex
alia pte tu imponis ſcoto.ꝙ ſi eſſent diſticte
formalitates ex natura rei illa eſſe formalia
q ſecūt̄ rē ut res ē ſupadderēt q̄dā eē forālia
diſtincta ipſi eſſentie.Reſpōdeo ꝙ eſſe for-
malia que ſequūt̄ rem ut res eſt eo ipſo quo
dicunt̄ ſequi rem ut res eſt dicunt eſſe ſubie

ctiuum in re.qa eſſe quod attribuit rei ut res eſt abſolute uocat eſſe ſubiectiuũ & ideo quãtũcunq̃ formalitates tráſirent in eſſentiam p ydemptitatẽ ut cum nõ tráſirent p formalitatem ſi diſtinguerent in ea ex natura rei ut res eſt:appet nõ ymaginabile cuilibet qui addant eſſe reale: eſſe aũt formalia q̃ nõ ſequunt rem ut res ẽ nec denominant rem in ſe compando rem uno mõ ad ſe ipſam. Alio modo ut ſupra declaratũ eſt ſed ſolũ in ordine ad intellectũ illa dicunt diſtinctũ eſſe intelligibile & eo ipo dicunt ſolũ eſſe obiectiuum & reſpectiuũ & ſic p cõſequẽs nichil addunt in re ipſa ſed ſolũ habitudinẽ rõnis in ordine ad itellectum:& ſic nichil cõcluditur iconueniens. Et pt pôi exemplũ cogens omnem hoiem.certũ ẽ.n.ꝙ ex natura rei quod qñ deus cognoſcẽdo cognoſcit oĩa alia que eſt diſtinctio aliquo mõ ex natura rei in cognitiõe diuina. Aliter enim ex natura rei nõ cognoſcerent creature diſtincte ſed ſolũ hoc eſſet neꝫ ſecundũ noſtrũ modum ymaginãdi quod falſum eſt. Tũc ad ppoſitum dico: ꝙ ſi illud eẽ diſtinctũ ex natura rei hñt creature in eſſe cognito in itelligentia diuina cõparant ad ipſum deũ ꝙ tũc non dicunt aliquas formales rõnes diſtinctas ex natura rei ponẽtes aliquod eẽ ſubiectiuũ diſtĩctũ citra deũ ymo ſolum diſtinctũ eẽ obiectiuum dicunt in quo eẽ importãt eſſe diſtictos reſpectus ad eſſentias creaturaꝝ extra factas uel factibiles ſic in ppoſito diſtĩctio ex natura rei qua diſtinguit ab eẽ natura in eſſe itelligibili nõ ponit aliquã diſtinctionẽ in deo ſubiectiue:ſed ſolũ obiectiue in ordine ad intellectũ:& ſolũ diſtingunt ſecũdũ rationẽ ut diffuſe declaratũ ẽ.d.ii.q.i.ar.iii. ¶ QVARTO dubitat qa hic ſupponit ꝙ aliqua ẽ ratio obiectiua eẽntie & relatiõis in ordĩe ad itellectũ diuinum hoc ẽ falſum ſcdm ſctos & phõs.ymo cognoſcẽdo eſſentiã ſuã tanq̃ obiectũ adequatũ cognoſcit relatiões & oĩa alia .diceret aliqs:cognoſcẽdo eſſentiam cognoſcit rlões pſonales:tñ qa nõ pt frui eẽntia nõ fruẽdo oĩbus pſonis illis ideo p hoc nõ ẽ pbatum qn diſtĩcte eſſentia & relatio ibi obiciunt:uel aľr rñdent.ꝙ illa diſtinctio i eſſe obicibili nõ ponit i ordine ad itellectũ dei ex natura rei & de facto ſed de poſſibili ut habet i ſimili de attributis.d.ii.q.ii.ar.iii. &.iiii.ꝙ dr de poſſibili non itelligas .de poſſibili qđ ẽ ordinatum ad actum. qa i ppetuis tale poſſibile nõ differt ſed de poſſibili ꝙ ſi poneret nõ dicit repugnantiã ad diuinam ſimplicitatem ſed talis regula eſt hmõi igit &c. Aľr põt dici ꝙ nunq̃ dixi i illa q̃one ꝙ diſtinguerent i eẽ rñpſentatiuo uel obicibili i reſpectu ad intellectum diuinum ſed ad intellectum q natus eſſet de eis facere diſtinctos conceptus ut dicit thom̃.q.ii.arti.iiii.d intellectu creato ꝙ quia non comprehẽdit diuinam eſſentiam ideo oportet deo diuerſa nomina ponere & diuerſos cõceptus formare q̃re di.ii.q.ii.ar.iii.a qualiter põit hoc ex natura rei q̃cunq̃ iſtaꝝ dicatur tenet ppoſitum & hoc ſufficit. ¶ QVINTO dubitat ꝙ falſum ſupponit intelligibile ſeu obiectum dici ad itelligentem ſeu ad itellectum cui obicit.cõtrarium uult phũs.v.metha.tex.cõmenti.xx. Reſpõdeo primo ꝙ ſcibile nõ dicit ad ſcientem hoc accipiendo ſcibile quãtum ad p ſe rationẽ mẽſure .qa hoc ptinet ad genus q̃titatis tñ dicit relatiue quãtum ad reſpectũ cõcomitantem hec dicunt. d.ii.art.iiii.& in di.xxix.uel hoc dato ꝙ nullomodo ſcibile diceret ad ſcientem in ratione mẽſure:tñ ut habet rõnem obiecti in rõne repſentantis ſic dr relatiue ad illud cui ſe repreſentat p illam regulam libro pdicamẽtorum ꝙ illa relatiue dicunt que mutuo ſe reſpiciunt omnibus aliis accidẽtibus circonſcriptis. Nunc ſpecialiter pbo ꝙ non diſtinguntur ex natura rei ut ad inuicem comparantur quantumcunq̃ relatio in illa compatiõe diſperata ad eſſentiam recipiat habitudinem ad oppoſitum. ¶ HOC uidet michi primo pp decretalẽ q ex intentione determinat illam q̃ſtionẽ q̃ ſic ſaluat unitatẽ ꝙ pr & filius &.ſ.ſ.ſunt oĩno ſolũ ſaluata diſtinctione ꝙ pſone ad inuicem diſtingũtur hec ſunt uerba decretalis.ſed ſi relatio cõpata ad eſſentiã ex natura rei quocunq̃ mõ diſtingueretur uel econuerſo eſſet alia diſtinctio q̃ pſonalis igitur &c. Et poteſt declarari decreta.contra ponentes formalitates ſic. premitto ꝙ licet entitas realis eẽntie ſit entitas realis paternitatis tñ entitas formalis ꝛ eſſentie non ẽ entitas formalis paternitatis ymo ſunt due entitates formales ſaltem nõ oppoſite:ſed diſperate quia da oppoſitum. i.quod ſint eadem & una entitas formalis: opinio illa non poſſet ſaluari affirmatiue dicendo:ꝙ formaliter diſtinguntur nec negatiue ꝙ non ſunt eadem formaliter.

¶ TVNC arguo:pluralitas entitatū īter
ſe diſperatarum q̄ conueniunt uni ſic ꝙ ſp
entitates ſuas retinent actu diſtinctas ab īui
cem & ab entitate tertii cui cōueniunt:ipſa
eomodo quo retinent actu ſuas diſtinctas
entitates ut ſic ſolum habent unitatē aggre
gationis:ſed entitas formalis relatiōis & en
titas formalis eſſentie cōueniūt patri & non
uniunť in patre formaliter nec inter ſe for-
maliter ſcdm illos ē ſcdm ꝙ diſtinguunť for
maliter erit ibi aggregatio pluriū entitatum
ex natura rei & ita non idē oīno qd eſt con
tra decre.Maior patet.qa in hoc diſtinguiť
unitas aggregationis cōtra unitatē ſimplici
ter:ꝙ ea q̄ faciunt ſimpliciter unū non reti-
nent ſuas entitates actu diſtinctas ſecundo
de aīa.tex.cō.yii.&.viii.metha in fine.textu
cō.xy.Et confirmať ratio.ideo enim docto
res ſaluant decretalem optime in hoc ꝙ plu
ralitas pſonarū realiter diſtinctarū non facit
aggregationē.qa pluralitas earū eſt preciſe
diſtinctio ab inuicē ut dicit decre.non unio
in inuicem ſed in ꝓpoſito quādo relatio &
eſſentia comparantur ad inuicem in pr̄e &
ponitur ꝙ hec entitas formalis ex natura
non eſt alia entitas formalis ex natura rei ħ
eſt pluralitas ubi extrema cōparantur ſcdm
unionē.uniuntur enim inuicem in patre re
latio & eſſentia igitur hic non uitabitur ag
gregatio.Secundo mouet me quia conceſſa
tali diſtinctione formali ex natura rei p hoc
non habetur ꝙ pſone in diuinis ſunt reales
pp hoc tm̄ ponuntur.ponunt enim aliis ꝙ
ſi ſola ratione relatio ab eſſentia differt qd
ſuppoſitum conſtitutū erit ſuppoſitū rōnis:
ꝓbō aſſumpti ſi enim p diſtinctionē rlōnis
ab eſſentia ex natura rei uolunt arguere ſup
poſitū reale:igitur tale ſuppoſitū reale argu
erit qualis eſt diſtinctio:ſed p eos illa nō eſt
diſtinctio realis ſed formalis ſolū.ergo ſup-
poſita diuina non erunt realia ſed formalia
ſolū.qd eſt error.quia ſecundū aug.res qbus
fruendū eſt ſunt pater & filius &.ſ.ſ. Tertio
me mouet ꝙ ad argumentū eorū ſequiť ꝙ
nō ſolum relatio diſtingueretur ab eſſentia
ex natura rei formaliť ſed ex natura rei reali
ter.arguunt enim ſic eſſentia ex natura rei
cōicabilis relatio ex natura rei nō ē cōicabi
lis.ergo relatio ex natura rei non eſt eēntia
ex natura rei Arguo eodēmodo eēntia rea
liter eſt cōicabilis relatio realiter nō eſt cōica
bilis.quia deſtrueretur prima.cuius eſt.igitur
realiter nō eſt eſſentia quod eſt contra decre
talem.Quarto:quia argumentum eorum
quod dicunt teneri per primum principium
de cōicabili & incōicabili p cōmunē conce
ptionem facile ſoluitur.ubi premitto nunq̄
concedi propoſitionem ꝙ paternitas nō eſt
cōicabilis accipiendo paternitatē ut penitus
eſt eadem res cum eſſentia ſed comparādo
paternitatem ad terminum oppoſitum : &
tunc uult decretalis duo ſimul dicere de pa
ternitate.ſ.ꝙ paternitas eſt incōmunicabilis
termino oppoſito ſic tm̄:ꝙ eſt eadem res cū
eſſentia.Et ſunt uerba : eſt pater qui gene-
rat filius q generatur &c.Tunc ut diſtinctio
nes ſint in perſonis & unitas in natura : per
hoc argumentū dico ꝙ debet ſic formari ar
gumentum.eſſentia eſt realiter cōicabilis pī
nitas eſt realiter incōicabilis termino oppo
ſito ſic tm̄ ꝙ eſt eadem res eſſentie.& ſequiť
cōcluſio qd paternitas differt realiter a filia
tione ſic tm̄ qd eſt eadē res eſſentie.Et p illđ
ſoluitur ſi formatur in ſillogiſmū expoſito
riū ut formant alii hec eſſentia eſt cōicabilis
realiter:hec paternitas non eſt cōicabilis rea
liter.ergo hec paternitas non eſt hec eſſen-
tia realiter.ſoluitur p additiones poſitas in
precedenti ſillogiſmo.Quinto qa alii duo
ſillogiſmi quos faciunt alii:diſcurſiuus.ſ. &
expoſitorius facilime ſoluuntur p decretalē
arguunt enim quecunq; uni et eidē &c.ſed
paternitas & filiatio ſunt eadē eſſentie reali
ter igitur interſe ſunt eadem realiter:ſoluiť
ſic quecunq; uni & eidem ſunt eadem inter
ſe ſunt eadem eodēmodo quo ſunt idem
tertio ſed p decretalem minor eſt uera qd
paternitas & filiatio ſunt una res que eſt eſ
ſentia diuina & ſequitur concluſio quod pa
ternitas & filiatio ſunt eadem inter ſe ydē
ꝑtate eſſentie.Et eodēmō eſt dicendū ad
ſillogiſmū iſtorū expoſitoriū hec eēntia eſt
hec pīnitas realiter:hec eēntia eſt hec pīni-
tas realiter hec eſſentia ē hec filiatio realiter
igiť hec filiatio ē hec pīnitas realiter.uerū ē
realitate eſſentie. ¶ SEXTO qa iſti non
poſſunt ſoluere ſillogiſſimū contra eos niſi
cōcedēdo cōionem piculoſam & ſibi cōtra
dictoria.opportet.n.ſaluare decretalē I hoc
ꝙ ſunt una res & tunc ſic ſoluere.eſſentia ē
realiter cōicabilis pīnitas non eſt realiter cōi
cabilis:licet ſit eadem res eſſentie & ſequiť
concluſio:ꝙ paternitas realiter eſt eſſentia li
cet ſit eadem res eſſentie que contradicunt

Etiã & prima ps eſt ualde piculoſa.ſ. q̧ difſerunt realiter. ¶ SEQVITVR de ſexto arti.ubi p hanc uiã pnt ſolui auctoritates adducte ĩ ſcdo articulo & oĩa argumẽta formata de decretali ĩ.iii.articulo ubi ĩtelligendum ẽ eẽntiã retenta hĩtudine ad oppoſitũ cõpari ad rlõnẽ.põt intelligi dupliciter.uno modo q̧ rlõ cũ illa hĩtudine ꝑciſe cõparet̃ ad eſſentiã.& iſto modo oĩbus modis ſe tenẽtibus ex pte rei ſcidit ĩ ydẽptitatẽ eẽntie ne ſit aggregatio quarũcũq; entitatũ ex natura rei ut uiſum ẽ.Aliomõ ut tã eſſentia q̃ rlõ cõparant̃ ad oppoſitũ ut puta eſſentia ĩ pr̃e & pĩnitas cõparant̃ ad filiationẽ:& iſto mõ loquunt̃ auctoritates aug.q̧ eſſentia & rlõ differunt ex natura rei nõ qd ad ĩuicem ſed a termino oppoſito:& hoc ẽ uerꝫ ſaltẽ rõne alterius.rlõ enim differt ab oppoſito. licet non eſſentia & qd ĩ ordine ad oppoſitum & nõ ad ĩuicẽ ꝑciſe debet cõcedi iſta diſtinctio:patet p auctoritates aug.qñ enĩ dicit nõ eo uerbũ quo eſſentia pbat qa uerbũ relatiue dr̃ eſſentia ad ſe igit̃ patet q̧ dicit illa diſtingui.qa uerbũ dr̃ ad dicentẽ:eſſentia nõ & ita diſtinguunt̃ nõ ab ĩuicem ꝑciſe ſed ab oppoſito & hic ſoluunt̃ ſue auctoritates Itẽ patet de decretali ponẽs enĩ q̧ eſſentia & tres perſone ſunt idem & diſtincte addit ut diſtinctiones.ſint ĩ pſonis unitas ĩ natura hoc patet qa ponens unitatẽ & diſtinctionẽ nõ loquit̃ de diſtinctione eoꝝ ad inuicẽ ꝑciſe ſed de diſtinctione oppõnis q̃ eſt ĩ pſonis diſtinctis & ſic pceſſerunt oẽs ille deductiones tam de aug.q̃ de decretali. Dicẽs ſi eſſentia & rlõ differunt ĩ plurali a quocũq; ſiue ab inuicẽ ſiue ab oppoſito:ergo oportet q̧ mõ quo differunt ĩ plurali reſpectu alicuius q̧ differant ab illo.aliter enĩ nõ erit uenus ſermo:q̧ differũt ĩ plurali & ita ſequit̃ q̧ ſicut pĩnitas ab oppoſito ex natura rei ſic & eius differat eẽntia.Rñdeo dico q̧ pĩnitas & patris eſſentiã differre a filiatione põt intelligi dupliciter uno mõ qa hñt in ſe pluralitatẽ neutralitatis hoc eſt hñt talẽ pluralitatẽ q̧ ſi compent̃ ad tertium:neutrum eoꝝ ex natura rei põt eſſe i ’ẽ.iii. ſcilicet filiatiõi Aliomodo q̧ hñt in ſe pluralitatem alteritatis tm̃.hoc eſt q̧ hñt pluralitatem talem q̧ ſi ambo comparent̃ in.iii.in altero eoꝝ inuenit̃ alia rõ ex natura rei quare unũ non ẽ idẽ.iii.& qa aliqd reſpectu tertii negatur de uno quod nõ negat̃ de altero.Ideo pp affirmationẽ uel negationẽ quã hñt ĩ mõ loquẽdi ſurgit in eis q̃dam pluralitas.ille ſcds modus ẽ in pposito & de pRio perit obiectio q̃ &c.Et p idẽ ponũt argumenta in primo articulo in fine ſecũdi.ymaginant̃.n.ad hoc q̧ relatio cõſtituat pſonã in eſſe reali ut cõparatur ad eſſentiã ut ad fundamentũ q̧ ſic opporteat aliã rẽ uel modũ realẽ apponere qd nõ ẽ uerꝫ.ſufficit .enĩ q̧ ſecũdũ qd relatio & eſſentia cõparant̃ ad oppoſitũ ſic dicat rlõ realẽ dñã ad oppoſitũ & nõ ad inuicẽ . non enim debet diſtinguere eſſentiam.ſed pſonas p decretalẽ p idẽ pñt ſolui oĩa eadẽ argumenta de ente in aliis locis facta . ymaginant̃ enim q̧ paſſiones entis differant formaliter cõparate ad ens:& tñ qd ſunt ſimplex eſſentia cũ ente qd nõ ẽ uerꝫ: ſecundũ iã dicta ſi enim differãt ex natura rei ut ad ens cõparata oportet q̧ ponãt aggregationẽ cũ ente quãtuncũq; modicã: licet ſint eadẽ res ſimplex ſubſtractiue cũ ente.põt dici unomõ q̧ in creaturis nõ ui ĩpoſſibile q̧ ſit talis aggregatio formaliter cum re:nec ariſt. iiii.metha.tex.cõ.xxiii.negauit aggregationẽ talẽ ĩ ente & ſuaꝝ paſſionũ ſed ſolũ aggregationẽ diuerſaꝝ reꝝ uel q̃ uellet ſaluare q̧ nullo modo ex pte rei eſſet aggregatio poſſet tenere ſcdm prius dicta q̧ nõ differant aliquo mõ cõpate ad ens: ſed ſolum in eſſe obicibili ĩ ordine ad ĩtellectũ . Ad hĩ di.ii.q.ii.ar.tertio.

VTrũ efficaci rõne poſſet pbari deũ habere ſcientiã de aliis a ſe.Q d nõ qa phĩ inueniſſent ei qa fuerunt ſoliciti ĩ hoc:ſed ipſi ponũt cõtrariũ igit̃ & cetera. ¶ CONTRA.oñdi poteſt q̧ eſt in finem ſcientie:quod nõ eſſet niſi oĩum hẽret ſcientiam . ¶ HIC ponam errorem qui ĩponit̃ eis. ¶ Scd̃o oñdã q̧ ille error male ĩponitur eis eo q̧ ſi ſic erraſſent:erraſſent cõtra principia phĩe pprie.Tertio oſtẽdam q̧ etiam pterua.RESPONSIO quam dant p cõmẽtatore q̧ iſtũ errorẽ ſibi ĩponũt ad argumẽta iſtius ſcdi articuli.peccant cõtra phĩam . ¶ Quarto deſcẽdã ad theologiã ingrendo an modus quẽ ponunt qdam de cognitione creaturarũ ſit demõſtratiuus.

¶ SEQVITVR de primo arti.ulo ubi dico q̧ iſtam queſtionẽ mouent.phi.& cõmẽtator.xxii.met.uerſus finẽ tex.cõ.li.& arguũt q̧ nõ:ſic .Si ĩtelligit aliud tũc ſubſtãtie

eius nō erit actio eius.ꝓbant cōtrarium qa ſi
intelligit aliud ſbā eius erit in potētia & ꝑfi
ciet̃ neceſſario p hanc actionē ſicut intelle-
ctus in nobis ꝑficit̃ cū intelligit hoc eſt īpoſ
ſibile igit̃ &c. Impoſſibilitatē cōſequentis ꝓ
bant.qa ſi ꝑficiat̃ p actionē differentē ab eo
tunc ſeqt̃ ꝙ nō erit nobiliſſimū oīum entiū
qa illud p quod ꝑficit̃ ē nobilius ipſo. qa ꝑ
fectio ē nobilius ꝑfectibili. Itē illud ē primū
quod p̄t eſſe ſine alio.iiii.phi.tex.cō.ſeptimi
igit̃ ex oppoſito ſi primū principiū nō p̄t eē
ſapiens niſi itelligat ad extra ſe ipm̄ nō erit
primū. Confirmat̃ hoc.n.nō eſt primum qđ
eſt p eſſe alterius. Itē illud quod itelligit qđ
cunq; intelligibile intellectus eius obſequit̃
illud quod itelligit qa ſemp eſt ſub eo in or
dine ſed manifeſtū ē ꝙ intellectus diuinus ē
ualde ꝑfectus & nobilis:igit̃ nō p̄t aliqd ex
tra ſe intelligere. Item oē quod itelligit ali-
ud trāſmutat̃ :& oē quod trāſmutatur poſſi
bile eſt quod trāſmutetur in uilius ſe. Item ī
tellectus talis eſſet exiens de potentia ī actū
& oē tale mouetur a motore iō deus moue
tur & patitur ab alio. Itē aut intelligit ſucceſ
ſiue aut ſubito ſi primo mō tūc neceſſe ē ut
ſucceſſio intellectoꝝ faciat ei laſſionē quan
do uult numerare ea ſimul ſed ſubito tūc et
ſi laſſitudo nō cōuenit cōtingit tn̄ ꝙ ſit mul
titudo intellectoꝝ. Itē ſi deus itelligit alia a
ſe ſeqtur ut nobilitas ſua ſit itelligēdo uilia
qa principiū nobiliſſimū nō acqrit nobilita
tem niſi p actionē ſuā ſicut ēt noſter intelle
ctus nō acqrit nobilitatem . ſi ergo deus itel
ligit uilia cōuenit ut nobilitas ſua ſit in itelli
gēdo uilia.Si dicatur cōtra eos ꝙ ē impfectō
nis:nō cognoſcere. Rn̄det cōmētator ꝙ nō
eſt impfectionis: qa nō uidere q̄dam eſt me
lius q̄ uidere.ſ.uilia.Si iteꝝ dicatur cōtra ui-
dere eſt melius ſimplr̃ q̄ nō uidere igitur me
lius ē cuilibet uidere qđlibet q̄ nō uidere iō
deo eſt melius. Rn̄det ꝙ licet uidere ſit no-
bilius q̄ nō uidere nō tn̄ neceſſe eſt quod ſit
ſimpliciter melius.ſed p̄ciſe quo ad uiſibilia
nobilia.Si iteꝝ dicatur quod incōueniēs uī
ꝙ ipſe ignoret ea q̄ ſunt hic. ¶ Rn̄det cō-
mentator ꝙ ignorare uilia ē melius q̄ ſcire.
Sed aliter rn̄det cōmentator in fine ꝙ neq;
ſcit ea:neq; ignorat neq; ſcientia hoꝝ neq;
ignorātia īnata eſt ſibi ī eſſe.poſſet poni exē
plum ſicut ſi dicerem licet currere ſit melius
q̄ claudicare non tamē ſequitur ꝙ deus currit
qa neutrum iſtoꝝ natum eſt ſibi ī eſſe.quia
ambo ſunt uilia. Item contra hoc arguit the
miſtius ibi deus itelligit ſe pncipiū oīum igr̃
cognoſcit omnia reſpectu quorum eſt prin
pium Ad illud cōmētator reſpōdet p dicta
ꝙ nō cognoſcit ſe eē principium omnium.
qa ſicut nō cognoſcit uilia ita nec cognoſcit
ſe in reſpectu ad uilia. ¶ SEQVITVR
de ſecundo articulo ubi ex ꝓpoſitionibus cō
ceſſis ab eis ꝓbatur cōtrariū & p conſequens
eis īponitur falſum.& tigit rōnes tho .libro
primo cōtra gen.ca.l.nec dico has demōſtra
re:ſed ꝓbare ꝙ cōmentator tenet cōtrariū.
Primo ſic . ex generali ratione cauſe : deus
eſt cauſa oīum ſecundū phūm & cōmentato
rem tunc ſic.ꝑfecte cognita cā ꝑfecta cogno
ſcuntur omnes eius effectus quantum ad to
tum quod in eis eſt .quia effectus dependet
a cauſa ſua ꝑfecta ſecundum totum eſſe ſu-
um ſed deus perfecte cognoſcit ſe ut etiam
uult cōmētator ergo cognoſcit oēs cās quo
ad totū ſuū eſſe.ſ.cōe & ꝓpriū & ita diſtin
cte. Itē ex ſpāli rōne cāe.oē cauſans p intelle
ctū habet cognitionē rei agibilis uel factibi
lis quantū ad eius ꝓpria qa cognitio cogno
ſcētis determinat formā ꝓpriā cogniti : ſed
deus ē cā creaturaꝝ: p itellectū cū ſuū eſſe ſit
ſuū itelligere ut ēt uult cōmētator hic. ergo
&c.qđ moueat p intellectū: cōmētator di-
cit.xii.cōmēto.xxxvii. Itē ex cōditione cāto
rū ſic.diſtinctio reꝝ nō ē a caſu qa uidemus
ordinē certū ēt ſcđm cōmētatorē & .phi.qa
xii.ī fine uult ꝙ oīa ſint ordinata. tex.cō.lii.
p ſe reſpectu p̄mi principii .ergo diſtinctio.
eſt ab aliqua cā p̄cedēte talē diſtinctionē ñ
a natura qa natura ſp determinat̃ ad unū ñ
ad multa igit̃ ab intellectu ſed itellectus ñ
tendit illā diſtinctionē niſi cognoſcēdo illā
diſtinctionē & diſtīcte. Sed certū ē ꝙ nullus
creatus itellectus pōt p̄uidere oīa creabilia di
ſtīcta.qa itellectus iſte creatus ē una de mul
titudine creaturarū & ita nō potuit p̄intēde
re ſe anq̄ eſſet.ergo itellectus diuinus p̄inten
dit oēm diſtīctionē ita & p̄cognoſcit. Item
ex cōditiōe obiecti.ſ.ex pte entis arguit̃ ſic
deus cognoſcēdo eē ſuū hēt cognitionē en
tis.& h̄ ēt uult cōmētator hic:ſed qcqđ deus
cognoſcit ꝑfecte cognoſcit igr̃ ꝑfecte cogno
ſcit ēs:ſed ñ cognoſceret ens niſi cognoſceret
quātum ad oēs determīatos gradus ētis : &
quātū ad oēs ꝓpꝛietates entis:& quātū ad ac
cidentia eius q̄ ſunt unū & multū:idē & di
uerſum.igit̃ diſtīcte cognoſcit oīa Item ex

pte cognoſcētis ſic q̄cūq̧ cognoſcit ſe pfecte cognoſcit oīa q̄ i ipſo cōtinent̄ & cognoſcit ſe mō quo ipm aliis ē cōmunicabile:ſed oēs creature i deo continent̄ .oēs.n. forme q̄ recipiunt̄ in materia ſunt i primo motore ſcdm cōmētatorē. xii.met.cō.xviii.& cōicāt ſe illis ſcdm diſtinctas rōnes creatas.ergo pfecte cognoſcēdo ſe cognoſcit oēs creaturas quantū ad oēs rōnes ppꝛias eaꝝ diſtinctas.iſte rōnes ſunt rōnes.phi.& cōmētatoris ut appebit.d.xxxix.ar.i.ubi declarat̄ poſitio eorum. ¶ SEQVITVR de.iii.arti. ubi ad argumēta dicerēt ſequaces cōmentatoris q̄ illum errorē ſibi īponunt q̧ rōnes nichil ualent quātū ad demōſtrandū ppoſitū: qa primū quartū & qntū unico uerbo ſoluūtur:qa qn̄ dr̄ i primo q̧ cognita cā pfecte cognoſcunt̄ oēs eius effectus &c. Et qn̄ dr̄ in quarto q̧ qn̄ deus pfecte ñ cognoſceret ens niſi oīa cognoſceret in ente & qn̄ dr̄ i quinto:q̧ q cognoſcit ſe pfecte oīa cognoſcit q̄ cōtinent̄ in eo.dicendū q̧ ē ueꝝ niſi cognitio eſſet talis q̄ repugnaret pfectiōi intelligenti ſed dicerēt q̧ ſic ē hic.qa p hoc uileſceret itellectus perfecti.quare &c. Ad ſecundum qn̄ dicerēt philoſophi q̧ deus agit de neceſſitate nature non a ppoſito . quando dicit̄ q̧ deus agit per intellectum dicerent uerū eſſe p intellectionem ſui non intelligēdo creaturas. Ad tercium dicerent philoſophi q̧ deus preintendit diſtinctionem creaturarū p intentionē nature nō itellectus & qn̄ dr̄ natura determinat̄ ad unū.dicerēt q̧ uerū eſt de agēte naturali nō equoco. ut patet de ſole qui agit mō nature non tn̄ determinat̄ ad unū:ſed ad oīa pduceda.deus āt eſt agens equocū quare &c. Aliter qn̄ dr̄ natura determinat̄ ad unū.ueꝝ eſt de natura cauſe pcialis non uniuerſalis. ¶ CONTRA hāc rn̄ſionē arguit̄ quia magis repugnat deo facere uilia q̄ cognoſcere: ſed deo nō repugnat q̧ ſit cā oīum creaturaꝝ que a cōmētatore uocant̄ uilia.ergo &c.pbo minorē qa tā.phi.q̄ cōmētator cōcedunt deū eſſe cām oīum.vii.tex.cō.iii.iiii.v.vi.phicoꝝ &.viii.tex.cōm.xlv.&.liiii.&.lxxviii.ut uult q̧ ſit una cā prima oīum Ad cōfirmationē huius argumenti facio unā rōnē ad ipſum ſic.quia phūs diceret q̧ deus nō eſt cā oīum effectiua ut pbat̄ li.ii.d.i.q.i.ēt cōcluſio metha.ſue ſcdū auic.deus producit nobiliſſimā intelligētiā & illa aliam & ſic deinceps.

Sed iſta Rn̄ſio dat ppoſitū:qa ibi q dicunt q̧ nō pōt demōſtrari q̧ deus: eſt cauſa effectiua oīum:dicūt tn̄ q̧ demōſtratiue pōt pbari deū eſſe cām finalem oīum tunc ſic magis repugnat deo q̧ ipe ſit finis oīum uiliū q̧ oīa uilia ordinant̄ in ipſum uocādo creaturas uilia:ut uocat cōmētator q̄ cognoſcat uilia ut p ſe qa res ſpecificant̄ magis a fine q̄ ab agēte uel cōtingēte ſed ſcdm q̧ aſſumit̄ mō demōſtrari pōt q̧ deus eſt cā finalis oīum uiliū.ergo pōt determiari deū cognoſcere uilia. Itē cōprehendēs finē cognoſcit oīa ordinata uel ordinabilia i finē.qa aliter nō cōprehēderet̄ finis.ſi enī nō cōphēderetur i ſe abſolute & ut terminus ordinatoꝝ alioꝝ i ipſum nō eēt cōphēſio.Sed deus ē finis oīum.xii.metha.tex.cō.lii. ēt ſcdm cōmētatorē cognoſcit ſe & cōprehēſiue:& q̄libet creatura ſcdm quēlibet modū eēndi ſui ē ordinata & ordinabilis i deū ut pbat̄.xii. metha.qa aliter entia eſſent ſcdm aliqd eē ſui male diſpoſita ergo deus cōprehendendo ſe finē oīum cognoſcit oēs creaturas ſecūdū quēlibet modum eēndi & p cōſequēs in uniuerſali & pticulari.Itē idē argumētum pōt fieri de deo ut ē cā formalis exēplaris oīum ſic cōprehēdens exēplar cognoſcit oīa exēplata ſcdm omne eē exemplatum ſuū : qa aliter nō cōphenderet̄ exēplar.ſi.n.ñ cognoſceret̄ ut ē terminus exēplatoꝝ nō comprehenderet̄.qa cōprehenſio eſt qn̄ nichil latet cognoſcentē:ſed deus eſt exemplar oīum ergo cognoſcendo ſe &c. ſed eſſe ſcdm qdlibet eē ſuū exēplata ſunt i deo qa aliter ñ eēt cā formalis totius eē creature ergo &c. pbo mi.qa cū phi cōcedunt deū eē cām formalē reſpectu totius creature nulla appet rō quare nō ſic cā formalis exēplaris.qa cā formalis exēplaris dr̄ maxīe i rebus itelligibilibus:ſed deus ppꝛiiſſime ē ſuū itelligibile igr̄ &c.Cōfirmat̄ rō pricipalis qa ex hoc pōt pbari q̧ deus nō uileſcit i cāndo creaturas:qa cāt unū qdq̧ ſcdm q̧ cōuēit illi cāri & ſcdm qd cōuenit ad decorē uniuerſi ſed ſi aliter cāret q̄ ſic tūc uileſceret ergo eodē mō ſi deus itelligit unū qdq̧ creatū ſcdm tale eē qd cōuenit ſibi nō uileſcit eius intellectus ſed creature cōuenit tale eſſe quod ſit obiectū ſecundarium quo ad eſſe ſuum tam particulare q̄ uniuerſale igitur ſi deus cognoſcit creaturam tanq̄ obiectum ſecundarium:& in cōmuni & in ſpāli non uileſcet eius itellectus

ueꝝ eſt tñ q̄ ſi ītelligeret aliter eas quã ꝙ eis
cõuenit puta:ꝙ ītelligeret eas tanq̄ prima-
ria obiecta uileſceret eius ītellectus: Per idē
patet ad comētatorē qñ dicit ꝙ uileſceret ī
tellectus eius ſi ītelligeret uilia .ſ.creaturas.
dico ꝙ nō ē ueꝝ niſi ītelligeret aliter eas q̄
cõuenit eis ītelligi ut puta ſi ītelligeret eas
ut obiectū mouens uel terminans eius co-
gnitionē tunc uileſceret ſed ſi ſecūdario &
cõſecutiue.Nota de hoc plene.d.xxxix.ar.
i.eas aliter q̄ cõuenit eis ꝑduci.ſ.ut princi-
pale intētū ab eo: Confirmari poſſet rñſio
appēter qa ſi deus ꝑduceret res ſic ꝙ adqre
ret ſibi pſectōnē ex hoc ut ꝓtēdit primū:ar.
ergo uileſceret.& eodemmodo ſi intellige-
ret res acquirendo ſcientiam ex hiis ut pre
tendunt alia argu.uileſceret.Et per illud uni
cum uerbum ſoluuntur omnia argu. com-
menta.qa ꝓbāt ſolū ꝙ nō pōt ītelligere īfe
riora iſta acqrēdo ſibi ſciam ab hiis. qa tūc
eēt ītellectus ī potētia & eēt tranſmutabilis
& poſſet mutari ī uilius ſicut oē trāſmuta-
bile.Et iō cōmēta.ī fine uidebaꝰ ſe explana
re.Prio quo ad cõcluſionē quā tenet.ubi di
cit ꝙ īcõueniens cõtigit illi q dicit ꝙ deus
ſit ignorās ea q̄ ſunt hic.uult igiꝰ ꝙ deus ſcit
ea.Secūdo dicit ꝙ cognoſcit aliterq̄ nos di
cēs qa hoc nom̄ ſcia dr̄ equiuoce de ſua &
nr̄a cāta ab ente.ſcia dei ē cā entis.q.ergo rñ
dēdo ad argu.uult dicere ꝙ ueꝝ cõcludunt
ꝙ deus nō pōt ſcire iſta īferiora cāta ab eis.
Et ideo fundamētaliter ī fine cōmēti deter
minauit.qualiter ē ueꝝ.ꝙ primus motor ñ
diſponiꝰ p ſciam neq; uniuerſalē neq; pti-
cularē.de iſtis īferioribus& dicit ꝙ nō diſpo
niꝰ p ſciētiā q̄ ē ī nobis neq; p eoꝝ ignorā
tiā q̄ ē opoſita.qa deus nō ē natus diſpoſitō
ni p alteꝝ eorū.Ecce ſolū negat deū ſcire ea
q̄ ſunt hic mō quo nos apti ſumus ſcire ar-
gumēta ſua alia pidē. ¶ SEQVITVR
de quarto articulo ubi qdā diſtigunt ſcilicet
ſcotus ꝙ obiectū ad potētiā dupliciter cōpa
tur..unomō ī rōne mouētis aliomō in rōne
terminātis.Primomō creatura nō pōt eē ꝑ-
ſe obiectū ītellectus diuini.qa nichil mouēt
uel agit īnobilis nec actiōe uniuoca nec eq-
uoca ſed ītellectus diuinus ē nobilior creatu
ra accepta.creatura ut diſtiguiꝰ ab ītellectu
diuino extra ſiue īmente diuina igiꝰ &c.Itē
modus agēdi ſequiꝰ uirtutē agētis: ſed crea
tura eſt finita igiꝰ ſi agit in quodcunq; ſiue
ī ītellectū creatū ſiue ī īcreatū aget mō finito
& ita ſi agit ī ītellectū diuinū cābit ī ītellectu
diuino finita.& ita uileſceret eius ītellectus.
nec ſcdo mō pōt eē pſe obiectū intellectus
diuini ita ꝙ ſit eius primū obiectū & pſe &
primū terminās eius actū:qa obiectū primo
terminās actū:alicuius potētie neceſſario exi
giꝰ ad actū illū.uiſio.n.& q̄libet actio reqrit
neceſſario aliqd ad quod termineꝰ.nulla āt
creatura neceſſario requiriꝰ ad actū intelle-
ctus infiniti .qa ſi aliqd aliud a ſe requireret
ipm ex ſe non eſſet eſſentialiter infinitū. Et
addit tñ intelligendum eſt ꝙ aliquid crea-
tum pōt terminare actum intellectus diuini
tanq̄ obiectum ſecundarium terminans.qa
obiectū ſecundarium nō neceſſario coexigi
tur pp actum. qa non menſurat ſed prima
rium preciſe exigiꝰ ꝓpter actum. Et ad pri
mū ſeqꝰ ſecūdariū & primū ſolū menſurat
actū:ſed iſta ſunt īcõueniētia q̄ ſeqrentur ſi
creatura terminaret actū ītellectus diuini ꝙ
creatura neceſſario exigereꝰ ad actum ītelle
ctus diuini ꝙ finitaret ipſum & menſuraret
igiꝰ &c.Itē ītellectus diuīus extēdit ſe ad to
tū ens.ergo cognoſcit quēlibet gradū entis
ſaltem ſecundario:& ita creaturas oēs ſcdm
oīa ſua eſſe.ꝓbaꝰ añs qa ens ē primū obie-
ctū ītellectus ſed prio obiecto oportet corrñ
dere aliquā potētiā igiꝰ aliqs ītellectus extē
dit ſe ad totū qd magis uidereꝰ de ītellectu
diuino.patet.ergo cõſequēs.ꝓbaꝰ añs qa ꝙ
ītelligibile nō cognoſcaꝰ a potentia.hoc uiꝰ
impedire excellentiā obiecti & debilitatem
potētie.ſed iſta nō hñt reſpectu cognitiōis
diuine:uel hoc uiꝰ impedire īperfectionē ob
iecti ꝙ ēt nō hēt locū ī deo.qa ꝙ cognoſce
ret ītelligibile qd deſficit ī ītelligibilitate ſi
arguit maiorē uirtutē ī cognoſcēte & ītēſio
rē:nō āt arguit omnino īpoſſibilitatē.unde
phi.de ſenſu & ſenſato ſi ſenſibile ſcdm ui-
ſum diminuereꝰ & fieret mīus ī īfinitū opte
ret uiſum creſcere ī īfinitū ſcdm magis. Sed
potētia dei intellectiua ē īfinita ī pſectione
ergo pōt ītelligeꝛ qdcūq; debile ītelligibile.
Itē ꝓbaꝰ illud ultimū q̄libet dr̄ia ſpecifica
& ī diuidualis dicit certum gradū entis ſed
unūqdq; ſicut ſe hēt ad eſſe:ſic ad cognoſci
ergo.q̄libet dr̄ia ſpecifica & īdiuidualis hēt
certū gradū ītelligibilitatis.Sed ītellectus di
uinus reſpicit totū ītelligibile igiꝰ &c.Item
cõprehendens aliquid ut cauſam cõprehen
dit omnia ad que ſua cauſalitas ſe extendit,
iſta ꝑpō ſi non ſit uera ſic ꝙ eodem actu co

gnoſcat ſe & alia ad q̄ ſua cā ſe extendit ſi- cut i eodē actu cognoſcimus principia & cō cluſiones ſic nec ē idē habitus principiorum & cōcluſionū. Tūc ſic.ē uera:& qui cogno- ſcit cām cōprehenſiue & quātū cognoſcibi- lis ē i eo ē potētia ad cognoſcendū illa cla ad q̄ cālitas ſe extēdit:ſed itellectus diuinus cōphēdit eēntiā diuinā q̄ ē cā oīum crea- bilīū ergo i eo ē potētia ad oīa creabilia co- gnoſcēda ſaltē tāq̄ ſcdario obiecta. Itē eēn- tia diuina ē diuerſimode imitabilis. & pti- cipabilis a creaturis.ergo deus cōprehēdēdo ſuā eēntiā pfecte cōprehēdit ſe ſcdm omnes illos mōs ſcdm quos ē imitabilis a creaturis Sed nō cōprehēderet ſe pfecte ſcdm illos mōs imitabilitatis niſi cognoſceret ſaltem ſcdario illas imitabilitates illaꝝ imitationū q̄ ſunt ſpāles entitates creaturaꝝ. ergo ſaltē tāq̄ ſcdaria obiecta cognoſcit oēs ſpāles en titates creaturaꝝ. Itē qcqd cōtinet̄ i alio uir tualiter cōtinet̄ i ipſo itellectualiter ſaltem ſcdario:ſed i deo cōtinent̄ oīa ergo &c. p- bo qa nichil ē i cā ſcda niſi qd eminencius cōtinet̄ icā pria.a cā pria.n. habet ſcda cā ꝙ cōtinuat ſuo ꝓprio mō ſicut.n.a cā pria hēt ſuū eē:ſic hoc hēt a cā pria cā.ergo pria ha- bet illud pfectius & ita uirtualiter continet oīa & cālitates oīum. ¶ ISTA poſitio quā tū ad p̄mū dictū ſuū qd dicit deū nō cogno ſcere creaturā.ſiue ꝙ creatura moueat itelle ctū diuinū ad ſui cōceptū.cōcedit̄ cōiter ab oībus.qd aūt dicit ꝙ creatura aliquomō ſit obiectū termināns cognitionē diuinā ſaltē ſe cūdario.falſū ē. Aureolus hoc pbat d.xxxv. q.ii.arti.i.& tenet p ueritate nihil extra deū obici itellectui diuino nec p modū obiecti primarii nec ſcdarii.& hoc i rōne terminan tis ut pbat arti.i:& dedu.it arti.ii. In primo articulo arguit.ad hoc ipoſſibile ē pfectiōis i deo ꝙ depēdeat a nō deo quoquomō. qa bonoꝝ noſtroꝝ nō &c.Sed ſi itellectus diui nus termīat̄ ad creaturas ſcdario quoquo mō itellectio diuina depēderet a nō deo.er go pbatio minoris. ipoſſibile ē.n.itellectio nē ad aliqd obiectū manē ſine illo obiecto & p cōſequens ab eo depēdet & dicit ꝙ hec ē demōſtratio ariſtotilis:qd ſic poſſit forma ri.primū ē neceſſariū perfectū qd nō pficit̄ p aliqd extra ſe nec efficient̄ nec formaliter nec coexigent̄ ſed homo eēt ſi aliqd extra ſe neceſſario determinaret eius intellectio- nē pbo quia illd aliqꝫ coexiſtēs quoquō faci- ent ad intellectionē ſed intellectio ē pfectiō itelligibilitatis ergo. Itē ſi ſic ſequit̄ ꝙ diui ſio cōtinui totaliter euacuatur. pbatio ꝯñe. quia ſi nō.ergo alique ptes remanent.ulteri us diuiſibiles in potentia.ſi ergo intellectus diuinus natus eſt terminare intellectionem ſuā circa illas ptes in potentia.ergo opporte ret ꝙ intellectū diuinū eēt ipotētia. hoc ē i poſſibile.ergo. Itē ſi ſic ſequit̄ ꝙ ſit infinitū quātū i actu.& ifinitus numerus i actu.& in finite ſpēs rerū.pbatio cōnē.qa intellectus diuinus uidet ſimul & nō ſucceſſiue oīa poſ ſibilia addi:ſiue q̄tū &c.cū hec ſint ifinita.er go uidet quātum infinitū:& numerū infini tum:& ſpēs infinitas.ſed hoc ē ipoſſibile.qa eēnt eque hec ifinita poſita i actu. Iſta rep- batio deſſicit p̄io.qa nihil pbat cōtra opi- nantē.opinans.n.nō uult ꝙ creatura termi net intellectiōem diuinā ſecūdario ſic ꝙ dei cognitio depēdeat a creatura:& p tāto ter minet ſecundario.qa intellectus diuinus in uirtute primi obiecti trāſit uſq; ad cognitio nē creature & nō penitus ultimate ſiſtit cir ca primū obiectū:ſed iſte reprobat primū in tellectum & nō illud ſcdm licet ſit reproba bile ut patebit.d.xxxix.ergo inſufficienter. Itē nō ualet confirmatio cum dicit ipoſſibi le ē itellectionē terminari ad obiectū qd nō manet. Alius rndet ꝙ uerū ē ſi determīaret tanq̄ habens in ſe rationem obiecti prima- rii:ſed ſi in uirtute alterius primarii manen tis in cuius uirtute eque bene trāſit ſuper ea que non ſunt ſicut que ſunt adhuc tunc non opporteret. Item nec ualet confirmatio ari ſtotilis.quia ſecūdarium terminans non per ficit ymo ſolū primū in cuius uirtute cogno ſcitur ſecundarium.nec mouent alia.quia di ceret ſcotus ꝙ non ſequit̄ ſi intellectus diui nus terminet̄ ad iſta ꝙ pp hoc acqreret ſciē tiā ab hiis niſi terminaret̄ ad ea ſicut ad pri mū obiectū.qa tota noticia dei acqrit̄ reſ- pectū obiecti & i uirtute eius ab eterno reſ- pectu alioꝝ Ad ultimū diceret ꝙ n̄ ſeqt̄ pōt ifinitū i potētia a deo iteligi.ergo pduci niſi addat̄ ꝙ itelligeret ut pducibile ſi ē falſū.qa deus n̄ itelligit cōtinuū habere poſſibile diui di i ifinitū nec numeꝝ i additiōe ut illa poſſi bilitas ſit reducibilis ad actū. Propter qd iſta opinio ſcoti.in.d.xxxix.oñdet̄ falſa. Sed ſi iteꝝ oñdo eā falſā ex ꝓpriis dictis abi itelli gēdū ꝙ aliqd pōt dici terminus terminans uel ꝓprie & ſic uocat̄ terminus ſuper quod

trantit actiio agentis & ĩquo ſiſtit actio & fi
nit̃:& ꝙ in tm̃ reqrit̃ ꝙ actus nõ eſſet ſi ter-
minus nõ eſſet ut patet ĩ generatiõe ſubſtan
ciali & accidentali & ĩ operationibus aĩe uel
in ꝓprie & methapho.& ſic dr̃ terminus qđ
ultimũ eſt ĩ eẽndo poſt actionẽ.ẽt licet actio
terminet̃ ad aliqđ aliud primũ ad qđ illud
ultimũ cõſequit̃:ſicut rlõ ſequit̃ fundamen
tum ꝓductũ qđ ergo doctor dicit ꝙ cogni-
tio diuina terminat̃ ad creaturã ſecũdario.
ꝓbo ꝙ hoc ẽ falſum accipiendo terminare
uere & ꝓprie.ymo ſic nullomõ terminatur
ad creaturã.de hoc quodli.i.q.i.arti.iii.ꝑte-
rea falſitas huius appet ex rõne qua ipſemet
doctor ĩducit.dicit enim ꝙ creatura nõ ẽ pri
mũ obiectũ terminãs ĩtellectũ qa nõ neceſſa
rio reqrit̃ pp actum intellectus diuini.ergo
qđ nec mõ requirit̃ pp actum ĩtellectus di-
uini.nullomõ terminat actũ ĩtellectus diui-
ni:& p cõſequẽs nõ ſecũdario loquẽdo ſem
p de rerum terminare & ꝓprie:ſed creatura
nullomõ reqrit̃ pp &c.ergo.&c.ꝓbatio hu
ius.primo qa deus eque cognoſcit nõ entia
ſicut entia.Scdo qa ſi aliquomõ creatura exi
geret̃ ut obiectũ terminãs uere ſequit̃ ꝙ eſ
ſentia diuina illum modũ pp quẽ exigitur
creatura nõ habet ex ſe.qa da ꝙ ſic erũt due
cauſe eiuſdem effectus quarũ altera in rei ue
ritate ſupfluit ſed ꝙ eſſentia diuina illum
modũ nõ habeat ex ſe ẽ ĩpoſſibile qa nõ eẽt
obiectum adequatum reſpectu ſui intelle-
ctus.ergo &c.Item ꝙ nullo mõ uere termi-
nat ꝓbo.qa da.ꝙ cãlitas.qua agens pricipa-
le ꝓducit formã ſubſtantialẽ ĩ materia:cãli-
tatem nullam haberet ſup accidẽtia. quam
nec ſecũdario nec primario:ſed ſolũ ymagi
nat̃ ꝙ actio principaliter totaliter ſiſtat ſe
ad formam ſubſtantialẽ:& ꝙ accidentia cõ
ſequẽtia ſtatim reſultãt in eẽ p modũ cuiuſ
dã ſequelle ſine oĩ cãlitate ſicut aliq ymagi
nant̃ ꝙ p hoc ꝙ fundamẽtũ rõnis ꝓducit̃
in eẽ reſultat relatio in eſſe p modum cuiuſ
dam ſequelle.Cum hoc ꝙ agens cauſalita-
te non ꝓducat ipam hoc poſito.eſt manife
ſtum quod relatio nullomodo nec prima-
rio nec ſecũdario eſt terminus actionis ymo
omnibus modis ſiſtitur actio anteq̃ rlõ in-
cipit eſſe.Sed hec eſt poſitio phĩ & cõmeta.
tex.cõ.li.ii.contra themiſtii.ꝙ actus intelli-
gendi dei. non ſiſtitur ad propriam eſ-
ſentiam & nullomodo tranſit ſuper crea-
turas: ſed per hoc ſiſtit ſe ſuper cognitio-
nẽ ſuã.qa p ſectionẽ actus ſui reſultaret co-
gnitio creaturarũ p modũ cuiuſdã ſequelle.
ergo iſte doctor nichil ꝓbat contra phm̃ &
cõmẽta.ĩ iſta qõne.ꝓbo minorẽ.dicit enim
cõmẽta.cõtra themiſtiũ qđ ariſt.dicit ꝙ deus
ſcit ſe tm̃:& tñ nõ dr̃ ignorare reliqua ſicut
q ſcit naturã coloris p eſſentiã nõ dr̃ nõ ſcire
calorẽ ĩ reliqs calidis:ut dicit cõmẽta. hic ãt
dicit ꝙ ſcit ſe tm̃.ly tm̃ q̃ eſt dictio excluſi
ua exprimit ꝙ actus ſuus oĩbus modis ter-
minat̃ & ſiſtit̃ ad ſe.& nullomõ trãſit ſup
alia qđ ãt addit:ꝙ tñ nõ dr̃ ignorare reliqua
ſuuit ꝙ ſaltẽ cognoſcit illa reſultatiue. i. ꝙ
ad cognitionẽ ſui reſultat cognitio aliorum
a ſe igit̃.patet minor.Ex iſtis tribus poteſt
formari una rõ ſic.illud nullomõ reqrit̃ in
rõne obiecti cogniti uere terminãtis actum
qđ põt eque. cognoſci ſi nõ ſit ſicut ſi ſit &
quo nõ poſito adhuc hẽt aliud obiectũ ter
minans adequatũ.Ad cuius cognitionẽ cõ
ſecutiue aliorꝫ cognitio reſultat cognitio &
p q̃dã ſeq̃llã:ſed ſiue creatura ſit ſiue ſit ip
ſa eſt cognita:& ipſa non poſita adhuc hẽt
deus eẽntiã tanq̃ obiectũ adequatũ Ad cu-
ius cognitionẽ reſultat cognitio creaturaꝫ
in intellectu diuino cõſecutiue: ut deductũ
eſt:ſequit̃.ergo ꝙ creatura nullomõ & p cõ
ſequẽs nõ ſecũdario ẽ obiectũ terminãs co
gnitionẽ diuinã.❡HEE rõnes iſtius do-
ctoris nõ mouẽt nõ primũ.qa ut argutum ẽ
cõtra eũ.ſicut nec creatura reqrit̃ neceſſario
pp actũ ĩtellectus diuini:& ideo nõ ẽ ſubie
ctũ terminãs primũ.ita cõcedendũ ẽ ꝙ crea
tura nullomõ pp actũ intellectus diuini req
rit̃:& iõ ſequit̃ ꝙ nullo mõ ẽ obiectũ termi
nans eius primũ.❡AD argumẽta ſua que
ꝓbant ꝙ deus cognoſcit creaturas:& nõ ꝓ
bant ꝙ in illa cognitione creatura eſt obie-
ctũ terminans ſecundario: ut prefigit in co
gnitione probandum:ideo ſunt inſufficien
tia.❡PRETEREA iſte rõnes nõ exclu
dunt rĩſionẽ cõmẽta.ptenuiẽdo enĩ ſemp
diceret ꝙ & ſi cognoſceret ea que ſunt ex-
tra tanq̃ obiecta ſecundaria dummõ tamen
faciunt aliquid ad intellectionem eius puta
ꝙ ſicut terminus intellectionis ſequitur ꝙ
ſaltem ſecundario uileſceret eius intellectus
quod magnũ eſt incõueniẽs:licet nõ ita ma
gnũ ſicut primariũ qualiter cognoſcit crea-
turas:cum tam̃ nõ acquirit noticiam ab eis
Sic declarant aliqui.effectus cognoſcitur p
cognitionem ſue cauſe.qa tunc unũquodꝗ

cognoſcimus cū cāſ eius cognoſcimus primi
phi.tex.cō.primi & primi poſteriorū.tex.cō.
iiii.&.ii.met.tex.cō.xiii.ergo qñ cognoſcit
cā uniuerſalis tūc cognoſcit res ī uniuerſali.
& qñ cognoſcunt pticulares:tūc cognoſcun
tur ī pticulari.Sed deus cognoſcēdo eſſentiā
cognoſcit cām creaturarū uniuerſalē & oēs
eius pticulares ergo deus cognoſcit creatu-
ras ī uniuerſali & pticulari nō adqrendo ab
eis noticiā ſed cognoſcēdo ſe eē cām cārum
uniuerſalē & pticularē.pbo.mi.qa certū eſt
q deus p eſſentiā ē cā uniuerſalis oīum:q ēē
p eſſentiā ſuā ſit cā pticularis oīum.pbat.qa
cāe pticulares īferiores nullā habēt cālitatē
niſi a deo:ſed deus cognoſcit ſe ſicut ē ergo
cognoſcēdo eſſentiā ſuam cauſam ſe cogno
ſcit uniuerſalē & pticularē reſpectu creature
¶ CONTRA iſtā rñſionem arguit ſic.
qa ad cognitiōem pfectam rerū requirit co
gnitio creaturarū rerū itrinſecarum nō ſolū
extrinſecarum:ſed deus nō ē cauſa intrinſe
ca rei.qa nec forma nec materia ſed ſolum
ē cauſa extrinſeca.ſ.efficiens & finis: igit ex
hoc q deus intelligit ſe eē cām rerū nō pfe-
cte intelligunt res quarum ē cā.¶ CON-
FIRMATVR rō quia difficultas in ppo-
ſito eſt qualiter cognoſcit quiditates pprias
oīum creaturarū.ſed cognitio cauſarum ex-
trinſecarum.ſ.finis & efficientes licet confe-
rant ad cognitionem ſi eſt de re & propter
quid res eſt : non tamen conferunt ad co-
gnoſcendum quid res eſt . ergo ex hoc q
deus cognoſcit ſe eſſe cauſam efficientem
uel finalem rerū.pp hoc nō cōtingit: ut hic
loquitur de cognitione rerū. Itē res in cauſis
ſuis extrinſecis nō hēt aliqd eſſe niſi ī potē
tia.effectus enī nō ſunt ī efficiēte niſi ī potē
tia:nec ea q̄ ſunt ad finē ſine fine niſi īpotē
tia ſed unūqdq ſic ſe hēt ad cognoſci ſicut
ad eē.ii.methaphi.tex.cō.iiii.igit nō cogno
ſcunt ī ſuis cauſis ītrinſecis niſi īpotētia: ſed
deus ē cā extrinſeca creaturarū ut pbo.quia
nec forma:nec materia.ergo deus nō cogno
ſcit ī ſeipſo creaturas niſi ī potētia:& hoc ut
cognoſcit eas in ipſo ſicut ī cā:ſed ī propoſi
to loqmur de cognitione pfecta rerū : & ac
cidentali igit &c.Per hoc patet ad argumē.
eorū qd dr:cognitis cauſis cognoſcunt effe
ctus &c.uerū eſt de cauſis intrinſecis. uel ſal
tem reqrit q cā p cuius cognitionē cogno
ſcit effectus ſe hēt in rōne cauſe formalis ſi
cut cū illud cuius eſt ymago p ymaginē ſuā
cognoſcit:ſed ipſi in rōne ſua nō pbant q
deus ſe habet in reſpectu cuiuſlibet in rōne
cauſe formalis:licet hoc ſit unū uerū & ideo
ratio eorū deficit pp qd alibi aſſignant aliā
rōnē p.ſ.ſ.d.xiiii.q.vi.qcqd pfectionis eſt in
creatura eſt in deo.ſed nō ſolū illud ī quo eē
cōicāt ē pfectiōis ſed ī quolibet differūt . qa
oīs forma p quā res ī ppria cōſtituit pfectō
q̄dā ē.ergo oīs forma p quā res ī ppria cōſti
tuit pfectio q̄dā ē.ergo oēs creature res ſunt
ī deo.quo ad illa ī qbus cōicāt & a qbus di
ſtīgūt:ſed oīa q̄ ſunt ī deo deus p ſe ipſū pt
cognoſcere ſine hoc q q̄rat illorū noticiam
ab extra.ergo pōt deus oēs creaturas ī ſe ip
ſo cognoſcere ſine hoc q accipiat aliqd ab
extra:ſed nec iſta rō ualet.qa diceret aliq q
omnes pfectiōes q̄ ſunt ī creaturis : Etiā di-
ſtincte ſunt ī deo unitiue:ſed mōus cognoſcē
di ſequit modū eēndi.ergo deus quātū ad
illd eē qd res hñt ī ipſo cognoſcit res unitiue
& ī cōi ſolū ut ſoluit cōmētator nō diſtīcte.
Itē poſito q iſta rō ualeret bene pbaret deū
poſſe ſe ipſo cognoſcere oīa q̄ dicerent pfe-
ctionē ſimpliciter puta attributa:ſed multa
ſunt q̄ nō dicūt pfectionē ſimplr ſicut potē
tia paſſiua.& rlō & hmōi ymo quālr & quā
tū ergo adhuc remanet difficultas qualiter
illa q̄ nō dicūt pfectionē ītelligunt pp hoc
patet ad argumēta eorū qñ dicunt q deus
cognoſcit omnia q̄ ſunt in eo.uerum eſt eo
mō quo ſunt ī eo:ſed diceret q oīa ſunt ī eo
unitiue nō diſtīcte: iō nō pbat q p eēntiā
cognoſcit ea diſtīcte. ¶ PROPTER qd
dicerēt alii q deus cognoſcit creaturas nō p
hoc q cognoſcit ſe eē cām earū.ſed p hoc q
habet rōes exēplares earū uidelicet ſic q po
ſito p īpoſſibile q nō cognoſceret ſe eē cām
earū:ſi tñ aſpiceret ad illas rōnes natus eē co
gnoſcere creaturas ī ſe nō accipiēdo noticiā
earū ab extra:ſicut ſi ītellectus meus q habe
ret īnatas ſpēs oīum poſſet oīa cognoſcere
nō p hoc cognoſceret ſe eē cām oīum:ſed p
hoc q aſpiceret ad rōnē qua haberet penes
ſe nec opporteret īpm q̄rere aliqd ab extra.
Hic ñ pono ppriā opi.ſed īfra.d.xxxix.arti.
i.ubi dicet q cognoſcit creaturas ſicut ſecun
daria obiecta:ſed nō terminatiue ſed cōſecu
tiue & ex hoc infra articu.ii.cōcluſione ter-
tia q non cognoſcit eas per diuerſas ratio-
nes exemplares ut dixit ulti.op.& ſic relin-
quitur ſola op.thom̄ que ponit q cogno-
ſcuntur comprehenſione ſue cauſe & hoc

pōt ſtare mecum accipiendo nō efficientem
uel finalē:aut formalē:aut materialem . ſed
pſectionalem q̄ omnes iſtas cōtinet .pbo.cō
prehendens.n.cauſam pſectionalem cōtinē
tem pſectionaliter omnem pſectionem eo
dem actu cōgnoſcit omnia pſectōnaliter cō
tenta ſcdm quodlibet eſſe ſuum tam pticu-
lare q̄ uniuerſale.aliter.n.non cōprehende-
ret cauſam pſectionaliter continentem da .
n.ꝙ cognoſcat ſe ſolū ſe ad ſe & abſolute
uelut pelagus in ſe infinitū & nō in ordine
ad cōtenta ſcdm qdlibet ſui eſſe:tunc nō ſe
quiť cōprehendit.ymo aliqd reſtat apprian
dū ſi ergo deus cognoſcat ſe ut cām perfec-
tionalem ſequitur ꝙ diſtincte cognoſcit om
nia hec declarantur.d.xxxix.hoc uerbo ſol
uunť argumenta facta contra thomam qū
dicitur ꝙ ad cognitionem rei requiritur co-
gnitio cauſarum intrinſecarum . uerum eſt
uel in ſe: uel in comprehenſione cauſe ſue
perſectionaliter cauſas intrinſecas conti-
nentes. Ad aliud quando diciť in cā pſectio
nali ſolum cognoſcitur uniti nō eſt uerꝫ qū
cā cōprehendiť:qa cā cōprehenſa cognoſci
tur in habitudine ad cāta ſecundū qdlibet
ſuum eſſe:& pticipant ab ea:& eadē habitu
dine qua cognoſcitur unū relatiuorū & reli
quū.ergo & cāta cognoſcunť ſecundū quod
libet eſſe ſuum.

HAbito ꝙ deus ītelligit alia a ſe
quero an adhoc ꝙ deus cogno
ſcat alia a ſe diſtīcte ṗexigatur
ydeaꝝ pluralitas ī deo. In iſta
q.tria ſunt declarāda.Prīo:utrū
efficaci rōne .pbari poſſit ꝙ ī diuinis ſit plu
ralitas ydearū.Scdo:an iſta pluralitas ſit de
p ſe ītellectu idee uł ſolū ſe hēat cōſecutiue
ad rōnē idee.Tertio an illa neceſſario ṗexi
gať diſtincte repñtationi creaturaꝝ:& diſti
cte cognitiōi eaꝝ. ¶ QVANTVM ad
primū dicunt qdam thom̄ de ueri. arti.q.ii.
in primo de.a.ꝙ aīa ſic ēt poſito ꝙ augu.nū
q̄ poſuiſſet pluralitatē ydeaꝝ adhuc neceſſa
ria rōe ponēde eēnt qa deus ē pducēs creatu
ras p ītellectū.& nō de neceſſitate nature ſi
ergo in tali pductione nō ṗhaberet diuer-
ſas ydeas:ſed eſſet tm̄ unū cōmune exēplar
& multitudo unius relatiuoꝝ eſt ſecundum
multitudinē:tunc creabilia non eſſent intē
ta ut diuerſa ſed creatura in cōi & in uniuer
ſali eſſet ītenta tm̄ ut creatura ī cōi ſed hoc
eſt īpoſſibile ergo &c.pbatio aſſumpti qa ſi

intētio alicuius agentis ferať ſup unum ali-
qd tm̄ in aliqua rōne cōi ut in cōi eſt ṗter in
tentionē eius & caſuale eſſeť oīs diſtinctio .
& multitudo q̄ accideret ei q̄ eſt pricipaliter
ītentum ſicut ſi natura ītenderet aīal ſolum
ut animal in cōi:ṗter ītententionē nature eſ
ſet ꝙ eſſet hō uel equus ergo ſi intentio dei
creantis creaturas reſpiciat ad creaturā in cōi
tm̄ tota diſtinctio uniuerſe reſpectu prime
cāe eſſet cāſis:& p accidens qd cū ſit ſumme
īpoſſibile ſeqť neceſſario ꝙ ſint plures:ydee
ꝙ ſit īpoſſibile patet.qa cū ſecūdum phōs p
ſe & eſſentialis ordo & diſtinctio īueniatur
in uniuerſo reſpectu cāarum ſuarū.ſi ergo iſta
diſtinctio reſpectu prime cāe eſſet p accidēs
tunc illud qd eſt p accidens eſt prius eo qd ē
p ſe quod ē contra phm̄.ſecundo phiſicorū
tex.cō.lxvi.lxvii.Item deus nō ſit agens or-
dinatiſſimum nō agit in ani. ſed pp finem :
ſed oē agens pp finem ſi non ṗterminat ſi-
bi finē determinať ſibi finis ab aliquo ſupe
riori.ergo deus ṗterminat finem.qa ab alio
ṗterminari non pōt .ergo & eadem rōne cū
deus agit diuerſos effectus ordine rerum pp
diuerſos fines ſi non ṗdeterminaret ſibi illos
ut diuerſos determinanť ſibi aliquo ſuperio
ri ſed ꝙ ſit ſupius deo hoc eſt impoſſibile.er
go ipſemet ſibi determinat iſtā diuerſitatē:
ſed illimitatum negatiue & in oībus inquā
tum huius nō īcludit aliquā rōnē determina
tā:qa ut ſic diſtinguunť cōtra oēm rōnē ṗde
terminatā:& ṗter aliā illimitatā . neceſſe eſt
ponere in deo aliam rōnem ṗdeterminatā
& ṗter rōnem illā cōem & illimitatā deter
minatā pp ſuā illimitatā opporteret eſſe ali
as & alias ṗdeterminatiōes reſpectu aliorū
& alioꝝ finium diuerſaꝝ rōnum & ita ne-
ceſſe ē ṗſupponere plures ydeas Item eſſen
tia diuina in intentiōe iſta qua ē rō cogno-
ſcēdi creaturā eſſet exēplar ſiue ydea creatu
re huius qa rō cognoſcendi īquātū huius in
cludit exēplaritatem & ymitabilitatē. ergo
eſſentia diuina illimitata:& abſolutiſſima :
& ut indiſtincta re & rōne: & oībus modis
ut ponunt alii eſſet rō repñtādi ſe ipſam in
hanc creaturam ita uere haberet eſſentia di
uina ydeam ſicut creatura hec: quod nullus
unq̄ poſuit.igiť neceſſario hec creatura ha-
bet aliam ydeam ab eſſentia diuina. Et qua
rōne hec:eadem rōne & alia. ergo & cetera
Minor patet in ſimili.quia enim ratō oībus
modis indiſtincta eſt ipſius generis reſpe-

ctu ſpecierum omnium.ita uere & eque pri
mo & penitus indifferenť repn̄tat unã ſpe
ciem ſicut aliam.ergo aſſimili dē eēntia di
uina ut illimitata &c.di.xxxix.articulo ter-
tio ſoluunť iſta quaſi nõ neceſſario cõcludē
tia.Suppoſita igr̄ ab auguſtino:dato ꝙ aug.
nunq̄ dixiſſet ydeas:adhuc pluralitas ydea
rum eſſet licet forte ꝓbari poſſet ſic.demõ
ſtrabile eſt ꝙ adeo creature fuerunt ab etet
no cognite:ſed res in eſſe cognito ſunt ſui
ipſarū exẽpla.¶HOC enim dicit ſignifi-
catum nominis ut ſupponit auguſtinus per
totum igitur &c. ¶SEQVITVR.er-
go de ſecundo arti.ubi qdā ſcilicet girardus
diſtinguit de iſta pl'alitate ydeaꝝ: ꝙ accipiē
do ydeam quātū ad id qd eſt de p ſe ītelle
ctu ydee ꝙ nulla pluralitas ydeaꝝ eſt ī diui
nis accipiendo ydeā quātū ad ea q̄ ſecuntur
ydeā.ſic cõſecutiue concedunt ibi pluralita
tē ydeaꝝ.dicunt enim ꝙ nullus reſpectus ē
de per ſe rõne ydee.ſed eſſentia diuina ſecū
dū eſſe ſuū abſolutū eſt ydea omniū·eſt enī
repreſentatiua oīum:tā ſcd̄m ꝓpria q̄ ſcd̄m
cõia & ad eius imitationē ꝓducunť in eſſe
ſcd̄m diſtinctas naturas & hoc ē eſſe ydeam
ut dicūt ſed certū ē ꝙ nulla pluralitas eſt in
diuinis niſi p reſpectus ergo ſeqť ꝙ accipiē
do ydeā q̄tū ad p ſe rõnē ydee ꝙ nulla ē plu
ralitas ydeaꝝ ī diuinis:ſed qa aug.ponit plu
ralitatē.Rn̄t ꝙ prīo & p ſe accipiēdo ydeā
eēntia diuina ſcd̄m ſe & abſolute accepta ē
ydea oīum ſcd̄m ꝓpria & cõmunia. Dicun
tur tn̄ plures ydee nõ qa tales plures reſpe-
ctus ydeales ſint de p ſe rõne ydee ſed quia
ad eſſentiā eē ydeam creaturaꝝ ex pte taliū
effectuū ſurgit cõſecutiue q̄dā denominatio
in deo puta ex hoc ꝙ in alia ratione ſpecifi
ca producitur equus & in alia hõ dicimus ꝙ
alia ē rõ hominis & alia equi ī deo: ſicut.n.
ex pte effectus dr̄ ꝙ hoc opus ē humanū uľ
bouinū.qa factū ab hoīe hoc a boue ideo
nõ eidem eē humanū uel bouinū cū ſit de
p ſe rõne opis facti ab hoīe uel boue ſed eſt
denoīatio cõſequens ſic ꝙ deus ſit cā exẽpla
ris bouis uel hoīs nõ oportet illos plures reſ-
pectus exẽplares uel ydeales eē de p ſe ratõe
cāe exemplaris uel ydealis:ſed ꝙ cõſecutiue
ſe habeāt ex denoīatione ydeatorū Iſta op.
dicit eſſentiā diuinā ſub rõne eēntie eſſe yde
am hoc eſt falſum ꝓbo qa hoc probatur di.
xxxix:arti.i.deus cõprehēdendo eſſentiā ea
dem cõprehēſione uel cõſecutiue cognoſcit

oīa entia creata & diſtincte.tunc arguo in ꝓ
poſito diſtinguimus eſſentiā diuiam primo
& p ſe cõphenſam cõtra eſſentias creatas
cõſecutiue cognitas eadē cõphēſione :ſed
ipſe creature conſecutiue cognite ſunt ydee
quas ponit aug.nõ ergo eſſentia diuia: ꝓbo
mi.ponit.n.augu.ydeas iuxta quas ꝓducūť
creature rõnaliter & artificialiter.lxxxiii.q.q.
xlvi.uel.lxxii. ait enī qs audeat dicere deū
irrõnaliter cõdidiſſe:qd ſi recte dici non põt
reſtat ut oīa recte ſint cõdita nec eadem ratõ
ne hõ & equus:ſed poſito ꝙ ydee ſint ipſe
creature cognite iuxta quas ſic cognitas ipſe
met ꝓducitur extra tūc ſaluatur ꝙ deus agit
rationaliter.quia tunc ꝓpriiſſime habetur ꝓ
ductio agentis per rationem & intellectum
de qua loqť phi.vii.metha.tex.cõmēti.xxx.
ꝙ domus extra fit a domo in aīa ēt tūc ſal-
ua tur ꝙ n̄ eadē rõne cõditus ē hõ & equus
ergo.Et p̄t illud argu.formari p locū ab op
poſito ſic.deus condidit oīa rõnaliter:ſed h̄
nõ ſaluať ſi eſſentia diuina ſit ydea:ꝓbõ qa
tunc fiunt ſingula rõnaliter:qn̄ illud idē qd
eſt cognitū intra ꝓduciť extra ut patet de
domo & qn̄ nõ eadē ſed unūquodq; ꝓpria
rõne cõditū ē:ſed ſi eſſentia diuina abſolute
ſit ydea:tunc iſta nõ ſaluanť:nõ enī ꝓduciť
eſſentia diuina p creationē q̄ poniť cognita
nec tunc alia & nõ eadē rõne ymo eadē cõ
dita ſunt ſingula.ergo.Hec eſt op̄. thom̄.i.
pte q.xv.ar.prīo.ꝙ ydee ſunt obiecta cogni
ta.Et ꝓbať rõne ſic:ydee ut ſunt rõnes rep̄
ſentatiue non ſunt ponēde ſicut nec ſpecies
niſi pp abſentiā obiecti patet.iii.de aīa.tex.
cõ:xxx.qa nõ põt eſſe ī aīa ideo poniť ſp̄s
ſed nulla creatura eſt abſens deo:quantū ad
ſuā rõnē rep̄ſentatiuā:ēt p illos:qa eſſentia
rep̄ſentat oīa igiť non ſunt ydee ponende
ut ſunt ī deo rõnes rep̄ſentatiue creaturaꝝ
ſed creature in deo non pn̄t hr̄e niſi duplex
eſſe in intelligentia diuina.ſ.uel p modum
repn̄tatiuaꝝ rõnū:uel p modū obiectorum
cognitoꝝ.ſequiť ꝙ ſunt obiecta cognita ꝙ
ſit dare hmõi diſtincta cognita eē cum n̄dē
tia diſtictis ētitatibus extra ꝓbať di. xxxix.
arti.i.f.Item principale ꝓpoſitū pat thom̄
ibidem ſic cognoſcendo eſſentiam cogno-
ſcit obiectiue eam pfecte in ſe & oī mõ quo
cognoſcibilis eſt ſed ipſa cognoſcibilis ē nõ
ſolū ut in ſe:ſed ſecūdū ꝙ ymitabilis & ptici
pabilis ſcd̄m diuerſos modos a creaturis.igi
tur non ſolum cognoſcit eſſentiā ſuam ob

ſectiue ut in ſe eſt ſed etiam obiectiue: co-
gnoſcit eã ymitabilem: diuerſimode a crea
turis & ita ipſa eſſe ymitabilia q̃ ſunt ydee
ſunt obiectiue cognita: & non rõnes cogno
ſcendi tm̃. Itẽ eſſentia diuina ut intellecta ẽ
idea & ut diuerſimode itellecta eſt diuerſe
ydee: ſed eſſentia ut intellecta eſt obiectum
qa eſſe intellectum ẽ eſſe obiectũ. ergo ydea
eſt obiectũ intellectus diuini maior ꝓbaſ du
plici exemplo. primo ſic. oẽ agens p intelle-
ctum ꝑconcipit illud qđ agit. ergo ſi intelle
ctus artificis ꝓduceret aliqd ad ſimilitudinẽ
ſui ipſius ꝑconciperet ſe ipm tanq̃ exemplar
& ideam ita ꝙ intellectus artificis non eſſet
idea ut itellectus ẽ ipſa potentia itellectiua:
ſed ĩquantũ eſt obiectum intellectũ: & ultra
ſeqſ ſi ipſe intellectus nõ ꝓduceret oĩa artifi
ciata ſecundũ ſuĩ ꝓpriĩ pfectionẽ pfecte qua
eſt itellectus: ſed q̃dam in uno gradu & que
dã in alio. tunc ipſe intellectus ut itelligeret
abſoluta in una rõne tm̃ nõ eſſet idea oĩum
illorũ ſed ut diuerſimode ſecundũ diuerſas
ꝓportiones determinatas itelligereſ ſecun-
dum quas exẽplata artificiata ipm ymitarẽ
tur & ab ipſo deficerent: ſed in ꝓpoſito: de
us oĩa ꝓducit ad ſimilitudinẽ ſue eſſentie er
go eſſentia ſua eſt ydea oĩum nõ ſolum inq̃
tum eſſentia ſed inq̃tum intellecta. Et ultra.
qa creatura nõ pfecte ymitaſ diuinã eſſenti
am ſecundũ ſuã ꝓpriã pfectionẽ pfecte: qua
eſſentia diuina eſt ſecundũ diuerſos gradus
diminutos: ideo licet eſſentia diuina ut abſo
lute itellecta ſit ydea: abſolute tñ ad hoc ꝙ
ſit ꝓpria unicuiq; & reſpectu oĩum plurifica
ta hoc erit inq̃tum intellecta eſt cointellecti
uis diuerſis ꝓportiõibus creaturarũ ad eã ſe-
cundũ ꝙ diuerſimode deficiũt ab ea uel eã
imitanſ & ita patet maior. ſ. ꝙ eẽntia ut in-
tellecta ſit ydea & ut diuerſimode eſt diuer
ſimode ydea. Secũdo poniſ exemplum tale
ad declarationẽ dicti: ꝙ ſit forma artificialis
inq̃tum ẽ in mente artificis p actum intelli-
gendi q̃dam forma excogitata & effecta eſt
obiectum & itellectũ: inq̃tum tñ ẽ illud iux
ta quod uel ſcdm qđ opatur ita ydea inq̃tũ
eſt intellecta ut imitabilis & ita. q. forma ex
cogitata eſt intellectum & obiectum: inquã
tum tamen eſt forma ſecundũ quam uel iux
ta quam deus intelligit creaturam & produ
cit: eſt ipſum quo: quo deus creaturam pro-
ducit. Secundo dicit iſta opin. ꝙ ydea non
eſt formaliter & eẽntialiter reſpectiua: ſed
conſecutiue ſolũ: hoc nõ uꝫ uerꝫ. exẽplar eſt
formaliter reſpectiuũ talis eſt ydea ꝓbo ma.
qa rõ ſeu ars ſcdm quã ad aliqd dr ſic ẽ eẽn
tialiter reſpectiua ad artificiale. dr enĩ reſpe
ctiuũ artificiale ſicut agẽs. ii. phi. tex. cõ. ii. &
hmõi eſt ydea ſcdm aug. lxxxiii. q. q. lxxii.

¶ ITEM entia nõ hñt eſſentiã qua cõſti
tuantur niſi in reſpectu ſicut patet de ſini-
ſtro & dextro ĩ colũpna q̃ nõ diſtinguntſ ni
ſi reſpectu earũdẽ ĩ ali. vii. phi. tex. cõ. xx. ſed
ſecundũ iſtos ydee ſunt entia rõis. ergo. Itẽ
forma ſeparat & diſtiguit. vii. metaphi. tex.
cõ. xlix. ſed ydee ſunt forme pricipales ſcdm
aug. ubi ſupra. ergo diſtiguntſ ſed diſtinctio ẽ
rlõ diuerſitatis. ergo. Itẽ oĩs hitudo extrẽo-
rũ q̃ cõſiſtit in oppõne eorũdẽ ad inuicẽ & ñ
a cõparatione eoꝝ ẽ relatio realis uel rõnis
patet. v metha. tex. cõ. xx. ubi uult ꝙ ſcia dr
a ſcibili qđ eſt extremũ oppoſitũ nõ ad ſciẽtẽ
quod eſt ſubiectũ cũ quo cõponit ſed planũ
ẽ ꝙ habitudo quã dicit ydea ẽ ad obiectum
extremũ ydearum. ponit. n. aug. ydeas ubi ſu
pra ut ſcdm eas orĩaſ oẽ qđ orĩſ &c. illud ãt
quod ſit aut orĩſ eſt ydeatũ ergo &c. Item ni
chil terminat relatõnẽ realẽ alicuius ad ipm
niſi p aliq̃ relationẽ uel rõis ĩ ipſo. patet ĩ re
latiuis mõ potẽtie & mõ menſure. qa ibi eſt
ſaltẽ rõnis: ſed ydeatũ realr refertſ ad ipm de
um. igiſ rõ ydealis p quã deus terminat rela
tionẽ ydeati eſt rõ reſpectiua realis uel rõis.

¶ SVPPOSITA ergo pluralitate ydearũ
qualitercũq; fuerit ſequiſ de. iii. art: ubi reſtat
uidere ad qd ꝓõaſ iſta pluralitas an ꝑſuppõa
tur diſtincte reprñtationi & diſtincte cogni-
tioni earũ. Ad quod dicunt qdã ut: henricus:
ꝙ nec ſic: nec ſic. nõ ꝑſupponitur reprñtatõni
creaturarũ ꝓbat. ymaginatur. n. ſic. ꝙ ſi eſſen
tia diuina reprñtaret diſtĩcte creaturas: ita ꝙ ĩ
tali reprñtatione diſtĩcte neceſſario ꝑſuppo-
nerẽtur diſtincte ydee. tunc uideretur quod:
tales diſtincte ydee darẽt ipſi eſſentie diſtin
cte repñſentare. q. hoc ex ſe non haberet: ſed
iſta ſunt impoſſibilia. igitur non preſuppo-
nuntur &ce. Dicunt tamen ꝙ talis pluralitas
ydearũ eſt q̃dã ꝓprietas: eſſentiã cõſequens
ut reprñtat diſtinctas creaturas. ĩpoſſibile. n.
eſt ꝙ aliqd qualitercũq; reſpiciat alia plura
ſiue repñſentãdo ſiue quouis mõ aliter quin
ad hoc neceſſario cõſequaſ ad ipſum ſit na
tũ intelligi ſecundũ diuerſas rõnes & hoc ẽ
diſtingui ſecundũ diuerſos reſpectus. Secun
do dicunt ꝙ nec iſte ydee ꝑſupponunſ diſti

ĉte cognitioni creaturaꝝ.ymaginantur enī
ſic.nā ut dicunt:iſte eſt ordo in cognitione
dei.nā primo intelligendū eſt ꝙ ibi eſt eēn
tia ut obiectū primū mouēs intellectum di
uinum.q.poſſibilē.Secūdo intelligēdum eſt
ꝙ ibi eſt actus intelligendi ab eſſentia cātus
ſicut mouente.Tertio itelligendum ē ꝙ iſte
actus terminat̄ ad ipſam eſſentiā ſicut ad ob
iectum primū.& qa in eſſentia itellecta relu
cent oīa alia ab ea.ideo tūc itelligit̄ eſſentia
dei.ut ydea & exēplar creaturaꝝ.Et tunc q̄r
to accipiunt̄ creature ut intellecte & qa crea
ture tunc pcipiunt̄ diſtincte. Ideo qnto itel
ligendum ē:ꝙ in quadā differentia ſuarum
rōnum ydealium ita ꝙ ſicut prius cognoſco
illā rem q̄ eſt fumus anteq̄ cognoſcā ignem
prius tñ cognoſco ignē q̄ incipiam dicere pe
nes me:ꝙ fumus ē ipm̄ ſignum ignis:ita de
us prius cognoſcit rem q̄ ē idea .ſ.eſſentiam
ſuam:q̄ creatura oī prius intelligit hāc creatu
ram.ſ.hoīem q̄ dicat eſſentiā ſuā eſſe ppriam
ydeam hoīs:eodēmodo prius intelligit aſi-
num q̄ dicat eſſentiam ſuā eſſe ppriam ideā
aſini:& ſic de aliis:& ſic prius cognoſcuntur
creature q̄ diſtiguant̄ eaꝝ ydee licet res que
eſt idea.ſ.eſſentia diuina cognoſcat̄ prius q̄
creature.Iſta op.in concluſione cōcordat cū
prima.ponit enim ꝙ diſtinctio idearum cō
ſequit̄ eē cognitū creaturarum & ideo eadē
argumenta q̄ ſunt cōtra primam ſunt contra
eam.¶ CONTRA illud poſſet aliter ar
gui.diſtincte repſentare pſupponit diſtinctā
rōnem repſentādi .aliter enim eſſet effectus
ſine cā:& ſine omni ordīe īter ipſum & cām
ſed diſtincte rōnes repſentandi uocant̄.idee
igit̄ diſtinctio ideaꝝ pſupponitur diſtincte
repreſentationi.Item in omni ſpāli actione
pſupponit̄ non ſolum agens uniuerſale ſed
ſpāle.quia ad repn̄tandum hominem itelle
ctui noſtro:nō ſufficit rō cōis:ſed ppria ratō
ſantaſmatis hoīs :ſed repſentare hoīem uel
aſinū:ē qdam effectus ſpecialis:igit̄ illi effe-
ctus nō ſolum pſupponūt eſſentiā diuinam
q.rōnem repn̄tatiuam uniuerſalē ſed ratiōes
pprias repn̄tatiuas:& ita ē de oībus aliis hec
eſt ratio.p.& phi.ii.phi.tex.cō.xxxix.ubi po
nit cām uniuerſalem rn̄dere effectui uniuer
ſali & pticularem pticulari non enim ſpālis
repn̄tatio pōt eſſe niſi pſuppoſita quadā ſpā
li aſſimilatione.qa nichil repn̄tat in uniuer-
ſali aliud niſi ſimile ſit in uli:& eadem rōne
nichil in pticulari niſi ſit ſimile in pticulari:
ſed eſſentia diuina repſentat hoīem & aſi-
num in ſpāli.ergo pſupponit rōnes ſpāles
aſſimilatas in repn̄tando:Itē nichil de cuius
p ſe rōne excludit illud qd̄ eſt de p ſe rōne
alterius.ē p ſe repn̄tatiuū illius : ſed de p ſe
rōne eſſentie ut abſolute accepte excludun
tur omnes rōnes ſpeciales quoꝝ ē diſtincte
repn̄tare.ergo eſſentia ut abſolute accepta
non poteſt repn̄tare ſecundum rōnes ſpecia
les.ſi igitur hoc faciat hoc erit preſuppoſitus
rōnibus ſpecialibus.pbo mi.qa eēntia abſo
lute accepta nichil ē niſi eēntia:nec uniuer
ſale:nec ſpāle.Itē cōtradictoria nō cōueniūt
eidem ſecūdū idem:ſed repn̄tare ſe & non
alia:repn̄tare ſe & alia: ſunt contradictoria
ergo &c.ſed repn̄tare ſe & non alia pōt ex
rōne abſoluta eſſentie.qa actus ſuus poteſt
in aliquo priori terminari ad obiectum pri
marium quam ſecundarium igit̄ ex abſolu
ta ratione non pōt repn̄tare ſe & alia. ergo
hoc erit ex preſuppoſitis diſtinctis rationi-
bus repn̄tandi:Item ſi aliquid impediret ꝙ
tales diſtincte rōnes preſupponerent̄ diſtin
ctis repn̄tatiuitatibus hoc eēt ut dicunt quia
tales rōnes darent eſſentie aliquid ſcilicet di
ſtincte repn̄tare:ſed nō uideo quia illud eſt
magis inconueniens ꝙ proprii reſpectus q
ueniunt ex ea darent illum effectum q̄ ꝙ ēt
proprii darent ſe ſicut pſona ergo & cetera
Per idē patet ad argumentū illoꝝ cōtra ſecū
dū dictū ꝙ poſſet ſic argui.qd pſupponitur
diſtincte repſentationi preſupponitur diſti
ncte cognitioni ſequēti eā.ut probatum eſt :
diſtinctio ydeaꝝ pſupponitur diſtincte rep
ſentationi creature.ergo & cognitōni.quod
āt dicunt ꝙ prius cognoſcit̄ fumus q̄ cogno
ſcatur ignis:ſed nō quo ad hoc qd eſt ſignū
ignis.Et ſic in pppoſito.dico ꝙ hoc eſt uerū
ꝙ non comprehendimus fumum ſecundū
rationē fumi ſed eſt cōtrarium de intellectu
diuino reſpectu ſue eſſentie:& omniū relu-
centiū in ea ꝙ cōceduntur tales rōnes repre
ſentatiue in deo.dictū ē de poſſibili. poſſet
enim illa uia teneri.non ē dictū de facto ut
habetur li.i.q.ii.arti.ii.& iii . ¶ HIC dico
tria.Primū eſt ꝙ diſtinctio eaꝝ non requiri
tur pp diſtinctā repſentationē aut diſtinctā
cognitionē creaturarum.qa id non requirit̄
neceſſario ad aliquem effectum :quo nō po
ſito poteſt poni effectus:non poſita aūt tali
pluralitate poſſunt a deo repn̄tari & cogno
ſci.deus enim cōphendendo eſſentiam di

ſtincte oīa cognoſcit cōſecutiue: hoc ꝓbatur
di.xxxix.ar.i.ēt ꝓpter diſtincte repn̄tari nō
debet poni pluralitas talis hic.ibi art.ii.q.iiii.
¶ PRO iſta cōcluſiōe uidelicet ꝙ ad hoc
ꝙ creature diſtincte cognoſcant̄ non ꝑexigū
tur diuerſe ydee.probāt quidā ſic.ſcotus li.i.
di.xxxiii.q̄a p illud p quod obiectum limi
tatum extra repn̄tat pōt ipſum obiectum li
mitatū extra cognoſci diſtincte ſine omni re
ſpectu pre intellecto in tali repn̄tatiuo limi
tato.igit̄ ſi illud p quod obiectum extra re
pn̄tatur ſit illimitatum pt ēt illimitatum ex
tra cognoſci diſtīcte ſine hoc ꝙ illud illimi
tatum ꝑintelligat̄ diuerſimode īmitabile ſi
ue ſub diuerſo reſpectu ad creaturas. ꝓbant
añs qñ enim cognoſco albedinē p ſpeciem
albedinis: non oportet prius intelligi ſpēm
albedinis refferri ad albedinē añquā cogno
ſcā illam albedinē.q̄a tunc nunq̄ cognoſce
rem albedinē niſi prius cōpararē ſpēm eius
ad ipſam: & tunc ſemper reflexus ꝑcederet
rectū.probat̄ cōſequentia.q̄a illimitatū & il
limitatum non differunt niſi p ꝑciſionē &
nō ꝑciſionē: limitatum enī repn̄tat hoc ꝑci
ſe & nichil aliud. Illimitatū enim hoc & qd
libet aliud: ſed ablatio ꝑciſionis ab eo ꝙ illi
mitate repſentat cū ſit pfectionis non tollit
ab eo qn eque pfecte repn̄tat ea ad que eſt
illimitatū ſicut illud qd tm̄ repreſentat unū
ipſum unū perfecte repn̄tat: ſicut igitur unū
limitatū repn̄tans pfecte ipſum limitatū re-
preſentat ſine reſpectu preintellecto in eo
ad ipſum: ſic illimitatū repn̄tās & pfecte re-
pn̄tabit diſtīcta repn̄tata: ſiue diuerſis reſpe
ctibus coītellectis ad illa. ¶ ITEM cā eq
uoca ex pte ſui eſt pfectior rō cognoſcendi
effectum ſuū q̄ uniuoca.q̄a cā equoca eſt cā
totius ſpeciei: cauſa uniuoca eſt cā ſolius īdi
uidui: & non eſt ꝓprie cā reſpectu effectus:
quia ordo cāꝝ eſt eſſentialis: ſed ordo cā
tū eſſentialis & pfectio uniuerſi conſiſtit in
ſpecie non in indiuiduis: ſed cā uniuoca pfe
cta cognita pōt eſſe diſtincte rō cognoſcen
di ſuum effectum ſine aliquo reſpectu ꝑin-
tellecto eius ad ipſum: q̄a ex natura rei ipſa
repn̄tat ſuum effectū & ideo ſtatim cū eius
natura cognoſcitur pfecte ſtatim ſine ulte-
riori negotiatiōe intellectus effectus eius co
gnoſcit̄. Itē cā equiuoca infinita pōt plura
ꝓducere diſtincte ſine diſtincto reſpectu ad
illa igitur cā equiuoca īfinita pōt plura ꝓdu
cere diſtincte ſine diſtinctis reſpectibus ad
illa: & p conſequens diſtincte cognoſcere ſi
ne diſtinctis reſpectibus: q̄a nō producit co
gnoſcendo. ¶ ITEM ꝙ aliquid continēs
plura non poteſt illa diſtincte repreſentare
ſine pluribus in eo determinabilibus uel ſal
tem intellectus circa ipſum: hoc eſt propter
eius potentialitatem & confuſionem. Hec
enim eſt ratio quare in deo non eſt.q̄a ſcien
tia uniuerſalis continet ſua ſcita in potentia
ut uult cōmentator.xii.metha.cōmento.li.
ſed eſſentia diuina cōtinet oīa actualiſſime.
ergo diſtinctiſſime pōt oīa repſentare ſine
determinatiōibus qbuſcunq; ī eo aut ītelle
ctis circa ipſum. Cōfirmat̄.q̄a hec eſt dr̄ia in
ter agens indeterminatū qd eſt contingens
equaliter: & agens īdeterminatū qd eſt agēs
illimitatū.ꝙ ipſum nō pōt aliqd coꝝ ad qd
eſt indeterminatū ut ꝓbat cōmenta.ii.phiſi
coꝝ.cōmento.xlviii.ſcdm āt agens pōt ī ali
quod coꝝ ad qd ē indeterminatū: ſed non
ē ꝑciſe q̄a pōt ī quodlibet: patet de ſole qui
pōt diſſoluere glatiem ſed nō ꝑciſe.q̄a pōt
ēt cōſtringere lutū.ſed certū eſt ꝙ in deter-
minatio quā habet deus reſpectu creaturaꝝ
nō ē cōtīgētia ſed illimitatio.igit̄ pt ī quod
libet ſine determinatiōe ſiue nō ꝑciſe. Item
ſi ī deo ad cognoſcēdū diſtīcta ydealia ꝑexi
gant̄ diſtīcti reſpectus ydeales.igr̄ illi reſpe
ctus ſunt cognoſcibiles a deo cū ſint q̄dā en
tia: aut igit̄ per ſe ipſos & hoc eſt falſum.q̄a
tunc uileſceret intellectus diuinus acqrens
ſcientiam ab alio a ſe.ꝙ ponunt̄ diſtingui a
deo aut p alios reſpectus & tūc ꝓceſſus ī in
finitū: aut p eſſentiam illimitatam & hētur
ꝓpoſitū. Itē ſi ſint tales reſpectus aut illi reſ
pectus ſunt principia diſtinctoꝝ actuū ītelli
gēdi qd nō ē: q̄a reſpectus nō ē principiū ac
tiuū: aut eſſentia. & habet̄ ꝓpoſitū: aut eēn
tia cū reſpectu quod falſum ē.quia reſpectus
cum eſſentia nō facit unū p ſe nō primomō
patet.nec ſcdo.q̄a terminus ſequeret̄ natu-
ram eius ſicut ꝓpriū: & eēt rlō realis. Secun
do dico ꝙ pp ꝓductionē eaꝝ nō requirit̄
pluralitas.ſicut.n.deo ad diſtincte cognoſcē
dū & repſentandū qdlibet eſſe creature ſuf
ficit cōprehēſio ſue eſſentie ita ſibi ſufficit il
la cōprehēſio ad diſtincte ꝓducendū.hoc ꝓ
bat̄ di.xxxix.ar.ii.cōcluſione qrta. Itē agēs
ad hoc ꝙ ꝓducat diſtinctos effectus ī gene
re ſue actionis non requirit quantū eſt ex p
te ſui diſtinctas rationes agendi. Dico ꝙ ī
genere ſue actionis. Celum enim eſt agens

uirtuale reſpectu ſuorum inferiorū ſed agēs
modo nature : & qa uirtualiter cōtinet ſuos
diſtinctos effectus nō oportet quātum ex p
te ſui. ad hoc ꝙ mō diſtincto nature diſtin-
ctos effectus ꝑducat ꝙ modi diſtincti modo
nature ꝑexigant̄ in eo:ſed deus ex hoc ꝙ in
telligit ſe & oīa adunate ē agens uirtuale re
ſpectu multoꝝ effectuum:ſicut & celū.ſed ē
agens uirtuale. igit̄ quantum eſt ex pte ſui.
ad hoc ꝙ diſtīcta artificialia uel ydealia mō
intellectus ꝑducat nō requirit diſtinctas rō
nes ideales uel intellectuales. Vlterius dico:
ꝙ diſtincta pluralitas nō neceſſario requirit̄
ad hoc ꝙ diſtincta ꝑducant̄ in eſſe diſtincto
ſicut enim agens uirtuale naturale pt diuer-
ſos naturales effectus ꝑducere pp diſtinctas
potentias in quas agit ꝑciſa a quacunqꝫ alia
differentia ex pte ꝑducentiū:ſicut patet de
ſole reſpectū luti quē congelat ꝙ unica actō
ne diſſoluit glatiem & cōſtringit lutum ꝑci
ſe:pp diſtinctam rōnem paſſiuā in luto con
gelato. Ita agens uirtuale intellectuale pt di
uerſos effectus intellectuales artificiales pro
ducere & hoc pp diſtinctas potentias paſſi-
uas ſibi corrñdentes. ꝑciſa omni differentia
ex pte ꝑducentis.ſed deus nō eſt agens uir-
tuale intellectuale:quod ē ſecundū ꝙ intelli
git ſe & omnia adunate:hēt diſtinctas potē
tias ſibi corrñdentes. ab eterno.n .habuit la
pis poſſe eſſe ꝑprium quo ſibi nō repugna-
bat creari ex nichilo:& aſinus ſimiliter & ſic
de ſingulis : & iſte ſunt potentie corrñdētes
ꝑductioni dei ad extra.igit̄ iſti effectus diſti
cti poſſunt a deo ꝑduci & diſtincte ſolum p
pter ſuas diſtinctas potentias obedientiales:
ꝑciſa quacunqꝫ diſtinctione in rationibus ſu
is idealibus quas habēt apud deum. ¶ ET
per illud patet ad omnes ratiōes fratris tho
me ſupra.di.xxxyi.ar.i.quod non eſt neceſſe
deum habere plures ydeas q̄tum eſt ex par
te ſui ut rōnes ſue pretendunt.ſ.ne agat a ca
ſu & ꝑter intērionem finis.ex hoc enim ꝙ
eſt agens & uirtuale:pōt omnia iſta ordina
te ꝑducere & fines omnium ordinate intē
dere:ac ſi oēs rōes ſinguloꝝ apud ipſum eſ-
ſent diſtincte & ꝑciſe.dūmō ſibi corrñdeāt
diſtincte:ibi potētie paſſiue cōuenietes ſue
uirtuti actiue. Nec mouet tertiū qd alii ad-
dunt:cum enim dicunt ꝙ ſi eēntia repñtet
ſeipſam & creaturā ſcdm qd una.ergo eſſen
tia hēt ideā ſicut creatura:nego cōſequētiā.
& qñ ꝓbat̄ eſſentia ut eſt rō cognoſcēdi ali
quid eſt eius idea. ergo ſi ſub una rōne ē pri
cipiū cognoſcēdi ſe & alia.igit̄ ē idea utriuſ
qꝫ ſub illa una .Dico ꝙ añs eſt falſum abſo-
lute ſumptū :ſed debet cōtrahi eſſentia ut ē
ratio cognoſcendi aliqd qd a deo natum eſt
rōnaliter ꝑduci:aut cognoſcendi extra ſe eſt
idea:ſed talis nō ē ſua eſſentia.& qñ additur
ſi unica ē rō repñſentatiua utriuſqꝫ:igit̄ eque
primo utrūqꝫ repñtat ſicut genus quamlibet
ſui ſpēm. Veꝝ ē ſi ambo equalr̄ repñtarētur
& non unum in uirtute alterius . ſicut eſt de
ſpēbus in genere:ſed contrarium eſt in ꝑpo
ſito. Tertio dico ꝙ licet non requirat ideaꝝ
pluralitas ex pte dei cognoſcētis:tamē requi
ritur ꝑpter cōditionē cognitorum a deo &
repñſentatuꝝ & productorū . Vbi ē intelligē
dum ꝙ in agēte p itellectum & artificialiter
ē aliter q̄ in agēte p naturam. In naturali.n.
agēte ſufficit ꝙ ſuus effectus cōtineatur i eo
uirtualr̄:ſicut in cā equoca :uel quodāmodo
formalr̄ ſicut in cā uniuoca:ita ꝙ illa cōtinē
tia formalis attēdatur penes unitatē ſpecifi-
cam ut ſic ſimile ex ſimili generet̄ :in agēte
uero artificiali non ſufficit ꝙ ſu effectus quo
dāmodo contineatur in potētia actiua arti
ficis nec hēt ex ſe unde unicum effectum ꝑ
ducat:& ideo ē neceſſarium ꝙ res producē
da p artē ſit prius apud intellectum artificis
in ſua ſimilitudine ut ſit ſimile ex ſiſi ut do
mus extra fiat a ſiſi domo in aīa. Hec patēt.
vii.meth.textu cō .xxx.& forte i agēte crea
to pp indeterminationē & imperfectionē
potentie intellectiue requnt̄ tales diſtīcte
artes tam ex parte ipſius potentie intellecti
ue q̄ ex parte ipſoꝝ ꝑductorū artificialiter
ſeu intellectualiter:ſed quicquid ē impſectiō
nis in creaturis debemus āmouere a deo.igr̄
nō debemus ponere ꝙ in deo ꝑcedat diſtin
cta repñtatio ſeu diſtincta cognitio creatura
rum:aliquam neceſſitatē q̄ ſe teneat ex pte
dei cognoſcentis repñtantis & ꝑducentis :
ſed ſolū pp cōditionē creaturaꝝ cognitaꝝ
repñtatiuaꝝ:ſeu ꝑductaꝝ a deo artificialr̄
ſeu rōnaliter:& hec ē ymaginatio beati au
gu.lxxxiii.q.q.xlyi.uel lxxii.p aliā cognitio
nē ubi diffinit qd ſunt idee.ſic dicens. Sunt
nāqꝫ idee principales forme uel rōes.&c. &
poſtea ſub 'it ad qd ponunt̄ :ſubdens: q̄ di
uina intelligentia continentur & ſecūdum
eas formari dicitur oē qd oriri & interiri pt
& oē qd orit̄ & incipit.nota pp formari &
oriri ponūt̄ .&c.ſed formari & oriri ſe tenēt

ex pte pductorum.igiť ponunť ppter cõdi
tionem pductoꝝ.Item hoc patet p ratione͂
augu.pbat enim ꝙ neceſſe eſt ponere ideas.
qa nullus audet negare deũ oĩa rõnaliter cõ
didiſſe:ſed abſurdũ eſt ut dicit eſtimare ꝙ ea
dem rõe cõdita ſit hoĩem natura qua equus
ſingula igiť ppriis creata ſunt rõnibus.Ecce
expſſe ꝙ ut nature ſunt create & condite rõ-
naliter pp hoc ponit augu.ideas.Ite͂ hinc eſt
ꝙ epilogãdo cõcludit ideaꝝ pticipatõne ſit
ut ſit quicqd eſt:aut quomõ e͂.ecce ppter fie
ri ponunť & quare talis cõditio artificialiter
pductorũ arguat tales ideas diſtinctas in p-
ducente rõ e͂.qa in habitudine oĩum qua re
latiuum diciť ad aliud ſiue ſit relatio ſecun
dum rem ſiue ſcd̃m rõnem oportet eius ter
minũ terminare illã relatione͂ in eadem ha-
bituhine.Vnde.ii.phiſicoꝝ.mult.phi.tex.cõ.
xxxix.ꝙ uniuerſale diciť reſpectu uniuerſa-
lis & pticulare & reſpectu pticularis. ſed rep̄
ſentata extra q̃ ſunt ideata non ſolum nata
ſunt repñtari ſecundũ rõnem illimitatam &
diſtinctã puta entis ſed ſub rõnibus ſpẽbus p
priis & tota cã quare opportet ipſa ſic diſtin
cta cognoſci eſt. qa in ee͂ndo extra hũc eſſe
diſtinctũ.ergo oportet eſſentiã repñtantem
tunc nõ ſolum repñtare iſtã habitudine͂ ſub
rõne illimitata & indiſtincta in repñtando
ſed ſub rõnibus ſpẽbus diſtictis ita ꝙ tota rõ
illius diſtincte repreſentatiõis accipiatur ex
pte ideatorum extra finalis inte͂tio mea de
ideis he͂ť di.xxxix.¶ ARGVMENTA
q̃ probant ꝙ diſtinctio idearũ p̃ſupponiť di
ſtincte cognitioni & rep̄ſentationi.ſoluunť
unico uerbo.pbatum e͂ ei.di.xxxix. arti.i.ꝙ
deus cõprehende͂do ſe tanq̃ pricipale cogni
tum ſiſtendo in ſui cognitione ex pſectione
illius cõprehenſiõis cognoſcit diſtincte om-
nia alia cõſecutiue.¶ PER hoc ad primũ.
diſtincte rep̄ſentare p̃ſupponit diſtincta&c.
uerum eſt qñ cognoſciť ſicut p ſe principale
cognitũ.quãdo aũt diſtincte cognoſciť ad co
gnitione͂ alterius cõſecutiue & p quãdam ſe
quelã non.Per ide͂ ad ſecundũ.qñ diciť in oĩ
actione oportet eſſe ſpẽale agens.uerum eſt
quãdo quodlibet eſt p ſe & principalis termi
nus reſpectu actionis:quãdo uero unus e͂ ter
minus p ſe & alia termĩnãt.qa eorũ eſſe con
ſequiť actione͂ q̃ eſt circa p ſe terminũ :non
oportet.Per ide͂ ad tertiũ.cõcedenda eſt enſ
maior.quãdo omnino excludiť & quãdo di
ciť in minori ꝙ eſſentia diuina cognita ab-
ſolute excludit oe͂s rõnes ſpeciales cognitas
Verũ eſt tanq̃ obiecta prima & principalia
cognita:nõ tame͂ tanq̃ cognita cõſecutiue.p
ide͂ ad quartũ cõcedo maiore͂.quando dř in
minori ex abſoluta rõne eſſentie p̃t rep̄ſen-
tare ſe & nõ alia uerũ e͂ ꝙ non p̃t rep̄ſentare
alia tanq̃ obiecta p ſe:&c.neceſſario tñ repñ
tat alia cõſecutiue.Ad quintũ dico.ꝙ eſt alia
cauſa ſcilicet ne faciat natura fruſtra:ſed hoc
ſequereť.quia comp̄henſio eſſentie ſufficit.

¶ VTRVM angelus diffinite ſit in loco
hic ſunt duo facie͂da primo utrũ ãgelus poſ
ſit eſſe in diuerſis locis.Secundo dato:ꝙ op
tet eum eſſe in uno loco.que ſit ratio exiſte͂
di in loco.iſta queſtio transfertur ad ſecun-
dum librum:ubi agetur de motu locali an-
geli.

IN di.xxxviii.reſumit magiſter
materiã de ſcientia dei ubi ſup
poſita pluralitate idearũ ex di.
xxxvi.q̃ro utrũ pbabiliter poſ
ſet teneri ꝙ idee q̃bus cogno-
ſcit creaturas diſtinguntur a natura rei.

¶ HIC quattuor primo ponã rationes ap
parentes aliquas ad hoc.Secundo ponã &
ſoluam rões ponentes eas diſtingui p intel
lectũ diuinũ.Tertio oñdã quõ poni poſſe͂t
in deo diſtingui ex natura rei:non tame͂ ꝙ
dicant relatione͂ realem Quarto ponã mo
dum cõmentatoris ſcd̃m quem ipſe ponit
ideas:& attributa diſtingui nõ ex natura rei
quam tenebo.¶ QVANTVM ad pri
mũ(ſuppoſita pluralitate ideaꝝ & cũ hoc
ꝙ ſunt eterne ſicut ponit aug.lxxxiii.q.q.de
ideis)pbari põt ꝙ diſtinguunť ex natura rei.
deus ab eterno diſtictas ideas cognouit crea
turas:& hoc in ſe intuendo:aut igiť illa plu
ralitas ydearum fuit ex pte eſſentie diuine
inq̃tum.ſ.illimitata & infinita e͂t tunc cum
modus cognoſcendi eſt ſcd̃m modũ repñtã
di.igiť deus tm̃ cognouit creaturas ab eter
no illimitate & indiſtincte & non diſtincte
aut ex pte eſſentie diuine eſt talis cõtine͂tia
ut actu intelligitur diuerſimode cõparata ĩ
diuerſa imitabilitate & tunc cum ſicut eſſe
p̃ſupponitur cõparationi ita diſtinctũ diſtin
cte cõparationi.ſicut enim ee͂ntia diuina nũ
q̃ fundaret ĩ ſe diuerſos reſpectus reales per
ſonales:niſi eſſet ens:ita nunq̃ in eſſentia di
ſtinctũ eſſe pſonale cõparatum ſeu relatiuũ
niſi preſuppoſita alia diſtinctione in rõni-
bus.igiť ſeqť ꝙ tale eſſe in eſſe intelligibili

diſtinctũ p̄ſupponit̄ cõparationi ſacte per I tellectũ diuinum. Item eẽntia diuina ex na tura infinitatis ſue ex natura rei põt p̄funda re ſe in plures reſpectus formales reales ſtan te idẽptitate rei.igit̄ ſtante idemptitate rei põt p̄fundere ſe in plures reſpectus forma les rationis ex parte rei. pbatio cõſequentie qa qd põt in maius põt in minus antecedẽs ẽ manifeſtũ de ſe. Itẽ ſi eſſentia diuina ex il limitatiõe ſua põt repſentare oĩa creabilia diſtincte: aut hoc inq̃tũ ex illimitatione ſua ẽ exẽplar cõe inquãtũ cõe nõ includendo rõ nes p̄prias creabiliũ inq̃tũ p̄prie: & tunc cũ cõe inq̃tũ cõe (nõ includendo p̄priũ inq̃tũ p̄priũ) nõ repſentet p̄prium. qa in iſta rõne cõe inquantũ cõe ut diſtinguit̄ cõtra p̄priũ nõ repſentat ipſum. igit̄ ut ſic eſſentia diui na nõ repſentat creabilia diſtincte. & hoc ẽ inq̃tũ ex illimitatiõe ſua ẽ ſic exẽplar cõe ꝙ repreſentat p̄priũ inq̃tũ p̄priũ. & tũc hẽtur p̄poſitum. ſ. ꝙ eſſentia diuina ex illimita tiõe repſentat res diſtincte: & ita ex natura rei ẽ diſtincta repſentatio p repſentatiões p̄ prias inq̃tũ p̄prie. & hoc ẽ qd uocamus ta les ideas formaliter diſtingui ex natura rei. Item illa cognitio q̃ ẽ diffinitio & q̃ eſt cir ca prius nota eſt perfectior cognitione con fuſa. qa eſt circa diſtincta magis ut hẽtur pri mo phiſicoꝝ. tex. cõ. iii. igitur cognitio quã deus habet de aſino: qa eſt pfecta non ua dens de impfecto ad pfectũ eſt diſtincta: & eadem rõne illa quã habet de hoĩe eſt diſti cta. & ultra iſta diſtinctio in cognitione di uina non põt cauſari a diſtinctione in ipſis creaturis. qa nichil ẽ cãtum in ſcientia diui na a creatura. qa tunc deus mutaretur: ſed il la diſtinctio q̃ procedit in cognoſcente ante illã diſtinctionẽ q̃ inferri poteſt ex diſtinctiõ ne obiectoꝝ non põt eẽ niſi rõnibus obie ctiuis repñtatiuis q̃ naturaliter p̄cedunt di ſtinctos actus. igit̄ ipſa diſtinctio eſt natura liter prehabita ex natura rei in ipſo cognoſ ſcente: & hoc dico cõpetit ſibi ex ſua pfectiõ ne. qa aliunde illã diſtinctionẽ accipere ſit i repugnat. Iſtam rationẽ innuit augu. v. ſup gene. c. xvi. cõmutari oĩno non põt nichil eorum q̃ fecit exiſtẽs & oĩa primitus hñs: neq3. n. ea faceret: niſi ea noſcet antequam faceret: neq3 noſceret niſi uideret: neq3 ui deret niſi haberet nec omnia prehabet an teq̃ oĩa uideat ꝙ faciat: ut ſine mutatione agat: & hec inquã cõpetit ſibi ex ſua pfectiõ

ne añ oẽ uidere: & ita ex natura rei. Itẽ eq̃ potẽs eſt eſſentia diuina ex natura ſua I rep ſentando ſicut itellectus dei in intelligẽdo: ſed intellectus dei põt intelligere diſtinctiſſi me qdlibet intelligibile: igitur eſſentia diſti ctiſſime repreſentare ex natura ſua poteſt p̄ ciſa qualibet operatione intellectus.

¶ SEQVITVR de. ii. arti. ubi dicunt qdã hẽ. ꝙ idee diſtingunt̄ p intellectũ tm̄ & hoc ſic. illud qd nullũ eſſe habet de ſe in quocunq3 eſſe ponit̄ neceſſario ponit̄ I illo eſſe mediante aliquo actu alicuius potẽtie p̄prie ſed creatura de ſe ẽ hmõi. igit̄ ſi pona tur in eſſe intelligibili hoc eſt intellectus. Itẽ oĩs actus p̄ſupponẽs obiectũ dependet ab obiecto. igit̄ qd p̄ſupponit obiectũ ſecũ dariũ dependet ab obiecto ſecundario. igit̄ ſi obiectũ qd eſt creatura p̄ſupponit̄ cogni tioni diuine neceſſario ſequit̄ qd cognitio diuina dependebit ab obiecto ſecundario. Itẽ deus ab eterno cognoſcit creaturas diſti ctiſſime: ſed non p hoc ꝙ in ipſo diſtingun tur a natura rei. igit̄ p intellectũ. pbo mi. qa tunc poſſibile eſſe p̄cederet neceſſe eẽ. quia q̃cqd eſt in natura eſſentie: p̄cedit uerbum. tũ. quia cuicũq3 oñderet deus eſſentiã ſuam oñderet neceſſario omnia relucẽtia in ea: tũ iſta relucentia eſſent ex natura rei. Itẽ perfe ctior eſt intellectus diuinus q̃ humanus: tñ hoc qd p̄ſupponit primũ obiectũ facit ſcili cet intentiones ſecundas. igit̄ q teneret qd diſtinguerẽtur a natura rei. oñderet ad pri mũ: ꝙ maior eſt falſa. poſſent enim eſſe I ali quo eſſe in intelligibili cõſequendo eſſentiã ipſam ſicut par & impar ſecunt̄ numerum li cet cauſaliter p aliquẽ actum cum eẽntia nõ ſint p̄ducta. Ad ſecũdũ dico ꝙ iſta prioritas qua creature primo ſunt in eẽ itelligibili q̃ I telligant̄: non ẽ ex impfectione potẽtie in tellectiue diuine q̃ poſſit diſtinguere ſi non diſtingueret̄: ſed ẽ ex pfectiõe eẽtie que ẽ primũ obiectum eẽ qua pfectione habet qd non põt eẽ niſi ex natura rei oĩa obiecta ſe cundaria diſtinctiſſime reluceant in ea. Tũc ad maio. dico ꝙ actus q p̄ſupponit obiectũ ſiue primariũ ſiue ſecundarium habet hoc ex impfectione quia dependet ab obiecto q uero ex pfectione obiecti primi p̄ſuppo nit utrũq3 ſecũdariũ nõ. p̄ſupponit niſi ex p fectiõe obiecti primi. Ad tertiũ dico ꝙ poſ ſibile eẽ nõ p̄cedit neceſſe eẽ qa uerbũ non p̄cedit de obiecto ſecundario: & in diuinis

non eſt prius in quo ſeu prius originis ſeu a
a quo tantū.ſimilr̄ nō ſequit̄ . uidens uerbū
oīa uidet.qa q̄d.i naturalr̄ repn̄tata ſubſunt
uoluntati diuine q̄tum ad actualem oñſio-
nem.Ad quartū cōcedo ꝙ intellectus diui-
nus poſſet eas diſtinguere:ſi nō diſtinguerē
tur.ſed ex ꝑfectione ſua iam diſtingunt̄ qua
re nō oportet.eſt tñ intelligēdū uolenti def
ſendere hanc uiam ubi multi decipiunt̄ ꝙ
illa diſtinctio nō ē neceſſario exacta ex pte
eſſentie repn̄tātis & intellectus diuini intel
ligentis ſicut ē in nobis:ſed pp condictōem
repſentatoꝝ extra hoc ꝓbat̄ di.xxxvi.arti .
iii.dicto:iii. ¶ SEQVITVR de.iii.arti
culo ubi ē ſciēdū; ꝙ rlō nō ē realis ex hoc ꝙ
fundat̄ ſup rem ex natura rei.Sed ex hoc ꝙ
fundat̄ in re ut res eſt ut paternitas ſup po-
tentiā & ſimilitudo ſup albedinē: Si autem
fundet̄ in re nō ut res eſt ſed ut cognoſcibi-
lis non oportet ꝙ ſit realis.hoc ꝓbat̄.di.ii.
q.ii.arti.iiii.ſic in ꝓpoſito. qa eē tale ideale
in deo nō eſt niſi quoddā eſſe repn̄tatiuū:&
eſſe cognoſcibile creaturarū uel poſſet aliter
dici ꝙ illi reſpectus ideales non ponunt̄ ibi
ut illis mediantibus cōſtituat̄ eēntia forma
le principiū ꝓducendi hanc uel hanc creatu
rā imo eſſentia diuina ex ſeipſa eſt ſufficiēs
principiū ꝓductiuū:ſed ſolum ponit̄ ut di-
ctum eſt pp ipſa ꝓducta.qm̄ diſtincta repn̄
tata neceſſario requirūt diſtictas rōnes repn̄-
tantes q̄ ſunt .q̄ſi:ymagines earū in repn̄tan
do:& in menſurando:ut taliter res intelliga
tur qualiter in tali ymagine:uel idea repn̄ta
tur & tante ꝑfectionis cognoſcat̄ quante re
pn̄tetur in illa idea.de hoc.di.xxxvi.arti.iii.
tūc ad formā dubitationis qñ dr̄ ꝙ rlō q̄ ſe-
quit̄ rem ex natura rei ē realis. uerum eſt ſi
ſequeret̄ tanq̄ reſpectus fundati p modū a
ctiui & paſſiui contrariū cuius dictū ē eſſe in
ꝓpoſito:ſi autem fundatur in re p modum
menſure ad menſuratum:tunc licet ex natu
ra rei eſt ꝙ intellectus pōt intelligere a parte
menſure quēdā reſpectum ad menſuratum:
tñ iſte reſpectus non eſt realis relatio. ſed rō
nis tm̄ & ſic eſt ibi reſpectus ex natura rei ñ
tñ realis:ſimiliter ſi ille reſpectus fundatur p
talem modū unius ubi unitas illa fundetur
ſup eſſe repſentatiuo rei ita ꝙ ꝑciſe requira
tur talis exemplaritas in intelligente reſpe-
ctu intellecti pp cognoſci tunc nō eſt rlō rea
lis.Hec ſunt ut dictum eſt exemplū.ſi.n.ad
hoc ꝙ cognoſceremus lapidem oporteret la
pidem realiter cadere in compoſitionē ani-
me ut quidam antiq poſuerunt.i.de ala.tex.
cō.xxv.xxvi.tunc inter cognoſcentem & co
gnitum eēt rlō realis mō unius.igr̄ ex oppo
ſito ſi lapis ſit ſolum in deo in eē repn̄tati-
uo nō facit relationē realem. ¶ PRIMO
dubitatur cōtra primā reſpōſionē.qa p aug.
iſte rōnes ſunt factrices & ita illis medianti
bus eſſentia cōſtituit̄ diſtinctum principium
ꝓducendi.Dico ꝙ nullomō requirantur ex p
te dei pp dare ſibi aliquā rōnem ꝓducendi:
ſed ꝓ tanto dicit augu.ꝙ ſunt factrices.quia
ſunt regule iuxta quas ordinatur quicquid
ordinat̄ ſicut poſſem dicere ꝙ ymagines de
picte in pargameno ſunt factrices reſpectu
ymaginū ad earū ſimilitudinē formatarū in
pariete & ligno quando pictor depingit. &
tñ nullā cauſalitatem habent reſpectu opis
preciſe ſed ſolum requirunt̄ pp ipſa depicta
in pariete & nullomō pp depingentem ſi-
cut in ꝓpoſito . ¶ SECVNDO dubitat̄
cōtra ſecundam reſponſionem.quia in deo
non habet eſſe effigiale:ſed reale. Ad quod
dico ſtatim ꝙ ſi eſſe quod creatura habet in
deo ſcilicet ſuū eſſe ideale conſiderat̄ q̄tum
ad illud quod ē idem idemptice cū eſſentia
diuina:ſic hēt eē reale non effigiale.Si autē
cōſiderat̄ ꝑciſe inq̄tum eſt repſentatiua rō
eius:ſic nō dicit eſſe reale ſed effigiale uerbi
gratia: ꝓpoſito enī ꝙ ſpēs lapidem in ala eſ
ſet realiter eſſentia anime.ſi tm̄ conſiderat̄
ꝑciſe ut rō repſentatiua lapidē ſic ſolum ha
bet eſſe effigiale ſicut ymago in ſpeculo .ſic
in ꝓpoſito idee ſolum in deo ponunt̄ pro
pter repſentare:accidit aūt ꝙ ſint idem cum
deo:ſed licet iſta diſtinctio ex natura rei poſ
ſit ſaluari fore poſſibilis ſaltem intantum ꝙ
non ſequerētur duo difficilia ſcilicet :nec cō
poſitio:nec relatō realis ad creaturā:hoc ha
betur di.ii.q.ii.tñ eam nō teneo. qa idee ſo
lum diſtinguūtur in ipſo actu ītelligendi diui
no ut ꝓbatum eſt di.xxxvi.& ꝓbabitur ſta
tim p totam ſequētem.q.ex hoc nota ratio
nem quare nō poſſunt diſtīgui a natura rei
que īter ceteras hec rō bona eſt qa ut ſupra
dictū eſt ſi diſtinguerētur a natura rei hoc eſ
ſet ꝑciſe ꝓpter cōditionem creaturarum co
gnitarum uel ꝓducendarum que realiter ut
apud ꝓducentem p intellectum prius ſint
apud eum in eē ītelligibili q̄ facto uel facti
bili:ſed poſita ueritate que ꝓbatur ꝓxima.
.q.ſequēte ꝙ deus ī ſe cognoſcit illa ī illa cō

ꝑhenſione diſtinctiſſime ſed cōſecutiue ſeu reſultatiue.ut ita loquar tūc expſſe oēs creature hmōi ſunt pſuppoſite diſtincte repñentatiōi & cognitioni & pductioni earum igitur. ¶PER hoc poſſunt ſolui argumēta. Primū.n.ſoluit ꝙ ē clare quartū.ſ.ꝙ deus ea diſtincte cognoſcit cōprehenſiōe ſue nature Ad cōprehenſionē.n.illius conſecutiue oīa ſunt cognita diſtinctiſſime ut pbat̄.i.articu. q.ſequētis. Ad tertiū ē dicēdū uerū eē ꝙ poſſent diſtingui ſtante cū hoc idēptitate & ſimplicitate diuina.ſed quia aliunde ſupflueret ideo cōphenſio eſſentie diuine ſufficit ad diſtinctū eē cognitū creaturarꝫ ut uiſum eſt ideo.&c.Ad tertiū ē dicendum ꝙ nō ponūtur cognoſci diſtincte pp diſtinctū uel indiſtinctū repñtare.ſed hoc ē ex pfectione cōphenſiōis.qa cōprehendendo ſe oīa alia exprimunt̄ in eē cognito in illo actu cōphenſiuo.Ad quartū qn̄ dr̄ ꝙ diſtincta dei cognitio q̄ nō accipit̄ a creaturis habet rōnes pcedentes illam diſtinctā primā rōnem cogniti.dico ꝙ nō:imo diſtīcte cognoſcunt̄ ex pfectiōe cōphenſiōis:quia deus cōphendit ſe.
¶AD aug.qn̄ dicit ꝙ non uideret ea niſi ea haberet eminēter.uerū ē niſi ea haberet eminēter ideſt tota entitas eminēter ſubſiſtēs:nō tn̄ oportet ꝙ oīa pmitus habeat includēdo formalī eētias oīum.aut formales rōnes repñtatiuas ex natura rei diſtinctas.
¶SEQVITVR de quarto arti:ubi circa di.xxxix.formo qōnē ad declaratiōnē omniū pcedentium..

Utrum op.cōmētatoris quā poſuit circa cognitionē creaturarū a deo ſit nobis uia ad cognoſcendū diſtinctionē ideaꝝ attributoꝝ pſonarū I diuinis.In iſta qōne quattuor ſunt facienda.primo ponēda ē uia cōmentatoris ſcdm q̄ poſuit deū cognoſcere creaturas.Secundo uidendū eſt quales cōcluſiones oportet nos tenere de ideis ſcdm uiam cōmentatoris.Tertio quales cōcluſiones oportet nos tenere de attributis ſecundū eum.Quarto qualiter oportet tenere de emanatiōibus pſonarū ad intra ſcdm eū.
¶SEQVITVR de primo arti.ubi dicendum eſt ꝙ cōmentator.xii.cōmēto.li.tractans qualiter deus cognoſcit aliqd extra.tenet per ordinem iſtas cōcluſiōes. Prima quā deducit uſqꝫ ad mediū cōmenti fere eſt iſta: ꝙ nihil intelligit extra ſe in mediate ſcilicet acqrendo ſcientiā ab eis.qm̄ tunc uileſceret ut deducit ēt intellectus tranſmutaret̄ p formā ab extra.& nobilitas ſua eēt in intelligēdo uilia qd pbat.qa itellectus nobiliſſimus non acqrit nobilitatē ſuā niſi p actionem.ſi igitur actio ſua ſit in intelligendo uilia ſequit̄ ꝙ nobilitas ſua ē ſic intelligēdo uilia & ideo cōcludit ꝙ ſcilicet iſtomō acqrendo ſciam ſuā ab eis melius ē uilia ignorare q̄ ſcire & ultra cōcludit ꝙ cū nobilius ſe nō ſit aliqd qd pōt itelligere nec intelligit uilius ſeqtur.igitur intelligit ſe & pſit una itellectio. Poſt mediū cōmenti deducit iſta ſentētialiter ꝙ nichil intelligit extra ſe ſcilicet I mediate acqrendo ex hiis q̄ ſunt extra ſciētiā : ut dictum ſicut ē de ſcientia in nobis: & de intellectu nec etiam ipſe ex ſe eſt tale intellectum ꝙ ipe ſit cōpoſitus ex omnibus uel ex multis intellectis ut ſic.ſ.ex ſeipo poſſit omnia intelligere.Vnde infra cōcludit finaliter ꝙ ipe in ſeipo & non ab extra intelligit plura & multa intellecta ſcdm qd ſunt idem cum ipa eſſentia ſua: & unū ſimplex intelligibile omnibus modis.& hec eſt ſecūda cōcluſio principalis cōmentatoris:ꝙ ipe intelligit in ſeipo iſta multa & plura intellecta unitiue ſicut omnia ſunt in eſſentia ſua unitiue:& non aliud ab eſſentia ſua. Sic innuit ad hoc pbandum cōmentator tale argu.ſi omnia intellecta a nobis eſſent idem cum intellectu noſtro.&c.hic intelligeret intellectus noſter ſe eſſentialiter & non accidentaliter :tunc planum eſſet ꝙ intellectus noſter intelligēdo ſe unitiue ſeu adunate in ſeipo non ab extra itelligeret multa & plura ſed ſicut cōmenta.dicit poſt medium intellectus diuinus intelligit ſe eſſentialiter licet intellectus noſter non ſe intelligat niſi accidentaliter:& iſta plura intellecta q̄ ſunt in intellectu diuino plura ſunt idem cum intellectu diuino.qa ſicut arguit phūs poſt medium impoſſibile eſt ꝙ intellectus diuinus componatur ex multis intellectis.igitur.ſequitur ꝙ intellectus diuinus intelligendo ſe in ſeipo & non ab extra intelligit adunate multa & plura intellecta : ecce littera commenti poſtq̄ enim deduxerat litteram ariſto.ꝙ intellectus diuinus intelligit ſe : & ꝙ illud intellectum non eſt multis intellectis compoſitum ad hoc qd intelligat multa Verſus finē multis iterpoſitis ait ſic multitudo intellectorum in eodem intellectu ſi

Digitized by Google

eıt ē ĩ intellectu in nobis cōſequit̄ alietatem
q̄ iuenit̄ ĩ eo ſcilicet alietatē ītellectus & ītel
lecti in nobis.ſequit̄ de ītellectu diuino qn
ītellectū ītellectus fuerint adūata pfecta adu
natiōe cōtingit ut ītellecta multa & plura
q̄ ſunt ītellectus illius adunent̄: & ſicut unū
& ſimplex oībus.hec dicta ſunt ꝓ argumēto
facto:qn ymo expſſe addit ꝙ iſta multa in-
tellecta q̄ ſunt ĩ illo intellectu unomō ſūt ali
ud ab eētia ſui ītellectus. Vñ ſeqt̄.qm̄ ſi ma
nerēt illa intellecta q̄ ſunt in uno intellectu
& nō adunarent̄ cū eētia intellectus: tūc eſ
ſentia eius aliud erit ab eis.nota. Illud repu
tat īpoſſibile Cōtra iſtā ſecūdā cōcluſionē ē
argumētū forte & ē themi.in cōmēto.li.poſ
ſet.n.dici ꝙ deus nō intelligit creaturas acq
rēdo ſciam earū ab extra ut ꝓbauit pria cō-
cluſio nec intelligēdo ipſas ſolū in ſeipſo. &
unitiue ut ꝓbauit ſcda cōcluſio:ſed ītiomō
ſic uidelicet.ꝙ deus primo ītelligeret ſeip̄m
& tūc ſub eo:ſed nō diuino unitiui intellige
ret creaturas nō ſolū in ſe:ſed in ſeipſis q.n.
ē intelligeret pricipiū.i.cām ſcdm expoſitio
nē cōmētatoris.cōtra them̄.ſtatim cognoſ-
cit oīa creata:& nō ſolum ſcdm eē ſuū quod
habent in cā ſed in ſeipſis . Cōtra illud dicit
cōmenta ꝙ hec oīa ſunt eius q nō intelligit
demonſtrationes ariſto.Primo.quia nos di-
cimus ex uerbis ariſto : ꝙ deus intelligit ſe:
& nichil extrinſecum:ſed iſta ponit nos in-
telligere deū & aliquid extrinſecum.qa crea
turā ſcdm ſeip̄m & ſeip̄a. Scdo qa dicimus
ꝙ in deo intellectus & ītellectū ſunt idē oī-
bus modis:ſed iſta uia nō ponit ꝙ ītellectus
& ītellectū ſint idē oībus modis.qa creatura
ut in ſeipſa nō ē idē deo ꝑ eſſentiā & oībus
modis:ſed licet op̄. them̄ nō poſſit ſtare ut
dicit ibi cōmēta.ſemp tñ remanet incōueni
ens quoddā:& eſt:ꝙ deus ſit ignorans ea q̄
ſunt hic:& ideo ſubdit:ꝙ erant quidam di-
centes deū ſcire omnia q̄ ſunt hic ſciētia uni
uerſali nō ſciētia pticulari.& hanc reꝓbat in
ferius.nō.n.pōt eē uniuerſalis.qa tunc illorū
ſciētia nō eēt niſi in potētia:nec pticularis:
qa ſunt infinita:& infinita nō determinant̄
a ſciētia. Tenet cōmētator finalr̄ ꝓ cōcluſio
ne illud in quo ambe iſte opi.cōcordāt.ſ.qd
deus ſcit ea q̄ ſunt hic:ſed diſcordat ab utra
qz ĩ mō ponēdi.ñ.n.cognoſcit ea ſciētia uni
uerſali & cōfuſa.nec particulari & diuiſa nec
cognoſcit ea p hoc ꝙ cognoſcit p̄mū eē cām
eoꝝ ſubito tranſeundo a cognitione ſui ip-
ſius ad cognitionē eoꝝ ut q̄dam entia in ſe
ipſis ut ponit them̄.ſed ex hoc ꝙ cognoſcit
ſeip̄m in ſeip̄m dico ꝙ cōtinet eē eorū & ꝙ
ē cā eē eoꝝ.Et hoc ē quod dicit:& ueritas ē
ꝙ ſcdm qd ſcit ſe tm̄ ſcit omnia in eē qd eſt
cā eoꝝ eē:& nota dicit ꝙ ē cā. non dicit ſe-
cundū quod ē cā.Ad euidentiā illoꝝ eſt in-
telligendū ꝙ aliquid pōt dici eē intellectum
uel ſcitū & ſcdm ip̄m eē quod habet ĩ ſeip̄o
dupl̄r unomō ꝙ ip̄m ſecūdū ꝓpriū eē quod
habet in ſeip̄o p ſe terminet actū intelligēdi
ſic ꝙ ītellectus ĩ intelligēdo trāſeat ſup ip̄m
tanq̄ ſup per ſe terminū intellectiōis & tāq̄
ſup obiectum p ſe ſpeculatum & p ſe intel-
lectū ſicut poſuit them̄:ꝙ cū deus intelligit
ſe ſubito transſerret ſe ad intelligendū crea
turā ſecundū illud eē ꝓpriū.qd hēt in ſeip̄o
creatura:ita ꝙ actus intelligēdi terminaret̄
ad creaturā cognitā in ꝓprio eē:quod hēt ĩ
ſeipſa tāq̄ ad obiectū p ſe ſpeculatū & intelle
ctū ſiſtēs & terminans actum intelligēdi di
uinū.Aliomō ꝙ ip̄m ſit cognitū ĩ quodam
alio adūate & unitiue cū eo.ſic ꝙ illd̄ aliud
in quo adunate ipſum cognoſcit ſp īdefecti
biliter ſit p ſe terminās actū ītelligēdi & per
ſe ſpeculatū & p ſe ītellectū & ꝙ intellectus
ſuus nūq̄ ſe trāſfert ultra tāq̄ ĩ aliud obiectū
ſpeculatū & intellectū:ſed ꝙ ſolū cōſecutiue
intelligat illud qd̄ adunate ē cognitū in eo:
ſcdm eē ꝓpriū qd hēt ĩ ſeipſo:poſito enim
ꝙ eēt unus calor ſepatus q eſſet calor p eēn
tiā & includens pfectiōes oīum calorū:ſi tūc
eēt aliqs intellectus cōphendens illū calorē
& oēs alios in eo adunate:poſito cū hoc ꝙ
ille intellectus cōmphendens illū calorē &
oēs alios in eo ſemp indefectibiliter ſtaret
ſpeculando illum calorem tm̄:ex hoc ꝙ ſic
intelligeret ſemper ſtando in comprehen-
ſione illius caloris p eſſentiam qui includit
pfectiones omnium calorum:conſequeret̄
in intellectu ſuo intellectio omnium caloꝝ
ſecundū ꝓpriū eſſe in ſeipſis illud clarius hē
tur.di.xxxv.arti.iii.in fine & in reſpōſione
ultimi argu.Per hunc modum uult cōmen
ta.dicere contra themi.ꝙ nō ſolum intelle
ctus diuinus nichil intelligit extra ſe acqrē
do ſcientiam a rebus ut ꝓbauit prima cōclu
ſio principalis:ſed ꝙ nichil intelligit extra
ſe tanq̄ obiectum terminans actum intelli
gendi:& tanq̄ obiectum ſpeculatum & in
tellectum:ſicut poſuit them̄:ſed ꝙ ītelligit
oīa ĩ ſeipſo:ita ꝙ ītelligendo cōphēſiue ſeip

ſum tm̄ q̄ ē cā eoꝝ ītelligit alia:& hoc ē qḋ
dicit rn̄dēdo:& ueritas ē ꝙ ſcḋm ꝙ ſcit ſe tā
tū́ ſcit oīa ī eē qḋ ē cā eoꝝ ī eē & uocat co-
gnoſcere in cā cognoſcere oīa in eo qḋ ē ta-
le p eēntiā in quocūq; genere ſit cā nō curat
Et adhuc ulterius declarat́ poſitiōe.n.aliqs
crederet ꝙ ſolū cognoſceres illa ſcḋm eē ſo-
lū qḋ hn̄t ī ipſo & nō ſcḋm eſſe ꝓprium:qḋ
hn̄t in ſuis eē ꝓpriis extra addit triplex exē
plum.Primū de calore . qa qui ſcit calorem
ignis tantum non dicit́:neſcire naturam co
loris exn̄tis ī reliqs calidis:ſed iſte ē.q ſcit na
turā coloris ſcḋm ꝙ ē color.tūc arguo ipē di
cit ꝙ q cognoſceret calorē p eēntiā. ſ. ignis
tm̄ : non dr̄ neſcire calorem in aliis calidis
ſed cognoſcere calorē ut ē ī calidis ē cogno
ſcere ipſa calida:ſicut cognoſcere albedinē
ut ī piete ē cognoſcere pietē albū.igr̄ uult ꝙ
qui cognoſcit calorem tantum non ſolum
cognoſcit calorem in hiis:ſed cognoſcit ipſa
calida ſed hoc nō pōt eē niſi cōſecutiue cum
nō ponit́ niſi unū p ſe ītellectū termināſ co
gnitionē:& pōt formari rō pricipalis a ſimi
li ſed ſentētialr̄ ſic.ſi aliqs ſciret calorē p eēn
tiā.ſ.ignis tm̄ ſiple pfecta cōphēſiōe ſciret
oīa calida oībus modis qbus ſunt calida. qa
da oppoſitū nō cōphēderet calorē igr̄ a ſimi
li ſi primū ens ſcit ſe tm̄ qḋ ens p eēntiā ens
& cōphēſiue:ſeqt́ ꝙ ſcit oīa entia oībus mo
dis qbus ſunt entia:ſed cognoſcer̄ oīa entia
oībus modis qbus ſunt entia ē cognoſcer̄ ea
diſtincte ſcḋm ſua eē ꝓpria.igr̄ deus ītelligē
do ſe tm̄ cōphēſiue excluſo oī alio obiecto
termināte eius cognitiōem ſaltē cognoſcit
alia diſtincte ut ſunt ī ſeipſis.Scḋo ponit ali
ud exēplū.ſi eēt aliqḋ ens qḋ ens eēt ī ſeipo
ſimplex exiſtēs.eēt oē ens ſcḋm pfectōalem
& idēpticā cōtinētiā.tūc eo ꝙ qs ſciret pfe-
ctiſſime tale ens. ſeqt́ ꝙ ſciret oē ens ſcḋm
oēm pfectōem ſuā qḋ ē ſcire ipm ſcḋm qli-
bet entitatē ſuā.qa ī oī ente ē aliqua pfectō:
ſed ut dicit talis ē deus aut.n.ſic prius ſcit na
turā entis ī eo qḋ ē ens ſimplex qḋ eſt ipm .
Tertio de ītellectu uidelicet ſi eēt aliqs q p
eſſentiā cōtineret oīa intelligibilia : tuac ꝙ
qs cōphenderet illū ītellectū cōſequenter co
gnoſceret oīa alia ſcḋm oēm modū ſue enti
tatis:q̄re ſupra ī pricipio ſcḋe cōclu. ¶ AD
iſtā xclu.pricipalē ē exēplū duplex naturale .
primū numerus ſenarius ē formalr̄ cōſtitutus
aliqua unitate nō ē.n.bis ter.ſed ſemel ſex.
y.me.q̄re.ii.li.q.d tpe ar.i.&tn̄ patet ꝙ q cō

ꝓhēderet illā unitatē ſcilicet ſenitatē cogno
ſceret diſtincte duas trinitates:& ſex unitates
cum.n.hec in eo quoquomodo continen-
tur non eſſet cōprehenſio eius niſi hec om
nia ſecundum ſua propria cognoſcerentur.
ſic in ꝓpoſito deus cōꝓhēdendo ſeipum
qui eſt per ſe quedam unitas cognoſcibi-
lis omnium.& cetera Aliud exemplum ual
de cōueniens ē poſito gratia exempli ꝙ uni
tas omnium concluſionum q̄ cōuenent́ ī
primis pricipiis eſſent eadē unitas p eēntiā
cū unitate prioris ſecūdū cōtinētiā pfectiōa
lē ſicut ponit cōmēta cō.li.xii: metha.e . ꝙ
plura ī ītellectu diuino nō ſūt ab eēntia ītel
lectus diuini.Si igr̄ ītellectus meus cōphēde
ret pria pricipia & ſtaret ſp īdeffectibilr̄ ſpe-
culādo & nō trāſferret ſe a ſpeculatiōe prici
pioꝝ ad ſpeculādū cōcluſiōes ī ſeipſis : tunc
manifeſtū ē ꝙ pfectiſſime cōphēdēdo pria
pricipia ēt pfectiſſime adūate & ſimplici cō
ꝓhēſiōe cōphēderet oēs cōclu.geometricas
& aſtronomicas:& oīum aliaꝝ ſciētiaꝝ:ſed
talis cōphēſio nō eēt oīno totalis & pfectiſ
ſima niſi ad illā cōſequeret́ cognitio rerū ſe-
cūdū oē ſuū eē.ergo ītellectus meus cōphen
dēdo pfectiſſime adunate & ſimplici cōphē
ſiōe pria pricipia & oēs cōclu.ī eis cōſecutiue
ſaltē cognoſcit oēs cōclu.ī ſeipis & ſic arguē
dū ē p oīa de ītellectu diuino.Iſta oīa q̄ hic
dicunt́ ſatis hn̄tur a dioniſi.li de diuſo . ubi
hāc.q.diſputat ī illo ca.age.āt ſi uī: dicit ibi
qūo enī ītelligeret &c.Et eſt intelligēdū ꝙ
talis cognitio nō debet dici uniuerſalis nec
pticularis.cōmētator enī ibidē uult deū ſcir̄
illa q̄ ſunt extra:ſed nō ſciā pticulari. qa ipa
ut ſunt extra in eſſe particulari ſunt infinita
nec ſciā uniuerſali.qa in uniuerſali ſcita ſunt
ſcita in potentia.igitur uult ꝙ ſint ſcita.
Tertiomodo ſcilicet ſolum per ſcientiā pri
mi ſciti per ſcientiam dico comprehēſiuam
ita p hoc ꝙ ſciunt́ p ſcientiam unius primi
excluditur ſciētia pticularis:q̄ eſt circa mul-
ta p hoc ꝙ ſciuntur ex cōprehēſione primi
excluditur ſcientia uniuerſalis que eſt circa
ſcibilia in potentia que uero cognoſcuntur
uirtute comprehenſionis primi ſciuntur ac
tualiter quia da oppoſitum non eſt com-
prehenſio:ſed reſtat aliquid apprehenden-
dum.nota per hoc ꝙ dico comprehenſiue.
poſſunt ſolui omnia que cōiter faciunt dif
ficultatem in materia de ideis. quādo enim
arguitur:obiectum preſupponitur potentie

& actui.igiť diſtictũ ꝑſupponiť diſtincte co
gnitioni.Dicendũ ē ꝙ nō eſt uerum qñ illa
diſtincta cognoſcunť ex cõphenſione ali
cuius primi qd ē tale ꝑ eſſentiam ut patet d
calore ꝑ eſſentiã:& de primo ente ꝑ eẽntiã
ſic applica ad alia difficilia & uidebis oĩa eẽ
ſoluta.¶ EIVSDEM op.cũ cõmẽtatore
uideť fuiſſe.augu.lxxxiii.q.de ideis.q.lxxii.
e.q eas poſuit diſtictas Ĩ mẽte diuina & hoc
Ĩ ipſo actu mẽtis dicẽs:ꝙ hee rõnes Ĩcõmuta
biles q̃ & idee uocanť diuina intelligentia
cõtinenť.planũ ē ꝙ ibi augu. nõ ponit eas Ĩ
intelligẽtia dei ꝑ hoc qd Ĩtellectus ſuus re-
flectit ſupra eẽntiã ſuã Ĩtelligẽdo ſe imitabi
lẽ a creaturis:nec cũ ſimiles modos diſtĩguẽ
di eas ponit ibi.ſed bene ꝓfert illa uerba ꝙ
ſunt Ĩ mente diuina ſiue Ĩ intelligẽtia diuina
& certũ ē ꝙ nõ ſunt Ĩ intelligẽtia ſicut obie-
cta primaria cognita.igĩ oportet ꝙ Ĩtẽdat ꝙ
ibi ſunt cõſecutiue ad actũ Ĩtelligẽdi ſeipm
ꝓbo ꝙ ñ põit Ĩ Ĩtellectu dei aliquã cõparatõ
nẽ aut reflexionẽ Ait.n.has rõnes ibi arbi-
trãdũ ē fore.niſi Ĩ mente creatoris. ꝓbat.nõ
n.qcqd extra ſe poſitũ Ĩtuebať ut ſcdm illud
cõſtitueret qd cõſtituebať. Nã hoc opinari
ſacrilegiũ ē.Arguo ſed eque ſacrilegiũ ē ali
qd extra aptitudinale ponibile ab eterno Ĩ-
tueri ut ſcdm illud. &c.ſicut ꝙ aliqd qd nũc
poſitũ ē Ĩ actu.qa eque argueret Ĩpfectionẽ Ĩ
Ĩtellectu ſuo.relinquiť ꝙ ſolũ ſunt Ĩ Ĩtellectu
cõſecutiue ꝑ hoc ꝙ ſeipm ꝑciſe Ĩtelligit &
nichil aliud.Huic concordat Ric. de media
uilla uolens ꝓbare beatũ unico actu cogno
ſcere eẽntiã diuinã & creaturas in ea dicit ꝙ
aliud ē cognoſcere.conclu.ꝑ principia & ali
ud cognoſcere.conclu.in principiis. cogno-
ſcere.n.eas ꝑ principia ē intellectũ diſcurrerẽ:
& tunc eſt alius & alius actus.cognoſcere eas
in principio nichil aliud eſt quã cognoſcere
principium ita perfecte ut eodem actu co-
gnoſcať concluſio cum principio. cum igiť
beati & eadẽ rõne deus cognoſcit oĩa Ĩ ſua
eſſentia ſicut Ĩ pricipio.igiť ē eidẽ ſolũ unus
actus & ꝑ cõſequẽs unũ ſolũ terminãs. q.ob
iectũ ſpeculatũ.Quia cõfirmať.Ĩtellectus.n.
ꝙ ſit diſcurrẽs ab uno Ĩ aliud.ñ hẽt Ĩgñi ē rõ
nalis ꝙ ãt ſiſtat Ĩ illo qd cõphẽdit hoc hẽt Ĩ
q̃tũ ē Ĩtellectualis.Ĩtellectus.n.q ē hitus prĩci
piorũ ſtatĩ ſiſtit Ĩ ſuo obiecto.quare cũ Ĩtelle
ctus diuĩus oĩno ſit Ĩtellectualis hoc ē pfectõ
nis.In iſta uia uĩ aureolus cõcordare mecũ.
di.xxxv.q.ii.ar.ii.ſed tñ Ĩ re totalĩ diſcordat

negat.n.deũ cognoſcere creaturas termĩati
ue ſicut & ego:ſed uult ꝑ hoc ꝙ deus nõ in
telligit eas aliquo actu appheñſiuo quoq̃uo
attĩgẽte eas:ſed ſolũ dicunť Ĩtelligi a deo de
nolatiue:puta ꝙ deus apphẽdẽdo ſe q ē to
ta entitas eminẽter:ab illa apphẽſione de-
nolanť entia pticipata fore Ĩtellecta: & ſtat
imagĩatio ſua Ĩ hoc:ꝙ lapis extra Ĩtelligitur
termĩatiue.qñ prĩo hẽt eẽ Ĩ aĩa ſcdm eẽ ob
iectiuũ ſeu ꝓſpectũ ſeu intẽtiõale: & tũc me
diãte tali eẽ Ĩtellecto intellectus dĩ ad rẽ ex
tra termĩari poſito.ergo ꝙ lapis ſimplĩ non
hẽret eẽ Ĩtẽtionale Ĩ aĩa ſed rõale:ſi tũc lapis
ſimpliciter eẽt Ĩtellectus oẽs pticulares lapi
des extra eẽnt Ĩtellecti denolatiue:ſed non
termĩatiue.imo ad iſtud exẽplũ ſeqť ꝙ non
eſſent apphẽſi nec cogniti ſcdm eẽ qd hñt
Ĩ ſeipſis.ablato.n. ab eis ꝙ ſcdm eẽ Ĩtẽtiõale
nõ fuerũt Ĩ Ĩtellectu:ſeqť patẽter ſcdm ipſũ
ꝙ nõ fuerũt Ĩtellecte:nec cognite ad ꝓpoſi-
tũ dicit:qd deus ē tota entitas eminẽter: &
lapidis:& aſini.& ſic de ſingulis. igĩ Ĩtelligẽ
do ſe tm̃:oĩa dicunť Ĩtelligi denolatiue ſed
nõ termĩatiue.qa dicit ꝙ nec termĩant Ĩtel-
lectũ diuinũ nec ſcdm eẽ reale nec Ĩtẽtiõale
& dicit ꝙ hoc Ĩtelligit cõmẽtator ꝑ exẽplũ
de calorĩ ſcdm ꝙ calor.uide ſupra.põit aliud
exẽplũ de imagine domus q̃ ē in ſpeculo ſi
hẽret ibi eẽ reale differret realĩ a domo ex-
tra.ſicut deus a creatura.Ipſa tñ uiſa domus
extra eẽt denolatiue uiſa & nõ ꝑ uiſionẽ at
tingẽtẽ eã.qa domus nõ poniť hẽre eẽ Ĩtẽ
tionale Ĩ aĩa ſed reale ſolũ: ſic Ĩ ꝓpoſito qa
oẽs creature licet ſcdm eſſe reale extra diffe
rãt a deo tñ eſſe reale eminẽs in deo q ē to
ta entitas eminenter quare.&c:Ad hoc di.
xxxvi.q.i.arti ii.ꝓpoſitiõe.iii. ꝙ eſſentia eſt
ſimilitudo eminens oĩum iõ.&c.Et dicit ꝙ
ſic creaturas intelligi a deo ē eas Ĩtelligi emi
nẽter & eqpollenter.imo pluſq̃ eqpollẽter.
hoc declarat arti.iiii.põať duplex genus ocu
li unũ.qd uidet res in ſeipſis.Aliud ꝙ ſolum
uidet ꝑ imagines & ꝓ hoc illa quoqꝫ ſũt ima
gines ille res licet nõ cognoſceret res in ſe:tñ
cognoſceret eqpollẽter imo ẽt eminẽter ſi
ille imagines eẽnt nobiliores rebus quantum
ſunt ſic in ꝓpoſito cũ Ĩtellectus dei nõ aſpi-
cit res ut ſunt Ĩ ſeipſis ut dictũ eſt: ſed in ipſa
eſſentia diuina tanq̃ Ĩ imagine q̃ ē nobilior
ipſis rebus ſeqtur:ꝙ cognoſcet eas eminẽter
& equipollẽter & diſtincte ut dicit.q:ſequẽ
te articulo.ii.in fine.Et addit arti.iiii. ꝙ intel

lectio dei & creature i deo ſunt idē:re & rō ne.nec differūt i ſe nec i ſuis obiectis terminātibus:imo dicūt ꝙ mens uere & ſine falſitate pōt eas appҥēdere ut duas nec unā ſine alia. Itē hoc ꝓbat rōne ſic.oēs negāt deum quoquō depēdere a creatura:ſed hoc ſi deus cognoſcat creaturā ſicut obiectū terminans ſuā cognitionē.igiť ꝓbatio mi. qa ab illo depēdet aliqd quo nō exn̄te nō erit:ſed poſito ꝙ creatura ſit obiectū in rōe termini reſpectu cognitionis diuine.nūc creatura ñ exn̄te illa cognitio nō erit.qa actus nō pōt eſſe qn reqrat obiectū in rōne termini:licet forte poſſet eſſe ſine obiecto in rōne mouētis. igiť. ¶ ISTIS nō obſtātibus oñdo ꝙ iſte multipliciter deficit. Prio enī ut deductū eſt ſolū cōcedit ꝙ creatura denominať cognita ſed nō uere cognita aut appҥēſa: ſed ſolus deus q ē tota entitas ē appҥēſus cognitiue: ſed illud ē falſum.ꝓbo.qa lapis idē nūero q i tēpore ē creatus:aut ſcdm illd ē e numero. & formale qd i tpe hēt ē cognitus a deo appҥēſiue & nō tm̄ denominatiue:aut nō: ſi ſic habeo ꝓpoſitū ſi ñ. tūc deus nō cognouit apprehēſiue celū illud qd fecit. qa celum qd fecit & qd iā ē factū ē celū formalr hoc negare a deo ſummū ſacrilegiū ē ſcdm aug. lxxxiii.q.q.xlvi.igiť. Itē deus uult me ſaluā dū:ſed ſi ſolū cognitus ſum ab eo denoīatiue:nō apprehēſiue.hoc nō erit.qa uoluntas ferreť in nō apprehēſum Cōfirmať. qa qđ apprehēdiť (ut deus) ñ ē uolitū ſaluari: imo qd apprehēdiť ut nō deus eſt uolitū ſaluari ſed deus nō eſt natus ſimul:habere tales cōtradictorias apprehenſiones & tales contradictorias uolitiones: de qbus hic ſit mētio igiť alia appҥēſio hic inde.aſſumptū ꝓbať qa ad hoc ꝙ aliqd ſit uolitū ſaluari:oportet iudicari ut ſaluandū:iudiciū enī ē i apprehēſione:ſed deus nō iudicať ſaluādo:ſed aliud igř. Cōfirmať qa uelle ſaluari ptinet ad praxi.qa ē circa factibile ſed ad praxi currit apprehenſio cū uelle.iii.de a.tex.cō.xliiii.l &c. q.de praxi arti. Secūdo deficit qa imaginať ꝙ nullomō ē uerū ꝙ creature i itelligētia diuina hēant diſtictū eſſe cognitū: aut diſtictū eē ꝓſpectū uel itentionale corrñdēs diſtincte entitati eorū extra cuius cōtrariū dixi.di. xxxvi.arti.ii.ubi dixi ꝙ creature diſticte cognite ſunt idee ſubſtantiarum extra.

¶ PROPTER qd teneo ut prio ꝓbaui ꝙ deus uere cognoſcit apprehēſiue creaturas Secundo teneo:ꝙ unūqdq; creatū hēt iitelligētia diuina ſuū eſſe cognitū formaliter ita ꝙ lapis ab eterno habuit eſſe cognitum & intētionale ꝓpriū & formale & diſtictū i intelligentia diuina ſecundū qd dicebať cognita ſecundū eſſe ſuum extra actuale aptitudinale:ſeu & ſic de aliis & nō ſolū dicebatur cognita denoīatiue ab illa cognitione qua cognouit ſe tantū ut ē tota entitas eminenter:ꝓbatio huius quia poſito ꝙ anima noſtra eſſet eminēter omnia ad hoc ut omnia extra cognoſceret ut imaginabanť philoſophi tamen & ſi anima cognoſceret ipſa poſſet dici cognoſcere alia eminēter.nichilo minus ulterius oporteret.ꝙ ſingula cognita eēnt cognita.unūqdq; ſuo ꝓprio mō & formali i eſſe cognito ut ſic ſingula denominātur formaliter cognita ſcdm eſſe quod hn̄t extra:alioquin illa cognitio eſſet impfecta. imo remaneret aliquod eſſe creature ab aīa non ſcitum:ſed illud quod infert impfectionē in cognitione noſtra & ignorantiā. periculum eſt ponere in deo.imo eſt contra ſanctos & phōs.quia & cōmentator ꝑ totum cōmentum.li.arguit deū non acquirere ſciētiam ab extra ſicut noſter intellectus. quia nolunt concedere ꝙ imperfectio que ineſt cognitioni noſtre ſit i deo. Et ibidē.xxxvii. non uult concedere ꝙ deus ignoret ea que ſunt hic:ſed dicit ꝙ eſt inconueniens.igitur cognitio reſpectu creaturarum non eſt ſolum ponenda in deo eminens & equipollens:ſed formalis in eſſe cognito. Item periculoſum eſt negare a deo quod eſt perfectionis in aīa imo contrariū uult anſel.mono.c.xix. ꝙ quicqd eſt pfectionis in nobis &c.ſed hoc cōpetit pfectioni intellectus noſtri ꝙ ea que ſunt unita in eē poteſt ſua intelligentia ſeu intellectione diſtinguere & ponere ea in eē intētionali ſeu in eē cognito diſtincta in ſuo ꝓſpectu: mediante quo diſtincto eē intentionali ſeu ꝓſpecto ea que ſunt extra denominanť cognita formaliter & ꝑ cōſequēs ſcdm eos nō eminēter tm̄ igř. Mi.patet licet i nomine ptes diffinitiōis ſint unite cū itellectus ꝑ actū diffinitiōis ponit ptes diffinitiōis in eſſe ꝓſpectu diſtinctas in eſſe intentionali cognito:& certum ē ꝙ ptes diffinitionis ut diſtingunť in aīa in eſſe intentionali: & proſpecto ſeu cognito denominant: formaliter. partes rei diſtincte extra intellectū. Idē patet ꝑ alia exēpla i pra

mo phiſicoꝝ tex.cō.iiii.y.de cognitiōe toti
us qn̄ fit reſolutio i pres:& de puero ꝙ prio
oēs uocat patrē:& poſt diſtiguit. Itē pɼiculū
ē dicere ꝙ creature nō ſunt apphēſe a deo i
rei ueritate:nec i rei ueritate ſunt apphenſe
diſtincte:ſed ſolū ſcdm noſtrū modū itelligē
di ſed ſi nō habent ſingula ſuū diſtictū eē co
gnitū formale i mente diuina denomināte
ea formalī cognita ut extra:ſed ſolū dicant̃
cognita eminēter denominatiōe extrinſeca
hec ſequūt̃.primū patet de dextro i colūna:
columpna .n.in rei ueritate nō ē apphenſa
dextra .imo hoc ē falſum ſolū.n. ē apphen
ſa dextra ſcdm noſtrū modū intelligēdi: &
cauſa ē.qa nō habet formalē rōnē p quā na
ta ſit apphendi & denomiādi dextra:ſed ſo
lum habet illā denominationē extrinſece.
& ſcdm patet.dextrū.n.& ſiniſtrū non app-
henditur in columpna diſtingui in rei ueri-
tate qa nō habent formales tales denomi-
natiōes in rei ueritate. ¶ ITEM hoc ē cō
tra aug.lxxxiii.q.ubi pōit ideas i deo ut oīa
ſint rōnaliter cōdita.& unūqdq; ppria rōne
alia hō.alia equus.ut dicit.xlui.uel. lii. ſed
eque ſunt facta rōnaliter ſic. ꝙ unumqdq;
ppria rōne illa intelligentia artificis hēt p-
priū eſſe intētionale i eſſe cognito:ꝙ ē for
maliter denoīatiuū eorū eſſe extra:ut patet
ꝙ domus in aīa denoīat domū extra forma
liter cognitā.yii.meta.tex.cō.xxx.igr̃.Itē n̄
eſt tutū negare qd̄ ſacta ſcriptura ponit gn̄.
i.ubi dr̃ ꝙ res erāt create diſtictis & formali
bus corpalibus creatōnibus p.y.dies hoc nō
oportet negare niſi habuerit diſtinctū eē &
apprehenſum ſic ꝙ diſtincte & formalī ſic
apprehenſe fuerit & nō ſolū denoīatiue ap-
prehenſe eminēter:ergo.pbo mi.q̄ro quan
do deus pducit eas indiſtīcto eē extra: co-
gnoſcendo eas eminēter & eqpollēter: aut
cognitio illa eminēs denoīabat illa fore for
maliter diſtincta extra:ſicut diſticta cognitō
lapidis & roſe denoīat roſam:& lapidē for
ma diſticta formaliter extra:aut nō. ſi nō cū
p te nō ſunt cognita a deo niſi p̄ciſe p talē
cognitionē eminētē denoīantē.igr̃ nō co-
gnoſcunt̃ a deo q̄tū ad formalē diſtictionē
quā in ſe hn̄t.quod eſt falſum.qa tunc deus
ignoraret penitus aliqd eē creature.ſi ſic. ar
guo:multiplicatis denoīatis formalī neceſſe
ē formas denominānter eodē mō multiplica
ri formaliter uel i re ſaltē uel in itellectu ſe-
cundū omnē opi.ſicut ſcdm augu. ſi ideata
formalī multiplicentur & idee ſaltē in itelle
ctu & ſcdm.phi.yii.met.tex.cō.xxx.in artifi
cialibus ē factio uniuoca .qa unumqdq; fit a
ſuo ſimili i aīa:& nō ab idea platonis. & tu
dicis ꝙ creata i.yii.diebus denominat̃ for-
maliter diſtincta p hoc ꝙ cognoſcūt̃ a deo
eminēter ſolū eque:ac ſi cognoſcerent̃ diſti
ctis cognitiōibus formalibus:ergo neceſſe ē
ſua eē q̄ habēt icognoſci multiplicari ſcdm
rōnem:& aliud nō q̄rimus niſi ꝙ multipli-
cent̃ i eē cognito ſcdm rōnē.igr̃.Nunc rn̄-
deo ad exēpla ſua:qn̄ dicit ꝙ ſi lapis uel do-
mus hēret eē reale i aīa tūc ſi aīa cognoſceret
lapidē uel domū q̄ ſūt realr̃ i aīa:tūc domus &
lapis extra dicerēt̃ cognita nō p eē cognitū i
telligibile qd̄ haberent in aīa. qa nō ponū
tur habere eē intentionale in anima ſed rea
le ſolū.imo dicerent̃ cognita denominatiue
uel equipollent̃ p hoc ꝙ anima cognoſce-
ret ſe que realiter eminenter ponitur eadem
res cū lapide & domo .ſic in ppoſito. Dico
ꝙ poſito qd̄ anima realiter eminenter eſſet
omnia adhuc falſum eſt quod dicit. hoc po
ſito ſi aīa comprehenderet ſe:ē diſtinguen-
dū de duplici denominatiōe ſcdm te.una q̄
penitus eſt ab alio ut qn̄ omnes creature di
cerentur cognite denoīatiue.& eminenter a
cognitione qua aīa cōprehēderet ſe q̄ poni
tur oīa eminēter cognoſcere. Alia ē denoīa
tio accepta quodāmō a ſeipſo:ut cū ipſumet
quoddāmodo duplicat̃ ſcdm eē: ſicut lapis
ut ſplēdet i actu itelligēdi i eē cognito de-
noīat lapidē extra:lapis enim extra denoīa
tur itellectus ab actu intelligēdi ēt iſta deno
miatio i rei ueritate nō eminēs tm̄ ſed pro
pria & formalis p te ſupra. Per hoc ad exem
pla qn̄ dicis ꝙ ſi aīa eſſet eminent̃ realr̃ oīa:
tūc cōprehēdēdo ſe alia a ſe extra eſſent co
gnita ſolū denoīatiue & eminēt̃ p cognitō
nē ſui:nō formalī p ppria eē cognita. Dico
ꝙ falſum ē imo iſte eēt ordo: ꝙ prio cōphē
deret ſe tm̄ tāq̄ p ſe obiectū itellectū:& p ſe
ſiſtēs & terminās itellectū:& dein̄ ex cōphē
ſiōe eius rñltatiue & cōſecutiue eēnt cogni
te oēs creatur̃ ſcdm ſua eē ppria:ita ꝙ p illa
eſſe cognita ppria q̄ hn̄t cōſecutiue creatur̃
ſcdm eē ſua extra ppria uere & formaliter
denoīarent̃ cognita & nō ſolū eminent̃:&
ſic reuertūt̃ cōtra te exēpla tua.qa dicis tūc
eſſe lapidē pprie & formaliter cognitū: qn̄
mediāte ſuo eē cognito & intentionali qd̄
hēt i anima ipe dr̃ cognitus ſcdm eē qd̄ hēt

extra. Ad rōnē q̄ñ dr̄ ꝙ dus depēderet a crea tura negaſ. Ad ꝓbationē q̄ñ dr̄ actū nō poſ ſe eē ſine obiecto in rōne termini. diſtiguo: aut loqueris de obiecto ꝑ ſe terminante & ſilente ſicut imaginabaſ them̄ in quo deci pitur aureolus arguēdo contra ſco. ꝙ deus I telligendo ſe ſubito tranſiret ſup creaturam in rōne obiecti terminātis. & ſic ē uerū actū intelligēdi non poſſe eē ſine obiecto in rōe termini. Aliomō pōt loq de obiecto termi nāte famoſe uocādo obiectū terminās illud qd ultimo ē cognitū ut puta illud qd cogno ſcitur cōſecutiue & reſultatiue ad cognitōnē obiecti ꝑ ſe terminātis. & ſic ē falſum. ꝙ nō pōt eē ſine obiecto terminātē: & ſic ē I ꝓpo ſito quare: &c. Tertio dicit cōtra ueritatē in hoc qd dicit cognitionē dei & creature non differre re nec rōne I intellectu diuino. hoc ꝓbatū ē ꝑ iſta. y. argumēta. Itē Itellectō crea ture a deo nō ē beatifica. Itellectio eēntie di uine ē deo beatifica. igī hec ñ ē illa igī ſaltē differūt rōne cōcluſio ſeqtur ꝑ ꝓmū princi piū. Quarto nō mouēt exēpla ſua qa ſi cōſi deret eius cōcluſio. ſ. ꝙ deus cognoſcēdo ſe eminēter ut ſic cognoſcit alia ſolū denomi natiue nō apphēſiue: ut cōcludūt illa exēpla ꝑ hoc nō ē ad iſtā difficultatē miſſum de qua dubitabāt phl. x i. met. tex. cō. li. de qua dicit cōmē. ꝙ fuit lapſus ſapiētū. ſ. qualr̄ deus ſcit ea q̄ ſunt extra. & loqſ de ſciētia q̄ ē apphē ſio & Itellectus ut patet intuēti. Et ideo illa exēpla ſolū indicūt piculū: nō ſoluūt noda. nota ꝙ I iſto toto ꝓceſſu uerſus ſum iſtis ter minis ꝙ creature extra ſunt diſtincte cogni te mediātibus ſuis diſtinctis cognitis eē q̄ ip ſis cōueniūt I Itelligētia diuina nō dixi me diātibus ſuis diſtinctis cognitiōibus formali bus q̄ ſumanſ ex ꝑte cognoſcētis: ſeu ex ꝑte cognitiōis actiue ſum ꝑte. Ratō ē. qa iſte do ctor cui cōtradixi. negat deū cognoſceſ crea turas terminatiue exponēs ſe ſic. ꝙ intuitu I tellectus dei nō habēt diſtinctū eē intentio nale ſeu ꝓſpectū qd idē ē qd eē cognitū me diāte quo denominēſ cognita ſcdm eſſe qd hn̄t extra & ideo I cōtradictiōe hac ſolū ac cepi diſtinctū eē cognitū. qa uero ex alia ꝑte remanet maximū difficile an ſi cognoſcanſ mediantibus diſtinctis formalibus cogni tis eſſe que ipſa habent in intelligentia diui na an correſpondenter opporteat concede re ꝙ cognoſcanſ mediantibus diſtinctis co gnitionibus formalibus ſaltem ſcdū ratio

nē: diſtinctione formali ſe tenēte ex parte co gnitionis actiue ſumpte: & ex ꝑte cognoſcē tis. Ideo nō altercādo feci mētionem de ea. hec tn̄ difficultas dupliciter ꝑtractari ꝑt uno mō ꝙ imaginemur ꝙ deus cōprehēdēdo ſe q̄ ē tota entitas eminēter cōꝑhēdat creatu ras diſtīcte ſic: ꝙ ex ꝑte dei cōꝑhēdētis ꝑexi ganſ diſtīcte cognitiōes formales actiue: q̄ bus diſtīctis ex ꝑte cognoſcētis corrñdeāt in creaturis cognitis q̄dā diſtīcta eſſe cognita formalr̄ ſic ꝙ diſtīcta cognitio actiue ſūpta actiue Dico ſaltē gramaticalr̄ quaſi ſibi pri ma Iferat diſtīctū eē cognitū ſicut actio Iſert paſſionē: ſed hoc ꝙ paſſio ē effectus illatio niſi ꝙ actionis. Aliomō ꝙ cōprehenſio qua deus ſe cōprehēdit & oīa alia manet I ſe pe nitus adunata & indiſtīcta re & rōne: q̄tū eſt ex ꝑte cognoſcētis & cognitionis actiue. qa tn̄ ueritate cōprehēſionis dei q̄ ē tota en titas cōſecutiue cognoſcunſ ipſe creature ſe cundū qd' libet ſuū eē diſtinctū: & eque diſtin ctū cognitū eſſe paſſiuū hn̄t ac ſi diſtīctis cō ꝑhēſibilibus actiuis cognoſceret. ıō ex diſtī ctiōe formali paſſiua ipſarū. ſ. creaturarū I eē cognito coexigiſ cōcomitanter: ſeu reſulta tiue aut cōſeq̄nſ diſtīctio formalis corrñdē tur I cognitiōe actiua eomō quo multiplica to uno correlatio neceſſe ē aliud multiplica ri ſcdm rōnē ſaltē. & I iſto Itellectu ñ uideſ magna difficultas q ſi creature ſine diſtīctis cognitiōibus actiuis illatis. Dico a cōditōibus paſſiuis ñ dico paſſiuis primis. igī primō re ſtat difficultas. uñ uī ꝙ nō prio. qa cognitio qua deus cognoſcit creaturas quacūꝗ cogni tiōe ſiue adunate: ſiue diſtīcte ē cognitio eq uoca: reſpectū creature. qa ē mediāte eēntia diuina q̄ ē obiectū equocū reſpectu creatura rū: ſed agēs equocū agit diuerſos effectus for malr̄ nulla ꝑuia diſtīctione formali ex ꝑte ſui: ſed ſolū ſibi illata ex effectibus. ergo. Itē ꝓbatū ē di. xxxvi. arti. iii. ꝙ nulla diſtīctō ꝑ exigiſ I deo cognoſcēte creaturas: uel ꝓdu cēte eas & ñ ex ꝑte ꝓducētis aut cognoſcētis ſed ꝑp cōditōnē ꝓductoꝝ & cognitoꝝ ſed diſtīctō q̄ accipiſ ex ꝑte ꝓductoꝝ & cognito rū ē illata ab agēti a paſſiōe nō ꝑuia. igī. &c. hec tn̄ ñ dico aſſerēdo. Ex hiis ſequūt mul te cōcluſiōes. Pria cōcluſio ē. qd ſunt idee & dico ꝙ idee ſunt ipſe creature ſic cōſecutiue cognite. qd patet. qa cōiter idee uocanſ iſte rōes q̄ diſtīcte ſunt I Itellectu diuīo iuxta q̄s creatur ꝓducūſ extra: ſed cū dus cognoſcēdo

Digitized by Google

ſeipm & oia adunate cognoſcit cõſecutiue creaturas ſcdm ppriũ eẽ q̃ nata ſunt eis cõue nire hoc ẽ i itellectu diuio eẽ diſtinctas rões ſm quas creature pñt diſtĩcte pduci extra igiť .hoc pbať di.xxxix.ar.iii.c.Scda cõclu ſio ẽ iſta ꝙ ad hoc ꝙ idee ſint i itellectu di uino diſtĩcte nõ oportet ponere tot ordines ſicut alii ponunt :nec ꝙ idee diſtingant̃ per hoc ꝙ deus intelligit ſe cõparando ad extra pbatur . qa alii hoc dicentes ꝙ itellectus di uinus pmo intelligit eſſentiã diuinã ſecun do intelligit ſe imitabilem a creaturis & ex hoc tertio in intellectu ſuo diſtinguntur idee ſed iſta opinio cõmentatoris breuius dicit. Dicit enim ꝙ itelligendo ſe tm̃ ꝙ eſt aduna te itelligere oia ſine plurıbus ordinibus & ſi ne oi cõparatione ad extra cõſecutiue intel ligit creaturas diſtincte:& hoc ẽ dicere ideas diſtinctas creaturaꝝ in intellectu ſuo . igitur iſta uia nõ ponit tot cogitationes nec nega tionem:nec cõparationẽ ad extra ſicut alie. Tertia cõcluſio eſt iſta.ubi fere oẽs decipiun tur ad hoc enim ꝙ creature diſtincte cogno ſcant̃ :pexigunt̃ modo quo cõiter poniť di ſtincte idee repñtatiue eaꝝ qa ponentes ide as diſtinctas pexactas ſiue ponant eas rõnes ſiue obiecta cognita :ponunt illas mediare inter intellectũ diuinũ diſtĩcte cognitum & creaturas diſtincte cognitas ſcdm eſſe ſuum qd hñt extra . Sed opinioi iſta cõmentatoris ponit ex hoc ꝙ deus intelligit ſe & oia adu nate & cõſecutiue in intellectu diuino ſunt creature:ſecundũ quodlibet eſſe ſui in eẽ co gnito diſtincto ſine talibus ydeis medianti bus iter itellectũ diuinũ & creaturas & i hoc fundať tota intẽtio cõmentatoris ſupra in primo arti.uult enim ꝙ itellecta plura q̃ ſũt illius itellectus adunẽtur & fiãt unũ ſimplex oibus modis:& ita contra themͣ uult ꝙ ſcit ea in primo eſſe:qd eſt ſimplex quod ẽ ipm Et ſi arguať ad diſtincta cognita pexigiť di ſtincta rõ cognoſcendi.qa idẽ inq̃tum idem ſemp natum eſt facere idẽ.ii.phi. tex.cõ.liii. Reſponſio ꝙ ad cognoſcendũ aliqd tanq̃ p ſe & principale cognitũ pexigiť diſtĩcta rõ eius.qñ ãt aliqd cognoſciť diſtincte cõſecu tiue ſolũ.qa aliquid ad eius pfecte cognitũ nõ requirit̃ talis diſtincta rõ repñtatiua pce dens.ſed ſufficit ꝙ illud aliud ſit perfecte co gnitum.❡ QVARTA concluſio ẽ iſta ꝙ non oportet ponere eſſentias eternas Po nuntur enim ab henri . propter hoc ; ꝙ ab eterno fuerunt cognite a deo: ſed cognitio dei non terminabatur ad nichil:ſed iſta ra tio non cogit . quia ſicut ſupra dictum eſt cõcluſiõe.pria principali cõmẽtatoris . deus nõ ſic itelligit creaturas ꝙ ſpeculeť eas in ſe ipis ita ꝙ actus ſuus termineť ad illas ſicut ad p ſe ſpeculata:ſed intelligit ſe tm̃ p crea turas cõſecutiue ſolũ.igiť pp eorũ cognoſci ab eterno non oportet eas ponere eternas : ſed ſufficit ꝙ ipẽ deus ſeipſum intellexerit ab eterno.❡ QVINTA cõcluſio ẽ iſta ꝙ pluralitas ideaꝝ non requiriť neceſſario ad diſtincte pducẽdũ diſtinctas creaturas:& hoc ex parte dei pducentis.quia ut dictum eſt ſtante unitate oibus modis ex pte obie cti intellectus diuini.qñ ſe intelligit & oia adunate ex pfectione iſtius actus itelligẽdi qua oia intelligit adunate cõſecutiue i itelle ctu diuino cauſať diſtincta cognitio creatu raꝝ & diſtincte:idee:ſed apud deũ eadẽ po tentia q̃ ſufficit ad pducendũ aliqua in eſſe diſtincto ſecundũ rõnẽ ſufficit ẽt ad pducẽ dum illa in eſſe reali:igiť deus q̃tũ ẽ ex pte potentie ſue pductiue creaturaꝝ:ſicut ex h ꝙ intelligit ſe & oia adunate:cauſat diſtĩctiõ nẽ ideaꝝ:ita intelligendo ſe & oia adunate poſſet ducere creaturas extra.❡ SEXTA concluſio eſt iſta ꝙ in deo ſunt idee in reſpe ctu ſingulariũ.qa ut dictum eſt idee ſunt ip ſe creature diſtincte cognite ſecundũ ppriũ eſſe quo conueniunt uel nata ſunt cõuenire ſed deus diſtincte imo diſtinctiſſime cogno ſcit oia ſingularia : ergo hẽt ydeas reſpectu ſingulariũ.❡ QVANTVM ad attribu ta ſequiť ꝙ non oportet ea diſtingui añ oẽ opus intellectus ex natura rei:pbať ſic.qa ſicut obiectum ſecundarium intellectus di uini:ita attributa ut ymaginantur quedam perfectiones facientes ad bene eſſe & me lius q̃ non eſſe ſunt obiecta ſecundaria in tellectus diuini ſicut intellectus diuinus cõ prehendendo ſe tantum & omnia aduna te conſecutiue creaturas diſtinctas quan tum ad ſuam propriam eſſentiam : ita in telligendo ſe tm̃ & oia adunate cõſecutiue intelligit diſtinctiſſime rõnem bonitatis: & uirtutis & cuilibet alterius pfectionis : & ita nõ diſtinguntur ante intelligere ex natura rei ſed cõſecutiue ad itelligere.Ad hoc ẽ cõmẽ ta.xii.metha.cõmento.xxxix.❡ SEPTI MA ẽ iſta ꝙ itellectus diuinus nõ diſtinguit attributa nec p reſpectũ ad q̃dam alia reali

ter diſtīcti ab ītra:ſicut ponit henri.nec ab extra ſicut ponit god.ſed ut intuet́ ſe tm̄ & oīa adunate.qa ille ītellectus q ſemp indeſ ſectibiliter ſtat in intelligēdo ſe ipm tm̄ & oīa adunate in eo:ille ītellectus ut talis nō ī telligit ſe ī reſpectu ad diſtincta quoquomō nec ad intra:nec ad extra:ſed ut dictū ē ītel lectus diuinus ſemp ē ſtabilis īfallibiliter in telligendo ſe tm̄ & oīa adunate in eo:& ex hiis ſequit́ diſtinctio attributorum in eē in tellecto :ergo diſtīctio attributoꝝ nō cātur ab intellectu mouente ſe ī compatione ad realiter diſtincta:nec ad ītra nec ad extra:ſed ex hoc ꝙ intuet́ ſe tm̄ ad oīa adunate. Octa ua cōcluſio cōmunis ydeis & attributis ē iſta ꝙ iſta diſtincto ē ab ītellectu diuino & nō a natura rei.qa ſcd̄m omnem opi.licet indiui nis intelligere & intellectus & ītel lectū ſint idē oībus modis:tn̄ ibi formaliter ē intelli gere:& formaliter ītellectus:& qdlibet ali ud attributū formaliter.hoc.n.oīs opi.cōce dit ꝙ ibi ē formaliter ſap. bonitas & ſic de aliis licet dubitat́.utrum iſte rōnes formali ter ibi diſtinguant́. Tunc ſic.illa diſtinctio ꝗ cōſiſtit ī eē intellecto & cōſequit́ ad ītellige re formaliter ſumptū attribuit́ intellectui: ſed iſta diſtinctio attributoꝝ cōſiſtit in eē in tellecto & cōſequit́ ad intelligere diuinum. ut ponit cōmentator:& cū hoc ibi ē formalr & ita formaliter ac ſi formaliter diſtīgueren tur ab aliis attributis ut dictum ē. ergo iſta diſtinctio attributorum:& ydearum ē attri buēda intellectui diuino ſcd̄m ꝙ pōt redu ci ad aliquam cām diſtinctam. Et p hoc pa tet ad achillē:cōtra illud.ſi intellectus diſtin guit aut ut diſtinctus:& tūc diſtīgūtur a natu ra:aut ut īdiſtīctus ita diſtīguēs a natura rei. Dico ꝙ nec diſtīguit ut diſtinctus nec ut in diſtīctus ſed ut formaliter ē ītellectus.mō ut dictū ē in deo ē formaliter intellectus ſcd̄m oēs licet formaliter ex natura rei.non diſtin guat́ aquolibet alio attributo: & ideo & ſi nō formaliter a natura rei ibi diſtīguit́ pōt tn̄ diſtīguere attributa anima.n.intellectiua nec mediate diuiditur p eē in corpore nec p ſepari a corpore.ſed p eē formaliter alam in tellectiuā:ita ītellectus diuinus nō diſtīguit ut diſtīctus.nec ut ī diſtinctus:ſed ut forma liter ītellectus. ¶ CONTRA ṗdicta fit cōmuniter tale argu.cōtradictoria nō dicūt́ de eodē ſcd̄m idē:ſed cōceditur ꝙ ītellectus diſtīguit attributa:eēntia nō.ergo differunt.

¶ DICENDVM ē ad minorē ꝙ nō de bet cōcedi ītellectum diſtīguere:& eēntiam nō:niſi cū iſto.addito.ſ.ꝙ eēntia nō diſtin guit ſub ṗciſa rōne:cū unica rō ſit illimitata ī deo rō intellectus & eſſentie. ergo nullo modo abſolute ē dicēdum ꝙ diſtinguit ut intellectus uel ꝙ non diſtinguit:eſſentia. er go ſolū debet cōcedi ſub rōne:ita ꝙ nō ſub ṗciſa rōne eſſentie excludendo uidelicet rō nem intellectus:rō át quare cōcedi debet ꝙ eſſentia diuina diſtinguit attributa ſub rōe intellectus licet nō ṗciſa rōne eſſentie ē: qa quātūcūq; & ītellectus in deo ſint idē re & rōne & a pte rei:tn̄ diſtinguere entia rōis p tinet ad intellectum nō ad eſſentiam ṗciſe intellectam.cū.ergo attributa ſint rōnes: cō cedi debet qd eēntia diuina diſtinguit attri buta ſub rōne intellectus & nō ſub ṗciſa rō ne eſſentie.quia poſito ꝙ uerū & bonū ſint idē re & rōe:& ex natura rei cū ente. qa cū ens mouet appetitū ſub rōne boni ideo nō obſtite oīmoda idēptitate rei & rōis ueri & bōi & entis:ē tn̄ dicēdū ꝙ ens cāte appetitū ſub rōne nō ṗciſa rōne. Per idē patet ad illd difficile quod cōiter arguitur. ſi ſit eadē rō intellectus & eſſentie.ergo eſt cōcedendū ꝙ eſſentia diuina diſtinguit & ita diſtinctio a natura. Dicendū ē:ꝙ ſi eſſentia diſtingueret ſub ṗciſa rōne eſſentie tunc uerū eſſet ꝙ di ſtinguitur a natura rei.qa cū diſtinguit talia entia rationis ſecundū qd in illimitata rōne eſſentie includit́ formalis rō intellectus & ṗpriū opus ītellectus ē diſtīguere entia rōis: iō dicendū ē ꝙ talis diſtinctio ē p ītellectū. ¶ Seqt́ de .iiii.arti.quātū ad emanationes ītrinſecas:ſequunt́ alie cōcluſiones. Prima cō cluſio ē iſta:ꝙ iſta diſtincta attributa non fa ciunt aliqd ad diſtinctionem pſonarum.qa diſtinctio attributorum ut dictū ē conſiſtit ī eſſe ītellecto & p conſequēs ē diſtīctio rōis. Sed diſtinctio aliquorum ſecundum rōnem non ſufficit ad ṗbandum diſtīctas emnaa tiōes reales.ergo diſtīctio attributorū nichil facit ad diſtīctas emanatōes.ṗbatō.minoris qa in patre ṗducente filium fundat́ relatio realis modo potentie. ergo ſi fundamētum illius relatōis eſſet ītellectus non eſſet aliùs niſi ſecundum rōnem:ſeqtur ꝙ relatō realis reqrit ēns ratōnis p fundamēto & ita ratio eſſet maioris entitatis ꝗ fundamentū:quod falſum ē. ¶ AD ṗmiſſorum declaratiōem ē ſic ymaginandum ꝙ ſicut philoſophātes

Google

unum abſolutū ſuppoſitum I diuinis poſue
runt q̄ I illo eſſe oēs perfectiones creaturarē
mutiae. ſicut patet.xii. metha.cō .xxxvii.&
o.m hoc q̄ quelibet pſectō attributalis erat
ibi formaliter licet nō diſtincte :ita oportet
theologos ponere in prima pſona I diuinis
ſcilicet in pře(in quocūq; priori originis po
naſ)in ipſo eſſe oēs pſectiones adunate &
unitiua:ita q̄ in quocūq; priori ponaſ pſo-
na patris ē intellectus in patre formaliter li-
cet nō diſtinctus formaliter ab aliis attribu-
tis.ſed qa nos ponimus ultra phm̄ q̄ pater
in diuinis hēt pducere uerbū ad intra opor
tet nos dicere q̄ intellectus iſte q eſt in pře
formaliter q ēt nō ē diſtinctus adhuc a quo
cūq; alio attributo dicat reſpectū realem ad
uerbum pducendū.& p illum reſpectū rea-
lem forte conſtituiſ pſona patris de quo nō
curo modo.Iſta declaratiōe ſuppoſita dico:
q̄ iſte intellectus diuinus q eſt in patre & q
eſt in rei ueritate ē attributum licet non ad
huc formaliter diſtinctū ab aliis. qa ex natu
ra rei ē uere formaliter itellectus. & ita uere
& formaliter ac ſi formalr̄ diſtigueretſ:& qa
ex natura rei dicit reſpectū realem ad uerbū.
Ideo Itellectus paternus ē formale principiū
pductionis:uerbi:ad intra de hoc habetſ.d.
y.arti.iii.ſ.intellectus uero ut ē unum attri-
butum quod diſtinguit itellectū paternum
ab aliis attributis:p hoc q̄ intelligit eſſentiā
ſuā & oīa adunate nō ē principiū illius ema
nationis ad intra de hoc .d.ii.q.ii.arti.iiii.d.
Et eodēmodo ē imaginādum de uolunta-
te reſpectu pductionis.ſ.ſ.qa uoluntas q̄ eſt
formaliter in pře licet non diſtincta forma
liter ab aliis:& ut dicit reſpectum realem ad
amorē pducendū & ideo ſtatim cū cōpletur
actus Itellectus quo pduciſ uerbum illa uo
luntas patris que p tunc ē cōis patri & filio
eſt principium pducendi.ſ.ſ.non ut attribu
tum diſtictum ab aliis attributis .ſed ſolum
ex natura rei eſt formaliter uoluntas: & ex
natura rei dicit reſpectum ad amorem ad
intra producendum.

Trum cū certa pſcientia & in-
fallibili diuina ipſoꝶ futurorū
cōtingentiū ſtet ueriſſima con
tingentia & libertas in actioni
bus noſtris.Ad ſolutionem hu
ius qōnis pmitto cōſiderandū q̄ tota diffi-
cultas materie de dei pſcientia reſpectu fu-
turo.um contingentium:& materie de pde
ſtinatione.& de reprobatione de nō fore cō
ciliandum:nec ſolicitandum de noſtra ſalu
te : dependet ab hac conſequentia deus ſcit
hoc fore.ergo hoc neceſſario erit.probo . q̄
dependeant ab hac .qd ſi ſit preſcita a deo:
ergo aliter non poterunt euenire .cū ſcīa ſua
ſit inuariabilis .Item ſi ſit preſcita a deo tan
quā boni homines futuri & effectus prede-
deſtinationis qui eſt actus uoluntatis diuine
neceſſario ſequiſ iudicium rectum intelle-
ctus diuini.Sequiſ ergo q̄ boni pſciti neceſ
ſario pdeſtinanſ:& ſaluabunſ. Et eodēmō
p cōtrarium ē arguēdum.q̄ ſi ſunt pſciti tā
q̄ futuri q̄ neceſſario dāpnabuntur ergo .&
ultra ſi neceſſario ſaluabūtur: uel neceſſario
dāpnabuntur nō ē ſolicitandū.Scdo pmitto
q̄ antecedēs cōcedūt oēs theologi:ideo re-
ſtat ingrendū de cōſequētia. ¶ SED qua-
tuor faciā.primo ponā quedā dubia q̄ ponū
tur ad reprobandū ueritatē antecedētis cum
ſolutionibus Viſtoň. Scdo dato q̄ antece-
dens ſit uerum inqurā de cōſequētia.
¶ TERTIO dicam qualiter cōſequētia
tenet.iiii.ex hoc inferā: q̄ ſolicitādū ē & cō
ſulēdū.¶ CIRCA primū arguiſ ſic . ppō
de futuro contingenti ē determinate falſa:
ſed falſum nec ē ſcibile a deo nec a quocūq;
alio pbaſ aňs p boetiū.i.p yar.dicēs q dicit
hoc erit mēdax:ē:nō pp rei euentū : ſed pp
enunciandi modū.Itē ppō ſignificās deter
minate aliter q̄ res ē:in re:ē determinate fal
ſa:ſed hec hoc erit ſignificat & aſſerit deter
minate aliqd fore qd I re nō ē determinatū
ad fore:nec ad ň fore.ergo ē determiate fal
ſa.Itē ſic.hec erit.ergo hoc neceſſario erit.
cōſequēs ē determiate falſum .ergo: antece
dens: pbō cōſequentie.ſi non ſequiſ : detur
oppoſitū cōſequētis.hoc pōt non fore. igiſ
hoc poſitum in eſſe ſtabit cum anteceden-
te.ſtabunt ergo ſimul & hoc erit: & hoc nō
erit:Alia uia pbatur:q̄ nullum futurum cō
tingentur eueniet:& ſic ſequit deū non ha
bere noticiam de futuris contingentibus:&
arguiſ ſic.omne futuꝶ de neceſſitate eſt fu
turū.ergo omne futuꝶ de neceſſitate erit.an
tecedens pbatur.qa idem pdicatur de ſe.cō
ſequēt a ē māifeſta.qa idem ē dicere aliquid
eē futurum & q̄ opportet illud eē. Primo-
mō q̄ ſciētia dei alicuius futuri arguat illud
futurum de neceſſitate eē futurum: pbo ſic.
ſcire eſt rem que Ipoſſibile ē aliter ſe habere
.i.poſterioꝶ.te.cō.yii.ergo oē ſcitū adeo ali

quomodo ē neceſſarium. Itē inter ſcibile &
ſciam reqritur ꝓportio mēſure ad menſura
tum. Nā oīs ſcientia ē mēſurata a ſcibili: uel
eſt menſura ſcibilis. inter immutabile & deter
minatum: & mutabile & īdeterminatum nō
eſt ꝓportio: ſed in ꝓportio ergo &c. ¶ SE
QVITVR de ſecūdo articulo. ſ. an ſeqꝛ
deus ſcit hoc fore. ergo hoc erit. Thomā cō
cedit aň eſſe neceſſarium. qa actus ſcīe dei ē
immutabilis & contingentia ſibi repugnat
ideo cōcedit ꝙ quicquid ſcit neceſſario ſcit.
Dicit. ergo ad argumentū cōcedo. ſ. aňs eſſe
neceſſariū & conſequēs ſimiliter. tň dicit cō
ſequens eſſe neceſſarium nō abſolute: ſed ut
ſeqtur ex antecedēte ita ꝙ iſte ē intellectus.
deus ſcit hoc fore: ergo hoc erit inquantū ſci
tum adeo uel ut cadit ſub ſciētia dei: ſed de
us ſcit illud tanꝗ quoddam ens cōtingenter
eueniendū. ergo unde dat talem regulā quā
do in antecedēte ponitꝛ & ꝑtinet ad actum
anime in cōſequente oportet accipere eun
dem actum. qa ſi arguitꝛ ſic oē quod intelli
gitꝛ eſt immateriale: lapis intelligitꝛ. ergo la
pis ē immaterialis. nō ſeqtur concluſio abſo
lute. ſed ſic. ergo lapis ē immaterialis inquā
tum intelligitꝛ. ¶ CONTRA iſtā rñſio
nem arguit Vilton q̄ro an iſte due ꝓpoſitō
nes: hoc erit inquantum eſt ꝑſcitum adeo &
hoc idem erit abſolute oīno ſignificat idem
uel ſignificat diuerſos intellectus ſicut diuer
ſe ꝓpoſitiones. non contingit dare primū li
cet qa hoc eſt falſum. tň qa contra ꝑdicta. ꝙ
ſit falſum ꝓbatur. qa ſi idem ſignificaret cū
prima ſit neceſſaria ſecundum eos ſeqꝛ ꝙ
ſecunda ſit neceſſaria. & ꝑ eandem rōnem
oīs ꝓpoſitio de futuro neceſſaria eſſet: & ni
hil ꝑ cōſequens cōtingenter eueniret ut de
ducit phūs. pˀo pyar. capitulo ultimo. Simi
liter hec eſt contra ꝑdicta. qa nō dicit ꝙ nō
ſeqtur abſolute deus ſcit hoc fore. igitꝛ hoc
erit abſolute & tň bene ſeqtur cum determi
natione inquātū ꝑſcitum: qd non poſſet di
ci ſi eſſent oīno idem. qm̄ que idē ſignificāt
ad quod ſeqtur unum & aliud. Si detur ali
ud. ꝙ non idē ſignificant ſed ſunt ꝓpoſitio
nes. Tunc rñſio. nichil ad ꝓpoſitum. queritꝛ
enim de aīa inter hāc deus ſcit hoc fore &
hoc erit abſolute acceptū & eſt argumentū
tripliciter ꝙ cōſequentia eſt bona ad que ar
gumenta nichil rñdet. De hoc qd dicunt ꝙ
cōſequens debet modificari ꝑ ipſum aňs: &
intelligi ſecundum conditōnē antecedentis
hoc erit contra cōem logicā. qm̄ ſi ſic hoc eſ
ſet bonū argu. iſte homo eſt mortuus. ergo ē
homo. qa in cōſequente nō debet intelligi
homo abſolute & ſimpliciter: ſed ut ponitꝛ
in aňcedēte: nec ualet ſi dicant ꝙ hoc nō eſt
uniuerſaliter uerū. ꝙ cōſequens debet itelli
gi ſecundū intellectum aňcedentis: ſed ſolū
ubi in aňcedente ponitꝛ aliqd qd ꝑtinet ad
actū aīe ſicut dicit iſte doctor. Illud nichil ē
qa nō plus i aňcedente ubi ponitꝛ aliqd qd
ꝑtinet ad actum aīe: cōſequēs abſolute poſi
tum habet itelligi ſecundū modū quo acci
pitur in aňcedēte ꝗ in aliis. nā ſi ſic. ſequere
tur. hōerus eſt in opi. ergo homerus ē: qd ñ
magis cōcederet ꝗ iſtā hō mortuus. ergo hō
& tň op̄. eſt actus ꝑtinens ad aīam. Itē ꝓba
tur aňs eē cōtigens: nā illud qd deus nō ſcit
niſi qa uult Si contingentꝛ uult cōtingētur
ſcit illud Hec eſt plana ſed deus non ſcit ali
quid cōtingens futurum fore niſi quia uult
nam ſi uoluiſſet ea fore non forent nec per
cōſequēs ea fore cū nichil pōt. ſciri niſi uere
cū. ergo deus oīa uult cōtigēter extra ſe ſeq
tur cognitionē dei qua talia cognoſcit fore
contingentē. Aliter rñdet ſubtilis doctor di
cens. ꝙ hec ē cōtigens: deus ſcit. a. fore. cōce
dit tň ꝙ ſit determinate uera & infallibili
ter nec ſequitꝛ deus ſcit determinate hoc fo
re & infallibiliter. ergo neceſſario ſcit. a fore
ꝙ aūt antecedēs ſit cōtingens. ꝓbatꝛ ꝑ rōnē
in mediate ꝑcedentē: Ad declarationē aūt
huius opi. quare nō ſequitꝛ. ē ſciendū ꝙ iſte
nō ſolum ponit deum alia cōtingēter ſciri &
uelle. ſed ponit primam contingentiā i itel
lectu: & uoluntate diuina reſpectu alicuius
effectus immediate: ita ꝙ ſi deus neceſſi
tate naturali produceret immediate om
nia extra ſe: & nichil contingenter ſeque
retꝛ ꝙ nulla cā inferior aliqd cōtingenter ꝓ
duceret. ponit ēt iſte ꝙ ad hoc ꝙ aliqua cā li
bere & cōtingenter ꝓducat effectū nō opor
tet illam cām ꝑexiſtere ante inſtans in quo
cāt: ita quod ſolum ut ꝑexiſtens poſſet cāre
& non cāre: ſed ꝙ cā i eodem inſtanti i quo
cauſat eſt in potentia nō logica ſolū: ſed rea
li ad quem ſeqtur potētia logica ad nō cau
ſandum nō ſolum ꝓ alio inſtanti ꝓ quo cāt
ſe ꝑ eodem. ¶ EX hiis ut michi uidetꝛ uult
inferre ꝙ cū in deo ſit prima cōtingentia re
ſpectu effectuū ad extra: & talis ꝙ potentia
dei ꝓductiua ꝓ inſtanti ꝓ quo ꝓducit con
tingens & in potentia realiter. cū ergo ad cō

tingens nõ neceſſarium nõ ſequr: deus ſcit fore & hoc tanꝗ quoddã contingens & tanꝗ aliquid quod eſt cõtingens in potẽtia dei pductiua:ergo hoc erit. ¶ AD primũ cum dicit boecius ꝙ ꝗ dicit hoc erit: mendax eſt dico ꝙ hoc erit non ſignificat idem ꝙ hec hoc fore eſt uerũ:ſed ſignificat ꝙ hoc eẽ erit uerũ :nec iſte due ſunt idem . ſed prima ẽ cã ueritatis.ſecũde:& prima ẽ determinate falſa:& de iſta loqtur boetius. Scda nec ẽ uera nec falſa ſed ẽ uera uel falſa orationes .n.ſũt uere queadmodũ res p phm̃ .i.p yar.in fine & ideo qa contingentia nõ ſunt modo determinata ad unam ptem :ideo ꝓpoſitio aſſerens mõ eſſe uera eſt determinate falſa:ſed hec hoc erit ut ſignificat hoc eſſe erit uerũ: nec adhuc eſt nec uera nec falſa.Ad aliud cũ dr̃ propoſitio ſignificat aliter ꝗ ſe habet ĩ re &c.Dico ꝙ hoc contradicit ꝙ hec ſit falſa. hoc fore eſt uerũ.qa aſſerit oppoſito modo rei:ſed alia.ſ.hoc erit.qa aſſerit aliqd pro futuro qd põt cõtingere & non contingere:& quia põt contingere qd aſſerit ideo non eſt determinate falſa:qa ãt põt oppoſitum contingere ideo nõ ẽ determinate uera.Ad aliud cum dr̃ hoc erit.ergo neceſſario erit. nego cõſequentiam.Ad ꝓbationẽ dico ꝙ oppoſitum bene ſtat ſed non ſequiᷓ oppoſitũ eius ſtat cũ eo.ergo eius ẽ actus:ſed ẽ falacia cõſequentis.ſ.ex hoc ꝙ ſtat cum antecedẽte ſtat cũ cõſequẽte.Sed diceᷓ. poſito poſſibili in eẽ &c.dico.ꝙ uerũ ẽ abſolute: tñ nõ cum quocũꝗ ſtat illa de poſſibili & illa de in eẽ. Ad aliud cũ dr̃ omne futurũ neceſſario ẽ futurum dico:ꝙ hoc antecedẽs ẽ uerũ rõne in tẽtiõis ꝗ neceſſario pdicaᷓ de ſe ipſa.cũ hoc tñ ſtat ꝙ ſortes abſtractus futuritiõi cõtingẽter ſit futurus.Preterea cõmutatur qd in qñ: nam futurũ reſpectu ſui ipſius compati ĩ antecedente dicit qd reſpectu eius:ſed erit:dicit qñ:Ad aliud qñ arguiᷓ ꝙ ſciẽtia dei non poteſt eẽ niſi de neceſſariis.qa ſcire ẽ eorũ ꝗ nõ poſſunt aliter ſe habere dico: ꝙ ipſe loqtur de ſcire maxime ꝓprie dicto ſcdm lynco.q ẽ habitus cõcluſionis demonſtrationis pp qd:hic accipitur ãt ſcire p certa notitia . Ad aliud dico ꝙ nõ requiriᷓ ꝓportio talis: inter ſciãm & ſcibile ut utrũqꝫ ſit neceſſariũ equalit.n.qdlibet.n.ſcibile ſcdm.phi.primi. poſt.tex.cõ.yii .ẽ neceſſariũ nõ tñ ꝗlibet ſcientia ſcdm eũ ẽ neceſſaria imo ſciẽtia mea deſinit me corrupto:qa ꝗlibet notitia mea intellectualis ſcdm eũ ex fantaſmate dependet.Primã cõcluſionem iſtius declarationis oñdunt ſic.ꝗlibet cã a prima ẽ mouens quia mota:ſi neceſſario mouetur.neceſſario mouet:ſed ꝗlibet cã infra primã mouet.qa mota ſi ergo neceſſario moueᷓ a cauſa prima : neceſſario ergo mouet pximã cãm ſequentem:& ita uſqꝫ ad ultimũ effectũ & ſic ſi prima neceſſario ageret:nichil cõtingenᷓ . Alias rõnes ponit ad idem.ſed nõ phiſicas.Secundã cõcluſionẽ ꝓbat.qa cã dr̃ contingens reſpectu alicuius effectus eo ꝙ põt in oppoſitum ſed cã cõtingẽs non eſt cã effectus niſi qñ agit.ergo p tunc põt in oppoſitum eſſe ctus potentia quadam reali & etiam logica. Dicit ergo iſti ꝙ in inſtanti quo curro poſſũ nõ currere.p illo etiam inſtanti.Ad tertium dr̃ ꝙ ſufficit potentiã pcedere actũ natura & nõ duratione. Rñdent etiam iſti ad rõnem alterius doctoris dicentis:ꝙ hec eſt neceſſaria deus ſcit.a.fore.qa actus ſciendi dei non eſt mutabilis:nec cõtingentia cadit in deo . Dicunt ꝙ cum ĩ mutabilitate ſcientie diuine & oĩmoda neceſſitate ad intra ſtat ꝙ cõtingenter cognoſcat cõtingentia fore ſicut uult cõtingenter ea eẽ Ad forma ergo rõnis rñdent cõcedendo cõſequentiam & cõcedunt quod cõſequens ẽ determinate uerũ reſpectu alicuius itellectus.& etiã in ſe eẽt ſi nullus intellectus eam apphenderet.ex quo enim ẽ pſcitum a deo ꝙ erit determinate:& infallibiliᷓ erit.non ẽ tñ neceſſariũ ſicut nec añs. Et ſic arguatur cõtra hoc.ꝙ tunc eẽt ſimilis ueritas in illis de futuro:ſicut in illis de pſenti & p cõſequẽs non eẽt conſiliandum : nec negotiandũ reſpõdẽt ꝙ licet ſit determinata ueritas in eis non tamẽ ſimilis ueritati ꝓpoſitioni de pſenti.qa ĩ illis actus ẽ poſitus in eſſe.& ut intelligiᷓ poſitus nõ eſt in ptãte cauſe ut ponaᷓ & nõ ponaᷓ:licet ſit in poteſtate cãe ut eſt prius naturaliter.ſic non eſt ex pte futuri qn in ptãte cãe ſit pro illo inſtãti ponere oppoſitũ:& iſta ĩdeterminatio ſufficit ad cõſiderandũ & negotiandũ:unde ſufficit ꝙ altera pars ſit futura dũmodo ad minus reliqua pars poſſit euenire cõſiliationẽ. Contra hunc modũ dicendi arguit. Viltoñ. & primo cõtra ſecundũ fundamentũ ſuum arguit:ariſto.in ſine primi p yar.uolens ꝓbare ꝙ nõ ẽ ſimilis ueritas in ſingularibus contingentibus in hiis de futuro & in hiis de pſenti arguit ſic . ſi uerũ eſt dicere album uel

nõ album eſſe.nũc neceſſe eſt album uel nõ
album eſſe.ſed nõ intellexit ꝙ neceſſarium
in cõſequẽti dicat ueritatẽ ꝑpetuã cõſequen
ter certum eſt:ſed ſolũ ĩpoſſibilitatẽ nõ eẽn
di ꝑ tunc patet: ergo ſcdm intentionẽ phi
quantũcunqꝫ cã natura p̄cedit effectũ dũmõ
effectus ſit poſitus in eẽ ꝑ inſtanti pro quo
ponit̃ i eẽ nõ ponit̃ nõ eẽ aliqua potentia
reali.ſed ſolũ logica q̃ ẽ nõ repugnãtia ter-
minoꝝ Ex hoc itẽdit phũs deducere ĩ hiis
de futuro ꝙ ſi eẽt ꝑ nunc determinate uera
hoc erit album ſequit̃:ꝙ:neceſſariũ ẽ hoc fo
re in futuro albũ ex quo deducit ꝙ oĩa eũit
ex neceſſitate & nichil ad utrũlibet Item cõ
tra hoc qđ dicit̃ ꝙ hec ẽ cõtingẽs deus ſcit
a fore probo .ꝙ hec ſint neceſſaria deus ſcit
hoc fore neceſſitate abſolute oppoſita poſſi
bili reali ad nõ eſſendum.& arguo ſic. deus
ſcit hoc fore futuꝝ eſſe in.a. ergo ſemp ab
eterno hoc ſciuit:& ſeqtur ſemp hoc ſciuit.
ergo nõ potuit nõ ſcire: & ꝑ cõſequens im-
poſſibile fuit ipſum nõ ſcire :exquo ſeqtur:
neceſſarium fuit ipſum ab eterno hoc ſcire.
Primã conſequentiã cõcedit iſte doctor:& q̃
libet catholicus.qa oẽm ueritatem quã de-
us modo ſcit ab eterno ſciuit. Secundam ꝓ
bo ꝑ phm̃ ubi prius q̃ arguit ſic . ſi ſemp fu
it uerum dicere hoc erit:non põt nõ eſſe uel
non futurum eſſe:quod aũt non põt fieri im
poſſibile eſt non fieri:& neceſſe fieri.Tertio.
de hoc quod dicit̃ in reſpõſione ad argum.
thom̃.ꝙ altera pars cõtradictõis in talibus
ẽ uera determinate in ſe:contra illud uidet̃
tollere oẽm cõtingentiã ad utrumlibet in re
bus quãtum ad eorum aduentum:qa quod
indifferenter & equaliter reſpicit fore & nõ
fore ex pte rei uel determinat̃ ad utrũlibet
in ſe uel ad neutrũ:ſed multa ſunt huiuſmo
di futura.indifferenter enim eſt mõ in potẽ
tia mea ꝙ ſurgens curram uel ſedeam & nõ
curram ergo &c.Sed nõ põt determinari ad
utrũqꝫ in ſe qa hoc ponit̃ indifferẽter ſe ha
bere ad utrũqꝫ & ad neutrũ determinate. er
go hoc eſt ueꝝ ꝙ ad neutrũ determinate ſe
habet & ſic falſum dicis:q ponis alteram p
tem fore determinatã ueram & auffers con
tingentiã a rebus . Quarto cõtra hoc nõ ob
ſtãte:ꝙ ſit determinate uera.hoc erit adhuc
eſt cõſulendũ.qa cũ eſt futuꝝ :nõ ẽ poſitum
in eſſe:& ſic eſt poſſibilitas ad nõ eueniẽdũ
& ſic cadit ſub concilio :contra ſic quero an
illa ſortes ſedet ſit alia potentia realis pro in
ſtanti pro quo ſedet ad nõn ſedendum uel
non:ſi non :habetur propoſitum ꝙ quan-
do ſedet neceſſe ẽ ipm̃ ſedere ut neceſſe di
cit neceſſitatem concomitantis & nõ ſolum
cõcomitantie.qđ ipſi negãt.dicant ꝙ ſic eũ
ꝑ eos nõ obſtãte ꝙ altera pars de futuro ſit
determinata i ſe qa tñ cũ hoc ſtat poſſibili
tas ut actus nõ ponat̃.tunc hoc ſufficit ad h̃
ꝙ de futuris hmõi continget cõſiliari(cum
iſta poſſibilitas ex natura rei ſit i hiis de pñ
ti)cõtingit cõſiderari & negotiari.qđ ipi ne
gant Itẽ ſi altera ps cõtradictõis cuiuſlibet
futuri cõtingentis ſit in re determinate uera
& deo nota determinate:licet nõ ſit tibi uł
michi nota.quero an equaliter ſit determia
ta iſta ps q̃ eueniet.& hec deus ſcit eã eueni
re uel hec ſit magis determinate uera . deus
ſcit hanc ptem euenire:q̃ ſit ꝓpõ enuntians
illã fore.ſi detur ꝙ equaliter.contra altera ẽ
de pñti:altera dẽ futuro.& prius ẽ cõceſſum
ꝙ non ſit ſimiliter determinate uera iſta de
futuro ſicut illa de pñti ſed deť:ꝙ hoc ẽ ue
rũ ubi ꝓpõ de pñti non dependet nec con
tinet in ſe actum futurum Sed in propoſito
deus ſcit.a fore continet actum futurũ.Ideo
aliter arguo contra hoc:quia ſecundũ iſtam
diuiſionẽ ſicut cõſiderandum eſt de futuro cõ
tingẽti de iſta pte q̃dã determinate eueniet:
utrũ eueniet uel nõ:& hoc pp poſſibilitatẽ
ad oppoſitũ:ſic cõſiderãdũ eſſet de iſta pte q̃
ẽ determinata ad eueniẽdũ:utrũ deus ſciat
ipſam eſſe uenturam de quo nullus dubitat
Si detur alia pars:ꝙ hec eſt magis determi-
nate uera:deus ſcit hoc fore quam hec . hoc
erit:tunc non ſequeretur:deus ſcit hoc fo-
re.ergo hoc erit.qm̃ ex magis determinato
ad eſſe non ſequit̃ minus determinatum. ſi
cut nec ex uero neceſſario.ueꝝ contingens.
quod ẽ minus ueꝝ cum tñ illam conſequẽ
tiam concedunt.Item potentialitas eſt ptes:
ꝙ eſſem rex anglie. ſimiliter poſſibilitas tã
actiua q̃ paſſiua ẽ in me ut ſubmergam me
in ſecana.quia tñ in primo caſu uoluntas eo
rum in quoꝝ poteſtate eſt facere regem an-
glie eſt determinata ad cõtrarium .& ſimi-
liter in ſecundo uoluntas mea eſt:determi-
nata ad oppoſitum. ualde fatuus reputarer
ſi aliquam ſolicitudinem negotiando pone
rem circa unũ cõſequendũ nichil.n.facerem
cũ ſit in re determinata ſecundũ iſtos iſta ps
que eueniet:& multo mag s q̃ illud qđ de-
pendet ex libera uoluntate ſolum.Dato qđ

tanta eſſet determinatio futurorũ ad aliam
quantã ipſi ponunt fatuum eſſet & fruſtrato
rium circa aliqd negotiari uel cõſiliari . qa
ad quãcũq; ptem cõſilium daret᷑. Idem ſem
p & uniformiter eueniret. Ad rationem p̲
bantem contingentiam reſpectu effectus ĩ
poſiti. Reſponſio cum dĩ cõtingens non eſt
cã contingens: & p conſequens cauſat contin
genter. Dico q̃ ſicut finis q eſt terminus mo
tus qñ eſt cã cauſans nondum ẽ in actu: ſed
ſibi q̃ tunc repugnat q̃ ſit finalis: ita cã effe
ctiua cõtingens reſpectu alicuius quãdo cau
ſat in actu iam deſinit eſſe contingens: ut ſi
cut habito fine iam ceſſat finis habere ratio
nem cauſe in actu: ſic poſito effectu in actu
iam ceſſat effectum cãre contingẽter. Ad ſe
cundum fundamentũ ſuum: q̃ oĩs cõtingen
tia hẽt reduci ad deum tanq̃ ad pmã cãm
cõtingẽtem. uidelicet. ſi deus neceſſitate na
turali cãret effectum immediate pductum:
nichil hic inferius cõtingenter eueniret . nõ
eſt uериſimile q̃ arg. ubi loqt᷑ ĩ illa materia &
in dictis ſuis circa materiã illam multiplica
ret cõtradictionem: quod tñ ex iſto dicto ſe
qtur qa manifeſtum ẽ arg. ponere multa cõ
tingenter euenire: aliqua ad utrumlibet: ali
qua in maiori pte: aliqua in minori . & cum
hoc ponit deũ in mouendo motũ primum
& cãudo q eſt eius immediatus effectus nõ
poſſe nõ mouere. & non cãremam p hoc q̃
nõ poteſt non mouere pbat in. xii. metha.
tex. cõmenti q̃ ẽ actus purus nec habet alid
argu. ad hoc probandum. Dico cum philoſo
pho q̃ dato quod ſit falſum q̃ ĩmutabiliter
& neceſſario moueret ĩmediate motum &
cãtum ab eo: nichilominus multa contingẽ
ter omni genere cõtingentie euenirent. hic
inferius in genere actiuorum & paſſiuorum
unde quãtumcũq; ex pte ſua pduceret flo
res in hac pte prati: ſicut in iſta: tamen forte
non eſt eadem diſpoſitio in materia hic &
ibĩ. Et ſi dicat᷑ q̃ iſta diſpoſitio ſubdit᷑ tota
liter ueritatĩ corporibus celeſtibus. Non eſt
uerũ. qa tunc equaliter pduceret uermen &
muſcam ex una pte terre ſicut ex alia quod
non ẽ uerum . Preterea eſto q̃ hec pars terre
eſſet equaliter diſpoſita ad floritõnem ſicut
alia. adhuc põt impediri floritio p contritio
nem pedum & p multas alias pticulares cãs
cõtingentes omnino: & de uolũtate huma
na: certum ẽ q̃ a nullo corpore neceſſitatur.
nec p ſe: nec p accidens. licet aũt puritas que

dam ſint in uoluntate alicuius ex cauſis ſu
perioribus nulla tñ neceſſitate limitatur ad
hanc ptem magis q̃ ad illam ſecũdum ſentẽ
tiam phi. magis quã ad aliam ſecũdum ſen
tentiam catholicorũ. Ad argu. ergo ſuum cũ
dĩ cã q̃ nõ mouet niſi qa mota ſi neceſſario
mouet᷑ neceſſario mouet: ſic & ce. dĩ q̃ nulla
cã ĩferior mouet niſi qa mota. Si ĩtelligat᷑ nõ
mouet p aliam uirtutẽ ppriã : ſicut cã: ſed p
motum receptum ab alio ſolum ſicut eſt de
ſecuri reſpectu domus: falſa eſt ppoſitio. nã
quodlibet agens particulare uniuocũ habet
propriam formam per quã agit. & ideo pro
ducit ſimile quod non eſt uerum de inſtru
mento eo q̃ nullam formam habet in ſe in
quantum eſt inſtrumentum ſed ſolum agit.
quia ab alio motum: & ideo producit ſibi ſi
mile. ¶ ALITER poteſt ĩtelligi q̃ agẽs
particulare non mouet niſi motum. qa pro
tanto preſupponit actiõem ſuperiorũ cauſa
rum adhoc q̃ agat & ſic eſt minor uera: &
tunc nichil ad propoſitum. ¶ DICIT er
go. Viltoñ. ponendo ſuam poſitionem ſic.
primo dico q̃ multa contingẽter eueniunt
ita q̃ in poteſtate noſtra ẽ q̃ fiant uel nõ fi
ant aliter non eſſemus digni uituperio uł lau
de: & irrationalĩ alicui pp eius facta inferrẽ
tur pmia ſiue pene. Simılĩ omnis ſollicitudo
ſapiẽtum in negotiãdo & cõſiderando eẽt
fatua & fruſtra. Similĩ unuſqſq; experitur in ſe
ipſo q̃ in poteſtate ſua habet multa q̃ indif
ferẽter pro libito uoluntatis poteſt facere &
dimittere & talia non ſunt determinata in
re ad unã ptẽ: ſed ĩ determinata ad utramq;
partem: & equaliter & ex parte potẽtie agẽ
tis & patientis. Secundo dico q̃ cõtingẽtia
prima ſecundum fidem & ueritatem inueni
tur in actione dei in mediata ad extrinſeca:
licet ĩ aliis eſſe poſſet poſito q̃ deus neceſſa
rio cãret effectum ĩmediate cauſatum ab eo
inuenitur & contingentia in actione rerum
naturaliũ in pedibili & in actione libera uo
luntatis noſtre. Tertio ſupponẽdo q̃ om
nia ſunt nuda & aperta oculis eius ad hebre.
iiii. & ſimiliter futura anq̃ ſint ſicut poſtquã
ſunt ut habet᷑ ab aug. v. ſup gen. capi. xviii.
hec uerĩſimilia anteq̃ fierent erant ĩ dei pñ
tia non erant in ſua natura tunc dicit Vil
toñ & declaro q̃ cum certa preſcientia diui
na futurorum cõtingentium ſtat uerĩſſima
cõtingentia & libertas in actionibus noſtris
ita q̃ illi actus ſint in poteſtate noſtra ut ponãt.

Vbi ſciendum eſt ꝙ aliter compatur ſcīētia dei ad ſimplicia & ad cōplexa: inter q̄ extrema eſt neceſſario cōnexio & aliter ad euētū cōtingentium cognitio ſimplicium & complexoꝝ neceſſarioꝝ: ut pſupponit actum uoluntatis terminatum ad illud obiectū: nec requirit ꝙ res ille aliquādo hēant eſſe extra. uerbigrā oēm cognitionē uiſionis quā deus habet modo ſpērum & indiuiduorum extra ſe omnium eorundem cognitionē ſimplicitatis nature habuiſſet dato ꝙ mūdum nunq̄ produxiſſet nec uoluiſſet. & illam notitiam hēt naturali neceſſitate ita ꝙ nō pt eam nō habere: & eodēmodo ē de cōplexibilibus ſimpliciter neceſſariis: quarū oppoſita cōtradictōnem implicant ſed notitia euētus cōtingentium in deo pſupponit ſaltem p modum intelligēdi noſtrum actum uolūtatis diuine liberū: quo omnia cōtingentia in eſſe pducuntur Requirit̄ ēt exiſtētia rei p tpe p quo ſcitur uenturū eſſe. qa nec poſſunt ſciri fore p alio tpe niſi p illo tpe eueniant. nec euenirent niſi deus ea euenire uelit. ulterius eſt ſciendum ꝙ licet oēs euentus futuri contingētis uoluntas dei ſit cā: tñ non omnium eſt cā eadem. quedam. n. uult uelle beneplacito & efficaci. ſicut pductionem mundi ubi: non ē cōcurrens efficiens aliud: alia āt non uult uel le efficaci: ſed ſolum pmiſſiue & reſpectu ſic pductorum uoluntas diuina ē cauſa actiua p generalem tribuens agenti pticulari facultatem agēti: ſic uel ſic: nō tamē determinat agens ad aliquā nec efficiēter uult hanc: uel illam. & iſto mō uoluntas diuina eſt cā actuum noſtrorū quātumcūq̄ defformiū. Futura autem pducta a deo primo mō. ſ. uoluntate efficaci nō ſunt in poteſtate noſtra quātum cunq̄ cōtingenter pducantur ab illa: & de talibus negotiari & conſiliari eſſet ualde ridiculoſum. Futura autem pducta. ſecundo modo. ſ. uoluntate pmiſſiua ſunt in poteſtate noſtra quātum ad determinatiōem: pſuppoſita influētia tñ in gnāli: & in eſſendo & in cauſando. & de talibus ē conſiliandum & quātum ad aduentum eorum. & quātum ad modum & iſto modo deus eſt cā actiuū humanarum. unde eccle. xv. deus ab initio cōſtituit hoīem & reliquit eum in manu cōſilii ſui: adiecit mandata & pcepta &c. Appoſuit ignem & aquā ad quod uolueris porrige manum tuam: ante hominem uita & mors: bonum & malum: quodcūq̄ placuerit dabit̄ ſibi. Imaginor ſic. ꝙ deo pmittēte me agere indifferenter hanc ptem contradictionis uel iſtam (nō determinante me magis ad hāc q̄ ad illam) ego eligo alteram ptem: & eo ipſo illa pars in eſſe ponit̄ uel ponit̄ eius poſitio. ergo in eſſe & modo ponēdi ſecundū quam ponit̄ ē: & fuit. nota: apud deum ab eterno. ſicut iſta bñ ſtant ſimul ꝙ deus modo uidet me curſurū cras: & tñ in poteſtate mea ē adhuc nō currere cū determinabo me & libere ad currēdū. & illā determinationē uidet deus uñ nō curram cras. quia deus hoc ſcit. uel quia hoc uult & hoc uelle efficaci determinante me ad currēdum: ſed quia ego uolo cras curr̄ & poſſum quā poteſtatem a deo habeo iō curiā cras. Ad conſequentiā eſt. ergo primā r̄ndendū. bñ ſeqt̄ deus ſcit hoc fore. ergo hoc erit: ſed cōtingēter. qa erit ſecundū ꝙ eſt in poteſtate mea & ſic ſaluat ꝙ ad cōſiliādū eſt. & negotiandū. Sed cōtra hoc ē unū difficile Vr enim ſeq ex hoc ꝙ eternum depēdeat a tpali. ſ. ſcientia eterna dei de me eē curſuro depēdet ex actu uoluntatis mee p quē in eē ponit̄ iſte actus & a fore illius actus quoq̄: utrūq̄ tpale. Itē aug. xv. de. tri. ca. xiii. de puis dicit uniuerſas āt creaturas ſuas corpales & ſpirituales non quia ſunt ideo nouit ſed ideo ſunt quia nouit Dicendum ē cum dicit ꝙ iō ſunt quia nouit li quia non dicit cauſam determinantem rem ad eſſendum & hoc loquēdo de actibus humanis ſed ſolum circunſtātiam particularis cauſe pſupponite uñ intētio aug. eſt ibi ſolum declarare ꝙ ſciētia dei de quocunq̄ eſt eterna nec pficit deus in aliqua de nouo ſciendo ſed talium actuū ē cā determinans uoluntas humana: preſuppoſita influentia generali dei. unde ideo pecco quia uolo peccare ita quod actus uoluntatis mee eſt iam determinans me ad peccādum Ad primum dico ꝙ ſecūdum omnem opin. oportet concedere ſcientiam eternam determinatam ad eē uel ad fore alicuius rei temporalis neceſſario depēdere hoc eſt requirit eē uel fore illius rei temporalis: nec. n. modo ſederem ſi non fuiſſet ab eterno uera deus ſciuit me ſeſſuꝝ uel fore me ſedē: qa nichil dr̄ a deo nec ab homine eē quod nō eſt: ueruntamen temporalis actus non requirit̄ pp ſcientiam dei quatenus ſcientia ſua eſt ipſemet deus ſed ratione qua terminat̄ ad illud temporale. Similiter hoc non habeo p ſcō

Digitized by Google

uenienti.ſed pro neceſſario ꝙ uelle meũ & actus poſitus ꝑ uelle meum tanq̃ ꝑ cauſam ꝑtialem nõ totalem exigat̃ neceſſario ad ueritatem huius deus ſcit hoc nunc actum euenire ꝑ tempore ꝑ quo deus ſcit hoc euẽire. ¶ AD aliud dico ꝙ nõ ſequit̃ nõ poſſibile eſt ſciri mundum fore niſi mundũ fore ſi futurũ fuiſſet.ergo poſitio mundi in eſſe eſt cã alicuius in deo:ſed bñ ſequitur ꝙ poſitio mundi in eſſe aliqñ requirit̃ neceſſario ad hoc ꝙ noticia dei de eius euentu eſſet uera ab eterno uel qualitercunq;. Aliter arguitur cõtra hoc ſi conſequens non ẽ neceſſarium igitur.contingens & añcedẽs eſt neceſſariũ. ergo ex neceſſario ſeqtur contingens cuius contrariũ ꝓbat phũs pͥo priorũ reducẽdo ad incõueniẽs ꝙ idẽ ſimul eſſet & nõ eſſet Itẽ priſcianus dicit ꝙ oẽ uerbũ pͤſentis tpis uel futuri põt reſolui i hoc uerbum eſt & in pͥcipiũ eiuſdẽ tẽporis.ergo idẽ eſt dicere ſi erit & hoc eſt futurũ.ſed hec ſecunda eſt de pñti:& ꝑ cõſequens ſignificant modo ſe eẽ uerã.ergo & ipſa.Item i pͥdicamentis dicit. phi.ad hominẽ eſſe aĩal ſequitur ueram eẽ oõnẽ.ergo ad hoc fore.ſequit̃ hanc eſſe ueram hoc erit.ani.ſic ſi hoc eſſe erit neceſſariũ igit̃ uer; eſt dicere hoc erit neceſſariũ & ꝑ cõſequens modo ẽ uerũ:quia hoc erit neceſſarium ſed quod modo ẽ uerũ ipſum fore neceſſarium eſt modo determinatũ adueniẽdũ:& ꝑ conſequens nõ eſt contingens circa qd cadit cõſiliũ ut dictũ eſt.Rñdẽdo ad primũ dico.ꝙ eſt fallatia accidẽtis arguẽdo ſic ad hanc deus ſcit hoc fore q̃ eſt neceſſaria.ſequitur hoc erit quod modo eſt contingens. igitur ex neceſſario ſequitur contingens.qa ut dictũ eſt nõ ſequitur ad eam ut aſſerit eſ fore uerũ:& ſic ſecundũ intellectũ ſecũdum quẽ eſt eius cõſequens nõ hẽt cõtingentiam ſed neceſſitatẽ nõ.n.aſſerit ueritatẽ eſſe ſed fore.Et quando dicitur ar;.probat ꝙ ex neceſſario non ſequitur contingens hoc eſt uerũ & neceſſariũ.nã antecedens & conſequẽs aſſerunt ſuam ueritatem pro eadem menſura.ſed ſi antecedens affirmabat ſe eſſe & cõſequens ſe fore uerum:tunc ex antecedente eſſe uerum non ſequitur conſequens eſſe uerum:ſed fore.ſic eſt in propoſito:& ideo nõ ſequitur ꝙ idem ſit & non ſit ſic ſi tñ añcedens q̃ conſequens aſſererẽt ſe eſſe uera.Ad aliud uero dico ꝙ licet iſtud ſit de preſenti hoc eſt futurum.quia tñ copulat actum futurum cum ſubiecto.ideo non eſt magis uera determinate uera q̃ hec hoc erit unde .phi. dicit propoſitionem de pñti eſſe determinate ueram uel falſam hoc habet intelligi de hiis que non dependent ex actu futuro.Ad quartum dicendum eſt ꝙ ſequitur hoc erit neceſſarium.ergo uerum eſt dicere ꝙ erit neceſſarium quod uerum erit dicere ꝙ hoc eſt neceſſarium ita ꝙ ſi i infinitum ſemper multiplicentur tales propoſitiones ſemper comparatio erit de futuro & non de pñti.Miror de Viltoñ primo.quia uult ꝙ hec eſt neceſſaria deus ſcit hoc fore ut patuit ſupra ubi arguit contra principalem concluſionẽ & tñ concedit ꝙ conſequens eſt contingens qa ſolum dependens a ſola uolũtate permiſſiua dei & noſtra libera & ut infra dicetur cõſequens ſequitur ex antecedente ut uidetur in ea.Secundo miror ꝙ neget ꝙ ſit determinate uera licet non ſit neceſſaria .quia infra impoſitione ſua concedit eſſe determinate ueram ibi reqrit ẽt exiſtentiam rei &c. Sine preiudicio ergo dico ꝙ antecedens eſt contingens ſed nõ accipiendo contingentiam quãcunq; ex parte diuine uoluntatis & intellectus(ut uidet̃ ſcotus ymaginari)ſed accipiendo cõtingentiam intellectus diuini ut extendit ſe ad cõtingens in creatura. ¶ AD cuius euidentiam ponẽdo tertium articu.dico ꝙ cõſequentia reqrit aliquas cõditiones additas & in antecedẽte & conſequẽte. Vbi ꝑmitto ꝙ augu.in libello de triplici habitaculo cõcedit deum ab eterno ſciuiſſe adam peccatur;: negat tñ ꝙ ꝑ hoc adam neceſſario peccauerit & rõ iſta eſt hec. quia deus ſciuit adam peccaturũ ſic ꝙ nõ peccaret niſi ſecundum modum ſecundum quẽ deus ſciuit eũ peccatur;:ſed deus non ſciuit adã peccaturum niſi qa pͤſciuit ipſum male uſurũ ſuo libero arbitrio ergo ſciuit eũ peccaturum nõ neceſſario. Secũdo ex hoc infero ꝙ iſta conſequentia deus ſcit hoc fore ergo hoc erit ut puta deus pͤſciuit adam peccaturũ. ergo peccabit ẽ cõditionanda & in añcedente & cõſequente ſic.deus ſcit adã ſaluandũ mediãte actu liberi arbitrii ſui ergo ſcit eũ peccaturũ libere.Añs patet ꝑ auguſtinũ ut ſupra.conſequẽtia ẽ clara.qa cõſequẽs debet ſeq ex añcedẽte:ſcdm ꝙ cõtinet̃ i añcedẽte uerbi gr̃a ſortes cõtigẽter currit ergo cõtigẽter mouetur & ſortes neceſſario ẽ hõ.ergo neceſſario eſt animal:ſed hic in añcedẽte ponitur con

tingentia ſeu libertas ergo &c. & ſic patet ꝙ antecedens ē contingens & conſequens ſimiliter & ſic non ſequit᷑ deus ſcit hoc fore ergo neceſſario hoc erit.nec ualent inſtātie q̄ ſiunt.ſi conſequētia debet tenere ut conſe quens intelligit᷑ in antecedente tunc nulla conſequentia eſſet mala exemplum homo mortuus ergo homo & omerus ē oppinabilis ergo omerus ē.Dicam enim ꝙ non ſe quit᷑ niſi ſecundū ꝙ conſequēs intelliget᷑ in antecedēte Rn̄deo ꝙ ſi inferat᷑ conſequens ut intelligitur in antecedēte omnes iſte cō ſequētie ſunt bone uidelicet homo mortuus ergo homo:equiuoce hoc cōcedit.phi.ii. de aīa tex.cō.viii.&.ix.ſi ē oculus uel dolabra ſine ſua forma ergo ē oculus:equiuoce. Et eodēmō ſequit᷑ omerus ē opi.ergo omerus ē I eē opinato.ſed p iſtas cōſequētias nō inſtas tu.ſed p cōſequētiā a qd ad ſimpliciter.qī &c.¶ SEQVITVR de.iiii.ar. ubi p hoc ſaluat᷑ ꝙ cōſiliādū ē & negociādū &,p ſalute ſua laborandū nō obſtāte p̄ſcientia dei & p̄deſtinatiōe.qa circa cōtingens ē p̄uidendū & cōſullendū & maxime ubi cōtingentia ſe tenet ex pte eius q cōſilio & p uidētia indiget gubernari. ſed ut dictū ē cū p̄ſcīa dei ſtat cōtingēcia ſumpta expte libertatis uoluntatis nr̄e uel aliorū fortuitorū q̄ circa nos poſſunt cōtingere ergo &c.

¶DE hoc libro ſcdo di.xxyii.nec ualet I ſtantia quātūcūq; ſit cōtingēs nichilominus Iſallibiliter & inuitabiliter eueniet. ergo nō ē conſulendū cōſequentia patet. qa circa ineuitabile nō ē cōſulēdū Dico ꝙ triplex ē ineuitabile Quoddam ex natura rei ut ſolem oriri. Quoddam quod depēdet ex efficaci uoluntate dei ut animam ītellectiuā creari I corpoīcorpe ad hoc ultimate diſpoſito. Qddā Ieuitabile cōcomitatiue ſeu cōditionaliter ſed I ſe uitabile ut ſunt oīa q ſubſunt generali īfluxui dei & uolūtati pmiſſiue eius & ſubſunt ſimul I cāis liberis fortuitis & quibuſcūq; cōtingētibus ut me ſedere cras uel nō ſedere & fodiēdo inuenire theſaurū & n̄ inuenire hec.n.& huiuſmodi inſe ſunt euitabilia & cōſiliabilia & ſolū ſunt ineuitabilia cōcomitāter & conditiōaliter.dicunt᷑.n.ineuitabilia ,pter cōditionē p̄ſciētie dei q̄ ē de hiis & cōcomitat᷑ illa q̄ ē immutabilis. Per hoc ad formā argumēti qn̄ dr̄ circa ineuitabile nō eſt conſulendum.Dico ꝙ circa ineuibile ex natura rei ſeu ex uoluntate efficaci dei nō ē conſulendum circa tn̄ ineuitabile ſolū cōcomitatiue & cōditionaliter & extrī ſece:in ſe uero euitabile ē conſulendum.Et ad hoc ex hac diſtinctōne pōt trahi talis rō. circa omnem effectum ē p̄uidendum & cōſulendum q ē cōtingens ſeu eligibilis reſpectu ſuarum cāuſarum per ſe tam uniuerſalium q̄ pticularium licet p accidēs ſit ineuitabilis ſeu non contingens hoc patet. qa conſiliū quod eſt circa contingentia ſeu eligibilia ſicut quilibet effectus per ſe importat habitudinem ad cauſas ſuas perſe non ad per accidens.ſed omnes effectus liberi & contingentes qui ſunt in creaturis habent cauſas p ſe contingentes uniuerſales & particulares ut me currere cras dependet a uoluntate mea & potentia currendi que ſunt contingentes & a uoluntate permiſſiua dei & generali in fluxu que etiam ſunt cauſe contingentes ut ſunt ad extra & ſolum concurrent ibi per accidens cauſa ineuitabilis ergo &c. probatio huius.quia in illis effectibus non ē ineuitabilitas niſi quia p̄deſtinat᷑ a deo ſed hoc accidit productioni eorum in eſſe probo.ſunt enim illa preſcita adeo.qa deus ſcīē do ſe ſcit omnia ſed ſcire ſe & omnia hoc accidit & per accidens concomitatur ad hoc quod ego curram cras ſicut accidit medico ſe ipſum curare & accidit ꝙ me exiſtēte gramatico ꝙ aliquis gramaticus fiet .hoc enim dependet a ſuis cauſis proximis & generali in fluxu dei & non a gramatica.ut exiſtit in me:& ex hac diſtinctōe ineuitabilis : ſoluit᷑ argu.Vilton.quādo ,pbat hanc eſſe neceſſariam hoc fore.per hoc:ꝙ ſemp hoc ſciuit.ergo nō potuit nō ſcire:& ſic neceſſario ſciuit. Dico ꝙ eſt neceſſarium ſi conſideretur precise ut ſcitum adeo:ſed tamen conſideretur ut ſcitum:eſt in ſe cōtingens & euitabile ſic non ſcitur neceſſario a quocunq; quia unūquoq; ſe habet ad eſſe ſicut ad cognoſci & ad eſſe non ſe habet neceſſario.iſtomodo ē falſum antecedens & cōſequens .p idem pater ad alia argu.quibus probat ꝙ hec eſt determinate uera:hoc erit. Dico ſi conſideretur eius ueritas ut eſt ſcita a deo : ſic eſt determinate uera. quia ut ſic ſcitur eadem determinatione . qua deus ſcit ſe . Si tamen conſideretur ut ſub eſt libere uoluntati noſtre : uel cuicunque cauſe contingenti : ſic non eſt ineuitabiliter uera : & determinate . per hoc applica (quia ut ſic

ſcīa dei q̄ ē īmutabilis:cōcomitanť & p acci dēs ſolū ſe hēt ad eius eē)ad argumēta ſua & patebūt ſoluta. Ad primū cū dicit boetius ꝙ q dicit h̄ e ·it dicēs mēdax ē.dico ꝙ hec hoc erit non ſignificat idem ꝙ hec hoc fore eſt uerum: ſed ſignificat ꝙ hoc eſſe erit uerum: nec iſte due ſunt eedem ſed prima eſt cauſa ueritatis ſecunde & prima eſt determinate falſa & de illa loqť boetius ſecūda nec ē uera nec falſa ſed erit uera uľ falſa.oſones.n.ſunt uere queadmodū & res p phm̄ prio pyar .I fine iō qa cōtigētia nō ſunt mō determinata ad unā rē iō ppō aſſerēs ea mō eē uera ē determinate falſa Sed hec hoc erit uel ſignificat hoc eſſe erit uerū nec adhuc ē nec uera nec falſa uel ſignificat hoc fore ē uerū & ſic ē determinate falſa Ad aliud cū dr̄ ꝑpoſito ſignificar aliter q̄ ſe habet in re &c. Dico ꝙ hoc cōcludit ꝙ hec ſit falſa hoc fore ē uerum.qa aſſerit oppoſito mō rei. Sed alia.ſ.hoc eē erit neq̧: qa p̄t cōtingere & nō contingere.& quia pōt contingere quod aſſerit ideo non ē determinata falſa:ſed qa pōt oppoſitum cōtingere ideo non ē determinate uera.Ad aliud cum arguiť hoc erit.igr̄ neceſſario erit nego cōſequētiā.¶ AD ꝓbationem dico ꝙ oppoſitū bñ ſtat ſed non ſequiť oppoſitū eius ſtat cū eo.ergo eius añcedens Sed ē falſam cōſequētis.ſ.ex hoc ꝙ ſtat cū antecedente ſtat cū cōſequēte.ſed dicetur poſito poſſibili in eē &c. Dico ꝙ uerē ē ebſolute tñ nō cum quocunq̧ ſtat illa de poſſibili & illa de in eſſe . Ad aliud cum dr̄ omne futurum neceſſario ē futurum.dico ꝙ hoc antecedens ē uerum rōne intentionis q̄ neceſſario predicať de ſe ipſa cum hoc tamen ſtat ꝙ ſortes ſubſtractus futuritioni cōtingenter ſit futurus.Preterea commutatur quid in quando: nam futurum reſpectu ſui ipſius compatum in antecedente dicit quid reſpectu eius:ſed erit dicit quando.Ad aliud quando arguitur ꝙ ſcientia dei non poteſt eſſe niſi de neceſſariis . quia ſcire eſt eorum que non poſſunt aliter ſe habere.Dico ꝙ ipſe loquitur de ſcire maxime proprie dicto ſecundum linconi.qui eſt habitus concluſionis demonſtrationis propter quid.hic autem accipitur ſcire pro certa noticia . Ad aliud dico ꝙ non requiritur ꝓportio talis inter ſcientiam & ſcibile ꝙ utrumq̧ ſit neceſſarium equaliter.quodlibet enim ſcibile ſecundum philoſophum eſt neceſſarium: nō tamen quelibet ſcientia ſecundum eum :. eſt neceſſaria . ymo ſcientia mea deſinit me corrupto quia quelibet noticia mea intellectualis ſecundum eum ex fantaſmate dependet .

UTrū p̄deſtinatus poſſet dāpnari ꝙ nō uiẜ qa potētia non ē reſpectu p̄teriti ex texto ethicorū.& in fine primi celi & mūdi ſed p̄deſtinatio illius trāſit I p̄teritū.ergo.&c.¶ CONTRA eccleſia rogat p ſcriptis I libro uite:ſed hoc eēt fatuū ſi neceſſario ſaluarenť .¶ ITEM ſiuſtra darenť p̄cepta.¶ IN iſta qōne ponā ſignificationē huius termini predeſtinatio. Secundo inquiram an iſte effectus q ē p̄deſtinati hēat aliā cām niſi purā uoluntatē diuinam. Tertio dato ꝙ ſic an iſte effectus poſſet mutari.De prio dico ꝙ p̄deſtinatio ē uelle efficax eternū dei:ordināſ creaturā rōnalē ad uitā eternā.¶ SEQ VITVR de ſecundo arti.de cā p̄deſtinationis dicūt qdā ꝙ ex pte p̄deſtinati pōt aſſignari cā ingenerali.ſ.ordo & pulchritudo uniuerſi q̄ cōſiſtit in quadā diſtinctiōe ptiū tñ cā quare hūc p̄deſtinauit & nō illū nō pōt aſſignari niſi uolūtas dei. Vñ addūt rōnē cū dr̄ an nō hēt ptātē figulus luti ex eadē maſſa facere aliud uas I honorē aliud āt I cōtumeliā.& poſt ibi nunqd dicit figmentū ei qui ſe finxit quid me feciſti ſic unde augu.ſuper illud. Io.yi . Nemo poteſt uenire ad me niſi pater meus &c . dicit ſic.quem trahat quem non trahat & quare illum trahat noli iudicare ſi non uis errare iſti ponunt exempla plura pro utraq̧ parte poſitionis que dimitto.¶ ALIA ē opi.in hoc concordans cum iſta ꝙ cauſa p̄deſtinationis huius ē dei uoluntas ſola cauſa tamen reprobationis ē in illo qui ē reprobatus.unde iſti ponunt iſtum ordinem I predeſtinatione & in reprobatione quia in primo inſtanti nature offerebatur cōſpectui diuīo ſcdm modū nr̄m Itelligēdi petrus & iudas I quo oēs eq̄les.I ſcdo Iſtāti p̄deſtinatus ē pe ad gloriā.I tertio Iſtāti cōfirmatus ē pe. I gr̄a p q̄ cōſeqťbt̄udinē I q̄rto Iſtāti ipm̄ p̄miat tñ I iſto ꝓceſſu executōis ſcdm modū Itelligēdi poſtremū ē cā p̄oris I oī.n.agēte ordiate pp finē finis ē cā oīum q̄ ſunt ad finē uñ qa uoluit petro glīā iō uoluit ſibi alia q̄ ad gloriā ordināẜ nec huius cā ē p̄or . qr uoluit.ei glorīā niſi libertas uolūtatis ſue.& iō

uoluntas dei ē cauſa totalis p̄deſtinationis eius abſq; alio merito ex pte p̄deſtinati meritum.n.e effectus p̄deſtinationis ſed alius pceſſus ē in iuda . Nam in ſecundo inſtanti nature nec uult deus ei beatitudinē nec miſeriam in tertio uidet eū male utendū libero arbitrio in quarto inſtanti reprobat. Et ſi arguatˀ contra eos ꝙ ex quo petrus & iudas ſunt equales in primo inſtanti.ſi deus p̄deſtinet unum in ſecundo inſtanti cōcurrit iuſtitia cū miſericordia ſed in reprobato nulla uideṯ miſericordia:nec i p̄deſtinato iuſticia ex quo nō ex merito ſed ex ſola dei libera uoluntate utriq; accidit. Ad primum qđ eſt forte rn̄dent ꝙ acceptatio pſone in foro iuſticie iniqtatem includit ſaltē eis q ſunt ſuo iure ſed acceptatio pſonarum in foro gratie & ei cui uoluntas ē regula iuſticie nō repugnat ſcilicet deo cū ille debitor nō ſit. Ad ſecundum p idem quia in actione ſua quod ſibi ē uolitum ſibi ē iuſtum.quia uoluntas ſua regula iuſtitie eſt . Alia tamen eſt uia q̄ magis uideṯ concordare iuſtitie dei. Si quis eam poſſet ſuſtinere uidelicet ꝙ deus hunc p̄deſtinauit quia preuidet eum bene eē uſurum finaliter libero arbitrio & illum reprobauit quia ab eterno uidit illum male uſurum libero arbitrio. Ad hec uideṯ illud ad romanos octauo Omnia cooperanṯ in bonum his q ſecundum ꝓpoſitū uocati ſunt ſancti gloſa ſecundum ꝓpoſitum dei ideſt ſecundum p̄ſcienciam & predeſtinationem dei ecce ꝙ eſt mentio de p̄ſcientia & nō de ſola uoluntate & hoc confirmat ſequēs littera dicit enim Nam quos p̄ſciuit & p̄deſtinauit ſuple hos fieri cōformes imagini &c . Hos uocauit:hos iuſtificauit:& hos magnificauit. Arguo. Eomodo quo ex p̄deſtinatione infert uocationem & ex uocatione iuſtificationem &c.ita ex p̄ſcientia infert p̄deſtinationem dicēs ꝙ quos p̄ſciuit & p̄deſtinauit conformes fieri &c.ſed certum ē ꝙ uocatio.iuſtificatio & magnificatio ſunt effectus p̄deſtinationis.p̄deſtinatos enim deus uocat p gratiam.iuſtificat & magnificat ergo & p̄deſtinatio ē effectus p̄ſciencie. Item ad hoc ē gloſa auguſtini ibidem dicens ꝙ predeſtinatio quedam eſt preparatiua ſicut quando deus predeſtinatum preparat per appoſitam gratiam & illa gratia eſt effectus predeſtinationis ut dicit in fine gloſe & illa eſt predeſtinatio impropie dicta ut dicit. ¶ ALIIA eſt liberatiua de qua dicit. Propria autem predeſtinatio eſt preſcientia & preparatio beneficiorum dei quibus certiſſime liberanṯ quicunq; liberantur .

¶ TVNC arguo. predeſtinatio proprie dicta qua liberantur : & predeſtinatur ante appoſitam gratiam que eſt effectus predeſtinationis eſt predeſtinatio proprie dicta ſed illa ut dictum eſt includit preſcientiam & non ſoli uoluntatē.ergo Itē in gloſa non in nobis eſt predeſtinatio manifeſta ſed in occulto apud deum in eius p̄ſcientia.

¶ DICES omnes concedunt ꝙ preſcientia concurrit ad predeſtinationem nō enim predeſtinat deus ignota & hoc ſolum probant iſte auctoritates non autem probāt ꝙ predeſtinet quia preſciat eos bene uſuros libero arbitrio. ¶ RESPONDEO primo & dico ꝙ omnes concedunt preſcientiam concurrere non tamen omnes concedūt ꝙ aliquid faciat ad predeſtinationem ſed ſolū diuina electio ut patet per magiſtrum. diſtinctione duodecima.ſed iſte auctoritates faciunt ꝓ iſto probatur enim ꝙ p̄deſtinatio eſt effectus preſcientie ꝙ predeſtinationē includiṯ Secundo p̄t reſpōderi ꝙ hoc cōceſſo ꝙ p̄ſcientia includaṯ in p̄deſtinatiōe ꝓprie dicta ſtatim ſequiṯ ꝙ predeſtinatio non dependet preciſe a ſola uoluntate ſed a uoluntate conformi recte rationi ſed ibidē eſt bn̄ ſecundum rectā rōnē ꝙ qui preſciunṯ bene uſuri naturalibus ꝙ ipſi p̄deſtinenṯ ſeu eligantur ad bonum ſtatū ſupernaturalem cōſeq̄ndū.ergo patet ꝙ p̄deſtīatio correſpondet p̄ſcitis talibus q bn̄ uſuri ſunt libero arbitrio & aliis q̄litatibus uel ſi dicas ꝙ aliqd aliud p̄ſcitū a deo cōcurrat cū uolūtate qcqd ſit illud ſufficit michi. Ad hoc uidetur illud augu.ꝙ habet octuaginta trium . q . q . lxviii. & in gloſa ſuper illud malachie primo iacob dilexi eſau.odio habui . ubi dicit quod uoluntas diuina eſſe non pōt hic . ergo uenit de occultiſſimis meritis probat aug.conſequētia qa cū pp generale peccatū īter eos fuit diuerſitas.ergo i peccatoribus aliqd p̄ceſſit unde iſti digni efficiunṯ iuſtificatione & alii digni efficiunṯ obtuſione . Arguo.merita iſta que p̄ceſſerunt non poſſunt eē opa elicita a fide gratia &c.donis ſupernaturalibus quia iſti ſunt effectus p̄deſtinationis ergo fuerunt merita ex congruo & illa pertinent ad uſum liberi arbitrii : Dices ꝙ ma-

giſter.di.ii.dicit circa mediũ ꝙ ueriſimi'e eſt
augu.hoc retractaſſe libro pṙo retracta.cap.
xxvi.qa aliqua uerba hiis cõtinua retractat
ut dicit totaliter.Rñdeo ꝙ ibi nõ retractat
illud ſed q̃dam alia uerba ſequẽtia & nõ aſ
ſerit hoc totaliter(dices ꝙ totaliter ſequẽti
cap.retractat opi.qua aliq uolebant expo-
nere augu.ꝙ merita non ꝑceſſerunt ꝑdeſti-
nationem ſed tñ' deus attẽdebat ad uſum
arbitrii noſtri & dicit ꝙ ẽ friuolum(Rñdeo
ꝙ magiſter diſtinguit de duplici uſu arbitrii
ꝙ quoſdam ꝑuidit ita male uſuros libero ar
bitrio ꝙ merito repellendi erant.& quoſdã
bñ uſuros & p hoc ꝑdeſtinandi erant & di-
cit ꝙ hoc non ẽ friuolum ſed iſta opinio di
cit ꝙ quoſdã uidebat bñ uſuros & ideo ꝑde
ſtinãdi erãt & hoc nõ ẽ friuolũ.qa reducere
effectus ĩ cãm poſitiuã Sed cõtra hoc arguit'
& rõne & auctoritatibus multis rõe ſic.tem
porale non ẽ cauſa alicuius eterni ſed uſus
liberi arbitrii mei eſt temporalis.predeſtina
tio eſt eterna.Preterea uſus liberi arbitrii do
num dei eſt& p conſequens effectus prede
ſtinationis.quia gratia uel dona dei ſunt ef-
fectus predeſtinationis.ſicut gloria. ergo nõ
ẽ cauſa ut tu ponis.pbat' minor . Ad corĩ.
ix.ſcibit' non ſumus ſufficientes aliquid co-
gitare ex nobis.q.ex nobis. Et ad ti:iii.non
ex operibus iuſticie que fecimus nos & ce-
tera.Item bonus uſus liberi arbitrii ſine fi-
de non hẽt'ſed fides eſt effectus ꝑdeſtinatio
nis & non cã.unde aug.quandoq; poſuit
fidẽ preuiſam eſſe cauſam predeſtinationis
quam op.retractauit poſtea primo retracta.
xxii.cap.Et circa hunc ꝓceſſum aug. ẽt ma
giſtri d.xli.faciunt magnũ fundamentũ : qa
aug.retractauit opi.ſuam ꝙ iõ elegit iacob.
quia talem preſciuit eſſe crediturũ & ei ſerui
turum:uide a ca.opinati ſunt uſq; in finẽ.&
uide primo retrac.a medio.capi.xxi.uſq; in
finẽ.cõtra hoc ẽt ſunt multe auctoritates ad
thimo.i.miſericordiã cõſecutus ſũ ut fidelis
eſſem in eũ.Similiter ephe.ii.gr̃a dei ſaluati
eſtis p fidẽ nõ ex nobis dei enim donum ẽ.
Itẽ puulli nõ baptizati reꝓbant' & tñ deus
nõ ꝑuidit eos male eſſe uſuros libero arbit.
Rñdet' ꝙ ꝑuidit eos male eẽ uſuros ſi uixiſ
ſent.cõtra illud arg.ꝙ p iſtã rõnẽ puer ſi ui
xiſſet p unũ annũ baptizatus . tm̃ hẽret de
merito quantũ ſi bñ uixiſſet p multos ãnos
ſi bñ eſſet uſurus.ergo nõ ꝑdeſtiauit aliquẽ
ſolũ.qa uoluit ſed pp aliquã cõgruentiã in

ꝑdeſtinato uidelicet qa uidit uſum bonũ li
beri arbitrii.eius q uſus in ptãte ꝑdeſtinati ẽ
& contingẽt.& iõ ꝑdeſtinatio huius nõ eſt
neceſſaria:ſed ſolũ ex conditione diſtinguo
de uſu bono liberi arb.ꝙ põt ĩtelligi dupli
citer.uno mõ ꝙ ſit ex bonitate moris q̃ bo
nitas eſt in ptãte nr̃a ex naturalibus ſupoſita
influẽtia generali.qua bonitate opationes
uirtutum moraliũ de qbus determinat.phi.
bone ſunt.Alia eſt bonitas ſupernaturalis q̃
dicitur bonitas gratuita per quam aliquis di
citur gratus & acceptus deo: primo modo ĩ
telligo ꝙ precognitio uſus boni liberi arbi.
eſt cauſa predeſtinationis ex congruo nõ ex
cõdigno.bonus uſus:ſecundo modo dictus
eſt effectus predeſtinationis ut probant au-
ctoritates & talis bonus uſus eſt cauſa glo-
rie.Et per hoc ſaluo meliori iudicio poſſent
ſolui auctoritates auguſtini & magiſtri.quia
aug.& magiſter habent illud pro inconue-
nienti ꝙ meritum preceſſerit predeſtinatio
nem ſic ꝙ predeſtinatio & electio eſſet non
ſecundũ gratiam ſed ſecundum debitũ qa
eſt contra aplm̃ .ut dicit ubi dr' ꝙ reliqui p
electionem gratie ſalui facti ſunt ſed fides
formata data uel datura & uſus bonus no
ſtri arbitrii meritorius pertinent ad debi-
tum ideo habent pro inconuenienti. ꝙ ia-
cob fuit electus.quia crediturus uel bene uſu
rus libero arbitrio Ad primum dico ꝙ ali-
quod temporale non poteſt eẽ cauſa effici
ens eterni.põt tñ eẽ cauſa aliciẽs uel cõgru
entie alicuius eterni ſimiliter preuiſio illius
ẽ eterna ſicut ꝑdeſtinatio licet uſus non ſit
Ad illud de puulis põt dici ꝙ non ſequit' li
cet quantũ ad actũ reꝓbationis ꝙ male uſu
rus eſſet ſi uixiſſet tñ ex hoc non ſequit' ꝙ
equaliter ꝑmiabit' ſi p paucum tẽpus bene
uſus fuiſſet & p magnum licet.n. reꝓbatio
finalis uel ꝑdeſtinatio habeat pro cauſa cõ-
gruenti bonam uel malam uoluntatem ꝑui
ſam ipſius predeſtinati uel reprobati tñ q̃ti-
tas primi non ſolum attendit' penes uolun
tatem ſed quantitatẽ laboris & continuatõ
nẽ boni opis. ¶ SEQVITVR de ter-
tio articulo.ſ.an iſte effectus.ſ.predeſtinati
poſſet mutari & dico diſtinguendo de poſ
ſibili:quedam eſt potentia logica que po-
nitur neceſſaria ſimpliciter que ſolum de-
pendet ex connexione neceſſaria termino
rum & iſto modo eſt poſſibilis omnis inhe
rentia cuius predicamentum nõ includitur

in ſubiecto uel talem habet connexionem ꝙ rō ſubi ecti quocūq; alio extrīſeco circum ſcripto poſſit eē ſine eo abſq; cōtraditione. Alio mō dr̄ aliqd poſſibile ñ ſolū ex cauſis p̄dictis ſed qa ipm ē poſſibile nec ſue pōni ni ſe repugnat aliqua cā extrinſeca extermi nis: ſicut nec circūſcripta hoc.n. eſt poſſibile Prio mō poſſibilitatis ego ñ fui priſus uł ro me tū hoc ē īpoſſibile cōſiderādo cōditiōes extrīſecas puta ꝙ iſte actus ē poſitus & fit d p̄tetito. dico igr̄ ꝙ de potētia primō hec ē uera. iſte q p̄deſtinatus ē p̄t dānari loqndo āt de poſſibili ſecūdo mō ē falſa. uñ hūc pre deſtinatū ſaluari ē neceſſariū neceſſitate ſup pōnis nō ſimpl'r nec pp hoc ſeqr̄ ꝙ dāpna tio reprobati nō ſit ſibi īputāda qa actus de meritorios libere elegit a nullo cōpulſus. & iō ſibi īputādū ē. qa deus nō ē cā illoꝝ actu um determinās ſed ſolū p īfluētiā gnālē per miſſiue licet īfallibiliter ab eterno & actus illos & caſus cognoſceret pp quā infallibilē cognitionē dicit aug. xxi. de ciui. dei capit. xiiii. forte de talibus reprobatis. ꝙ ſi cōſtaret eccleſie q ſunt: eccl'a ñ oraret p eis ſicut: nec p aliquo dyabolo. quia & ſi ſint mutabiles & pnt bonū eligere nūq̄ tñ eligūt: ꝙ dic for ſam qa p orōnē ñ ſaluabunt̄ ſed forſam pe na mitigari poſſet. ¶ AD primū p̄cipale prie ptis cōcedo ꝙ nō pōt nō p̄deſtinari reſpe ctu p̄renti poſſibilitate repugnāte neceſſita te ex ſuppōne tñ p̄t nō p̄deſtinari potētia lo gica. ¶ AD rōnes ī oppoſitū. Ad primum dico ꝙ p orōnes p reprobatis nō īpetrabis grām finalē. ualet tñ ad pene diminutionē ſcdm aliquos. Et eodēmō p p̄deſtiatis ualēt ad p̄mii augmētationē. Ad aliud dico ꝙ nō fruſtra dat̄ p̄cepta. qa illa p̄cepta ſeruar̄ ē in ptāte ſua & iō ex hoc ꝙ cōtēpnūt ea ſeruar̄ apparet iuſtū iudiciū dei. contra eos.

IN diſt. xlii. agit̄ d potētia dei. ubi q̄ro utrū ſolus deus poſſit attīgere nudā eſſentiā materie prie. qa p̄cipalis difficultas in illa ē pp dimēſiōes īterminatas quas ponit commenta. ī ſepabiles a materia quas ponūt aliq mediare īter materiā & ac tionē agētis naturalis. Iō prio ponet̄ diuer ſis mōis auic. & cōmētator. circa illas dimē ſiones. Secūdo ponunt̄ rōnes quas ponit cō mētator p ſe. Tertio inferent̄ cōcluſiones. quas cōmentator īfert ex ſua pōne. Quarto ponet̄ īſtātie cōtra ipm. Quinto deuenit̄ ad titulū q̄onis. ¶ CIRCA primū eſt ſciendū ꝙ opi. auic. fuit. ꝙ quātitas in diſtincte ſequi tur formam primam. ſ. formā corporeitatis que eſt de genere ſubſtantie imaginabatur enim ꝙ q̄titas eſt paſſio corporis ſed paſſio non precedit illud cuius eſt paſſio. ergo nul la dimenſio erit in materia ante formā cor poreitatis ſubſtantialē &. Et ad iſtam opi. uł ſequi ꝙ cum quantitas ſit paſſio compoſiti ratione forme corporeitatis ꝙ diuidi & ex tendi p acidēs & eē ſubiectū diuiſiōis & ex tenſionis per accidens prius conuenit cōpo ſito ratione forme q̄ ratione materie. Com mentator de ſubſtantia orbis tractatu prio. ponit cōtrarium ꝙ dimenſiones ſequunt̄ ī ſepabiliter materiam. & totum cōpoſitum rōne materie. Et ꝙ p̄cedāt formam in ma teria dicit hoc appere ſenſui cum. n. ex aqua debeat generari aer. alia eſt quantitas que ē propria: & terminata ad formam aque in materia. & alia que eſt propria & temina ta ad formam aeris. quedam autem eſt in qua poſſunt conuenire & cōmunicare utra q; forma & ſatis hoc apparet in exemplo quod ponit. i. phiſicorum commento. lxiii. puta quando aliquid tranſfertur deterre ſtreitate ad uegetabilitatem. ibi enim ap paret ꝙ quando: granum primo uineſcit ad pululatōem ꝙ licet habet. q. quandam quantitatem in qua communicant nō opor tet ꝙ denudentur ab aliis in generatio ne & corruptione. Exemplum de dyaffa niate in qua cōicāt aer & aq̄ igr̄ cū aer & aq̄ cōicāt īdimēſionibus nō terminatis ſequit̄ ꝙ materia nūq̄ denudabitur ab illis.

¶ SEQVITVR de ſecundo articulo. ubi commentator probat neceſſitatem po nendi dimenſiones interminatas & primo oſtendo ꝙ hoc poſuerit. Secundo ꝙ poſue rit ꝙ remanerent eedem in genito & corru pto. ſic ag̃. ut dicit inuenit formas ſubſtan tiales diuidi ſecundum ordinem ſubiecti huius: ſed diuiſio non eſt in ſubſtantia niſi inquantum habet quantitatem. ſciuit ergo ag̃. ꝙ primum eorum ꝙ exiit in hoc ſub iecto (& loquitur ut patet de ipſa nuda ma teria) ſunt tres dimēſiones q̄ dicunt̄ corpus. hec cōtra eos q dicunt̄ ꝙ ſolū p̄cedunt in fie ri non in eſſe quia illud quod precedit ī fie ri tantum non in eſſe nō oportet permane re in aduentu forme. patet exterminis. ſed cōmentator ponit illas dimenſiones perma

nere in aduentu. Arguit.n.ꝙ ex diuiſibilita
te earum diuidit᷑ forma q̄ aduenit materie:
ſed ſi non manerent in aduentu forme ſed
corrumperent᷑: tunc ex diuiſibilitate earum
non diuideretur forma nō.n.poteſt diuidi p
illud qd̄ nō ē quomodo: nec cōcōitant᷑ nec
mediant᷑ igitur &c. Item ſupra ultra infra.
phi.ꝙ ſimbola manent ſed cōtraria corrum
puntur: ſed dimenſiones ſunt ſimbole.i.cō-
uenientes cū geniti & corrupti forma igit᷑.
&c. Item principalē rōnē aliqualiter iſta de
clarat cōmentator fortiſſime primo qa ſi in
materia non p̄cedunt tales dimēſiones: ma
teria nō pōt habere ptem & ptem: & ſi ma
teria nō habet ptem & ptem ſed ſit omni-
no indiſtincta & una nō poterit ſimul mate
ria recipere formas diuerſas nec tunc ſcdm
unā ptem recipiet unā & ſcdm aliā partem
aliā neceſſe eſt igitur illas precedere. Secun-
do probat. quia nec ſucceſſiue recipiet diuer
ſas formas ſed omnia eēnt ingenerabilia &
incorruptibilia ſic ꝙ ſi materia ſit una &
non habens ptes ergo forma recipit᷑ in ipſa
ſubſtātia tota materie. ſed forma q̄ occupat
totam materiam nō poteſt deſtrui p corrup
tionem. qa nec habet cōtrarium in materia
igr̄ ſi dimenſiones nō p̄cedūt ſequitur ꝙ ma
teria nunq̄ denudabit᷑ ab ea nec eſt corrup-
tio. Hanc rōnem ponit.phi.i.de ce.tex.cō.
lxxxxviii. quare ī ſcorruptibilibus nō ē niſi
unū īdiuiduū qa forma pficit totā materiā.
Scḋo arguit ſic paꝝ ſupra. ſi materia denu-
daret᷑ a dimēſiōibus ī terminatis tūc corpus
eēt ex nō corpore & dimēſio ex nō dimen
ſione. cōſequēs falſum pūo. qa oīs actio na-
turalis fundat᷑ in quāto. Secundo qa.xii.me
tha.cōmento.xviii. ſaluat cōmentator ar.nō
incidedere in op̄.chriſtianoꝝ de creatione.
qa qn̄ extrahit agens de potentia in actum
formā ſicut ponit arꝫ.non uenit p formam
de non forma. igit᷑ ſi.corpus ſit de non cor-
pore erit creatio. Tertio arguit. ſi dimenſio
nes que ſunt communes genito & corrupto
non remanerent in materia & forme corpo
rales eſſent contrarie ſicut forme ſubſtantia
les. quia omnis corruptio eſt ratione contra
rietatis. ſed hoc. eſt falſum quantitati enim
nichil ē contrariū iſtam etiam opi. ponit ip
ſe.i.phiſicoꝝ cōmēto.lxiii. ubi ēt exp̄ſſe di
cit hoc imo plus ibi.n.dicit ꝙ eedem rema
nerent numero in genito & corrupto. & ſi-
cut dicit ē corpus demonſtratum. &c. Iſta ēt
op̄. ponit.ii.de.gene.tex.cō.xxv. ubi.phi.di-
cit ꝙ in habentibus ſimbolum facilior ē trā
ſitus. Dicit cōmentator ꝙ ignis ſit aer corru
pta ſiccitate & remanente caliditate. Iſtam
op̄. habuit ab ariſtotile quod patet. quia in
toto tractatu nihil aſcribit ſibi. ſed totū in
ponit ariſtotili ut patet. Hoc exp̄ſſe habuit
ab ariſtotile primo de ge.tex.cō.xxiiii. & ſi
ī ſui ſimili. cōcedit enī ibi qualitates ſimbo
las eadē manere in genito & corrupto. qd̄
patet. dixerat.n.phi. ibidē ꝙ generatio ſbā
lis eſt p quā totum tranſmutatur in totum
& ne ſibi obiceretur ꝙ non. quia cum quali
tates ſimbole precedentis remaneant cum
forma ſubſtantiali ſequēte que tn̄ contraria
eſt precedenti non uī totū trāſmutari ī totū
& idē argu: poſſet fieri de materia. Reſpon
det ꝙ non obſtat. quia licet qualitates ſim-
bole remaneant ſub utraqꝫ forma ſubſtan-
tiali que inter ſe contrariantur tamen totū
tranſmutat᷑ in totū. qa illa ſimbola poſt ge
nerationem non ſunt aliquid ipſius cor-
rupti: ſed ſolum ſunt aliquid ipſius genera
ti in quod ſit tranſmutatio. littera. phi. ē hec
In hiis āt ſi aliqua manet paſſio eadē cōtra
rietatis in generato & corrupto puta qn̄ ex
aere generat᷑ aqua ſi ābo diaffana aut frigi
dum nō oportet huius ſed alterā paſſionē
eſſe in qd trāſmutat᷑. Dices ſunt ibidē ſecun
dum ſpeciē nō ſecundū nūeꝝ hoc nihil eſt:
qa ſi numero ſunt alie. ergo alie q̄ p̄ceſſerūt
oīno ceſſauerunt. & p cōſequens ſicut non
ſunt aliqd ipſius corrupti poſt gn̄ationē no
uā ita nec ſunt aliqd ipſius generati ī qd trā
ſmutatur. cuius contrarium dicit littera arꝫ.
Preterea ut dictum eſt. eadem dubitatio po
terat eſſe de materia ſicut de illis ſi. ergo reſ
ponſio ſit equiualens pro materia ſicut pro
illis: ſic oportet concedere ꝙ materia rema
neat eadem numero numeroſitate eēntie.
in genito & corrupto (non dico numeroſi-
tate quam accipit a forma ſubſtantiali & ꝙ
totum tranſmutatur in totum. quia mate-
ria non eſt aliquid ipſius corrupti ſed geni-
ti ita hic omnia opportebit ſic concede-
re Ad iſtam concluſionem arguunt quidā
ſic. cum ex terra generatur ignis oportet in
illo inſtanti in quo inducitur forma ſubſtan
tialis ignis induci quantitas propria conſe
quens ipſam. ſi igitur illa quantitas non pre
ceſſit ſequitur quod tota illa quantitas in-
ducitur in inſtanti & ita talis dilatatio per

tiſi & extenſio e in inſtanti. Ite pôt accipi ex quito phiſicorum tex.cô.xxxiiii argu.forte.ibi enim di q ad motu unu numero requirunt tria qd.i.ſubiectum mobile ut exemplificat de hoie uel auro.qn.i.tpus:& in quo.i.motus:ſed poſito q aial deſcendes p aere moueret in medio aeris.certu eſt q n e ide mobile & tn ad ſenſum patet q motus e unus numero & cotinuus. Ad hoc ſaluandu oportet ponere corpus de genere quantitatis qd uocat dimenſiões eẽ ide numero. Cõfirmatur.quia quidm ſalua id ide numero qd e rõ eẽndi i loco pôt ſaluari motus localis ide numero:ſed quantitas e rõ eẽndi in loco. ergo ſuſicit q ſit ide corpus numero.ide dico ſcdm quantitate. ¶ SEQVITVR de tertio arti.ubi cômentator infert tres côclu. ex pmiſſis.prima e côditionalis ſcilicet q ſi celum habeat materiam q in celo nô pcedunt dimeſiones interminate formam ſubſtantialem:ſed ſequunt eã unde ait ſic.qa illud ſubiectum(loquit de materia generabilium & corruptibilium. non recipit multas formas ſimul uel ſucceſſiue niſi ex hoc q recipit tres dimenſiones primitus ut ſupra declaratum e prima rõne & ex hoc & ſimul & ſucceſſiue poteſt materia recipe diuerſas formas qa p hoc q habet dimenſiones interminatas ipa diſtingunt in diuerſas ptes & ſecundum has diuerſas formas pôt recipe. ſequitur in commentatore manifeſtu q ſi fit aliqd ſubiectu qd nô recipit niſi una forma ſemp(ſuple ſicut ſupponitur de celo)ſi habet materia ſequit q nô oportet tale ſubiectu primitus recipe tales dimeſiões an receptione forme ſue.qa tale ſubiectu nô oportet diuidi nec multiplicari i potetia pp diuerſas formas:ſed tales dimeſiões ſunt i ſubiecto illo poſtq forma erit.addit & itelligo pôt ſecudu eẽ nô ſcdm tpus. Vn iſta facit aliã deductione nô ex ſuppoſitiõe:ſed ex itentiõe & ibi uocat materia celi natura celi. q ſub e quati nô materia q e altera ps cõpoſiti.qa tale materia negat i fine illius primi tractatus:& p totum ſecundum ſequentem. Et e concluſio ſecunda q dimenſiones que ſunt neceſſario in celo non ſunt cões ſicut eſt de dimenſiõbus interminatis ut ſupra patuit rõne tertia:ſed ſunt proprium propriorum eius & ait ſic.quia manifeſtum e ſenſui corpora celeſtia recipere dimenſiones & impoſſibile eſt illas recipere dimeſiões termina tas ſecudu formas ſuas.qa ille ſubſtatie ſunt ſine dimeſiõe & ſunt abſtracte ſ.dm eẽ ut i fra dicit dimeſiões q ſunt in materia celeſti ſunt ppriu ppriorum.ecce qd dixi ſcilicet q hic accipit materia p ipſa ſubſtatia celi que ſubeſt dimeſionibus nô p materia q e pars. Hic enim uocat materia illud ad qd côparatur intelligetia mouens ut forma.& certum eſt qd illud nô eſt aliud niſi primum celum. Tertio infert côtra auic.& hoc ſeqtur parti ſupra q dixit primam forma primo exiſtere in materia an oẽs dimeſiones.ex quo multa ſibi accidunt ipoſſibilia.unu e q materia q nô recipit dimeſiones primitus nô oportet diuidi nec multiplicari pp recipere diuerſas.aliud eſt q ipſa pôt eẽ eterna & ſemper ſub una forma ita q tale materia nô oportet ſucceſſiue recipere una forma côtrariam poſt alia:ſed ſp pôt retinere ppria formam. Hec oia patent de materia celi ſi ponat recipere formam ſine dimeſionibus.ſi igitur dictum auic.eſſet ueru uniuerſaliter ſequit q in generabilibus & corruptibilibus modo multiplicaret materia imo nec eſſet generatio nec corruptio. ¶ SEQVITVR de quarto arti.ubi primo inſtant côtra prima rõne.cu enĩ dicit q oportet dimeſiones pcedere forma ſubſtatiale ut materia ſit ſimul diuiſibilis in ptes diuerſas ut ſic recipiat diuerſas formas ſimul aut ſucceſſiue pt dici q qualibet forma in materia ſequit ſua ppria quatitas ſed quelibet propria quatitas determinat pprie forme ſubſtatiali qua ſequit tatu de materia quantu illa forma ſubſtantialis requirit:& ſic per conſequens ita bn ſaluatur diuerſe ptes materie reſpectu diuerſaru formarum ſubſtantialiu p dimeſiones ſequentes forma ſubſtatiale ſicut pcedentes:

¶ CONTRA ſecundam rationem iſtatur.cum.n.dicitur q fieret corpus ex nô corpore.&c. Poteſt dici q corpus neceſſario fit ex corpore non in actu:ſed in potentia. ſed materia q informatur forma ſubſtantiali in potentia côtinet quantitatem & oia accidetia quare non oportet quantitatem pcedere formam ſubſtantialem. Contra rationem tertiam inſtat.cum.n.dr q quantitates non corrumpunt.quia non ſunt contrarie pôt dici p eandem rationem formam ſubſtantialem corporeitatis non corrumpi tamen ex igne generari aerem.corporeitas.n.e cõmunis utriq. Côtra côcluſione in ſe inſtat

primo:qa quantitas reqrit ſubiectū in actu & p cōſequens ſi pcedant dimēſiones ſubiectū generationis erit ens in actu.Scdo qa illud q prio recipit in materia ē primus actus eius ſi igit pcedant ſequit q forma ſubſtantialis non erit maxima pfectio materie ſed ille dimēſiones.hoc eſt falſum . qa materia primo & eentialiter ē in potētia ad formā ſubſtantialē illud āt ē primus actus ad qd aliqd primo ē in potentia: Tertio ſequeret q ens p accidēs pcederet ens p ſe pbat.qa cōpoſitum ex materia & dimenſiōibus ē ens p accidens.Quarto qa ille dimēſiōes in quocūq priori ponant occupant locū:ſequitur. ergo q ſubiectū generationis ē in loco hoc ē cōtra.phi.y.phiſicoꝝ tex.cō.octaui ubi dī q illud qd generat nō ē in loco.Quinto.qa materia ut pcedit formā ſubſtantialem non ē ſubſtantia prima:ſed ſolū pars eius ſed per corruptionē ſubſtātiaꝝ primaꝝ īpoſſibile ē aliquod aliorum remanere .igit .qn̄do per corruptionē uenit ad materiam primam nō remanent dimenſiones. ¶ CONTRA. uidet q idem ſequitur ſi non ponantur dimenſiones in terminate.qa certum eſt q cū ex terra generat ignis q plures dimenſiōes cōſequunt formam ignis q̄ precelſerunt ipſam.quia ignis reqrit materiam rariorem q̄ fuit illa que preceſſit.igitur cum ille inducantur in eodem inſtanti cum forma ſubſtantiali:ſequitur q motus localis erit in inſtanti.

¶ CONTRA PREMISSA EST qd prima inſtantia nulla eſt.quantitas enim ſequens formam ſubſtantialē nō ſufficeret ad diſtinguendum materiam ſecundum diuerſas partes ſed oportet q precedat quod pōitur.primo.qa ſi forma primo poſſet perficet totam materiam & poſt aduentū forme ſubſtantialis poſſet materia diſtingui in plures partes nō ualeret ergo argu.phi.i.de celo & mun.per quod probat q ſi celum habet materiam non oportet eſſe plura īdiuidua uno quia celum conſtaret non ex pte ſue materie ſed ex ol.Imo dicet q licet forma prio uniret ſe toti materie celi:tn̄ p diuerſas q̄titates cōſequētes ad diuerſas formas ſubſtantiales diſtinguerētur īn materia celi diuerſe partes reſpectu diuerſaꝝ formaꝝ & ſic fierent diuerſa indiuidua.Nota q hic ſicut ſupra.phi.nō ponit materiā ex intentione ſed loquit cū ſuppoſitione.Item q partes materie pcedant partes forme imo ſint cauſe ptiū forme .pbat.qa ex materia exnte ſub uno pugillo terre poſſunt generari mille pugilli ignis & ex medio pugillo terre nō poſſunt generari mille pugilli ignis ſed media pars mille pugillorum igit cauſa & a priori quare ignis uel forma ignis que generat ex uno pugillo terre ē maior quātitatiue igne uel forma ignis q generat ex medio pugillo eſt qa plus de materia preceſſit in uno pugillo q̄ in medio pugillo igit habetur ppoſitum q ptes materie que pcedunt in materia ante formam ignis ſunt cauſe ptium formarum & nō quantitas ſequens formas ita eſt ēt.quia corpus non debet fieri ex quocunq in potentia:ſed ex ppria potentia:ſed certum ē q nec materia nec forma nec ſubſtantia compoſita poſſunt eſſe ppria potētia ex qua fiat quantitas q̄ ē accidēs licet poſſit eē potētia in qua fiat qd patet eque.n. impoſſibile ē ex non quantitate accidētali fieri quātitas accñtal ſicut ex non ſubſtātiis ſbā igitur oportet q ibi pcedat aliqua quantitas que ē ſubſtātia interminata ex qua fiat terminata . Confirmatur . quia ſi ſolum prehaberet q̄titas q̄ ſequeretur formā ſubſtantialem potentialē in qua fiat non ex qua careret.ſicut ala in corpore & gratia in ala non haberet ppoſitū.hoc etiam patet.quia niſi in materia que priuatur forma pcedente ut ē ſubiectū generatiōis ſubſtantialis eēt aliqua quantitas nūquam ab agēte naturali generatōne naturali tranſmutaretur ad actum. quia omne agens naturale agit p contactum . Tertia eſt nulla.Primo qa due quantitates terminate puta illa q̄ ſequeretur formam aeris & aque ſunt cōtrarie ſecundum ſuas pprias terminationes ideo illa quantitas terminata q̄ ē ppria aque nunquam pōt ineē aeri eodē modo qa due ille forme ſunt contrarie ſecū dū ſuas differentias ſpecificas una non pōt ineē alteri.igit ſi quantitas terminata q̄ cōuenit aque debet poſtea cōuenire aeri oportet hoc fieri p hunc modum q illa quantitas q̄ primo fuerit terminata p formam aque maneat eadem numero ſecundum illud eē ſecundum quod in illa quantitate poteſt cōicare ſecū quantitas aeris:ſed tunc dicatur interminata qa neutra forma ſubſtātiali terminat:& ultra illa eadē numero quantitas interminata poſtq̄ generat aer fiat terminata & ppria ipſi aeri.igit ſi eadem ratio eſſet de formis corporeitatis ſubſtantialibus ſicut de

quantitate oporteret ergo ꝙ quando corrū
pitur una forma ſubſtantialis corporeita-
tis in uno ꝙ eadem numeroſitate eēntie li-
cet non numeroſitate ſubiecti)poſſet rema
nere ſed hoc eſt impoſſibile. quia in genera
tione ſubſtantiali forma ſubſtantialis pce-
dens corrumpitur nec manet eadē numero
nec numeroſitate eſſentie nec ſubiecti ergo
inſtantia non habet ſimilitudinem. Secun-
do.quia due forme ſubſtantiales licet ſecun
dum ſe non habeant contrarietatē proprie
dictam exigunt tñ qualitates proprie con-
trarias in quocunꝗ fuerint:dimenſiones au
tem terminate ſecundum quod inſeparabi
les a materia non requirunt aliquas qualita
tes contrarias eis proprias ſed ſolū hñt ibi
quod.iā eſſe cōe in quo cōicant cū forma ge
niti & corrupti tales igitur dimenſiones po
terunt in materia nuda remanere licet for-
ma corporeitatis non poſſit remanere ī ma
teria nuda. Tunc reſtat rñdere ad primū in
oppoſitum ꝙ talia accidentia requirunt ſub
iectū in actu.Rñdet cōmentator poſt princi
pium tractatus ꝙ dimenſiones etiā termia
te non ſunt in ultimo actu in ſubiecto niſi
poſtꝗ forma ſubſtantialis eſt in eo.& per cō
ſequens falſum aſſumitur ꝙ reqrunt ſubie-
ctum in actu.Sed ex hoc accipiunt quidam
ꝙ dimenſiones interminate & uniuerſali-
ter accidentia que pcedunt formā ſubſtātia
lem in materia habent in ea eſſe in actu ſed
imperfectum erit in actu. Vnde diſtingunt
ꝙ forma ſubſtantialis precedit accidens ī to
to ordine perfectionis ſed accidens precedit
forma ſubſtantialem ordine generationis.
¶ CONTRA. Illud qd de ſe nullū gra
dum actus includit non pōt eē alicui ſubie
ctū dādo ſibi qdcūꝗ eſſe in actu quātūcūꝗ
ipfectū hoc dico de accidēte ꝙ reqrit ſubie-
ctū in actu:ſed ut infra dicet̄ tale ē ꝗtitas.cū
ergo materia nullū gradū actus includat p
eſſentiam ſuā ut dicit hic cōmentator qa na
tura huius ſubiecti eſt natura potētie ſcilicet
ꝙ potentia eſt eius differentia ſubſtantialis
infra eius ſubſtantia eſt in poſſe. Idē pbatur
multipliciter.ii.li.q.de creatione materie pri
me.igitur &c. ¶ PROPTER quod dico
ꝙ dimēſiones & alia accidētia ſimbola pro
illo ordine nature quo materia & illa acci-
dētia ſunt in differētia inter duas formas ſci
licet corruptam & inducēdam ꝙ illa accidē
tia ſunt in actu hoc ē hñt actualitatē pprie:

ſed non ſunt actu in ſubiecto:nec per ſubie
ctum:nec tñ p ſe exña ſicut in ſacramēto al
taris ſed habent eſſe in ſubiecto in potētia
ſicut materia prima pro tunc habet eē ī po
tentia ſolum.Hoc declaro ſic certum eſt ꝙ
impoſſibile eſt materiam primam eſſe in re
rum natura per quācunꝗ unam durationē
ſine forā ſubſtantiali quia tunc non eſſet in
actu(ut arguit cōmenta.ii.phiſicorū cōmen
to.xii.)qñ tñ materia ē ſpoliata una forma
& debet recipere aliā oportet neceſſario in
illo ordine nature qñ eſt indifferens ad utrā
ꝗ formam eſſe ſine oī forma ſubſtātiali &
in puro eſſe potentiali:ſed tunc eſt uerū di-
cere ꝙ non habet eſſe ſecundum ꝙ loquit̄
phūs.v.phiſicoꝝ ꝙ generatur nō eſt i. illud
quod eſt ſubiectum generatiōis non eſt:ſed
ſolum eſt in uia ad eſſe.Eodēmodo dicēdū
eſt de dimenſionibus interminatis & quali
tatibus ſimbolis ꝙ pro tunc habent eſſe in
potentia ſolum in ſubiecto & non habent
eſſe ſed ſunt ī uia ad eſſe.Per illud patet ad
duo ſequentia ſcilicet ꝙ ille dimenſiones ī
terminate nō ſunt actus primus materie nec
conſtituūt ens per accidens.qa non ſunt en
tes in actu.Ad quartum ē dicendum ꝙ ſub
iectum generationis.ſ.materia non occu-
pat locum de quo ibidem loquitur philo-
ſophus:quantitas tamen que actu eſt quan
titas in ſeipſa cum per ſe habeat partem oc
cupat locū.ꝙ aūt exiſtat in actu in ſubiecto
uel in ſeipſa ut in ſacramento hoc non facit
ad occupare locum.Ad quintum uerum eſt
ꝙ deſtructis primis ſubſtātiis. &c.nichil alio
rum remanet in actu tñ in potētia & in uia
ad eē bñ pōt. ¶ CONTRA illa arguit̄.
qa eadem ratione uidet̄ ꝙ quantitas poteſt
accipi remanere ī materia qñ ē ſpoliata om
ni forma ſicut alia accidētia qa oīa accidētia
indifferent̄ reqrunt ſubiectū ī actu ſed alia
accidētia actu tūc remanēt ī materia. &c.p
bo.qa qñ materia ſpoliata ē forma pcedēte
tunc tranſmutatio ſubſtantialis que ē gene-
ratio qua ipſa tranſmutat̄ ad aliam formam
ſubſtantialem neceſſario recipitur in mate-
ria. quia aliud ſubiectum pro tunc habere
non poteſt & illa tranſmutatio eſt in actu ſi
cut ſuum agens ut patet per ſe. Item poten
tia paſſiua qua materia tranſmutatur ab
agēte ut recipiat formam eſt uere de genere
relationis realis.& p cōſequēs accidēs & pla
num ē ꝙ illa relatio ē accidētalis in materia

by Google

tanta.ſ. accidēte quā relatio requirit modo potentie paſſiue ergo. Reſpōdeo ꝙ maior illa apparens eſt falſa.qa in generatione ſubſtantiali eſt aliter ꝗ in accidentali in generatione enim ſubſtātiali ſicut & terminus formalis ſcilicet forma ſubſtātialis reqrit ſubiectum in pura potentia ſic ipſa trāſmutatio uel generatio ꝗ eſt uia ad ipſam reqrit ſolū ſubiectū in potentia & ꝑ conſequens illa relatio que fundat̄ ſup ipſam potentiā paſſiuam tranſmutabilem ad actum: ſed in generatiōe accidētali quādo generat̄ qualitas uel quātitas & fiunt actu in ſubiecto & ipſa quantitas reqrit ſubiectum ĩ actu ſicut & ipſa trāſmutatio qua acqritur ſcilicet alteratio uel augmentatio reqrit ſubiectū in actu & ꝑ conſequens ēt ipſa relatio cōſequens.hoc totum expſſe hētur qnto phiſicoꝝ tex.cōmē.ti.viii.ubi phūs dat differentiā inter generationē alteratiōnē & augmentationē ꝑ hoc ꝙ ſubiectū generationis nō eſt: ꝙ mouetur ē ecce generatio ſubſtātialis habet ſubiectū qd̄ ē nō ens ſcilicet ens in potētia.&c.Dices uerum eſt quando hec acqrunt̄ ꝑ alterationē & augmentationē ſed quādo corrumpitur forma ꝑcedens & relinquunt̄ dimenſiones interminate in materia non generant̄ ꝓpria generatione ſed ꝑ accidens ergo.&c. Reſpondeo ꝙ ſiue ꝑ ſe generet̄ ꝑ motum alterationis & augmētationis ſiue ꝑ accidēs ꝙ ſemp acquirunt ſubiectum in actu. quando enim congenerant̄ cum inductione forme ſubſtantialis ꝑexiſtit eis ſubiectum in actu ut dicit commēta.ꝑ totum tractatum de ſubſtantia orbis preexiſtit ut dicit ſecundum eſſe licet non ſecundum tempus.De iſta materia magis exquiſite reqre li.ii.diſtin.xxxv. articulo.iiii.Ad illud quod dicitur de motu locali in inſtanti dicunt quidam ut Vilton̄. ꝙ in inſtanti inductionis forme nō inducuntur dimenſiones ille plures conſequentes ipſam cum extenſione.Ita ꝙ illa extēſio ꝓriū dicit motum ſucceſſiuum dilatationis qua ſcilicet procedat a minore quātitate ad maiorem:ſed quantitates ignis ſimul inducuntur in hac parte & in illa & hoc quia generans ſimul applicat ſe cuilibet pti materie. ¶ CONTRA hoc cōcedit ꝓpoſitū.quia quelibet pars ꝗtitatis inducta ſimul cū forma ſubſtantiali eſt diuiſibilis.igitur in īſtāti inducetur ꝗlibet pars:tunc quelibet ps etiam aliud corpus in inſtanti expellit a loco ſuo ut ſic in eius loco recipiat̄ & ita motus localis in inſtanti licet non motus dilatationis.Propter qd̄ dr̄ melius ſicut dicit cōmentator ubi ſupra ꝙ qn̄ caliditas agit ĩ aquā incipit aqua augeri & creſcere in dimēſiōibus & incipiant̄ dimēſiones aeris:ut uidelicet qn̄ in fine tranſmutationis corrumpit̄ forma aque repiunt̄ ibi dimēſiones tante quantitatis que ſatis competunt forme aeris & ab illis nunꝗ denudabat̄ materia ĩ termino corruptionis: ſed fiunt poſt inductionē forme ipſius aeris ipſius dimēſiones. Per hoc ad argum.quando dicit̄ ꝙ cum ex terra generat̄ ignis in inſtanti inducunt̄ dimenſiones Dico ueꝝ eſſe ēt plures ꝗ fuerūt in in principio tranſmutatōnis ſed non plures ꝗ in fine corruptionis forme aque ſcilicet quando ꝑ rarefactionem creuerant edem dimēſiones cōpetentes forme aeris & nō ē motus localis ĩ inſtanti quādo generant̄ cum forma ſubſtātiali.qa tantum occupauerunt de loco ꝑmo ſicut ꝑ tunc:ſed hoc bene ē ueꝝ ꝙ poſt paulatiue creſcunt in plus & in plus.Ad quntum articu.dicit̄ ꝙ non attingit agens naturale nudam materiam.quia ex quo dimenſiōes ille interminate remanent pōt attingerī mediante quantitate.¶ CONTRA.licet quantitas ſit in materia ꝑ concomitantiam tamen quantitas non eſt ipſi materie ratio uel diſpoſitio ꝑ quam recipiat formam qa tunc generatio eſſet alteratio.quia illud ꝙ recipitur mediante quantite ē qualitas. Vnde commenta.i.phiſicoꝝ commento.lxiii. ubi loquitur de iſta materia.& ubi de ea ab eo tractatū eſt cōcedit generationē ſubſtantialem eſſe transmutationem que eſt ipſa ſubſtantia materie & cōmento.lxii.expſſe dicit ꝙ eſt trāſmutatio in ipſa materia &.i. de gene.ca.de alteratione idem uult commentator.

IN diſt.xliiii.agit̄ de īfinitate diuine potentie ubi qr̄t̄ utrū ꝑ philoſophiam uel aliam rōnē demonſtratiuam poſſit ꝓbari ꝙ ſit aliqua potentia īfinita in uigore ꝗ non:exiſtat in magnitudine.¶ HIC.vi.uidenda ſunt primo ꝙ proceſſus phi circa hoc habet intelligi de īfinito in duratione.Secundo ꝙ etiam hēt locū de infinito in uigore.Tertio ꝙ principalis concluſio philoſophi ibidē ē de infinito in duratione ſed incidenter probat ibidem ē

infinita in uigore. Quarto ꝙ rões. phi. ibidē non uideant̃ demonſtratiue. Quinto hoc ſuppoſito ꝙ nō ꝓceſſit ibi demonſtratiue ꝓbādo in magnitudine nō eſſe potentiam infinitam in uigore: an ſaltem uellet cōcedere extra magnitudinem eſſe de facto aliquam potentiam infinitā in uigore. Sexto an hoc ꝑ rationē poſſit demonſtrari. ¶ SEQVITVR de primo ar. ubi ꝓbo ꝙ ꝓceſſus philoſophi. viii. phi. quo ꝓbat infinitam potentiam motiuā nō poſſe eſſe in magnitudine habet itelligi de infinita potētia in duratione. ꝓbo. qa ē uériſimile. phi. continuare proceſſum ſuum: ſed in toto ꝓceſſu a principio. viii. uſqꝫ ad illd capitulum ꝓbauit primum motum eternum & primum mobile eternū & primum motorem eternum & ita ſemp loquebatur de infinita duratione. ergo in illo ca. quod ſequit̃ ꝑ quod ꝓbat potentiam infinitam nō poſſe eſſe in magnitudine intēdit ꝓbare ꝙ potentia eterna in mouēdo nō pōt eſſe in magnitudine quod ē ꝓpoſitum. Secundo hoc patet ꝑ demonſtrationem ſuam. n. ꝓbat enim primum mouens ꝑpetuum eſſe impartibile: nullam habens magnitudinem: ut enim exponit eā cōmentator cōmēto. lxxviii. ſi eſſet in magnitudine poſſet ibi aſſignari totum & ps. motor enim ut dicit cōmentator ibi qui eſt potētia in magnitudine poteſt diuidi. tunc arguit phūs ſic. ipoſſibile eſt aliquod finitum mouere tpe īfinito & ſumit in hoc oppoſitū. s. ergo ꝙ mouet ſecundū tēpus infinitum eſt infinitū ſi. ergo illud infinitum qd mouet tpe infinito ſit in magnitudine. igitur accipiat̃ ibi totū & ps & planū erit ꝙ totū mouebit ī lōgiori tpe. i. tranſibit aliqd ſpaciū in longiori tpe & ps breuiori: Sed ps mouens in breuiori ē finita ſed cū ſit in magnitudine ꝑ continuā additionē pōt adequari toti qd ponit̃ infinitū qd eſt īpoſſibile. ut ꝓbat phūs ſequēti demonſtratione. ergo. Nota ꝙ illud cōmētum. lxxviii. & duo ſequētia cōiter nō habētur. debēt tñ haberi qm̃ aliter ab illo qm̃ ſecūdū locū mutatio uſqꝫ bñ infra erit textus ſine commento. Ex his arguo propoſitum ſic cū accipit phūs ſi potētia infinita ſit ī magnitudine tunc ps mouebit in minori tpe & minus in pluri. i. totū i longiori. ꝗro quo ipſe accipit ibi infinitum ſi ꝑ infinito in uigore falſum ē. quia ut dicet in ſequenti: ſi infinitum in uigore eſſet in magnitudine mo-

ueret in inſtanti. nō ergo in lōgiori tempore ꝗ pars quia in īſtanti nō ē longius & breuius. ſi ꝑ infinito in duratiōe habeo ꝓpoſitum & ſic pōt uerificari dictum ſuum ꝙ quelibet ps motus eterni ē breuior in in duratōne ꝗ totus motus eternus quelibet enī partialis circulatio celi eſt finita in duratione. Secundo hoc patet. quia concluſio debet correſpondere ꝑmiſſis ſed phi. epilogando idem dicit in fine ſcilicet de īfinito in duratione ergo de tali īfinito ītelligit ꝓbatio minoris: ait. n. ſic primū mouēs ꝑpetuum motum mouet īfinito tpe: māifeſtum ē itaqꝫ indiuiſibile & impartibile nullā habere magnitudinē. Itē ꝙ pricipalis ſit de infinito in duratione patet ultimo. n. cōmento īferens epilogando iſtam cōſequētiā mouet tpe infinito ergo ē īfinite potētie commētator dicit ꝙ in hoc capitulo īducit concluſionem quā a pricipio intēdit. ¶ CONTRA hoc arguunt alii. ſcilicet ſcotus ſic cū dicit phūs infinitam potētiam nō poſſe eē in magnitudine nō pt intelligi de infinito in duratiōe. qa celum qd habet magnitudinē habet infinitam potentiā in duratōe. ergo uel falſum dicit uel oportet ipſum ītelligere de īfinito in uigore ꝓpter illud argumē tū ut recitat commēto. lxii. i quadā queſtiōe quā mouet circa hoc quod dicit ſcrupuloſā ualde dixerūt & plato & auic. & alex. ꝙ celū ſit corruptibile ex ſe ſed habet eternitatē a ſuo motoꝛ. Cōtra hoc reſpōdet cōmētator ibidē ī ꝑncipio cōmēti. dicit enī potētia ītelligētie hic ē potētia actiua ſed īfra dicit reſpōdēdo ad iſtos ex ui uerboꝝ ariſtotilis in hac demſtratione appet ꝙ potentia celi paſſiua: & ſuſceptiua motionis ē īfinita. ¶ SEQVITVR de ſecūdo articulo. ubi dico ꝙ phūs ꝓbat infinitam potentiā in uigoꝛ non poſſe eſſe in magnitudine. Arguit enim ſic. maior potētia trāſibit equale ſpatiū quod ꝑtranſit a minori potētia & hoc ī minori tpe ſi ergo ſemp cōtinue addat̃ ſibi plus de uirtute ſemp mouebit in minori & minori tpe cū ergo ꝑ additionem excellet oēm determinatā uirtutē ergo ipſa ſic ꝑ additionem fiet īfinita potētia & mouebit in nō tpe ſicut facit potentia īfinita hoc ē impoſſibile ꝙ finitū fiat equale īfinito ergo. & c. arguo tūc ſic certum ē qd ubi foret talis additio ſecūdū uirtutem qua moueret in minori & minori tpe ibi eēt additio in uigore. ſi igit̃ ꝑ talem additionem

Digitized by Google

cõtigit puenire ad infinitũ quod moueret ĩ nõ tpe.igiť p talem additionem eſſet pueniendum ad infinitum in uigore:ſed de tali additione arguiť.igiť p hic arguit de infinito in uigore.❡SEQVITVR de tertio arti.ubi dico ꝙ principalis cõcluſio quã phũs intendit hic ꝓbare ẽ potentiam infinitã in duratiõe non poſſe eẽ in magnitudine qd adduciť ꝙ potẽtia infinita in uigore nõ põt eẽ in magnitudine.nõ eſt principalis cõcluſio intenta ſed aſſumiť tanq̃ mediũ ad ꝓbãdũ infinitã potentiã in duratione nõ poſſe eẽ in magnitudine.Vnde intendit ſic arguere infinita potẽtia motiua ſeu actiua in uigore nõ põt eẽ in magnitudine ut ꝓbatum ẽ: ſed ſi ponať infinita potẽtia in duratione ĩ magnitudine ip̃a erit neceſſario ĩfinita in uigore.igiť impoſſibile ẽ potentiã infinitã duratõe eẽ in magnitudine.ꝓbatio mĩoris qa potẽtia actiua ſiue ſit finita ſiue ĩfita ĩ duratõe ip̃a ẽ fatigabilis ſi põať in magnitudine hoc patet.qa cõmentator in illo cõmento.lvii.qd cõiter non habeť dicit ꝙ potentia infinita paſſiua ſcdm eternitatẽ ut infra ꝓſequiť põt eẽ in magnitudine nõ infinita actiua ſi illa infinita paſſiua nata eẽt fatigari eo ꝙ poneref in magnitudine non plus poſſet eẽ eterna ſeu infinita q̃ actiua eterna & infinita.cũ.n.poneretť fatigabilis tandẽ poſſet conſumi totaliter ergo intendit ꝙ infinita potẽtia in duratiõe paſſiua põt eſſe in magnitudine.qa nõ eſt fatigabilis ſed infinita actiua non.quia eſſet fatigabilis.Ex quo arguiť ſic.potẽtia infinita ĩ magnitudine actiua ſi poneretť in magnitudine eẽt fatigabilis ſed uirtus fatigabilis nõ poſſet cõtinuare actũ ꝑpetuũ niſi cõſequenter adderetť ſibi aliqua uirtus fortificãs uel niſi ſimul totam illã uirtutẽ haberet ex ſe:ſed ipoſſibile ẽ ꝙ primus motor reciperet cõtinue aliam influentiã.qa non habet prius a quo recipiet. ergo oportet totã illam uirtutẽ ſimul habere:ſed talis uirtus in infinitum recipiens additionẽ ſimul habitã haberet infinitatem in uirtute & perfectione. ergo ſi ponať uirtus infinita actiua in duratione in magnitudine oportet ipſam eẽ infinitã in uigore. Ad hanc cõſequ ẽtiam ẽ cõmẽtator de ſubſtantia orbis Ad hoc ẽ articulus.lxi.in quo ſupponitur ꝙ deus ẽ infinite uirtutis.qa cõtinuat motum infinitũ & addit ibi ꝙ non ſolũ pp hoc:ſed quia facit aliqd ex nichilo unde dicit ſic articulus ꝙ deus ſit infinite uirtutis:non qa facit aliquid ex nichilo:ſed quia cõtinuat motum infinitũ error & certum ẽ ꝙ loquiť de infinito uirtutis in uigore.qa infinitas uirtutis qua aliqd fit ex nichilo ex p ſe rõne factõnis non reqrit ĩfinitatẽ duratiõis.qa illa factio põt terminari in ĩſtanti.igiť in articulo p totum loquiť de ĩfinito in uigore qa ergo deus ẽ ĩfinite uirtutis.qa cõtinuat motũ infinitum intelligiť de ĩfinito in uigore. quare magis tenet ꝙ potẽtia actiua infinita eo ꝙ poniť in magnitudine fatigabiť q̃ paſſiua uide in rõne ultima iſtius articuli ibi dico p ſe.❡CONTRA maiorem arguiť ſic.qa ſcdm me grauitas eſt uirtus actiua & ẽ ĩ magnitudine & non fatigať.igiť non oĩs uirtus in magnitudine actiua fatigatur.

❡DICVNT quidam uerum eſſe de graui:ſed non de aĩali ſed ſi intelligentia uniretur celo in eſſendo celũ eẽt aĩal & ideo fatigaretur.❡CONTRA ſi intelligẽtia uniretur celo ut forma nõ uniretť celo ut corpori organico & ſenſibili nõ.n.phi q ponunt celum aĩatum ponũt celum organicum: & aĩatum aĩa ſenſitiua non pluſq̃ nos:ſed mouens nõ organice nõ fatigať ĩ mouendo ſicut patet de graui p eos.ergo hoc poſito intelligentia nõ fatigaretť ĩ mouẽdo. Itẽ cũ celum p naturã ſuã ẽ qd actuale ſi intelligentia uniretur nõ uniretť niſi ſicut forma accidẽtalis:ſed tunc nõ erit animal ut ꝓbať de anima.qa aĩa ẽ cõſtituens aĩatum & aĩal eſt quod qd erat eſſe in ſubſtantia.igiť falſum eſt. Propter quod dico aliter ꝙ ideo graue nõ fatigať in mouendo ſe. qa uadit ad ubi a quo ꝑficietur ut ꝓbať quarto de ce. & mũdo & quia unũquodq; deſiderat ſuum terminum & ꝑfectionem.ideo motus eius uelocitať ĩ finem poſito.igiť ꝙ motus eius eſſet infinitus & nõ habens terminũ a quo ꝑficeretť:tunc uirtus eius ex diuturno exercitio fatigaretť niſi eſſet infinita in uigore:ſed motus celi poniť infinitus & ſine termino.igiť fatigaretur.&c.Aliter poſſet ꝓbari fatigatio p alium ꝓceſſum cõmentatoris q infra poniť queſtiõe ſequenti arti.i.in fine & poſſet ſic argui ſi potẽtia motiua ponať in corpoř ſiue ſit infinita ſiue finita dũmodo ſit in corpore mouebiť p accidens ad motum corporis niſi finaliter termineť ad aliquem terminum q ꝑficiat ipſum.quod dico p graui .fatigabiť igiť &c.ꝓbatur minor ut ibi.qa om

nis uirtus que poteſt recipere aliquam paſſio
nem que nõ cõpetit ſibi p ſe poteſt in ſe alte
rari & qua rõe alterari & uexari & dico p ſe
ꝓpter potẽtiã paſſiuam celi eternã que ſem
p recipit paſſionẽ a motore ſuo : ſed hoc cõ
petit ſibi p ſe pp quod nõ alteratur nec ue-
xatur ſed potentia motiua p accidens mota
recipit motionem paſſionem que ut ſic nõ
competit ſibi per ſe igiť .

IN di.xliiii.&.xly. adhuc conti
nuať de potentia dei ideo que
ro utrum rõnes ariſtotilis de in
finito in uigore ſint demõſtra
tiue . ¶ HIC duo primo de
principali queſito. Secundo dato ꝙ non.an
per alias ratõnes demonſtratiuas poſſet.

¶ SEQVITVR de primo arti.ubi di-
co ꝙ rationes ariſtotilis in illo ꝓceſſu nõ ui
deň demonſtrationes.primo arguunt aliq
contra primã rõnem qñ diciť totam uirtutẽ
mouere in longiori tpe & ptem in breuiori
qa hec rõ continet falſum.ꝓbať enim in ſex
to ꝙ ſi aliqua uirtus mouet p aliquod ſpati
um in aliquo tpe ꝙ medietas uirtutis mo-
uebit medietatẽ eiuſdem mobilis in equali
tpe ſicut ſi ſortes põt mouere magnũ lapidẽ
in.a.tpe habens medietatẽ fortitudinis mo
uebit medietatẽ eiuſdẽ in.a.tpe. Quod pro
bat ꝙ ſecũdum ꝓportionem uirtutis ad uir
tutem erit ꝓportio tpis ad tẽpus. ¶ SED
hic diciť cõtrarium .ſ.ꝙ eſt pars q̃ eſt medie
tas nõ mouebit in equali ſed in minori igiť
falſum dicit. Reſponſio ꝙ hoc nõ impedit
põt enim uirtus mouens & mobile cõparari
uel ad totum ſpaciũ qd ptranſiť:& tunc eſt
uerum ꝙ ſi tota uirtus tranſit totum ſpatiũ
in aliquo tpe & medietas tranſit medietatẽ
in medietate tpis.ſic loquiť.in.yi.aut uirtus
& mobile compariť ad aliquam ſignatam
ptem ſpatii puta ſi manus mea moueret ſe
ſup planum.manifeſtũ eſt ꝙ digitus unus ci
cius intraret & exiret locum ſibi equalem q̃
tota manus intraret illum ꝓpꝛium locum. &
exiret & ita pars moueret ſe in minori tẽpo
re.& ſic loquiť ĩ.viii. Propter quod aliter ar
guiť cõtra illam rõnem ariſtotilis ſic .cũ enĩ
arguit ꝙ ſi ĩfinita potentia ſit ĩ in magnitu
dine tũc poterit aſſignari totum & pars ita
ꝙ pars mouet in minori tpe hoc eſt . qa ibi
aſſignať totum & pars ſecundum ꝓbabilita
tem magnitudinis in qua recipitur ut innu-
it argumentũ ſuũ ſcilicet una pars illius potẽ
tie reciperetur in una pte magnitudinis &
alia in alia que pars potẽtie moueret ptem
in qua eſſet in minori tpe q̃ tota potentia
moueret:totũ ſed hic ꝓceſſus phi.ñ hẽt locũ
igi &c.ꝓbo.qa illa potẽtia de qua loqmur
eſt prima ĩtelligẽtia ſiue primus motor. Sed
prima ĩtelligentia ſi eſſet forma in materia
non recipereť ꝑticulariter ſecundũ partem
materie ſed eſſet tota in toto & tota in qua
libet pte ſicut patet de anima ĩtellectiua.igi
tur &ce. Item non debemus reputare demõ
ſtrationes quas cõmenta.non poteſt ſaluare
ponens ad hoc poſſe ſuum ſed cõmentator
non potuit ſaluare iſtam rationem ſequen-
tem ubi ariſtotiles diuidere uult potentiam
ſecundum diuiſibilitatem magnitudinis. er
go.ꝓbo mino.cõmentator cõmẽto.lxxviii.
uolens probare eam dicit qd notandũ eſt ꝙ
ꝓpoſitiones quas ponit ar͞g.hic ſunt uere de
corpore celeſti:& infra abreuiando ſentẽtiã
deducit ſic.ꝙ nõ differt licet añcedẽs ſit im
poſſibile ſicut eſt bona cõſequentia.lapis uo
lat.ergo habet alas & tunc ẽ bona argumẽ
tatio a deſtructione cõſequentis nõ hẽt alas
igi non uolat ſic in ꝓpoſito ſi celũ hẽt for-
mam in materia.igiť habet partes ſecundũ
diuiſibilitatem materie.igiť a deſtructione
cõſequẽtis nõ põt habere partes.igiť nec for
mam in materia. Sed iſta deffenſio cõmẽta
toris nichil ualet in ꝓpoſito qa ſupponitur
falſum ſcilicet ꝙ infinitũ poſſet habere ptes
aut finitas aut ĩfinitas.qa.iii.phiſicoꝝ textu.
cõ.xxxyi.ꝓbat ſubſtantiam nõ poſſe eſſe in
finitã ſic.quia ſi ſic quelibet ps erit infinita .
quod habet ꝓ ĩpoſſibili nec finitas qa hoc
repugnat infinito . quia dicit quod queli-
libet pars infiniti erat infinita . Confir-
matur ratio.quia commentator ibidem ui-
tuperat turpiter auic.ꝑciſe.qa ĩ libris ſuis uo
luit ſaluare iſtas rõnes ar͞g. uere eẽ demõſtra
tiones. Dicẽs ꝙ ubi iſte trãſtulit in libris ſuis
hmõi ueras eẽ demonſtrationes in prima fa
cie:ſed nõ ſunt in rei ueritate unde libri hu
ius uiri potius faciunt a ſapiẽtia recedere q̃
ipſam largianť & ideo cõmẽtator dicit qd
ẽ illatio ducens ad inconueniens:ſed nõ du
cit ad inconueniens arguẽdo de intelligẽtia
ut dictum ẽ.igiť non ſunt uere demonſtra-
tiones ut auic.uoluit. Nec ſecunda ratio ari
ſtotilis concludit demonſtratiue: cum enim
dicit ꝙ ſi ponereť in magnitudie moueret
in non tempore hoc non ſequiť igiť nichil

dicit probo . ſi prima itelligentia uniret̃ ce lo ut motor eius naturalis tunc ageret mo- tum ſecundũ illum modũ ſecundum quẽ ce lum natum ẽ moueri.qa.ii.phiſicoꝵ uerſus finẽ in h.is q̃ natura agit ꝑpter finem ſic agi tur unumquodq; ſicut aptũ natũ ẽ agi & e- conuerſo ſicut aptũ natum ẽ agi ſic agit̃ illa maior ẽt patet.ii de celo & mundo cõmen to.xxxiii.e.ubi dicit ꝙ ſi primus motor ha- beret potentiã non terminatã oporteret ip ſum habere materiã nõ terminatam .ſ.circa quam agat.igit̃ uult ꝙ ſi uniret̃ reqreret cõ ditionem ſui mobilis correſpõdentem :ſed certum eſt celũ natũ ẽ moueri in tpe imo motu eterno ut ſupra ꝓbat̃ non i iſtanti Ad hoc.q.ſequente arg.iiii.y.&.vi. ¶ DICES ꝙ ueꝵ eſt ꝙ moueret ſecundũ ꝓportionem mobilis ſicut dicit phi.ibi ſi nichil impediat ſed ſi uniretur infinita potentia magnitudi ni eius unio ꝑberet ĩpedimẽtum quod mo tus non fieret in tẽpore ex unione eni eius ſequeret̃ dominiũ ſup paſſum quod excede ret oẽm ꝓportionem ad ipſum & ideo nõ moueret.ut aptum natum eẽ:ſed in iſtanti. Contra.ueꝵ eſt ſi uniret ut ſibi ſicut motor uiolentus & a caſu ſeu accidẽtaliter nõ opor teret mouere ipſum ſicut aptũ ẽ moueri .qa nõ oportet motorem uiolentum uel ꝑ acci dens habere aliquã ꝓportionẽ ad mobi le:ſed ſi ponatur uniri ſicut motor naturalis eoipſo oporteret ipſum habere ꝓportionẽ ad mobile & ideo moueret ſicut aptum na tum eſt.&c.Sed certum eſt ꝙ.phi.dicens pri mum motorẽ uniri celo in mouẽdo uoluit ꝙ nõ uniretur ſicut motor uiolẽtus & a caſu ſiue ꝑ accidens. ſed ſicut motor naturalis ꝓ batur minor.qa poſuit ꝑmum motorẽ reſpe ctu primi mobilis hoc ꝓcedit de motu natu rali.qa ĩmotibus caſualibus & ꝑ accidẽs nõ eſt dare ꝑmum:ſed motor naturalis mouet ſecundum ꝓportõnem ad mobile e.go nõ demonſtrat aꝵ.ꝙ ſi uniretur ꝙ moueret i in ſtanti:ſed ſicut aptum ẽ ſilicet i tempore.Itẽ ꝙ ꝑmus motor ſi uniretur magnitudi mo- uet i ñ tẽpore non erit hoc niſi qa moueret d neceſſitate nature & ꝑ cõſequẽs ſcdm totũ ĩpetum ſuum ſed ſi ſit extra magnitudiem mouet de neceſſitate nature ſecundũ philo ſophum. igit̃ & mouebit in non tempore exiſtens extra magnitudinẽ.ꝓbo minorem (contra nouos qui hoc negant)xii.metha. cõmento.xxxvii.ex hoc ꝙ ẽ actus purus ꝓ

bat ipſum ſemp mouere.ſi.n. eſſet i potẽtia ut dicit poſſibile eẽt ꝙ nõ ageret. igit̃ uult ꝙ ſic ſemp mouet ꝙ nõ ſit poſſibile ipſum nõ agere:ſed ꝙ ſic agit ꝙ nõ ẽ poſſibile ip- ſum nõ agere agit de neceſſitate nature:igĩ. &c.Parũ infra arguit.ſic:qm̃ primũ in mobi le eſt actu hoc non conuenit aliter ſe habeẽ ſed ipſum mouet primum mobile pria cir- culatione de neceſſitate.igĩ ens primum de neceſſitate mouet primum mobile ſecũdũ primã circulationẽ & addit ꝙ cũ neceſſitas dĩ idem qd uiolentũ & qd ſine quo nõ bñ hoc ãt nõ cõtingẽs aliter ſed ſimpl̃r & ad- dit ꝙ ex tali principio:ſcilicet neceſſario de pẽdet celũ & tota natura.Hoc eſt cõtra eos q dicunt ipſum ponere primam cauſam alia producere contingenter. ¶ H.C dicit ali qui qd non mouebit̃ de neceſſitate nature ſi ponatur extra magnitudinẽ.qa ſi ponat̃ extra magnitudinẽ mouebit ꝑ modũ itelle ctus & uoluntatis:ſed magnitudine moue bit ꝑ modũ nature. ¶ CONTRA hoc.ẽ expreſſe iõ philoſophi hic.ſi eni mouet de neceſſitate nature.qa eſt actus purus & eque eſt actus purus non poteſt aliter ſe hẽre . qa tunc eſſet in potentia ſi eſſet extra magnitu dinẽ ſicut ſi eſſet in magnitudine igit̃ eque de neceſſitate nature ſecundũ philoſophiã dico mouebit extra magnitudinẽ exñs ſi- cut exñs eſſet i magnitudie Cõfirmat̃ popi. theologoꝵ qa ex hoc dicimus deum agere ad extra contingenter.qa in agendo poſſet aliter ſe habere.igitur ex oppſito cum. phi. xii.poſtq̃ ꝓbauit primã cãm nõ eſſe in ma- gnitudine:conſequenter ponit ꝙ in mouen do non poteſt aliter ſe habeẽ ſequit̃ moueẽ de neceſſitate nature.&c.Item illud non ui detur michi ueꝵ quod cõmentator ſuus uo luit deffendere & nõ potuit:ſed ſic fuit i ꝓ poſito nitebatur eni deffendere ꝙ ſi ſit i ma gnitudie mouet i non tempore & ſi nõ :nõ hoc igĩ.&c.ꝓbo minorem cõmentator.viii. phiſicoꝵ cõmento.lxxvii.& cõmuniter nõ habetur circa medium ſic dicit : dicet aliqs aꝵ.ut q.d cõſequens ẽ ſi potentia i corpore habet actõnem iſinitam ipſam agere non i tempore & nõ eſt ſequens ſi actio iſinita ſit potentia non i corpore:quod agat i non tẽ pore i fine cõmenti.Reſpondet ſi potentia iſinita ponitur i corpore tunc ſaluatur ꝙ ſit iſinita ideo ſequit̃ mouet non i tempore .ſi aũt ponatur non i corpe:non erit finita nec

īfinita finitū enī & īfinitum de corporibus
ſolum dici poſſunt.& ideo ſeqtur &cet.xii.
metha.cōmento.xli.c.mouet iſtam qōnem
& reſpondet aīr dicens ꝙ corpus celeſte mo
uetᷣ a duplici motore.ſ.ab aīa exiſtente ī eo
& illa ē finita & a motore q nō ē uirtus exi
ſtens in eo:& ille eſt īfinite motionis ſecun-
dum:igitᷣ quod mouetᷣ a potentia finita:mo
uetᷣ in tpe:ſed neutra iſtarum rōnum ualet.
Nō prima.qa non habetᷣ difficultas de infi
nitate que ſeqtur quantitatē mobilis de qua
uerificatᷣ illud quod finitum & īfinitum ſo
lum cōpetunt corporibus ſed de īfinitate p-
ſectōnis & uirtutis.Nec ſecunda.qa cum po
tentia illa extra magnitudīem exiſtēs eque
ponitᷣ īfinita ī uigore ſicut ī corpore exiſtens
nō plus poterit ſibi reſiſtere celū cū aīa ſua
cōiuncta que ē finita ꝙ ſine ipſa poſſet .ergo
poterit tūc mouere ipſum ſicut ſi nō coniun
geretᷣ in īſtanti. Sed nunqd poſſunt iſte con
cluſiones ꝓbari demonſtratiue . Ad hoc ſal
tem ex cōmentatore .xii. metha .cōmento.
xli.pōt elici talis diſtīctio aut enī loqmur de
īfinita potentia eſſendi.aut agendi.ſi eſſen-
di ſic non pōt ꝓbari qn ī magnitudīe poſſit
eē īfinita potentia eſſendi īfinite duratōnis.
quod ſic ꝓbat.nichil eſt corruptibile niſi qd
habet potentiam uel ī ſubſtātia uel ī altera-
tione celū non hēt ī ſubſtantia potentiā nec
in alteratōe:ſed ī ubi.igī non ē corruptibile
& p conſequēs hēt īfinitam potentiā eſſen
di p īfinitatem duratiōis. Remouet rñſio-
nem.Io.gramaticus q uoluit dicere ꝙ celū
ex ſe hēt finitam potentiam eſſendi.ex ſuo
motore hēt ꝑpetuitatē.ſic arguēdo cōtra ip
ſum.illud qd habet cōtrarium pōt eē ex ſe
corruptibile:ſed ab alio ꝑpetuabile ſicut pa
tet de motu q habet contrarium.ſ.qetem &
nō ex ſe ē īcorruptibilis ꝑpetuus ſed ꝑpetua
tur a motore ſed celum ſecundū ſuam ſbām
nō habet contrariū cū ſit qnta eēntia.ī.de ce
lo tex.cō.viii.igitᷣ nō pōt eē corruptibile ex
ſe & ꝑpetuum ex alio.Confirmatᷣ .qa ꝑpe-
tuitas debet eē ex principiis ſuis īttīſecis ſi
cut e conuerſo:corruptibilitas rei ꝑmanētis
ē ex principio īttinſeco.ſ.materia que ē po-
tentia contradictōis ſi igitᷣ celū ex ſe eēt cor
ruptibile & fieret īcorruptibile p quodcūqꝫ
oporteret ꝙ natura poſſibilis tranſmutaretᷣ
in natura:neceſſarii quod habet ꝓ impoſſi-
bili.Si loquamur de īfinita potentia agendi
& p infinitam potentiā accipiamus īfinitatē
duratōis qd ē ad principale ꝓpoſitum. ſicut
ualde efficaciter.ibidē ꝓbat cōmentator in
magnitudine nō poſſe eē potētiam infinitā
in duratione.ſic.ſi potentia īfinita ponatᷣ in
magnitudine ipſa mouēdo illā magnitudi
nem ſimul mouebitᷣ p accidens :ſed oē mo
tum eēntialiter uel accidētaliter poſſibile ē.
ut nō moueatᷣ:ſed p accidens qeſcat .ſi igitᷣ
potētia motiua celi eſſet ī magnitudine poſ
ſet qeſcere & ita motus celi nō eēt neceſſa
rio īfinitus in duratōe.Maior patet ex ſe mi
nor ſatis ꝑponitᷣ ī fine cōmenti.qa quando
motor ē receptibilis cuiuſcūqꝫ trāſmutatiōis
paſſiue ī ſe nō oportet ſemp mobile moue
ri ab eo ſicut patet in generabilibus & corru
ptibilibus ut dicit:ſed quādo motor mouetᷣ
p accidens ipſe ē receptibilis alicuius trāſmu
tatiōis ut de ſe patet .Seqtᷣ igitᷣ ꝙ ſi primus
motor moueretur per accidēs ꝙ celum poſ
ſet quieſcere.Nota ad hoc comentum illud
expreſſe ibidem.❡SEQVITVR DE
ſecundo arti.ubi uidendum ē an poſſit de-
monſtratiue ꝓbari ꝙ infinita potentia ī ui
gore non poſſit eſſe in magnitudine. Quia
non.probatur.Primo p theologiā ſic. qa li
cet infinita potentia in uigore ſecūdū theo
logos poſſit uniri magnitudini per ſuſtenta
tionē ſicut patet de uerbo incarnato tamen
ꝙ uniretur ſibi ſicut forma informans & in
herens ē impoſſibile.quia tunc haberet rō
nem partis.quod repugnat enti cōpleto &
nato p ſe ſubſiſtere & ꝑcipue actui puro cui
repugnat cōponere cū alio:ſed in illo ītelle
ctu ē hic difficultas .ſ.an poſſit uniri magni
tudini ſicut forma inherens.igitur.&c.
❡ALIQVI.ſcilicet ſcotus in quolibet.
q.vii.demonſtrat ſic.Potentia actiua uel mo
tiua ſimpliciter prima habet ī ſe oēm pleni
nitudinem potētie & p cōſequens oēm pfe
ctionem cuiuſlibet potētie:ſed potentia pri
mi motoris ē potentia ſimpłr prima hoc pa
tet de ſe.igī.&c.ꝓbatᷣ ma.ſi enī potētia ſim
plī pria limitaretᷣ ad aliquē gradum plenitu
dinis hoc eēt p aliqd prius:ſed potētie ſim
plī prie repugnat ꝙ ſit aliqd prius ſe igī ſibi
repugnat: & limitari ad aliquā plenitudinē
imo neceſſario cōtinebit omnem gradū ple
nitudinis iſta rō non demonſtrat.Dicetᷣ enī
ex hoc ꝙ ē ſimpliciter prima habebit in ſe
totam plenitudinem que eſt in aliis poſte-
rioribus.cum igitur alia mouentia poſterio
ra.etiam omnia ſimul ſumpta & īferiora ñ

Dico ꝙ hoc nõ ẽ uerū ſimpliciter loquẽdo. qa tale nõ ẽ ſed ꝑ cito dr. qa ols appetit qd dam deſiderio magno cuius mẽ nti uix co gnoſcit uel aliter cõcedo. qa uolũtas ẽ Ipoſ ſibiliū pono. ergo. rõnẽ q̃ ui cogere illd qd ẽ tota entitas eminẽter ſeu pfectio & ens & poſſibilis ſiue creata uel increata. illud ẽ infi nitũ I uigore. Hoc patet. qa tali entitate po ſita extra ipſum nichil ẽ & hec diffinitio Ifi niti ſimplr ſcdm oẽs ãtiquos. ſed hmõi ẽ de us probatur minor. di. xxiii. arti. iiii.

Qvia ariſtoteles cõceſſit iſtã ne gatiuã ꝙ Ifinita potẽtia I uigo re nõ pt eẽ I magnitudie licet nõ demõſtrauit. Quero an cõ ceſſit iſtã affirmatiuã Ifinita uir tus in uigore ẽ in rerũ natura ſaltẽ extra ma gnitudinẽ. Prio uĩ ꝙ nõ. ꝑ illud. viii. phi. qd dicit co. cõmto. lxxvii. ꝙ uirtus extra magni tudinẽ nõ ẽ Ifinita. cũ finitũ & Ifinitũ ſunt I corpibus dicta. Secũdo p illud ꝙ I eodẽ ca. dicit cõmtator expſſe ꝙ potẽtie motiue di cunt Ifinite dupliciter. aut qa actõ eorũ nũq̃ ceſſat. aut qa actio eorũ ẽ tãte uelocitatis ꝙ nõ Iueniť magis. qd ãt aliqd ſit Ifinite mo tionis iſto mõ eſt impoſſibile ut poſſit fieri motus I inſtãti. Sequiť ibidẽ: motores igiť ſiue materiales fuerint ſiue Imateriales ſcdm hũc modũ cõueniũt in hoc ꝙ motio ſit finita. Tertio p illud. xii. cõmẽto. xli. cũ enl dixerit ꝙ potẽtia motoris cõiũcti ẽ finita & potẽtia motoris ſepati infinita expõit ſe ꝙ motor ſepatus hẽt potẽtiã infinitã. i. eternã dicit. enim qa corpora celeſtia mouẽť a po tẽtia nõ in materia. hñt eternitatẽ motus & cõtinuitatẽ. ſi ex cõiũcto hñt finitatẽ motus pbat infra. qa motor cõiunctus mouetť p ac cidẽs poſſibile ẽ qeſcere igĩ motor cõiũctus põt qeſcere & p cõſequẽs põt finiri eius mo tus. igĩ nõ Itendit dare motori ſeparato prĩo niſi infinitatẽ potentie in duratiõe. Item ſe cundo de ce. cõmento. xxxix. pbat primo ꝙ motor celi nõ põt debilitari in ſuo motu in infinitũ. Secũdo pbat ꝙ. ẽt nõ eſt poſſibile ut motor uigoreſcat in ſuo motu uigoratiõe eterna quod ẽ ꝓpoſitũ. tũc. n. motus nõ eẽt terminatus. cõmentator nõ eẽt naturalr ter minatus in uelocitate. hoc ẽ falſum ut dicit cõmẽta. qa ut dicit motus naturales ſũt ter minati duobus modis & qa ſũt ex loco ter minato ad locũ terminatũ & qa hñt ueloci tatẽ terminatã: ſed motus circularis ñ ẽ ter minatus ex loco terminato ad locũ termi natũ cũ ñ ſit inter terminata oppoſita ergo erit terminatus. qa habet uelocitatẽ. Itẽ ad pricipale arguit commẽta. ſic ſi eẽt Iuenire uelocitatẽ ñ terminatã tũc motor haberet potẽtiã ñ terminatã hoc Ipoſſibile pbat. qa tũc ñ hẽret materiã terminatã pbat cõſequẽ tiã ſi. n. hẽret potẽtiã nõ terminatã & ma teriã circa q̃ ageret terminatã tũc eẽnt moto res Ifiniti qbus ñ correſpõdẽt res ꝓprie. ſed mo tus neceſſario habet materiã terminatã I ue locitate. ſi ergo ñ terminareť ad uelocitatẽ ſed poſſet moueri in Iſtãti tũc ñ eẽt materia motus ſed mutatõis igĩ neceſſario habet po tẽtiã terminatã. Itẽ arguit ſic. Cũ oẽs moto res celorũ moueãt p tps ifinitũ ñ ergo remãet unũ drãnt niſi pp diuerſitatẽ ꝓportõis inter unũ qdꝗ eorũ & corpus qd moueť: ſed ſi potẽtie alicuius eorũ eẽnt infinite in uigore mouẽdi nõ erit ꝓportio inter motorẽ & rẽ motã. qa ſi ſic motus eẽt in inſtãti hoc ẽ im poſſibile ut dicit. igĩ &c. Itẽ ſicut motor uni us orbis. ſ. ſaturni mouet in tempore infini to ita motor alterius & ſic de ſingulis. ſicut igiť nõ differunt in hoc ita ſi poſſet dari po tentia infinita in uigore q̃ moueret unũ or bem ſine uelocitate terminata: eadem rõne erit I reſpectu ad aliũ orbem & ita nulla dif ferentia erit inter motores qa qlibet eorũ ha beret potentiã infinitã in uigore. hoc eſt im poſſibile qa tunc nõ eſſet dña inter illos ne ꝙ multitudo eſſet illic omnino. Illud ulti mum pt pbari. qa nõ poſſunt eſſe multa in finita ſcdm pfectionem qd dico pp infinita in duratiõe q̃ ſunt multa: nec eiuſdẽ rõnis. qd dico pp diuerſa attributa in deo q̃ ſcdm aliquos ſunt infinita ꝓpriis infinitatibus ſed in iſta ſunt multa infinita eiuſdẽ rõis. ſ. in ui gore & pfectiõe. qa uigor eſt pfectio. Item illud pbat ꝙ ſicut dicit aũr. infra ſi ceteri or bes hẽrent ex multitudie ſtellarũ qd habet orbis ſtellatus tũc motor eorũ nõ poſſet mo uere eos in uelocitate quã habẽt mõ & idẽ eſt credendũ ſi orbis eſſet maior q̃ ſit: ſed ſi motor eorũ hẽret infinitatem in uigore talis additio ñ Ipediret qn mouerenť in eadem uelocitate facta tali additiõe igĩ &c. & con cludit ꝙ cũ igĩ ſint tales potẽtie ꝓportiona te ad corpora mota ꝙ infinitas nõ inueniť in eis niſi ppter eternitatẽ potẽtie ergo ſepa biliũ a materia ſunt infinite unomõ & finite aliomõ. Itẽ habetur commento quarto. nos

dicimus ꝙ potẽtia motoris in celo eſt infinita :non tñ intendimus p infinitũ niſi infinitatẽ motionis.i.ꝙ motio eoꝝ nõ ceſſat:infinitas aũt itenſionis ut illic nõ ſit ꝑportio inter potentiã motoris & moti ẽ ĩpoſſibile in formis inq̃tum ſunt forme:Ecce expſſe concludit de rõnibus ſuis potentiã infinitã in uigore nõ cõuenire forme etiã ſeparate:qd eſt principale noſtrũ intentũ. ¶ CONTRA pmiſſa dubitať illã.n.potentiã uideť phũs uelle attribuere primo motori quam ponit nõ poſſe eẽ in magnitudine:ſed ut cõcedis. phi.ꝓbat infinitũ in uigo:e nõ poſſe eſſe in magnitudine.igiť. ¶ RESPONSIO ꝙ illã uult attribuere primo motori quã ꝓbat nõ poſſe eẽ in magnitudine ĩtelligẽdo hic de illa infinita potẽtia de qua eſt ſua principalis intentio ſcilicet infinitã in duratiõe:illã ãt quã acceſſione ꝓbat nõ poſſe eẽ ĩ magnitudine non intendit ſibi attribuere : ſed p hoc ꝙ ꝓbat illã nõ poſſe eſſe ĩ magnitudine ſcilicet infinitã in uigore ſolũ intendit ꝓbare ſuam principalẽ cõcluſionẽ ſcilicet ꝙ ĩfinita ĩ duratione nõ põt eſſe in magnitudine ut ꝓbatũ eſt ſupra arti.iii.q.i.qn imo per hoc ꝙ ꝓbat ipſum nõ poſſe eſſe in magnitudine intendit arguitiue probare ꝙ nullo mõ competere põt primo motori etiam extra magnitudinem exiſtens.ſic arguendo ĩfinita potentia in uigore nõ põt eſſe in magnitudine quia moueret in inſtanti. igiť nõ erit extra magnitudiẽm.qa cũ moueret modo nature eque bene extra exiſtẽs ſicut unita magnitudini moueret ĩ inſtanti.ergo nullomõ pp diſſolutionem argumentoꝝ que ꝓbãt deũ nõ eſſe infinitũ in uigore.ẽt extra magnitudinẽ exiſtentem.eſt ĩtelligendũ ꝙ ſi eſt ꝓbare deum eſſe infinite uirtutis in uigore ꝙ ſimul cum hoc agat de neceſſitate nature.qa primum eſt uerum & ſecundum eſt falſum:ſed qñ cõmenta.ꝓbat deum ñ eẽ infinite uirtutis in uigore.qa moueret uelocius omni uelocitate.Dico ꝙ tunc repugnat cõſequens ꝙ moueret de neceſſitate nature ſi.n.moueret libere cũ hoc qd ẽ ĩfinite uirtutis ĩ uigore põt moderari ſe & mouere ĩ tpe p hoc ad argu.ſua cõcedo ꝙ deus nõ ẽ ĩfinite uirtutis ĩ uigore ſic ꝙ mouet de neceſſitate nature.qa tũc moueret & uelocius oĩ uelocitate & tũc ꝓcederẽt oĩa argumenta ſua. qa ad hãc cõcluſionẽ tendũt oĩa argu. ſua licet tñ ĩ rei ueritate ẽ ĩfinite uirtutis ĩ uigore.

ſed libere agens iõ non ſequitur.&c.

IN diſt. xlvi.agiť de uolũtate diuina Vbi q̃ro an deus uellit augmẽtatõnẽ nr̃e caritatis ĩ iſinitũ.Q d ſic Bonus ſp põt pficere ut dicit glo.ad phi.iii. ſed eius pfectio nõ ẽ niſi p caritatis augmẽtũ igiť &c.cõcludit cũ cõtrarioꝝ eadẽ ſit diſciplina igitur rõe eadẽ poſſet diminui ĩ ĩfinitũ. dñs eẽ falſum ꝓbo.qa poſſe diminuere caritatẽ aut eſt mortale & tunc nõ diminuit illã.ſed totaliter tollit & corrũpit:aut ueniale & tũc ſequiť idẽ qd cũ nõ cõtrariať caritati ſimul poterit ſtare cũ illa.ubi primo an caritas poſſit ſuſcipere augmentum infinitum ſecũdũ eſſentiam.Secundo an ſecundum operationem.Ad primum dicũt quidã ꝙ ſic.ſ.thom̃ quia ꝙ forma habeat terminum hoc poteſt eſſe uel a parte ipſius forme uel ex parte ipſius agentis quia ſi eſt limitate uirtutis.uľ ex pte ſuſceptibilis quod eſt limitatũ ĩ ſuſcipiẽdo: ſed nullo modoꝝ iſtorum hẽt caritas terminũ nõ ſecundum ſpeciem.quia eſt quedam participatio caritatis infinite ſcilicet.ſ.ſ. nec ex pte agentis. quia agens ĩmediate eſt deus ipſe q eſt infinitus:nec ex pte ſuſceptibilis.qa ſemp ex augmento recipit plus ſicut ſi uas ſemp ad plus recipiendũ de liquore p liquorem ſuſceptũ fiet magis habile:nũq̃ impleretť.ſi igiť ſic de caritate ſequiť :ipſam augmentari in ĩfinitũ.idem & eodem modo in ſecunda ſecũde.q.xxiiii.arti.iii.Itẽ cõtingit arguere ad ipam op.ſi ẽ dare terminũ in caritate.ponať caritas perfecta .tunc q̃ro an actus elicitus ex toto conatu per talẽ caritatem mereť augmentũ caritatis:& ſi ſic tunc ibi non erit ſtatus & ita caritas nõ habet terminum: Aut nõ:& tunc potior eſt actus caritatis imperfecte qui mereť augmentum ſui habitus quam actus perfecte caritatis quod eſt inconueniens.Sequitur igitur ꝙ iſte uiator in quo poniť iſta perfecta caritas non erit in ſtatu merendi. ¶ CONTRA iſtam opinio.arguunt quidam ut God.quoli.vii.queſtione.ii.ſic probando ꝙ caritas in eſſentia ſua non poſſit intendi in infinitum quia ſi ſic . igitur poſſet participari a ſubiecto ſuper illud eſſe in infinitum Cõſequens eſt falſum mãifeſte .probatio cõſequẽtie .qa cuilibet potentie actiue correſpõdet potẽtia paſſiua ꝓpria ꝓductioni accidẽtis: non ſolũ correſpõdet potẽtia paſſiua qua ipſum accidẽs

obiectiue pducit̃ ſed potẽtia paſſiua ſubie
ctũ i quo ipum ſubiectiue pducit̃.ſi igr̃ agẽs
agit i īfinitũ igr̃ & ipſa caritas pduceret̃ paſ
ſiue ſecundũ illud eſſe īfinitũ i ꝓprio eẽ paſ
ſiuo ſcilicet ꝓprio eius ſubiecto. Cõfirmat̃.
qa licet caritas ut pficit aīam ſecũdũ unum
gradũ cauſat i aīa quãdã capacitatẽ & diſpõ
nẽ ad eius augmẽtationẽ ſcdm aliũ gradum
ſuperuenıẽtẽ:& ſic in īfinitũ(ut aduerſarii di
cunt)põt tñ deus īſtãti ſimul efficere caritatẽ
ita pfectã ſicut nata ẽ fieri p totũ talẽ pceſ-
ſum p augmentũ. ſi igr̃ caritas cũ tali pceſſu
põt hẽre eẽ ītẽſum ī īfinitũ(ut dicunt)igitur
deus poſſet īmediate & ī īſtãti ſcdm tale eẽ
īfinitũ cãre ī aīa caritatẽ & ita pticipet̃ a ſub
iecto ſecundũ eẽ infinitũ ſi ipſa in eſſentia
ſua poſſet eſſe īfinita. Itẽ ſicut exiſtere ſequi
tur eẽntiam ita modus exiſtẽdi ſequit̃ mo-
dũ eẽntie.ſi ergo caritas in eſſentia multipli
cationẽ graduũ pfectionis īportet īfinitum
igr̃ ad talẽ infinitatẽ eẽntie caritatis ſequr
infinitas actualis exñtie in ſubiecto:nec unũ
magis deo repugnãtiã īcludit q̃ aliud. Item
ad principale licet cõtinuũ poſſet diuidi in ī
finitũ tñ nõ ẽ additio in īfinitũ cuius cã ſecũ
dũ phm̃ iii.phiſicor̃.tex.cõmen.lx & lxix.
eſt. quia diuidere eſt ire ad materiam.aug
mẽtari uero eſt ire ad formã:ſed augmenta
tio caritatis ẽ ire ad formã:& intẽſio albedi
dinis utrobiqꝫ n.ẽ ire ad pfectionẽ & ad cõ
plementũ. ¶ VIDETVR ſecũdũ iſta ꝙ
in numeris nõ ẽ pceſſus in īfinitũ ī apponẽ
do qa hoc ẽ ire ad formã q̃libet enĩ unitas
addita facit ſpẽm. Rñſio ꝙ phĩ.& cõmẽ.uo
cãt ire ad materiã ire ad eẽ īperfectius cuius
rõ ẽ qa ire ad īpfectius ẽ ire ad eẽ ī potẽtia
& ſic p cõſequẽs nũq̃ reſultabit ī īfinitũ ī ac
tu & hoc ſufficit phõ.qa igr̃ in numeris ap-
poſitio creſcit p ire ad īperfectius appõ enĩ
eſt p receſſum a primo ſimplici pcedendo
ad maiorẽ cõpõnẽ:iõ licet q̃libet unitas mu
tet ſpẽm ſed īperfectius iõ uocãt hoc ire ad
materiã.ergo. Itẽ cõmenta.cõmẽto.lxix. eſ
dẽ mouet.q ſcilicet quare nõ ſequit̃ ī nume
ris ꝙ ſi poſſet fieri additio in infinitũ ꝙ erit
numerus infinitus in actu ſicut ſequit̃ de ad
ditõe magnitudinis. ¶ RESPONDET
aliter q̃ in numeris ptes non ſunt ptes unius
poſſibilitatis demõſtrate hoc ẽ dictũ nume
ri q creſcunt ex additiõe nõ addunt̃ uni nu
mero demonſtrato. Sicut nec ptes tpis nec
motus(ut dicit cõmentator)ſed in magnitu
dĩe ibi oẽs ptes ſũt ptes unius poſſibilitatis
demſrate.qa(ut dicit ī fine)magnitudo pma
net unã & cõtinua. Tũc ſic.in augmẽtatiõe
caritatis manifeſtũ ẽ ꝙ ptes ſunt unius poſſi
bilitatis demõſtrate & ꝙ additio ẽ ad aliqd
unũ qd pmanet ī tota addõne & ita mãife
ſtum eſt ſicut in magnitudine.ſi ergo hoc fa
cit ꝙ ſi additio eſſet ī magnitudine ī īfinitũ
ꝙ erit magnitudo īfinitum actu.ergo eadẽ
rõne ī ꝓpoſito. ¶ ITEM cõmẽtator red
dit cãm quare ad formã ſicut ẽ in additiõe
nõ eſt pceſſus in infinitũ dicẽs Et ītelligo p
hoc qd dico qa forma eſt cã terminationis
īpoſſibile eſt ꝙ ex ea accidat non determia
tio & non cõtinuatio rei hñti formã arguo.
ſi impoſſibile ẽ ut ex forma accidat non ter
minatio & quilibet gradus caritatis eſt for-
ma.ergo quelibet talis gradus ponet termia
tionẽ neceſſario & ita in caritate ex hoc ꝙ
eſt forma non erit pceſſus ī infinitũ ī ītẽſio
ne. Item pbo.qa ſi ad caritatẽ poſſet eẽ ad
ditio in īfinitũ ꝙ ſimul & erit caritas infini
ta & ꝙ ſubiectũ erit infinitũ ſecundũ tale eẽ
cõmentator eodem cõmento.d.ſi magnitu
do poſſet trãſire oẽm mẽſurã in additione
tunc eſſet poſſibile inuenire formã īfinitam
ergo eadẽ rõne ſi magnitudo uirtualis cari
tatis poſſet tranſire oẽm menſuram huius
magnitudinis in additione tunc eſſet poſſi
bile inuenire caritatem infinitã. Ecce primũ
& ultra in fine arguit commẽtator ex prius
dictis.ſi forma eẽt infinita & forma ẽ termi
nans:terminans aũt ſi eſſet īfinitum tũc eẽt
poſſibile domum ī actu eſſe īfinitã. Ecce ſe-
cundũ arguo eodẽmõ.ſi caritas eſt īfinita.&
qa eſt forma terminãs.ergo ſi ipa ſit termi-
nans īfinitum:poſſibile erit ī actu ipam da
re eſſe īfinitũ ſuo pticipãti. Idẽ uult cõmẽta
tor ſupra commento.lx. Iſta dicta.phi.& cõ
men.concludunt bene ſecundum ſua prin
cipia naturalia ſed in creatõne que habet lo
cum in ꝓpoſito haberent calumpnia.quare
de hoc li.ii.q.ii.de eternitate mundi.arti.ii.
¶ In reſponſione pbationis ꝙ ſpecies non
poſſunt multiplicari in īfinitum. Item deus
habet ydeas oĩum rerum ſecundum natu-
ram & uirtutem ſuam & ſecundum omnes
ſuos gradus ſecũdum quos omnes res omnĩ
bus ſuis modis cognoſcit̃. ſi ergo caritas eſ
ſet intenſibilis in īfinitũ.ergo deus cogoſce
ret eam infinitã.ſed deus cognoſcit aliquid
ſicut eſt.ergo creatura eſſet infinita qd ẽ im

poſſibile.Et addunt iſti ꝙ qꝛ opatio & eēn
tia ſe conſequuntur ſicut caritas in eſſentia
ſua non pt eſſe infinita ſic nec in operatiōe
& ita neutro modo poſſibil e uī augmentū
in īfinitum.Sed pp auctoritates addit ꝙ pp
caritatis excellentiam & pp amplā capacita
tē ſubiecti pōt intelligi continere eminētiā
tantā ꝙ ſcdm ſtatū cōem homini uiatori ſta
tutum & ordinatū non pōt purus uiator ad
ſummum gradū eius pertingere ī uia & qꝛ
in patria datur caritas ſecundum propor-
tionem rationem premii quod eſt ſecūdum
quam habuit ſperfectione in uia.pōt ēt dici
ꝙ nunq̄ peruenitur ad ſummū eius gradum
in patria & ſic debent exponi que uidentur
eius infinitatē ſonare.¶ SEQVITVR
de ſecundo arti.ubi dicūt quidam ꝙ caritas
poteſt eſſe finita ſecundum eſſentiā.ſed ſecū
dum opationem infinita.ſicut.phi . dicit.ii.
de aīa.tex.cō.ꝙ ignis cōbureret ī infinitum
ſi eſſet combuſtibile in īfinitum.¶ CON
TRA cum.phi.dicit ꝙ cōbureret in īfinitū
ſi haberet cōbuſtibile in infinitum illud pt
intelligi ſic non ꝙ creſceret ipſum calefacē
in infinitum ſed ꝙ pduceret calorē infinitū
i.indeterminatum & non determinate ſpēi
ergo auctoritas nichil ad propoſitū: & iſto
modo uī eſſe expoſitio cōmenta.in fine ibi
dem uolentis probare ꝙ poſita ipoteſi non
produceret terminū notum ſicut ī creaturis
naturaliter agentibus.terminum notum uo
co terminum determinate ſpeciei.ꝙ ſic lo-
quatur ag̃.de cōburere in infinitum ibidem
patet uult enim ut exponit cōmentator p
bare ꝙ in augmentatione naturali in uege
tabilibus ꝙ ignis non ē principium efficiēs
ſed aīa uegetatiua.quia ſi ignis ageret illud
augmētū & nō limitaret ad terminū produ
cēdū p aīam uegetatiuā pduceret terminū
nō notū.i.nō determinatū & cōmtator po
nit exēplū de molliſicante cerā uel liq̄facie
te ferrū ī igne:& dicit ꝙ mollificatio talis ñ
hēt terminū notū ſed ꝙ ſit ibi terminus no
tus.dixit ꝙ hoc eſt ab arte.ad idē ut uidet ē
littera phi.non. ii. dicit augmentū ignis eē
in infinitū:ſed dicit augmentū ignis eſſe in
infinitū quouſq; cōbuſtibile eſt:ſed ſi phi.lo
quit de augmētatione ignis quantū ad intē
di uel creſcere:conuenient diceret augmen
tū eē in infinitum.ergo ſic modo intelligit
Itē poſito ꝙ.phi.ibi de creſcere ignis intellī
geret adhuc nō ſequit idē de caritate . ergo

&c.pbo.qꝛ cū.phi.poneret cōbuſtibile infi
nitū neceſſe habet ponere ꝙ ignis ī cōburē
do eſſet īfinite & adequate potentie cū ipo.
ponit.n.ꝙ cuilibet potētie paſſiue corrńdet
potētia actiua adequate:Sed theologi po-
nētes obiectū caritatis īfinitū nō ponūt cari
tatē q̄ eſt ī nobis reſpectu obiecti illius eſſe
adequatā illi obiecto.ergo apud theologos
nō ſequit ꝙ & ſi obiectū ſit infinitū ꝙ ille
actus q ē reſpectu illius obiecti ſit creſcēs īfi
nitū ſed erit finitus,ſicut calefacē ē infinitus
(reſpectu īfiniti cōbuſtibilis ſi poneret) qꝛ
uirtus ignis eſſet īfinita.¶ ALIA. ergo ē
op̄.diſtingunt qdā ut henri.quoll.y.q.xii.&
dicunt ꝙ caritas poteſt intelligi īntendi in
infinitum tripliciter . unomodo per eſſen-
tiam & naturam ſuam . Aliomodo ſecun-
dum ſpeciem ſuam & hoc ītelligēdo qđ in
utroq; modo accipiatur caritas ſecundum
ſe & ſine cōpatione īdifferent ſiue ſit caritas
uie ſiue caritas patrie.Tertio mō cōſiderādo
caritatē uie nō p̄ciſe ſcdm ſe nec caritatē pa
trie ſcdm ſe.ſ.compando caritatē uie ad cari
tatē patrie p̄mis duobus modis dicūt ꝙ im
poſſibile ē ut ītendat īfinitū qđ ſic pbāt que
cūq; forma creata ex hoc q̄ creata ē ſicut ē li
mitata ad ſpēm ſic ē limitata ad gradū pfe-
ctionis & cū agere ſequit eē neceſſario opa
tio ſua q̄ ē pfectō.ſecūda ē limitata & in ſpē
& in natura ſua ſcdm illud phi.ſcdo de aīa
tex.cō xli.oīum natura cōſtantiū &c.& intel
ligo p naturā omnē creaturā cū ergo caritas
ſit creata ut cōmuniter ſupponit ipa nō ſo-
lū ſcdm eēntiā ſed ſcdm opationē ſimplici-
ter & abſolutā erit finita & nō intēſibilis in
infinitū.Itē qcqd pfectionis inuenit ſcdm
ſpēm.inuenit in aliquo ſui indiuidui uel in
quolibet & in actu ſaltē in pmanētibus. ut
patet in deo & ēt in creaturis.ſi ergo caritas
in ſua opatōe uel in ſua eēntia eēt īfinita ne
ceſſe:eēt eē aliqđ indiuiduū caritatis create
& in actu infinitum ſcdm eſſentiā uel opa-
tionem & ita creatura eſſet īfinita.Item iſta
infinitas aut competeret caritati create ſe-
cundum ſe:& a ſe.& tunc ſequitur ꝙ creatu
ra eſt a ſe & non a deo aut inquantum cari-
tas creata eſt quedam participatio caritatis
infinite & increate:& tunc per eandem rō-
nem cum quelibet creatura ſit quedam par-
ticipatio eēntie diuine eo ꝙ eſt aliqd tunc
quelibet creatura in eſſentia ſua & operatio
ne eſſet infinita ꝙ includit contradictio-

nem.qa eſſet creatura & non creatura quia
tu ponis ꝙ eſt creatura & tu ponis ꝙ eſt infi
nita :& ita deus & nõ creatura.& ita ſequũẗ
contradictoria.Si tertio modo loqmur de I
tentione eius:aut comparaẗ eſſentia carita-
tis uie mere ut eſſentia caritatis uie ad eſ-
ſentiam caritatis patrie inquãtũ hmõi mere
& tunc ut ſupra dictũ eſt nõ erit ꝓceſſus in I
finitũ pp rõnes prius factas:ymo ut ſic pote
rit caritas uie equari caritati patrie:& alibi ꝑ
baẗ ſic.qa caritas uie & caritas patrie ſecun-
dum eſſentiã accepte ſunt eiuſdem rõnis &
eedem ſpẽ & eedem nũero differentes ſolũ
ſcdm magis & minus ſicut linea maior & li
nea minor ſe habẽt:ſed finitũ p cõtinuã ad
ditionẽ alicuius ꝓportionis multotiens ne-
ceſſe ẽ attingere ad quãtitatem alterius fini
ti eiuſdẽ ſpẽi:quantũcunq; maioris ergo ſic
de caritate uie & patrie &c.ymo q̃dam di-
cunt plus.qa dicunt ꝙ de facto caritas uie &
caritas patrie adequanẗ penitus quantũ ad
eſſentiã.qd ſic ꝓbant eadẽ & eiuſdẽ gradus
pfectõalis ẽ forma aliqua ſcdm ꝙ ẽ prĩcipiũ
mouẽdi:& ſcdm ꝙ ẽ prĩcipiũ qeſcẽdi patet
I graui ſed caritas I uia ẽ prĩcipiũ tendẽdi in
deũ & caritas I pr̃ia ẽ prĩcipiũ qeſcẽdi in deo
ſcdm illud aug.dñe feciſti nos ad te &c. er-
go eadẽ & eiuſdẽ gradus pfectiõalis ẽ caritas
uie & caritas pr̃ie.Etiã mĩor patet p lincho.
I cõmẽto dyaſ.ſup celeſtẽ ierarchi.ubi exẽpli
ficat tria in caritate p correſpõdentiã ad grauia
& leuia.primo ut dicit caritas inclinat in p
ſe amabile & figuraẗ p calidum.ſecundo eſt
motio actualis in amatum & ſignificaẗ per
acutum . Tertio eſt cõiunctio amantis cum
amato:& ſignificaẗ per ſup feruidum qd cõ
uenit ſanctis in patria.Sunt enim feruidi qe
ſcendo ecce hic habes ꝙ eadẽ caritas ẽ prĩci
pium inclinatiuũ & motiuum in deũ & qe
tatiuũ in deo ſicut ẽ de forma grauis . Ter-
tiomodo comparaẗ caritas uie ſecundũ ſuã
eſſentiã & opationem ſimul ad caritatẽ pa
trie ſcdm ſuam opationem ꝓciſe & ſic dicit
henri.quoli.y.q.xxii.ꝙ caritas uie ſub condi
tione & reſpectu põt dici ꝓcedere in infini
tum.ſ.ꝙ potius in ſua eſſentia & operatiõe
intenderet in infinitũ q̃ acquiraẗ caritas pa
trie ſcdm ſuam opationem qd ſic ꝓbãt mo
dus diligẽdi ſeqẗ modũ cognoſcẽdi:ſed.mo
dus diligendi in uia ſequiẗ cognitionẽ fidei
modus diligẽdi in patria aptam uiſionẽ ſi-
cut ergo ſi cognitio fidei creſceret in infini

tum in eſſentia ſua & opatione ꝓpria nunq̃
adequareẗ cognitioni q̃ eſt apta uiſio qa ſũt
alterius penitus ratiõis imo potius creſceret
in infinitum in ſbã & opatione enigmatica
q̃ cognitio ipſa fieret uiſio.ſic I ꝓpoſito &c.
potius enim ſuperficies creſceret in infinitũ
q̃ fieret linea.& ſimiliter circulus q̃ fieret li
nea recta.qa ſunt penitus alterius rationis
&c.& in iſto ultimo cõcordant & henri . &
god.quoli.yi.q.ii.& egi.in ſcripto.dicentes
ꝙ nõ equareẗ in feruore & opatione quia
caritas uie habet impedimentũ tendẽdi in
deũ:nõ aũt caritas patrie.Per hoc patet ꝙ illa
cõis ꝓpõ ꝙ pfectio in actu eſt ſcdm pfectio
nẽ in hitu ẽ uera ceteris pibus:ſed hic ẽ du
plex diſparitas una in cognitione:alia in cu
piditate:ſed rõ quã ponunt illi alii qui prius
dicunt.ſ. ꝙ caritas uie & patrie equãtur ſecũ
dum eſſentiam non ualet. arguo eodẽmõ
cũ eis eadẽ eſt forma ſecũdũ eſſentiã & eiuſ
dem gradus pfectionalis q̃ aliqd tendit &
qua qeſcit ſed minimo gradu caritatis tendi
mus in deũ & p caritatem patrie qeſcimus I
deo ergo minus gradus uie equaẗ in eẽntia
caritati patrie.Ad argumentũ ergo qñ dr̃ ea
dẽ forma ſcdm eſſẽtiã & eiuſdẽ gradus &c.
Dico ꝙ uer; accipiendo ꝓportionalr̃ ſic.ſ.ꝙ
eodẽ gradu caritatis quo qs tendit I deũ eo
dẽ gradu pt qeſcere in deo q̃tum.n.qs dili-
git I tm̃ qeſcit in deo.ſed accipiendo impro
portionaliter nõ eſt uer; puta ſi tendam in
deũ dilectione impfecta ſecundum unũ gra
dum impfectum caritatis non ſeqtur ꝙ qe-
ſcam I deo dilectiõe pfecta:ſed ſic eſt in ꝓpo
ſito de caritate uie in compatione ad illam
patrie.unde non ſequiẗ ꝙ ſi intendã in deũ
caritate uie : & qeſcam in eo caritate ꝙ ille
caritates ſunt eedem ſecundũ eſſentiam . &
ꝙ habeant eundẽ gradum pfectionalem.
¶CONTRA ſecundũ in quo cõueniũt
oẽs.ſ.ꝙ caritas uie q̃tũ ad operationẽ ſuã ci-
cius augereẗ in infinitũ q̃ adequareẗ caritati
pr̃ie ſcdm opationẽ ſuã arguo :ſic opatio ca
ritatis uie & opatio caritatis pr̃ie ſũt eiuſdẽ
rationis q̃tum ad ipſam ſubſtantiam opera
tionis ſicut & eſſentia utrobiq; licet diffe-
rant in quodam anexo puta ꝙ hec ſequitur
fidem : & hec uiſionem & huiuſmodi ſed
forme que ſunt eiuſdem rationis & ſolum
differunt ſecundum perfectum & impfectũ
& quarum neutra ẽ Ifinita ſic ſe hñt ꝙ prius
imperfecta per augmentatõnem equaretur

q̄ ꝓcederet ſua augmētatio in infinitū: ergo citius caritas uie quo ad opatiōem ſuā equaretꝰ caritati patrie quantum ad opationem ſuā quā caritas uie ꝓcederet ī augendo in infinitū.ma.& ēt mi.ſatis appent qa cum pſecta ponitꝰ infinita p augmētationem poterit alia ſibi impſecta adequari cū ſit eiuſdem rōnis licet in hiis q̄ non ſunt rōnis eiuſdem ſed diuerſe hoc nō accidat ſicut linea parua & impſecta p additionem pōt equari linee maxime & pſecte.quia ipa ē finita & eiuſdē rōnis ſed linea pua p additionem nunq̄ fieret corpus licet corpus ſit finitū.qa non ſunt eiuſdē rōnis. Iſta minor patet a maiori.viii. enim phiſicorū.tex.cō.lxxix.pbat ꝙ ſi potentia infinita ponatꝰ in corpore ꝙ finita poterit ei adequari .p cōtinuā enim additionē finita ptranſibit omnem propoſitionem ad quācūq; aliam finitam & ſic fiet infinita ſed maiorem apparentiā habet hoc argumentū ſi duo finita eiuſdem rōnis compentꝰ ad inuicē ſicut eſt hic ergo &c. ¶ PROPTER quod diſtinguo aliter ꝙ opatio caritatis uie & patrie poſſunt dupl̄r conſiderari.unomō quātum ad ſbām ipſam & qditatem ipſarū operationum & ſic uidetꝰ ꝙ cum ſint forme eiuſdem rōnis & finite ꝙ poſſunt adequari. Aliomō ꝙ utraq; operatio cū ſuis annexis accipiatꝰ puta caritas uie ut ſequitꝰ cognitionem obſcuram ei ānexam que ipſam impedit & caritas patrie accipiatꝰ quātum ad hoc ꝙ ſequitꝰ cognitionem claram & nullomō habet impedimētū & iſto mō dico ꝙ citius opatio caritatis uie creſceret in infinitum .q̄ adequaretꝰ operationi caritatis patrie .citius enim dilectio obſcura & que compatitꝰ ſecū tepiditatem inquantum huius. creſceret in īfinitum quam adequaretꝰ dilectioni que omnem excludit tepiditatem ſicut citius augeret cognitio:obſcura in ſua obſcuritate in infinitum .quam adequaretꝰ in nobilitate cognitioni clare.qa ut ſic ſunt forme alterius rōnis ymo oppoſite & ſic pñt ītelligi alii doctores. Ad argumēta.q̄ ꝓbāt ꝙ pōt ītendi ī īfinitum. Ad primū qn̄ dī aut hoc eſt ab efficiente &c.dico ꝙ diuiſio eſt īſufficiēs ymo eſt formaliter per ſuam eſſentiam finita cū ſit.& qn̄ dī ꝙ eſt quedam pticipatio.ſ.ſ. qui eſt infinitus.dico ꝙ argumentum eſt ad oppoſitum.quia eſt ſcdm pticipationē.Ex hoc ſequitꝰ ꝙ per eſſentiam nō ſint infinita. Ad ſecūdū ille ultimus gradus eſt īpſectior aliis cum nō poſſit agere ad augmentū ergo precedentes.Dico ꝙ hoc ē ex pſectione ſua poſito ꝙ natura in ſorte ſit tanti ualoris ꝙ nutrierit ad hoc ꝙ ſortes habeat ultimam magnitudinē q̄ poſſet haberi.tunc eſt manifeſtum ꝙ natura non pōt ultra nutrire nec agere:& hoc nō ē ex nature, impſectiōe ſed magis ex pſectione.qa.ſ.conſtituit ſortem in ultima pſectōe.uel aliis uerbis pōt dici. ꝙ hoc nō eſt ex impſectiōe ſed qa repugnat caritati ultra augeri.De hoc q̄re li.ii.q.ii.ar.i.&.q.ii.de eternitate mundi artic v.& hoc idē cōmētator.viii.phiſi. in rn̄ſione ad arg. ſaracenoꝝ quere.q.ii.arti.i.in prima.d.ſecundi libri.& arti.iii.melius.Sed licet iſta dicta ſint a doctoribus de caritate ſecundū diſpoſitionem q̄ eſt in uniuerſo.ſ.tam caritas q̄ quelibet creatura eſt finita in pſectōne ſui ſpeciei & ēt rn̄ſum eſt ſcdm intellectū illū.ad argumenta. Tñ nō uī michi ꝙ ſit rn̄ſum ad difficultatem.q.pbo queretꝰ enī an caritas poſſit in infinitū augeri & ſupponere ꝙ ſibi ſicut ceteris creaturis repugnat īfinita augmentatio.ſicut poſuit phi.de facto ē qō includens oppoſitū in adiecto huiuſmodi aūt qō ē oīno repellēda nec tanq̄ diffinibilis admittenda. ¶ DICO ergo ꝙ ſi qō hēt difficultatē oportet ipſā ītelligi de potētia abſoluta dei ut ſit qō an de potentia abſoluta dei poſſet deus cāre in me caritatē infinitā .Et ſine preiuditio uidetꝰ ꝙ ſic.primo qa ꝓbatum ē.d.xxiii.ꝙ non repugnat fore plura infinita ſecundum quid.i.que non cōtinent omnē pſectionē ſimpl̄r ſed infinitā pſectionē ſui generis uel ſue ſpēi.dico infinitā pſectionē ſui generis & ſpēi.i.non ꝙ p hanc infinitatem traherent ad ſe res aliorū generum uel ſpērum ſed ſolū carerēt fine īſe ſicut ſi linea eēt infinita non traheret infra ſe qualitatē aut ſupficiē ſed careret fine inſe & corpus ſi eēt infinitum nō traheret ad ſe intelligētias ſed careret fine ī corporeitate ſed ſi caritas ponatꝰ infinita in ſe pp hoc non traheret infra ſe fidē nec ſpem nec reuelōnē ſed ſolū careret fine inſe.ergo poſſet eē una caritas q̄ eēt infinita ſaltem una ſecundū ſpēm infinitas iſto mō infinitatis.ſecundo qa.phi.iii.phiſicorū habet p inconuenienti ꝙ eēt corpus infinitum cōmēto.xliii.& eſt rō.qa extēderetꝰ in īfinitū ſcdm omnes ptes & p conſequēs confunderetꝰ totū uniuerſum . ſed ſi linea fieret īfinita de potentia abſoluta dei, ip

ſi non confunderet aliā ſpēm quātitatis nec ſupficiē:nec corpus qa eius extenſio in īfinitum in longo non cōfunderet ſupficiē :nec corpus. ¶ DICES ꝙ licet non cōfunderet linea infinita corpus infinitum:tñ ſi corpus infinitum ponat̄ ipm corpus nō ſuſtineret extra ſe lineā infinitā ſed cōfunderet eam ſ ſe p hoc.n.ꝙ corpus eēt īfinitum in omnibus dimenſionibus non ſuſtineret extra aliquam longitudinē.ſed ſic deducendo regredimur ad ꝓpoſitum.ꝙ cum deus ſit infinitus & ex infinitate ſua icludat intra ſe pfectiones oīum creaturarū nulla creatura poterit eē īfinita ergo &c. Iſta īſtantia confirmat primum argu.corpus.n. infinitum ſi ponat̄ erit infinitum in omnibus dimenſionibus. formaliter erit.n.īfinitas. pfunditas ī ꝓprio eē & ī ꝓpria forma.& ſic de longitudine īfinita & latitudīe īfinita & iō bñ ſeq̄t ꝙ ſi corpus eēt īfinitū ꝙ cōfunderet lineā & ſupficiē ſcdm totum eſſe ꝓprium & formale eorum ſine illud eē ſit finitum ſine infinitum:ergo da oppoſitum ꝙ corpus infinitum formaliter ſolum includeret infinitam pfunditatē & lineā:& ſupficiem ſolum eminenter. tūc non cōfunderet ipſa quātū ad ſuū eē formale quod habent in ſeipſis ſicut nec deus licet eminenter ex īfinitate diuinitatis ſue contineat lapidē & alia non confundit ea qn extra ipſum:lapis exiſtat ī ꝓprio eſſe ſuo formali cum.ergo caritas neq; formaliter ymo nec eminent̄ in infinitate ſua includeret aliquam creaturam poterit eſſe infinita in ſe. Confirmatur qa inter q̄ eſt diſtinctio ſicut eſſe unius non includit eſſe alterius inquantum ſunt diſtincta ſed ſuſtinet eoꝝ diſtinctionem ſic nec illud quod eſt ꝓpriū uni eſſe includit illud quod eſt ꝓprium eē alteri. Exēplū de ſubſtantia & accidente in generali & de quolibet predicamēto comparato alteri in ſpeciali:& de qualibet ſpecie comparata alteri etiam patet in diuinis Ponētes.n. formaliter attributa diſtingui ex natura rei neceſſe habent dicere ꝙ ſicut intellectus formaliter non includit uoluntatem formaliter nec ueritas bonitatem:ſic nec intellectio uolitionē nec intelligibile uolibile ꝗ quidē modi uel reſpectus proprii iſtorum attributoꝝ ſecundum eſſe eminenter quod creature habent.in deo diſtingunt̄ contra eſſe formale qd hñt in ſeipſis.ſicut.ergo eē eminenter quod creature habent in deo non ī-cludit eſſe eoꝝ formale.quod habent ī ſeipſis.quia hoc eternum illud tpale:ſed ſuſtinet ſic infinitas que eſt propria eis ut eminenter ſunt & nichil aliud ſunt.ſunt enim creatrix eſſentia non includit infinitatem q̄ pōt ymaginari de eis ut ſunt in ꝓprio eē formali.ſed huic nō repugnat cōparāri illā.ergo a ſimili ſi eſſe eminent̄ quod linea habet in corpore diſtīguit̄ contra eſſe quod formaliter habet in ſe ſeq̄t ꝙ īfinitas quā habet ut eſt ens formaliter in ſe:diſtīguitur cōtra corpus īfinitū ſed ut prīo.certum eſt ꝙ caritas ſecundum qdlibet ſui eſſe & qd habet ī alio eminenter & qd habet ī ſe formaliter diſtīguit̄ ab alio.ergo īfinitas ab īfinitate. Itē ad principale qualibet creatura rationali data poſſet deus facere meliorē in īfinitū ſed cuilibet date poſſet conferre donū aliqd ſupernaturale ſcdm gradū ſue pfectionis.ergo ſupernaturale multiplicare ī īfinitum. ꝓbatio maioris quia ſicut īter quācūq; & precedētē ſunt gradus finiti ita ultima data adhuc eſſet finita qa non ſupponitur recipere ultra precedentē niſi pfectionē ſpeciei determinate ſed finitum additū.nunq̄ faciet īfinitū. ergo. Item argu.poteſt fieri de caritate poſita in ſummo gradu.quia adhuc extra ipſam eſt imaginari aliquos gradus in infinitū quemodo ſunt nichil. que nichila non dicunt repugnantiam ad eſſe ſicut deo poſito ab eterno extra ipſum totus mundus fuit nichil cui tñ non repugnabat fieri ſed omne qd ponit̄ nichil tale quod non dicit repugnantiā ad eē pōt ꝓduci in eſſe. ergo īfiniti gradus caritatis in infinitum pñt &c.probo ma prima ps p ſe patet.ſecunda pars probatur quia omnes concedunt ꝙ deus poteſt de potentia abſoluta q̄tum eſt ex parte ſui facere caritatem infinitam.ita ꝙ addet ſibi gradum in infinitum.tunc arguo.cuilibet extremo relatiuo ſecundum quam rationem dicitur relatiue debet ponere ſibi oppoſitum extremum relatiuum terminans eius correlationem & ſub eadem ratione quia aliter ſub ratione illa non diceretur ad aliud ſed ad ſe:ſed deus de potentia eius abſoluta q̄tum eſt ex parte ſui habet potentiam actiuā qua poteſt caritatem infinitam creare ergo erit potentia paſſiua obedientialis abſoluta ſecundum quam caritas īfinita poterit creari. Confirmatur.quia licet inter potentiam abſolutam paſſiuam obedientialem & actiuā

abſoluti ſit ſolú rlõ rõnis: tñ eo quo ponit̃ talis rlõ rõnis iter extrema cõuincit̃ ꝙ illud qd dĩ relatiue ſcdm potẽciã obediẽtialem abſolu tã paſſiuam põt poni ĩ effectu &c.n.ĩ ter deũ & lapidẽ creandũ ab eterno fuit rlõ rõnis ſolũ.tñ ſequit̃ ꝙ potuit̃ fieri in effectu ergo/ſic de caritate q̃ põt fieri ĩfinita mediã te ſua potẽtia abſoluta obediẽtiali ſeqt̃ ꝙ põt fieri infinita nõ obſtãte ꝙ ſolũ rlõne rõ nis referat̃. Ad hoc li.ii.d.i.q.vii.ar.ii.ca.i.ſeu neutra iſtarũ &c. ¶ AD argu.qod:&c.phi. & cõmẽta.q̃ ꝓbant ꝙ nõ põt fieri infinita cumũt ſcdm diſpoſitionem q̃ ẽ in uniuerſo nõ de potẽtia abſoluta Vñ ad primũ qñ dĩ ſi ſic ergo eẽt ĩfinita ſcdm eẽ qd habet ĩ ſubiecto.põt dici ꝙ ſicut nõ ẽ incõueniens potentie abſolute dei facere plura intenſiua infinita ſcdm quid puta ꝙ includeret ſolum ꝑfectionem infinitam ſue ſpeciei.ſ.ꝙ linea eẽt infinita in longitudine.& ſupficies in latitudine ſic non eſt inconueniens ꝙ caritas ſit forma infinita & ꝙ ſuo ſubiecto detur capacitas infinita ſcdm potentiam obedientialem. ¶ PER hoc patet ad alia tria argu. Ad omnia argu.phi.& cõmenta.q̃ ponunt ꝙ nõ põt eẽ ꝓceſſus in infinitũ in formis in apponendo ꝑfectionẽ.inclndũt.n.ſupponẽtes ꝓ impoſſibili ꝙ creatura poſſit eſſe infinita.& ſic ſecundum diſpoſitionem que eſt de facto in diſpoſitione enim q̃ modo ẽ de facto eſt principium apud ages.ꝙ omniũ naturã cõſtantiũ eſt determinatus terminus in paruitate & magnitudine.& cõmenta. hẽt ꝓ principio ꝙ forme ĩpoſſibilis accipienda eſt nõ terminatio hec tñ non ſunt demonſtrata eſſe uera de diſpoſitione que eſt ſecundum potentiam obedientialẽ. ¶ SED nĩ aureo.dicere q.xxxv.xx.ꝓpoſitõne.ii.ꝙ nõ ꝑt augeri ĩ ĩfinitũ qa dilectione limitata ſecundũ caritatẽ ĩfinitã adequaret ſibi diuinitatẽ nichil ãt adequat ſibi deitatẽ niſi deus & ita eſſet deus Et hoc eſt qd alii arguũt ꝙ creatura cõprehenderet deum.tertia ꝓpoſitio dicit ꝙ poſſet ad tot gradus augeri quod nullus uiuens ẽt ꝑ mille millia ãnorum ad oẽs gradus attingere poſſet Sed hoc nõ mouet qa caritatẽ augeri in ĩfinitũ põt intelligi dupliciter ĩtenſiue uel extenſiue Primũ eſt ĩpoſſibile.ſcdm ẽ poſſibile ꝓbatio primi qa caritas de qua loqmur ponit̃ dependens a deo & ponit̃ creatura & ita ñ ẽ purus actus. cõſequẽtia ꝓbat̃ li.ii.di.Sed nichil põt eſſe ĩfinitũ ĩtẽſiue niſi actus purus ergo &c. ꝓbatio minoris qa ꝑfectio eo ẽ intẽſior quo magis recedit a potẽtia & quo fit actualior qd igit̃ penitus nũq̃ põt recedere a potentiate ut fiat actus purus nũq̃ põt eẽ infinitum ĩ tenſiue. Itẽ licet ponant̃ plura ĩfinita intẽſiue ꝓpriis ĩfinitatibus ſicut paternitas & filiatio:ĩtellectus & uoluntas in deo ut uiſum ẽ di.xxiii.hoc tñ locum tenet quatenus ſunt entia diuerſe rõnis nõ autem habet locum ꝙ duo eiuſdẽ rõnis poſſunt eẽ ĩfinita ĩtẽſiue puta ĩtellectus diuinus & ĩtellectus primi angeli.ergo a ſimili de caritate creata & ĩcreata nõ poterũt &c.Concordantia habet̃ li.ii. d.i.q.ii.ar.ii.ĩ miſſione ad quartũ dubiũ.

¶ DICO ergo ſine ꝑiudicio ꝙ deus poſſet caritatem augmentare ĩ infinitum extẽſiue.ſ.dãdo gradum poſt gradum in ĩfinitum q̃diu ſibi placeret & tandem poterat talem creaſſe totam ſimul ĩfinitam ĩ qua tãta multitudo graduũ fuiſſet. ꝙ nullo numero aut fine cõmp̃hẽderent̃ & hoc maxime ꝑp illimitationem obiedientialis potentie totius uniuerſi reſpectu dei.ad hoc li.ii.di.i.q.ii. de eternitate mundi arti.ii.poſt medium in dubitatione de caritate ubi dicitur ꝙ eſſet actu infinita ſi eſſet illimitata ſic tñ ꝙ illa caritas includeret actum & potentiam ĩfra eſſentiam ſuam & ſic non eſſet infinita ĩtenſiue nec poſſet fieri infinita ꝑ ſucceſſionem partium. ¶ PER hoc ad argu.qñ di dilectio elicita ſcdm talẽ hĩtum adequaret ſibi deum & cõprehenderet ipſum. Dico ꝙ nõ eſt uerum de habitu infinito extenſiue: niſi ſimul eſſet infinitus intenſiue ĩtenſiuũ enĩ intẽſiue nõ põt adequare cõp̃hẽdi niſi ab ĩ finito intẽſiue. ¶ CONTRA.viii.phiſi coꝛ arguit.ꝑ.ꝙ ſi aliqua uirtus mouet mobile in tanto tp̃e:maior mouebit ĩ minori & ultra ſi fiat additio cõtinue tranſibit oẽm ꝓportionẽ & mouebit in non tp̃e ſed mouere in non tp̃e cõuenit ſoli uirtuti ĩtenſiue ĩfinite.Rñdeo & dico ꝙ minor eſt falſa qa mouere in non tempore mobile finitũ licet arguat uirtutem maximã ĩ tm̃ ꝙ excederet oẽm ꝓportionẽ ad mobile:non tñ infinitã intenſiue:ſed quodlibet corpus mobile eſt finitũ.ideo non habet̃ a phõ ꝙ illa uirtus eſſet infinita intenſiue imo cõcludit ꝙ infinita adequaretur illi infinite que ponit̃ in primo motore & poteſt ſtare apparentia dicti philoſophi licet eſſet finita quia licet ĩ rei

ueritate eēt finita intēſiue tñ qa excederet
ꝑportionem ad mobile mouere in nō tem
pore ſicut infinita ītenſiue Et ſi dicas ꝙ com
mētator uocat eā infinitā. Dico ꝙ loquit᷑ de
infinitate large. ſ. ꝙ excedit oēm ꝑportionē
ad mobile. Sed uī aliqbus ꝙ cōceſſo: hoc ꝙ
nō ſolum poſſet fieri caritas īfinita de potē
tia abſoluta ſcdm ſpēm ſed in oībus indiui
duis. cōceſſis enim linea & ſupficie infinitis:
nō repugnat qn ſint linee multe infinite &
ſupficies multe īfinite. qa una linea iuxta aliā
poſita primam nō cōfunderet & de ſupficie
bus ſub & ſupra poſitis. dico cōtrariū qa cari
tas nata ē ītendi ſcdm oēs dimenſiones uir-
tuales ſuas. ſ. intenſiue ꝓfunditatis intelligē
do hoc de ītenſione ꝓfunditatis q̄ compete
re pōt & nata ē extendi latitudine extenſio
nis ad multa ſubiecta & longitudine dura-
tionis. ſed ſicut arguit cōmētator ſi aliquod
eēt creatū infinitū in omnibus ſicut corpus
tale nō compatiet᷑ ſecū aliud eiuſdē rōnis. ſ.
aliud corpus imo deſtrueret totū mundum.
qa totus mundus ē corpus ergo ita eēt de ca
ritate creata īfinita ꝙ nō compateret᷑ ſecum
aliam caritatē neq̄ ītenſiuē neq̄ extēſiue. ſ.
ſcdm diſtinctionem numeralem qa carita-
tis create ſunt eiuſdem rōnis: bñ tñ poſſet cō
pati ſecū alia entia qa omnia alia entia non
ſunt caritas & ſic reuertit᷑ ꝙ poſſet eſſe una
caritas īfinita ſcdm ſpēm nō multe ſecundū
īdiuidua. Itē ad ꝓpoſitū principale ē dicen-
dū ꝙ iſta nō hñt locū de linea īfinita & ſup
ficie infinita ſi ponerent᷑ multe infinite: qa
eo ꝙ nō competit eis extendi ſcdm oēs di-
menſiones ſicut caritas & corpus infinitas
unius indiuidui nō confunderet omnia alia
indiuidua.

IN diſt. xlvii. agit᷑ de hiis q̄ fiūt
circa uoluntatem diuinā. Et q̄ri
tur utrū diminuat᷑ aliqd de ca
ritate. Q d ſic qa cōtraria nata
ſunt fieri circa idem augmēta-
tio & diminutio ſunt oppoſita ergo ſi cari
tas augmentat᷑ ergo diminuit᷑. ¶ CON-
TRA ſi diminueret᷑ hoc eēt p ueniale: ſed
hoc ē falſum ergo &c. ꝓbatio mi. qa ſi ſic cū
caritas ſit finita aliñ poſſet per ueniale totalī
corrūpi qd ē īpoſſibile. ¶ HIC tria Primo
ponunt᷑ opi. ī hac materia Scdo ꝓſequēdo
illā opinionē q̄ ponit ꝙ ueniale poſſit di-
minuere & oſtēdā ꝙ dubitatiōes q̄ ſūt cōtra
eā nō cogūt qn ex natura rei ſaltē poſſet di
minuere. Tercio tenebo ꝙ nec rōnes q̄ ſunt
ꝓ ea cogūt ad hoc ponēdū. ¶ SE QVI
TVR de pmo arti. ubi dicūt qdā ut henri.
quoli. v. q. xxiii. pmo ſupponētes ꝙ forme ac
cidētales ſuſcipiūt magis & minus ī ſua eēn
tia ſcdm ptes uel gradus eēntie. ꝙ deus ſo-
lus de potētia abſoluta ſolū cum effectu pōt
diminuere caritatem ſecundū iſtum modū.
ſ. ſecundū eēntiam. Sed ſupius in eadem. q.
ꝓbauit ꝙ de potētia ordinata nō pōt dimi
nuere eā ſecundum eēntiam ſuam. qa de po
tentia ordinata nō pōt diminuere eam ſecū
dum eēntiā niſi p peccatū mortale uel uenia
le: ſed nec ſic. neq̄ ſic cogitur ſecundū eſſen
tiā eā diminui ergo &c. ꝓbat. maiorem ſic.
qa ſicut deus nō generat nec augmētat eēn
tiam habituū ſupnaturaliū niſi adſint accio
nes nr̄e quodammō agētes. ſ. meritorie ita
nec corrumpit niſi adſint opatōnes nr̄e agē
tes demeritorie. Minor ꝓbat᷑ ſic p ſimile. il
le q diuertit penitus a debita oppoſitiōe ad
lucem ſolis oculum ſuū priuat ſe lumine ſo-
lis penitus. cū ergo caritas in nobis ſit lumē
ſpūale ſcdm rōnis ordinē cōuertens nos ad
deū: & peccatum mortale diuertat nos peni
tus ab ipa recta oppoſitiōe uel ordine ī deū
qa ponit nos ita delectari ī creatura ꝙ nō in
ordine ad deū ſed ponit nos ita delectari ī
creatura ēt ſi perpetuo debemus deo priua
ri. peccatū mortale ergo penitus priuat cari
tatē & ita ñ diminuit tm̄ eius eēntiā. ecōtra
peccās uenialiter ñ penitus uertit ſe adeo. qa
ñ tm̄ delectat᷑ ī creatura ꝙ oīno ꝓferat eam
deo ymo ſi p hoc eſtimaret ſe alienari adeo
nullomō illud ageī uellet ſicut ergo q ñ di-
uertit oculū a recta oppoſitiōe a ſole p hoc
ꝙ aduertit aliqd uiſibile mediū īter ipm &
ſolē nulla pte eēntia ſolis ꝓuat᷑ ſed actualē
attētionē ītuēdi minuit & ēt habitualē con
ſuetudinē q̄ añ hūit īmediate uidēdo ſolem
minuit ita peccatū ueniale nichil minuit de
eēntia caritatis ſed de feruore ī eligēdo actū
delectatōis & ēt habilitatē ex hmōi actibus
gñatis ī uoluntate diminuit & hoc inquātū
liberū arbi. reſpectu actus diligēdi cōtinue te
peſcit. nō ergo p peccatū ueniale & mortale
diminuit᷑ caritas ſcdm eēntiā ſuā nec potē-
tialiter cū effectu ſed aliis modis hoc cōtigit
ut dictū ē. ¶ INTELLIGENDVM ē
ut iſti dicūt ꝙ peccato mortali nobis ī ñ cor
rūpit᷑ caritas poſitiue ſcdm eēntiā: ſed tm̄ qa
aliqd efficit᷑ a nobis) ꝓuatiue. quo facto ne-

Digitized by Google

ceſſario corrūpit᷑ .nec a deo corrūpit᷑ poſitiue
cū mortaliter peccamus: ſed deſſiciendo uir
tutem ſuā & gratiā tenere & cōſeruare ī no
bis ipſo nichil faciēte.caritas in nichilum ca
dit)ſed ſolū diminuit᷑ p actus ueniales nr̄os
negatiue ſcd̄m habilitatem ut dicit in fine
riſſionis primi argu . ¶CONTRA hoc
arguunt qdam Gerard.in.q.ordi. ſic p̄miū
& meritū ſibi inuicē correſpōdent . ergo qd
diminuit de p̄mio diminuit de merito: ſed
peccatum ueniale diminuit de gloria qd ē
p̄miū.ergo diminuit de caritate. qa in ea cō
ſiſtit meritum.pbatio.minoris. qa illud pp
qd p ignē aliqs quātumcūq; faciliter cōſumi
tur diminuit eius gloriā.Sed glo.grego .ad.
Ro.viii.dicit ꝙ deus peccata minia atq; le
uiſſima p ignē facile cōſumit.ergo &c.Item
pbat᷑ minor.ſecundū doctores cōcedit᷑ ꝙ ſi
deus inueniret duos hoīes quorū unus eſſet
ſine oī peccato mortali & ueniali.& alius ſi
ne peccato mortali ſed eſſet in ueniali:deus
minus infunderet de caritate hn̄ti ueniale q̄
hn̄ti neutrū.& cā eſt.qa actōes ſunt ſecundū
diſpōnes ſuppoſitorū tunc arguit᷑ ſic ſicut ſe
habet liberū arbitriū nudum ſine oī gr̄a ad
caritatē de cōgruo:ita ſe hēt liberū informa
tū caritate ad gloriā de cōgruo .ſed ut dictū
eſt peccatū ueniale in nō hn̄te gr̄am facit eū
ſuſcipe minus de gr̄a & caritate ergo pecca
tum ueniale in hn̄te caritatē facit eū minus
retinere de gloria:patet ergo ꝙ peccatū ue
niale diminuit de gloria.Sed ad iſta diceret᷑
ad pncipalem mi .ꝙ uerū ē peccatum dimi
nuere.qa diminuit eſſentiā uel eſſe caritatis
& nō plus pbant argumēta.qa cum dr̄ ī pri
mo ꝙ cōſumit᷑ ueniale p ignē . dico ꝙ uerū
eſt.qa diminuit feruorem caritatis:nō qa di
minuit eēntiā.qa n.īpedit ꝙ aliquis ita ferui
de ferat᷑ ī deū ſicut fereret᷑ ſi ipm̄ nō eēt:me
ret᷑ incēdium.Scd̄m ēt nō pbat aliud.cū dr̄
ꝙ exiſtēti ī ueniali minus dat᷑ de gr̄a & glo
ria.uerū ē:ſed cā quare minus dat᷑ de gr̄a eſt.
qa minus diſpoſitus ad bonū feruorem &
ēt minus de gloria qa diminuebat᷑ in eo fer
uor q ē effectus caritatis nō aūt eſt ex hoc ꝙ
peccatum ueniale aliud diminuat de eēntia
caritatis uel de eē. ¶PROPTER qd alii
pbāt petrus de aluer.quoli.iii.q.xiii. ꝙ uēia
le pōt diminuere caritatem quātū ad eē eius
& quātū ad eēntiam nō ſolū quātū ad feruo
rē.arguūt primo ſic. ſupponētes cupiditatē
cōtrariā caritati ſcd̄m illud aug.lxxxiii.q.q.

.iii.cōtrarium caritatis ē cupiditas adipiſcen
doꝝ uel retinēdoꝝ tpaliū: ſic eodēmō cū
intendit᷑ unū cōtrarioꝝ ſiue in eēntia ſiue ī
eſſe eodēmō remittit᷑ reliquū & ecōuerſo :
ſed cupiditas q̄ cōtrariat᷑ caritati ītēdit᷑ ī ala
p actum uenialium peccatoꝝ ſcd̄m eē & nō
ſcd̄m feruorē tm̄.ergo caritas diminuit᷑ & ſcd̄m
eē & ſcd̄m feruorē pbat᷑ minor.qa habitus
q generat᷑ ī nobis ex actibus nr̄is ſcd̄m oēs
ītenduntur ī nobis nō ſolū ſcd̄m feruorē ſed
ſcd̄m eē.talis cupiditas gn̄at᷑ ī nobis ex acti
bus & ex.nobis.ergo illa cupiditas ītendit᷑
& ſcd̄m eē & ſcd̄m feruorē ergo caritas di-
minuit᷑ ſcd̄m gradus ī generē & nō ſcd̄m fer
uorē.tm̄.qd ē ꝯtra ſcdam opi.Et ultra illi d
prīa op̄. cōcedūt.ſ.henri.quoli.iiii.q.xv.ꝙ q̄
ſuſcipiūt magis & minus ſcd̄m eē p̄cipue in
actibus uere ſuſcipiūt magis & minus ſcd̄m
eēntiā qd ē cōtra eos.Itē ſupponamus ꝙ ca
ritas intēdat᷑ in ala uſq; ad pfectū gradū in
ſummo ſcd̄m eē.utraq; op̄.cōcedit fieri : &
accipiamus ex ipoteſi aduerſarioꝝ ꝙ nō di
minuat᷑ cū effectu:tūc ponamus ꝙ generet᷑
aliqua cupiditas impfecta p actum peccati
uenialis.& iterum p ſimilē ponat᷑ ītendi &
ſic cōtinue uſq; pueniat᷑ ad cupiditatē cātā
ſecundum eē.ꝙ maior non poſſit ſtare cum
eſſe caritatis Si ergo hiis ſuppoſitis caritas n̄
diminuat᷑ ſcd̄m eē pfectū ſimpliciter qd ha
bet in ſubiecto licet ſecundum feruorem:tā
tum.tunc ſequit᷑ ꝙ caritas perfecta ſimplici-
ter ſecundum eſſe ſummum ſimul eſt in eo
dem ſubiecto cum cupiditate ei contraria ſe
cundum eſſe pfectum & ſummum:hoc aūt
eſt impoſſibile.Confirmat᷑ per locum a ma
iori.quia ſi unum contrariorum ſit ſecundū
eſſe pfectum ſimpliciter in aliquo ſubiecto
puta calor ipſe non patitur ſecum ſuum cō
trarium in eodem ſubiecto ſecundum eſſe
diminutum.puta perfectus calor expellit to
tum frigus ergo a maiori nec compatietur
ſecum ſuum contrarium in ſummo pbatō
antecedentis quia ſi ſuum contrarium eſſet
ibi etiam ſecundum eſſe imperfectum : &
diminutum actuale neceſſario propter con
trarietatem naturalem quam habet ad il-
lud contrarium in aliquo quantumcunq;
diminueret & imperficeret ipſum quia ali-
ter priuaretur propria actiōe & eſſet fruſtra
in natura :ſi ergo ipſum ponitur perfecte ca
lidum:idem ſimul ſecundum eſſe calidum
eſſet perfecte calidum & nō perfecte . Item

quanto perfectius operando aliquid diſpo nit ſe ad caritatem tanto magis intenditur caritas ſecundum eſſe & non ſecundum fer uorem tantum a deo agente: ergo ex oppo ſito quanto aliquis per uoluntatis opus qd ſic fit in peccādo uenialiter minus pfecte fer tur in deum ꝙ̄ prius & quantū in ipſo eſt ſe diſponit nō ſolū ad ñ itēſionē caritatis ſed ad remiſſionem tāto magis remittit̃ ſcdm eē & ñ ſcdm feruorem tm̄ & hoc adeo pp ſui īdiſpoſitionē tales gradus auferēte Itē ꝗ declinat a rectitudine circa ea que ſunt ad finem pdit eſſe caritatis & eſſe rectū ſed iſte ꝗ declinat a rectitudine circa utrūq; totali ter pdidit eē caritatis & eſſe rectū & quo ad eſſe & quo ad feruorē. ergo ꝗ declinat a rec titudine circa ea ꝙ̄ ſunt ad finē nō totaliter pdit eſſe rectum. ſed ſecundū aliqd eē eius & ſecundū aliquē feruorem. hoc aūt nō eēt niſi poſſet remitti in utroq; cū effectu ergo. ❡SEQVITVR de ſcdo arti. ubi dubi tat̃ circa iſta qa cum caritas ſcdm eſſe & ſe cūdū eſſentiā ſit quoddā finitū & quodlibet finitū p̄t cōſumi ablatiōe facta ergo peccata uenialia ī hoc; ꝙ diminuēt ſic ſucceſſiue ca ritatē ſcdm eſſentiā uel ſcdm eſſe pn̄t conſu mere totā eſſentiā uel totū eē caritatis & ita p aliqua uēialia dampnaret̃ aliqs. Itē quod nō attingit finē nō p̄t tollere uel diminuēt eſſentiam uel eſſe hitualis cōiunctionis cū fi ne error. n. ꝗ eſt circa aliqua cōcluſa de prīci piis nō diminuit uel tollit eſſentiā uel eē hi tualis cognitiōis quā aliqs hēt de principiis per ſe notis. ſicut nō diminuitur eē uel eēn tia habitualis deſiderii ꝙ aliquis īfirmus ha bet ad ſanitatem per hoc ꝙ cōmittit obli quitatem in ſeruando dietā: & cā eſt. quia er ror in hiis que ſunt huiuſmodi nō attingit nec finē in agibilibus: nec principia inſpecu labilibus: nec peccatum etiā attigit finē. qa aliū finē ꝙ̄ deū hitualiter attigeř nō p̄t. ergo peccatum ueniale nō poteſt diminuere. nec tollere eēntiā uel eſſe habitualis cōiūctiōis cū deo ꝙ̄ eſt p caritatē: & ita nō diminuit̃ p ueniale in eē uel in eſſentia. Ad primū rñ det qod. qa qñ dr̄. ꝙ ſi ueniale poſſet dimi nuere totaliter corrumpet dicit ꝙ nō. ſed corrumpit̃ totaliter p mortale. uñ ymagia tur ꝙ p ueniale poſſet gñari aliqs uitioſus ita malus ꝙ ſi aliquid tūc ageret ſcdm illius hitus īclinationē ꝙ peccaret mortaliter & ñ corrūpet̃ caritas p ueniale ſed p mortale.

❡SED illud uř ſatis īprobabile. prio quia hitus nūꝗ̄ īclinat niſi ad cōſimiles actus & il lius ſpēi ex qbus gñat̃ & iſte hitus per iſtos gñatur ex uenialibus. ergo nō inclinabit im mortalē ſed uenialē. Sed ad iſtud poſſet di ci ꝙ hitus ē inclinās ī actus alterius ſpēi qñ ſunt diſpōnes ꝗdā ad actus alterius ſpēi: ſic ī pposito. ❡IDEO aliunde īprobabile ur qa cū qlibet gradus caritatis ſit eiuſdē rōnis cū alio & p iſtos ueniale pōt corrūpe unum gradū añꝗ̄ cōmittat̃ aliqd mortale & cū hoc caritas ſit finita ipſa totaliter pōt corrū pi p ueniale añꝗ̄ cōmittat̃ aliqd mortale. Itē qd pōt ī plus pōt ī minus qd ē eiuſdē rō nis cū plus ſicut frigus qd p̄t corrūpe calidū ī ſummo gradu caliditatis pōt quēlibet cōtē tū cū eo: ſed hic ponit̃ ꝙ ueniale qd īuenit aliquē ī magna caritate p̄t primū eius gradū imperfectione ſeu in intenſione corrumpeř Probatio huius quia omnis remiſſio ſic fit ꝙ aliqd tollitur de itenſiōe forme ꝙ̄ remitti tur qd nō poſſet eē niſi remiſſio diuidēdo attigeret pfectiſſimū eiuſdē gradū. ergo &c. ❡IDEO poſſet dici aliter ꝙ ex natura rei peccatū ueniale poſſet corrūpere tādē ca ritatē ſed ex natura ordinatiōis diuine qua ordinauit ꝙ illud mobile & iſta motio to taliter nō pimeret̃ accidit diminutio: nō āt corruptio p qd patet ad pmū. hec rñſio. pōt declarari. prio arguēdo ꝙ ex pte dei & hoc p uiā pſeruatiōis ſic. qa ſi arguat̃ p phiām ꝙ̄ attēdit̃ ad potētiā naturalē tūc neceſſario ſeqt̃. caritas auget̃ ergo paulatiue acquirit̃ ps poſt ptē cōſequētia tenet p mediū cōmē tatoris. iii. phiſicoꝝ cōmēto. iii. uel. iiii. mo tus nichil aliud ē niſi genus ptis poſt ptē ali cuius pfectiōis ad quā uadit motus uſq; quo cōpleat̃. Si āt attendamus ad theologiam ꝙ̄ aſpicit ad potētiā naturalē: idē ſeqt̃ & hoc p mediū cōtrariū iſti qd cōcedimus. y. ꝙ de us pōt augere caritatē creādo mille gradus ſimul ſic ī pposito ſcdm phiām & aſpicien do ad potentiā naturalem neceſſario ſeqt̃. diminuēdo ueniale diminuit caritatē. ergo ſi relinquat̃ ſue potētie poterit eā corrūpere p hoc mediū pbat arg. i. phiſicoꝝ & viii. ꝙ qdlibet finitū pōt cōſumi. quodā finito abla to. ſi āt attēdamus ad theologiā &c. ñ ſeqt̃ & hoc pp mediū unū theologicū qd cōcedi mus ꝙ deus p̄t & decet eū qñq; ſuſpēdere eās a ppriis actionibus ī toto ſicut ignē ī for nace babilō. uel ī pte qa peccatū origīale ali

Digitized by Google

qd diminuit de naturali īclinatiōe ī bonum opus: nō tñ naturalē īclinationē corrūpit. & ī idē cōtingeret posito φ originale paulatiue diminueret de īclinatiōe naturali ī bonū ergo eodēmō pōt dici de peccato ueniali ī p posito.&c.& hoc pp effectū ꝑſeruatiōis diuine. Scdo pōt declarari ex pte ipius peccati uenialis.ſ.ex limitatōe ipius peccati uenialis potuit:n.deus ordinare φ talis pua malitia eēt taliter limitata φ aliqd attigeret de caritate corrūpēdo eā ſcdm aliqd nō ſcdm totū hoc pbat ſic:qa ſi aliqd habet duo cōtraria unū īpfectū:&.aliud pfectū.ſi īpfectū ſit limitatū ī ſua actiōe aliqd diminuet ñ tñ totalr corrūpet.ſi.n.ſiccitas &caliditas ī igne ɔtraria rēt hūiditati ſiccitas q̄ eēt cōtrariū īpfectū & limitatū aliqd dīnueret de hūiditate ſed ñ totaliter corrūpet hūidū.rō ē.qa cūſit eius cōtrariū aliqd corrūpet cū ſit īpfectū & limitatū nō totalr & huius ꝑpoſitiōis cōuerſa ē uera.qa ſi aliqd habet duo cōtraria.ſ.pfectū & īpfectū.ſi ipfectū poſſet cōtinue multiplicaī ſuā actionē circa ipm ita tādē corrūpet totū ſicut pfectū:ſi ergo pōamus φ caritas hēat duo cōtraria dimīuētia eēntiā ſcdm pfectū & īpfectū.ſ.uēiale & mortale ſeqī φ cū uēiale mſtiplicari poterit φ ex natura eius totā corrūpet caritatē:ſed tñ ſi deus uēiale ſic limitauerit φ poſſet ī ptes aliqs ſi ī totā ſeqī φ dimīuet ſed ñ corrūpet. Itē qñ aliqd corrūpit aliud ſic tñ φ ñ attigit ad radicē eius qd corrūpit tūc cōtiue pt aliqd eius corrūpe ſed nūq̄ totalī.qñ āt attigit ad radicē eius pt totalī corrūpe exēplū de pmo diaffanū ē in potētia naturali ad ſuſceptōnē lucis ūbra:āt aut tenebra pt aliqd de illa ſuſceptiōe dimīnuere ſed nūq̄ pt eū totalī corrūpe. Et hec ē rō.qa tenebra ñ attigit ad radicē p quā diaffanū ē ſuſceptiuū lucis.ñ.n.attigit ad dimīutionē potētie p quā diaffanū ē ſuſceptiuū luminis ſed ſolū pbet īpedimētū ſuſcipiēdi lucē. Exēplū de ſcdo īfirmitas aliqd diminuit de bono nature.ſed qa attigit ad radicē ad ipſā naturā iō totalī pt ipſā corrūpe. Ad propoſitū qa iā pōiī φ uēiale ñ ſolū pbet īpedimētū p qd dimīuit caritas ſed pōiī φ dimīuit de eē & eēntia eius & p cōſequēs attigit ad radicē ſeqī φ ex natura rei ipam totalī cōſumeret. Ex ordiatiōe.ergo diuia pt limitati ī natura ſua ſic φ hēat ɔtrarietatē ad caritatē ſcdm aliqs ptes eius ñ ſcdm ſe totā & ſic ipſā ñ corrūpet ſicut ex ordiatiōe dīna ſie

ñ poſſet φ aliq̄ modica īfirmitas aliq̄ ī dimīnueret de natura alicuius gigātis.& tñ ordiatōe dīna una cū freqntatōe reſūptōis & una cū freqntatiōe alimēti totalī ñ deſtrueretur. ¶ Sed licet iſta rñſio.ſit ſatis appēs tñ ſi ſingularis cōditio nature caritatis cōſideraī aūt poſſe uideri alr.& ſi accipiendo rñſionē ex pte caritatis Q d.ex natura caritatis ē & ñ ſolū ex ꝑſeruatiōe extrīſeca φ licet ueniale poſſit ipſā ſcdm eē & eēntiā dīnuere nō tñ corrūpe declaraī φ.n dictū ē ī duabus rōnibus pcedētibus φ agēs īpfectū qd pt aliquā formā dīnueī ſcdm eē & eēntiā poſſet p cōtinuā multitudinem actuū totā formam finaliter maxime ſi attingit radicem . hoc inquam uerum eſt de tali forma inqua nō ē talis uis p quam poſſet ſemper reparare ſeipſam ad eē.qa da hoc.nūq̄ corrūpeī ſed caritas ē forma talis nature φ ſi p uēiale dīnuaī & ī eē & ī eēntia ī ipa ē talis uis φ pōt.&c.ergo licet uēiale poſſit eā ſcdm eē & eēntiā dīnuere.tñ ex natura rei ē φ totalr ñ corrūpaī mi.declaraī qa ſi aliqs cōtinue eēt ī peccato ueniali nihilominus eēt ī ſtatu meritorio & poſſet hre actū meritoriū ſed quolibet actu meritorio repaī caritas ſeu augeī. ¶ Contra iſtd ſūt argumēta ſupius facta cōtra rñſionē q̄ dixit φ pōt dīnuere licet ñ corrūpe:qa hic diceī ſicut ibi φ cū q̄libet gradus ſit eiuſ dē rōis cū alio eq̄ ī caritate ſicut ī aliis formis φ qua rōe unū pōt corrūpe & quēlibet maxie poſſq̄ pōiī corrūpe gradū pmū q ē ſūme īteſus. ¶ Itē rñſio data ñ ualet.qa pōaī φ ī aliquo nouiī p pēitētiā cōuerſo ſit mīmus gradus caritas nouiter creatus.certū erit φ cū ueniale potuit dīnuere ſūmū gradū caritatis ī hñte caritatē pfectā:poterit & ī iſto circa illū mīmū gradū aliqd dīnuere:ſed nichil pōt ibi dīnuere:ſic φ aliqd caritatis remaneat p quā ſe ipſam poterit repare.qa pōiī mīmus gradus & d minima nihil pōt dīnui: ¶ Sequiī ergo φ ſi uēiale pōt dīnueī poterit totalr corrūpe & iō pria rñſio uideī melior q̄ dicit φ ex natura rei poſſet talis minima caritas corrumpi tā ī tali cōuerſo q a pricipio hūit minimā caritatē q̄ ī alio q a pricipio habuit magnā caritatē q̄ fuit corrupta uſq; ad minimū gradū p uenialia.φ uero nō ultra minimū nec totalī corrūpaī hoc ē ex ordiatiōe diuia &c.ut ſupra. & pōi pt exēplū rōabile ordiatiōis diuie. qa ī hiis q̄ ñ ſubſūt nature . ſed potius legi ibi uidemus φ aliqua

delicti ponit lex pena pecuniaria moderata:non tamen ſi continuarent illa delicta auffertur tota eorum pecunia ſed infligit noua ſpecies pene. puta ꝙ repellent ab honoribus & pmiis:ſed in pposito agimus nõ de ſtatu nature ſed legis chriſtiãe:licet ergo ueniale totum non corrumpat tamen ex ordinatione legis diuine nouum dampnum inferret puta ꝙ pp eius multitudinem minus ſibi detur de augmẽto caritatis.& ſic minus merebit & minus premiabitur. ¶ CONTRA utrãq; reſponſionem uidet ueritas rei.q.a.n.peccatum originale mortale ulnerat in naturalibus & ſic attingit ad radicem rei ideo demeritorie corrumpit hominem. mors enim eſt pena peccati originalis ergo eodemmodo ſecũdum principia theo.ſi ueniale attingit ad radicem nature caritatis ut dictum eſt.ergo de meritorie totaliter corrumpet eam. ¶ DICO ꝙ i illo caſu tenet cõſequentia:ex quo.n.deus prefixerat eis tale pactum in quocunq; comedentis de ligno uite morte moriemini ideo pactũ militat hic contra incorruptionem:tale pactum nõ fuit de ueniali reſpectu caritatis ymo cõtra pactum diuinum eſt ꝙ ueniale totaliter corrumpat:diſtinguitur enim ex oppoſito cõtra mortale & ideo poteſt ſuſtinere diminutionem ſine totali corruptiõe & hoc eſt ex bona cauſa ſibi placita uel ex ſpeciali ordinatiõe diuina ut dixit prima reſponſio uel ex natura habitus pficientis hominem & illam miſionem clare patet eſſe bonam. De peccato.n.originali fuit comminatio facta ꝙ in quocũq; die &c.morte moriemini hoc dictum eſt uerum & habet effectũ ſuũ ſubſequutum q̃tum ad mortẽ in ſcriptura: tamen illa nõ fuit comminatio ꝙ in quocũq; die &c.omnis corrumpet naturalis inclinatio ad bonũ.& ideo p originale diminuebat pnitas:nõ tñ totaliter corrumpebat omno.q enim nati ſunt in originali & nõ baptizati quandam pietatem naturalem habẽt & huiuſmodi alia.ergo eadem rõne in ppoſito qa nulla comminatio eſt in ſcriptura ꝙ qui uenialiter peccat finaliter dampnabitur &c. ¶ AD ſecundum dicendum ꝙ uerum ẽ ꝙ error circa cõcluſionem nõ diminuit de cognitione uera principiorum &c.quia talis error nõ eſt contrarius ueritati principiorum ſed ſolum ipſi fini ſed ſolum contrariatur uero iudicio: eorumm et que ſunt ad finem: & ideo optime talis error poteſt ſtare cum fine & cum principiis non tamen ſtat cum ueritate concluſionis.& cum uero iudicio eorummet, que ſunt ad finem. ¶ SEQVITVR de tertio ar.ubi dico ꝙ i iſta q.non uideo ꝙ una pars uel alia poſſet demonſtrari quia ille rationes que probãt poſſibilitatem eadem leuitate ſoluũtur poteſt. n.dici ꝙ ueniale non contrariatur ipſi eſſentie caritatis uel eſſe ipſius ſed ſolum feruori eius:& ita feruorẽ diminuit nõ habitum ipſum uel hoc maxime haberẽt ipi dicere qui dicunt caritatem augeri ſecundum feruorẽ Ad primum.ergo qñ dicitur unum cõtrariorum intẽditur &c.concedatur & cum dicit cupiditas que contrariatur caritati intendit peruenialia.Dico ꝙ cupiditas uenialis non opponitur caritati ſecundũ eſſentiam nec ſecundum eſſe ſed ſolum feruori & iõ ſolum diminuit feruorem & uocant dei feruorem ebetare ſeu retrahere uoluntatis conatũ. ſ. ut ita reuerti zelo conetur ad bonum ſicut añ. ¶ AD aliud eodemmodo cõcedo ꝙ cum caritate aucta uſq; ad perfectiſſimũ gradum poſſit accipi ueniale in ſummo ſuo: & cum dicitur.ergo unum cõtrariorũ ſtabit cũ alio & in ſummo.dico ꝙ peccatum ueniale nõ poteſt ſtare cum caritate in ſummo: ſed ipſum feruorem diminuit.poteſt tñ ſtare cũ ipſa caritate.quia feruori caritatis contrariat non ipſi caritati. Ad tertium cum dicit qñ quis perfectius operatur tanto plus intẽdit caritas ſecundum eſſe:concedo. & qñ dicit quanto minus perfecte operatur tãto magis diminuit.dico ꝙ nõ ſequitur ſed ſequit ꝙ tanto minus creſcat aut intẽdatur quia quãto quis fortius dealbat parietem tanto plus intenditur albedo.ergo q̃to minus fortius cõparatur tanto plus diminuitur albedo nõ eſt uerum.ſed tanto minus intenditur. Ad quartum qñ dr ꝙ ille qui declinat a rectitudine circa ea que ſunt ad finem perdit aliqd eſſe rectum.& non ſolum feruorẽ. Dico ꝙ hoc eſt uerum ſecundum ꝙ talis declinatio contrariatur rectitudini ut dicitur ſecũdum feruorem tantum.Ad argumentum henri. qñ probat ꝙ non poteſt diminui p uenia'e. quia qui non diuertit oculum a ſole ſed intuetur aliquod medium non priuat ſe luce ſolis in aliquo.dico ꝙ ſi intueretur aliquod medium quod haberet contrarietatem ad lucem ſolis puta aliquod tenebroſum dimi

nueietur lumen ſolis I eo ſed peccatum ue- niale habet contrarietatem ad caritatem:iõ peccis uenialiter diminuit caritatem.

IN di.xlviii.agitur de cõformatione uolũtatis noſtre ad diuinam.ubi quero utrũ poſſit probabiliter ꝓbari ꝙ deformatio uoluntatis que fit per ueniale peccatum poſſit de potentia ordinata diminuere feruorem caritatis licet non ecentiam. ❡ HIC ponam.y.concluſiones(prima ꝙ quantum eſt ex parte rei poſſet diminui cũ effectu quia omnis forma habẽs gradus eo ipſo ꝙ hẽt gradus &c.Secundo dico ꝙ deo agente poſſet diminui.quia deus hẽt potentiam reſpectu totius poſſibilis ſed iam ꝓbatur poſſibile ex parte ſui.ergo &c.Tertio ꝙ de potentia ordinata deus non poteſt eam diminuere.quia de potẽtia ordinata nõ ꝑt excedere impuniẽdo ultra demeritũ:ſed ueniale non meretur niſi penam temporalẽ. ergo non poteſt ordinate prouenialí infligerẽ niſi penam temporalem ſed ad deſtructionem caritatis ſequitur pena eterna.ergo ordinate nõ põt &c. ❡ QVARTO dico ꝙ actus ſeu feruor caritatis poſſet ordinate diminui ſecũdũ ꝙ aliquis minus ſe diſponit ad talem actum:ſed pecando uenialiter aliqs minus ſe diſponit ad actũ caritatis. qa quando aliquis habet de ordinationem in parte ſenſitiua circa aliqua uoluptibilia poteſt minus attendere ad ſpiritualia. ymo omnino ceſſare ab actibus ſpiritualibus. & ſic minus ẽ diſpoſitus ad opa caritatis. ergo Item attentio ꝗ nõ ordinat in deum ſed diſtrahit diſponit ad minus agendo opa caritatis.ſed ueniale nõ ordinat in deum ſed diſtrahit circa iſta temporalia ergo. Item ad illud poſſumus nos magis & minus diſponere que ſunt in nr̃a poteſtate.ſed licet acqſitio habitus fidei non ſit in noſtra poteſtate tñ poſtꝗ caritas nobis acqrit̃ actus eius ẽ in noſtra ptẽte.ergo licet non poſſumus nos corrumpere habitum caritatis actum tamẽ poſſumus diſpoſitiue diminuere & corrumpere.Quĩto dico ꝙ ſi ex actibus caritatis in nobis generaretur aliquis ſimilis habitus ipſi caritati ſicut aliqui dicunt.aliter enim ſequeret̃ ꝙ actus naturales eſſent efficatiores in nobis ſupernaturalibus.dico tunc ꝙ talis habitus & actus poſſet a nobis & diminui & corrumpi per uenialia.quia ex eiſdẽ generatur habitus & corrumpi poteſt ſed talis ponitur ex noſtris actibus ergo.&c.

❡ Theologi excellentiſſimi Ioannis Baconis Anglici Carmelite Queſtiones diſputate in primum ſententiarum.

❡ Explicite Mediolani.
In officina libraria Leonardi Vegii anno M.D .X.die.xxiii.Aprilis.

Anglia me genuit:Iohannẽ quiſq; uocabat
Et de bachone nomine notus erami
Cũ cupem ſacros e fonte haurire liquores
Pariſius petii plena fluenta:lares.
Illic qđ ſtudium potuit:quod cura.laborq;:
Preteritum ingenio nil uolui eſſe meo.
Nam non ſacra fuit tm̃ michi pagina cure
Pontificum canones ſed placuere michi.
Quattuor expoſui uulgata uolula petri:
Sed magis in quarto mens mea fixa fuit.
ſcripſi & ephieridas:ꝗ uosquolibeta uocatis
Tum uetus atq; nouũ clarius eẽ dedi:
Ethica nec nr̃is ſine ſcriptis lentus omiſi.
In methaphiſicis ſtat labor ipſe meus.
Inq; anime libros ſcripſi:tum multa notaui
Auguſtine tua rurſus in urbe dei.
Nec ꝗ de trino.ſimul uno ſcripta dediſti
Sum paſſus ſcriptis illa carere meis.
Anſelmum expoſui:dũ ſcripto queritat ille:
Cur deus e ſancta uirgine factus homo:
Et dũ deſcribit:quo pacto e uergine uerbũ.
Aſſumpſit carnem.ſedulus expoſui.
Pauperiem xp̃i ſcripſi:& quis iure tenere
Has poſſit fluxas paſtor ouilis opes.
Hiſtoriã breuiter tetigi.qua candidus ordo.
Noſter ab excelſa ſit genitrice dei.
Tum mea iudei ſenſerunt uulnera ceci.
Cum ſcripſi ut uirgo concipit atq; parit.
Scripſi alios multos:quos ñ te cãdide lector
Peniteat ſtudii ſi ſemel ipſi leges.
Et tandẽ in prima terra poſt fata quieui:
Dulcius ẽ patrium ꝙ tegit oſſa ſolum.
Poſt iacui tãq̃ ꝑ tempora longa ſepultus.
Omnia ſic tempus:innouat:atq; fugat.
Franciſcus medicus ſed religionis alumnus.
Viuere me rurſus & mea ſcripta dedit.
Nã mea formari per multa uolumina fecit
Cauſa fuit doctum:ꝙ legar ore uiriũ.
Debeo multa uiro tũ debeo multa legẽti:
Multa & tu debes dogmata qſqs amas:
Quare age ꝗ colitis carmeli numſa montis.
Vellera:gelſantes candidiora niue.
Si michi cõfratres etlis:ſiq; ordine iuncti.
Soluite fraterna munera grata michi.
Q đ datis externis:michi ꝗſo ſoluite fr̃i
ꝗ reliqui a uobis non ego plura pero.
Iã michi uiuenti & ſcandẽti pulpita rurſus.
Noſcite ꝗ ſermo dulcis in ore ſonet.
Nõ ego uos multa uerboꝝ ambage fatigẽ
Vt reliqui.luce clarius ipſe loquor.
Sed qđ nõ placeãt uobis monumẽta ptioꝝ.
Quicquid & a ueſtra relligione fluit:
An latet ad finem mundi ꝙ uirginis ordo.
Firmus hẽt ſanctam continuare fidem:
Sic quondam criſtus ueteri conceſſit helie:
Cum ſua detexit lumina monte tabor.
Iſta uiris ſanctis pandit ſanctiſſima uirgo.
Cuius nil dictis certius eſſe poteſt.
Vt fuit heliſſeus quondam ſectatus heliam
Sic decet & patrum uos monumenta ſequi.

Google

❡ Reptoriū ſuprascriptoꝝ .ſ.l pͦlo ll. ſecū dū numerum .Queſtionum & foliorum.

Queſtio prima Prologi.fo.iii.

Trum ad habendam cognitionē ſupnaturalem de deo regratur aliqd altius lumē lumīe naturali. ❡ Primo ponā modos & rōnes phōrū qbus ponebāt nos cognoſcere deū in uia in lumine naturali. ❡ Scdo modū quo cōmentator pōit intellectū noſtrū cognoſcere deū naturalr poſt ſepationē. ❡ Tertio deſcēdēdo ad ꝓpoſitū nr̄um inqrā an ad hn̄dā illā cognitionē quā pōnit cōmētator poſt ſepationē quam theologi uocāt ſupnaturalē reqrat aliquod altius lumen lumīe naturali.

Queſtio ſecunda.fo.ix.

❡ Vtrum ad habendā cognitōnē de deo ſupnaturalē que ē ꝓpria theologie uiatoris neceſſario requirat aliqd altius lumē lumīe naturali & hoc pp obiectū. ❡ PRIMO altius inchoādo oñdet de lumīe naturali itellectus agētis ꝙ oportet ipſū poni ex pte obiecti. ❡ SECVNDO excluderet qdā uie q̄ ponunt ipſum requiri ex pte itellectus poſſibilis. ❡ TERTIO illis excluſis inqretur propter quem modum ponitur uere agens reſpectu poſſibilis. ❡ Q VARTO oſtendetur ad ꝓpoſitum ꝙ poſito ex queſtione ꝙ lumen naturale non requiratur neceſſario ex parte intellectus requiritur ex parte obiecti credibilis & ſub ratione qua credibilis eſt.

Queſtio tertia.fo.xvii.

❡ Vtrū deus ſit ſubiectū theologie ſub illa rōne generali ſcilicet ſcdm ꝙ ē cognoſcibilis nobis ex ſacra ſcriptura. ❡ PRIMO ponet opinio q̄ dicit ꝙ deus ſub aliqua rōe deitatis ſit ſubiectū. ❡ SECVNDO illa q̄ pōit deū eē obiectū ſub rōe ſpāli. ❡ TERTIO illa q̄ ponit deū ſub rōne cōi ipſi deo abſolute cōſiderato.

Q ueſtio per ſe.fo.xxi.

❡ Q uarto ponet finalis iqſitio circa hec circa inqſitionē. ❡ Primo ponā opi. quandā q̄ prima facie cōcordat meū & oñdā ꝙ diſcordat in re. ❡ Secundo ſoluā dubia. ❡ Tertio meā opi.declarabo. ❡ Q uarto ꝑ illā reſpondebit ad omnes alias.

Queſtio quarta.fo.xxiiii.

❡ Vtrū theologia nr̄a poſſit eē tertia ſpēs iter hītus itellectuales uel ſpecifice diſtīguat a practica & ſpeculatiua. ❡ Prio. uñ practica diſtīguatur a ſpeculatiua. ❡ Secūdo oñdetur qd ē praxis & cuius potentie primo. ❡ Tertio ad ꝓpoſitū an theologia ſit practica uel ſpeculatiua.

❡ Q ueſtio ꝑ ſe.fo.xxvi.

❡ Q uarto principalius utrū ſit practica aut ſpeculatiua. ❡ Q uinto utrum nec ſit hec nec illa:ſed tertia ſpecies diſtincta.

Diſtin prima.q.prima fo. xxix.

❡ Vtrū fruitio nr̄a ſit circa ultimū finē: & hoc i rōe cauſe finalis. ❡ PRIMO iqrā an fruitio poſſit cōſiſtere i aliquo alio q̄ i ultio fine ſic uidelicet ꝙ cōſiſteret i actu itellectus reflexi ſup actū uoluntatis. ❡ SECVNDO an ſic ꝙ cōſiſteret i actu intellectus reflexo ſup actū ꝓpriū. ❡ TERTIO dato ꝙ nec ſic:nec ſic poſſet cōſiſtere i aliquo creato deſcendēdo ad ꝓpoſitū in qua ratiōe cōſiſtit circa ultimum finē inquirā que eſt ratō formalis cauſe finalis. ❡ Q VARTO oñdā ꝙ rō cauſe finalis couenit deo eomō quo phi cōcedūt ꝙ deus eſt finis omnium. ❡ Q VINTO ad q̄ſtionē ꝙ fruitio nr̄a eſt circa ultimū ſub ratione cauſe finalis.

Q ueſtio ſecunda.fo.xxxiiii.

❡ Vtrū i diuis pr̄ poſſit hr̄e actū aliquem itelligēdi eētialē p̄cedētē actū notionalē aut unū notionalē p̄cedētē aliū notionalē mediātibus qbus poſſit dici frui eētia nō fruēdo pſōa:aut fruēdo pſōa una ſine alia. ❡ PRIMO utrū i pr̄e ſit actus aliqs reſpectu eētie & pfectionū cōium eētialiū q p̄cedat actū notionalē quo cognoſcunt notionalia ſeu perſonalia in diuinis. ❡ SECVNDO an actus ille notionalis quē hēt pr̄ reſpectu ꝓpriorū ipſi pr̄i p̄cedat notionalē quo cognoſcit ea q̄ ꝓpria ſunt aliis perſonis. ❡ RERTIO an talibus actibus ſi p̄cedant in patre poſſet frui eſſentia nō pſona aut una perſona ſine alia.

Queſtio per ſe.fo.xxxvii.

❡ Prio ponet modus unius q tenet ꝙ ſic q̄tū ad utrūq;. ❡ SECVNDO ipugnabitur. ❡ TERTIO tenebit ꝙ ſola eētia ē eē eētiale fruitiōis i rōne obiecti pricipalis non terminantis.

Diſt.ſecunda.q prima fo.xl.

❡ Vtrū ꝑ eūdē modū attributa ponāt eē i deo & ꝑ eūdē modū ponāt i deo diſticta. ❡ Prio ꝑ quē modū attributa ponūt i do

quo ad eē. ¶ Sc̄do p̄ quem modū quo ad eſſe diſtīctum quo ſecundum aliquos diſtinguntur. ¶ Tertio ad queſtionem.

Queſtio ſecunda. fo. xliii.

¶ Vtrū attributa ſic diſtīguāt̄ q̄ neq̄ p̄ itellectū cōparatiuū nec a natura rei. ¶ Prio ponet̄ uia ponētiū diſtīctionē p̄ itellectū cōparatiuū ¶ Sc̄do ponētiū diſtinctionem ex natura rei. ¶ Tertio oñdet̄ modus ponēdi. d. i. ex natura rei cōtra ſcōs & cōtra ratōnē. ¶ Quarto q̄ alius modus di. ex natura rei ē magis probabilis & q̄ phi concedunt illum modum de poſſibili. ¶ Q uīto q̄ negant illum modum de facto.

Di. tertia queſtio pria fo. xlix.

¶ Vtrū primū obiectū cognitōis uel itellectus nr̄i ſit deus tā itelligētia ſimplici q̄ complexa. ¶ Primo qd eſt primum obiectum adequatū intellectus noſtri cognitione naturali ſimplici. ¶ Secundo qd eſt obiectū primitate gn̄atiōis. iii. qd eſt obiectū primitate perfectionis.

Queſtio per ſe.

¶ Quarto qd ē primū primitate adequationis gn̄ationis pfectionis i cognitione naturali complexa.

Q ueſtio ſecunda. fo. lviii.

¶ Quis ē pfectiſſimus cōceptus quē ex naturalibus cognoſcitus d̄ do. ¶ Prio an iſinitū q̄ cognoſcitus de d̄o ex naturalibus dicat pfectionē. ¶ Sc̄do an cōceptus iſiniti ſit pfectiſſimus quē d̄ do naturaliter cognoſcitus.

Queſtio tertia.

¶ Vtrū ptes ymaginis q̄ cōiter ſupponūt̄ potētie aīe pñt pbari eſſe eedē re abſoluta cū ipſa ſbā aīe ex his q̄ cōiter uidemus i qlibet forma ſubſtantiali. ¶ Primo declarabitur modus per quam forma ſubſtantialis pt̄ eſſe principium ſue formationis. ¶ Secundo an aīa ſenſitiua ſit ipſamet ſua potētia p̄ quā opat̄. ¶ Tertio de aīa intellectiua an ipſa ſit pricipiū ſuaꝝ opationū. Sed hāc qōnē ñ ptractat doctor i hoc pri̇o libro ſed dicit q̄ tractabitur i. ii. libro ſicuti patet i exitu pcedentis que.

Queſtio quinta. fo. lix.

¶ Vtrū ymago cōuenīētius accipiat̄ penes potētias aīe an penes ipſam eēntiā anime. ¶ Prio oñdēdū ē qualiter accipiat̄ prima ps ymaginis q̄ dr̄ mēoria. ¶ Secundo qūo accipiēde ſunt oēs ptes ſimul. ¶ Tertio utrū ymago conſiſtat i potētiis uel i actibus. ¶ Quarto utrū pricipalius cōſiſtit i actibus q̄ i potētiis ul' prio ul' ecōuerſo. ¶ Q uīto tenēdū ē q̄ ymago accipit̄ penes eēntiā aīe.

Queſtio per ſe. fo. lxii.

¶ Prio i magis planis uerbis q̄ aureolus probabo q̄ ymago cōſiſtit i ipſa eſſentia aīe ut ſui itellectiua: ut a ſe itellecta: ut a ſe amata. ¶ Secūdo declarabo q̄ hoc qd dico ut itellectiua ut amata q̄ ly uel & ly amatū: ſecundū q̄ uidētur reduplicare actū itelligēdi: & amādi. &c. nō ptinēt. &c.

Di. iiii. queſtio prima.

¶ Vtrū p ſcripturas a iudeis rceptas poſſit pbari trinitas pſonarum i unitate eſſentie. ¶ Prio que ſcripture recepte ſunt a iudeis. ¶ Secūdo tenebo q̄ p ſcripturas ab eis receptas poſſit pbari trinitas pſōaꝝ i unitate eēntie. ¶ Tertio p tractāda ſunt aliqua loca biblie & ſimul idučēdo rōes & deſtruēdo eas. hāc qre i tertio. di. xxiii. quoniā hic non pertractatur.

Queſtio ſecunda. fo. lxvi.

¶ Vtrū in gn̄atione diuina eſſentia hēat rōem potētie ſubiectiue per modum materie: aut p modū forme: ¶ Prio ponā opi. dicētiū q̄ habet rōnē potētie ſubiectiue p modū materie. ¶ Sc̄do pbabo q̄ eēna habet rōnē ſubiecti ſed cū hoc. q. forma nō. q. materia. ¶ Tertio p h̄ ſoluā ar. oīa i oppoſitū

Di. v. q. pria fo. lxix.

¶ Vtrū eēntia ſit formale pricipiū & terminus gn̄ationis ita q̄ i rōne potētie generatiue itrinſece & qditatiue nō icludat̄ relatio ¶ Prio de ſuppoſito i q̄ſtione. ſ. an realr ſit principiū obiectū & actus elicitus. ¶ Secūdo an i filio ſit formalis terminus quo filius pducit̄ paſſiue. ¶ Tertio poſito q̄ ibi ſit formale pricipiū elicitiuū & termīus formalis pductus an formalis ratio principiādi & terminādi ſit eēntia uel rlō.

Queſtio per ſe. fo. lxxiiii.

¶ Quarto ſuppoſito q̄ actus generādi & terminandi p unū iſtoꝝ pricipalius cōpetat an nihilominus utriq̄ iſtoꝝ eēntialis ptinet ad qditatē potētie gn̄atiue. ¶ Quīto dato q̄ ſic. ex hiis patebit ad qōnē quō eēntia ſola ſit pricipiū & quō ñ & ad hāc quō gn̄atio pus īmlet̄ ad ſimile & qūo pus ad diſtīctū.

Di. vi. q. prima. fo. lxxvii.

¶ Vtrum ordo originis q̄ ē iter emanationes p modū itellectus & uolūtatis i rei ueritate icludat pus & poſterius. ¶ Prio ponā

opi. que dicit ꝙ non. ¶ Scdo reprobabo eā ꝑ rationem terminorum. ¶ Tertio ꝑ phi loſophiā. ¶ Quarto ꝑ theologiā. ¶ Quī to per auctoritates ſanctorum.

Di. vii. q. prima. fo. lxxxii.

¶ Vtrū efficaci rōne & demōſtratiua poſ ſit demōſtrari ꝙ nec pater nec filius in diuis poſſit filium generare. ¶ Primo ponā rō nes quas aliq reputant efficaces & reproba bo eas. ¶ Scdo quas aliq reputant demon ſtratiōes. & reprobabo eas. ¶ Tertio ponā ꝙ alia poſſunt hic demonſtrari circa genera tionē filii ſed non illud.

Di. viii. q. prima. fo. lxxxvi.

¶ Vtrū rōnes formales ꝑdicamentales. vi. priorū ꝑdicamentoꝝ deo cōueniūt. ¶ Pri mo dabo itellectū qōnis. ¶ Secundo oſtē dā ꝙ rōnes formales ꝑdicamenti ſubſtantie relatiōis & paſſionis qualitatis & quantita tis aliquomodo deo cōueniant. ¶ Tertio ꝙ iſte rationes ſunt predicamentales.

Di. ix. queſtio prima fo. xc.

¶ Vtrum deus poſſit poni in genere per formales rationes ꝑdicamentorum que ſibi cōueniūnt. ¶ Primo uidet ſequi ex ꝑmiſ ſis in ꝑcedenti queſtione ꝙ ſic. ¶ Secūdo ꝙ rationes que cōiter aſſignant ad contrari um non mouent.

Di. x. q. prima fo. xci.

¶ Vtrum generatio actō & ſpiratio actio differunt ex natura rei per principia ſua for malia aut ꝑpriis rationibus formalibus in triſecis i genere actiōis. ¶ Prio an iſte ema natiōes diſtīguāt ex natura rei. ¶ Scdo an illa diſtīctio ſit ꝑ pricipia formalia elicitiua. ¶ Tertio ꝙ itrinſece & qditatiue nō diſtin guūt ꝑ pricipia formalia ſed ꝑpriis reſpectī bus de gn̄e actionis. ¶ Quarto ꝙ illa diſtī ctio emanationū inoteſcit uel ꝑt cōſici per formalē diſtīctionē pricipioꝝ elicitiuorum. ¶ Quīto ꝙ ēt ex formali diſtīctiōe princi piorū inoteſcit nobis qualiter i diuinis ē ꝑ prie uerbū dicere: & generari. f. ſ. amor: donū: & ymago. ¶ Sexto quō cū ꝑdictis ſaluat ꝙ eadē formal. ē pſona ſcda & filius.

Di. undecia. qſtio pria. fo. xcvi.

¶ Vtrū. ſ. ſ. ꝑcedit de neceſſitate nature & cū hoc etiam per modum uolūtatis libere. ¶ Prio an ꝑcedit per modum nature aut uoluntatis. ¶ Secundo dato ꝙ per modū uoluntatis ut probatum eſt di. x. articu. ii. quis eſt modus per quam procedit a uolun tate. ¶ Tertio an cū neceſſitate q̄ importa tur in illo mō procedendi a uoluntate ſtet ſimul ꝙ ꝑcedat libere.

Di. xii. Queſtio pria fo. c.

¶ Quero cum de facto ponitur uoluntas exiſtere in duabus pſonis an cū hoc ꝙ ita ē de facto neceſſario ꝑbet ꝙ talis exiſtētia in duobus ſit de pſe i itellectu potētia ſpirādi. ¶ Prio an ſola uolūtas patris icludat totā ēētiā. ¶ Scdo dato ꝙ exiſtētia i duobus eius ꝑtineat potētie ſpiratiue inferā an illa duo ſpirent ut unū aut plura

Di. xiii. qſtio pria fo. cii.

¶ Suppoſito ꝙ de facto ſpiritus. ſ. non di ſtinguit a filio niſi ſimul ꝑcedat queritur ſi per poſſibile uel impoſſibile poneret non ꝑcedere an diſtingueret ab eo. ¶ Prio oſtē dam ꝙ ueritas huius ſcilicet ꝙ ſpiritus ſan ctus diſtingueret a filio ſi non ꝑcederet ab eo nō impedit per hoc ꝙ queſtio de forma ſua eſt nulla ſeu includens incōpoſſibilia. ¶ Secūdo ꝙ nō impedit ꝑ hoc ꝙ auctori tates ſanctoꝝ uident clamare contrarium. ¶ Tertio ꝙ non ꝑ hoc ꝙ rōnes ad oppo ſitum ſunt ꝑbabiliores q̄ ad ꝑpoſitum. ¶ Quarto ꝙ nō impedit. ꝙ perſona filii diſtingueret ꝑ ipſam ypoteſim. ¶ Quin to ꝙ poſita ypoteſi ꝙ licet. ſ. ſ. diſtingueret a filio. non tn̄ diſtingueret ab eo. ſicut pſo na q̄ mō uocatur de facto ſpūs ſanctus: ſed ſicut ſecundus filius.

Di. xiiii. Queſtio prima. fo. cvi.

¶ Vtrum caritas in quo oīa dona donā tur ꝑ eundem modum ſit neceſſe ſuſcipere. magis & minus quo alie qualitates. ¶ Pri mo oſtendam quid ē ſuſcipere magis & mī nus. ¶ Scdo qbus ſpeciebus qualitatis con uenit. ¶ Tertio ꝙ omnis modus ſuſcipiē di magis & minus reducitur ad illos duos ſuſcipe magis & minus i eē uel in eſſentia. ¶ Quarto ꝙ qcūqꝫ ſuſcipiūt magis & mī nus i eē & i eētia. ¶ Quinto cōſicā ex oī bus ꝙ ꝑcīſa rō ſuſcipiendi magis & minus ¶ Sexto ad queſtionem.

Di. xv. q. i. fo. cix.

¶ Vtrum minor gradus caritatis corrūpa tur in aduentu maioris eadē rōne qua mi nus calidum corrumpitur i aduentu maio ris. ¶ Primo generaliter inquirā an gradus remiſſus corrūpatur in aduentu intenſi ¶ Secundo deſcendēdo ad ueritatē in ſpe ciali an in qualitatibus habentibus contra

rium ꝙ aliquid poſitiuum de eēntia gradus remiſſi corrumpitur in aduentu intenſi.

¶ Tertio ꝙ in caritate & in qualitate nō habentibus contrarium ēt in quantitate ꝙ nichil poſitiuum de eēntia gradus remiſſi corrumpitur. ¶ Quarto ꝙ in qualitatibus non habentibus pmixtionem contrarii & i quantitate corrumpitur de ipſo eē poſitiue qd̄ ꝑhabuit ſecundum gradus remiſſos ſicut nec de ipſa eſſentia.

Di.xvi.Queſtio pria.fo.cxv

¶ Vtrum nouus gradus conſtituat nouū indiui ſuū itaꝙ quot ſunt gradus alicuius ſibi inuicem ſuccedentes tot ſint indiuidua.

¶ Primo oñdā qualiter nouus gradus facit nouū īdiuiduū. ¶ Secūdo dato hoc oñdā ꝙ rōes date ad argumēta q̄ ſunt ꝓ parte mea dicūt multa īprobabilia & falſa: & in fine ꝑiculoſa. ¶ Tertio dabo modū ad ſoluendū illas difficultates q̄ ſunt in oppoſitū in quo modo nō apparebit piculū aliquod.

¶ Quarto firmata hac cōcluſione ꝙ gradus ñ hēt eē īdiuiſibile ī toto inquiram an ſaltem quodcunꝙ aliud eſſe ſignabilē aut preciſum addat in toto.

Di.xvii.q.i.fo.cxix.

¶ Vtrū ad habēdū actū meritoriū reqrat̃ neceſſario aliquod creatū in aīa aliud a caritate. ¶ Primo ponā uiā magiſter ſententiaꝝ accepit occaſionē ſecundū quam caritas eēt ipſemet.ſ.ſ.& nō aliquod creatū ī aīa. ¶ Secundo oſtēdā ꝙ nō fuit ſufficiēter motus ad hoc ponēdū. ¶ Tertio ponā uiā q̄ ipſum uult defendere ꝙ realiter fuit motus.

¶ Quarto oſtendā ꝙ ſtante natura uoluntatis q̄ modo eſt ꝙ ſi ſpiritus ſanctus moueret uolūtatē ad actū meritoriū ꝙ poſſet de potentia abſoluta cauſari actus meritorius ī ipſa ſine in omni habitu.&c. ¶ Quīto oñdā ꝙ ſtante natura uoluntatis quam mō habet. ꝙ nō poſſit talis actus meritorius cauſari niſi mediate & preuia quadā paſſione recepta in aīa q̄ paſſio ſit.&c. ¶ Sexto oñdā quō iſta ulda uia differt ab illa q̄ ponit caritatē requirī & quomodo oīa alia argumenta aliorum.&c.

Di.xviii.q.i.foc.xxv.

¶ Vtrū donū ſit ꝓprietas conſtitutiua.ſ.ſ. ¶ Prīo ponet̃ opi.q̄ dicit ꝙ nō. ¶ Secundo ꝓbabit̃ ꝙ ſic ex fundamēto ſuo. ¶ Tertio p aug. ¶ Quarto per uiā magiſtri ſententiarum.

Di.xix.q.i.fo.cxxvi.

¶ Vtrū ueritas quo ad illud qd̄ eſt formaliter ſit aliqd̄ reale. ¶ Prīo tangā opi.extremas.ſ.ponentes ueritatē in itellectu formaliter & in re formaliter. ¶ Secundo oſtendam ꝙ utraꝙ quodammodo dicit uerum.

¶ Tertio oſtendam ꝙ perſtringēdo difficultatē qōnis q̄ neutra eſt uera ſed tertia uia ē melior. ¶ Quarto ex hiis utrum illa adequatio dicat relationē realem uel rōnis.

Queſtio ſecunda fo.cxxix.

¶ Vtrū p ſcripturā.io.xiiii.ego in pr̄e &c. ¶ Primo ponā op̄.ſubtiliū doctorū q ponunt ꝙ una pſona eſt in alia. ¶ Scdo oſtēdā ꝙ attendēdo ad illud qd̄ plane habet̃ in euangelio ꝙ nō oportet intrare tantā difficultatem:&c. ¶ Tertio oſtendā ꝙ ex euangelio uel ſaltē ex dictis ſanctorum circa illd̄ euangeliū pt̄ cōuinci ꝙ una pſona ſit ī alia.

¶ Quarto p hoc reſpōdebo ad argu. ī oppoſitū:& excludam ꝙ ꝓpter hoc non oportet ꝙ una pſona ſit in alia.&ce.

Di.xx.queſtio prima.fo.cxxxii.

¶ Vtrū efficaci rōne poſſet ſaluari ꝙ filius ſit op̄s ſi nō poſſet generare: ¶ Prīo ponā rōnes aliquoꝝ q hoc uolunt ꝓbare efficaciter & p rōnes fundatas &ce. ¶ Scdo ponā rōnes aliquorū quas alii reputant efficaces.

¶ Tertio qualr̃ cū hoc ſtat ꝙ filius ſit omnipotens & tñ nō pōt actiue generare.

di.xxi.Queſtio pria.fo.cxxxiiii.

¶ Vtrū demonſtratiua rōe naturali poſſimus ꝓbare dei unitatem. ¶ Primo inquiram an rationes phōrum ad hoc probandū cōcludant ¶ Secundo an ratōnes theolo. concludant. ¶ Tertio ponam rationē unā que uidetur cogere.

Di.xxii.Queſtio pria.fo cxxxvi.

¶ Vtrum deus ſub rōe formali obiectiua poſſit nominari in ſiītudīe ad intellectū & uoluntatem. ¶ Primo inquiram an idem ſub eadē ratione formali ſit obiectū ipſius ſenſus & appetitus. ¶ Scdo an idem ſub eadē rōe formali ſit obiectū duaꝝ paſſionū aut duorum actuū. ¶ Tertio an idē ſub eadē rōne formali ſit obiectū duoꝝ habituū.

¶ Quarto ad ꝓpoſitū an idem ſub eadē ratione formali ſit obiectum intellectus & uoluntatis.

Di.xxiii.queſtio pria.fo.cxxxviii.

¶ Vtrum rīo q̄ importatur per hoc nomen perſona in diuinis ſignificet perfec-

tionē infinitā. Primo an rlō formaliter acce pta ut distincta cōtra essentiā dicat aliquam pfectionē. Scdo supposito q aliquomō dicat pfectōnē an sit cōcedēdū q eēntia dicat maiorē .i. rlō minorem. ¶ Tertio dato q nō dicat minorē an illa pfectio rlōnis esset infinita.

Di.xxiiii.q.i.fo.cxlii.

¶ Vtrū nomen uel relatio uel psona aut uniuersale cōe tribus. psonis uel ad rlōnes tres numeratas I diuinis sit uniuersale. Prio an rlō I diuinis ut pdicat de pternitate & filiatōe sit uniuersale. Scdo an si cōcedat hoc de rlōne utrū idē sit cōcedēdū de hoc nomie psona. iii. an deus sit de hoc nomine deus.

Di.xxv.q.phi.fo.cxliii.

¶ Vtrū psona dicat uniuoce uel equoce de deo & creatura. Primo inquiram an ens de olbus de qbus pdicat pdicet de eis I qd. Secundo descendam an respectu olm sit pdicatum uniuocum. Tertio oñdā q pōt eē aliqd pdicatum qditatiuū qd nec ē uniuocū nec equocum: nec analogū. Quarto q tale pdicatum ē ens. Quinto q nō stant simul q ens sit cōe pdicatum qditatiuum & analogum. Sexto quomodo ē concedendum q ē uniuocum.

Di.xxvi: questio prima. fo. cxlviii.

¶ In di.xxvi. agit de rlōnibus psonalibus ubi qro sub qua rlō rōne cōstituit primā psonā in diuinis. ¶ Primo ponā p ordinē secundū q uidet posse accipi prima rō incōicabilis in patre. ¶ SECVNDO tenebo q illa rō ē gñatiuitas. ¶ Tertio oñdam q ē illas gñatiuitas.

Q uestio .ii: fo. cliii.

¶ Vtrū eē genitū dicat rlōnē realē p quā filius formalis cōstituat. ¶ Prio inquirā de uno difficili q relinqbat qstione pcedente ar.i. an .s. psone constituant p rlōnes &c. ¶ Scdo posito q p rlōnes inqrā an illa rlō I filio sit eē genitū. ¶ Tertio declarabitur illud difficile an sup genitū cū dicat eē ptetitū fundet relatio realis.

Di.xxvii. questio prla fo. clv.

¶ In di.xxvii. agit d uerbo ubi qro an uerbū sit aliqd idolū formatū p actū intellectus ¶ Primo ponam quatuor op: circa hoc ¶ Scdo eliciendo de illis op. qd uidebit uerū tenebo q uerbū ē actus intelligēdi materialiter & formaliter actus intelligendi est ymago memorie. ¶ Tertio ex premissis cōcludā q uerbum de quo loquimur est aliquomō res intellecta & nō ē idolū formatū p actū intelligendi. &c.

¶ Di.xxviii.q.i.fo.clxii.

¶ Vtrū respectus quos dnt ptes imagis possit pbari differre realr ab ipsa eēntia aie fundātis ipsos cōes passus phie. ¶ Prio ostēdā q rlō artificialis diuidit .s. dōne bimembri. ¶ Scdo oñdā q ex illa diuisiōe uī q diuidat sicut genus reale in suas spēs reales. &c. ¶ Tertio dato q sic an sit alia res a fundamēto. ¶ Quarto oñdā q dubitatiōes fortes q sunt contra hoc appent pñt solui. &c.

Questione .ii. fo. clxvi.

¶ Vtrū p aliquē passum spālē phie possit sciri q scit finalis intētio phi de idemptitate rlōnis ad fundamētū. ¶ Prio ponā plane pcessū phi & cōmēta circa hoc. ¶ Scdo oñdā quomō totus ille pcessus possit Iterptari p pte tenēte idēptitatē. ¶ Tertio oñdā q necessario cōcludit p pte cōtraria. ¶ Quarto rñdebo ad illā Iterptationē & ad cōmūes passus phie q introducebant .q. pce. ar. ii.

Di.xxix.q.i.fo clxxi.

¶ Vtrū si sequeremur pricipia phie hēremus necesario cōcedeī q dei ad creaturā sit rlō realis. ¶ Prio inquirā de rlōne mēsure ad mēsuratū utrū ipsa sit realis. ¶ Scdo supposito q ñ inqrā de aliis. q cōiter ponunt a doctoribus ptinet ad rlōne .s. q oportet extrema eē eiusdē rōis. &c. ¶ Tertio si forte qs uellet tenet q ñ mouebo dubia magiorꝫ & doctorꝫ. &c. ¶ Quarto supposito q nō repugnet phie an olno repugnet illis regulis q penitus sunt pprie phie.

Di.xxx.q.i: fo. clxxvi.

¶ Circa di.xxx. qro ā sequēdo pricipia phie eēt cōcedēdū q dei ad creaturā posset eē rlō realis noua ex tpe. ¶ Prio ponā op. q pōit q scdm phiam pōt eē rlō realis ex tpe. Scdo eorꝫ declaratōnē q hoc pōt eē. &c. ¶ Tertio q cū h tñ stat q rlō tpalis dñii ē aliqd in deo & ñ ē solū fūdata. &c. ¶ Quarto p ordinē oñdā defectus q michi apparēt I illis tribus articulis. ¶ Vlto oñdā q pbabilius pōt tñri ista cōclusio p phiam cōcedēdo &c.

Di.xxxi.q.i.fo.clxxxi.

¶ Vtrū rlō equalitatis in diuinis sit realis. ¶ Prio Iquirā an idēptitas qua due sbē create eiusdē rōis sint eedē adinuicem. ¶ Scdo utrū ēt I diuinis. ¶ Tertio an rlō equalitatis I dīs. sit realis. ¶ Quarto Icidēter an rlō

mēſure in diuinis ad intra ſit realis.

Di.xxxii.q.i.fo.clxxxiii.

¶ Vtrū equalitas fundata ſup duo ſimilia eiuſdē ſpēi ſit alia rlō realis.&c. ¶ Prīo ponēda ē difficultas queſtiōis. ¶ Scdo ponēda eſt triplex diſtinctio. ¶ Tertio oñdēdū eſt ꝙ illarum equalitatū ſint relatiōes reales. ¶ Quarto oñdendū eſt ꝙ oēs ipſe diſtīguūtur a ſimilitudine.

Di.xxxiii.q.i.fo.clxxxiii.

¶ An ad ſaluandū cōtradictionē inter cōicabile & incōicabile in diuinis ſufficiat ponere ꝙ rlō ſit eadem eēntie. ¶ Primo ponenda ē op̄.que ponit &c. ¶ Scdo oſtendam ꝙ principale fundamentū ſuum ē falſum. ¶ Tertio oſtendā ꝙ ipſi uitādo diſtinctionē poſitiuā ponunt eā. ¶ Quarto ꝙ ille modus uitandi quē ponunt in nullo ē neceſſarius. ¶ Quinto ingrā an ille modus diſtinctiōis p non idēptitates poſſet aliquo bono mō declarari.

Di.xxxiiii.q.i.fo.clxxxvi.

¶ Circa di.xxxiiii. quero an ſit cōcedēdū ꝙ rlō cōpata ad eēntiā differat totalr aut ex natura rei. ¶ Prīo ponā aliquas op̄. contrarias circa hoc. ¶ Scdo ponam auctoritates augu: ¶ Tertio oñdā ꝙ q uellet ſuſtinere op̄.ꝙ rlo ut cōpata ad eēntiā differat ex natura rei &c. ¶ Quarto oñdā ꝙ ſimplr ē ſecurius dicer ꝙ nō differūt ex natura rei.

¶ Quinto ſoluā oīa ad oppoſitum.

Di..xxxv.q.i.fo.clxxxxiii.

¶ Vtrū efficaci rōne poſſet pbari deū haber ſcientiā. ¶ Prīo ponā errorē pʰiſicoꝝ qui imponit eis ¶ Scdo oſtendā ꝙ ille error male imponit eo ꝙ ſi ſic erraſſent cōtra principia phīe. ¶ Tertio ēt oſtendā ꝙ īpertinēs eſt reſponſio quā dabant p cōmentatore q iſtū errorem ſibi imponūt. ¶ Quarto deſcēdēdo ad theolo. inquirā an modus quē ponūt qdam de cognitōe creaturarum ſit demōſtratiuus. ¶ Quinco ſuppoſito ꝙ illa cognitio poſſit demōſtrari an ſit facta ppie dicta.

Diſtin.xxxvi.q.i.fo.clxxxxvi.

¶ Habito ꝙ deus itelligit alia a ſe q̄ritur an hoc ꝙ deus cognoſcat alia a ſe diſtīcte pexigat ideaꝝ pluralitas ī deo. ¶ Prīo utrū efficaci rōne pbari poſſit ꝙ ī diuinis ſit pluralitas ideaꝝ. ¶ Secundo an illa pluralitas ſit de p ſe intellectu idee uel ſolū ſe habeat conſecutiue ad rōnem idee. Tertio an illa neceſſario pexigat diſtincte repſentationi creaturaꝝ & diſtincte cognitioni earundem.

Di.xxxvii.q.i.fo.cxcix.

¶ Vtrū angelus diffinitiue ſit in loco. Primo utrū āgelus poſſit eē in diuerſis locis. Secūdo dato ꝙ nō oportet eū eē in uno loco q ſit unus eſſendi in loco q̄re. ſcdo li.di.iii.q.i.

Di.xxxviii.q.i.fo.cxcix.

¶ Vtrū pbabilr poſſit teneri ꝙ idee.qbus deus cognoſcit creaturas diſtinguant a natura rei. Primo ponā aliquas rōnes apparētes. Secundo ponā & ſoluā rōnes. Tertio oñdā quō poſſent poni in deo diſtingui ex natura rei. Quarto ponā modū cōueniētē ſcdm quē ipſe ponit ideas & attributa diſtīgui in deo.

Di.xxxix.q.i.fo.ccii.

¶ Vtrū op̄.cōmēta.q̄ poſuit circa cognitōnē creaturaꝝ a deo ſit nobis uia ad cognoſcēdū diſtīctionē ideaꝝ attributoꝝ pſonarū in diuinis. ¶ Prīo ponēda ē uia cōmēta. ſcdm q̄ poſuit deū cognoſcere creaturas. Scdo uidēdū ē quales cognitōes oportet nos tenere de ideis. ¶ Tertio quales cognitōes nos oportet tener de attributis ſcdm eum.

¶ Quarto qualr oportet nos tener d ēmanatiōibus pſonaꝝ ad itra ſcdm eum.

Di.xl.q.i.fo.ccv.

¶ Vtrū cū certa pſcīa & infallibili dīa ipoꝝ futuroꝝ cōtingētiū ſtet ueriſſima cōtingētia & libertas in actōibus nr̄is. primo ponā quaſdā rōes. ſcdo ingrā de illo difficili an ſequat. deus ſit hoc fore ergo hoc erit. Tertio accedēdo ad ſolutōnē difficultatū ponā quādā pbabilē rōnē ad qōnē & ad formā. Quarto reſpondebo ad argumēta primi articuli.

Di.xli.queſtio prima fo.ccx.

¶ Vtrum pdeſtinatus poſſit dāpnari. primo ponā ſignificationē huius termini pdeſtinatio. Scdo ingram an iſte effectus q eſt predeſtinari habeat aliquam cām q̄ pueniat uolūtatem diuinam. Tertio dato ꝙ ſic an iſte effectus poſſet mutari.

Di.xlii.q.i.fo.ccxi.

¶ Vtrū ſolus deus poſſit attingere nudam eſſentiā materie. Primo ponet modus diuerſus auic. & cōmētatoris circa dimenſiōes. Secundo ponent rōnes quas ponit cōmētator p ſe. Tertio inferent concluſiōes quas commētator infert ex ſua rōne. Quarto ponēt īſtātie cōtra ipm. Quīto dicet ad titulū qōis.

Di.xliii.q.i.fo.ccxiii.

¶ Vtrum p phīam aut aliquā rōnē demſa

tinuī poſſit ꝓbari. primo ponī ꝓceſſus phi. Sedo qꝫ ēt habet locū de infinito in uigore. Tertio qꝫ principalis concluſio phi. ibidem eſt de infinito in diminutione.

Di.xliiii.q.i.fo.ccxv.

¶ Vtrū rōnes phi.de infinito I uigore ſint demonſtratiue.Primo de principali queſito Secundo dato qꝫ nō:an p alias rōnes demō ſtratiuas poſſit probari.

Di.xlv.q.i.fo.ccxviii.

¶ Vtruin philoſophus conceſſerit illam affirmatiuam:qꝫ infinita uirtus in uigore:ſit in rerū natura ſaltē extra magnitudinē.

Di.xlvi.q.i.fo.ccxviii.

¶ Vtruin deus uelit augmentum noſtre ſalutis in infinitum.Primo an caritas poſſit ſuſcipere augmentum in infinitum ſecundum eſſentiam.Secundo an ſecundum operationem.

Di.xlvii.q.i.fo.ccxxi.

¶ Vtrum efficaci ratione poſſit probari qꝫ peccatum ueniale ſit contra uolūtatem dei & diminuat aliquid de caritate.Primo ponetur op̄.in hac materia.Secundo proſequēdo illam op̄.que ponit qꝫ ueniale poſſit diminuere.&c.Tertio tenebo qꝫ nec rationes q̄ ſunt p ea cogūt ad hoc ponendum.

Di.xlviii.queſtio prēa.fo.ccxxiii.

¶ Vtrum poſſit probabiliter probari qꝫ difformatio uoluntatis que fit per ueniale peccatum poſſit de potentia dei ¶ PRIMO qꝫ q̄tū eſt ex natura rei. ¶ SECVNDO qꝫ deo agente poſſet diminui. ¶ TERTIO qꝫ de potentia ordinata deus non poſſet eā diminuere. ¶ QVARTO qꝫ actus ſeu feruor caritatis poſſet ordinate diminui. ¶ QVINTO qꝫ ſi ex actibus caritatis generaretur in nobis ſicut aliquis habitus caritatis qꝫ talis habitus poſſet per uenialia diminui & corrumpi.

Finis Tabule.

Regiſtrum

aa bb cc dd ee ff gg hh ii KK ll mm nn oo pp qq rr ſſ tt uu xx yy zz &&ꝯꝯ ⁊⁊ AA BB CC

Omnes ſunt quaterni preter BB & CC qui ſunt terni.

Cum Gratia & Priuilegio.

Digitized by Google